

**NAGY FERENC
MÁSODIK ÉS HARMADIK KORMÁNYÁNAK
MINISZTERTANÁCSI JEGYZŐKÖNYVEI**

1946. november 22.–1947. május 31.

B. KÖTET

NAGY FERENC
MÁSODIK ÉS HARMADIK
KORMÁNYÁNAK
MINISZTERTANÁCSI
JEGYZŐKÖNYVEI

1946. november 22.–1947. május 31.

B. kötet

A MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR KIADVÁNYAI
II.

FORRÁSKIADVÁNYOK
46.

**NAGY FERENC
MÁSODIK ÉS HARMADIK
KORMÁNYÁNAK
MINISZTERTANÁCSI
JEGYZŐKÖNYVEI**

1946. november 22.–1947. május 31.

B. KÖTET

Szerkesztette, a jegyzeteket és a bevezető tanulmányt írta
SZÚCS LÁSZLÓ ÉS G. VASS ISTVÁN

**MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
BUDAPEST, 2008.**

Készült a Magyar Országos Levéltárban
a Nemzeti Kulturális Alapprogram

nka

Nemzeti Kulturális Alap

támogatásával

Lektorálta
BARÁTH MAGDOLNA

ISSN 0073-4055
ISBN 978 963 631 154 4

© Szűcs László, © G. Vass István, 2008.
© Magyar Országos Levéltár, 2008.

Kiadja a Magyar Országos Levéltár, Budapest
Felelős kiadó: a Magyar Országos Levéltár főigazgatója
Tördelés és műszaki szerkesztés: Fodor Bt.
A nyomdai munkálatokat a Palatia Nyomda és Kiadó (Győr) végezte
Felelős vezető: Radek József

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	7
Nemzetközi körülmények – külpolitika	7
A békeszerződés	7
A szovjet befolyás további erősödése	9
Kapcsolatok a szomszédos országokkal	16
Amerikai és nyugat-európai remények	23
Belpolitika	27
Gazdasági helyzet, gazdasági intézkedések	27
A pártok, politikai erőviszonyok	35
A kormány működése	41
A kormány és a vezető tisztségviselői kar átalakulása	41
Változások a kormányzati intézmények szervezetében, hatáskörében	52
A kormány működésének ellentmondásai	63
Tájékoztató a jegyzőkönyvekről és a kötetről	67

A MINISZTERTANÁCSI ÜLÉSEK JEGYZŐKÖNYVEI

A. kötet

[1] 150. 1946. november 22.	73
[2] 151. 1946. november 29.	126
[3] 152. 1946. december 6.	166
[4] 153. 1946. december 10.	209
[5] 154. 1946. december 11.	223
[6] 155. 1946. december 13.	243
[7] 156. 1946. december 20.	301
[8] 157. 1946. december 30.	350
[9] 158. 1947. január 10.	415
[10] 159. 1947. január 17.	468

[11] 160. 1947. január 24.	510
[12] 161. 1947. február 5.	540
[13] 162. 1947. február 8.	617
[14] 163. 1947. február 13.	638
[15] 164. 1947. február 19.	686
[16] 165. 1947. február 26.	746
[17] 166. 1947. március 5.	794
[18] 167. 1947. március 13.	848

B. kötet

[19] 168. 1947. március 20.	886
[20] 169. 1947. március 27.	926
[21] 170. 1947. március 31.	972
[22] 171. 1947. április 10.	1001
[23] 172. 1947. április 17.	1059
[24] 173. 1947. április 24.	1104
[25] 174. 1947. május 1.	1159
[26] 175. 1947. május 8.	1179
[27] 176. 1947. május 16.	1228
[28] 177. 1947. május 22.	1286
[29] 178. 1947. május 28.	1326
[30] 179. 1947. május 29.	1330
[31] 180. 1947. május 31.	1365

FÜGGELEK

Kimutatás az egyes ülések résztvevőiről	1372
A minisztertanácsi ülések napirendi pontjainak jegyzéke	1376
Az egyes jegyzőkönyvek mellékleteként közölt dokumentumok jegyzéke	1437
Földrajzi nevek mutatója	1444
Személynevek mutatója	1452
Tárgymutató	1475
Felhasznált irodalom	1526
Rövidítések jegyzéke	1534
FÉNYKÉPEK, FAXIMILÉK	1537

A MINISZTERTANÁCSI
ÜLÉSEK
JEGYZŐKÖNYVEI

B. kötet

[19] 168.

JEGYZŐKÖNYV

az 1947. évi március hó 20. napján de. 11 órakor
Nagy Ferenc elnöklete alatt tartott minisztertanácsról.

Jelen voltak:

<i>Rákosi Mátyás</i> államminiszter	<i>Dr. Ries István</i> igazságügyminiszter
<i>Szakasits Árpád</i> államminiszter	<i>Dinnyés Lajos</i> honvédelmi miniszter
<i>Gyöngyösi János</i> külügyminiszter	<i>Dr. Molnár Erik</i> népjóléti miniszter
<i>Rajk László</i> belügyminiszter	<i>Gerő Ernő</i> közlekedésügyi miniszter
<i>Dr. Rácz Jenő</i> [mint volt] pénzügy- miniszter, [kinevezett utódjának hivatalba lépéséig]	<i>Veres Péter</i> építés- és közmun- kaügyi miniszter
<i>Dr. Bárányos Károly</i> földművelés- ügyi miniszter	<i>Dr. Erőss János</i> közellátásügyi miniszter
<i>Bán Antal</i> iparügyi miniszter képviselőként <i>Róth Pál</i> államtitkár	<i>Mihályfi Ernő</i> tájékoztatásügyi miniszter
<i>Rónai Sándor</i> kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter	<i>Dr. Balogh István</i> miniszterelnök- ségi politikai államtitkár
[<i>Dr.</i>] <i>Ortutay Gyula</i> vallás- és közoktatásügyi miniszter	<i>Dr. Bojta Ernő Béla</i> miniszterelnök- ségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője.

[1]

[*Nagy*] *Miniszterelnök*: megnyitja a minisztertanács ülését. Üdvözli a minisztertanácsban első ízben megjelent Ortutay Gyula vallás- és közoktatásügyi minisztert, Veres Péter építési és közmunkaügyi minisztert, Dinnyés Lajos honvédelmi minisztert és Mihályfi Ernő tájékoztatásügyi minisztert. Isten áldását kéri az új miniszterek működésére és kívánja, hogy az egész demokrácia érdekében sok sikerrel és eredménnyel végezhesék munkájukat.¹ Fel-

¹ A kormány átalakítására az „összeesküvés” ügy miatt kirobbant, több hónapja tartó koalíciós feszültséget követően, az 1947. március 11–13-án létrejött pártközi megegyezés alapján (lásd: PÁRTKÖZI ÉRT., 485–506.), 1947. március 14-én került sor. Az előzményekről lásd a [13] 162. sz. jkv. [1], illetve a [18] 167. sz. jkv. [1] napirendi pontját és az ahhoz fűzött jegyzeteket. Az események áttekintéséről lásd e kötet Bevezetésének Pártok, politikai erőviszonyok c. fejezetét.

A jegyzőkönyvben felsorolt miniszterek mellett Nyárádi Miklós pénzügyminiszter személyében még egy új tagja volt a kormánynak. Ő azonban külföldi hivatalos elfoglaltsága miatt csak

kéri dr. Balogh István államtitkárt a miniszterelnöki bejelentések megtételére.

[2] 1.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti a Jóváételi Hivatal február havi 1877/1947. és 3090/1947. ME számú hiteligényléseit.

[Rác] Pénzügyminiszter: az első a január hónapban nyitott hitelek tartalmazza, a második előterjesztés az már februári.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²

[3] 2.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát Bognár József volt tájékoztatásügyi miniszter 1946. XI. 21. napjáig szabadpályán eltöltött idejéből 9 évnek [a] nyugdíj megállapítása esetére való beszámítása tárgyában.

---

több mint három héttel később vette át a tárca vezetését. A minisztériumot 1947. március 14.–1947. április 9. között ideiglenesen továbbra is elődje, Rác Jenő „mint volt pénzügyminiszter” irányította. §

A kormány átalakításának napján, 1947. március 14-én Rákosi Máttyás, az MKP főtitkára levelet intézett Nagy Ferenchez, amelyben kifogásolta, hogy Bognár József volt tájékoztatásügyi minisztert, aki korábban szoros kapcsolatot tartott az „összeesküvés” ügyben gyanúsítottá vált egyes kisgazdapárti személyiségekkel, s így maga is gyanúba keveredett, a Kisgazdapárt főtitkárhelyettesévé szándékoznak kinevezni. Ugyanebben a levélben azt is kifogásolta Rákosi Máttyás, hogy a lemondásra kényszerített Rác Jenő pénzügyminiszternek a Pénzügyintézet elnöki tisztét szánták, ami mind gazdasági, mind politikai tekintetben fontos pozíciónak számított. Nagy Ferenc 1947. március 19-én kelt válaszában kifejtette, hogy Bognár József addig is a Kisgazdapárt főtitkárhelyettese volt, megbízatását, tehát nem a miniszteri tisztségről való lemondása után kapta. Feladata pedig e tisztségben az lesz – folytatta –, hogy „a fővárosi frakciót kezében tartsa, és visszavigye arra a koalíciós alapra, amelyen közmegegyezésre dolgozott a frakció addig, amíg minisztersége előtt ugyancsak Bognár József irányította.” Egyben védelmébe vette volt miniszterét, és kérte Rákosit, hogy ebből az ügyből ne csináljanak újabb konfliktust a Kisgazdapárt és a baloldal között. Rác Jenővel kapcsolatban Nagy Ferenc hivatkozott a kommunista vezetők korábbi kijelentésére, mely szerint csak a pénzügyminiszteri tisztségből való leváltását kívánják, a gazdasági élet más területein azonban folytathatja tevékenységét. Ezzel összefüggésben hivatkozott a volt pénzügyminiszter vitathatatlan, a baloldal által is elismert szakértelmére. (MOL XIX–A–1–e, 1. doboz I/2. 171–174.) – A továbbiakban, mint ismeretes, Bognár József mindkét említett tisztséget betölthette, sőt nemsokára Budapest polgármestere, illetve később miniszter lett. Rác Jenőt nem nevezték ki a Pénzügyintézet elnökévé, és ezt követően más érdemleges megbízatást sem kapott.

² Az elsőként említett előterjesztés összesen 177 390 000 Ft, a februári kiadásokat részletező második előterjesztés pedig 112 310 000 Ft (összesen tehát két hónapra 389 700 000 Ft!) hitelkeretet nyitott a Jóváételi Hivatal számára az ország nemzetközi kötelezettségeinek teljesítése céljából. Az előterjesztések részletesen felsorolták a teljesítendő kötelezettségeket. Január–február folyamán például – egyebek mellett – szovjet ipari jóvátételre 113 880 000 Ft-ot, jugoszláv ipari jóvátételre 33 800 000 Ft-ot, szovjet mezőgazdasági jóvátételre 26 260 000 Ft-ot, a megszállt csapatok szállítására 47 590 000 Ft-ot, a Vörös Hadsereg élelmezésére, ipari és készpénzellátására, valamint távközlési szolgáltatásokra 39 980 000 Ft-ot, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság működésével kapcsolatos kiadásokra pedig 9 700 000 Ft-ot kellett fordítani.

Minisztertanács Bognár József volt tájékoztatásügyi miniszter részére szabadpályán eltöltött idejéből 9 évnek [a] nyugdíj megállapítása esetére való beszámításához hozzájárult.³

[4] 3.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát Vidor Gyula c. miniszteri osztályfőnöknek kinevezését megelőzően szabadpályán eltöltött idejéből 20 évnek a nyugdíj megállapítása esetére való beszámítása tárgyában.

Minisztertanács Vidor Gyula c. miniszteri osztályfőnöknek szabadpályán töltött idejéből 20 évnek a nyugdíj megállapítása esetére való beszámításához hozzájárult.⁴

[5] 4.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát Róth Pál iparügyi államtitkár kinevezését megelőzően szabadpályán eltöltött idejéből 12 évnek a nyugdíj-megállapítása esetére való beszámítása tárgyában.

Minisztertanács Róth Pál államtitkár részére szabadpályán eltöltött idejéből 12 évnek nyugdíj-megállapítása esetére való beszámításához hozzájárult.⁵

[6] 5.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát Thuránszky Rezső székesfővárosi tisztviselőnek miniszteri titkárrá való kinevezése tárgyában. A Miniszterelnökség egész státusát, előléptetéseket, kinevezéseket, a jövő minisztertanács elé fogja hozni.

Minisztertanács Thuránszky Rezső székesfővárosi tisztviselőnek miniszteri titkárrá való kinevezéséhez hozzájárult.⁶

---

³ Az előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem, de a Miniszterelnökség iratai között megtalálható (MOL XIX-A-1-j-1946-XXII-7380. alapsz., 4195/1947. ikt. sz.). Bognár József 1937–1938-ban az Igali és Társa cégnél, 1939-től pedig tanárként dolgozott, illetve a Független Kisgazda, Földmunkás és Polgári Pártban tevékenykedett. A javaslat kilenc évnek a közszolgálati idejébe való beszámítását kérte. Ezzel egyben demokratikus érdemeit is honorálni kívánták.

⁴ Az ügy előzményére lásd: NF МТ. жкв. 1946, az [59] 142. sz. жкв. 21. és [70], illetve e kötetben a [9] 158. sz. жкв. 9. napirendi pontját. *Vidor Gyula* (1888–?) 1945. március 1-jén lépett közszolgálatba. Ezt megelőzően 35 évet töltött az újságírói pályán, ebből az utóbbi 25 évet a Pesti Hírlap munkatársaként. (MOL XIX-A-1-j-1947-IV-3296.)

⁵ A javaslat az előzetes napirendi jegyzékben nem szerepelt, az előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem található, és más állagban sem sikerült felkutatni. A MOL XIX-A-1-j-1947-III-4703. sz. ügyirat szerint Róth Pál 1932-től 1946-ig az Első Pécsi Bőrgyár Rt.-nél eltöltött idejének beszámításáról volt szó.

⁶ Előzményére, Thuránszky Rezső életrajzi adataira lásd a [15] 164. sz. жкв. 2. napirendi pontját. A Miniszterelnökség státusának rendezését illető javaslatra lásd a [20] 169. sz. жкв. 8. napirendi pontját és jegyzetét.

[7] 6.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát Kassák Lajos írónak 60 éves születésnapja alkalmából 25 000 forint jutalom folyósítása tárgyában.

Minisztertanács Kassák Lajos írónak 60 éves születésnapja alkalmából jutalomképpen huszonötezer forint folyósításához hozzájárult.⁷

[8] 7.

Dr. Balogh István [államtitkár]: április 4-én, felszabadulásunk évfordulóján fogják felavatni az orosz emlékművet a Gellért-hegyen. Az emlékmű már-már elkészült, s ezzel hálánkat és köszönetünket fejezzük ki azokkal az orosz katonákkal szemben, akik vérüket áldozták a mi felszabadításunkért. Az ünnepségnek komoly költségei lesznek, de úgy érzi, ha valamikor, akkor most kell kifejezést adni őszinte hálánknak. Javasolja, hogy a Gazdasági Főtanács javaslatával szemben, amely 150 000 forint folyósítását engedélyezte, járuljon hozzá a minisztertanács 250 000 forint költséghez, amely a leleplezéssel járó ünnepségek rendezésére is szolgálna. A Gazdasági Főtanácson még nem látszott a kiadások mértékének körvonalai [sic!].

Minisztertanács a Gellért-hegyi orosz emlékmű leleplezésével kapcsolatos ünnepségek rendezésére kettőszázötvenezer forint rendkívüli hitel folyósításához hozzájárult.⁸

[Nagy] Miniszterelnök: ezzel kapcsolatban felveti, hogy az ünnepségek 4-én tartassanak-e meg, mert ez a nap Nagypéntek és egy ilyen felszabadulási emlékűnnep megrendezését nem lehet a szomorú jellegű Nagypéntekre tenni. A húsvéti ünnepek pedig nem alkalmasak az ünnepségre, mert akkor a

⁷ Kassák Lajos (1887–1967) író, képzőművész jutalmazására vonatkozó javaslat az előzetes napirendi jegyzékben nem szerepel. Az előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem található és más állagban sem sikerült felkutatni.

⁸ Előzményéről lásd: NF mt. jkv. 1946. [57] 140. sz. jkv. 9. napirendi pont, valamint e kötetben a [10] 159. sz. jkv. 25., és a [18] 167. sz. jkv. 57. napirendi pontját.

A Miniszterelnökség iratanyagában található, 1947. február 14-én keltezett tájékoztató feljegyzés szerint az emlékmű építése rendkívül vontatottan haladt. Ennek egyik oka – a feljegyzés szerint – az építés költségeinek előteremtése, továbbá a teherviselésnek az egyes tárcák, illetve a főváros közötti megosztása körüli állandó vita, a másik oka pedig az építkezés anyaggazdálkodásának akadozása, a kivitelezési munkák bizonyos fokú szervezetlensége volt. Január–február folyamán a SZEB részéről Zamercev tábornok és Trainyin tengernagy több alkalommal fejezte ki elégedetlenségét a főváros illetékes szerveinél a munkálatok lassú előrehaladása miatt. (MOL XIX–A–1–j–1946–VI–9073.)

A Gazdasági Főtanács a két nappal korábbi ülésén hozta a következő határozatot: „az április havi felszabadulási ünnepségek rendezésének költségeire, a minisztertanács részére 150 000,- forint rendkívüli hitel engedélyezését véleményezi. Az ügy sürgősségére való tekintettel kivételesen a rendkívüli hitelgigények havi együttes tárgyalása előtt.” (MOL XIX–A–10–Stab XXXVII. ülés, 1947. március 18., 26. pont.)

[19] 168. 1947. március 20.

legtöbbször vidéken tartózkodnak. Ő a maga részéről 5-ét tartaná a legalkalmasabbnak az ünnepség megtartására.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: nagygyűléssel lenne ez az ünnepség kapcsolatos? Mert sok ember nem igen fér el a Gellért-hegyen a szobor körül.

[Nagy] *Miniszterelnök*: a megállapítások szerint több ezer ember elfér a szobor alatt.

Minisztertanács a felszabadulási emlékünnep megünneplésére április ötödikét jelölte ki.⁹

[9] 8.

Iparügyi miniszter [képviselőként Róth Pál államtitkár]: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁰

[10] 9.

Iparügyi miniszter [képviselőként Róth Pál államtitkár]: előterjeszti javaslatát az anyaggazdálkodási járuléknak közadók módjára való behajtása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹¹

⁹ A húsvéti ünnepekre tekintettel a felszabadulás második évfordulóját 1947-ben, minisztertanácsi rendelet alapján, az egész országban április 5-én, szombaton ünnepelték. (Lásd a [21] 170. sz. jkv. 1. napirendi pontját és jegyzetét.) Ezen a napon avatták fel a Gellért-hegyi felszabadulási emlékművet is. Másnap – annak ellenére, hogy vasárnap volt, az országos napilapok megjelentek, és többek között az emlékmű-avatásról, az ott elhangzott ünnepi beszédekről is beszámoltak. Sőt a Kis Újság a legfontosabb eseményekről szóló beszámolókat a következő, április 9-én, szerdán megjelent számában is közölte.

¹⁰ Az iparügyi miniszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon az 1. sorszám alatt a Közszállítási Szabályzatról szóló 50 000/1934. KM sz. rendelet módosítására vonatkozó javaslat szerepelt. A jegyzőkönyv mellett megtalálható előterjesztés száma: 8439/1947. IpM VI.

Az iparügyi miniszter átdolgozott, és az érdekelt tárcákkal egyeztetett javaslatát négy hónappal később, július 17-én a Dinnyés-kormány fogadta el. Lásd: DL MT, jkv. a [11] 191. sz. jkv. [59] napirendi pontját, valamint a 9000/1947. Korm. sz. r.-et, MK RT július 25., 167. sz.

¹¹ A 76 900/1947. IpM I. sz. előterjesztés szerint az áru- és anyagkészletek termelésének, felhasználásának és forgalmának szabályozásáról szóló 12 400/1945. ME sz. rendeletben foglalt felhatalmazás alapján kiadott 50 000/1946. IpM sz. r. a kötött gazdálkodás alá vont cikkek után anyaggazdálkodási járulék megfizetését rendelte el. Ahhoz azonban, hogy ez a járulék ténylegesen behajtható legyen, magasabb szintű jogszabály, azaz kormányrendelet kiadására volt szükség. Lásd a 3710/1947/ME sz. r.-t, MK március 23., 67–68. sz.

[11] 10.

Iparügyi miniszter [képviselőtében Róth Pál államtitkár]: előterjeszti javaslatát a Magyar Állami Szénbányák Rt. deficitjének csökkentésére 3,5 millió forint túlkiadás utólagos elszámolása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹²

[12] 11.

[Rónai] Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter: előterjeszti javaslatát egyes nem rendszeres, illetve szolgálatra átengedett alkalmazottak kinevezése tárgyában.

[Rácz] Pénzügyminiszter: Neumann Miklóst, akit a XI. fizetési osztályba kíván az előterjesztés kinevezni, a Pénzügyminisztérium csak a XIII. fizetési osztályt javasolja.

[Rónai] Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter: elfogadja a XIII. fizetési osztályt is.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹³

[13] 12.

[Rónai] Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Molnár Ottó jugoszláviai kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁴

[14] 13.

[Ries] Igazságügyminiszter: előterjeszti javaslatát Szabó István volt törvénytörvényes díjnok rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁵

---

¹² Előzményéről lásd e kötetben a [16] 165. sz. jegyzőkönyv 40. napirendi pontját.

A 773/2/1947. IpM eln. számú előterjesztés utalt arra, hogy a GF eredetileg 13 millió Ft-ot engedélyezett az állami kezelésbe vett vállalatnál a szén értékesítési árának alacsony szinten tartása miatt keletkezett deficit csökkentésére, valamint a termelést növelő beruházások megvalósítására. Az említett összegből a minisztertanács korábban 9,5 millió Ft igénybevételét engedélyezte. Az itt tárgyalt előterjesztés a fennmaradt 3,5 millió Ft rendelkezésre bocsátását indítványozta.

¹³ Az 1313/1947. KSZM Eln. főo. sz. előterjesztés szerint a miniszter a fogalmazási szakon kettő, a számvevőségi szakon négy, a kezelési szakon 37, az altisztai szakon pedig 28 alkalmazottat kívánt kinevezni.

¹⁴ *Molnár Ottót*, a Magyar Külkereskedelmi Igazgatóság jugoszláv referensét a 10 817/1947. KSZM II. sz. előterjesztés szerint a miniszter a Zágrábban 1947. április 26-án megnyíló Nemzetközi Árumintavásáron való magyar részvétel előkészítése céljából kívánta kiküldeni.

¹⁵ A 4107/1947. IM E. sz. előterjesztés szerint *Szabó Istvánt* (1901–?), a kalocsai törvénytörvényes díjnokát a Vörös Hadseregbe való jelentkezése miatt a Tanácsköztársaság bukása után nem

[15] 14.

[Ries] Igazságügyminiszter: előterjeszti javaslatát dr. Nagy Miklós miniszteri tanácsosnak miniszteri osztályfőnökké való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Nagy Miklós miniszteri osztályfőnöki kinevezéséhez hozzájárult.¹⁶

[16] 15.

[Ries] Igazságügyminiszter: előterjeszti javaslatát a börtönőrök pótdíjának folyósítása tárgyában. Ő azt kérte, hogy a rendőrségi pótlék szerinti illetményeket kapjanak. A Gazdasági Főtanács havi 100 000 forint folyósításához járult hozzá erre a célra. Ha a rendőri pótlékot kapnák meg, akkor az egész összeg havi 150 000 forintot tenne ki. Mindössze 50 000 forintról van már csak szó, kéri ennek a minisztertanács által való megszavazását.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: ha a börtönőrök is megkapják a rendőrségi pótlékot, akkor a honvédségnek is meg kell adni, és még sok más fegyveres alakulatnak [a] pótdíját vonja maga után.

[Ries] Igazságügyminiszter: viszont ezzel megszűnne a börtönőrök korrupciója nagymértékben.

vették vissza állásába. A miniszter a IX. fizetési osztály 3 fokozatának megfelelő nyugdíj megállapítását javasolta számára.

¹⁶ Az előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem, de az Igazságügyminisztérium anyagában megtalálható. E szerint dr. Nagy Miklós (1903–?) jogtudományi doktorátussal rendelkezett, az egységes bírói és ügyvédi vizsgát 1932-ben tette le. Több mint egy évtizedes bírósági szolgálat után 1937-ben neveztek ki bírónak. 1941-ben szolgálatátelre az Igazságügyminisztériumba rendelték be, ahol – kisebb megszakítással – az előterjesztés idején is szolgált. Ekkor a minisztérium IX. Magánjogi és közigazgatási jogi osztályát vezette. A háború idején részt vett a nemzeti ellenállási mozgalomban. Az előterjesztés a miniszteri osztályfőnöki kinevezés mellett kezdeményezte átsorolást a IV. fizetési osztályba, ami a köztársasági elnök hatáskörébe tartozott.

A Pénzügyminisztérium – mielőtt hozzájárulását adta az ügy minisztertanácsai előterjesztéséhez – kimutatást kért az Igazságügyminisztérium létszámadatairól, mert feltételezése szerint az lényegesen eltért a költségvetésben jóváhagyottól. A megküldött kimutatás szerint az 1946/1947. évi költségvetés Igazságügyminisztérium, központi igazgatás címének fogalmazási szakán 49 miniszteri fogalmazói állás szerepelt, amiből azonban csak 41 volt betöltve, az alábbiak szerint:

Állás:	Fizetési osztály:	Költségvetés szerint:	Ténylegesen betöltve:
Miniszteri osztályfőnök	IV.	9	18
Miniszteri tanácsos	V.	20	18
Miniszteri osztálytanácsos	VI.	14	5
Miniszteri titkár	VII.	6	–
Összesen:		49	41

A pénzügyminiszter az átirat alapján tudomásul vette azt az érvelést, hogy a IV. fizetési osztályba ugyan az engedélyezetnél több munkatársat neveztek ki, de nyolc állás betöltetlenül volt. Így a kinevezéshez hozzájárult. (MOL XIX-E-1-b-A₁-1947-4470.)

[Rajk] *Belügyminiszter*: azzal az aggállal járul hozzá, hogy a rendőrség esetleg sérelmesnek fogja találni, mert ők 40%-kal többet dolgoznak és veszélyesebb a szolgálatuk.

Minisztertanács a börtönőrök pótlékához a rendőrségi pótlékkal egyenlő arányban havi 150 000 forint összeg folyósításával (póthitelként) hozzájárult.¹⁷

[17] 16.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: felveti a koszt pénz-uzsora kérdését,¹⁸ s kéri a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy törvényes intézkedéssel szabályozhassa ezt a kérdést. Az 1932: IX. tc. értelmében bejegyzett kereskedőkkel szemben nem lehet uszora pert indítani,¹⁹ ezért megfelelő jogszabály készítésére és a Nemzetgyűléshez való benyújtására kér felhatalmazást.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: a tulajdonképpeni uszorát jogszabállyal nem lehet megakadályozni, mert a kis bankok améta-ügyleteket fognak kötni. Aránylag kis összeg forog ilyen természetű ügyletekből kifolyólag. Azok veszik ezt igénybe, akik semmiképpen nem tudtak másként pénzhez jutni. Csökkenő tendenciát mutatnak ezek az ügyletek. Eddig 1 és fél és most már $\frac{3}{4}$ %-os heti kötések is vannak. A gazdasági élet részéről volt olyan javaslat, hogy ha a lombardírozást megengednék, akkor le lehetne törni a koszt pénzt. Még azt szeretné hozzátenni, hogy egy ilyen hangzatos jogszabálynak kihatatala inflációs jelenségeket is vonhat maga után. Biztos információk alapján állíthatja, hogy mindössze 5–6 millió forint van így forgalomban, vagy ennél is kevesebb.

Rákosi Mátyás államminiszter: békében is volt koszt pénz, csak alacsonyabb kamattal.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: ha nincs szükség rá, akkor eláll tőle, azért hozta ide a kérdést, hogy megvitassa.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: a régi időkben a kereskedelmi tőke érdekében hozták az uszora kizárását bejegyzett kereskedőkkel szemben.

¹⁷ Előzményéről lásd a [8] 157. sz. jkv. 49., és a [14] 163. sz. jkv. 20. napirendi pontját. Ez utóbbi alkalommal a minisztertanács elvben hozzájárult a pótdíj engedélyezéséhez, de az ügyet a részletkérdések megvizsgálása végett a GF elé utalta. A GF a február 25-i ülésén a letartóztató intézetek 1868 főnyi személyzete részére április 1-jétől havi 100 000 Ft pótlékot javasolt megállapítani a költségvetési év végéig, tehát összesen 400 000 Ft-ot hagyott jóvá. (MOL XIX-A–10. Stab. XXXIII. ülés, 1947. február 25., 17. pont.)

¹⁸ A hitelek folyósításának – a stabilizáció tartóssá tétele érdekében történt – megszorítása folytán egyes pénzintézetek, kereskedők, tőkével rendelkezők magas kamattal, illetve ingatlan-áru lekötése fejében nyújtottak kölcsönöket kereskedőknek, iparosoknak. Tőkéjüket így, „kosztolás” útján gyarapították. Ezt kívánta korlátozni a pénzügyminiszter. Lásd még a [17] 166. sz. jkv. [61] napirendi pontját az áruhitel-közvetítő irodák tevékenységének szabályozásáról, továbbá az OHT ezzel kapcsolatos intézkedését.

¹⁹ Az 1932. évi IX. tc. a hitelsértésről, azaz a hitelezőket károsító cselekmények megtorlásáról rendelkezett.

[19] 168. 1947. március 20.

Vizsgálják meg, hogy van-e szükség intézkedésekre, vagy sem. Javasolja, hogy a keddi Gazdasági Főtanács tárgyalja meg a kérdést, ahol fel fogja vetni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁰

[18] 17.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát az italmérési jövedékről szóló 1921: IV. tc. egyes rendelkezéseinek módosítása tárgyában. Több miniszternek volt észrevétele, mindazokat az illetékesekkel letárgyalva a tervezetet változtatott formában hozta most ide.

[Rajk] Belügyminiszter: a 45 napos határidővel szemben aggálya van, hogy ha ez alatt az idő alatt nem küldik meg a rendőri véleményt, az engedély kiadassék. Ezzel kapcsolatban felhívja a figyelmet arra, hogy nem csak személyi, hanem tárgyi prioritásra is van szükség.

[Rácz] Pénzügyminiszter: oly megoldást javasolna, hogy 45 nap letelte után ideiglenes italmérési engedélyt adhasson ki addig, amíg a végeleges prioritás beérkezik.

[Rajk] Belügyminiszter: ezt elfogadja.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²¹

[19] 18.

[Rácz] Pénzügyminiszter: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 2. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²²

---

²⁰ A Gazdasági Főtanács következő, 1947. március 26-ai ülésén a magánhitelezők által felszámítható kamatok kérdéséről nem tárgyalt. Ugyanakkor az Országos Hitelügyi Tanács foglalkozott a kérdéssel. Ezzel kapcsolatban hozta meg 1/1947. OHT sz. határozatát, amelynek közzétételéhez a GF 1947. április 16-ai ülésén hozzájárult, egyúttal a következő határozatot hozta: „Felkéri a pénzügyminisztert, hogy az igazságügyminiszterrel, valamint a kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszterrel együtt dolgozzon ki a kereskedelmi jog rendelkezéseinek jogszabály útján történő módosítására olyan tervezetet, melynek értelmében a bejegyzett cégeknek felszámítható kamat is maximáltatnék. (MOL XIX-A-10. Stab. XL. ülés, 1946. április 16., 2. pont.) A minisztertanács ezt követően hozzájárult az Országos Hitelügyi Tanács határozatának kormányrendeletként való kihirdetéséhez ([26] 175. sz. jkv. 65. napirendi pont). Lásd az 5850/1947. ME sz. r.-et, MK május 10., 104–105. sz.

²¹ A pénzügyminiszter arra utalt, hogy a javaslatról már korábban is tárgyalt a minisztertanács. Lásd a [10] 159. sz. jkv. [38] napirendi pontját és jegyzetét.

A 107 570/1947. PM XV. sz. előterjesztés utalt arra, hogy az érdekelt minisztériumokkal a szükséges egyeztetés megtörtént. Ennek eredményeként a rendelettervezeten azóta eszközölt leglényegesebb változtatásként az italmérési engedélyre jogosultak köréből kizárták nem csupán a népbíróságok által elítélteket, hanem azokat is, akiket állam- és népellenes tevékenység miatt rendőrhatalom felügyelet alá helyeztek, illetőleg internáltak. Ugyanakkor elsőbbségi igényjogosultságot kaptak a szomszédos országokból kiülődzött és kitelepített magyar személyek.

Lásd a 3660/1947. ME sz. rendeletet, MK március 25., 69. sz.

²² A tárca előterjesztéseinek borítólapján a 2. sorszám alatt az Országos Lakásépítési Hitel-

[20] 19.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: előterjeszti javaslatát dr. Szebényi Lajos geológusnak tiszteletdíjasként leendő alkalmazása tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²³

[21] 20.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Tolveth Ferencnek a Pénzügyintézeti Központnál való alkalmazása tárgyában.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: a pénzügyminiszter sorozatosan hoz be ilyen kinevezéseket a PK-hoz, nincs semmi szükség rá. A PK állami intézmény és egyébként is túlméretezett.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: nem tudja, hogy feltétlenül szükséges-e ez az alkalmazás, kivizsgálja, s addig leveszi a napirendről.

Miniszttertanács a bejelentést tudomásul vette.

[22] 21.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Schilling Tivadar szerződéses alkalmazottnak a IX. fizetési osztályba való kinevezése tárgyában.

Miniszttertanács Schilling Tivadarnak a IX. fizetési osztályba való kinevezéséhez hozzájárult.

[23] 22.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a győrvárosi forgalmi adóhivatal volt alkalmazottainak az állami forgalmi adóhivatalnál történő alkalmaztatása tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁴

[24] 23.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a közszállítások felszámolására felállított XIV. b. ügyosztály személyzetének kibővítése tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtíkára*: nem új embereket, hanem B-listásos

---

szövetkezet által nyújtott kölcsönök után fizetendő kezelési díj című napirendi pont olvasható. A jegyzőkönyv mellett megtalálható az ezzel kapcsolatos 80 713/1947. PM IV.a. sz. előterjesztés, amely már az előző ülés napirendjén is szerepelt ([18] 167. sz. jkv. 43. napirendi pont). Az ügy ismertetését lásd ott.

²³ A 43 613/1947. PM XII.b. sz. előterjesztés szerint az ország sóellátásának saját erőből való biztosítása érdekében volt szükség sókutatót végző geológusok alkalmazására.

²⁴ A 101 469/1947. PM XI.b. sz. előterjesztés szerint a pénzügyminiszter 1946-ban megszüntette a győri városi forgalmi adóhivatalt, és feladatainak ellátását a győri állami forgalmi adóhivatal hatáskörébe utalta. Előterjesztésében az így megnövekedett feladatok ellátására 19 kiegészítő munkaerő átvételéhez kérte a miniszttertanács hozzájárulását.

kat kell itt alkalmazni, akik más minisztériumokban feleslegessé váltak. A pénzügyminiszter nem tartotta be különben sem azt a szabályt, hogy csak a hónap utolsó minisztertanácsán lehet póthitelt behozni.

[Rácz] Pénzügyminiszter: figyelemmel lesz az észrevételre az alkalmaztatásoknál.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁵

[25] 24.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a Köztársasági Elnök testőrsége részére őrpótdíj rendszeresítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁶

[26] 25.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a Magyar Külforgalmi Rt. újabb, öt tételben lebonyolításra kerülő bőrbehozatala pénzügyi fedezetére szolgáló termindevizahitelével kapcsolatos állami kezességvállalás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁷

[27] 26.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát állami kezességvállalás tárgyában a zöldségtermesztés előmozdítására szolgáló 2,5 millió forint összegű visszleszámitási hitellel kapcsolatban.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁸

---

²⁵ A 140 056/1947. PM XIV.b. sz. előterjesztés szerint a Pénzügyminisztériumban a GF határozata alapján az 1945 előtti magyar kormányok, illetve azok szervei részéről eszközölt közszállításokból származó kincstári követelések és tartozások megállapítására, illetve rendezésére külön ügyosztály létesült. (MOL XIX-A-10. Stab. XXIV. ülés, 1947. december 17., 14. pont.) Az ügyosztály az egyes minisztériumokban és állami szerveknél (a Közellátásügyi Minisztérium megszűnt árfelügyelete, az Anyag- és Árhivatal ár-kormánybiztossága) igen nagy mennyiségű rendezetlen, és az ügyintézésben nem használt olyan irattári anyagot talált, amelynek rendezését és feldolgozását a rá háruló feladatok teljesítéséhez feltétlenül szükségesnek tartotta. Az ezzel kapcsolatos munkálatok elvégzéséhez kért hozzájárulást a XI. fizetési osztályba sorolt 12 szerződéses tisztviselő alkalmazásához.

²⁶ A 22 117/1947. PM II. illetményjogi sz. javaslat arra irányult, hogy a köztársasági elnök testőrségének állományába tartozók ugyanolyan összegű pótdíjban részesüljenek, mint amilyen összegű pótdíjat az Államrendőrség tagjai élveztek.

²⁷ Előzményéről lásd az [1] 150. sz. jkv. [70] és a [7] 156. sz. jkv. 20. napirendi pontját. A 80 974/1947. PM IV.a. sz. előterjesztés szerint ekkor Hollandiából kívántak 575 400 kg súlyú, tengerentúlról származó bőrt 336 239,43 dollár ellenében behozni.

²⁸ A 80 870/1947. PM IV.a. sz. előterjesztés szerint a hitelakció túlnyomórészt a Budapest 30 km-es körzetében gazdálkodó kertészek vetőmaggal, építőanyaggal, öntözőberendezési tár-

[28] 27.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a növényvédekezési akcióval kapcsolatban elvállalt állami kezesség kiegészítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁹

[29] 28.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát az amerikai árukölcsön keretében beérkezett röntgenkészülékek átengedése tárgyában, a Siess, Adj, Segíts mozgalomnak.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁰

[30] 29.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a Magyar Postatakarék-pénztárnál Mezőffy Aranka ny. irodatiszt szolgálati időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[31] 30.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát néhai Bakó Andor pénzügyi fogalmazó Enikő nevű kiskorú árvájának kegynevelési járuléka tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[32] 31.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát dr. Eiler Nándor rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

---

gyakkal stb.-vel való támogatását, a főváros zöldségellátásának ily módon való biztosítását célozta.

²⁹ Az ügy előzményére, illetve lényegére lásd a [14] 163. sz. jegyzőkönyv 66. napirendi pontját.

³⁰ Az 1047/1947. PM Eln.A. sz. előterjesztés emlékeztetett arra, hogy a GF 907/1947. számú határozata (MOL XIX-A-10. Stab. XXIX. ülés, 1947. január 28., 10. pont) értelmében a gümőkór okozta megbetegedések terjedésének megakadályozása céljából, amerikai kölcsönből, 2 312 011 forint értékben vásárolt 53 db röntgenkészüléket adott át a Siess! Adj! Segíts mozgalom részére, azzal, hogy a készülékek a népjóléti tárca tulajdonát képezik. Korábban a minisztertanács úgy határozott, hogy az amerikai kölcsön során beérkező javak értékesítéséből a magyar államkincstárhoz 180 millió forintnak kell befolynia. A pénzügyminiszter javaslata arra irányult, hogy ezt a bevételi előirányzatot a röntgenkészülékek árával csökkentésük, miután nem értékesítés, hanem ajándékozás történt.

[33] 32.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti 1051/1947. sz. javaslatát az ember-sporttal kapcsolatban rendezendő esélyfogadások tárgyában.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: nincs napirenden. A maga részéről ellenzi.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: ha megcsinálják, csakis az államon keresztül lehet és nem magán kézbe adni.

[Ries] Igazságügyminiszter: a javaslattal egyetért, de csak magánkezdeményezést lehet érvényesíteni. Az állam nem fog ezzel kellőképpen foglalkozni, s azt fogja eredményezni, hogy nem fogunk részt venni az olimpiáson.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: lottójövedék szerint meg lehet csinálni. Komoly anyagi vonatkozásai lesznek.

[Nagy] Miniszterelnök: ki kell dolgozni és meghallgatni minden érvelést, s még egyszer idehozni minisztertanács elé a kérdést.

[Rácz] Pénzügyminiszter: leveszi javaslatát a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³¹

[34] 33.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti 106 256/1947 javaslatát a búza, árpa és cukorrépa behozatali díjának mentesítése [sic!] tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³²

³¹ Az előterjesztés többek között a következő indoklást tartalmazta: „A magyar sport a háború és az ostrom következtében igen súlyos helyzetbe került. A pályák és felszerelések nagyrészt elpusztultak, a háború előtt a sportot támogató magánszemélyek és iparvállalatok olyan viszonyok közé kerültek, hogy azt a támogatást, amelyre a jelenlegi helyzetben fokozott mértékben volna szükség, nem tudják nyújtani.” A kincstár és a közintézmények – folytatódott az előterjesztés – szintén nincsenek abban a helyzetben, hogy a testnevelést a szükséges mértékben támogassák. Külön gond volt az 1948. évi olimpiai játékokra való felkészülés és kiküldetés mintegy 1 000 000 Ft-nyi költségének biztosítása. Ezért javasolta a miniszter, hogy az egyes nyugat- és közép-európai országokban bevált ember-sportfogadási megoldást kövessék. A rendelet kiadására azért volt szükség, mert a hatályos jogszabályok az ilyen fogadások kötését határozottan tiltották. A tervezet szerint – a löversenyekkel kapcsolatos fogadásokhoz hasonlóan – a bevétel 50%-át fordították volna nyereményekre, 25%-át a sport támogatására, 24%-át az engedélyes költségeinek fedezésére, végül 1%-ot idegenforgalmi és jótékonyági célokra. A kérdéssel kapcsolatban a GF úgy foglalt állást, hogy csak tisztán állami érdekeltségű szervek szabad bízni a fogadások lebonyolítását. (MOL XIX-A-10. Stab. 1947. május 14. 6. pont.) A rendelet kiadásáról végül a Dinnyés-kormány idején született döntés. Lásd: DL Mt. jkv., a [15] 195. sz. jkv. 79. és a [16] 196. sz. jkv. 5. napirendi pontját, valamint az azokhoz fűzött jegyzeteket. Lásd továbbá a 10 690/1947. Korm. sz. r.-et, MK RT szeptember 4., 200. sz.

³² A jegyzőkönyv fogalmazása pontatlan. Az előterjesztés valójában a búza-, árpa- és cukorrépa-vetőmagvak behozatali díj alóli mentesítésére vonatkozott. Az előterjesztés emlékeztetett arra, hogy a 12 680/1946. ME sz. rendelet értelmében a magyar vámterületre beérkező árukat vámkezelni csak behozatali díj ellenében lehet. Miután azonban – részben szociális megfontolásokból, részben a gazdasági érdekekre való tekintettel – a vetési célokra szolgáló, a jegyzőkönyvben felsorolt magvakat már korábban vámmentességben részesítették, javasolta a beho-

[35] 34.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti 81 260/1947. számú javaslatát a Szovjetunióval [szemben, a Szovjetuniónak átadott magyarországi német vállalatokkal és ingatlanokkal kapcsolatban]³³ fennálló tartozások és követelések bejelentéséről szóló 3080/1947. ME számú rendeletben megszabott határidő meghosszabbítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁴

[36] 35.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti 22 129/1947. számú javaslatát a Honvédelmi Minisztérium Katonapolitikai Osztálya részére pótdíj engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁵

[37] 36.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: a prágai tárgyalások³⁶ három kérdésnek az eldöntésére irányultak. Egy háromezer családból álló kontingensnek kölcsönös kicserélése volt az első. Az egyezmény feltételeitől függetlenül a február 27-i egyezmény végrehajtásának a letárgyalása. És végül annak az időpontnak a megállapítása, amely a békeszerződés 5. §[-a] szerinti tárgyalásra vonatkozik.³⁷ A tárgyalások a legkedvezőbb mederben és a legszívélyesebb légkörben folytak. A csehek elismerték a magyarok előzékenységét, és már úgy látszott, hogy a főbb vonásokban már megegyeztek – [bár] a részletekben még nagy nehézségek vannak –, és akkor szakadtak meg a tárgyalások, amikor a tárgysorozatra bejelentett azon pontra tért át, amely a csehszlovák kormány kötelezettségeit tartalmazza az egyezménnyel kapcsolatban. Ezt ő a lehető legkonciliánsabb formában terjesztette elő. Kiemelte, hogy nem

---

zatali díj elengedését is. A minisztertanács határozata alapján a pénzügyminiszter erről közvetlenül utasította a vámigazgatási szerveket.

³³ A jegyzőkönyv szövegét az előterjesztés tárgyrovatában olvasható szöveg alapján egészítettük ki.

³⁴ Előzményére lásd a [17] 166. sz. jkv. 11. napirendi pontját, és az ahhoz fűzött jegyzetet. Az 1947. március 8-án közzétett 3080/1947. ME sz. rendelet irreálisan rövid, nyolc napos határidőt szabott a bejelentésre, amely március 17-én járt le. Ezt a határidőt hosszabbították meg 1947. március 31-ig. Lásd a 3600/1947. ME sz. r.-et, MK március 21., 66. sz.

³⁵ A határozat értelmében a Honvédelmi Minisztérium Katonapolitikai Osztályának személyzetét a továbbiakban ugyanolyan összegű pótdíjban kellett részesíteni, mint amilyent a Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztályára beosztott személyek élveztek.

³⁶ Előzményeiről, a magyar–csehszlovák lakosságcsere-egyezmény végrehajtásáról folytatott, és 1946. novemberében megszakadt tárgyalások újrafelvételéről lásd a [9] 158. sz. jkv. 51. napirendi pontját és d) mellékletét, valamint a [16] 165. sz. jkv. 68. napirendi pontját, ennek b) és c) mellékletét, illetve az ezekhez fűzött jegyzeteket.

³⁷ Az utalás a békeszerződés II. rész 5. cikkére vonatkozik, amely kötelezte Magyarországot, hogy kezdjen Csehszlovákiával kétoldalú tárgyalásokat a lakosságcsere-egyezmény végrehajtása után Csehszlovákiában maradó magyarok ügyének rendezéséről.

sérelmi politikát akar folytatni, azonban az egyezmény jegyzőkönyvében vállalt kötelezettségekkel ellentétben olyan intézkedések történtek, amelyek túlmennek azon a 88-as elnöki dekrétumon, amely a közmunka igénybevételt szabályozza.³⁸ Mindenekelőtt nem tartották be a korhatárt az igénybevételnél, mert gyermekeket és asszonyokat is elhurcoltak, kényszerítették otthonuknak elhagyására, elkobozták ingóságait, azokat igénybe vették, és telepéseket költöztettek be. Kérte a tárgyaló feleket, hogy a tényállást vizsgálják ki és ahol a közmunkarendeleten túlmenő túlkapasokat észlelnek, orvosolják azokat. A delegáció vezetője azzal zárkózott el a tárgyalástól, hogy ők ezt csehszlovák belügynek tekintik, és nincs felhatalmazása kormányától, hogy erről tárgyalhasson. Ekkor feltette a kérdést Clementisnek, hogy elismeri-e az államtitkár, hogy a szerződés jegyzőkönyvében vállaltak-e olyan kötelezettséget, hogy a kérdés megoldásáig sem szét nem telepítenek, sem el nem kobozzák a magyarok ingóságait. A válasz erre az volt, hogy már utalt erre nézve is az előbbi válaszában, vagyis, hogy ezt Csehszlovákia belügyének tekinti. Bejelentette, hogy ilyen körülmények között a további tárgyalást meddőnek tartja, és véglegesen a legközelebbi összehívandó [sic!] ülésen fog nyilatkozni. A magyar kormány előterjesztését jóváhagyta, ennek alapján Clementishez levelet intézett, amelyet személyesen adott át.³⁹ Leszögezte, hogy a tárgyalások kedvező mederben haladtak, sajnos azonban, miután a magyar deportálásokat a csehszlovák kormány belügyének tekinti, így az egyezmény végrehajtása tekintetében nehéz helyzetbe kerültek, ilyen körülmények között nem tudja a tárgyalásokat folytatni mindaddig, míg meg nem változtatják álláspontjukat. Megemlíti továbbá, [hogy] azt az értesítést kapta, hogy Jugoszlávia közbenjárására voltak csak hajlandók a tárgyalásokat tovább folytatni. Prágából való közvetlen elutazása előtt értekezett Szántó követtel, aki közölte vele, hogy a jugoszláv kormány lépett közbe, s annak eredménye volt a tárgyalások újrafelvétele. Erről a csehszlovákok nem tettek előtte említést. Amikor visszatért, és a belgrádi jelentésekről értesült⁴⁰, úgy rendelkezett, hogy forduljunk a jugoszláv kormányhoz, kérve az intervenciójukat, hogy a holtpontra jutott tárgyalások folytathatók legyenek, s hogy egy expedienst találjanak arra, hogy belügynek tekintett álláspontjukat arra nézve, ami kifejezetten le van fektetve a jegyzőkönyvben, másítsák meg. A jugoszlávok valóban interveniáltak másodszor is, és a csehszlovák kormány hajlandó tárgyalni a következő alapon: május elsejével meg kell indulni a lakosságcserének függetlenül a tárgyalások menetétől, amit hajlandók azonnal folytatni. A 8. § szerint [a] valóban elítélt háborús bűnösöket át kell

³⁸ Az utalás a felvidéki magyarok Cseh- és Morvaországba történt tömeges deportálására vonatkozik. Lásd az [1] 150. sz. jkv. [34], a [9] 158. sz. jkv. 51. és a [12] 161. sz. jkv. 15. napirendi pontját.

³⁹ A minisztertanácshoz tett előterjesztésről illetve a Clementissel folytatott tárgyalásról lásd a fenti 36. jegyzetben szereplő hivatkozásokat.

⁴⁰ A jugoszláv kormány álláspontjáról szóló jelentést e jkv. a) mellékleteként közöljük.

venni.⁴¹ A kis bűnösök létszáma ezer, a nagy bűnösök száma száznyolcvan-négy. Tehát 1184 család lenne átveendő még ezen a címen. A nehézségeket inkább az okozza, hogy természetesen az elítélt családfőt követik a családtagok is. Kérésünk az volt, hogy egyrészt a családtagok is számíttassanak be a cserébe, másrészt pedig, hogy a családtagok vagyონukat ugyanolyan kártérítésben válthassák meg, mint a többi áttelepítettek. A harmadik kívánság az volt, hogy felelevenítettek egy régebbi kívánságot, mégpedig azt, hogy a magyar kormány engedélyezzen egy újabb 30 napos jelentkezési határidőt. Erről nem is volt szó a tárgyalásokon. Miután a feltételeket az itteni csehszlovák ügyvivő is közölte, mint kormányának közvetlen értesítését, közölte vele azt a kormányálláspontot, hogy előbb a tárgyalásokat feltétlenül le kell folytatni és meg kell állapodni, mert itt olyan súlyos vagyónjogi kérdések vannak, amelyeknek a tisztázása nélkül nem lehet továbbmenni. Minél hamarabb szabadulni akarnak az emberektől, ellenben megnyugtató elintéztést nem tudnak javasolni. Az ingóságokat az áttelepülők magukkal vihetik, ha nem, úgy kártérítéssel tartoznak. Az egyezmény szerint minden kivihető. Egyrészt a csehszlovák kormány nem akarja kiengedni, valutát csak korlátozott számban engednek ki. 500 csehkoronát vihet magával egy-egy kitelepülő. Javaslatot tettünk hogy legalább 5000-re emeljék fel a kivihető valutát. De vannak egyéb magánjogi igények is, bankbetétek, részvények, s egyéb követelések. Lehetetlenség vállalni azt, hogy az áttelepülőket ne kártalanítsuk. Adjanak egy olyan kártérítést, amit mi az átköltözőnek azonnal forintba ki tudunk fizetni. Az ingóságok egy részéért vásárolhasson dollárt, amiért forintot fizethetünk ki, vagy számíttassék be a jóvátételbe. Nagyjában a csehek hozzá is járultak, a gazdasági albizottságnak adtuk át kidolgozás végett ezt a kérdést. Ha mi itt az embereket el akarjuk látni forinttal az otthagyt ingóságokért, amelyhez joguk van, akkor meg kell adni erre a lehetőséget a cseheknek. Ha az áttelepülés során minden áttelepültnek 2000 forintot adnánk, ami egy ideig elég lenne, csaknem 100 millió forint megterhelést jelentene számunkra. Azt hiszi, hogy ez másképp, mint bankjegykibocsátással nem oldható meg. A legnagyobb nehézséget a gazdasági [kérdések] megoldás[ánál] látja. Nincs rá pénzünk, hogy ezt a cseheknek [meglelőlegezzük, viszont álláspontjukból azt a meggyőződést kell meríteni, hogy ők sem rendelkeznek megfelelő anyagi eszközökkel. Márpedig, amíg nincs biztosítva megélhetésük, keresztülvihetetlennek tartja. Megbízta Sebestyén követet, hogy néhány szakértővel üljön össze, s próbálják megszövegezni azt, amiben már megállapodtak. Az Áttelepítési Kormánybiztosság részéről is súlyos aggályokat hoznak fel, különösen finanszírozás terén. Az áttelepítésre a lehetőség megvan, de pénz nincs hozzá.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtákará*: megszavaztak erre a célra 6 millió forintot.⁴²

⁴¹ A lakosságcsere-egyezmény VIII. cikkéről van szó. Lásd NF Mt. jkv. 1946, [5] 88. sz. jkv. 15. napirendi pontját és a) mellékletét.

⁴² Lásd: MOL XIX-A-10. Stab. XXXIV. ülés, 1947. március 4., 8/a. pont.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: ez azonban nagyon kevés. A csehek havonta 1 millió forintot költenek csak az itteni apparátusukra.

Rákosi Mátyás államminiszter: ha jól értette ebből a beszámolóból, az eredeti utasítással szemben, ami úgy szólt, hogy fel kell ugyan vetni a széttelepített magyarok kérdését, hogy az elvi álláspontot fenntartjuk, de ugyanakkor folytatni kell a tárgyalásokat, úgy látja, hogy a már széttelepített családok visszatelepítése, illetve az ezzel kapcsolatban felmerült kívánság volt a tárgyalások megszakadásának oka. Ezzel nem ért egyet, mert az volt az elgondolás, hogy most a legsürgősebb megállítani a széttelepítéseket, és a már széttelepítettek ügyét inkább hagyjuk függőben, később arra még vissza lehet térni. Ehelyett az történt, hogy ezen a kérdésen újra felborult a tárgyalás. Az egész tárgyalás újrafelvételét mi forszíroztuk a jugoszlávokon keresztül. Jelentős eredmény volt, hogy ők győzték meg a cseheket, a tárgyalások továbbfolytatásának szükségességéről. Meg is volt az eredménye, de mi tudtuk, hogy ők léptek közbe, ha a csehek nem is mondták ezt. Jugoszláviában is meglehetősen visszatetszést keltett, hogy megint megszakadtak a tárgyalások. A mi politikánk mindig arra irányul, lehetőleg együtt tartani a tárgyalókat. Kétségekívül hiba volt megszakítani. Azt kellett volna csinálni, hogy miután a külügyminiszter megjegyzi a deportáltak ügyét, azt jegyzőkönyvbe vétetni, és folytatni a tárgyalásokat, mert az előrelátható volt, hogy két súlyos problémát nem vihetnek egyszerre közvéleményük elé a csehek. Már megszüntették a széttelepítéseket, és azt is felvetni, hogy most hozzák vissza a széttelepített magyarokat, hiba volt, mert ezen borult fel a tárgyalás. Valami megegyezésnek kellett volna már létrejönni. A cseheknek a fő érve az volt, hogy mi az önkéntes lakosságcserét is szabotáljuk, holott mindannyiunk számára világos a csehek ténykedése. A gazdasági költségek kétségekívül nagyon komolyak, és nekünk minden egyes fillérért harcolni kell. Végső fokon mi anyagi kérdésekben bizonyos fokig birtokon belül vagyunk, mert ha lebonyolítjuk ezt a lakosságcserét 50 000 emberrel, akkor kimutathatjuk, hogy a csehek mennyivel tartoznak nekünk, s azt [a] jóvátételbe beszámíthatjuk.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: benne van az egyezményben, hogy [a] jóvátételbe nem számíthatjuk be.

Rákosi Mátyás államminiszter: de az is benne van az egyezményben, hogy nekik fizetni kell az ottmaradt ingóságokért. Most az a feladat, hogy ezt a tüskét kihúzzuk a talpukból. Arra számíhattunk, hogy ők az első kérésre nem engednek a magyarok visszatelepítésénél. Ezt azonban később és többször is felvethetjük még, s talán az ötödik, hatodik alkalommal majd engedni fognak. Mi bejelentettük, hogy ebben az ügyben fenntartással élünk, s később visszatérünk rá. Egyelőre meg kell mutatni, hogy amit vállaltunk, azt végre is hajtjuk, de ha nem folytatjuk a tárgyalásokat, rendkívül értékes és demokratikus múlttal rendelkező magyarok szétszórását segíthetjük elő. Nem nagyon örül, hogy ilyen fordulatokat vett a tárgyalás.

[Nagy] *Miniszterelnök*: ő járult hozzá a külügyminiszter azon javaslatához, hogy a tárgyalás ennek a kérdésnek az alapján megszakadjon, ezért hozzá

kell fűznie a véleményét is. A tárgyalás azzal kezdődött, hogy a széttelepítéseket megszüntették. Ezzel tehát ők visszatértek az egyezményhez ebben a vonatkozásban. Egészen természetesnek tartja, hogy a kérdést a magyar delegáció felvetette, mert ha a lebonyolítást megkezdjük, tudnunk kell, hogy tartós lesz-e a széttelepítések és deportálások leállítása.

Rákosi Mátyás államminiszter: nem ezen fordult meg a dolog, hanem a már széttelepítettek sorsán.

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: földbirtok-politikai vonalon indokolja, hogy mennyire sürgős az áttelepítés, mert nincs kinek adni a megmaradt és fenntartott földeket. Minél később osztjuk szét ezeket a földeket, annál kritikusabb lesz a helyzet. Még az is baj, ha addig bérbe adjuk, mert nehéz lesz visszavenni. Jelentős területű földet erre a célra fenntartottunk és most nem tudunk vele mit kezdeni.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: vissza kell menni ahhoz, hogy mit tartalmaz az egyezmény, és hogyan jött létre. Belpolitikai szempontból hathatós érve az volt, hogy talán a kérdés eldöntéséig nyugalmi helyzetet teremt. Ezt a csehszlovák kormány vállalta azért, mert ő megmondotta, olyan belpolitikai nehézségek vannak, hogy ezt az egyezményt a parlamenttel elfogadtatni nem lehet. Ha ezen az alapon fogadtatta el, akkor véleménye szerint bármilyen okból lemondani, különösen ami a magyarságnak egyedül előnyös, az igen súlyos következményekkel járt volna, mert nincs jogában megtenni. Ehhez ragaszkodni kellett és ragaszkodott is. Megmondotta, hogy hatósági közegek túlkapásai folytán túlmentek a 88-as számú rendeleten, amelynek alkalmazását mi is elismerjük. Ahol ilyen túlkapások történtek, próbálják orvosolni, vagy jelentsék ki, hogy orvosolni fogják. Erre azt a választ kapta, hogy ez Csehszlovákia belügye. Ezen borult fel a tárgyalások továbbfolytatása. A csehek semmiféle garanciát nem vállalnak, hogy a széttelepítést nem folytatják. Ezt fel se vetette, pedig ez sokkalta súlyosabb kérdés lett volna. Clementis kikéri magának, hogy ehhez a kérdéshez hozzászóljunk, de ha mi erre a kérdésre nem reagálunk, ez azt jelenti, hogy legális dolgot cselekedtek. Ez annyira világos, hogy ennek a jogszerűségét senki kétségbe nem vonja. Ha azt mondja, hogy nem akar sérelmi politikát, mert nekünk is érdekünk, hogy végre lebonyolítsuk, egész nyugodtan el tud képzelni egy olyan taktikát, ahol mi éppen a csehszlovák magatartás miatt egyetlen egy magyart sem veszünk át, és nem is fognak széttelepíteni. Csehszlovákiának belpolitikai nehézségei vannak. Azonban ő azon az állásponton van, hogy semmi értelme nincs azokat a csehszlovákokat itt tartani tovább, akik kitelepülni jelentkeztek. Nem dolgoznak semmit, és mindenütt azt hallja, hogy szegényre vannak az országnak, s alig várják már a falukban, hogy kitelepítsék azt a szemetet.

Rákosi Mátyás államminiszter: ha kijelentik, hogy kiadják a gazdáknak az ingóságait, jogi álláspontjukat továbbra is fenntarthatják. Ezzel szemben a magunk jogi álláspontjának fenntartása mellett hajlandó a kérdést elhalasztani, s azt majd egy későbbi időpontban újból felvetni.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: a legnagyobb nehézség a gazdasági és az anyagi kérdés. Ha a csehszlovák kormánynak szüksége van az elveendő valutára, betétekre, értékpapírokra, akkor legalább fizesse meg. E nélkül nem tudjuk elhelyezni az embereket. Súlyos felelősség hárul a magyar kormányra. Clementis azt a kijelentést tette, hogy „ha önök előzékenységet mutatnak a magyarok likvidálása kérdésében, akkor messzemenő gazdasági támogatást fogunk nyújtani az országnak.” Nem akarja, vagy nem tudja ezeket az ígéretéseket komolyan venni. A lakosságcserét le kell bonyolítani. Azonban a sok átvett magyarral nem tudunk mit kezdeni, ha ingóságait nem térítik meg a csehek. Állítsuk be őket, mint egy nincstelen proletárt a magyar gazdasági életbe? Minden gazdasági felszerelés nélkül nem tudja beengedni az elhanyagolt földekbe, hogy abból hozzon ki valamit. A gazdasági kérdések rendezése nélkül egyetlen egy transzport sem indulhat meg. Az áttelepülők is jól ismerik az egyezményt, hiszen az ő bőrükről van szó. Előre kell róluk gondoskodni. A felelősséget a tárgyalás megszakításáért vállalja, mihelyt változtatnak a csehek ezen az állásponton, azonnal hajlandó folytatni a tárgyalásokat.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: a gazdasági kérdéshez akar hozzászólni. Ha legálisan számoljuk a csehkoronát, 180 millió forintról, ha zug áron 90 millió forintról lesz szó. Ez minimális, amit nekünk kell finanszírozni. Ez a mi hiteligazdálkodásunk mellett egy óriási teher. Különös fontosságot kell tulajdonítani annak a kérdésnek, hogy miként történjék a transfer. A jóvátétel is említve volt, azonban ennek csak egy tört része írható már a '47-es jóvátételbe, s ilyen formán hozzájuthatunk a követeléshez. Mindent el kell követni az áruforgalom terén is, hogy effektív javaslatokat kapjunk. Már megindult egy szövetkezetnek az alakítása, amely csak az áttelepülők vagyont fogja rendezni. A legfontosabb kérdés itt a jóvátétel és az áruforgalom. Úgy vezesse a tárgyalásokat a külgügyminiszter, hogy a jogi szakértők munkáját minél jobban tudja biztosítani. Tegye lehetővé, hogy megfelelő idő álljon rendelkezésükre. Ne maradjanak ki egyes kérdések, és főleg kerülje a keret-megállapodásokat, mert azokat soha nem lehet megfelelően betölteni. Fontos volna megvizsgálni vajon elegendő-e az Áttelepítési Kormánybiztoság apparátusa, hogy ezeket a kérdéseket ellássa megfelelően, különösen Csehszlovákiában. Történt-e intézkedés, és elkészült-e az áttelepítés terve? Barakkmegoldás minden tekintetben káros volna.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: ezeket a problémákat majd mind letárgyalja. Ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy az áttelepítési kormánybiztos, Jócsik Lajos végleg lemondott a Kormánybiztoság vezetéséről. A helyét feltétlenül be kell tölteni, mert valakinek kell vállalni a felelősséget. A kormánybiztos helyettesét, dr. Bolyát⁴³ javasolja, ő azonban Pest vármegye főispánját hozza javaslatba, aki úgyis öntevékenyen sokat foglalkozott és igen eredménye-

⁴³ Dr. Bolya Lajos (1905–1978) jogász, egyetemi tanár, tanulmányait a prágai és pozsonyi egyetemen végezte, tagja volt a Sarló mozgalomnak. 1938-ig vizsgálóbíró volt Nyitrán, később Magyarországon államügyész, 1946 végétől az áttelepítési kormánybiztos helyettese. 1953-tól

sen a kérdéssel. Mintegy 25 000 személyt helyezett el, ezért is Zsarnai⁴⁴ minden tekintetben megfelelné.

[Nagy] *Miniszterelnök*: a szerdai Gazdasági Főtanács foglalkozzon ezekkel a problémákkal is. Ezzel kapcsolatban bejelenti, hogy ezentúl a Gazdasági Főtanács ülése szerdán lesz, mert keddre vasárnap miatt nem tudnak elkészülni kellőképpen. A minisztertanács rendes ülése pedig csütörtökön lesz.

Minisztertanács a bejelentéseket tudomásul vette.⁴⁵

[38] 37.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: felveti azt a lehetőséget, hogy Pozsonyban azt a házat, amelyben a magyar delegáció működött, vegyük meg a magyar állam részére. A követség lehetetlen viszonyok között van.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: pontos ármegjelölést kell ismerni, tájékoztadják a külügyminiszter.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: most leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁶

[39] 38.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: bejelenti, hogy Stassen amerikai elnökjelölt⁴⁷ Prágába kíván utazni, azonban megfelelő hely részére biztosítva nincs, és hozzá fordult az elutazás biztosítása végett. Felveti a kérdést, vajon a közlekedésügyi miniszter nem tudna-e termes kocsit bocsátani rendelkezésére.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: ennek nincs akadálya, mert a kocsit átengedhető, természetesen a megfelelő díjazás mellett.

---

nyugdíjazásáig a szegedi egyetem oktatója volt. Lásd még: DL. MT. jkv., a [4] 184. sz. jkv. 18. valamint a [7] 187. sz. jkv. [58] napirendi pontját és jegyzetét.

⁴⁴ *Zsarnai Kálmán* (1900–1990) rendőrtiszt, 1946–1947-ben kisgazdapárti politikusként Pest–Pilis–Solt–Kiskun Vármegye főispánja. Az 1947-es választásokon a Magyar Szabadságpárt színeiben indult.

⁴⁵ A lakosságcsere-egyezmény ügyében a tárgyalások a következő héten hétfőn, azaz március 24-én indultak újra Pozsonyban. A magyar tárgyaló küldöttséget Sebestyén Pál vezette. Lásd a [20] 169. sz. jkv. 14. napirendi pontját.

Az Áttelepítési Kormánybiztosság új vezetőjének kinevezéséről lásd a [22] 171. sz. jkv. 9. napirendi pontját.

A csehszlovák–magyar lakosságcsere kérdéséről a Gazdasági Főtanács következő, március 26-ai ülésén nem, hanem csak az április 2-ai ülésen tárgyaltak. (MOL. XIX–A–10. Stab. XXXVIII. és XXXIX. ülés jegyzőkönyve.) Az utóbbi ülésen felmerült az Áttelepítési Kormánybiztosságnak az Országos Földhivatalba történő beolvasztásának terve. Ennek részletesebb ismertetését lásd a [22] 171. sz. jkv. 9. napirendi pontjának jegyzetében.

⁴⁶ A Külügyminisztérium iratanyagában az ügyre vonatkozó további adatot nem sikerült felkutatni.

⁴⁷ *Stassen, Harold Edward* (1907–2001) amerikai politikus, a republikánus párt egyik vezetője. 1947. márciusában látogatást tett Budapesten. Március 19-én hosszas, négy szemközti beszélgetést folytatott Nagy Ferenc miniszterelnökkel. (NAGY F, 1990, ... és BALOGH, 1975, 407.)

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[40] 39.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: a köztársasági elnök részéről többször szóvá tett spanyol köztársasági követségi épület rendelkezésre bocsátása tárgyában kíván határozatot. Az épület a spanyol követség tulajdonát képezi és a felszabadulás után a Szövetséges Ellenőrző Bizottság magának foglalta le. A spanyol követség épületének átengedését aggályosnak tartja, mert ezzel szemben retorzióval élhetnek. Legjobb megoldás az lenne, ha az angolszász katonai missziók által elhagyott villák egyikét bocsátaná a spanyol köztársasági követ elhelyezésére rendelkezésre. Egy kisebb villa is alkalmas, mert a követ a feleségével és fiával van, aki egyben titkára is.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁸

[41] 40.

Rákosi Mátyás államminiszter: miután proklamációk és jegyzékek röpködnek a levegőben, szeretné az összkormány álláspontját tudni, és az Egyesült Államoknak a választ megadni.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: miután senki nem kíván tőlünk nyilatkozatot és választ a jegyzékre, javasolja a hallgatást.

Rákosi Mátyás államminiszter: az első jegyzékkel kapcsolatban is a Kisgazdapárt mély hallgatásba burkolódzott.

[Nagy] *Miniszterelnök*: s ez igen bölcsnek is bizonyult.

---

⁴⁸ Előzményéről lásd: NF MT. JKV. 1946, a [41] 124. sz. jkv. 23. napirendi pontját. A jegyzőkönyv mellett előterjesztés nincs, de a Külügyminisztérium iratanyagában – a spanyol képviselt működésére vonatkozó egyéb iratok között – megtalálható az a feljegyzés, amely a külügyminiszter szóbeli előterjesztésének alapját képezte. (MOL XIX–J–1–j Küm TÜK iratok, 1945–1964. Spanyolország, 1/c, 4/a és 4/af tétel, lásd továbbá a XIX–A–1–j–1947–XXIII–5211. sz. ügyiratot.)

A franciaországi emigrációban működő spanyol köztársasági kormány képviselője, *Julio Prieto Villabril* (1883–?) 1946. december 9-én adta át megbízólevelét Tildy Zoltán köztársasági elnöknek. Rezidenciáját – néhány más külképvisellel együtt – ideiglenesen a Bristol Szállodában rendezte be. A Külügyminisztérium többször sürgette az ügyben történő intézkedést a Miniszterelnökségnél, amely azonban a felmerült hasonló igényekkel (török és lengyel követség, jugoszláv képviselő stb.) együtt a kérelmet áttette Budapest főpolgármesteréhez azzal, hogy terjessze azokat a Polgármesteri Hivatal keretében működő „Külön Lakásügyi Döntőbizottság” elé. Ennek döntését nem ismerjük, az azonban bizonyos, hogy 1948 elején a spanyol köztársasági követség továbbra is a Bristol Szállodában működött. Magyarország és a spanyol köztársasági kormány között egyébként 1950 nyaráig volt élő diplomáciai kapcsolat, bár Magyarország az 1960-as évekig nem vonta vissza az elismerésére vonatkozó határozatát.

Az iratokból az is kiderül, hogy a francoista spanyol kormány valóban ellenlépéseket tett arra az – egyébként nem megalapozott – értesülésre, hogy a magyar kormány át akarja adni a budapesti spanyol követség Eötvös u. 11. sz. alatti épületét a köztársasági kormány képviselőjének. E hírre Madridban zár alá helyezték a magyar követség ottani berendezési és értéktárgyait. (Maga a követség bérelt épületben működött a háború előtt.) Végül, 1949–1950-ben – svéd közvetítéssel – megegyezés született a két kormány között, hogy egymás tulajdonjogát kölcsönösen tiszteletben tartják.

Rákosi Mátyás államminiszter: miután azonban a mi bőrünkéről van szó, állást kell foglalni a válasz tekintetében. Nem helyes, ha minden párt külön adja meg válaszát a jegyzékre, hanem miután koalíció van, egységesen kell a választ megszövegezni. Nem óhajtja a külügyminisztérium vonalán, de valahol fel kell vetni ezt a kérdést. Mi vallunk egy olyan politikai vonalat, amely teljes egységében elítéli az összeesküvést. Javasolja, hogy valamilyen formában vessük fel, mert úgy véli, hogy a megegyezés után ez egy újabb zátony, ahol nehézségek lesznek. Most már név szerint van szó a jegyzékben róluk, örülne, ha a koalíció ki tudna dolgozni egy közös álláspontot. Itt egy igen komoly kérdés van, azért vetette most fel a külügyminiszteri előterjesztések között, mert ez külpolitikai kérdés tulajdonképpen.

[Nagy] *Miniszterelnök:* javasolja, hogy megbeszélésre üljenek össze, s pártközi értekezleten tárgyalják le a kérdést.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁹

[42] 41.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter:* előterjeszti javaslatát az Államvasutak részére 6 millió forint rendkívüli hitel engedélyezés[e] tárgyában és ennek terhére folyó évi március hóra 1 200 000 forint rendelkezésre bocsátása iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁰

⁴⁹ Az Egyesült Államok kormánya március 5-én tiltakozott a Szovjetuniónak Magyarország belügyeibe való egyoldalú beavatkozása ellen. Bírálta a kisebbségben lévő Kommunista Pártnak a hatalom átvételére irányuló törekvését. Javasolta, hogy alakuljon a három nagyhatalom megbízottainak, valamint a magyar miniszterelnöknek, a Nemzetgyűlés elnökének, az igazságügyminiszternek, a belügyminiszternek és a honvédelmi miniszternek a részvételével egy bizottság a Kovács Béla elleni vád, illetve az egész ún. összeesküvés ügy kivizsgálására. (Magyar Nemzet, 1947. március 9. A jegyzékváltást – az amerikai kormány szövegét némileg megcsonkítva a Szabad Nép március 9-i száma is közölte.) Hasonló jegyzéket intézett a Szovjetunióhoz a brit kormány is. Március 17-én az Egyesült Államok kormánya újabb jegyzékben tiltakozott az ellen, hogy az „összeesküvés” ügy kivizsgálását kizárólag a kommunista irányítás alatt álló rendőri szervek végzik, s hogy a baloldali pártok megakadályozták a Kisgazdapárt által kezdeményezett parlamenti vizsgálóbizottság létrehozását. Élesen tiltakozott az Egyesült Államok Kovács Bélának a szovjet hatóságok általi letartóztatása ellen. Javasolta, hogy a jaltai tárgyaló felek együttesen vizsgálják ki a magyar eseményeket. (Magyar Nemzet, 1947. március 20.) E jegyzékekre a szovjet kormány válaszolt. (BALOGH, 1975, 405–406., illetve CSICSERY-RÓNAY–CSERENYÉY, 1998, 63–69. Ugyanott, a 369–376. oldalon a többszöri jegyzékváltás szövegét is közlik.)

Magyar kormánynyilatkozat kiadására, illetve az ügy pártközi tárgyalására és közös állásfoglalás megszövegezésére nem került sor.

⁵⁰ A 8338/1947. KözlM I/1. sz. előterjesztés szerint a rendkívüli hitelt az éves tervben előirányzott hidépítési, hídelbontási és határállomás átépítési munkálatoknál felmerült többletköltségek fedezésére kívánták fordítani.

[43] 42.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát a bajai közkórház bőrgyógyász főorvosi állásának betöltése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵¹

[44] 43.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát a szőnyi állami kórház szülész-nőgyógyász főorvosi, belgyógyász főorvosi és sebész főorvosi állásának végleges betöltése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵²

[45] 44.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Benedek Jenő min[iszteri] tanácsos és dr. Lukácsi László városi tisztiorvos időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵³

[46] 45.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Farkas S. Sándor községi orvos rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁴

---

⁵¹ A 201 824/1947. NM VIII. o. sz. előterjesztés dr. Zöld László bőrgyógyász szakorvos főorvossá való kinevezésére vonatkozott.

⁵² A 201 704/1947. NM VIII. o. sz. előterjesztés dr. Pataky Lászlónak szülész-nőgyógyász főorvossá a VII. fizetési osztályba, illetve dr. Ferenczy Sándornak belgyógyász főorvossá és dr. Kőváry Ferencnek sebész főorvossá a VIII. fizetési osztályba való kinevezésére vonatkozott. Dr. Pataky Lászlót egyben javasolta a kórházigazgatói teendők ellátásával is megbízni.

⁵³ A 2648/1947. NM Eln. sz. előterjesztés az 1945 után közszolgálatba lépett alkalmazottak szabadpályán töltött idejének beszámításáról szóló 7380/1946. ME sz. rendelet alapján javasolta a két tisztviselő esetében kilenc-kilenc év beszámítását.

⁵⁴ A 162 746/1947. NM V. sz. előterjesztés szerint. Dr. Farkas S. Sándor (1892-?) 1917-1919-ben budapesti közkórházakban segédorvosként, majd a Tanácsköztársaság idején – alig két évvel a diploma megszerzése után – a Németvölgyi Állami Tüdőintézetben osztályos főorvosként teljesített közszolgálatot. Ezt követően „szocialista meggyőződése és tevékenysége miatt” elbocsátották. 1943-ig, Hajdúnánáson, illetve Derecskén folytatott orvosi magángyakorlatot, ezt követően munkaszolgálatra hívták be. 1945 szeptemberében, tért vissza a deportálásból. 1946 júniusában nevezte ki a népjóléti miniszter Barcs község orvosává. A miniszter az 1919-1943. közötti időszaknak a közszolgálatba való beszámítását, és ennek megfelelő besorolását indítványozta. Az előterjesztés mellett megtalálható az Igazságügyminisztérium Törvényelőkészítő osztályának elutasító állásfoglalása. Ez – korábbi hasonló esetekre és a miniszterelnök állásfoglalására hivatkozva – utalt arra, hogy a 9590/1945. ME sz. rendelet alapján benyújtott kérelmek esetében ragaszkodni kell ahhoz, hogy az egyes tárcák előterjesztései pontosan jelöljék meg, és tüzetesen ismertessék azt a magatartást, amelynek baloldali jellege folytán a folyamodó kárt szenvedett. „A most tárgyalt előterjesztésben csupán általánosságban történik említés

[47] 46.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Hajós Imre volt körorvos rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁵

[48] 47.

[*Veres*] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵⁶

[49] 48.

[*Bárányos*] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az állami hal- és nádgazdálkodás megszervezéséről szóló 14 080/1946. ME számú rendelet egyes rendelkezéseinek módosítása és kiegészítése tárgyában.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: a 3. §. második bekezdésében az a kitétel szerepel, hogy a továbbiakban a Bizottság dönt. Ha nem lesz személyi felelősség, akkor nem lesz életképes.

[*Bárányos*] *Földművelésügyi miniszter*: hajlandó akként módosítani az érin-

---

arról, hogy a folyamodót a Tanácsköztársaság megszűnése után szocialista meggyőződése és tevékenysége miatt bocsátották el állásából, de nincs közelebbi adat magatartására és elbocsátásának indokaira.” A minisztertanács ülésén azonban – legalábbis a jegyzőkönyv szerint – ez a vélemény nem hangzott el, és az előterjesztést jóváhagyták.

⁵⁵ A 161 610/1947. NM V. sz. előterjesztés szerint *Dr. Hajós Imre* (1888–?) 1910-ben szerezte orvosi diplomáját. Ezt követően a budapesti Lipótmezei Állami Ideg- és Elmegyógyintézet segédorvosa volt, 1914 augusztusától 1918 decemberéig pedig katonaeorvosként teljesített szolgálatot. 1919 elején a zalaszentgróti járásban Zala-jobbparti körorvossá választották meg. A Tanácsköztársaság alatt kifejtett tevékenységéért bebörtönözték, illetve állásából elbocsátották. 1930-ban Abaújszántó községben telepedett le, és magánorvosi gyakorlatot folytatott.

⁵⁶ Az építés- és közmunkaügyi miniszter előterjesztésének címe: „A háztulajdonosoknak a lakóházakra vonatkozó helyreállítási kötelezettsége”. A jegyzőkönyv mellett az előterjesztés és a rendelettervezet januári változata található meg, amelyet a 3272/III.–1947. számú kísérőlevéllel küldtek meg. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium iratai között azonban megtalálható a tervezet 1947. március 11-i keltezésű változata és mellette a 8401/III.–1947. sz. kísérőlevél. (MOL XIX–I–1–s–1839/1947. Eln. sz.) A minisztertanács ülésén feltehetőleg az utóbbiról kellett volna tárgyalni. A tárca előterjesztéseit tartalmazó borítólapon azonban a Miniszterelnökség részéről az alábbiakat rögzítették: „A javaslat részletesen letárgyalandó még az Igazságügyminisztérium Törvényelőkészítő osztályával.”

A miniszter a bérlők lakbérfizetési kötelezettségét megállapító 8000/1946. ME sz. r.-re (MK július 19., 161. sz.) hivatkozással javasolta, hogy a városokban a háború során megsérült lakóházak helyreállítása teljes körűen (lakások, központi fűtőberendezés, felvonó berendezés, közös használatú helyiségek) a tulajdonos kötelezettsége legyen. Az előterjesztés mellett megtalálható az Igazságügyminisztérium Törvényelőkészítő osztályának átírtja, melyben jelezték, hogy a rendelettervezet ellen elvi kifogást nem tesznek, szükségesnek tartják azonban, hogy „a kötelezettség csak a jelenlegi viszonyok között is végrehajtható munkálatokra vonatkozzék”. Ezért tartalmi és szövegezési szempontból is szükségesnek tartották, hogy a javaslatot a két minisztérium szakértői közvetlenül tárgyalják le. A javaslat azonban a következő üléseken már nem került napirendre. A Magyar Közlönyben ilyen tárgyú rendeletet nem tettek közzé.

tett szöveget, hogy egy felelős vezető nyer kinevezést, és ekként a továbbiakban az dönt.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁷

[50] 49.

[*Báránys*] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a parlagon hagyott és elhanyagolt mezőgazdasági ingatlanok megművelésének biztosítása tárgyában.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: azt kéri, hogy ezeknek a parlagon hagyott és elhanyagolt mezőgazdasági ingatlanok megművelésének biztosítása [sic!] vele egyetértésben történjék.

[*Báránys*] *Földművelésügyi miniszter*: miután összesen 180 000 hold parlagon maradt területről van szó és ezek között sok kis területrészt van nehézségbe ütközni, hogy mindenkor letárgyalják a szerződéseket a közigazgatási szervvel. Ellenben hajlandó arra, hogy a szerződéseket legalább utólag az illetékes eljárásnál bemutassák, és ekként kiegészíti az előterjesztést.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: ezt elfogadja.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: azt köti még ki, hogy a földműves szövetkezeteknek adják, és ne keressen rajta senki.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: nem mindenütt van azonban még földműves szövetkezet.

---

⁵⁷ Előzményéről lásd: NF Mt. jkv. 1946, a [66] 149. sz. jkv. 54. napirendi pontját. A földművelésügyi miniszter 111 319/1947. VI. A. 1. számú előterjesztése emlékeztetett arra, hogy a földreformra vonatkozó rendelkezések alapján mintegy 250 000 kat. hold területet kitevő természetes víznek a halászati joga szállt át az államra. „Ezáltal a magyar állam számára lehetőség nyílt, hogy a földreform mintájára megvalósíthatta a »vizreformot« és pedig oly formában, hogy a természetes vizek halászati jogát 15–30 éves időtartamra 33 halászati szövetkezetbe tömörült halásznak [sic!] méltányos haszonbér mellett bérbe adta.” Ennek következtében – folytatódott az indoklás – a 14 080/1946. ME sz. r.-tel (MK november 17., 263. sz.) létesített Magyar Állami Hal- és Nádgazdasági Üzemek közvetlen kezelésébe csak a kisebb jelentőségű vizek kerültek.

A rendelet módosítását, azaz a természetes vizek összességének közvetlen állami üzemi kezelésbe vételét az előterjesztés a következőkkel indokolta: „A közelmúltban a Balatoni Halászati Szövetkezet tagjai, élve a szövetkezeti autonómia nyújtotta lehetőségekkel, olyan jövedelmet szavaztak meg maguknak, amely a szövetkezeti költségvetés egyensúlyát felborítva nem csak az állami haszonbérösszeg behajtását teszi lehetetlenné, de veszélyezteti a demokratikus államrend egyik igen fontos, alapvető törekvését, a szövetkezeti mozgalmat is. A Balaton ugyanis a természetes vizek közül úgyszólván az egyetlen, amelyen a halászati jog gyakorlása – gépesített üzem keretében – tetemes jövedelmet jelenthet. Ennek jövedelmét azonban a többi természetes vizen működő szövetkezet tagjai szociális helyzetének emelésére, a szövetkezeti mozgalom megerősítésére, továbbá a természetes vizek halállományának emelésére kívánom fordítani...” A megnövelt feladatkör az Állami Hal- és Nádgazdasági Üzemek átszervezését indokolta: az addigi két fő üzemág (tógazdasági, illetve nádgazdasági) mellett a kiadott rendelet alapján létrehozták a harmadik főüzemágat is „természetes vízi halászati főüzemág” elnevezéssel. – A rendelettervezet, illetve a közzétett rendelet 3. §-a a Hal- és Nádgazdaság Irányító és Ellenőrző Bizottságának feladat- és hatáskörét szabályozta. A két szöveg teljesen megegyezik egymással, és a közzétett rendelet más helyén sem esik szó felelős vezető kinevezéséről.

Lásd a 3900/1947. ME sz. rendeletet, MK április 11., 81. sz.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: akkor elsősorban és lehetőleg kéri.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: ezt is elfogadja.

Miniszttertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy a haszonbérleti szerződések az illetékes közigazgatási szervnél utólagosan bemutatandók, továbbá, hogy amennyiben a földműves szövetkezet[tek?] tovább adják a haszonbérleteket, úgy csak azonos feltételek mellett és haszonbér kikötésével eszközölhetők, ahol földműves szövetkezet van, ott a földműves szövetkezet elsőbbségben részesül.⁵⁸

[51] 50.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát kertészeti és szőlészeti főiskolai tanároknak egyetemi tanárokká való átminősítése tárgyában.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: kéri levenni a napirendről, mert minisztériumával nem lett letárgyalva a kérdés.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: az tény, hogy az egyetemi tanárok devalvációja van.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: törvényes rendelkezések intézkednek úgy, hogy a főiskolákat egyetemekké kell átszervezni. Amikor az előterjesztést megteszi, a törvényt hajtja végre. A javaslatban szereplő személyek kiváló szakemberek. Kéri az elvi hozzájárulást, és a vallás- és közoktatásügyi miniszter esetleges észrevételeit figyelembe veszi, ellenkező esetben újból miniszttertanács elé hozza.

Miniszttertanács az előterjesztéshez a vallás- és közoktatásügyi miniszter jóváhagyásától feltételezetten hozzájárult.⁵⁹

⁵⁸ A 61 443/1947. FM I/A. sz. előterjesztés rámutatott, hogy már a második világháború alatt kiadott rendelkezések is lehetővé tették a hatóságok intézkedését a parlagon hagyott mezőgazdasági területek megművelése érdekében. Az ország gazdasági helyzetére, az újjáépítés érdekeire és a jóvátételi kötelezettségre tekintettel fokozottan indokoltnak tartotta a hatósági intézkedést a földterületek megművelése és hasznosítása érdekében. Ezért az előterjesztés alapján kiadott 3650/1947. ME sz. r. (MK március 30., 73. sz.) egyszerűsítette az ezzel kapcsolatos hatósági eljárást, és a földművelésügyi miniszter felügyelete alatt működő gazdasági felügyelőseket e tekintetben széles körű intézkedési joggal ruházta fel.

⁵⁹ A 215 056/1947. FM X. 1. sz. előterjesztés emlékeztetett arra, hogy Magyar Agrártudományi Egyetem a 8740/1945. ME sz. r. (MK október 2., 141. sz. alapján létesült 1945 szeptemberében. A miniszter ennek rendelkezéseire hivatkozva a következők kinevezését javasolta: Szabó Béla (1896–1982) műkertészt, egyetemi tanárt, aki állami szolgálatát 1919-ben kezdte, 1922-től 1945-ig volt a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mezőgazdasági Karának oktatója, 1937-től egyetemi rendkívüli, majd 1940-től egyetemi rendes tanári címmel. 1945 után részt vett a Kertészeti Főiskola átszervezésében, illetve az Agrártudományi Egyetem Kert- és Szőlőgazdaság-tudományi Karának létrehozásában. Kosinszky Viktor (1909–1954) szőlészt, egyetemi tanárt, aki a közzgazdasági egyetemen szerzett doktori oklevelet, 1933-tól a Szőlészeti Kutatóintézetben működött, 1943-ban, mint egyetemi rendkívüli tanár megbízást kapott a Kertészeti és Szőlészeti Főiskola Szőlőtermesztési tanszékének megszervezésére. 1950-ben visszatért a Szőlészeti Kutató Intézetbe és haláláig irányította az európai viszonylat-

[52] 51.

[Bárános] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a Kárpátaljáról elhurcolt, turjaremetei jelzéssel el nem látott 270 drb. ló felvásárlására 1 000 000 forint költségfedezetnek a 11. Állattenyésztés tej-, rét és legelőgazdálkodás cím keretében előirányzat nélküli hitelként történő engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁰

[53] 52.

[Bárános] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a magyar–csehszlovák közös Duna-szakaszon a nemzetközi hajózóút fenntartása, stb. megtárgyalása céljából vízügyi műszaki bizottság Csehszlovákiába történő kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶¹

[54] 53.

[Bárános] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a vízügyi műszaki szolgálat Németországba hurcolt hajóparkjának hazaszállítása lebonyolítására 4 mérnök-tisztviselőnek Csehszlovákiába, 11 főnyi hajósszemélyzetnek pedig Csehszlovákiába, onnan Ausztriába és Németországba való kiküldetése tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: olyan felhatalmazást kell adni, hogy minisztertanácsi hozzájárulás nélkül is eszközölhesse a közlekedésügyi és

---

ban is úttörő szőlőkataszteri munkálatokat. *Mándy György* (1913–1976) agrobotanikus, ökológus egyetemi tanárt, aki 1935-től 1944-ig a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Növénytani Intézetében volt tanársegéd, majd adjunktus, 1944-ben főiskolai tanár lett a Kertészeti és Szőlészeti Főiskolán, 1947-től egyetemi tanárként az Agrártudományi Egyetemen a Növénytani tanszék vezetője volt. 1950-től 1970-ig különböző kutatóintézetekben, illetve kísérleti gazdaságokban dolgozott. 1970-től haláláig a debreceni Agrártudományi Egyetem Növénytani és növényélettani tanszékén volt tanszékvezető egyetemi tanár.

⁶⁰ Előzményére lásd a [14] 163. sz. jkv. 4., illetve a [17] 166. sz. jkv. [49] napirendi pontját. Az 50 412/1947. FM II–4. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság a miniszterelnökhöz intézett leveleiben ismételten nyomatékosan kérte az annakidején Kárpátaljáról elhurcolt turjaremetei ménes és méntelep összesen 416 darabból álló lóállományának – ebből 86 angol félvér, angloarab és egyéb nem hucul fajtájú ló – visszaszolgáltatását. A folyamatosan végzett lószorozások alapján azonban csak 90 db igazoltan turjaremetei származású, illetve annakidején Kárpátalján állomásozott lovat sikerült felkutatni. Az ügy megoldása érdekében a miniszter arra tett javaslatot, hogy a szovjet hatóságoknak való visszaszolgáltatás céljából vásároljanak fel 200 db turjaremetei jelzéssel ugyan el nem látott, de fajta-bélyegei alapján tisztavérű hucul lovat, továbbá vásároljanak fel 70 db lipicai és egyéb nemes származású lovat az angol telivérek pótlására. A lovak vételára az előterjesztés szerint darabonként 1500 és 6500 Ft között mozgott.

⁶¹ A 111 680/1947. FM VI. B. 2. sz. előterjesztés utalt arra, hogy korábban ezeket a kérdéseket (a nemzetközi hajózóút kitűzését, fenntartását és biztosítását, az árvizek elleni közös védekezést, a jéglevonulás biztosítását stb.) a Duna-statútum szabályozta, amelynek alapján magyar–csehszlovák közös műszaki bizottság működött.

földművelésügyi miniszter ezeket a kiküldetéseket. A legtöbb kiküldetés utólagos bejelentés alá kerül és kisebb horderejű kérdéseket tárgyalnak, különösen a közlekedésügyi minisztérium vonalán.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶²

[55] 54.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Danisska József kísérletügyi igazgató és dr. Gruzl Ferenc kísérletügyi főigazgató és dr. Bogyó Tamás kísérletügyi II. o. főadjunktus angliai tanulmányútjának engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶³

[56] 55.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: ismételten felmerült a dán lovak behozatalának kérdése. Annak a bizottságnak, amely most Párisban gazdasági tárgyalásokat folytat tagja Újházy László. Kéri a minisztertanács hozzájárulását, hogy Párisból aránylag kis költséggel Dániába utazva a lóimport kérdését véglegesse és tisztázza.

Minisztertanács Újházy Lászlónak Párisból Koppenhágába való kiküldetéséhez hozzájárult.

[57] 56.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: az állami mezőgazdasági birtok túl kicsi ahhoz, hogy vetőmagtermelési szükségletünket el tudja látni. Azelőtt a nagy uradalmak termelték a vetőmagvakat és segítették ki az államot, azonban most, hogy megszűntek a nagybirtokok a legnagyobb nehézségek vannak a vetőmagtermelés terén. Az állami mezőgazdasági birtokok területe mindössze 60 000 hold. Az a kérése, hogy a többi tárcák birtokait kötelezni lehessen magtermelésre. Kívánatos lenne ennek a kérdésnek végleges rendezése. Vagy azt javasolja, hogy az Országos Földbirtokrendező Alap

---

⁶² Közvetlen előzményéről lásd a [3] 152. sz. jkv. 31. napirendi pontját. A 111 671/1947. VI. B. 2. sz. előterjesztés szerint a hajók az akkori bejelentésnek megfelelően elindultak Passauból, a korán beállt jégzajlás miatt azonban Pozsonynál téli kikötőbe vonultak, illetve némelyik meg is sérült.

⁶³ A 181 723/1947. FM XI. 1. sz. előterjesztés szerint dr. Danisska József az FM Kísérletügyi ügyosztálya vezetője, dr. Gruzl Ferenc az Országos Magyar Gabona- és Liszt-kísérleti Intézet igazgatója, dr. Bogyó Tamás pedig a Magyar Növényörökléstani és Nemesítéstani Kutatóintézet munkatársa volt. A londoni the British Council hívta meg őket négyheti időtartamra az angliai mezőgazdasági kísérletügyi intézmények tanulmányozása céljából, azzal, hogy költségeik egy részét is magára vállalta. A miniszter hangsúlyozta, hogy tanulmányútjuk alkalmat ad arra is, hogy a magyar mezőgazdasági kísérletügynek a háború alatt megszakadt külföldi tudományos kapcsolatait újra felvegyék.

kapna egy határozott utasítást arra, hogy még 300 000 holdat juttasson kifejezetten erre a célra állami birtoknak.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: nincsen már annyi kiosztatlan föld. Vagy tartalékolni kell az áttelepülők számára, vagy pedig a fennmaradó földek nem alkalmasak erre a célra.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: most derült ki, hogy az állami szénbányáknak is vannak birtokai.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: miért nem szervezik be [sic!] azokat erre a célra?

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: a Földművelésügyi Minisztérium tisztviselői azért vannak, hogy szervezzék meg a nemesített vetőmag tovább-termesztését. Már 20 000 hold földet sem lehet kiszakítani, mert mindegyiknek megvan a maga helye.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: majd beszolgáltatja azoknak a földeknek listáját, amelyek még nincsenek széjjel osztva, s területük alkalmas lenne erre a magtermelésre. Szervezéssel most már nehéz megoldani ezt a feladatot. Tévedés az, hogy a magyar mezőgazdaság a magyar kertgazdaság vonalán megoldható. Már is túltelítettség van a cukorrépában. A szántóföldi termelésből 250 000 holdat tud csak egy komoly szisztematikus vetőmagtermelésre berendezni. Esetleg alkalmasak azok a területek is, amelyek mentesülés folytán nagyobb birtoktestekként jelentkeznek.

[Nagy] *Miniszterelnök*: a földművelésügyi miniszter által felvetett elgondolás esetleg keresztülvihető, és találjon módot ahhoz a földművelésügyi miniszter, hogy a termelést megfelelően irányíthassa az általa felvetett szempontokból.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁴

[58] 57.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: az árvízzel kapcsolatos jelentésében örömmel mondhatja, hogy a veszélyen túl vagyunk. Most vagyunk a kulminációs ponton. Az eddigi magasságot már legfeljebb csak 5–6 centiméterrel fogja túlhaladni a Duna. A Tiszának csak az alsó folyása árad, de megvan a remény arra, hogy hamarosan megszűnnek mindenütt az áradások. Ez idő szerint 280 000 hold van víz alatt. A helyzet most már mindenütt megnyugtató.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁵

⁶⁴ A vetőmagtermelés kérdésével kapcsolatban lásd még e kötetben a [17] 166. sz. jkv. 40., valamint a [28] 177. sz. jkv. [56] napirendi pontját és az azokhoz tartozó jegyzetet.

⁶⁵ A közvetlen előzményekről lásd a [17] 166. sz. jkv. [50] napirendi pontját. Lásd még a [22] 171. sz. jkv. 68. napirendi pontját.

[59] 58.

[Eröss] *Közellátásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az UNRRA-bizottság március havi ellátmányának biztosítására 115 000 forint előirányzat nélküli kiadás elszámolása tárgyában.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: itt valami eltérés van, mert eredetileg 85 000 forint hozatott javaslatba. A különbözetet a svéd gyermekakció költségei okozták és ezt az összeget a már erre a célra engedélyezett 2 milliónak a terhére kell folyósítani.

[Eröss] *Közellátásügyi miniszter*: ha erre van még mód, akkor abból fogja fedezni, de azért javaslatát egyelőre változatlanul kéri elfogadni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁶

[60] 59.

[Ortutay] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a Csehszlovákiából áttelepülő községi és felekezeti tanítók beutazási engedélye tárgyában.

[Rajk] *Belügyminiszter*: most is ugyanazok az aggályai, mint a múlt minisztertanácson. Az ottmaradt magyarságnak nem lesz tanítója, ha minden tanító átköltözik. Indokoltnak tartja, hogy minden odaáti magyar sorsát egyformán bíráljuk el, és ne részesítsük kedvezményben a tanítókat, de hozzájárul a javaslathoz.

[Ortutay] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: ha mi nem vesszük át ezeket a tanítókat igen nagy joghátrányuk származik belőle. Még a minimális megélhetést sem tudjuk így biztosítani részükre. De nincs is törvényes alap a megkülönböztetésre. Kéri ennek az elfogadását.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁶⁷

---

⁶⁶ Előzményéről és az UNRRA magyarországi működéséről lásd a [12] 161. sz. jkv. 111. napirendi pontját és jegyzetét. A közellátásügyi miniszter 401 262/1947. KM IV/3. sz. előterjesztése a magyarországi UNNRA Misszió szorosabb értelemben vett napi költségeinek (bérek, irodaszerek, utazási és távközlési költségek stb.) fedezésére kérte a fenti összeget. Egyedül a svéd Redda Barnen segélyszervezet által Budapesten és a Pestkörnyéki városokban szervezett gyermekélelmezési akció támogatása volt ez alól kivétel. A Pénzügyminiszter által említett, e segélyakció céljára korábban engedélyezett 2 000 000 Ft-ról ismereteink szerint a minisztertanács nem tárgyalt, erről további adatokkal nem rendelkezünk.

⁶⁷ Előzményéről lásd a [15] 164. sz. jkv. 53. napirendi pontját és d) mellékletét, valamint a [18] 167. sz. jkv. 19. napirendi pontját.

Az 1532/1947. VKM eln. sz. előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem, de a VKM iratai között megtalálható (MOL XIX–I–1-s-1532/1947. eln. sz.). Az előterjesztés utalt arra, hogy Csehszlovákiából mind nagyobb számmal érkeztek Magyarország területére magyar nemzetiségű tanítók és tanárok. Amennyiben rendelkeztek a Belügyminisztérium beutazási engedélyével, akkor a családok ingóságokkal együtt költözhetek át. Legutóbb azonban – folytatódott az előterjesztés – a Belügyminisztérium egyes csoportoktól (pl. a felekezeti iskolai tanítóktól, illetve azoktól, akik a csehszlovák hatóságok részéről átnyújtott áttelepítési névjegyzékben nem szerepeltek) az engedélyt megtagadta. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a nem állami elemi iskolák jogviszonyairól szóló 1907: XXVII. tc.-re, a középiskoláról szóló 1934: XI. tc.-re és a gyakorlati

[61] 60.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Baranyai Zoltán egyetemi magántanár, külügyminisztériumi osztályfőnöknek egyetemi rendkívüli tanári címmel való kitüntetése tárgyában.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: dr. Baranyai Zoltán ellen súlyos kifogásai vannak. Vichyben működött az ottani konzul mellett.

Szakasits Árpád államminiszter: kéri szintén levenni a napirendről, mert információi szerint nem megfelelő ember.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: leveszi a napirendről és megvizsgálja az előterjesztést.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁸

[62] 61.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Beöthy Ottó, a magyar Nemzetgyűlési Könyvtár igazgatójának angliai meghívása tárgyában.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: a költségeket nagyon sokallja és javasolja annak egyharmadához való hozzájárulását, miután egyébként vendégként lesz fogadva.

---

irányú középiskolákról szóló 1938: XIII. tc.-re hivatkozva megállapította, hogy a községi és felekezeti elemi népiskolák tanítói, valamint a nem állami fenntartású intézményben tanító gimnáziumi és más középiskolai tanárok is köztisztviselőnek minősültek. Ezen az alapon tehát őket nem érheti hátrány a többi pedagógussal szemben. Végül rámutatott az előterjesztés, hogy az áttelepítési névjegyzékbe való felvétel teljesen esetleges volt, és e tekintetben a csehszlovák hatóságok eljárása nem volt egységes. Sok esetben csak azért nem vették fel a tanítókat a névjegyzékbe, mert nem volt vagyonuk, s így állásuk elvesztése után úgysem tudtak volna odaát megmaradni. Ezek alapján kérte a Belügyminisztérium diszkriminatív gyakorlatának megszüntetését. A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapra e napirendi ponthoz – valószínűleg Bojta Béla államtitkár – a következő megjegyzést fűzte: „Véleményem szerint támogatni kellene a miniszter javaslatát, noha a belügy részéről erős ellenzés fog történni. A belügy egyik érve, hogy a tanárok nagymértékben való ideengedése friss erőknek az oktatásba való bevonását veszélyezteti.”

A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium iratanyagában, az előterjesztést tartalmazó aktában található belső feljegyzés még egyértelműbb és világosabb elemzését adja a kialakult helyzetnek. Ezt e jegyzőkönyv b) mellékleteként közöljük.

⁶⁸ A 145 649/1946. VKM VI. a. üo. sz. előterjesztés szerint *Baranyai Zoltán* (1888–1948) tanulmányait Budapesten és Párizsban végezte. 1920-ban lépett a Külügyminisztérium szolgálatába. Többek között dolgozott Genfben, a Népszövetség mellett működő magyar titkárságon, majd 1936–1939-ban a Külügyminisztérium Kulturális osztályának vezetője volt. Ezt követően Chicagóban főkonzulként, illetve a vichyi követségen kulturális referensként működött. 1944 májusában – a Sztójay-kormánytól való együttműködést megtagadva – állomáshelyét elhagyta és Svájcba távozott. 1945 után a Párizsban tárgyaló magyar béke delegáció egyik fődelegátusa volt. 1926-ban a szegedi egyetemen irodalomtörténetből magántanári képesítést szerzett. – 1947-ben Nyugatra távozott. Az USA-ban az indianai egyetem tanára volt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy napidíj címén csak az előterjesztésben szereplő összeg egyharmada folyósítható részére.⁶⁹

[63] 62.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Osváth Gedeon rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁰

[64] 63.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Pavel Ágost özvegye részére ellátás engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷¹

[65] 64.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát néhai Molnár Kálmán özvegye részére ellátás engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷²

[66] 65.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát néhai Balassa Mihály özvegye részére ellátás engedélyezése tárgyában.

---

⁶⁹ A 37 262/1947. VKM X. a. sz. előterjesztés szerint Beöthy Ottót a British Council hívta meg 60 napos tanulmányútra, az angliai könyvtárügy tanulmányozására. A miniszter megbízta egyben az Országos Könyvtári Központ angliai kapcsolatainak kiépítésével és a magyar-angol könyvcseré előmozdítását célzó tárgyalások folytatásával. Az e célra igényelt összeg 10 400 Ft volt.

Beöthy Ottó (1904–1985) könyvtáros. 1944-ben deportálták. Hazatérése után az Országgyűlési Könyvtár igazgatójává nevezték ki. 1947-től az Országos Könyvtári Központ elnöke volt. 1950-ben törvénysértő perben letartóztatták és elítélték. 1958-ban a Magyarok Világszövetségének főtitkára lett.

⁷⁰ A 30 022/1947. VKM V. üo. sz. előterjesztés szerint dr. Osváth Gedeon (1880–?) 1906-tól az aszódi evangélikus gimnázium tanára, majd 1914-től 1925-ig igazgatója volt. Ekkor saját kérelmére nyugdíjazták, amit azért kért, mert 1918–1919-ben tanúsított magatartása, szociáldemokrata párttagsága miatt az előléptetéseknél sorozatosan mellőzték. Az előterjesztés méltatta széles körű, főleg Petőffivel kapcsolatos irodalmi munkásságát.

⁷¹ A 38 021/1947. VKM V. üo. sz. előterjesztés szerint Pável Ágost (1886–1944) budapesti, majd dombóvári katolikus középiskolai tanár a Tanácsköztársaság alatti magatartása miatt szenvedett hátrányt az előmenetelben, és ezért özvegye részére kedvezőbb nyugellátás megállapítását indítványozta.

⁷² A 33 130/1947. VKM IV. a. üo. sz. előterjesztés szerint Molnár Kálmán (1872–1934) római katolikus tanító 1919-ben a kiskörei direktórium helyettes elnöke volt. Tevékenységéért állásból elbocsátották.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷³

[67] 66.

[Rajk] *Belügyminiszter*: a múlt év augusztus 22-én a svábok további kitelepítésére vonatkozólag egyezményt kötöttünk.⁷⁴ Az egyezmény értelmében 1946. szeptember 1-től 1947. március 31-ig a körülírt feltételek szerint 90 000 svábot, 1947. április 1-től kezdődőleg pedig további 100 000 svábot van joga a magyar kormánynak kitelepíteni. A minisztertanácsot most tájékoztatni kívánja a felől, hogy hogyan állanak ezek a kitelepítések. Már 7000 svábot telepítettek ki, amikor az Egyesült Államok katonai kormányzata az időjárási viszonyokra való hivatkozással 1946. november 30-án a kitelepítést felfüggesztette. A magyar kormány ezt kénytelen volt tudomásul venni, de bízva az egyezmény joghatályosságában, folytatta a kitelepítés foganatosíthatása érdekében a szükséges előmunkálatokat, hogy az egyezmény szellemében az időjárás megjavulása esetén 1947. április hó 1-ig terjedő időszakaszban, az egyezmény feltételeinek betartásával, az erre az időszakaszra eső, és az egyezményben biztosított létszámot még kiszállíthassa. Az időjárás alakulása a kitelepítésre meg is adta a lehetőséget, tehát az egyezmény szellemében a kitelepítésnek kezdetét is kellett volna vennie. Az Egyesült Államok berlini katonai kormányzata azonban különböző, de általunk el nem fogadott okokra hivatkozva a kitelepítés felfüggesztését továbbra is fenntartotta, sőt tudomásunkra hozta, hogy addig, amíg a magyar kormány ki nem küldi megbízottját Berlinbe a további feltételek megállapítására, annak a 100 000 főnyi svábnak a kitelepítése sem indulhat meg 1947. április 1-én, amelyet az egyezmény értelmében a magyar kormány még 1947. év folyamán jogosult kitelepíteni. A szerződés értelmében az 1947. évi április 1-e utáni „kitelepítéssel kapcsolatos kérdések részleteinek megbeszélése céljából tárgyalás hívható egybe”, azonban elsősorban a szerződésben biztosított 1947. április 1-ig terjedő kitelepítési feltételek betartásáról van szó. A magyar kormány az egyezményben lefektetett kötelezettségeknek a legteljesebben megfelel, tehát nem szolgáltatott okot a kitelepítés felfüggesztésére. Az Egyesült Államok berlini katonai kormányzata részéről felmerült szempontok megtárgyalására Berlinbe kellene a magyar kormánynak megbízottat küldeni. A tárgyalásnak azonban a magyarországi sváb kitelepítés kérdésének végleges rendezését kellene eredményeznie, amely csak abban az esetben látszik legjobban biztosítottnak, ha a tárgyaláson az összes érdekelt szervek megfelelően képviseltetik magukat. Ezért a magyar kormány javasolja azt, hogy a tárgyaláson vegyenek részt az USA berlini katonai kormányzata, a

⁷³ A 33 126/1947. VKM IV. a. sz. előterjesztés szerint *Balassa Mihály* (1886–1944) pilisvörösvári állami tanítót 1919. után állásából elbocsátották. 1944-ben a nyilasok internáló táborba hurcolták és kivégezték.

⁷⁴ A magyarországi németek további csoportjainak Németország amerikai megszállási zónájába történő kitelepítéséről az amerikai katonai hatóságokkal kötött egyezményről lásd: NF MT. JKV. 1946, az [50] 133. sz. jkv. 5. napirendi pontját.

magyar kormány illetékes szervei, a magyarországi Amerikai Katonai Misszió képvisellete, és a magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság képvisellete. Tekintettel arra, hogy fentnevezettek jelenléte csak úgy biztosítható, ha a tárgyalás színhelye Budapest lenne a tárgyalás színhelyéül Budapest, és ne Berlin jelöltessék ki. Kéri a minisztertanács felhatalmazását, hogy ezen javaslatát a Szövetséges Ellenőrző Bizottság mellett működő USA-képviselét vezetőjének és a Szövetséges Ellenőrző Bizottságnak is megküldhesse.

[Nagy] *Miniszterelnök*: vállalja ezen átiratok aláírását.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁵

[68] 67.

[Mihályfi] *Tájékoztatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az 1948/49-es centenáriumi év előkészítése és megszervezése tárgyában. A január 10-i minisztertanács a kérdést pártközi konferencia elé utalta, azonban az óta sem történt semmi. Felmerült az a javaslat, hogy a rendezőbizottság élére egy pártközi bizottság kerüljön. A történelmi emlékbizottság 1942-ben azzal a céllal alakult, hogy előkészítse a centenáriumot is. Javasolja, hogy ez a bizottság, amelynek összetétele ma is helytáll, mert jórészt kifogástalan gondolkodású egyénekből tevődött [össze], bízassék meg az ellenőrzéssel. És a lebonyolítással a Tájékoztatásügyi Minisztérium bízassék meg, ahol már történtek is erre nézve különböző előkészületek.

Rákosi Mátyás államminiszter: parlamenti bizottságot nem tartja megfelelőnek erre a célra, s javasolja pártközi értekezleten még letárgyalni.

Szakasits Árpád államminiszter: a maga részéről támogatná azt az állásfoglalást, hogy a történelmi emlékbizottság kapcsolassék be, a parlamenti bizottság aligha lesz teljesen kiküszöbölhető, mert az ünnepség a nemzetgyűlésnek is ünnepe.

[Mihályfi] *Tájékoztatásügyi miniszter*: voltaképpen egy kb. 40 tagú bizottságot kíván összeállítani, ennek egy szűkebb albizottsága az ő vezetésével bonyolítaná le az előkészítési és szervezési munkálatokat. A maga részéről is helyesnek tartja, [h]a pártközi értekezleten vitatják meg a kérdést, de kéri, hogy az előkészítés sürgős voltára tekintettel a pártközi értekezletet mielőbb tartsák meg. Egyelőre javaslatát leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁷⁶

⁷⁵ A határozatnak megfelelően a minisztertanács levélben kérte a Szövetséges Ellenőrző Bizottság segítségét a kitelepítések folytatásához, és a megbeszélés Budapestre történő összehívásához. Nagy Ferenc miniszterelnök hasonló kéréssel fordult G. H. Weems dandártábornokhoz, a magyarországi SZEB mellett működő USA-képviselét vezetőjéhez is. Weems tábornok azonban a miniszterelnökhöz, illetve egyidejűleg Szviridov altábornagyhoz intézett leveleiben elhárította a kérés teljesítését. (MOL XIX-A-1-j-1947-XXIII-e-3694. sz., lásd továbbá: Tóth, 1993, 173–177.)

Lásd még a [26] 175. sz. jkv. 7. napirendi pontját.

⁷⁶ Előzményéről, amire a miniszter is hivatkozott, lásd e kötetben a [9] 158. sz. jkv. 75., il-

Minisztertanács délután 2 órakor ért véget.

K. m. f.

Bojta Béla

Gévelt tisztázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc miniszterelnök nem látta el kézjegyével a jegyzőkönyvet. A miniszterek és az államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolásnál látták el kézjegyükkal a jegyzőkönyvet, de nem szerepel ezek között Bán Antal (illetve az őt helyettesítő Róth Pál), Ries István és Balogh István aláírása.

Vas Zoltán neve nem szerepel a felsorolásban, így aláírása sem található a jegyzőkönyvön, bár ismételten felszólalt az ülésen.

Megtalálható a jegyzőkönyv mellett a [2], a [9]–[14], a [18]–[31], a [33]–[36], a [42]–[55], az [59], és a [61]–[66] sz. napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

A [19] 168. sz. jkv. a) melléklete a [37] napirendi ponthoz

[Szántó Zoltán követ jelentése a jugoszláv kormány álláspontjáról
a magyar–csehszlovák vitával kapcsolatban]

Gyöngyösi János úrnak,
magyar külügyminiszter
B u d a p e s t
Budapest, 1947. március 18.

A jugoszláv kormánynak a magyar–csehszlovák kérdésben elfoglalt álláspontját a következőkben foglalhatom össze:

A jugoszláv kormány vezetői elvi szempontból helytelenítik és elítélik a csehszlovák kormány politikáját a szlovákiai magyar kisebbség kérdésében, mert ez ellentétben áll a népek egyenjogúságáról vallott álláspontjukkal. Jugoszláv vezető politikusok véleménye szerint a csehek akkor követtek el végzetes hibát, amikor „taktikai megfontolásból”, jobboldali elemek megnyerése érdekében elvtelen koncessziót tettek a sovinizmusnak. Ez a politika kudarcot vallott, mert a jobboldalt megnyerni nem tudta, viszont elindító fogva maradtak saját sovinizta csapdájukban.

A jugoszlávok gyakorlati politikai szempontból károsnak tartják a csehszlovák politikát, mert akadálya a délkelet-európai országok közti barátság és együttműködés kialakulásának.

A jugoszláv kormány e felfogás ellenére is messzemenő kíméletet tanúsít Csehszlovákiával szemben, amelyhez Jugoszláviát szövetség köti.

A Jugoszlávok felfogása, hogy ezt a kérdést bármennyire elmérgesedett

---

letve a [10] 159. sz. jkv. [44] napirendi pontját. A Történelmi Emlékbizottság létrehozásáról (pontosabban: újjászervezéséről) lásd a [23] 172. sz. jkv. 87. napirendi pontját.

is, a nagyhatalmak beavatkozása nélkül kell megoldani, ezért a jugoszláv kormány nem tartotta helyesnek a magyar kormány január végén tett lépését, amellyel a szlovákiai magyar kisebbség kérdését a négy nagyhatalom elé vitte.⁷⁷

Február 18-án a jugoszláv kormány kezdeményezően lépett fel a magyar–csehszlovák ellentét békés megoldása érdekében, amikor is felkérte a csehszlovák kormányt a deportálások beszüntetésére. Miután Simić⁷⁸ jugoszláv külügyminiszter Korbel belgrádi csehszlovák nagykövét⁷⁹ útján megkapta a csehszlovák kormány értesítését a deportálások beszüntetéséről, a jugoszláv kormány felkérte a magyar kormányt, hogy az 1946. február 27-i egyezmény végrehajtásaként kezdje meg a kitelepítésre jelentkező szlovákok elszállítását.

A jugoszláv kormány örömmel fogadta a prágai tárgyalások megindulását, a tárgyalások menetéről rendszeresen kapott információkat. A prágai tárgyalások váratlan megszakítása nagyon meglepte a jugoszláv kormányt és szemmel láthatóan rossz hangulatot keltett.

Március 10-én együtt vacsoráztam Simić-csel és a jugoszláv külügyminisztérium több más vezetőjével. Itt Simić kifejezést adott ama nézetének, hogy a magyar kormány az amerikai jegyzék hatása alatt szakította meg a kedvező mederben folyó tárgyalásokat. Többek között azt is mondta, hogy a magyar kormány talán nem is kívánja a megegyezést, be akarja várni a békeszerződés hatályba lépését, Magyarországnak az UNO-ba való felvételét, hogy aztán az egész kérdést az Egyesült Nemzetek elé vigye.

Március 12-én közöltem Simić-csel és Velebittel⁸⁰ a magyar kormány közvetítés iránti kérését. Hangsúlyozták, hogy kormányuk örömmel látná, ha a megegyezés létrejönne, azonban mint mondták, a magyar kormány hibát követett el a tárgyalások hirtelen megszakításával. Véleményük szerint nem kellett volna felvetni a restitúció kérdését, mert egy szűk körű megegyezés

⁷⁷ Lásd a [9] 158. sz. jkv. 51. napirendi pontját és az ahhoz fűzött jegyzeteket. A Külügyminisztériumnak a csehszlovák–magyar lakosságcsere kérdéséről készített Emlékiratát, valamint a magyar kormánynak a csehszlovákiai magyarság kérdésének nemzetközi vonatkozásairól szóló „Pro Memoria”-ját közli: ÉRTESETŐ, 1947. 1. sz. 3–13. A két dokumentumot a Külügyminisztérium eljuttatta a Budapesten működő külképviseletekhez.

⁷⁸ *Simić, Stanoje* (1893–1970) jugoszláv kommunista politikus. 1944–1945-ben Jugoszlávia moszkvai követe, 1946. február 1-től 1948. augusztus 31-ig külügyminiszter.

⁷⁹ *Korbel, Jozef* (1909–1977) diplomata, egyetemi tanár, a későbbi amerikai külügyminiszter, Madeleine Albright apja. A jogi diploma megszerzése után 1934-ben lépett a Csehszlovák Külügyminisztérium szolgálatába. 1936–1938: sajtóattasé a belgrádi csehszlovák követségen. 1938–1945. között Londonban élt és az emigráns kormány szolgálatában állt. 1945 őszétől 1948 nyaráig volt Csehszlovákia belgrádi követe. 1948-ban az USA-ba távozott, ahol a denveri egyetem professzoraként dolgozott, és több könyvet publikált a nemzetközi kapcsolatok és a kommunizmus kelet-európai előretörése témaköréből.

⁸⁰ *Velebit, Vladimir* (1907–2004) jugoszláv (horvát) kommunista politikus, diplomata. Részt vett a partizánháborúban. 1944-ben a londoni katonai misszió vezetője volt, 1945 után a Külügyminisztérium munkatársa, majd nagykövét Olaszországban és Nagy-Britanniában. 1956-ban külügyminiszter-helyettes.

is annyira megjavította volna a légkört, hogy utána sor kerülhetett volna a nehezebb kérdések kedvező elintézésére is.

Simić csodálkozását fejezte ki, hogy a magyar kormány, bár tudta, hogy a jugoszláv kormány kezdeményező lépést tett, nehézségek felmerülésekor, vagy legalábbis a tárgyalások megszakítása előtt, nem informálta a jugoszláv kormányt. Simić ismét utalt az amerikai jegyzék általa feltételezett hatására. Mindenesetre Simić és Velebit megígérték, hogy kérésünket kormányuk meg fogja fontolni.

Ugyanezen a napon Tito marsall⁸¹ is kifejezte előttem, hogy érthetetlen számára a kedvezően haladó prágai tárgyalások váratlan megszakítása és felhívta figyelmemet az amerikai jegyzék átadásának és a tárgyalások megszakításának időpontbeli egybeesésére.

Mindezt azért tartom szükségesnek Miniszter Úr tudomására hozni, hogy a Magyarország iránt barátságos és jóindulatú magatartást tanúsító jugoszláv kormánynak téves feltevéseken alapuló gyanúját eloszlassuk, hogy a megnyugtatóan fejlődő magyar–jugoszláv viszony esetleges hanyatlásának elejét vegyük.

E kérdés fontosságára való tekintettel, tisztelettel kérem Miniszter Urat, hogy ezen jelentésem egy-egy másolati példányát Köztársasági Elnök úrnak, a Miniszterelnök úrnak és a Miniszterelnök-helyettes uraknak megküldeni szíveskedjék.

Szántó Zoltán s. k.
követ

MOL XIX-A-1-j-1947-XVI-3721.

Gépelte, aláírás nélküli, egykorú, karbonpapírral készített másolat.

A követi jelentést a Külügyminisztérium „Szigorúan bizalmas” tájékoztatásként küldte meg a miniszterelnöknek.

A [19] 168. sz. jkv. b) melléklete a [60] napirendi ponthoz

[A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban készült belső feljegyzés a Csehszlovákiából áttelepülő tanítók és tanárok ügyéről]

A Csehszlovákiából átmenekülő tanítók és tanárok betelepedési engedélyével kapcsolatban a következőképpen fejlődtek tovább a dolgok:

1. Nagy Miklós államtitkár úr minisztertanács utáni felszólalása után [sic!]⁸² röviddel a betelepedési engedélyt az állami tanítóktól is megtagadták,

⁸¹ *Tito, Joszip Broz* (1892–1980), 1937-től a Jugoszláv Kommunista Párt főtitkára. 1941 és 1945 között a németellenes délszláv partizáncsoportok parancsnoka, 1945-től miniszterelnök és honvédelmi miniszter, 1953-tól államfő.

⁸² Helyesen: „Nagy Miklós államtitkár úr minisztertanácsai felszólalása után” – Lásd a [15] 164. sz. jkv. 53. napirendi pontját.

s csak azoknak a közalkalmazottaknak adják meg, akiket a magyar állam a trianoni területről 1938. után küldött szolgálati érdekből a kérdéses területre.

2. Egy értekezlet alkalmával a Belügyminisztérium annyiban változtatta meg ezt az álláspontját, hogy jellegre való tekintet nélkül megadja a betelepülési engedélyt azoknak a közalkalmazottaknak, akik a csehszlovák hatóságok kitelepítési jegyzékén szerepelnek.

Ezzel a megoldással kapcsolatban a következő kérdések merülnek fel:

Tudvalevő, hogy a csehszlovák hatóságok által összeállított névjegyzék nem csak nagyon felületes, hanem túlhaladott álláspont. Júniusban volt a reszlovakizáció, és augusztusban, amikor a jegyzéket átnyújtották, még nem döntöttek az illetékes hatóságok, kinek a szlováknak-jelentkezését ismerik el, kiét nem. Ennek következtében a névjegyzékben nagyszámban szerepelnek olyan egyének is, akik nyilvánvalóan ott maradnak, és már állásban is vannak. – Megállapítható azonban az is, hogy a tanítókkal kapcsolatban a névjegyzék összeállításánál kétféle szempont érvényesült: vannak vidékek, ahol a tanítókat a kitelepítendőek jegyzékébe vették fel, mert értelmiségiek. Másutt viszont nem jelölték ki őket (így különösen a kelet-szlovákiai sávon), mert nincsen vagyonuk, és a csehszlovák számítás szerint alkalmazás, állampolgári jogok, sőt mindenfajta emberi jog nélkül úgysem tudnak megmaradni a köztársaság területén. Ebből az következik, hogy a tanítószám sorsában nincs különbség listán levő, vagy listán nem levő tanító között. Mindazok, akik jellemes magyarokként hűek maradtak nemzetiségükhöz (de számos reszlovakizált is) két éve semmiféle illetményt nem kapnak, a szlovák tanító érkezése után gyakran a lakásukból is kiszorulnak, mint magyarokat sehol nem alkalmazták őket, s november óta az ún. deportálások ezenfelül még teljesen bizonytalanná is tették sorsukat. Eleinte ugyan csak testi munkásokat vagy törpegazdákat vittek el Csehországba, újabban azonban mind több tanító is kap ilyen végzést, sőt vannak, akik már a vonatról szöknek meg. Ezek a jelenségek gyakoribbak a keleti részen, ahol a tanítók nincsenek a Magyarországra telepítendőek névjegyzékében. A deportálások folytán a cserelistán nem szereplő tanítók helyzete a veszélyeztetettebb, mert a deportálás végrehajtásánál a csehszlovák hatóságok általában tiszteletben tartják a pozsonyi megbízott által kiadott menlevelet, amelyet csak a Magyarországra való kitelepítésre kiszemelték kaphatnak, s kérelmelhetlenül elcipelik azokat, akiknek ilyen menlevelük nincsen.

A magyar kormányzatnak félreérthetetlen határozott álláspontot kell elfoglalnia a következő kérdésekben:

1. Azokat a magyar tanítókat, akik a deportálások elől menedéket keresnek, mert nem akarnak elkallódnni a magyarság számára a csehországi szétzórtságban, és béresi sorsban, főleg pedig gyermekeiket nem akarják kitenni a gyors és biztos elszlávosodás veszélyének, a még fennálló lehetőségek közt elhelyezi-e, vagy sem?

2. Ha elhelyezi, és nem ad betelepítési engedélyt számukra, akkor a cseh-

szlovák hatóságok által nyújtott lehetőséget, ingóságaik megmentésére, kihasználatlanul hagyja, és kényszeríti őket, hogy mindenüket elvesztve, nincstelenül meneküljenek át családjukkal.

3. Ha az a döntés, hogy a kitelepítendőek névjegyzékében nem szereplőket nem lehet befogadni és elhelyezni, akkor a magyar kormánynak nyíltan és félreérthetetlenül ki kell ezt mondania, és vállalnia az ebből folyó nagy erkölcsi és népi felelősséget. Mert a magyarságukhoz mindaddig hű csehszlovákiai tanítók, akik sorsuk teljes bizonytalanná válásában, mint egyetlen mentő lehetőséget, a hazai köznevelői rendben való munkavállalást tekintették, ebben az esetben úgy éreznék, nem volt érdemes magyarnak maradniok, a magyar állam nem törődik velük, sorsukra bízza őket, akár a csehországi számkivetettségben, mint béresek, szétszóródnak, és gyermekeik szlávokká lesznek, akár ők állnak be – ha még lehet – szlovákoknak, és velük fűjják a kifejezetten magyarelles, gyűlölködő mai szlovák nevelői felfogás szolamait. Ha erre a sorsra szánjuk őket, vagy nem tudunk, és nem merünk rajtuk segíteni, akkor is meg kell lenni az erkölcsi bátorságunknak arra, hogy ezt közöljük velük, így minden, még meglevő illúziótól megkíméljük őket, s tudhatják, teljesen magukra vannak hagyatva küzdelmes sorsukban.

Ha a magyar kormány ezt az utóbbi megoldást lenne kénytelen választani, akkor is felmerülnek megoldatlan kérdések.

1. A Belügyminisztérium legutóbbi döntését visszamenően érvényesíti olyanok betelepítési kérvényével kapcsolatban is, akik még egy hónappal ezelőtt, vagy régebben beadták kérvényüket, de az elintézés húzódott. Így vannak tanítók, akik már több hete ténylegesen működnek Magyarországon, csak még – mert lakásuk nincsen – családjukat és holmijukat nem tudták áthozni. Ha ezektől most megtagadják a betelepítési engedélyt, egész lehetetlen helyzetbe kerülnek, mert ők vissza már nem mehetnek, családjukat pedig nem tudják átmenteni.

2. Gyakran ugyanez az eset áll fenn a családfővel kapcsolatban, [aki] átshökött, s nem akar már visszamenni. Állását elfoglalná és családját, dolgait utólag igyekeznék áthozni.

3. A magyar hatóságok a múlt év folyamán gyakran arra beszéltek rá az érdeklődőket, akik felvetették a kérdést: maradjanak-e még sorsuk teljes bizonytalansága ellenére Csehszlovákiában, vagy jöjjenek át, hogy tartsanak ki legalább tavaszig, mert ez a magyar érdek. A helyzet tehát most az, hogy azok, akik a leglelkiesmeretesebben és legtovább tartottak ki helyükön, most arra döbbennek rá, hogy éppen számukra teszik lehetetlenné a Magyarországon való elhelyezkedést, pedig a folytonos zaklatásokat, a nyomasztó bizonytalanságot a legvégsőkig vállalták. Felmerül a kérdés, milyen helyzetbe kerülnek így az őket kitartásra biztató magyar hatóságok, és milyen érzésük lehet azoknak, akik így tisztán látják megint, hogy a becsületes, lelkiismeretes helytállás okozta vesztüket.

A kultuskormányzat a fenti kérdésekben egymaga nem vállalhatja a fe-

lelősséget. Ebben a tekintetben egységes, félreérthetetlen álláspontot és az azzal járó történelmi felelősséget az egész magyar kormányzatnak és tágabb értelemben a magyar demokráciának kell vállalnia.

MOL XIX-I-1-s-1947-1532. sz.

Géppel írt, címzés, keltezés és aláírás nélküli egykorú feljegyzés.

A VKM illetékes előadója a minisztertanácsi előterjesztés fogalmazványát tartalmazó előadóíven az előterjesztés elkészítéséhez felhasznált háttéranyagok felsorolásakor a következő megjelöléssel utalt rá: „valószínűen a X/b. ügykörből származó, két gépelt oldalnyi feljegyzés”. A dokumentum keletkezését 1947. február utolsó napjaira tehetjük.

[20] 169.

JEGYZŐKÖNYV

az 1947. évi március hó 27. napján Nagy Ferenc miniszterelnök elnöklete
alatt megtartott minisztertanácsról.

Jelen voltak:

<i>Rákosi Mátyás</i> államminiszter	<i>Dinnyés Lajos</i> honvédelmi miniszter
<i>Gyöngyösi János</i> külügyminiszter	<i>Dr. Molnár Erik</i> népjóléti miniszter
<i>Rajk László</i> belügyminiszter	<i>Dr. Erőss János</i> közellátásügyi miniszter
<i>Dr. Rác Jenő</i> ny. pénzügyminiszter [kinevezett utódjának hivatalba lépéséig]	<i>Veres Péter</i> építés- és közmunka- ügyi miniszter
<i>Dr. Bárányos Károly</i> földművelésü- gyi miniszter	<i>Geró Ernő</i> közlekedésügyi miniszter
<i>Bán Antal</i> iparügyi miniszter	<i>Mihályfi Ernő</i> tájékoztatásügyi miniszter
<i>Rónai Sándor</i> kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter	<i>Dr. Balogh István</i> miniszterelnök- ségi politikai államtitkár
<i>Ortutay Gyula</i> vallás- és közokta- tásügyi miniszter	<i>Dr. Bojta Ernő Béla</i> miniszterelnök- ségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője
<i>Dr. Ries István</i> igazságügyminiszter	

Mint meghívottak: Kővágó József Budapest Székesfőváros polgármestere, Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos, Sebestyén Pál rendkívüli követ és megh. miniszter, Bechtler Péter [Budapest Székesfővárosi] alpolgármester, Révész Miklós tanácsnok, [Gámenczy Béla tanácsnok].¹

[Nagy] *Miniszterelnök*: a minisztertanácsnak napirend előtti anyaga is van, azonban még ez előtt kért felszólalást a külügyminiszter, aki a cseh-szlovák kitelepítési tárgyalások jelenlegi állásáról kíván tájékoztatást adni. Időközben azonban a köztársasági elnök magához kérette, és azért a visszatérteig rátérnek a főváros adórészesedési vitájára. Felkéri a pénzügyminisz-

¹ Kővágó József, Bechtler Péter és Révész Miklós az 1. és 2. napirendi pont, Sebestyén Pál és Jócsik Lajos pedig a 14. napirendi pont tárgyalásán vett részt. A meghívottak közül *Bechtler Péter* (1891–1968) szociáldemokrata politikus 1945–1948 között a főváros törvényhatósági bizottságának tagja, egyben alpolgármester volt. A Gámenczy Bélára vonatkozó adatokat lásd a [12] 161. sz. jkv. a) mellékletének 136. jegyzetében. *Révész Miklós* személyére vonatkozó adatokkal nem rendelkezünk.

tert, ismertesse a főváros adórészesedése tárgyában eddig elért megállapodásokat.

1.

[Rácz] Pénzügyminiszter: ismeretes, hogy a stabilizáció kezdetén az állam egyenesadó-bevételeiből a főváros részesedését 35%-ban állapították meg. Ugyanis az új adózási rendszerben a fővárosnak adókivetési joga nincs, és ezzel a százalékkal gondolták a megfelelő bevételt biztosítani a főváros számára. Az azóta eltelt idő alatt megállapították, hogy az egyenesadó-bevétel előirányzata pesszimiztikus volt, sokkal nagyobbak ezek a bevételek, mint amekkorára számítottak. Ennél fogva a főváros bevételei jelentősen meghaladták az előirányzott kiadási összeget. Ezért a főváros pótköltségvetést is állított össze. November hóban felmerült annak a szükségessége, hogy a főváros és az államháztartás közötti rendkívüli nagy aránytalanság megszüntetésére valamit tenni kell. Ez úgy állt elő, hogy az egyenesadó-bevételek kedvezően alakultak, viszont az államnak igen nagymértékű terhei vannak, amelyek jóval magasabbak, mint ahogy előirányozták. A fővárosnak ilyen terhei nincsenek. Decembertől kezdve ezt úgy kívánták a polgármesterrel egyetértésben megoldani, hogy a főváros 20 millió forint hozzájárulást vállalt a Közületek Támogatási Alapjához azzal, hogy ez a vidéki kórházak megsegítésére fordítandó. Azóta megállapították, hogy a bevételek további kedvező alakulása a fővárosnál, és az államháztartás terheinek további emelkedése azt eredményezi, hogy a két háztartás közötti aránytalanság még jobban kiélesedett. Hat havi bevétel alapulvételével kijön, hogy amíg az államháztartásban, a nemzetközi terhek figyelmen kívül hagyásával az elkölthető összeg 1938-as pengőértékben 1 pengőre 1,92 pengőt tesz ki, addig a fővárosnál ez 3,15 pengőt tesz ki. A pénzügyi kormányzat részéről azt a javaslatot tették, hogy a főváros egyenesadó-részesedését szállítsák le 25%-ra. A polgármester ezt a javaslatot nem tudta elfogadni és olyan ellenjavaslatot tett, hogy a felajánlott korábbi hozzájárulást növeljék. Ezt ő jelentette a minisztertanácsnak és az úgy határozott, hogy mégis az adórészesedést kell leszállítani.² A polgármester a miniszterelnökhöz fordult és ezért tárgyalja most a minisztertanács a kérdést a főváros képviselőinek bevonásával. Két lehetőség között van választás: vagy érvényben tartják a minisztertanács azon határozatát, hogy a 35%-os adórészesedést 25%-ra szállítják le, ez 42 millió forint bevétel kiesését jelentené a fővárosnál, a másik megoldás az lenne, amit a főváros polgármestere javasolt, hogy a kulcsot 30%-ban állapítsák meg, és a különbséggel növeli a főváros az ő hozzájárulásának összegét. Ez utóbbi javaslat is augusztus 31-ig lenne érvényben.

Mind a két javaslat egyforma jelentőségű és kihatású, a különbség az, hogy a főváros véleménye szerint bizonyos prejudikáció van az adórészesedési kulcs leszállításában, a kormányzat véleménye szerint azonban a másik

² Lásd a [17] 166. sz. jkv. 10. napirendi pontját.

megoldás is bizonyos prejudikációt jelent. A GF határozata az volt, hogy hagyják meg a 25%-os leszállított részesedési kulcsot.³

Kövágó József polgármester: a pénzügyminiszter tárgyilagos megállapításaihoz nem sok hozzáfűznivalója van. Az adózási rendszerben változások következtek be, ugyanakkor, amikor a kormány a főváros adórészesedési kulcsát megváltoztatta, nemcsak az egyenes adókat kell tekintetbe venni, hanem az összes többi adókat is, amelyek a főváros számára, mint bevételi lehetőség kiesnek. A pótdadóztatás, mely bizonyos szociális és kulturális szükségletek kielégítésére jelentene fedezetet, nem áll a főváros rendelkezésére. Kórház-vonatkozásban, iskolaépítkezés, pedagógiai, kulturális és szociális vonatkozásban a feladatok nem oldhatók meg úgy, ahogy a főváros kíváná. A dolgozó budapesti osztályok nagy nyomora közismert, a főváros 360 000 embert segélyez. Ha tehát a minisztertanács úgy döntene, hogy a 25%-os adórészesedési kulcsot hagyja meg, abban az esetben a a veszedelem áll elő, hogy a jövő esztendő terheivel nagyon szűk méreteken oldhatók meg ezek a problémák. Nem mondja, hogy akkor megáll az élet, csak azt mondja, hogy a fejlődés nem abban a mértékben fog menni, mint kellene. Jelentkeztek még apróbb, a különböző minisztériumok részéről felmerült kívánságok is, melyeket a fővárosnak teljesítenie kell. Azok a feladatok, amelyek a régebbi adózási rendszer mellett kifejezetten állami feladatok voltak, külön megbeszélés nélkül részben a fővárosra hárítottak át, és ez ellen a főváros nem is tiltakozott, mert belátja, hogy az állam mai gazdasági helyzetében a fővárosnak is vállalni kell bizonyos terheket. Az a kérésük, hogy ne tartsák fenn a leszállítandó adórészesedést [sic!], hanem térjenek vissza a 30%-os kulcsra, vagy pedig más kiegyezési lehetőség keletkezzék. Erre utal, hogy a vidéki autonómiákkal kapcsolatban az a helyzet, hogy ott a városi és községi autonómia részesedik 25%-kal, de ugyanakkor a vármegye 5%-ot kap, tehát vidéken is ez a helyzet. Arra kéri a minisztertanácsot, állapítsa meg a 30%-os adórészesedési kulcsot, és erre a költségvetési évre találjanak a pénzügyminiszterrel egyetértésben lehetőséget arra, hogy azt a terhet, amely ebből az államra származna, a főváros valamiképpen magára vállalja. Keletkezzék egy lehetőség arra, hogy az új költségvetési évben a főváros a 30%-os adórészesedési kulccsal startolhasson.

[Rajk] Belügyminiszter: a szóban forgó kérdéshez neki szakszerűleg nem áll módjában hozzászólni, és ezt kívánja megindokolni. A Belügyminisztérium és a székesfőváros között egy elég hosszú ideig tartó és állandóan viszatérő vita volt az autonómia épségben tartása, vagy meg nem sértése tárgyában. Az autonómia a belügyi kormányzat véleménye szerint nem azt jelenti, hogy minden autonómia külön központi kormányzatot képez az államban, hanem a központi kormányzat tiszteletben tartja az autonómiát, de feltétlenül főfelügyeletet gyakorol fölötte. A Belügyminisztérium teljes egészében ki volt kapcsolva ebből a kérdésből és érdemlegesen elé terjesztve

³ Lásd: MOL XIX-A-10. Stab. 1947. február 25., 12/a pont.

nem volt. Ez nem a rendes, szakszerű eljárás, mert a belügy vagy főfelügyeleti jogot gyakorol, vagy nem. Ezt az elvet a minisztertanácsnak le kellene szögezni. Rendkívül furcsa helyzetben van, hogy ez a kérdés napirenden van, és a belügyminiszternek fogalma sincs, hogy miről folyik itt a vita és mi a kérdés alapja.

[Nagy] *Miniszterelnök*: felteszi a kérdést, hogy a miniszterek közül kíván-e valaki a kérdéshez hozzászólni? A minisztertanács előtt két javaslat van: a pénzügyminiszter javaslata, amely a miniszterek előtt ismeretes, hiszen a minisztertanácson hozták a javaslatot. A főváros is javaslatot kívánt tenni és ez el is hangzott. Kérdést tesz fel, hogy a minisztertanács melyik javaslat mellett foglal állást? Elfogadhatónak véli a főváros javaslatát?

[Rác] *Pénzügyminiszter*: Kővágó polgármester megfejelte javaslatát azzal, hogy augusztus 1-től kezdve a 30%-os részesedéssel indulhasson a főváros. Nincs mód arra, hogy a minisztertanács ilyen határozatot hozzon, mert a költségvetés összeállítására csak most indult meg. Kéri, hogy erre a kérdésre vonatkozóan ne hozzanak határozatot.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Kővágó polgármester indítványa lényegében azt jelenti, hogy elvben tartásák fenn a 30%-ot, a költségvetési év végéig azonban a főváros a differenciát megtéríti. A főváros nem akarja, hogy leszállítsák a részesedési százalékot, mert ebből elvi kérdést csinálnak. Elfogadhatónak tartja a főváros javaslatát.

[Rákosi Máttyás] *államminiszter*: a GF a 25% mellett döntött. Ezt a döntést az ország gazdasági helyzetének megfelelően hozták. Hogy a döntés helyes volt, elismeri a főváros is. Anyagilag hozzájárul a javaslathoz a főváros vezetősége is. Számukra elfogadható a javaslat. Ebben az évben, amelyről mindenki reméli, hogy nehezebb volt, mint a következő esztendő, 25%-ot kibírnak, a jövő évben pedig, amely jobb lesz, mint az idei, ott nem bírják ki. A GF-et érzelmi momentumok nem befolyásolják, hanem az adatok és számok. Ha a polgármester elismeri, hogy ebben az esztendőben a 25%-ot kibírják, ne követelje a központi kormányzattól, hogy a jövő esztendőre vonatkozólag már most kösse le magát a 30%-hoz. Nem tudja, hogy Balogh államtitkár milyen gazdasági alapokra helyezi helyeslését, a GF tudja a legjobban, hogy milyen kénjaik vannak a legkisebb összegek előteremtése miatt is. Ha a GF ilyen határozatot hozott, a fővárossal való előzetes tárgyalások után, annak megvan az alapja. Az a kérés, hogy augusztus 1. után lehetőleg a 30%-ra térjenek vissza, lehet, hogy teljesíthető lesz, de ez sok mindentől függ. Ezt most nem lehet megmondani. Legyen meggyőződve a főváros, hogy a magyar demokratikus kormányzatnak a főváros nagyon a szívéhez van nőve, de az ország össz-viszonyait figyelembe kell venni. Itt van egy hangulatkeltés, hogy a központi kormányzat enyhe mostohagyermekként kezeli a fővárost. Ennek a minisztertanácsban semmi nyoma sincs. Mindenki tudja a főváros jelentőségét, és mindenki igyekszik a fővárosnak a gazdasági és egyéb szükségleteit maximálisan kielégíteni. A főváros bizonyos mértékig a mi kirakatunk. Szeretnék, ha az a benyomás eltűnne, mintha a minisztertanácsban főváros

elleni hangulat lenne. Meg kell érteniök, hogy a stabilizáció, a tavalyi rossz termés és egyéb okok miatt még mindig nagyon nagy gondokkal küzd az ország, és ezek hosszú hónapokig fognak még tartani, és messze vannak attól, hogy kevesebb szigorral kezeljék az anyagi kérdéseket. Amikor a kormány ilyen kemény kézzel fogja a pénzügyi gyeplőt, akkor csak az ország érdekeit nézi. A Szabadság Párt mindenképp megkísérel politikai éket verni. Szeretnék a stabilizációt gyöngíteni. Aki felelőtlen, annak egyebet nem kell csinálni, mint a tényleg meglévő szükségletek gyors és tekintet nélküli kielégítését követelni. Magasabb fizetést a tényleg nagyon rosszul fizetett köztisztviselőknek, stb. Ha ezeket nem kezeljük megfelelő szigorral, ugyanúgy a stabilizáció megingatásához vezetnének. Itt a főváros kérdésében nem fix összegekről van szó. Nemhogy a főváros elviselhetetlennek tartja anyagilag a 25%-ot, de ezt elfogadta. A következő a főváros javaslata: szavazzák meg neki a 30%-ot, és megtéríti azokat az összegeket, amelyek az 5% fejében járára esnek.

Kövágó József polgármester: a hátralévő 4 hónapra.

[Rácz] Pénzügyminiszter: nem követeljük visszamenőleg.

Kövágó József polgármester: 6 hónapon keresztül a főváros megkapta a 35%-ot. A pénzügyminiszter szerint ez túl sok. Ezért a főváros hajlandó lenne most fizetni, de 30%-ot kér, mert a 25% elfogadhatatlan lenne.

Rákosi Mátyás államminiszter: itt tévedés van. Úgy értette, hogy a 30%-ban benne van, megfizeti a 25% és a 30% közötti különbséget 5 hónapig.

[Rácz] Pénzügyminiszter: arra hivatkozik a polgármester, hogy korábban 30%-ot már megkapott.

Rákosi Mátyás államminiszter: a kérés csak az, hogy már most mondja ki a kormányzat, hogy augusztus 1-től kezdve a főváros nem 25%, hanem 30% részesedést kap. Elvi kérésről van csak szó. Ennek a kimondása a főváros pénzügyi helyzetén nem könnyít. Itt a pénzügyminiszternek az az álláspontja, hogy egyelőre ne diszponáljunk az 1947/48-as esztendő adataival, mert ez sok olyan tényezőtől függ, amit még nem ismerünk. Külön felhívja a főváros vezetőit arra, hogy nem tudja, milyen volt a régi rendszer, ők azonban annyira súlyt helyeznek a főváros autonómiájának tiszteletben tartására és arra, hogy a főváros vezetőiben ne keletkezzék olyan érzés, mintha a fejük fölött róluk, de nélkülük döntenének. Ismételten előfordult, hogy a minisztertanácsba idekérítették a főváros képviselőit minden fontosabb kérdésben. Nem tudja, hogy a múltban így volt-e ez, és nem is törődik vele. A jövőben is ezt a gyakorlatot fogják folytatni. A főváros vezetői is értsék meg, hogy itt egy olyan szükségességről van szó, melyet az összhelyzet diktál, és amelyet a kormány jobban tud megítélni. Itt nem önkényeskedésről van szó, hanem arról, hogy ha nem fogják vaskézzel a dolgokat, bajok lesznek a stabilizációval. Lehet, hogy a kormány elvben hozzájárul a 30%-hoz és júliusban kénytelenek lesznek visszanyúlni a 25%-hoz, vagy fordítva, felemelik a százalékot. Szeretnék, ha a GF határozatát augusztus 31-ig fenntartanák annál is inkább, mert a pénzügyi kormányzat ezt a kérdést újra figyelembe fogja venni.

Bechtler [Péter] alpolgármester: Rákosi miniszterelnök-helyettes által elmondottakat látják és ismerik, mert a forint stabilizációja érdekében minden áldozatot vállalni kell. Ez nem jelenti azt, hogy kibírják a 25%-ot, mert ismert az a tény, hogy a kórházakban nem tudnak lepedőt, ágyneműt adni a betegeknek és általában igen szomorú viszonyok vannak. Sok más területen is ilyen szomorú állapotok vannak. Ezeket nem tudják orvosolni, mert pénzügyi lehetőségeik nincsenek. Mégis szükségesnek tartották ezt az ajánlatot elfogadni. Szükséges volna azért a döntés, amely elvi jelentőséggel bír, hogy a költségvetés összeállítását mire építsék. Nem volna kívánatos, hogy újra pótköltségvetéssel dolgozzanak, hanem reális alapokra kell építeni költségvetésüket. Tudják, milyen súlyosak az ország viszonyai. Kívánatos azonban, hogy a főváros ilyen kirakat formájában megmaradjon, és nagyon örül, hogy a miniszterelnök-helyettes ezt a kifejezést használta. Éppen ezért lehetetlen beállítás, hogy a fővárosnak még a bőre alatt is pénz van. Fel kell mérni a feladatokat. A magántőke nem fog itt lakást építeni addig, amíg az ingatlanok értéke egyharmada annak, amennyibe egy ház felépítése kerül. A lakáviszonyaink olyanok, hogy a fővárosnak kell mozgási lehetőséget biztosítani, akár külön adózás, vagy más megoldás formájában, hogy el tudjanak indulni. Március végén vagyunk, és még egyáltalán nem építkezünk sehol. Kéri a minisztertanácsot, járuljanak hozzá az ő javaslatukhoz, és ezzel adjanak biztatást a fővárosnak, hogy eddig is jól dolgoztak, továbbra is megmaradhasson nekik az ambíciójuk, hogy van értelme a törekvéseiknek, hogy mindent kihozzanak, ami kihozható, mert végeredményben nem is kérnek többet, mint a vidéki közületek.

Révész Miklós tanácsnok: helyesnek tartja a kérdést politikai szempontból felvetni. Nem tér ki a belügyminiszter észrevételére, hogy ez az ő területe is. Nem tér ki sem a polgármester, sem a pénzügyminiszter finansiális szempontokat érintő beszédeire. Csak ennél a politikai kérdésnél marad, és amikor nagyon megköszöni a demokráciának ezt a rendszerét, hogy a főváros autonómiáját függetlennek tekinti, hadd hangsúlyozza ki ezeket a politikai szempontokat. Magyarán megmondva, nem tudja a főváros koalíciós képviselőtestülete előtt képviselni azt a helyzetet, hogy a demokrácia rosszabbul bánik a fővárossal, mint az előbbi kormányzatok a szintén őket támogató fővárossal. Mindenki tudja, hogy milyen kemény feladataik vannak. A miniszterelnök-helyettes a Szabadság Párt kérdését vetette fel. Megnyugtathatja, hogy ilyen vonatkozásban nem engedik szóhoz jutni a Szabadság Pártot. Ezen a területen semmiféle veszedelem nincs. Elvben nem tudják képviselni, hogy rosszabb helyzetbe próbálja őket hozni a demokrácia, mint amilyen helyzetben az akkori városháza volt. Megvan a politikai alapja is annak, amit a polgármester a főváros autonómiája képviseletében kér. Szükségesnek tartja mindamellett kihangsúlyozni, hogy ő is előbb magyar állampolgárnak érzi magát és csak azután fővárosi polgárnak.

Kövágó József polgármester: nagy köszönettel veszi a főváros nevében Rákosi miniszterelnök-helyettes felszólalását, rá kell azonban mutatni arra,

hogy a 35%-ról 25%-ra való leszállítás róluk, nélkülük való határozat volt. A főváros vezetősége ezt újságból tudta meg. Kéri, hogy ezeknek az indokoknak az alapján szabadjon rámutatnia a probléma pénzügyi részére, hogy miért teszi a 30%-os javaslatot. Ez középárányost jelent. Ha a kormány leszállítja az adórészesedést 30%-ra, akkor ez a középárányos, és ez a költségvetési évre a főváros által elviselhető is. Nagyon nehéz így a törvényhatósági életet folytatni, ahol szabályszerűen 8 nappal előbb szét kell küldeni a költségvetést, és végig kell tárgyalatni több napon keresztül. Közben nem jöhetnek létre változtatások. Nem úgy ültek le tárgyalni, hogy tiltakoztak volna minden ellen, aranyhidat hoztak magukkal, nemcsak a Margithíd felépítéséhez járultak hozzá, hanem aranyhidat is hoztak a megegyezésre. Kéri a minisztertanácsot, fogadja el a 30%-ot.

[Nagy] *Miniszterelnök*: azt lehet látni a pénzügyminiszter állásfoglalásából és a főváros vezetőinek állásfoglalásából is, hogy itt csak elvi különbség van és a látszatok fenntartásáról van szó. Rákosi miniszterelnök-helyettes azt mondotta, hogy erre az elhatározásra a GF az ország gazdasági helyzetének alapos mérlegelése után jutott. Nem tudja, hogy ha mi anyagilag ugyanazt a célt el tudjuk érni a 30%-os névleges meghagyással, akkor ne hagyjuk-e meg nekik ezt a politikai látszatot, amire úgy látszik, nekik szükségük van. Mert több pénzt akkor sem kapunk, ha 25%-ot szavazunk meg.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: itt éppen a pénzről van szó. Nem akarnak annyit fizetni.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: annyit kell fizetniök.

Rákosi Máttyás *államminiszter*: a főváros hajlandó augusztus 1-ig a 25%-ot elvállalni, csak igyekeznek úgy mutatni, hogy de facto elfogadják, de jure nem. Lehet, hogy mi magunk fogjuk javasolni a 30%-ra való felemelést és lehet, hogy fordítva lesz. Hozzájárul a miniszterelnök javaslatához, hogy nyáron újra tárgyalják, és akkor vessék fel ezt a kérdést. Kérdést tesz fel arra vonatkozólag, hogy mekkora összegről lehet itt szó.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: kb. 25 milliót jelent. Egyhavi deficitünk fedezése.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: jövő évben már nem is állíthatják így össze a költségvetést, mert a GF-nek más határozata van.

Minisztertanács hozzájárult ahhoz, hogy a főváros adórészesedése 30% legyen; a 30% és a 25% közötti különbözetet azonban a költségvetési év hátralévő részére a főváros köteles megtéríteni. Július 15-e és augusztus 1-je között a kérdést a minisztertanács újból napirendre tűzi, hogy a gazdasági helyzet várható alakulása szerint újra határozzon a jövő költségvetési év fővárosi adórészesedési százaléka tárgyában.⁴

⁴ Két nappal később jelent meg a 3480/1947. ME sz. r. (MK március 29., 72. sz.), amely azonban a székesfővárosnak nem általában az egyenes adókból való részesedéséről, hanem csak a házadóból való részesedéséről szolt, s a részesedési arányszámot 30%-ban állapította meg. A rendelet március 5-ei dátummal, azaz a kérdésről először tárgyaló minisztertanács ülés dátu-

2.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: felkéri a székesfőváros polgármesterét és Gámenczy tanácsnokot,⁵ hogy a fővárosnak 1945-ben nyújtott élelmiszer-kölcsön visszaadása letárgyalására maradjanak még a minisztertanácson. Ismeretes, hogy 1945. év folyamán a Vörös Hadsereg kölcsönzött Budapest székesfőváros ellátására különféle élelmiszereket, amelyeknek egy részét a közellátási kormányzat már visszatérítette, a másik része tartozásként még fennáll.⁶ Erre vonatkozólag a szovjet kormány olyan kérést tett, hogy a folyó naptári évben ez visszatérítendő. 2181 tonna húsról, 3801 tonna cukorról, 122 tonna sajtáról, 33 000 tonna kenyérgabonáról és 2727 tonna kukoricáról van szó. Miután ezt vissza kell fizetni, és pedig ez évben 5006 tonna kenyérgabonát szeptember 20. és október 20. közötti időben, ugyanebben az időben a kukoricát, [a] cukrot, húst, vaját, zöldséget pedig április hónaptól kezdve, megszabott mennyiségekben, a 3103 tonna cukor pedig vagy mindjárt, vagy 1000 tonna olajban, és 300 tonna zsírban kiegyenlítve, szükséges, hogy a kormány a visszafizetéshez szükséges kiadásokról gondoskodjék. Ezt a főváros kapta, ő használta fel, a fedezetről is neki kell gondoskodni, legalább részben. Ez ma több mint 43 millió forintot tesz ki.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtithára: annakidején ő volt a polgármester és ezeket a küldeményeket ő vette át. Ennek nagy részét nem a főváros kapta, hanem az újjazdák, nehéz helyzetükre tekintettel, megkapták a marhák egy részét, főként Pest, Esztergom, és Hont vármegyékben. Egy részét az adománynak megkapta Miskolc, Győr és Salgótarján. A nagyobb részt valóban Budapest kapta. A GF foglalkozott ezzel a kérdéssel két ízben már.⁷ Kétség-

---

mával jelent meg, és március 1-jei visszaható hatállyal rendelkezett. Lásd még: DL MT. jkv. a [11] 191. sz. jkv. [31] napirendi pontját és jegyzetét.

⁵ A név jegyzőkönyvben tévesen Gámenczky formában szerepel. Gámenczy Béla neve nem szerepel a „jelen voltak” felsorolásában.

⁶ Lásd e kötetben az [5] 154. sz. jkv. 2. napirendi pontját és 5. jegyzetét.

⁷ Lásd: MOL XIX-A-10. Stab. XXXVII. 1947. március 18-i ülés jkv.-ének 27. pontját, valamint uo. a Stab. XXXVIII. 1947. március 26-i ülés jkv.-ének 33. napirendi pontját. Az utóbbi ülésen a GF hozzájárult, hogy törlesztésre 310 vagon cukrot adjanak át a szovjet félnek, ugyanakkor augusztus 1-jéig gondoskodjanak ugyanannyi cukor behozataláról.

A GF említett, 1947. március 26-i üléséről felvett jegyzőkönyv 33. napirendi pontjához csatolt 2507/1947. GF sz. ügyiratban megtalálhatók az 1945. évi szovjet élelmiszerkölcsön visszafizetésével kapcsolatos tárgyalások iratai. Ebből kitűnik, hogy a SZEB részéről 1946 decemberének utolsó napjaiban szóbelileg ismét felvetették a kölcsön visszaadásának kérdését. Ennek alapján került sor egyrészt annak tisztázására, hogy a pengő-forint átszámítások szerint az élelmiszerkölcsön összesen 72 151 530 Ft értékűnek becsülhető, másrészt sor került annak megállapítására, hogy mennyit használt fel ebből Budapest (26 700 591 Ft-ot), mennyit a főváros környezetében lévő városok, községek, mennyit a nagy ipari központok (Miskolc, Győr, Salgótarján), milyen összegű élelmet fordítottak a megszálló hadsereg ellátására (109 139 Ft-ot), milyen értékű élő állatot adtak vissza azoknak a vármegyéknek, ahonnan azt elhajtották a szovjet alakulatok stb. Megállapítható az ügyiratból továbbá, hogy 1947 elejéig a Közellátásügyi Minisztérium közbejöttével 16 778 000 Ft értékű törlesztésre került sor. Egyes élelmiszertételek esetében pedig hivatkoztak arra, hogy azokat nem kölcsönként, hanem ajándékként kapta a magyar kormány a Szovjetuniótól, s kérték ennek elismerését. A feljegyzések szerint ekkor Budapestet 15 050 660 Ft ezzel kapcsolatos tartozás terhelte, amelynek a felét az államkincs-

telen, hogy ebből az adósságból a fővárosnak ki kell fizetni annyit, amennyi a fővárosra jut. A GF-ben az a vélemény alakult ki, pontosan számítsák ki, hogy mennyi az a mennyiség, amit a főváros vett át és ennek a tehernek a felét vállalja magára a kormány, másik felét vállalja a főváros.

Kövágó József polgármester: annakidején minimális áron árusították ki ezeket az élelmiszereket. A Nagy-Budapestre eső résznek is csak egy töredéke az, ami a fővárosra esik. A többi Pest vármegyére esik. Ez összességében az ő számításuk szerint 5 millió forint körül lehet.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: leküldi az illető főosztályvezetőt, Gámen-czy tanácsnokkal tisztázzák ezt a kérdést a megfelelő okmányokkal, és akkor majd megállapodnak a fizetés módozataiban.

[Nagy] Miniszterelnök: addig talán félmilliót fizethetne a főváros havonta.

Rákosi Mátyás államminiszter: egy ilyen nagy büdzsénél feltétlenül ki lehet fizetni ezt a félmilliót. Az államnak 44 millió forintot kell kifizetnie.

Kövágó József polgármester: ezt csak úgy tudná megcsinálni, hogyha a kötött-gazdálkodásból származó bevételek a fővárost illetnék.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: erről szó sem lehet.

[Nagy] Miniszterelnök: munkálja ki a főváros és a Közellátásügyi Minisztérium együtt, hogy ebből az élelmiszerkölcsönből, leszámítva a vidéki városoknak, stb. juttatott mennyiséget, szigorúan Budapestre mennyi esik és ennek a felét vállalja magára a főváros, és addig is, amíg ennek a fizetési részletei megállapítást nyernek, havi félmillió forintot vállaljon a főváros.

Kövágó József polgármester: ezt így elvben sem nagyon tudja elvállalni. A főváros most kiizzadja ezt a havi félmillió forintot, de kéri a kérdést még egyszer tárgyalni. Javasolja azonban, hogy a kötött gazdálkodás alapjait felhasználhassák.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: ehhez nem járulhat hozzá.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: annakidején sokat foglalkozott ezzel a kérdéssel. Szeretné felhívni Vas államtitkár figyelmét arra, hogy ezek az adományok mind úgy jöttek, hogy ajándékba kapjuk őket.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: erről szó sem volt. Szabályszerű szerződést kellett aláírni.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: erről ő is tud.

Minisztertanács a Szovjetunióknak visszafizetendő élelmiszerkölcsön fedezete tárgyában úgy határozott, hogy a Közellátásügyi Minisztérium és a Székesfőváros együttesen állapítsák meg, mennyi az a mennyiség, amely a fővárosra esik és ennek az összegnek a felét magára vállalja a

---

tár elvállalta. Így az egykorú számítások szerint a magyar kormány a különböző árukat az adott napi áron számítva mintegy 42 millió Ft-ot tartozott visszafizetni a Szovjetunióknak. A Vas Zoltán államtitkár és Sz. Sabalin vezérőrnagy jóváhagyására előkészített megállapodás-tervezet szerint 1947 októberében 7000, novemberében 15 000 és decemberében 11 000 tonna gabonát kellett – a szovjet igényeknek megfelelően a Csepeli Szabadkikötőben vagy a csapi vasúti állomáson – átadni a Szovjetunióknak.

főváros. Addig is, amíg ez megállapítást nyer, a főváros havi félmillió forinttal törleszti ezt a tartozást.

3.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Napirend előtt szóvá akar tenni egy kérdést. Sajnálja, hogy a külügyminiszter nincs jelen, mert hozzá egy kérése lett volna. A Magyar Távirati Iroda nem tud külföldre tudósítókat küldeni, ahol pedig van, ott nem tudja fizetni őket. Azelőtt az volt a szokás, hogy a felét a Külügyminisztérium fizette, mert ezek külpolitikai szolgálatokat is tettek. Svájcban pl. van egy Tarr László nevű tudósító, aki koplal, 400 svájci frankból kell megélnie.⁸ Haza akar jönni, mert nem tud megélni. Maguk a svájciak is fel vannak háborodva, és tudomása van arról, hogy interpellálni akarnak a Nationalrat-ban a svájci lapoknak Magyarországgal szemben tanúsított magatartása miatt. Nem tudunk kiküldeni tudósítókat, mert a kormány elzárkózik ezeknek a fizetésétől. Ezt a kérdést rendezzük és a kormány vállalja ezeknek a költségeit. Legsürgősebben a svájci tudósító helyzetét kell rendezni. Jugoszlávia már több mint egy éve küldött hozzánk tudósítót és azóta kéri, hogy mi is küldjünk ki. Már szinte sértésszámba megy, hogy a barátságos érületű Jugoszláviával szemben ilyen visszautasítók vagyunk.

[Ortutay] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: röviden csak annyit jelent, hogy eddig külföldön 5 tudósítója van az MTI-nek, ezek közül kettőt teljesen méltánytalanul fizetnek. Nincs Angliában, Jugoszláviában tudósítónk. A Külügyminisztérium sajtóosztályán 36 ember dolgozik. Értesülése szerint Ullein-Reviczky⁹ idejében 5 ember dolgozott ezen az osztályon, és akkor még is volt némi súlya a külügyi sajtószolgálatnak. A külügyi kormányzat azonban nem vállalja fizetésüket.

[Nagy] *Miniszterelnök*: ezt a kérdést mégis a külügyminiszter jelenlétében kellett volna felvetni. A probléma megtárgyalását a külügyminiszter visszavártéig felfüggeszti.¹⁰

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

4.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges egyes rendelkezésekről szóló 5000/1946. ME számú rendelet 11. §-ának kiegészítése tárgyában.¹¹

⁸ *Tarr Lászlóról* és a külföldi tudósítók anyagi helyzetéről lásd a [16] 165. sz. jkv. 71. napirendi pontját és jegyzetét.

⁹ *Ullein-Reviczky Antal* (1894–1955) nemzetközi jogász, diplomata. 1938-tól 1943-ig a Külügyminisztérium sajtófőnöke, 1943-tól 1944 márciusáig stockholmi követ volt.

¹⁰ A minisztertanács ezen az ülésen nem tért vissza a kérdés tárgyalására. A tájékoztatóügyi miniszter csak két hónappal később terjesztett elő javaslatot 15–17 jelentősebb fővárosba MTI-tudósítók kiküldésére. Lásd a [27] 176. sz. jkv. 80. napirendi pontját és jegyzetét.

¹¹ A miniszterelnökség szám nélküli előterjesztése utalt arra, hogy a B-listázásról szóló

[Eröss] *Közellátásügyi miniszter*: az igazságügyminiszter által idehozott hasonló javaslat¹² 1. § (2) bek. utolsóelőtti 5. sorába kívánatos lenne beszúrni, hogy visszamenőleg az illetményeket csak 1946. augusztus 1-től lehet folyósítani.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: a valorizációs rendeletben majd rátér erre is. A bíróság gyakorlata az, hogy olyan összeget ítél meg, mintha most lenne alkalmazva, ami az illetmények mai összegét jelenti az infláció korára is. Egész vállalatokat tesznek így tönkre. Fogadja el javaslatát elvben a minisztertanács; a közellátásügyi miniszter indítványát pedig megfontolóra veszi, és esetleg bedolgozza a rendeletbe.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: kéri, hogy az előterjesztés kifejezetten terjesztessék ki a vasutasokra is. Ti. az 5000-es rendeleten kívül van egy másik rendelet a vasutasokra vonatkozóan, kéri, hogy erre is terjesztessék ki kifejezetten ez a rendelet. Ő az igazságügy miniszterrel beszélt erről a kérdésről, és ő is egyetértett vele. Előterjesztette a Miniszterelnökségnek, hogy olyan rendeletet kell kiadni, a vasutasokra vonatkozóan, amely szerint a MÁV hivatalos lapjában való közzététel az értesítéssel egyenlő értékű. A MÁV-nál ugyanis 17 000 embert tettek B-listára, sokan nem kapták kézhez az értesítést és megtámadják a MÁV-ot, és vannak, akik pert akarnak indítani. Kell egy rövid rendelet, hogy a MÁV hivatalos lapjában való közzététel egyenlő az értesítéssel. Minden vasutasnak kötelessége a saját lapját olvasni.

Dr. Bojta Béla államtitkár: bele fogják venni ebbe a rendeletbe.

[Rajk] *Belügyminiszter*: az egyes tárcák eljárása ebben a kérdésben nem volt egyöntetű. A Belügyminisztérium azt a módszert választotta, hogy nem értesített ki mindenkit. Annakidején megkérdezték a Közigazgatási Bíróságot, nem lesz-e ennek jogkövetkezménye? Azt a választ kapták, hogy nem. A számvevőségnek és az illetékes hatóságoknak való átnyújtás automatikusan jelenti a minden jogtól való megfosztást. Mégis előfordultak esetek, amikor jogkeresettel fordultak a Belügyminisztériumhoz.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: ellenkező álláspontra azonban nem helyezkedett a Közigazgatási Bíróság.

[Rajk] *Belügyminiszter*: ezt a kérdést is szabályozni kell.

Dr. Bojta Béla államtitkár: a határozathozatal napjával szemben a kikézbítésnek jogi hatálya nincs.

---

rendeletként emlegetett 5000/1946. ME sz. r. 11. §-a az érintett alkalmazottakkal szemben az igazoló eljárást felfüggeszteni, illetőleg megszüntetni rendelte, arról azonban nem intézkedett, hogy mi történjék azokkal a visszatartott illetményekkel, amelyeknek visszamenőleges folyósítását a korábbi jogszabályok az igazoló eljárás eredményétől tették függővé. A rendelet eme hiányossága – folytatódott az indoklás – panaszokhoz, illetve perekhez vezetett, de jogszabály hiányában a bíróságok sem tudtak egységes álláspontot kialakítani. A keletkezett jogbizonytalanság megszüntetése érdekében javasolta tehát az előterjesztéshez csatolt rendelettervezet kiadását.

¹² Az igazságügyminiszter hivatkozott előterjesztése a szolgálati viszonyból eredő egyes járandóságok kiegyenlítésére vonatkozott. Lásd e jkv. 27. napirendi pontját.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy a közlekedésügyi miniszter kiegészítése a rendeletbe bedolgozandó.¹³

5.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát az elhagyott javak tárgyában készített rendelettervezet tárgyában. A társmiszterek legtöbbjének az az álláspontja, hogy részvénytársaságot kell csinálni, a pénzügyminiszter viszont azon az állásponton van, hogy üzemet.

[Ries] Igazságügyminiszter: ő sincs a részvénytársaság mellett.

Dr. Balogh István [államtitkár]: azért vannak a részvénytársaság-alapon, mert az rugalmas, és kereskedelmileg ez az alkalmas forma. Amíg ez a két álláspont nincs összehangolva, addig hiába veszik le a napirendről ezt a kérdést. Ezt el kell dönteni.

[Rácz] Pénzügyminiszter: nem azért kérte a levételt, hogy időt nyerjenek, hanem azért, mert úgy érzi, hogy ez a rendelkezés hivatali utódjának működését olyan mértékben befolyásolja, hogy meg kell várni személyes jelenlétét a minisztertanácsban.

Dr. Balogh István [államtitkár]: bejelenti, hogy előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁴

¹³ A minisztertanács határozata alapján kiadott 3360/1947. ME sz. rendelet (MK április 18., 87. sz.) azokra vonatkozott, akiket a közalkalmazottak igazolásáról szóló 1080/1945. ME sz. rendelet alapján annak idején állásukból felfüggesztettek (az állomáshelyüket elhagyók közül azokra, akiket visszatértük után állásukba vissza nem helyeztek), és az ellenük folyó igazolási eljárás az 5000/1946. ME sz. rendelet (B-listázás) hatályba lépéséig nem zárult le. Ez a rendelet az e körbe tartozó közalkalmazottakkal szemben az igazolási eljárás megszüntetését rendelte el, s további alkalmazásukról, illetve elbocsátásukról a B-lista-rendelet alapján kellett dönteni. Amennyiben őket politikai okokból zárták ki a közszolgálatból, akkor az illetményre vonatkozó mindennemű igényüket a korábbi felfüggesztésük időpontjáig visszamenőleg végérvényesen elvesztették. Enyhébb határozat, illetőleg a szolgálatban való megtartás esetén illetményeiket visszamenőleges hatállyal megkapták. A közzétett rendelet tartalmazta a MÁV-alkalmazottakra vonatkozóan a közlekedésügyi miniszter által igényelt rendelkezést. A belügyminiszternek az érintettek értesítésével kapcsolatos felvetése nem tükröződik a rendeletben.

¹⁴ Előzményéről, az Elhagyott Javak Kormánybiztosságának megszüntetésével kapcsolatos elképzelésekről lásd a [10] 159. sz. jkv. 1. napirendi pontját.

Az ügyről a GF is többször tárgyalt. Egy 1947. február 24-én keltezett feljegyzés szerint a GF már 1946. augusztus 9-én úgy határozott, hogy az Elhagyott Javak Kormánybiztosságát meg kell szüntetni, s az ott levő javak kezelésére állami szervet kell létesíteni. A GF Titkársága rendelettervezetet is készített, amelyet letárgyalt az egyes minisztériumokkal. A megbeszélések nyomán azonban a különböző tárcák egymásnak ellentmondó tervezeteket terjesztettek elő, ami a megegyezést szinte lehetetlenné tette. A feljegyzést készítő előadó javaslatának megfelelően a GF a február 25-i ülésén a következő határozatot hozta: „A Gazdasági Főtanács felhatalmazza a pénzügyminisztert, az igazságügyminisztert és a GF főtitkárát, hogy az elhagyott javak kormánybiztosságának átszervezésére vonatkozó rendelettervezetet együttesen sürgősen készítsék el, és a többi tárca bevonása nélkül, a további tárgyalásokat mellőzve, közvetlenül terjesszék a minisztertanács elé.” (XIX-A-10. Stab. XXXIII. ülés., 1947. február 25., 21. pont, illetve a jegyzőkönyv mellett található 652/1974. GF sz. ügyirat.) Ilyen előterjesztés azonban nem ismeretes.

6.

Dr. Balogh István [államtitkár]: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 3. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁵

7.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti az építési és közmunkaügyi miniszter 996/1947. számú előterjesztését Borbíró Virgil adminisztratív államtitkári kinevezése iránt az Építési és Közmunkaügyi Minisztériumba.

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: pártközi megállapodásra alapítja előterjesztését.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: ott kimondottan politikai államtitkárrá való kinevezésről volt szó. Adminisztratív államtitkár már van a minisztériumban. Több nem szokott lenni. A politikai államtitkár a miniszter helyettese.

[Nagy] Miniszterelnök: ha valamelyik párt egy politikai államtitkárt küld egy minisztériumba, az lesz a miniszter helyettese.

[Rácz] Pénzügyminiszter: pénzügyi vonatkozásai is vannak a kérdésnek. Az, hogy a párt küld ki egy minisztériumhoz egy államtitkárt, annak az lehet a következménye, hogy esetleg később mást akar kiküldeni. Elvileg tartja aggályosnak, mert adminisztratív államtitkárt csak nyugdíjazni lehet. Az volna az észszerű, hogyha a pártok által kijelöltek mindig politikai államtitkári állást kapnának.

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: ezt annakidején így beszélték meg és vele szemben így angazsálták magukat.

[Báránys] Földművelésügyi miniszter: elvben különös helyzetet teremtenek a pártvonalon hozott adminisztratív államtitkárok. Ez a tisztviselő-társadalom nagyon súlyos sérelme és adminisztratív hátrányos is, hogy vannak

---

A Miniszterelnökség szám nélküli rendelettervezete a jegyzőkönyv mellett nem, de a VKM iratanyagában megtalálható. A rendelettervezettel kapcsolatban a VKM illetékes előadója a miniszter részére a következő feljegyzést készítette: „A miniszterelnök úr rendelettervezetet terjeszt elő az elhagyott javak tárgyában. A rendelettervezet az elhagyott javak fogalmának meghatározása, az elhagyott javak kezelése, az elhagyott vállalatok állami kezelésbevétele, egyes elhagyott javak elidegenítése, az elhagyott javak tulajdonosaiként jelentkező személyek igényeinek elbírálása, a háborús távollevők perbeli képviselője, az elhagyott javak Országos Gyámügyi Tanácsának hatásköre tekintetében tartalmaz rendelkezéseket. A gyámügyi tanácsban minisztériumunk képviselője is jelen van. A rendelettervezetet Jeszenszky Sándor miniszteri biztos úr közreműködésével készítették el, tárcánk ügyköre szempontjából vele kapcsolatban nincs észrevételünk.” (MOL XIX-I-1-s-2131/1947. VKM Eln. sz.)

Lásd még a [22] 171. sz. jkv 5., illetve a [24] 173. sz. jkv. 8. napirendi pontját.

¹⁵ A Miniszterelnökség előterjesztéseit felsoroló jegyzék 3. sorszáma alatt, illetve a jegyzőkönyv mellett megtalálható 28 424/1947. sz. előterjesztésen a következő tárgy szerepel: „A nyugellátásoknak az állambáztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges korlátozásáról szóló 6800/1946. ME számú rendelet kiegészítése.” Az előterjesztésről lásd a [22] 171. sz. jkv. 6. napirendi pontját.

minisztériumok, ahol az államtitkárok közül nincs senki, aki a minisztériumot ismeri.

[Nagy] *Miniszterelnök*: egy adminisztratív és politikai szükségszerűség is jelentkezett. A Parasztpárt álláspontja az volt, hogy egy olyan miniszter mellett, aki nem szakember, építész vezesse a minisztériumot. Javasolja, hogy a minisztertanács fogadja el a javaslatot.

[Ortutay] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: egyidejűleg előterjeszti 2170/1947. számú javaslatát, két államtitkári kinevezést saját minisztériumába. Kéri a minisztertanács hozzájárulását dr. Alexits György politikai államtitkári kinevezéséhez, valamint Nagy Miklós politikai államtitkári megbízatása alóli felmentéséhez, és adminisztratív államtitkári kinevezéséhez.

Minisztertanács dr. Borbíró Virgilnek az Építési és Közmunkaügyi Minisztériumba adminisztratív államtitkárrá, dr. Alexits Györgynek a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumba politikai államtitkárrá leendő kinevezéséhez, valamint Nagy Miklós vallás- és közoktatásügyi minisztériumi politikai államtitkárnak ezen megbízatása alóli felmentéséhez, és adminisztratív államtitkárrá való kinevezéséhez hozzájárult.¹⁶

8.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát Sótonyi Gábor belügyminisztériumi miniszteri tanácsosnak a 7760/1946. ME sz. rendelet alapján történő átvétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁷

¹⁶ Az előzetes napirendi jegyzékben csak Borbíró Virgil neve szerepelt. Ennek ellenére a jegyzőkönyv mellett megtalálható mind a rá vonatkozó, 996/1947. ÉKM eln. sz. előterjesztés, mind az Alexits György kinevezését kezdeményező 2170/1947. VKM eln. sz., illetve a Nagy Miklós politikai államtitkár adminisztratív államtitkárrá való átsorolását kezdeményező 2166/1947. VKM eln. sz. előterjesztés is.

Az új államtitkárok kinevezésével – a pártközi megegyezést követő kormányátalakítással összefüggésben – az 1947. március 13-án tartott pártközi értekezlet foglalkozott. Borbíró Virgil kinevezésével kapcsolatban nem merült fel lényeges észrevétel, ugyanakkor a baloldali pártok részéről bírálat hangzott el Nagy Miklós kultuszminisztériumi politikai államtitkárral szemben, akit viszont Nagy Ferenc igyekezett megvédeni. A vita során jelentette be Rákosi Máttyás, hogy ez utóbbi tárcánál igényt tartanak egy államtitkári posztra. Erről azonban akkor döntés nem született. (PARTKÖZI ÉRT. 503–506.)

A minisztertanácsi előterjesztéseket tartalmazó borítólapon Borbíró Virgil kinevezésével kapcsolatban a Miniszterelnökség részéről is azt a véleményt rögzítették, hogy miután az Építés- és Közmunkaügyi Minisztériumban adminisztratív államtitkári állás nincs, és nem is indokolt, hogy legyen, politikai államtitkárrá való kinevezése lenne jogszerű.

¹⁷ A 3294/1947. ME sz. előterjesztés szerint *Dr. Sótonyi Gábor* (1896–?) belügyminisztériumi tisztviselő 1920 óta teljesített állami szolgálatot. 1931-től dolgozott a Belügyminisztériumban, ahol 1946 augusztusában a Törvényelőkészítő főosztály vezetője lett. 1946. végén vette át a Miniszterelnökségen felállított B-lista-revizió osztály vezetését. (A jegyzőkönyvben az intézkedés alapjául szolgáló rendelet számát tévesen „7660/1946”-nak írták, amit 7760/1946. ME szám-

9.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát a Köztársasági Elnöki Hivatal berendelt külügyminisztériumi tisztviselői (Péter János és Faragó Pálné) berendelésének meghosszabbítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁸

10.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát dr. Kuthy Sándor szerződéses tisztviselő miniszteri osztályfőnöki címadományozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁹

11.

Dr. Balogh István [államtitkár]: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 8, 9, és 10. sorszám alatt szereplő előterjesztéseket a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁰

12.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát a Legfőbb Állami Számvevőszék alelnöke részére engedélyezett személyi pótlék összegével egyenlő póthitel tárgyában.

---

ra javítottunk. Ez vonatkozott ugyanis az egyik főhatóságtól egy másik főhatósághoz tartósan átengedett tisztviselő státusának rendezésére.)

Az előterjesztés a személyi javaslat mellett, illetve részben azzal összefüggésben kezdeményezte a Miniszterelnökség 22 fős létszámának egy IV. fizetési osztályú miniszteri osztályfőnöki és egy V. fizetési osztályú miniszteri tanácsosi állással történő kiegészítését. Kérte továbbá, hogy a meglévő létszámon belül is növeljék a magasabb fizetési osztályba sorolt álláshelyek számát az alacsonyabb fizetési osztályba sorolt státusok rovására. A Miniszterelnökség iratai között található bővebb indoklás szerint ugyanis „a miniszterelnökségi ügykörök megkívánják, hogy azokat nagyobb gyakorlattal rendelkező tisztviselők lássák el. A státus megállapítása alkalmával a költségvetési helyek ezen kívánalom figyelmen kívül hagyásával, a tényleges állapotnak megfelelően történt.” (MOL XIX-A-1-j-1947-IV-3294.)

¹⁸ Előzményéről, illetve a szóban forgó személyekről lásd e kötetben a [9] 158. sz. jkv. 3. napirendi pontját és jegyzetét.

¹⁹ Az előterjesztés száma: 3724/1947. ME. *Dr. Kuthy Sándor* (?-?) 1945 júniusától teljesített szolgálatot a Miniszterelnökségen. Részt vett a békeelőkészítés munkájában és több nemzetközi vonatkozású ügy (pl. CASBI-ügyek) intézésében. Balogh István államtitkár titkárságán teljesített szolgálatot. A IV. fizetési osztályba sorolták. Az előterjesztéseket tartalmazó borítólapon neve mellett a következő megjegyzés található: „Különböző pénzügyi tárcaközi bizottságokban van benne, megfelelő súlyához szükséges az osztályfőnöki cím.”

²⁰ A napirendről levett előterjesztések címe, illetve tárgya: „8. Jóváérteli Hivatal előterjesztése a Vörös Hadsereg készpénzellátására 2 000 000 forint hitel nyitása tárgyában”, „9. Jóváérteli Hivatal március havi hitelgénylése” (a jegyzőkönyv mellett található 3326/1947. ME II. sz. előterjesztés összesen 47 250 000 Ft-ra vonatkozik), „10. Legfőbb Állami Számvevőszék részére dologi kiadásokra hiteltüллés engedélyezése”.

Minisztertanács elvben hozzájárult, az összegszerűségben való határozathozatalt a GF hatáskörébe utalta.²¹

13.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti 2968/1946. számú javaslatát a petrozsényi szénbánya ügyében Budapesten tárgyaló orosz bizottság költségeinek fedezésére 100 000 forint hitel engedélyezése tárgyában.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: a póthitelek betérjesztését rendezni kell. Utóbbi időben kialakult a Gazdasági Főtanácsban az a helyzet, hogy a póthiteleket egyszer egy hónapban tárgyalják meg. Ez eredményesnek bizonyult. Ma az a helyzet, hogy minden miniszter külön-külön hozza be ezeket a póthiteleket és a miniszteri felelősség elve ezt így is írja elő. Ez nem esik össze azzal a határozattal, hogy egyszerre tárgyalják ezeket a kérdéseket. Határozza el a minisztertanács, hogy a póthiteleket is csak egyszer egy hónapban fogják tárgyalni. Ez alól kivétel adható rendkívül sürgős esetekben. Bojta államtitkár, mint a minisztertanács adminisztratív vezetője kapjon felhatalmazást arra, hogy ezeket a póthitelkérelmeket csak egyszer egy hónapban hozza be a minisztertanácsba. Minisztertanács erősítse meg a GF azon határozatát, hogy a benyújtott póthiteleket külön kitárgyalja és azt összesen 24 millió forintos keretben szabja meg és ezt a következő heti minisztertanácsba összefoglalva hozzák be. Minden hónap első minisztertanácsába.

Minisztertanács az előterjesztéshez és a Gazdasági Főtanács javaslatához hozzájárult.²²

14.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: a csehszlovák–magyar tárgyalások hétfőn újra megindultak.²³ Sikerült olyan áthidaló megoldást találni, hogy a deportálások a békeszerződés 5. §-a szerinti tárgyalásoknál fogva felvethetők. Ezek a tárgyalások tulajdonképpen egyrészt arra szorítkoznak, hogy a már létrejött megállapodásokat megszővegezzék, másrészt pedig, hogy a még tisztázatlan kérdéseket végérvényesen megoldják. A 16. számú véghatározatot a cseh bizottság véglegesen elejtette, vagyis az áttelepülők minden ingóságukat áthozhatják.²⁴ Ez jelentősen megnöveli a transzport nehézségeit. Be-

²¹ A 3566/1947. ME sz. előterjesztés havi 1200 Ft, 1947. február 1-jétől július 31-éig összesen 7200 Ft póthitel engedélyezését indítványozta. A Gazdasági Főtanács az 1947. április 2-ai ülésén 8000 Ft-ban állapította meg a Legfőbb Állami Számvevőszék részére rendelkezésre bocsátható összeget. (MOL XIX–A–101–Stab. XXXIX. ülés 1. napirendi pont.)

²² Előzményéről lásd a [14] 163. sz. jkv. 6. napirendi pontját. A 2958/1947. ME sz. előterjesztés szerint a hitelkérelmet a GF előzetesen már két alkalommal is véleményezte.

Vas Zoltán javaslatának megfelelően az egyes tárcák május havi hiteligényeiről már a GF ülésén előzetesen véleményezett, és az általa készített összesített javaslatba foglalt előterjesztés alapján tárgyalta a minisztertanács. Lásd a [26] 175. sz. jkv. 21. napirendi pontját.

²³ Előzményéről lásd a [19] 168. sz. jkv. [37] napirendi pontját.

²⁴ A két kormánydelegáció elvi határozata alapján a csehszlovák–magyar vegyesbizottság

hívta a minisztertanácsba szakértő előadóként Sebestyén Pál rendkívüli követ és meghatalmazott minisztert, aki most érkezett meg. A 16. számú véghatározat elejtésével cseh részről hozzájárultak ahhoz, hogy ingóságukat áthozzák a magyarok. Fennmarad a kártérítés kérdése, amelynél még részletes megállapodás nincs. A nehézségek a legsúlyosabban azzal kapcsolatban merültek fel, hogy soron kívül megelőzi az egész lakosságcsere 3000 család kicserélése, ahol a csehek azt a kérést terjesztették elő, hogy ezeknél ezt a bizonyos rétegeződést, amely a szerződésben számunkra biztosítva van, ne tegyék vizsgálat tárgyává. Természetesen beszámít ez is a globális kitelepítésbe. Ő ehhez elvileg hozzájárult, de akkor járult hozzá, amikor azt a felvilágosítást adta Clementis, hogy a most kiköltözendő 3000 család 20 000 hold földet hagy maga után. Most, 25-e után nyújtották át ennek az első 3000 családnak a listáját, és ebből kitűnik, hogy a földtulajdon jóval nagyobb. A módos gazdákat akarják mindjárt áttenni. Azok 27 000 hold földet hagynak ott, a tőlünk kitelepülők 17 000-et. Ez a különbség felnövekszik 40 000-en felüli mennyiségre. Ez most már igen komoly probléma elé állítja az áttelepítés kérdését. Kérdezte az áttelepítési kormánybiztos, hogy lehet-e ezt vállalni? Igen furcsa eljárás a csehek részéről, hogy nem akarnak arra emlékezni, hogy ők ilyen információt adtak.

Miniszterelnök eltávozik, Rákosi államminiszter átveszi az elnöklést.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: az áttelepítés önmagában véve így is lebonyolítható. Technikailag problémát nem jelent. Ennél a kérdésnél olyan helyzetet teremtünk, hogy nem lehet a következő kitelepítési fázisoknál a csehekkel betartatni azt, amit jegyzőkönyvben és levélváltásban vállaltak. Ha rá lehetne szorítani őket arra a megállapodásra, hogy ezt tartsák be, ez mindenesetre az áttelepítés lebonyolítását technikailag és szociális szempontból is könnyebbé tenné.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: ezek szerint egy 70 holdas szlovákiai gazda 2 holdas gazdaságot kapna Magyarországon. Kérdést tesz fel arra vonatkozólag, hogy mi van a sváb gazdaságokkal, melyeket fenntartottak erre a célra.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: a kormánybiztoság éppen most vizsgálja azokat a helységeket, melyek ennek a kérdésnek a megoldására még igénybe vehetők. Számításuk szerint ez 18 000 hold föld és 2500 lakó-

---

1947. április 1-jén hozta meg 26. sz. véghatározatát, amely hatályon kívül helyezte a magyar fél által oly sokat vitatott 16. sz. véghatározatot. (Ismertetését lásd a [17] 166. sz. jkv. [53] napirendi pontjához fűzött 56. jegyzetben.) A 26. sz. véghatározat legfontosabb rendelkezése az volt, hogy a lakosságcsere-egyezmény eredeti szövegének megfelelően lehetővé tette az áttelepülőknek valamennyi ingóságuk megtartását és új hazájukba szállítását. Ugyancsak fontos rendelkezése volt, hogy megszüntette az áttelepítendő magyarok vagyonára kiírt nemzeti gondnokságot. E kérdések rendezését – a deportálások megszüntetése mellett – a magyar kormány a lakosságcsere megindítása előfeltételének tekintette.

ház. Ennek biztosítása folyik, de addig is szilárd és biztos tételre számítani nem tudunk.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: a kormánybiztosság arra az álláspontra helyezkedett, hogy csak az a föld áll rendelkezésre, amit a kitelepülő szlovákok itt hagynak. Lényeges különbség fog a kettőnek vagyoni összetételében fennforogni, azt látja. Lehetetlen helyzet, hogy a 70 holdas gazda azzal jöjjön át, hogy itt 2 holdat kap és a többit pénzben, mint kártérítést. Ehhez joga van az egyezmény értelmében.

Jócsik Lajos *áttelepítési kormánybiztos*: felhívja a figyelmet, hogy ez a példa egy konkrét eset, viszont hogyha az egész arányt nézik, az jön ki, hogy ezt a 3000 családot 10 holdjával el lehet látni. A svábok után itt maradt földet belső település foglalta el. Ebből csak annyit lehet igénybe venni, amit a belső telepítés revíziója felszabadít. Ha a még ittlévő svábok kitelepítése újból megindul, megkönnyíti a szlovákiai magyarok elhelyezését.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: erre cseh részről azt mondják, hogy az más kérdés, hogy itt vannak-e a svábok, de a földjük itt van. Azt látja, hogy magyarokkal szemben igen erős földreformot hajtottak végre, kérdi, miért nem lehet ugyanezt a svábokkal szemben is végrehajtani?

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: 1946. júniusában gyakorlatilag a sváb kitelepítés megállott.²⁵ A Földbirtokrendező Tanács rendelkezésére nem áll egyéb, mint a rossznak minősített telepesek háza és földje.²⁶ Ez túlságosan kevés. Gyakorlatilag még ebben is benne vannak a tulajdonosok. A svábok földjéből a szlovákiai magyaroknak juttatni kell, a Belügyminisztérium el tudja érni ezt. Ez azonban kormányzatilag tisztázandó kérdés, hogyan: a svábok összetelepítésével, vagy otthagytásával, csak földjük csökkentésével.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: ez nem megy. Ez állandó élet-halál harcot jelentene.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: kiürítendő zónákat kell létesíteni, és ezekre a területekre a szlovákiai magyarokat odatelepíteni. A 3000 családot nem lehet az innen kitelepített 3000 szlovák helyére betelepíteni.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: a telepítési részt külön kell megoldani, a külügyi résztől függetlenül. Nincs más megoldás, mint a svábok földje. Arról kell dönteni, hogy elfogadjunk-e egy ilyen rosszindulatú intézkedést a csehek

²⁵ A németek kitelepítése Németország amerikai megszállási zónájába 1946. június eleje és november 8-a között szünetelt. Novemberben újraindult, de 6–11 000 személy (az egyes források, illetve a szakirodalom eltérő adatokat közölnek) átvétele után az amerikai katonai hatóságok ismét – ezúttal végleg – megtagadták a további transzportok átvételét. Közvetlen előzményére lásd e kötetben a [6] 155. sz. jkv. 10. napirendi pontját.

²⁶ A minisztertanács előző ülésén Veres Péter építés- és közmunkaügyi miniszter, aki egyben az Országos Földbirtokrendező Tanács elnöke volt, ennek éppen az ellenkezőjét állította: „földbirtok-politikai vonalon indokolja, hogy mennyire sürgős az áttelepítés, mert nincs kinek adni a megmaradt és fenntartott földeket. Minél később osztjuk szét ezeket a földeket, annál kritikusabb lesz a helyzet. [...] Jelentős területű földet erre a célra fenntartottunk és most nem tudunk vele mit kezdeni.” Lásd: a [19] 168. sz. jkv. [37] napirendi pontját.

részéről? Azt javasolja, hogy üzenjük vissza, hogy 27 000-ról volt szó, tessék úgy összeállítani a családokat, hogy ennél több ne legyen, különben nem tudjuk sem gazdaságilag, sem politikailag elviselni. A külügyminiszter ragaszkodik az eredeti megállapodáshoz, és javasolja, hogy az első csoportban átveszünk annyi gazdát, ami 30 000 hold földdel jár. A mi csoportunkban viszont 19 000 hold föld van. Még abban az esetben is, ha nem mennének el tényleg, hogy az első csoportnál megmutassuk a jóindulatunkat. Kérjük, hogy ne csináljanak újból ilyen dolgokat.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: kéri a közlekedésügyi minisztert, hogy pótvasonokat bocsásson rendelkezésre.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: ez megoldható és erről majd egymás között tárgyalnak.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: felhívja a figyelmet, hogy a népcserre-egyezmény magyarországi vonatkozásban önkéntességen alapul.

[Rajk] *Belügyminiszter*: miután a külügyi vonatkozása ennek a kérdésnek eldöntődött, a belügyi vonatkozáshoz szeretne javaslatot tenni. Az építésügyi miniszter hozzászólása alapján és mindenki objektív megítélése szerint ez nem szállítási probléma elsősorban, hanem az a probléma, hogy hová fogják őket vinni és elhelyezni. Telepítési tervet kell felépíteni, megállapítani a sváblakta területeket, azokat a zónákat, amelyeket fel akarnak szabadítani, és hozzálátni ezeknek kiürítéséhez, összetelepítés útján. Mivel az sürgős és csak így oldható meg, javasolja, utasítsa a minisztertanács a Belügyminisztériumot, hogy a legközelebbi minisztertanácsi ülésre máris hozza azt a rendlettervezetet, amely alapján a sváb összetelepítést végzik és az illetékes hatóságokkal dolgozza ki a belső telepítés tervét. Egy hét alatt ezt el tudják végezni. Kéri erre a minisztertanács felhatalmazását.

Rákosi Mátyás államminiszter: szóval bizza meg a minisztertanács a belügyminisztert, hogy a legközelebbi minisztertanácsra konkrét tervet hozzon a Szlovákiából kitelepített magyarok elhelyezése céljából szükséges sváb összetelepítésre.

[Rajk] *Belügyminiszter*: ezt a Belügyminisztérium maga elvégzi, de emellett még egy bizottság is alakítandó, mely a részleteket megoldja.

Rákosi Mátyás államminiszter: ebbe bele kell venni az áttelepítési kormánybiztost, a közlekedésügyi minisztert, a külügyminisztert.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: van is egy ilyen bizottság.

Rákosi Mátyás államminiszter: akkor megbízható a belügyminiszter, hogy ezt a bizottságot nyomozza ki, mozgassa és dolgoztassa.

Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos: közli, hogy a Népgondozó Hivatal a svábok kitelepítésének tervét kidolgozta.

Rákosi Mátyás államminiszter: Ezt végre kell hajtani. A belügyminiszter kap megbízást, hogy a tervet kidolgozza, a másik pedig, hogy mozgásba hozza azt a bizottságot.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: politikai fontossága van annak, hogy most már április 8-án elkezdjük az áttelepítést. Az első hétre sikerült elérni, hogy

kisebb birtokosokat válogatnak össze. Az első héten 5000 [sic!] család jön át.²⁷ Ezeknek az elhelyezését sürgősen meg kell oldani.

Minisztertanács a külügyminiszter előterjesztését elfogadta és felhatalmazta a javaslat szerinti megállapodás létesítésére és az illetékes minisztériumokkal egyetértésben történő végrehajtására. Felhívta a belügyminisztert, hogy a Szlovákiából áttelepített magyarok elhelyezése céljából szükséges sváb összetelepítésre vonatkozó tervezetet terjessze a legközelebbi minisztertanács elé.²⁸

15.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a helyi és helyközi szekérfuvarozó iparban felszámítható legmagasabb fuvardíjak megállapítása tárgyában. A közlekedésügyi miniszter módosításait figyelembe vette.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁹

16.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a külföldről behozott sajtótermékeknek a behozatali engedélykötelezettség alól való mentesítése tárgyában. Ugyancsak figyelembe vette a közlekedésügyi miniszter módosításait.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁰

---

²⁷ Nyilvánvaló elírás! A tárgyalásokon – mint erre a minisztertanácsi jegyzőkönyvekben többször történik utalás – a lakosságcsere lebonyolításának első ütemében (de nem egy hét alatt!) 3000 család áttelepítését irányozták elő.

²⁸ A magyar–csehszlovák tárgyalások további fejleményeire lásd a minisztertanács következő ülésének ([21] 170. sz. jkv.) 3. napirendi pontját, illetve a magyarországi németek összetelepítésére vonatkozó rendelet kiadására ugyanott a [6] napirendi pontot.

²⁹ Az előterjesztés száma: 8043/1947. KSZM. Lásd a 3970/1947. ME sz. r.-et, MK március 30., 73. sz.

³⁰ A sajtótermékek külföldről való behozatalát – devizagazdálkodási és politikai okokból – az 5120/1943. ME sz. rendelet kötötte a Magyar Külkereskedelmi Igazgatóság előzetes engedélyéhez. Ezt a rendelkezést a 9640/1945. ME sz. rendelet megerősítette. Ezeket a rendelkezéseket helyezte hatályon kívül a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter szám nélküli előterjesztése nyomán kiadott 3980/1947. ME sz. r. (MK május 20., 112. sz.) – A rendelettervezetthez fűzött indoklásból azonban kiderül, hogy a továbbiakban is csak nagyon szűk körű és ellenőrzött liberalizáció valósulhatott meg. A Magyar Nemzeti Bank által 1947-ben e célra biztosított, 100 000 dollárnak megfelelő deviza 70%-át ugyanis kizárólag közintézmények részére tartották fenn. További 15%-ot biztosítottak magánosok részére tudományos és szakkönyvek behozatalára, a fennmaradó 15%-ot pedig hírlapokra és más sajtótermékekre, ugyancsak magánszemélyek szükségleteinek kielégítésére. „A keretnek a kijelölt célra való fordítását – folytatódott az indoklás – szigorúan ellenőrizni kívánom, és e célból a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrral egyetértésben a Magyar Nemzeti Bank bevonásával négytagú bizottság életre hívását határoztam el.” Igaz tehát, hogy a Magyar Külkereskedelmi Igazgatóság engedélyére a továbbiakban már nem volt szükség, de behozni mégis csak azt lehetett, amihez az újonnan létrehozott négytagú bizottság hozzájárult, és amire a Magyar Nemzeti Bank devizát biztosított.

17.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát államtitkári pótlék kifizetése céljára hiteltüllépés engedélyezése tárgyában.³¹

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

18.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Rt. és a MÁVAG által kötött vasérc-kompensációval kapcsolatban elvállalt állami kezességhez adandó utólagos hozzájárulás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³²

19.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a Varsóba kiküldendő vegyes bizottság tagjainak kijelölése tárgyában.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: javasolja, hogy nevezettek a rendeletben megállapított napidíjaktól eltérő díjakat kapjanak.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: elfogadja az észrevételt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³³

20.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Földes Imréné kezelési tisztviselőnek Bernbe való kiküldése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

³¹ Az 1264/1947. KSZM eln. fő. sz. előterjesztés szerint az államtitkári pótlék kifizetésére központi rendelkezés alapján került sor. A minisztertanács hozzájárulására csak azért volt szükség, mert a kereskedelmi tárca költségvetése ezt a tételt nem tartalmazta.

³² A 12 130/1947. KSZM II. sz. előterjesztés szerint a jegyzőkönyvben említett magyar vállalatok – még a jugoszláv–magyar árucserreforgalmi megállapodás megkötése előtt – kompenzációs megállapodást létesítettek a JUGOMETAL nevű belgrádi céggel 150 000 tonna vasérc behozatalára vasfélgyártmányok szállítása ellenében. A pénzügyminiszterrel együttesen tett nyilatkozat biztosítékot nyújtott a jugoszláv hatóságoknak, hogy az előszállításként megérkezett vasérc ellenértékét meg fogják kapni.

³³ A 12 868/1947. KSZM II. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a magyar–lengyel kereskedelmi vegyesbizottság létesítéséről a két ország között 1946. június 28-án aláírt kereskedelmi megállapodás rendelkezett. Feladata az egyezmény végrehajtásával kapcsolatos egyes elszámolási és egyéb kérdések rendezése, továbbá az egyezmény 1947. június 30-ával esedékes megújításának előkészítése volt. Az előterjesztés a bizottság tagjainak díjazására az Olaszországra megállapított USA-dollár napidíj engedélyezését javasolta.

21.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: kéri a minisztertanácsot, hatalmazza fel a jelenleg Franciaországban tartózkodó kereskedelmi bizottságot, hogy tárgyalásainak befejezése után átmenjen Brüsszelbe, és ott is folytasson kereskedelmi tárgyalásokat.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárul.³⁴

22.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a külképviseleti hatóságok, illetőleg területenkívüliséget, vagy személyes mentességet élvező személyek által bérelt lakások és más helyiségek bérének megállapítására vonatkozó eljárás szabályozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁵

23.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a 9590/1945. ME számú rendelet kiegészítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁶

24.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát dr. Sömjén Pál budapesti ítélőtáblai bíró időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁷

---

³⁴ A francia–magyar vegyesbizottsági tárgyalás kiküldötteiről lásd a [14] 163. sz. jkv. 87. napirendi pontját. A 13 808/1947/483. KSZM II. főo. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a magyar–belga kereskedelmi tárgyalások felvétele régebb óta esedékes volt. Belgiumból mindegyiknél gyapjú, len, nyersbőr, nyersgumi, fényképészeti cikkek, marónátron és egyéb vegyszeti termékek behozatalára lehetett számítani, amit magyar részről vágott baromfi és baromfikonzerv, gyümölcskészítmények, mezőgazdasági gépek, elektromos cikkek, izzólámpák stb. kivételével kívántak ellentételezni. Az előterjesztés szerint külön jelentőséget adott a tárgyalások felvételének, hogy Belgiumnak jelentős „befagyott” tartozásai voltak a háború előtti időből Magyarországgal szemben, s ezek rendezésére csak egy árucserre-egyezmény keretében volt lehetőség.

³⁵ Az igazságügyminiszter szám nélküli előterjesztése alapján kiadott 4020/1947. ME sz. rendelet (MK március 30., 73. sz.) a lakások és más helyiségek bérének megállapításáról szóló 8000/1946. ME sz. rendeletben szabályozott eljárást úgy módosította, hogy a bérheadó és a bérlő között keletkezett peres eljárásban a Magyarországon működő külképviseletek, illetőleg alkalmazottaik képviseletében a Kincstári Jogügyi Igazgatóság is eljárhat.

³⁶ Előzményéről lásd a [10] 159. sz. jkv. 21. napirendi pontját és annak jegyzetét. Az igazságügyminiszter T 1062/1947. sz. előterjesztése a jóvátételi kérelmek benyújtására vonatkozó március 30-ai határidőnek egy hónappal való meghosszabbítását javasolta. Lásd a 4030/1947. ME. sz. r.-et, MK, március 30., 73. sz.

³⁷ A 4237/1947. IM E. sz. előterjesztés szerint *Dr. Sömjén Pál* (1907–?) 1934-től 1945. május

25.

[Ries] Igazságügyminiszter: előterjeszti javaslatát dr. Keszt Zoltán budapesti ítélőtáblai tanácselnök időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁸

26.

[Ries] Igazságügyminiszter: előterjeszti javaslatát dr. Hevesi Illés ny[ugal-mazott] budapesti törvényszéki bíró rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárul.³⁹

27.

[Ries] Igazságügyminiszter: előterjeszti javaslatát a szolgálati (munka) viszonyból eredő egyes járandóságok kiegyenlítése tárgyában.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: bele kellene venni, hogy „amennyiben a valorizációs rendelet másképp nem rendelkezik”.

[Ries] Igazságügyminiszter: a valorizációs rendelet ezt a rendeletet amúgy is hatályon kívül fogja helyezni.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁰

28.

[Ries] Igazságügyminiszter: előterjeszti javaslatát a sport körében az igazolásról rendelkező 700/1946. ME számú rendelet újabb módosítása tárgyá-

---

3-áig folytatott önálló ügyvédi tevékenységet. Ekkor kinevezték a Népbíróságok Országos Tanácsa bírójává. Ebben a minőségében részt vett a háborús bűnösök ügyeinek tárgyalásában. 1946. július 8-án a Budapesti Ítélőtábla bírójává nevezték ki. Az előterjesztés az ügyvédi gyakorlatban töltött időből 10 évnél a nyugellátás megállapítása szempontjából a szolgálati időbe való beszámítását kezdeményezte.

³⁸ A 3978/1947. IM E. sz. előterjesztés szerint Dr. Keszt Zoltán 1922-től 1946-ig Szegeden folytatott ügyvédi gyakorlatot. 1946. április 6-án nevezték ki a Budapesti Ítélőtáblához tanácselnökké. Az ügyvédi gyakorlatban töltött időből 15 év beszámítását kezdeményezte a miniszter.

³⁹ A 4087/1947. IM E. sz. előterjesztés szerint Dr. Hevesi Illés nyugalmazott törvényszéki bírót 1920-ban a Tanácsköztársaság alatt tanúsított magatartása miatt bocsátották el a Budapesti Törvényszéktől. Ezt követően ügyvédi gyakorlatot folytatott, amely időszakból 15 évnél a szolgálati időbe való beszámítását, s ennek alapján nyugdíjának újbóli megállapítását kérte.

⁴⁰ Az Ad. T. 1140/1947. IM sz. előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem, de a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium iratanyagában megtalálható (MOL XIX-I-1-s-2406/1947). Ebben a miniszter utalt arra, hogy, az igazolási eljárásról szóló 1080/1945. ME sz. r. értelmében azok a magánalkalmazottak, akiket az igazolási eljárás során állásukból felfüggesztettek, erre az időre szolgálati járandóságukat nem kaphatták. Közülük azonban többeket a fellebbviteli eljárás során állásukba visszahelyeztek, és ők igényt támasztottak elmaradt illetményeikre. Míután ez ügyben már több bírósági ítélet is született, egységesen szabályozni kellett, hogy az inflációs időszakra eső béreket minek az alapul vételével és milyen mértékben állapítsák meg. Az előterjesztés alapján kiadott 4260/1947. ME sz. r. (MK RT április 4., 77. sz.) többek között elrendelte, hogy az említettek nem kaphatnak nagyobb összeget, mint a rendelet kiadásakor hatályos kollektív szerződés szerint a megfelelő időre járó forintösszeg 10%-a.

ban. Ezek az igazolások nagyrészt lezajlottak. Hátravannak a nyugatosok és azok, akik ellen utóbb panasz érkezett be. Igazolási rendeletet készített ezekkel kapcsolatban. Kéri, hogy a rendelet elkészítéséig a többi igazolásokat függeszték fel, kivéve a nyugatosok igazolását.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: miért kell kivenni a nyugatosokat?

[Ries] *Igazságügyminiszter*: hozzájárul ahhoz, hogy az összes igazolások függesztessenek fel.

[Ortutay] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: azt tervezi, hogy az egyetemi hallgatók igazolási ügyét újból revízió alá veszi. Szegeden több száz nyugatról visszaszivárgott volt SS-es és hasonló nem demokratikus elem van az egyetemi hallgatók között. Ez az egyetemeken a nyugtalanság fészke. Ezzel a kérdéssel foglalkozni kell.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: értesíteni fogja erről a határozatról az illetékes igazoló hatóságokat.

[Bárános] *Földművelésügyi miniszter*: rövid terminusokkal kell dolgozni. Ez a vallás- és közoktatásügyi miniszternek is szól.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: javaslatát egyelőre leveszi a napirendről.

Minisztertanács felhívta az igazságügy minisztert, hogy 30 nap alatt valamennyi igazolási eljárásra kiterjedő összefoglaló rendelet-tervezetet terjesszen minisztertanács elé. Kimondotta a minisztertanács, hogy mindaddig, amíg ez a rendelet hatályba nem lép, az összes igazolási eljárások felfüggesztendők. Nem vonatkozik ez a népbíróságok előtt lévő igazolási ügyekre. A vallás- és közoktatásügyi miniszter bejelentését tudomásul vette.⁴¹

⁴¹ Az ügy előzményeként a 700/1946. ME sz. r. (MK 1946. január 23., 19. sz.) szabályozta, hogy a sportolókra és a sportegyesületi vezetőkre az igazolási eljárásról szóló rendelkezéseket milyen eltérésekkel kell alkalmazni. Lásd TZ mt. jkv., [14] 81. sz. jkv. 72., továbbá e kötetben a [15] 164. sz. jkv. 12. napirendi pontját.

A napirendi ponthoz tartozó T 1142/1947 IM sz. előterjesztés utalt arra, hogy a sportolók igazolására is a közalkalmazottak igazolásáról szóló 1080/1945. ME sz. r. előírásait kellett alkalmazni, tehát az igazolóbizottságok illetékességét a sportolók esetében is a lakóhely, illetve a sportkör székhelye szerint állapították meg. Ez azonban nem volt célravezető, mert a sportolók csekély számára való tekintettel akadályozta a gyors és egységes eljárás lefolytatását. A sportolók nyilvántartása egyébként is kerületenként történt, tehát e szerint kívánták koncentrálni az eljárást. A rendelettervezet szerint a sport körében a továbbiakban kizárólag a Budapest, Szegeden, Békéscsabán, Debrecenben és Győrben alakított igazolóbizottságok jártak volna el. A tervezet érintetlenül kívánta hagyni az addig már lezárt ügyekben hozott határozatokat, és azt a korábbi elvet, hogy az igazolás alá vont sportolók magatartását kizárólag a sporttal közvetlenül összefüggő ügyekben lehet elbírálás tárgyává tenni. Az előterjesztés mellett a rendelettervezet is megtalálható.

A minisztertanács határozatának megfelelően a sportolók igazolására vonatkozó külön-rendeletkezésről a továbbiakban nem esett szó, ezzel szemben az igazságügyi tárca hozzálátott az igazolási eljárás végleges lezárását célzó átfogó rendelkezés kidolgozásához. Az elkészült tervezet a Dinnyés kormány idején – 1947 júniusától – öt alkalommal terjesztették a minisztertanács elé eredménytelenül, míg végül az 1947. augusztus 8-ai ülésen a minisztertanács tagjai megegyezésre jutottak. Lásd DL mt. jkv., [15] 195. sz. jkv. 80. napirendi pontját és az ahhoz fűzött jegyzeteket, valamint a 10 000/1947. ME sz. rendeletet, MK RT augusztus 13., 183. sz.

29.

[Ries] Igazságügyminiszter: ismételten előterjeszti dr. Pártos Imre népfőügyész-helyettesi kinevezését. Legutóbb a közellátásügyi miniszternek voltak észrevételei, azóta kivizsgálták az ügyet és megállapították, hogy nevezett nem azonos a nyíregyházai Pártos Imrével, aki ellen a közellátásügyi miniszter észrevételeket tett.

Minisztertanács dr. Pártos Imre főügyész-helyettesi kinevezéséhez hozzájárult.⁴²

30.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a közforgalmú vasutak, a kezelésükben álló közhasználatú gépjárművállalatok és a közforgalmú hajózási vállalatok baleseti járadékosai járadékának forintértékben megállapításáról szóló 10 740/1946. ME számú rendelet módosítása és kiegészítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴³

31.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a budapesti automata távbeszélő központok bővítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁴

32.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a MÁV Betegségi Biztosító Intézeténél megüresedő szerződéses orvosi alkalmazások betöltése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁵

---

⁴² Előzményéről lásd a [18] 167. sz. jkv. 32. napirendi pontját és jegyzetét.

⁴³ A 6900/1947. KözlM I. 1. sz. előterjesztés alapján kiadott 4010/1947. ME sz. r. (MK március 30., 73. sz.) a 10 740/1946. ME sz. r.-t (MK szeptember 18., 212. sz.) olyan értelemben módosította, illetve pontosította, hogy az 1946. augusztus 1-je előtt történt balesetek sérültjeit megillető járadékot csak a forint bevezetése utáni időre lehet forintban meghatározni, az ezt megelőző időszakra az akkor hatályos jogszabályokat kell alkalmazni. Egyben rendelkezett arról is, hogy az addig ezzel ellentétes értelemben hozott bírói ítéletek alapján a közlekedési vállalattal szemben nem lehet végrehajtást foganatosítani.

⁴⁴ A 212 147/1947. KözlM IV. fő. 2. üo. sz. előterjesztésben a miniszter arra hivatkozott, hogy a háború után elsősorban a közhivatalok és a gazdasági szempontból fontos ipari és kereskedelmi vállalatok igényeinek kielégítésére sok nagy forgalmú állomást kapcsoltak a rendszerbe, aminek következtében csúcsidőben az egy előfizetőre eső átlagos hívásszám a duplájára növekedett. Az igényelt összeg 1 191 255 Ft volt, amit a Posta visszatéríteni ígért az államnak a következő évi költségvetésében.

⁴⁵ A 2831/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés a MÁV Betegségi Biztosító Intézeténél lemondás,

33.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát 108 mérnök alkalmazásának engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁶

34.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a XII. Egyetemes Postakongresszusra való kiküldetés tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁷

35.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az amerikai árukölcsönből származó gépkocsik beszerzésére hiteltúllépés engedélyezése tárgyában (5847/1946. számú előterjesztés).

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

36.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti 7894/1947. számú javaslatát az amerikai árukölcsönből származó szerszámok és anyagok beszerzésére hiteltúllépés engedélyezése tárgyában.

---

halál, létszámsökkentés miatt megüresedett nyolc főorvosi, illetve szakorvosi állás betöltését kezdeményezte, amihez a 8100/1946. ME sz. rendelet értelmében a minisztertanács előzetes hozzájárulása kellett.

⁴⁶ A 3334/1947. KözlM Eln. Ü. sz. előterjesztés szerint a miniszter a MÁV-hoz 50, a Magyar Postához 35, az államépítészeti hivatalokhoz 10, a BSZKRT-hoz 8, a Bánhidai Erőművekhez pedig 5 mérnököt kívánt felvenni. Indoklása szerint: „A vezetésem alatt álló tárcsa keretében alkalmazott mérnökök létszáma ma 400 fővel kevesebb, mint az 1938. évi létszám, annak ellenére, hogy az újjáépítés szükségszerűen az akkorinál lényegesen több mérnök alkalmazását követelné meg. Ennélfogva országom érdeknek tartom, hogy a tárcám területén jelenleg fennálló nagy mérnökhianyban legalább részben enyhíthessek. A fenti létszám engedélyezését, mint keretnek jóváhagyását kérem, amely keretet később, ha az államháztartás helyzete megengedi, fokozatosan tágítani szándékozom.”

⁴⁷ 207 984/1947. KözlM IV. fő. 4. üo. sz. előterjesztésében a miniszter *dr. Szentiványi Ervin* postavezérgazgató-helyettesnek és *Módos Elemér* postaigazgatónak a párizsi kongresszusra, négy-öt hétre történő kiküldéséhez, illetve visszatérőben útjuknak Svájcban három napra való megszakításához kérte a minisztertanács hozzájárulását. Egyben felhatalmazást kért számukra a kongresszuson köteendő Egyetemes Postaegyezménynek a magyar kormány nevében történő aláírására is. Az indoklásban kifejtette, hogy a nemzetközi postadíjak megállapításával, a tranzitforgalom szabályozásával, a tranzitdíjak rendezésével és a légi postai szállítások kérdésével kapcsolatos tárgyalásokon a magyar álláspont képviseléséhez az országnak fontos érdeke fűződik. Hangsúlyozta, hogy a kongresszuson a következő öt (esetleg hét) évre megállapítják azokat a szabályokat, amelyek a posta egész nemzetközi szolgálatának alapját alkotják, és amelyek a magyar gazdasági életre is kihatnak, továbbá, hogy az ország érdeke a minél nagyobb átmenő forgalom, és ugyanakkor a tranzitdíjak lehetőleg magas szinten történő megállapítása.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

37.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Pápai László rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁸

38.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Hidas Márton MÁV műszaki tanácsos és társai külföldi útszámlája tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁹

39.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát a kerületi szülész-főorvosi hivatalokban megüresedett tiszteletdíjas irodai segéderők és a létszámcsökkentés, illetve lemondás folytán megüresedett népélelmezési előadónői tiszteletdíjas alkalmazások betöltésének engedélyezése tárgyában.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: hozzájárul azzal a kikötéssel, amint azt a 8100/as rendelet 2. §-a kimondja, hogy a hozzájárulás akkor nem szükséges, ha az alkalmazottak a létszám felett elbocsátottakból jelöltettek ki, és a minisztertanácsnak előzetesen bemutatattak.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: figyelembe fogja venni a pénzügyminiszter észrevételét.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

40.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát a hatósági bába állások ideiglenes betöltése tárgyában, a III. csoportban szereplő 5 név kivételével.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁰

⁴⁸ A 205 435/1947. KözlM IV. fő. 1. üo. sz. előterjesztés szerint *Pápai László* (1893–?) felsőkereskedelmi iskolai érettségivel rendelkezett, és 1912-től 1920-ig, illetve 1945 januárjától állt postai szolgálatban. 1919-ben tanúsított politikai magatartása miatt 1920-ban állásából elbocsátották, és izgatásért 1,5 évi börtönbüntetésre ítélték. 1945. után az egykori postasegéd-tisztet többször előléptették, és 1946 júliusában posta-főigazgatóvá nevezték ki. E vonatkozásban tehát megfelelő jóvátételben részesült. A miniszter ezúttal az 1920–1945 közötti időszaknak a szolgálati időbe való beszámítását kezdeményezte.

⁴⁹ A 2724/1947. KözlM I/1. sz. előterjesztés szerint a MÁV két tisztviselője és egy tolmácsa 1946. november 13-án, Csapon a szovjet–magyar közlekedési vegyesbizottság tárgyalásán vett részt. A vegyesbizottság ülésén a záhonyi ideiglenes vasúti Tisza-híd jég elleni védelmének, illetve az új Tisza-híd felépítésének műszaki és pénzügyi kérdéseit tárgyalták meg.

⁵⁰ Előzményéről lásd: NF MT. jkv. 1946, [66] 149. sz. jkv. 25. napirendi pont.

A 161 994/1947. NM V/2. sz. előterjesztés 140 személy alkalmazására tett javaslatot. Ezen

41.

[Molnár] Népjóléti miniszter: előterjeszti javaslatát Demény János tiszteletdíjas szociális titkári alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács Demény János tiszteletdíjas szociális titkári alkalmazásához hozzájárult.⁵¹

42.

[Molnár] Népjóléti miniszter: előterjeszti javaslatát D-vitamin beszerzésére a 3. Egészségvédelem címmel 153 280 forint hiteltüllépés engedélyezése tárgyában.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: meg kell vizsgálni, mert itt egy csereüzletről van szó. A GF-nek meg kell nézni.

Minisztertanács az előterjesztéshez elvben hozzájárult, a részletek kivizsgálását és megállapítását a Gazdasági Főtanács hatáskörébe utalta.⁵²

43.

[Molnár] Népjóléti miniszter: előterjeszti javaslatát Lelkes Antalné sz[ületett] Antal Anna OTI biztosítási segédtsízt nyugdíjazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

44.

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: előterjeszti javaslatát az épület-helyreállítási jogszabályok kiegészítése tárgyában.

---

belül az I. sz. csoportba a létszámfelettiként elbocsátott 25 személyt, a II. sz. csoportba az előzőleg még nem alkalmazottakat (109 fő), míg a III. sz. csoportba az 5000/1946. ME sz. (B-lista) r. 2. § 2/b. pontja alapján, tehát politikai magatartásuk miatt elbocsátott öt személyt sorolta. Az ez utóbbiakra vonatkozó javaslatot vonta vissza a miniszter, annak ellenére, hogy az indoklásban kifejtette: „Ezekben a községekben más bába nincsen, és a hatósági bába tennivalóiról csak a felsoroltak ideiglenes behelyettesítése révén lehet gondoskodni.” Végül a IV. csoportba sorolt egy személyt korábban a B-lista rendelet 2. § 2/a. pontja alapján bocsátották el. Az ő visszahelyezése ellen a minisztertanácsnak nem volt észrevétele.

⁵¹ A 253 047/1946 NM I/1. sz. előterjesztés szerint Demény János (1902–?) felsőkereskedelmi iskolai érettségivel rendelkezett. 1925. óta takarékpénztári könyvelőként, majd cégvezetőként, 1941-től közjóléti szövetkezeti igazgatóként dolgozott. A miniszter a VI. fizetési osztálynak megfelelő fizetéssel a közjóléti szövetkezetek ellenőrzésével kapcsolatos feladatkörben kívánta alkalmazni.

⁵² A 181 254/1947. NM VI. sz. előterjesztésben az ország D-vitamin szükségletének fedezése érdekében a miniszter azt javasolta, hogy a minisztertanács által engedélyezendő 253 280 Ft hitel átutalása ellenében a Magyar Külforgalmi Rt. útján a magyar–amerikai árukölcsön keretében beszerzett különböző gyógyszereket bocsássanak rendelkezésére, amelyekért cserébe a Wanderer Gyógyszer- és Tápszergyár Rt. megfelelő mennyiségű D-vitamint fog a minisztérium rendelkezésére bocsátani. A GF a soron következő ülésén tárgyalta a javaslatról, és annak teljesítését jóváhagyta. (MOL XIX–A–10. Stab. XXXIX. ülés, 1947. április 2., 1. pont.)

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: kéri levenni, mert nem kapta meg idejében, nem tudta átnézni.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵³

45.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát egyes mezőgazdasági növények és magvak termelésére vonatkozó szerződések tárgyában, azzal a változtatással, hogy megegyezés hiányában a vitát a földművelésügyi miniszter döntse el.

Minisztertanács az előterjesztéshez a GF részletes vizsgálatától és jóváhagyásától függően elvben hozzájárult.⁵⁴

46.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát növénynevesítési kiadások fedezésére hiteltüllépés engedélyezése tárgyában.

⁵³ Előzményéről lásd: NF MT. jkv. 1946, az [59] 142. sz. jkv. 18., illetve e kötetben a [15] 164. sz. jkv. 22. napirendi pontját. A javaslat elfogadásáról lásd a [22] 171. sz. jkv. 48. napirendi pontját.

⁵⁴ Az állam az 1930-ban létesített Ipari Növénytermelési Bizottság útján már a háború előtt is fellépett az ipari növényeket termelő gazdák érdekében az egységes és kedvezőbb szerződési feltételek kialakítása, a termelési kedv serkentése céljából. A 60 694/1947. FM sz. előterjesztés ehhez a korábbi törekvéshez kapcsolódott. A földművelésügyi miniszter a rendelet kiadását azzal indokolta, hogy az ipari növények termelésére vonatkozó kötelezettség, a napraforgót kivéve, a jövőben megszűnik, így a szerződéses termelés rendszerbe foglalása – ami egyúttal a tárca részére országos áttekintésre ad lehetőséget – feltétlenül szükséges. „Célja egyben a rendeletnek az is – folytatódott az előterjesztés –, hogy a szerződő gazdák, és különösen az újonnan földhöz juttatottak félrevezetését az egyes termelő vállalatok részéről megakadályozza azzal, hogy az egyes növények és magvak termelésére vonatkozó szerződések lényeges termelési, átvételi és fizetési feltételeit az érdekképviseleti megállapodásban leszögezteti, és ezzel megakadályozza, hogy ennél rosszabb feltételek mellett bárki szerződésesen termeljen.” Az előterjesztés alapján kiadott 3990/1947. ME sz. rendelet (MK április 4., 77. sz.) kimondta, hogy a termelők és a termelők érdekképviseletai kötelesek év elején az Ipari Növénytermelési Bizottság közbenjöttével írásban rögzíteni az ipari növények és magvak termelésére vonatkozó szerződések lényeges termelési, átvételi és fizetési feltételeit. Ezeket végső soron a földművelésügyi miniszter hagyta jóvá.

A GF egy héttel később úgy határozott, hogy az egyes mezőgazdasági növények és magvak termelésére vonatkozó szerződések szabályozásáról szóló kormányrendelet kiadása ellen nem emel észrevételt abban az esetben, ha a földművelésügyi miniszter a közellátásügyi miniszterrel, az utóbbi által támasztott észrevételek tekintetében megegyezésre jut, és a GF főttkarával együtt megvizsgálja, hogy a termelési szerződés jóváhagyására felállítandó bizottság részére fizetendő járulék (amit az átvételi ár $\frac{1}{4}$ -2%-ára terveztek) nem ró-e a termelőkre méltánytalan terhet. (MOL XIX-A-10. Stab. XXXIX. ülés, 1947. április 2., 32. pont.)

Lásd a 3990/1947. ME sz. r.-t, MK RT április 4. 77. sz.

Minisztertanács az előterjesztéshez a GF részletes vizsgálatától és jóváhagyásától függően elvben hozzájárult.⁵⁵

47.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a földművelésügyi tárca 1946/47. évi költségvetésének „1. Központi igazgatás cím, 3. Gépkocsi üzemi és fenntartási költségek” rovatán hiteltüllépés engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez a GF részletes vizsgálatától és jóváhagyásától függően elvben hozzájárult.⁵⁶

48.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az olajlen termesztés újrafelvételét biztosító támogatás rendelkezésre bocsajtása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez a GF részletes vizsgálatától és jóváhagyásától függően elvben hozzájárult.⁵⁷

49.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Manninger Rezső egy. ny. r. tanárnak a Nemzetközi Állategészségügyi Hivatal által 1947. évi május hóban, Párizsban rendezett nemzetközi bizottsági ülésekre való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁸

⁵⁵ A 43 147/1947. FM I.A.1. sz. előterjesztésben a 315 000 Ft hiteltüllépésre vonatkozó kérés kapcsán a miniszter arra hívta fel a figyelmet, hogy a minőségi termelés és vetőmagellátás alapja a növénynemesítés, ami a volt magánüzemeknek a földreform során történt állami kezelésbe vétele következtében állami feladattá vált. Az igényelt összeg az akkor működő 11 állami növénynemesítő telep kiadásaira szolgált. A GF 1947. április 2-ai ülésén 200 000 Ft rendkívüli hitelt javasolt engedélyezni, amelyből április hónapra 50 000 Ft-ot véleményezett. ((MOL XIX-A-10. XXXIX. Stab. ülés 1 napirendi pont.)

⁵⁶ Az 1394/1947. FM Eln. sz. előterjesztés arra irányult, hogy a minisztérium tulajdonában volt, gazdaságosan már nem üzemeltethető négy db. gépkocsi értékesítéséből befolyt 40 600 Ft-tal növeljék meg a megmaradt, ugyancsak rossz állapotban levő többi gépkocsi fenntartására, javítására fordítható keretet. Nem világos, hogy ilyen csekély jelentőségű ügyet miért kellett a Gazdasági Főtanács elé utalni. – A GF, ismereteink szerint külön nem foglalkozott a kérdéssel.

⁵⁷ A részletesen indokolt és számításokkal alátámasztott 60 539/1947. FM I/A. 1. üo. sz. előterjesztés 1 000 000 Ft-ot tartott szükségesnek ahhoz, hogy az olajlen háború alatt megszakadt termesztését újraindítsák, a gazdákat megfelelő vetőmagokkal, növényvédő szerekkel és műtrágyával lássák el. A Gazdasági Főtanács – a jegyzőkönyvek tanúsága szerint – a Nagy Ferenc kormány időszakában a földművelésügyi miniszter javaslatáról nem tárgyalt.

⁵⁸ Dr. Manninger Rezső (1890–1970) az Agrártudományi Egyetem Állatorvostudományi Kara Járványtani és bakteriológiai tanszékén tanított, és a Nemzetközi Állategészségügyi Hivatal

50.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti, hogy küldöttségek jöjnek az újonnan földhözjuttatottak részéről vetőmagkölcson-kérelemmel. Talán 2 millió forint erejéig a MSZK-tól átvételre kerülő árpa és zab vetőmagvak után 50%-os mértékben adhatnának kölcsönképpen vetőmagot.

Rákosi Mátyás államminiszter: feltétlenül adni kell, bár nem olyan nagy a baj, mint ahogy az újgazdák mondják.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: kéri kiterjeszteni kölesre is.

Rákosi Mátyás államminiszter: a földművelésügyi miniszter és a GF főtitkára dolgozzák ki együttesen, 2 millió forintos keretben 50%-os kölcsön nyújtással, árpa, zab és kölesre. A feltételeket nézze meg a GF.

Minisztertanács kettőmillió forint keretben az újgazdák árpa, zab és köles vetőmag kölcsönéhez elvben hozzájárult. A részletek meghatározását a GF hatáskörébe utalta.⁵⁹

51.

Rákosi Mátyás államminiszter: felhívták a figyelmét, hogy a múlt minisztertanácson megszavazták egy Amerikába menő konzervgyári szakértői küldöttség kiküldetését. 8000 dollárt szavaztak meg nekik. A vezető egy szót sem tud angolul és nem ért a konzervgyártáshoz, a másik személy pedig egy 22 éves fiatalember.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: tény az, hogy az idősebb nem ért a konzervgyártáshoz, viszont az illető osztály vezetője. Angolul úgy tudja, hogy beszél. A másik igen komoly konzervvegyész.

Rákosi Mátyás államminiszter: felkéri a földművelésügyi minisztert, hogy a jövőben jobban szíveleje meg és nézze meg az ilyen előterjesztéseket.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁰

által szervezett kongresszusok állandó magyar delegátusa és egyben titkára volt. Kiküldetését – a 2754/1947. FM Eln. 1. sz. előterjesztés szerint – fontos állategészségügyi és külkereskedelmi érdekek indokolták.

⁵⁹ A javaslat az előzetes napirendi jegyzékben nem szerepelt, előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem található.

A Gazdasági Főtanács a soron következő ülésén az újgazdáknak adandó támogatások részeként, tehát szélesebb összefüggésben tárgyalt a kérdéstről. Ennek során úgy határozott, hogy „6 millió forintot kell a szántási hitelekre (és 2 millió forintot az újgazdák vetőmagkölcsonére) előirányozni, amellet a már megszavazott újgazda-hitel fokozott ütemben való folyósítását kell szorgalmazni. A mezőgazdasági termelés előmozdítása céljából – folytatódott a határozat – felhatalmazza a Főtanács a pénzügyminisztert, a földművelésügyi minisztert és a GF főtitkárát, hogy az MSZK lucernamag készleteit és a Péti Nitrogénművek által gyártott műtrágyát bankjegymissziót nem igénylő hitelkonstrukcióval bocsássák a gazdák rendelkezésére.” (MOL XIX–A–10. Stab. XXXIX. ülés, 1947. április 2., 2. pont.)

Két héttel később tartott ülésén ezen kívül hozzájárult a GF ahhoz, hogy a SZEB által felszabadított magkészletekből az újonnan földhözjuttatottak díjmentesen részesüljenek. (MOL XIX–A–10. Stab. XL. ülés, 1947. április 16., 38. pont.)

⁶⁰ Előzményéről lásd a [17] 166. sz. jkv. 45. napirendi pontját.

52.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát dr. Nagyiványi Zoltán rehabilitálása tárgyában.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: szerinte ez nem rehabilitálható eset. A Külügyminisztériumból elbocsájtották, utána MÁV-ügyész lett, és innen azért kellett elmennie, mert okirat-hamisítással volt vádolva és elmeogyógyintézetbe került. Utána kiment külföldre és aztán hazajött. Ezért nem lehet valakit rehabilitálni.

Minisztertanács az előterjesztést elutasította.⁶¹

53.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Gordon követnek az International Trade Organisation-nak Genfben tartandó üléseire való delegálása tárgyában. Ez a szervezet az UNO-hoz tartozik, és ezért fontosnak tartja, hogy a magyar kormány méltóképpen képviseltesse magát. Nagyrészt vámszaki kérdésekről lesz szó.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶²

54.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: bizalmasan közli a minisztertanáccsal, hogy Schoenfeld amerikai követ távozik Budapestről és helyébe Mr. Chapin nevű követ érkezik. Ugyancsak értesítést kapott a Külügyminisztérium arról, hogy agrément-kérés érkezett egy olasz követ részére.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶³

55.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a római magyar követség részére beszerzendő gépkocsi költségeire 41 600 forint póthitel engedélyezése tárgyában. Ez a szokásos 3500 dollár forintértéke.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: nem 3500, hanem csak 3000 dollárról volt szó.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: ehhez képest helyesbíti az összeget.

⁶¹ Előzményére lásd e kötetben a [16] 165. sz. jkv. 65. napirendi pontját és jegyzetét. A külügyminiszter 100/eln. res./1947. sz. előterjesztéséből kitűnik, hogy dr. Nagyiványi Zoltán 1919. január 31-től 1921. májusáig állt a Külügyminisztérium szolgálatában, amikor a Népszavába írt cikkei miatt onnan elbocsátották.

⁶² Az International Trade Organisationról lásd e kötet [12] 161. sz. jkv. 34. napirendi pontjához tartozó b) melléklet 122. jegyzetét.

⁶³ Schoenfeld, Hans Frederick Arthur (1889–1952) amerikai diplomata 1945 januárjától megbízottként, majd 1945 decemberétől 1947. augusztus 1-jéig követként dolgozott Budapesten. Chapin, Selden (1899–1963) amerikai diplomata 1947 augusztusától 1949. március 18-áig volt az USA követe Magyarországon.

Minisztertanács a római magyar követség részére beszerzendő gépkocsi költségeire háromezer dollárnak megfelelő forint összegű póthitelt engedélyezett.

56.

[Mihályfi] *Tájékoztatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát 200 000 forint rendkívüli hitel engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács kettőszázezer forint rendkívüli hitelt engedélyezett.⁶⁴

57.

[Rajk] *Belügyminiszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁵

58.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát négy városbírónak a székesfővárosnál való alkalmazása tárgyában.

---

⁶⁴ A tájékoztatásügyi miniszter 1677/1947. sz. előterjesztésében hivatkozott arra, hogy a költségvetés parlamenti tárgyalása alkalmával a Nemzetgyűlés megállapította, hogy a minisztérium rendelkezésére bocsátott összeg a rá háruló feladatok ellátásához nem elegendő, egyben határozatban hívta fel a minisztertanácsot, hogy a mindenkori szükségletnek megfelelően rendkívüli, illetve póthitelt bocsásson a tárca rendelkezésére. Az előterjesztés szerint az igényelt összegből többek között kiállítások rendezését, Magyarországgal kapcsolatos idegen nyelvű kiadványok megjelentetését és a cannesi filmfesztiválon való részvételt kívánta támogatni.

⁶⁵ A napirendről levett 601 127/1947. BM IV/2. sz. előterjesztés tárgya: Az Országos Tűzoltó Főparancsnokság tagjainak kinevezése. Az ügy előzményéről lásd: DMB MT. jkv., a 64. sz. jkv. 60. napirendi pontját és 64/h. mellékletét, illetve NF MT. jkv. 1946, a [23] 106. sz. jkv. 47. napirendi pontját. A javaslatról Nagy Ferenc kormányának idején a minisztertanács többé nem tárgyalta. Az egyes személyekre vonatkozó döntés 1947. második felében, a Dinnyés-kormány idején született meg.

A belügyminiszter előterjesztése mindenekelőtt utalt arra, hogy a tűzoltóság és tűzrendészet újjászervezéséről (tulajdonképpen államosításáról) szóló 10 280/1945. ME sz. rendelet 11. §-a Országos Tűzoltó-főparancsnokság felállítását rendelte el. A 271 000/1946. BM sz. végrehajtási rendelet a főparancsnokság létszámát a következőképpen határozta meg: 1 főparancsnok, 11 tisztt, 4 kezelőtisztviselő, 2 gépkocsivezető és 1 irodai altiszt. Az előterjesztés szerint „a háború következtében teljesen kifosztott és szervezetében is időközben megváltozott tűzoltóságok talpra állítása, valamint egységes ügyintézésének és működőképességének biztosítása” érdekében a főparancsnokság felállítása multhatatlanul szükséges. Ezért kezdeményezte, hogy a minisztertanács útján előterjesztést tehessen a köztársasági elnökhöz *Boday Antal* (1899–?) országos tűzoltó-főparancsnokká történő kinevezésére tűzoltó-vezérőrnagyi rangban a IV. fizetési osztályba, továbbá *Rehák Tamás* (1897–?) és *dr. Dévényi Endre* (1909–?) tűzoltó-főparancsnokhelyettesi kinevezésére tűzoltóezredesi rangban az V. fizetési osztályba. Az előterjesztés a többi tisztségre vonatkozó személyi javaslatokat is tartalmazta. – Boday Antal kinevezéséről a minisztertanács az 1947. július 10-ei ülésén döntött (DL MT. jkv., [9] 189. sz. jkv. 72. napirendi pont).

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁶

59.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Békéscsaba megyei városnál 10 ideiglenes kisegítő munkaerő és 12 tűzoltó alkalmazásának engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

60.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a nagyszékelyi és gyöngyösmelléki körállatorvosi állások betöltése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁷

61.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a piricsei körjegyzőségnél üresedésben lévő segédjegyzői állás betöltése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

62.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát dr. Asztalos Sándor szabadművelődési felügyelőnek Debrecen thj. város közművelődési ügyosztálya ideiglenes vezetésével való megbízatása tárgyában.

[Ortutay] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: ideiglenesen járul hozzá azzal, hogy idővel nevezettnek választania kell, hogy jelenlegi két állása közül melyiket tartja meg.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁸

---

⁶⁶ A 176 810/1947. BM III-5. sz. előterjesztés utalt arra, hogy az 1930. évi XVIII. tc. 56. §-a értelmében a községi bíráskodást a fővárosban a kerületi városbírók gyakorolták. Eredetileg minden kerületi előljáró mellett egy városbíró működött Budapesten. Időközben (elhalálozások, illetve elbocsátások folytán) a városbírók létszáma egy főre csökkent. A gazdasági helyzet miatti kötelező takarékossgát és az ellátandó feladatokat mérlegelve a főváros polgármestere azt javasolta, hogy a városbírók létszámát összesen öt főben állapítsák meg, ezért tett javaslatot az említett egy működő bíró mellett még négy fő kinevezésére.

⁶⁷ A 152 931/1947. BM III/2. sz. előterjesztésben összesen hét körállatorvosi és egy községi állatorvosi állás betöltése szerepel. Ez az előterjesztés (és a következő kettő is) a 8100/1946. ME sz. r. által előírt korlátozás miatt került a minisztertanács elé.

⁶⁸ A 176 809/1947. BM III/3. sz. előterjesztés megtalálható a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium Elnöki főosztálya iratanyagában is, ahol a következő észrevételt vezették az irat hátoldalára: „A belügyminiszter az illetmény nélküli szabadságon levő debreceni közművelődési tanácsnok helyettesítésével *Asztalos Sándor* debreceni szabadművelődési főfelügyelőt kívánja illetmény nélkül ideiglenes jelleggel megbízni. (Az alkalmazási tilalom alól kér felmentést.) A Szabadművelődési ügyosztály hozzájárult ahhoz, hogy *Asztalos Sándor* a szabadművelődési

63.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát néhai Lehóczky Béla özvegyének kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

64.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Judovits Ármin ny. községi jegyző rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

65.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: bejelenti, hogy javaslatát az üzemi gondozókról készült rendelettervezet tárgyában, leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁹

66.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az ipari és kereskedelmi munkavállalók elbocsátásának ideiglenes szabályozásáról szóló 8660/1946. ME számú rendelet alapján visszatartott illetmények kifizetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁷⁰

---

felügyelői teendők változatlan ellátása mellett a városi tanácsnoki megbízást ideiglenesen elfoglalja, de – amennyiben ez a kettős feladat hosszabb ideig tartana – az egyikről le kell mondania.”

⁶⁹ A 75 327/1946. IpM I. sz. előterjesztés, valamint a rendelettervezet a jegyzőkönyv mellett megtalálható. Ismereteink szerint a továbbiakban a minisztertanács nem tárgyalta a javaslatról.

Az előterjesztés utalt arra, hogy a munkavállalók szociális védelme fontos az ipari termelés zavartalansága, színvonalának emelése szempontjából. A megfelelő rendelkezések kiadása mellett ezért javasolta olyan szerv, a miniszter felügyelete alatt álló üzemi gondozó-hálózat létrehozását, amely a munkavállalók védelmében kiadott rendelkezések végrehajtásában, a munkavállalók szociális és kulturális igényeinek kielégítésében is közreműködik. Üzemi gondozók korábban is működtek egyes vállalatoknál, de alkalmazásuk nem volt kötelező, illetve a gyárak alkalmazottaiként elsősorban a munkaadók szempontjai szerint fejtették ki tevékenységüket. Azt javasolta, hogy az üzemi gondozókat az iparügyi miniszter nevezze ki, javadalmazásuk azonban továbbra is a vállalatokat terhelje.

⁷⁰ Előzményéről lásd: NF Mt. jkv. 1946, a [41] 124. sz. jkv. 36. napirendi pontját. A 8660/1946. ME sz. r. (MK augusztus 15., 185. sz.) az ipari és kereskedelmi munkavállalók elbocsátásának ideiglenes szabályozásáról szolt. Az 580/4/1947. IpM I. sz. előterjesztés a Nyugatra távozott, hátrányosan igazolt, demokratikus szempontból nem megbízhatónak minősített és ezért elbocsátott ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak, továbbá a létszámcsökkentés (B-listázás) folytán elbocsátott alkalmazottaknak a stabilizációval összefüggésben 1946 második felében visszatartott illetményei ügyét kívánta rendezni. A javaslat alapján kiadott 4100/1947. ME sz. r. (MK április 3., 76. sz..) úgy intézkedett, hogy a hivatkozott rendelet alapján visszatartott

67.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az állami ércbányavagyon kezelése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁷¹

68.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Szarvas Imre volt MÁVAG gyalus rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

69.

[Dinnyés] *Honvédelmi miniszter*: előterjeszti 5000/1947. számú előterjesztését Merber Mátyás és társai rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷²

70.

[Dinnyés] *Honvédelmi miniszter*: bejelenti, hogy 2. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁷³

---

illetményeket az elbocsátás időpontjában az alkalmazottat megillető teljes összeg fele részének megfelelő havi részletekben kell folyósítani.

⁷¹ A 2605/2/1947. IpM I. sz. előterjesztés a következő indoklást tartalmazza: „A Gazdasági Főtanács f. év január 15. napján kelt 254/1947. számú határozatában [MOL XIX–A–10. Stab. XXVII. ülés 1947. január 15., 4. pont] felkért olyan rendelet előkészítésére, amely szerint a Magyar Állami Szénbányák Rt. kezelésében levő recski ércbánya, valamint a Magyar Állami Vas-, Acél- és Gépgyárak vasbányája a Nehézipari Központ kezelésébe kerüljön. Az említett főtanácsi határozat végrehajtását célozza a csatolt rendelettervezet. Meg kell jegyezni a tervezettel kapcsolatban, hogy a recski és tornaszentandrás ércbányák kezelését helyesebbnek tartottam a Nehézipari Központtal szoros együttműködésben és kapcsolatban álló MÁVAG-ra bízni, mert a Nehézipari Központ – közigazdasági hasonlattal élve – holding-szervezet, amelynek a körébe tartozó iparvállalatok magasabb irányítása a feladata, s valamely önálló szervezettel nem rendelkező üzem közvetlen vezetésére nem alkalmas.” Lásd a 4340/1947. ME sz. rendeletet, MK április 17., 86. sz.

⁷² Az 5000/1947. HM Eln. szü. sz. előterjesztés szerint Merber Mátyás volt százados, Haksch Endre volt főhadnagy és Héjjas Ferenc törzsrőmester a Tanácsköztársaság alatti tevékenysége miatt szenvedett hátrányt, illetve részben börtönbüntetést is.

⁷³ A napirendről levett szám nélküli előterjesztés a honvédség legénységi állományú tagjainak az újjáépítési közmunkakötelezettség alóli mentesítését kezdeményezte. Az előterjesztéseket tartalmazó borítólapon ezzel kapcsolatban a Miniszterelnökség részéről a következő megjegyzést rögzítették: „Csak az újjáépítési [sic!] és pénzügyminiszter hozzájárulásával oldható meg.” Ennek megfelelően a minisztertanács április 24-ei ülésén az építés- és közmunkügyi miniszter terjesztette elő a javaslatot. Lásd a [24] 173. sz. jkv. 24. napirendi pontját és annak jegyzetét.

71.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Krocák Emil és Berény Róbert képzőművészeti főiskolai tanári kinevezése tárgyában. Megjegyzi, hogy Berény Róbert személyhez kötött helyre lesz kinevezve.

Minisztertanács Krocák Emil és Berény Róbert képzőművészeti főiskolai tanári kinevezéséhez hozzájárult.⁷⁴

72.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Baróti Dezső áll[ami] Gimn[áziumi] rendes tanárnak az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola magyar irodalomtörténeti tanszékére a VI. fizetési osztályba való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Baróti Dezsőnek az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolára, a VI. fizetési osztályba való kinevezéséhez hozzájárult.⁷⁵

73.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Hermann László okl. hegedűművésznek a VII. fizetési osztályba, dr. Hosszú Lászlóné Kiss Hajnal okl. operaénekesnek pedig a IX. fizetési osztályba a Székesfehérvári Állami Zenekonzervatórium tanáraivá való kinevezése tárgyában.

---

⁷⁴ A 38 016/1947. VKM VII. üo. sz. előterjesztés Krocák Emil és Berény Róbert mellett még Fónyi Géza (1899–1971) kinevezését is javasolta. A jegyzőkönyv alapján nem világos, hogy a rá vonatkozó javaslatról tárgyaltak-e, és azt elfogadták-e. A kinevezések mögött húzódozó politikai és szakmai vitákra utal, hogy az előterjesztés mellett megtalálható egy géppel írt, keltezés nélküli feljegyzés (véltetőleg a Miniszterelnökség szakelőadójának véleménye), amelynek szerzője – főként Berényről – elismerte ugyan, hogy a kinevezést megérdemli, de erőteljesen kifogásolta, hogy e kinevezéssel egyidejűleg G. Szabó Kálmán, Barcsay Jenő és Domanovszky Endre kinevezéséről nem történik intézkedés, holott ők is európai híru művészek voltak és huzamosabb ideje tanítottak a főiskolán.

Berény Róbert (1887–1953) festőről lásd a [18] 167. sz. jkv. 20. napirendi pontját.

Krocák Emil (1902–1982) festő, művészetpedagógus. 1930-ban lezárult festői életműve, azután kizárólag pedagógiai munkásságának élt. A Képzőművészeti Főiskolán geometriát oktatott. Az előterjesztés kiemelte a Képzőművészeti Főiskola 1945 utáni átszervezésében, demokratizálásában játszott szerepét. A jegyzőkönyvben nevét következetesen „Krecsák”-nak írták.

⁷⁵ Az 50 104/1947. VKM VI.a sz. előterjesztés szerint dr. Baróti Dezső (1911–1992) 1936-tól 1941-ig a szegedi egyetem magyar irodalomtörténeti intézetének tanársegéde volt. Közben ösztöndíjasként két ízben töltött huzamosabb időt Párizsban. 1941-től 1945-ig Csongrádon, illetve Budapesten középiskolai tanár, ezt követően az Országos Köznevelési Tanács előadója volt. Az előterjesztés kiemelte, hogy tevékenyen részt vett az iskolareform előkészítésében és az új, korszerű tankönyvek szerkesztésében.

Minisztertanács Hermann Lászlónak és dr. Hosszú Lászlóné Kiss Hajnalnak a Székesfehérvári Állami Zenekonzervatórium tanáraivá való kinevezéséhez hozzájárult.⁷⁶

74.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát özv. Radnóti Miklósné Gyarmati Fanni szerződéses minőségben történő alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁷

75.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti 44 994/1946. VIII. számú javaslatát Hamza Dezső és társai kinevezése tárgyában. A pénzügyminiszternek egy észrevétele volt, éspedig, hogy K. Nagy István csak a IX. fizetési osztályba neveztessek ki. Ezt elfogadja.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁸

76.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Mindák Béla rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁹

77.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát özv. Marsovszky Tiborné rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁰

⁷⁶ A 31 451/1947. VKM VII. üo. sz. előterjesztés szerint *Hermann László* (1890–?) 1911-ben szerzett hegedűművészi és hegedűtanári oklevelet a Zeneművészeti Főiskolán. Ezt követően Székesfehérvárott, majd a két világháború között Győrben volt zeneiskolai igazgató. *Dr. Hosszú Lászlóné Kiss Hajnal* (1907–?) 1930-ban szerzett operaénekesi oklevelet a Zeneművészeti Főiskolán. 1939. óta a székesfehérvári zeneiskolában tanított.

⁷⁷ Az 1975/1947. VKM eln. sz. előterjesztés szerint Radnóti Miklós költő özvegye *Gyarmati Fanni* (1912–?) népiskolai tanítói valamint gyors- és gépirástanítói oklevéllel, emellett német, francia és angol nyelvtudással rendelkezett. A miniszter a személye melletti titkári teendők ellátásával kívánta megbízni.

⁷⁸ A 44 994/1947. VKM VIII. sz. előterjesztés 19 személy alkalmazására vonatkozott. Valamennyiüket a szabadművelődési apparátus fogalmazási szakának betöltetlen álláshelyeire nevezték ki.

⁷⁹ A 38 020/1947. VKM IV. sz. előterjesztés szerint *Mindák Béla* (1886–1937) püspökhatvani római katolikus tanítót a Tanácsköztársaság alatti magatartása miatt állásából elbocsátották. A javaslat arra vonatkozott, hogy özvegye részére nyugellátást engedélyezzen a minisztertanács.

⁸⁰ A 42 103/1947. VKM IV. a. üo. sz. előterjesztés szerint *Marsovszky Tiborné Tóth Erzsébet*

78.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Bányai Ernő rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸¹

79.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát néhai id. Takáts Gyula Lajos rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸²

80.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Tallós Jenő özvegyének kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸³

81.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Stiglicz Sándor özvegyének kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

82.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a honvédség anyagi helyzetének javítása tárgyában.

Rákosi Mátyás államminiszter: talán elvben járuljanak hozzá a két variánshoz.

[Rácz] Pénzügyminiszter: három pont volt, de variánsokról nem tud.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: ők állítottak fel több variánst.

Rákosi Mátyás államminiszter: elvben meg kell oldani. A kidolgozást a GF-fel együtt eszközölje a pénzügyminiszter.

(1887–?) öcsödi református tanítónőt szintén a Tanácsköztársaság alatti magatartása miatt bocsátották el.

⁸¹ A 36 671/1947. VKM IV. sz. előterjesztés szerint *Bányai Ernő* (1883–?) pogonyi nyugalmazott római katolikus tanítót a Tanácsköztársaság alatti magatartása miatt érte sérelem.

⁸² Az 50 445/1947. VKM VI. a sz. előterjesztés szerint *Takáts Gyula* (?–1947) pécsi egyetemi gondnokot az 1920-as években a Tanácsköztársaság alatti kommunista magatartása miatt érték retorziók, majd 1946-ban a B-lista bizottság egy félreértés folytán indoklás nélkül elbocsátotta állásából. A javaslat özvegyének nyugellátására vonatkozott.

⁸³ Az 1536/1947. VKM eln. sz. előterjesztés utalt arra, hogy az 1947. február 19-ei ülésen a minisztertanács az özvegyi nyugdíj felének megfelelő összegű kegydíjat állapított meg özvegy Tallós Jenőné részére (lásd: [15] 164. sz. jkv. 50. napirendi pont), az itt jóváhagyott újabb javaslat az özvegyi nyugdíj teljes összegével felérő kegydíj engedélyezését kezdeményezte.

Minisztertanács felhatalmazta a pénzügyminisztert, hogy a honvédség anyagi helyzetének javítása tárgyában javaslatokat dolgozzon ki a GF-fel egyetértésben. Megállapodás esetén külön minisztertanácsi hozzájárulás nem szükséges.⁸⁴

83.

[Rácz] Pénzügyminiszter: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 2. sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről, mert a népjóléti miniszter általános rendezést kíván eszközölni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸⁵

84.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát reexport célokat szolgáló devizakeret létesítése tárgyában.

[Ries] Igazságügyminiszter: kéri levenni.

[Rácz] Pénzügyminiszter: javaslatát leveszi a napirendről és a legközelebbi GF elé viszi a kérdést.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸⁶

---

⁸⁴ A 22 328/1947. PM II. sz. előterjesztés bevezetőben utalt arra, hogy a honvédelmi miniszter három javaslatot juttatta el hozzá a honvédség anyagi helyzetének javítása érdekében. Egyrészt a honvéd tiszthelyettesek részére élelmezési illetmény engedélyezését, másrészt a honvéd legénység zsoldjának 50%-kal való megemelését, harmadrészt a honvédségi pótdíj újbóli engedélyezését kezdeményezte. A pénzügyminiszter a három javaslatot támogatta, és a maga módosító javaslataival kiegészítve, egységes szerkezetbe foglalva saját előterjesztéseként vitte a minisztertanács elé. A pénzügyminiszter számítása szerint a javaslat elfogadása havi 395 000 Ft többletkiadással terhelte volna a költségvetést.

A Gazdasági Főtanács a soron következő ülésén tárgyalt az ügyről, és úgy határozott, hogy a honvédség havidíjas tagjai számára az államrendőrség pótdíjának megfelelő összegű honvédségi pótdíjat kell biztosítani. Hangsúlyozta azonban, hogy a polgári alkalmazottakra ez nem vonatkozik. Másrészt javasolta a honvéd legénység zsoldjának 1947. április 1-jével történő felemelését, éspedig a honvéd szakaszvezető esetében napi 2,50 Ft-ra, tizedes esetében 2,00 Ft-ra, őrvezető számára 1,50 Ft-ra, honvéd esetében pedig 1,00 Ft-ra. 1947. végéig összesen 1 600 000 Ft hiteltüllépés engedélyezését javasolta. A honvéd tiszthelyettesek élelmezésének kedvezményes biztosítására, azaz az önköltségi ár 50%-ának megtérítésére vonatkozó jegyzőkönyvi részt egykorúlag tintával kihúzták. (MOL XIX-A-10. Stab. XXXIX. ülés, 1947. április 2., 4. pont.) Ez utóbbi kedvezményt később bizonyos megszorításokkal mégis engedélyezte a GF. (Üo. Stab. XLII. ülés, 1947. május 7., 29. pont.)

⁸⁵ A pénzügyminiszter a 22 131/1947. PM II., valamint az ehhez kapcsolódó 13 034/1947. sz. előterjesztésében arra tett javaslatot, hogy a nemzeti gondozási díjban részesülő személyek ugyanolyan összegű működési pótdíjat kapjanak, mint az államtitkárok. Ismereteink szerint az ügyben újabb előterjesztés nem került a minisztertanács elé.

⁸⁶ A 85 317/1947. PM IV. c. sz. előterjesztés nem kevesebbet kezdeményezett, mint hogy az ország a Magyar Nemzeti Bank aranykészlete egy részének külföldön való letétbe helyezése útján szerezzen külföldi kölcsönt. A javaslatot a miniszter a következőképpen indokolta: „Devizakészletünk erős csökkenése folytán az importcélokat szolgáló devizakeret felosztására alakított úgynevezett Hetes Bizottság egyre gyakrabban kénytelen elutasítani az olyan nyersanyagok behozatala iránti kérelmeket is, mely anyagok behozatala esetén a magyar ipar foglalkoz-

85.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a Leipziger Vilmos Szesz- és Cukorgyár Rt. kérelme tárgyában a szeszfőzde üzembehelyezése iránt.⁸⁷

[Ries] Igazságügyminiszter: rámutatott már arra, hogy a szeszgyári engedély visszavonásáról [sic!] csak az 1938: XXX. tc. megfelelő módosításával lehet szó.⁸⁸

[Rácz] Pénzügyminiszter: tehát nincs lehetőség arra, hogy rendeleti úton lehet szabályozni?

[Ries] Igazságügyminiszter: egy rövid egyszakaszos törvényjavaslattal lehet megoldani, azt gyorsan el lehet fogadtatni.

[Rácz] Pénzügyminiszter: törvény nagyon nem jól néz ki.

[Ries] Igazságügyminiszter: a pénzügyminiszter majd keres valami megoldást.

Minisztertanács az előterjesztéshez elvben hozzájárult azzal, hogy a végleges szövegezés tekintetében az igazságügyminiszter és a pénzügyminiszter együttesen dolgozzanak ki tervezetet.⁸⁹

---

tatása mellett többletdevizát termelő reexport-lehetőségekre kínálkoznék alkalom.” Javasolta, hogy kérjék a SZEB elvi hozzájárulását ahhoz, hogy a Magyar Nemzeti Banknál holt tőkeként heverő arany egy részét Svájcban vagy más alkalmas országban fedezetként lekötve olyan kölcsönt szerezzenek, amelynek felhasználásával reexportcélokat szolgáló devizakeretet létesíthetnek. Az előterjesztés mellett megtalálható a SZEB-nek szóló átirat tervezete is.

⁸⁷ Előzményéről lásd a [8] 157. sz. jkv. 9. napirendi pontját és jegyzetét.

⁸⁸ A jegyzőkönyv valószínűleg tévesen rögzítette az igazságügyminiszter szavait, miután a javaslat nem az engedély visszavonására, hanem éppenséggel az 1938-ban megvont engedély részleges visszaadására vonatkozott.

⁸⁹ Az 51 370/1947. PM X.b. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a szeszgyedáruságról szóló 1938: XXX. tc. 23. §-a alapján a szóban forgó szeszgyár működését a kormány 1938. szeptember 1-jén beszüntette. Ennek fejében kártalanítást állapított meg, a gyár berendezéseit pedig elszállíttatta és az állami szeszgyedáruság szeszgyárában szereltette fel. A minisztertanács fent hivatkozott ülése után a GF (MOL XIX-A-10. Stab. XXVIII. ülés, 6. pont) úgy határozott – folytatódik az előterjesztés –, hogy a külföldről megnyilvánuló szeszkeresletre és a belföldi szükségletre való tekintettel a Leipziger Szeszgyár üzembe helyezését évi 6000 liter termeléssel szükségesnek tartja. Ezen túlmenően meghatározta a vállalattal megkötendő megállapodás további feltételeit is. Az előterjesztés mellett megtalálható a kormányrendelet tervezete, ennek kiadására azonban nem került sor, helyette egy nyilvánosságra nem hozott pénzügyminiszteri határozat rendelkezett a vállalat szesztermelési üzemágának újraindításáról. A minisztertanács ülése után ugyanis – a határozatnak megfelelően – a Pénzügyminisztérium szakemberei az Igazságügyminisztérium illetékeseivel egyeztettek. Az Igazságügyminisztérium iratai között megtalálható ügyiraton ezzel kapcsolatban a következőket rögzítették: „Mínthogy [...] a minisztertanács – erre vonatkozó javaslatunk ellenére – az engedély kiadását határozta el, közre kellett működünk ennek gyakorlati megvalósításában. A megoldás módjára nézve a pénzügyminiszter úr képviselője azt közölte velünk, hogy a minisztertanács elhatározta az engedély kiadását, az erre vonatkozó rendelettervezetet azonban nem kívánja kihirdettetni a hivatalos lapban, hanem azt intern kívánja a féllal mihez tartás végett közölni. A pénzügyminiszter úr képviselőjével közöltük, hogy jogszabályt módosító, s ehhez képest új jogszabályt alkotó kormányrendelet csak akkor jön hatályosan létre, s mint ilyen, csak akkor létezik, ha azt a hivatalos lapban kihirdetjük. [...] Oly intézkedés, amely kihirdetés nélkül is hatályos lehet, a pénzügyminiszter véghatározatával tehető. Ha tehát a minisztertanács az engedély kiadását elhatározta, de ugyancsak elhatározta azt is, hogy erre nézve kihirdetett jogszabállyal nem rendelkezik,

86.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a pénzügyőrség felszerelésére 800 000 forint hiteltüллépés utólagos engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács a pénzügyőrség felszerelésére nyolcszázezer forint hiteltüллépést engedélyezett.⁹⁰

87.

[Rácz] Pénzügyminiszter: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 7. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹¹

88.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a Magyar–Olasz Bank Rt. helyzetének végleges rendezése céljából folyósítandó újabb visszleszámitási hitellel kapcsolatos állami kezességvállalás tárgyában.

Rákosi Mátyás államminiszter: ezt az összeget nem fogjuk elveszíteni?

[Rácz] Pénzügyminiszter: az összeget vállalták a bankok és a TÉBE, a kincstárnak csak kezességet kellett vállalni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹²

89.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát Farkas István pénzügyőri törzsfőfelügyelőnek a képesítési kellékek alóli felmentése tárgyában.

ügy egyetlen megoldási mód a pénzügyminiszteri határozat, amely alapjaként utalhat a minisztertanács határozatára. Természetesen az intézkedés ebben a formájában is ellentétben fog állani a törvénnyel, de legalább végrehajtható lesz. [...]” (MOL XIX–E–1–c–y–1946–4566.) – A KÖZGAZDASÁGI KOMPASZ 1947/1948 – amely az 1947. év második félévének állapotát tükrözi – a Leipziger Vilmos Szesz- és Cukorgyára Rt. üzletkörében a szeszgyártást is feltüntette (56. p.), tehát az üzem valóban visszakapta termelési jogosítványát.

⁹⁰ A 122 083/1947. PM XVIII. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a pénzügyőrség a háborús események folytán felszerelését csaknem teljes egészében elvesztette, 1944. óta pedig rendszeres ruhaellátásban nem részesült. Ezért indokoltnak tartotta, hogy a 2600 főt kitevő pénzügyőrség valamennyi tagját egy rend ruhával (zubbony, nadrág), köpennyel, sapkával, cipővel felszerelje, lehetőséget kívánt adni továbbá bizonyos számú kerékpár, takaró és egyéb felszerelési tárgy beszerzésére. A költségvetésben biztosított 1 830 000 forinton túl a fenti összeg biztosítását kérte.

⁹¹ A napirendről levett 130 730/1947. PM XIV. sz. előterjesztés tárgya: A Wekerle állami munkástelep telepfenntartási költségeire hiteltüллépés engedélyezése.

⁹² Előzményéről és az ügy lényegéről lásd a [9] 158. sz. jkv. 67. napirendi pontját és annak jegyzetét. A 80 747/1947. PM IV. a sz. előterjesztés szerint a Magyar Szavatossági Bank útján korábban folyósított 340 000 Ft összegű visszleszámitási hitel nem bizonyult elegendőnek az alkalmazotti járandóságok kifizetésére, ezért vált szükségessé, hogy a bank követeléseinek visszatérüléséig újabb 100 000 Ft összegű hitel engedélyezzenek számára. Lásd még: DL MT. jkv., a [16] 196. sz. jkv. 53. napirendi pontját.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹³

90.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát Farkas Elek forgalmi adóhivatali tanácsos kinevezésének a 9590/1945. ME sz. rendelet hatályával való felruházása tárgyában.

[Ries] Igazságügyminiszter: nem lehet utólag felruházni a rehabilitálás jellegével.

Dr. Bojta Béla államtitkár: volt rá precedens.

[Ries] Igazságügyminiszter: rossz a precedens. Nem lehet jóvátételi alkalmazásnak tekinteni.

[Rácz] Pénzügyminiszter: javaslatát leveszi a napirendről és letárgyalja az igazságügy miniszterrel.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹⁴

91.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát Lévai Sándorné rehabilitált, s ennek alapján nyugberezett dohánygyári munkásnő tévesen megállapított szolgálati idejének helyesbítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

92.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát Károlyi Mihály érdemeinek törvénybeiktatása végrehajtásával kapcsolatos illetékmentesség tárgyában.

---

⁹³ Az 1208/1947. PM Eln. A. sz. előterjesztés szerint *Farkas István* pénzügyőri törzsfőfelügyelő 1921. óta állt állami szolgálatban. 1933-tól a Dohányjövődéki Központi Igazgatóságnál a nyomozócsoport, majd a dohányeladási ügyosztály vezetője volt. 1946. óta a Pénzügyminisztérium XVIII. Pénzügyőrségi ügyosztályát vezette, és az előterjesztés szerint az V. fizetési osztályba miniszteri tanácsossá kívánták kinevezni, ami főiskolai képesítéshez kötött besorolás volt, Farkas István pedig csak gimnáziumi érettségivel rendelkezett.

⁹⁴ A 111 762/1947. PM XVI. sz. javaslat arra irányult, hogy nevezettnek a B-lista rendelet alapján történt elbocsátását azon az alapon érvénytelenítsék, hogy 1945. előtt baloldali magatartása miatt hátrányt szenvedett, s 1945. utáni kétszeri előléptetése tulajdonképpen az ezzel kapcsolatos jóvátételt szolgálta. A pénzügyminiszter két hónappal később ismét minisztertanács elé terjesztette javaslatát. Lásd a [30] 179. sz. jkv. [53] napirendi pontját.

Farkas Elek (1901–?) 1919–1924 között az OTI, 1925-től pedig a kecskeméti adóhivatal alkalmazottja volt. Az előterjesztés szerint az akkori politikai rendszer kilengéseivel, illetve a biztosító intézet antiszociális eljárásával szemben kinyilvánított véleménye miatt érte hátrány a hivatali előmenetelben. 1945 után tagja lett a kecskeméti igazoló bizottságnak. Az 1946-ban végrehajtott létszámcsökkentés (B-listázás) során állásából az 5000/1946. ME sz. r. 2. § (2) bekezdés a) pontja alapján bocsátották el, azaz azért, mert „hivatali működése az ország demokratikus szellemű újjáalakítását tevékenyen nem szolgálja”.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁹⁵

93.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti 22 133/1947. számú javaslatát a tanszemélyzet magasabb fizetési osztályokba és fokozatokba való besorolása tárgyában.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: észrevételei vannak a 7. § tekintetében.

[Rácz] Pénzügyminiszter: le fogja tárgyalni a 7. §-t a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta.⁹⁶

94.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti 83 317/1947. számú javaslatát a cseh-szlovák–magyar lakosságcserével kapcsolatos gazdasági szakértők kijelölése tárgyában.

Rákosi Mátvás államminiszter: rossz tapasztalatuk van azokkal a személyekkel kapcsolatban, akik már voltak Szlovákiában. Nem lehetne olyan egyéneket összeállítani, akik nem voltak még Szlovákiában?

---

⁹⁵ A 100 557/1947. PM XI.a. sz. előterjesztés utalt arra, hogy az 1946: II. tc. értelmében, a Károlyi Mihálynak okozott vagyoni sérelmet a Magyar Köztársaság – az államháztartás helyzetét figyelembe vevő – fokozatos visszajuttatásával teszi jóvá. Az kiadott 4000/1947. ME sz. r. (MK április 12., 82. sz.) a vagyon-visszajuttatással kapcsolatos minden jogcselekmény, beadvány és okirat díj- és illetékmentességét mondta ki.

⁹⁶ Az előterjesztés a pedagógusok azon követelésének teljesítését célozta, hogy részükre is biztosítsák annak a fizetési besorolásnak az elérését, amelyet a hasonló képesítésű más állami alkalmazottak elérhettek. A GF az előző hetekben többször tárgyalt a tanszemélyzet helyzetének javításáról. Február 11-i és 25-i ülésén azonban úgy döntött, hogy az államháztartás anyagi helyzete egyelőre csak a pályakezdekők magasabb fizetési osztályokba, illetve fokozatokba való besorolását teszi lehetővé, a részletek kimunkálását pedig a pénzügyminiszterre, illetve a GF főtitkárára bízta. (MOL XIX–A–10–Stab. XXXI. ülés, 1947. február 11. 2. pont; Stab. XXXIII. ülés, 1947. február 25. 22. pont; Stab. XXXVI. ülés, 1947. március 11., 23. pont.)

A vallás- és közoktatásügyi tárca pénzügyi szakértői a rendelettervezet kidolgozásában szintén részt vettek, így az előterjesztéssel általában egyetértettek. Az előterjesztésnek a VKM Elnöki főosztálya iratanyagában található példányához csatolt feljegyzésben azonban kifogásaikat is rögzítették: „A rendelettervezet az úgynevezett pedagógus státuszrendezés első részét tartalmazza. Megállapítja a magasabb kezdőfizetést, ennek következményeit azonban csupán a VIII. fizetési osztályig bezárólag vonja le. [...] 1. Kívánatosnak látszanék, hogy a minisztertanács a rendelet elfogadásával egyidejűleg elvi döntést hozzon, hogy a szóbanlevő rendelet a pedagógusok fizetésrendezésének csak első része. [...] 2. A szabályozásból kimaradt az egyetemi, főiskolai és tudományos státuszbeli csoportok fizetésrendezése.” Ezeket az észrevételeket azonban a miniszter nem vetette fel a minisztertanács ülésén, csupán a rendelettervezet 7. §-nak a művészeti főiskolák tanáira vonatkozó rendelkezéseit kérte módosítani, amit az idézett feljegyzés 3. pontja kezdeményezett. (MOL XIX–I–1–s–2128/1947. VKM Eln. sz.)

A GF fent hivatkozott március 11-i határozata értelmében az új besorolásokat április 1-jei hatállyal kellett végrehajtani, havi költségkihatását 500 000 Ft-ban állapították meg. Lásd a 4080/1947. ME sz. rendeletet, MK április 2., 75. sz.

[Rácz] Pénzügyminiszter: figyelembe fogja venni a miniszterelnök-helyettes észrevételét.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁷

95.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti 86 170/1947. számú javaslatát dr. Kemény György államtitkár párizsi kiküldetése tárgyában.

Rákosi Mátyás államminiszter: az ember időnként meglepetéssel látja, hogy mi jobban fizetünk a külföld felé, mint Horthyék idejében tettük. Mutatnak neki újságcikkeket, hogy a főváros 157 000 sv. frank háborús kamatot fizetett régi tartozásaira.

[Rácz] Pénzügyminiszter: ez tévedés lehet, mert éppen most tárgyalt a főváros polgármesterével ebben a kérdésben.

Rákosi Mátyás államminiszter: gondoskodni kell arról, hogy még vezető pénzügyi tisztviselők se tegyenek semmi kötelező ígéretet ilyen vonatkozásban, mert pl. ez az angol javaslat rendkívül rossz számunkra, de nagyon nehéz helyzetben vagyunk, mert minden különösebb felhatalmazás nélkül a pénzügyi államtitkár és a Nemzeti Bank vezérigazgatója helyeslőleg elfogadták, most utólag nagyon nehéz dezavualni ilyen vezető tisztviselőket. Nagyon tartunk tőle, hogy amikor még fogalmunk sincs, hogy mennyi lesz nyugat felé a kötelezettségünk, akkor olyan kamatokat, amelyeket a Horthyék sem fizettek, mi fizessünk ki. Ez semmi biztosítékot nem nyújt arra, hogy régi hitelezőink ne foglaljanak le vagyontárgyakat. Azzal a megszorítással hozzájárul a javaslathoz, hogy semmiféle ígéretbe ne menjenek bele.

[Rácz] Pénzügyminiszter: a vagyontárgyak lefoglalására vonatkozólag már történt intézkedés. Figyelmeztetni fogja Kemény államtitkárt a Rákosi miniszterelnök-helyettes által említett körülményre.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁸

⁹⁷ Előzményére lásd a [6] 155. sz. jegyzőkönyv 27. napirendi pontját, valamint d) mellékletét. A miniszter ezúttal öt új gazdasági szakértő kiküldésére tett javaslatot a szövetkezeti, illetve a különböző felekezeti vagyonokkal kapcsolatos érdekek képviselete céljából.

⁹⁸ Az előterjesztés Kemény György államtitkár kiküldetését azért tartotta szükségesnek, hogy az ország külföldi hitelszükségletének kielégítése érdekében az amerikai és angol pénzpiacokon tájékozódjon az esetleges kölcsönlehetőségekről. Az előterjesztés szerint e célból Párizsban találkoznia kell Szász Sándorral, a washingtoni magyar követség gazdasági tanácsadó-jával, Gévay–Wolff Nándor londoni kereskedelmi attaséval, az ott tartózkodó Vásárhelyi István pénzügyi államtitkárral, valamint a Magyar Nemzeti Bank szintén ott tartózkodó képviselőivel, hogy velük a lehetőségeket megvitassa és őket bizalmas szóbeli tájékoztatásban részesítse. Rákosi Mátyás hozzászólása, és az ennek nyomán kibontakozott vita tehát erre vonatkozott.

96.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti 1335/1947. számú javaslatát a Pénzügyminisztérium egyes tisztviselői részére történő címadományozás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁹

97.

[Rácz] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát dr. Hazay István miniszteri tanácsos részére a miniszteri osztályfőnöki cím adományozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰⁰

Minisztertanács déli $\frac{1}{2}$ 3 után ért véget.

K. m. f.

Bojta Béla

Gépelte tisztázat, a minisztertanács jegyzőjének saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc miniszterelnök nem látta el kézjegyével a jegyzőkönyvet. A miniszterek és az államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolásnál látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet, de nem szerepel ezek között Rákosi Mátyás, Rácz Jenő, Rónai Sándor, Rics István és Balogh István aláírása.

Vas Zoltán neve nem szerepel a felsorolásban, így aláírása sem található a jegyzőkönyvön, bár ismételten felszólalt az ülésen.

Megtalálható a jegyzőkönyv mellett a 4., a 6–8., a 10–13., a 15–26., a 28, a 30–43., a 45–49., az 52., az 55–67., a 69–97. sz. napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

⁹⁹ A miniszter ahhoz kérte a minisztertanács hozzájárulását, hogy egy miniszteri tanácsos részére a miniszteri osztályfőnöki cím, hét miniszteri osztálytanácsos részére a miniszteri tanácsosi cím és öt miniszteri titkár részére a miniszteri osztálytanácsosi cím adományozására tehessen előterjesztést az államfőhöz. A javaslat szerint felelősségteljes munkájukkal, szakértelmükkel valamennyien kiérdemelték, hogy ténylegesen is magasabb fizetési osztályba léptessék őket elő, a rendelkezésre álló szűk keretek azonban ezt nem tették lehetővé. – Miniszteri osztályfőnöki címet dr. Tallos Jánosnak (1888–?) kívánt adni, aki 1913. óta állt a minisztérium szolgálatában. Fokozatos előlépés után 1941-ben nevezték ki miniszteri tanácsossá, és az előterjesztés idején a minisztérium V. ügyosztályát vezette, amelynek ügykörébe a biztosítási magánvállalatok állami felügyeletével kapcsolatos teendők ellátása tartozott. Miniszteri tanácsosi cím adományozását javasolta dr. Veréczy József, Tornay Ernő, dr. Gabányi Bertalan, dr. Ádámfia Károly, dr. Jankovich Péter, dr. Gaál József és dr. Pintér Fülöp miniszteri osztálytanácsos részére. Miniszteri osztálytanácsosi cím adományozását javasolta dr. Szabó Lajos, dr. Valló József, dr. Medzihradsky Gusztáv, dr. Erdey József és dr. Meskó Illés miniszteri titkár részére.

¹⁰⁰ Az 1334/1947. PM XVI. sz. előterjesztés szerint Dr. Hazay István (1901–?) 1922-ben mérnöki oklevelet, 1934-ben műszaki doktori címet szerzett, 1941-ben pedig műegyetemi magántanárrá habilitáltak. Állami szolgálatát 1923-ban kezdte, és 1944-ben nevezték ki az V. fizetési osztályba miniszteri tanácsossá. 1942. óta vezette a minisztérium IX/b., illetve IX. főosztályát. Ebben a minőségében – hangsúlyozta az előterjesztés – az Állami Földmérésnek a múltban is, és a földreformmal összefüggésben 1945 után is rendkívül értékes szolgálatokat tett.

[21] 170.

JEGYZŐKÖNYV

az 1947. évi március hó 31. napján de. 11 óraker
Nagy Ferenc elnökle alatt tartott minisztertanácsról.

Jelen voltak:

<i>Rákosi Mátyás</i> államminiszter	<i>Dr. Ries István</i> igazságügy miniszter
<i>Szakasits Árpád</i> államminiszter	<i>Dinnyés Lajos</i> honvédelmi miniszter
<i>Dobi István</i> államminiszter	<i>Gerő Ernő</i> közlekedésügyi miniszter
<i>Gyöngyösi János</i> külügyminiszter	<i>Dr. Molnár Erik</i> népjóléti miniszter
<i>Sebestyén Pál</i> rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter	<i>Veres Péter</i> építés- és közmunkaügyi miniszter
<i>Rajk László</i> belügyminiszter	<i>Dr. Eröss János</i> közellátásügyi miniszter képviselője
<i>Dr. Rácz Jenő</i> [mint volt] pénzügyminiszter [kinevezett utódjának hivatalba lépéséig]	<i>dr. Mátéffy Géza</i> államtitkár
<i>Bán Antal</i> iparügyi miniszter	<i>Mihályfi Ernő</i> tájékoztatásügyi miniszter
<i>Dr. Bárányos Károly</i> földművelésügyi miniszter	<i>Dr. Balogh István</i> miniszterelnökségi politikai államtitkár
<i>Rónai Sándor</i> kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter	<i>Dr. Bojta Ernő Béla</i> miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője
<i>Dr. Ortutay Gyula</i> vallás- és közoktatásügyi miniszter	

Meghívottak: Rényi Béla min. tan., Hollós László min. o. tan., Kokas Lajos min. tan., Mátyásfalvi György miniszteri titkár.¹

1.

[Nagy] *Miniszterelnök*: megnyitja a minisztertanács ülését. Mielőtt a tulajdonképpeni tárgyra térnének, bejelenti, hogy pénteken és szombaton hivatali szünnapot javasol, s ezen idő alatt csak inspekciónak tartandó.² Kéri ehhez a minisztertanács hozzájárulását. Minisztertanácsot a héten már nem

¹ Rényi Béla miniszteri osztályfőnök a Pénzügyminisztérium I. a. Költségvetési ügyosztályának, Kokas Lajos miniszteri tanácsos pedig ugyanott a IV. c. Deviza- valuta ügyosztályának vezetője volt. Hollós Lászlóra és Mátyásfalvi Györgyre vonatkozó adattal nem rendelkezünk.

² A miniszterelnök rendelkezése nagypéntekre, illetve nagyszombatra vonatkozott. A húsvéti ünnepekre tekintettel a felszabadulás második évfordulóját 1947-ben, minisztertanács

tartanak, ehelyett a szerdai Gazdasági Főtanács ülésén hozandó sürgős pót-hitel-határozatokat a minisztertanács utólagosan hagyja jóvá.³

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

2.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: az előbbiekkal kapcsolatban bejelenti, hogy a fontosabb üzletek pénteken 5 óráig tarthatnak nyitva. Normális körülmények között 12 óráig szoktak Nagypénteken nyitva tartani, de tekintettel a hármas ünnepre, délután 5 óráig kívánja számukra az engedélyt megadni. Természetesen minden kényszer nélkül adja ki ezt a rendeletet, tehát csak aki akarja, az tart délután 5-ig nyitva.

[Mihályfi] *Tájékoztatásügyi miniszter*: miután a nyomdászok pénteken tartanak szünnapot, kívánatos, hogy a lapok vasárnap reggel már megjelenjenek, így a nyomdászoknak a szombati nap nem lesz ünnep.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

3.

[Nagy] *Miniszterelnök*: a mai rendkívüli minisztertanácsot a külügyminiszter kívánságára hívta össze. Ugyanis Sebestyén követ a magyar–csehszlovák tárgyalásokról visszaérkezett és olyan természetű dolgokról kíván jelentést tenni, amelyekben a minisztertanács hozzájárulása és döntése szükséges.⁴

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: tekintettel arra, hogy Sebestyén követ szeretne még a mai nap folyamán visszaérni Pozsonyba, egészen röviden vezeti le [sic!] a bejelentést. A magyar–csehszlovák lakosságcsere végrehajtása most már igen komoly stádiumba jutott. A vélemény az volt az egész kérdésnél, hogy kötöttünk egy lakosságcsere-egyezményt, amelyet becsületesen végre kell hajtani, de nem mehetünk túl az egyezmény keretein, mert hiszen ennek elfogadása a törvényhozás hozzájárulásával történt. Meg kell állapítani azt, hogy ennél a nehéz tárgyalásnál óhajtatlanul érvényesülnek bizonyos hangulati ellentétek, nem kis mértékben azért, mert a tárgyalások Pozsonyban folynak, és a szlovákiai magyarság hangulata is nagymértékben befolyásolja a tárgyalásokat.⁵ Csak ennek tulajdonítja azt, hogy pl. a csehek

---

rendelet alapján, az egész országban április 5-én, szombaton ünnepelték. (Lásd a 4090/1947. ME sz. r.-et, MK április 2., 75. sz.) Ezen a napon avatták fel a Gellért-hegyi emlékművet is.

³ A GF a következő ülésén 1. napirendi pontként a minisztertanács által már megszavazott rendkívüli hitelek terhére az egyes tárcák és üzemek által április hónapban felhasználható összegekről, 2. napirendi pontként pedig az április havi pénzgazdálkodásról, az engedélyezhető hiányról tárgyalt, illetve határozott. (MOL XIX–A–10. Stab. XXXIX. ülés, 1947. április 2., 1–2. pont.) Ezekre a kérdésekre a minisztertanács ülésén később nem tértek vissza. A határozatokat vélhetőleg körözés útján hagyták jóvá.

⁴ Közvetlen előzményéről lásd a [20] 169. sz. jkv. 14. napirendi pontját.

⁵ A külügyminiszter arra utalt, hogy a csehszlovákiai magyarság meglehetősen bizalmat-

által megnevezett háromezer család áttételét a duplájára emelték. Később kiderült, hogy ez tévedés, de a tévedésről értesülve kellett volna lenni már akkor, amikor erről tárgyaltak. El tudja azt képzelni, hogy megjátszhatná a politikai garanciát [sic!] talán kedvező feltételek mellett, mint ahogy eddig folyt, azonban ha azt a célt nézzük, hogy a csehszlovákokkal egy normális jóviszonyt akarunk, célszerű, ha a becsületes végrehajtáson munkálkodunk, már csak saját szempontunkból is. Ügyelni kell arra, hogy az átkerülő magyarságnak politikailag és anyagilag is meglegyenek a létfenntartási lehetőségei. Felkéri Sebestyén Pál rendkívüli követ és meghatalmazott minisztert, hogy a kérdést részleteiben ismertesse. Azt javasolja, hogy a dolog minél gyorsabb elintézése végett már az egyes pontoknál részletes vitákba menjenek.

Sebestyén Pál rendkívüli követ: a jelenlegi tárgyalásoknak a célja nem az, hogy az egyezményen bármit változtassunk, hanem hogy elhárítsuk az eddig felmerült akadályokat, amelyek abból állottak elő, hogy a vegyesbizottság bizonyos értelmezési kérdésekben nem tudott megállapodni. Jelenlegi célja az, hogy lefektesse azt az alapot, amelyen a további intézkedéseknek nyugodniok kell. A felmerülő problémákat három csoportba lehetne osztani. Az első vonatkozik az áttelepítés volumenjének a megállapítására. Az egyezmény konstrukciója folytán nem egy fix számban történt megállapodás, hanem az áttelepülő szlovákok részéről önkéntes volt a jelentkezés és ehhez viszonyítva történik a magyarok áttétele, tehát amennyi szlovák jelentkezik

---

lanul és súlyos fenntartásokkal szemlélte a magyar kormány, a külügyi vezetés és a vegyesbizottság magyar tagozata tevékenységét. Eleve elfogadhatatlannak tartották már magát a lakosságcsere-egyezményt is, és úgy érezték, hogy sem ennek előkészítése, sem a béketárgyalások során, illetve a velük szembeni csehszlovák jogfosztó intézkedésekkel kapcsolatos magyar válaszlépések előtt nem vették figyelembe az ő érdekeiket és véleményüket. Panaszos levelek ezreit írták a magyar külügyminisztériumhoz, napról-napra sokan keresték fel személyesen sérelmeik jegyzőkönyvbe vétele és esetleges orvoslása végett a Pozsonyi Magyar Meghatalmazotti Hivatalt, különböző szervezeteik pedig memorandumokkal ostromolták a magyar kormányt.

1947. február 26–27-én a „csehszlovákiai magyarság képviselői” Pozsonyban értekezletet tartottak. Az ott megfogalmazott emlékiratban, amelyet a magyar köztársasági elnökhöz, a parlamenthez, a kormányhoz és a kormánypártok vezető testületeihez intéztek, kérték, hogy a magyar küldöttség a közelgő prágai tárgyalásokon vállalja fel a magyar kisebbség érdekeinek képviselését, s bármiféle megegyezés előfeltétele „a közmunkarendelet ürügye alatt végzett etnikai széttelepítés és vagyonelkobzás azonnali megszüntetése és az eddig széttelepítetteknek lakóhelyükre való azonnali visszaszállítása” legyen. 1947. március 25-én a Szlovákiai Magyar Antifasiszták Szövetsége személy szerint a Pozsonyba érkező Sebestyén Pálhoz intézett levelet, amelyben kifogásolta, hogy a tárgyalásokat magyar részről annak ellenére folytatják, hogy a csehszlovák fél nem vállalt kötelezettséget a Csehországba deportált magyarok hazatelepítésére és kártalanítására. Úgy ítélték meg, hogy ezzel a magyar külügyi vezetés „elárulta és eladta a szlovákiai magyarok léteérdekeit”. POPÉLY, 2006, 121–122. Mindkét dokumentumot közli: HÍVEBB EMLÉKEZÉSÜL c. kötet.

A fő felelősség természetesen nem a külügyi tisztviselőket, még csak nem is a külügyminisztert terhelte, hanem azokat a politikusokat, akik szinte hajszolták a magyar tárgyalókat a mindenáron való megegyezés felé. Lásd ezzel kapcsolatban többek között a [19] 168. sz. jkv. [37] napirendi pontjának tárgyalása során lezajlott vitát, s abban különösen Rákosi Mátyás felszólalásait.

áttelepülni, annyi magyart fognak áttenni hozzánk. A vitás pontok, amelyek felmerültek, és amelyeknek a megoldása tekintetében a körvonalak már kialakultak a következők: Az első probléma abból gyökerezik, hogy az egyezmény nem határozza meg a nemzetiségnek a fogalmát. Magyar részről régóta az a felfogás, hogy a nemzetiség meghatározásánál az a szubjektív elv, hogy a nemzetiséget az határozza meg, amilyennek az illető vallotta magát, nem helyes, tekintettel arra, hogy ilyen módon nem-szlovákokat is ki lehet csempészni. Mi bizonyos konkrétumot akarunk. A nemzetiséget ahhoz a feltételhez kötöttük, hogy legalább bizonyos fokig meg tudja értetni magát, vagy meg tudjon érteni dolgokat az illető nyelven.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: ha ennek határideje van, akkor azok, akik ki akarnak minden áron menni, igen könnyen meg fognak tanulni annyit, hogy megértessék magukat, vagy a szükséges dolgokat megértsék. Igen könnyű megtanulni azt a néhány alapvető kifejezést, ami ehhez szükséges. Tehát ezt pontosabban kell körülírni.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: szükség esetén ők benyújtják a maguk listáját, mi ebből kifogásolhatjuk, hogy kik nem tekinthetők szlovákoknak. Aki annak vallotta magát, de mi azt állítjuk, hogy nem az, benyújtunk egy ellenlistát. Ezek közül sokan lesznek bizonyára olyanok, akiket a csehek is elismernek, hogy nem azok, ha [a] csehek nem fogadnák el a listánkat, akkor nyelvvizsga alá bocsájtjuk őket. A helyzet úgyis az, hogy tulajdonképpen a szlovák nyelvet egyetlen kitelepülő sem bírja tökéletesen. Aki mégis meg tudja magát értetni, azt elfogadjuk szlováknak, az irodalmi szlovák nyelvet meg éppen egyik sem tudja.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: hogy a nyelvelemzés nehéz, elismeri, de mégis pontosabban kell körülírni.⁶

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: van olyan kategória is, akik jelentkeztek kitelepülésre, s most mégsem akarnak kimenni.

Sebestyén Pál rendkívüli követ: erre később rá fog térni. A második probléma az állampolgárságnak, s ezzel kapcsolatban az állandó lakóhelynek a kérdése. Az egyezmény nem tekinti az állampolgárságot döntő kritériumnak. A legtöbb magyar meg van fosztva állampolgárságától.⁷ Ha ezt feltételként állítottuk volna fel, akkor beláthatatlan következményei lennének ennek. A csehek részéről most azt kívánják, szögezzük le, hogy döntő ebben a kérdésben egyedül az állandó lakóhely fogalma, amelyet az egyezmény most egyedül állít oda, és nem kell tekinteni az illető állampolgárságát. Ez nehezebb probléma, mert tápot adhat arra, hogy a szlovákok más állampolgárságot [más állampolgárságúakat] is, mint állandó lakóhellyel bírókat, kitelepíthessenek. Megoldási lehetőség gyanánt itt három út kínálkozik. Próbáljunk

⁶ E kérdésről megegyezés jött létre a két fél között, és a Magyarországról áttelepülőknél bizonyos szlovák nyelvismeretről bizottság előtt kellett tanúságot tenniük.

⁷ A Csehszlovákiában élő magyar és német nemzetiségű személyek túlnyomó többségének csehszlovák állampolgárságuktól való megfosztását az Edvard Beneš elnök által 1945. augusztus 2-án kiadott 33/1945. sz. alkotmánydekrétum mondta ki.

egy bizonyos határidőben megegyezni. Pl. csak azt tekintjük szlovák nemzetiségűnek, aki 1938 év november 2-a óta jött be, nyilvánvalóan a háborús mozgalmak következtében, vagy pedig, akik a felszabadulás óta jöttek erre a területre. Kísérletet kellene tenni esetleg egy negatív megoldásra. Bizonyos kategóriákat igyekezzünk eliminálni. Pl. a háborús bűnösök kérdését. Ha nem tudunk megegyezni, és a minisztertanács nem kívánja döntésével késleltetni a végleges megegyezést, akkor bízunk ezt a döntést a vegyesbizottságra, és egyelőre megelégszünk egy gyors procedúrával oly módon, hogy 15 nap alatt kifogásainkat beadjuk, ők nyilatkoznak 15 napon belül, és 30 napon belül pedig dönt a vegyesbizottság. Javasolja, tegyünk kísérletet, hogy egy határnap beiktatásával oldjuk meg ezt a kérdést. Ez könnyen konstatálásokat vonna maga után. Másodszor, hogy eliminálással próbáljuk csökkenteni a létszámot, ami ha nem megy, akkor bízunk a vegyesbizottságra.⁸

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[*Sebestyén Pál rendkívüli követ:*] Az előzetes végrehajtások során sok bajt okozott a vegyes házasságok kérdése. Ez a kérdés még mindig nincsen tisztázva. A tárgyalások folyamán egy olyan megoldás alakult ki, hogy a vegyes házasságokban élő házastárs és gyermekek átköltözhetnek, de sem a házastárs, sem a gyermekek nem számíthatók be a quótába. Itt magyar vérvesztés ez en a téren nem igen fog jelentkezni. Megvan a reciprocitás elve.

Rákosi Mátyás államminiszter: miért nem mennek bele a csehek?

Sebestyén Pál rendkívüli követ: ez el van fogadva. Voltak bizonyos jelentkezések, amelyek formahibával történtek. A csehek kérték ezeknek utólagos reparálását, amibe bele is mentünk. Egy érdekes kérdés továbbá a hadifoglyok kérdése. A hadifogságban lévő férj helyett a feleség jelentkezett kitelepülésre. Ez érvénytelen. Azonban a hadifogoly érdekében megegyezés áll fenn, abban az esetben, ha szeptember 1-jéig hazajön, és megerősíti a felesége által tett érvénytelen nyilatkozatot, akkor érvényes lesz, azonban ha nem jön addigra haza, hanem hivatalos hadifogoly levelezőlapon, a tábor pecsétjével ellátott lapon bejelenti a beleegyezését, ezen az alapon áttelepíthető a családja.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[*Sebestyén Pál rendkívüli követ:*] A további probléma a Csehszlovákiából az egyezményt megelőzően áttelepült magyarok beszámításának a kérdése.

⁸ Sebestyén Pálnak szóbeli előterjesztése ez utóbbi részében vázlatosan megfogalmazott javaslata a lakosságcsere-egyezmény végrehajtásának egyik alapvető kérdését, az arányosság betartásának kérdését érintette, illetve azt, hogy a csehszlovák félnek ne legyen lehetősége az egyezmény szellemétől eltérő eszközökkel növelni a Magyarországról kitelepítendő „szlovákok” – és ezzel egyidejűleg a Szlovákiából áttelepítendő magyarok – számát. E kérdésekről lényegében a lakosságcsere lezárásáig sem tudott megegyezni a két fél.

Az áttelepülő szlovákok száma az alapja az onnan áttelepülő magyaroknak. Ebben a tekintetben egyetértünk, csak magyar részről az a kívánság merült fel, hogy ezt a kategóriát igyekezzünk minél jobban kiszélesíteni. Kérdés, hogy mi ennek az áttelepülésnek a kezdőpontja. Csak a felszabadulás óta áttelepült magyarok számítnak bele, vagy, mint ahogy magyar részről kívánják, [az] 1938. év november 2-a óta átjött összes magyarok számításának bele.

Rákosi Mátyás államminiszter: el lehet fogadni azt az elvet, hogy a felszabadulás óta átjött szlovákok [sic!] számíttassanak be, mert erre van viszontlehetőség is.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.

Sebestyén Pál rendkívüli követ: igen kényes probléma a deportálások elől menekült magyarok kérdése. Szakértői vonalon sajnos megnyugtató adatokat kapni nem sikerült, de tudomása szerint itt több ezer emberről van szó. A csehek ragaszkodnak ezek beszámításához is. Ez a beszámítási klauzula csak az egyezmény aláírásáig terjedhet, tehát akik már átjöttek, amikor az egyezmény megkötetett. Természetesen beszámít az egyezménybe a deportálás alól menekülteknél is az, aki a kicserélésre ki volt jelölve, ilyenek sokan voltak közöttük.

[Nagy] Miniszterelnök: ezeket abba a kategóriába kell venni, akik a felszabadulás óta mentek át.

Sebestyén Pál rendkívüli követ: több ezer ezeknek a száma.

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: ezeknek nagy része nem csehszlovák, hanem orosz területen van.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: azok nem jönnek számításba, a kárpátukrajnaiak kiesnek. Ha tárgyilagosan nézzük a dolgot, sajnos az egyezményben az a kifejezés van, hogy beszámítanak „azok, akik átjöttek”.

Sebestyén Pál rendkívüli követ: de semmiféle limit nincsen. Akkor még csak azokról volt szó, akiket a csehek kiutasítottak. Akik ki voltak jelölve és átjöttek, azokat beszámítják. Egyébként az átjött magyarok kérdése hozzátartozna azokhoz a problémákhoz, amelyek az 5. § értelmében fognak majd letárgyalást nyerni.⁹

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: szóval az újabb menekülteket nem hajlandók beszámítani?

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: csak akik ki voltak jelölve, azok számíttatnak be, de megpróbálhatjuk a többit is beszámíttatni, hangoztatva azt, hogy az ő intézkedéseik folytán és következtében mentek át.

Rákosi Mátyás államminiszter: ez helyes. Meg kell próbálni, és lehetőleg be kell számíttatni.

⁹ Utalás a békeszerződés 5. cikkére, amelynek értelmében a két fél a békeszerződés aláírása után haladéktalanul tárgyalásokat kezd a lakosságcsere-egyezmény értelmében továbbra is Csehszlovákiában maradó magyar etnikai eredetű lakosok további sorsáról.

Sebestyén Pál rendkívüli követ: ha mi váratlanul az összes pontokon győznénk ebben a beszámítási kérdésben, ez azt jelentené, hogy 40–50 000 embert be tudnánk számíttatni, tehát akaratumk túlságos érvényesítése után senkit sem lehetne már áttelepíteni. Nem hiszi, hogy a mai helyzetben indokolt lenne tartani azt a gyanút, hogy mi rosszhiszeműek vagyunk. Ez rendkívül nagy bizalmatlanságot okozna.

Minisztertanács az előterjesztett elvi javaslatokhoz hozzájárult.¹⁰

Sebestyén Pál rendkívüli követ: a második fő probléma-csoportot a gazdasági kérdések képezik, amelyekben az ellentétek, bár sokban enyhültek, még mindig igen nagyok. Ez az a kérdés, ahol a minisztertanács elsősorban van hivatva állást foglalni. A lakosságcsere alá eső személy vagy minden [ingó] vagyonát átviheti az egyezmény szerint, vagy pedig kártérítést kap. Egyetértés van abban, hogy a kártérítés kötelező, de esetleg későbbi elszámolás tárgyát fogja képezni a két kormány között. A legkülönbözőbb jogi okoskodásokkal igyekeztek megszükiteni a tényleg átvihető ingóságok körét. A legnagyobb eredményt a mostani tárgyalások folyamán tudták elérni, amikor is az áttelepülő minden ingóságának az átviteléhez hozzájárultak. Tehát magukkal vihetik állataikat, mezőgazdasági gépeiket, áruikat, minden ipari felszerelésüket, anyagukat, stb., ezen a téren tehát teljesen megnyugtató a rendezés. Nehézségek jelentkeznek az illetők követeléseinek tekintetében. A felszabadulás óta rendkívüli sok hatósági igénybevitel volt. A rekvirálás alá eső ingóságokat is áthozhatnák, tehát ezeknek az ellenértékét joguk van követelni. A csehek hajlandók kártérítést fizetni „a hatóságok közbenjöttével” történt rekvirálásokat tehát követelésként állíthatják fel. Nem hajlandók ellenben elismerni az úgynevezett „nemzeti gondnokok”¹¹ presszióit. Az állam ezért szerintük felelősséggel nem tartozik. Hivatkoznak arra is, hogy rendkívül nehéz helyzetben vannak, mert nem teremthetnek prejudiciumot Magyarországgal. Beleegyeztek abba, hogy azonnali hatállyal megszüntetik az összes Nemzeti Gondnokságokat az áttelepülő személyekre nézve. Köte-

¹⁰ A továbbiakban magyar részről főként a háború után átmenekültek összességének a lakosságcsere szempontjából való figyelembevételét követelték, bár a háború alatti szlovákiai zsidóüldözés elől menekültek kvótán kívüli visszaköltöztetésének problémáját is napirenden tartották. Csehszlovák részről azonban a ténylegesnél lényegesen kisebb számú átmenekült magyar lakost voltak hajlandók figyelembe venni. A két álláspont közötti különbséget érzékelteti, hogy 1947 áprilisában a magyar fél – a Sebestyén Pál által említettél kevesebbet – mintegy 33 000 Felvidékről menekült személy beszámítását követelte, amivel szemben azonban a csehszlovák tárgyalók csak mintegy 3000 főt voltak hajlandók elismerni.

¹¹ A „nemzeti gondnokokat” („narodní správcák”-at) a Szlovák Nemzeti Tanácsnak „a vagyon nemzeti kezeléséről” szóló 50/1945. sz. rendelete (1945. június 5.) alapján nevezték ki. A rendelet értelmében az „államilag megbízhatatlan” személyek Szlovákia területén található összes vagyonát le kellett foglalni és állami gondnokság alá kellett helyezni. Államilag megbízhatatlannak minősítette a rendelet többek között a német és a magyar nemzetiségű lakosokat. Nemzeti gondnokot elsősorban az ipari és kereskedelmi vállalkozások, üzemek, műhelyek, üzletek, illetve a nagyobb parasztgazdaságok élére neveztek ki.

lezik a gondnokokat, hogy 15 nap alatt számoljon le [sic!] a tulajdonossal. Ha a nemzeti gondnok 15 napon belül nem számol el, akkor felfüggesztik a gondnokot. Ezzel a kártérítési elvet nem adjuk fel, és kijelentjük azt is, hogy visszahelyezik az iparnak szabad gyakorlatába, megadják az ehhez szükséges nyersanyagot és biztosítják, hogy újabb gondnokot nem rendelnek ki. Az a kérdés, hogy ragaszkodjunk-e ahhoz, hogy az állam az esetben is kártérítéssel tartozik, ha a gondnok nem számol el.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: amennyiben ez így sikerülne, fenntartjuk a jogot arra, hogy az állam kártérítsen.

Sebestyén Pál rendkívüli követ: ebből sok komplikáció fog adódni, mert nem lesz a magyaroknak tanácsos ragaszkodni a gondnok elszámoltatásához. Igen nehéz helyzetbe fog kerülni a magyar gazda. Próbált egy közvetítő megoldást hozni, de a csehek a leghatározottabban elzárkóztak ez elől.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: javasolja nyitva hagyni ezt a kérdést.

Rákosi Mátyás államminiszter: a szlovákok nem túl nagy demokraták, s úgy gondolja, hogy a kitelepítendő magyar mégis többet kapna, ha egyszerűen eljönne.

Sebestyén Pál rendkívüli követ: igen kevés mezőgazdára vonatkozik ez. Egyéb foglalkozásúaknál az ő kimutatásuk szerint mintegy 300 nemzeti gondnok van, akiket központilag jelöltek ki, de maguk bevallják, hogy különböző hatóságok is rendeltek ki önkényesen gondnokokat. Ezeknek az elszámoltatása sokkal nagyobb nehézségbe fog ütközni.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: mégiscsak nyitva kell hagyni ezt a kérdést.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: ha összehasonlítja azt az ingatlant, amiért az állam felelősséggel tartozik, azzal az ingatlannal, amelyet tulajdonosa otthagytott és átjött Magyarországra, s visszamenve már nem találja meg vagyónát, akkor most ebből az obligóból kiengedni a csehszlovák államot azon a címen, hogy helyhatóságok túlkapásai folytán elkallódott, igen veszedelmesnek tartja, s ez már érinti az egyezményben biztosított jogokat is. Meg kell maradnunk annál a véleményünknel, hogy nem mondhatunk le róla.

Sebestyén Pál rendkívüli követ: az az érzése, hogy ebben az esetben az állam felelős, de az a benyomása, hogy itt eredményt nem igen lehet elérni. Fenntartjuk azt az álláspontunkat, hogy joga van az államnak erre egy későbbi időpontban visszatérni.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: viszont akkor az ilyen személyt nem transzportálhatják addig, amíg ki nem egyeznek, vagyis, amíg a tartozásaikat a kormány nem rendezi.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: ennek az elfogadása azt jelenti, hogy egy koncessziót tettünk, amely eltér az eredeti egyezménytől.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: át kell hidalni azzal, hogy az elszámolás a magyar és csehszlovák kiküldött által megállapított rendezéstől függ.

Sebestyén Pál rendkívüli követ: az elszámolás módja már rendezve van,

ennek a procedúrának eredményeként fog jelentkezni az, hogy végül is meg-
unja, és átjön a magyar gazda.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: amíg ez nincs rendezve, addig ott marad.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: ezt el lehet fogadni annál is inkább, mert
a megbízott valószínűleg jómódú.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: a 300 központilag kiküldött správcáról az az in-
formációja, hogy velük szemben meg is van az elszámolás, tehát az államnak
egy felelősségét meg is lehetne állapítani velük szemben, mert ez az újjá-
építési alapba nyert befizetést. Onnan ki is lehet fizetni.

Sebestyén Pál *rendkívüli követ*: kísérletet fog tenni a správcák kategóriá-
ja tekintetében egy különleges eljárásnak lehetőségeire.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹²

[Sebestyén Pál *rendkívüli követ*.] Az igazi problémák azonban a következő
nehézségekben jelentkeznek. Az áttelepülőeknek van készpénzük igen jelen-
tékeny mennyiségben, mert az áttelepüléstől való félelmükben minden in-
góságukat pénzzé tették, hogy azt könnyebben tudják majd átvinni, mint az
állatot, vagy mezőgazdasági gépeket. Jelentékeny összegre rúgnak ezek a
követelések. Jelentkezik itt egy igen jelentékeny nem készpénz, hanem kö-
vetelés, amelynek a Magyarországra való transzferálásáról gondoskodni
kell.¹³ A magyar állam nem lévén abban a helyzetben, hogy a csehszlovák
államnak előleget nyújtson, mert ez veszélyeztetné a stabilizációt, azonban
az áttelepülők egzisztenciájának megalapozása kérdésében gyorsan kell in-
tézkedni a transfer-volumen fölött [sic!]. Tehát van készpénz és van követe-
lés. A csehek ígéretet tettek, hogy valamit a követelésből felszabadítanak. A
transzfer módja tekintetében a külügyminiszter és Clementis között egy
megegyezés körvonalai bontakoztak ki. Megegyeztek abban, hogy ez három
módon történjék. Ezek a pénzek egy számlára kerülnek, s akkor a magyar
kormány ott felhasználhatja különböző célokra. Pl. követségek felállítására,
berendezésére, stb. A második megoldás, hogy jóvátételi kötelezettségekre
tudja be a csehszlovák állam a szaldónak oroszán részét, a többit áruszál-
lításokkal fogják törleszteni. Az első esetben a volumen nem értékes, mert
a kiadások nem túlságosan nagyok. Arra gondoltak, hogy a magyar társa-
dalombiztosító szervek szlovákiai beteg-szanatóriumokban felhasználhatják
betegeik beutalásánál ezeket az összegeket, s a társadalombiztosító szervek
azt itt megtérítenék az államnak az áttelepülők javára. A jóvátétel beszámí-
tásánál a nehézséget az jelenti, hogy mi nem kalkulálhatunk a távolabbi

¹² Az ingóságok átszállítása ügyében megegyezés született, miután a Vegyesbizottság 16. sz.
véghatározatát hatályon kívül helyezték. A nemzeti gondnokságok megszüntetésére a csehszlo-
vák fél újra és újra ígéretet tett, valójában azonban egyes magyar tulajdonban volt üzemek,
illetve nagyobb parasztbirtokok esetében még 1948-ban is működtek.

¹³ A pénzügyminiszter arra utalt, hogy 1945–1946 folyamán a magyar lakossággal szembe-
ni intézkedések részeként zárolták a vállalkozások és magánszemélyek bankbetéteit.

évek jóvátételével, mert csak a költségvetésbe beállított tételeket tudunk az áttelepülők részére biztosítani. Mindezen megállapodások alapján a magyar delegáció olyan javaslatot terjesztett a csehszlovák delegáció elé, amelynek alapja ez a hármasszáltság lett volna. Az áruszállításokkal kapcsolatban mi átadtunk egy árulistát, amely nemes árukat tartalmazott és azt kértük a csehszlovákoktól, hogy minden hónapban állapítsák meg ezen a transzferszámlán lévő áruk szaldóját. Sok huzavona után elérkeztünk oda, hogy elvben hajlandók elfogadni az állami fizetéseket, hajlandók a jóvátételnél bele-menni, hogy egyelőre csak [az] 1947. évi jóvátételre vonatkozzék, azonban két vonatkozásban állítottak fel olyan feltételeket, amelyek ab ovo elfogadhatatlanok. Ugyanis egy plafont akarnak felállítani 400 millió cseh koronában.

[Rácz] Pénzügyminiszter: valószínű, hogy itt a zugkurzus fog érvényesülni.

Sebestyén Pál rendkívüli követ: ők emellett a 400 milliós plafon mellett egy másik plafont is akarnak alkalmazni. A maximális keretből 50 milliót hajlandók áruszállításra fordítani, a többit pedig jóvátételre. Ők hozzájárulnának csehszlovák koronának effektíve való áthozásához is. Felvilágosította azonban őket, hogy ez nekik nem volna kellemes, ha külföldön háználának a cseh koronával. E probléma megoldása nélkül a transfert nem tudjuk meg-csinálni. Beszámol egy beszélgetésről, amelyet négyszemközt folytatott a delegáció vezetőjével. Amikor nyilvánvaló volt, hogy áthidalhatatlanok ezek a problémák különböző lehetőségek körvonalai alakultak ki. Ami az árulistát illeti, soffirozta [sokkírozta?] őket az, hogy mi az elsődrendű árukat válogatjuk ki. Felvetette azt a problémát, mi lehetőséget látna abban az irányban, hogy egy olyan árulistát állítsunk össze, amelyet ők is tudnának vállalni. A magánkereskedelemmel meg fogja próbálni erre a lehetőséget. További probléma a transfer időpontja. Ígéretet kapott rá, hogy az ingatlanok becslését meggyorsítják és az elszámolás tekintetében az általános pénzügyi tárgyalások során fogják rendezni a kérdést. Reméli, hogy minél előbb sor fog erre kerülni.

Rákosi Mátyás államminiszter: egy éven belül látunk ebből pénzt?

Sebestyén Pál rendkívüli követ: semmi esetre sem.

Rákosi Mátyás államminiszter: és öt éven belül várható?

Sebestyén Pál rendkívüli követ: igen.

Rákosi Mátyás államminiszter: kb. mekkora összegre lehet számítani?

Sebestyén Pál rendkívüli követ: amennyiben azt tételezi fel, hogy 100 000 holdat hagynak [ott], s a magyar települők holdját ezer pengővel, vagy háromezer forintba számítva, elérkezik egy 300 millió [forintos] általános volumenhez.

Rákosi Mátyás államminiszter: ezt a szlovákok háborús károkként akarják elszámolni?

Sebestyén Pál rendkívüli követ: nem egészen, de az is benne van.

Szakasits Árpád államminiszter: a 400 millió [cseh korona] plafont semmi esetre sem lehet elfogadni.

Sebestyén Pál rendkívüli követ: a probléma az, hogy lehet-e egyáltalán

plafon, vagy megállapodunk egy totális rendezésben, s ha egy bizonyos nívót elérnek ezek a tárgyalások, akkor újból összeülünk. Ezt a plafont csak etapnak fogjuk fel. A tényleges összeget senki sem ismeri, mert az áttelepülők zsebébe senki sem tud belelátni. Még beszámol azon javaslatról is, hogy ők a legnagyobb nehézségüket abban találják, hogy ők sem ismerik a volument, s nem tudnak belemenni jelentősebb árumennyiségek transferálásába. Becsukott szemmel nem mernek vállalni ilyen nagy teljesítést. Felajánlották azt a megoldást, hogy az áttelepülő magyarok a birtokukban lévő készpénzért árukat vásárolhassanak. Azt válaszolta rá, hogy ez nem jelentene megoldást. A szakértők tájékoztatták, hogy értékálló árut Csehszlovákiában nem igen lehet kapni. Mezőgazdasági gépeket csak állami kiutalásra és hat hónapi leszállításra kapnának.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: valóban ez a sarkalatos pontja az egész kérdésnek. Amikor Prágában folytak a tárgyalások, megmondotta, hogy az áttelepítetteknek azonnal kártérítést kell fizetni, mert a magyar állam felel azért, hogy az egyezmény az ő érdekükben betartassék. Kijelentette, hogy ezt előlegezni számukra nem tudjuk, tehát gondoskodjanak arról, hogy az átjövő magyaroknak forintot tudjunk fizetni. Ekkor kitűnt, hogy nekik sincs pénzük. Így informálta a Szövetséges Hatalmakat is. Felvetette Clementisnek azt a kérdést, hogy forduljanak a nagyhatalmakhoz nemzetközi kölcsönért. A kérdés tehát az, hogy vagy előteremtik a csehek a pénzt, vagy pedig, ha nem tudják előteremteni a pénzt, a lakosságcsere nem esik [ugyan] kútba, csak olyan tempóban történik, amilyen tempóban a feltételeket ezen idő alatt le tudjuk bonyolítani [sic!]. Tehát nem tudunk más álláspontot képviselni, mint kötelesek és kénytelenek vagyunk az egyezményszerű lebonyolításhoz ragaszkodni. Ha elő tudják teremteni, akkor semmi akadálya nincs a gyorsított tempónak, ha nem tudják, úgy csak annak megfelelően fogjuk lebonyolítani, ahogy az anyagiakat biztosítani fogjuk tudni [sic!].

Hollós László miniszteri tanácsos: a transfer volumen azért vált olyan nagygyá, mert mindenki készpénzzé tette mindenét. Szlovákiában a készpénzeket bevonták és igen kis forgalmat engedélyeztek. A plafonnal kapcsolatban az a megjegyzése, hogy ha ezt el tudják fogadtatni, akkor ezt jövátételi vonalon három év alatt tudják biztosítani. A különböző kényszerintézkedések folytán igénybevett ingóságokért kártérítést követelni kell, de úgy véli, hogy ez nem vezet megoldásra. Talán közelebb juthatunk a megoldáshoz ingóságok közvetlen igénybevételével. Ha ők restitúálnak akkor nem transfer, hanem egyszeri átvitel kérdése lenne az egész. Fel kell vetni, járuljanak hozzá, hogy ugyanolyan jellegű ingóságot, amely itten az ő birtokukba került, engedjék felvásárolni az áttelepülőkkel, részben a restitúciós gondolat nyerne megvalósulást és a transfer is könnyebb lenne. Még esetleg ki tudnának harcolni egy igen nagy volumenű áruszállítást, akkor azonban egy belső probléma merülne fel, hogy meg lesz-e az a fix kéz, amely át tudja venni ezt az árut. Ez a gondolat esetleg alátámaszthatja a külgügyminiszternek azt az elgondolását is, hogy inkább fokozatosan történjék az áttelepítés. Olyan

gondolat is felmerült, hogy mivel az elszámolás hosszú idő múlva talán csak lehetséges volna, nem kapnak az áttelepülők itt olyan nagy területet, mint aminek ott birtokában voltak, nem lehetne-e ezt is velük megelégedtetni. Végül megjegyzi, hogy több alkalommal a tárgyalások során felvetették azt, hogy az a rendelkezés, amelyről itt most szó van, csak kifejezetten erre a lakosságcsere-komplexumra vonatkozik, vagy a 200 000 magyar kérdésének rendezésére is, ami a békeszerződésben fel van vetve.¹⁴ Ha ez tényleg így valósulna meg, akkor a volumenek igen nagy mértékben megnövekednének a 200 ezres magyar transfernél.

[Nagy] *Miniszterelnök*: az áttelepítés tempójának az anyagiakhoz való igazodását kell elfogadni, azzal a kiegészítéssel, hogy a plafon gondolata teljesen elvetendő.

[Rácz] *Pénzügyminiszter*: a szakértő előadásából egy gondolatot ragad ki, s ez az árunak pénzzé váló átalakulása, amely részben csehszlovák hatósági intézkedéseken alapult. Feltétlenül fel kell használni a tárgyalások folyamán azt, hogy azt, amit elvettek, a legnemesebb árukban kell, hogy visszafizessék, vagy pedig természetben. Ugyanez vonatkozik az elsőrendűen fontos gazdasági eszközökre is. A másik pedig az, hogy a folyó évi jóvátételnek a felhasználása tekintetében kell a minisztertanácsnak határozatot hozni, mert ott egy belső ellenállás is van Magyarországon. Vannak vállalatok, amelyek azt fogják mondani, hogy [az] ez idei jóvátételt áruban már készítik, a megrendelések le vannak adva, és esetleg már szállításra készen állanak az áruk.

[Nagy] *Miniszterelnök*: ezeknek a szempontoknak a figyelembevételével kell vezetni a tárgyalásokat.

Minisztertanács elvileg hozzájárult ahhoz, hogy amilyen tempóban tud kártérítést a csehszlovák kormány teljesíteni, ugyanolyan tempóban fogják az áttelepítéseket is eszközölni; a plafon gondolata feltétlenül elvetendő; lehetőséget biztosítsanak olyan áruk felvásárlására, amit éppen a mezőgazdasági emberektől elvettek; a transzfer megkönnyítése céljából nemes áruk helyett olyan árukat adjanak, amelyekre az áttelepülőknek szüksége van.¹⁵

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: ragaszkodni kell a nemes-áru listához. Pl. cukrot, fát, épületfát, talpbőrt stb. kell tőlük kérni.

Sebestyén Pál rendkívüli követ: még egy végső probléma a dollárkursus. A magyar delegáció 1:50 alapon ajánlotta az átszámítást, ők azonban 1:90 alapon kérték.

¹⁴ Lásd a békeszerződés 5. cikkét, illetve fent a 9. jegyzetet.

¹⁵ Az áttelepülő magyar lakosok tulajdonában volt, és részben már korábban zárolt bankbetétek és készpénz transzferálása ügyében egyáltalán nem született megállapodás. A magyar lakosságot e vonatkozásban ért veszteségről lásd: SZABÓ, 2007.

Rákosi Mátyás államminiszter: 15 %-ot engedhetünk még, s akkor 1 dollár 57 és fél csehkورونا lenne.

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter:* a középárányosítást ajánlja.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter:* a kurzusról csak akkor kell tárgyalni, ha megállapodás történt, hogy milyen formában fog megoldódni a transfer.

[*Rajk*] *Belügyminiszter:* különbséget kell tenni jóvátételi dollár és rendes dollár kérdésében. Amit odaát 70 koronában értékelnek, az nekünk 1 dollárt fog érni a jóvátételnél. Az átlagos felár megvan 50-60 %. Ha 50 helyett 70-be megyünk bele, akkor leértékeljük az áruinkat. Ennél tovább azonban nem lehet menni. Az árulista-plafonnélküliséget [sic!] képviseljük a tárgyalásokon.

Rákosi Mátyás államminiszter: ha meg is kapnánk százszázalékosan azon összeget, ami járna az áttelepülőeknek, az államháztartásra akkor is előre nem látott kiadások háruznak majd.

Sebestyén Pál rendkívüli követ: ezzel szemben ők arra hivatkoznak, hogy nem hajlandók a nemes áruikról tárgyalni, mert az a kétéves tervüket veszélyeztetné.

Rákosi Mátyás államminiszter: az a tapasztalata, hogy amit papíron le nem fixíroznak az nincs meg.

[*Rácz*] *Pénzügyminiszter:* elfogadhatónak találja, hogy az átlagos exportár a maximum. Kérjük fel a delegációt, ragaszkodjék az 1 hónapos vorleistung kérdéséhez, mert ez is éppen csak idejében fog beérkezni a mi pénzügyi helyzetünk enyhítésére.

Sebestyén Pál rendkívüli követ: még egy általános kérdéskomplexum van: a telepítés ütemének és a szállításoknak a kérdése. Ez a gyakorlatban ugyanis meg fog bukni. A külügyminiszter kötelezettséget vállalt az iránt, hogy havi 2 ezer családot átveszünk. Ők minden erővel ragaszkodnak nemcsak a havi 2 ezer családhoz, hanem ezen felül is. El tudja képzelni, hogy ha a vagonokba nem tudnak bepakolni a kijelölt személyek, még autók rendelkezésre állásával sem tudják pontosan a napi családszámot lebonyolítani. Tehát azt szeretné, hogy nem napi, hanem havi átlag jöjjön ki az áttelepítésnél. Arra az elvi álláspontra szeretne helyezkedni, hogy az ütemet lassítani kell. Kétségtelen, hogy az időből egy kissé máris kifogytunk, technikailag nem igen fog menni a lebonyolítás. A helyzet az, hogy a csehek is örülnének, ha elhalasztanák a határidőt, de nem nyilatkoznak. Mindegyik delegáció a másiktól várja az elhalasztás időpontjának felvetését.

Rákosi Mátyás államminiszter: a csehek úgy tennének, mintha nem örülnének: de ők is örülnének ennek.

[*Gyöngyösi*] *Külügyminiszter:* a menetrend egészen világos. Ha a gazdasági kérdésekben meg tudunk egyezni, akkor a lebonyolítás határidejét már lehet kérni.

Szakasits Árpád államminiszter: egy nyolc napos halasztás megoldható lesz, erre már ő kapott ígéretet.

Minisztertanács Sebestyén Pár r. követ és meghatalmazott miniszter bejelentését tudomásul vette.¹⁶

[4] 3.

[Nagy] *Miniszterelnök*: javasolja, hogy Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos megbízatása alól mentessék fel, s a kormánybiztos kinevezéséig a kormánybizottság vezetésével a volt kormánybiztos helyettesét bízzák meg.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁷

[5] 4.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: miután csütörtökön már nem lesz minisztertanács, hozzájárulást kér a román magyar légügyi egyezmény megkötéséhez. Egyszerű vonalegyezményről van szó. Egy héten egyszer mennénk mi Budapest–Arad–Bukarest útvonalon és egyszer egy héten jönnének ők. A légi forgalom április 17-én kezdődne. Az egyezményt 14 napon belül jóvá kell hagyni, hogy életbe léphessen. Elvben kéri csak a hozzájárulást, semmiféle elvi kérdés nincs, s ha elkészült az egyezmény teljes szövege, körözés útján fogja ismertetni miniszterársaival.

Minisztertanács az előterjesztést elvileg elfogadta. Az egyezmény szövegének körözés útján való ismertetése után az esetleges észrevételek 48 órán belül közzéadók a közlekedésügyi miniszterrel.¹⁸

[6] 5.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a Németországba való áttelepítésre kötelezett magyarországi német lakosság összeköltöztetése, va-

---

¹⁶ A Pozsonyba visszatért Sebestyén Pál vezetésével a magyar tárgyalódelegáció a következő napokban folytatta a megbeszéléseket a csehszlovák féllel. A megbeszélések hangulatát, illetve az újra és újra felmerülő nehézségeket tükrözi Sebestyén Pál 1947. április 2-án leadott telefon-üzenete, amelyet e jkv. a) mellékleteként közlünk.

¹⁷ Az Áttelepítési Kormánybiztosság addigi működéséről szóló, hét gépelt oldal terjedelmű összefoglaló jelentést Jócsik Lajos ugyanezen a napon küldte meg a miniszterelnök részére. A jelentést e jegyzőkönyv b) mellékleteként közöljük.

A kormánybiztos-helyettesi teendőket dr. Bólya Lajos államügyész látta el. A minisztertanács a következő ülésen döntött az új kormánybiztos, Hajdú István személyéről. Lásd a [22] 171. sz. jkv. 9. napirendi pontját.

¹⁸ A 11 722/1947. KözlM III. fő. sz. előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem, de a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium iratanyagában megtalálható. Ebben utalt arra a miniszter, hogy a tárgyalások megkezdésére és egyezmény kötésére a minisztertanács 1946. december 20-án adott felhatalmazást ([7] 156. sz. jkv. 72. napirendi pont). Miután szabályszerű nemzetközi egyezmény megkötése és ratifikálása hosszabb időt vett volna igénybe, a két tárgyalódelegáció a nemzetközi szokások értelmében, a csupán kormányjóváhagyásra szoruló „Megegyezés” formát választotta. A Megegyezés alapján a két érdekelt vállalat, a Magyar–Szovjet Polgári Légitforgalmi Részvénytársaság (MASZOVLET) és a Román–Szovjet Légifuvarozási Részvénytársaság (TARS) kötött egymással szerződést a tervezett járatok üzemeltetéséről.

lamint a csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezmény alapján Magyarországra áttelepített szlovákiai magyarok elhelyezése tárgyában.¹⁹

Szakasits Árpád államminiszter: A törvényben bent foglaltatik, hogy az áttelepülők minden ingó és ingatlan vagyona egyelőre az államra száll. Ezt mindenesetre végre kell hajtani, és meg kell akadályozni, hogy széjjelszórják a vagyonokat. A 2. §-ban bentfoglaltatik, hogy az áttelepítésre kötelezettek minden ingó és ingatlan vagyona az áttelepítésre kötelezettség megállapításával egyidejűleg az államra száll. Itt be kell venni, hogy „kivéve azokat az ingóságokat, amelyeket az illető Németországba vihet.”²⁰

[Rajk] Belügyminiszter: ezt elfogadja.

Szakasits Árpád államminiszter: második megjegyzése az, hogy az összetelepítés alól mentesíttessenek azok is, akiket már egyszer mentesítettünk a kitelepülés alól, és lehetőség szerint azokra a birtokokra telepítsünk, akiket úgyis ki kell vinni [sic!].

[Rajk] Belügyminiszter: eszerint módosítja javaslatát. Nem volt ideje gondoskodni az áttelepülők fogadásáról. Ezzel kapcsolatban a minisztertanácsnak szóval előadja, hogy a legutolsó minisztertanács határozata alapján összeültek ezt a kérdést komolyan letárgyalni. Először is megállapítást nyert, hogy az előkészületek, melyeket az Áttelepítési Kormánybiztosság végzett, rendkívül kezdetlegesek. Ez az előkészületlenség komoly zavarokat fog előidézni. Mindenesetre a megbeszélésből bizonyos megállapításokat tettek, amelyeket feltétlenül figyelembe kell venni a lebonyolításnál. Az áttelepítésnél nem állhat fenn egy csere-alap. Vagyis a kimenő szlovákok helyébe nem telepíthetjük az átjövő magyarokat, mert az önkényesség alapján sokan vissza fognak lépni, s lényegesen több lesz az átjövő magyar, mint a kitelepülő szlovák.²¹ Azok, akik az infláció alatt jelentkeztek, mert ígéretekkel kecsegtették őket az áttelepülésre, most, amikor látják a stabil gazdasági

¹⁹ A minisztertanács az előző ülésen, a magyar–csehszlovák lakosságcsere végrehajtásával, az áttelepülő magyarok elhelyezésével kapcsolatos nehézségek mérlegelése után bízta meg a belügyminisztert, hogy az elhelyezési gondok átmeneti enyhítése érdekében a németek összetelepítésére vonatkozó rendelettervezetet készítse elő és terjessze a minisztertanács elé ([20] 169. sz. jkv. 14. napirendi pont). Az előterjesztés és rendelettervezet a jegyzőkönyv mellett nem található, és más iratanyagban sem sikerült felkutatni.

²⁰ A magyarországi német lakoságnak Németországba való áttelepítéséről szóló 12 330/1945. ME sz. r. (MK december 29., 211. sz.) 3. §-a szerint az áttelepülésre kötelezett személyek minden ingatlan és ingó vagyont „zár alá vettnek kell tekinteni”. A rendelet azonban a tulajdonjog kérdését nem érintette. A telepítésről és a földreform előmozdításáról szóló 1946: IX. tc. 1. §-a mondta ki, hogy „A Szövetséges Ellenőrző Tanács 1945. évi november hó 20. napján hozott határozata alapján Németországba áttelepített magyarországi német lakosság által visszahagyott minden vagyon tulajdonjoga tehermentesen a magyar államra száll.” Ezt a rendelkezést az itt tárgyalt tervezet alapján kibocsátott rendelet (lásd alább!) kiterjesztette azokra a német lakosokra is, akiket áttelepülésre köteleztek, de az áttelepítés szünetelése miatt még továbbra is Magyarországon éltek.

²¹ Tényleges „lakosságcsere” csak a Délkelet-Alföldön (Békés és Csanád megyében) valósult meg, ott is csak részlegesen. A felvidékről áttelepítettek többsége a Pest-, Tolna és Baranya megyéből Németországba telepített németek helyére került (Tóth, 1993 152–182., KUGLER, 2000, 7–8.).

helyzetünket, nem akarnak elmenni. Éppen ezért keresni kell egy modus vivendit, amit abban találtak meg, hogy a kitelepítendő svábok helyére telepítik az átjövő magyarokat, így tudnak egy egységes menetrendet felállítani a magyarok számára. Feltételezhető, hogy a Szlovákiából jövő magyarok is így jobban járnak. Innen ugyanis a szegényebb szlovákok mennek ki, és onnan viszont a jómódú magyar gazdák jönnek át. Általában véve egy sváb birtok jobban berendezett és sokkal jobban kezelt, mint a szlovák birtok. Ezen kívül a helyi telepes igényeket is ki tudjuk elégíteni. Ezek azok a szempontok, amelyeknek az alapján a bejövő magyarokat a svábok helyére telepítjük. A betelepítés helyére [sic!] három megyének egy-egy részét jelölte ki. Éspedig Bácska, Baranya és Tolna egy-egy részét. Itt élnek ugyanis legnagyobb tömbben még svábok, és itt van a legnagyobb lehetőség arra, hogy elvégezhessük az áttelepítéseket. Nemzetiségi szempontból is Baranyában és Tolnában szaporítani tudjuk a magyar összetételű falvak számát. Azért is helyes ez, mert ezen a helyen nagyon sok rátelepítés történt. Ez áldatlan állapot minden szempontból. Baja környékén hét községről tudjuk kitelepíteni a svábokat, ezek jugoszláv-sváb összetételűek. A komoly probléma az, amit Szakasits miniszterelnök-helyettes felvetett, egy ilyen gyors tempóban végrehajtott összetelepítésnél nem követhetjük azt az eljárást, amit a belső rátelepítésnél követtünk, hogy amikor kivisszük őket már ott lesz az új telepes. Úgy kell előkészíteni, hogy minden ott maradjon, s ne történjenek lopások. A rendőrségnek a létszáma arra kicsi, hogy napokon keresztül meg tudja óvni a visszamaradó ingóságokat. Ezért a honvédelmi minisztériumtól egy-két zászlóalj katona rendelkezésére bocsátását kérte, s ezzel a kettős szervvel minden esetre meg fogják tudni akadályozni a visszaéléseket. A tervek szerint 8-án indulna meg a magyaroknak az áttelepítése.²² Ha nem jönne most közbe az ünnep, ezt feltétlenül tudná is biztosítani. Véleménye szerint meg kell várni a két húsvéti ünnepnek az elmúlását. Tehát 8-án reggel kezdenék meg az összetelepítést. A távolságok nem nagyok és esetleg lábon, szekérral, vagy autókon is eszközölhetők az összeköltöztetések. Végül kötelességének tartja felhívni a minisztertanács figyelmét a következőkre: van egy belső telepítési szerv, egy Áttelepítési Kormánybiztosság és a Belügy[minisztérium] sváb kitelepítési osztálya. Ez látszólag külön-külön feladat, a lebonyolítás azonban azt jelenti, hogy nagyon sok érintkezési pont van, s erre külön apparátust állítanak fel. Egyes munkaterületeken meg vannak triplázva a szervek. Feltétlenül szükségesnek tartja ezt a kérdést rendezni, s a három feladatot egy közös szervnek kell lebonyolítani.²³

[Nagy] Miniszterelnök: csak arra kívánja még felhívni a minisztertanács figyelmét, hogy a magyarságnak ez a vidéke, ahol mindég a legnagyobb munkahiány volt, éppen Baranya vm. Pl. az ő falujában egyetlen napszámos és munkás sincs. Ha valahol ilyen indokolt munkáshiány mutatkozik, igé-

²² A lakosságcsere végül csak 1947. április 12-én kezdődött meg.

²³ A belügyminiszter által említett három szerv összevonásával kapcsolatban lásd a jelen jegyzőkönyv b) mellékletét, illetve az annak utolsó mondatához fűzött jegyzetet.

nyelhessen és kaphasson munkaerőt a falu az összetelepített falvakból. Egész sor olyan falu van, ahol a szőlőmunkát egész esztendőre elvállalta egy kitelepítendő sváb család. Lehetőséget kell biztosítani a földek megművelésére.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: az előterjesztés címében is változtatást kér.

[Rajk László] *Belügyminiszter*: az 1. §-t azért szövegezte így meg, nehogy a csehek észrevételel tegyenek.

[Veres Péter] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: így is támadni fogják ezt a rendeletet, mert azt kell a címben hangsúlyozni, hogy a csehszlovák–magyar lakosságcsere egyezmény következtében szükségessé vált intézkedések alapján történik a rendelet kibocsátása.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: az ország különböző mezőgazdasági vidékein is erős munkahiány van. 450 munkás van Szabolcsban, akik nem tudnak munkához jutni. Ezekkel az összetelepítésekkel egyes helyeken további munkanélküliekként fognak élni a svábok. Lehetővé kell tenni, hogy valahová elmehessenek munkásnak. Ezt nem szabad megakadályozni, mert különben éhen fognak halni egy idő múlva. A helyzetet rosszabbítja még az is, hogy hasonló a helyzet az ország különböző részein. Szeretne felvilágosítást kapni arra, hogy hol van a mentesítő bizottság és kikből áll az. Már két esetben járt el ilyen ügyben, de a bizottság összetétele nem biztosítja a tárgyilagosságot, pedig jogorvoslatnak nincs helye.

[Rajk] *Belügyminiszter*: a bizottság a 12 330/1945. ME sz. rendelet [alapján] alakult. Szeptemberben, amikor a kitelepítést újra rendszabályozták, a bizottság működése ellen semmi kifogás nem merült fel. A maximális sérelmes esetek száma nem haladja meg a 3 és fél, négy százalékot. Egy bizonyos hibaszámmal kell számolni, de nem olyan súlyosak voltak a hibák, hogy a miatt az egészet stornóznunk kellett volna.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: nagyon helyesli a honvédség bekapcsolását, de kéri a honvédelmi minisztert, hogy erre a célra a legkitűnőbb tiszteket és legénységet jelölje ki. A szlovákiai magyarságnak a sváb házakba való elhelyezését helyesli, csak felhívja a figyelmet arra, hogy így esetleg dupla juttatások lesznek, mert nem kell minden ingóság a szlovákiai magyaroknak, hiszen ők is magukkal hozhatják dolgaikat.

[Ries] *Igazságügyi miniszter*: egy bizottságot kell a Pénzügyminisztérium részéről alakítani, mert aztán majd el kell számolni ezekről az ingóságokról.

[Rajk] *Belügyminiszter*: kéri az előterjesztésnek elfogadását, mert ez nem jelent semmi mást, mint a kitelepítésre vonatkozó rendelet alkalmazását az áttelepülőkre is. Ha valami olyat fog produkálni az élet, amire rendelet kibocsátása szükséges, úgymint meg fogják csinálni. Nem tudja vállalni mégse az ódiomot azért, hogy minden a legnagyobb rendben fog lebonyolítódni, mert az Áttelepítési Kormánybizottság nagyon elhanyagolta a kérdést és semmi sincsen kellőképpen előkészítve.

[Ries] Igazságügy miniszter: akkor az Áttelepítési Kormánybiztosság ellen meg kell indítani a fegyelmi eljárást.²⁴

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: rá kell bízni az egészet a Földbirtok-rendező Tanácsra.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: ez technikailag nem igen oldható most már meg. Mert van egy apparátus, amelyik mégis csak foglalkozott már ezzel a kérdéssel, most egyik-napról a másokra átadni egy másik szervnek, nem lehet.

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: ami a mérnöki, tehát műszaki és telekkönyvi munkálatokat illeti, úgyis az Országos Tanács közbejöttével történik, viszont most már tényleg nem tudja az egész adminisztrációt át-vállalni.

Rákosi Mátyás államminiszter: a kérdés ezen részeit egyelőre vegyük le a napirendről, s a belügyminiszter előterjesztését fogadjuk el a már említett módosításokkal.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy a rendelet címében az első két mondat felcserélendő, tehát előre jön „a csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezmény alapján Magyarországra áttelepítendő szlovákiai magyarok elhelyezése tárgyában” szöveg. A 2. § végére beveendő „kivéve azokat az ingóságokat, amelyeket Németországba magukkal vihetnek” szövegrész. A 3. §-ba pedig beszúrandó, hogy „mentesek, a már egyszer mentesítettek.”²⁵

²⁴ Az Áttelepítési Kormánybiztosság addig végzett munkájáról lásd Jócsik Lajos jelentését, amelyet e jkv. b) mellékleteként közlünk. A kommunista és szociáldemokrata minisztereknek az éppen felmentett áttelepítési kormánybiztossal szembeni éles kritikáját vélhetően politikai megfontolások is motiválták. Ugyanakkor tény, hogy a kormánybiztos jelentése a lakosságcsere megindításával és lebonyolításával kapcsolatos teendőkre vonatkozó elképzeléseket nem tartalmaz. Ezzel kapcsolatban korábban egyetlen érdemleges javaslata szerepelt a minisztertanács előtt, amikor is az áttelepülő katonai beszállásoláshoz hasonló elhelyezését kezdeményezte ([3] 152. sz. jkv. 5. napirendi pont). Ez azonban nyilvánvalóan csak átmeneti megoldásként jöhetett számításba, s a minisztertanács egyébként sem fogadta el. Ezek után a magyar kormányzati tényezők részére aligha maradt más lehetőség, mint a felvidékről áttelepített magyaroknak a német lakosság rovására történő elhelyezése. Ezzel viszont Jócsik Lajos – amint jelentése utolsó mondataiból kiderül – nem értett egyet. A csehszlovák részről őt ért támadások mellett ez is motiválhatta lemondását.

²⁵ Lásd: A csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezmény alapján Magyarországra áttelepített szlovákiai magyarok elhelyezése érdekében a 12 330/1945. ME sz. rendelet alapján Németországba való áttelepítésre kötelezett magyarországi német lakosság összeköltöztetéséről szóló 4300/1947. ME sz. r.-et, MK április 4., 77. sz. A közzétett rendelet a minisztertanács által elhatározott módosításoknak megfelelő szöveggel jelent meg. A minisztertanácsnak ezzel a döntésével a magyarországi németek kitelepítésének és a felvidéki magyarok áttelepítésének ügye a jogalkotás szintjén is egyértelműen összekapcsolódott.

A lakosságcsere-egyezmény alapján Szlovákiából áttelepített magyarok elhelyezésével kapcsolatban lásd még a [23] 172. sz. jkv. 49. napirendi pontját.

[7] 6.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: bejelenti, hogy az orosz tárgyalásoknak összes pontjai tekintetében sikerült megoldást találni.²⁶ Egyedül a potsdami 2400 millió forintos követelés tekintetében nem létesült megállapodás. A legutóbb elhatározott jegyzéket továbbították.²⁷ Merkulov tábornok azt kérte, hogy egy szakértő bizottság vizsgálja felül a követeléseket. Ennek a bizottságnak a munkája nem hozta közelebb a két fél álláspontját. Az orosz álláspont szerint az elszállított gyártmányokat, melyeket a németek elvittek, nem lehet levonni a követelésekből. Magyar felfogás szerint pedig, amit a németek átvettek és elszállítottak, nem lehet szovjet követelésként kezelni. Felteszi a kérdést, kérje-e a magyar delegáció a Szovjetuniótól a választ a jegyzékre, vagy pedig készíttessék egy újabb jegyzék a most már számszerűen kimunkált adatok felhasználásával. A delegáció már egy ízben fordult olyan kérelemmel a szovjet delegációhoz, hogy miután a könyvelésre annakidején nem volt lehetőség, tegyen engedményeket a magyar kormánynak. Az eddigi nyilatkozatok szerint azonban ezek az engedmények valószínű csak egészen minimálisak lehetnek.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: bombázások által okozott károkat ők nem fognak elfogadni.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: csak olyan német vagyont tudunk megadni, ami megvan, mert arra nem vagyunk képesek, hogy ha elpusztult egy gyártelep, akkor ennek az ellenértékét megfizessük.

Rákosi Mátyás államminiszter: tekintettel arra, hogy tovább menni nem tudunk, forduljunk a Szovjetunió kormányához.

[Rác] *Pénzügyminiszter*: tekintettel arra, hogy a tárgyalások anyagát az új pénzügyminiszternek fogja átadni Erőss János miniszter személyét kívánja bekapcsolni a tárgyalásokba.

Minisztertanács hozzájárult ahhoz, hogy egy újabb jegyzék, a most már számszerűen kimunkált adatok felhasználásával a Szovjetunió kormányához szövegeztessék, amelyben azt kérjük, hogy álláspontját vizsgálja felül és fogadja el a legutóbb felajánlott 10 millió dolláros egyezségi összeget. A szövegezésre a pénzügy- és iparügyi minisztert felhatalmazta.²⁸

²⁶ Utalás a Szviridov altábornaggyal, majd a Merkulov tábornok által vezetett szovjet delegációval 1947 januárja óta folytatott gazdasági tárgyalásokra. Lásd a [8] 157. sz. jkv. 20. napirendi pontját és c)–d) mellékletét, továbbá a [15] 164. sz. jkv. 37. napirendi pontját és b) mellékletét. A pénzügyminiszter által hivatkozott tárgykörök felsorolását lásd a [25] 174. sz. jkv. 2. napirendi pontjához tartozó b) melléklet kommentárjában. A leköszönt pénzügyminiszter optimizmusa („sikerült megoldást találni”) korainak bizonyult, hiszen ezt követően még egészen decemberig folytatódtak a tárgyalások, és csak akkor írták alá az egyes kérdésekre vonatkozó megállapodásokat.

²⁷ Lásd a [15] 164. sz. jkv. 37. napirendi pontját, jegyzetét és c) mellékletét.

²⁸ A Rác Jenő leköszönő pénzügyminiszter által a magyar–szovjet tárgyalások menetéről

Minisztertanács délután 2 órakor ért véget.

K. m. f.

Bojta Béla

Géppel írt tisztázat, a jegyzőkönyvet vezető Bojta Ernő Béla saját kezű aláírásával. Nagy Ferenc miniszterelnök a jegyzőkönyvet nem írta alá. A miniszterek és államtitkárok az első oldalon a jelen voltak felsorolása mellett látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet, Sebestyén Pál, Rajk László, Rácz Jenő, Ries István és Balogh István aláírása azonban hiányzik a jegyzőkönyvről. Vas Zoltán neve nem szerepel a felsorolásban, így aláírása sem található a jegyzőkönyvön, bár ismételten felszólalt az ülésen.

A jegyzőkönyv mellett előterjesztés nem található.

A [21] 170. sz. jkv. a) melléklete a 3. napirendi ponthoz.

[Jelentés a lakosságcsere megindításáról Pozsonyban folyó
szakértői tárgyalásról]

[Külügyminiszteri]

[Lássa:]

KABINET

Bolgár követ úr
Velics követ úr
Politikai osztály

Sebestyén követ úr telefonüzenete
Leadatott Rajkáról,
1947. április 2-án de.

Visszaérkezésem óta a tárgyalásokban rendkívül kevés előmenetel történt. Prohászka követ²⁹ átnyújtotta a jegyzőkönyv szövegének távollétem alatt készített új tervezetét, amelyet most tanulmányozok, és amelyre nézve fennáll a megegyezés lehetősége, valamint annak a lehetősége, hogy megfeszített technikai munkával azt szerda estig tető alá hozzuk. A szövegezési munkálatok előrehaladását rendkívül megnehezíti az a körülmény, hogy Prohászkanak és nekem állandóan a más bizottságokban felmerült nehézségek elsimításával kell foglalkoznunk, és olyan kérdéseket, amiken a szakértők egyszer összeveszttek, egymás között megoldanunk. A megoldások megszüvegezése a szakértők között újból vég nélküli vitákra és veszekedésekre ad okot. Ezen csak úgy lehetne segíteni, ha a szakértők félretolásával saját magam venném kezembe az összes részletkérdések letárgyalását. Erre azonban fizikai időm és erőm nincsen, másrészt a felelősséget sem vállalhatom, hogy a szakszempontról indokolt állásfoglalásokon túltegyem magam. Ezt csak

és az addig felvetődött fontosabb kérdésekről készített összefoglalót a [25] 174. sz. jkv. a) mellékleteként közöljük.

²⁹ Dr. Prohászka, Zdenek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, a csehszlovák Külügyminisztérium jogi osztályának főnöke volt.

olyan tényező tehetné, aki politikai felelősséget tudna vállalni. Prohászka követ szintén nyilatkozott előttem bizalmasan afelől, hogy saját szakértőivel azonos helyzetben van. Éppen ezért ma délelőtt azt a javaslatot tette, hogy mivel Clementis ma Pozsonyba érkezik, Miniszter Úr is jöjjön ide, és a függő kérdéseket együtt döntsék el. Én azt válaszoltam Prohászkanak, hogy Miniszter Úrnak csak abban az esetben tudnám javasolni az ideutazást, ha a megegyezés az összes lényeges pontokban már megvan, mivel sem a Miniszter Úr személyét, sem a magyar–csehszlovák viszony jövőbeli alakulását nem tehetem ki annak, hogy egy újabb olyan Gyöngyösi–Clementis találkozás jöjjön létre, amely eredménytelen lenne, és kihatásai károsabbak lennének, mint hogyha az eredménytelenség egyszerűen köztem és Prohászka között keletkezne. Erre vonatkozó fejtegetéseimet Prohászka megértéssel vette tudomásul, és abban maradtunk, hogy a Miniszter Úr utazására csak akkor kerülhet sor, ha a megegyezés már létrejött.

Sajnos azonban a megegyezéstől éppen a legfontosabb kérdésben, a pénzügyi kérdésekben igen messze vagyunk. Visszaérkezésem után azonnal közöltem Prohászkaival a hétfői minisztertanácson kialakult magyar álláspontot, és nyomatékosan rámutattam arra, hogy megegyezés csak akkor jöhet létre, ha ők ebben a kérdésben a megegyezés érdekében komoly erőfeszítéseket tesznek, mert magyar részről csak úgy tudunk megegyezni, hogyha a Szlovákiába áttelepülő magyarok [sic!] anyagi igényeit megfelelő módon a csehszlovákok szolgáltatásaival meg tudjuk oldani, mivel minékünk a felmerült költségekre fedezetünk nincsen.³⁰ A szakértők kedden délelőtt eredménytelenül szalmát csépeltek, mire ma délután Prohászka és én, a közben megérkezett Hardi³¹ bevonásával újabb ülésre ültünk össze, ahol már némi közeledés történt annyiban, hogy a csehszlovákok a plafon gondolatát eljuttették, és most inkább abban az irányban manővereznek, hogy az áruszállítások ütemét igyekeznek kitolni, amit persze mi kereken visszaautasítunk.

A keddi esti helyzet még nem alkalmas arra, hogy jóslásokba bocsátkozzam a felől, hogy van-e remény a megegyezésre, vagy sem. Gondolni kell azonban arra, hogy megegyezésre jutni ebben a kérdésben nem tudunk, amikor is a kapott utasításnak megfelelően a tárgyalásokat meg fogom szakítani. Megjegyzem, hogy azt a gondolatot, hogy amennyiben ők az áruszállításokat lassítani akarják, akkor lassítsuk mi is az áttelepítés ütemét, a csehszlovákok felháborodással utasították vissza. Akárhogy áll is a dolog, úgy látszik, a csehek maguk is látják, hogy csütörtökre készen lenni nem tudunk. Erre mutat Prohászkanak az a hozzászólás, hogy szükség esetén hajlandók volnánk-e nagypénteken és nagyszombaton, sőt az ünnepek alatt is tárgyalni, és hogy Miniszter Úr hajlandó volna-e pénteken vagy szombaton

³⁰ A telefonüzenet leírása közben történhetett elírás, hiszen a magyar fél nyilván a Szlovákiából Magyarországra áttelepülők költségeinek fedezéséhez igényelte a csehszlovák fél hozzájárulását.

³¹ *Hardi Róbert* közgazdász a Kereskedelem- és Szövetkezetügyi Minisztérium miniszteri tanácsosa, a Külkereskedelmi főosztály vezetője volt.

aláírni. Azt válaszoltam, hogy a magam személyében minden erőfeszítésre hajlandó vagyok, de ígéretet a Miniszter Úr nevében nem tehetek. Megjegyzendő még, hogy az ingóságok kiszállítására vonatkozó határozatot csak kedden este véglegesítették, úgy hogy az összeírások csak holnap kezdődhetnek meg. Így számolni kell azzal, hogy az első transzportok körül nehézségek és zavarok lesznek, amit előre láthattunk, amikor az április 8-i terminusba belementünk. Különböző puhatolódzások alapján kétségtelennek látszik, hogy a csehszlovák szakértői vonal a halasztást szintén szívesen látná. Ugyancsak kétségtelen azonban, hogy a politikai vonal a 8-i terminus megtartásához a legmerevebben ragaszkodik. Ma vacsora közben Prohászka követnek felvettem a lakosságcsereének 8-án való szimbolikus megkezdését, vagyis, hogy egy-egy vonatot mindkét részről indítsunk el, amelyet ők lefilmezhetnének, stb. és utána iktassunk be 8–10 nap szünetet, amely alatt az előkészületek nyugodtan lefolytathatók, és a tárgyalások szükség esetén folytathatók lennének. Meglepetésemre Prohászka ezt érdeklődéssel vette tudomásul, és nem volt elutasító. Kérdés, hogy Clementis mit szól hozzá. Megjegyzem még, hogy csütörtökön Pozsony város [a] felszabadulását ünnepli, amely alkalommal Clementist díszpolgárrá avatják, és ebből az alkalomból ünneplik majd a magyarokon aratott számos győzelme miatt. Éppen ezért közöltem Prohászkaival, hogy egy kicsit sok volna a magyar külügyminisztertől azt követelni, hogy mindezen asszisztáljon, és ezért egy csütörtöki aláírás nem jöhet számításba.

Egyes falvakból olyan hírek érkeznek, hogy a telepítésre, ill. első szállítmányokra kijelölt magyar gazdánál katonaság rekvirál. Az eddigi adatok inkább azt mutatják, hogy olyan gabonaneműeket rekvirálnak, amelyekből a megállapodás alapján csak fejkvótát szabad kivinni. Amennyiben egyéb rekvirálásokról megbízható adatok érkeznének, úgy ez esetleg alkalmat adhatna erélyes fellépésre, és szükség esetén a megszakításra is jogalapul szolgálhatna.

***

Eddig tart a főüzenet, melynek szövege éjjel 12-re készült el.

Hozzáfűzöm még a következőket.

A csehszlovák tagozat lényeges módosítás nélkül fogadta el javaslatunkat a 16-os véghatározatra vonatkozólag.³² Minden eleven és holt ingó leltár elszállítható. A vagyoni gondnokok elszámolási kötelezettségét kimondották. Késpénzben tartoznak fizetni. A fizetés teljesítéséig az áttelepítésre kijelölt

³² A lakosságcsere-egyezmény végrehajtásával kapcsolatos kérdések szabályozására létrehozott Magyar–Csehszlovák Vegyesbizottság 16. sz. véghatározata – az egyezmény szövegét figyelmen kívül hagyva – korlátozta a Csehszlovákiából áttelepülő magyarok ingóságainak áthozatalát. Ismertetését lásd a [17] 166. sz. jkv. [53] napirendi pontjához tartozó 56. jegyzetben, a hatályon kívül helyezésére vonatkozó 26. sz. véghatározat ismertetését a [20] 169. sz. jkv. 14. napirendi pontjához tartozó 24. jegyzetben. (Lásd még: VADKERTY, 2001, 269–273., POPÉLY, 2006, 122–123.)

magyarok helyükön maradnak. Tulajdonukba visszahelyeztetnek, iparukat szabadon folytathatják.

MOL XIX-J-1-j-1945-64-Cseh-16/b-125/res.-pol./1947. sz. (38. d.) Géppel írt, aláírás nélküli tisztázat. Az első oldalon fent középen a Külügyminisztérium iktatóbélyegzőjének lenyomata. E szerint 1947. április 3-án iktatták.

A [21] 170. sz. jkv. b) melléklete a [4] napirendi ponthoz.

[Az Áttelepítési Kormánybiztosság megszervezése és működése
1946 júliusától 1947 márciusáig]

MAGYAR ÁTTELEPÍTÉSI KORMÁNYBIZTOSSÁG

Jelentés
a Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság működéséről

A Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság 1946 júliusának a végén kezdte meg működését a Minisztertanács 1946. július 17-i ülésének határozata alapján.³³ A Hivatal felállításáról és eddigi munkájáról az alábbi jelentést van szerencsém tisztelettel a Minisztertanács elé terjeszteni.³⁴

Elhelyezés

A Kormánybiztosság működését a Géza utca 2. szám alatti kiutalt romépületben kezdte meg, amelyet a Miniszterelnökségtől kölcsönzött bútorokkal rendeztem be. A munka ablak nélküli helyiségekben indult, és az emeletek között kőműves állványokon lehetett közlekedni. Minthogy tére ebben a helyiségben maradni nem lehetett, 1946. november 25-én hivatalomat átköltöztettem a Közellátásügyi Minisztérium Paulay Ede utca 52. szám alatt levő helyiségébe, és a Központi Lakáshivatal Nagymező utca 1. szám alatti épületébe. Jelenleg hivatalom e két, egymáshoz közel eső épületben van el-

³³ A kormánybiztosság létesítéséről, feladatköréről jogszabály nem rendelkezett, csupán a kormánybiztos kinevezéséről jelent meg közlemény a Magyar Közlönyben. (Lásd: NF MT. JKV. 1946, a [39] 122. sz. jkv. 6. napirendi pontját.) Ennek következtében a jelentés által tárgyalt időszakban önálló költségvetéssel és kinevezett személyzettel nem rendelkezett. Működési kiadásairól a Miniszterelnökség költségvetésében gondoskodtak, személyzetét pedig a különböző tárcáktól átrendelt tisztviselők alkották. E sajátos helyzettel áll összefüggésben a Magyar Állam Szervei c. lexikonban, és valószínűleg ennek nyomán az NF MT. JKV. 1946, Bevezetésének 28–29. oldalán található azon téves adat, hogy a Kormánybiztosságot csak 1947 áprilisában szervezték meg. A tévedés alapja, hogy a működését szabályozó kormányrendelet valóban ekkor jelent meg, és ekkor szervezték önálló költségvetési intézménnyé. Lásd ezzel kapcsolatban a [23] 172. sz. jkv. 49. napirendi pontját és b) mellékletét.

³⁴ A minisztertanács napirendjén a Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság működésének értékelése, illetve az itt közölt jelentés nem szerepelt.

helyezve, ahol a rendelkezésre álló helyiségek legracionálisabb kihasználásával is állandó elhelyezési gondokkal kell megküzdeni.

S z e m é l y z e t

A Kormánybiztosság 1946. december 31-ig 57 fővel dolgozott. 1947. január 1-től a Pénzügyminisztérium jóváhagyásával, a Minisztertanács hozzájárulásával a Kormánybiztosság létszáma 151 főben határozott meg.³⁵ 1947. március hó 4-én a Gazdasági Főtanács és a Minisztertanács döntése alapján a Gazdasági Főtanács, a belügyminiszter, a közlekedésügyi miniszter, a pénzügyminiszter és az Áttelepítési Kormánybiztosság kiküldöttjeiből öttagú bizottság létesült a Kormánybiztosság mellett.³⁶ Az öttagú bizottság a küszöbönálló áttelepítés megkezdésére és végrehajtására Hivatalom létszámát 220 főben állapította meg.

A Kormánybiztosság működésével kapcsolatos költségkihatások

A Kormánybiztosság a rendelkezésre bocsájtott hitelből 1946. augusztus hó 1-től 1947. február hó 28-ig, 7 hónapon keresztül, összesen 1 297 006,31 forintot használt fel a hivatal mellé kirendelt számvevőség kimutatása szerint. Ezen összeg megoszlása a következő volt:

Személyi járandóságok.....	350 529,05 Ft
Dologi kiadások.....	275 629,66 „
Gépkocsi fenntartási és üzemi költség.....	195 093,30 „
Kiküldetési költségek.....	133 346,25 „
Áttelepítéssel kapcsolatos kiadások.....	208 639,84 „
Magyar–Csehszlovák Vegyesbizottság költségei.....	116 538,57 „
Pozsonyi gazdasági szerv költségei.....	17 229,64 „

Kiadások összesen: 1 297 006,31 Ft

1947. március hó 4-én³⁷ a Minisztertanács a kezdődő áttelepítések lebonyolítására rendkívüli hitelként 6 000 000 forintos hitelkeretet állapított meg,³⁸ amelyből a Kormánybiztosság mellé kirendelt Ötösbizottság a márciusi legsürgősebb szükségletekre 740 000 forint igénybevételét határozta el. A fentiek szerint a Kormánybiztosság az elmúlt 7 hónap alatt átlagosan havonta 185 000 forintot használt fel. A Vegyesbizottság költségei hivatalom költségvetésében vannak beállítva, a Bizottság azonban nem tartozik hivatalom keretébe.

³⁵ Az erre vonatkozó minisztertanácsi határozat nem ismeretes.

³⁶ Lásd e kötetben a [17] 166. sz. jkv. [53] napirendi pontját. A Gazdasági Főtanács ülése március 4-én, a minisztertanács ülése március 5-én volt.

³⁷ Helyesen: 5-én.

³⁸ A minisztertanács a fent hivatkozott ülésén döntött a 6 000 000 Ft-os hitelkeretről is.

Ügyiratforgalom és munkateljesítmény

A Kormánybiztosság 1946 augusztusában, működése első hónapjában 898 ügydarabot intézett el. 1946. évben összesen 26 536 ügydarab képezte a hivatal forgalmát. 1947. január 1-től 1947. február 28-ig az iktatott ügyiratok darabszáma 8483, ugyanezen időpontig összesen 35 019 darab ügyirat képezi hivatalom forgalmát. A postán továbbított levelek darabszáma 1947. február 28-ig 14 737 darab. A leírt tisztázatok darabszáma havonta átlag 950 darab. A stencilsokszorosítások havi darabszáma átlag 7500 darab. A segédhivatal forgalma az iktatott ügyiratok átlag háromszorosa, mert egy irat több esetben fordul meg kezelésében

A Kormánybiztosság szervezete

Hivatalomat az áttelepítés előkészítéséhez és végrehajtásához képest folyamatosan szerveztem meg. Osztályokat és ügyosztályokat csak akkor hívtam életre, amikor az előkészítés és végrehajtás során felmerülő új feladatok új feladatköröket alakítottak ki. Jelenleg a Kormánybiztosság három osztályra oszlik:

I. Elnöki osztály. Ügyosztályai: Személyzeti, Pénzügyi, Gazdasági, Közigazgatási és jogi, Sajtó osztály és Segédhivatal.

II. Telepítési osztály. Ügyosztályai: Statisztikai, Telepítési, Elhelyezési, Közlekedési, Belföldi kirendeltségi, Kárügyi osztály és a Csehszlovákiában működő Pozsonyi Kirendeltség.

III. Szociális osztály. Ügyosztályai: Szervezési, Segélyezési ügyosztály és a Fogadóállomások ügyosztálya.

A Kormánybiztosság mellett a pénzügyminiszter által mellérendelt számvevőség működik.

A Kormánybiztosság mellé rendelt Ötösbizottság hozzájárulása lehetővé tette hivatalom vidéki szervezetének felállítását, az áttelepítés helyi megszervezésének végrehajtására. E hozzájárulás alapján 8 fogadóállomást állítottam fel azokon a helyeken, ahol áttelepítendő oszlopok az ország területére érnek. Ilyen állomások: Oroszvárott, Komáromban, Szobon, Somoskőújfalun, Bánrévén, Hídvégardón, Hidasnémetiben, Sátoraljaújhelyen és Drégelypalánkon működnek.

Azt a területet, amelyről a kitelepítés, és amelyre a betelepítés történik, az ország területén működő csehszlovák hivatali hálózat figyelembevételével 18 körzetre osztottam, amelyekben megyeszékhelyeken 17 kormánybiztosi kirendeltséget állítottam fel a kitelepítés és a betelepítés helyszíni végrehajtására. Kirendeltségeim a következő helységekből székelnek: Komárom, Győr, Székesfehérvár, Sopron, Kaposvár, Szekszárd, Pécs, Baja, Kecskemét, Békéscsaba, Tótkomlós, Szarvas, Nyíregyháza, Gyöngyös, Miskolc, Balassagyarmat, Budapest.

Munkálatok a Vegyesbizottság tárgyalásaira

Hivatalom mindenekelőtt a vegyesbizottsági tárgyalásokhoz szükséges munkálatokat végezte el, és előkészítette a telepítés végrehajtását. Meg kellett vizsgálni az ország 1100 községében a Magyarországból kitelepülésre jelentkező 92 390 személyt. Sokszorosítani kellett a csehszlovákok által kitelepülésre kijelölt 183 080 személyt tartalmazó jegyzékeket, és megküldeni a helyi hatóságoknak, valamint hivatalom pozsonyi kirendeltségének, amely, a Külügyminisztérium felügyelete alá tartozott Meghatalmazotti Hivatal közbejöttével, az áttelepítésre való utalást tartalmazó védlevéllel látta el a kitelepítésre kijelölt csehszlovákiai magyarokat.

Összeállítottam azoknak a magyaroknak több mint 20 000-es névjegyzékét, akik 1938 után jöttek a mai Magyarországra területére. Összeállítottam azoknak a magyaroknak 19 000 személyt tartalmazó névjegyzékét, akik az egyezmény értelmében Csehszlovákiába utazhatnak ingóságai felkutatására. Feldolgoztattam a 19 000 bejelentés teljes ingósági leltárát, hogy biztos adatokkal rendelkezünk a Csehszlovákiában maradt magyar ingóvagyon terjedelméről és részleteiről.

Előkészületek a telepítésre

Az előkészületek keretében felvetttem a Magyarországról Csehszlovákiába jelentkező személyek teljes vagyoni helyzetét, hogy az egyezményben biztosított telepítési bázis terjedelmét tisztázzam. Statisztikai osztályom minden szempontra kiterjedő munkálatokat végzett a kitelepülők vagyoni helyzetéről, a vagyoni bázis területi, községenkénti és családonkénti megoszlásáról, hogy a telepítési terv végrehajtásánál minden adat rendelkezésre áll. Ugyanakkor feldolgozta a csehszlovákok által átnyújtott, és a kitelepítendő magyarokat tartalmazó névjegyzékeket, pontos foglalkozási statisztikát készítve róluk. Mivel tisztázódott a munkálatok során, hogy a magyarországi csehszlovákok után csupán 54 000 katasztrális hold mezőgazdasági terület marad, amit azonban a visszajelentkezők száma még csökkent, a Kormánybiztosság erejét arra fordította, hogy telepítési területeket biztosítson. Az Országos Földbirtokrendező Tanács közbejöttével a Megyei Tanácsok és Revíziós Bizottságok mellé megbízottakat küldtem, akik 18 000 katasztrális hold igénybe vehető területet, és mintegy 2500 lakásra alkalmas házat kutattak fel az ország területén. A Földművelésügyi Minisztériummal biztosítottam, hogy amennyiben a telepítés koratavasszal megindulna, az ország területén 150 000 katasztrális holdat kitevő meg nem művelt területet, bérletek formájában az áttelepülés javára biztosítja. Borsod Vármegyében menekülteket már sikerült is ezen az alapon megélhetéshez juttatni.

Előzetes telepítés

A Vegyesbizottság 8. véghatározata alapján Csehszlovákia lehetőséget kapott ingatlan vagyonnal nem rendelkező magyarországi jelentkezők áttelepítésére, közúti szállítással. Ez az áttelepítés 1946. június 15-től november hó

30-ig ment végbe, összesen 25 telepítő oszlop keretében. Összesen 8630 személy hagyta el Magyarország területét, és ebből az egyezmény értelmében érvényesen 5837 személy települt ki. A csehszlovákok 10 377 személy kitelepítését jelentették be, amiből 1747 személy visszamaradt. Hivatalom szervei a telepítés lebonyolításánál családonként, községenként és az oszlopok mellett közreműködtek, és előkészítették a kitelepítés vegyesbizottsági végrehajtásának a munkáját.

Hivatalom ugyanakkor megkezdte a kvótába beszámítható, és az ország területén tartózkodó, valamint a deportálások elől idemenekült magyarok rendszeres letelepítését. E munka során a mezőgazdasági telepítés vonalán 231 telekjuttatást, 25 házjuttatást eszközöltünk az OFT közbejöttével. Az Elhelyezésügyi ügyosztály 223 ipari segéd munkást, iparost, kereskedőt, tanoncot és háztartási alkalmazottat helyezett el, majdnem minden esetben családtagjaikkal együtt. 295 menekült család elhelyezése folyamatban van. Az előzetes áttelepítés következtében megürült lakásokat a Kormánybiztoság kezelte, a 12 110/1946. ME számú kormányrendelet alapján 45 napos határidőn belül. Ez alatt az idő alatt a már ittlévő, és kvótába beszámítható csehszlovákiai magyaroknak 500 lakást utaltattam ki. A deportálás elől menekült családok közül 78-nak biztosítottunk lakást. Ugyanakkor 300 lakás-cserét is eszközöltünk.

Szociális gondozás

A deportálás nagyobb számú menekülést idézett elő az ország területére. A menekülők nagyobb száma és a menekülés körülményei szükségessé tették a gyorssegélyezés megteremtését. Erre tekintettel hivatalom gyűjtési akciókat kezdeményezett, amelyek 200 000 forint segélyezési alapot eredményeztek. A menekültek fogadására Rajkától Salgótarjánig kirendeltségeket állítottam fel. A szociális ügyosztály vidéki szervei mintegy 8000 embert segélyeztek, és 15 000-re tehető azoknak a száma, akiknek ügyes-bajos dolgaiban eljárak. A budapesti központ 380 családot ruhasegélyben részesített és 340 személyt pénzbeli gyorssegélyben. Ez az ügyosztály előkészületeket tett az esetlegesen felmerülő átmeneti elhelyezések megszervezésére is. Ennek keretében 1500 darab ágyat biztosítottunk a honvédelmi miniszter részéről. Ezeket a táborhelyeket takarók, szalmazsákok beszerzésével fogadóképesekké tudjuk tenni.

A rendszeres telepítés megszervezése

A rendszeres telepítés megszervezésénél a következő akadályokkal kell hivatalomnak megküzdenie. A csehszlovákok 183 000 kitelepítendő magyar nevét nyújtották át a foglalkozás megjelölésével, holott az egyezmény hatálya alá körülbelül 72 000 csehszlovákiai magyar vonható. Magyarországon a kitelepülés önkéntessége következtében szinte meghatározhatatlan, hogy ki hagyja el az ország területét, fenntartva végleges települési szándékát. A telepítésre kerülő csoportok kiválasztása a csehszlovákok kezében van. Hi-

vatalom ennek következtében arra kényszerül, hogy a csehszlovákokkal való közvetlen tárgyalások útján biztosítsa a párosítás, illetve ikresítés tekintetében szükséges szempontokat. Az önkéntesség következtében visszamaradók új, az egyezményen kívüli telepítési lehetőségek biztosítását teszik szükségessé. Az eddigi munkálatok során ezt az Országos Földbirtokrendező Tanáccsal karöltve biztosítottam. Kirendeltségeimnek megküldtem a területekre eső telepítési kereten belül a családokra szóló behelyezés tervezetét, az április 8-án meginduló 3000 család elhelyezésére nézve.

A vagyoni összeíró bizottságokat, szám szerint 60-at Magyarországon, 60-at Csehszlovákiában, felállítottam. A bizottságok mindkét oldalon teljes kiképzés után, munkára készen állanak, hogy bármely pillanatban megkezdjék az áttelepülők vagyonának összeírását. A bizottságok ellenőrzésére földművelésügyi szakértőket kértem a Földművelésügyi Minisztériumtól.

Közlekedésügyi osztályom Pozsonyban együttdolgozik a csehszlovák szervezetekkel a közös vasúti közlekedési terv kidolgozásán. A közúti szállítás lebonyolítására hivatalom a csehszlovák feladatok megoldására a MÁVAUT-tal, a hazai szállítási feladatok megoldására pedig a MATEOSZ-szal kötött szerződést.

Új szervezet szükségessége

A március 27-i minisztertanács úgy határozott, hogy a csehszlovákiai magyarok letelepítését a svábok összetelepítése útján kell megoldani. Ennek következtében a végrehajtás vonalán a csehszlovák–magyar népcserre lebonyolítása és a sváb kérdés megoldása összekapcsolódott. Ez a helyzet szükségessé tenné e kapcsolatba hozott két feladat lebonyolítására egy egységes szerv felállítását, amit takarékosági szempontok indokoltá tesznek.

Budapest, 1947. évi március hó 31-én.

MOL XIX-A-1-j-1947-XXVII/b-4199. sz. Gépelt, stencil eljárással sokszorosított aláírás nélküli tisztázat. Jócsik Lajos a Kormánybiztosság hivatalos levélpapírján saját kezűleg aláírt kísérőlevéllel küldte meg a jelentést a miniszterelnöknek.

Két nappal később a Gazdasági Főtanács ülésén a következő határozat született: „[AGF] a Szlovákiából áttelepíthető magyarok letelepítésének előmozdítására a Csehszlovákiából történő áttelepítések, valamint a magyarországi belső telepítések ügyeinek egyesítését határozta el a földművelésügyi miniszter irányítása alatt az Országos Földbirtokrendező Tanács, illetőleg a Földhivatal kezelésében. Az ügykörök egyesítése következtében az Áttelepítési Kormánybiztosságot egészében, és a Belügyminisztérium Népgondozó Hivatalának megfelelően kitérgyalt részlegét haladéktalanul össze kell olvasztani, az így egyesülő hivatalok pedig folyamatosan beolvadnak a Földhivatalba.” (MOL XIX-A-10. Stab. XXXIX. ülés, 1947. ápr. 2., 35. napirendi pont.)

Az Áttelepítési Kormánybiztosság élére kinevezett Hajdú István ([22] 171. sz. jkv. 9. napirendi pont) egyik fő feladataként szintén az áttelepítési ügyeknek az Országos Földhivatal feladatkörébe való beolvastását jelölték meg. (A Kormánybiztosság átszervezésével kapcsolatos – részben Hajdú István által készített tervezetek, javaslatok megtalálhatók: MOL XIX-A-1-j-1947-XXVII/b tétel.)

Valójában azonban ezt az elképzelést csak részben, és csak hónapokkal később valósították meg. A német lakosság kitelepítésével kapcsolatos ügyeket továbbra is a Belügy-

[21] 170. 1947. március 31.

minisztérium intézte. A minisztertanács két héttel későbbi, 1947. április 17-ei ülésén elfogadott 5300/1947. ME sz. r. (MK április 27., 95. sz.) pedig a kormánybiztos és az alája tartozó hivatali szervezet önállóságát megerősítette. (Lásd a [23] 172. sz. jkv. 49. napirendi pontját.) Később 1947 végén, 1948 elején ennek ellenére a Kormánybiztosság területi kirendeltségei fokozatosan beolvadtak a megyei földhivatalokba. A Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság azonban a lakosságcsere lezárásáig megőrizte önállóságát. Tényleges megszüntetésére csak 1949 májusában került sor. Lásd a 8104–773/1949. GF sz. határozatot (GF HT 1949. IV. 7., 14. sz.), illetve a 40066/1949. Korm. sz. rendeletet (MK 1949. V. 28., 113. sz.).

[22] 171.

JEGYZŐKÖNYV

az 1947. évi április hó 10. napján de. 11 órakor
Nagy Ferenc elnöklete alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter
Szakasits Árpád államminiszter
Dobi István államminiszter
Gyöngyösi János külügyminiszter
Rajk László belügyminiszter
Dr. Nyárády [Nyárádi] Miklós
pénzügyminiszter
Bán Antal iparügyi miniszter
Dr. Báránys Károly földművelés-
ügyi miniszter
Rónai Sándor kereskedelem- és
szövetkezetiügyi miniszter
képviselőként *Koszér Nándor*
államtitkár
Dr. Ortutay Gyula vallás- és közok-
tatásügyi miniszter
Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter
Dr. Ries István igazságügyminisz-
ter képviselőként *dr. Pongrácz*
Aladár államtitkár

Dinnyés Lajos honvédelmi minisz-
ter képviselőként *Zentay Vilmos*
államtitkár
Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter
képviselőként *Varga Lajos*
államtitkár
Veres Péter építés- és közmunka-
ügyi miniszter
Dr. Erőss János közellátásügyi
miniszter
Mihályfi Ernő tájékoztatásügyi
miniszter
Dr. Balogh István miniszterelnök-
ségi politikai államtitkár
Dr. Bojta Béla miniszterelnökségi
adminisztratív államtitkár, a
minisztertanács jegyzője

1.

[Nagy] Miniszterelnök: megnyitja a minisztertanács ülését. Üdvözli a minisztertanácson először megjelenő Nyárádi pénzügyminisztert, sok szerencsét kíván részére, működésével pedig a magyar nép javára sok sikert. – Bejelent, hogy Debrecen város munkáspárti nemzetgyűlési képviselői megjelentek nála és közölték vele, hogy Debrecenben a munkanélküliek száma 8500-ra tehető. Ebből a nagy tömegeből az Építés- [és Közmunka]ügyi Minisztérium foglalkoztat egy nagyobb csoportot egyelőre. Naponta megismétlődő tüntetések vannak, s egyik napon olyan méretűvé fajultak, hogy foglalkozni kellett azzal a gondolattal, mit kell csinálni. Az előtt a választás előtt állottak, hogy

a rendőrség segítségét veszik igénybe, vagy pedig vállalják a felelősséget legalább 600 ember foglalkoztatásáért. Ezen a héten még foglalkoztatnak 1000 embert, de nem tudnak 400 embernél többet fizetni. A helyzet egészen súlyos. Kéri a kormány segítségét [sic!], legalább a középületek felépítéséhez foghassanak hozzá, hogy az építkezésekkel megkezdődjék a munkahiány megszüntetése. Jelenleg konkrét és sürgős ügy 600 munkásnak a fizetése, amit a képviselők magukra vállaltak és már munkába is állították őket.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: a közmunkaügyi miniszternek kell ezzel a kérdéssel foglalkozni.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: az előirányzott összeg március 31-ig már el van diszponálva. Március 31-e után már más pénzekből segítettek a munkanélkülieken. 99 millió forint értékű ilyen közmunkakérelem érkezett be, amire 10 millió forintos rendkívüli póthitelt szavaztak meg, ez azonban a munkanélküliség csökkentésére nem elegendő.

Szakasits Árpád államminiszter: a munkáspártok nagy önmegtadással elhárították még a gondolatát is annak, hogy munkanélküli segínyt vezessenek be, nehogy aláássák ezzel az állam pénzügyeit. Viszont ha ilyen egészen komoly esetek merülnek fel, mint amilyen Szegeden is és Debrecenben, de másutt is volt, pl. aszályos területeken, vagy olyan területeken, ahol különösen sok az építőmunkások száma, ott az állam pénzügyei szilárdságának figyelembevételével, mégis kell valami lehetőséget találni, hogy a demokráciában ne haljanak éhen az emberek. A Gazdasági Főtanács főtitkárának egy áttekintés alapján lesz módja megnézni, hogy mi az az összeg, ami mozgósítható volna erre a célra, s valami segítséget tudnánk vele nyújtani.

Rákosi Mátyás államminiszter: miután itt most jelenleg 600 emberről van szó, a következőket javasolja: tekintettel arra, hogy a tavaszi munkák az időjárás miatt egy kicsit elhúzódtak és tekintettel arra, hogy a nemzetgyűlési képviselők erre a hétre már hozzájárultak a foglalkoztatáshoz, sőt már munkába is állították a munkásokat, most már ne dezavualjuk őket, fizessünk, de még ennek a hétnek a folyamán rendezni és megoldani kell a kérdést. Meg kell találni erre a fedezetet vagy az újjáépítési keretben, vagy esetleg póthitel formájában. Javasolja azonban, hogy ne csak a helyiek véleményén induljanak el, hanem az újjáépítési miniszter [sic!] és a Gazdasági Főtanács küldje ki a helyszínre 1–1 emberét és vizsgálják ki az állapotokat. Egy ember heti fizetése 70 forint, tehát 100–110 000 forintot jelent a vállalt kiadás. Ezen a héten 400, a jövő héten maximum 800 emberre lehet számítani, kiket okvetlen foglalkoztatni kell Debrecenben.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: a Közmunkatanácsnak a pénze, ami befolyik a közmunkaváltságból, nem elegendő nagyarányú segítségek felhasználására. Ott van pl. Székesfehérvár, amelynek nincs környéke, s igen súlyos helyzetben van. Ezek a súlyos munkanélküli állapotok kb. a nyár derekáig fognak tartani, amíg a mezőgazdasági munkák megkezdődnek.

Dobi István államminiszter: a munkanélküli munkások helyzete kétség nélkül igen nehéz volt, de most még nehezebb a munkanélküliek helyzete,

mint régen. Megvan a remény, hogy a mezőgazdasági munkák megindulnak, de kevés a jómódú gazda. A mezőgazdaság sem fog tudni foglalkoztatni munkásokat, csak az esetben, ha a mezőgazdaság segítségére sietünk jelentősebb összegű kölcsönnel.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtíkára*: háromezer községet nem lehet megsegíteni, mert az, amit tudnánk nekik adni, az nem bír jelentőséggel.

Minisztertanács hozzájárult ahhoz, hogy a folyó héten négyszáz, s a következő héten legfeljebb 800 munkás foglalkoztatásáról a kormány gondoskodik Debrecenben.¹

2.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges egyes rendelkezésekről szóló 5000/1946. ME sz. rendelet kiegészítése tárgyában.

[Rajk] *Belügyminiszter*: itt nem egyszerű terminus-meghosszabbításról van szó, hanem a 9050/1946. ME sz. rendelet komoly módosításáról, amellyel csak elhúzódnak az ügyek. A rendelet következtében a négyes bizottság által már véglegesen letárgyalt ügyeket most újra lehet tárgyalás alá venni. Ugyanis a 2. § alapján az igazoló bizottságokon keresztül sérelmet jelenthetnek be. Kéri a rendelet levételét a napirendről, s tárcaközi bizottság elé utalni, mert nem érdeke az országnak, hogy akit egyszer már e négyes bizottság elutasított, ugyanazok az ügyeket még egyszer elővegyék.

Bojta Béla államtitkár: nem lát sérelmet a rendeletben, mert nem azt jelenti, hogy akiket egyszer már elbíralt a négyes bizottság, azokat újra tárgyalják le, hanem a létszámban a központi bizottságok B-listázása által, továbbá a 11 000/1946. ME sz. rendelet alkalmazása folytán megüresedett helyeket lehet betölteni.

[Rajk] *Belügyminiszter*: akkor a rendeletet precízen kell megfogalmazni, s a kizáró okokat tüzetesebben fel kell sorolni.

Bojta Béla államtitkár: akkor javasolja elvileg elfogadni, a 2 §-t pedig részleteiben a belügyminiszterrel még letárgyalják és összeegyeztetik.

Minisztertanács az előterjesztést elvileg elfogadta azzal, hogy a 2. § rendelkezéseit a belügyminiszterrel le kell tárgyalni és összeegyeztetni.²

¹ A munkanélküliség kérdéséről lásd a [8] 157. sz. jkv. 70. napirendi pontját és e) mellékletét. Lásd továbbá a [24] 173. sz. jkv. 1. napirendi pontját. A probléma átfogó kezeléséről valójában csak hetekkel később tárgyalt a GF. Lásd: MOL XIX-A-10-Stab. XLII. ülés, 1947. május 7., 6. pont, amelyet a [24] 173. sz. jkv. 3. sz. jegyzetében ismertetünk.

² Az 5000/1946. ME sz. r.-ről, a 9050/1946. ME sz. r.-ről, valamint a 11 000/1946. ME sz. r.-ről bővebben lásd: NF Mt. Jkv. 1946, a [25] 108. sz. jkv. 1., a [44] 127. sz. jkv. [18], illetve az [57] 140. sz. jkv. 15. napirendi pontját. A javaslat közvetlen előzményéről lásd a [16] 165. sz. jkv. 7. napirendi pontját. Akkor a felülvizsgálati kérelmek beadásának végső határidejét 1947. március 31-ében állapították meg.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható szám nélküli előterjesztés és jogszabálytervezet az el-

3.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát az 5000/1946. ME sz. rendelet kiegészítése tárgyában, szerződéses közszolgálati alkalmazottak illetményei kezdő időpontjának megállapítása iránt. A rendelet lényege az, hogy vannak szerződésesek is, akiket visszaveszünk, de a rendelet gondoskodik arról, hogy visszamenőleges illetményt ne kapjanak.

Szakasits Árpád államminiszter: ez helyes és elfogadható.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előzetesen nem tárgyalatott le az illetményjogi ügyosztállyal, kéri utólagosan bemutatni és észrevételeztetni.

Rákosi Mátyás államminiszter: nem valószínű, hogy ezt ellenezze az illetményjogi osztály.

Minisztertanács az előterjesztést elvileg elfogadta azzal, hogy a Pénzügyminisztérium illetményjogi osztályának közzététel előtt bemutatandó esetleges észrevételezés végett.³

4.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát a Centrum Nyomda és Kiadó-vállalat Rt., továbbá a Sárkány Nyomda Rt. Vállalatok elhagyott javak kormánybiztosi eladásához való hozzájárulás tárgyában.

Rákosi Mátyás államminiszter: kéri levenni a napirendről.

Szakasits Árpád államminiszter: szintén kéri levenni, mert nem érti, hogy miért a Nemzeti Hitelintézet Rt. budapesti cég teszi az ajánlatot.

Dr. Balogh István: ez csak formalitás, s így kerül 48% az állam, 48% a vallási alap tulajdonába, ami tulajdonképpen szintén az államé és a fennmaradó 4%-ot kapja a bank, de vevőként a bankot kellett felléptetni.

[Bán] Iparügyi miniszter: ellenzi ezt az eladást.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: elfogadhatónak tartja a javaslatot, részleteiben le kell tárgyalni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴

---

bocsátások revíziójára a 9050/1946. ME sz. rendeletben, illetve az annak kiegészítésére vonatkozó rendeletekben meghatározott határidő 1947. április 30-áig történő meghosszabbítását, és egyben e határral a felülvizsgálatnak az ország egész területén való befejezését javasolta. A vitatott 2. § azonban meghatározott esetekben e határnap után is lehetővé tette egyes közalkalmazottak visszavételét.

A minisztertanács egy hónappal később Nagy Ferenc miniszterelnök javaslata alapján tárgyalta ismét az előterjesztésről (lásd a [26] 175. sz. jkv. 5. napirendi pontját). Az ennek nyomán kiadott 6080/1947. ME sz. r. (MK RT május 15., 109. sz.), 1. §-a csaknem szó szerint megegyezik az itt tárgyalt rendelettervezet 1. §-ával. A rendelet a felülvizsgálat lezárásának határidejét végül is 1947. június 15-én határozta meg, ugyanakkor a 23 750/1946. ME sz. rendeletre való utalással még mindig adott lehetőséget további kivételekre. A vitatott 2. §-t a közzétett rendeletből kihagyták.

³ A jegyzőkönyv mellett szöveges előterjesztés nem található, csupán az Igazságügyminisztérium Törvényelőkészítő osztályán készült rendelettervezet. Lásd a 4940/1947. ME sz. rendeletet, MK április 22. 90. sz.

⁴ A 3795/1947. ME sz. előterjesztés szerint a két nyomdára a Nemzeti Hitelintézet Rt. tett

5.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát az elhagyott javak rendelettervezete tárgyában.

Szakasits Árpád államminiszter: kéri ezt még egyszer pártközi értekezlet elé vinni.⁵

Dr. Balogh István: már volt pártközi értekezlet előtt, s felhívja a minisztertanács figyelmét, hogy a késedelem mindennap csak kárt jelent az államra nézve. Az Elhagyott Javak [Kormánybiztosság]nál tudják azt, hogy fel fogják a hivatalt oszlatni, s ilyen lelkiállapotban roppant nehéz a tisztviselőktől becsületes munkát követelni. Roppant nagy érdek, hogy minél hamarabb meglegyen ez a rendelet.

[Bán] Iparügyi miniszter: kétségtelen, hogy a kérdést egyszer rendezni kell, azonban emlékeztetni kívánja a minisztertanácsot, hogy a legutóbbi ülésen úgy a pénzügyminiszter, mint az igazságügyminiszter bejelentették, ők is dolgoznak ki egy javaslatot, amit ide akarnak hozni, tehát szükséges lenne a kettőnek az összeegyeztetése, ahol természetesen az iparügyi érdekek is érvényesülnének. Tartassék egy újabb értekezlet, melyen a tárcák és a pártok képviselői is vegyenek részt.

Dr. Balogh István: ebben az esetben arra kéri a minisztereket, hogy ha nem személyesen jelennek meg, úgy adjanak megbízottjaiknak *pouvoir-t*, és megegyezés esetén a minisztertanácson már ne boruljon fel a megállapodás.

[Bán] Iparügyi miniszter: vannak koalíciós ügyek, amelyben a megegyezés nehéz.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtárcára: a rendelet elfogadható. Lehet még azért módosítani jobbra, vagy balra, de az állami kézbevételt meg kell csinálni. Lényegbevágó ellentétek nincsenek már. Hihetetlen értéket veszünk így el napról napra a rendelet késleltetése miatt. Vétessék jegyzőkönyvbe, hogy melyek azok a minisztériumok, melyek ellenzik, vagy kifogásaik vannak a rendelettel szemben, s maximum egy hét leforgása alatt jöjjön létre megegyezés ebben a kérdésben.

Dr. Balogh István: egy héten belül meg akarja még tartani az értekezletet.

Rákosi Mátyás államminiszter: a 23. § szerint Gyámügyi Tanács alakul, s ennek a Tanácsnak tagjai közé be van véve a Polgári Demokrata Párt is, ezt kéri kihagyni.

Dr. Balogh István: ez tévedésből került csak be. Tehát egy héten belül összehívja az igazságügyminiszter, pénzügyminiszter, kereskedelem- és szö-

---

vételi ajánlatot 100 000, illetve 200 000 Ft. összegben, amelyet öt év alatt, öt részletben törlesztett volna. Az elhagyott javak kormánybiztosának a Miniszterelnökséghez intézett, 1947. február 22-én keltezett átirata szerint a Nemzeti Hitelintézet Rt. az ügyben csak közvetítő szerepet játszott, és a két nyomdát valójában a Kisgazdapárt vette meg. (MOL XIX-A-1-j-1947-XXIII-3795.)

⁵ Az elhagyott javak kérdésének pártközi értekezleten való tárgyalására sem az ezt megelőző időszakból, sem a következő időszakból nem rendelkezünk adatokkal.

vetkezetügyi miniszter, földművelésügyi miniszter, belügyminiszter, népjóléti miniszter, honvédelmi miniszter képviselőit és velük letárgyalja a kérdést, s a következő minisztertanács elé újra fogja hozni. Most leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶

6.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát a 6800/1946. ME számú rendelet módosítása tárgyában.

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pongrácz Aladár államtitkár]: szövegezési észrevételei vannak.

Dr. Balogh István: azokat már figyelembe vette és bedolgoztatta.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁷

7.

Dr. Balogh István: bejelenti, hogy az Áttelepítési Kormánybiztosság javaslata a Közellátásügyi Minisztériumhoz tartozó UNRRA-autóknak [a] csehszlovák áttelepüléssel kapcsolatban való igénybevétele tárgyában, időközben vett értesülése szerint tárgytalanná vált, mert MATEOSZ-kocsikat vettek igénybe.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸

8.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát özv. dr. Réthy Gyuláné kegyelmi ellátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹

---

⁶ Az elhagyott javakkal kapcsolatos kérdések újraszabályozásáról lásd a [10] 159. sz. jkv. 1., illetve a [20] 169. sz. jkv. 5. napirendi pontját, továbbá lásd még a [24] 173. sz. jkv. 8. napirendi pontját és jegyzetét.

⁷ Előzményéről lásd a [20] 169. sz. jkv. 6. napirendi pontját. A 6800/1946. ME sz. r. (MK június 14., 133. sz.) a B-lista-rendeletnek a nyugdíjasokra való kiterjesztéséről szólt. (Lásd: NF МТ. jkv. 1946, a [31] 114. sz. jkv. [46] napirendi pontját.) Az előterjesztés alapján kiadott 4400/1947. ME sz. rendelet (MK április 17., 86. sz.) az addig még el nem bíralt nyugdíjas közszolgálati alkalmazottak nyugdíjának felülvizsgálatára a Miniszterelnökségen új bizottságok létesítését, és a felülvizsgálat 1947. június 30-ig való befejezését rendelte el.

⁸ Az áttelepítési kormánybiztos Eln. 329/1947. sz. előterjesztése megtalálható a VKM iratanyagában: MOL XIX-I-1-s-2340/1947. szám alatt.

⁹ A 2448/1947. ME sz. előterjesztés szerint a 69 éves hadiözvegy férje az első világháború idején haditudósítóként teljesített szolgálatot a Miniszterelnökségen.

9.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát Hajdú István miniszteri osztályfőnök, az Országos Földhivatal ügyvezető igazgatójának áttelepítési kormánybiztossá váló kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰

10.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát négy db. használhatatlan miniszterelnökségi gépkocsi eladása tárgyában.

Rákosi Mátyás államminiszter: nem lehetne a MOGÜRT-ön keresztül?

Dr. Balogh István: nem, mert igen keveset ígérnek érte, viszont magánkézből igen komoly áron lehet értékesíteni és ilyen ajánlatok is vannak.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: akkor legalább az eladás a közlekedésügyi miniszternek feltétlen bejelentendő.

Dr. Balogh István: az értesítést megküldi, és az eladásokat bejelenti a Közlekedésügyi Minisztériumnak.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

11.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát dr. Sente László, Tolna vármegye főispánja felmentése tárgyában.

Minisztertanács dr. Sente László, Tolna vármegye főispánja felmentéséhez hozzájárult.¹¹

¹⁰ Előzményéről, Jócsik Lajos korábbi kormánybiztos felmentéséről lásd a [21] 170. sz. jkv. [4] napirendi pontját.

A kinevezés közvetlen előzményéhez tartozik még, hogy a Gazdasági Főtanács az 1947. április 2-ai ülésén a következő határozatot hozta: „A Szlovákiából áttelepítendő magyarok letelepítésének előmozdítására a Csehszlovákiából történő áttelepítések, valamint a sváb kitelepítések és a magyarországi belső telepítések ügyeinek egyesítését határozza el a földművelésügyi miniszter irányítása alatt az Országos Földbirtokrendező Tanács, illetőleg a Földhivatal kezelésében. Az ügykörök egyesítése következtében az Áttelepítési Kormánybiztosságot egészében, és a Belügyminisztérium Népgondozó Hivatalának megfelelően kitárgyalt részlegét haladéktalanul össze kell olvasztani, az így egyesülő hivatalok pedig folyamatosan beolvadnak a Földhivatalba. Az áttelepítési ügyek, valamint a jelen határozat alapján szükségessé váló intézkedések irányítását máris átveszi a Földhivatal vezetője, akinek az áttelepítési ügyekben való helyettesítésére a földművelésügyi miniszter áttelepítési miniszteri biztost állít. További helyettesek a Népgondozó Hivatal és az Áttelepítési Kormánybiztosság jelenlegi vezetői.” (MOL XIX-A-10. Stab. XXXIX. ülés, 1947. április 2., 35. pont.)

A 4405/1947. ME sz. előterjesztés szerint Hajdú István feladatává vált – addigi állásának érintetlenül hagyásával – többek között az áttelepítési ügyeknek az Országos Földhivatal feladatkörébe való beolvasztása. (Az előterjesztés az előzetes napirendi jegyzékben nem szerepelt.)

Hajdú István életrajzi adatait lásd DL Mr. jkv. [4] 184. sz. jkv. 16. sz. jegyzetében.

¹¹ Az előterjesztés az előzetes napirendi jegyzékben nem szerepelt.

Sente László (1905-?) középiskolai tanár, a Szekszárdi Állami Gimnázium igazgatója, kis-

12.

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pongrácz Aladár államtitkár]: előterjeszti javaslatát a váltók fizetés végetti bemutatása és az óvás felvétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹²

13.

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pongrácz Aladár államtitkár]: előterjeszti javaslatát 12 bírósági fogalmazónak a VII. fizetési osztály 3. fokozatába, államügyésszé való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹³

14.

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pongrácz Aladár államtitkár]: előterjeszti javaslatát dr. Keleti Jenő ny. járásbíró időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

15.

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pongrácz Aladár államtitkár]: előterjeszti 5927/947. számú javaslatát dr. Csanádi Zoltán és társai kinevezése tárgyában.

---

gazdapárti politikus. 1945. június 22-étől Szekszárd város polgármestere volt. 1945. december 18-án nevezték ki Tolna vármegye főispánjává. Tisztségéből 1947. március 27-én a belügyminiszter felmentette, s még ezen a napon letartóztatták a Magyar Közösségi Mozgalomban való állítólagos részvétele miatt.

Utódjának kinevezéséről lásd a [26] 175. sz. jkv. 8. napirendi pontját.

¹² Az igazságügyminiszter 693/1947. sz. előterjesztése utalt arra, hogy a 2820/1941. MT sz. rendelet – a háború által előidézett közlekedési nehézségekre, valamint a váltói jogviszonyban szereplő felek egy részének katonai vagy munkaszolgálat teljesítése folytán bekövetkezett akadályoztatása miatt – a lejárt vagy lejáró váltók tekintetében úgy rendelkezett, hogy azokat a fizetés hiánya miatt érvényesíthető visszkeresetnek a váltókötelezettel szemben való fenntartása céljából bemutatni, és a fizetés nem teljesítésének tanúsítására óvast felvenni nem kell. A váltójog terén korábban bevezetett kivételes eljárás megszüntetését, azaz a javasolt rendelkezés kibocsátását a gazdasági helyzet javulása, az élet rendes menetének fokozatos helyreállítása indokolta.

Lásd a 4640/1947. ME sz. rendeletet, MK április 15. 84. sz.

¹³ Az 5577/1947. I. ME sz. előterjesztés a kinevezéseket egyes vádhatóságok rendkívül megnövekedett ügyforgalma és csökkentett létszáma közötti feszültség enyhítésével indokolta. A kinevezések egyébként a költségvetésbe felvett, betöltetlen álláshelyekre történtek, a kinevezendők pedig – az előterjesztés szerint – kivétel nélkül évek óta bírósági szolgálatot teljesítő, az államügyési kinevezéshez szükséges elméleti és gyakorlati képzettséggel rendelkező személyek voltak. Fontosabb életrajzi adataikat és leendő szolgálati helyüket az előterjesztés tartalmazza.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁴

16.

Igazságügyminiszter [képviselőében Pongrácz Aladár államtitkár]: előterjeszti javaslatát a zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok folytán elvesztett gazdasági felszerelések tárgyában.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: a behajtás terén erélyesebb rendszabályokat kell alkalmazni. Kéri levenni a napirendről és újból áttárgyalni a kérdést.

Igazságügyminiszter [képviselőében Pongrácz Aladár államtitkár]: előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁵

17.

Igazságügyminiszter [képviselőében Pongrácz Aladár államtitkár]: előterjeszti a 4260/1947. számú rendelet módosítására vonatkozó javaslatát. A nem közhivatalnokai illetményeknél a teljes bírói összeget végrehajtandónak tartja, és ezt célozza a módosítás.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: a bíróságok nem csinálhatnak 100%-os valorizálást. A 10%-a a mostani fizetéseknek több mint az akkori egész fizetés.

Dr. Bojta Béla államtitkár: indokolatlan a javaslat. Az eredeti előterjesztés helyes elveket tartalmazott. Javasolja levenni a napirendről.

Igazságügyminiszter [képviselőében Pongrácz Aladár államtitkár]: csak jogi és méltányossági szempontból hozta ide ezt a javaslatot, a döntést a minisztertanácsra bízta. Előterjesztését most leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁶

18.

Igazságügyminiszter [képviselőében Pongrácz Aladár államtitkár]: előterjeszti 5599/1947. számú javaslatát dr. Nagy László István és társai kinevezése tárgyában.

---

¹⁴ Az 5927/1947. I. ME sz. előterjesztés a köztársasági elnök hatáskörébe tartozó alábbi kinevezésekre tett javaslatot: igazságügyminiszteri tanácsossá (V. fizetési osztály 2. fokozat) *dr. Csanádi Zoltánt* és *dr. Vitányi Bélát*; kúriai bíróvá *dr. Egyed Lajost*, *dr. Gyulai Ernőt* és *dr. Mikos Ferencet*; budapesti ítéltáblai bíróvá *dr. Kiss Kocsis Imrét*, *dr. Kurucz Jenőt* és *dr. Barthodeiszky Emilt*. Az előterjesztés részletesen ismerteti a kinevezésre felterjesztettek életrajzi adatait és addigi szakmai pályafutását.

¹⁵ A javaslat elfogadásáról lásd a [28] 177. sz. jkv. [30] napirendi pontját.

¹⁶ Az előterjesztés az előzetes napirendben nem szerepelt, a jegyzőkönyv mellett csak rendlettervezet található. Előzményéről lásd a [20] 169. sz. jkv. 27. napirendi pontját.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁷

19.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti 92 677/1947, 92 611/1947, 91 741/1947, 91 152/147. és 92 053/1947. számú javaslatát a vegyes magyar–szovjet vállalatok adó- és illetékkedvezményével kapcsolatban.

Közlekedésügyi miniszter [képviseletében Varga Lajos államtitkár]: kifogásai vannak a rendelet ellen, mert pl. a MASZOVLET nem kapta meg ezeket az adómentességeket. Egyáltalán nem fedi a rendelet a tárgyaló felek által történt megállapodást.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: tudomása szerint a közlekedésügyi miniszter is aláírta azt a megállapodást, amelynek következménye a rendelet. Elfogadás esetén azonban nincs semmi akadálya annak, hogy további engedményeket biztosíthassunk.

Minisztertanács az előterjesztéseket elfogadta.¹⁸

¹⁷ Az előterjesztés az előzetes napirendi jegyzékben nem szerepelt. Az előterjesztést más iratanyagban sem sikerült felkutatni.

¹⁸ A vegyes magyar–szovjet vállalatok alapításáról szóló egyezményekben (lásd: NF Mt. jkv. 1946, [6] 89. sz. jkv. [6] napirendi pontját és a) mellékletét, illetve a [17] 100. sz. jkv. 5. napirendi pontját) a magyar kormány vállalta különböző kedvezmények biztosítását. A két olajipari vállalat adó- és illetékkedvezményéről már 1946 nyarán rendelkezett a 9470/1946. ME sz. r. (MK augusztus 23., 190. sz.) A Magyar–Szovjet Nyersolaj Rt. további kedvezményével a [11] 160. sz. jkv. [30] napirendi pontjában foglalkozott a kormány.

A szovjet fél azonban az addigi engedményekkel nem elégedett meg, és az 1947 januárjában Merkulov tábornok által átnyújtott tízpontos követelés-csomag III. tételeként a vegyes szovjet–magyar vállalatoknak (és a magyarországi szovjet vállalatoknak) további kedvezmények megadását szorgalmazta. Lásd a [12] 161. sz. jkv. 121. napirendi pontját, jegyzeteit, valamint g) és h) mellékletét.

A pénzügyminiszter előterjesztései a Gazdasági Főtanács felhatalmazása alapján születtek, amely ezt megelőzően a következő határozatot hozta:

„A Magyar Köztársaság kormánya és a Szocialista Szovjet Köztársaságok Szövetségének kormánya között 1946. április 8-án kötött egyezményből kifolyóan az alább felsorolt vállalatok részére a következő adó- és illetékkedvezmények biztosításához járul hozzá:

a) A MASZOVOL Magyar–Szovjet Nyersolaj Rt. és leányvállalatai ugyanazt az adó- és illetékkedvezményt kapják, amilyent a Winterstahl A. G. berlini cég által alapított MANÁT az 1941: VI. tc. alapján élvezett.

b) A MESZHART Magyar–Szovjet Hajózási Rt., a MOLAJ Magyar–Szovjet Olajművek Rt. és a Szovjet–Magyar Bauxit-Alumínium Társaságok, valamint a MASZOVLET Magyar–Szovjet Polgári Légiforgalmi Rt. megkapják az iparfejlesztési törvény alapján adható adókedvezményeket és illetékmentességet. Az adókedvezmény azonban nem terjed ki a MESZHART szállítmányozási üzletágára és a MESZHART pécsi bányauzemégre. Ez az utóbbi mindenkor ugyanabban az adókedvezményben részesül, mint amelyet a [Magyar] Állami Szénbányák Rt. élvez.

c) A Magyar–Szovjet Bauxit-Alumínium Társaságok a b) pontban ismertetett illetékmentesség felül az Egyezmény alapján vegyes magyar–szovjet részvénytársaságokká alakulásuk esetén mentesek az átalakulással kapcsolatos illetékek alól.

d) A MASZOVLET Magyar–Szovjet Polgári Légiforgalmi Rt. a b) pontban ismertetett illetékmentesség felül 15 évre illetékmentességet nyer a fuvarozási illeték alól is.

[A GF] Állást foglal továbbá atekintetben is, hogy a pénzügyminiszter – ha az egyéb vonalon folytatott magyar–szovjet tárgyalások kedvező mederbe tereléséhez az célszerűnek látszik –

20.

[Nyarádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a 3080/1947. ME sz. rendeletben megszabott határidő meghosszabbítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁹

21.

[Nyarádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát, a háztulajdont terhelő kárviselési hozzájárulás tárgyában. Az építés- és közmunkaügyi miniszternek a rendelet ellen súlyos kifogásai vannak, tehát azzal kéri elfogadni, hogy ha az építés- [és közmunka]ügyi miniszterrel megbeszélte a részleteket, végrehajtási utasításban intézkednek azok felől.

Igazságügyminiszter [képviseletében Pongrácz Aladár államtitkár]: szak szempontból és szövegezési szempontból is kifogásolja a rendeletet, s amennyiben lehetőség van rá, kéri levenni a napirendről.

[Nyarádi] Pénzügyminiszter: az igazságügyminiszter argumentációira felkészült, most is tud rá válaszolni.

[Nagy] Miniszterelnök: a szövegezési és egyéb differenciákat egymás között is elintézheti a két miniszter. Az elvi elfogadásnak ezért nincs akadálya.

[Nyarádi] Pénzügyminiszter: elvileg kéri elfogadni, a népjóléti, igazságügy- és építés- és közmunkaügyi miniszterekkel még egyszer le fogja a rendeletet megjelentetése előtt tárgyalni.

[Rajk] Belügyminiszter: a városok és községek háztartását nagyon erősen érintené, ha még ebben a költségvetési évben terhelné a hozzájárulás. Amennyiben lehet, a városoknál és önkormányzatoknál kéri, csak augusztus 1-jén lépjen ezekre nézve hatályba.

[Nyarádi] Pénzügyminiszter: éppen a debreceni példa is mutatja azt, hogy

---

elengedheti azoknak a szovjet vállalatoknak 1947. évi vagyonadóját, amelyeket 1946. július 31. után vettek át, és amelyeknél jövedelem nem mutatható ki." MOL XIX-A-10 Stab. XXXIX. ülés, 1947. április 2., 38. pont.

A magyar fél a kedvezmények megadása folytán nyilvánvalóan számottevő adóbevételről esett el. Amint azonban a GF határozatának utolsó bekezdése jelezte, a magyar kormánynak még további követelésekkel lehetett számolnia. Erre utalt a közlekedésügyi tárca „kifogásai”-nak bejelentése és a pénzügyminiszter erre adott „nagyvonalú” válasza is. A GF idézett határozatának a MASZOVLETRE vonatkozó d) pontjában ugyanis még a következő – utólag tintával áthúzott – mondat szerepelt: „A rendelettervezet bizonyos vonatkozásban vám- és termelési adókedvezményeket is biztosít.”

Lásd a Magyar–Szovjet Nyersolaj Rt.-re (MASZOVOL) vonatkozó 4210/1947., a Magyar Szovjet Hajózási Rt.-re (MESZHART) vonatkozó 4220/1947., a Magyar–Szovjet Polgári Légiforgalmi Rt.-re (MASZOVLET) vonatkozó 4230/1947., a Magyar–Szovjet Bauxit–Alumínium Társaságokra vonatkozó 4240/1947., valamint a Magyar–Szovjet Olajművek Rt.-re vonatkozó 4250/1947. ME sz. rendeletet. Valamennyi rendelet a MK 1947. április 12-i, 82. számában jelent meg.

¹⁹ A 3080/1947. ME sz. rendelet a Szovjetunióknak átadott magyarországi német vállalatokkal és ingatlanokkal kapcsolatos tartozások és követelések bejelentését rendelte el. Az előterjesztés alapján kiadott 4510/1947. ME sz. rendelet (MK április 13., 83. sz.) a bejelentési határidőt április 30-áig hosszabbította meg.

nagyon sürgős intézkedésre van szükség. Belátja és méltányolja a belügyminiszter kérelmét, de a városokat és önkormányzatokat nem érinti olyan erősen az építkezési hozzájárulás. Nagyon kéri a belügyminisztert, hogy a közös teherviselés elvére való tekintettel tekintsen el ettől a kérésétől.

[Rajk] *Belügyminiszter*: ha nincs rá lehetőség, akkor kérésétől eláll.

[Nagy] *Miniszterelnök*: az igazságügyminiszter részéről elhangzott kifogások hangoltassanak össze. Az építés- és közmunkaügyi miniszterrel, valamint a GF főtitkárával tárgyalja le azután a pénzügyminiszter a részleteket.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta, az igazságügyminiszter észrevételeinek összehangolása után az építés- és közmunkaügyi miniszterrel, valamint a Gazdasági Főtanács főtitkárával az észrevételek letárgyalandók.²⁰

22.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: előterjeszti javaslatát az egyházi adók együttes kezelése tárgyában.

Szakasits Árpád államminiszter: tekintettel arra, hogy a rendelet – legalábbis első látásra – csökkenti azt az összeget, amely közadó módjára behajtható. Nem kívánatos.

Rákosi Mátyás államminiszter: nem kívánatos annál is inkább, mert nincs szükségünk arra, hogy ezzel is rontsuk a jó viszonyt az egyház és az állam között. Megtorló lépésnek vélnék az egyház ellen.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: ezen indokolás nagyon helytálló, javaslatát leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²¹

²⁰ A 92 371/1947. PM VII. számú előterjesztés nyomán kibocsátott 4900/1947. ME sz. r., (MK április 20., 89. sz.) a városi háztulajdonosokat két éven át fizetendő kényszerkölcsön nyújtására kötelezte, annak érdekében, hogy a háborús események folytán megrongálódott lakóházak helyreállításához szükséges tőkét előteremtsék. A GF előzőleg, a március 4-ei ülésen tárgyalta a javaslatról, és hozzájárult a rendelkezés kibocsátásához. (MOL XIX-A-10-Stab. XXXIV. ülés, 1947. március 4. 1. pont.) Az építés- és közmunkaügyi miniszter kifogásai nem ismeretesek. A belügyminiszter észrevétele arra vonatkozott, hogy a kényszerkölcsön kivetésével és a fizetési kötelezettség esetleges elmulasztásával kapcsolatos adminisztráció a városi adóhivatalokat terhelte.

²¹ A 89 191/1947. PM VII. sz. előterjesztés ismertette az egyházi adók megállapításának, illetve az állami adókkal együttesen való kivetésének és behajtásának háború előtti gyakorlatát, amelyet a 600/1927. PM sz. r., valamint a pénzügyminiszter 165 898/1939. sz. körrendelete szabályozott. Az említett rendelték az egyházi adók mértékét az állami törzsadók 10, illetve, amennyiben az egyházközség népiskolát tartott fenn, 30%-ában maximálták. A pénzügyminiszter rendelettervezete ezzel szemben 3, illetőleg 10%-os kulcs megállapítását irányozta elő, amit az előterjesztés azzal indokolt, hogy az állami adók a háború előtti szinthez képest mintegy háromszorosukra emelkedtek.

A VKM 2269/1947. eln. sz. ügyiratából kiderül, hogy a pénzügyminiszteri körrendelet kibocsátását, és a kérdés ily módon való rendezését – mint egyházi ügyekben illetékes főhatóság – a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium kezdeményezte, és a tervezettel egyetértett. (MOL

23.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát gépjárművek adókötelezettsége tárgyában.

Szakasits Árpád államminiszter: a rendelettervezet helyes, azonban vannak egyes tételek, amelyek veszélyeztetik az ország közlekedési politikáját. Ezeket meg kell nézni, és ezért kéri egyelőre levenni a napirendről. Szerinte a mateoszosokra súlyos terhet ró.

Dr. Balogh István: ez áthárítható a szállítóra.

[Molnár] Népjóléti miniszter: a rendelettervezetet kiegészíteni kéri azzal, hogy a gyógyintézetek járművei és betegszállító kocsijai mentesek legyenek az adó alól.

Közlekedésügyi miniszter [képviselőtében Varga Lajos államtitkár]: elvi szempontból ellenzi a javaslatot, mert most más a helyzet, mint annakidején, amikor az adóbélyegeket ragasztották a kocsikra. Ugyanis akkor annyi kocsija volt már az országnak, hogy nem volt szükség a mesterséges továbbfejlesztésre. Most azonban csupa roncskocsiból áll az ország kocsiállománya és inkább arra kell törekedni, hogy fejlesszük azt, és ne akadályozzuk. Kéri egészen levenni a napirendről, s a pénzügyminiszter a közlekedésügyi miniszterrel együttesen tárgyalja meg előzetesen a kérdést.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: a magán autótulajdonosok részére nagyon kis összegű megterhelést jelent. Nem fogja őket akadályozni abban, hogy autót tartsanak, s iratai szerint a Közlekedésügyi Minisztérium már hozzájárult. Kéri legalább elvben elfogadni és megpróbálja elvi sérelem nélkül átdolgozni a javaslatot. Az egyes kivételezésre érdemes kategóriákat figyelembe fogja venni.

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pongrácz Aladár államtitkár]: kéri jogi szempontjait is figyelembe venni.

[Nagy] Miniszterelnök: a különböző szempontok összeegyeztetése történjék a Gazdasági Főtanácsban, s ha ott megtörténik a megegyezés, már nem kell újból minisztertanács elé hozni.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta azzal, hogy a részletek kivizsgálását, és attól függően a végleges jóváhagyást a Gazdasági Főtanács hatáskörébe utalta.²²

XIX-1-1-s-2269/1947.) A miniszter azonban a kormány ülésén ezt az álláspontot nem képviselte.

²² A 154 530/1946. PM VII. sz. előterjesztés emlékeztetett rá, hogy már az 1928: VI tc. alapján közúti adót kellett fizetni a gépjárművek után. A háború alatt és azt követően azonban a gépjármű-állomány katonai igénybevétele, majd pusztulása és elhurcolása, illetve később az infláció miatt a gépjárművek adóztatását szüneteltetni kellett. A gépjármű-állomány közben gyarapodott, 1947 tavaszán megközelítette a 30 000-et, és ezzel elérte az 1930-as évek közepének színvonalát. A forint bevezetése után, az adóbevételek növelése, és ezzel a stabilizáció elősegítése érdekében javasolta a miniszter a gépjárművek adóztatásának újbóli bevezetését. Szakasits Árpád hozzászólása arra vonatkozott, hogy az előterjesztés mellett található rendelettervezet a Magyar Teherautófuvarozók Országos Szövetkezete (MATEOSZ) tagjainak tulaj-

24.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a földadó-hátraléknak búzanévértékű államadóssági kötvényekkel való kiegyenlítése tárgyában.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: a rendelet azt mondja, hogy aki felerészben terményben teljesített, a hátralékot kötvényben fizetheti. Meg kellene engedni, hogy az egészet kötvényben teljesíthesse.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²³

25.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a szabadforgalomba kerülő szesz után fizetendő ellenőrzési illeték tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁴

26.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát Mattiassich Ferenc hites könyvvizsgáló, budapesti lakos pénzügyi könyvszakértői alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

donában levő közhasználatú tehergépkocsikra magasabb adókulcs megállapítását írta volna elő, mint az egyéb tulajdonosok tehergépkocsijaira.

A GF hozzájárult ahhoz, hogy a rendeletet a pénzügyminiszter „a minisztertanácson elhangzott indítványoknak megfelelő módosításokkal a magyar kormány rendeletként kiadhassa. Tudomásul veszi a pénzügyminiszter bejelentését, hogy a kiadandó rendeletben a MATEOSZ tehergépkocsi adótétele az egyéb tehergépkocsikéval egyenlő mértékben nyer megállapítást.” (MOL XIX-A-10. Stab. XL. ülés, 1947. április 16., 34. pont.)

Lásd az 5530/1947. ME sz. rendeletet, MK május 4. 99–100. sz.

²³ A 94 789/1947. PM VIII. sz. előterjesztés emlékeztetett arra, hogy a 6620/1946. ME sz. rendelet értelmében a kincstár a fegyverszüneti egyezmény alapján a magyar államot terhelő egyes kötelezettségek (a Vörös Hadsereg ellátása, jóvátételi szállítások stb.) teljesítésének céljára az 1946. év végéig igénybe vett mezőgazdasági termények, termékek és állatok átvételi árát bemutatóra szóló búzanévértékű államadóssági kötvényekkel egyenlítette ki. A kötvényeknek a gazdák részére való kézbesítése a javaslat készítésekor folyamatban volt. A kötvényeknek elfogadását a földadó kifizetésénél a gazdák és az érdekképviselők kérték, amit a tárca méltányosnak is talált, mivel a legtöbben azért nem tudták az 1945. és 1946. évre előírt földadót teljesíteni, mert terményeiket a magyar államot terhelő kötelezettségek teljesítésének céljára igénybe vették.

Lásd a 4520/1947. ME sz. rendeletet, MK április 13., 83. sz.

²⁴ Az 53 009/1947. PM X.b. sz. előterjesztés szerint a szeszfeldolgozó vállalatokra kivetni tervezett ellenőrzési illeték beszedésével az államkincstárt havonta 1 760 000,- Ft. többletbevételhez kívánta juttatni.

Lásd az 5000/1947. ME sz. rendeletet, MK április 27., 95. sz.

27.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a pénzügyi irodakezelési alkalmazottak egyesített létszámában üresedésben lévő állások betöltése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

28.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát Vincze János miniszteri számvevőiségi I. osztályú főtanácsosnak számvevőiségi igazgatóvá való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁵

29.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát dr. Boldizsár Béla id. min. pénzügyi titkárrá való kinevezése tárgyában.

[Molnár] Népjóléti miniszter: Boldizsár Béla a Népjóléti Minisztériumban teljesített szolgálatot és minisztériumával a kinevezés nem lett letárgyalva.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: utólag letárgyaltatja, ugyanis ez egy személyes kérelme lenne.

Minisztertanács az előterjesztéshez a Népjóléti Minisztérium hozzájárulásától függően hozzájárult.²⁶

30.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát dr. Érsek Ervin rendőrszázados, volt postatakarékpénztári gyakornok visszavétele tárgyában.

[Rajk] Belügyminiszter: dr. Érsek Ervin rendőr százados, és a kapitányságának átadására kétheti időt kér.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult a belügyminiszter által történő felmentés időbeli hatályával.²⁷

²⁵ Az 1369/1947. PM XVII. sz. előterjesztés jelezte, hogy a miniszter *Vincze Jánosnak* (1887–?) az V. fizetési osztályba – a köztársasági elnök kinevezési hatáskörébe tartozó állásra – történő kinevezését kezdeményezte.

²⁶ Az 1250/1947. PM eln.A. sz. előterjesztés utalt arra, hogy *dr. Boldizsár Béla* (1917–?) 1936-tól a Belügyminisztérium Menekültügyi osztályán teljesített szolgálatot. Hadifogságból való hazatérése után a Népjóléti Minisztérium Lakástügyi osztályán tiszteletdíjasként alkalmazták. A Pénzügyi tárca a VIII. fizetési osztályba való kinevezését tervezte.

²⁷ A 876/1947. PM Eln.A sz. előterjesztés szerint *dr. Érsek Ervin* (1913–?) jogtudományi doktori oklevéllel, valamint államszámviteli, postatakarékpénztári és általános közigazgatási szakvizsgával rendelkezett. Közszolgálatát 1933-ban a Postatakarékpénztárnál kezdte, 1940-ben vármegyei közigazgatási szolgálatba lépett, 1945-ben pedig rendőrségi szolgálatba állt. Az előterjesztés idején a Sátoraljaújhegyi határrendészeti kapitányság vezetője volt, és a VIII. fizetési osztálynak megfelelő illetményben részesült. A Postatakarékpénztár állományába, ere-

31.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát Tulipán Zsigmond forgalmi adóhivatali II. o. tisztnek a pénzügyi számvevőségi szakra való átminősítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

32.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a Magyar Lőszerművek Rt. forgótőkehitelével kapcsolatos állami kezességvállalás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁸

33.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a Magyar Külforgalmi Rt. két bőrimportjával kapcsolatban elvállalt állami kezesség kiegészítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁹

34.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a svájci–magyar biztosítási és viszontbiztosítási forgalom szabályozására bizottság kiküldése iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁰

---

deti szakmájába történő átvételét annak ellenére kérte, hogy ott csak a IX. fizetési osztályba való besorolására volt lehetőség.

²⁸ A pénzügyminiszter 81 326/1947. IV.a. sz. előterjesztése mindenekelőtt utalt arra, hogy a Honvédelmi Minisztérium tulajdonában, tehát állami tulajdonban levő, Veszprémben működő vállalat a háború után a hadianyag termelésével felhagyva tevékenységét fa- és fémfeldolgozásra, illetve gépjármű-javításra állította át. A gyárüzem az előterjesztés idején 106 személyt foglalkoztatott, amit 200 főre kívántak felemelni. Ahhoz azonban, hogy átalakított gyártelepén a vállalat teljes kapacitással termelni tudjon, 500 000 Ft forgótőkére volt szüksége. Ezt a bankok csak állami kezességvállalás mellett bocsátották rendelkezésére.

²⁹ Az ügy előzményére lásd e kötetben az [1] 150. sz. jkv. [70], és a [7] 156. sz. jkv. 20. napirendi pontját.

³⁰ A pénzügyminiszter 9148/1947. V. sz. előterjesztése utalt arra, hogy a Bernben 1946. április 27-én létrejött svájci–magyar árucserre-forgalmi és fizetési egyezmény III. pontja szerint a felek abban állapodtak meg, hogy a biztosítási és viszontbiztosítási forgalom szabályozásáról további tárgyalásokat folytatnak. A megfelelő kölcsönös szabályozás, és így a kockázat megosztása a magyar közgazdaságnak is érdeke volt. Az előterjesztés utalt arra, hogy a minisztertanács bizottság kiküldését határozta el a kérdés letárgyalására (lásd: NF Mt. jkv. 1946, a [42] 125. sz. jkv. 20. napirendi pontját). Ezekre a tárgyalásokra azonban mégsem kerülhetett sor, részben a tárgyalások vezetésével megbízott Vásárhelyi István államtitkárnak a béketárgyalásokkal kapcsolatos elfoglaltsága miatt, részben pedig azért, mert a bizottság több tagja nem kapott kiutazási engedélyt. Javaslatára vonatkozott, hogy az ekkor, 1947. április 10-én kezdődő

35.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát ifj. Lengei István volt postatakarékpénztári II. o. tiszt részére kegydíj engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

36.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát az amerikai relief-akció ügyében. A külügyminiszter az illetékes szakminisztereket egy átiratban értesítette – telefonértesítés alapján –, hogy az amerikai konzulátus [helyesen: Kongresszus] már elfogadta a tervezetet.³¹ Itt azonban a telefonvételnél egy kis hiba csúszott be, mert még nem fogadták el, csak jelenleg a kongresszus előtt fekszik a magyar kérelem, de letárgyalva ez ideig még nincs. Előreláthatólag április végén, vagy május végén fog a kongresszus plénuma elé kerülni. Amerikai kintléte alkalmával módjában volt tárgyalni illetékesekkel. Nem tudja, hogy ha a kongresszus elfogadja a kérelmet, akkor technikailag hogyan tudjuk majd az árucikkek megszerzését lebonyolítani. Igen sok hasonló kérelem fekszik a kongresszus előtt, s eljövetele előtt sikerült egy 24–25 milliós dolláros keretben meghatározni azt az összeget, amelyre egyáltalán számíthatunk. A mi segélykérelmünk összege 54 %-át teszi ki a hat ország által benyújtott segélykérelmeknek. A feltételek előreláthatólag a következők lennének: 1) Az amerikai kongresszus biztosítani óhajtja azt, hogy a segély címén küldött árucikkek reexportra ne kerüljenek. 2) A segély társadalmi, felekezeti és faji különbség nélkül kerüljön kiosztásra. 3) Az ellenőrzésre egy kis delegáció nyerjen bebocsájtást, hogy megfelelő módon közreműködjenek. És végül: 4) Hozassék nyilvánosságra, hogy ez a relief Amerika ajándéka Magyarországnak. Szász Sándor előadásából értesülve, a tételek, amelyek bennünket a legjobban érdekelnek, gabona és liszt 17 000 tonna, ez még május és június hó folyamán behozatalra kerülhet. Érdekes tétel továbbá a tejpor, amely 800 000–1 000 000 kg, ami igen nagy segítséget jelent az országnak betegek, kórházak és gyermekek ellátása szempontjából. Nagy mennyiségű textilt kapnánk a kórházak anyagának kiegészítésére, különböző gyógyszerek is kerülnek behozatalra. Inkább mindent áruban fogunk megkapni, mint dollárban. Egyedül a műtrágya-igényünket fogják valószínűleg dollárban kielégíteni, és nagyobb összeget folyósítanak nekünk műtrágya vásárlására, ami elegendő lesz majd a péti műtrágyagyár helyreállítására is. A textíliák az iparügyi minisztert érdeklik. A Gazdasági Főtanácsot pedig bizonyos mértékben a fűtőanyag-segítség. A tárgyalások folyamán felvetette azt, hogy reméli, nem lesz a kongresszusnak kifogása az ellen, hogy ezeket a segély címén kapott árukat hatósági áron forgalomba bocsássa, mert ez a költségvetésnek a bevételi oldalán jelentékeny segítséget jelentene. Abban az esetben, ha az ilyen címen

újabb svájci–magyar pénzügyi tárgyalások keretében folytassák le a biztosítási kérdések tárgyalását is, s ennek érdekében a kiutazó küldöttséget megfelelő szakértőkkel egészíthesse ki.

³¹ Az átirat nem ismeretes.

befolyó összegek szintén jótékony célra fordíttatnak, nem lesz a kongresszusnak kifogása ellene. Természetesen ebből fedezni fogja tudni [sic!] a költségvetésben már ilyen célra előirányzott összegeket is. Ha az összehangolás megtörtént, akkor az intézését a Gazdasági Főtanács főtítkárával együtt kézben fogja tartani, és a hivatalos értesítés és utasítás alapján fogja rendezni.

Rákosi Máttyás államminiszter: mennyi készpénzkiadást jelent ez momentán az államnak, hat millió forint elegendő lesz?

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: sokkal kevesebbel megoldhatjuk. Megvan a remény, hogy a transzporttal kapcsolatosan közös megoldást fogunk találni. Az egyes szakminiszterek igényeikhez képest a következőképpen részesül-
nének:

Népjóléti miniszter:	5,—
Közellátásügyi miniszter	3,5
Földművelésügyi miniszter	9,5
Iparügyi miniszter	6,— millió dollár
ez összesen:	24,— millió dollárt tesz ki.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³²

37.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát gépkocsijának vásárlására még 2500 dollár engedélyezése tárgyában. Eddig ugyanis részére már volt 2500 dollár engedélyezve, de ilyen áron képtelen volt kocsit kapni, most a washingtoni követség közbenjárásával sikerült egy megfelelő kocsit leköltetése. A szállítási és biztosítási költségek, pótalkatrészek, valamint az árkülönbség tette szükségessé további 2500 dollár átutalását.

Rákosi Máttyás államminiszter: Svájcban már 3000 dollárért is lehet kapni kocsit.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: meg fogja próbálni olcsóbban megszerezni, de kéri most a hozzájárulást, takarékosan fog eljáráni.

Minisztertanács a pénzügyminiszter részére vásárlandó gépkocsi beszerzésére a már folyósított 2500 dolláron felül még 2500 dollár folyósítását engedélyezte.³³

³² Akövetkező hetekben a minisztertanács (és a GF) többször foglalkozott az Amerikai Egyesült Államok által nyújtott kedvezmények igénybevételével. A pénzügyminiszter következetesen „segélyt” említett, valójában azonban mérsékelt áron szállított élelmiszerekről és kedvező feltételekkel nyújtott áruvásárlási hitelekéről volt szó. Lásd a [24] 173. sz. jkv. [87], a [26] 175. sz. jkv. 38. és a [28] 177. sz. jkv. [27], illetve [65] napirendi pontját. Végül – ismereteink szerint – 40 000 tonna tengerentúli gabona behozatalára, valamint az amerikai Export-Import Bank által biztosított 7 millió dollár összegű amerikai pamutvásárlási hitelre vonatkozó megegyezés jött létre. Az előbbi keretében összesen mintegy 23 000 tonna gabonához jutott az ország, az utóbbi hitel folyósítását viszont a nemzetközi kapcsolatok kedvezőtlen alakulása és a magyarországi belpolitikai változások folytán az amerikai fél 1947 nyarán felfüggesztette [KÖZGAZDASÁG ÉVKÖNYVE, 1947, 382.].

³³ Előzményére lásd e kötetben a [10] 159. sz. jkv. [39] napirendi pontját.

38.

Közlekedésügyi miniszter [Képviselőtében Varga Lajos államtitkár]: előterjeszti javaslatát dr. Németh Pál MÁV titkár Csehszlovákiába, Ausztriába, Jugoszláviába és Romániába való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁴

39.

Közlekedésügyi miniszter [Képviselőtében Varga Lajos államtitkár]: előterjeszti javaslatát Gyimesi István MÁV főmérnök párizsi kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁵

40.

Közlekedésügyi miniszter [Képviselőtében Varga Lajos államtitkár]: előterjeszti javaslatát Fábián István egy évi időtartamra való szerződötetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁶

41.

Közlekedésügyi miniszter [Képviselőtében Varga Lajos államtitkár]: előterjeszti 4553/1947. számú javaslatát Král Andor MÁV főintéző és dr. Matytyasovszky Zoltán MÁV titkárnak a Prágában tartandó csehszlovák–jugoszláv tengeri és szárazföldi árudíjsszabási értekezletre való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁷

42.

Közlekedésügyi miniszter [Képviselőtében Varga Lajos államtitkár]: előterjeszti 5249/1947. számú javaslatát Bebrits Lajos, Varga Bálint és Géme-

³⁴ A 3061/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés szerint a kiküldetés célja az Államvasutak híd-építési faanyagszükségletének beszerzése volt.

³⁵ A 4125/1947. Eln. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a MÁV B. II. osztálya vontatási elszámolások csoportja „Bull” rendszerű számfejtő gépeket használ. A gépcsoport addigi vezetőjét azonban a létszámcsökkentő bizottság elbocsátotta állásából, így az előterjesztés idején nem volt olyan alkalmazott, aki a gépek karbantartásával kapcsolatos műszaki feladatokat el tudta volna látni. Ezért kellett kiküldeni *Gyimesi Istvánt* három hónapra Párizsba a Compagnie des Machines Bull cég tanfolyamára.

³⁶ Az előterjesztésből kiderül, hogy *Fábián István* MÁV főellenőrt a B-lista rendelet alapján 52 éves korában nyugdíjazták, szaktudását azonban a MÁV távirida-intézőségénél nem tudták nélkülözni.

³⁷ Az értekezleten való részvétel azért volt fontos, mert az adriai kereskedelmi forgalomban jelentős hányaddal részesülő Csehszlovákia a háború előtt szállításainak mintegy felét a MÁV vonalain bonyolította le. Az addigi átmenő forgalom megtartásához tehát az országnak fontos gazdasági és pénzügyi érdeke fűződött.

[22] 171. 1947. április 10.

si Frigyes MÁV igazgatóhelyettes, Józsa György MÁV műszaki tanácsos, Péterfia Ferenc főmérnök, dr. Farkas Béláné MÁV főtiszt és Büky Gyula MÁV szerződéses fordítónak a Szovjetunióba való kiküldése tárgyában a magyar–szovjet vasúti egyezmények befejező tárgyalására.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁸

43.

Közlekedésügyi miniszter [Képviselőtében Varga Lajos államtitkár]: előterjeszti 3949/1947. számú javaslatát Pintér László MÁV műszaki főtanácsosnak Németországba való kiküldetése tárgyában a svájci vasúti kocsigyárak könnyűfém-ből készült vonatszerelvényeinek bemutató kiállítására.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁹

44.

Közlekedésügyi miniszter [Képviselőtében Varga Lajos államtitkár]: előterjeszti 5856/1947. számú javaslatát dr. Kelemen Aladár MÁV főtanácsos és Pohl Rezső MÁV főintéző Ausztriába való kiküldetése tárgyában, a MÁV gördülő anyagának hazaszállítása érdekében.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: azzal kéri elfogadni, hogy csak a bécsi magyar restitúciós bizottság keretében működjenek.

Közlekedésügyi miniszter [Képviselőtében Varga Lajos államtitkár]: ehhez hozzájárul.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁰

45.

[Molnár] Népjóléti miniszter: előterjeszti javaslatát a hadigondozásra és a hadisegélyezésre vonatkozó egyes rendelkezések módosítása és kiegészítése tárgyában.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: a 7. § 2. bekezdését nem tartja helyesnek, mert késedelmet jelent. A „haladéktalanul” szót kéri ugyanezen § 2. bek. 8. sorába beszúrni. A 4. §-ban a hadifogoly-hozzátartozók többlet-illetményét jogosulatlanoknak

³⁸ A tárgyalások 1946 novemberében kezdődtek, lásd: NF MT. JKV. 1946, a [65] 148. sz. jkv. 41. napirendi pontját. A megállapodás megkötésére, illetve minisztertanácsi jóváhagyására sem a Nagy Ferenc, sem a Dinnyés-kormány időszakában nem találtunk adatot.

³⁹ A miniszter a kiküldetést azzal indokolta, hogy a MÁV is tervbe vette a könnyűfémeknek minél szélesebb körű alkalmazását, aminek műszaki megoldása többek között *Pintér Lászlónak* a MÁV Gépészeti főosztálya szerkesztési osztály-vezetőjének a feladatai közé tartozott.

⁴⁰ A békeszerződés aláírása után megnövekedett a lehetősége annak, hogy a magyar tulajdonú vasúti gördülőanyag visszakérüljön Magyarországra (lásd: FORRÁSOK, V., 263.). A szűkszávú előterjesztés szerint ezúttal az Ausztria szovjet megszállási övezetében lévő vasúti gördülőanyag hazaszállításáról volt szó.

tartja és veszélyesnek, jelentős többletkiadást jelent. Amúgy is ingatlant kapnak.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: az új gazdák kapnak bizonyos kedvezményeket, ettől függetlenül. Javasolja a 4. § 1. bekezdését egészen kihagyni.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: a 8. § második mondatát kéri teljesen kihagyni.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: a 8. §-t teljesen ki akarta hagyni, de a pénzügyminiszter ezt kifogásolta.

[Rajk] *Belügyminiszter*: kéri úgy átalakítani a 4. § 2. bekezdését, hogy a minisztérium további rendelkezéséig, és nem július 31-ig szól a határidő.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: ezt elfogadja.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴¹

⁴¹ Ezt megelőzően a Gazdasági Főtanács a népjóléti miniszter előterjesztésére hozzájárult a hadigondozási járulékoknak, illetve hadisegélyeknek április 1-jével történő felemeléséhez, és erre a célra a költségvetési év végéig mintegy 4 200 000 Ft hitelútlépést engedélyezett. Egyben azonban utasította a minisztert, hogy dolgozza ki a hadigondozásban részesülők létszámának apasztására, valamint a hadigondozottaknak a termelő munkába való bevonására alkalmas javaslatokat. (MOL XIX-A-10. Stab. XXXIX. ülés, 1947. április 2., 3. pont.)

A 118 751/1947. NM IV/1. o. sz. előterjesztés utalt arra, hogy az államháztartás helyzete és a stabilizációhoz fűződő érdekek arra kényszerítették a kormányt, hogy 1946. augusztus 1-jétől kezdődően a hadigondozási pénzellátásból illetőleg, a hadisegélyezésből kirekessze azokat, akiknek megélhetése biztosítottnak látszott. (Lásd: NF MT. JKV. 1946. [42] 125. sz. jkv. [31] napirendi pontját, valamint a 8980/1946. ME sz. r.-et, MK augusztus 3., 175. sz.) Az említett rendelet sikeres végrehajtása és az igényjogosultság újabb felülvizsgálata érdekében a miniszter szükségesnek tartotta az adóhatóság képviselőinek bevonását a hadigondozó bizottságok munkájába. Az előterjesztés szerint ez lehetővé fogja tenni, hogy a pénzellátásra való igényjogosultság elbírálásánál az addig érvényesült szociális szempontokon felül pénzügyi szakszempontok is érvényre juthassanak. Az ennek következtében remélt megtakarítások ellenében viszont kilitásba helyezte az igényjogosultság feltételeinek enyhítését. A korábbiaknál méltányosabban kívánta elbírálni az alacsony jövedelmű kisiparosok és kiskereskedők, az 1946-ban súlyos aszálykárt szenvedett kisbirtokosok, valamint az újonnan földhöz juttatottak igényjogosultságát. A kedvezmények megadása, az előterjesztés szerint, havi mintegy 500 000 Ft többletkiadással terhelve volna meg az államháztartást.

A minisztertanács ülésén vitatott passzusok közül a 4. § 1) bekezdése az újjazdák kedvezményeire, 2) bekezdése az aszálykárt szenvedettek kedvezményeire vonatkozott, a 7. és 8. § az adóhatóságoknak az igényjogosultság megállapításában való részvételét szabályozta. A népjóléti miniszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon az előterjesztéssel kapcsolatban a Miniszterelnökség részéről a következő észrevételt rögzítették: „A rendelet különböző veszélyeket rejt magában. Az az alapelv, hogy az adóhivatali közeg tagja legyen a hadigondozó bizottságnak, helyes. Ellenben, hogy átmeneti előlegeket folyósítsanak 6 hónapi időre olyanok részére, akiket az alaprendelet jogosítottak nem tekint, indokolatlan. Akinek önálló iparendélye van, arról feltételezni lehet, hogy a minimális megélhetést megszerzi. A rendelet különböző visszaélésekre ad lehetőséget, és a stabilizációt is sérti. Egyelőre nem időszerű.”

A rendelkezést csak két hónappal később adták ki. A tervezet és a kiadott jogszabály között a legfontosabb eltérés az, hogy utóbbiból az újjazdákra vonatkozó kedvezményeket teljesen kihagyták. Lásd az 5600/1947. ME sz. rendeletet, MK június 8., 127. sz.

46.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát a minisztérium számvevőségi szakán lévő üres állások részleges betöltése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

47.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Gábor Ernő tiszti főorvos rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴²

48.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az épület-helyreállítási jogszabályok kiegészítése tárgyában.

Igazságügyminiszter [képviselőjében Pongrácz Aladár államtitkár]: a 4. § 2. bekezdésében merült fel észrevétele. Nem szeretné ugyanis intézményesíteni a társbérleti viszonyt, mert ez csak átmeneti és igen rossz megoldás. Tarthatatlan helyzeteket teremt. Kéri minisztériumával letárgyalni a javaslatot részleteiben.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta azzal, hogy az Igazságügyminisztériummal a végleges szöveg összeegyeztetendő.⁴³

49.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: Előterjeszti 1119/1947. számú javaslatát Visnyay Vilmos tiszteletdíjas alkalmazottnak az V. fizetési osztályba való alkalmazása iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁴

⁴² A 160 284/1947. NM V. sz. előterjesztés szerint *dr. Gábor Ernő* Zala vármegyei tiszti főorvost korábban a Tanácsköztársaság alatti magatartása miatt bocsátották el állásából, s tevékenységéért két év és hat hónapi börtönbüntetést szenvedett. A miniszter az V. fizetési osztály 1. fokozatába történő kinevezését kezdeményezte, ami a köztársasági elnök hatáskörébe tartozott. Előzményére, Zala megyei tiszti főorvossá való kinevezésére lásd: TZ MT. JKV., a [3] 70. sz. jkv. [85] napirendi pontját. Dr. Gábor Ernő rehabilitálásával kapcsolatban a népjóléti miniszter a május 29-ei ülésen újabb javaslatot terjesztett elő. Lásd e kötetben a [30] 179. sz. jkv. [77] napirendi pontját.

⁴³ A javaslatról korábban már többször tárgyalt a minisztertanács. Lásd a [15] 164. sz. jkv. 22. és a [20] 169. sz. jkv. 44. napirendi pontját. A napirendre került 9756/1947. ÉKM sz. előterjesztés megtalálható a VKM Elnöki főosztályának iratanyagában (MOL XIX-I-1-s-2295/1947. sz.). Az előterjesztés rámutatott arra, hogy a lakóházak helyreállításával kapcsolatos kérdéseket szabályozó 11 800/1946. ME sz. r. (MK október 13., 234. sz.) alkalmazása során több nehézség merült fel. Az előterjesztett rendelettervezet a kölcsönös érdekek figyelembe vételével igyekezett feloldani a lakástulajdonos és lakásbérlő közötti azokat az érdekütközéseket, amelyek a lakások háborús kárainak mielőbbi helyreállítását akadályozták.

Lásd a 4800/1947. ME sz. rendeletet, MK április 19., 88. sz.

⁴⁴ *Visnyay Vilmos* (1904–?) mindössze kereskedelmi iskolai végzettséggel rendelkezett. A

50.

[Veres] *Építési és közmunkaügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát 1118/1947. szám alatt dr. Ojtozi Miklós miniszteri osztálytanácsosnak az V. fizetési osztályba miniszteri tanácsossá való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁵

51.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a mezőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisításának tilalmazásáról szóló 1895: XLVI. tc. egyes rendelkezéseinek újabb kiegészítése tárgyában.

[Rajk] *Belügyminiszter*: a rendelet 2. §-a kötelezőleg mondja ki, hogy ilyen bizottságot kötelesek a városok és községek kiküldeni. Neki ilyen szakközegei nincsenek, s nem minden esetben tudja kiállítani a 2. § értelmében írtakat.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: akkor a „kötelesek” szót kihagyja.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁶

52.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az Országos Földművelésügyi Tanács és a Földművelésügyi Tanácsok létesítéséről szóló 24 070/1946. ME. sz. rendelet módosítása és kiegészítése tárgyában.

Rákosi Mátyás államminiszter: ahol a jogszabályok az Országos Mezőgazdasági Kamarát érintik, kéri a kinevezéseket jobban megnézni. Nem cserélődtek-e [sic!] ki az emberek?

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: a mezőgazdaság rendkívül súlyos helyzetben van, és gyors segítségre szorul.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁷

---

két világháború között a szakszervezeti mozgalomban, illetve szakszervezeti lapok munkatársaként tevékenykedett. 1945. november 1-jén lépett az Újjáépítési Minisztérium szolgálatába. Az előterjesztés idején az ÉKM Munkaerőgazdálkodási osztályának helyettes vezetője volt.

⁴⁵ *Dr. Ojtozi Miklós* (1901–?) államtudományi doktori oklevéllel rendelkezett. 1924-től 1944-ig Pestszenterzsébet megyei város alkalmazásában állt. Politikai magatartása miatt az ország német megszállása után nyugdíjazták, amit 1945-ben hatálytalanítottak. 1945. június 1-jén szolgálatátételre berendelték az Újjáépítési Minisztériumba. Az előterjesztés idején a Munkaerőgazdálkodási osztály munkatársaként két vármegyére kiterjedő illetékességgel látta el a közmunkaváltság igazgatásával kapcsolatos kerületvezetői munkakört.

⁴⁶ Az előterjesztés, illetve határozat alapján kiadott 4990/1947. ME sz. rendelet (MK április 29., 96. sz.) kimondta, hogy a Magyar Vetőmagvizsgáló Intézet szakemberei a vetőmagvak vizsgálása és ellenőrzése terén ugyanolyan hatósági jogkörrel rendelkeznek, mint a törvényben eredetileg felsorolt hatósági közegek. Az intézkedésre a vetőmagtermelés és értékesítés hatékony ellenőrzése, a gazdák vetőmag-ellátásának javítása, illetve a magyar vetőmag külföldi piacképességének előmozdítása érdekében volt szükség.

⁴⁷ Előzményéről lásd a [3] 152. sz. jkv. 27. napirendi pontját. Az alaprendelet tulajdonképpen

53.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a hegyközségekről, valamint a szőlő- és gyümölcsgazdálkodásról szóló 1938: XXXI. tc. egyes rendelkezéseinek módosításáról, illetőleg kiegészítéséről. A belügyminiszter észrevételeit bedolgozta, de szövegezési észrevételei helyett az igazságügyminiszter ilyen irányú észrevételeit fogadta el.⁴⁸

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtítkára*: nem helyesli az 5. §-ban kihangsúlyozni, hogy az állam kártérítést nem nyújt.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: nem képes kártérítést fizetni.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: külön rendelettel is lehetne ezt szabályozni, illetve fenntartani ezt a kérdést.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtítkára*: a szőlők kivágásáért [fizetendő] esetleges kártérítés tekintetében a kormány később foglal állást.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: ezt elfogadja módosításként.

Rákosi Máttyás *államminiszter*: az 1. § 1. pontjában a hegyközségekben plurális szervezet van.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: ez megszűnik.

Rákosi Máttyás *államminiszter*: az 1. § 2. pontjánál az az észrevétele, hogy gazdánként és ne holdanként állapíttassék meg a hegyközség alakítása.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: ezt magáévá teszi.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁹

a mezőgazdasági érdekvédelem átszervezését, a mezőgazdasági kamarák fokozatos felszámolását célozta. A fenti javaslat alapján kiadott 4500/1947. ME sz. rendelet (MK május 4., 99–100. sz.) egyrészt módosította az Országos Földművelésügyi Tanács elnökségének összetételét, másrészt egyértelműen kimondta, hogy „Ahol a jogszabályok Országos Mezőgazdasági Kamarát említenek, Országos Földművelésügyi Tanácsot, ahol pedig mezőgazdasági kamarát említenek, földművelésügyi tanácsot kell érteni.”

Rákosi Máttyás szavait valószínűleg pontatlanul rögzítette a jegyzőkönyv, hiszen ő éppen arra akarta felszólítani a földművelésügyi minisztert, hogy a mezőgazdasági kamarák régi munkatársait minél előbb „cseréljék ki”.

⁴⁸ A földművelésügyi miniszter arra utalt, hogy az előterjesztés március 5-én és 13-án már szerepelt a minisztertanács napirendjén (lásd a [17] 166. sz. jkv. 34., illetve [18] 167. sz. jkv., 78. napirendi pontját), a beérkezett észrevételek miatt azonban akkor a napirendről levette.

⁴⁹ A földművelésügyi miniszternek a [18] 167. sz. jkv. mellett található 61 350/1947. FM I. B. 1. üo. sz. előterjesztése emlékeztetett arra, hogy az 1938: XXXI. tc. elrendelte a hegyközségek és hegyközségi tanácsok megalakítását a szőlő- és gyümölcs-termelő vidékeken minden olyan község (város) határában, ahol a szőlők és gyümölcsösök kiterjedése az 50 kat. holdat elérte. Ezek feladata volt többek között a szőlőkben és gyümölcsösökben a célszerű telepítésnek, művelésnek, szüretelésnek, a bor és a gyümölcs helyes kezelésének kezdeményezése és lehetőség szerinti megvalósítása. Feladata volt továbbá a jövedelmező gazdálkodás és értékesítés, illetve a közös őrzés és a kártevők elleni egységes védekezés megszervezése. A háború és a nagybirtokrendszer felszámolása következtében – folytatódott a javaslat indoklása – a hegyközségek sok esetben felbomlottak, illetve sokan úgy tekintettek rájuk, mint a letűnt kor kényszer alapján létrejött testületeire, amelyekre többé nincs szükség. A tervezett rendelet célja tehát az volt, hogy a törvény helyesnek bizonyult rendelkezéseit megerősítse, ugyanakkor a birtokviszonyok és a társadalmi környezet változása folytán szükséges módosításokat elvégezze. Az egyik ilyen lényeges módosítás volt, hogy nem 50, hanem 100 kat hold szőlő és gyümölcsös megléte esetén tették kötelezővé egy-egy község határában a helyközség megalakítását. A rendelettervezet

54.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát az 1931/32. évi őségbúza-akcióból fennálló tartozások leírása tárgyában.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: helyes a javaslat, mert felesleges az adminisztráció, nincs valorizációs jogszabály.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁰

55.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a gyengén termő talajok megjavításával kapcsolatban a birtokosok részére nyújtandó kedvezmények tárgyában. A pénzügyminiszter észrevételeit figyelembe vette és bedolgozta.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵¹

56.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Érsek József miniszteri tanácsosi kinevezése iránt.

Minisztertanács dr. Érsek József miniszteri tanácsossá való kinevezéséhez hozzájárult.⁵²

---

szerint a földművelésszövetkezetek külön hegyközséget alakíthattak. A továbbiakban a hegyközségi tanácsokban a szavazás eredményét nem a birtokarány szerint számított többség döntötte el, hanem minden tulajdonos azonos értékű szavazattal rendelkezett. Végül a Földművelésügyi Minisztérium irányító és ellenőrző tevékenységének fokozott érvényesítését szolgálták azok a rendelkezések, amelyek a hegyközségek működésének ellenőrzése terén csökkentették a vármegyei közigazgatási bizottságok gazdasági albizottságainak hatáskörét, és velük szemben új jogosítványokat adtak a szaktárcának.

Lásd a 4600/1947. ME sz. rendeletet, MK május 11., 106. sz.

⁵⁰ A földművelésügyi miniszter 170 159/1947. sz. előterjesztése többek között a következő indoklást tartalmazza: „Az 1931/32. évben a rászoruló őségesek segélyezésére a vármegyei és városi törvényhatóságoknak mintegy 400 000 q búzát bocsátottam rendelkezésére azzal, hogy ennek az árát hosszú lejáratú részletekben fizetik meg. Az összesen mintegy 2 millió pengőt kitevő tartozás – minthogy valorizálására jelenleg törvényes jogalap nincsen – törlendő, illetőleg leírandó volna, mert annak esetleges behajtása, valamint az azzal járó adminisztrációs költségek nagyobb összeget vennének igénybe, mint amennyit az egész tartozás kitesz.” Az ügyben a továbbiakban a földművelésügyi miniszter saját hatáskörében intézkedett.

⁵¹ A 182 255/1947. FM XI.1. sz. előterjesztés kifejtette, hogy a tervezett akció az 1928-ban megkezdett, és egészen a háború kitöréséig folytatott állami talajjavítási program elveit követi. Részletesen ismertette a szikes és savanyú talajok megjavításába bekapcsolódó gazdák részére a háború előtt nyújtott, illetve az akció keretében biztosítandó kedvezményeket. Az újról a Gazdasági Főtanács is tárgyalta a soron következő ülésén, és a földművelésügyi miniszter javaslata alapján meghatározta a szikes talajok gépi erővel, műszanyaggal, illetve műszappal történő javítása esetén a birtokosok által fizetendő, de 12 éven át részletekben törlesztendő díjakat, továbbá azt, hogy a megjavított területek után a gazdák 10 évi adómentességben részesülnek. (MOL XIX–A–10. Stab. XL. ülés, 1947. április 16., 40. pont.)

⁵² Dr. Érsek József (1905–?) 1927-ben mezőgazdasági akadémiai oklevelet, 1929-ben pedig mezőgazdasági doktori oklevelet szerzett. Ezt követően a háború végéig saját birtokán gazdál-

57.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Denke Sándor miniszteri titkári kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Denke Sándor miniszteri titkári kinevezéséhez hozzájárult.⁵³

58.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Sas Árpád miniszteri titkári kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁴

59.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az Országos Kémiai Intézet és Központi Vegykísérleti Állomáson, valamint a Kalocsai Magyar Mezőgazdasági Vegykísérleti és Paprikakísérleti Állomáson megüresedett paprikaellenőri állások betöltésének engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁵

60.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az országos talajjavítások miniszteri biztosa mellé négy szerződéses munkaerő alkalmazása iránt.

---

kodott, részt vett a közéletben, a Mezőgazdasági Kamara és a gazdasági egyesületek munkájában. Számos szakkikket írt, előadásokat tartott. 1945-ben az Újjáépítési Minisztérium miniszteri osztálytanácsosává nevezték ki, és a mezőgazdaság újjáépítése terén fejtett ki tevékenységet. 1946 májusában helyezték át a Földművelésügyi Minisztériumba, ahol a Mezőgazdasági Ipari ügyosztály vezetésével bízták meg. Az V. fizetési osztályba kívánták besorolni. A javaslatot felterjesztették a köztársasági elnökhöz.

⁵³ A 8055/1947. FM eln. 1. sz. előterjesztés szerint *Denke Sándor* (1913–?) közszolgálatát 1942-ben kezdete, 1945 novemberétől az Újjáépítési Minisztériumban dolgozott. 1946. július 18-án szolgálatátelre az FM-be rendelték, ahol a Mezőgazdasági ipari ügyosztály munkatársává kívánták kinevezni.

⁵⁴ A 9508/1946. FM eln. 1. sz. előterjesztés egyértelműen kifejezésre juttatta, hogy politikai jellegű kinevezésről volt szó: *Sas Árpád* (1907–?) vasesztergályos volt, és a Szakszervezeti Tanács igazolása szerint 1925 óta a szakszervezeti mozgalom harcoss tagjaként működött. „A reakció éveiben – olvasható az előterjesztésben – önfeláldozóan küzdött a szabad, demokratikus Magyarorszáért. A múlt évben a Földművelésügyi Minisztériumba került, ahol a Vadászati osztályon szerződéses előadóként nyert alkalmazást. Jelenleg is ott dolgozik, a munkásvadászok ügyeit intézi, a demokrácia érdekében és a munkások megelégedésére.”

⁵⁵ A 181 251/1947. FM XI. 2. sz. előterjesztés mindenekelőtt azt hangsúlyozta, hogy az említett két intézet legfontosabb feladatai közé tartozik a paprika feketepiaci forgalmának leküzdése, ami mind az adóztatás, mind pedig a magyar paprika minőségének megóvása szempontjából fontos. Ezért tartotta szükségesnek a megüresedett állások betöltését. Az Országos Kémiai Intézet és Vegykísérleti Állomásról, illetve a Kalocsai Magyar Mezőgazdasági Vegykísérleti és Paprikakísérleti Állomásról lásd: *MÁSZ*, 1944–1950, 103. és 322.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁶

61.

[Bárános] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Kertész Istvánné min. segédfogalmazóvá való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

62.

[Bárános] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Márton Margit alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult

63.

[Bárános] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Mosonyi Emil műsz. tanácsos Ausztriába és Svájcba történő kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁷

64.

[Bárános] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Barabás Jenőnek a X. fizetési osztályba való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Barabás Jenőnek a X. fizetési osztályba való kinevezéséhez hozzájárult.

65.

[Bárános] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az áttelepítéssel kapcsolatos problémák tárgyában.⁵⁸

---

⁵⁶ Előzményéről lásd a [14] 163. sz. jkv. 50. napirendi pontját és jegyzetét. A földművelésügyi miniszter akkori előterjesztésében jelezte, hogy a szikes és gyengén termő talajok javításával kapcsolatos teendők irányítására miniszteri biztost nevezett ki. A 181 360/1947. FM XI.1. sz. előterjesztésben a miniszteri biztos mellé egy jogász, egy szakelőadó gyakorlatl rendelkező tanító, egy volt műszaki százados és egy irodai segéderő szerződéses alkalmazásához kért hozzájárulást.

⁵⁷ A 111 998/1947. FM VI.B.1. sz. előterjesztés szerint a kiküldetés célja az építés alatt álló soroksári Duna-ág felsőtorkolati vízerőműve és a siófoki vízerőmű befejezéséhez szükséges műszaki adatok beszerzése volt. Az indoklásban a miniszter megemlíti azt is, hogy a Budapesti Műszaki Egyetem vízépítési és vízerőkísérleti laboratóriuma az ostrom alatt tönkrement, és ezért a szükséges műszaki adatok megszerzése csak külföldön lehetséges.

Mosonyi Emil (1910–) vízépítő mérnök, az Országos Vízügyi Hivatal munkatársa, a VIZITERV igazgatója, 1953–1957 között a Budapesti Műszaki Egyetem tanszékvezető tanára. Részt vett a tiszalöki vízlépcső tervezésében és a dunai erőműrendszer előmunkálataiban. 1965-től a karlsruhei egyetem vízépítési és kultúrmérnöki intézetének igazgató-professzora volt.

⁵⁸ A jegyzőkönyv mellett egy aláírás és keltezés nélküli géppel írt feljegyzés található a követ-

1) A Gazdasági Főtanács által már biztosított hatmillió forintból ez ideig 2 790 000 forint utaltatott ki „a Miniszterelnökség Áttelepítési Kormánybiztosság áttelepítéssel kapcsolatos kiadási számlára”. Kéri tehát a további 3 210 000 forint sürgős átutalását az említett csekk számlára azzal, hogy sürgősszerű felhasználásáról a kormánybiztos az ún. ötös bizottság nélkül maga rendelkezék.

2) Nézete szerint a betelepítésnél a kitelepült szlovákok ingatlanait is figyelembe kell venni legalább 50 % erejéig. E nélkül az áttelepített magyarokat elhelyezni nem tudják. A végrehajtás során természetesen iparkodnak úgy eljárni, hogy a lehetőségekhez képest a helyi, illetőleg környékbeli igénylőket is kielégítsék.

3) Meg kellene állapítani, hogy az áttelepülők mekkora ingatlant kapjanak. Eldöntendő továbbá az is, hogy csak a földművesek kapnak ingatlant, vagy pedig az élethivatás-szerűen gazdálkodással foglalkozók is. Javaslatára szerint ki kellene mondani, hogy az ingatlanok mértéke tekintetében általában az új földreformra vonatkozó jogszabályok az irányadók, mégis azzal a korrekcióval, hogy akinek Csehszlovákiában 15 kat. holdnál több ingatlana volt, részére az eredeti ingatlan mértékéig, legfeljebb azonban 25 kat. holdig lehet [ingatlant] biztosítani. Ezzel kapcsolatban felvetődik az a kérdés, vajon az áttelepülők kártérítésként, vagy juttatásként kapják-e az ingatlanokat? Ideiglenesen adjuk birtokba, s a kérdés jogi rendezése később történik. Ezt az álláspontot indokolja az is, hogy az áttelepítettek egy részét a csehek háborús bűnősként kezelik.

4) Biztosítani kell, hogy az iparos és értelmiségi kitelepítettek foglalkozásukat előzetes engedély alapján külön igazolás nélkül folytathassák; az áttelepítettek igazolása külön jogszabályokban nyerjen rendezést.

5) A svábok összetelepítésével kapcsolatban felveti azt a kérdést, nem volna-e célszerű községen belül való összetelepítéssel megoldani a problémát. Ez gyorsabb és olcsóbb eljárás volna. Elvileg persze az volna a leghelyesebb, ha a svábok zárt községekbe telepíttetnének, erre azonban alig van mód és lehetőség, mert eltekintve attól, hogy majdnem minden sváb községben jelentős rátelepítés van, őslakó magyarok is vannak a községben.

Amennyiben az elvi kérdések tisztázást nyernek, még a mai nap folyamán üljön[ek] össze az Igazságügyminisztérium Törvényelőkészítő osztályában az érdekelt minisztérium[ok] képviselői az általuk már elkészített rendelettervezet letárgyalására. A rendelet körözés útján, esetleg rendkívüli minisztertanácson fogadtasson el, és sürgősen adassék ki.⁵⁹

kező címmel: „A Minisztertanács által eldöntendő kérdések”. A jegyzőkönyvnek Bányos Károly miniszter szóbeli előterjesztését rögzítő része túlnyomórészt ezt a szöveget tartalmazza. A két szöveg között a leglényegesebb eltérés, hogy a feljegyzés többes szám első személyben, míg a jegyzőkönyv egyes szám harmadik személyben fogalmazódott. A felvetett öt kérdés áttekinthetőbb bemutatása érdekében a jegyzőkönyv egyetlen bekezdésben összefoglalt szövegét a feljegyzésben és a jegyzőkönyvben is feltüntetett sorszámoknak megfelelő önálló bekezdésekre tagoltuk.

⁵⁹ A feljegyzésben még a következő mondat olvasható: „A rendelet a mai nap folyamán elkészíthető.”

Rákosi Mátyás államminiszter: az előterjesztésből a legtöbb pont elfogadható. Nem helyesli azonban sem politikailag, sem gazdaságilag a 2) pontot. A kitelepült szlovákok ingatlanait nem lehet figyelembe venni. Feltétlenül politikai gyűlölködés lesz, ha rátelepítjük a Szlovákiából átjött magyarokat a hazai szlovákokra. Nagyon kategorikusan kérték ezt a szlovákok. De gazdaságilag sem helytálló. A mi kitelepítettjeink rendszerint nagyon szegény emberek, s az átjövő jobb módú magyarok sem lennének az otthagytakkal megelégedve. Egyelőre maradjunk a már elfogadott eredeti javaslat mellett.⁶⁰ Még egyelőre nem látjuk a mértéket, vajon a kitelepítendőknél a száma el fogja-e érni az 50 000-et, még ez ideig nem lehet tudni. A 3) ponttal kapcsolatban az az álláspontja, hogy minden földműves kapjon földet. Ez természetes, de az, hogy az úgynevezett élethivatással rendelkezők is kapjanak, az már nehezebb kérdés. Ebben a kérdésben már egyszer volt állásfoglalás, s szem előtt tartandó a tavalyi első összetelepítéseknel követett gyakorlat. A 3 holdon felüli gazdák feltétlenül kaphassanak, s amennyiben mindazok, akik ott földdel rendelkeztek, kielégítették, kaphatnak, ha jut és marad, azok is kiknek a föld volt élethivatásuk. A rossz viszonyokat ismerve nem tudunk juttatni még 10 holdat sem, tehát javasolja, hogy a felső határ 15 kat. hold legyen. A községen belül való összetelepítést nem tartja szerencsésnek. Az egyébként is nehéz sorsot nem lehet megnehezíteni. Kéri, hogy azoknak a humánus szempontoknak a figyelembevételével, melyek a múltban is kifejezésre jutottak, kell végrehajtani minél előbb a telepítést. Kedvezményeket kell nyújtani az átjövő magyaroknak, olyan tekintetben is, hogy aki a rokonához akar és tud menni, oda mehessen, továbbá, ha valahol megfelelő elhelyezkedést talál, elhagyhassa a számára kijelölt helyet.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: két ponthoz kíván hozzászólni. Az egyik a birtokmaximum kérdése. Ószintén mondva, komoly aggályai vannak ezen a téren. Átjön a 70–80 holdas kisgazda, s azzal kezdjük, hogy maximum 15 holdat tudunk neki adni. Az természetes, hogy többet senki sem kap, mint amennyi volt neki, de viszont az ottani életnívóját itt is biztosítani kell számára.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: elővásárlási jogot biztosítsunk mind azoknak, akiknek kártérítéssel tartozunk.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: nem lehet, hogy a magyar állam keressen azon a szerencsétlenen, akit kitesznek.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: erről nincs is szó.

[Bán] Iparügyi miniszter: itt két tényező van: mi az ő vagyoni és mennyi áll nekünk rendelkezésre. Az áttelepülő joga csorbítatlanul kell, hogy maradjon.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: nézete szerint meg kell maradni a 25 holdas határnál. Föld nélkül az áttelepítést nem tudjuk megoldani.

⁶⁰ Az utalás a [21] 170. sz. jegyzőkönyv [6] napirendi pontjára vonatkozik. Ott Rajk László belügyminiszter érvelt amellett, hogy a Csehszlovákiából áttelepítendő magyarokat elsősorban a németek összeköltöztetése útján nyert ingatlanokra telepítsék. A kérdésről azonban formális határozat nem született.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: javasolja, hogy maradjunk meg a 15 holdnál egyelőre, ugyanis most csak ideiglenesen adjuk birtokba a földet, ugyanakkor ebben a rendeletben biztosítunk nekik egy elővásárlást, s amennyiben lehetővé teszik a viszonyok, a később megkapott kártérítésből megvásárolhatják maguknak a földet.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: felhívja a figyelmet arra, hogy ne ragaszkodjunk mereven azokhoz az elvekhez, amit a minisztertanács kimondott, mert vannak rendkívüli helyzetek. Békéscsaba mellett pl. Pitvaros községnek 10 %-a marad csak bent, s a többi mind áttelepül. Nem tudja, mi a belügyminiszter elgondolása, de ha üresen marad háromnegyed részben a falu, akkor nem tudja, hogyan fogják megvédeni az üresen maradt hajlékokat.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: az 50%-nak maga is ellene van.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: a 4. ponthoz kíván hozzászólni. Szlovákiában más képesítéshez volt kötve egyes foglalkozási ág folytatása. A „locus regit actum” elvénél fogva el kell fogadni az ottani képesítéseket, mert különben hátrányba kerülnek az itteniekkel szemben.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: erre is figyelemmel lesz. Most már megértett minden észrevételt, s azoknak megfelelően fogja még a mai napon a rendeletet elkészíttetni.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁶¹

66.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: a Földhivatallal kapcsolatban van még egy előterjesztése. A megnövekedett munkákra való tekintettel szükségessé vált a már engedélyezett 980 fő kiegészítése. Mintegy 100 személyről van szó. A minisztertanács azonban ehhez csak úgy járult hozzá, ha a névsort előzetesen bemutatja. A sürgősségre tekintettel azt kéri, hogy az alkalmazottak névsorát utólagosan terjeszthesse be. Az alkalmaztatások ugyanis csak október 1-i határidővel történnek.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶²

---

⁶¹ Az Igazságügyminisztérium Törvényelőkészítő főosztályának a csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezménnyel kapcsolatos jogszabályok előkészítésére, véleményezésére vonatkozó iratcsomójában (MOL XIX–E–1–c–Y 3636/1946. – 45. doboz) található meghívó szerint a földművelésügyi miniszter a tárcája által készített rendelettervezet megbeszélésére 1947. április 14-ére, a Földművelésügyi Minisztérium épületébe hívta össze az érdekelt minisztériumok törvényelőkészítő osztályainak képviselőit. Az Igazságügyminisztérium munkatársának feljegyzése szerint akkor is főként arról bontakozott ki vita, hogy a Csehszlovákiából áttelepítendő földművesek letelepítéséhez az innen áttelepülő szlovákok ingatlanait, a kitelepített, illetve összetelepítendő németek birtokait, vagy a földbirtokreform végrehajtása során keletkezett tartalékterületeket használják-e fel, és milyen sorrendben.

A rendelettervezetről a minisztertanács a következő ülésén döntött. Lásd a [23] 172. sz. jkv. 49. napirendi pontját.

⁶² Az ügy előzményére lásd a [9] 158. sz. jkv. 13. napirendi pontját.

67.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: a FAO felkérte, hogy a földbirtok-reform tekintetében tartsunk nemzetközi konferenciát. E konferencia megrendezéséhez kéri a minisztertanács hozzájárulását.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶³

68.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: az árvízzel kapcsolatban óhajt még rövid bejelentést tenni. Mintegy 72 000 hold van víz alatt. Ha a lecsapolást nem sikerül hamarosan elvégezni, úgy komoly bajok származhatnak belőle. Igen komoly a Balaton magas vízállása, ami legmagasabb múlt-téli állásától már csak 19 cm-rel van alul [sic!].

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtájkára*: az ünnepek alatt a miniszterelnök kívánságára megtekintette a Balaton környékét. Megállapította, hogy a zsilip-munkálatokat feltétlenül be kell, hogy fejezzük, ezáltal lehetővé válik, hogy 8 hét múlva elkezdhető a Balaton vizének lecsapolása. A Sió-csatorna munkálatainak befejezésére még kb. 20 millió forint szükséges. Igaz, hogy más úton, és olcsóbban is meg lehetett volna oldani, de hogyha ehhez az úthoz folyamodtunk, feltétlenül be kell fejezni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁴

---

⁶³ A földművelésügyi miniszter előterjesztéseit tartalmazó jegyzékben ez a tárgy nem szerepelt. A 21 699/1947. FM IV. 1. sz. előterjesztés a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium iratanyagában megtalálható. (MOL XIX-I-1-s-2511/1947.)

A miniszter az előterjesztésben tulajdonképpen két kérdést vetett fel. Egyrészt kérte, hogy az Egyesült Nemzetek Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete tagdíjaként a világszervezet igazgatósága által kirótt évi mintegy 40 000 dolláros összeg helyett Magyarország – nehéz gazdasági helyzetére hivatkozva – ajánljon fel évi 10 000 dollárt. A jegyzőkönyv alapján nem állapítható meg, hogy a minisztertanács az előterjesztésnek ezzel a részével foglalkozott-e érdemben. Az előterjesztés második részében a miniszter az 1947 nyarán, Budapesten megtartandó „földbirtokreform-konferencia” előkészületeinek megtételére kért felhatalmazást. Az előterjesztés szerint „A konferencián az Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezet azon tagállamai vesznek részt, amelyek a közelmúltban földreformot hajtottak végre. A konferencia célja a végrehajtott földreformok nyomán kialakult helyzet megtárgyalása, a tapasztalatok kicserélése, és azoknak a közös terveknek megbeszélése, amelyek az érintett országokban a földbirtokreform eredményeinek megszilárdítását célozzák.” Az előterjesztés a továbbiakban utalt arra, hogy a konferencia összehívására a magyar bizottságot a FAO vezetősége kérte fel, és a konferencia céljai közé tartozik az is, hogy Magyarország a következő FAO-konferencián az érintett államok egységes álláspontját képviselhesse.

A földművelésügyi miniszter előterjesztéséről, soron következő ülésén, a GF is tárgyalt. Egyrészt hozzájárult a nyár elejére tervezett konferencia összehívásához, másrészt úgy döntött, hogy a miniszter a FAO tagdíjára évi 5000 Ft-ot ajánlhat fel.

A konferencia megrendezéséről nem rendelkezünk adattal.

⁶⁴ A földművelésügyi miniszternek az árvízzel kapcsolatos korábbi bejelentéseiről lásd a [17] 166. sz. jkv. [50] és a [19] 168. sz. jkv. [58] napirendi pontját.

69.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát dr. Pataricza Ilona miniszteri fogalmazóvá való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Pataricza Ilona miniszteri fogalmazóvá való kinevezéséhez hozzájárult.⁶⁵

70.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Fröhlich Helénnek a párizsi magyar követségen való alkalmazása tárgyában.

Rákosi Máttyás *államminiszter*: információi szerint igen reakciós hölgy, szeretné, ha nem alkalmazná őt a párizsi magyar követség.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: ő már régen ott van a követségen és dolgozik is. Különben még jobban megnézi az ügyet, s most leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁶

71.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Kósa György újságíró szerződtetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁷

72.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát négy kinevezés ügyében. Szász Sándort a washingtoni követségre az V. fizetési osztályba miniszteri tanácsossá, Halász Ernőt az V. fizetési osztályba miniszteri tanácsossá, Mód Pétert a VI. fizetési osztályba osztálytanácsossá és dr. Hűvös Kornélt a VIII. fizetési osztályba segédtitkárrá óhajtja kinevezni. Halász Ernőt nem kell különösebben ismertetni, a berni követségen működik. Mód Péter tanár

---

⁶⁵ Az 1699/1/1947. sz. előterjesztés szerint *Pataricza Ilona* (1921–?) Katowicében született, középiskolai tanulmányait is ott végezte. Ezt követően Budapesten a József Nádor Műszaki és Közgazdaságtudományi Egyetemen tanult, majd doktorált. A minisztérium Ütlevél osztályán dolgozott. Tökéletesen beszélt oroszul. A minisztérium és a Szövetséges Ellenőrző Bizottság közötti összekötőként teljesített szolgálatot.

⁶⁶ Az 1187/1/1947. sz. előterjesztés szerint *Fröhlich Helén* (1911–?) Párizsban született, iskoláit is ott végezte, 1930-ban kereskedelmi érettségit tett. Nyelvismerete: magyar, francia, angol. 1942-től 1946-ig a Párizsi Magyar Házban titkárnőként alkalmazták. Az előterjesztés jegyzőkönyv mellett elhelyezett példányán írógéppel rögzített feljegyzés szerint az „előterjesztés visszavonatot”, majd az utóbbi szót áthúzva, kézzel, tintával mellé írták: „elutasította”.

⁶⁷ Az 1919/1/1947. sz. előterjesztés szerint *Kósa György* (1917–?) érettségivel rendelkezett. A háború előtt újságíróként dolgozott Párizsban és Olaszországban. 1939 óta volt tagja a Szociáldemokrata Pártnak, 1945 után a Népszava szerkesztőségében a külpolitikai rovatnál dolgozott. 1946-ban, mint a magyar béke delegáció információs szolgálatának tagjaként jelen volt a párizsi békekonferencián. A miniszter a római magyar követséghez sajtóelőadóként kívánta beosztani.

franciaországi ellenállási érdemeket szerzett. Szász Sándor kinevezését leg-
határozottabban pártfogolja. Az egész országra mesze kiható gazdasági ér-
demeit eddig azzal jutalmaztuk, hogy fizetés nélkül vettük igénybe szolgál-
atait. Ha nem megbízható és nem alkalmas a demokráciának, akkor vonjuk
le a konzekvenciákat, és ne vegyük igénybe szolgálatait sem.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: négyhetes washingtoni tartózkodása alatt
[szerzett tapasztalatai alapján], és tárgyalásai eredményei képen [sic!] meg-
erősíti a külügyminiszter állítását. Szász Sándor igen értékes ember, és
nagyban hozzájárult a kedvező atmoszféra megteremtéséhez, amelyben a
tárgyalásokat folytathatta. Ő hozta közelebb őket az amerikaiakkal, és szo-
rosabb kontaktusba. Egyébként ezeket a kölcsöntárgyalásokat is annyira
kézben tartja, a maga részéről csak támogatni tudja a javaslatot.

Rákosi Mátyás államminiszter: valószínű, hogy érdemeinek elismeréséül
nem igen számít neki a fizetés. Információi szerint saját autója van már.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: ott részletre vette magának.

Rákosi Mátyás államminiszter: Szász Sándor a magyar demokráciával
szemben rezerváltan viselkedik. Nem lehet elmondani róla, hogy a demok-
ráciának híve. Lehet jó ember, jó családapa, de nem demokrata. Nem érti,
hogy annakidején miért küldte ki a Nemzeti Bank. Lassankint az egész kül-
képvisletünk lényegében disszidensekből fog állani. Most legutóbb Gordon-
ról is azt hallottuk, hogy úgy néz ránk, mint ha tíz éve nem lett volna ide-
haza. Javaslat az, hogy a külügyminiszter hívassa haza valamennyi nyu-
gati követünket és beszéljünk egyszer velük komolyan és őszintén. Ezek a
kinevezések még jobban megerősítik a tendenciát. Az nem elég, ha valaki
angolul jól beszél.

[Nagy] Miniszterelnök: mindenhova olyan embert kell küldeni, aki ott jó.
Apró dolgokban tud segítségünkre lenni, a döntő kérdésekben pedig mégis
csak a mi utasításainkat hajtják végre.

Rákosi Mátyás államminiszter: kintlétük alkalmával látta azt, hogy Sze-
gedy-Maszák mennyire nem megfelelő.⁶⁸ Teljesen hamis adatokkal látta el
őket, s maga Rácz miniszter is azt mondotta, hogy visszaérkezésük után
haza kellett volna hívni Szegedy-Maszákot. Semmit nem tudott elérni szá-
mukra.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: viszont, hogy el tudtunk ott valamit érni,
teljesen Szász Sándornak köszönhető. Amikor Szegedy-Maszák teljesen le-
történ jött, hogy képtelen eredményeket felmutatni, mert Acheson nem haj-
landó fogadni őket, akkor Szász közbenjárására két óra múlva jött a telefon,
hogy mégis fogadják őket.

Rákosi Mátyás államminiszter: normális körülmények között vissza is
hívták volna a követet, hiszen akkor is már egy fél éve kint volt. Megállá-

⁶⁸ Az utalás a magyar kormánydelegáció 1946. június 8. és 25-e közötti Egyesült Államokbe-
li útjára vonatkozik. – Acheson, Dean Gooderham (1893–1971) amerikai diplomata, 1945–1947-
ben külügyminiszterhelyettes.

píthatja, hogy nem az a demokratikus közgazdász Szász sem, akire az országnak szüksége van.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: személyes impressziói jogosították fel arra, hogy Szász Sándorról a legjobbakat mondhassa. Innen Pestről néz az csak úgy ki, mintha nem jó demokrata lenne, de végeredményben odakint pontosan és híven teljesíti és hajtja végre az utasításokat. Őröla is azt mondták, nem hiszik, hogy szívesen jöjjön haza pénzügyminiszternek, mikor kint lehet Amerikában. Valószínű, hogy Szász Sándor is szívesen fog majd hazajönni.

Rákosi Máttyás *államminiszter*: most az összeesküvéssel kapcsolatban kiderült, hogy milyen sokan vannak olyanok, akik kint akarnak maradni, és ki szeretnének menni.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: Szász Sándor nem politikai vonalon mozog, de nekünk a részletek kidolgozásában igen nagy segítségünkre volt. Ha a kinevezés megtörténik, nemcsak hogy gyöngíténénk a szálakat, hanem erősítenénk, mert megbízatásának pontosan eleget is fog tenni.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: Szegedy-Maszák lehet, hogy talán jobbra áll tőle, de hogy azok, akik ott vannak abszolút korrekten viselkednek, azt tudja állítani. Ha nem tetszik nekik a magyar demokrácia, akkor egészen biztos, 24 óra alatt le fogja vonni a konzekvenciákat. A követ kint maga nem csinál politikát.

Rákosi Máttyás *államminiszter*: a követ nem csinál politikát, hanem végrehajtja az utasítást. Ez ellen információi minden vonalon hamisaknak mutatkoztak. Amint már említette Szegedy-Maszák jól beszél angolul, lehet egy derék ember, de követi pozíciójában teljesen megbukott. Annakidején Lenin magyarázta, hogy „a fiatal demokráciának a képviselői ne legyenek nagyon okosak, mert akkor nem hajtják végre pontosan az utasításokat.” Szegedi rossz információi beállítottóságának voltak következményei. Ő helytelenül ítélte meg annakidején a helyzetet, de akkor nem vetette fel ezeket a kérdéseket. Hozzájárul Szász kinevezéséhez is, de egyetemesen kellene ezeken a bajokon segíteni, mert igen meglazultak a szálak a kormány és a követségek között.

[Nagy] *Miniszterelnök*: Amerika segítőkészségét mégis Szász mozdította elő, tehát nem lenne méltányos dolog ez ügyben nem honorálni valamivel tevékenységét.

Minisztertanács hozzájárult ahhoz, hogy Szász Sándor a washingtoni követségre az V. fizetési osztályba, Halász Ernő a berni követségre az V. fizetési osztályba, Mód Péter a VI. fizetési osztályba és Húvös Kornél a VIII. fizetési osztályba segédtitkárrá kineveztessék.⁶⁹

⁶⁹ A jegyzőkönyv mellett előterjesztés nem található, és a javaslat az előzetes napirendi jegyzékben nem szerepelt. Rákosi Máttyás a minisztertanács következő ülésén visszatért Szász Sándor kinevezésére, és a kérdés körül ismét éles vita bontakozott ki (lásd a 172. sz. jkv. 1. napirendi pontját).

73.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: szeretné a Jóvátételi Hivatal kérdésével kapcsolatban Pokorny vezérezredes ügyét is rendezni. A különböző hatásköri viták elkerülése végett is. De ha az most nem alkalmas tárgyalásra, akkor a következő minisztertanács elé fogja hozni a kérdést és a mai napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁷⁰

74.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Magyarországnak az UNO-ba való belépése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷¹

75.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a francia követség épületének helyreállítási költsége tárgyában. Sajnos ezzel a kérdéssel még foglalkozni kell, mert a francia követ az egész magyar–francia jó viszonyt megrontja ezen vita miatt. A Kisgazdapárt rendelkezésére bocsátotta egy épületét, melyért neki 20 000 forint kárpótlást kell adni.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: ez az összeg kevés, 30 000 forint folyósítását javasolja.

Minisztertanács a francia követség helyreállítási munkálatainak befejezésével kapcsolatosan a külügyminisztert és a Gazdasági Főtanács főtitkárát az ügy végleges megoldására felhatalmazta. A Független Kisgazdapárt által a rendelkezésre bocsátott épülettel kapcsolatos kártérítésként 30 000 forint folyósításához a párt részére hozzájárult.⁷²

Mód Péter (1911–1996) személyéről lásd: DL MT. JKV., a [4] 184. sz. jkv. b) mellékletének kommentárját.

Szász Sándor (1909–?), *Halász Ernő* és *Hüvös Kornél* nem rendelkezünk közelebbi adatokkal. 1945-ben az MNB bankosztályának helyettes vezetője, 1946–1947-ben a washingtoni magyar követség tanácsosa volt. 1947. június első napjaiban lemondott állásáról.

⁷⁰ *Pokorny Hermann* személyéről lásd NF MT. JKV. 1946, a [4] 87. sz. jkv. 7. napirendi pontjának 9. jegyzetét.

⁷¹ Az előterjesztést a jelen jkv. a) mellékletében közöljük.

A tagfelvételi kérelmet nem sokkal később, 1947. április 26-án juttatták el a világszervezethez. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1947. szeptember végén tárgyalta több ország – köztük Magyarország, Bulgária, Románia – tagfelvételi kérelméről. A szavazás során Magyarország felvételét öt ország támogatta, hat ország pedig tartózkodott a szavazástól, így a kérelmet elutasították. (BALOGH, 1988, 270.) Ezt követően több alkalommal ismét kérte Magyarország a felvételét, de csak 1955. december 20-án lett a világszervezet tagja.

⁷² Előzményéről lásd: NF MT. JKV. 1946, a [10] 93. sz. jkv. 23. és a [21] 104. sz. jkv. 25. napirendi pontját.

A külügyminiszter 30 480/3/1947. sz. előterjesztése, amely részletesen ismertette az előzményeket is, előadta, hogy 1946 folyamán a fenti célra kijelölt Lendvay utca 27. sz. épület és az

76.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: bejelenti, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal alelnöke Romániába utazik Magyarországon keresztül. Szívesen kiszállna Magyarországon, ha erre egy ilyen meghívást kapna. Kéri a minisztertanács felhatalmazását a meghívásra.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷³

77.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: a FAO részéről is egy meghívás lenne aktuális, ugyanis egy 12 tagú bizottság Lengyelországba utazik. Szeretnének megismerkedni a magyarországi viszonyokkal is. Ezek meghívására is kér felhatalmazást.

Minisztertanács, az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁴

78.

[Mihályfi] *Tájékoztatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Barna Mária szerződtetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

79.

[Mihályfi] *Tájékoztatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Groza román miniszterelnök budapesti látogatása alkalmával a fogadás és egyéb kiadás költségeire rendkívüli hitelként 250 000 forint folyósítása tárgyában.

Minisztertanács Groza román miniszterelnök budapesti látogatásával kapcsolatban felmerülő költségek fedezésére rendkívüli hitelként kettőszázötvenezer forint folyósításához hozzájárult.⁷⁵

---

említett Csaba utcai villa berendezése megfelelő ütemben haladt. Az inflációs időszakban tett kifizetések összege forintra átszámítva 1 052 678 Ft, az 1946. augusztus 1. utáni kifizetéseké 1 068 315 Ft, a még kifizetendő hátralék pedig 700 000 Ft volt. Az 1946/1947. évi három millió forintos költségvetési hitelt csak az utóbbi két tétel terhelte, tehát az előterjesztés idején abból még csaknem két millió rendelkezésre állt. Novemberben azonban a Gazdasági Főtanács – a kivitelezőkkel támadt elszámolási vita miatt – a további hitelrészletek felhasználását letiltotta, aminek következtében a megkezdett munkálatok teljesen leálltak. A francia követ szóban és írásban ismételten követelte a munkák befejezését és az épület átadását, ezért az ügy ismét külpolitikai bonyodalmakkal fenyegetett.

A GF, az üléseiről felvett jegyzőkönyvek szerint, az ügyről nem tárgyalt.

⁷³ A meghívásra, illetve látogatásra vonatkozó adattal nem rendelkezünk

⁷⁴ A FAO bizottság látogatására vonatkozó adattal nem rendelkezünk.

⁷⁵ Groza, Petru román miniszterelnök 1947. május 2-án érkezett Budapestre 100 tagú küldöttséggel négy napos hivatalos látogatásra. A látogatást a korabeli lapok a magyar–román viszony új korszakának nyitányaként harangozták be. Valójában azonban inkább egyszerű protokolláris esemény volt. Lásd: NAGY F. 1990, II. köt. 124–126.

80.

[Rajk] *Belügyminiszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁷⁶

81.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát az Önkormányzati Testületek Kárpótlási Vagyonának megszüntetéséről szóló törvénytervezet tárgyában.

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pongrácz Aladár államtitkár]: amennyiben egy vagyonalap hivatását betölti, meg lehet szüntetni. Szövegezési észrevételei vannak csupán.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy a végleges szöveg az igazságügyminiszterrel összeegyeztetendő.⁷⁷

82.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát ideiglenes irodai, kisegítő munkaerők felfogadása tárgyában a földbirtokreform végrehajtásával kapcsolatban.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: a Földbirtok[rendező] Alap terhére kéri megállapítani ezt a túlkiadást.

[Rajk] *Belügyminiszter*: 500 000 forint erre a célra már régebben kiutatott részére, s ezen összeg terhére lettek felvéve az alkalmazottak.

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pongrácz Aladár államtitkár]: itt ezer személy alkalmazásáról van szó. Ha a belügyminiszter megkapja a minisz-

⁷⁶ A belügyminiszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon az 1. sorszám alatt felvett előterjesztés címe: „A főispánok és az önkormányzati alkalmazottak illetményeinek és nyugellátásának szabályozása, továbbá egyes önkormányzati tisztviselői állások elnevezésének megváltoztatása.” Előzményéről lásd a [15] 164. sz. jkv. 66. napirendi pontját. A jegyzőkönyv mellett található 84 101/1947. BM II/1. sz. előterjesztésében a miniszter jelezte, hogy minisztertársaival továbbra sem jutott egyetértésre minden kérdésben, sőt utóbb a földművelésügyi miniszter is észrevételeket tett. Lásd még a [24] 173. sz. jkv. [46] napirendi pontját.

⁷⁷ A törvénytervezethez fűzött belügyminiszteri indoklás emlékeztetett arra, hogy a trianoni békeszerződéssel megosztott önkormányzati testületek (vármegyék, városok, községek) vagyoni viszonyaira vonatkozó nemzetközi egyezmény alapján magyar részre jutott vagyontárgyak az 1929: IV. tc. értelmében ideiglenesen az Önkormányzati Testületek Kárpótlási Vagyona elnevezésű jogi személy tulajdonává váltak. E szervezet arra szolgált, hogy e vagyonból és jövedelméből a trianoni békeszerződés következtében megosztott önkormányzati testületek a megosztás folytán szenvedett vagyoni veszteségért kárpótlásban részesüljenek. Miután feladatának – a rendelkezésre álló anyagi erőkhöz képest – megfelelt, a veszteséget szenvedett önkormányzati testületek kárpótlása megtörtént, és minden ezzel kapcsolatos eljárás befejeződött, indokoltá vált a szervezet megszüntetése. A még meglévő, egyébként nem számottevő vagyon a törvénytervezet szerint az államra szállt át.

Lásd az 1947. évi XII. törvényt.

tertanács által engedélyezett kivételt, akkor lehetőleg konkrétan jelölje meg a neveket is.

[Rajk] *Belügyminiszter*: egy félórával ezelőtt minden szó nélkül hozzájárultak a földművelésügyi miniszter hasonló irányú kérelméhez.

Igazságügyminiszter [képviseletében Pongrácz Aladár államtitkár]: kéri a belügyminisztert, hogy a politikai helyzetre való tekintettel vegye figyelembe aggályait.

[Rajk] *Belügyminiszter*: az természetes, hogy elsősorban a B-listára tett létszámfelettieket kell elhelyezni, azonban lehetetlen, hogy most a telepítésekkel kapcsolatos munkálatokra a használhatatlan rossz munkaerőket alkalmazzák. Legalább ideiglenesen kell a jegyzői tanfolyamot elvégzetteket alkalmazni, hogy azokat is keresethez juttathassa. Szégyenteljes dolog, hogy éjszakai megfeszített munkával elvégezték ezeket a tanfolyamokat, melyeket mi rendeztünk a számukra, s most nem tudjuk őket elhelyezni.

Igazságügyminiszter [képviseletében Pongrácz Aladár államtitkár]: a 8100/1946. ME számú rendelet nem enged új embereket felvenni, csak konkrét és név szerinti hozzájárulás esetén. Ha a belügyminiszter javaslata így átmege, az azt jelenti, hogy ezer embert korlátlanul alkalmazhat. Minden pártnak egyenlően kell osztozni az alkalmaztatásokban. Ott vannak a B-listások, akikre nézve javasolta, hogy elsősorban azokat kell alkalmazni.

[Rajk] *Belügyminiszter*: akceptálja az igazságügyminiszter felfogását, ebben az esetben azonban kérnie kell, hogy visszamenőleg ezen az állásponton vegye revízió alá valamennyi tárca alkalmaztatásait. A földművelésügyi alkalmaztatásoknál nem voltak az igazságügyminiszternek jogi aggályai.

Igazságügyminiszter [képviseletében Pongrácz Aladár államtitkár]: ott is az az elvi álláspont érvényesült, hogy a B-listásokat kell visszavenni, vagy alkalmazni.

[Rajk] *Belügyminiszter*: ez a kérdés távolról megítélve nagyon egyszerű. A különböző szakminiszterek tudják azonban azt megítélni, hogy milyen munkaerőre van szükségük. A községi jegyzők mellé teljes értékű munkaerőt kell beállítani. A tanfolyamot elvégzettek nagy része nem is akar hallani arról, hogy ideiglenesen munkát fogadjon el, azonban egy része mégis rászorul erre is. A végrehajtást, úgymint a helyi viszonyokkal ismeretes alispán fogja végezni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: meg kell írni az alispánnak, hogy igyekezzék koalíciós arányszámban eszközölni az alkalmazásokat.

[Rajk] *Belügyminiszter*: ő szívesen megteszi ezt, de viszont akkor feltétlenül a Kommunista Párt fog jól járni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁸

⁷⁸ A 158 578/1947. BM III/2. sz. előterjesztés mindenképp arra hivatkozott, hogy a földreform lezárásáról rendelkező 1947. V. tc. végrehajtása során a földművelésügyi miniszter egyes feladatokat a községi eljárásokkal kénytelen elvégeztetni. Ezek azonban a rájuk háruló tennivalóknak csak abban az esetben tudnak eleget tenni, ha a munkatöbblet elvégzésére rövid

83.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Kaposvár thj. város közműveinél az üzemigazgatói és az üzemi főmérnöki állás betöltése tárgyában.

Dr. Balogh István: arra kéri a belügyminisztert, hogy vegye itt is figyelembe a koalíciós arányokat.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

84.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát 12 állatorvos alkalmazása tárgyában, a Székesfővárosnál.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁹

85.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát 30 mérnöki alkalmazás tárgyában a Székesfővárosnál.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁰

86.

[Rajk] *Belügyminiszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 5. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸¹

átmeneti időre kiegészítő irodai munkaerőket alkalmazhatnak. Az előterjesztés szerint mintegy 1000 jegyzőség személyzetének átmeneti kiegészítésére volt szükség.

⁷⁹ A 176 958/1947. BM III–3. sz. előterjesztés szerint a Budapest polgármestere által igényelt létszámfejlesztést a közbiztonság, a vágott baromfi piaci forgalmának és általában a húsforgalomnak közegészségügyi ellenőrzésére hivatott állatorvosi szolgálat megfelelő megerősítése indokolta. Az állatorvosi szolgálatra háruló feladatok egyébként azért szaporodtak, mert a forint bevezetése után jelentősen megnövekedett Budapesten a húsforgalom felhozatala.

⁸⁰ A 175 890/1947. BM III–3. sz. előterjesztés szerint az ugyancsak Budapest polgármestere által kezdeményezett létszámfejlesztést mindenekelőtt az indokolta, hogy míg 1938-ban a főváros 304 mérnököt alkalmazott, addig 1947 elején mindössze 190-et, holott – többek között az újjáépítéssel és az árvízvédelemmel kapcsolatban – sokkal több feladatuk volt.

⁸¹ A belügyminiszter előterjesztéseit tartalmazó borítón az 5. számú előterjesztés tárgya: Vármegyei, városi és községi kórházaknál megüresedett állások betöltése. A miniszter a jegyzőkönyv mellett megtalálható 169 606/1947. sz. előterjesztést valószínűleg azért vonta vissza, mert intézmények és nevek említése nélkül általánosságban kért felhatalmazást a megüresedett állások betöltésére, ami – mint a 82. napirendi ponttal kapcsolatban lezajlott vita is mutatta – ellent mondott a 8100/1946. ME sz. r. előírásainak.

87.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a Hazahozatali Kormánybiztosságnak a Belügyminisztériumba történő beolvasztásával kapcsolatosan dr. Fischer Gyula és Iványi Jenő bécsi kiküldetése tárgyában.⁸²

[Nagy] *Miniszterelnök*: a Hazahozatali Kormánybiztosságnak a Belügyminisztériumhoz való áttételével kapcsolatban kétféle feladat van, amit a kormánybiztosság eddig ellátott. Elsősorban hazahozni a kint lévőket, másodsor pedig törvény biztosít bizonyos kivételeket azok számára, akik odakint megőriztek magyarországi vagyont. Millok Sándor részt akar venni ezeknél az igazolásoknál, s kifejezte, hogy a Belügyben is ezen funkciókat szívesen vállalná. Ezzel a feladatkörrel szeretne továbbra is ő foglalkozni.

[Rajk] *Belügyminiszter*: az igazolások óta éppen csak formailag volt ez a kormánybiztosság hatáskörében.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: ez tulajdonképpen az ő hatáskörébe tartozott, s ő adta ki erre nézve az igazolásokat, de viszont személyi kérdésekkel nem ér rá egyénileg továbbra is foglalkozni. Javasolja, hogy a belügyminiszter hatáskörébe menjen át a jogkör.

[Rajk] *Belügyminiszter*: ez elfogadható, tehát a pénzügyminiszter által érintett formában fogja megoldani ezt a problémát, tehát, a pénzügyminiszternek véleményezése alapján és vele egyetértésben. Nem tartja megoldhatónak Millok Sándornak a Belügyminisztériumba való berendelését. A két kiküldetéshez kéri a hozzájárulást.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸³

---

⁸² A belügyminiszter 2260/1947. eln. sz. előterjesztése szerint a kiküldetést a Hazahozatali Kormánybiztosság bécsi kirendeltségének a helyszínen való sürgős felülvizsgálata indokolta, ami a Kormánybiztosság Belügyminisztériumba történő beolvasztásával állhatott kapcsolatban. „Tekintettel az ügyszökhöz fűződő rendkívüli érdekre, a kiküldetést azonnal kellett elrendelnem.” Ezért utólagosan kérte a minisztertanács hozzájárulását, a felülvizsgálat okáról és céljáról azonban az előterjesztés nem szólt.

Dr. Fischer Gyula a Belügyminisztérium I. Elnöki főosztályának volt a vezetője, Iványi Jenő miniszteri osztálytanácsos ugyanott az 1/4. Népgondozó osztály vezetője volt.

⁸³ A Hazahozatali Kormánybiztosság létesítéséről és a tevékenységével, majd megszüntetésével kapcsolatos politikai és hatásköri vitákról lásd DMB MT. JKV., a 48. sz. jkv. 4., TZ MT. JKV., a [7] 74. sz. jkv. 5., NF MT. JKV. 1946, a [26] 109. sz. jkv. 5., valamint e kötetben a [2] 151. sz. jkv. [7] napirendi pontját, illetve a MOL–XIX–A–1–j–1947–XXIII–E–989. alapsz. 1983/1947. ikt. sz. ügyiratot.

A Kormánybiztosság megszüntetéséről, illetve a Belügyminisztériumba történő beolvasztásáról nem rendelkezett külön jogszabály. Csupán a Gazdasági Főtanács hozott határozatot 1947. január 15-én arról, hogy „A Gazdasági Főtanács rendészeti okokból, a külföldi honosok és a kitelepített németek beszivárgásának megakadályozása céljából szükségesnek tartja a külföldön tartózkodó magyarok hazahozatalának a Belügyminiszter hatáskörébe való utalását, és az ügykörnek a német lakosság kitelepítésével való egyesítését.” Felkérte a Miniszterelnököt, hogy ilyen irányban folytasson tárgyalásokat, és terjessze az ügyet a minisztertanács elé. A belügyminisztert pedig arra kérte, hogy a hazahozatali ügykör átvétele után létesítsen külföldön gyűjtőállomást, a hazahozatalra jelentkezők előzetes megrostálása céljából. (MOL XIX–A–10. Stab. XXVII. ülés, 1947. január 15., illetve XIX–A–1–j–1947–XXIII–E–989.)

88.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát dr. Gáll Imre volt rendőrfőhadnagy rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁴

89.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a szabadalomért fizetendő évi díjak megfizetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁵

90.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát OMB elnökének és elnökhelyettesének kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁶

A feladatkör átadása hosszasan elhúzódott, és tulajdonképpen csak 1947 végén fejeződött be.

A hazahozatali kormánybiztos, Millok Sándor felmentéséről 1947. április végén történt intézkedés (lásd a [24] 173. sz. jkv. 6. napirendi pontját).

⁸⁴ Az ad 228 594/1946. BM IV/1.a. sz. előterjesztés szerint *Gáll Imre* 1941–1942-ben a magyar királyi rendőrség újpesti kapitányságánál szolgálatot teljesítő segédfogalmazóként információk kiadásával segítette az eljárás alá vont üldözött zsidókat. Ezért állásából felfüggesztették, majd katonai szolgálatra hívták be. A fronton különböző munkásszázadok parancsnoka volt. A legénységgel emberségesen bánt. 1944-ben hazatért. A nyilas puccs után lakásán üldözötteket rejtgetett. Tevékenysége miatt a szolgálati előmenetelben hátrányt szenvedett, ezért kérte rehabilitálását a tárca.

⁸⁵ A 11 291/1947. IpM sz. előterjesztés utalt arra, hogy a szabadalomért fizetendő díjakat a háború előtt az 1932: XVII. tc. szabályozta, és lehetővé tette az évenkénti, illetve az egyszerre több évre előre történő megfizetést. Az inflációs viszonyok között a több évre előre történő fizetés az államra nézve hátrányos volt, ezért az 1610/1946. ME sz. rendelet ezt a lehetőséget megszüntette. A stabilizációt követően azonban az államnak is érdeke az eredeti rend visszaállítása – zárta a rendelettervezet indoklását a miniszter.

Lásd a 4700/1947. ME sz. r.-et, MK április 17., 86. sz.

⁸⁶ A 10 020/IV.a/1947. IpM sz. előterjesztés egyrészt *Farkas Ferenc* addigi elnök további egy évre való kinevezését, másrészt Berei Andor „közíró, budapesti lakos”-nak elnökhelyettesé váló kinevezését indítványozta. (Az indoklás Berei Andorra vonatkozó része az előterjesztésből hiányzik.)

Az Országos Munkabér Megállapító Bizottság (OMB) 1945-ben létesült, és ezzel az elnevezéssel 1949-ig működött. Feladata volt az iparügyi miniszter felügyelete alá tartozó iparágakban a munkafeltételekkel, a munkabérekkel és az alkalmazottakat megillető egyéb szolgáltatásokkal kapcsolatos irányelvek megállapítása, illetve e tevékenység összehangolása. (Bővebben lásd: MÁSZ, 489–492.)

Farkas Ferencről (1903–1966) lásd: TZ MT. JKV., a [13] 80. sz. jkv. 2. napirendi pontjának jegyzetét. *Berei Andorról* (1900–1979) lásd: DL MT. JKV., a [9] 189. sz. jkv. 8. napirendi pontjának jegyzetét.

91.

Honvédelmi miniszter [képviselőtében Zentay Vilmos államtitkár]: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult [sic!]⁸⁷

92.

Honvédelmi miniszter [képviselőtében Zentay Vilmos államtitkár]: előterjeszti javaslatát Fialowszky Lajos ezredes rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁸

93.

Honvédelmi miniszter [képviselőtében Zentay Vilmos államtitkár]: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 3. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸⁹

⁸⁷ A honvédelmi miniszter 1. sorszám alatt felvett, szám nélküli előterjesztése az újjáépítési közmunka-kötelezettség újabb szabályozásáról szóló 11 310/1946. ME sz. rendelet olyan értelmű kiegészítésére vonatkozott, hogy a közmunka-kötelezettség alól ideiglenesen a honvédség tényleges szolgálatot teljesítő tagjai is mentesüljenek. A rendelettervezetthez mellékelt miniszteri indoklás rámutatott, hogy a honvédelmi miniszter már az Ideiglenes Nemzeti Kormány által alkotott alaprendelet megszületésekor, és azóta is folyamatosan képviselte ezt az álláspontot, amit azonban a kormány nem tett magáévá. A továbbiakban részletesen, adatokkal alátámasztva ismertette, hogy a határőrség, illetve a honvédség különböző műszaki és egyéb alakulatai milyen módon és milyen területeken vették ki részüket az újjáépítés munkájában. Ezért méltánytalannak tartotta, hogy ezen felül még a közmunka-kötelezettség is terhelte őket.

⁸⁸ Az 1989/1947. HM Eln. szü. számú előterjesztés szerint *Fialowszky Lajos* (1898–1987) földmérő-mérnököt, hadiműszaki törzskari ezredest „az előző politikai rendszer ideje alatt kifejtett tevékenysége miatt” 1941. április 1-jén nyugállományba helyezték, az előléptetések során mellőzték, majd bűnvádi eljárás alá helyezték, melynek során 11 hónapig vizsgálati fogságban tartották. 1945 áprilisában visszavették a honvédség hivatásos állományába, és az akkor hatályos rendelkezéseknek megfelelően rehabilitálták. A 750/1947. ME sz. rendelet ilyen esetekben a jóvátételre is lehetőséget adott. Ennek megítélését kérte a miniszter. – *Fialowszky Lajos* 1945–1946-ban a Honvédelmi Minisztérium Ipari osztályának vezetője, 1947–1949-ben pedig a Haditechnikai Intézet igazgatóhelyettese volt.

⁸⁹ A honvédelmi miniszter 3. sorszám alatti 5453/Eln.szü/1947. számú előterjesztésében a korábban saját hatáskörében rehabilitált és jóvátételben részesített honvédségi személyek – összesen 31 fő – jóvátételének a 750/1947. ME sz. rendelet 4. §-ának megfelelő, utólagos minisztertanácsi jóváhagyását kérte.

Az előterjesztésben az alábbi személyek szerepelnek: *Dömös Gyula* ezredes, *Hangay Sándor* alezredes, *Edvi Illés Béla* ny. áll. ezredes, *Szávay Béla* ny. áll. ezredes, *Hartai Ernő* alezredes, *Skoff Dezső* ny. áll. alezredes, *Schaffer Antal* ny. áll. alezredes, *Seidl Antal* ny. áll. alezredes, *Tóth István Jenő* ny. áll. alezredes, *Székely János* ny. áll. alezredes, *Oláh János* ny. áll. alezredes, *Lotti Károly* ny. áll. őrnagy, *Báthy Endre* ny. áll. őrnagy, *Zsille Zsigmond* őrnagy, *Dévényi Szilárd* őrnagy, *Kenedi R. Ferenc* százados, *Kotzig Károly* ny. áll. százados, *Papp Sándor* ny. c. százados, *Bajai Kálmán* ny. áll. főhadnagy, *Zsoldos Andor* ny. áll. alhadnagy, *Juhász István*

94.

Honvédelmi miniszter [képviselőtében Zentay Vilmos államtitkár]: előterjeszti 7301/1947. számú javaslatát dr. Merényi Gusztáv orvos vezérőrnagy és dr. Aranyi Sándor orvos ezredes hivatalos kiküldetése tárgyában, a Svájcban tartandó XI. Nemzetközi Katonaorvosi és Katonagyógyyszerész Kongresszusra.

Bojta Béla államtitkár: az orvos szakszervezet is ki akar erre a kongresszusra küldeni valakit, ehhez is járuljon hozzá a minisztertanács.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁰

95.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti 2498/1947. számú javaslatát dr. Simon Lászlónak adminisztratív államtitkári állásától való felmentése és miniszteri osztályfőnökké való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Simon Lászlónak adminisztratív államtitkári állásától való felmentéséhez és miniszteri osztályfőnökké való kinevezésének a Köztársasági Elnökhöz való felterjesztéséhez, hozzájárult.⁹¹

96.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti 2408/1947. eln. számú javaslatát dr. Kovács Máté miniszteri tanácsosnak politikai államtitkárrá való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Kovács Máté miniszteri tanácsosnak politikai államtitkárrá való kinevezéséhez hozzájárult.⁹²

97.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Bóka László adminisztratív államtitkárrá való kinevezése tárgyában.

---

ny. áll. alhadnagy, *Szarka Andor* ny. áll. alhadnagy, *Katona János* ny. áll. alhadnagy, *Takács János* ny. áll. alhadnagy, *Bathó József* ny. áll. főtörzsőrmester, *Mihály Károly* ny. áll. főtörzsőrmester, *Schneller Imre* főtörzsőrmester. *Pálmány István* ny. áll. főtörzsőrmester, *Jandrók Elemér* ny. áll. törzsőrmester.

⁹⁰ Az előterjesztés mindenképp azt hangsúlyozta, hogy a magyar orvosi kar részére kitüntetés a kongresszusra való meghívás, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy Németország és Ausztria képviselőit nem hívták meg. Nyolcévi teljes elszigeteltség után a magyar orvosok megismerhetik – hangsúlyozta az előterjesztés – a háború alatt elért fontosabb katonarorvosi eredményeket. A kongresszus főbb tárgykörei ugyanis a következők: sebesültek újjáélesztésének módszerei, a korszerű járványmegelőzés, korszerű beteg- és sebesültszállítás, az orvos szerepe a katonai nevelésben stb. Az előterjesztés végül a minisztertanács hozzájárulását kérte ahhoz, hogy a kiküldöttek a kongresszus befejezése után egy hétre Franciaországba utazhassanak az ottani katonarorvosi intézmények tanulmányozására.

⁹¹ Az előterjesztés száma: 2498/1947. VKM eln. sz.

⁹² Az előterjesztés száma: 2408/1947. VKM eln. sz.

Minisztertanács dr. Bóka Lászlónak adminisztratív államtitkárrá való kinevezéséhez hozzájárult.⁹³

98.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Schultheisz Emil egyetemi ny. r. tanári kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Schultheisz Emil egyetemi ny. r. tanárrá való kinevezéséhez hozzájárult.⁹⁴

99.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Zemplén György egyetemi ny. r. tanárrá való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Zemplén György egyetemi ny. r. tanárrá való kinevezéséhez hozzájárult.⁹⁵

100.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Mattyasovszky Jenő intézeti tanár kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Mattyasovszky Jenő intézeti tanár kinevezéséhez hozzájárult.⁹⁶

101.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Klimkó Dezső egyetemi tanári kinevezése tárgyában, a II. számú sebészeti tanszékre. Nem tudja tovább a felelősséget vállalni a sebészeti tanszék üre-

⁹³ Az előterjesztés száma: 2253/1947. VKM eln. sz.

⁹⁴ A 37 156/1947. VKM VI. üo. sz. előterjesztés szerint dr. Schultheisz Emil (1899–?) 1922-ben szerzett jogi diplomát a Budapesti Tudományegyetemen. Hadbíróként, katonai ügyészként, illetve különböző felsőoktatási intézmények előadójaként működött. 1937-től egyetemi magántanár. 1941-ben nyugalomba helyezték. 1945-ben rehabilitálták, a katonai szolgálatba visszahívták, és ezredessé léptették elő. A Honvédelmi Minisztérium Büntetőjogi osztályát vezette, majd az Igazságügyi csoport főnöke, illetve a honvéd igazságügyi szolgálat országos vezetője lett. 1946 novemberében léptették elő hadbíró-vezérőrnaggyá. Az előterjesztés alapján a Debreceni Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karán a magyar büntetőjog és büntető törvénykezési jog egyetemi tanárává nevezték ki.

⁹⁵ A 40 327/1947. VKM VI. üo. sz. előterjesztés szerint dr. Zemplén György (1905–1973) Rómában szerzett bölcsészdoktori és hittudományi doktori oklevelet. 1931-től a ciszterci rend hittudományi főiskoláján oktatott, 1940-ben a főiskola igazgatójává nevezték ki. A Pázmány Péter Tudományegyetem Hittudományi Kara 1946-ban magántanárrá habilitálta, majd meghívta a megüresedett bölcsészeti tanszékre egyetemi nyilvános rendes tanárnak.

⁹⁶ A 48 025/1947. VKM VI. b. sz. előterjesztés szerint dr. Mattyasovszky Jenő jogász, földrajztudós a székesfővárosnál teljesített tanácsjegyzői szolgálat mellett Teleki Pál munkatársaként főleg gazdaságföldrajzi kutatásokat végzett. Ekkor a Teleki Pál Tudományos Intézethez nevezték ki intézeti tanárrá.

sen hagyásáért, mert az egyetemi hallgatóknak ezrei nélkülözik a szakszerű kiképzést a tanszék be nem töltése miatt. A február hó 26-án tartott minisztertanács hozzájárult dr. Sebestyén Gyula sebésztanárnak az I. számú és dr. Hedri Endre sebésztanárnak a III. számú sebészeti tanszékre való kinevezéséhez. Ugyanezen a minisztertanácson elhatározott az is, hogy dr. Klimkó a II. sz. sebészeti tanszékre fog majd kinevezést nyerni. Az igazságügyminiszter észrevételei alapján nem határozott el véglegesen a klinikák betöltése, csak a professzori kinevezések, de a II. sz. tanszék eleve Klimkó Dezső részére tartatott fenn.

Szakasits Árpád államminiszter: Klimkó ügyében nem lehet most határozni, mert az igazságügyminiszter kifejezett óhaja az volt, hogy visszaérkezésig ne tárgyalják le ezt az ügyet.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: be kell látni, hogy az orvosi karon ebben a kérdésben nagyon erős feszültség kezd kialakulni, ami a kinevezéssel automatikusan megszűnne. A pártközi megegyezést az igazságügyminiszter is aláírta. Ő ígéretet tett az igazságügyminiszternek, hogy vár az előterjesztéssel visszaérkezéséig, de sajnos a helyzet kiéleződött és közben olyan események történtek, hogy hálás lenne érte, ha Szakasits miniszterelnök-helyettes hozzájárulna, mert valóban érdemes és kitűnő emberről van szó.

[Rajk] Belügyminiszter: amikor ez napirendre került, akkor a három név egymás mellett szerepelt és a három közül Klimkót nem szavazta meg a minisztertanács azzal, hogy kár lenne Marosvásárhelyről elhívni ezt a sebést s az ottani magyarságot megfosztani tőle. Valóban az igazságügyminiszter volt az, aki elutasításra javasolta a dolgot. Nem számított rá, hogy ez most minisztertanács elé kerül. Amennyiben nem olyan az egyetemen a helyzet, hogy egy hét leforgása alatt nagyobb bajok származnának a kinevezés elhalasztásából, akkor kéri, hogy vegye le a napirendről.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: sajnos az a helyzet, hogy igen nagy bonyodalom származna belőle.

Szakasits Árpád államminiszter: ő volt a legjobban mellette, hogy Klimkónak professzori helyet biztosítani kell, itt kétségek nem is merülhetnek fel. Halasztó javaslata csak arra vonatkozik, hogy jöjjön haza az igazságügyminiszter, s legyen itt az ügy elintézésénél. A kérdést az igazságügyminiszter ismeri teljes részleteiben és ezért nem is vállalhatja a felelősséget az ő megkérdése nélkül. Amikor hozzájárult Klimkó kinevezéséhez akkor hosszabb időre gondoltak, különös figyelemmel marosvásárhelyi fontos működésére.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: Marosvásárhelyen már biztosítva van utódja.

Szakasits Árpád államminiszter: a kérdés lényege abban van, hogy a klinikákat miként osztják szét, és a minisztertanács már elfogadott korábban olyan álláspontot, hogy ez az egyetem autonóm hatáskörébe tartozik.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: az egyetemi hallgatók ebben

az évben még egy hullát sem boncoltak. Alkalmat kell adni nekik arra, hogy jól láthassák el majd feladatukat, s megfelelő gyakorlattal bírjanak. Ha már három tanszékét jól megőriztünk, érdekünk azoknak továbbfejlesztése is. Ha Klimkó a II. számú tanszékre nyer most kinevezést, még mindég meg-egyezhhetnek maguk között. Nem teremthető azonban egy olyan helyzet, mint a szemészetnél is volt, hogy [az] egyetem teljhatalmúlag intézkedett, és ki-játszva a kormány határozatát, felcserélte a klinikák számozását.

[Nagy] *Miniszterelnök*: nem érti a huzavonát, hiszen pártközi megállapo-dás volt. Mit változtathat még itt az igazságügyminiszter hazajövelele.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: a maga részéről is az igazságügyminiszter meg-várása mellett van, miután egyheti idő-késedelem veszélyt nem rejt magá-ban.

[Ortutay] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: kijelenti, hogy ha megtör-ténik ez a kinevezés, igyekszik majd Hedri intézetét is korszerűen kifejlesz-teni és mindenben segítségére lesz kívánságainak.

[Nagy] *Miniszterelnök*: lehetetlen állapot, hogy a miniszterek közül valaki elmegy külföldre és meghagyja, hogy addig ne intézzenek el bizonyos ügyet.

Szakasits Árpád államminiszter: ennek dacára fenntartja kérését.

[Nagy] *Miniszterelnök*: ma történjék meg Klimkó Dezsőnek egyetemi ta-nárrá való kinevezése és a kultuszminiszter vállalja, hogy velük letárgyalja beosztásuk kérdését.

[Ortutay] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: ezt nem tudja vállalni. Ezért kellene úgy határozni, hogy Klimkó a II. számú sebészeti klinikát kapja. Azt ellenben tudja vállalni, hogyha a kinevezés ma megtörténik és az igaz-ságügyminiszter visszaérkezik, s kifogásai merülnének fel, újra idehozza a kérdést.

Szakasits Árpád államminiszter: a beosztás az egyetem autonóm hatás-körébe tartozik.

Dr. Balogh István: de nem lehet, hogy az egyetem kijátssza a miniszter-tanács határozatait azzal, hogy felcseréli a klinikák számozását.

Dr. Bojta Béla: az előterjesztés azon része, hogy Klimkó a II. számú sebé-szeti tanszékre nyer kinevezést, megfelel a minisztertanács korábbi állás-foglalásának, azonban a kultuszminisztérium egyetemi osztályának vezető-je korábban azt az álláspontot foglalta el, hogy a tanszékek elosztása nem a kormány hatáskörébe tartozik, hanem az egyetem autonóm döntése alá esik. Egyébként Klimkót nem is lehet más tanszékre kinevezni, mert az I. és III. számú tanszékekre történt megelőzően Sebestyén és Hedri kinevezése. Az elosztás kérdése viszont az, ami tisztázandó.

[Ortutay] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: nem teszi magáévá az ügy-osztály korábbi állásfoglalását.

Minisztertanács dr. Klimkó Dezső egyetemi nyilvános rendes tanár ki-nevezéséhez a II. számú sebészeti tanszékre hozzájárult azzal, hogy amennyiben az igazságügyminiszter a maga, vagy a Szociáldemokrata

Párt nevében a kinevezés ellen kifogásokat tenne, és nem tudnák osztani [sic!] az észrevételeket a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel, úgy a kinevezés újra minisztertanács elé terjesztendő.⁹⁷

102.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát művészeti életünk kiválóságai részére adományozandó életjáradék tárgyában. Az igazságügyminiszter észrevételeit figyelembe vette.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁸

103.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Márkus György részére az egyetemi rendkívüli tanári cím adományozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁹

⁹⁷ Az ügy előzményét lásd a [16] 165. sz. jkv. 32. napirendi pontjánál. A jegyzőkönyv mellett előterjesztés nem található, a kinevezési javaslat eredetileg nem szerepelt a napirendben.

Dr. Klimkó Dezső (1900–1972) a budapesti egyetemen 1924-ben szerzett orvosdoktori oklevelet. 1926–37-ben a budapesti II. sz. Sebészeti Klinikán, 1937–1940 között a Szent János Kórházban, majd a Szent István Kórházban volt sebész-főorvos. 1941-től a kolozsvári egyetem sebészeti klinikájának igazgatója, egyetemi tanár, 1945–47-ben a marosvásárhelyi egyetemi sebészeti klinika igazgatója, 1947–49-ben (és később 1957–59-ben) egyetemi tanár volt a budapesti egyetemen, és az I., ill. a II. sz. sebészeti klinikák igazgatója.

⁹⁸ A 120 996/1946. VKM VII. üo. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a minisztertanács már döntést hozott arról, hogy a kiváló érdemeket szerzett, s 60. életévét már elérte (vagy azt megközelítő életkorú), rendszeres és állandó jellegű jövedelemmel nem rendelkező 25 művészenek életjáradékot adományoz, illetve a köztársasági elnöknek ilyen értelmű „Elnöki elhatározás” kiadására tesz javaslatot (lásd: NF MT. JKV. 1946, a [46] 129. sz. jkv. 31. napirendi pontját). Jelezte, hogy az 1946/1947. évi költségvetésben az ehhez szükséges fedezetet biztosították, s az visszamenőleges hatállyal 1946. augusztus 1-jétől folyósítható. Ennek megfelelően a tárca a következő 25 művész életjáradékban részesítésére tett javaslatot: Bokros Birman Dezső (1889–1965) szobrászművész, Bornemisza Géza (1884–1966) festőművész, Czöbel Béla (1883–1976) festőművész, Damkó József (1872–1955) szobrászművész, Egry József (1883–1951) festőművész, Ferenczy Noémi (1890–1957) gobelin-művész, Gellért Oszkár (1882–1957) költő, szerkesztő, Hammerschlag János (1885–?) orgonaművész, zeneszerző és zenetörténész, Heltai Jenő (1871–1957) író, műfordító, Holló László (1887–1976) festőművész, Kallós Ede (1886–1950) szobrászművész, Kassák Lajos (1887–1967) író, szerkesztő, Kaufmann Oszkár (1873–1956) műépítész, Koszta József (1861–1949) festőművész, Márfy Ödön (1878–1959) festőművész, Megyasay István (1877–?) műépítész, Medgyessy Ferenc (1881–1958) szobrászművész, Nagy Lajos (1883–1954) író, Perlrott-Csaba Vilmos (1880–1955) festőművész és grafikus, Schöpflin Aladár (1872–1950) író és kritikus, Szép Ernő (1884–1953) író és színműíró, Szilágyi Lajos (1869–1949) festőművész, Tersánszky J. Jenő (1888–1969) író, Vass Elemér (1887–1957) festőművész, Vágóné Berzsenyi Margit (1864–1951) színművész.

⁹⁹ A 49 158/1947. VKM VI. a. üo. sz. előterjesztés szerint dr. Márkus György (1903–?) a Budapesti Tudományegyetemen szerzett közgazdaságtudományi, majd ugyanott doktori oklevelet. 1938-ban a Műegyetemen lett egyetemi magántanár. 1924-től előbb a bankszakmában dolgozott, majd 1927-től a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. tisztviselője, az előterjesztés idején a

104.

[*Ortutay*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Drien Károly az állami polgári iskolai igazgatók létszámába való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰⁰

105.

[*Ortutay*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Barczán Endre szabadművelődési titkárrá való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰¹

106.

[*Ortutay*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Molnár Sándor motorszerelő alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

107.

[*Ortutay*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a külföldi magyar kulturális megbízottak állomáshelyének és létszámának megállapítása tárgyában az 1946/47. évre.

Rákosi Mátyás államminiszter: nem tartja szerencsésnek a kulturális megbízottak elosztását. Olaszországba pl. 5, Oroszországba pedig csak 1 kiküldetés történik. A nyugati országokkal a kulturális kapcsolatok azelőtt is megvoltak, ahol eddig nem volt azokat kell inkább fejleszteni.

[*Ortutay*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: a kérdést meg fogja jobban vizsgálni, mert még elődje tette az előterjesztést, ezért egyelőre leveszi a napirendről. Felkéri a külügyminisztert, hogy a moszkvai követség útján kapna a Szovjetunióba küldendő kulturális megbízottak lehetőségeire nézve tájékoztatást.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁰²

---

vállalat ügyvezető igazgatója volt. Tudományos publikációi a széngazdaság helyzetével, illetve iparszervezési kérdésekkel foglalkoztak.

¹⁰⁰ *Drien Károly* volt érsekújvári polgári iskolai igazgatót a Csehszlovákiából áttelepített, áttelepült, kiülőzött tanítók, illetve sok ezer diák ügyeinek intézésével kívánta megbízni a miniszter. A 121 591/1946. VKM IV. sz. előterjesztésben *Drien Károly* név szerepel, az előzetes napirendi jegyzékben és a jegyzőkönyvben azonban *Drien „György”*-öt írtak. A jegyzőkönyv szövegét az előterjesztésnek megfelelően javítottuk.

¹⁰¹ A 52 793/1947. VKM VIII. sz. előterjesztés szerint *dr. Barczán Endre* az Országos Szabadművelődési Tanács főtitkára volt, a VII. fizetési osztály 3. fokozatába kívánta kinevezni a miniszter.

¹⁰² Lásd a [23] 172. sz. jkv. 73. napirendi pontját.

108.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Illyés Gyula írónak Svájcba, Franciaországba és Olaszországba való kiküldése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰³

109.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Bertha Kelemen dr. illetményeinek folyósítása tárgyában, a stockholmi tartózkodása idejére.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰⁴

110.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Rudolf Lóránt egy. ny. r. tanár időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰⁵

111.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Kerpel-Fronius Ödön egy. ny. r. tanár időbeszámítása tárgyában.

---

¹⁰³ Illyés Gyula kiküldetéséről az 52 359/1947. VKM X/a. üo. sz. előterjesztés többek között a következőket tartalmazta: „Nevezettet, aki a Magyar Népi Művelődési Intézet elnöke, mintegy kéthavi időtartamra Genfbe, Párizsba és Rómába óhajtom kiküldeni a svájci, franciaországi és olaszországi szellemi élet vezető egyéniségeivel való személyes kapcsolatok felvétele, illetve továbbfűzése céljából. A megbeszélések országaink írói, művészi és értelmiségi köreinek szellemi együttműködését készítené elő Magyarország kulturális értékeinek az eddiginél nagyobb mértékben való megismertetése céljából. Kiküldöttem egyben szellemi életünk legértékesebb szellemi termékeinek elhelyezéséről is gondoskodnék. Mindezen felül megbíznám a „külföldi magyar intézetek kuratóriuma” működésének megindításával kapcsolatos teendők ellátásával is.” A miniszter 1947. augusztus 4-én adott hivatalos meghatalmazást a tárgyalásokra. Illyés Gyula utazására az ősz folyamán került sor. Az előterjesztést, a meghatalmazást, valamint Illyés Gyula 1947. december 1-jén keltezett részjelentését közli: FORRÁSOK, VIII., 77–81.

¹⁰⁴ A szűkszavú, 46 356/1947. VKM X/a. sz. előterjesztés szerint dr. Bertha Kelemen pénzügyminisztériumi miniszteri titkár nyolc havi stockholmi tartózkodásának idején a Stockholmi Magyar Kulturális Intézet titkári teendőit is ellátta.

¹⁰⁵ A 36 429/1947. VKM VI. üo. sz. előterjesztés szerint dr. Rudolf Lóránt (1904–1979) 1928-ban jogi doktorátust szerzett, 1937-ben egységes ügyvédi-bírói vizsgát tett. 1938-ban „Értékpapírok, pénzügyletek” tárgykörből egyetemi magántanárrá képesítették. 1938-ban a pécsi törvényszék bírójává, 1945-ben a budapesti törvényszék elnökévé, 1946. áprilisában a budapesti ítélőtábla bírójává nevezték ki. 1946-tól [1974-ben történt nyugdíjazásáig] a Pécsi Tudományegyetem egyetemi tanára volt. Az előterjesztés az egyetemi tanári kinevezés előtti, a közszolgálat más ágában eltöltött ideje egy részének az egyetemi tanári besorolás szempontjából való figyelembe vételére vonatkozott.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰⁶

112.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Nónay Tibor egy. ny. r. tanár időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰⁷

113.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Fejes Lajos időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰⁸

114.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 17, 18, 19, és 20. sorszám alatt szereplő előterjesztéseit az igazságügyminiszter észrevételeire való tekintettel a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁰⁹

---

¹⁰⁶ A 46 406/1947. VKM VI. üo. sz. előterjesztés szerint dr. Kerpel-Fronius Ödön (1906–1984) 1930-tól a Budapesti Gyermekklinikán díjtalan gyakornok, tanársegéd, majd adjunktus. 1933–34-ben Rockefeller-ösztöndíjjal egy évet a Harvard Egyetem Gyermekklinikáján töltött. 1936-ban gyermekgyógyász szakorvosi képesítést szerzett. 1946-tól a pécsi egyetem Gyermekgyógyászati Klinikáján ny. r. tanár. Az előterjesztés az egyetemi tanári kinevezés előtti, a közszolgálat más ágában eltöltött ideje egy részének az egyetemi tanári besorolás szempontjából való figyelembe vételére vonatkozott.

¹⁰⁷ A 44 050/1947. VKM VI. üo. sz. előterjesztés szerint dr. Nónay Tibor (1899–1985) 1923–1929 között Pécsen, majd 1929–1939 között a budapesti Állami Szemkórházban, illetve a Szemészeti Klinikán dolgozott. A klinikát a II. világháború legnehezebb éveiben vezette. 1945-től az I. sz. Szemészeti Klinika vezetője volt. Az előterjesztés az egyetemi tanári kinevezés előtt, a közszolgálat más ágában eltöltött ideje egy részének az egyetemi tanári besorolás szempontjából való figyelembe vételére vonatkozott.

¹⁰⁸ A 34 711/1947. VKM VI. üo. sz. előterjesztés szerint dr. Fejes Lajost, aki az Országos Közegészségügyi Intézet Járványcsoportjának vezetője volt, a Tanácsköztársaság idején tanúsított magatartása miatt 1920-ban állásától megfosztották, orvosi hivatását sem gyakorolhatta. Ezért 1933-ig Németországban, ezt követően Párizsban dolgozott. Az előterjesztés a kényszerű külföldi tartózkodásából 20 évnek a szolgálati időbe való beszámítását javasolta. Fejes Lajos életrajzát lásd a [17] 166. sz. jkv. 16. napirendi pontjánál.

¹⁰⁹ Az előzetes napirendi jegyzékben a hivatkozott sorszámok alatt a következő előterjesztések találhatóak: öv. dr. Hancsók Kálmánné dr. Sántay Mária Nemzeti múzeumi osztályvezető főkönyvtárnok, Dékány János pécsi tudományegyetemi altiszt, Gurdon József Nemzeti múzeumi műszaki altiszt és Pisztraj József szegedi tudományegyetemi altiszt visszavétele a szolgálatba. A négy személyt 1946 végén az államháztartás egyensúlyának helyreállítása miatt elrendelt létszámcsökkentés, azaz a B-lista rendelet alapján bocsátották el. Visszavételüket az 1945 előtti politikai magatartás miatt elszenvedett sérelmükre, és ezzel kapcsolatos korábbi rehabilitálásukra hivatkozva kezdeményezte a miniszter. Az igazságügyminiszter azonban a VKM iratanyagában található leveleiben a négy előterjesztés mindegyikével kapcsolatban éppen azt kifogásolta, hogy azok a korábban elszenvedett állítólagos sérelmekre adatokat nem

115.

[*Ortutay*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát néhai Pásztor János özvegyének kegyelmi ellátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹⁰

116.

[*Ortutay*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Szilvássy József rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹¹

117.

[*Ortutay*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 23. sorszám alatt szereplő előterjesztését az igazságügyminiszter észrevételére való tekintettel a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹¹²

118.

[*Erőss*] *Közellátásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a Hús- és Zsiradék-hivatalnál alkalmazott 46 napidíjas szolgálatának meghosszabbítása tárgyában.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtítkára*: kéri levenni a napirendről, mert a hivatallal szemben aggályai vannak.

[*Erőss*] *Közellátásügyi miniszter*: ő már tartott ott vizsgálatot és eltávolította azokat, akik ellen valami gyanú merült fel. Elvben egyetért a Gazdasági Főtanács főtítkárával, de csak az állam kárára szolgálna a hirtelen megszüntetés. Olyan ügyek vannak folyamatban, amiket feltétlen be kell még fejezni, addig, amíg a hivatal egészen likvidálódik.

---

tartalmaznak, és így a rehabilitációra vonatkozó javaslatokat megalapozatlanoknak találta. A VKM illetékes osztálya ezért új előterjesztéseket készített, amelyeket a miniszter május 29-én terjesztett ismételten a minisztertanács elé, a javaslatokat azonban akkor is elutasították. Lásd a [30] 179. sz. jkv. [27], illetve [29] napirendi pontját. (MOL XIX-I-1-s-2457/1947., 2458/1947., 2959/1947. és 2460/1947.)

¹¹⁰ A 38 024/1947. VKM VII. üo. sz. előterjesztésben a miniszter a bombatámadás során elhunyt Pásztor János (1881–1945) szobrászművész özvegye (szül. *Hidasi Amália*) részére a korábban (NF MT. JKV. 1946, [46] 129. sz. jkv. 31. napirendi pont) által megállapított kegydíj felemelését és élethossziglani időtartamra való megállapítását kezdeményezte.

¹¹¹ A 43 439/1947. VKM IV. üo. sz. előterjesztés indítványozta, hogy *Szilvássy József* (1884–?) hódmezővásárhelyi római katolikus tanítónak a Tanácsköztársaság alatti tevékenysége miatt történt elbocsátása utáni öt év szolgálaton kívül töltött idejét a nyugdíjigény szempontjából számítsák be.

¹¹² A 23. sorszám alatti előterjesztés dr. Láng János rehabilitálására vonatkozott. Előzményre és nevezett életrajzi adataira lásd e kötetben az [1] 150. sz. jkv. [7] napirendi pontját és jegyzetét. Lásd még a [30] 179. sz. jkv. [24] napirendi pontját.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: augusztus 1-ig hozzájárul a meghosszabbításhoz.

Minisztertanács az előterjesztéshez augusztus 1-i határidőig hozzájárult.¹¹³

119.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Darányi Sándor közigazgatási tanfolyam és vizsga alóli felmentése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹⁴

120.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát 1574/Eln. szám alatt egyes nem rendszeres alkalmazottak kinevezése tárgyában, azzal a módosítással, hogy Péter Pál alkalmazását nem a VII, hanem a VI. fizetési osztályba kéri.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹⁵

121.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

---

¹¹³ A közellátásügyi miniszter 2987/1947. sz. előterjesztése szerint az előző év júliusa, illetve novembere óta alkalmazott napidíjasok részben a jóvátételi sertéshizlalással kapcsolatban felállított új hízaldák ellenőrzését, részben az UNRRA-szállítmányok kirakását, raktározását és szállítását, részben a tojásbeszolgáltatás, valamint a növényi olaj- és zsírbegyűjtés ellenőrzését végezték.

A Hús- és Zsiradék hivatal 1945 júniusában létesült az élelmiszerellátással és a jóvátételi élelmiszerszállításokkal kapcsolatban egyes hatósági feladatok ellátására. 1947. szeptember 15-ével megszüntették.

¹¹⁴ A 3395/1947. KM eln. sz. előterjesztés szerint Darányi Sándor közellátási segédfelügyelő az államtudományi diploma megszerzése előtt állt, ezért indokolatlannak tartotta az alacsonyabb szintű tanfolyam elvégzését.

¹¹⁵ Az 1574/1947. KSZM eln. fő. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a minisztertanács korábban ([16] 165. sz. jkv. 80. napirendi pont) határozatot hozott a kereskedelem- és szövetkezetügyi tárcánál, illetve a hatáskörébe tartozó intézményeknél a központi igazgatás fogalmazási szakán előirányzott 54 rendszeres állás 68 állásra történő felemeléséről. Az előterjesztés e megemelt létszámkeret terhére 12 alkalmazott magasabb fizetési osztályba történő kinevezésére, és egyidejűleg véglegesítésére tett javaslatot. Tardi Nándornak (1893–?) az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal igazgatóját az V. fizetési osztályba; Bóvárdi Lajost (1889–?), Péter Pált (1906–?) és Veroes Sigfriedet (1894–?) a VII. fizetési osztályba miniszteri titkárrá, Hantos Miklóst (1914–?) és dr. Albert Sándort (1916–?) a VIII. fizetési osztályba miniszteri segédtitkárrá, dr. Koltai Ivánt (1919–), Hertzka Imrénét (1901–?) és Zilahi Ivánt (1920–?) a IX. fizetési osztályba miniszteri fogalmazóvá, Sipos Istvánt (1923–?), dr. Szocsányi Antalt (1921–?) és Lázár Gábornét a X. fizetési osztályba miniszteri segédfogalmazóvá javasolta kinevezni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹¹⁶

122.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti 8944/1947. számú javaslatát felekezeti és társulati kereskedelmi középiskolai tanerői állások betöltése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹⁷

123.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti 1577/Eln. főo. számú javaslatát a szövetkezeti központi igazgatási és [szövetkezeti] felügyelői státusok terhére történő kinevezések tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹⁸

---

¹¹⁶ A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon rögzített előzetes napirendi jegyzékben az 1. sorszám alatt felvett előterjesztés címe: „Árumintavásáris és Kiállítási Tanács felállítása, valamint Árumintavásáris és Kiállítási Központ szervezése.” Az átdolgozott előterjesztés elfogadásáról lásd a [27] 176. sz. jkv. 43. napirendi pontját. Lásd még a [28] 177. sz. jkv. [29] napirendi pontját is.

¹¹⁷ A 8944/1947. KSZM sz. előterjesztés a bonyhádi, pápai, székesfehérvári és veszprémi felekezeti kereskedelmi középiskoláknál megüresedett állások betöltésére vonatkozott.

¹¹⁸ A miniszter kilenc olyan személynek a kinevezésére tett javaslatot, akik ekkor már túlnyomórészt ugyanezen feladatkörökben dolgoztak „nem rendszeres” alkalmazotti minőségben. Ezek a következők voltak: *Quittner Pál* (1898–?) érettségivel rendelkezett és hat félév jogot végzett. 1944. előtt magánvállalatoknál dolgozott. Baloldali magatartása miatt üldözést szenvedett. Az előterjesztés idején a minisztérium V. főosztályának vezetője volt. A javaslat a IV. fizetési osztályba miniszteri osztályfőnökké való kinevezésére vonatkozott. *Vajda Gyula* (1902–?) kereskedelmi érettségivel rendelkezett és négy féléven át a Debreceni Gazdasági Akadémia hallgatója volt. Előbb egy mintagazdaságban dolgozott, majd újságíróként közgazdasági és agrárpolitikai kérdésekkel foglalkozott. Részt vett az ellenállási mozgalomban. 1945 után könyvei jelentek meg a földreformról, a telepítésről és a szövetkezetekről. *Kovács Pál* (1917–?) kereskedelmi akadémiai végzettséggel rendelkezett. 1936 óta dolgozott a közszolgálatban. Az előterjesztés idején a minisztérium IV/3. ügyosztályának vezetője volt. *Farkas János* (1911–?) gimnáziumi végzettséggel, valamint flamand és holland nyelvtudással rendelkezett. *Pintér József* (1913–?) gimnáziumi érettségivel, valamint orosz és német nyelvtudással rendelkezett. 1946-ig újságíróként, szerkesztőként, illetve kiadói lektorként dolgozott. *Dr. Tihanyi Miklós* (1916–?) jog- és államtudományi doktorátussal rendelkezett. 1945 októberéig egy húsipari szövetkezetet vezetett. Az utóbbi öt személyt a VII. fizetési osztályba miniszteri titkárrá javasolta kinevezni. *Füzesi István* (1921–?) a jog- és államtudományi doktori cím megszerzése előtt állt. Részt vett az ifjúsági ellenállási mozgalomban, majd a Magyar Parasztszövetség Országos Központjában dolgozott. *Dr. Náhlik György* (1921–?) a Műegyetem Közgazdasági Karának Kereskedelmi osztályán szerzett doktori címet. 1944 májusában lépett közszolgálatba. Az utóbbi két személyt a VIII. fizetési osztályba miniszteri segédtitkárrá javasolta kinevezni. *Dr. Szendrey Károly* (1895–?) jogtudományi doktorátussal rendelkezett és letette a bírói és ügyvédi vizsgát. 1945. után szövetkezetügyi tanulmányokat is folytatott. A VII. fizetési osztályba szövetkezetügyi főfelügyelővé javasolta kinevezni.

124.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát a külföldön szolgálatot teljesítő kereskedelmi attasék és a Külkereskedelmi Igazgatóság külföldi kirendeltségeinél szolgálatot teljesítő alkalmazottak illetményei tárgyában.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: nem tartja megengedhetőnek az amúgy is súlyos gazdasági helyzetünkben terheink fokozását. Kéri a napirendről való levételt és annak a pénzügyminiszterrel való letárgyalását, annál is inkább, mert aránytalan az egyes illetmények elosztása [a kirendeltségek] fontosságával és jelentőségével szemben.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹¹⁹

125.

Dobi István államminiszter: előterjeszti javaslatát részére egy Renault személygépköcsi vásárlásához felhatalmazás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

126.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: a gabona[be]gyűjtési rendeletet ki kell hoznia. Erre nézve már volt elvi álláspont. A gabona[be]gyűjtés nem járhat eredménnyel és a beszolgáltatási rendelet sem, ha nincs beszolgáltatási, illetve [be]gyűjtési rendelkezés. A 3400-as [helyesen: 3440-es] rendelet¹²⁰ már megvan, s most csak egy szakminiszteri végrehajtási utasítást óhajt a [be]gyűjtéssel kapcsolatban kibocsátani.

Rákosi Mátyás államminiszter: amint hallja, egyelőre teljesen ismeretlen beszolgáltatási rendeletet óhajt a közellátásügyi miniszter kibocsátani. Ez nem kizárólag a közellátásügyi miniszter hatáskörébe tartozik, hanem az összes pártoknak állást kell ebben foglalni.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: mindenki részt vett a tervezet kidolgozásánál.

Rákosi Mátyás államminiszter: arra nézve volt egy megállapodás, hogy csak amikor már látjuk, hogy milyen a terméskilátás, akkor bocsátjuk ki ezt a rendeletet.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: június 20-án már nem lehet azt monda-

¹¹⁹ A 13 466/1947. KSZM II. sz. előterjesztés a külkereskedelmi apparátus külföldön szolgálatot teljesítő tagjainak a külképviselők diplomáciai szolgálatot teljesítő munkatársaival azonos mértékű illetményekben részesítését javasolta.

¹²⁰ A közellátás biztosításáról szóló 3440/1947. ME sz. r.-re (MK március 18., 63. sz.) utalt a miniszter. Lásd a [18] 167. sz. jkv. 80. napirendi pontját.

ni, hogy hatályba lépett április 15-én. Nem tud hozzáfogni a gabona[be]gyűjtéshez addig.

Rákosi Mátyás államminiszter: javasolja, hogy a Gazdasági Főtanács vizsgálja meg és véleményezze a közellátásügyi miniszter javaslatát előzetesen.

Minisztertanács az előterjesztést előzetes kivizsgálás és a részletek megállapítása végett a Gazdasági Főtanács elé utalta.¹²¹

Minisztertanács délután ½4 órakor ért véget.

K. m. f.

Bojta Ernő Béla

Géppel írt tiszttázat, a jegyzőkönyvet vezető Bojta Ernő Béla saját kezű aláírásával. A miniszterelnök a jegyzőkönyvet nem írta alá. A miniszterek és államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolása mellett látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet, Rákosi Mátyás, Rajk László, Pongrácz Aladár és Balogh István aláírása azonban hiányzik a jegyzőkönyvről. Vas Zoltán neve nem szerepel a felsorolásban, így aláírása sem található a jegyzőkönyvről, bár ismételten felszólalt az ülésen.

¹²¹ A Gazdasági Főtanács április 16-án és április 23-án foglalkozott a terménybeszolgáltatás szabályozására vonatkozó javaslattal. Az április 16-ai ülés mellett megtalálható a közellátásügyi miniszter „Feljegyzés”-e és a minisztertanács által itt tárgyalt rendelettervezete, valamint a Gazdasági Főtanács Titkárságán készült előterjesztés, illetve a tárggyal kapcsolatos különböző számítások és kimutatások. (MOL XIX–A–10. Stab. XL. ülés, 1947. április 16., 11. pont, illetve XLI. ülés, 1947. április 21., 25. pont.)

A vita lényege az volt, hogy a földadón felül a gazdálkodók közül kiket és milyen mértékben kötelezzenek termény-, főként pedig gabonabeszolgáltatásra. A közellátásügyi miniszter eredeti, a minisztertanács által tárgyalta rendelettervezete szerint progresszív kulcs alapján ugyan, de a legkisebb földtulajdonnal rendelkezőktől kezdve mindenki köteles lett volna beszolgáltatásra. A GF ezzel szemben április 16-án hozzájárult ahhoz, „hogy a közellátásügyi miniszter az 1947/48. évi terménybeszolgáltatási kötelezettség szabályozása tárgyában elkészített, a jelen jegyzőkönyv eredeti példányához csatolt rendeltét kiadhassa, azzal a módosítással, hogy a 10 holdon aluli szántóterület után a gazdálkodónak, a földadónak terményekben való fizetési kötelezettségén felül terménybeszolgáltatási kötelezettsége nincsen, tehát kötelezettség csak a 10 holdas, vagy ennél nagyobb szántóterületen gazdálkodókra terjed ki.” Egyúttal felhívta a közellátásügyi minisztert, hogy nyilvánítsa ki a lakosság felé a kormánynak azt a szándékát, hogy megfelelő termés esetén a beszolgáltatási rendszert megszünteti. Sőt a Főtanács a gabonaőrleési dézsma helyett is a vámórlést kívánta rendszeresíteni 12%-os díjjal.

Ezt követően április 21-én a közellátásügyi, a földművelésügyi, valamint a pénzügyminiszter szakértői megbeszélést tartottak és arra a következtetésre jutottak – amint erről Szobek András közellátásügyi államtitkár a GF-hez intézett előterjesztésében beszámolt –, hogy a fenti határozat várhatóan olyan mértékű kiesést jelent a terménybegyűjtésben, ami a közellátást veszélyeztetné. Ezért azt javasolták, hogy csak az öt holdnál kisebb területen gazdálkodókat mentesítsék a beszolgáltatási kötelezettség alól. A GF következő ülésén ezt mérlegelve úgy határozott, hogy a nyolc holddal, illetve annál nagyobb földtulajdonnal rendelkezőknek kell beszolgáltatást teljesíteniük.

Lásd a 100 700/1947. KM sz. r.-et, MK május 6., 101. sz.

A közellátásügyi miniszter rendeletének végrehajtása, a begyűjtés előmozdítása érdekében a kormánykoalícióban részt vevő négy párt május 8-án közös felhívással fordult a parasztsághoz. A felhívásban vidéki szervezeteiket is arra szólították fel, hogy támogassák a helyi hatóságokat a gabonabegyűjtés terén. A felhívást e jkv. b) mellékletében közöljük.

[22] 171. 1947. április 10.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 2–4, 6, 8–9, 12–17, 19–35, 37–65, 69–71, 74–75, 78, 80–100, 102–106, 108–116, 118–120, 122–125. sz. napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

A [22] 171. sz. jegyzőkönyv a) melléklete a 74. napirendi ponthoz

[Magyarország felvétele az Egyesült Nemzetek Szervezetébe]

KÜLÜGYMINISZTERIUM
94/NSZK/1947

Minisztertanácsi előterjesztés

I.

Tisztelettel kérem a Minisztertanácsot, méltóztassék feljogosítani arra, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezetébe való felvételünket kérhessem, azaz utasíthassam washingtoni követünket, hogy felvételünkre irányuló kérelmünket az Egyesült Nemzetek Főtitkára útján terjessze elő az Egyesült Nemzetek Közgyűléséhez, illetve a Biztonsági Tanácshoz.

II.

Az Egyesült Nemzetek tagjai sorába való felvételt az Egyesült Nemzetek Alapokmányának¹²² 4. cikke a következőképpen szabályozza: „1. Az Egyesült Nemzetek tagsága nyitva áll minden békeszerető állam előtt, amely a jelen Alapokmányban foglalt kötelezettségeket vállalja, és a Szervezet megítélése szerint a kötelezettségek teljesítésére képes és hajlandó. – 2. Államoknak az Egyesült Nemzetek tagjai közé való felvétele a Biztonsági Tanács javaslatára a Közgyűlés határozatával történik.”

Az Egyesült Nemzetek kétségkívül szuverén államok egyesülése. Magyarország szuverén állam, mert hiszen csak szuverén állammal köthetnek más szuverén államok oly szerződést, amilyen pl. a párisi békeszerződés. Az 1945. január 20-án aláírt Fegyverszüneti Egyezmény Magyarország szuverenitását azonban bizonyos mértékben korlátozta. Teljes szuverenitását akkor nyeri vissza, ha a Párizsban 1947. február 10-én aláírt Békeszerződés (42. cikke értelmében) életbe lép. Tekintettel arra, hogy Magyarország, valamint a 42. cikkben említett három nagyhatalom (Szocialista Szovjetköztársaságok Uniója, Nagy-Britannia és Egyesült Államok) a Békeszerződést már aláírták, s a ratifikálásra vonatkozólag az előkészületek megtétettek, valamint arra is, hogy az Egyesült Nemzetek szerveként alakított United Nation's Food and Agriculture Organization-ba (Egyesült Nemzetek Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetébe) Magyarország máris felvételre került (Magyar Közlöny

¹²² Az Egyesült Nemzetek Alapokmányát közli: HALMOSY, 1985, 19–44.

1946. november 29-i 273. szám), feltehető, hogy az a tény, hogy a békeszerződés még nem lépett életbe, nem lesz akadálya felvételi kérelmünk elfogadhatóságának (recevabilité). Egyébként a Békeszerződés bevezetésében a Szövetséges és Társult Hatalmak kilátásba helyezték azt, hogy Magyarországnak az Egyesült Nemzetek sorába való felvétele ügyét támogatják: „tekintettel arra, hogy a Szövetséges és Társult Hatalmak és Magyarország békeszerződést kívánnak kötni, amely alapja lesz a közöttük való baráti kapcsolatoknak, lehetővé téve ezzel a Szövetséges és Társult Hatalmak számára, hogy támogassák Magyarországnak arra irányuló kérelmét, hogy az Egyesült Nemzetek tagjává legyen és az Egyesült Nemzetek irányítása alatt kötött egyezményekhez is csatlakozzék.”

Felemlítem végül azt, hogy az ún. Potsdami Konferencia (1945. június 17. – augusztus 2.) Záróközleményének X. része kimondja, hogy „ezeknek az országoknak” (Bulgária, Finnország, Magyarország és Románia) elismert és demokratikus kormányaival való békeszerződés megkötése módot adna a három kormánynak arra, hogy támogassa az Egyesült Nemzetek sorába való felvételi kérelmüket.”

Végül legyen szabad megjegyeznem, hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmányának 110. cikke értelmében az Egyesült Nemzetek Alapokmányát az aláíró államok saját alkotmányos eljárásuknak megfelelően erősítik meg. Az Alapokmány törvénybeiktatására vonatkozólag annakidején törvényjavaslatot fogok a Nemzetgyűlés elé terjeszteni. Ennek előkészítésére az intézkedéseket már megtettem.

Az Egyesült Nemzeteket a publicisztika helyesen nevezte az emberiség új és utolsó reménységének. Az a tény, hogy a vezető nagyhatalmak Magyarország felvételét jóval a Békeszerződés megalkotása előtt már kilátásba helyezték, és azt a Békeszerződés bevezetésében megígérték, bizalom jele a demokratikus Magyarország iránt. De érdekünk is, hogy ennek az új szervezetnek mielőbb tagjává váljunk, a belőle folyó kötelezettségeket vállalva, annak előnyeiben részesüljünk.

Valószínű, hogy a palesztinai kérdés¹²³ ügyében rendkívüli közgyűlés fog összeülni. Nem lehetetlen, hogy felvételi kérelmünk ennek napirendjére kitűzhető lesz. Már ezért is szükséges, hogy felvételre irányuló óhajunk az Egyesült Nemzetek felelős tényezői tudomására jusson. Ez – már biztonság és felelősség okából is – haladéktalanul folyamatba volna teendő.

Budapest, 1947, április 10-én.

---

¹²³ Palesztinát 1917-ben brit csapatok szállták meg. 1920-ban a San Remo-i konferencia brit mandátummá nyilvánította. Tekintettel a II. világháború után megnövekedett zsidó bevándorlásra, az ENSZ határozatot hozott a brit mandátum eltörlésére, a brit csapatok kivonására, a zsidó és az arab állam létrehozására. Ennek nyomán alakult meg 1948 márciusában Izrael és Jordánia.

[22] 171. 1947. április 10.

Géppel írt, aláírás nélküli tisztázat.

Az előterjesztés jobb felső sarkában írógéppel a következő jegyzetet rögzítették: „A minisztertanács 1947. április 10-i ülésén az alábbi előterjesztéshez hozzájárult, megjegyezve, hogy helyesnek látszanék, ha a magyar kormány e lépéséről a budapesti SZEB-et legalább tájékoztatná.”

A [22] 171. sz. jkv. b) melléklete a 126. napirendi ponthoz.

[A kormánykoalícióban részt vevő négy párt felhívása
az ország kenyérellátásának biztosítása érdekében]

Felhívás a parasztsághoz!

A beszolgáltatásnak eleget tett gazdáknál még jelentékeny kenyérgabonamennyiséget tárolnak, a magyar dolgozók kenyérellátása pedig folyó évi június hónapra még nincs biztosítva! Ennek saját erőnkől való megoldása, biztosítása az egész nemzet, de legelsősorban dolgozó, termelő parasztságunk, gazdáink becsületkérdése.

A közellátásügyi miniszter új terménybeszolgáltatási rendelete pontosan előírja, hogy a gazdának az 1947/48. gazdasági évben milyen beszolgáltatási kötelessége van, és a gazda, aki a meghirdetett kedvezmények mellett jövő évi előlegként szolgált be kenyérgabonát, nem csak saját magán segít, hanem segítséget nyújt a kenyérellátás biztosításához is.

Gazdák és minden más készlettulajdonosok!

Hallgassatok a hívó szóra. Legyetek segítségére a dolgozóknak, és az ország újjáépítésének, tartalékolt készletekből adjatok kenyeret: szolgáltatassatok be jövő évi előlegként minél több gabonát, s eddig is tanúsított hősi erőfeszítéseket a gazdasági év utolsó hónapjában becsülettel fejezzétek be.

Ha felhívásunk még május hónapban sem biztosítaná a kellő eredményt, úgy elkerülhetetlenné válik a dolgozók kenyérfejadagjának leszállítása, amit pedig fejlődő demokráciánk és újjáépítésünk érdekében mindenképp el kell kerülnünk!

Vidéki pártszervezeteink vezetői és tagjai!

Támogassátok a helyi hatóságot gabonagyűjtési törekvésében, felvilágosítással legyetek a gazdák segítségére, ragadjatok meg minden alkalmat a gazdalelkek felrázására és a segítőkészség fokozására.

Sietve adjatok, hogy biztosíthassuk a kenyeret a magyar dolgozóknak!

Budapest, 1947. május hó 8-án.

Dr. Balogh István

Rákosi Mátyás

Veres Péter

Nagy Ferenc

Szakasits Árpád

Tudománypolitikai Intézet Kisgazda Levéltára 36. ő. e., 1. (10. doboz)

Gépell tisztázat indigóval készített másodpéldánya Balogh István, Rákosi Mátyás, Nagy Ferenc, Veres Péter és Szakasits Árpád sajátkezű aláírásával.

[23] 172.

JEGYZŐKÖNYV

az 1947. évi április hó 17. napján
Nagy Ferenc elnöklete alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter
Szakasits Árpád államminiszter
Dobi István államminiszter
Gyöngyösi János külügyminiszter
Rajk László belügyminiszter
Dr. Nyárádi Miklós pénzügy-
miniszter
Dr. Bárányos Károly földművelés-
ügyi miniszter
Bán Antal iparügyi miniszter
Rónai Sándor kereskedelem- és
szövetkezetügyi miniszter
Dr. Ries István igazságügyminisz-
ter képviselőletében dr. Pongrácz
Aladár államtitkár
Dr. Ortutay Gyula vallás- és közok-
tatásügyi miniszter

Dinnyés Lajos honvédelmi minisz-
ter képviselőletében Sárkány
József államtitkár
Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter
Dr. Erőss János közellátásügyi
miniszter
Veres Péter építés- és közmunka-
ügyi miniszter
Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter
Mihályfi Ernő tájékoztatásügyi
miniszter
Dr. Balogh István miniszterelnök-
ségi politikai államtitkár
Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnök-
ségi adminisztratív államtitkár, a
minisztertanács jegyzője

Hajdú István áttelepítési kormánybiztos, mint meghívott előadó

[Nagy] *Miniszterelnök*: megnyitja a minisztertanács ülését. Rákosi állam-
miniszter kért szót napirend előtt.

1.

Rákosi Mátyás államminiszter: legutóbb letárgyaltatott a minisztertanács-
con Szász Sándor kinevezése, és ezt ők elleneztek.¹ Most értesítést kapott
Amerikából, hogy nevezett már korábban fáradozott azon a State Depart-
ment útján, hogy a bevándorlási jogot kvótán felül megkapja, tehát ebből

¹ Lásd a [22] 171. sz. jegyzőkönyv 72. napirendi pontját.

nyilvánvaló, hogy ott akar maradni. Ugyanakkor kezdenek az amerikai magyar követségen a viszonyok nagyon furcsán fejlődni. A New York Times-ban olyan cikkek és felhívások jelennek meg, amelyek károsak a magyar demokráciára. Ezek a cikkek nagyrészt az Amerikai Magyar Szövetség kezdeményezésére látnak napvilágot, és azt mondják, hogy része van bennük Borsodinak is, akit legutóbb New-York-i konzullá akartak kinevezni.² Ezt a kérdést szóvá kell tenni, és valamit kell csinálni. Az amerikai követségen kialakult egy a kormányhoz lojális követségi rész és egy illojális rész. Fel kell vetni ezt a kérdést a Külügyminisztériumon belül is. Legegyszerűbb dolog volna hazarendelni őket jelentéstételre. Ez vonatkozik a párisi és svájci követünkre, nemcsak az amerikaiakra.

[Nagy] Miniszterelnök: Auer Pál³ volt is itthon.

Rákosi Mátyás államminiszter: de most nem fog hazajönni.

[Nagy] Miniszterelnök: ez ki van zárva.

Rákosi Mátyás államminiszter: meg kell ezt a kérdést nézni. Haza kell hivatni őket, különben egy napon nagyon kellemetlen disszidálásokra kerülhet sor.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: először a Szász Sándor személyével kapcsolatos észrevételekre reflektál. Nincs tudomása arról, hogy nevezett kvótán felüli letelepedési engedélyt kért volna, erről csak most szerzett tudomást. Követségünk neki ilyet nem jelentett és nem is jelenthetett, mert ez összeférhetetlen lenne az illető pozíciójával. Normálisan egy bevándorlási kérelmet nem terjeszthetett elő, mert ezt kizárja az a jelleg, hogy ő, mint idegen állampolgár, diplomata útlevéllal tartózkodik az illető államban.

[Nagy] Miniszterelnök: ez még akkor volt, amikor megszűnt a Nemzeti Bank képviselője lenni és még nem volt kereskedelmi attasé. Ilyen minőségében nem hiszi, hogy egyáltalán lehet valahol bevándorlási engedélyt kérni.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: azonnal intézkedik, táviratilag utasítja a követet, szólítsa fel Szász Sándort igazoló jelentésre. Nincs semmi bizonyíték arra, hogy a vele szembeni értesülés helytálló.

Rákosi Mátyás államminiszter: a bizonyíték rendszerint későn szokott bekövetkezni, mint ahogy láttuk azt az összeesküvők esetében.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: őt akkor sem figyelmeztették előre. Őt nem érheti az összeesküvés gyanúsítottjai tekintetében, sem más tekintetben szemrehányás, akkor ő tiltakozott egyes tisztviselők szolgálatba állítása iránt, akiket más oldalról forszíroztak. Szent-Iványira⁴ gondol például. Szász

² Lásd a [17] 166. sz. jegyzőkönyv [51], illetve a [18] 167. sz. jegyzőkönyv 41. napirendi pontját.

³ Auer Pál (1885–1978) 1946. március 29-étől 1947. június 2-áig volt Magyarország párisi követe. Lásd: NF MT. JKV. 1946, Bevezetésének 50. jegyzetét.

⁴ Szent-Iványi Domokos (1898–1980) hivatásos diplomata, rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter. Teleki Pál közeli munkatársa, a II. világháború idején szerveződött németellenes Magyar Függetlenségi Mozgalom meghatározó egyénisége volt. Tagja volt a Horthy kormányzó által Moszkvába küldött delegációnak, amely 1944. október 11-én elfogadta az

Sándor viszont eddig igen hasznos szolgálatokat tett, mint gazdasági szakértő.

Rákosi Mátyás államminiszter: a továbbiakat majd még meglátjuk. Mindenesetre haza kell hivatni őket.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: nem tudja ezt az álláspontot pártfogolni. Borsodi személyével kapcsolatban pl. előtte határozottan nem döntő fontosságú, hogy Borsodi működjék, viszont a csehek pl., sokat foglalkoztak személyével. Tudvalévő, hogy az amerikai magyarságnál óriási ellentétek vannak. Azt hiszi, hogy az amerikai magyarság jobbszárnyát nem lehet azzal meggyőzni, hogy azt mondják, hogy reakcióso, hanem csak azzal, hogy ismerjenek meg bennünket és próbáljanak megszeretni. Borsodinak is ez volt a feladata az ottani magyarságnál, hogy a magyar demokrácia szelleméről kellően tájékoztassa az ottani magyarságot. Jól tudja, hogy a kommunisták ezt egészen másképp képzelnék el és e tekintetben óriási különbségek vannak.

Rákosi Mátyás államminiszter: az amerikai magyarságnak van egy szárnya, amely demokratikus, és a másik, amelyet Eckhardt⁵ és társai irányítanak. Eckhardtéknak kiforrott, és a magyar demokráciával szembenálló álláspontjuk van. Itt Borsodi agitációja nem fogja őket meggyőzni, hanem fordítva, Borsodi fog Eckhardt befolyása alá kerülni. Így aztán a New-York Times-ban magyarelles nyilatkozatok jelennek meg, és ez az Amerikai Magyar Szövetség kezdeményezésére történik. A dolog nagyon komoly, érdemes vele foglalkozni és érdemes őket hazarendelni. Nem árt Szegedy-Maszáknak sem, ha megmondjuk, hogy az irány, amit visz, nem jó. Kérkezett az egész magyar emigráns banda, Chorin⁶, Kornfeld,⁷ Weiss Alfonz⁸ és körülfogják őket.

ú. n. előzetes fegyverszüneti feltételeket. 1945 után is megmaradt a külügyi szolgálatban, de érdemi feladatokat nem kapott. 1946. december 24-én letartóztatták, és az „összeesküvés” perben, 1947. április 16-án 14 évi fegyházra ítélték.

⁵ *Eckhardt Tibor* (1888–1972) Horthy Miklós kormányzó és Teleki Pál miniszterelnök megbízásából 1940 óta tartózkodott az Egyesült Államokban, hogy ott kapcsolatokat építsen ki a magyar kormánykörök részére. A II. világháború után az antikommunista emigráció egyik vezéralakja lett.

⁶ *Chorin Ferenc, ifj.* (1879–1964) a GYOSZ alelnöke (1928–1933), majd elnöke (1933–1941), a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank alelnöke, a felsőház tagja (1927–1944), a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. vezérigazgatója, majd elnöke volt. 1922-ben apósa, Weiss Manfréd halálát követően annak fiával együtt átvette a csepeli nagyvállalat irányítását. 1944-ben a Gestapo letartóztatta. Közreműködött a Weiss-vagyon németek részére való átadásáról szóló megállapodás létrehozásában. Ennek fejében rokonságával együtt Portugáliába távozhatott. 1947-től New Yorkban élt.

⁷ *Kornfeld Móric* (1882–1967) tagja volt a GYOSZ és a Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesülete igazgatóságának, a Magyar Nemzeti Bank Főtanácsának, valamint a felsőháznak (1927–1944). A Magyar Szemle Társaság egyik alapítója, több közgazdasági és nemzetpolitikai tanulmány szerzője. 1944-ben a Gestapo letartóztatta és elhurcolta. A Weiss Manfréd-konzern vállalatainak német kézre adásáról kötött megállapodás értelmében Portugáliába távozhatott. Később az USA-ban élt. (A jegyzőkönyvben helytelenül „Cornfeld” névalak szerepel.)

⁸ *Weiss Alfonz*, Weiss Manfréd fia, tagja volt a Weiss Manfréd Acél- és Fémművek Rt., az Alumíniumművek Rt., a Repülőgép- és Motorgyár Rt., valamint az Első Magyar Conservgyár- és Ércárugyár Rt. igazgatóságának.

Nem egészen egyszerű a vonal. A külügyminiszter felfigyelhet, ha a Kommunista Párt panaszkodik, mert nem szoktak indokolatlanul panaszkodni. A külpolitika belső vonalán fel kell világosítani őket.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: ha koalíciós kormány van, akkor legyen koalíciós külpolitika is, ezt kell neki képviselni. Ő bármilyen megértéssel is van, ezen a ponton tekintetbe kell venni a többségi párt álláspontját is.

Rákosi Mátyás államminiszter: Szegedy-Maszák nem kiscgazda és a párt-szemponatok itt nem játszhatnak szerepet. Nem, mint kiscgazdát támadják őt, hanem általában. A Kiscgazdapárt sem ismerte el Szegedy-Maszákot mint saját emberét, tehát semmiképpen sem lehet szó pártkérdésről. A Kiscgazdapárt ezen tények folytán nem felelős Szegedy-Maszákért. Tény az is, hogy a Kommunista Párt viszont igyekszik külpolitikai téren a legdiszkrétebb lenni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

2.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát Pesta László nemzetgyűlési képviselőnek a Jóvátételi Hivatal vezetőjévé való kinevezése tárgyában, politikai államtitkári minőségben.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: mindjárt az államtitkári pótlékot is szavazza meg a minisztertanács.

Dr. Bojta Béla államtitkár: a III. fizetési osztályba, mint szerződésest alkalmazzuk.

Minisztertanács Pesta László nemzetgyűlési képviselőnek a Jóvátételi Hivatal vezetőjévé, politikai államtitkári minőségben, a III. fizetési osztály szerinti illetményekkel való szerződéses alkalmaztatásához hozzájárult.⁹

3.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát a 7760/1946. ME sz. rendelet alapján, a B–lista revízió osztályhoz berendelt tisztviselők berendelési idejének 1947. június 30-ig való meghosszabbítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰

⁹ *Dr. Pesta László* életrajzi adatait lásd a bevezetéshez fűzött jegyzetben.

¹⁰ A 4506/1947. ME sz. előterjesztés a különböző minisztériumokból, illetve a Központi Statisztikai Hivatalból, a Székesfővárostól, az Elhagyott Javak Kormánybiztosságától és a Földbirtok Rendező Szövetkezettől a Miniszterelnökséghez berendelt 41 tisztviselő berendelési idejének meghosszabbítására tett javaslatot. Az előterjesztés indoklása szerint „a B–lista–revízió és a 11 000/1946. ME sz. r. alapján történő B–lista–határozat megsemmisítések olyan hatalmas munkát rónak a Miniszterelnökségre, hogy azokat csupán berendelt tisztviselőkkel képes el látni”.

4.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát dr. Pongrácz Aladár igazságügyi politikai államtitkár magánpályán eltöltött idejéből 20 év beszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹

5.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát az Új Magyarország segélyezése tárgyában. Miután az ügyet a Gazdasági Főtanács részletesen kivizsgálta, ezért kéri a minisztertanácsot, járuljon hozzá a tájékoztatásügyi miniszter által javasolt, de tárgysorozatra fel nem vett előterjesztés szerinti segélyösszeghez, április és május hónapokra 30–30 000 forinthez.

Minisztertanács az Új Magyarország segélyezésére április és május hónapokra harminc–harmincezer forintot engedélyezett.¹²

6.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát a Jótételei Hivatal berendelt tisztviselői berendelésének a státus rendezéséig való meghosszabítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

7.

Dr. Balogh István [államtitkár]: saját felelősségére hozott ide még egy ügyet: Vas Zoltán illetményeinek rendezését. Mint a székesfőváros polgár-

---

¹¹ *Pongrácz Aladár* (1899–1973) 1947 februárjától volt az Igazságügyminisztérium politikai államtitkára. Életrajzát lásd: NF Mt. jkv. 1946, Bevezetésének 46. jegyzetét.

¹² Előzményére lásd e kötetben a [3] 152. sz. jkv. 9. napirendi pontját és jegyzetét, továbbá a [9] 158. sz. jkv. 76., a [12] 161. sz. jkv. 118. és a [16] 165. sz. jkv. 70. napirendi pontját és ez utóbbi jegyzetét.

A Gazdasági Főtanács 1947. márciusában többször tárgyalta a lap állami támogatásáról. A szerkesztőség a magyar nyelvű változat kiadására havi 51 821 Ft, az angol, illetve orosz nyelvű lapok kiadására pedig havi 99 898 Ft, összesen tehát kerekén 150 000 Ft támogatást kért. A GF megbízottja, a pénzügyminiszter és a külügyminiszter illetékes munkatársával március közepén elvégzett vizsgálat eredményeként megállapította, hogy a lap kiadása súlyosan veszteséges. Abban azonban egyetértett a három főhatóság, hogy a lap megjelenetésére szükség van. Javaslatuk alapján a GF a következő határozatot hozta: „Az Új Magyarország támogatására a Tájékoztatásügyi Minisztérium költségvetésében április és május hónapokra 30–30 000, összesen tehát 60 000 forint hiteltüllépés engedélyezését véleményezi. A New Hungary és a Novaja Vengrija idegen nyelvű folyóiratok állami támogatását egyelőre nem véleményezi.” (MOL XIX–A–10. Stab. XXXVIII. ülés, 1947. március 26. 14. pont.)

A minisztertanács elé került 2195/1947. TM sz. előterjesztés – a GF határozata alapján – hivatkozott arra, hogy a külpolitikai hetilap eddig is kormányzati támogatással jelent meg, s további megjelenetése is kormányzati érdek. A GF által véleményezett támogatási összeg kormányzati jóváhagyását kérte.

mestere a II. fizetési osztály szerinti illetményeket élvezett, ezután államtitkári kinevezése folytán nem kerülhetett hátrányosabb helyzetbe, ezért pótlékképpen megkapta a két fizetési osztály közötti különbözetet. A státuszrendezéssel és a költségvetés összeállításával kapcsolatban javasolja most a minisztertanács hozzájárulását Vas Zoltánnak a II. fizetési osztályba való kinevezéséhez.

Minisztertanács Vas Zoltán államtitkárnak a II. fizetési osztályba való kinevezéséhez hozzájárult.¹³

8.

[Nagy] *Miniszterelnök*: megfelelő mértékadó helyről bejelentés érkezett hozzá arról, hogy az Igazolóbizottságok Központi Titkárságánál anyagi természetű ügyek nincsenek rendben.

Rákosi Mátyás államminiszter: van ott egyáltalán anyagi ügy?

[Nagy] *Miniszterelnök*: van. Sok száz bizottság volt eleinte, ezeket most összefogtuk. Komoly bevételek vannak, 40–40 forintot vesznek be az igazolandóktól. Befolyt így mintegy 800 000 forint. Javasolja, hogy a miniszterelnök, az igazságügyminiszter és a pénzügyminiszter egy-egy megbízottja vizsgálja meg a dolgokat, nehogy alaptalan vád érje őket, ha nem igaz a feltevés, de ha igaz lenne, azonnal, a legszigorúbban járjanak el.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: a jövedelmet azonnali hatállyal állami bevételnek kell minősíteni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette és megbízta a miniszterelnököt, az igazságügyminisztert és a pénzügyminisztert az eset sürgős kivizsgálásával.¹⁴

9.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.¹⁵

¹³ A Miniszterelnökség 4979/1947. iktatószámú ügyirata szerint Vas Zoltán 1945-ben, mint Budapest polgármestere, a II. fizetési osztálynak megfelelő illetményeket élvezett. Amikor azonban 1945 végén a Gazdasági Főtanács főtitkárává, illetve a Miniszterelnökség politikai államtitkárává való kinevezéséről döntöttek (lásd TZ MT. jkv., [6] 73. sz. jkv. 8. napirendi pont), a minisztertanács saját hatáskörében kívánta elintézni az ügyet, holott csak a III. és annál alacsonyabb fizetési osztályba való kinevezésre volt törvényi felhatalmazása. Ezért a fenti javaslat tulajdonképpen arra vonatkozott, hogy a miniszterelnök ilyen értelmű előterjesztést tehessen a köztársaság elnökéhez. (MOL XIX-A-1-j-1947-III-4979.)

¹⁴ Az Igazolóbizottságok Központi Titkárságát a Budapesti Nemzeti Bizottság létesítette 1945-ben. A minisztertanács határozata alapján létesített tárcaközi bizottság a következő hetekben a vizsgálatot lefolytatta, és megállapította, hogy működése során valóban több szabálytalanságot követett el, mindenekelőtt a díjak szedésével és a befolyt pénz nem megfelelő kezelésével. A vizsgálat eredményéről június 19-én tájékoztatta a minisztertanácsot (lásd: DL MT. jkv., a [4] 84. sz. jkv. 2. napirendi pontját és a) mellékletét).

¹⁵ A pénzügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítón 1. sz. alatt a következő tárgy szere-

[Rajk] *Belügyminiszter*: a létszámcsökkentési eljárás után az új létszám megállapítása és ennek elérése érdekében nincs lehetőség arra, hogy nyugdíjas alkalmazottak szolgálatban tartassanak. Erre való tekintettel javasolja, hogy az 5600/1940. ME sz. rendelet hatályon kívül helyeztessék, és nem járulhat hozzá a pénzügyminiszter előterjesztéséhez.

[Nagy] *Miniszterelnök*: a pénzügyminiszter tárgyalja le a rendeletet a kereskedelem- és szövetkezetügyi, honvédelmi, belügy- és népjóléti miniszterekkel, mert ezek részéről merülhet fel észrevétel.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

10.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 2. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi. A legközelebbi minisztertanácsra hozza.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁶

11.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 3. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi, mert további tárgyalásokat igényel.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: kéri, hogy tárcáját is vonják bele a tárgyalásokba.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁷

---

pel: „Az 5600/1940. ME sz. rendelet alapján szolgálattételre kötelezett, valamint az állami és önkormányzati közigazgatásban tiszteletdíjas vagy más minőségben alkalmazott nyugdíjasok díjazásának megállapítása.”

A 22 125/1947. PM II. sz. előterjesztés a javaslatot azzal indokolta, hogy a nyugalmazott közszolgálati alkalmazottak szolgálattételre kötelezése az államkincstár szempontjából jelentős megtakarítással jár. Egyrészt azért, hogy szakképzett alkalmazottaknak aránylag csekély díjazás mellett alkalmazását teszi lehetővé, másrészt, mert a nyugdíjas alkalmazása különösebb megterhelést jelentő kötelezettség nélkül bármikor megszüntethető, harmadrészt pedig, mert így a fiatalabb munkaerőt nem kell ideiglenes és átmeneti közigazgatási feladatok miatt az újjáépítéssel kapcsolatos fontosabb feladatoktól elvonni. A díjazást szerinte úgy kellene megállapítani, hogy az jelentős megtakarítást eredményezzen, de azért biztosítsa a berendelt tisztviselők érdekeltségét a feladatok elvégzésében. Ismereteink szerint a minisztertanács nem tért vissza a kérdés tárgyalására.

¹⁶ Az előzetes napirendi jegyzék szerint az előterjesztés tárgya: „Közszolgálati alkalmazottak mellékfoglalkozásának szabályozása.” A pénzügyminiszter a következő ülésen ([24] 173. sz. jkv. [77] napirendi pont) ismét előterjesztette javaslatát, majd tárgyalás nélkül le is vette.

¹⁷ A pénzügyminiszter 3. szám alatt felvett 92 830/1947. PM VII. sz. előterjesztésének tárgya: „A jövedelem-többletadóról szóló 2500/1947. ME sz. rendelet kiegészítése és módosítása.” Az előterjesztések borítólapján a Miniszterelnökség részéről a következő megjegyzést rögzítették: „Lényege a beruházások utáni adó csökkentése. – GF hozzájárult.”

Az ügy lezárására lásd a [24] 173. sz. jkv. [78] napirendi pontját.

12.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát Nagy István pénzügyőri törzsfőfelügyelőnek pénzügyőrségi vezér-főfelügyelővé való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Nagy István pénzügyőrségi vezér-főfelügyelővé való kinevezéséhez hozzájárult.¹⁸

13.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti a Pénzintézeti Központ javaslatát Zsarnay László alkalmazása iránt.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: minden héten behoz a Pénzintézeti Központ egy kinevezést. Erre semmiféle alap nincs.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: fiatal és tehetséges emberről van szó.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁹

14.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a dohányjüvedéki kezdő [sic!] állások betöltése iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁰

15.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a külföldre hurcolt magyar javak hazaszállításával foglalkozó alkalmazottak jutalomban részesítése tárgyában. Megjegyzi, hogy a Gazdasági Főtanács főtítkára is helyesli, csak túl alacsonynak tartja ezt a jutalmazást.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtítkára: azt ellenezte, hogy havi 200 forintot adjon nekik a pénzügyminiszter. Nem lehet ezzel a rendszerrel a Pénzügyminisztérium fizetési egységét megbontani.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: eddig is voltak bizonyos juttatások.

---

¹⁸ A pénzügyminiszter a 123 550/1947. XVIII. számú előterjesztésben Nagy Istvánt (1890-?), a Budapestvidéki Pénzügyőri Kerület parancsnokát – beosztásának változatlanul hagyása mellett – az V. fizetési osztályba javasolta kinevezni. A kinevezés a köztársasági elnök hatásköré tartozott.

¹⁹ A 81 100/1947. PM IV.a. sz. előterjesztés az új alkalmazásokat tiltó rendelkezés alól kért felmentést. A miniszter többek között hivatkozott arra, hogy a jelölt joghallgató, ami a Pénzintézeti Központ tisztviselőinek fiatalítása és utánpótlása szempontjából fontos, másrészt megemlítette, hogy apja Zsarnay Kálmán, Pest–Pilis–Solt–Kiskun vármegye főispánja, aki részt vett a németellenes ellenállásban.

²⁰ A 36 037/1947. XII.a. sz. előterjesztésben a pénzügyminiszter ahhoz kérte a minisztertanács hozzájárulását, hogy a Dohányjüvedék költségvetésében szereplő, de betöltetlen álláshe-lyekre a XI fizetési osztályba 13 tisztviselőt, a XV. fizetési osztályba pedig 19 altisztet kinevez-essen.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: az, amit a pénzügyminiszter javasol, tarthatatlan.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: kéri legalább elvben elfogadni, az összegszerűség tekintetében majd később megállapodnak. Több mint 2 milliárd forintnál tartanak a visszaszállított értékekben.

Dr. Bojta Béla államtitkár: adja egyszerre a pénzügyminiszter, amit öt hónapon keresztül akart adni. Így elfogadható.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²¹

16.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a Tündér utca 1. szám alatti ingatlanok az amerikai követség részére való megvásárlása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²²

17.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát 10 000 000 forint előleg engedélyezése tárgyában a Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap részére.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²³

18.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 10. sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁴

²¹ A 66 463/1947. KVMJ előterjesztés szerint a külföldre hurcolt javak hazahozatala 1946 márciusa óta tartozott a pénzügyi tárca ügykörébe, és a munkában mintegy 100 kinevezett, illetve szerződéses tisztviselő vett részt. Pénzügyminiszterre történt kinevezése előtt Nyárádi Miklós volt a Külföldre Vitt Magyar Javak kormánybiztosa.

²² A 106 757/1947. XII. számú előterjesztés szerint az ingatlan megvásárlása, és az amerikai követség részére szabályos adás-vételi szerződés keretében való átadása – a korábbi hasonló ügyletekkel egyetemben (lásd: [3] 152. sz. jkv. 18. és [14] 163. sz. jkv. 71. napirendi pontját) – az 1946-ban felvett 15 millió dolláros hadianyagfelesleg-felvásárlási kölcsön törlesztését szolgálta. A Tündér utca – változatlan elnevezéssel – a XII. kerületben található.

²³ A 106 757/1947. PM XII. sz. előterjesztés szerint a tízmillió Ft. előleg teljes egészében a Magyar–Szovjet Nyersolaj Rt. (MASZOVOL) által a Szovjetunióba szállított olaj vételárának kiegyenlítésére szolgált. A Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alapról lásd TZ МТ. jkv., a [4] 70. sz. jkv. [24] napirendi pontját és b) mellékletét. Az előterjesztés szerint az Árkiegyenlítősi Alap ebben az időszakban semmiféle tartalékkal nem rendelkezett. Ezért a magyar kormánynak a költségvetésből kellett árkiegyenlítéssel támogatnia a Szovjetunióba irányuló nyersolaj-exportot.

²⁴ Az előzetes napirendi jegyzék szerint a pénzügyminiszter 10. sorszám alatt felvett előterjesztésének tárgya: „Külföldi célségélyek forintellenértékének kifizetésével kapcsolatos állami hozzájárulás.”

19.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát az amerikai követségnek a 15 millió dolláros árukölcsönnel kapcsolatos ingatlanvásárlása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁵

20.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát az amerikai hadianyagfelesleg-felvásárlási kölcsönnek a Nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának való bejelentése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁶

21.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 13. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi. A következő minisztertanácsra hozza be.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁷

22.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a Magyar Külforgalmi Rt. újabb bőr- és fenyőgyanta-behozatalával kapcsolatos állami kezességvállalás tárgyában.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: ezzel a ponttal, valamint a 16. ponttal és a NIK-kel kapcsolatban elvben ki kell mondani az összes hitelekkel kapcsolatban az állami kezességvállalást.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: erre majd külön előterjesztést tesz.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁸

---

²⁵ Az ügy lényegére lásd a 16. napirendi ponthoz fűzött jegyzetet. A 131 469/1947. PM XIV.a. számú előterjesztés az I. kerületi Werbőczy (ma Táncsics Mihály) u. 9. sz. alatti ingatlanak az Egyesült Államok részére való eladására vonatkozott.

²⁶ Az amerikai hadianyagfelesleg-felvásárlási kölcsön elfogadásáról lásd: NF MT. JKV. 1946, a [6] 89. sz. jkv. [1] napirendi pontját és jegyzetét. A kormánynak annak idején sürgősen kellett döntenie, ezért nem kérte a Nemzetgyűlés Pénzügyi Bizottságának hozzájárulását. A pénzügyminiszter ezt ekkor utólag kívánta megtenni. A kölcsön-ügylet főbb adatait is tartalmazó előterjesztést lásd e jkv. a) mellékletében. Az ügy közvetlen előzményéről lásd e kötetben a [16] 165. sz. jkv. 20. napirendi pontját és jegyzetét.

²⁷ A pénzügyminiszter előterjesztéseit tartalmazó jegyzékben a 13. sorszám alatt az alábbi tárgymegjelölés olvasható: „Az amerikai hadianyagfelesleg-felvásárlási kölcsön keretében 75 000 dollárnak megfelelő forintösszeg kiutalása az USA kormány meghatalmazottja részére.”

²⁸ A Magyar Külforgalmi Rt. létesítéséről lásd: NF MT. JKV. 1946, a [44] 127. sz. jkv. [53] napirendi pontját. A 82 566/1947. PM IV.a sz. előterjesztés hangsúlyozza, hogy a Magyar Kül-

23.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a Budapest Székesfővárosi Állatvásár – Pénzforgalmi Rt. részére hatósági zsírellátás céljaira szolgáló felvásárlási hitelekkel kapcsolatos állami kezességvállalás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁹

24.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a Magyar Állami Szénbányák Rt. összes hiteleivel kapcsolatos állami kezességvállalás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁰

25.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 17. sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³¹

---

forgalmi Rt. az anyagi erejét jóval meghaladó, ugyanakkor közérdekű importtevékenységéhez szükséges 29 052 dollár hitelkerethez csak állami kezességvállalás esetén juthat.

A GF főtitkára által említett „16. pont”-ban szereplő előterjesztésről alább, a 24. napirendi pont keretében tárgyalt a minisztertanács. Vas Zoltán javaslata arra irányult, hogy a három 100%-os állami tulajdonban levő vállalatnak, a Magyar Külforgalmi Rt.-nek, a MÁSZ-nak és a NIK-nek a kölcsöneivel kapcsolatos állami kezességvállalásról ne esetenként döntsön a minisztertanács, hanem adjon biankó kezességvállalást az összes hitelekkel kapcsolatban. Ilyen értelmű javaslatról a Nagy Ferenc kormány időszakában nem tárgyalt a kormány.

²⁹ A80 547/1947. PM IV.a. sz. előterjesztésből kitűnik, hogy minisztertanács által jóváhagyott kezességvállalás mintegy 20 000 000 Ft erejéig történt.

³⁰ A Magyar Állami Szénbányák Rt.-ről lásd NF Mt. jkv. 1946, [65] 148. sz. jkv. 20. és a [66] 149. sz. jkv. 58., továbbá e kötetben az [1] 150. sz. jkv. 47. napirendi pontját. A pénzügyminiszter előterjesztésében többek között a következő indoklás olvasható: „Míthogy a részvénytársaság hitelhez csak a Tárcaközi Hitelvéleményező Bizottság megszavazása útján juthat, a megszavazott hitelek felhasználása tekintetében pedig a részvénytársaság szerveiben helyet foglaló tárcakiküldöttek révén messzemenő ellenőrzés érvényesül, előterjesztéssel egyidejűleg a Magyar Állami Szénbányák Rt. részére eddig folyósított és a jövőben folyósításra kerülő összes hitelekkel kapcsolatban 30 millió forintot keretben, egy nyilatkozatban elvállaltam az állami szavatosságot.”

³¹ A pénzügyminiszter előterjesztéseit összefogó borítólapon a 17. sorszám alatt Szabó Jácint volt dohánygyári műszaki altiszt rehabilitálására vonatkozó 35 101/1947. PM XIII.a. sz. előterjesztés található. A pénzügyminiszter indoklásából kitűnik, hogy nevezett 1923-ban kincstári dohányok elidegenítésének vádjával, azonnali hatállyal elbocsátották állásából. A kérelmező szerint a súlyos fegyelmi intézkedésnek valójában „közismert baloldali magatartása” volt az oka. Állítását egykori munkatársai nyilatkozataival támasztotta alá. Az igazságügyminiszter azonban a jegyzőkönyv mellett megtalálható levelében rámutatott, hogy a rendelkezésre álló adatok szerint a kérelmezőt nem politikai magatartása, hanem közönséges bűncselekmény (sikkasztás) elkövetése miatt bocsátották el 1923-ban. A pénzügyminiszter nyilván ezért vonta vissza javaslatát.

26.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: egy elvi döntést kér a Minisztertanácstól. Az osztrákok javaslatot tettek arra, hogy 4000 magyar répamunkást kivisznek, ott foglalkoztatják őket, és ennek ellenértékeképpen cukrot bocsátanak a magyar kincstár rendelkezésére. Ügyosztálya megvizsgálta ezt az ajánlatot, és közgazdasági és pénzügyi szempontból nem tartja jónak, azért, mert háromforintos cukrot kapunk, amit tízforintos áron bocsáthatunk áruba, akkor, amikor a hazai cukorgyárak is piacra dobják termékeiket. Az üzlet nem jó. [A] Minisztertanács döntse el, hogy általános szociális és munkapiaci szempontok figyelembevételével szükséges-e ez?

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: lényege az, hogy 4000 munkás menne ki és természetbeni ellátásán felül 5 100 000 Schillinget adnának, amit 145 vagon cukorban egyenlítőnek ki. Ezt itt 6,50-es áruban lehet elszámolni, akkor kijön a 14 forintos napszám. Kérése ezzel kapcsolatban, hogy elvileg döntessék el ez a kérdés, amely már a márciusi tárgyalások folyamán felvetődött. Kérdés, hogy kiengedjük-e ezt a 4000 munkást. Bizonyos munkanélküliség kétségtelenül van, de ez pénzügyi teher, és ez figyelembe veendő, és még az is, hogy addig, amíg a cukorból pénz lesz, addig valami előleget kell adni, ami 2 800 000 forintot jelentene.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: voltaképpen a szegény Magyarországnak kell segítséget nyújtani a gazdag Ausztriának.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: a maga részéről ellene van a javaslatnak.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtítkára: ha előre ideadnák a cukrot, akkor jó üzlet lenne.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: nincs cukruk, most is UNRRA-cukorból élnek.

[Rónai] Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter: a pénzügyminiszter álláspontját támogatja. Zárkózzunk el végleg ettől az ajánlattól. Ez a gyakorlatban azt jelentené, hogy a magyar állam nemzeti ajándékot adna az osztrákoknak. Ha figyelembe vesszük azt, hogy az osztrákok az egyébként megkötött egyezményeket sem tartják be, akkor tovább kell menni, és arra kell kérni a minisztereket, hogy az osztrákokkal való tárgyalásoknál vonják be a kereskedelem- és szövetkezetügyi minisztert. Szinte úgy néz ki a dolog, mintha osztrák–magyar monarchia lenne még, ahol ők, mint egy gyarmatot kezelik Magyarországot, sürgetik az árukat, de ők nem teljesítenek.

[Nagy] Miniszterelnök: szóval elejtjük ezt a dolgot.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: tekintettel arra, hogy nemzetközi tárgyalásokról van szó, jobban hangzanék, ha megindokolnák a visszautasítást azzal, hogy csak akkor tudják elfogadni az ajánlatot, ha rögtön megkapják a cukrot. Kellemetlen mellékíze lenne a visszautasításnak.

Minisztertanács az Ausztria által kért 4000 munkás kiküldetése kérdésében elutasító álláspontra helyezkedett és felhatalmazta a pénzügy-minisztert, hogy erről a tárgyaló bizottságot értesítse.³²

27.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a külföldi rendszámú gépjárművek kötelező szavatossági biztosítása tárgyában. Kéri, hogy elvben fogadja el a minisztertanács, mert az 1. bekezdés tekintetében még formulázások lesznek, ezt majd megküldi a társmisztereknek.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta.³³

28.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a magyar–svéd légiforgalmi egyezmény tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁴

29.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát francia–magyar és svájci–magyar légiforgalmi egyezmény tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁵

³² A Gazdasági Főtanács egy hónappal korábban tárgyalta a kérdésről a földművelésügyi miniszter előterjesztése alapján. Az előterjesztés szerint a GF korábban, 1947. február 24-én, ugyancsak a földművelésügyi miniszter javaslata alapján hozzájárult néházezer magyar erdőgazdasági szezonmunkás Ausztriába való kiengedéséhez, azzal a feltétellel, hogy a munkások Magyarország részére bányafát termelhetnek. A répamunkások kiközvetítését is attól feltételezetten javasolta, „hogy a munkások munkabére erejéig bányafát, cukrot, vagy más, a magyar mezőgazdaság szempontjából szükséges terményt, illetőleg árut természetben kapjunk ellenértékül.” (MOL XIX–A–10. Stab. XXXVII. ülés, 1947. március 18., 16. pont.) – A minisztertanács ülésén elhangzott vélemények szerint az osztrák tárgyalófél nem tudott olyan árut felkínálni cserébe, ami a magyar gazdaság számára valóban szükséges lett volna.

³³ A 12 400/VI/1./1947. KözlM. számú előterjesztés utalt arra, hogy a külföldi rendszámmal közlekedő gépjárművek tulajdonosait a legtöbb állam már kötelezte belső biztosítás megkötésére. A tervezett intézkedés indoklása a következő volt: „A külföldi rendszámú gépjárművek által az ország területén okozott balesetekből eredő kárigények érvényesítése, különösképpen az anyagi eszközökkel nem rendelkező lakosság részére, majdnem megoldhatatlan, mert ha a külföldi gépjármű üzemtartója a kárt önként és azonnal megtéríteni nem hajlandó, gyakorlati eredménnyel csak a külföldi károkozó lakhelyén tud fellépni. Erre azonban csak akkor van lehetőség, ha az illető ország valutájában perköltség-biztosítékot helyez letétbe, és ha az ügyvédnek megfelelő összegű előleget is tud adni.”

Lásd az 5920/1947. ME sz. rendeletet, MK május 18., 111. sz.

³⁴ A 12 838/1947. KözlM III. fő. sz. előterjesztés szerint svéd részről hivatalos megkeresés érkezett a tárcához a légi forgalom mielőbbi megvalósítása iránt., Jelezte, hogy a Svédországgal kötendő légiforgalmi egyezmény ügyében előzetes engedélyért a Szövetséges Ellenőrző Bizottsághoz kell fordulni. Együttal megnevezte a tárgyalások folytatására kijelölt bizottság tagjait is.

³⁵ A 12 175/1947. KözlM sz. előterjesztés szerint mind Franciaország, mind Svájc részéről igen élénk érdeklődés mutatkozott a magyar légi forgalomnak a külföldi vonalhálózatba való bekapcsolása iránt. Ez esetben is jelezte, hogy a SZEB hozzájárulására szükség van.

30.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Tas István MÁV műszaki főtanácsos Ausztriába való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁶

31.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Gémesi Frigyes MÁV igazgatóhelyettes és Borbély Elek MÁV főfelügyelő svájci kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁷

32.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti 3000/1947. eln. számú javaslatát dr. Magyar Izsó és társai rehabilitálása tárgyában.

[Nagy] *Miniszterelnök*: általában szóvá teszi a rehabilitációkat. Ezeket meg kell nézni, mert rengeteg rehabilitáció van. Olyanról is hall, aki már volt rehabilitálva és most újra kéri rehabilitálását egy magasabb állásba. Mészáros Kálmán ny. MÁV intéző rehabilitációja is ilyen eset. Előbb MÁV főfelügyelő lett és most újból rehabilitálni akarják MÁV igazgató-helyettesé.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: ez a státuszrendezéssel függ össze. Nevezett hátrányos helyzetbe kerülne, csak azért, mert őt előzőleg rehabilitálták, a státuszrendezés előtt.

Igazságügyminiszter [képviselőként Pongrácz Aladár államtitkár]: miután már egyszer rehabilitáltatott, javasolja a miniszter inkább előléptetésre.

Dr. Bojta Béla államtitkár: arra van minisztertanácsi precedens, hogy kétszer nincs rehabilitáció.

[Nagy] *Miniszterelnök*: azzal fogadja el a minisztertanács, hogy ezt az egy személyt nem rehabilitálja, hanem előlépteti a miniszter.

[Gyöngyösi] *Külsőügyminiszter*: volt olyan kijelentés a minisztertanácson, hogy leállítják a rehabilitációt.

Dr. Bojta Béla államtitkár: a költségvetési év végéig, július 31-ig marad érvényben a rehabilitálás, erre rendelet intézkedik.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal a módosítással, hogy Mészáros Kálmán MÁV főfelügyelő nem rehabilitálandó, hanem kinevezendő.³⁸

³⁶ A 4541/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés szerint a kiküldetés célja a vasúti kocsipark újjáépítéséhez nélkülözhetetlen lucfenyő-anyagok beszerzése volt.

³⁷ Az 5283/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés szerint MÁV két tisztviselőjét a Luganóban tartandó nemzetközi áruforgalmazási értekezletre küldték ki.

³⁸ A 3000/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés 25 fő rehabilitálására tett javaslatot, akik csaknem kivétel nélkül a Tanácsköztársaság alatti baloldali magatartásuk miatt szenvedtek később

33.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti 5092/1947. számú javaslatát az Amerikai Egyesült Államoktól megvásárolandó mozdonyok hazaszállítása céljából két államvasúti mérnök, három mozdonyfelvigyázó, 20 mozdonyvezető és 40 fűtő Ausztriába, illetve Németországba való kiküldése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁹

34.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁰

35.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát a házfelügyelők és segéd-házfelügyelők szolgálati jogviszonyára vonatkozó rendelkezések tárgyában, a közellátásügyi és belügyminiszter észrevételei szerint átdolgozva. A 7. § (4) bekezdése „illetékes” kifejezése helyébe „jár el” kitételt veszi fel. A 3. §-t kiegészíti azzal, hogy rendkívüli felmondásokra a rendelet nem vonatkozik.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: szövegezési észrevétele van. Nem derül ki az, hogy ha segéd-házfelügyelőt házfelügyelő alkalmaz, erre is vonatkozik-e ez? Meg kell ebből a szempontból is nézni a rendeletet.

[Nagy] *Miniszterelnök*: ezt ki lehet küszöbölni.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: a közlekedésügyi miniszter észrevételét megfontolóra veszi, és a lehetőséghez képest bedolgozza.

---

hátrányt. Közülük egy fő rendelkezett felsőfokú, három fő pedig középfokú iskolai végzettséggel és ennek megfelelő besorolással, kilenc fő a segédtiszték, öt fő az altiszték és hét fő a nyugbérések állománycsoportjába tartozott.

³⁹ Magyarország 520 amerikai gyártmányú mozdonyt vásárolt a 15 millió dolláros amerikai áruvásárlási kölcsön terhére, az amerikai hadsereg Európában maradt készletéből, állapotuktól függetlenül egyenként 10 000 dolláros áron. A mozdonyok közül 85 olajtüzelésű, a többi szénttüzelésű volt. Ez utóbbiakat a MÁV 411-es sorozatszámú állította forgalomba. Az ügylet jelentőségét érzékelteti egyrészt, hogy a vételár 5 200 000 dollár, a kölcsönösszeg több, mint egyharmada volt, másrészt, hogy 1947. júniusában a MÁV 950 működőképes mozdonnal rendelkezett. (FORRÁSOK, V., 264.) – Az 5092/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés szerint a mozdonyok átvétele és hazaszállítása a mérnökök esetében 15, a mozdonyfelvigyázók esetében 60, a mozdonyvezetők és a fűtők esetében pedig 40–40 nap kiküldetési időt igényelt.

⁴⁰ A népjóléti miniszter 1. sorszám alatt felvett 161 718/1947. NM V. o. sz. előterjesztése dr. Rády Ödön korábbi érsekújvári tisztí főorvosnak az V. fizetési osztályba történő kinevezésére, és Komárom–Esztergom vármegyében teljesített szolgálatában való megerősítésére vonatkozott.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴¹

36.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát a háztartási alkalmazottak és a háztartási alkalmi munkások munkaviszonyával kapcsolatos ügyeknek a népjóléti miniszter hatáskörébe utalása tárgyában.

[*Bán*] *Iparügyi miniszter*: kéri az Országos Munkabérmegállapító Bizottság bevonását a 2. §-ba.

[*Erőss*] *Közellátásügyi miniszter*: a 2. §-ba felveendő, hogy a bérmegállapításokban a pénzügyminiszter is vegyen részt.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtíkhára*: ezeket a megkötéseket nem érdemes bevenni. A miniszternek lesz egy generális rendelete erre vonatkozólag. Minden egyes kollektív szerződésbe valamilyen módon beszáll az illetékes miniszter + a pénzügyminiszter.

[*Erőss*] *Közellátásügyi miniszter*: a vidéki háztartási alkalmazottak tekintélyes része mezőgazdasági munkát is végez, ezért a földművelésügyi minisztert is kéri bevenni.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtíkhára*: azt hiszi, nem érdemes ezt a rendeletbe bevenni.

[*Nyárádi*] *Pénzügyminiszter*: elvileg kéri elfogadni, és tárcaközi értekezlet dönt majd a részletekről.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta azzal, hogy a részletek tekintetében az illetékes miniszterek bevonásával tárcaközi bizottság határozzon.⁴²

⁴¹ A házfelügyelők és segédházfelügyelők feladatairól és szolgálati jogviszonyáról lásd: NF Mt. jkv. 1946, az [52] 135. sz. jkv., 24. napirendi pontját. A 3887/1947. NM eln. sz. előterjesztés alapján elfogadott újabb rendelet növelte a házfelügyelők jogbiztonságát, szociális biztonságát, és mérsékelte kötelezettségeiket.

Lásd a 4970/1947. ME sz. rendeletet, MK április 23., 91. sz.

⁴² A 4028/1947. NM Eln. sz. előterjesztés a cseléd és a gazda közötti viszony szabályozásáról szóló 1876: XIII. tc. még életben lévő rendelkezéseinek hatályon kívül helyezését célozta. Az említett törvény ugyanis a gazda és a cseléd közötti viszonyt rendészeti kérdésként kezelte, és ezért a belügyminiszter hatáskörébe utalta. Az 1800/1946. ME sz. r. (MK február 23., 45. sz.), valamint az 1946. évi XIX. törvénycikk már megsemmisítette ugyan azokat a rendelkezéseket, amelyek az egyes munkavállalók és munkaadók között felmerülő vitáknak hatósági úton való rendezésére lehetőséget adott, ennek ellenére még további rendelkezésre van szükség. A továbbiakban kifogásolta, hogy nem volt olyan hatályos rendelkezés, amely ezeket az ügyeket a Belügyminisztérium, mint legfőbb rendészeti hatóság hatásköréből kivonta, és más kormányfőhatóság hatáskörébe utalta volna. „Pedig demokratikus szempontból is tarthatatlan – olvasható az előterjesztésben –, hogy a szociális vonatkozásban olyannyira hatósági oltalomra szoruló háztartási alkalmazottak ügyét ne valamelyik olyan kormányhatóság gondozza, amelynek egyik főfeladata a szociális érdekek védelme.” Egyben felhatalmazást kért arra, hogy a háztartási alkalmazottak munkafeltételeit (munkabér, munkaidő, heti szabadnap, fizetett szabadság stb.) rendelettel szabályozhassa.

Lásd a 4980/1947. ME sz. rendeletet, MK április 23., 91. sz.

37.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Kálmán András miniszteri osztálytanácsosi kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Kálmán András miniszteri osztálytanácsosi kinevezéséhez hozzájárult.⁴³

38.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát Lányi Géza számvevőségi igazgatói kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Lányi Géza számvevőségi igazgatói kinevezéséhez hozzájárult.⁴⁴

39.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Kamocsay Jenő, dr. Páris László és dr. Mihályffy Antal miniszteri osztályfőnöki kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Kamocsay Jenő, dr. Páris László és dr. Mihályffy Antal miniszteri osztályfőnöki kinevezéséhez hozzájárult.⁴⁵

---

⁴³ Az előzetes napirendi jegyzék és a jegyzőkönyv pontatlanul rögzítette a 2569/1947. NM Eln. sz. előterjesztés tartalmát. Az ugyanis *dr. Kálmán András* (1915–?) Országos Közegészségügyi intézeti adjunktusnak, ekkor a Népjóléti Minisztérium Általános Egészségügyi Osztálya vezetőjének a VI. fizetési osztályba miniszteri osztálytanácsossá való kinevezése mellett javaslatot tartalmazott *dr. Formosi Ferencnek* (1919–?) a VI. fizetési osztályba, az Országos Közegészségügyi Intézet osztályvezetőjévé való kinevezésére is. A népjóléti miniszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon levő felsoroláson e napirendi pont mellett kézzel, írónnal a következőt jegyezték fel: „+ Formosi F.”, amiből arra következtethetünk, hogy a minisztertanács az előterjesztés Formosi Ferencre vonatkozó részét is megtárgyalta és jóváhagyta.

⁴⁴ Az 5337/1947. NM Eln. sz. előterjesztés szerint *Lányi Géza* (1896–?) érettségivel és államszámviteli szakvizsgával rendelkezett. 1914-től 1944-ig a Belügyminisztériumban teljesített szolgálatot. Az előterjesztés szerint, származása miatt, az előléptetéseknél mellőzték, majd 1944-ben Dachauba deportálták. 1945-ben került a Népjóléti Minisztérium állományába.

⁴⁵ Az 5208/1947. NM Eln. sz. előterjesztés szerint *Dr. Kamocsay Jenő* (1895–?) államtudományi oklevéllel rendelkezett, 1943-ban egyetemi magántanári képesítést szerzett. 1919 óta dolgozott a szociálpolitikai és egészségügyi közigazgatás területén a Belügyminisztériumban, a Népjóléti és Munkaügyi Minisztériumban, majd ismét a Belügyminisztériumban, illetve 1945-től a Népjóléti Minisztériumban. Az adott időben a minisztérium Törvényelőkészítő főosztályának vezetője volt. *Dr. Páris László* (1898–?) államtudományi és jogtudományi végzettséggel, valamint bírói és ügyvédi képesítéssel rendelkezett. 1926 óta állt közszolgálatban. Baloldali magatartása miatt 1944. március 19. után felmentették a Belügyminisztérium Egészségügyi igazgatási osztályán betöltött helyettes vezetői beosztásából, majd a németek elhurcolták. 1945 májusától a Népjóléti Minisztérium Egészségügyi igazgatási osztályának, az előterjesztés idején pedig az Elnöki osztálynak volt a vezetője. *Dr. Mihályffy Antal* (1903–?) közgazdaságtudományi doktori, illetve egyetemi magántanári címmel rendelkezett. A közgazdaságtudományi egyetemen, az Országos Társadalombiztosító Intézetnél, majd a Belügyminisztériumban teljesített szolgálatot. Az előterjesztés idején a Népjóléti Minisztérium Társadalombiztosítási főosztály

40.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Lukács Imre miniszteri tanácsosi kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Lukács Imre miniszteri tanácsosi kinevezéséhez hozzájárult.⁴⁶

41. [és 42.]

[*Veres*] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. és 2. sorszám alatt szereplő előterjesztéseit leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁷

43.

[*Veres*] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: előterjeszti 12 599/1947. számú javaslatát a 23 690/1946. ME számú rendelet módosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁸

44.

[*Bárányos*] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Pataki Béla és társai kinevezése tárgyában (3365/1947. szám).

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁹

---

tályának vezetője volt. Dr. Mihályffy Antal nevét az előterjesztésben következetesen „Mihálffy”-nak írták. A jegyzőkönyvben található névalakot fogadtuk el.

⁴⁶ *Dr. Lukács Imre* (1890–?) államtudományi oklevéllel rendelkező miniszteri osztálytanácsost – aki az 5405/1947. NM Eln. sz. előterjesztés szerint 1919–1944 között a kinevezéseknél állandóan hátrányt szenvedett – az V. fizetési osztályba javasolták kinevezni miniszteri tanácsossá.

⁴⁷ Az építés- és közmunkaügyi miniszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon az 1. sorszám alatti előterjesztés a Fővárosi Közmunkák Tanácsába – a tagságáról lemondott dr. Bibó István és dr. Kotsis István helyére – két új tag, nevezetesen dr. Borbíró Virgil építész, államtitkár, valamint dr. Kiss Tibor építész, egyetemi tanár kinevezését indítványozta. Ez a javaslat szerepelt a minisztertanács következő ülésének napirendjén is ([24] 173. sz. jkv., 25. napirendi pont), azonban akkor sem tárgyaltak róla érdemben.

A 2. sorszám alatti előterjesztés a borítólapon „A városrendezésről és építésügyről szóló 1937: VI. tc. egyes rendelkezéseinek módosítása” címmel szerepel. A cím mellé a Miniszterelnökségen frógéppel feljegyezték: „Folyó hó 15-ig nem kaptam meg, telefonon jelentették be.” Ismereteink szerint a javaslat a továbbiakban nem szerepelt a minisztertanács napirendjén.

⁴⁸ Előzményéről, az Országos Épületjavítási Alapból folyósfíandó kölcsönök szabályozása tárgyában kiadott 23 690/1946. ME sz. r.-ről (MK december 3., 276. sz.) lásd: NF MT. JKV. 1946, a [65] 148. sz. jkv. 42. napirendi pontját.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható előterjesztés az Országos Épületjavítási Alapból folyósított kölcsönök után fizetendő kamat megemelését, illetve időről időre rendelettel való megállapítását, továbbá e jogkörnek az építés- és közmunkaügyi miniszter hatáskörébe utalását kezdeményezte. Lásd a 4910/1947. ME sz. rendeletet, MK április 22., 90. sz.

⁴⁹ Az előterjesztés a minisztérium Vízügyi Szolgálat mérnöki személyzetének létszámába a következő személyek kinevezésére vonatkozó javaslatnak a miniszterelnök útján a köztára-

45.

[Bárános] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az „agrártudományos kutató intézeti státusban” alkalmazottak kinevezése tárgyában, azzal a változtatással, hogy Kiss Albertet nem a VIII., hanem a IX. fizetési osztályba kívánja kinevezni.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: nem lehetne egy részét a tisztviselőknek kinevezni, de egy részt szabadon hagyni? Fel kell frissíteni ezt az állományt.

[Bárános] *Földművelésügyi miniszter*: ez egy meglévő intézet, a Dunavölgyihez úgyis új emberek kellene, olyanok, akik tudják a keleti nyelveket.

Rákosi Mátvás *államminiszter*: akkor azzal kérik elfogadni, hogy ez az észrevételük majd a kiegészítés folyamán figyelembe vették.

[Bárános] *Földművelésügyi miniszter*: ezt tudomásul veszi.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁰

46.

[Bárános] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a magyar-csehszlovák lakosságcsere végrehajtásával kapcsolatban a Csehszlovákiából áttelepülő magyarság ingó és ingatlanvagyonát összeíró bizottságok fölé rendelt ellenőrző szerv tagjainak Szlovákiába küldése tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: nem szükséges minisztertanácsai határozat, mert ezek a megbízottak állandóan jönnek-mennek, és mire a minisztertanács hozzájárul, talán már ide-oda utaztak.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵¹

sági elnökhöz való felterjesztéséhez kérte a minisztertanács hozzájárulását: *Pataki Béla* (1891–?) kinevezése miniszteri osztályfőnökké a IV. fizetési osztályba a minisztérium Vízügyi műszaki főosztálya Folyammérnöki ügyosztálya élére. *Hock Károly* (1896–?) kinevezése ugyanazon főosztály Építési és tervezési ügyosztályán az V. fizetési osztályba, továbbá *Dely Nándornak* (1892–?), a győri Kultúrmérnöki Hivatal vezetőjének és *Antos Zoltánnak* (1904–?), a minisztérium vízgazdálkodási ügyosztálya vezetőjének kinevezése az V. fizetési osztályba miniszteri tanácsossá.

⁵⁰ Az 55 607/1947. FM VIII.1. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a minisztertanács korábban már hozzájárult az agrártudományos kutatóintézeteknél a tudományos szakon 15, a középfokú szakon nyolc, az altiszti szakon pedig három új státus szervezéséhez ([12] 161. sz. jkv. 103. napirendi pont). Ennek alapján a tudományos szakon a VI–X. fizetési osztályba a következő 14 személy kinevezését indítványozta: *Augusztinovics Győző* (1900–?), *Witthen Béla* (1899–?), *dr. Szentmártoni Lajos* (1906–?), *dr. Hantos László* (1910–?), *dr. Jankó József* (1909–?), *Lőrinc Lajos* (1890–?), *dr. Juhász László* (1908–?), *Héray Tibor* (1920–?), *dr. Kiss Albert* (1920–?), *dr. Kiss Elemér* (1918–?), *Láng Béla* (1920–?), *Koltay Emília* (1921–?), *dr. Karakasevich Endre* (1919–?) és *dr. Újhelyi Tamás* (1922–?).

⁵¹ Előzményéről lásd a [6] 155. sz. jkv. 27. napirendi pontját és d) mellékletét, továbbá a [12] 161. sz. jkv. 53. napirendi pontját és d) mellékletét. – Az 55 567/1947. FM VIII. 1. sz. előterjesztésben említett ellenőrző szerv feladata volt, hogy agrárjogi, gazdasági, erdészeti, szőlészeti és kertészeti, valamint építészeti kérdésekben ellenőrizze és segítse az áttelepített magyarok vagyonának összeírását.

47.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Mercz József rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

48.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: kérése van a pártvezérekhez. Egyes vidékeken majdnem új földreformot hajtottak végre, vagy akarnak elkezdni. Már a 100 holdas földeket is szét akarják osztani. A pártok vonalán is menjen ki felhívás a vidékre, hogy be kell fejezni a földreformot.

[Nagy] *Miniszterelnök*: kérjük a konkrét eseteket, és akkor majd megte- szünk mindent.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: sok helyen, ahol még nem volt UFOSZ, ott most megalakult, ezek, ha elégedetlenek a földosztással, úgy érzik, hogy arra hivatottak, hogy újra csinálják az egészet. A megyei UFOSZ titkárok informálják erről a határozatról az embereket. Itt nincsenek konkrét esetek, csak a helyi UFOSZ összeül, és azt mondja, hogy a földosztás, ami eddig volt, az nem érvényes, és csinálnak újat. De egyedül semmit sem csinálhatnak.

Hajdú István áttelepítési kormánybiztos: semmiféle kormányintézkedés ebben a kérdésben nem szükséges.

[Eröss] *Közellátásügyi miniszter*: az Országos [Földbirtokrendező] Tanács figyelmét felhívja, hogy Bereg vármegyében átalakították a földreformot és az összes nyilas vezérek és a MÉP tagjai a földeket birtokba vették és való- ságos forradalmat csináltak a községekben és járásokban. Egy hatholdas gazdaságot belsőségekkel olyan embernek adtak oda, aki az összeesküvéssel kapcsolatban ma is ül. Ezt leellenőrizni és orvosolni elengedhetetlen.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵²

49.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: rátér a magyar–csehszlovák áttelepítés kérdésére.⁵³ Rendelettervezetét csak 48 órával előbb tudta szétkül- deni, mégis kéri, tárgyalja a minisztertanács a sürgősségre való tekintettel. A belügyminiszter általában kéri elhalasztani a rendelet letárgyalását, ő azonban kéri, hogy most tisztázzák ezeket a kérdéseket. A belügy- és igazság-

⁵² Lásd ezzel kapcsolatban a [10] 159. sz. jkv. 50. napirendi pontját és jegyzetét.

⁵³ Közvetlen előzményéről lásd a [22] 171. sz. jkv. 65. napirendi pontját és jegyzeteit.

A jegyzőkönyv mellett csak a rendelettervezet és az igazságügyminiszter ezzel kapcsolatos három, illetve a közlekedésügyi miniszter egy írásbeli állásfoglalása található. A földművelés- ügyi miniszter 137 079/1947. FM VII. 1. számú előterjesztése megtalálható az Igazságügy- minisztérium Törvényelőkészítő főosztályának iratai között (MOL XIX–E–1–c–Y–3636/1946. sz.). Az előterjesztést e kötet b) mellékleteként közöljük.

ügyminiszter részéről észrevétel a tekintetben van, hogy a szlovákok által elhagyandó helységekre általában teljes értékű telepítést nem akarunk eszközölni és kéri, hogy a Szlovákiából áttelepülők számára lehetőleg teljes értékű birtokot biztosítsanak. Teljes kártérítésnek megfelelő birtoknagyságot kívánnak. Ez a két pont, amely a két tárca részéről felmerült, különösen az Igazságügyminisztérium részéről. Kétségtelen, ha meg lehetne csinálni, hogy a szlovákok által elhagyott helységekből a birtokpolitikai szempontok szem előtt tartása mellett a települést lehetővé tegyék, az az áttelepülés sikerét nagymértékben mozdítaná elő. A földreform által felszabadult területekre való telepítéssel pedig a kérdést tökéletesen meg lehet oldani. Eldöntendő tehát, hogy 1) a földbirtokreform által felszabadított területek is telepíthetők legyenek, 2) a szlovákok által itt hagyott birtokok minden kikötés nélkül, 3) az a kikötés, hogy 15 holdon alul lehet csak földet juttatni, vagy esetleg határ nélkül engedélyezni a juttatást.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: a rendeletet csak ideiglenes érvénnyel tudná elfogadni. A címben is kifejezésre kell jutni annak, hogy a kérdést egyelőre ideiglenesen rendezzük és annak, hogy ezeknek az áttelepülőknek kártérítési igényük van, amelynek mérvéről és mikéntjéről később fog a törvényhozás intézkedni. Ez azért fontos, mert az egész tárgyalás alatt mindenkor arra hivatkoztunk, hogy a kitelepülők teljes vagyoni jogi kártérítésben részesülnek. Ezen a téren sikerült is eredményt elérni. Az ingóságokkal nincs is baj. Az ingatlanoknál az elszámolás a két állam között egy későbbi időpontban történik, előreláthatólag bevonás alá kerül bizonyos müncheni következményekből eredő kötelezettség is⁵⁴, úgyhogy számolni kell azzal, hogy nekünk nem lesz módunkban a magyar államnak ott, ahol földdel nem tudja kielégíteni az áttelepülőket, pénzügyi kártérítést azonnal teljesíteni, hanem csak hosszabb időn keresztül. Tehát a dolog végleges rendezése csak egy későbbi időpontban teljesíthető, ez még egy nagy tárgyalási probléma. A tulajdonképpeni komoly probléma a békeszerződés 5. pontja alapján még hátra van⁵⁵. A rendelet tehát már a címében is viselje, hogy csak ideiglenes rendelkezésről van szó. Itt nem földigénylők földhöz juttatásáról, hanem áttelepülők természetbeni kárpótlásáról van szó. Nem felel meg ennek a gondolatnak, hogy általában a földreformról szóló törvény és végrehajtási utasításának jogi szabályai irányadók ezeknek a birtokba helyezésénél és a föld felhasználásánál. Az a helyzet állna elő, eszerint, hogy az a szlovákiai magyar, aki otthagyja a földjét, akinek a kártérítéséért verekedtünk, ez itt a földreform eljárás szabályai szerint kapna földet, és bizonyos szolgáltatá-

⁵⁴ Utalás az 1938. szeptemberi 29-i müncheni egyezményre, illetve az azt követő I. bécsi döntés végrehajtásával kapcsolatos egyes vagyoni jogi kérdésekre. Csehszlovákia az ennek során öt ért sérelmek orvoslását a békeszerződésre hivatkozva követelte. Ezeket később – a lakosságcsere vagyoni jogi problémáival együtt – a Csorba-tói Megállapodás rendezte.

⁵⁵ A békeszerződés 5. pontja a lakosságcsere lezárulása után Csehszlovákiában maradó magyar lakosság további helyzetének rendezésére vonatkozó tárgyalásokat írta elő a két fél számára.

sokra kötelezi magát, hogy ennek a vételárát le is fizeti. Kifejezésre kell juttatni, hogy ez egy ideiglenes rendelkezés és birtokba helyezés. A birtokmaximumot feleslegesen megállapítani. A birtokkérdés már maximálva van az egyezményben is, ezért bírnak jelentőséggel belső intézkedéseink, mert azokat a csehek a tárgyalásoknál felhasználják. Csak azért mondták az 50 hektárig terjedő kártérítést, mert a földreformunk ilyen alapon áll. A dolognak különösebb jelentősége nincs, mert van egy biztonsági szelepünk a rétegződésénél. Mennyi lehet az egyes birtokkategóriáknak a száma ebben az áttelepülésben és a 20 holdon felülieknél, a tekintetben a mi javaslatunk 6,9 lehetne 20 holdon felül. Elmegyünk esetleg 10%-ig, de annál több nem lesz. Ha tehát a birtokmaximumot megállapítanák, akkor is azt mondaná, hogy a 20 holdat és ne a 15 holdat állapítsák meg, mert a béketárgyalásoknál is ez a szám szerepelt, tehát legrosszabb esetben is 20-at állapítsunk meg. A kártérítés legfeljebb 100 holdig terjedhet. Van egy bizonyos politikai előnye is a maximálásnak. Azt mondhatjuk, hogy már most sem tudtuk kielégíteni a teljes kártérítést, kénytelenek voltunk 20 holdban maximálni a földhöz juttatást. Az is sérelmes, hogy a 15 holdas maximálást megállapítja. Lehetővé teszi ugyan, hogy 15 holdon felül is használatba kapja a földet, de ez már mint haszonbérlet számít. A szlovákok által visszahagyott föld is elég jelentős lesz, bár sokan visszamaradnak és nyilván elsősorban a birtokkal rendelkezők fognak visszamaradni, úgyhogy a hátrahagyottnak számított 10 000 hold föld lényegesen kisebb lesz. Azt javasolja: ideiglenes jellegű rendelkezésnek minősíteni és kifejezésre juttatni, hogy a kártérítés kérdése később lesz megállapítva, éppen ezért a jelenlegi birtokbahelyezés csak ideiglenes jellegű. Pártfogolná a belügyminiszternek azt a gondolatát, nehogy ezek között az emberek között bizonytalanság legyen úrrá, mondják ki, hogy a jelenlegi birtokba helyezésnél rosszabb helyzetbe nem kerülhet, tehát kevesebb földet nem kaphat.⁵⁶

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: 2. § (3) bekezdésének módosítását kéri. Törölni kéri a következő szövegrészt: „gépjárművet, üzemanyagot igénybe vehet”. Ez a közlekedésügyi miniszter hatáskörébe tartozik. A törvényhatóság első tisztviselője, vagy a közlekedésügyi miniszter hatáskörébe tartozik. Erre a rendelkezésre semmi szükség nincs.⁵⁷ Teljesen elegendő gépjármű áll rendelkezésre. A MATEOSZ pl. korlátlan számú gépjárművet tud rendelkezésre bocsátani. Most fuvarhiány van.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: vidéken más a helyzet. A vetőmagszétosztással kapcsolatban látják, hogy vidéken majdnem lehetetlen gépkocsit szerezni.

⁵⁶ A külügyminiszternek a birtok-nagyságra vonatkozó álláspontját ezúttal sem sikerült elfogadtatnia. A rendelet 15 kataszteri holdban maximalizálta az egy-egy áttelepült részére használható adható birtok nagyságát. Ettől csak kivételesen lehetett eltérni. A juttatás ideiglenes jellege már a rendelet-tervezetben is szerepelt, s ezt tartalmazta a végleges szöveg is.

⁵⁷ A kifogásolt bekezdés a rendelet végleges szövegéből teljes egészében kimaradt.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: mert ölbe tett kézzel ülnek, és nem tudják az emberek, hogy hova forduljanak.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: mondjuk úgy, hogy a kormánybiztos kérésére a közlekedésügyi miniszter illetékes szerve intézkedik.

Igazságügyminiszter [képviseletében Pongrácz Aladár államtitkár]: ellentétben áll a múltkor letárgyalt javaslattervezettel, hogy az 5. § azt mondja ki, hogy a Szlovákiából idetelepített magyarok nem juthatnak csak bizonyos feltételek mellett olyan földekhez, amit a kitelepült szlovákok itt hagynak. Indokolás itt az, hogy felesleges izgalmak elkerülése végett. A sváblakta területeken is ugyanaz a helyzet, mint a szlovákok által itt hagyott területeken. Az a kérése, hogy a letelepülő magyarok részére a kitelepült szlovákok itt hagyott ingatlana felhasználható legyen.⁵⁸

Rákosi Mátyás államminiszter: ezt már egyszer letárgyaltuk. Az innen elmenő szlovákok rendszerint szegény emberek, nem lehet oda betelepíteni egy jómódú gazdát, 1–2 holdas földbe. Ez volt az egyik szempont. A másik az, hogy ott, ahol az ott maradó lakosság többsége szlovák, ott ilyen elkeseredett magyarokat letelepíteni, kétségkívül meg fogja mérgezni ott a politikai atmoszférát mind a két oldalon, amit nem akarunk. A harmadik pedig az svábok, a külön kategória. Azokról van szó, akiket ki kell vinni az országból, és reméljük, hogy ki is fogjuk őket vinni. Ezek csak ideiglenes állampolgárok. Ezekkel szemben érthető, hogy másképp bánunk, mint az itt maradó szlovákokkal. Ezeket a svábokat előbb, vagy utóbb ki fogjuk tenni. Ha az amerikaiak betartották volna az ígéretüket, ezek a svábok már nem is volnának az országban. Ezeket nem lehet normális magyar állampolgároknak tekinteni. Szavazójoguk sincs például.

Igazságügyminiszter [képviseletében Pongrácz Aladár államtitkár]: ezeket természetesen nem tekinthetjük egyenlő jogú állampolgároknak. Nyilván-

⁵⁸ Az igazságügyi tárca képviselője a [22] 171. sz. jkv. 65. napirendi pontjára, illetve azon belül a földművelésügyi miniszter szóbeli előterjesztésének 2. pontjára hivatkozott. A földművelésügyi miniszter akkor az áttelepülő magyarok mintegy 50%-ának a kitelepülő szlovákok ingatlanain történő elhelyezését javasolta. Rákosi Mátyás azonban már akkor is határozottan állást foglalt ezzel a megoldással szemben. Végül ebben a kérdésben formális határozat nem született. Pongrácz Aladár államtitkár állásfoglalása az Igazságügyminisztérium szakértőinek a jegyzőkönyv mellett is megtalálható érvelését tükrözte. A rendelettervezetnek az államtitkár által hivatkozott 5. §-a a Csehszlovákiából áttelepítendő magyar lakosok letelepítésére felhasználható ingatlanok egyes csoportjairól (kitelepített, illetve kitelepítendő svábok vagyona, kitelepülő szlovákok által hátrahagyott ingatlanok és a földbirtokreform folytán még rendelkezésre álló ingatlanok), azok felhasználási sorrendjéről rendelkezett.

A vita azzal állt összefüggésben, hogy az MKP (és részben az NPP) belpolitikai érdekeire való tekintettel a csehszlovák–magyar lakosságcsere által teremtett nehéz helyzet ellenére sem akarta leállítani a belső telepítéseket, mindenekelőtt a tiszántúli agrárproletárok földhöz juttatását. Ezért szorgalmazta, hogy az áttelepítendő felvidéki magyarokat túlnyomórészt a német lakosságtól elvett ingatlanokon helyezték el. Ezzel szemben a Kiszgazdapárt és részben az SZDP is a sváb kitelepítés fékezésére, lassítására törekedett, és ezért a felvidékről átkerülőket első sorban (vagy legalábbis 50% erejéig) a kitelepülő szlovákok helyére telepítették volna. (Bővebben lásd: Tóth A, 1993, 164–167.)

való, hogy a svábok ugyanolyan ellenséges érzülettel fogják fogadni a szlovákiai magyarokat.

Rákosi Mátyás államminiszter: feltételezik, hogy az itt maradó svábok mégis rendes emberek. Ha az államtitkár azt mondja, hogy minden sváb a magyarság ellensége, ez igen kellemetlen megállapítás.

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pongrácz Aladár államtitkár]: ezt nem mondta. Ez azonban az izgalom forrása lenne.

Rákosi Mátyás államminiszter: igaz azonban, hogy inkább izguljanak a svábok, mint a rendes magyarok. Kb. negyedmillió hadifoglyot várunk vissza. Feltételezi, hogy azoknak 10%-a földreform-jogosult. Ez egyáltalán nem magas szám, ennél több is lesz. Ott is kell egy bizonyos tartalék. Ezek egy éven belül biztos itthon lesznek. Helyes, hogy ha a földreform-földeket kifejezetten hadifoglyoknak tartalékolják. Felhívja a figyelmet arra, hogy a 10. pontba pótlólag fel van véve a Parasztszövetség is. Szeretné, hogy ezt vagy hagyják ki, vagy akkor vegyék be a FÉKOSZ-t is.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: vegyék be mind a kettőt.⁵⁹

Rákosi Mátyás államminiszter: rendben van. A 7. §-ban megvan az a veszély, hogy azok a magyarok, akik Szlovákiából elmennek [sic!], úgy számítják, mintha a földreform hatálya alá estek volna.⁶⁰ Jó lenne, ha a jómódú gazdáknak 15 holdat tudnánk adni. Minél feljebb srófoljuk a 15 holdat, annál nehezebb lesz a letelepítés munkája. A rendeletben is nagyon kellene vigyázni, hogy semmi kapaszkodó ne legyen a 15 holdon felül.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: nem tudja megérteni ezt. Mennyi föld áll rendelkezésre?

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: ezt nem tudjuk.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: azt tudjuk, hogy a kitelepülő magyarok megnyit hagynak ott.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: a belföldön áttelepített svábok földje és az innen elmenő szlovákok földje áll rendelkezésre. A kimenő szlovákok száma napról-napra csökken. Ha a külügyminiszter indokolt kérésének eleget akarunk tenni és 15 helyett 20 holdat adunk, akkor hozzá kell tenni, hogy a földbirtokreform során visszamaradt földekből is lehet juttatni.

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: ez nem lehetséges.

Hajdú [István áttelepítési] kormánybiztos: svábok tulajdonában kb. 600 000 hold föld volt. Ebből a 600[1945. ME] számú rendelet alapján 250 000-et már elvettek és felhasználtak. A maradék 350 000-ből több mint 150 000 már fel van használva, tehát ha minden sváb ingatlant felhasználunk, az nem

⁵⁹ A rendelet végleges szövegét ennek megfelelően módosították.

⁶⁰ A kiadott rendelet 7. §-a úgy rendelkezett, hogy a Csehszlovákiába áttelepült személyek részére a földreform során történt juttatások az áttelepülés tényével hatályukat veszítik. A jegyzőkönyv valószínűleg pontatlanul rögzítette Rákosi Mátyás szavait, aki arra utalhatott, hogy a rendeletnek ez a kitétele a Csehszlovákiából áttelepülő magyarokban azt az illúziót keltheti, hogy ők viszont a földreform-rendelet szerint részesülhetnek juttatásban.

több mint kb. 75 000 kat. hold, és akkor még a helybeliek nincsenek kielégítve, és a rátelepítettek sem.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: tehát semmi esetre sem lehet 20 holdra felmenni.

Hajdú [István áttelepítési] kormánybiztos: pontos adatokat közöl az eddig megérkezett és kiment áttelepülőkről. Kéri a minisztertanács engedélyét ahhoz, hogy közbe-közbe egy-egy szerelvényt a kitelepített szlovákok helyére is irányíthassanak. Napi négy beérkező szerelvényel kell számolni. Pityvarosra és Nyíregyházára is szeretné irányítani annál is inkább, mert Pityvarosból pl. a lakosság túlnyomó része áttelepült.

[Rajk] *Belügyminiszter*: a rendeletnek két részéhez szeretne hozzászólni. Amit a közlekedésügyi miniszter mondott a fuvar igénybevételével kapcsolatban, pontosan vonatkozik a rendőrségi szervekre is. Nem lehet, hogy a rendőrségi szerveket a kormánybiztos mozgassa.

Hajdú [István áttelepítési] kormánybiztos: erre nincs is szükség, mert eddig is megkaptak minden szükséges segítséget.

[Rajk] *Belügyminiszter*: a rendelet kimondja, hogy az összetelepítésnek és a szlovákiai magyarok telepítésének helyét a kormánybiztosság határozza meg. Kényszerhelyzetben vagyunk. Az Áttelepítési Kormánybiztosság nem készítette elő a munkát tervszerűen. Kéri a földművelésügyi minisztert, fogadják el, hogy a svábok kitelepítésének elengedhetetlen előfeltétele az összetelepítés. Viszont hogy honnan hová lehet telepíteni, az attól is függ, hogy eddig a Népgondozó Hivatal milyen részeket dolgozott fel Dél-Magyarországon. Hiába határozna el akármit a kormánybiztosság, mert esetleg éppen az nincs feldolgozva a Népgondozó Hivatal által.

[Nagy] *Miniszterelnök*: itt koordinálni kell a legteljesebb mértékben.

[Rajk] *Belügyminiszter*: utólag összeül a földművelésügyi miniszterrel és a kormánybiztossal, hogy ezeket a szempontokat érvényre juttassák.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: az a javaslata, hogy a külügyminiszter kívánságának megfelelően a szövegbe beírják, hogy ez ideiglenes rendelkezés. A FÉKOSZ-t beveszik és a Paraszt szövetség is benn maradhat. Az 5. § (2) bekezdése, mely szerint 2 holdat adnak a nem hivatásos földműveseknek, ezt kihagyja és marad a kert és ház.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: kéri a 2. § (3) bekezdését kihagyni.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: nem kell egészen kihagyni, csak módosítani.⁶¹ Mivel a külügyminiszter azzal állt elő, hogy a 15 holdat 20-ra emeljük fel, ezt el tudja fogadni, de ki kell bővíteni, hogy a telepítés történhessék ott, ahol a földbirtokreform adta lehetőség megvan, és ott is, ahol a szlovák községekben erre lehetőség van.

[Rajk] *Belügyminiszter*: ha úgy szövegezzük meg, hogy a földbirtokreform

⁶¹ A kérdéses bekezdés, amely az áttelepítési kormánybiztost a törvényhatóságok területén gépjárművek és anyagok igénybevételére jogosította volna fel, teljes egészében kimaradt a közzétett rendeletből.

által felszabadított földek is igénybe vehetők, akkor legyen benne az, hogy ott, ahol a szlovákok kisebbségben maradnak.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: ugyanúgy a német összetelepített helységeken is. A kormánybiztos tudomásul veszi ezt az intenciót, és tudomásul veszik, hogy kivételesen igénybe vehetnek ilyen földet is. Kéri, hogy a szlovákok által kiűritett helységeken egyes kivételeket tehessenek.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: ennek nincs is gyakorlati jelentősége, mert nem tud olyan helyet, ahol a kitelepülés után szlovák többség maradna.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: maradjon meg ez a szövegezés és ezt kicsit liberálisan lehet kezelni. Még itt van a 15 vagy 20 holdas juttatás kérdése.

Rákosi Mátyás államminiszter: fogadjuk el a 15 holdat.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: itt marad a sok üres ház.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: kéri a 20 holdat elfogadni, mert ez a további tárgyalásoknál szerepet játszik. Panaszok érkeztek be hozzá. Igen jelentős mértékben egyedülálló öreg emberek[et], vagy munkaképteleneket, elhagyott gyermekeket tettek át. Mi ez ellen protestáltunk, de ez sok eredménnyel nem járt.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: 15 hold mellett foglal állást, mert minél magasabban szabjuk meg a határt, az elsők sok földet fognak kapni és a többieknek nem marad semmi. Szörnyű nyomás alatt fogják tartani a kormánybiztosságot, aminek nem lehet majd ellenállni.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: szövegezzük meg úgy, hogy 15, legfeljebb 20 hold.

[Rajk] *Belügyminiszter*: kéri az illetékes minisztereket, földművelésügyi, közlekedésügyi minisztert és a kormánybiztost, hogy a belügyminisztériummal még e hét folyamán üljenek össze a lebonyolító, végrehajtó szervek ügyeinek rendezésére.

Minisztertanács az előterjesztést a felvetett módosításokkal elfogadta.⁶²

Hajdú István áttelepítési kormánybiztos eltávozott.

⁶² Az áttelepülő magyarok részére juttatható ingatlanok kérdésére a minisztertanács a következő ülésén visszatért. Lásd a [24] 173. sz. jkv. 38. napirendi pontját. A rendelet csak ezt követően jelent meg.

Az előterjesztés nyomán kiadott 5300/1947. ME sz. rendelet, MK április 27., 95. sz. a lakosságcsere-egyezmény megkötése után több mint egy évvel végre szabályozta azokat a legfontosabb kérdéseket, amelyek tisztázása elengedhetetlen feltétele volt a Felvidékről áttelepülő lakosság fogadásának és elhelyezésének. A minisztertanács ülésén elhangzottak alapján a rendelettervezet szövegén – eltekintve a még mindig vitatott 5. §-tól – csak kisebb, az egyes felszólalásokhoz tartozó jegyzetekben ismertetett módosításokat kellett végrehajtani, hiszen a földművelésügyi miniszter eleve figyelembe vette a baloldali pártokhoz tartozó minisztereknek az előző minisztertanácsi üléseken, illetve tárcaközi egyeztetéseken kifejtett álláspontját. – A kiadott jogszabály legfontosabb rendelkezéseit a jelen jkv. b) mellékletében közölt előterjesztés alapján lehet áttekinteni.

50.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát dr. Forrai Tibor külügyminisztériumi szerződéses sajtóelőadónak a VIII. fizetési osztályba miniszteri segédtitkárrá való kinevezése tárgyában.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: nincs külügyi vizsgálja.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: ügyvédi vizsgálja van, és 1943 óta teljesít szolgálatot. A Külügyminisztérium maga csinált egy tanfolyamot 1945-ben, ezt elvégezte.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: van egy erre vonatkozó rendelet is.

Minisztertanács dr. Forrai Tibor miniszteri segédtitkári kinevezéséhez hozzájárult.⁶³

Miniszterelnök és vele Rákosi Mátyás és Szakasits Árpád államminiszterek eltávoztak, dr. Molnár Erik népjóléti miniszternek, mint rangidős miniszternek átadta az elnöklést.

51.

[Rajk] *Belügyminiszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁴

52.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Cserny Miklósné szerződéses alkalmazottként való felvétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

53.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Kósa Pál Tibor rendőr műszaki alezredes svájci kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁵

⁶³ Forrai Tibor (1917–?) a 2511/1/1947. KüM sz. előterjesztés szerint: „Középiskolai érettségi után egyetemi tanulmányait a kolozsvári román tudományegyetemen, továbbá Berlinben és Párizsban végezte. 1940-ben a kolozsvári ügyvédi kamara bejegyezte tagjai közé. 1943-ban a bukaresti magyar követséghez osztatott be kulturális előadói minőségben, majd 1945-ben központi szolgálattételre jelentkezett a Külügyminisztériumban, ahol ez idő szerint szerződéses sajtóelőadói minőségben teljesít szolgálatot.”

⁶⁴ A belügyminiszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon az 1. sorszám alatt felvett előterjesztés címe: „Egyes vármegyei alapok megszüntetése, és a vármegyei háztartási alapba való beolvasztása.” Tárgyalásáról lásd a [24] 173. sz. jegyzőkönyv [45] napirendi pontját és jegyzetét.

⁶⁵ A 192 727/1947. BM IV/1. sz. előterjesztés szerint a három hetesre tervezett kiküldetés

54.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Zimonyi István rendőrnek halála után rendőr-alhadnaggyá való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács néhai Zimonyi István rendőr-alhadnagyi kinevezéséhez hozzájárult.⁶⁶

55.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Dauner János rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁷

56.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Szemes Imre rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁸

57.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát az önkormányzati alkalmazottak illetményeinek és nyugellátásának szabályozása tárgyában.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: nem ismeri a tervezetet, kéri levenni a napirendről.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjesztését leveszi a napirendről, de a következő minisztertanácson hozza.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁹

---

során *Kösa Pál Tibor* feladata a svájci rendőrség hírváltó eszközeinek és egyéb műszaki berendezéseinek alapos tanulmányozása volt.

⁶⁶ A 207 219/1947. BM IV/1.d. sz. előterjesztés a javaslatot azzal indokolta, hogy *Zimonyi István* őrszolgálatában közben 1947. január 11-én, a győri pályaudvaron vagonfosztogatókkal tűzharcba keveredett, és golyótól találva hősi halált halt.

⁶⁷ Az 525 929/1946. BM IV/1.a. sz. előterjesztés szerint *Dauner (Pekarcsik) János* (1886–?) 1918 novemberében lépett az államrendőrség kötelékébe. 1919 márciusáig a népőrségekben szolgált, mint kerületi parancsnok. Részt vett a Vörös Őrség megszervezésében, és az I. sz. vörösőrszázad politikai megbízottjává nevezték ki. Részt vett a tiszafüredi, szolnoki és miskolci harcokban. A Tanácsköztársaság bukása után emigrációba vonult, ahonnan 1945 után tért vissza. A kérelmében szereplő adatokat Münnich Ferenc rendőr-altábornagy, a budapesti főkapitányság vezetője igazolta. A belügyminiszter a Magyar Államrendőrség személyzetének létszámába, a II/A állománycsoportba, a VII. fizetési osztályba, rendőrőrnaggyá történő rehabilitálását javasolta.

⁶⁸ Az 522 802/1946. BM IV/1.a. sz. előterjesztés szerint *Szemes Imre* (1887–?) 1912-től 1920-ig teljesített szolgálatot a rendőrségnél. Tanácsköztársaság alatti magatartása miatt elbocsátották. A javaslat szolgálati idejének megszakítatlan elismerésére és nyugállományba helyezésére vonatkozott.

⁶⁹ Előzményéről lásd a [15] 164. sz. jkv. 66., továbbá a [22] 171. sz. jkv. 80. napirendi pontját.

58.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozatban 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Miniszttertanács a bejelentést tudomásul vette.⁷⁰

59.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a textilipari főművezető, művezető és segédművezető szolgálati jogviszonyára vonatkozó egyes kérdések szabályozása tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztést elfogadta.⁷¹

60.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az ipari jóvátételi szállítások ármegállapításának szabályozása tárgyában.⁷²

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtájkára*: egy elvi kérdést kell itt eldönteni: ki legyen a megrendelő? A jóvátétel célját szolgáló ipari közszállításokat az

---

Az előterjesztés az előzetes napirendi jegyzékben nem szerepelt. Lásd még a [24] 173. sz. jkv. [46] napirendi pontját.

A belügyminiszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon egy előterjesztésekhez nem kapcsolódó megjegyzés is rögzítettek a Miniszterelnökség részéről: „Csak megemlítem a politikai rendőrség beavatkozását gazdasági személyek kiutazásába. Ha ezek valóban közgazdasági tényezők, úgy indokolatlan a politikai rendőrség beavatkozása.” – Ez a megjegyzés azonban a jegyzőkönyv szerint az ülésen nem hangzott el, és a kérdésről a miniszttertanács valószínűleg nem tárgyalt.

⁷⁰ Az iparügyi miniszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon az 1. sorszám alatt a következő előterjesztést regisztrálták: „A kollektív szerződésekről szóló [8620/1946. ME sz. MK július 28., 169. sz.] rendelet módosítása.” Az előterjesztés tárgya mellett a Miniszterelnökség részéről még rögzítették: „Szükséges intézkedés.” A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztterium iratanyagában megtalálható 7267/3–I/1947. IpM sz. előterjesztés a GF 857/1947. sz. határozatára hivatkozva szükségesnek tartotta a kollektív szerződésekre vonatkozó hatályos jogszabályok olyan értelmű módosítását, hogy a kollektív szerződéseket tudomásulvétel végett be kell mutatni a foglalkozási ágra illetékes miniszternek, illetve ha a szerződés több tárcát érint, a Gazdasági Főtanácsnak. (MOL XIX–I–1–s–2426/1947.)

A javaslat a következő ülésen is szerepelt ([24] 173. sz. jkv. [52] napirendi pont), azonban akkor sem tárgyaltak róla érdemben. Később, a Dinnyés-kormány idején az iparügyi miniszter a rendelettervezetet ismét beterjesztette, de érdemi tárgyalás nélkül a Gazdasági Főtanács elé utalták. (Lásd: DL Mr. jkv., a [17] 197. sz. jkv. 5. napirendi pontját és jegyzetét.)

⁷¹ Az 1695/2/1947. IpM sz. előterjesztés az addigi textilipari főmester, mester és segédmester elnevezésnek a fenti megnevezésre való változtatására, illetve az e munkakörben dolgozókra a művezetők jogállását szabályozó 9700/1945. ME sz. r. (MK október 21., 157. sz.) 4. § (2) bekezdésében foglalt előírások alkalmazására vonatkozott. – Lásd az 5290/1947. ME sz. rendeletet, MK április 30., 97. sz.

⁷² A 78 170/1946. IpM I. sz. előterjesztés tárgyát a jegyzőkönyv hiányosan rögzítette. Teljes címe: „A jóvátételi közszállítások vállalatba adásának, ármegállapításának és elszámolásának szabályozása.” A jegyzőkönyv mellett csak az előterjesztés – ezen belül a rendelet egyes §-ainak részletes indoklása – található meg, de maga a rendelettervezet nem.

államkincstár nevében a Jóvátételi Hivatal rendeli meg, egyetértve az illetékes miniszterrel.

[Eröss] *Közellátásügyi miniszter*: a Jóvátételi Hivatal akkor önmaga ellenőrzésére van utalva.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: a rendeletben benne van, hogy önmaga nem cselekedhetik.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: ha ez egészen kihagyható, akkor egészen kihagyjuk. Kihagyja az IKART-ot és az Árucsereforgalmi Rt.-t is, de az előbbit igénybe veszi, mert más szerve nincs erre a célra.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: ezt nézzük meg kicsit alaposabban. Az 1. § módosításához hozzájárul, de a 2. § tekintetében még tárgyalások szükségese-
sek. Ezek után elvben el lehet fogadni és az illetékes szervekkel még amúgy is le kell tárgyalni. Az 1. §-t eldöntötték, a 2. § egészen kiesik.

[Eröss] *Közellátásügyi miniszter*: az 5. § (4) bekezdésénél volt észrevétele, kéri, hogy azt az iparügyi miniszter vegye figyelembe.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: és nagyobb százalékot kér.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: az összes észrevételeket figyelembe fogja venni.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta azzal, hogy a részletek megállapítását a pénzügyminiszter, a közellátásügyi miniszter, a földművelésügyi miniszter, az iparügyi miniszter és a Jóvátételi Hivatal elnöke által tartandó tárcaközi értekezlet hatáskörébe utalta.⁷³

⁷³ Az Iparügyi miniszter az előterjesztésben utalt arra, hogy a GF 1946. november 19-ei ülésén 8801/1946. sz. alatt határozatot hozott a jóvátételi szállítások árelszámolása tárgyában. Ez azonban túllépett a GF jogalkotó hatáskörén, ezért kezdeményezte a miniszter e tárgyban kormányrendelet kiadását. Együttal utalt arra is, hogy korábban a jóvátételi közszállítások vállalatba adása és lebonyolítása teljesen nélkülözte a jogi szabályozást, az alkalmat tehát felhasználta arra, hogy az ármegállapítás kérdéskörén túl a beterveztett rendelettervezet a jóvátételi közszállítások vállalatba adására, a fő- és alvállalkozók egymáshoz való viszonyára, végül pedig a pénzügyi elszámolásra vonatkozó kérdéseket is rendezze. A tervezet a jóvátételi közszállítás megrendelőjeként a Jóvátételi Hivatalt és a közellátásügyi minisztert nevezte meg. A kiadott rendelet ezzel szemben – a GF főtitkárának felszólalásával összhangban – a közellátásügyi minisztert már nem említi. Ugyanakkor fenntartotta azt a fontos rendelkezést, hogy ezekre az ügyletekre is a Közszállítási Szabályzat előírásait kell alkalmazni. A tervezet – és a kiadott rendelet – ezt követő része az ármegállapítás kérdését szabályozta. Meghatározta az ármegállapításra jogosult hatóságokat (iparügyi, közellátásügyi, földművelésügyi, pénzügyi, illetve népjóléti miniszter), és bevezette az egységes jóvátételi árszint alapjául szolgáló „jóvátételi árak” fogalmát. Ez utóbbi lényege az volt, hogy minden jóvátételi szállításra kerülő áru árát a tényleges piaci ár alatt kellett megállapítani. A jóvátételi szállításokban érdekelt valamennyi gazdasági szereplőre kiterjedő szabályozás érdekében kimondta a rendelet azt is, hogy a fővállalkozónak az esetleges alvállalkozóval szemben a szerződés megkötésekor ugyanazokat a szabályokat kell alkalmaznia, mint amely szabályokat a Jóvátételi Hivatal vele szemben érvényesített, illetve, hogy az alvállalatba adás során sem általános költség, sem haszon nem számítható fel. A további §-ok egyrészt a számlák elkészítését, benyújtását és elszámolását szabályozták, másrészt a hatálybalépítésről és a végrehajtásról rendelkeztek. – Lásd az 5270/1947. ME sz. rendeletet, MK április 29., 96. sz.

61.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a MÁVAG létszámában mutatkozó üres állások betöltése tárgyában.

Dobi István államminiszter: arra kéri a minisztertanácsot, úgy adjon az iparügyi miniszternek felhatalmazást, hogy a koalíciós arányt vegye figyelembe a kinevezéseknél.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: ez minden miniszternek magától értetődő kötelessége. Nem tudja azonban, hogy ott talál-e olyan embereket, akik megfelelnek?

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtárháza*: itt olyan emberekről van szó, akik bent vannak az üzemben.

Dobi István államminiszter: aránytalan a megosztás a felvételeknél és a kinevezéseknél. Nem tudja elfogadni az iparügyi miniszter által felhozott indokokat.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: ha megtalálta az illetőt, akkor nem veheti fel, mert a pártállása nem megfelelő.

Dr. Balogh István [államtitkár]: nem a konkrét esetre nézve, általában a helyzet az, hogy minden miniszter iparkodik a legalkalmasabb embert a megfelelő helyre tenni. A gyakorlat azonban az, hogy véletlenül mindig bizonyos eltolódás mutatkozik a Kiszgazdapárt rovására. Amíg az olyan látszatot kelt, hogy véletlen, addig nem tesz észrevételt a Kiszgazdapárt, amikor azonban már nem látszatokról van szó, hanem tendenciát kell észlelni, mert az egész országban egyöntetűen mutatkozik, akkor nem hagyhatják szó nélkül. Táblázatot mutathatna be, hogy hogy áll egy-egy minisztérium személyzeti létszáma. Meg fogja mutatni pl. a Közlekedésügyi Minisztériumot.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: mi meg meg fogjuk mutatni a Miniszterelnökséget.

Dr. Balogh István [államtitkár]: meg lehet mutatni nyugodtan.

Dr. Bojta Béla államtitkár: az egyetlen tisztviselő, akit mostanában felvettünk, kommunista, egy átvétel pedig pártonkívüli.

Dr. Balogh István [államtitkár]: objektív módon próbálja ezt a kérdést előadni. Pl. Veres Péter alig egy hónapja miniszter, de ne mondja rá senki, hogy nem szakember, mert olyan szakszerűséggel írta ki a kiszgazdákat a minisztériumból, hogy annál jobban már nem is lehet. Összesen egy ügyosztályvezető maradt kiszgazda. Itt van, mint példa a helyes koalíciós minisztériumra, a Kultuszminisztérium. Tipikus példa arra, hogy hogyan kell egy koalíciós minisztériumot csinálni. A Tájékoztatásügyi Minisztériumban pl. egy kiszgazda van, a miniszter, és az egyetlen ügykör, a papírelosztás, az pedig kommunista kézen van. Ez így nem lesz jó, mert a Kiszgazdapártot teljesen mellőzik.

Minisztertanács az előterjesztéshez a koalíciós arány lehető figyelembevételével hozzájárult.⁷⁴

62.

[Bán] Iparügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Bánpataki Iván és Csurgó Béla Svájcba és Olaszországba való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁵

63.

[Bán] Iparügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Váczi Szabó Sándor MÁVAG munkás időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁶

64.

[Bán] Iparügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Varga Károlynak a szolgálatban való visszatartása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁷

65.

[Bán] Iparügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a vámütésre vonatkozó korlátozások megszüntetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁸

---

⁷⁴ A 6517/2/V. 1947. IpM sz. előterjesztés rámutatott, hogy a MÁVAG költségvetése a kinevezett alkalmazottak részére 803 állást rendszeresített, a tiszteletdíjasokra pedig kb. 1500 alkalmazott fizetésének megfelelő költséget irányzott elő. Ezzel szemben a MÁVAG kinevezett alkalmazottainak létszáma 706, a tiszteletdíjasoké pedig 921 volt. Ráadásul a Nehézipari Központ és az Állami Kezelésű Vállalatok Ellátó Szerve is a MÁVAG-tól rendelte be a működéséhez szükséges munkaerő egy részét. A kérdést azért kellett a kormány ülése elé vinni, mert a 8100/1946. ME sz. rendelet (MK július 17., 159. sz.) értelmében bárkit, bármilyen címen csak a minisztertanács hozzájárulása alapján lehetett újonnan alkalmazni, még akkor is, ha betöltetlen állás, illetve költségvetésben biztosított bérkeret állt rendelkezésre.

⁷⁵ Az iparügyi miniszter iktató szám nélküli előterjesztése szerint a MÁVAG műszaki főtanácsosának, illetve főmérnökének a kiküldetés során a Svájcban korábban 6,3 millió svájci frank értékben megrendelt szerszámgépek függő ügyeit, illetve a szállítás első ütemének lebonyolítását kellett elintéznie, Olaszországban pedig a már kifizetett és elkészült gépek szállítási nehézségeit kellett elhárítania.

⁷⁶ Váczi Szabó Sándort (1887–?) a 738/2/1947. IpM sz. előterjesztés szerint 1920-ban politikai okok miatt bocsátották el a MÁVAG-tól.

⁷⁷ A jegyzőkönyv hiányosan rögzítette az 1329/1947. IpM eln. számú előterjesztés tartalmát és a minisztertanács határozatát. Az előterjesztés ugyanis nem csupán Varga Károly miniszteriumi segédhivatali főigazgatónak, hanem mellette Hajdú Sándor háziipari főfelügyelőnek a szolgálatban való visszatartását is indítványozta. Az indoklás szerint mindketten letöltötték a nyugdíjra jogosító szolgálati idejüket, munkájukra azonban továbbra is szükség volt.

⁷⁸ A rendelkezés a háborús viszonyokkal és az ellátási nehézségekkel kapcsolatos korábbi

66.

Honvédelmi miniszter [képviselőében Sárkány József államtitkár]: előterjeszti javaslatát a hadműveletek során elhagyott robbanóanyagok bejelentése, összegyűjtése és megsemmisítése tárgyában hozott 10 880/1946. ME sz. rendelet kiegészítése tárgyában. Az igazságügyminiszter észrevételeit bedolgozták a rendeletbe. A belügyminiszternek stiláris észrevételei vannak. Kéri elvben elfogadni, a részleteket majd letárgyalják.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: mivel ez a községekre igen súlyos megterhelést ró, kéri, nézzék meg az alaprendeletet, és esetleg változtassanak azon.

Honvédelmi miniszter [képviselőében Sárkány József államtitkár]: le fogják tárgyalni a földművelésügyi miniszterrel is.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta.⁷⁹

67.

Honvédelmi miniszter [képviselőében Sárkány József államtitkár]: előterjeszti javaslatát néhai Demény János szkv. őrnagy rehabilitálása tárgyában.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: azzal a változtatással fogadja el, hogy [a] rendeleti utalást meg kell változtatni [az] 1278/1945. ME sz. rendeletre.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁰

---

korlátozó intézkedések hatályon kívül helyezését célozta. A jegyzőkönyv mellett előterjesztés nem található, csak a rendelet tervezete. – Lásd a 4850/1947. ME sz. rendeletet, MK április 18., 87. sz.

⁷⁹ Az 1946. szeptember 21-én közzétett hivatkozott rendelet 1946. október 15-i határidővel kötelezte az ingatlantulajdonosokat és a községi előljáróságot (polgármestert), hogy a területükön található robbanóanyagokat a honvédelmi miniszternek jelentsék be. Miután azonban az említett határidő után is folyamatosan kerültek elő ilyen anyagok, a bejelentési kötelezettséget határidő nélkül ismét ki kellett hirdetni. – Lásd az 5390/1947. ME sz. r.-et, MK május 4., 99–100.

⁸⁰ A honvédelmi miniszter szám nélküli szerint: „Néhai Demény János szolgálaton kívüli őrnagy a Bánhidai Elektromos Centrálénál, mint üzemi parancsnok teljesített katonai szolgálatot. 1945 januárjában, amikor az erőmű a két arcvonal között volt, polgári ruhát öltött, az erőmű őrzésére kirendelt honvédeket is polgári ruhába öltöztette, és a legmostohább körülmények között, kétoldali tüzérségi tűz és bombázások közepette az erőmű javítási munkálatait, a kibombázottak biztonságba helyezését, a sebesültek és betegek ápolását intézte. Ezt megelőzőleg a nyilas kormányhatóságok parancsa ellenére helyén maradt, és az erőművek nyilas és német részről elrendelt bénítását megakadályozta. Az orosz arcvonal ideiglenes hátra helyezése alkalmával a Nemzeti Számonkérő Szék nyilas pártszolgálatosai letartóztatták, [a] Komáromi várban bebörtönözték, majd kivégezték.”

A pénzügyminiszter módosító indítványa arra hívta fel a figyelmet, hogy az előterjesztés a szocialista, antifasiszta és demokratikus magatartás miatt egyes személyeket ért hátrányok megszüntetéséről szóló 9590/1945. ME sz. r.-re (MK október 18., 154. sz.) hivatkozott, holott Demény János ezredessé váló posztumusz előléptetésére, illetve özvegyének ellátására az ellenállási vértanúk hátramaradottainak gondozásáról szóló 1278/1945. ME sz. r. (MK május 8., 24. sz.) vonatkozott.

68.

[*Ortutay*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Szilágyi Loránd egyetemi nyilvános rendes tanárrá való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Szilágyi Loránd egy. ny. r. tanári kinevezéséhez hozzájárult.⁸¹

69.

[*Ortutay*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Entz Béla egyetemi ny. r. tanár szolgálatban való visszatartása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸²

70.

[*Ortutay*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Patonay Józsefnek az V. fizetési osztályba való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Patonay Józsefnek az V. fizetési osztályba való kinevezéséhez hozzájárult.⁸³

71.

[*Ortutay*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Bíró Józsefné és Szabó Hedvig állami népiskolai tanítói kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Bíró Józsefné és Szabó Hedvig állami népiskolai tanítói kinevezéséhez hozzájárult.⁸⁴

---

⁸¹ Az 55 625/1947. VKM VI. üo. sz. előterjesztés szerint *dr. Szilágyi Loránd* (1908–1974) történész 1940-től 1945 nyaráig a Kolozsvári Egyetemen rendkívüli tanár, 1945-től pedig a Pázmány Péter Tudományegyetem rendkívüli tanára volt. Az előterjesztés egyetemi nyilvános rendes tanárrá történő kinevezése mellett az V. fizetési osztályba sorolását is javasolta.

⁸² *Dr. Entz Béla* (1873–1959) orvos, egyetemi tanár a budapesti, a pozsonyi, majd a pécsi egyetem orvosi karán oktatott. 1945–1946-ban a pécsi egyetem rektora volt. Az 53 761/1947. VKM VI/a. üo. sz. előterjesztés azt indítványozta, hogy 70. életévének betöltése után is tartsák meg a tényleges szolgálatban.

⁸³ Az 51 217/1947. VKM V/a. üo. sz. előterjesztés szerint *Patonay József* (1887–?) ekkor a tatai kegyes tanítórendi római katolikus gimnázium tanára volt.

⁸⁴ A 48 973/1947. VKM IV.b. üo. számú előterjesztés utalt arra, hogy a két személy kinevezése a létszámcsökkentő eljárás során megüresedett állások terhére történik. *Dr. Bíró Józsefné* (1916–?) férje hadifogságban volt, s három gyermekéről, valamint idős édesanyjáról neki kellett gondoskodni. *Szabó Hedvig* (1927–?) kinevezését többek között az indokolta, hogy az olimpiára készülő magyar válogatott tagja volt.

72.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Gyarmath Olga állami népiskolai tanítói kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Gyarmath Olga állami népiskolai tanítói kinevezéséhez hozzájárult.⁸⁵

73.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a külföldi magyar kulturális megbízottak állomáshelyének és létszámának az 1946/47. évre való megállapítása tárgyában. Ez már egy meglévő tényleges állapotnak tudomásulvétele. A következő költségvetési évben gondoskodni fog arról, hogy ezek az egyenlőtlenségek megszűnjenek. Puskin követtel és Szekfű követtel való megbeszélés szerint a leningrádi intézet ügye is rendeződik.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁶

74.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Bödey Józsefnek a szófiai egyetem magyar lektori teendőivel való megbízatása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁷

75.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: kéri a minisztertanácsot, hogy a tárgysorozaton 8. sorszám alatt felvett előterjesztését utasítsa el.

Minisztertanács az előterjesztést elutasította.⁸⁸

---

⁸⁵ Az 53 563/1947. IV.b. üo. sz. előterjesztés utalt arra, hogy Gyarmath Olgának (1923–?) a békési állami ének- és zenei körzeti általános iskolához való kinevezése szintén a létszámcsökentő eljárás során megüresedett egyik állás terhére történt.

⁸⁶ Az 51 580/1947. VKM X.a sz. előterjesztés szerint a következő költségvetési évben tizenöt országban (Amerikai Egyesült Államok, Anglia, Ausztria, Belgium, Bulgária, Franciaország, Hollandia, Lengyelország, Olaszország, Palesztina, Portugália, Svájc, Svédország, Szovjetunió és Törökország) kívánták megteremteni a magyar kultúra képviselőjének intézményi és személyi feltételeit. Összesen 25 fő (+ két tiszteletdíjas) kiküldését tervezték. – Az 1947. március 1-én nyilvántartott külföldi magyar kulturális intézményekről és azok tisztviselőiről neveket is tartalmazó részletesebb kimutatást közöl: FORRÁSOK, VIII., 33–41. A két kimutatás több ponton eltér egymástól.

⁸⁷ Az 51 591/1947. VKM X.a sz. előterjesztés szerint Bödey József már 1942–1945 között is ellátta ezt a feladatot. A szófiai egyetem történettudományi és filológiai kara 1946 decemberében kérte ismételt kiküldését.

⁸⁸ A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon a 8. sorszám alatt felvett előterjesztés: „Denesfay Dinich Győző [1945. január 12-ével történt] kinevezésének

76.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Dezső Zoltán rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁹

77.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát 49 új tanítói állás szervezése és a Dolgozók Tanítóképzőjében képzett tanárok kinevezése tárgyában.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtthkára: nem volt még GF-ben, le kell venni.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹⁰

78.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát az államközi szerződésekben vállalt hátralekos kukorica-kiviteli kötelezettség tárgyában.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: mi kukoricát most nem hozunk be. Ezt függőben tartottuk. Nem mondhatják, hogy mi behozunk és ugyanakkor ki is viszünk kukoricát. Mi búzát hozunk be, és azt nem viszünk ki. Magyarországon a kukorica nem kenyérgabona.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: ez a garancia-nyilatkozat ezt a kötelezettséget nem érintheti, miután azonban a külügyminiszter adta ezt a nyilatkozatot, ide kellett a kérdést hozni. Úgy kell tekinteni, hogy ez nem kenyérgabona és ez nem jelenti a garancianyilatkozat megsértését.

Igazságügyminiszter [képviselőtében Pongrácz Aladár államtitkár]: miután Magyarországon kukoricát kenyérnek is használnak, tudomására kell hozni az Egyesült Államok kormányának ezt az elhatározást.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtthkára: ebből már sokat kivittek. Ha a legtöbbjét kivittek, akkor olybá kell venni, mintha már mind kint lenne.

a 9590/1945. ME sz. rendelet hatályával való felruházása." E politikai védettséget jelentő minősítésre azért lett volna szüksége, mert időközben a létszámcsoökkentő bizottság a közszolgálatból elbocsátotta. Az előterjesztés azonban semmilyen érdemi ellenállási tevékenységet nem tudott felemlíteni.

⁸⁹ A 43 434/1947. VKM IV. üo. sz. előterjesztés szerint Dezső Zoltán (1888-?) állami tanítót a veszprémi törvényszék 1919-ben politikai magatartása miatt elítélte. A két világháború között a Csallóközben tevékenykedett, többek között a Magyar Tanügy című lap kiadásában és szerkesztésében vett részt, illetve az Agrárpárt magyar osztályának elnöke volt a somorjai járásban. A Felvidék visszacsatolása után a magyar hatóságok ismét bebörtönözték. A miniszter a VII. fizetési osztály első fokozatába való kinevezését javasolta.

⁹⁰ A Gazdasági Főtanács a tanítói állások szervezéséről a soron következő ülésén saját Titkárságának előterjesztése alapján tárgyalta (MOL XIX-A-10. Stab. XLI. ülés, 1947. április 23., 5. pont). Az ügy tárgyalását és részletesebb ismertetését lásd a [24] 173. sz. jkv. [68] napirendi pontjánál.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: kéri a minisztertanács állásfoglalását, hogy nem tekinti kenyérgabonának a kukoricát és a mai nappal az új kötéseket leállítja. Ezt majd megbeszéli az Egyesült Államok kereskedelmi attaséjával.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹¹

79.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát az UNRRA misszió 1947. április havi ellátmányának biztosítása tárgyában.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: ellopták a pénzt.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: ha ellopták, azt is meg kell fizetnünk. A közellátásügyi miniszter gondoskodik azonban az alkalmazottak jogviszonyának megszüntetéséről.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: tudomásul veszi, bár nincs hosszú felmondáshoz joguk.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: törölni javasolja az alkalmazottak étkezdéjére szánt 3000 forintot. Ezek jobban élnek, mint a miniszter.

[Eröss] Közellátásügyi miniszter: meg fogja vizsgálni ezt a részt.

---

⁹¹ A közellátásügyi miniszter 401 378/1947. számú előterjesztése emlékeztetett arra, hogy „Magyarország a Washingtoni Nemzetközi Élelmiszerelosztó Tanácstól (IPFC) a folyó gazdasági évre 40 000 tonna kenyérgabona felvásárlását biztosító kvótát, illetve allokációs engedélyt kapott. A kvótán belül biztosított egyes tételek lehívásánál az Egyesült Államok budapesti ügyvivője 1947. március 18-án a külügyminiszter úrhoz jegyzéket intézett, amelyben felkérte a magyar kormányt, adjon biztosítékot arra vonatkozóan, miszerint a tengerentúli kenyérmag-szállítások, valamint egyéb, jelenleg Magyarországon levő kenyérmag-készletek a jelenlegi termelési év folyamán nem kerülnek ki Magyarországról jóvátételi vagy más célokra. Az Egyesült Államok kormányának ezt a kívánságát a magyar kormány a külügyminiszter úr útján teljesítette, és oly értelmű nyilatkozatot adott, amely szerint a 40 000 tonnás kvóta keretében ténylegesen behozandó terményből sem jóvátételi célra, sem más címen kivittelt nem engedélyez.” Azonban már e nyilatkozat megadása előtt – folytatódott az előterjesztés – orosz, román és lengyel részről is sürgették a kétoldalú árucsereforgalmi szerződésekben rögzített, de a hazai nehéz takarmányozási és ellátási helyzet miatt nem teljesített, kukorica-tételek sürgős leszállítását. A Szovjetunió részére 10 000, Romániának 6000, Lengyelországnak pedig 800 tonna szállításával volt adós Magyarország. A közellátásügyi miniszter azért tartotta szükségesnek a kérdés minisztertanács elé vitelét, mert „közismert”, hogy Magyarországon – a nehéz kenyérellátási viszonyok következtében – a kenyeret már hosszabb idő óta kukoricaliszt keverésével állítják elő, és ezért félt, hogy az Egyesült Államok kormánya a kukorica-kivittelt a garancia-nyilatkozat megszegésének fogja tekinteni.

A Nemzetközi Élelmiszerelosztó Tanáccsal kötött megállapodásról lásd a MOL XIX-A-10. Stab. XXXV. ülés, 1947. március 8., 1. napirendi pontját. Az üggyel kapcsolatos további intézkedésekről lásd e kötetben a [23] 172. sz. jkv. 38., illetve a [28] 177. sz. jkv. [65] napirendi pontját.

Az ügy előzményeként emlékeztetünk arra, hogy a földművelésügyi miniszter – igaz más megfontolásból – a szovjet–magyar kereskedelmi tárgyalásokkal kapcsolatos vitában már korábban jelezte, hogy a kukorica kivitelre történő felajánlását aggályosnak tartja. (Lásd a [9] 158. sz. jkv. 1. napirendi pontját.)

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹²

80.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a Kereskedelem- és Szövetkezetügyi Minisztérium kezelői és altiszti személyzetének kiegészítése tárgyában.

Dobi István államminiszter: 12 ember alkalmazásáról van itt szó. Ebben a minisztériumban is nagyon hátrányos helyzetben van a Kisgazdapárt. A koalíciós arány nemcsak, hogy nincs meg, hanem 25%-ban van érdekelve csak a Kisgazdapárt. Arra kéri a minisztert, hogy a 12 ember beállításánál a koalíciós arányon javítson.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: a minisztert meg kell kérni, hogy a Gazdasági Főtanácsnál lévő listát is vegye figyelembe, melyen 100 tisztviselő szerepel, akiket el kell helyezni. Ezek között biztos akad több kisgazda is.

Dr. Balogh István [államtitkár]: ebben biztos.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: Dobi államminiszter bejelentését figyelembe veszi, de a panasz nem indokolt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹³

81.

Igazságügyminiszter [képviseletében Pongrácz Aladár államtitkár]: előterjeszti javaslatát az Igazságügyi Országos Megfigyelő és Elmeógyógyító Intézetnél üresedésben lévő igazgatói, és a budapesti Országos Gyűjtőfogháznál üresedésben lévő sebészfőorvosi állások betöltése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁴

82.

Igazságügyminiszter [képviseletében Pongrácz Aladár államtitkár]: előterjeszti javaslatát Fekete János rehabilitálása tárgyában.

---

⁹² A 401 921/1947. KM IV/3. számú előterjesztés – az összeg költségnemek szerinti felosztásán túl – részletes tájékoztatást adott a Magyarországra delegált UNRRA-bizottság ügyviteléről, illetve az ott történt visszaélésről. A mintegy 68 000 Ft értékű sikkasztást – amire a közlekedésügyi miniszter és a Gazdasági Főtanács főtitkárának hozzászólása is utalt – a bizottság egyik magyar alkalmazottja követte el. A bűncselekményt a bizottság felületes ügykezelése és az ellenőrzés elmulasztása tette lehetővé, a kárt – a szervezettel kötött megállapodás értelmében – ennek ellenére a magyar kincstárnak kellett megtéríteni. Veszteség azonban a kincstárt nem érte, miután az UNRRA-árak eladásából addig 8 746 373 Ft bevételre tett szert, míg a bizottság működésével kapcsolatban 4 568 250 Ft kiadása keletkezett.

⁹³ 1835/1947. KSZM Eln fő. sz. előterjesztés a költségvetésben engedélyezett, de üresedésben lévő állások betöltéséhez kérte a minisztertanács hozzájárulását.

⁹⁴ A személyi javaslatot nem tartalmazó 12 087/1947. IM VI. sz. előterjesztés utalt arra, hogy az említett állások a B-listázás során történt elbocsátás miatt ürültek meg.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁵

83.

Igazságügyminiszter [képviselőében Pongrácz Aladár államtitkár]: előterjeszti javaslatát Taba György rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁶

84.

Igazságügyminiszter [képviselőében Pongrácz Aladár államtitkár]: előterjeszti javaslatát Horváth Pál rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁷

85.

Igazságügyminiszter [képviselőében Pongrácz Aladár államtitkár]: előterjeszti javaslatát az „Egyesülés a dunai országok jogászainak együttműködésére” [sic!] rendezendő fogadás költségeire 4000 forint előirányzat nélküli kiadás engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az „Egyesülés a dunai országok jogászainak együttműködésére” [sic!] rendezendő fogadás költségeire négyezer forint előirányzat nélküli kiadást engedélyezett.⁹⁸

86.

[Mihályfi] Tájékoztatásügyi miniszter: felveti a papírgyártás biztosítását. Kéri a Gazdasági Főtanácsot, hogy segítsen ebben az ügyben, mert július 15-e után nem lesz újság és nem lesz tankönyv.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹⁹

---

⁹⁵ A 28 483/1946. IM VI. sz. előterjesztés szerint *Fekete János* egri fogházórt 1920-ban baloldali kijelentései miatt bocsátották el a szolgálatból.

⁹⁶ A 3637/1947/1947. IM. VI. sz. előterjesztés szerint *Taba György* szekszárdi fogházórt 1919-ben a Tanácsköztársaság alatti tevékenysége miatt bocsátották el a szolgálatból.

⁹⁷ Az 53 440/1947. sz. előterjesztés szerint *Horváth Pál* 1911-től teljesített fogházóri szolgálatot a Pestvidéki Törvényszék fogházában. A Károlyi-kormány idején bizalmivá, majd 1919. március 23-án főbizalmivá választották. 1919. augusztus 12-én, mint kommunistát, azonnali hatállyal elbocsátották.

⁹⁸ Előzményéről lásd a [18] 167. sz. jkv. 71. napirendi pontját. Az előterjesztés szerint az „Egyesülés a dunai országok jogászainak együttműködésére” kezdeményezése folytán Budapesten időző osztrák jogászküldöttség tiszteletére az igazságügyi tárca fogadást kívánt adni. A miniszter az ezzel kapcsolatos költségek engedélyezését kérte a minisztertanácstól.

⁹⁹ Az ügy előzményére lásd e kötetben a [10] 159. sz. jkv. [45] napirendi pontját és jegyzetét.

A Gazdasági Főtanács május végén tűzte napirendre a kérdést. A GF Titkársága által készített 2258/1947. sz. előterjesztés a papírhiány legfőbb okát abban jelölte meg, hogy a hazai papíripar elsősorban külföldi nyersanyagra volt utalva, s ennek korlátozott behozatala miatt

87.

[Mihályfi] Tájékoztatásügyi miniszter: előterjeszti 2467/1947. számú javaslatát az 1848/49-es centenárium megünneplésével kapcsolatos intézkedések tárgyában.

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: bele fog kapcsolódni az előkészítésbe.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰⁰

Minisztertanács délután 2 órakor ért véget.

K. m. f.

Bojta Ernő Béla

Géppel írt tisztazat, a jegyzőkönyvet vezető Bojta Ernő Béla saját kezű aláírásával. A miniszterelnök a jegyzőkönyvet nem írta alá. A miniszterek és államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolása mellett látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet, Gyöngyösi János, Rajk László, Rónai Sándor, Pongrácz Aladár és Balogh István aláírása azonban hiányzik a jegyzőkönyvről. Vas Zoltán neve nem szerepel a felsorolásban, így aláírása sem található a jegyzőkönyvön, bár ismételten felszólalt az ülésen.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 3, 5, 9, 11–20, 22–25, 27–41, 43–50, 52–56, 59–76, 78–85. és a 87. sz. napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

teljesítőképességét nem lehetett kihasználni. Megemlítette azonban azt is, hogy a hulladékpapír összegyűjtésének jobb megszervezésével és takarékosági intézkedésekkel is sokat lehetne javítani a helyzeten. Az előterjesztés alapján a GF egyrészt felkérte az iparügyi minisztert a hulladékpapír gyűjtésére vonatkozó rendelet mielőbbi kibocsátására, továbbá arra, hogy az iparban és a kereskedelemben az áruk csomagolására felhasznált papír mennyiségét korlátozza, végül intézkedett, hogy a Csehszlovákiából beszerzett cellulóz mennyiségét növeljék. Az ugyanezen az ülésen tárgyalt 2257/1947. GF sz. előterjesztés rámutatott arra, hogy a rotációs-papír-ellátásban mutatkozó zavarok a lapok felelőtlen és egyenetlen gazdálkodására is visszavezethetők. Ennek alapján a GF felkérte a tájékoztatásügyi minisztert, hogy a kigyártható rotációs papír mennyiségének figyelembevételével korlátozza a napilapok oldalterjedelmét, ugyanakkor gondoskodjon a rendelkezésre álló mennyiségnek a lapok közötti arányos elosztásáról. (MOL XIX-A-10. Stab. XLV. ülés, 1947. május 28.. 11/a. és 11/b. pont.)

¹⁰⁰ Előzményére lásd e kötetben a [9] 158. sz. jkv. 75., a [10] 159. sz. jkv. [44] és a [19] 168. sz. jkv. [68] napirendi pontját.

A tájékoztatásügyi miniszter 2467/1947. sz. előterjesztése utalt arra, hogy néhány nappal korábban, 1947. április 11-én a köztársasági elnök díszelnöksége alatt megalakult a Történelmi Emlékbizottság, az 1848-as szabadságharc százéves évfordulója megünneplésének előkészítésére. A centenárium iránt – folytatódott az előterjesztés – mind belföldön, mind külföldön (különösen az amerikai magyarság körében) igen nagy az érdeklődés. Ezzel kapcsolatban a centenáriumi előkészületek egyik legfontosabbika az idelátogató vendégek méltó elhelyezéséhez szükséges szálloda-újépítési program kidolgozása és végrehajtása. Szükségesnek tartotta továbbá a kiadók évfordulóval kapcsolatos kiadási terveinek összehangolását, valamint az emléktárgyak, plakettek stb. tervezésének és elkészítésének koordinálását, részben a tárca, részben a Művészeti Tanács útján.

A Tájékoztatásügyi, majd a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium keretében létesített Centenárium csoport (osztály) iratanyaga megtalálható a Magyar Országos Levéltárban. Az iratanyagban az ünnepek előkészítésével és szervezésével kapcsolatos iratok mellett megtalálhatók a Történelmi Emlékbizottság üléseiről felvett jegyzőkönyvek és az egyes fontosabb rendezvényekről, kiadványokról szóló beszámolók is. MOL XIX-A-1-o.

A [23] 172. sz. jegyzőkönyv a) melléklete a 20. napirendi ponthoz

[Külügyminisztérium]

83 624/1947.

IV. b.

Előadó: Dr. Valló József min. o. tan.

[Tárgy:] Amerikai hadianyagfelesleg-felvásárlási kölcsön bejelentése a Nemzetgyűlés Pénzügyi Bizottságának

Minisztertanácsi előterjesztés

Tisztelettel felkérem a t. Minisztertanácsot, hogy a Magyar Kormány és az Amerikai Egyesült Államok kormánya között létrejött, és idecsatolt megállapodásokat,¹⁰¹ amelyek amerikai hadianyag felvásárlására összesen 30 millió dollár keretben hosszúlejáratú hitelt nyújtanak Magyarországnak, a Nemzetgyűlés Pénzügyi Bizottságának bejelenteni, és a bizottság utólagos hozzájárulását kieszközölni szíveskedjék.

A 30 millió dolláros kölcsönre vonatkozó államközi szerződés három részben valósult meg, és az 1947. március 21-i levélváltással záratott le. Az előzmények az alábbiak szerint folytak le.

A minisztertanács 1946. március 7-i ülésében felhatalmazta a külügyminisztert, hogy washingtoni követünket 10 millió dolláros amerikai hadianyagfelesleg-felvásárlási kölcsön-megállapodás aláírására utasítsa.¹⁰² A megállapodás Washingtonban 1946. április 24-én íratott alá. 1946. július 25-i kelttel újabb levélváltás történt a két kormány megbízottai között, amelynek értelmében a kölcsön kerete 10-ről 15 millió dollárra emeltetett. A megállapodás aláírásához az 1946. július hó 26-i minisztertanács hozzájárult.¹⁰³ Végül a minisztertanácsnak folyó évi február hó 27-i ülésében megadott hozzájárulás alapján Washingtonban 1947. március 21-én aláírt újabb megállapodás a kölcsön keretét további 15 millió dollárral, összesen 30 millió dollárra emelte fel.¹⁰⁴

Tekintettel arra, hogy az USA-kormány hadianyag-felesleg felvásárlására nem csak Magyarországnak, hanem más európai államoknak is folyósított kölcsönöket, továbbá figyelemmel arra a körülményre, hogy ilyen előnyös feltételű kölcsön lekötésére más államok is törekedtek, a magyar kormány kötelességének tekintette, hogy mihelyt az amerikai kormány a kölcsönre vonatkozó ajánlatot megtette, azt, a magyar közgazdaság és újjáépítés érdekében, azonnal elfogadja. Minden késedelem ugyanis azzal a veszéllyel járt volna, hogy az USA kormánya a kölcsönt, illetőleg az annak keretében

¹⁰¹ Az előterjesztés mellett a jelzett mellékletek nem találhatók.

¹⁰² Lásd: NF MT. JKV. 1946, a [9] 92. sz. jkv. [2] napirendi pontját.

¹⁰³ Lásd: NF MT. JKV. 1946, a [41] 124. sz. jkv. 18. napirendi pontját.

¹⁰⁴ Lásd e kötetben a [16] 165. sz. jkv 20. napirendi pontját.

eladásra kerülő árucikkeket más érdeklődő kormányoknak bocsátotta volna rendelkezésre. Ilyen körülmények között a kormánynak nem állott módjában a megállapodás megkötéséhez a Nemzetgyűlés Pénzügyi Bizottságának előzetes hozzájárulását kieszközölni.

A kölcsön-megállapodások az alábbi lényeges határozmányokat tartalmazzák.

A megállapodások keretében megvásárolt árucikkek teljes vételárának megfelelő USA-dollár összeg 25 évi egyenlő részletben törlesztendő. Az első részlet 1952. július 1-jén, az utolsó 1976. július 1-jén esedékes.

A kamatláb évi $2\frac{3}{8}\%$, minden év július hó elsején esedékes, és 1947. július elsejétől kezdve teljesítendő.

Minden tőke- és kamatfizetés dollárban teljesítendő. Az Egyesült Államok kormánya jogosult magyarországi költségeinek fedezésére magyar pénzben vagy magyarországi vagyontárgyakban a megállapodás aláírása után bármikor törlesztést igényelni, egy-egy naptári évben két millió dollárral, 1952-től kezdve pedig három millió dollárral egyenértékű forintösszeg erejéig. Az ilyen forintban történt teljesítést elsősorban a már esedékessé vált kamatra kell elszámolnunk, azután pro rata az összes fennálló megfizetetlen tőkerészletekre.

A magyar kormány jogosult nem-esedékes tartozásait is dollárban előre kifizetni.

Budapest, 1947. április 11.

Dr. Nyárádi Miklós s. k.

Hitelesítem:

Budapest, 1947. április 11.

[Olvashatatlan aláírás]

min. irodafőigazgató.

A [23] 172. sz. jegyzőkönyv b) melléklete a 49. napirendi ponthoz

[Rendelet az Áttelepítési Kormánybiztosságról, valamint a Csehszlovákiából áttelepülő magyar lakosság elhelyezéséről]

Földművelésügyi Miniszter

137 079/1947.

VII. 1.

Előterjesztés a Minisztertanácshoz

I.

A Magyarország és Csehszlovákia között lakosságcsere tárgyában létrejött, s az 1946: XV. törvénycikkkel az ország törvényei közé iktatott egyezmény végrehajtásával kapcsolatos egyes kérdések rendezése tárgyában miniszté-

riumi rendelet kibocsátása iránt. (A rendelettervezetet az 1947. évi április hó 10. napján tartott ülésen a minisztertanács elvben elfogadta, s az Igazságügyminisztérium Törvényelőkészítő ügyosztályával előzetesen letárgyalta-tott.¹⁰⁵)

II.

Tisztelettel kérem a t. Minisztertanácsot, járuljon hozzá ahhoz, hogy a csatolt rendelettervezetet, mint a Magyar Köztársaság kormányának rendeletét közzétehessem.

A Magyarország és Csehszlovákia között lakosságcsere tárgyában létrejött egyezmény értelmében Magyarországot illető áttelepítési feladatok ellátásával a korábban megbízott kormánybiztos működése eddig lényegében csak a kinevezésére vonatkozó miniszterelnöki rendeleten alapult, és az áttelepített magyar lakosság letelepítésének elvi, eljárási és szervezeti kérdései sem nyertek ez ideig összefoglaló jogszabály keretében szabályozást. A két állam közötti egyezmény alapján létesült vegyesbizottság határozatai az eljárást csak nemzetközi vonatkozásaiban szabályozták. Az eddig megjelent idevonatkozó magyar kormányrendeletek pedig csak egyes részletkérdéseket rendeztek.

Az egyezményből folyó, s a magyar államot illető belső feladatoknak megoldása – miután a lakosságcsere tényleges végrehajtására sor került – halaszthatatlanul szükségessé teszi olyan kormányrendelet sürgős kiadását, amely egyrészt a kormánybiztos feladatait és hatáskörét, valamint a rendelkezésre bocsátott hivatali szervezetet meghatározza, másrészt az áttelepített magyar lakosság letelepítésének elvi és eljárási kérdéseit szabályozza, s ez által a kormánybiztos működésének törvényes alapját megteremti.

A jelen rendelettervezet a kormánybiztos hatáskörét úgy állapítja meg, hogy hatáskörében mindazokat az intézkedéseket megtehesse, amelyek a lakosságcsere tervszerű megszervezése és zavartalan végrehajtása céljából szükségesek. Szükségesnek látszik a kormánybiztost azzal a joggal felruházni, hogy a hatáskörébe tartozó ügyekre vonatkozólag rendeleteket bocsáthasson ki; halaszthatatlanul szükséges esetben karhatalmat kirendelheszen, továbbá fogatos, vagy gépjárműves fuvar és üzemanyagot közérdekű bér munka keretében igénybe vehessen; végül az ügykörét érintő ügyek tárgyalásánál a minisztertanácsban részt vehessen.

A rendelettervezet magában foglalja azokat a rendelkezéseket is, amelyek a kormánybiztos alá rendelt hivatali szervezet megállapítására és az áttelepítés végrehajtásával kapcsolatos személyi, dologi és egyéb kiadások fedezésének biztosítására vonatkoznak.

A rendelettervezet szerint a Csehszlovákiából áttelepített magyar lakosság letelepítése céljára, a kitelepítésre kötelezett magyarországi német lakoságnak a 4300/1947. ME számú rendelet¹⁰⁶ alapján történő összeköltözteté-

¹⁰⁵ Lásd a [22] 171. sz. jkv. 65. napirendi pontját.

¹⁰⁶ Lásd a [21] 170. sz. jkv. [6] napirendi pontját.

se folytán visszahagyott, s a magyar államra átszállt, valamint a már kitelepített németeknek az 1946: IX. törvénycikk alapján a magyar államra átszállt és még rendelkezésre álló ingó és ingatlan vagyona szolgál. A Magyarországból kitelepített szlovák lakosság visszahagyott ingatlanai az áttelepített magyarok elhelyezésére csak azokban a községekben használhatók fel, ahonnan a szlovák lakosság túlnyomórészt kitelepült, vagy ahol a magyar lakosság túlnyomó többségben él.

A rendelettervezet az előzetes minisztertanács intenciójának megfelelően megállapítja, hogy a letelepítés végrehajtásába a földbirtokrendező hatóságok miként kapcsolódjanak bele. A földbirtokrendező hatóságok feladata elsősorban a magyarországi németek összeköltöztetése folytán visszahagyott vagyontárgyak leltározására terjed ki. A leltározást az illetékes megyei földhivatal kiküldöttjének vezetése mellett külön leltározó bizottság végzi. A tervezet szerint az áttelepített magyar lakosság letelepítését egy-egy, e célra községenként szervezett telepítési bizottság hajtja végre. A bizottságban – melynek elnöke a kormánybiztos kiküldöttje – az áttelepítettek megbízottjain kívül helyet foglalnak a demokratikus politikai pártok, valamint az UFOSZ helyi szervezeteinek kiküldöttei

Tekintettel arra, hogy a letelepítés céljára csak korlátolt mennyiségben áll ingatlan rendelkezésre, és az áttelepülő magyar lakosság létszámát pontosan előre megállapítani nem lehet, a rendelettervezetben meg kellett határozni azt a birtokmaximumot, amelyet a beérkezett áttelepítettek részére használatba lehet adni. Ebben a vonatkozásban a tervezet a földreformra vonatkozó jogszabályok rendelkezéseit vette figyelembe, amikor a használatba adható mezőgazdasági ingatlan felső határát 15 kat. holdban állapította meg. Az áttelepítettek igényei kielégítésének szabályozásánál arra kellett törekedni, hogy a lakóházon kívül elsősorban azok jussanak földhöz, akik Csehszlovákiában is földműveléssel, illetőleg élethivatásszerű gazdálkodással foglalkoztak. Ezek közül azok részére, akiknek Csehszlovákiában saját mezőgazdasági ingatlanuk nem volt, legalább olyan terjedelmű mezőgazdasági ingatlant kell használatba adni, amely a letelepítés helye szerinti megyei átlagos földjuttatás mértékének megfelel.

A rendelettervezet szerint a nem földműves, illetőleg gazdálkodással nem élethivatásszerűen foglalkozó áttelepítettek részére legalább lakóházat, illetőleg lakást kell, és – amennyiben letelepítésük az érdekelt községben indokolt (orvos, szülész, tanító, kovács, bognár stb.) – legfeljebb 2 kat. hold mezőgazdasági ingatlant lehet biztosítani.

A letelepítés céljára szolgáló vagyontárgyakat a végrehajtó szervek csak ideiglenes használatba adják át, és abból a tulajdonba adásra jogot származtatni nem lehet. A használatba adott vagyontárgyakra vonatkozó tulajdonjog kérdése később nyer szabályozást.

A rendelettervezet külön megfelelő szabályozást foglal magában a nem földműves kitelepítettek eddigi foglalkozásának továbbfolytatására, a köz-

tisztviselőkre és magánalkalmazásban állott kitelepítettek elhelyezésére vonatkozólag.

Az előadottakra tekintettel kérem az igen tisztelt Minisztertanácsot, hogy a rendelettervezetet elfogadni, és annak kiadásához hozzájárulni méltóztassék.

MOL XIX-E-1-c-Y 3636/1946. (45. d.)

Géppel írt, keltezés és aláírás nélküli tisztázat másodlata.

Az ügyiratban az előterjesztés mellett a rendelettervezetnek két változata található. Az első korábbi változatról feltehetőleg a [22] 171. sz. jkv. 66. napirendi pontja keretében tárgyaltak. A két szöveg közötti leglényegesebb eltérés az áttelepítettek elhelyezésére szolgáló ingatlanok (kitelepített németek, összetelepített németek, illetve átköltözött szlovákok ingatlanai, továbbá a földreform folytán rendelkezésre álló ingatlanok) sorrendjének megállapításában van.

[24] 173.

JEGYZŐKÖNYV

*az 1947. évi április hó 24-én délelőtt 11 órakor
Nagy Ferenc elnöklete alatt tartott minisztertanácsról*

Jelen voltak:

<i>Rákosi Mátyás</i> államminiszter	<i>Dinnyés Lajos</i> honvédelmi miniszter képviselőjében <i>Sárkány</i>
<i>Szakasits Árpád</i> államminiszter	<i>József</i> államtitkár
<i>Dobi István</i> államminiszter	<i>Dr. Molnár Erik</i> népjóléti miniszter
<i>Gyöngyösi János</i> külügyminiszter	<i>Gerő Ernő</i> közlekedésügyi miniszter
<i>Rajk László</i> belügyminiszter	<i>Veres Péter</i> építés- és közmunkaügyi miniszter
<i>Dr. Nyárádi Miklós</i> pénzügyminiszter	<i>Dr. Erőss János</i> közellátásügyi miniszter
<i>Bán Antal</i> iparügyi miniszter	<i>Mihályfi Ernő</i> tájékoztatásügyi miniszter
<i>Dr. Bárános Károly</i> földművelésügyi miniszter	<i>Dr. Balogh István</i> miniszterelnökségi politikai államtitkár
<i>Rónai Sándor</i> kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter	<i>Dr. Bojta Ernő Béla</i> miniszterelnökségi adminisztratív államtitkár, a minisztertanács jegyzője
<i>Dr. Ortutay Gyula</i> vallás- és közoktatásügyi miniszter	
<i>Dr. Ries István</i> igazságügyminiszter	

1.

[Nagy] Miniszterelnök: megnyitja a minisztertanács ülését. Bejelenti, hogy néhány nap óta számos jelenség mutat arra, hogy a munkanélküliség aggasztó méreteket kezd ölteni.¹ A FÉKOSZ küldöttsége járt nála, s most már minden memorandum és feljegyzés nélkül csak azt tárták eléje, hogy mintegy 20 000 kubikus és 80 000 mezőgazdasági munkás van munka nélkül. Legutóbb Békés, úgyszintén Csongrád vm. alispánja és főispánja is jártak nála, s azt állítják, hogy a mezőgazdasági munkásoknak alig van módja kivárni a meginduló mezőgazdasági munkálatokat, és támogatást kérnek. Ma már a MÉMOSZ küldöttsége is járt nála az építő iparosok munkanélküliek [sic!] további sorsának megbeszélése végett, mert nem tudják tovább vállal-

¹ Lásd e kötetben a [8] 157. sz. jkv. 70. napirendi pontját és e) mellékletét, továbbá a [22] 171. sz. jkv. 1. napirendi pontját.

ni a felelősséget sorsukért. Kénytelen minisztertanács elé hozni ezt a problémát, s arra kéri az illetékes minisztereket, próbálják ezt a problémát analizálni, hogy milyen mértékben tehetünk eleget ezeknek a kéréseknek. A munkanélküliség vonalán olyan tünetek mutatkoznak, amelyek hátrányosan befolyásolják a demokrácia továbbfejlődését.

Szakasits Árpád államminiszter: a Gazdasági Főtanács egy megelőző minisztertanácsi határozat alapján már megkapta az utasításokat bizonyos analízálás végzésére.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: ez már részéről meg is történt.

Szakasits Árpád államminiszter: a maga részéről is azt állíthatja teljes felelősséggel, hogy az ország egyes vidékein katasztrofális a helyzet, azonban nem megoldhatatlan a probléma. Közmunkákkal és segélyekkel át lehet hidalni a helyzetet, s ezt meg is kell tenni, mert felborítja a demokráciának minden tervét.

Rákosi Mátyás államminiszter: annakidején, amikor a stabilizáción dolgoztak, azt hitték, hogy komoly munkanélküliség lesz. Ez akkor elmaradt, s most jelentkezik átmenetileg a vidéki építőmunkásoknál, amin feltétlenül segíteni kell.

[Nagy] Miniszterelnök: az építőipari munkásvonalon arra gondol, hogy miután olyan nagy és állandó a munkanélküliség, hogy nem tudja ezt állami beavatkozással eliminálni, nem kellene-e valami gesztust tenni a magán-építkezés megindítása érdekében? Ami magántőke ilyen célra rendelkezésre áll, annak a felhasználása az egész vonalon úgyszólván megoldhatatlan az építőipari vonalon [sic!].

Szakasits Árpád államminiszter: javasolja, hogy a pénzügyminiszter és az építés- és közmunkaügyi miniszter üljön össze a Gazdasági Főtanács főtitkárával és keressen megoldási módozatot a pillanatnyi nehéz helyzettel szemben.

[Bán] Iparügyi miniszter: nehéz problémákkal találjuk magunkat szembe. Ugyanis a munkásexport lehetősége megakadályozza a munkába állást is.

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: miután már egynéhányszor beszéltek a helyzet megvizsgálásáról, ezen a problémán már túl kell, hogy legyenek. Bejelenti, hogy az Országos Építési Alap hitelakciója már megindult, azonban ez még nem érezteti hatását. Egyes helyeken olyan szegények a polgárok, hogy pl. [a] Debrecen város részére szolgáló épületjavítási kölcsönt igénybe is vették. Ez azonban nem elég. Már most bejelenti, hogy a Gazdasági Főtanács következő ülésére ismét póthitel iránti kérelemmel fog jönni. E nélkül a 10 millió forintos póthitel nélkül nem tudja biztosítani a munkanélküliség megszüntetését. A Gazdasági Főtanács, hallomása szerint, már 3 milliót beígért számára, de ez kevés ahhoz, hogy eredményt tudjon elérni. Vannak városok és helységek, melyeken okvetlenül segíteni kell. Debrecenbe eddig már 200 000 forintot átküldött pillanatnyi segítségként, ez azonban nem elegendő. Ugyancsak megindultak a kislakás-építő akciók is. A házépítők munkaereje is beilleszkedik, az építőiparban [a] munkanél-

küliség átmenetileg nem növekedik, csökkenteni azonban csak póthittel lehet. Az építési tevékenység megindítását propagandával lehetne forszírozni. Amíg azonban jobb és gyorsabb jövedelmet látnak más pénzbefektetésekben, másba fektetik a pénzüket. Ez a szolid befektetés nem eléggé gyorsan jövedelmező számukra. A probléma magva ugyanis abban van, hogy az építési tevékenység addig megy, amíg egzisztenciális bázist nem érint. Ha egyszer helyreállítottak a maguk számára egy lakható lakást, vagy épületet, tovább nem építkeznek ma senki. A javaslatnak azt a részét, hogy az érdekelt miniszterek, és a Gazdasági Főtanács főtitkára nézze meg, a magánépítkezésben milyen módokon lehetne építési tevékenységet kezdeni, helyesli. A közvetlen baj elhárítására azonban póthitel kell és nagyobb mennyiségű, mint a három millió. Azzal a reménységgel, hogy a jövő héten megszavazzák számára ezt a póthitelt, csatlakozik Szakasits miniszterelnök-helyettes javaslatához.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: a vízi munkálatok az egész országban olyan mértékben vannak előkészítve, hogy módjában volna azokra a helyekre, ahol ezek a munkálatok már folyamatban vannak több ezer munkást elhelyezni. A következő Gazdasági Főtanács ülésén már be fogja tudni mutatni, melyek volnának ezek a munkálatok. Továbbá a tegnapi napon Rákosi miniszterelnök-helyettes által említett² ún. zöldhitel-szerű hitelt is minél hamarabb megcsinálják, s ha ezt a két problémát megoldják, akkor egy nagy segítséget tudnak nyújtani a munkanélküliek felé.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: meglehetősen komplex kérdésről van szó és érinti a munkásoknak különböző kategóriáját, így az építő, ipari, mezőgazdasági munkásokat, stb. Pillanatnyilag egészen sürgős segítségről van szó, főleg a Viharsarok vármegyében élő kubikus munkások részére. Azt hiszi, hogy ezt el kell különíteni a többitől. Arra gondolt, hogy mivel a tél folyamán szörnyen elromlottak az utak, kellene a törvényhatósági útalapnak bizonyos előlegeket folyósítani. A nyár folyamán már úgysem lehet az utakat a nagy szárazság miatt javítani, mert ez csak kidobott pénz lenne. Azzal kell a törvényhatósági útalap részére az előleget folyósítani, hogy azt később a befolyó összegekből megtérítik.

[Nagy] *Miniszterelnök*: ezt helyesli.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: igen nagy fontosságúak a dűlő utak is, nemcsak a főutak javítása. Arra akar rámutatni, hogy a Viharsarok nagyon jól ismeri ezt a problémát. A múltban is, különösen a gazdasági válság idején, nagyszámban jelentkezett, s munkanélküli-segéllyel gondoskodtak róla. Egészen olcsón és könnyen meg lehetne azonban munkával is oldani a problémát. 19 000 embert élelmeztek hat hónapon át Békés vármegyében. Ezek igen kisigényű emberek, könnyen kielégíthetők.

[Veres] *Építés- és közmunkaiügyi miniszter*: most már ügyelni kell arra,

---

² Nem ismeretes, hogy a földművelésügyi miniszter Rákosi Mátyás melyik megnyilatkozására utalt.

hogy hasznos célra költsek a pénzt, s a póthitel főleg produktív hatású legyen. Ezzel kapcsolatban egy másik jelenségre is felhívja a figyelmet. Mindaddig, amíg a mezőgazdasági árakban szabályozás nem történik, ne történjenek béremelések semmiféle kategóriánál. A parasztságot izgatja, ha bármilyen kategóriának felemelik a bérét. Augusztus 1-ig bizonyos türelmet kell tanúsítani. Sem a köztisztviselők, sem a nemzetgyűlési képviselők fizetésének felemelését nem tartja most szerencsésnek.

Minisztertanács a munkanélküliség kérdésének megoldását célzó javaslatok előkészítésével az építés- és közmunkaügyi, [az] iparügyi és [a] pénzügyminisztert bízza meg azzal, hogy a legközelebbi Gazdasági Főtanács határozzon az előterjesztés tárgyában.³

³ Az építés- és közmunkaügyi miniszter április 25-ei keltezéssel készítette el az építőipari munkanélküliség csökkentésének lehetőségéről szóló, 13 730/1947. I./b. ÉKM sz. előterjesztését a GF számára. Ebben megállapította, hogy az építőipari munkanélküliség Budapesten némiképpen enyhült, vidéken azonban változatlanul súlyos. A helyzet megoldására nyolc intézkedéscsoportból álló javaslatot dolgozott ki, amelyek, ha nem is azonnal, de közép és hosszabb távon elősegíthették volna a munkanélküliség csökkentését. Javasolta például a házingatlanok magántulajdoni jellegének hosszabb távú garantálását, és ezzel a magántőke által végzendő építkezések serkentését, a megüresedő üzlethelyiségek szabad forgalmának biztosítását, az állami építkezések erőteljesebb megindítását, a pénzintézetekre vonatkozó építkezési hitelnyújtási tilalom feloldását, egyes adóügyi intézkedések enyhítését stb. A halasztást nem tűrő intézkedések megtételére, május hónapra 10 millió forint póthitelt igényelt.

A GF a fenti javaslatról nem tárgyalta, helyette május 7-én a Főtanács Titkársága által kidolgozott 3543/1947. GF számú előterjesztést fogadta el. Ebben a szakszervezetektől és az egyes megyéktől kapott adatok alapján a munkanélküliek számát az alábbiakban körvonalazta: A 70 000 főnyi építőipari szakmunkásságból mintegy 53 000 volt munkanélküli. Ezek zömmel a vidéki városokban éltek. A kubikosok közül mintegy 20 000, a földmunkások közül pedig mintegy 50 000 fő volt munka nélkül. Különösen súlyos volt a helyzet Békés, Borsod, Csongrád, Hajdú, Heves, Szolnok, Nógrád, Dél-Pest és Zala vármegyében. Megállapította, hogy a helyzet valamelyest javult ugyan a téli hónapokhoz képest, amikor még 108 000 főre becsülték a munkanélküliek számát, mivel megindultak a mezőgazdasági munkák és a dél-alföldi megyékben 3 000 000 Ft értékben szerveztek közmunkát. Az említett 70 000 fő azonban a nagybirtokok felszámolása és a nagyobb út- és vízépítési munkák hiánya miatt tartós munkanélküliségre volt kárthatva. Megállapította továbbá, hogy a fenti két foglalkozási kategóriához képest az ipari és értelmiségi munkanélküliség nem volt olyan nyomasztó, de azért e téren is legalább 10–15 000 főnyi munkanélkülivel kellett számolni.

A GF előterjesztése és az ennek nyomán hozott határozata figyelmen kívül hagyta az Építési és Közmunkaügyi Minisztérium javaslatának a magántulajdon garantálására, a magántőkének az építkezések serkentése érdekében történő fokozott bevonására, az üzlethelyiségek szabad forgalmára stb. vonatkozó javaslatait, és elsősorban az államilag finanszírozott építkezések felgyorsításában, illetve a közmunkára fordított összegek növelésében látta a megoldást. Ennek megfelelően javasolta Pécssett, Szegeden és Debrecenben mintegy 100–100 munkásház felépítését 4 200 000 Ft hitelkerettel; Pest vármegyében az északi övcsatorna, Somogy megyében pedig a Sió csatorna építésének folytatását; 8 000 000 Ft-nyi magasépítési hitelkeret biztosítását egyes tárcák részére (amiből azonban csak mintegy 25% volt a bérkeret); végül az Épületjavítási Alap 6 000 000 Ft bevételének e célra történő felhasználását. Jelezte azonban, hogy mindez legfeljebb 8500 építőipari szakmunkás és alig 1000–1500 földmunkás foglalkoztatására elegendő. Ezért a leghátrányosabb területek enyhítésére május hónapra 4 000 000 Ft póthitel engedélyezését javasolta az ÉKM részére, azzal, hogy a hitelt a munkanélküli építő- és földmunkások foglalkoztatására kell fordítani. A GF jegyzőkönyve mellett a

2.

Rákosi Mátyás államminiszter: szóvá kell tennie a hároméves terv körüli bajokat. A helyzet az, hogy a munkáspártok és a Parasztpárt összeegyeztették terveiket, s a hiba a Kisgazdapárt terveivel van, amelyek sehogyan sincsenek még elkészítve. A tegnapi nap kiderült,⁴ hogy a Kisgazdapártnak egyelőre csak a mezőgazdasági kiadásokról van terve, de már arra nézve sincs állásfoglalása, hogy miből fogja azokat fedezni. A további tervekre nézve az a meggyőződése, hogy még a párt kapitalista szárnya sem harcolta meg a maga tervét. Ugyanazok az okok, amelyek a stabilizációt sürgették annak idején augusztus 1-re, azok az okok sürgetik a hároméves terv határnapját is. Lekéssük a terminust amiatt, hogy a Kisgazdapárt nincsen készen javaslatával. Szeretné, ha a minisztertanács erről előre értesülne, nehogy utólag érje meglepetés. A kormánynak minden erejével gondoskodni kell róla, hogy ezt a kérdést [sic!] behozza. Egyezzenek meg egymás között záros határidőben, s jöjjön létre bizonyos megegyezés, nehogy emiatt lekéssék a terminust.

[**Bárányos**] **Földművelésügyi miniszter:** a Kisgazdapártnak nógatasra eddig se volt szüksége, mert ők kérték a tegnapi összeülést. A párt költségvetése sokkal részletesebb, mint a Kommunista Párté. Ők tökéletesen kidolgozott tervet nyújtottak be a mezőgazdasági szükségletekre nézve. Ami a finanszírozást illeti, és ami alapját képezi a hároméves tervnek, arra nézve tényleg nehézségek vannak. Ez azonban nem egy pártnak a kérdése és problémája,

4 000 000 Ft megyék, illetve városok szerinti elosztási terve is megtalálható. (MOL XIX-A-10-Stab. XLII. ülés, 1947. május 7. 6. pont.)

Egy korabeli közgazdasági kiadvány szerint az 1946. augusztus 1. után jelentkező munkanélküliség okai a következők voltak: egyrészt a mezőgazdasági termelést hátrányosan befolyásoló időjárás, a háború utáni tőke- és anyagihiány, illetve a termelő apparátusok háborús kárai, másrészt a munkavállaló nők számának emelkedése, a Csehszlovákiából és más szomszédos országokból átmenekült, többségében önálló egzisztenciával nem rendelkező lakosság, végül az egyre nagyobb tömegekben hazatérő hadifoglyok munkába állítási nehézségei. A munkanélküliekről ekkor még nem vezettek megbízható nyilvántartást. A hivatkozott kiadvány (KÖZGAZDASÁG ÉVKÖNYVE, 1947, 423.) 1947 első felében az ÉKM és a Szakszervezeti Tanács egyeztetett adatai alapján munkanélküliek számát a következőképpen határozta meg:

Területi megoszlás	Ipari	Mezőgazdasági	Egyéb	összesen
	munkanélküliek száma			
Budapest	39 559	1 841	5 664	47 054
Vidék	46 456	122 968	41 187	210 929
Összesen:	86 015	124 809	46 851	257 993

⁴ A hároméves terv előkészítése az egyes pártok szakértői által már 1946 október–decemberre óta folyt. A két munkáspárt 1947. március végén készült el egyeztetett tervével, amelyhez április elején a Nemzeti Parasztpárt is csatlakozott. Április közepére a Kisgazdapárt tervezete is elkészült, amely elsősorban a mezőgazdaság fejlesztésére vonatkozó elképzeléseket tartalmazott.

Rákosi Mátyás arra utalt, hogy a hároméves tervre vonatkozó elképzelések egyeztetése céljából az előző napon tartották az első pártközi értekezletet. Az értekezlet jegyzőkönyve megtalálható: PIL 274. f. 12/106. ö. e. 3–24. Lásd még: PÁRTKÖZI ÉRT., 507. és 514.

hanem együttes tárgyalásnak az anyagát kell, hogy képezze, mert [ez] a probléma legnehezebb pontja. Az első félév még a múlt termésből kell, hogy kikerüljön. Hétfőre van kitűzve a legközelebbi ülés, s erre az időre már a többi terveikkel is fog jönni [sic!] a Kisgazdapárt. Párhuzamosan kell futni azonban ezeknek a problémáknak. A számszerű felsorolás is kívánatos, ami a munkáspártok terveiben egyáltalán nem is volt meg. A beruházásoknak a produktív jelenségeit kell előtérbe hozni, szemben a kevésbé produktív jelenségekkel. A finanszírozás kérdése azonban még eléggé nyitott kérdés.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: nagyobb felelősséggel kell végezni a kérdést. A Kisgazdapártban teljes a felelőtlenség. A mezőgazdasági rész készen van, de a terv az egy egész, és nem csak részleteiben kell megvitatni. Nem lehet egy tervet úgy felállítani, hogy kiveszem a mezőgazdaságot, és a többit kihagyom, mert ez felborítja az egész tervet. A tervnek az ország jövedelméből kell kiindulni. Meg kell állapítani, hogy mit lehet kihozni, és a rendelkezésre álló összeget hogyan kell felosztani. Ha ez nincs meg, akkor semmi sincs meg. Felállítani egy kívánság-listát, azt nem nehéz megcsinálni. Most már ez a dolog négy hónap óta húzódik, akkor hoztuk nyilvánosságra. Azért is nem volt értelme, hogy a munkáspártok belemenjenek a részletekbe, nekik is megvan teljes részletességgel kidolgozva az egész. Be kell vallani, hogy nagy aggodalommal nézik ezt az egész ügyet. Vigyázni kell, mert már csak három hónap van hátra. Éppen a pénzügyi rész részletes kimunkálása a legfontosabb. Itt van pl. a vagyondézsma.⁵ A kivetésnek már meg kellett volna történnie. Feltétlenül biztosítani kell 200 millió forint kezdeti összeget. Ezt valahonnan elő kell venni. Ahhoz, hogy összeegyeztethessük terveinket, mindennek a legapróbb részleteiben el kell készülnie. A Szociáldemokrata Párt és köztük nagy eltérések nem voltak a részletekben.⁶ Pontosan ki van

⁵ Az MKP által kidolgozott terv a nagy vagyonok megadóztatásával kívánta megteremteni a hároméves terv finansziális alapjait. A Kisgazdapárt ezt a koncepciót természetesen nehezen tudta elfogadni. A rendelet kiadását azonban nem csupán ez késleltette, hanem az a szovjet követelés is, hogy a szovjet–magyar, illetve a legalább 50%-ban szovjet tulajdonban levő vállalkozásokat a rendelet mentesítse a dézsma megfizetése alól, amit végül a magyar kormány teljesített is. Ezért a r. kiadására csak a következő kormány idején került sor. Lásd az egyszeri vagyondézsma-ról és vagyonszaporulati dézsma-ról szóló 10 130/1947. Korm. sz. r.-et, MK RT augusztus 20., 188. sz., lásd továbbá: DL MT. JKV., a [11] 191. sz. jkv. [29] napirendi pontját és jegyzetét.

⁶ Gerő Ernőnek ez az állítása nem egészen felelt meg a valóságnak. A készülő 3 éves terv finansziális megalapozatlansága – amire Bárányos Károly előző és ezt követő hozzászólásában is utalt – nem csupán a kisgazdákat, hanem a mérvadó szociáldemokrata politikusok egy részét is nyugtalanította. Kemény György pénzügyi államtitkár, aki egyben a 3 éves terv előkészítésével kapcsolatos pártközi értekezleteken a Szociáldemokrata Párt egyik képviselője volt, még több mint két hónappal később, július 4-én is ezt írta egyik párizsi ismerősének: „Párizsi együtt-létünk óta a hároméves terv a legfőbb gondunk; hosszú egyeztető periódus következett a négy koalíciós párt között. Az egyeztetés eredményeként különböző termeléspolitikai vizsgálatok alapján, összevéve 6400 millió forint beruházást irányoztunk elő arra az esetre, ha külföldi kölcsön nem jön segítségünkre. Ha minden simán megy, talán sikerül ezt a programot megközelíteni. Egyelőre súlyos zavar, hogy a terv – legalábbis mint kormányprogram – későn készült el, s hogy a Tervhivatal felállítását is csak most határozta el a Nemzetgyűlés. [...] Attól tartok, hogy a késedelemmel is nagyobb zavart okozhat az árprobléma. A gabonaárakat kénytelenek

dolgozva, hogy milyen üzemet kell felépíteni, s mennyibe fog kerülni. Véleménye szerint azonban ezeket a részleteket már csak egy állami szerv véggezheti. Ezen kívül van még egy dolog. Az egyik kisgazdapárti lap azt írja, hogy a döntő súlypont a mezőgazdaság, ez vita tárgyát képezheti. Azonban a másik kisgazdapárti lap azt írja, hogy a súlypont az energiagazdálkodáson van. Egymás között kell először megegyezni. Rácz volt pénzügyminiszter azt a nézetét fejezte ki, hogy van egy terv, de azzal nem ért egyet. Tehát a legfontosabb, hogy végre már egymás között megegyezzenek.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: a számításuk egészen precíz jövedelmezési [sic!] számításokra van felépítve, s a mezőgazdasági vonalon ez pontosan ki is van dolgozva, szemben a munkáspárti számításokkal, ami csak nagyjában került tegnap tárgyalásra. A maga részéről helyesnek tartotta volna, ha a báziskérdés is tárgyalásra kerül, mert a finanszírozási rész, amire a legnagyobb súlyt helyezi. Éppen ezeket a kérdéseket szerette volna előljáróban letárgyalni, de nincs akadálya, hogy a hétfői tárgyalásokra, már precízen minden megvitatásra kerüljön, viszont a munkáspárti képviselők csak a beruházások egyeztetését kérték. A bázist is tisztázni kell, de ennek a tárgyalásától a munkáspártok húzódoztak. Felvetette azt a kérdést, hogy törvényhozási intézkedésekre is van már szükség. Tegnap is kérték már ezt, s éppen ez a rész az, amit a munkáspártiak későbbi időre akarnak elhalasztani. Hétfőre mindenesetre már érdemleges munkával fognak jönni.⁷ A tegnapi nap folyamán egy érdemleges ügyrendi javaslatot is előterjesztettek. Kérték, hogy a sajtóban ne hozzanak le semmit, ne jelenjenek meg különböző cikkek különböző érdekeltségek felé.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: hétfőn meg kell, hogy kezdődjék, és a héten még be is kell fejezni az összeegyeztetéseket.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: a tárgyalásokhoz talán nem alkalmas a teljes bizottság.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: pártprogramból nem lehet kormányzati kérdést csinálni, ezért fontos, hogy kormányzati tagok vegyenek részt a tárgyalásokon.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸

voltunk felemelni, és pedig 50%-kal a beszolgáltatás-köteles gabona árát, és 100%-kal az ezen a körön kívül értékesítésre kerülő gabona árait. A kenyér ára a munkások és tisztviselők részére – bonyolult árkiegyenlítési rendszer alapján – ugyan változatlan marad, mégis ez a korrektúrája a tavalyi, kétségkívül elmaradt gabonaáraknak, formálja majd felfelé az általános árnívót. Az ipari árak indexét pedig stabilan kell tartanunk, mert különben a mezőgazdák újabb árkövetelésekkel lépnek fel; de ettől függetlenül az ipar exportképessége már a mai árnívón is többé-kevésbé problematikus. [...]” (MOL XIX-L-1-ee 235-236. lap.)

⁷ E tárgyban a következő pártközi egyeztetés április 28-án volt. Erről és a hároméves tervről június közepéig tartott további pártközi értekezletekről lásd: PÁRTKÖZI ÉRT., 507-516. Az értekezletek jegyzőkönyvei az MKP és az SZDP iratanyagában maradtak fenn: PIL 274. fond 12/106, illetve 283. fond 10/134. ö. e.

⁸ A hároméves terv elkészítése során a továbbiakban – mint ismeretes – egyre inkább az MKP koncepciója érvényesült. A terv tulajdonképpen egy több évre szóló állami beruházási,

Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettes eltávozott.

3.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát Vas[-Witteg] Miklós politikai államtitkárrá való kinevezése tárgyában az Építés- és Közmunkaügyi Minisztériumba.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: ez megállapodás tárgyát képezi?

Szakasits Árpád államminiszter: igen.

Minisztertanács Vas[-Witteg] Miklósnak az Építés- és Közmunkaügyi Minisztériumba politikai államtitkárrá való kinevezése iránti felterjesztéshez hozzájárult.⁹

4.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát Verseczy Károly alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰

5.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát Szirmai Károlynak a XII. fizetési osztályba való kinevezése tárgyában. Nevezett Rákosi miniszterelnök-helyettes gépkocsivezetője.

Minisztertanács Szirmai Károlynak a XII. fizetési osztályba való kinevezéséhez hozzájárult.

---

tehát lényegében költségvetési program maradt. A Kisgazdapárt elképzelései között szereplő egyéni, vállalkozói kezdeményezéseknek ebben természetesen nem volt helye. Mint ahogy a mezőgazdaság fejlesztésére vonatkozó elképzelések is egyre inkább háttérbe szorultak. A terv pénzügyi háttérének megteremtése mindvégig súlyos feszültségeket okozott. A parlament elé kerülő tervtörvény gerincét a terv büntetőjogi védelmére és intézményi háttérének (Országos Tervhivatal) megteremtésére vonatkozó rendelkezések alkották. A Nemzetgyűlés a beruházási keretösszegeket és az ezek fedezetére rendelt forrásokat nem vitatta meg, így ezeket a törvény sem tartalmazta. Bővebben lásd: DL MT. jkv., Bevezetésének 72–73. lapját, a [3] 183. sz. jkv. 5. és 6. napirendi pontját, valamint a [4] 184. sz. jkv. legendáját. Lásd továbbá: RANKI, 1963, Perő–SZAKÁCS, 1985, 71–73., 86., 103–104. és 121–139.

⁹ A Miniszterelnökség iratai között megtalálható a minisztertanácsi határozatot követően a köztársasági elnökhöz tett előterjesztés Vas-Witteg Miklós államtitkári kinevezéséről. Az aktában található az érintett 1947. április 23-án keltezett részletes önéletrajzának másolata is.

¹⁰ A szűkszavú javaslat szerint *Verseczy Károlyt* a Jóvátételi Hivatal nem rendszeres alkalmazottainak létszámába, a X. fizetési osztálynak megfelelő díjazással kívánták felvenni. Az ügy minisztertanács elé vitelét ezúttal is az indokolta, hogy az időközben a Hivataltól eltávozott 11 fő helyére a létszámstop miatt nem tudtak másképp alkalmazottat felvenni.

6.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát Millok Sándor hazatelepítési kormánybiztosi tiszte alól való felmentése tárgyában május 31-i hatállyal. A június hónapra azonban még kéri titkárát, leíróját és gépkocsiját rendelkezésére bocsátani, mert ezen idő alatt fogja beszámolóját elkészíteni.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: csak április 30-ig van fedezet rá, ez a meghosszabbítás a kormánynak 20 000 forintjába kerül.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: tekintettel Millok személyére javasolja az előterjesztéshez való hozzájárulást.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹

7.

Dr. Balogh István [államtitkár]: kéri a minisztertanács hozzájárulását, hogy az 1929: XIX. tc. 10. §-ában foglalt rendelkezések értelmében a mezőgazdasági termelés eredményeinek, az állatállomány nagyságának, továbbá egyes mezőgazdasági gépek és berendezések adatainak, valamint a vadászterületeknek és az elejtett vadak számának, végül a jégkárok fontosabb adatainak pontos megismerése céljából statisztikai adatgyűjtések végrehajtása rendeltessék el. Az adatgyűjtéseket május havában a Központi Statisztikai Hivatal hajtaná végre. A folyó költségvetési évben felmerülő költségek 134 000 forintot tesznek ki, ezek a kiadások a Központi Statisztikai Hivatal részére már engedélyezett póthitelből fedezhetők. Az adatgyűjtéseknek az 1947/48. költségvetési évben előálló költsége 454 000 forint. Ezeknek a költségeknek a fedezéséről nevezett hivatal 1947/48. évi költségvetésében kell gondoskodni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹²

¹¹ *Millok Sándor* (1887–1959) 1945. szeptember 1-től 1947. május 31-ig volt hazahozatali kormánybiztos. Életrajzát lásd: NF МГ. JKV. 1946, Bevezetés 18. old.

A Miniszterelnökség 4705/1947. ME I. számú, aláírás nélküli előterjesztése a következőket tartalmazta: „Kérem a Minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy Millok Sándort, a hadifoglyok, deportáltak és menekültek hazahozatalával és itteni elhelyezésével kapcsolatos összes teendőik ellátásával megbízott kormánybiztost ezen tisztsége alól — eddigi buzgó szolgálatainak elismerése mellett — saját kérelmére felmenthessem.”

A jegyzőkönyvben említett, a kormánybiztosság működéséről szóló összefoglaló beszámoló nem ismerjük. A miniszterelnökség iratai között azonban megtalálható egy 1947. április 23-án keltezett jelentése, amely hivatala felszámolásával kapcsolatos nyugati útvjáról, és az ottani amerikai megszálló hatóságokkal a hazatelepítésekről folytatott megbeszéléseiről szolt. Ezt a jelen jkv. a) mellékleteként közöljük.

¹² Az iktatószám és aláírás nélküli előterjesztés szövegét a jegyzőkönyv változtatás nélkül átvette. Az előterjesztés mellett megtalálhatók a tervezett adatgyűjtés céljára szolgáló, kézzel javított, illetve részben kézzel írt úrlap-tervezetek.

8.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát az „Elhagyott Javak” tárgyában.¹³ Benyújtja a minisztertanácsnak az elhagyott javak rendelettervezetének véglegesnek látszó szövegét. Két hete terminust kapott a mai napra, azóta ismételten összeültek a pártok és tárcák képviselői. Sajnos még mindég volt két-három olyan pont, amiben megegyezés nem jött létre, de reméli, hogy most már végleges megállapodásra fognak jutni. A belügyminiszter kérte, hogy ne csak a budapesti árvaszék legyen az illetékes, hanem a vidéki gyámhatóságok is.

[Rajk] Belügyminiszter: nem ez volt egészen a kérése. A javaslat idevágó része abszurdum. A tervezet szerint a Belügyminisztérium a fővárosi árvaszéki elnöknek van alárendelve. Az 1. § 3. pontja pl. azt mondja, hogy a belügyminiszter Budapest Székesfőváros Árvaszéke elnökének javaslatára küldi ki megbízottját. Vagyis a belügy kerül a főváros gyámhatósága alá.

Dr. Balogh István [államtitkár]: ennyire nem volt kiélezve, saját gyámhatóságukkal végzi azokat a gesztiókat, amiket a belügyminisztertől függően, tehát a belügyminiszter álláspontját és hozzájárulását is kéri [sic!].

[Rajk] Belügyminiszter: ebben a kérdésben már több tárgyalást lefolytatnak, de álláspontja nem talált meghallgatásra. Már említette, hogy a rendelettervezet egészen lehetetlen dolgokat foglal magában. A 2. § első mondata így hangzik: a felszámoló bizottság a felszámolás során gondoskodik arról, hogy a Kormánybiztosság által kezelt minden ügydarab Budapest Székesfőváros Árvaszékéhez, mint kizárólagos illetékességgel felruházott gyámhatósághoz áttétessék. E felett is a belügyminiszter gyakorolja a jogot, és az ő irányítása alatt áll. A két pont számára nem fogadható el, másrészt pedig az egész rendeleten ez az alapelv húzódik végig az összes pontokon. A belügyminiszter hatásköréből kiveszi, és a gyámügyi hatóságra bízta a döntést. Ez a belügyminiszter szempontjából elfogadhatatlan.

Dr. Balogh István [államtitkár]: nem tartja lényegesnek ezt a pontot, mert át lehet alakítani úgy is azt a mondatot, hogy a „miniszterelnök javaslatára”. A második részben minden pártnak és [minden] tárca képviselőjének az volt az álláspontja, hogy a vidéki gyámhatóságok nem olyanok, hogy ezekkel a szakkérdésekkel képesek lennének foglalkozni úgy, hogy az megnyugtató legyen. Ha a belügyminiszternek az lesz az álláspontja, és mindannyian megnyugtatólag tudomásul veszik, hogy a vidéki gyámhatóságok megfelelő nívón vannak és alkalmasak ezeknek az ügyeknek az intézésére, akkor nem tesz észrevételt ellene.

[Ries] Igazságügyminiszter: kifogásolja először azt, hogy megint csak most a minisztertanács előtt kapta kézhez az új tervezetet. A rendelettervezetre nézve azt mondja, hogy nem képezheti egyáltalán tárgyalás anyagát, mert az 1877: XX. törvénycikkbe ütközik, a másik kifogása pedig alakjogi szabá-

¹³ Az Elhagyott Javak Kormánybiztossága felszámolására és az elhagyott javak kérdésének rendezésére vonatkozó előterjesztés közvetlen előzményeiről lásd e kötetben a [10] 159. sz. jkv. 1., a [20] 169. sz. jkv. 5. és a [22] 171. sz. jkv. 5. napirendi pontját és jegyzeteit.

lyai. A vidéki hatóságok elvesztik a hatáskörüket, és a budapestire száll át. Azt is meghatározza a gyámjogi törvény, hogy a perorvoslatok hova mennek. A végső fok a belügyminisztérium. Ehelyett nem lehet gyámügyi tanácsot felállítani. Ha törvényjavaslat helyett minisztertanácsi határozattal akarjuk megoldani, akkor ezeket a kérdéseket ki kell kapcsolni a javaslatból a javak kezelése szempontjából, mert ez közjogi jellegű, erre pedig a felhatalmazás nem terjed ki. Véleménye szerint nem kell új szervezet felállítani, hanem az egészet a PK-ra kell bízni. Felesleges új hatóságok felállítása. A PK egyszerűen kezeli majd ezeket az ügyeket. A magánjogi szabályokat ki kell venni, ezt a PK sem irányíthatja, csak a Nemzetgyűlés dönthet felette. De a tervzet nem is gyorsítja a megoldást, mert a likvidálás maga hónapokig fog tartani. Az áttett ügyiratokhoz részletes javaslatot kell készíteni. Kéri, hogy még egyszer vegyék tárgyalás alá, s ne hagyják figyelmen kívül azt a tényt sem, hogy van már egy kész apparátus, amelyre rá lehet bízni mindent. Elegendő, ha a Miniszterelnökség a belügy- és igazságügyminiszterrel letárgyalja újból a javaslatot. Egy része ezeknek a javaslatoknak úgyszólván át fog menni a zsidó vagyonkezelő bizottsághoz, tehát csökken az egész probléma terjedelme. Ez is indokolja a PK-hoz való átutalást. Soha nem fog nyugvóponttra jutni a kérdés. Meg kell állapítani, hogy mi történik azzal a vagyonnal, melynek gazdája két év elteltével sem jelentkezik. Álláspontja szerint ezeknek az állam birtokába kell átmenni. Ezt a rendeletet jelenlegi formájában nem lehet ME rendeletként elfogadni. Egyébként a részleteknél is vannak észrevételei. Kiküldöttei azt állítják, hogy ez a rendelet nem is úgy készült el, mint ahogy megállapodtak, pl. vagyonkezelési kérdésben nem akceptálták javaslataikat.

Dr. Balogh István [államtitkár]: először is rendkívül lesújtó a véleménye ezek után azokról a jogászokról, akik ezt a rendelettervezetet tárgyalták, és nem vették észre, hogy még a lehetősége sincs meg annak, hogy mint ME rendelet egyszer megjelentethető. Arra a kijelentésre válaszolva, hogy a gyámhatósági törvényt meg kell változtatni, kijelenti, hogy nem óhajtották megváltoztatni, nem akartak hozzájárulni, csak feladatokat akartak rábízni, éppen úgy, ahogy az igazságügyminiszter a PK-ra akarja bízni. Az igazságügyminiszter személyesen is jelen volt az első tárgyalásoknál, miért nem mondotta ott meg, hogy ne csináljuk ezt a tervet, mert úgysem oldható meg. Úgy látszik azonban, az igazságügyminiszter nem olvasta végig a rendelettervezetet, mert a zsidóvagyon már ki van véve. Most már bizonyos mértékben elhárítja magától a felelősséget, mert minden nap, amíg a kérdés nincs megoldva, óriási kárt okoz az államnak. Ő csak kötelességét akarta teljesíteni, semmi más érdek nem fűződik a kérdés megoldásához.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: az előttünk fekvő javaslat az összes érdekek figyelembevételével készült. Igen fontos már, hogy az elhagyott vagyonok állami kezelésbe jussanak. Periculum in mora lévén, ma [az] alkotmányjogi aggályokat át lehetne hidalni, mert a kérdés a legsürgősebb rendezésre vár. A kezelt vagyonoknak teljes megvédésére készült a rendelet.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: a kormánynak nincs joga ezt a rendeletet kihozni, mert egy per esetén ki fogják mondani, hogy alkotmányellenesen járunk el és nem veszik figyelembe bíróságaink a rendeletet. A PK érintkezhet az illetékes gyámhatóságokkal.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: felszólalása nem arra vonatkozik, amit az igazságügyminiszter érintett, nem is azt akarja elemezni, hogy a mai napig be kellett fejezni a rendeletervezetet, hanem akkor arról is szó volt, hogy megkapják a módot ahhoz, hogy hozzászólhassanak. Március 16-án érdeklődött, s akkor azt mondták, hogy még nincs kitűzve a konferencia, 19-én érdeklődött, s akkor azt mondták, hogy már le is zajlott az értekezlet. A hozzászólásainak lényege a következő: jelentős ipari vagyronról van szó. Az általános iparpolitikába való beillesztése csak úgy történhetik, ha módja van beleszólni. Az illetékes miniszter szakszempontjai elvesznek azáltal, hogy leszavaznák az üléseken. A rendeletervezetről április 23-án elküldötte észrevételeit írásban Balogh államtitkár kezeihez címezve. Akármilyen javaslatot is hoznak kéri, hogy az ő észrevételei legyenek figyelembe vehetők.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: itt egy olyan kérdéskomplexumról van szó, ami az államnak igen sok pénzébe kerül. Igen értékes vagyronrongálódás történik a halogatás miatt. Ha valahol meghal valaki és nincs hozzátartozója, akkor vagyontát a gyámhatóság veszi kezelésbe. Az most egy teljesen külön kérdés, hogyan kell megoldani, hogyan kapcsolódják be a gyámhatóság, stb. Valószínű, hogy megoldhatók ezek a problémák. Ami az alkotmányosságot illeti, van egy 18-as tanács.¹⁴ Bizonyos érdekeket akar érvényesíteni. Azokról az elhagyott javakról van itt most szó, melyeket megkaptak a pártok, vagy szakszervezetek, vagy egyéb szerv, s most ezeket legalizálni kell. Ebből a rendeletből most ki kell kapcsolni a politikát. Ha Balogh államtitkár az ütköző ebben a kérdésben, akkor hagyjuk ki őt és igyekezzünk nélküle megoldani a kérdést. Vagy a minisztertanács küldjön ki egy belső bizottságot, ami ezeket a függő politikai kérdéseket az elhagyott javakkal kapcsolatban rendezi. Intézzék el egymás közt, de a rendeletből próbálják kikapcsolni a politikát. Mérhetetlen kár származik ebből az államra nézve.

Rákosi Máttyás államminiszter:¹⁵ van egy közvetítő indítványa: miután ezen a kérdésen rágódott háromnegyed éven keresztül a bizottság, egy sor részletkérdés már ki van dolgozva, most állítsunk össze egy szűk bizottságot, s próbálja az a kérdést megoldani. Ez állana az igazságügyminiszter, belügyminiszter, pénzügyminiszter, miniszterelnök és a Gazdasági Főtanács főtitkárából. A felelősség a miniszterelnökre hárul.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: a rendeletben jöjjön kifejezésre az ipari érdek is.

Rákosi Máttyás államminiszter: természetesen az ipari szempontokat is

¹⁴ A jegyzőkönyv mellett megtalálható rendeletervezet 28. §-a szerint az Elhagyott Javak Országos Gyámügyi Tanácsa „az elnökön kívül 18 szavazati joggal bíró tanácstagból áll.” A GF főtitkára valószínűleg erre utalt. Ez a szerv azonban – miután a javaslatot nem fogadták el –, sem ekkor, sem később nem működött.

¹⁵ A jegyzőkönyvben nincs utalás arra, hogy Rákosi Máttyás mikor tért vissza az ülésre.

vegyék figyelembe. Két héten belül kerüljön ide a rendelet, addig a többi miniszter közölje írásban észrevételeit a Miniszterelnökséggel.

Bojta Béla államtitkár: az eddigi tapasztalatok alapján maguk a miniszterek vegyenek részt az értekezleten.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette azzal, hogy a rendelettervezet két héten belül újból minisztertanács elé terjeszthető, valamenyi miniszter három napon belül közölje észrevételeit a Miniszterelnökséggel, s az igazságügyminiszter, pénzügyminiszter, belügyminiszter és a Gazdasági Főtanács főtájtára a Miniszterelnökséggel tárgyalja ki a kérdést és lehetőleg a miniszterek személyesen vegyenek részt az előkészítésben.¹⁶

9.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a Győr–Sopron–Ebenfurti Vasút engedélyokiratának módosítása tárgyában.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: az a kérése, hogy ne a múlt évre visszamenőlegesen, hanem január 1-től kezdve lépjen hatályba.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: ezt még le kell velük tárgyalni, mert már ígéretet kaptak arra, hogy 1946. évi augusztus hó 1 napjától részesülnek évi díjazásban. A pénzügygel utána még letárgyalja a kérdést, csak elvileg kéri elfogadni.

Minisztertanács az előterjesztést a pénzügyminiszter hozzájárulásától függően elvileg elfogadta.¹⁷

¹⁶ A május elején tartott miniszterközi értekezlet – egy a GF Titkárságán készült feljegyzés szerint – május elején megállapodott a leendő jogszabály alapelveiben, a rendelettervezet elkészítését pedig az Igazságügyminisztériumra bízta. A feljegyzést készítő előadó szerint a még fennálló nézeteltérés legfőképpen abból adódott, hogy az egyes koalíciós pártok milyen arányban vegyenek részt a Kormánybizottság felszámolását irányító Felsőbizottságban. A Gazdasági Főtanács – a MKP álláspontját képviselve – arra törekedett, hogy a Kisgazdapárt képviselői a bizottságon belül kisebbségbe kerüljenek. A feljegyzés készítője külön dokumentumban kérte Vas Zoltán államtitkárt, hogy az igazságügyminiszterrel kezdeményezzen közvetlen tárgyalást, és fogadtassa el vele ezt az álláspontot. (XIX–A–10. Stab. XXXIII. ülés, 1947. május 16., 21. pont, illetve a jegyzőkönyv mellett található 652/1974. GF sz. ügyirat.)

Nagy Ferenc kormánya a javaslatról a továbbiakban már nem tárgyalt. Az ügyről Dinnyés Lajos miniszterelnöksége idején is többször tárgyalt a minisztertanács (lásd: DL Mt. jkv., a [4] 184. sz. jkv. [65] és a [14] 194. sz. jkv. 133. napirendi pontját), míg végül másfél év múlva született meg a döntés. Lásd a 233. sz. jkv. 56., a 245. sz. jkv. 5. és a 250. sz. jkv. 1. napirendi pontját, illetve az 1948: XXVIII. tc.-t, valamint az ennek végrehajtásáról rendelkező 8920/1948. Korm. sz. r.-et (MK RT augusztus 27., 192. sz.).

¹⁷ A Győr–Sopron–Ebenfurti Vasút 1872-ben törvénybe iktatott engedélyokirata — a többi, fővonalat működtető vasúttársaság engedélyokiratához hasonlóan — azt tartalmazta, hogy a postát és a postakezelőket köteleen ingyen szállítani. A Magyar Államvasutak 1924-től, államháztartási okokból, a postaszállítáért a ténylegesen felmerült költségek megtérítését követelhetette. A Győr–Sopron–Ebenfurti Vasút igazgatósága ekkor azt kérte, hogy a MÁV-hoz hasonlóan a postaszállítás teljes költségét térítse meg részére a Posta, azaz a magyar állam. A köz-

10.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a géperejű bérkocsi-vállalat fenntartására jogosító engedélyokiratok záradékolása tárgyában.¹⁸

Szakasits Árpád államminiszter: a 8. §. 1. bekezdésében a hat hónapi használatát meghosszabbítani kéri.¹⁹

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: nem tudja már tovább kitolni.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: a 7. §. (4.) bekezdésében: nem szabad engedélyezni az üzem folytatását, ha egyéb jövedelme is van. Ez helytelen. A fővárosban is meg kell állapítani valami minimumot.

[Rajk] Belügyminiszter: ez helyes, 600 forintnál nagyobb jövedelem esetén kell felvenni. A 7. §. [2. bekezdés] h) pontjában világosan kell kifejezésre juttatni, hogy mi miatt ítélték el. Tehát beszúrandó, hogy „jövedéki kihágás miatt két éven belül három ízben jövedéki kihágás miatt jogerősen elítéltek.”²⁰

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: ezt elfogadja, elfogadja a 600 forintos minimumot a fővárosi engedélyeknél is, eredetileg is így tervezte, ezekkel módosítja előterjesztését.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²¹

11.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a MÁV részére talpfabeszerzés céljaira hitelátruházás tárgyában.

---

lekedésügyi miniszter ennek teljesítését nem javasolta, hanem azt indítványozta, hogy a helyi érdekű vasutakra vonatkozó rendelkezést alkalmazzák a társaságra. Ezek a rendelkezések ugyanis a XIX. század közepe óta a postai szállítást a közlekedésügyi miniszter által megállapított, a szolgáltatással arányban álló méltányos évi díjért teljesítették. – Lásd az 5420/1947. ME sz. rendeletet, MK május 4., 99–100. sz.

¹⁸ A 7515/1947. KözlM VI. 1. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a kiadandó rendelkezés a különböző jogosítványok felülvizsgálatának folyamatába illeszkedett. A felülvizsgálat során vizsgálni kellett az engedélyes korábbi politikai magatartását és erkölcsi megbízhatóságát. Ezen túlmenően lényeges eleme volt a rendelkezésnek a vállalkozás gazdasági körülményeinek mérlegelése. Elvként szögezte le az előterjesztés, hogy egy-egy engedélyes legfeljebb két gépkocsit tarthat üzemben, illetve, hogy — a kis jövedelmezőségű vidéki vállalkozások kivételével — az engedélyes más jövedelemmel nem rendelkezhet. A közlekedésügyi miniszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon e napirendi ponthoz fűzött megjegyzés szerint: „A rendelet mintegy igazolás alá vonja a géperejű járművállalatokat. A rendelet alapszelleme helyes. Megtagadható az engedély attól, aki nem volt igazolva, bűncselekményt követett el, továbbá, ha más jövedelme is van [...]” Ez utóbbi megszorítást azonban a feljegyzés készítője aggályosnak tartotta, s lényegében az ott rögzített észrevételt képviselte hozzászólásában a földművelésügyi miniszter.

¹⁹ A rendelettervezet 8. §-a arról szólt, hogy amennyiben az engedélyesnek az engedély megszerzésekor nem volt gépjárműve, annak beszerzésére és üzembeállítására hat hónap haladékot kapjon.

²⁰ Nem világos, hogy a belügyminiszter miért kérte a „jövedéki kihágás miatt” kifejezés megismétlését, hiszen az eredeti szöveg anélkül is egyértelmű volt.

²¹ Lásd az 5310/1947. ME sz. rendeletet, MK május 1. 98. sz.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: ez még nem volt Gazdasági Főtanács előtt, s igen jelentékeny összegről van szó.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: de volt summásan a többivel.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: de külön is meg kell nézni.

Minisztertanács az előterjesztést a Gazdasági Főtanács utólagos jóváhagyásától függően elfogadta.²²

12.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Varga Bálint MÁV igazgatóhelyettes, Dukai Kornél és Kozáry József MÁV műszaki főtanácsosok franciaországi kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²³

13.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Greck Zoltán postamérnök és Megyeri József postafelügyelő Prágába való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁴

14.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Jordán Imre MÁV főfelügyelő romániai kiküldetésével kapcsolatban felmerült túlkiadás fedezése tárgyában.

---

²² A 12 944/1947/I/2. KözlM sz. előterjesztés a MÁV költségvetésének más területén keletkezett megtakarítás terhére kérte talpfa beszerzésére nyolcmillió Ft, a Tótkomlós–Békéssámszon között tervezett keskeny nyomközű vasút építési költségeire pedig 200 000 Ft hitelkeret felhasználásának engedélyezését. A javaslatot a miniszter többek között a következőkkel indokolta: „Az Államvasutak vonalaiban fekvő talpfák minőségi állapota erősen leromlott, mivel a MÁV-nak az 1929. évtől kezdődően ezideig a talpfacszereléshez szükséges évi talpfamennyiséget nem állott módjában beszerezni. Ennek következtében 1929. évtől kezdődően az évi rendes, átlag 5%-os talpfacszerelés fokozatosan csökkent, míg az utolsó három évben 1,1–1,5%-ra esett. Az említett idő alatt ez okból mintegy 4 200 000 db talpfa kicserélése maradt el, ami az állagnak kb. 30%-a. A vasútvonalak állapota a rossz talpfák miatt sok helyen már forgalomveszélyes.” A Tótkomlós–Békéssámszon között tervezett, mintegy 11 km hosszú keskeny nyomközű vasút megépítését az érdekelt községek kérték, és ahhoz jelentős anyagi támogatást és közmunkát is felajánlottak.

²³ A 4948/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés szerint kiküldöttek a nemzetközi szállítmányozás szabályozásával foglalkozó értekezleten vettek részt.

²⁴ A 208 249/1947. KözlM IV. főo., 9. üo. sz. előterjesztés szerint kiküldetés célja „a Csehszlovák Postától a Magyar Posta által kölcsönveendő 8 csatornás vivóáramú távbeszélő rendszer berendezéseinek átvétele”. A berendezést Szegeden kívánták felállítani, azért, hogy a Jugoszláv Posta által Belgrádban felállított ellenberendezéssel együtt a Balkán felé irányuló távbeszélő-összeköttetés kapacitását növeljék.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: kéri elvileg kimondani, hogy ezeknél a kiküldetéseknél az illetékes miniszter számoltassa is el őket.

Rákosi Mátyás államminiszter: ő másképp mondaná ki elvileg a határozatot. Minden engedélykérésnél közöljék azt, hogy mibe fog kerülni a kiküldetés, mert néhány esetben nem járultunk volna hozzá, ha ismerjük a költségeket.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult. Utasította a minisztereket, hogy a kiküldetésekkel kapcsolatos jövőbeni előterjesztéseikben ne csak a kiküldetés tartamát, hanem előrelátható költségeit is részletesen tüntessék fel.²⁵

15.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát 913/1947. szám alatt Karczag Imre és társai időbeszámítása tárgyában. A bizottság által már letárgyalt ügyek.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁶

16.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát László József rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁷

17.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Véghelyi József rehabilitálása tárgyában.

---

²⁵ Jordán Imre kiküldetésére lásd a [17] 166. sz. jegyzőkönyv [72] napirendi pontját. Az 5371/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés szerint a miniszter 2500 svájci frank és 300 USA dollár utólagos megtérítésének engedélyezését kérte.

²⁶ A 914/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés a Közlekedésügyi Minisztérium négy tisztviselője — *Karczag Imre* (1905–?) mérnök és *dr. Kovács Kálmán* (1913–?) jogász, miniszteri osztályfőnökök, továbbá *Seres Tibor* (1913–?) miniszteri osztálytanácsos, valamint *Jancsik Ferenc* (1910–?) miniszteri műszaki tanácsos — szabadpályán eltöltött ideje egy részének a nyugdíjba számítható szolgálati idejükhöz való hozzászámítására vonatkozott. A javaslatba hozott személyek közül Seres Tibor a brünni technikai főiskolán, Jancsik Ferenc pedig a leningrádi közlekedési egyetemen szerezte diplomáját. Valamennyien 1945 után léptek közszolgálatba. A 7380/1946. ME sz. rendelet (MK július 31., 172/b. sz.) az 1945 után közszolgálatba lépett alkalmazottak szabadpályán töltött idejének beszámítását külön szabályozta, és az egyes esetek elbírálására bizottságot létesített. Erre a bizottságra utalt a jegyzőkönyv szövege.

²⁷ A 267 779/1947. KözlM IV. fő. 1. úo. sz. előterjesztésben a miniszter a Tanácsköztársaság alatti magatartása miatt elbocsátott néhai László József II. osztályú postaaltiszt özvegye nyugdíjának méltányosabb megállapítását kérte.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁸

18.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti 3964/1947. számú javaslatát Varga György és Vermesy Sándor MÁV felügyelőknak a nemzetközi expresszvonati értekezletre Velencébe való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁹

19.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti 5475/1947. számú javaslatát Jacob György MÁV főfelügyelő és dr. Zeley István MÁV titkárnak Jugoszláviába való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁰

20.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti 5410/1947. számú javaslatát Gál György részére miniszteri tanácsosi, és dr. Varga István miniszteri titkár részére pedig miniszteri osztálytanácsosi cím adományozása tárgyában, a Köztársasági Elnökhöz való felterjesztés végett.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³¹

21.

[Dr. Molnár Erik] Népjóléti miniszter: előterjeszti javaslatát a „Közmunkaváltás Alap” terhére foglalkoztatott munkavállalók betegségi, öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási kötelezettségének szünetelése tárgyában.

---

²⁸ A 267 447/1947. KözlM IV. főo. 1. üo. sz. előterjesztés szerint *Véghelyi József* I. osztályú postavonal-felvigyázó volt, és a Tanácsköztársaság alatti és későbbi baloldali magatartása miatt szenvedett hátrányt.

²⁹ A 3964/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés a MÁV-nak az Orient Express-nél lévő érdekelt-ségével indokolta a kiküldetést.

³⁰ Az 5475/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés szerint a kiküldetés célja az volt, hogy nevezettek a magyar–jugoszláv tengeri kikötői kötelék díjszabásának felülvizsgálatára összehívott értekezleten a MÁV érdekeit képviseljék.

³¹ Az 5410/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés szerint *Gál György* (1912–?) újságíró 1945 előtt különböző lapok szerkesztőségében dolgozott, és a baloldali mozgalom aktív résztvevője volt. 1945 óta vezette a Közlekedésügyi Minisztérium sajtószolgálatát, ismertette és népszerűsítette az újjáépítéssel kapcsolatos munkákat. *Dr. Varga István* (1905–?) államtudományi doktori oklevéllel rendelkezett. 1925-től 1941-ig a MÁV-nál dolgozott, 1941-től állt a minisztérium, illetve jogelődje alkalmazásában. 1945 után főként a MÁV szociális intézményeinek újjászervezésében, a vasúti tisztképző tanfolyamok újraindításában, valamint a Közlekedési Múzeum újjászervezésében szerzett érdemeket.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³²

22.

[Dr. Molnár Erik] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Szentpétery Gyuláné ny. OTI tiszt nyugdíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

23.

[Dr. Molnár Erik] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti 192 666/1947. sz. javaslatát. A dán vöröskereszt felajánlotta segítségét részünkre. A kiküldendő bakteriológusokról eltartásuk szempontjából gondoskodnak, csak az úti-költség lenne megtérítendő számukra. Nem kicsi az összeg, de viszont olyan nagy jelentőségű dologról van szó, hogy feltétlenül teljesíteni kell.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³³

24.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az építési közmunka-kötelezettség újabb szabályozásáról szóló 11 310/1946. ME sz. rendelet kiegészítése tárgyában.

Honvédelmi miniszter [képviselőtében Sárkány József államtitkár]: kéri a „nem hivatásos” szót is beszúrni, mert a rendőrséggel egyenlő elbánásban kívánja őket részesíteni. Ez havonta mindössze 10 ezer forintot tesz ki.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: bejelenti, hogy a módosításokat magáévá teszi.

³² A 73486/1947. NM II. főoszt. számú előterjesztés utalt arra, hogy a minisztertanács 1947. január 10-én ([9] 158. sz. jkv. 32. napirendi pont) már foglalkozott a kérdéssel, a javaslatot azonban további vizsgálat céljából a GF elé utalta. A szakszervezetekkel és az érdekelt tárcákkal egyeztetett javaslat lényege az volt, hogy a Közmunkaváltság Alap terhére foglalkoztatott munkanélküliek egyébként is meglehetősen alacsony munkabérét a betegségi, valamint az öregségi stb. biztosítással járó járulékfizetési kötelezettség alól, 1946. augusztus 1-től 1947. március 31-ig, illetve július 30-ig mentesítsék. Balesetbiztosítási járulékot az említett munkavállalóknak ez alatt az időszak alatt is fizetniük kellett. – Lásd az 5400/1947. ME sz. r.-et, MK május 7., 102. sz.

³³ A 192 666/1947. NM VII. sz. előterjesztés hangsúlyozta, hogy a Dán Vöröskereszt által felajánlott segítség jelentősebb része „tuberkulózis elleni BCG oltóanyagoknak és az oltáshoz szükséges felszereléseknek, továbbá kartoték-anyagoknak a rendelkezésre bocsátásából áll. Ezeket az anyagokat, tekintettel arra, hogy a BCG oltóanyag csak 14 napig tartható el, a Dán Vöröskereszt repülőgépen kéthetenként fogja Budapestre szállítani, mindaddig, amíg az Országos Közegészségügyi Intézet képes lesz elegendő mennyiségű oltóanyagot itthon előállítani.” A segítségnyújtásnak ezt a formáját egészítette ki tehát a három magyar orvos meghívása Dániába, hogy alakalmuk legyen az ottani védekezési módszerekkel, az ezt szolgáló intézményhálózattal, továbbá az oltóanyag előállításával megismerkedni. A három orvos kiküldetése összesen 5400 Ft-ba került.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁴

25.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 2. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁵

26.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: előterjeszti 1377/1947. számú javaslatát Tillner Márta budapesti lakosnak az állami rendszerű XI. fizetési osztálynak megfelelő díjazással való alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁶

27.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a „Zöldmező Szövetség” átszervezése tárgyában.

Rákosi Mátyás államminiszter: egy kicsit többet kell bevenni az új gazdákból, tehát fokozottabb képviselőket kér számukra. Talán az UFOSZ legyen ez a képviselő.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: ezt elfogadja.

[Rajk] *Belügyminiszter*: miután az előterjesztést csak 23-án kapta meg kéri, hogy ha valami észrevétele lenne utólag, az figyelembe vehető legyen.

---

³⁴ A rendelettervezetet az 1947. március 27-ei ülésen ([20] 169. sz. jkv. 70. napirendi pont) a honvédelmi miniszter terjesztette elő, akkor azonban vita nélkül levették a napirendről. A 11 310/1946. ME sz. r.-ről (MK október 2., 224. sz.) lásd: NF Mt. jkv. 1946, az [58] 141. sz. jkv. 7. és az [59] 142. sz. jkv. 19. napirendi pontját és jegyzetét.

Az újjáépítési közmunka-kötelezettségre vonatkozó rendelkezések taxatív felsorolták a kötelezettség alól állandóan vagy ideiglenesen mentesek körét. Az ideiglenes mentességet, 1946 őszén, a fent hivatkozott rendelet az államrendőrség legénységi állományára is kiterjesztette. Az előterjesztés alapján kiadott 5220/1947. ME sz. rendelet (MK április 29., 96. sz.) az ideiglenes mentességet ezúttal „a honvédség tényleges szolgálatot teljesítő legénységi állománybeli tagjaira” terjesztette ki. A közzétett rendelet a honvédelmi miniszter által igényelt kifejezést nem tartalmazza.

³⁵ Az építés- és közmunkaügyi miniszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon a 2. sorszám alatt felvett előterjesztés a Fővárosi Közmunkák Tanácsába a tagságáról lemondott dr. Bibó István és dr. Kotsis István helyére dr. Borbíró Virgil építész, államtitkár és dr. Kiss Tibor építész, egyetemi tanár kinevezését indítványozta. Ez a javaslat már szerepelt a minisztertanács előző ülésének napirendjén is (172. sz. jkv., 41. napirendi pont), azonban akkor sem tárgyaltak róla érdemben.

³⁶ Az 1377/1947. ÉKM sz. előterjesztés szerint Tillner Márta érettségivel, valamint gép- és gyorsírói vizsgával rendelkezett, és a Műegyetem Közgazdaságtudományi Karának másodéves hallgatója volt. Az előterjesztés szerint a miniszter saját maga mellett, bizalmi állásban kívánta alkalmazni.

Minisztertanács a belügyminiszter esetleges észrevételeinek figyelembevételével elfogadta.³⁷

28.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Szabó Kálmán nemzetgyűlési képviselőnek a magyar lótenyésztés országos felügyeletével való megbízatása tárgyában.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: mi szükség van erre?

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: országos felügyelő mindég volt, csak eddig Petkó-Szandtner, vagy Odeschalchy herceg, most végre egy Szabó Kálmán.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: kéri utólagosan letárgyalni minisztériumával költségmegtérítés szempontjából.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁸

29.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Hajdú István miniszteri osztályfőnöknek a III. fizetési osztályba való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Hajdú István miniszteri osztályfőnöknek a III. fizetési osztályba való kinevezéséhez hozzájárult.³⁹

---

³⁷ Az 50 651/1947. FM II-4. számú előterjesztés hangsúlyozta, hogy a rét- és legelőgazdálkodást a korszerű állattartás elősegítése érdekében, egységes szempontok szerint kell fejleszteni és szervezni. Ezért a kiadott rendelet felhatalmazta a földművelésügyi minisztert, hogy az ország legelő- és réttulajdonosait egységes szervezetbe tömörítse, s e szervezetet törvényes érdekképviseletnek minősítse. Mindezt annak érdekében, hogy a korszerű legelőhasznosítás és legelőjavítás módszereit elterjessze, a legelőtulajdonosokat tovább képezze, illetve őket megfelelő nemesített vetőmagokkal, továbbá a szükséges eszközökkel ellássa. – A jegyzőkönyv meglehetősen pontatlanul adta vissza az előterjesztés tárgyát. Lásd a zöldmezőgazdálkodás fejlesztése tárgyában kiadott 7000/1947. ME sz. r.-et, valamint az Országos Zöldmező Szövetség megalakítása tárgyában kiadott 50 700/1947. FM sz. r.-et, MK június 14., 132. sz.

³⁸ A 3852/1947. FM Eln. 1. számú előterjesztés szerint az országos lótenyésztési felügyelő megbízatása „magában foglalja mind az állami, mind a köztenyésztés egységes szempontok szerinti ellenőrzését, különös tekintettel a népies lótenyésztés kérdéseire; [beleértve] a lótenyésztési szakszolgálat, a versenyegyesületek, a lótenyésztéssel foglalkozó állami és magángazdaságok felügyeletét”. Feladata továbbá, hogy szerzett tapasztalatai alapján javaslatokat tegyen a miniszternek a lótenyésztéssel kapcsolatos teendőkre.

Szabó Kálmán (1907–1973) gazdálkodó, 1932 óta volt tagja a Független Kisgazda Pártnak. A háború előtt szülőfalujában, Szenden 160 kataszteri holdas családi birtokon gazdálkodott. 1945 júniusától 1949-ig nemzetgyűlési, illetve országgyűlési képviselő volt. 1946–1949 között pártja különböző vezető testületeibe is beválasztották. Az országos lótenyésztési felügyelői tisztséget 1948-ig töltötte be. 1951-ben kulákká nyilvánították, elhagyta faluját. Később agronómusként, 1961-ben a Földművelésügyi Minisztérium megbízásából tsz-szervezőként, majd termelőségvetkezeti vezetőként dolgozott.

³⁹ A 137 003/1947. FM VII.1. sz. előterjesztés értelmében a miniszter a köztársasági elnök-höz kívánt előterjesztést tenni Hajdú István miniszteri osztályfőnöknek, az Országos Földhi-

30.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát 215 347/1947. sz. alatt, a Magyar Agrártudományi Egyetem tanári létszámában egyetemi tanári kinevezések tárgyában.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: több személynél van észrevétele. Éspedig dr. Ósy József politikailag megbízhatatlan és nem jó munkaeerő, dr. Párniczky Mihálynak nincs megfelelő tudományos munkája és fiatal, Herodek Sándor az OMGE reakciós belső embere volt és a nyilas Battha államtitkár titkára.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: dr. Ósy igen jó szakember és az egrí jogakadémián ma is dolgozik. Párniczky Mihálynak van megfelelő tudományos munkája, de ezek kisebb füzetek. Szederkényi Anna fia, fél zsidó, s igazán demokratikus gondolkodású. Nem túl fiatal, mert 33 éves. Herodek Sándorról nem tudja, hogy Batthának lett volna titkára, kiváló szakember, s a szakembereknél nem tudja nézni nagyon a múltat, mert hiszen igazolták is.

Rákosi Mátyás államminiszter: már egyszer szóvá tette, a magyar agrár-egyetemen a paraszt-diákság nagyon panaszkodik, hogy a régi rendszerű tanítás folyik, amely legalább ezer holdas gazdálkodásra tanítja a diákokat. A diákok szerveztek egy párhuzamos oktatást, ami a tárgynak megfelelően, de demokratikus szellemben adja elő ugyanazt a témát.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: még legalább 12 tanszék nincs betöltve, s már többször kért a pártok részéről megfelelő szakembert, de eddig még nem kapott.

Rákosi Mátyás államminiszter: abba is belemegy, hogy az egyetemen meghívott demokratikus előadók is adjanak elő.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: ezt örömmel fogja venni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: de Párniczky Mihály kinevezését pártolja, maga is jó véleménnyel van róla.

Minisztertanács az előterjesztéshez dr. Ósy József és Herodek Sándor kinevezésének kivételével hozzájárult.⁴⁰

vatal ügyvezető igazgatójának kinevezésére „személyhez kötöten” a III. fizetési osztályba. Az indoklás szerint *dr. Hajdú István* (1904–?) tisztviselő, földbirtok-politikai szakértő 1929-ben lépett állami szolgálatba, és folyamatosan a földművelésügyi igazgatás területén dolgozott. 1943-tól az FM Földbirtokpolitikai főosztályának vezetője volt, a Sztójay-kormány idején azonban a nyilasok részéről őt és az általa vezetett minisztériumi részleget politikai támadás érte, ezért átmenetileg az Országos Földhitelintézetben helyezkedett el ügyvezető igazgatói minőségben. A felszabadulás után 1945. május 1-ig e mellett ideiglenesen az FM Földbirtokpolitikai főosztályának vezetését is ellátta. 1946. április 18-án tért vissza a Földművelésügyi Minisztériumba, miniszteri osztályfőnöki minőségben. – 1946-ban a földbirtokreform kérdésének szakértőjeként részt vett Párizsban a magyar békedelegáció munkájában (NF Mt. jkv. 1946, [49] 132. sz. jkv. [8] napirendi pont). 1947. április 10-ével a magyar–csehszlovák lakosságcsere-egyezmény végrehajtásával kapcsolatos áttelepítési feladatok kormánybiztosává nevezték ki ([22] 171. sz. jkv. 9. napirendi pont). – Az Országos Földhivatal ügyvezető igazgatói tisztéből 1949. május 31-ével mentették fel.

⁴⁰ A földművelésügyi miniszter kilenc személy egyetemi tanári kinevezésére tett javaslatot.

31.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: a fenti előterjesztéssel kapcsolatban megemlíti, hogy a földművelésügyi miniszter majdnem minden minisztertanácsra behoz egy-két száz kinevezést. Nem lehet áttekinteni egységesen a javaslatokat, ezért kéri, hogy lehetőleg egy minisztertanácsra hozza be havonként az összes kinevezéseket.

[Nagy] *Miniszterelnök*: ez akkor valamennyi személyi előterjesztésre vonatkozzék.

Minisztertanács hozzájárult ahhoz, hogy a kinevezések minden hónap utolsó minisztertanácsán tárgyalassanak.⁴¹

32.

[Barányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Kadocsa Gyula egy. magántanár egy. rendkívüli tanári címmel való felruházása tárgyában.

Herke Sándort (1882–?) 1924-ben a földművelésügyi miniszter megbízta a szegedi Talajtani Kísérleti Intézet létrehozásával és vezetésével. 1947–1948-ban az Agrártudományi Egyetem Keszthelyi Osztályán egyetemi tanár. *Dr. Konkoly-Thege Sándor* (1888–1969) öldbirtokos családból származott. Vezető szerepe volt az Országos Magyar Gazdasági Egyesületben (OMGE) és az Országos Törzskönyvezési Bizottságban. 1942–44-ben a Földművelésügyi Minisztériumban államtitkár; egyben a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mezőgazdasági és Állatorvosi Karán c. rk. tanár. 1945-től 1950-ig a budapesti Agrártudományi Egyetem állattenyésztési tanszékén volt egyetemi tanár. *Dr. Ósy József* (1902–?) a háború előtt az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület és más szervezetek tisztviselője volt. 1941-től adott elő a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen. 1945 után az egri Jogakadémia Statisztikai tanszékének vezetője volt. Az Agrártudományi Egyetem Mosonmagyaróvári osztályának agrárpolitikai tanszékére akarták kinevezni. *Dr. Kovács Gyula* (1899–?) az egyetem elvégzése óta az Állatorvosi Főiskola oktatója volt. Az Agrártudományi Egyetem Állatorvostudományi Karának anatómiai és fejlődéstani tanszékére nevezték ki egyetemi tanárrá. *Dr. Blaskovits Zoltán* (1911–?) 1936-tól 1946-ig bírósági szolgálatban állt, utóbb mint törvényszéki bíró dolgozott. 1946-ban a Debreceni Tudományegyetemen elméleti közgazdaságtanból magántanári képesítést szerzett. Az Agrártudományi Egyetem debreceni osztálya agrárjogi tanszékére nevezték ki egyetemi tanárrá. *Dr. Párniczky Mihály* (1914–?) ekkor a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara titkáráként dolgozott. Az Agrártudományi Egyetem keszthelyi osztályának agrárjogi tanszékére nevezték ki. *Dr. Szelényi Ferenc* (1909–?) talajbiológiai kutatásokat, illetve öntözési és rizstermesztési kísérleteket végzett. Az 1930-as évek végén részt vett a Kisújszállási Növény- és Talajélettan, illetve a Sarkadi Talajtani és Öntözésügyi Kísérleti Állomás megszervezésében. Az Agrártudományi Egyetem mosonmagyaróvári osztálya talajtani tanszékére nevezték ki. *Dr. Heródek Sándor* (1902–?) publikációiban főként az állattenyésztési igazgatás kérdéseivel és az egyes állati termékek előállításának és forgalmazásának jogi szabályozásával foglalkozott. Az Agrártudományi Egyetem mosonmagyaróvári osztálya általános állattenyésztési tanszékére akarták kinevezni. *Dr. Baintner Károly* (1905–1989) pályáját a Magyaróvári Gazdasági Akadémián kezdte. 1945-ben egyetemi rk. tanárrá, 1947 januárjában pedig egyetemi nyilvános rendes tanárrá nevezték ki. Az Agrártudományi Egyetem mosonmagyaróvári osztályán az állattenyésztési tanszék vezetője lett.

⁴¹ A minisztertanács a következőkben lényegében nem változtatott a személyi javaslatok előterjesztésének, illetve megtárgyalásának módján.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴²

33.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a szőlészeti és borászati felügyelői szakon rendszeresített állások [számának] felemelése tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴³

34.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a növényegészségügyi kísérleti telepek tudományos és gyakorlati szakszerű vezetésével kapcsolatban 8 nem rendszeres minőségű állás szervezése tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁴

35.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a földbirtokrendezési szolgálat személyzete létszámának felemelése tárgyában.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: a 2500-as rendelet indokolásában több ellentmondás van. Felhívja erre a figyelmet.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁵

---

⁴² A 218 253/1947. FM X. 1. sz. előterjesztés szerint *Kadocsa Gyula* (1880–1962) 1908-tól a budapesti Vetőmagvizsgáló Állomáson, majd a budapesti Rovartani Állomáson, illetve a Növényvédelmi Kutatóintézetben dolgozott. 1941-től 1945-ig, nyugdíjazásáig a Növényvédelmi Kutatóintézet igazgatója volt.

⁴³ A 64 135/1947. FM I/B. 1. üo. sz. előterjesztés a szőlészeti és borászati felügyelői szakon három, és az altiszti szakon szintén három személy kinevezését javasolta. A kért új állások rendszeresítését azzal indokolta, hogy az Országos Földbirtokrendező Tanács tárcája kezelésébe adott Villány község határában 44 kat. hold szőlőt és 126 kat. hold mezőgazdasági ingatlant, Villánykövesd községben pedig 36 kat. hold szőlőt és 18 kat. hold mezőgazdasági ingatlant, azzal a feltétellel, hogy ott szőlő- és borgazdasági szakiskolát és egyéb tanintézményeket kell létesítenie. Az új felügyelői állásokra *Galamb István* (1886–?), *Kecskeméthy Zoltán* (1910–?) és *Ágoston József* (1906–?) kinevezését javasolta.

⁴⁴ A szám nélküli előterjesztés indoklása többek között hangsúlyozta, hogy az ország különböző helyein, a talaj- és éghajlati viszonyoknak megfelelően, növényegészségügyi kísérleti telepeket állítottak fel, abból a célból, hogy ott az egyes kártevők elleni védekezést gyakorlati és tudományos szempontból tanulmányozni lehessen, továbbá, hogy ezeken a telepeken, a forgalomba hozatali engedély elnyerése céljából benyújtott különböző növényvédő-szereket, az engedély megadása előtt kipróbálják. Különösen fontosnak tartotta, hogy a legelterjedtebb és legveszedelmesebb kártevők, a burgonyabogár és a pajzstetű elleni védőszereket és eljárásokat előzőleg megfelelő, és e célra beállított hozzáértő szakközégek vezetésével gyakorlati és tudományos szempontból kiértékeljék, és a legalkalmasabbakat kiválasszák. E feladatok ellátásához volt szükség a nyolc új munkatársra.

⁴⁵ A 137 551/1947. FM VII. 1. számú előterjesztés emlékeztetett arra, hogy a háború előtti kormányzat a földbirtokpolitikai célra akkor tervezett mintegy másfél millió kataszteri holddal kapcsolatos feladatok ellátására 1938-tól a földbirtokrendezési szolgálat személyzeti létszámát

36.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Péterffy József részére kegydíj engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁶

37.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Szelestey Béla kinevezése tárgyában a Magyar Állami Hal- és Nádgazdasági Üzemekhez.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁷

38.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: a telepítésekkel kapcsolatban még nyitva maradt egy kérdés.⁴⁸ A külügyminiszter javaslata az volt, hogy azokban a községekben, ahol a szlovák lakosság túlnyomó része áttelepül, oda

---

fokozatosan emelte. Így 1944-ben a fogalmazási és gazdasági szaklétszám 170, a mérnöki 43, a műszaki pedig 47 fő volt. Ezzel szemben a 600/1945. ME számú rendelet alapján gazdát cserélt mintegy hat millió kataszteri holddal (az ország területének mintegy egyharmadával!) kapcsolatos földbirtokrendezési feladatok ellátására az 1946/47. évi költségvetés a fogalmazási és gazdasági szakon mindössze 118, a mérnöki szakon 27, a műszaki tiszti szakon 24 és a műszaki szakon 24 főt, összességében tehát a korábbi létszámnál lényegesen kevesebbet engedélyezett. „A földbirtokrendezési szolgálati személyzet — olvasható az előterjesztés indoklásában — az 1947. évi V. törvénycikk hatálybalépéséig a földbirtokrendezési testületek mellett az adminisztratív teendőket látta el. A törvény hatálybalépésével azonban a községi földigénylő bizottságok és a megyei földbirtokrendező tanácsok megszűntek, és a földhivatalok ruháztattak fel hatósági jogkörrel, amelyek most már csak megfelelő számú, és szakképzett munkaerő biztosításával tudják feladatukat maradéktalanul ellátni.” Igaz – tette hozzá –, a fenti létszám mellett a földreform megkezdése óta a földbirtokrendezési szolgálatnál mintegy 950 főnyi szerződéses tisztviselőt is foglalkoztattak, hangsúlyozta azonban, hogy ezek az átmeneti jellegű alkalmaztatás miatt igényesebb ügyek elintézésére, és felelős döntések meghozatalára kevésbé voltak alkalmasak. Ezért a miniszter a fogalmazási és gazdasági szaklétszámot 52 fővel, a mérnöki és műszaki szaklétszámot pedig 16–16 fővel kívánta növelni.

A közlekedésügyi miniszter a közszolgálati illetmények és nyugellátások tárgyában kiadott 2500/1945. ME sz. r.-re (MK június 17., 54. sz.) utalt, lásd: DMB МТ. ЖВ., a 34. sz. jvk. 18. napirendi pontját.

⁴⁶ A 216 774/1947. FM X. 2. sz. előterjesztés szerint Péterffy József (1874–?) „egyike volt a legkiválóbb gazdasági szaktanítóknak, és a mezőgazdasági szakoktatás fejlesztése érdekében rendkívül értékes munkásságot fejtett ki.” Nevezett 1901-től 1908-ig szolgálatátelre a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumba volt beosztva, majd ezt követően 1920-ig a debreceni mezőgazdasági népiskola igazgatója volt.

⁴⁷ A 112 596/1947. FM VI. A. 1. sz. előterjesztésben a miniszter ahhoz kért hozzájárulást, hogy az új állások létesítésére vonatkozó tilalom, illetve képzési kellékek hiánya ellenére Szelestey Bélát (1897–?) az 1946-ban létesített fenti vállalat természetes vízi halászati főüzemágának (lásd a [19] 168. sz. jvk. [49] napirendi pontját) üzemi igazgatójává kinevezhesse. A jelölt csak kereskedelmi iskolai érettségivel rendelkezett, holott a jogszabály főiskolai végzettséghez kötötte az ehhez hasonló besorolású állások betöltését.

⁴⁸ Az utalás a magyar–csehszlovák lakosságcsere-egyezmény végrehajtásával kapcsolatos kérdések ideiglenes rendezésére vonatkozó rendelettervezet tárgyalása során ([23] 172. sz.

lehesen telepíteni átjövő magyarokat. A belügyminiszter javaslata ezzel szemben az volt, hogy ahol a szlovák lakosság áttelepítése után visszamaradó szlovák lakosság számaránya elenyészően csekély, oda lehet magyar átjövőket telepíteni. Kívánatos volna, ha a külügyminiszter javaslatának megfelelően történe az elhatározás. Kb. 5 ezer hely van, ahova telepíteni tudunk és kb. 12 000 családot kell elhelyezni. Jobb lenne, ha nem kötnénk meg a kérdést, mert határozott nehézségek mutatkoznak az elhelyezéseknél. Jó lenne, ha 1 napig szünetelne az áttelepítés, vagy pedig ki kell mondani, hogy naponta két vonatnál több ne jöjjön, mert ilyen arányú lebonyolítást nem bírunk el. Kb. 200 millió forintot fog jelenteni a költség 12 000 család részére.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: ez tévedés, mert kb. 60–70 millióból ki kell jönni.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: az eddigi konkrét eredmények alapján a kormánybiztosság vizsgálta felül az összeget.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: egy család betelepítése 6 000 forintba kerül.

Rákosi Mátvás *államminiszter*: az első családok átjövetele kétségkívül sokba kerül, mert most általában a jobb módúak és gazdagabbak jöttek át. Volt egy gazda, aki 9 traktorral jött át. 17 vagon kellett egy-egy jobb módú gazdának a holmijai áthozatalára. Egyetlen egy özvegyasszony telepest talált, akinek csak 1 vagon holmija volt. Az a baj, hogy rendkívül messze vannak a vasútállomások, és az autók eszik a pénzt. Nem is felelne meg számukra a szegényes szlovákok elhagyott lakása, mert most sváb palotákba költöztették őket, és úgy sírtak, mint a záporosó, hogy nekik ilyen kis házba kell menniök. A szlovákok egyre kevesebben akarnak kimenni az országból. A szlovákok az itteni bizottságtól sok pénzt kaptak, melyből állatokat vásároltak, s azt viszik ki magukkal.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: lényegesen megkönnyítené az egész helyzetet, hogyha a külügyminiszter javaslatát fogadnánk el.

[Rajk] *Belügyminiszter*: mielőtt még megkezdődött az áttelepülés lebonyolítása, ő felvetette azt a szempontot is, hogy a magyarok betelepítése mellett Szlovákiából, a belső telepítéseket is figyelembe kell venni, s arra lehetőséget kell teremteni. Az egyetlen és fix pont az a svábkomplexum. Ugyanis teljesen bizonytalan, hogy a szlovákok közül mennyien fognak mégis kitelepülni. Ezelőtt három nappal átküldtek egy levelet az amerikai katonai missziótól. Közölték a helyi amerikai szervek, hogy a berlini katonai misszió közlése szerint ők, bár jöhetnek tudatában vannak a Potsdami Egyezményben lévő feltételeknek, azonban olyan súlyossá váltak a németországi letelepülési viszonyok, hogy már most kijelentik, 1947-ben már nem fognak tudni átvenni egyetlenegy sváb családot sem.⁴⁹ Ez a levél a magyar kormány

jegyzőkönyv 49. napirendi pont), a minisztertanács előző ülésén lezajlott vitára vonatkozott. Írásbeli előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem található, ilyen valószínűleg nem is készült.

⁴⁹ A magyar kormány 1947. március 20-án levélben kérte a SZEB segítségét, hogy az ame-

előtt még jobban felveti azt a problémát, hogy belső telepítéseket kell eszközölni.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: Javaslatja tulajdonképpen azt a formalitást jelenti, hogy addig, amíg annak a szükségessége nem merül fel, s akkor is csak abban az esetben, ha ott a szlovákok kitelepítése következtében a szlovák lakosság összetétele szempontjából kisebbségben maradnak, csak akkor lehet odatelepezíteni. Nagyon fontos a pontos szövegezés. Máris mutatkozott a szükségessége pl. Pitvaros községben feltétlenül szükséges három-négy szerelvényt odairányítani és ott letelepezíteni. A helyzet igen súlyos, tehát a szerelvények számát feltétlenül mérsékelni kell. Szombat óta 10–12 szerelvény jött be. Tudniillik az első hét kiesését be akarják hozni, azért indítanak egy nap olyan sok szerelvényt.

[Rajk] *Belügyminiszter*: tegnapelőtt a helyszínre lement kiküldötte, s helyszíni szemle alapján megállapította, hogy riadalomra ok nincs. A folyó héten jelentkezett kontingenst el fogják tudni helyezni. Döntően szem előtt kell tartani azokat az elveket, melyek révén a belső telepítéseket végezhetjük.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: ő javaslatával csak azt akarta kifejezni, elvileg nem jelentheti azt, hogy ki van zárva az odatelepezítés.

[Rajk] *Belügyminiszter*: kéri elfogadni az ő javaslatát és szövegezését, mert különben már előre oda fogják vinni a telepéseket. A rendelettel ne adjunk ilyen irányt a telepítésnek.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: ha elfogadja a belügyminiszter szövegezését, amely pontosan így hangzik: „ahol az áttelepezítés után visszamaradt szlovák lakosság számaránya elenyészően csekély” a végén tegyük hozzá, hogy „szükség esetén bizonyos könnyítés eszközölhető a belügyminiszterrel egyetértőleg.”

[Rajk] *Belügyminiszter*: ezt elfogadja.⁵⁰

rikai katonai hatóságokkal a magyarországi németek kitelepítése ügyében keletkezett nézeteltérések rendezésében működjön közre. Az amerikai fél ennek nyomán újabb tárgyalásokat javasolt, aminek azonban a magyar kormány csak akkor látta értelmét, ha a tárgyalások a magyarországi sváb kitelepítés végleges rendezését eredményezik. A tárgyalásokra végül is nem került sor. A belügyminiszter által hivatkozott „közlés” ennek során jutott el a magyar szervekhez. (MOL XIX-A-1-j-1947-XXIII-e-3694. Bővebben lásd: Tóth Á., 1993, 172–173.

⁵⁰ A lakosságcsere-egyezmény végrehajtásával kapcsolatos egyes kérdések rendezésére vonatkozó 5300/1947. ME sz. r.-ről (MK április 27., 95. sz.) lásd a [23] 172. sz. jegyzőkönyv 49. napirendi pontját és b) mellékletét. A Csehszlovákiából áttelepülők letelepezésére felhasználható vagyonról a rendelet 5. §-a rendelkezett. Az (1) bekezdés szerint erre a célra elsősorban a Németországba már kitelepített, valamint a kitelepítésre kötelezett, de még Magyarország területén élő német lakoságnak a magyar államra átszálló vagyonát kell felhasználni. A (2) bekezdés szerint a Szlovákiába áttelepülő személyeknek a magyar államra átszálló vagyonát is fel lehet használni azokban a községekben, ahol az áttelepezítés után visszamaradt szlovák lakosság számaránya elenyészően csekély. Az itt vitatott szöveg a közzétett rendeletben a következőképpen szól: „(3) Ahol az áttelepezítés befejezése után visszamaradó szlovák lakosság számaránya előreláthatólag elenyészően csekély lesz, a jelen § (2) bekezdésében említett ingatlanokat és egyéb vagyontárgyakat, ha annak szüksége felmerül – a földművelésügyi és a belügyminiszternek a kormánybiztos javaslatára együttesen adott előzetes engedélyével – letelepezítés céljára a szlovák lakosság áttelepezítésének befejezése előtt is fel lehet használni.”

[Nyarádi] Pénzügyminiszter: néhány szót kíván emelni az áttelepítéssel kapcsolatos pénzügyi intézkedésekre nézve [sic!]. Volt egy 8 napos próba-futam, amelyhez azzal a feltétellel járult hozzá, hogy csak nyolc napos, vagy még egyszer nyolcnapos próba-futamra vonatkozik. Voltaképpen a kitelepítéssel kapcsolatos összes problémák máris jelentkeznek.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: a helyzet az volt, hogy a prágai tárgyalások során elhatározott sorrendben folyamatosan megy tovább a kitelepítés. A tárgyalások megszakadása és annak újból való folytatása után járultak hozzá egy 8 napos próba-futamhoz azzal, hogy amennyiben megegyezésre jutnak, folyamatosan megy tovább, most már egy harmadik 8 napra is meghosszabbították és most már igen kellemetlen dolog lenne azt mondani, hogy le kell állítani. A megegyezés jegyzőkönyvének a megszövegezése folyamatban van, s talán a végleges megállapodás is várható. A jegyzőkönyv aláírását nem vállalhatja anélkül, hogy előzetesen ne referálja, és kéri a konkrét megállapodást a jegyzőkönyv aláírására. Vállalhatja-e azt, hogy havi 2000 családot átvessz, vagy csak napi két szerelvényt tudunk vállalni.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: szállítási nehézségek nincsenek, csak rosszul használják fel a rendelkezésre bocsátott vagonokat. Minél tovább húzódik, annál rosszabb lesz az áttelepítés lebonyolítása, s azzal a következménnyel fog járni, hogy az átköltözködésnek egy torlódás esetén a humánus jellege megszűnik. Ingóságuk egy része lemarad, azonban egyheti pihenési időt kérnénk, hogy miután nem volt megfelelő szervünk az előkészítéshez, naponta két esetleg három szerelvéynél többet nem tudunk vállalni.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: akkor így fogja értesíteni a cseheket, hogy „naponta két, vagy legfeljebb három szerelvényt tud vállalni.” — Még egy igen fontos kérdéstről kell beszélnie. A 26-os számú véghatározatban igen fontos intézkedések vannak a transzferre vonatkozólag is, és a nemzeti gondnokok felmentésére, vagy elszámoltatására nézve. Ha nem számol el a nemzeti gondnok, úgy meg kell téríteni az államnak a szaldót. Mi ezt már hivatalos lapunkban is közzétettük, de a csehek még a mai napig sem hozták le hivatalos közlönyükben, és nem hirdették ki. Azt mondták, hogy kényes nekik a hivatalos lapban közzétenni, s másképp próbálják elintézni, és tudomásukra hozni az illetékeseknek, esetleg egy intern körirattal. Ő azt mondta, hogy az általuk elfogadott véghatározatokat sem hajtják végre. Akkor azt az utasítást adta, hogy a 26-os véghatározat végre nem hajtása esetén leállítják a transzportot.⁵¹

Rákosi Mátyás államminiszter: használjuk ezt azonban csak fenyegetésnek, de emiatt ne szakadjanak meg a tárgyalások, s ne álljanak le a transzportok.

---

⁵¹ A Magyar–Csehszlovák Vegyesbizottság a 26. sz. véghatározatát 1947. április 1-jén hozta meg, és magyar részről közzétették a MK 1947. április 19-i, 88. számában. Az egyezmény hatálya alá tartozó lakosok ingóságainak egyik országból a másikba történő átszállítását szabályozó, valamint a nemzeti gondnokságok megszüntetését előíró véghatározat ismertetését lásd a [20] 169. sz. jkv. 14. napirendi pontjához fűzött 24. jegyzetben.

Minisztertanács az előterjesztést tudomásul vette.⁵²

39.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: az ipari szervek részéről kiment egy delegáció nyugatra és keletre, most Bulgáriába és Jugoszláviába, ehhez megvan a minisztertanács hozzájárulása, most csak azt kéri, hogy ugyanez a delegáció Romániába is kimehessen.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

40.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Hosev, Mihail Jakovlevics debreceni szovjet konzul működésének engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵³

41.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a FAO nemzetközi konferenciájára Prágába Pártos Gyulának kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

42.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a „Külföldi hírszolgálat költségei” elnevezésű hitel javára 120 000,- Ft póthitel folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁴

43.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: a CARE amerikai segélyszervezet megbízta Kovách György amerikai ezredest azzal, hogy képviselőként Magyarországra utazzék és itt több ezer szeretetcsomag szétosztását megszerveze és ellenőrizze. Kovách ezredes beutazási engedélyért fordult a SZEB-hez és időközben már el is indult Magyarország felé, sőt kb. egy héttel ezelőtt megérkezett Bécsbe, ahol az engedély megadását várta. A beutazás engedélyezése körül

⁵² A lakosságcsere lebonyolításával kapcsolatos kérdésekről legközelebb a május 1-jei rendkívüli ülésen tárgyalt a minisztertanács. Lásd a [25] 174. sz. jkv. 1. napirendi pontját.

⁵³ Előzményéről lásd: NF MT. JKV. 1946, az [59] 142. sz. jkv. 2., valamint a jelen kötetben a [9] 158. sz. jkv. 50. napirendi pontját. – A szám nélküli előterjesztés a kinevezendő konzul személyére vonatkozó adatokat nem tartalmaz.

⁵⁴ A külügyminiszter 225/el.n.res/1947. sz. előterjesztése a póthitel kérését azzal indokolta, hogy a köztársasági elnök hitvesének az Észak-Amerikai Egyesült Államokba történt utazásával kapcsolatban igénybe vett 10 000 US dollár az eredeti előirányzatot csaknem teljesen kimerítette.

azonban nehézségek merültek fel a SZEB részéről. Mivel a CARE-el kötött szerződésünk értelmében a magyar kormány köteles nevezett szervezetnek itteni működését elősegíteni, és kiküldöttjei számára a Magyarországra való beutazást és itt tartózkodást előmozdítani. Ljevuskin altábornagyhoz két ízben is intézett személyes levelet, kérve őt, hogy fenti indokolásra való tekintettel Kovách ezredes részére a beutazási engedélyt megadja. A mai napon telefonon felhívta Szviridov altábornagy és tolmácsa útján közölte vele, hogy Kovách György amerikai ezredes részére a Szövetséges Ellenőrző Bizottság „központi hadsereg csoportja” a beutazási engedélyt nem adja meg. Erről a bécsi magyar követség útján nevezett ezredest értesítette.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵⁵

44.

[Dr. Erőss János] *Közellátásügyi miniszter*: előterjeszti 3835/1947. eln. számú javaslatát Somogyi Ferenc és társai időbeszámítása tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Mátéffy államtitkárnak az időbeszámítása nem jogos, mert nem új alkalmazott a demokráciában.

Dr. Bojta Béla államtitkár: a 7380/1946. ME sz. rendelet módot ad a 4. §-ában a régi tisztviselők időbeszámítására is, ha azok a demokráciában különös érdemeket szereztek.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁶

Szakasits Árpád államminiszter és a közellátásügyi miniszter eltávozik.

[45] 27.

[Rajk] *Belügyminiszter*: előterjeszti javaslatát egyes vármegyei alapok megszüntetése és a vármegyei háztartási alapba való beolvasztása tárgyában. A földművelésügyi miniszternek kifogásai voltak a kezeléssel kapcsolat-

⁵⁵ A jegyzőkönyv mellett a külügyminiszter bejelentésének géppel írt, a miniszter szignójával ellátott szövege található. A szöveget a jegyzőkönyv teljes egészében tartalmazza. – A Cooperative for American Remittances to Europe (CARE) amerikai segélyszervezet a II. világháború után alakult. A Nagy Ferenc által vezetett kormányküldöttség Egyesült Államokbeli útja során, 1946 júniusában vetődött fel, hogy a segélyszervezet Magyarországra is kiterjesztene tevékenységét. Az elképzelések egyeztetése után a magyar kormány 1946. szeptemberében fordult a SZEB-hez, amely október 10-én keltezett átiratában azzal a feltétellel járult hozzá a szervezet itteni működéséhez, hogy a küldemények elosztása az e célra létesült magyar kormányzati szervek végezzék. A szervezet magyarországi működését szabályozó szerződést csaknem egy évvel később, 1947. szeptember 23-án írták alá. (MOL XIX-A-1-j-1946-XXIX-a-8345.)

⁵⁶ Az előterjesztés a jkv. mellett nem található és más iratanyagban sem sikerült felkutatni.

A 7380/1946. ME sz. r. (MK július 31., 172/b. sz.) a felszabadulás után közszolgálatba lépett alkalmazottak szabadpályán töltött idejének beszámítását szabályozta.

ban. Az alapok megléte idején nem a földművelésügyi miniszteri tárca esz-közölte a kiutalásokat, hanem a vármegye első tisztviselője, az alispán. Nem foroghat fenn aggály, s nem látja veszélyeztetve az egységes állategészség-ügy politikáját, ha az alispán intézi továbbra is ezeket az ügyeket. Tekintettel arra, hogy a mai napig ez volt a gyakorlat, s igyekezni fog megteremteni egy olyan lehetőséget, hogy a földművelésügyi miniszternek a közvetlen beleszólása, és szakvéleményének nyilvánítása alapján történjenek a rendelkezések az Alap felett, kéri rendeletének változatlan elfogadását. Az igazságügyminiszternek is voltak észrevételei. Ugyanis kérte bedolgozni, hogy ezeknek az alapoknak a felhasználása az illetékes miniszterek egyetértésével történjék. Ezt magáévá tudja tenni.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: a legmesszebb menőleg az együttműködés mellett van, azonban ebből az alapból az állattenyésztést mintegy 8 és fél millió forint erejéig érinti. Az alap költségvetésének az összeállítása, és felszerelése [sic!] mikéntjének ellenőrzése hozzá tartozott addig is, de hol kórházra, hol széntartozás kifizetésére használták fel. Az egész joga a földművelésügyi miniszternek arra szorítkozik, hogy javaslatot tesz a költségvetés összeállítására, de nincs módjában megakadályozni azt, hogy az egész alap egységesen kezeltsék a vármegyei háztartási alappal. Úgyis nemso-kára fogja kérni a megszüntetését az egész alapnak. Megállapodás történt abban, hogy rámennek a teljes állami vonalra, hogy ti. egy bizonyos gazda-megterhelés mellett az állam fogja beállítani ezeket a tenyészállatokat, s ezzel a kérdés meg is oldódna. Egyelőre azonban még ne bántsuk, hiszen rövidesen meg fog szűnni, amint már említette.

[Rajk] *Belügyminiszter*: ebben a kérdésben azért kell álláspontot foglalni, mert a költségvetés szempontjából igen sürgős intézkedésekre van máris szüksége. A földművelésügyi miniszternek az aggályait az igazságügyminiszter javaslata már megszüntette, mert az eredeti tervzetben az volt, hogy a belügyminiszter a pénzügyminiszterrel egyetértve a közegészségügyi, illetve a népjóléti miniszter és földművelésügyi miniszter javaslata alapján állapítja meg a költségvetés tételeit.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: ki lehet mondani, hogy az állattenyésztési alap jövedelmét erre az alapra kell befizetni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: tekintettel arra, hogy az alap a földművelésügyi miniszter bejelentése szerint úgyis megszűnik, nem érdemes a belügyminiszternek ezt már költségvetésbe beállítani, hanem azon kívül rendezik a kérdést.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: amint az állami költségvetés lehetőségeit ismeri, ha most nem tudják megszüntetni, akkor már csak a következő költségvetési évre szüntethető meg. Pl. az ebadót nem tudja a rendeletből kivenni, mert speciális célú alapok más célra nem használathatnak fel.

Rákosi Mátyás államminiszter: miért nem dolgozta ki a két minisztérium egymással ezt a javaslatot, már egy órája vitáznak felette, s nem tudnak megegyezésre jutni. Hozzák ide kitárgyalva a kérdést.

[Rajk] Belügyminiszter: előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵⁷

[46] 27.

[Rajk] Belügyminiszter: előterjeszti javaslatát a főispánok és az önkormányzati alkalmazottak illetményeinek és nyugellátásának szabályozása, továbbá egyes vármegyei, városi és községi tisztviselői állások elnevezésének megváltoztatása tárgyában.⁵⁸

⁵⁷ A javaslatot a belügyminiszter már az előző ülésen is előterjesztette. Lásd a [23] 172. sz. jkv. 51. napirendi pontját. A miniszter akkor tárgyalás nélkül visszavonta előterjesztését.

A 154 979/1947. BM III/1. sz. előterjesztés és a rendelettervezet a jegyzőkönyv mellett nem, de a VKM iratanyagában megtalálható (MOL XIX-I-1-s-2800/1947.). A belügyminiszter bevezetőben utalt arra, hogy a vármegyék háztartásának vitelét és gazdálkodását legutóbb az 1927. évi V. tc. végrehajtása tárgyában kiadott 42 200/1927. BM sz. körrendelet szabályozta, amely fenntartotta azt a régi gyakorlatot, hogy a vármegye szükségleteiről és a reá háruló feladatokról különféle, önálló kezelési alapok keretében történt gondoskodás. A fontosabb vármegyei alapok a következők voltak: az Egyesített Háztartási és Nyugdíjalap, a Közúti, a Közkórházi, az Egészségvédelmi, a Laktanya-, a Szegény-, a Szociális, az Ebadó-, az Állattenyésztési, a Hordójelzési, az Erdőőrzési Alap, valamint az Erdőri Nyugdíjalap. A vármegyei háztartási és nyugdíj-költségvetés és néhány vele együtt kezelt kisebb jelentőségű alap kiadásainak fedezete korábban a vármegyei pótdából, 1945 után pedig az állami adóknak a vármegyét illető részesedéséből származott. A többi alap szükségleteit a külön adókból, illetékekből és díjakból, illetve állami hozzájárulásból fedezték. Az előterjesztés szerint a vármegyei gazdálkodás ennél fogva teljesen szétfolyó volt, és nem lehetett áttekinteni, mert az egyes alapok kezeléséről összesített költségvetés, vagy számadás nem készült. Ezért, illetve a tervszerűség és egyöntetűség biztosítása érdekében tartotta szükségesnek a BM – a GF korábbi átíratának megfelelően –, a Közúti Alap kivételével, a különböző alapok megszüntetését és egyesítésüket az egységes vármegyei költségvetésben. A miniszter hangsúlyozta ugyan, hogy a többi tárca által felügyelt szakterületek érdekei ezzel nem sérülnek, mert a költségvetés készítése során véleményüket ki fogják kérni, egyes miniszterek – amint az Bárányos Károly fenti hozzászólásából kiderült – mégis joggal érezték úgy, hogy jogkörük és illetékességük ismét szűkebb területre szorul vissza.

A javaslatról a minisztertanács a továbbiakban már nem tárgyalt, hanem a fenti határozatnak megfelelően az érdekelt miniszterek megegyeztek a rendelet végleges szövegében, és az, néhány héttel később a minisztertanács ülésnapjára visszadátumozva jelent meg. A közzétett rendelet végül is nem szüntette meg az Állattenyésztési, a Közúti, a Kórház- és az Ebadóalapot. A többi alapot beolvasztották a vármegye egységes költségvetésébe. – Lásd az 5240/1947. ME sz. r.-t., MK május 10., 104–105. sz.

⁵⁸ Előzményéről lásd a [15] 164. sz. jkv. 66., a [22] 171. sz. jkv. 80., illetve a [23] 172. sz. jkv. 57. napirendi pontját.

A javaslat arra irányult, hogy a közszolgálati alkalmazottak illetményeinek és nyugellátásának rendezéséről szóló 2500/1945. sz. rendeletnek (MK 1945. június 17., 54. sz.) az önkormányzati alkalmazottakra – a miniszter szerint – hátrányos előmeneteli és besorolási rendszerrel módosítsa, illetve, hogy egyes tisztségek megnevezését a demokratikus változásokhoz jobban illeszkedő elnevezésekkel cserélje fel. A korábban előterjesztett javaslatokhoz a pénzügyminiszter, az igazságügyminiszter és a földművelésügyi miniszter és a GF tett érdemi észrevételeket. A pénzügyminiszter a besorolási kulcsok megemelését az állami költségvetésre veszélyesnek tartotta. A földművelésügyi miniszter helytelenítette a jegyzők és segédjegyzők azonos besorolási feltételek alá vonását, továbbá azt, hogy a belügyminiszter kapjon hatáskört egyes önkormányzati alkalmazottak magasabb fizetési osztályba sorolására. Az igazságügyminiszter legfőbb kifogása az volt, hogy „a rendelettervezet lehetőséget nyújt arra, miszerint

[Nagy] *Miniszterelnök*: ő azt kéri, hogy egyelőre az elnevezések maradjanak meg változatlanul, mert ez közjogi jellegű kérdés és törvényhozás elé tartozik.⁵⁹

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: pénzügyi szempontból kéri vele megbeszélni a részleteket.

[Rajk] *Belügyminiszter*: valóban ezeknél a kérdéseknél merültek fel észrevételek. Kénytelen azonban a jegyzők helyzetét megemlíteni, kik annak idején a tanítókkal voltak egyenlő elbírálásban.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: a tanítóknak azonban nincsen semmi más jövedelmük, a községi jegyzőknek pedig igen komoly mellékesük van.

[Rajk] *Belügyminiszter*: méltányos, hogy most már a jegyzők helyzete rendezve legyen. Ezzel kapcsolatban megemlíti, hogy a 2500-as rendeletet felül kell vizsgálni és módosítani, mert igen sok ellentmondás van benne. Lehetetlen állapot, hogy a jegyzők alacsonyabban lettek minősítve, mint más köztisztviselők, akik csak érettségivel, míg a jegyzők államtudományi doktorátussal rendelkeznek.⁶⁰ A köztisztviselő elérheti a VI/1-et is, a jegyző pedig csak a VII/1-et. A második döntő szempont, ami miatt sürgeti a rendelet megjelentetését, hogy a főváros a saját autonómiája értelmezésével kapcsolatban a minisztertanácsi döntéseket nem veszi figyelembe és a fővárosi tisztviselőket egy másik kategóriába sorolta be. Olyan óriási a különbség a fizetések között, és a mellékjárandóságok a fővárosnál olyan nagyok, hogy ezt az állapotot nem lehet fenntartani.

---

az önkormányzati alkalmazottak azonos képzettségű más közszolgálati alkalmazottaknál magasabb fizetési osztályba kerülhetnek, [illette, hogy] a rendelettervezet az önkormányzati alkalmazottakat függetleníti a többi közszolgálati alkalmazottaktól, és az előbbieket fizetési osztályba sorolása tekintetében teljesen önálló rendszert kíván életbe léptetni.”

A belügyminiszter a fenti ellenvetésekre szokatlanul hosszú, több, mint 10 oldalra terjedő indoklásban válaszolt, amelyben az észrevételek jogosságát cáfolta. Érvei közül a legfontosabb az volt, hogy az igazságügyminiszter által feltételezett és védeni kívánt egységes illetményrendszer szerinte nem létezett (ennek bizonyítására másfél oldalon keresztül sorolta azokat a rendelkezéseket, amelyek a 2500/1945-ös, hivatkozott rendelet előírásaitól való eltéréseket engedélyeztek), illetve, hogy az általa javasolt módosítások éppenséggel az alaprendeletben meghatározott jogelvek érvényre juttatását fogják szolgálni. — Egyébként ehhez az érveléshez és gondolatmenethez kapcsolódott a minisztertanács határozata.

A belügyminiszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon a Miniszterelnökség részéről már eleve rögzítették, hogy az önkormányzati alkalmazottak illetményeinek újraszabályozása indokolt, de a kérdés olyan bonyolult és nagy jelentőségű, hogy azt a minisztertanács ülésén nem lehet részleteiben megfelelően megtárgyalni, hanem az érintett minisztereket kell utasítani, hogy egyeztetett véleményt dolgozzanak ki.

⁵⁹ A tervezet értelmében a vármegyei aljegyzői állás elnevezése vármegyei jegyzőre, a szolgabírói állás elnevezése járási jegyzőre stb. változott volna.

⁶⁰ Ez az állítás minden bizonnyal erős túlzás. Az előterjesztés indoklása szerint „a községi (kőr-) jegyzők és segédjegyzők a középiskola nyolc osztályának elvégzése után két esztendő községi közigazgatási tanfolyamot kötelesek hallgatni, amelyet még egy esztendő községi közigazgatási effektív gyakorlatnak is meg kell előznie. [...] A tanfolyam-hallgatók két esztendőn keresztül a jogtudomány újszólóván minden ágazatára kiterjedő nagyon alapos kiképzést nyernek, kollokválnak, alapvizsgáznak és képesítő vizsgát állnak ki.” Doktorátus megszerzéséről tehát nem volt szó.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: a költségvetési helyzet a jelen körülmények között részére nem teheti lehetővé, hogy egy ilyen nagy változtatást biztosítson. Általában minden közszolgálati alkalmazottnak a helyzete rossz, de mégis kénytelen ragaszkodni az általa hangoztatott és írásban is megküldött kifogásaihoz. Túlzottan magas, amit a belügyminiszter kér. Javasolja, hogy egy egységes tervezetet dolgozzanak ki.

[Rajk] Belügyminiszter: akkor előterjesztését most leveszi a napirendről, de arra kéri a minisztertanácsot, hogy kösse határidőhöz a kérdés rendezését. Javasolja, hogy a 2500/1945. ME sz. rendelet helyett dolgozzon ki egy magában ellentmondást nem rejtő új rendeletet és az egységes illetmény-táblázat felállításánál vegyék figyelembe a Székesfővárost is.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette. Hozzájárult ahhoz is, hogy a 2500/1945.⁶¹ ME sz. rendelet ellentmondásainak kiküszöbölésére egy új előterjesztés szabályozza a kérdést. A javaslatot a pénzügyminiszter köteles három hét alatt minisztertanács elé terjeszteni.⁶²

[47] 28.

[Rajk] Belügyminiszter: előterjeszti javaslatát Meczner Lajos id. alkalmazása tárgyában a Székesfővárosnál.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶³

[48] 29.

[Rajk] Belügyminiszter: előterjeszti javaslatát dr. Villányi Gyula rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁴

⁶¹ A jegyzőkönyvben tévesen „2500/1946.” szerepel.

⁶² Egységes és az illetményrendszer kérdését átfogóan szabályozó pénzügyminiszteri javaslat a következő hónapokban nem készült, ezért a belügyminiszter 1947. július 3-án ismét minisztertanács elé terjesztette a maga javaslatát, amit akkor lényeges módosítás nélkül el is fogadtak. Lásd: DL mt. jkv. [7] 187. sz. jkv. [77] napirendi pontját és jegyzetét, illetve a 8450/1947. Korm. sz. r.-et, MK RT július 10., 153–154. sz.

⁶³ A 176 391/1947. BM III/3. sz. előterjesztés szerint Meczner Lajos építész a Várban lévő műemlék-épületek helyreállítási munkálataival kapcsolatos engedélyezési és ellenőrzési feladatok ellátására kívánták alkalmazni

⁶⁴ Dr. Villányi Gyula (1912–?) minisztériumi tisztviselőt a 2029/1947 BM eln. sz. előterjesztés szerint 1944. április 2-án feljelentették Endre László belügyi államtitkárnál, hogy zsidó bérlői vannak, s hogy politikai üldözötteket pártfogol. A megindított fegyelmi eljárás elől katonai szolgálatra vonult be. 1944. október 15-én egységével szembe fordult a németekkel, ami miatt őrizetbe is vették. Ellenállási érdemeit az Ideiglenes Nemzetgyűlés Politikai Bizottsága igazolta.

[49] 30.

[*Rajk*] *Belügyminiszter*: előterjeszti 217 992/1947. számú javaslatát Hógye Mihály, Szabó Tamás, dr. Soós Géza, Fónay Ernőné és Honti Ferenc magyar állampolgárságuktól való megfosztása tárgyában. Az összeesküvéssel kapcsolatos kihallgatások tették szükségessé az illetők hazahívását. Megállapítást nyert, hogy valamennyiük részére kézbesítve lett az idézés, azt át is vették személyesen, s még a mai napig nem jelentkeztek. Ugyancsak felszólították Csopey Dénest is azonnali hazatérésre, de őnála még nem állapították meg, hogy kézhez kapta-e a felszólítást. Amennyiben ez megállapítást nyert, kéri egyben ahhoz is hozzájárulást, hogy Csopey Dénest is megfoszthassa magyar állampolgárságától.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁵

[50] 31.

[*Bán*] *Iparügyi miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. és 2. sorszám alatt szereplő előterjesztéseit a napirendről elveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁶

⁶⁵ Az előterjesztés az egyes személyeknek magyar állampolgárságuktól való megfosztása tárgyában kiadott 1947. évi X. tc. (lásd e kötetben a [17] 166. sz. jkv. [77] 78. napirendi pontját és az ehhez kapcsolódó e) mellékletet) rendelkezéseire hivatkozva az intézkedést a következőkkel indokolta: „Nevezettek ellen a Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztálya a demokratikus államrend és a köztársaság büntetőjogi védelméről szóló 1946: VII. tc. 1. §-ába ütköző bűntett gyanúja miatt nyomozást tett folyamatba. Nevezetteket az illetékes miniszter a törvény hatályaba lépése előtt Magyarország területére való visszatérésre felhívta, de ők a törvény hatálybalépéséig Magyarország területére vissza nem tértek.”

Csopey Dénes (?-?) külügyi tisztviselő. 1930-tól a pozsonyi, 1940-tól a berlini, 1941-től a braszósi konzulátuson dolgozott. 1941–1942-ben Bárdossy László külügyminiszter titkára, 1942-től a Külügyminisztérium politikai osztályának helyettes vezetője, 1944. március 19. után vezetője volt. – *Fónay Ernőné* (?-?) tanítónő, a római Collegium Hungaricum munkatársa volt. – *Honti Ferenc* (1900–1974) újságíró. 1926 óta élt Párizsban, illetve Svájcban. Részben az ottani magyar egyesületek tisztségviselőjeként, részben hazai lapok tudósítójaként tevékenykedett. 1944 elején közreműködött a nyugati hatalmakkal, illetve a Szovjetunióval való kapcsolatok kiépítésében, a háborúból történő kiugrást előkészítő tárgyalások megszervezésében. 1945 után a Független Kisgazdapárt külföldi képviselőjeként, de hivatalos kormány megbízás nélkül folytatott propaganda-tevékenységet a magyar békefeltételek javítása érdekében. A Svájci Magyar Nemzeti Bizottság egyik szervezője volt. Állampolgárságtól való megfosztása után Franciaországban elismert külpolitikai újságíróként tevékenykedett. – *Hógye Mihály* (1912–1992) református lelkész, történész. 1938–1941 között Franciaországban végzett lelkészi tevékenységet. 1946–1947-ben a párizsi követség első titkára volt. Emigrációba vonulása után rendszeresen publikált a Nyugaton megjelenő magyar lapokban. 1981-ig az Amerika Hangja Rádió munkatársa volt. – *Dr. Soós Géza* (1912–1953) külügyi tisztviselő (az előterjesztés szerint igazságügyminisztériumi osztálytanácsos). A háború alatt részt vett a németellenes ellenállási mozgalomban. A Soli Deo Gloria mozgalom vezetője volt. 1946-tól a berni követség munkatársaként teljesített szolgálatot. – *Szabó Tamás* (1921–1969) részt vett az ellenállási mozgalomban. 1945-ben a Kisgazdapárt Külügyi osztályának vezetője volt., majd a londoni magyar követség titkárává nevezték ki. Az „összeesküvés” per kapcsán hazarendelték, de a hazatérést megtagadta.

⁶⁶ Az 1. sorszámú előterjesztés az Állami Villamossági Rt. létesítésére és alapszabályaira

[51] 32.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az állami kezelésbe vett nehézipari vállalatok ellen támasztott egyes követelések érvényesítésének korlátozása tárgyában.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: ennek a rendeletnek a külföld felé igen nagy hatása lenne, mert ez egy moratórium.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: ez kétségtelen, azonban tekintettel arra, miszerint itt deficitegyenlítésről van szó, indokoltnak tartották, hogy ilyen javaslattal jöjjenek.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: nem szabad elfelejteni, hogy az 1170/1946. ME sz. rendelet a munkabérekre is vonatkozott.

[Báranyos] *Földművelésügyi miniszter*: kéri figyelembe venni a mezőgazdaságnak a NIK-kel szemben fennálló tartozásait is.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁷

[52] 33.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 4. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁸

[53] 34.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Marton János megbízása tárgyában a jugoszláviai tárgyalások folytatására.

---

vonatkozott. Előzményéről lásd e kötetben az [1] 150. sz. jkv. [48] napirendi pontját és jegyzeteit.

A 2. számú előterjesztés „Az egyes nehézipari vállalatok állami kezelésbe vételéről szóló 23 550/1946. ME sz. rendelet” módosítására tett javaslatot. Előzményéről lásd az [1] 150. sz. jkv. [46] napirendi pontját és jegyzeteit.

⁶⁷ Az egyes nehézipari vállalatok állami kezelésbe vétele 1946. december 1-jei hatállyal történt meg. Lásd az [1] 150. sz. jkv. [46] napirendi pontját. Az előterjesztés indoklása szerint az említett vállalatok ellen jelentős összegű követelés érvényesítése volt folyamatban olyan ügyekben, amelyek az ország német megszállásától a felszabadulásig eltelt időben keletkeztek. A követelések túlnyomórészt a honvédelmi törvény alapján foganatosított kényszerintézkedésekből (vállalatok széttelepítése, bombabiztos helyiségek igénybevétele), illetőleg zsidóellenes jogszabályok alapján végrehajtott intézkedésekből származtak. Az ilyen követeléseknek az állammal szembeni érvényesítését már az 1170/1946. ME sz. rendelet kizárta, most tulajdonképpen ennek hatályát terjesztették ki az állami kezelésbe vett nehézipari vállalatokra is.

⁶⁸ Az iparügyi miniszter előterjesztéseit tartalmazó horítólapon a 4. sorszám alatt a következő című előterjesztés szerepel: „A kollektív szerződésekről szóló 8620/1946. ME sz. rendelet módosítása.” Az előterjesztés már a [23] 172. sz. jkv. 58. napirendi pontjában is szerepelt. Később, a Dinnyés-kormány idején, 1947. augusztus 21-én az iparügyi miniszter a rendelettervezetet ismét beterjesztette, de érdemben akkor sem tárgyaltak róla, hanem a GF elé utalták. Lásd DL MT. JKV., a [17] 197. sz. jkv. 5. napirendi pontját és jegyzetét.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁹

[54] 35.

Honvédelmi miniszter [képviselőében Sárkány József államtitkár]: előterjeszti javaslatát Szántó Zoltán belgrádi követ rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁰

[55] 36.

Honvédelmi miniszter [képviselőében Sárkány József államtitkár]: előterjeszti javaslatát Kenedi R. Ferenc rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷¹

[56] 37.

Honvédelmi miniszter [képviselőében Sárkány József államtitkár] bejelentette hogy a tárgysorozatban 3. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁷²

[57] 38.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a budapesti tudományegyetem biokémiai intézeténél két új tanársegédi állás szervezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷³

---

⁶⁹ A 8043/1947. IpM 5–VI. sz. előterjesztés valójában négy tisztviselőnek (dr. Marton János miniszteri tanácsos, Arányi Árpád, a fémügyek miniszteri biztosa, dr. Beck Pál okleveles mérnök és dr. Steiner Rudolf vegyész-mérnök) Jugoszláviába való kiküldetésére vonatkozott. A kiküldetés célja a jugoszláv-magyar bauxit–alumínium egyezmény előkészítése volt.

⁷⁰ A 3152/1947. HM Eln. szü. sz. előterjesztés alapján *Szántó Zoltánt* (1893–1977), aki a Tanácsköztársaság idején az I. Nemzetközi Vörös Ezred parancsnoka volt, 1947. március 1-jei hatállyal nyugállományú ezredessé léptették elő az V. fizetési osztályba.

⁷¹ A 7672/1947. HM Eln. szü. sz. előterjesztésből *Kenedi R. Ferenc*re vonatkozóan csak az derül ki, hogy repülő-tiszt volt, és politikai magatartása miatt 1944 májusában nyugállományba helyezték. 1945. november 1-jei hatállyal azonban a honvédség hivatásos állományába ismét visszavették.

⁷² Az előterjesztéseket tartalmazó borítólapon szerint a 3. előterjesztés tárgya: A honvédelmi tárca költségvetése. A 7432/1947. HM eln. kv. sz., 1947. április 9-én keltezett előterjesztés a [26] 175. sz. jkv. mellett található. Az előterjesztés a Miniszterelnökségre – a kísérő levelet is tartalmazó 4. oldalának jobb felső sarkába kézzel írt feljegyzés szerint – április 25-én, tehát a minisztertanács ülése után egy nappal érkezett. Ugyanezen a napon érkezett az előterjesztést a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban is (MOL XIX–I–1–s–3017/1947.). Az ügy tárgyalásáról lásd a [26] 175. sz. jkv. 37. napirendi pontját.

⁷³ A 45 049/1947. VKM VI. üo. sz. előterjesztés indoklása szerint a *Szent-Györgyi Albert*

[58] 39.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Varsányi Endre kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Varsányi Endrének a VIII. fizetési osztályba való kinevezéséhez hozzájárult.⁷⁴

[59] 40.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti 60 089/1947. IX. számú javaslatát dr. Kertész György és társai kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁵

[60] 41.

[Dr. Ortutay Gyula] Vallás és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Platthy Gyulának a Teleki Pál Tudományos Intézethez való átengedése, illetve meghosszabbítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hat hónap időtartamra hozzájárult.⁷⁶

---

vezetése alatt álló intézet nagyjelentőségű munkásságának további folyamatos végzéséhez feltétlenül szükség volt még két tudományos munkatárs alkalmazására.

⁷⁴ Az 58 950/1947. VKM VI. üo. sz. előterjesztés szerint *Varsányi Endre* (1894–?) teológiai és jogi végzettséggel rendelkezett. Az I. világháború, majd a Tanácsköztársaság idején katonaként huzamosabb ideig a fronton szolgált. Súlyos sebesülése miatt rokkanttá nyilvánították, és 1919 júniusában kinevezték a budapesti tudományegyetemi könyvtárhoz szakdíjnoknak. 1919 augusztusában politikai okokból elbocsátották. A javaslat e sérelem jóvátételét célozta.

⁷⁵ A 60 089/1947. VKM IX. üo. sz. előterjesztés különböző sportintézményeknél és sportszervezeteknél dolgozó, összesen 14 szerződéses alkalmazott kinevezését javasolta. Közülük két személyt a VI., egy személyt a VIII., egyet pedig a IX. fizetési osztályba, a többieket ennél alacsonyabb besorolású munkakörben kívánták alkalmazni. – A magasabb besorolásúak: *dr. Kertész György* (1898–?) 1926-ban szerzett orvosi oklevelet, és 1942-ig orvosi gyakorlatot folytatott. 1942-től katonai szolgálatot teljesített, majd munkaszolgálatra hívták be. 1945-ben bekapcsolódott a sportolók orvosi ellátásába. Az előterjesztés idején a Magyar Sportorvosi Tanács titkára volt. *Frankó Mihály* (1889–?) technológiai ipari tanfolyamot végzett. 1945-ben megbízást kapott a Sportszarnok ügyeinek vitelére, amely munkakörben — az előterjesztés szerint — eredményes munkát végzett. *Tary Gizella* (1884–?) színiiskolai végzettséggel rendelkezett. 1924-ben a párizsi olimpián a női törvívásban hatodik helyezést ért el. Az előterjesztés idején a vívóutánpótlás oktatómestere volt. *Takács István* (1915–?) kereskedelmi érettségivel rendelkezett, több sportlapnál dolgozott. Testnevelési felügyelővé javasolta a miniszter kinevezni.

⁷⁶ Az 50 450/1947. VKM VI. üo. sz. előterjesztés utalt arra, hogy *Platthy Gyula* földművelésügyi minisztériumi miniszteri osztálytanácsos a külügyminiszter kezdeményezésére 1946 februárja óta dolgozott a Teleki Pál Tudományos Intézetben azzal a feladattal, hogy a békeszerződés előkészítésével összefüggésben a Felvidékre vonatkozó gazdasági adatgyűjtést, illetve elemzést végezze. Miután kinevezése az intézet státusába nem volt lehetséges, ugyanakkor a feldolgozó munkát még nem fejezte be, a miniszter az átengedés hat hónappal való meghosszabbítását kérte.

[61] 42.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Rudnay Gyula képzőművészeti főiskolai tanár időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁷

[62] 43.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Laziczius Gyula egy. ny. r. tanár időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁸

[63] 44.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Lakosy Boldizsár rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁹

[64] 45.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 7. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸⁰

[65] 46.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Dauner János rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸¹

---

⁷⁷ A 46 355/1947. VKM VII. sz. előterjesztés, hivatkozva arra, hogy Rudnay Gyula (1878–1957) festőművész, főiskolai tanár betöltötte a 65. életévét és kérte nyugdíjazását, javasolta a Képzőművészeti Főiskolára 1922-ben történt kinevezését megelőzően szabadpályán eltöltött 15 évének a szolgálati időbe való beszámítását.

⁷⁸ A 34 222/1947. VKM VI. sz. előterjesztés szerint Laziczius Gyula (1896–1957) nyelvész, egyetemi tanár 1922-től 1932-ig politikai okokból állami állást nem kapott. A miniszter kezdeményezte ennek az időszaknak a beszámítását szolgálati idejébe.

⁷⁹ A 47 755/1947. VKM IV. a. ü. sz. előterjesztés szerint Lakosy Boldizsár (1880–?) győrújvárosi római katolikus tanítót a Tanácsköztársaság után állásából elbocsátották. A miniszter javasolta számára a VII. fizetési osztálynak megfelelő nyugdíj megállapítását.

⁸⁰ A napirendről levett 51 732/1947. VKM VI. ü. sz. előterjesztés dr. Schulhof Ödön (1896–?) kórházi főorvos 1919–1945 között közszolgálaton kívül töltött idejének beszámítására vonatkozott. Nevezett a budapesti tudományegyetem I. sz. belklinikáján betöltött gyakornoki állásából politikai okok miatt bocsátották el. Az előterjesztés azonban részletesebb ismertetést erről nem tartalmazott.

⁸¹ A 46 403/1947. VKM IV. ü. sz. előterjesztés szerint Dauner János (1888–?) Etyeken volt római katolikus tanító és a Tanácsköztársaság alatti magatartása miatt érte hátrány.

[24] 173. 1947. április 24.

[66] 47.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Lichtschein Simon rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸²

[67] 48.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 11. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸³

[68] 49.

[Ortutay] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti 57 963/1947. sz. javaslatát 49 okleveles tanító részére az állami népiskolai tanítók létszámába új állások szervezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁴

⁸² A 44 051/1947. VKM IV. sz. előterjesztés szerint *Lichtschein Simon* állami tanító 1919-ben Dunapatajon teljesített szolgálatot, ahonnan a Tanácsköztársaság alatti magatartása miatt el kellett menekülnie. Az előterjesztés mellett található átirat szerint az Igazságügyminisztérium az előterjesztést – a hiányos adatközlés miatt – elutasításra javasolta. Meg kell jegyezni, hogy a tanító nevét az előterjesztésben és az Igazságügyminisztérium átiratában következetesen a fenti formában írták, ugyanakkor az előterjesztéseket tartalmazó borítólapon és a jegyzőkönyvben „Lichtenstein Simon” olvasható. A jegyzőkönyv szövegét az előterjesztésnek megfelelően javítottuk.

⁸³ A napirendről levett 49 121/1947. VKM VI. a. üo. sz. előterjesztés egy orvostanhallgató szigorlatának a köztársasági elnök által kegyelmi úton való elismerését kezdeményezte. *Bochánszky Ferenc* a kolozsvári tudományegyetem orvostudományi karán kezdte meg tanulmányait, majd azokat a háborús események folytán 1944 őszén Budapesten folytatta. II. és III. szigorlatát azonban nem a budapesti tudományegyetem szigorlati bizottságai előtt, hanem a jogszabályellenesen Budapesten működött kolozsvári egyetemi szigorlati bizottságok előtt tette le, így azokat a budapesti egyetem orvostudományi kara nem ismerte el. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úgy vélte, hogy a hallgató önhibáján kívül került méltánytalan helyzetbe, és javasolta, hogy a minisztertanács tegyen előterjesztést a köztársasági elnökhöz a letett vizsgák kegyelmi úton való elismerésére. Az igazságügyminiszternek az előterjesztés mellett található terjedelmes véleménye azonban rámutatott arra, hogy a köztársasági elnök kegyelmezési joga az egyetemi önkormányzati hatóságok döntésének felülbírálására, és valamely vizsga érvényességének elismerésére nem terjed ki.

⁸⁴ Az ügy előzményéről lásd a [23] 172. sz. jkv. 77. napirendi pontját. A javaslat a Dolgozók Tanítóképző Intézetében végzett pedagógusok állásba helyezésére vonatkozott. Az 57 963/1947. VKM IV. sz. előterjesztés többek között az alábbi indoklást tartalmazta: „A szóban forgó tanítók, mint a demokratikus Magyarország dolgozói szerezték meg a tanítói képzést. [...] Feltétlenül biztosítani kívánom számukra az elhelyezkedési lehetőséget, hogy szellemiségüket minél tágabb körben sugározhassák szét a nevelők és az ifjúság között.” – A GF a minisztertanács említett előző ülésének határozata nyomán saját Titkárságának előterjesztése alapján tárgyalta a javaslatról. A GF új állások szervezését nem engedélyezte, de a jegyzőkönyv szerint „... a minisztertanács által eléje utalt ügyben úgy határoz, hogy a dolgozók tanítóképzőjében végzett 49 tanítónak a jelenleg üresedésben levő tanítói állásokra [történő] kinevezéséhez hozzájárul.” A GF előterjesztése szerint a VKM költségvetésében 192 állami tanítói állás volt betöltetlenül. Sze-

[69] 50.

[Ortutay] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti törvényjavaslatát az állami tankönyvek kiadása tárgyában. Igen sürgősen kell már intézkedni az új tankönyvek kiadásáról, mert meg kell indítani a munkálatokat. Az illető szakminiszterekkel még megbeszéli a szaktankönyvek kiadását részletesebben. Az új tankönyvek megírásánál a vallási és történeti érdekekre is tekintettel kell lenni. Egyelőre csak tankönyvekről van szó.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: sajnos nem tud hozzászólni egyáltalán a kérdéshez, mert nem látta a rendelettervezetet.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: kéri levenni a napirendről, mivel a munkáspárti vezetők eltávoztak, s egy ilyen nagyfontosságú kérdést az ő jelenlétük nélkül nem lehet megtárgyalni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: a törvényjavaslat politikai szempontokat nem érint.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: akkor sem vállalhatja a miniszterelnök egyedül érte a felelősséget.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: azt javasolja, hogy a minisztertanács elvben fogadja el, mert különben a kultuszminiszter nem fog megfelelő hitelt kapni a tankönyvek kiadásához, s el fognak késni vele.

[Nagy] *Miniszterelnök*: A Gazdasági Főtanács ettől függetlenül megszavazhatja a szükséges összeget a tankönyvek kiadásához, mert erre mindenképpen szükség van.

[Ortutay] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: még csak azt kéri, hogy ne a Nemzeti Bankon keresztül történjék a hitelfolyósítás, mert akkor kétszeres teherrel sújtják a könyveket.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: a reálkönyvek nem fontosak, és legkevésbé érdekli a matematikai és fizikai könyv. Lényeges könyvek a történelem, magyar irodalom, olvasókönyv, földrajzkönyv.

[Bárános] *Földművelésügyi miniszter*: a cél az, hogy olcsó könyveket adjunk ki.

[Nagy] *Miniszterelnök*: főleg azt kell olcsóbbá tenni, melyet mindenki használ.

---

rinte a minisztérium erre kivétel nélkül vándortanítókat kívánt alkalmazni. A Főtanács határozata szerint azonban a 49 fős esetleges létszámemelésről majd a következő évi költségvetés tárgyalása során lehet dönten. (MOL XIX–A–10–Stab. XLI. ülés, 1947. április 23., 5. pont.) – A vallás- és közoktatásügyi miniszter ennek ellenére változatlan szöveggel terjesztette minisztertanács elé az előzőleg napirendről levett javaslatát, amely ennek nyomán – a jegyzőkönyv szövege szerint – kifejezetten az új állások létesítéséről döntött. Ebben közrejátszhatott, hogy a 8 osztályos általános iskolai rendszerre való áttérés következtében az országban jelentős tanárhiány volt, és ezért a pedagógusok létszámát folyamatosan növelni kellett. (Bővebben lásd: FORRÁSOK, III. 43–47 és 739–742.)

A Dolgozók Tanítóképző Intézetének létesítéséről és működésének szabályozásáról a 11 130/1945. ME sz. r. (MK november 27., 186. sz.) végrehajtása tárgyában kiadott 19 100/1946. VKM sz. r. (MK február 10., 34. sz.) 20–22. §-a rendelkezett. Lásd: TZ MT. JKV., a [3] 70. sz. jkv. [36] napirendi pontját és d) mellékletét.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: itt nem csak anyagi vonatkozásról, hanem arról van szó, hogy demokratikus könyveket adjunk ki.

[Ortutay] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: arra akar még rámutatni, hogy az Igazságügy Minisztériumtól kaptak egy észrevételt, hogy a javaslat törvénytelen.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: ezt azonban visszavonja, mert törvény nem lehet törvénytelen. Azonban arra hívja fel a figyelmet, hogy az állami iskolákon kívül a felekezeti iskolákra is minden pontra nézve dolgozzák ki azt a lehetőséget, amely átmenetileg lehetővé teszi, hogy egy-egy tantárgyra vonatkozólag ne érvényesítsük a törvény szankcióit.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: azt szeretné, ha vonatkozna mindenre, azonban szeptember 1-ig gyakorlatilag ez már nem valósítható meg, tehát elsősorban a fontosabb könyveket kell elkészíteni.

[Rajk] *Belügyminiszter*: be lehet akkor venni, hogy egyes tankönyveknél átmenetileg használható a régi.

[Nagy] *Miniszterelnök*: ebben a pillanatban a fakultatív hitoktatás körül reméljük a békésebb elintézést is. Tehát most ne folyjunk bele egy olyan vitaanyagba, amit a nélkül is el lehet intézni. Szeptember 1-ig egy olyan törvényt csinálni nem lehet, amely minden tekintetben kielégítő volna. Javasolja a következő minisztertanács elé hozni, a költséget azonban mindenképpen meg kell kérni.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: a történelemben és irodalomban sem tudunk megegyezni.

[Ortutay] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: két egyházzal folytatott tárgyalásokat. A katolikus egyházzal azonban semmi néven nevezendő megállapodásra nem tudtak jutni, mert mereven elzárkóztak az ilyen irányú tárgyalásoktól. A református és lutheránus egyház képviselőivel folytatott tárgyalások alkalmával kiderült, hogy ők is ellenzik, ha megvonjuk a tankönyvek szabad használatát. Nem tettek semmiféle néven nevezendő kötelezettséget arra, hogy hajlandók elfogadni, ha mi egy külön füzetet illesztünk a tankönyvekhez. Tehát a kérdésben most már világosan és tisztán kell beszélni. Kerülni kell a harcot a fakultatív oktatásnál. Azonban nem várhat ezzel a kérdéssel tovább.

Minisztertanács kimondja, hogy az állami tankönyvek kiadását szükségesnek tartja, s az elvi hozzájárulást a szükséges összegek folyósításához megadja. Felhívta a vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy részletes előterjesztését a törvényjavaslatra nézve a legközelebbi minisztertanácsra terjessze elő.⁸⁵

⁸⁵ A tankönyvkiadás egységesítésére – tulajdonképpen államosítására – való törekvés már 1945-ben felvetődött, és azóta is folyamatosan foglalkoztatta az iskolafenntartókat és a politikai élet szereplőit. Formailag a 8 osztályos általános iskola megszervezésével és az oktatás szellemének demokratizálásával indokolták, valójában azonban az oktatás tartalmi (világnézeti és politikai) ellenőrzése és egységesítése volt a cél. Az ügy közvetlen előzményét jelentette,

[70] 51.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Szulyovszky Zoltán külkereskedelmi titkár soron kívüli előléptetése tárgyában.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: igen rossz munkaerő és reakciók.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: eddig panasz nem merült fel ellene és az igazolása is simán folyt le. Azóta sem kapott olyan értesítést, ami sértő lenne magatartására vonatkozólag.

[Nagy] *Miniszterelnök*: ezt a kinevezést a Kisgazdapárt kérte.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: nem principiális kérdés, mert nem túl magas állásba kerül, csak [az] információt közölte, de különben nem ellenzi.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁶

[71] 52.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: bejelenti, hogy dr. Salusinszky István a Magyar Nemzeti Bank felülvizsgálója, mint a Moszkvába induló magyar delegáció titkára a mai napon felkereste Inozencev urat a Szovjetunió magyarországi kereskedelmi képviselőjének helyettes vezetőjét és átadta az ő saját azon tartalmú levelét, amely a folyó hó 29-én, kedden Moszkvába induló 20 magyar delegátus nevét tartalmazza. Inozencev azt a kérdést intézte hozzá, vajon a levélben megjelölt delegátusok teljes felhatal-

hogy az 1947. március 4-én tartott pártközi értekezlet a demokratikus pártok képviselőiből álló albizottságot küldött ki az oktatásügygel kapcsolatos kérdések (az általános iskola teljes kiépítése, egységes állami tankönyvek kiadása, fakultatív hitoktatás stb.) megvitatására és egységes javaslatok kidolgozására. Az albizottság javaslatait a pártközi értekezlet 1947. március 6-án elfogadta. Ebben a tankönyvekre vonatkozó 3. pont a következőképpen szólt: „A nemzeti nevelés egységes demokratikus szellemének biztosítása érdekében az általános, közép-, középfokú és szakiskolákban egységes állami tankönyvek szükségesek, amelyeknek kiadása az állam feladata és kizárólagos joga. Nem érinti ez a rendelkezés az egyes vallásfelekezetek hittankönyveit, amelyeket csak a demokrácia védelme szempontjából ellenőriz a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium.” (PÁRTKÖZI ÉRT. 465–484.)

A vallás- és közoktatásügyi miniszter a 2893/1947. eln. számú, 1947. április 22-én keltezett levelével küldte meg a Miniszterelnökségnek „az iskolai tankönyvek használatáról” szóló, három paragrafusból álló törvénytervezetet és az ahhoz kapcsolódó indoklást. Levelében utalt arra, hogy „ebben a kérdésben a kormánykoalícióban részt vevő politikai pártok egyetértenek”. A törvénytervezet szövegét és a jegyzőkönyv mellett szintén megtalálható indoklást közli: FORRÁSOK, III. 615–617.

Nagy Ferenc kormányának időszakában a törvényjavaslat ismételt tárgyalására már nem tértek vissza. Arra a Dinnyés-kormány idején került sor, de a parlament elé nem terjesztették. (Lásd: DL MT. jkv. az [1] 181. sz. jkv. 4., a [3] 183. sz. jkv. 37. valamint a [21] 201. sz. jkv. 33. napirendi pontját.) Az Állami Tankönyvkiadó Vállalat megszervezésére és az egységes állami tankönyvek kiadására csak 1948-ban, illetve az ezt követő években került sor.

⁸⁶ Az 1671/1947. KSzE Eln. fő. sz. előterjesztés szerint dr. Szulyovszky Zoltán (1912–?) államtudományi doktorátussal rendelkezett. 1940-ben kezdte szolgálatát a Magyar Külkereskedelmi Hivatalnál. 1945 után ennek jogutódánál, a Magyar Külkereskedelmi Igazgatóságnál az egyik osztály vezetője volt. A miniszter a VI. fizetési osztályba külkereskedelmi tanácsossá javasolta soron kívül kinevezni. Az indoklásban megemlítette azt is, hogy nevezett részt vett a fegyveres ellenállási mozgalomban.

mazással rendelkeznek-e az összes kérdéseknek, vagy[is] 1) a magyar–szovjet kereskedelmi kapcsolatoknak, 2) a potsdami határozatokkal kapcsolatos magyarországi német javakra vonatkozó kérdéseknek; 3) a magyarországi magyar–szovjet vegyesvállalatok jogállásával kapcsolatos problémáknak és 4) a magyarországi szovjet érdekeltségek nyereségtransfer kérdésének le-tárgyalására.⁸⁷ Erre a kérdésre a delegáció titkára azt válaszolta, hogy a kereskedelem- és szövetkezeti minisztertől csupán a levél átadására, illetve a 29-én indulni szándékozó delegáció névsorának közlésére kapott utasítást. Inocenzev ezzel kapcsolatban kéri a kereskedelem- és szövetkezetügyi minisztert, hogy a fent említett kérdésre írásban, vagy szóban mielőbb adjon választ. Álláspontja szerint a fenti négy kérdés csupán egymással összefüggésben tárgyalható, és ezért ő a megküldött névjegyzéket mindaddig nem továbbíthatja Moszkvába, és így a tárgyalások megkezdésére mindaddig nem kerülhet sor, míg kérdéseire pozitív választ nem kap, vagy a magyar kormány pótlólag meg nem nevezi azon megbízottait, akik a 2–4 alatti kérdésekben való tárgyalásra is megfelelő meghatalmazással bírnak. A Szovjetunió kereskedelmi képviselőjének helyettes vezetője még megjegyezte azt is, hogy a szovjet kormány nem emelte kifogást az ellen, ha folyó hó 29-én csupán a Rónai miniszter levelében felsorolt magyar delegáció indulna út-nak, és amennyiben ezek a delegátusok az összes kérdésekben való tárgya-lásra nem rendelkeznek meghatalmazással, a 2–4 alatti kérdések megtár-gyalására meghatalmazott magyar delegátusok a későbbi, de nem távoli időben — május 1-i ünnep után következő hetet említette — csatlakoznának a 29-én induló magyar delegációhoz. Ebben az esetben azonban Inocenzev úr kéri, hogy a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter már most legyen szíves tudomására hozni az ez ügyben kiküldendő magyar delegátusok név-sorát, és indulásának előrelátható időpontját. Az indulás időpontjának kö-zelségére való tekintettel a szövetkezetügyi miniszter válaszát még a mai nap folyamán kérte. Ez a szóbeli közlés azt jelenti, hogy a kereskedelmi tár-gyalások sem indulhatnak meg addig, amíg a Potsdami Egyezmény és az ezzel kapcsolatos kérdésekre felhatalmazást nem kapnak. Tehát junctimba hozták az oroszok ezeket a kérdéseket, a kereskedelmi tárgyalások megin-dulása pedig végtelenül fontos számunkra. Azt javasolja, hogy a másik kér-dés tárgyalására is küldjön ki a kormány delegációt úgy, hogy ne túl későn érkezzen ki Moszkvába.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: a felvetett kérdésben tájékoztatást kíván adni. Most ott állunk, hogy a januárban elindult tárgyalásokat Moszkvában kel-

⁸⁷ A Szovjetunióval szembeni jóvátétel teljesítésével, illetve a német javak átadásával, va-lamint az ennek nyomán létrejött magyar–szovjet vegyes vállalatok működési feltételeivel kapcsolatos vitás kérdések 1945 nyara óta rendszeresen szerepeltek a minisztertanács napi-rendjén. Az ügy közvetlen előzményéről lásd e kötetben a [8] 157. sz. jkv. 20. napirendi pontját valamint az ahhoz tartozó jegyzeteket és mellékleteket, a [12] 161. sz. jkv. 121. napirendi pontját és g)–h) mellékletét, valamint a [15] 164. sz. jkv. 37. napirendi pontját és b)–c) mellék-letét.

lene folytatni. A tárgyalások elején úgy látszott, hogy mintegy 2 millió dollár összegéről lesz szó a szovjet követelésekkel kapcsolatban. A pénzügyminiszter ennek megfelelően is kezelte az ügyet. Erről már írás is volt, de később visszament a megállapodás, mert az összeg nőttön-nőtt. A Dunai Repülőgépgyárral kapcsolatban később jelentették, hogy egyrészt mi lemondunk a békeszerződésben a Németországgal szembeni követeléseinkről, másrészt a tartozásaink, amelyek bennünket terhelnek Németországgal szemben azok megmaradtak. A potsdami szöveg az orosz fordítás szerint az „aktívákat” veszi alapul, az angol eredeti szövegben egy olyan szó van benne, amelyet üzleti és kereskedelmi könyvelési nyelven és a mindennapi nyelven is kétféleképpen lehet értelmezni. Mi ezt a tárgyalások során már szóvá tettük. A szovjet megbízottakat a maguk álláspontjától eltéríteni azonban nem lehetett. Az orosz szövegből indultak ki és ez vonult végig az egész tárgyalások alatt vezérfonálként. Tehát voltaképpen a főkönyv kettészakadt, a tartozások oldal elveszett és a másik oldal megmaradt, s a kettő közötti szaldó-alapot a tárgyalásoknál nem lehet figyelembe venni. Ma már 200 millió dollár a tárgyalások anyaga. Rendkívül fontos, hogy a magyar kormány a potsdami egyezményvel kapcsolatban világosan tudja, minek az alapján folynak a tárgyalások. Csak második sorban következik a kérdésnek az a része, amelyről már tárgyaltunk. Ezt is két részre lehet osztani: [egyrészt] amelyekre nézve a pengőösszegek megállapítást nyerjenek, és [másrészt] amit velünk szemben felhoztak [sic!]. A német hitelezők tartozásainak a kérdése, pl. a Weiss Manfréd és a Dunai [Repülő]Gépgyár cégeinél sincs még befejezve, időközben nyert értesülései szerint. A további főkérdés, hogy milyen kurzusalapon lesz elszámolva a tartozásunk. 11 fillérből indultunk ki, azután 44 fillérről tárgyaltunk, ami forint–fillérben értendő. A szovjet fél viszont 3 forint és 7 fillérral óhajtja a kurzus-alapot. Igen lényeges kérdések vannak még folyamatban, így pl. a szovjet vállalatok működése Magyarországon és az ezzel összefüggő kérdések. Eddig még mindég a szovjet fél álláspontja szerint tárgyaltunk, de nem tudja biztosan, hogy a potsdami határozatot külföldön hogyan kell értelmezni. Németországgal szemben fennálló tartozásainkat követelik, a másik oldalon viszont lemondottunk a mi követeléseinkről a békeszerződésben. Véleménye szerint a második delegációt feltétlenül a pénzügyminiszter kell, hogy vezesse.

[Nagy] *Miniszterelnök*: az iparügyi miniszter tájékoztatása, amelyet nagy részben már ismertünk⁸⁸, megerősíti Rónai miniszternek azt a kérését, hogy az általa vezetett delegáció csak a kereskedelmi ügyeket tárgyalja, és a további kérdések tárgyalására külön delegáció küldessék ki. Tudni kell nagyon a kérdést, és ebben a delegációban bent kell lenni azoknak, akik ebben eddig is tárgyaltak. Nagyon meg kell vizsgálni és tárgyalni, [hogy] a delegáció hogyan állíttassék össze.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: miután a megelőző tárgyalások elődje rész-

⁸⁸ Lásd a [15] 164. sz. jkv. 37. napirendi pontját és b) mellékletét.

vételével folytak, át kell még tanulmányoznia a kérdést.⁸⁹ Most a potsdami határozatok végrehajtásánál a szovjet fél arra az álláspontra helyezkedett, hogy itt — miután német érdekeltségeknek az átadásáról van szó, amelyek nem mennek ki az országból — tehát mindegy, hogy német, vagy szovjet tulajdonban vannak. Most azonban, hogy 200 millióra már felnövekedett tartozási összegekről van szó, és ellenköveteléseinket a békeszerződés nem engedi érvényesíteni, nem vitás, hogy vállalni kell bizonyos átértékelési alap mellett egy bizonyos összeget és azt kifizetni. A felvetett nagy összeg azonban egy újabb jóvátételnek nevezhető, s magyar tulajdonban lévő vállalatokat kell átadni. Rendkívül súlyosak ezek a követelések, és nézete szerint ezeknek a letárgyalása nem kizárólag és nem elsősorban pénzügyi természetű feladat. Feltétlenül vannak erős politikai vonatkozásai is. A kiküldendő delegáció összeállításánál a gazdasági vonalon kívül, és elsősorban, a politikai vonalat is megfelelően képviseltetni kell. Arra gondolt, hogy a delegációnak a vezetője vagy a miniszterelnök, vagy a külügyminiszter [legyen], és ebben az érdekelt szakminisztereken kívül nagyon célravezetőnek tartaná, ha Rákosi miniszterelnök-helyettes, vagy Gerő közlekedésügyi miniszter is részt vennének. Az ország egész jövőjére nézve olyan súlyos kihatásokkal járó problémának a megoldásáról van szó, hogy úgy politikai, mint gazdasági síkon elő kell mozdítani, és ugyanúgy kell az ezzel járó felelősséget is vállalni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: egy hozzávetőleges javaslat hangzott most el a delegáció összeállítására nézve. Elegendőnek tartja azonban válaszként közölni, hogy a magyar kormány ezeknek a kérdéseknek a tárgyalására külön delegációt küld ki.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: ezzel már operáltunk. Kértük, hogy míg az új pénzügyminiszter megismerkedik a problémával, halasszuk el a tárgyalásokat, azonban most már feltétlenül meg kell újból indítani.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: mindenekelőtt megállapítandó, hogy a potsdami határozat által elfogadottak a békeszerződésben is szerepelnek-e.⁹⁰ A moszkvai konferencia igazolta azt, hogy a két megegyezés között nagy ellen-

⁸⁹ Rác Jenő leköszönő pénzügyminiszter, aki az előző hónapokban – Bán Antallal együtt – magyar részről a tárgyalások egyik vezetője volt, 1947. április 10-én keltezett levelében, amelyet utódjához, illetve Bán Antal miniszterhez intézett, összefoglalta az utóbbi hónapokban Budapesten folytatott tárgyalások legfontosabb vitás kérdéseit, és rendelkezésükre bocsátotta az általa előkészített egyezménytervezeteket. A levelet a [25] 174. sz. jkv. a) mellékletében közöljük.

⁹⁰ A külügyminiszter kérdésfelvetésével kapcsolatban lásd a [8] 157. sz. jkv. b) mellékletét, amely a német vagyon átadása körüli értelmezésbeli differenciákat többek között a Potsdami Egyezmény orosz szövegének az angol és a német szövegtől eltérő, félremagyarázható szóhasználatára vezeti vissza. A békeszerződés 28. cikke rendelkezett arról, hogy „a Szovjetunió joga van a Magyarországon lévő s a németországi Ellenőrző Tanács által a Szovjetunióra átruházott minden német vagyonra...”. Ez tehát aktívákról és passzívákról nem szólt. A Szovjetunió viszont a kérdést mindvégig a szovjet és a magyar kormány ügyének tekintette, és elzárkózott attól, hogy a németországi Ellenőrző Tanács bármilyen formában beleszóljon a „német vagyon” fogalmának meghatározásába, vagy az egyes vagyontárgyak átadásáról való döntésbe.

tétek vannak, tehát reánk nézve nagyon kínos és kényes, viszont rendkívül súlyos problémáról van szó. Ha ez a követelés felvetődne és megmaradna, igényel-e ez a probléma parlamenti hozzájárulást, vagy sem?

[Ries] *Igazságügyminiszter*: a potsdami megállapodásnak akármilyen nyelven tett kitételét értelmezi is, megállapítható, hogy a vagyon nem jelenthet mást csak aktívát. Feltétlenül kell a Nemzetgyűlés hozzájárulása.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: de a békeszerződésben elvesztettük a követelési jogunkat.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: akkor viszont a németek is elvesztették velünk szembeni követelésüket.

[Nagy] *Miniszterelnök*: a vállalati követeléseknél mi csak olyan követelésekről mondtunk le, melyeknek nincsen ellenkövetése. Ha valamelyik államnak a németekkel szemben van követelése, akkor a békeszerződés szerint sem mondtunk le arról, hogy ezt kölcsönösen elszámoljuk. Csak önálló követéseinkről mondtunk le.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: amikor két vállalat áll egymással szemben, akkor ez érvényesíthető is. Ők a klíringet nem ismerik el a békeszerződés rendezése alapján, viszont van egy másik része a dolognak.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: a béketárgyaláson az oroszok voltak mellett, hogy ne kelljen lemondanunk ezekről a követelésekről.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: ezzel csak a beszámítást akarták megakadályozni.⁹¹

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: csakis a békeszerződés alapján lehetne ezt érvényesíteni. Hivatkozni kell a 28. §-ra, amely kimondja azt, hogy a potsdami szerződésen alapuló javak átruházásának csak a berlini Szövetséges Ellenőrző Bizottság határozata alapján van helye.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: azonban a békeszerződés megadja a módot minden vitás ügynek az eldöntésére.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: annyira lényegbevágónak tartja ezt a kérdést, hogy egy rendkívüli minisztertanácsot is megérdemelne a kérdés.

Minisztertanács a kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter által vezetett delegációt csak a kereskedelmi tárgyalások lefolytatására hatalmazta fel. A potsdami határozatokkal kapcsolatos, [a] magyarországi német javakra vonatkozó kérdéseknek, valamint a magyarországi magyar–szovjet vegyes vállalatok jogállásával kapcsolatos problémáknak, és a magyarországi szovjet érdekeltségek nyereség-transzfer kérdésének

⁹¹ A miniszterelnök, majd a közlekedésügyi és a külügyminiszter a békeszerződés 30. cikkének 4. bekezdésére utalt: „Magyarország a maga és a magyar állampolgárok nevében lemond minden, Németországgal és német állampolgárokkal szemben az 1945. évi május 8-i állapot szerint fennálló igényről, kivéve azokat, amelyek 1939. szeptember hó 1. előtt kötött szerződésekből és más elvállalt kötelezettségekből és ugyanazon időpont előtt szerzett jogokból folynak.” (Előzményéről és egyes kérdéseken a szövetséges hatalmak eltérő álláspontjáról lásd: NF MT. jkv. 1946, [45] 128. sz. jkv. 1. napirendi pontját és a) mellékletét. Lásd még: HALMOSY, 1985, 91., FULÓP, [1994], 122, 189.)

letárgyalására külön delegációt küld Moszkvába. Ez a delegáció legkésőbb május hó 15-ig elindul. A delegáció tagjait a folyó hó 28-án tartandó rendkívüli minisztertanács fogja kijelölni.⁹²

[72] 53.

[Rónai] *Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*: bejelenti, hogy folyó hó 29-én indul Moszkvába, távolléte idejére Bán iparügyi minisztert kérte fel helyettesítésére.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹³

[73] 54.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok vagy baloldali magatartás folytán elvesztett hűtőházak és baromfifeldolgozó telepek visszaszabcsátásának korlátozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁴

[74] 55.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát: Válaszadás a Schlachta Margit interpellációja tárgyában.

[Ortutay] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: hasonló esete van, mert egy összkormányhoz intézett, dr. Reicher képviselő által elmondott interpellációra válaszolnia kell. A maga részéről is minisztertanács elé fogja hozni az anyagot.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁵

---

⁹² A minisztertanács következő, rendkívüli ülését május 1-jén délután 6 órakor tartották, és a második napirendi pont keretében tértek vissza a kérdésre. Lásd a [25] 174. sz. jkv. 2. napirendi pontját és az ahhoz kapcsolódó mellékleteket.

⁹³ Lásd az előző napirendi pont határozatát.

⁹⁴ Előzményére lásd a [16] 165. sz. jegyzőkönyv 52. napirendi pontját és annak jegyzetét. A földművelésügyi miniszter akkor — a baromfiipar zavartalan működéséhez fűződő érdekekre, az általa produkált termékek exportjának jelentőségére, valamint a telepek egy részét birtokló szövetkezetek érdekeire hivatkozva — olyan rendelettervezetet terjesztett elő, amely túlnyomórészt tiltotta volna a fent említett javaknak az eredeti zsidó tulajdonosok részére való visszaszabcsátását, amennyiben annakidején adás-vétel útján kerültek ki tulajdonukból. Az igazságügyminiszter azonban a várható kedvezőtlen bel- és külföldi visszhangtól tartva ezt ellenezte.

Az igazságügyminiszter T. 913/1947. IM sz. előterjesztése az eredeti tulajdonosok és az 1945. után birtokban lévők szempontját úgy igyekezett összeegyeztetni, hogy csak azoknak a hűtőházaknak, illetve baromfifeldolgozó telepeknek a visszaszabcsátását rendelte el, amelyek értékének annakidején a kétharmad részét sem térítették meg. Amennyiben azonban az 1945 utáni használó földműves szövetkezet volt, az üzemet visszaadni nem kellett, csak a korábbi vásárlási összeg és az akkori tényleges érték közötti különbözetet kellett megfizetni. — Lásd az 5280/1947. ME sz. rendeletet, MK április 29., 96. sz.

⁹⁵ Ries István előterjesztésének és Ortutay Gyula bejelentésének egyik előzménye az volt,

[75] 56.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát dr. Márkus Ferenc és Péter Gyula hivatalos kiküldetése tárgyában Jugoszláviába.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁶

hogy a Nemzetgyűlés elnöke 1947. január 17-én átirattal fordult a miniszterelnökhöz, melyben jelezte, hogy a parlamentben addig 16 olyan interpelláció hangzott el, amelyre a kormány tagjai a házszabályban megállapított egy hónapos határidő lejárta ellenére még nem választottak. Két hónappal később Lévay Zoltán, a Szabadság Párt képviselője az interpellációs jog tiszteletben tartása tárgyában intézett interpellációt a miniszterelnökhöz. Az ő számítása szerint a Nemzetgyűlés megalakulásától 1947. március 12-éig 389 interpellációt jegyeztek be, amelyből 134-et töröltek, ténylegesen előterjesztettek 255-öt, ebből határidőn belül megválasztottak 15-öt, határidőn túl 203-at, és megválaszolatlan maradt 37. A miniszterelnök ezek nyomán ismételt felszólította a minisztereket, hogy az őket illető interpellációkra a választ adják meg. (MOL XIX-A-1-j-1947-III-2388., A kérdés átfogóbb ismertetéséről lásd: BARÁTH, 1991.)

A jegyzőkönyv mellett megtalálható Schlachta Margit interpellációjának és a miniszter válaszáinak másolata. Az interpelláció, amelyet a képviselő 1947. február 12-én intézett a miniszterhez és a kormányhoz, a házasságon kívül született gyermek jogállásáról szóló 1946. évi XXIX. tc. 22. §-ának azon előírását kifogásolta, hogy a házasságon kívül született gyermek esetében a születési anyakönyvbe az apa személyére vonatkozóan képzelt, tehát egyáltalán nem is létező személyt kellett beírni. (Schlachta Margit ezzel kapcsolatos felszólalásait lásd: NN 1945–1947, IV. kötet 74. ülés, 347–349., 385., 387–389., 393–394., 396–398.; uo. V. kötet 94. ülés 433–434. oldal.) A miniszter válaszában egyrészt kifejtette, hogy a korábbi jogszabályok is tartalmaztak olyan előírásokat, amelyek alapján az anyakönyvbe valótlán adatokat kellett beírni, másrészt kifejtette, hogy ez a rendelkezés azt a célt szolgálta, hogy a házasságon kívül született gyermek másokkal való érintkezésében ne legyen kénytelen egész életén keresztül születése szerencsétlen körülményeit érezni. Az igazságügyminiszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon a Miniszterelnökség munkatársa által rögzített feljegyzés szerint a miniszter a választ azért mutatta be a minisztertanácsnak, mert kifejezetten kérték, hogy a válasz egyben a kormány nevében is reagáljon Schlachta Margit felvetésére.

Reicher Endre pártonkívüli képviselő a Nemzetgyűlés április 16-i ülésén intézett interpellációt Ortutay Gyula miniszterhez, amelyben a fakultatív vallásoktatás bevezetésének előkészítésével kapcsolatban kiadott rendelkezését bírálta. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ugyanis utasította a tanfelügyelőket, hogy tartsanak erről a kérdéstről előadásokat az egyes iskolákban a diákok és a szülők részére. Azokat azonban túlnyomórészt nem sikerült megnyerniük, sőt tiltakozó megmozdulásokat szerveztek és a tervezett rendelkezést ellenző határozataikat a miniszterhez is eljuttatták. Erre Ortutay miniszter egy újabb rendeletben felszólította az iskolák igazgatóit, hogy akadályozzák meg a szülők és diákok ezzel kapcsolatos gyűléseinek megtartását az iskolában és akadályozzák meg a fakultatív hitoktatás elleni véleménnyilvánítást. A képviselő a következő mondatokkal fejezte be felszólalását: „Egyedülálló a magyar politika történetében, hogy valaki egy miniszteri széklet elfoglalhasson egy párt képviselőtében akkor, amikor a párt tagjainak óriási többségének osztatlan ellenszenvét élvezzi.” (NN 1945–1947, VII. köt. 123. ülés, 1947. április 16., 624–628. old.) – Ortutay Gyula, ismereteink szerint nem válaszolt az interpellációra. Dinnyés Lajos miniszterelnök, kormánya megalakulását követően kérte, hogy a Nemzetgyűlés az addig elhangzott, és még meg nem válaszolt interpellációkat törölje. (BARÁTH, 1991.)

Schlachta és Reicher felszólalásait az kapcsolata össze, hogy mindketten a magyar közérkölcsökkel és a demokráciával össze nem egyeztethető kormányzati magatartást, és a közvélemény figyelmen kívül hagyását bírálták.

⁹⁶ A 20 988/1947. IM VII. sz. előterjesztés szerint a minisztérium két munkatársa a jugoszláv kormány által felajánlott, és Magyarország részére kiszolgáltatandó telekkönyvi és birtokrendezési iratanyag átvétele és hazaszállítása céljából utazott Jugoszláviába.

[76] 57.

[Ries] Igazságügyminiszter: bejelenti, hogy javaslatát Somogyi Ödönnek a Kúria másodelnökévé való kinevezése tárgyában a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹⁷

[77] 58.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: bejelenti, hogy a tárgy[sorozat]ban szereplő, a közszolgálati alkalmazottak mellékfoglalkozásának szabályozása tárgyában készített előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹⁸

[78] 59.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a jövedelem-többlet-adóról szóló 2500/1947. ME sz. rendelet kiegészítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁹

⁹⁷ A javaslat az előzetes napirendi jegyzékben nem szerepelt. A 7689/1947. IM E. sz. előterjesztés nincs a jegyzőkönyv mellett, de a VKM iratanyagában megtalálható (MOL XIX-I-1-s-2948/1947.). Előterjesztésében a miniszter utalt arra, hogy a tisztség dr. Isaák Gyula kúriai másodelnök 1947. március 3-án bekövetkezett halálával üresedett meg. Az előterjesztés indoklása szerint dr. Somogyi Ödön (1896–1951) 1918-ban szerzett jogtudományi doktorátust, 1918 októberében kezdte szolgálatát az Igazságügy Minisztériumban, 1919-ben az Igazságügyi Népbiztosság személyzeti osztályát vezette. Politikai szerepléséért állásából elbocsátották és börtönbüntetésre ítélték. 1930-ban letette az egységes bírói és ügyvédi vizgát, ugyanebben az évben az ügyvédi kamara tagja lett. 1932-től a Szociáldemokrata Párt központi ügyésze volt. 1945. augusztus 28-án nevezték ki kúriai tanácselnökké.

⁹⁸ Előzményéről lásd a [23] 172. sz. jkv. 10. napirendi pontját. A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 10 539/1946. PM II. sz., 1947. április 15-én keltezett előterjesztés, a rendelettervezet, valamint az igazságügyminiszter, továbbá a közlekedésügyi és a közellátásügyi miniszter átirata. Az előterjesztés utalt arra, hogy a rendelettervezet a GF kezdeményezésére készült, célja pedig az volt, hogy megakadályozza a köz- és magánszféra összefonódását, azaz, hogy a közszolgálati alkalmazottak hivatali feladatkörükkel össze nem egyeztethető megbízást vállalhassanak. – A javaslatot Nagy Ferenc kormányának időszakában már nem tűzték többé napirendre.

⁹⁹ Az ügy előzményeire, és a néhány hónappal korábban bevezetett adóra lásd e kötetben a [12] 161. sz. jkv. 52. napirendi pontját és annak jegyzetét. A előterjesztés már az előző ülés napirendjén is szerepelt, de a miniszter akkor tárgyalás nélkül visszavonta ([23] 172. sz. jkv. 11. napirendi pont).

A 92 830/1947. PM VII. sz. előterjesztés szerint – amely az előző ülés jegyzőkönyve mellett található – a jövedelem-többlet-adóról szóló 2500/1947. (MK 48. sz.) rendeletet az adózók széles rétegei nagy nyugtalansággal fogadták, mert az a havi 4000 Ft-on felüli jövedelmek 75%-os adóztatását írta elő, ami az érdekképviseltek szerint is a gazdasági élet súlyos megrázkódtatását, a vállalkozói kedv elsorvadását, a beruházások csökkenését eredményezte volna. Ezért a miniszter a háború alatt elpusztult berendezések pótlására fordított összeg, illetve a forgó vagyon 5%-át meg nem haladó gyarapodás adómentessé tételét tervezte. A javaslatról a GF két alkalommal is tárgyal (MOL XIX-A-10 Stab. XXXIX. ülés, 1947. április 2., 40., illetve XL. ülés, 1947. április 16., 49. pont), és csak részben fogadta el azt: mindössze az adó mérsékléséhez

[79] 60.

[Nyarádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát az 1910/1947. ME sz. rendeletben megállapított határidők újabb meghosszabbítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁰⁰

[80] 61.

[Nyarádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a Magyar Nemzeti Bankkal „Kiegészítő Megállapodás” megkötése tárgyában a váltóleszámitó-lási kamatjövedelem egy részének az állam javára történő átengedése foly-tán.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult. Határozatilag kimon-dotta, hogy a váltóleszámitó-lási kamatjövedelem ismertetett részének az állam javára történő átengedése nem ütközik a Magyar Nemzeti Bank alapszabályai 50. cikkében foglalt tilalomba.¹⁰¹

[81] 62.

[Nyarádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a dohányjövédék által budapesti gépi fermentáló üzem céljára megszerzett Filtex gyártelep ellen-értékének kiszolgáltatása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰²

---

járult hozzá, azaz a kiadott rendelet szerint a szóban forgó tételeket nem 75%-os hanem 25%-os adóval terhelték meg. – Lásd az 5410/1947. ME sz. rendeletet, MK május 1., 98. sz.

¹⁰⁰ A jegyzőkönyvben hivatkozott rendelet „az állammal, az állami üzemekkel és az állami érdekeltségű vállalatokkal szemben a német megszállás megszűnése és 1946. július 28. között keletkezett, magánjogi jogcímen alapuló követelések bejelentésére” vonatkozott. – Az előter-jesztés alapján kiadott 5200/1947. ME sz. r. (MK május 1., 98. sz.) a bejelentési határidőt 1947. június 30-áig hosszabbította meg.

¹⁰¹ A pénzügyminiszter 86 513/1947. PM IV. c. sz. előterjesztése utalt arra, hogy az „alapsza-bályok 50. cikke kimondja, hogy az állam, a törvényhatóságok, a városok és a községek a bank eszközeit egyáltalán, tehát sem közvetve, sem közvetlenül nem vehetik igénybe anélkül, hogy a felvett bankjegyek ellenértékét aranyban vagy devizában egyidejűleg nem szolgáltatják.” Ez a tilalom azért nem vonatkozik a tervezett átengedésre — folytatódott az előterjesztés —, „mert az átengedés nem hitel formájában történik. Az államnak a váltóleszámitási kamatjövedelem-ben való részesedését indokolja az a körülmény is, hogy a leszámítási kamatláb megállapítása állami elhatározás következménye, tehát a Magyar Nemzeti Bank csakis ily módon juthat jö-vedelemhez anélkül, hogy annak megszerzése tekintetében anyagi áldozatot vagy felelősséget kellene vállalnia. Ily körülmények között joggal kérhet tehát az állam abból a jövedelemből részesedést, amelyet elsősorban az állami hatalom biztosított a Bank számára.”

¹⁰² A 36 580/1947. PM XIII. o. sz. előterjesztés részletesen ismerteti a budapesti új dohánygyár létesítésének indokait, és azt a bonyolult pénzügyi konstrukciót, ahogyan erre a célra az ere-detileg pamutfeldolgozó üzemnek épült Filtex gyártelepet megvásárolták. Az igényelt összeg 5 197 500 Ft. volt.

[24] 173. 1947. április 24.

[82] 63.

[Nyarádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát a Magyar Külforgalmi Rt, újabb fenyőgyanta behozatalával, valamint dán szardínia és textilnyomó festék behozatalával kapcsolatos állami kezességvállalás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰³

[83] 64.

[Nyarádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát az amerikai hadianyag-felesleg felvásárlási kölcsön keretében 75 000 dollárnak megfelelő forintösszeg kiutalása tárgyában az USA-kormány meghatalmazottja részére.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰⁴

[84] 65.

[Nyarádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát Ráday Iván miniszteri tanácsos időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰⁵

[85] 66.

[Nyarádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti javaslatát Füzesséry József rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰⁶

[86] 67.

[Nyarádi] Pénzügyminiszter: előterjeszti 86 830/1947. számú javaslatát az amerikai pamutkölcsönre vonatkozó magyar kormánynyilatkozat aláírása tárgyában.

[Rónai] Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter: minden külkereskedelmi tevékenységgel kapcsolatban kéri a kereskedelemügyi miniszter vé-

---

¹⁰³ A 81 778/1947. PM IV. sz. előterjesztés szerint összesen 1 138 589 Ft összegű kezességvállalásra azért volt szükség, mert a vállalat anyagi erejét jóval meghaladta az általa lebonyolított nagymérvű importtevékenység.

¹⁰⁴ Előzményéről lásd a [23] 172. sz. jkv 20. napirendi pontját és a) mellékletét. A kölcsön törlesztéseként – bizonyos összeghatárig – az Egyesült Államok kormánya jogosult volt magyarországi költségeinek fedezésére magyar pénzben vagy magyarországi vagyontárgyakban bármikor törlesztést igényelni.

¹⁰⁵ A 67 880/1947. PM XIV. sz. előterjesztés szerint Ráday Iván 1898-tól 1946-ig a Légrády nyomda alkalmazottja volt. 1946. január 16-ával nevezték ki a Magyar Államnyomda igazgatójává (TZ MT. jkv., [12] 79. sz. jkv. 16. napirendi pont). A miniszter a közszolgálatba lépését megelőző időszakból húsz év beszámítását javasolta.

¹⁰⁶ A 186 080/1947. PM XVI. sz. előterjesztés szerint Füzesséry József (1903–?) 1926-tól Csehszlovákiában adóhivatali tisztviselő volt. 1938-ban – szociáldemokrata párttagsága miatt – a magyar hatóságok nem igazolták, és a magyar állami szolgálatba nem vették át.

leményét is kikérni. Lehetetlen állapot, hogy vállalatok külkereskedelmi tevékenységet folytassanak, amelyről neki nincsen tudomása.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: ezt elrendeli.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰⁷

[87] 68.

[Mihályfi] Tájékoztatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát az MTI részére 80 000 forint folyósítása tárgyában idegen nyelvű lapok megjelenítésére céljára.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: javasolja GF elé utalni, mert igen nagy összegről van szó.

Minisztertanács az előterjesztéshez elvileg hozzájárult. A részletek kivizsgálása végett az előterjesztést a Gazdasági Főtanács elé utalta.¹⁰⁸

Minisztertanács délután ¼ órakor ért véget.

K. m. f.

Bojta Ernő

Géppel írt tisztazat, a jegyzőkönyvet vezető Bojta Ernő Béla saját kezű aláírásával. A miniszterelnök a jegyzőkönyvet nem írta alá. A miniszterek és államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolása mellett látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet, Gyöngyösi János, Rajk László, Rónai Sándor, Ries István és Balogh István aláírása azonban hiányzik a jegyzőkönyvről. Vas Zoltán neve nem szerepel a felsorolásban, így aláírása sem található a jegyzőkönyvön, bár ismételten felszólalt az ülésen.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 4–24, 26–30, 32–37, 40, 42–43, [46]–[51], [53]–[55], [57]–[70], [73]–[75], [77], [79]–[82] és a [84]–[86] sz. napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

¹⁰⁷ Előzményéről lásd elsősorban a [11] 162. sz. jkv. [42], továbbá a [22] 171. sz. jkv. 36. napirendi pontját és jegyzetét.

Az Export–Import Bank által magyarországi textilgyárak részére biztosított 7 millió dollár összegű hitel 8000 tonna, kizárólag amerikai származású pamut vásárlását tette lehetővé. A hitel pénzügyi lebonyolítását magyar részről a Magyar Általános Hitelbank Rt. és a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank Rt. végezte, és a hitelért a magyar állam kezességet vállalt. A kormánynyilatkozat aláírására Szegedy-Maszák Aladár washingtoni követet hatalmazták fel. A javaslatról a GF az előző napon tárgyalt, és azt jóváhagyta (MOL XIX–A–10. Stab. XL. ülés, 1947. április 23., 13. pont). Így bizonyos fokig érthetetlen a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter megjegyzése.

¹⁰⁸ A GF Nagy Ferenc kormánya idején a kérdéstről nem tárgyalt.

[24] 173. 1947. április 24.

A [24] 163. sz. jkv. a) melléklete a 6. napirendi ponthoz

[Millok Sándor hazahozatali kormánybiztos jelentése hivatalának felszámolásával kapcsolatos nyugati útjáról, és az ottani katonai hatóságokkal folytatott megbeszéléseiről]

Hazahozatali Kormánybiztosság
Budapest, 1947. április 23.

Miniszterelnök Úr

Miniszterelnök Úr kívánságára és az amerikai katonai hatóságok óhajára hivatalom felszámolása alkalmával, részben a még hátralévő problémák megbeszélése, részben pedig a hazahozatali ügyek újabb intézőinek bevezetésére Bécsbe, Münchenbe és Berlinbe utaztam.

Bécsbe a Belügyminisztérium részéről megjelenő Fischer Gyula belügyminisztériumi osztályfőnöknek bemutattam a hazahozatali kormánybiztosság németországi és ausztriai megbízottjait, valamint azokat az önkéntes vöröskeresztes megbízottakat, akik eddig a hazahozatali ügyekben tevékenykedtek. A bemutatás egyben a hivatali ügyek átadását is jelentette, amelyről közösen jegyzőkönyvet is készítettünk. Bécsi tartózkodásomat arra is felhasználtam, hogy az orosz amerikai, angol és francia katonai misszióknál búcsúlátogatást tettem. Eredetileg az volt a szándékom, hogy a hazahozatali ügyek intézőjét is bemutassam ezeken a helyeken, ezt a szándékomat Fischer osztályfőnök úr egyéb elfoglaltsága miatt nem tudtam keresztülvinni.

Münchenbe és Berlinbe már csak egyedül mehettem, annak ellenére, hogy Miniszterelnök Úr is ajánlatosnak tartotta volna, hogy a hazahozatali ügyek átvevőjét a helyszínen ismertessem meg a problémákkal. Münchenben az amerikai katonai hatóságoknál való látogatásom alkalmával nagyon sok problémát vetettek fel, és ott is elhangzott az az óhaj, hogy még abban az esetben is, ha hivatalomtól megválok, előzőleg feltétlenül menjek el Berlinbe, hogy mint a magyar kormány megbízottja, legalább közlésre átvehessem azokat az óhajokat, kívánságokat, amelyeknek megoldását a berlini amerikai katonai hatóságok szükségesnek tartják.

Ezek közül elsőnek azt a kérdést tárgyaltuk le, volna-e lehetőség a Linzben és Passauban veszteglő magyar hajókkal és uszályokkal, azok hazatérésekor magyar személyeket is hazaszállítani. Közösen megállapítottuk, hogy miután a londoni Rotschild bankház a hajók nagy részét eddig lefoglalva tartja,¹⁰⁹ erről a lehetőségről le kell mondani, de le kellett volna mondani e nélkül is, mert az uszályok sem személyszállításra, sem állatok szállítására nem alkalmasak.

Másik kérdés volt azoknak a magyaroknak a hazaszállítása, akiknek ott-

¹⁰⁹ Lásd a [3] 152. sz. jkv. 31. napirendi pontját és jegyzetét.

hona jelenleg az utódállamokhoz tartozik, de magyaroknak vallják magukat, és ezért nem akarják őket befogadni régi otthonukba. A tárgyalást vezető Messec ezredes úr¹¹⁰ ígéretet tett, hogy a négy nagyhatalom elé terjeszti azt a kérést, amelynek értelmében az utódállamokhoz tartozó magyarokat kötelesek legyenek lakóhelyükre visszaengedni.

Azzal a kéréssel fordultam továbbá a berlini amerikai katonai misszióhoz, hogy a Magyarországból kitelepített svábokat, akik rágalmazó, hazug propagandájukkal állandóan mérgezik a hazatérésre vágyókat, távolítsák el a magyar táborokból. Erre Messec ezredes úr pozitív ígéretet is tett.

Megállapítottuk, hogy Németország területén a magyarok már alig élnek táborokban, úgyhogy a hazatérő csoportok megszervezése, és egy-egy szerelvényre való tömeg összegyűjtése egyre nehezebbé válik. Azt kértem Messec ezredes úrtól, hogy erre való tekintettel járuljanak hozzá, amint az Ausztriában történik, az egyenkénti hazatéréshez. Az utóbbi hetekben ugyanis sokan jelentkeztek hazatérésre, közöttük feltűnően sok deportált, akik eddig vagy kivándorlási tervekkel foglalkoztak, vagy pedig most épültek fel a deportálásban szerzett betegségből. Messec ezredes úr ígéretet tett arra, hogy az egyéni hazatérést lehetővé teszi. Ezt azonban kérvényezni kell a berlini Szövetséges Főparancsnokságtól. A kérvényhez mellékelni kell az itthoni hatóságok igazolását, hogy hazatérés esetén befogadják őket.

Közöltem Messec ezredes úrral, hogy a hazatérés eddigi rendszerén változtatást kellett eszközölni. Meg kellett változtatni azt a módszert, hogy egyedül a szűrőállomásokon állapítsák meg a hazatérők múltját és állampolgárságát. Azért is szükség volt ennek megváltoztatására, mert a kitelepített svábok minden módon igyekeznek visszakerülni Magyarországra, másrészt szükség volt erre a már fent említett okból is, mely szerint a környező államokba illetőségű [sic!] magyar hadifoglyokat oda nem akarják beengedni. Szükség van tehát arra, hogy előzőleg az összes jelentkezők leprioráltassanak. Éppen ezért, az új rendszer szerint minden hazatérőnek jelentkeznie kell a németországi hazahozatali szerveknél. Ezek a jelentkezési listát felküldik a magyar Belügyminisztériumba. Abból megállapítják az illetők magyar állampolgárságát, és csak ennek megállapítása után küldenek értesítést a németországi szerveinkhez arról, hogy a felterjesztettek közül kik térhetnek haza. Ezt a megállapodást Fischer osztályfőnök úrral történt előzetes tanácskozás alapján kötöttem meg a berlini amerikai katonai hatóságokkal.

Ez ideig kb. 6000-en jelentkeztek Németországból hazatérésre. Ez a szám azonban a vonatok megindulásával fokozatosan emelkedni fog. Hazatérésem alkalmával 2500 nevet tartalmazó névjegyzéket hoztam haza, amelyet a Belügyminisztérium elnöki osztályához már átküldtem.¹¹¹

Meg kell jegyezmem itt, hogy az amerikai katonai hatóságok, közvetlenül Messec ezredes úr, azt a kívánságát fejezte ki, hogy közöljem Miniszterelnök

¹¹⁰ Messec ezredesről nem rendelkezünk adatokkal.

¹¹¹ A névjegyzék megtalálható a Miniszterelnökség iratanyagában: MOL XIX-A-1-j-1947-XXIII-e tétel, ikt. sz. nélkül.

Úrral: az amerikai kormány súlyt helyez arra, és arra kéri is a magyar kormányt, hogy a hazatérni szándékozók ügyét ne politikai szempontok szerint bírálják el.

Azt is kértem a tárgyalásokba később bekapcsolódott Weiss György¹¹² és Carney alezredes¹¹³ uraktól, járuljanak hozzá, hogy a visszatérők autójukat, egyéb járműveiket és állataikat a vonaton magukkal hozhassák. Erre ígéretet is tettek. Egyben viszont arra kértek bennünket, intézkedjünk, hogy valamelyik nemzetközi szállító cég a már hazatért magyarok Németországban visszamaradt holmijainak hazaszállítását szervezze meg.

Tisztelettel jelentem még, hogy amerikai és angol zónából a hazatérésre rövidesen kényszeríteni fognak mindenkit, akinek – idézem az amerikaiak nyilatkozatát – hazatérése esetén politikai üldöztetésben nem lesz része. Ez alatt szerintük nem a háborús bűnösök értendők, mert azokat ők megkeresésre amúgy is kiadják.

Jelentésemet azzal kívánom zárni, hogy odakint Németországban kb. 40 000 olyan magyar él, akiknek a hazaszállítására számítani lehet. Jelentésem tudomásulvételét kérve, vagyok

teljes tisztelettel:

Millok Sándor

MOL XIXI-A-1-j-1947-XXXVI-3613. alapsz. (5396/47. ikt. sz.) A Hazahozatali Kormánybiztosság fejléces papírján géppel írt, saját kezűleg aláírt eredeti tisztázat.

A jelentés utolsó lapjának hátoldalán vastag írónnal írva a következő feljegyzés található: „Viczián tan. úrnak (ME úr látta) 1947. IV/26. Dr. Kovács” Ez alatt vékony tollal, tintával írva az alábbi szöveg: „A kormánybiztos a jelentés egy pl-át megküldötte a bűm-nak is. Intézkedést nem igényel. a/a. Bpest, 1947. IV. 26. Kiadás után lássa a III. o. Irattár! Előiratokhoz csatolandó.”

¹¹² Weiss György személyére vonatkozó adatokkal nem rendelkezünk.

¹¹³ Carney alezredes személyére vonatkozó adatokkal nem rendelkezünk.

[25] 174.

JEGYZŐKÖNYV

az 1947. évi május hó 1. napján du. 6 órakor Nagy Ferenc miniszterelnök
elnöklete alatt tartott rendkívüli minisztertanácsról.

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter
Szakasits Árpád államminiszter
Gyöngyösi János külügyminiszter
Rajk László belügyminiszter
Dr. Nyárádi Miklós pénzügy-
miniszter
Bárános Károly földművelésügyi
miniszter
Bán Antal iparügyi miniszter
Dr. Ortutay Gyula vallás- és közok-
tatásügyi miniszter
Dinnyés Lajos honvédelmi
miniszter

Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter
Dr. Erőss János közellátásügyi
miniszter képviseletében dr.
Mátéffy Géza államtitkár
Veres Péter építés- és közmun-
kaügyi miniszter
Dr. Mihályfi Ernő tájékoztatásügyi
miniszter
Dr. Balogh István miniszterelnök-
ségi politikai államtitkár
Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnök-
ségi adminisztratív államtitkár,
a minisztertanács jegyzője

[Meghívott: Hajdú István kormánybiztos]

[1]

[Nagy] *Miniszterelnök*: megnyitja a minisztertanács ülését és felkéri Hajdú István áttelepítési kormánybiztost, ismertesse a csehszlovák áttelepítésrel kapcsolatban felvetődött kérdéseket.

Hajdú István áttelepítési kormánybiztos: adatai szerint a svábok össztelepítésével kapcsolatban összesen 3500–4000 a szlovákok által áttelepítésre kijelölt családok rendelkezésére álló lakások száma. Ez ideig elhelyeztek 900 családot, tehát még el tudnának helyezni 5600 családot [sic!], ez a szám még emelhető 600-zal a romlakásokból helyreállított lakásokba, és további 800 család helyezhető el a jogerősen kitelepített telepések helyére. Ezek szerint 7000 család elhelyezéséről tudnak gondoskodni.¹ Előzetes szá-

¹ A minisztertanács ülésére írásbeli előterjesztés nem készült. A kormánybiztos szóbeli előterjesztését a jegyzőkönyv feltehetőleg hiányosan és pontatlanul rögzítette. A rendelkezésünkre álló források ismeretében a sváb családok össztelepítésére vonatkozó adat nem az előző egy hónapban végrehajtott telepítések eredményét tükrözte, hanem a továbbiakban tervbe vett össztelepítéseket is számításba vette. A Csehszlovákiából áttelepült 900 család elhe-

mítások szerint azonban legalább 12 000 családdal kell számolni, és pedig több mint 8000 földműves családdal. Nézete szerint a lakosságcserét folytatni kell, azonban ütemét feltétlenül szabályozni kellene, bár a külügyminiszter havonta 2000 család letelepítését akarja biztosítani. Havi 1000, legfeljebb 2000-re [sic!] kell a szállításokat csökkenteni.² Arra vállalhatunk kötelezettséget, hogy kétnaponként két vonatot fogadunk be. A Dunántúlon 7 vonat mozog jelenleg, és most, hogy a telepítések egy irányba mennek, csak a Dunántúlra, ott a vasúti viszonyok nem kedvezőek, messzi távokra kell szállítani ezeket a családokat, ugyanis a svábok által elhagyott területeken itt már fel vannak használva az ingatlanok.

[Nagy] *Miniszterelnök*: történnek itt is hibák. Pl. a Palotabozsokra szállított letelepülőket Mohácson rakják ki a vonatokból, holott Palotabozsoknak is van vasúti állomása.

Hajdú István áttelepítési kormánybiztos: ez azért történt így, mert a palotabozsoki vasútállomás nem bírja el a nagy szerelvényt. Az egész forgalom leállt volna.

[Nagy] *Miniszterelnök*: a sváb összetelepítéssel megállapított felszabaduló helyek száma arra a területre vonatkozik-e, amelyre kimondották az összetelepítést?

Hajdú István áttelepítési kormánybiztos: csak arra.

[Nagy] *Miniszterelnök*: ez csak kicsi része a sváb vidékeknek. Ezt lehet folytatni.

Hajdú István áttelepítési kormánybiztos: a 4300/[1947.]-es rendelet értelmében összetelepíthető svábok ezek.³

---

lyezése után még elhelyezhető 5600 családra vonatkozó adat pedig csak úgy értelmezhető, ha az ülésen az is elhangzott, hogy a „sváb ingatlanok” mellett a Magyarországról áttelepülő szlovákok ingatlanait is számításba vették. A „jogerősen kitelepített telepek” kifejezés valószínűleg azokra vonatkozott, akik a belső telepítések során kaptak ingatlant, de utóbb a juttatás jogellenesnek bizonyult, illetve a juttatásban részesített család – felelőtlen gazdálkodás és egyéb ok miatt – méltatlanná vált a juttatásra.

Hajdú István kormánybiztos 1947. augusztus végén jelentést készített a lakosságcsere végrehajtásával kapcsolatos nehézségekről, amelyhez az addig történeteket tükröző táblázatos kimutatásokat is csatolt. A jelentés szerint 1947. április hónapban – tehát a 4300/1947. ME sz. rendelet közzétételét követő egy hónapban – 11 községben 973 német családot költöztettek össze, amelynek eredményeként 657 lakóházat ürítettek ki. A magyar–csehszlovák lakosságcsere végrehajtásának megkezdésétől, 1947. április 12-től a hónap végéig pedig 945 magyar család áttelepítésére került sor. Ugyanezen jelentés szerint április elejétől augusztus végéig, tehát négy hónap alatt, több mint 100 községben 5192 német családot költöztettek össze, aminek eredményeként kiürítettek 3453 lakóházat, míg ugyanezen idő alatt áttelepült Csehszlovákiából 5052 magyar család. (PIL 274. fond 10. cs. 35., illetve 57. ö. e. A jelentés alapján a németek összetelepítésére és a Csehszlovákiából áttelepítettekre vonatkozó április–augusztusi adatokat – havi bontásban – közli: Tóth Á, 1993, 176.)

² A kormánybiztos valószínűleg „havi 1000, legfeljebb 1200-ra” kívánta csökkenteni az áttelepítendő családok számát. Ezt a törekvést a magyar fél lényegében elfogadtatta, mert májusban 1323, júniusban 1136, júliusban 781, augusztusban pedig 867 családot telepítettek át Csehszlovákiából. (PIL 274. fond 10. cs. 35., illetve 57. ö. e. és Tóth Á, 1993, 176.)

³ A 4300/1947. ME sz. r. (MK április 4., 77. sz.) elfogadásáról lásd a ([21] 170. sz. jkv.) [6] napirendi pontját és jegyzetét. Lásd még az 1. sz. jegyzetet.

Rákosi Mátyás államminiszter: azoknak a családoknak a száma talán 30–40 000.

Hajdú István áttelepítési kormánybiztos: 200 000-re tehető a kitelepítésre ítélték száma, 120 000 már kiment, 80 000 összetelepíthető.

[Rajk] Belügyminiszter: a számok körül tévedés van. Az amerikaiakkal 190 000-re kötöttünk megállapodást, akiket még kiviszünk.

Hajdú István áttelepítési kormánybiztos: 120 000 személy ment ki, kereken 30 000 család. 24 582 objektum maradt ezek után, ezekre telepítve van 26 000 család. A 80 000 személy, amely még összetelepítésre kerülne, 18 000 családot jelent, s csak az ezek után visszamaradó ingatlanok vehetők számításba.

Rákosi Mátyás államminiszter: ha jól értette a számítást, egyelőre a helyzet az, hogy kb. 4000 mezőgazdasági objektummal lehet biztosan számolni, ami különböző pótlásokkal majdnem 6000-re emelhető. A probléma pillanatnyilag nem az, hogy a legközelebbi jövőben már nem lehet hova telepíteni. A német közmondást lehet használni: jön idő, jön tanács. Ez nem akadály és főleg nem indok arra, hogy rendkívüli minisztertanácsot tartsanak miatta. Erre nem kell külön minisztertanács, mert ezt csütörtökön is el lehet intézni. Azonban az, hogy 4 szerelvényt adnak, holott mi csak 2-ben egyeztünk ki, nem megy. Úgy számítottuk, hogy egy vonat kb. 3000 családot [sic!] jelent.⁴ Kéri a kormánybiztost, hogy ezt próbálja keresztülvinni.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: megmagyarázza, hogy miért van ennek sürgőssége. Ott van a tévedés, hogy ebben nem kell most határozni, mert a helyzet az, hogy most kerülne egy protokoll összeállításra, amelyben mi vállalnánk, hogy mit tudunk áthozni. Tehát határozott utasítás kell a tárgyalás vezetőjének, hogy mit vállalhat.⁵ A Külügyminisztérium 2000-et vállalt a prágai tárgyalások folyamán, de ez csak egy előzetes megállapodás, amely csak akkor lép érvénybe, ha az egészre vonatkozóan megegyeztünk és aláírva ez még nincs, tehát nem kötelező hatályú. A 2000-es számot azért vállaltuk, mert a telepítési szervek azt mondták, hogy ha politikai indokok ezt szükségessé teszik, akkor tudjuk vállalni. A közlekedésügyi miniszter kijelentése szerint tud négy vonatot vállalni.

Rákosi Mátyás államminiszter: nem is a vonatokról van szó, hanem az elhelyezésről. A kormánybiztosság nem bírja.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: a dolog lényege ott van, hogy a magyarországi kiköltözőknek a száma bizonytalan. Mi tehát kénytelenek vagyunk a maximális számmal számolni, ezzel a kb. 70 000-rel, amelyből az aránylagos felosztás szerint 8000 volna a földműves. Ezeknek az elhelyezéséről volna

---

⁴ Fentebb Hajdú István kormánybiztos azt is soknak találta, hogy a külügyminiszter havonta 2000 család átvételére vállalt kötelezettséget. Itt pedig Rákosi Mátyás egyetlen szerelvényvel kapcsolatban említett 3000 családot, ami nyilvánvaló képtelenség, valószínűleg leírási hiba volt.

⁵ A külügyminiszter a csehszlovák féllal 1947. március 23-án megkezdett, de még le nem zárt tárgyalásokra utalt.

szó. A többi nem okoz problémát. Le van szögezve 8000 földműves család. Lehet, hogy ez is kevesebb lesz, mert a visszajelentkezésekkel, visszamaradásokkal sok kiesik. Arra kell választ adni a kormánybiztosságnak, tud-e 8000 földműves családot elhelyezni? Ez a kérdés egyik része. A másik, hogy milyen ütemben tudja lebonyolítani a letelepítést.

Rákosi Mátyás államminiszter: a dolog úgy áll, hogy ahol 7000-et el lehet helyezni, ott el lehet helyezni 8000-et is.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: viszont lehet, hogy a 7000-es szám már 6000-ból vagy 5000-ból keletkezett. Nem tud tárgyalni azért, mert az [Át] telepítési Kormánybiztosság állandóan más számokat mond.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: a romlakásokat is kijavítják.

Rákosi Mátyás államminiszter: ismerjük az országot. Ha el tudunk helyezni 6000-et, akkor 7000-et is el tudunk helyezni. Előre kell látni, hogy a jelentkezések száma nem lesz 70 000. Naponta kap értesítést, különösen most, hogy a termés jónak ígérkezik, hogy nem akarnak elmenni az emberek.

Hajdú István áttelepítési kormánybiztos: viszont látva azt, hogy az idejövőők milyen nagy vagyonnal jönnek, inkább át akarnak menni.

Rákosi Mátyás államminiszter: az ő tapasztalatuk, hogy a szám lefelé kekedik. Azt javasolná, hogy az eredetinel most már tartsanak ki. Nem lehet most megint lejjebb alkudni. Ellenben valamit kellene csinálni a gazdasági részében. Valami biztosítékot, hogy az illetők az ingatlan vagyonukat is megkapják. Mert ha bennünket a csehek müncheni jóvátétellel, meg az 53-as reparációval akarnak kifizetni, azt mi nem vagyunk kötelesek elfogadni.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: ez az egyezményben így van.⁶

Rákosi Mátyás államminiszter: politikailag előre láttuk, hogy a béketárgyaláson Magyarország számára előnyös, ha kiveszi a csehek kezéből az itt

---

⁶ A külügyminiszter a lakosságcsere-egyezmény VII. cikkére utalt. E szerint az áttelepülő személyek ingatlana annak az államnak a tulajdonába került, amelyet elhagytak. A Vegyesbizottságnak kellett megállapítani annak a kártérítésnek az összegét, amellyel a jogot megszerző állam ezen a címen a másik félnek tartozott. Az ekként megállapított kártérítési összegeket azonban csak a két ország között a pénzügyi természetű egyéb követelések és tartozások rendezésére létesítendő utólagos megállapodás keretében kellett kiegyenlíteni. (Az áttelepítetteknek fizetendő kártérítés összegét – a csehszlovák fél magatartása miatt – sohasem határozták meg. Erről a magyar állam később lemondott. Bővebben lásd: SZABÓ, 2007.) Az egyezménynek ugyanez a cikke ugyanakkor azt is kimondta, hogy a lakosságcsere lebonyolításával kapcsolatos pénzügyi elszámolás nem vonható össze a Magyarországot a fegyverszüneti egyezmény alapján Csehszlovákiával szemben terhelő jóvátételi kötelezettséggel. Rákosi Mátyás felszólalásában a „müncheni jóvátétel” kifejezés a Csehszlovákia feldarabolását eredményező Müncheni egyezményt követő Bécsi döntésre vonatkozhatott. Az akkor Magyarországhoz csatolt területek vonatkozásában a csehszlovák államot és állampolgárokat ért károsodások a békeszerződés értelmében a jóvátételen túli kártérítési kötelezettséget róttak Magyarországra. Arra utalt tehát, hogy miközben Csehszlovákia ragaszkodott a Magyarország szempontjából rendkívül hátrányos átszámítási kulcsokkal törlesztendő jóvátételi kötelezettségek és az említett kártérítés időben történő, és maradéktalan teljesítéséhez, aközben az áttelepítendő magyarok vagyona után fizetendő kártérítés kiegyenlítését a távoli jövőbe – egyes utalások szerint 1953-ra – helyezte. Hogy ezt mennyire fontosnak, és egyúttal méltánytalannak ítélte, jelzi, hogy alább még ismét visszatért erre.

lakó félmillió szlovák legendáját. Ezt a célt mi elértük. Ezzel vége. Nekünk nem kell most a cseheknek újabb kedvezményeket tenni. Nem lehet vállalni, hogy ennél a 8000 földműves családnál a magyarság hátrányára ott maradjon a sok föld, amit majd jelentéktelen összegért elszámolnak. A világ megváltozott, ezt nem lehet engedni. Éreztetni kell velük, hogy a dolog nekünk távolról sem olyan sürgős, mint tavaly. Különben az történik, hogy a lakosságcsere így is havi 10–15 millió forintba kerül nekünk, ami úgyis kidobott pénz, most még ott is maradjon 50 000 hold föld, amit ők elszámolnak azokért a postákért, amelyek 1938-ban ottmaradtak Zsolnán, stb. Amikor beszélget az ember a kitelepítettekkel, kiderül, hogy gazdag városi polgárokat telepítettek ki, akiknek 3–4 házuk volt. A régi javaslatot mi álljuk, az önkéntes kicserélést is. De ugyanakkor fel kell vetni a maximális 2, esetleg 3 vonatot, amivel a jóindulatunkat mutatjuk és ezt is gyorsan, mert júliusban, amikor kezdődik a termés szállítása, akkor nem fog menni. Ezért nem szabadna mereven a két vonat mellett kitartani, mert fél attól, hogy a csehek leegyszerűsítik, és nem engednek mindent berakni, márpedig ha már jönnek, akkor tényleg hozzanak is mindent magukkal, még a cserepet is a házuokról.

[Rajk] *Belügyminiszter*: azon kívül, hogy az eredeti javaslat mellett maradjanak, azt akarta felvetni, nagyon vigyázni kell azzal, hogy a szerelvények számát kétfőre leredukálják, mert egyszerűen az ingóságokat fogják redukálni. Erre úgyis fáj a csehek foga. Véleménye szerint az eddigi tapasztalatok alapján, ha történetesen 3 szerelvényt fogadunk el naponta, telepítési szempontból azt meg lehet oldani. Nem nagyon érti a kormánybiztosság kalkulációját. Neki megvan a sváb kitelepítésre a kalkulációja. A minisztertanács által utólag elfogadott enyhítő körülmények⁷ között is minimum 130–140 000 svábot ki lehet még telepíteni. A minisztertanács nem csak az 5 község alapjára helyezkedett,⁸ és ők tudnak messzebb is menni és vannak más területek is, ahol kell és lehet összetelepíteni. Véleménye az, hogy két gyakorlati szempontot kell a Kormánybiztosságnak a telepítéseknél figyelembe venni. Az egyik az, hogy az eddig be nem telepített portákat, lakásokat úgy tekintsük, mint ami a további telepítés szempontjából nem jön figyelembe. Információja van, hogy Harta községben és máshol is, van⁹ egy csomó sváb paraszti birtok és ház, és ezek ma is üresen állnak, mivel gazdag magyar parasztszámok jöttek át, és ezeket nem akarták oda betenni. Véleménye

⁷ A belügyminiszter a németek kitelepítésére vonatkozó mentesítésekre utalt.

⁸ A belügyminiszter az áttelepítésre kötelezett német összeköltöztetését elrendelő 4300/1947. ME sz. r. tervezetének vitája során „Baja környékén hét községről” tett említést, mint ahonnan ki lehet telepíteni a „svábokat”. Az azonban egyértelműen kiderült, hogy ezt csak példaként hozta fel. ([21] 170. sz. jkv. [6] 5. napirendi pont.) Egyébként már áprilisban is 11 községben történtek összetelepítések. Az 1. sz. jegyzetben idézett számadatok azt bizonyítják, hogy a kormánybiztosság helyzetmegítélése volt realitásosabb a kiüríthető, és a lakosságcsere céljára felhasználható lakások számát illetően.

⁹ A jegyzőkönyvben, feltehetőleg leírásai hiba folytán a „van” szó helyett a „vagy” szó szerepel.

szerint sehol sem kapnak nagyobb portákat. Azon kívül jönnek kisebb családok is.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: maximum 10% lesz a 20 holdon felüli birtokos, ez nem több mint 800 család.

[Rajk] *Belügyminiszter*: jönnek olyan családok, amelyeket lehet ide telepíteni. A Kormánybiztosságnak a telepítés kérdését úgy kell megoldani, hogy Szlovákiában legyen a Kormánybiztosságnak kirendeltsége. Teljes lehetetlenség, hogy amikor már egy szerelvény a magyar határon átlép, akkor értesüljön a Kormánybiztosság arról, hogy jön a szerelvény. Így nem lehet tervszerűen dolgozni. Amíg a szerelvénybe a szlovák területen a magyarokat berakják, az minimálisan 24 óra, de van 48 óra is. Ha ott a Kormánybiztosságnak van kirendeltsége, 3 nappal előbb tudjuk meg, hogy mennyi ember fog átjönni és tudunk megfelelő helyet biztosítani. Ez a másik fontos szempont, amit a Kormánybiztosságnak figyelembe kell venni, mert tisztán a szervezés kérdésén múlik, és ha a csehekkel nagyon összeakaszkodunk, akkor magunk között szólva még a napi 4 szerelvényt is meg tudnánk oldani vasúti és lebonyolítási szempontból is, ha ez meg van szervezve. Ragaszkodni kell ahhoz, hogy napi 3 szerelvénynél több ne jöjjön, mert ez gazdaságosabb.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: rengeteg ember van alkalmazva a többi tárcától, és ez nagyon terheli a kormánybiztosságot. Jó lenne, ha a tárcák elvállalnák ezt a terhet. Ez megkönnyítené a kormánybiztosságot.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: hasonló intézkedés már történt más vonalon.

Hajdú István áttelepítési kormánybiztos: tájékoztatásul közli, hogy egy héttel előbb megvan a program, éppen ma is azért van itt, hogy holnapra összeállítsa az 1–2 heti programot. Eddig semmi tervszerűtlenség nem volt.

[Rajk] *Belügyminiszter*: a csehek logikailag megcáfolhatnak bennünket. Mi egy szerelvényben 32 családot számoltunk. A kormánybiztosság kimutatása szerint egy szerelvénnyel jön 15 család. Így el tudunk 4 szerelvényt is fogadni, mert számszerűleg ugyanazt jelenti.

[Nagy] *Miniszterelnök*: hármat bírunk mindenestre.

Hajdú István áttelepítési kormánybiztos: minden helyet kihasználunk. Az a helyzet, hogy igazán alig van már sváb komplexum, amely felhasználható. Azt kell mondani, hogy ez idő szerint 5600 családra van számítva, amit el tudunk helyezni és 600 romház és 800 még a kimozdítások révén felszabaduló ház.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: felhívja a külügyminiszter figyelmét arra, hogy kezdjék mostantól beszámítani a menekülteket és a határon áttetteket. Ez jogcím a szám csökkentésére.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: a számok tekintetében teljesen a levegőben lóg. Nem tudja megkapni, mennyi azoknak a magyaroknak a száma, akiket kiutasítottak, és ideköltöztek.

Hajdú István áttelepítési kormánybiztos: átadták a számokat a vegyesbi-

zottságnak. Összesen 26 166 személyről van szó, ezen kívül Miskolc és Győr körzetében több mint 3000, akik nem jelentkeztek, tehát kereken 30 000.¹⁰

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: megvan ez név szerint is?

Hajdú István *áttelepítési kormánybiztos*: igen.

[Nagy] *Miniszterelnök*: ezt a kérdést a kormánybiztosság a Külügyminisztériummal közvetlenül is letárgyalhatja és a számadatokat írásban közölje a Külügyminisztériummal, hogy a tárgyalások folyamán fel lehessen használni. Ebben a kérdésben tehát meghoztuk a döntést, és most áttérhetünk a minisztertanács tulajdonképpeni céljára.

Minisztertanács úgy határozott, hogy a Szlovákiából áttelepítendő magyarok áttelepítésének üteme napi 2, legfeljebb 3 szerelvényre csökkentessék.

2.

[Nagy] *Miniszterelnök*: a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter anakidején, amikor felhatalmazást kért a moszkvai kereskedelmi delegáció vezetésére, és kiutazására, közölte a minisztertanáccsal, hogy a Szovjetunió részéről azt is szívesen vesszük, ha a kereskedelmi delegáció kap megbízatást az egyéb gazdasági kérdések letárgyalására is, és azt is tudomásul vesszük, ha egy másik delegáció megy ki. A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter csak a kereskedelmi és árucseré-forgalmi kérdéseket intézné ez esetben. Akkor a minisztertanács úgy is határozott, hogy külön delegáció fog kimeni.¹¹ A pénzügyminiszternek, de a Szovjetunióknak is szükséges tudni azt, hogy a delegáció kikből áll, mikor indulhat, ezért hívta össze a minisztertanácsot.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: konkrét ügyből kifolyólag Szviridov altábornagy úrnál járt. Az altábornagy rátért ennek a kiküldendő delegációnak problémájára. Megkérdezte, hogy mikor szándékozik kiutazni? Előreláthatólag május 12. és 15. között kerül erre sor. Azért akkor, mert előzőleg kimegy Frankfurtba és Berlinbe, részint restitúciós okokból, kilátás van egy újabb 1000 kg-os arany mennyiség visszaszállítására, ezen kívül más okokból is. A 15 milliós felvásárolatlan keretre¹² ma már csak a németországi raktárak állnak rendelkezésre és ezeknek kinyitása is szükséges. Az altábornagy úr kérdezte, hogy konkrét terve van-e a delegáció összetétele tekintetében? Mondta, hogy nincs, mert a minisztertanács fog ebben a kérdésben dönteni. Erre Szviridov azt válaszolta, hogy szeretné a maga részéről Bán miniszter

¹⁰ Jelenlegi ismereteink szerint a Csehszlovákiából 1945–1948. között Magyarországra átmenekültek száma 38–40 000-re tehető. A külügyminiszter a csehszlovák fellel folytatott tárgyalások során következetesen 33 000 átmenekült személy beszámítását követelte. (G. Vass, 2007, és OTTHONTALAN EMLÉKEZET 124.)

¹¹ Lásd a [24] 173. sz. jkv. [71] napirendi pontját.

¹² A pénzügyminiszter az eredetileg 15 millió dolláros amerikai kölcsön újabb 15 millió dollárral történt felemelésére utalt. Lásd a [16] 165. sz. jkv. 20. és a [23] 172. sz. jkv. 20. napirendi pontját, illetve ez utóbbi a) mellékletét.

részvételét, mint aki a tárgyalásokat előzőleg folytatta,¹³ és ismeri az anyagot, ezen kívül Rácz volt pénzügyminiszter részvételét,¹⁴ továbbá szeretné, hogyha Vas Zoltán is részt venne, hogy a koalíció teljes egészében képviselve legyen. Kérdezte, hogy egyetért-e vele? Ő a maga részéről legteljesebb mértékben helyesli Szviridov altábornagy indítványát, egyrészt a kontinuitás biztosítva lenne Bán és Rácz miniszterek részvételével, és Vas Zoltán személye pedig a Kommunisták Pártjának részéről is a koalíció részvételét domborítaná ki. Kéri, határozzák el, hogy a szakértőkön kívül kik legyenek azok a személyek, akik a delegációnak a törzsét képezik, azon kívül kéri a minisztertanács felhatalmazását, hogy a tárgyalásaikat milyen irányelvek szerint folytassák, és hogy mi legyen az a megállapodás, és az alap, amin tárgyalhat, hogy eredményeit a minisztertanács elé kell-e terjesztenie, vagy hogy esetleg szükség volna-e a Parlament ratifikációjára is a kötendő megállapodás tárgyában. Hozzá kell tennie, hogy Szviridov altábornagynak hangsúlyozta az egész magyar gazdasági életre kiható rendkívüli fontosságát az egész kérdésnek. Arról van szó, hogy a német vállalatoknak magyar vállalatokkal szemben fennálló 200 millió dollár értékű követelését kívánja a Szovjetunió Magyarországgal szemben érvényesíteni olyképpen, hogy nem hajlandó elismerni Magyarországnak Németországgal szemben való követeléseit. Emellett van egy egész csomó más jelentős kérdés, így elsősorban a magyar államnak nyújtott pengő-bankjegykölcson, amelynek ellenértékeképpen 3 millió dollárt kérnek, továbbá a magyarországi szovjet vagy magyar-szovjet vállalatok nyereségének transfer-kérdése. A 200 millió dolláros követelésnél meg kell jegyeznie, hogy felhívta Szviridov altábornagy figyelmét arra, hogy a Szovjetunió jóindulatú elbírálását kéri, majd a 3 éves terv lebonyolításával kapcsolatban. Természetesen a 3 éves terv lebonyolítására komoly kihatással lennének az ezzel kapcsolatos események. Szviridov azt kérte tőle, hogy a minisztertanács után közölje a delegáció összetételét, részben a szükséges iratok elkészítése, részben pedig a repülőgép súlyterhelése végett. Megállapodtak, hogy kb. 10–12 tagú delegációról lesz szó. Kéri a felhatalmazás körét meghatározni és a delegáció törzsének összetételét megállapítani.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: nem lenne jobb csak a delegáció összetétele tekintetében határozni, mert a másik része beható kitárgyalást igényel, és arra van elég idő?

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: Szviridov altábornagy csak a névsort kérte, és ebben kell döntenie, tehát össze kell elvileg állítani a delegációt. A frank-

¹³ Bán Antal iparügyi miniszter a Szviridov altábornaggal, illetve Merkulov tábornokkal folytatott januári–márciusi tárgyalásokon vett részt. Lásd a [8] 157. sz. jkv. 20., valamint a [15] 164. sz. jkv. 37. napirendi pontját. és mellékleteit.

¹⁴ Rácz Jenő korábbi pénzügyminiszter levélben tájékoztatta utódát, Nyárádi Miklóst az előző hónapokban folytatott, de le nem zárult szovjet–magyar pénzügyi tárgyalásokról. Levelelének egy részét már közöltük a DL МТ. жкв., [4] 184. sz. jkv. 53. napirendi pontjának 61. jegyzetében. Az események összefüggéseire és a dokumentum jelentőségére tekintettel a levelet teljes egészében közöljük e jkv. a) mellékleteként.

furti úttal kapcsolatban van még egy kérése. Alkalma lesz Clay tábornokkal¹⁵ beszélni, aki a sváb kitelepítéseket leállította. Nem volna-e helyes felhívni figyelmét arra, hogy a sváb kitelepítések leállítása rendkívül súlyos helyzetbe hozott bennünket a szlovák lakosságcserevel kapcsolatosan. Akkor számoltak a sváb kitelepítés folyamatosságával. Az előbb ismertetett nehézségekre tekintettel nem kellene-e a kérdést újra felvetni?

Rákosi Mátyás államminiszter: ez helyes.

[Rajk] Belügyminiszter: de nem ezzel az indokolással. A földreformmal kell indokolni, nem a szlovákokkal.

[Nagy] Miniszterelnök: magáévá teszi így. A delegáció összetételéhez van-e észrevétel?

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: javasolná, hogy vezetője a pénzügyminiszter, tagjai Bán miniszter, Rácz v. miniszter, Vas Zoltán, vagy Rákosi miniszterelnök-helyettes által delegált más kommunista párti személy és a szakértők.

[Nagy] Miniszterelnök: név szerint jelölte meg Szviridov Vas Zoltánt.

Rákosi Mátyás államminiszter: nem tudja, hogy kell-e ekkora delegáció, amennyiben a pénzügyminiszternek módja volt, vagy lesz a kérdést addig áttanulmányozni.

Szakasits Árpád államminiszter: kénytelen szót emelni Bán miniszter bejelölése ellen. Kint van Rónai, és Bán miniszterre ruházta minisztériuma vezetését és politikai felelősségét.

Rákosi Mátyás államminiszter: amennyiben a pénzügyminiszternek az a véleménye, hogy át tudja tanulmányozni az anyagot és szakértők segítségével uralni tudja azt, akkor nem szükséges Bán miniszter kiküldése.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: a problémát olyan rendkívül fontosnak tartja, hogy ez politikai kérdés is és nem csak gazdasági kérdés. A felelősségét nem vállalhatja, sem mint tárca, sem pártja nevében, ennek a tárgyalásnak és ódiúmat. Ez koalíciós kérdés elsősorban és annyira fontos gazdaságilag, hogy feltétlenül túl megy a rendes gazdasági tárgyalások keretein. Az összetételben is kifejezésre kell juttatni a koalíciót, mint egészet, amely az ország jövőjét és a hároméves tervet lényegesen érintő kérdések letárgyalására indul [sic!]. A proposíció Szviridov altábornagytól jött és ő örömmel üdvözölte azt.

Szakasits Árpád államminiszter: amennyiben koalíciós kérdést csinálnak belőle, ott van a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter kint, be lehet vonni a tárgyalásokba.

Rákosi Mátyás államminiszter: ez inkább összkormány-kérdés.

Szakasits Árpád államminiszter: és amennyiben így politikai kérdés, mert politikai kérdés kétségtől, akkor azt itthon kell elintézni, vagy kellett volna már régen elintézni. Mondjuk ki ezt őszintén. Ebben az egész komple-

¹⁵ Clay, Lucius Dubignon (1897-?) az amerikai hadsereg tábornoka. 1945-től 1947-ig Németország amerikai megszállási zónájának helyettes katonai kormányzója, 1947-től 1949-ig pedig az Európában állomásozó amerikai egységek főparancsnoka, és az amerikai megszállási zóna katonai kormányzója volt.

xumban túlnyomórészt politikai indokok szerepelnek. Nem akarja bírálni az összkormány politikáját, mindazt, ami történt, és ami nem történt meg, de meg kellett volna történnie, kénytelen azonban utalni arra, hogy ezt az egész nagyon súlyos problémát jobb körítéssel tálalva kaphattuk volna meg, vagy eltolódhatott volna, vagy lényegesen könnyebb lett volna számunkra, ha nem úgy alakulnak a dolgok, ahogy alakulnak [sic!]. A Szovjetunióknak van oka arra, hogy bizonyos bizalmatlansággal nézze a dolgokat. Mindaz, ami történik az országban, nem vigasztaló.

Rákosi Mátyás államminiszter: kivéve a május 1-i felvonulást.

[*Gyöngyösi*] *Külügyminiszter:* annyiban enyhíti a dolgokat talán, hogy Finnország, Románia, stb., hasonló bizalmatlansági atmoszférában van. Van a dolognak ezen kívül egy jogi része is.

Szakasits Árpád államminiszter: kétségtelen, hogy Finnországgal szemben is adódhat bizalmatlanság.

Dr. Balogh István államtitkár: a megoldást azért meg lehet találni.

Szakasits Árpád államminiszter: össze kell ülni a pártvezéreknek.

[*Gyöngyösi*] *Külügyminiszter:* mindenekelőtt a kormánynak, mert a kormány a felelős.

Dr. Balogh István államtitkár: könnyebbé teszi a tárgyalást az előzetes megbeszélés.

Szakasits Árpád államminiszter: arra van időnk, és az egész komplexumot meg kell, mint gazdasági, és mint politikai kérdést vizsgálni. Megmondja őszintén, a legteljesebb politikai bizalom keletkezése esetén is számot kell vetni komplikációval. Fizetnünk kell, mennyit és mikor, ez itt a döntő kérdés. És neki az a megítélése, ha egy elviselhető összeget kell fizetnünk, azt egész nyugodt lelkiismerettel vállalnunk kell, ha megkapjuk a szükséges időbeli engedményt. Nem olyan vészes az egész dolog, ha időbeli halasztást tudunk kapni. Akár a jóvátételi kötelezettségek utánra, vagy most, de kisebb rátákban. Alaposan átgondolta az egész dolgot. Politikailag kell valamit tenni, hogy kedvezőbb atmoszférában indulhassanak meg a tárgyalások, és ha időbeli engedményt is sikerült kapni, akkor meg tudunk vele birkózni.

Rákosi Mátyás államminiszter: akármilyen delegáció tárgyal is, a kormány nélkül nem határozhat. A 10 millió már jóval felül vagyunk, mert tettünk ilyen ajánlatot a Szovjetunióknak, de nem fogadták el. Ennél fogva nem tartja fontosnak, hogy a delegáció legyen pártközi vagy koalíciós jellegű, hanem a tárgyalók értesítik majd a kormányt és utána itt lesz a döntés, vagy amennyiben szükséges lesz, küldünk ki majd erősítéseket. Az iparügyi miniszter egyben a Szociáldemokrata Párt politikai bizottságának tagja, de már pl. Vas Zoltán nem ennyire autoritatív a pártja nevében. Az ő jelenléte, bármilyen eleven és a gazdasági dolgokat értő, már nem volna a két miniszterrel egyenrangú. Nem tartja kimenetelüket szükségesnek, bár amennyiben az iparügyi miniszter ki akar menni, semmi kifogása nincs ellene. Nem kell, hogy feltétlenül koalíciós legyen a delegáció. A végső szó legyen itt a minisztertanácsban.

Szakasits Árpád államminiszter: vagy Vajda Imrét¹⁶ küldjük, vagy Rónait.

[Bán] *Iparügyi miniszter:* véleménye a kérdésben az, hogy a delegációnak nem kell olyan összetételűnek lenni, amint azt a pénzügyminiszter előterjesztette, azért nem, mert nekünk mielőtt a delegáció útnak indul, el kell dönteni, hogy milyen alapon¹⁷ indulnak meg a tárgyalások. Nem ott kezdené, hogy a fizetési feltételek a fontosak, mert eddig is felmerült már ez a kérdés, inkább előbb az alapokat kell tisztázni. A kormány a maga teljes ülésében az alapok tisztázásának kérdésével többször foglalkozott ugyan, azonban egy egészen világosan megfogalmazott álláspontot még nem alakított ki. A helyzet az, nekünk tudnunk kell, hogy a Potsdami Egyezmény alapján, vagy pedig a békeszerződés alapján vannak ezek a tárgyalások.¹⁸ Ez az, amikor rámutatott az előbb, hogy ez a kérdés beható kitérgyalást igényel, és el kell választani a delegáció tagjainak kijelölésétől. Eldöntendő, hogy a magyar kormány milyen álláspontot foglal el az aktívák és a szaldó kérdésében? Azzal igen sokszor voltak kénytelenek érvelni, hogy ebben az esetben a magyar nemzeti vagyon jelentős részét volnánk kénytelenek átadni. Bizonyos útravalót kell adni a delegációnak a márka kurzuskérdésének a tárgyalásához, és álláspontot kell foglalni azzal a problémával szemben: a finn példa alapján való globális megegyezés tárgyában.¹⁹ Ha ezt így kitérgyaltuk, akkor szakkérdéssé válik az egész, és a bizottság amúgy sem hozhat ott döntést. A kérdés tehát visszaszáll az egész minisztertanácsra. A megbízottak állandóan érintkeznek velünk és az erősítés kiküldése sem lehetetlen.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter:* tökéletesen egyetért az iparügyi miniszterrel, azonban idézi a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter szavait, aki szerint a szovjet kereskedelmi delegátus olyan delegáció kiküldését kérte, amely teljes felhatalmazással bír. Meg kell mondani, hogy ott csak informa-

¹⁶ *Vajda Imréről* (1900–1969) lásd NF MT. JKV. 1946, Bevezetésének 22. oldalán a 32. sz. jegyzetet.

¹⁷ A jegyzőkönyvben e helyen „alapul” szó olvasható, ami azonban nyilvánvaló elírás.

¹⁸ A Szövetséges Ellenőrző Bizottság elnökének, Vorosilov marsallnak a magyar kormányhoz 1945. szeptember 14-i keltezéssel, 825. SZEB szám alatt intézett átirata közölte: Potsdamban a Szövetséges Hatalmak megegyeztek arról, hogy a Németország által fizetendő jóvátétel fejében a magyarországi német javakat és érdekeltségeket át kell adni a Szovjetunióknak. A jegyzék szerint a magyar kormánynak haladéktalanul meg kell kezdenie ezeknek a vagyontárgyaknak az átadását. A jegyzékből az tűnt ki, hogy a szovjet és a magyar fél egyeztetése során dől el, hogy mely vagyontárgyak adandók át a Szovjetunió részére. (A jegyzék megtalálható: MOL XIX–A–1–j–1945–XXVII–3379. sz. alatt. Lásd erről TZ MT. JKV., Bevezetés, 48. oldal, és [8] 75. sz. jkv. 14. napirendi pont.) A békeszerződés 28. cikke ezzel szemben a következőket tartalmazta: „Magyarország elismeri, hogy a Szovjetunióknak joga van a Magyarországon lévő s a németországi Ellenőrző Tanács által a Szovjetunióra átruházott minden német vagyonra és kötelezi magát, hogy minden szükséges intézkedést megtesz, hogy ezeket az átruházásokat megkönnyítse.” A békeszerződés szövege szerint tehát arról, hogy az egyes vagyontárgyak német tulajdonnak, azaz átruházandónak minősülnek-e, vagy sem, egy olyan szerv hivatott dönteni, amelyben a Szovjetunió mellett az USA és Nagy-Britannia is képviselve van. (Ez azonban sohasem valósult meg.) Lásd még a [27] 176. sz. jkv. 69. napirendi pontját.

¹⁹ Lásd a [8] 157. sz. jkv. 20. napirendi pontjához tartozó b) mellékletet és kommentárját.

tív tárgyalások volnának és nem volna-e helyes a tárgyalásokat úgy, mint eddig, Budapesten folytatni, mert így csak nehézségek lesznek.

Szakasits Árpád államminiszter: jobb Moszkvában, ott közelebb vagyunk.

Rákosi Mátyás államminiszter: a finn precedenstől teljesen eltekintve, a helyzet a következő: mi már egy ízben egy kisebb összeget, másfél milliót fizettünk ilyen célra, azon kívül felajánlottunk már 10 milliót, ennél fogva, ha ezt elfogadták volna az oroszok, akkor a kérdés elvi része rég el volna intézve. Ha visszamegyünk az elvi részre és az egész követelés jogosságát akarjuk felvetni, rengeteg probléma adódik.

[Bán] Iparügyi miniszter: nem a jogosságot, hanem hogy milyen alapon tudunk tárgyalni.

Rákosi Mátyás államminiszter: ennek a javaslatnak egyik jelentősége, hogy kiderül, hogy nem is kell fizetni. Ez a remény benne van. A bizottságnak két igen általános javaslatot tenne. Az egyik: igyekezzenek az általános minimális összeget elérni és az összeget, amiről beszélnek, annak a fizetését úgy elosztani, hogy sem a reparáció, sem a hároméves terv ne kerüljön vele összeütközésbe. Rugalmas legyen. A delegációnak legyen széles felhatalmazása, ez nem zárja ki azt, hogy a delegáció csak azt teheti, amire a minisztertanács majd utasítja. Akármilyen nagy felhatalmazással küldenek ki egy delegációt, hátulról kötve van a minisztertanácshoz, és csak azt írhatja alá, amit a minisztertanács fog mondani. Ők elmehetnek azzal, hogy fel vannak hatalmazva a legmesszebbmenő tárgyalásokra. Valószínű, hogy a két ország érdekében meg fognak tudni egyezni. Az ilyen fontos kérdésekben sosem adnak üres papírlapot a delegáció kezébe. Mi azonban csak azt az általános utasítást adjuk, hogy igyekezzen a legkedvezőbb összeget a legkedvezőbb fizetési feltételek mellett elérni, de természetesen semmit sem írhat alá addig, amíg a megfelelő szervek értesítik a határozatunkról. Plain pouvoir-t nem lehet adni.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: miután Rákosi és Szakasits miniszterelnök-helyettesek nem voltak jelen legutóbb, amikor ez a kérdés szóba került²⁰, elismételi, hogy amikor az iparügyi miniszter elmondta az eddigi tárgyalások állását és rámutatott arra, hogy a leglényegesebb különbség ott van, hogy érvényesítik a szovjet tárgyalók a potsdami megegyezés alapján, hogy a magyar tartozások, amelyek német hitelezőkkel szemben fennállnak, a Szovjetuniót illetik, addig a magyar követeléseket nem engedik beszámítani. Rendkívül lényeges dologra szeretné felhívni a figyelmüket. Kifejtette akkor azt, hogy a békeszerződés még nincs ratifikálva, tehát életbe nem lépett, tehát a magyar követelések Németországgal szemben ma még nem szűntek meg. Itt van egy igen nagy elvi jelentőségű kérdés, amelyben a magyar kormánynak állást kell foglalni.

²⁰ Utalás a [24] 173. sz. jkv. [71] 52. napirendi pontjára, illetve arra, hogy Rákosi Mátyás és Szakasits Árpád az ülés megnyitásakor és az első napirendi pontok tárgyalásánál jelen voltak, később azonban eltávoztak. – A jegyzőkönyv szövege azonban Rákosi Mátyás jelenlétét illetően nem egyértelmű.

Rákosi Mátyás államminiszter: erre nem építhetünk, mert 4 hét múlva ratifikálva lesz a magyar békeszerződés.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: a békeszerződés 28. §-a kimondja azt, hogy a német követelések átmennek a Szovjetunió tulajdonába, mégpedig a berlini négyhatalmi tanács döntése alapján. Nagyon lényeges pont, ami bennünket nem jogosíthatna fel az elvi álláspont feladására. Vagy érvényben van az egyik, akkor a másik is, vagy az egyik sem. Erre kénytelen a minisztertanács figyelmét felhívni, mert szerinte ez alapvető problémája az egész kérdésnek.

[Nagy] Miniszterelnök: akkor válik azzá, ha a megegyezés olyan helyzetbe kerül, hogy egy globális megegyezésre kerülhet sor.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: nem tudja, hogy helyes-e ennek a taglalása, ha a minisztertanács amúgy is ki fogja ezt a kérdést tárgyalni? A dolog igen jelentős és igen fontos, nagyhorderejű kérdés. Mihelyt az ember arról hall, hogy támasztottak egy több mint 200 millió dolláros követelést, amelyről a béketárgyalásoknál halvány ideánk sem volt, mert a békeszerződésben minden nemzetközi kötelezettségünk bennfoglaltatott. Ez semmi esetre sem jelenthette a magyar nemzeti vagyonnak vagy jövedelemnek csökkentését. Ami német tulajdonban volt, azt átadja az oroszoknak, a magyar nemzeti vagyont ez nem érinti, a német helyett az orosz lesz a tulajdonos. Itt most arról van szó, hogy támasztottak velünk szemben egy olyan igényt, amely többet tesz ki, mint az egész Szovjetunióval szembeni jóvátétel. Ez nagyon súlyos kérdés. Talán a béketárgyalások óta ilyen fontos és nehéz helyzetben, döntést illetően, a magyar kormány nem volt. Ha tisztán arról lenne szó, hogy mi a saját népünk és hazánk anyagi érdekeit az utolsó dollárig megvédjük, és erre az oroszok nyújtják a legszebb példákat, akkor nem volna a probléma nehéz, mert van egy jogi álláspontunk, ami meggyőződésünk szerint teljesen helytálló. Sőt nemcsak [a] jogszerűséggel, de a józanésszel is ellenkezik, hogy egy vagyonnak csak az aktívája számít, azonban a passzivitás figyelmen kívül marad, ha csak erről volna szó, a kérdés nem volna olyan nehéz. Itt kétségtávol politikai kérdések játszanak közre. Ha mint külügyminiszter a kérdéshez hozzászól, akkor ezt azért is teszi, mert véleménye szerint, ha egy olyan kötelezettséget vállalnánk, egy helytelen vagy helytálló indokolás alapján, amely a békeszerződésben kontemplált jóvátételen felül egy még súlyosabb jóvátételt jelent, ez a magyar kormányra is, de a szovjet–magyar jóviszonyra is katasztrofális hatású lenne. Tehát mindent el kell követni, hogy próbáljuk a Szovjetunióval megértetni, hogy ennek a politikai vonatkozásai károsan befolyásolhatják a szovjet–magyar jóviszonyt is. Csak arra szeretne rámutatni, hogy itt egy igen veszedelmes dolog erről a jogi alapról lecsúszni, mert akkor már nem arról van szó, hogy én mennyit vállalok, hanem arról, hogy amennyit ki tudnak mutatni, annyit egy esetleges helyzetben vállalnunk kell. Akkor tehát tisztára [a] jóindulatukon múlik, hogy mennyiben szabják meg azt a határt, amit el kell fogadnunk. Ez az elvi, jogi álláspont a sarkpontja az egész kérdésnek. Erről nem

térhetünk le. Amit mint olyan teljesítéseket tettünk eddig, amelyek ezzel ellentétesek és kötelezőek lennének, a jövőben ne tegyünk. Más a helyzet akkor, ha van békeszerződésünk, amelyben ez a kérdés szabályozva van. Ha a Potsdami Egyezmény alapján a SZEB utasít bennünket, az más. De ha így egyszerűen elfogadjuk, akkor ez azt jelenti, hogy rátértünk arra az útra, amelynek határait nem tudjuk megszabni, és csak a partner jóindulatától függ, hogy mennyit követel.

Rákosi Mátyás államminiszter: nem tartja szerencsésnek, hogy a lényegbe belementünk. Ha már itt tartunk, egy-két dolgot megemlít. Sokat foglalkoztak ezzel a kérdéssel, és az derült ki, hogy az aktíva és passzív szembeállítás mellett is óriási összegek maradnak. A követelések jelentékeny része német kölcsön volt magyar gyáraknak, amit nem szállítottak le. Az oroszok szívesen leszámolnak ezekkel a gyárakkal, de a magyar gazdasági élet szempontjából ez lenne a rosszabb megoldás. Itt ezen a téren sokat nem lehet okoskodni. Kiderült, hogy az aktíva és a passzív beszámításával a Weiss Manfrédnál félmilliárd márkáról van szó. Ha az egyes cégekkel intézik el az oroszok, akkor rosszabbul járunk. Ezért határoztuk el már tavaly, hogy mi vesszük a kezünkbe, mert az állam mégiscsak erősebb, mint az egyes cégek. Ennyit erről a részről. A potsdami határozattal úgy vagyunk, hogy a békeszerződés is életbe lép, akár aláírjuk, akár nem. A nélkül is érvénybe lép. Sajnos ez így van, elvesztettük a háborút. Valószínű, hogy így van a Potsdami Egyezménnyel is. A kérdés lényege az, hogy akarunk-e ebből egy konfliktust a Szovjetunióval, vagy sem? Ha akarunk, akkor lehet csinálni, de ez valószínűleg nem ezen a minisztertanácson dől el. Azt javasolja, hogy ne küldjenek koalíciós delegációt, hanem küldjék ki a pénzügyminisztert, feltéve, hogy a pénzügyminiszter ismeri az anyagot. Viszont, ha Rácz kimegy, nála jobban nem ismeri a kérdést senki. Szviridovnak meg kell mondani, hogy így találtak helyesnek.

[Nagy] Miniszterelnök: Vas Zoltánt sem akarja a miniszterelnök-helyettes kiengedni?

Rákosi Mátyás államminiszter: ő kiengedné, ha Szviridov ragaszkodik [a] személyéhez.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: az egész ódiumot a Kisgazdapárt fogja viselni.

Rákosi Mátyás államminiszter: ezt senki sem mondja.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: reméljük, hogy nem is lesz ódium.

[Nagy] Miniszterelnök: újabban nemcsak a kérdést, hanem a tárgyalókat is bíráló alá vonják.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: az elvi alapokra nézve is kapjon utasítást a delegáció.

Rákosi Mátyás államminiszter: arra majd adnak utasítást.

Szakasits Árpád államminiszter: addig nemzetközi-jogi szakértővel dolgozza ki a kérdéseket a pénzügyminiszter.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: adva van az elvi álláspont, a békeszerződés, amely bizonyos mértékben intézkedik ebben a kérdésben.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: legnagyobb baj, hogy a hatalmak között is ellentét van ebben a komplexumban.

Szakasits Árpád államminiszter: és több egyéb komplexumban is.

[Nagy] Miniszterelnök: a kormányból menjen a pénzügyminiszter, Vas Zoltán, Vajda Imre és Rácz Jenő v. pénzügyminiszter, mint szakértő.

Szakasits Árpád államminiszter: akkor Rónai minisztert ne zavarjuk saját tárgyalásaiban.

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: nem érzi az egész tárgyalásból, hogy van-e egyáltalán tapogatózás arról, hogy lehet-e itt alkudni? Mert ha egy merev szakmai tárgyalásról van szó, hogy Magyarország politikája hogy helyezkedik el, és Magyarország itt mit tud mondani, akkor fel kell hatalmazni a delegációt.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: az elvi alap határozottassék meg, ez a lényeg. Ezen felül alkudni lehet és kell is.

Dr. Balogh István államtitkár: külön minisztertanácson fogjuk eldönteni.

[Nagy] Miniszterelnök: ehhez az összetételhez hozzájárul a minisztertanács.

Dr. Balogh István államtitkár: helyes, és ha kell, lehet utána küldeni szakértőt.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: Szívóst is szeretné kivinni, valamint Ungert és Vásárhelyit. Ezt a kérdést holnap eldönti.²¹

Rákosi Mátyás államminiszter: ez nem koalíció. Két államtitkár nem képviselhet egy pártot ilyen nagy kérdésben.

Dr. Balogh István államtitkár: Vas Zoltánnak ismeri az álláspontját, és az neki nagyon tetszik.

Rákosi Mátyás államminiszter: attól tart, hogy az odakint nem fog sokat számítani.

Dr. Bojta Béla államtitkár: felhívja a figyelmet arra, hogy a kereskedelmi árucserre-forgalmi szerződéssel a Szovjetunió junctimba hozta ezeket a különböző kérdéseket. Azt követelték, hogy ezeket a kérdéseket együtt tárgyalják. Legalább is így szól a Nemzeti Bank tájékoztatója, amit a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter ismertetett kiutazását megelőzően.

Rákosi Mátyás államminiszter: amennyiben ilyen követelés léteznék, akkor az a Külügyminisztériumon keresztül jött volna, nem a Nemzeti Bankon keresztül.

[Bán] Iparügyi miniszter: Rónainak tettek ilyen nyilatkozatot, és ő közölte ezt a minisztertanáccsal.

[Nagy] Miniszterelnök: a miniszterek által bejelölendő személyeket ille-

²¹ A pénzügyminiszter által említettek közül Unger személyére vonatkozó adattal nem rendelkezünk. A többiek bekerültek a kiutazó delegációba. Adataikat lásd a [27] 176. sz. jkv. 3. napirendi pontjának jegyzetében.

tően a minisztertanács nem határoz. Azt állítsák össze a miniszterek. Ehhez így hozzájárulhat a minisztertanács.

Minisztertanács a Moszkvába kiküldendő bizottság tagjai tekintetében a következőképpen határozott: a bizottság vezetője a pénzügyminiszter, tagjai az iparügyi miniszter, Rácz Jenő ny. pénzügyminiszter és Vas Zoltán államtitkár, a Gazdasági Főtanács főtitkára. A többi szakértő tekintetében az illetékes miniszterek tesznek javaslatot. A kérdés elvi részének tisztázása végett külön minisztertanácsot tartanak.²²

3.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: a moszkvai tárgyalásokkal kapcsolatban előterjeszti javaslatát dr. Rácz Jenő v[olt] pénzügyminiszternek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszteri címmel való felruházása tárgyában.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: ellene van a kérdés ilyen meglepetésszerű felvetésének.

[Nagy] *Miniszterelnök*: máris vissza van vonva. Ilyen tervük nem volt. Ebben a politikai vagy egyéb szempontok nem voltak, de mert Szviridov altábornagy vetette fel kimenetelét, felmerült a gondolat, hogy hivatalos jelleget nyerjen.

Rákosi Mátyás *államminiszter*: kizártnak tartja, hogy a tárgyalások sikeres menetelét [sic!] elősegíti az ő jelenléte. Rácz nem persona grata odakint. Csak mint szakértő mehet ki, de nem mint vezető.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: javaslatát visszavonja.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²³

4.

[Rajk] *Belügyminiszter*: bejelenti, hogy amennyiben nem jönnek közbe fontosabb dolgok, és nem ütközik az összkormányzat helyzetébe, szeretne elmenni két hétre szabadságra. Távollétében Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettest kéri fel helyettesítésére.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: frankfurti és moszkvai tartózkodása tartamára ő viszont a földművelésügyi minisztert kéri fel helyettesítésére.

---

²² A Szovjetunióba kiutazó küldöttség összetétele a további egyeztetések során alapvetően megváltozott. Lásd a [27] 176. sz. jkv. 3. napirendi pontját. A küldöttség felhatalmazásáról és tárgyalási pozíciójáról lásd ugyanott a 69. napirendi pontot.

²³ A 2990/1–1947. KüM sz., 1947. április 29-én keltezett előterjesztés a jegyzőkönyv mellett megtalálható. Az indoklás szerint Rácz Jenő „kiváló szakismeretére és közéleti pályafutása során szerzett gazdag tapasztalataira az országnak nemzetközi tárgyalások során elengedhetetlen szüksége van, és az ország érdekeinek ilyen tárgyalásokon való megfelelő képviselésére szükséges, hogy fentnevezett kellő hivatali ranggal rendelkezék”. Az előterjesztéshez csatolták Rácz Jenő életrajzát is.

Minisztertanács a helyettesítési bejelentéseket tudomásul vette, és a helyettesek kinevezésére vonatkozó felterjesztéshez hozzájárult.

Minisztertanács este 7 órakor ért véget.

K. m. f.

Bojta Ernő Béla

Géppel írt tisztázat, a jegyzőkönyvet vezető Bojta Ernő Béla saját kezű aláírásával. A miniszterelnök a jegyzőkönyvet nem írta alá. A miniszterek és államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolása mellett látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet, Szakasits Árpád, Gyöngyösi János, Rajk László, Bán Antal, Dinnyés Lajos, Mihályfi Ernő és Balogh István aláírása azonban hiányzik a jegyzőkönyvről. Dobi István, Ries István Rónai Sándor és Gerő Ernő nem vett részt a minisztertanács ülésén és tárcájukat sem képviselte senki.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 3. sz. napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

A [25] 174. sz. jkv. a) melléklete a 2. napirendi ponthoz

[Rácz Jenő leköszönő pénzügyminiszter tájékoztatója utódja részére az addigi magyar–szovjet gazdasági tárgyalások fontosabb kérdéseiről]

Dr. Nyárádi Miklós
pénzügyminiszter úrnak

Budapest

Igen tisztelt Barátom!

Nagybecsű megbízásod alapján elkészítettem a magyarországi szovjet vállalatok működésével kapcsolatos tárgyalások eddigi megállapításairól [sic!] szóló összefoglalást, olyan alakban, hogy minden egyes pontot a magyar fél által javasolható jegyzőkönyvi formulában rögzítettem le. A jegyzőkönyvek, átadás előtt, igen alaposan átnézendők és kiegészítendők volnának. Azokat a kiegészítéseket, amelyek a pénzügy/iparügyi²⁴ miniszter úrra tartoznak, neki szóló levelemben soroltam fel. A szükséges kiegészítéseket a kísérő jegyzékben pontok szerint felsoroltam.

Arra kérek, hogy a jegyzőkönyvtervezeteket, valamint a Szovjetunió kormányához intézendő memorandum tervezetét a minisztérium illetékes osztályainak tanulmányozásra és kiegészítésre kiadni szíveskedjél.

Az átjavított és a pénzügy/iparügyi miniszter úrral egyeztetett szövegeket nézetem szerint a Gazdasági Főtanács legközelebbi ülése elé kell terjeszteni, és ezt követőleg orosz fordításban Merkulov tábornok úrnak megküldeni.

Felhívom ez alkalommal figyelmedet a következőkre: a jelenleg folyó ve-

²⁴ A pénzügyminiszter és az iparügyi miniszter azonos szövegű levelet kapott.

gyesbizottsági tárgyalásokat tulajdonképpen a magyar kormány kezdeményezte.²⁵ Az első tárgyalás Szviridov altábornagy úrral folyt le, és azon magyar részről a miniszterelnök úr, a miniszterelnök-helyettes urak, a pénzügyminiszter, az iparügyi miniszter, a közellátásügyi miniszter, a Jóvátételi Hivatal vezetője és a Gazdasági Főtanács főtáncosai vettek részt. E tárgyalásokon magyar részről világosan kifejezésre juttattuk, hogy célunk a magyar államháztartás nyomasztó terheinek enyhítése a Szovjetunió által követelt különféle szolgáltatásokkal kapcsolatban. Így elsősorban a jóvátételi árak revíziójára, a megszállási költségek enyhítésére, és a Potsdami Egyezmény alapján a Szovjetunió részéről támasztott követelések méltányos megállapítására gondoltunk. Csupán másodlagosan kerültek a tárgysorozatra Szviridov altábornagy úr kezdeményezésére a Szovjetuniót érdeklő különféle pontok. Az altábornagy úr és a miniszterelnök úr abban állapodtak meg, hogy az összes felmerült kérdéseket egy albizottság tárgyalja, amelynek tagjai magyar részről az iparügyi és a pénzügyminiszter, szovjet részről pedig a Moszkvából e célra ideérkező kiküldöttek és az itteni szovjet hatóságok képviselői. Ennek a megállapodásnak az alapján kezdődtek meg a tárgyalások Merkulov tábornok úrral és delegációjával.

E tárgyalások azonban olyan irányt vettek, hogy kizárólag a Szovjetuniót érdeklő pontok maradtak előtérben, míg a jóvátételi árak revíziója, valamint a megszállási költségek csökkentése tekintetében Merkulov tábornok úr kijelentette, hogy ezek megbeszélésére nincs felhatalmazása.

Ilyenformán a tárgyalások jelenlegi anyaga kizárólag a magyar államra és nemzetgazdaságra terhes megállapodásokat foglal magában, míg ugyanakkor kimaradtak azok a pontok, amelyekről terheink enyhítését remélhetjük volna.

Az azóta eltelt három hónap alatt is változatlanul kedvezőtlen árak mellett történik a magyar jóvátételi szállítások beszámítása, s mint bizonyára előtted is ismeretes, ezek között az árak között vannak olyanok, amelyek semmiféle tárgyilagos kritikát nem bírnak ki.

Úgyszintén – Szviridov altábornagy úrnak azon határozott ígérete ellenére, amely szerint januártól kezdve a megszálló hadsereg és a SZEK együttes költségei havi 26 millió forintnál többet nem fognak kitenni – az e címen felszámított költségek havonta 40 és 45 millió forint között mozogtak. Ez a kérdés különösen fontossá vált azóta, amióta tudjuk, hogy a békeszerződés ratifikálása július vége előtt, és ilyenformán a Vörös Hadsereg kivonulása október vége előtt nem várható.

Kell, hogy figyelmeztesselek arra is, hogy ugyanakkor egy másik vonalon is jelentkeznek a Szovjetunió részéről követelések. Így Puskin követ úrnak 1947. március 26-án a miniszterelnök úrhoz intézett jegyzéke szerint a Szovjetunió kéri megtéríteni azt a kölcsönt, amelyet a Szovjetunió kormánya a magyar kormánynak magyar pengőbankjegyekben 850 millió pengő összeg-

²⁵ Lásd e kötetben a [8] 157. sz. jkv. 20. napirendi pontját és jegyzeteit.

ben az 1945. év elején folyósított.²⁶ Ennek fejében 3 035 700 \$ megtérítését kívánja Puskin követni úr.

Nem kívánatos, hogy ez a kérdés kimaradjon a Merkulov tábornok úrral folytatott tárgyalás anyagából.

Ezzel kapcsolatban azonban arra is fel kell hívnom a figyelmedet, hogy ez a követelés milyen körülmények között merült fel első alkalommal a Szovjetunió részéről. Amikor a miniszterelnök úr részvételével folytatott fent említett tárgyalás alkalmával, mint pénzügyminiszter felhoztam azt, hogy a Szovjetunió tartozik Magyarországnak mintegy 11 millió dollárral azon a címen, hogy az Egyesült Izzó gépi berendezéseit elszállította, anélkül, hogy a berendezések akár a jóvátételbe beszámítottak volna, akár pedig hadizsákmánynak minősítették volna: erre a bejelentésemre Szviridov altábornagy úr azzal replikázott, hogy amennyiben én felhozom ezt a követelést, akkor ő is felhozza

- a) a Szovjetunió által a magyar kormány részére pengőbankjegyekben folyósított kölcsönnek,
- b) a Szovjetunió által felszerelt két magyar hadosztály felszerelési költségeinek kérdését.

Amikor én erre Szviridov altábornagy úrnak azzal válaszoltam, hogy végeredményben magyar pengőbankjegyekről és magyar hadfelszerelési cikkekről van szó, erre azt közölte, hogy ezeket a bankjegyeket és ezeket a felszerelési tárgyakat a Szovjetunió hadizsákmányként tette magáévá, és ilyenformán azok visszabocsátása a magyar kormány részére kölcsönnek tekintendő.

Mindezekre azért kívántam a figyelmedet felhívni, mert nézetem szerint kívánatos volna a jelenleg folyó tárgyalásoknak ezekre a kérdésekre való kiterjesztése is. A jelenlegi helyzetünkben ugyanis nem engedhető meg, hogy csupán a magyar államra terhes kérdéseket tárgyaljunk, és ugyanakkor elhanyagoljuk a számunkra előnyt jelentő kérdéseknek tárgyalását.

Tekintettel arra, hogy a folyamatban levő tárgyalások során szovjet részről többször utalás történt a szovjet–finn megegyezésre, amely a Finnország területén lévő német vagyonok megváltására vonatkozik, tisztelettel rendelkezésre bocsátom stockholmi követünk erre vonatkozó jelentését.

Kérlek, fogadd őszinte tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1947. évi április hó 10-én.

---

²⁶ Miután a megszálló Vörös Hadsereg a bankokban található teljes bankjegykészletet lefoglalta, 1945 elején az állami szervek működésének biztosításához szükséges minimális pénzmennyiség sem állt a kormány rendelkezésére. Ezért az Ideiglenes Nemzeti Kormány kénytelen volt kölcsönt kérni a szovjet kormánytól, amely 1945. február 19-én 100 millió, március 18-án 250 millió, május 15-én pedig 500 millió, összesen tehát 850 millió P kölcsönt nyújtott a zsákmányolt bankjegyekből. Lásd DMB МТ. жкв., a 11. sz. жкв. 11. napirendi pontját és az ahhoz tartozó 13. jegyzetet, valamint a 12. sz. жкв. 1., napirendi pontját.

MOL XIX-J-1-j 1945-64-SZU-59/f. tétel. Gépelt, aláírás nélküli másolat.

A levelet és mellékleteit Rác Jenő az alábbi szövegű kísérőlevéllel megküldte Gyöngyösi János külügyminiszternek is: „A pénzügyminiszter úr és az iparügyi miniszter úr felkértek arra, hogy a magyarországi szovjet vállalatok működésével kapcsolatban folyó tárgyalások jelenlegi állását – tekintettel eddigi működéssel kapcsolatban szerzett tapasztalataimra – foglaljam össze. Hozzájuk intézett jelentésem másolatát az ahhoz tartozó mellékletekkel együtt van szerencsém szíves tájékoztatásodra rendelkezésedre bocsátani.”

A Gyöngyösi János külügyminiszternek szóló kísérőlevélre a Külügyminisztériumban az alábbi kézzel írt záradékot vezették: „A miniszter úrnak bemutatott. Lásza szíves iktatás és elhelyezés végett Kb-i t. Fegyverszüneti o. [olvashatatlan aláírás] IV/19.”

A külügyminiszternek megküldött levélmásolat mellett megtalálható a „Kísérőjegyzék”, és a Rác Jenő által elkészített jegyzőkönyv-tervezetek egy-egy másolati példánya. A „kísérőjegyzék” jól tükrözi az 1947 januárjától 1947 decemberéig folytatott tárgyalások főbb kérdéseit, egyben a levél egy későbbi szakaszában olvasható keserű megállapítást, amely szerint „a tárgyalások jelenlegi anyaga kizárólag a magyar államra és nemzetgazdaságra terhes megállapodásokat foglal magában, míg ugyanakkor kimaradtak azok a pontok, amelyekről terheink enyhítését remélhettük volna.”

Rác Jenő a következő jegyzőkönyv-tervezeteket melléktele:

- 1) 1945. január 20. – 1946. július 27. között keletkezett tartozások.
- 2) 1946. július 27. – 1946. december 31. között keletkezett tartozások.
- 3) Magyarországi szovjet vállalatok árkérdései.
- 4) Adó- és illetékkedvezmények.
- 5) Szovjet vállalatok anyag-, hitel- és devizaellátása.
- 6) Bértmunkaszerződések.
- 7) Termelési, beruházási és külkereskedelmi programok.
- 8) Osztaléktranszfer.
- 9) MASZOVOL-nak járó olajszállítások.
- 10) Bauxitkutatási jog.
- 11) MASZOVLET rentabilitása.
- 12) Telekkönyvi és cégbírósági hatóságok eljárása.
- 13) Passzívák törlése.
- 14) Németországgal fennálló adósságok.

[26] 175.

JEGYZŐKÖNYV

az 1947. évi május hó 8. napján de. 11 órakor
Nagy Ferenc elnöklete alatt tartott minisztertanácsról.

*Jelen voltak:*¹

Rákosi Mátyás államminiszter
Szakasits Árpád államminiszter
Dobi István államminiszter
Gyöngyösi János külügyminiszter
Rajk László belügyminiszter
képviselőtében Dulin Jenő
államtitkár
Dr. Nyáradi Miklós pénzügy-
miniszter képviselőtében
Kemény György államtitkár
Dr. Bárányos Károly földművelés-
ügyi miniszter
Bán Antal iparügyi miniszter
Rónai Sándor kereskedelem- és
szövetkezetügyi miniszter képvi-
selőtében Koszér Nándor állam-
titkár

Dr. Ries István igazságügyminiszter
Dinnyés Lajos honvédelmi
miniszter
Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter
Dr. Erőss János közellátásügyi
miniszter képviselőtében
dr. Mátéffy Géza államtitkár
Veres Péter építés- és közmunka-
ügyi miniszter
Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter
Mihályfi Ernő tájékoztatásügyi
miniszter
Dr. Balogh István miniszterelnök-
ségi politikai államtitkár
Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnök-
ségi adminisztratív államtitkár,
a minisztertanács jegyzője

[Nagy] *Miniszterelnök*: megnyitja a minisztertanács ülését. Felkéri dr. Balogh István államtitkárt, a miniszterelnöki bejelentések megtételére.

---

¹ A jelen voltak felsorolásában nem tüntették fel a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevét, s azt sem, hogy esetleg ki képviselte a tárcát az ülésen. A jegyzőkönyvben viszont többször szerepel a miniszter felszólalása, illetve előterjesztése. (12., 21., 41–54. napirendi pont), így kérdéses, hogy a miniszter időközben megérkezett-e a minisztertanács ülésére, vagy csak véletlenül maradt-e ki a neve a jelenlévők felsorolásából. Ezért a miniszter említésénél ezt a bizonytalanságot az Ortutay Gyula neve mellé tett kérdőjellel jelezzük.

1.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát a 4400/1947. ME sz. rendelet kiegészítése tárgyában. Az igazságügyminiszternek volt stílárís észrevétele, ezt elfogadja végleges szöveggént.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²

2.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti az építés- és közmunkaügyi miniszter 1695/1947. eln. sz. javaslatát Cseres Tibor sajtóelőadóként való alkalmazása tárgyában az állami rendszerű VI. fizetési osztályban járó illetmények alapulvételével.

Minisztertanács Cseres Tibornak az Építés- és Közmunkaügyi Minisztériumba sajtóelőadóként a VI. f. o. szerinti illetményekkel való alkalmaztatásához hozzájárult.³

3.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát Bechtler Péter alpolgármesternek Belgrádba való kiküldetése tárgyában, Belgrád város polgármesterének Budapestre hívása céljából. Ezzel kapcsolatban megemlíti, hogy amennyiben még egy személy kiküldetése szükségessé válik, ahhoz is kéri már most a minisztertanács hozzájárulását.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: a meghívást a diplomáciai vonalon is előkészítendőnek tartja.

Minisztertanács az előterjesztéshez – két személy utazásának engedélyezése mellett – hozzájárult. Felhívta a külügyminisztert, hogy a kiküldöttek diplomáciai meghívását a Gazdasági Főtanács főtítkárával együtt előkészítse.⁴

4.

Dr. Balogh István [államtitkár]: előterjeszti javaslatát Andréka István szerződéses altiszt kinevezése tárgyában a XII. fizetési osztályba.

² A jegyzőkönyvben hivatkozott rendelet a nyugellátásban részeseülők B-listázásával kapcsolatban alapított meg egyes határidőket. A Miniszterelnökségen készült szám nélküli előterjesztés alapján kiadott 5700/1947. ME sz. r. (MK május 10., 104–105. sz.) ezeket a határidőket módosította.

³ Az 1695/1947. ÉKM eln. sz. előterjesztés *Cseres Tibor* (1915–1993) addigi pályafutását a következőképpen foglalta össze: „A reál gimnáziumi érettségi megszerzése után beiratkozott a kolozsvári egyetem közgazdasági karára, ahol nyolc félévet hallgatott. Oklevelének elnyeréséhez utolsó szigorlata hiányzik. Közben 1936–1939-ig mint újságíró tevékenykedett. Ezt követően 1944-ig túlnyomó részben katonai szolgálatot teljesített. 1945. május havától kezdődően Békéscsabán napilapot szerkesztett a legutóbbi időkig.”

⁴ A kiutazásról, illetve a kapcsolatfelvételtől nem rendelkezünk adattal.

Minisztertanács Andréka Istvánnak a XII. fizetési osztályba való ki-
nevezéséhez hozzájárult.

5.

[Nagy] *Miniszterelnök*: előterjeszti javaslatát a B-lista ügyek revíziós ha-
táridejének végleges lezárása tárgyában. Kívánatos lenne, hogy minden
B-lista ügy június hó 15. napjával befejezést nyerjen. Többféle címen van
revízió. Éspedig a rég elbocsátottak visszavétele, amelyet a 4-es bizottság
intéz, van az állandó B-lista bizottság által szórványosan elbocsátottak ja-
vára a revízió, így pl. a fogságból visszatértek B-listázása. Az előterjesztés
szerint június 15-ével most már véglegesen lezárhatnánk az összes ilyen
ügyeket. Ugyanis a késedelem komplikálja az államháztartás helyzetét.

Dr. Bojta Béla államtitkár: kéri csak elvben elfogadni, mert a hozzá tar-
tozó ügyekből kifolyólag megfontolandó, nem kell-e más vonatkozásban is
lezárni a határidőket, így pl. a 11 000/1946. ME sz. rendelettel kapcsolat-
ban.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: miért fekszik pl. az ő javaslata már két
hónapja a miniszterelnökségen, melyben a szakvonalon való visszavételeket
javasolta.

[Nagy] *Miniszterelnök*: azért, mert azóta még nem volt bizottsági ülés.
Felvetődött az albizottságban, hogy a közlekedésügyi tárca keretében tör-
ténjék még egy 2 %-os visszavétel szakvonalon. Ezt a két százalékot is csak
arányosan lehet megoldani.

Minisztertanács az előterjesztést elvben elfogadta azzal, hogy a végleges
szöveget a Miniszterelnökség állapítsa meg.⁵

6.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: ezzel kapcsolatban felveti a kérdést, mi
lesz a „magyar közösségi” tagokkal az állami apparátusban. Tudomása sze-
rint már volt egy olyan pártközi megállapodás, hogy azokat minden további
nélkül elbocsátják a közalkalmazottak sorából.

[Nagy] *Miniszterelnök*: akik a felszabadulás után tevékenykedtek, azokat
el is fogják bocsátani. A rendelettervezetet elő fogja terjeszteni.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: itt nem csak a rendelettervezetről van
szó, hanem a listáról is.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: kívánatos volna, ha az igazság-
ügyminiszter részéről a közösségi ügyekre vonatkozólag konkrét javaslat
történnék.

⁵ A B-lista ügyek revíziójáról, azaz a méltánytalan, sérelmes és téves döntések visszavo-
násáról az 1946. szeptember 20-ai ülésén döntött a minisztertanács. Lásd: NF MT. JKV. 1946,
[57] 140. sz. jkv. 15. napirendi pontját, illetve a 11 000/1946. ME sz. r.-et, MK szeptember 24.,
217. sz. Közvetlen előzményéről, és az ügy részletesebb ismertetéséről lásd a [22] 171. sz. jkv.
2. napirendi pontját. Lásd továbbá a 6080/1947. ME sz. r.-et, MK május 15., 109. sz.

[Nagy] *Miniszterelnök*: az állami apparátus számos területén kell elintézni a kérdést.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: igen fontos a gyors elintézése ennek a kérdésnek, mert pl. őnála is vannak ilyenek, s nem tud nekik végleges beosztást adni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: az eljárás nem lesz könnyű, mert nyomozással kell megállapítani a tényállást. Nagy számú ilyen eset van, tehát sokkal szélesebb területen fog az eljárás mozogni, mint amelyről vallomási jegyzőkönyvek vannak. Az igazságügyminiszter készítsen el egy tervezetet, amely tárgyalási alap lehet a pártok között.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶

7.

[Nagy] *Miniszterelnök*: van még egy másik probléma, amit feltétlenül minisztertanács elé kell hoznia, annál is inkább, mert már a Köztársasági Elnök Elnöki Hivatalából is sürgették ennek a kérdésnek [a] rendezését. A helyzet ugyanis az, hogy az összeköltöztetések körül rengeteg a zavar. Általában azokra a svábokra vonatkozik ez a terv, akik a kitelepítési listára annakidején fel lettek véve. Most pedig lépten-nyomon egyre több családra terjesztik ki. Ezek a szerencsétlen emberek lótnak-futnak, hogy összeköltöztetésüket megakadályozzák, s állandó izgalmat okoznak a hivatalokban. A Miniszterelnökség, de most már az Elnöki Hivatal is állandó ostromnak van kitéve a jogtalan összetelepítések miatt. Akik nem lettek a kitelepítésre előirányozva, s most mégis össze lesznek költöztetve, s a házukba mindjárt beköltöztetik a Szlovákiából átjövő magyarokat, ezeknek jóvátétele már aligha lehetséges. Amellett volna, az eljáró közegek feltétlenül ragaszkodjanak ahhoz, hogy azokat telepítsék össze, akik a kifüggesztett kitelepítési listán rajta voltak és ne terjesszük ki most már az összetelepítéseket sokkal nagyobb területre, mint amit az intézkedések érintettek. Most már a további lépésekre is szükség van, mert nem csak azon a kis területen, Bácska, Baranya és Tolna, történjék meg az összetelepítés, hanem szükség szerint mindazon a helyeken, ahol svábok laknak. Szukcesszíve végre kell hajtani az ország egész területén, de viszont ne komplikáljuk azzal, hogy a kitelepítési listán nem szereplőket is összeköltöztetjük. Nem akar most új rendelettervezetet proponálni, mert a belügyminiszter nincs itthon,⁷ s nem tartja helyesnek, hogy rendelettervezetet hozzanak most, de határozattal kimondhatja a minisztertanács, hogy felkéri a belügyminisztert, szélesítse ki nagyobb területre az összeköltöztetés tervét, de csak azokat kell venni, akik elő voltak irányozva, s ne származzék zűrzavar és igazságtalanság ezekből, és semmiféle sérelem.

⁶ Nincs tudomásunk arról, hogy e tárgyban rendelettervezet készült volna.

⁷ Lásd a [25] 174. sz. jkv. 4. napirendi pontját.

Rákosi Mátyás államminiszter: helyesli, hogy a legnagyobb gonddal kell eljárni az összeköltöztetésnél, és csakis olyanokat lehet összeköltöztetni, akik rajta vannak a listán. Nincs szükség újabb sebek feltépésére. Majd a belügyminiszter erre nézve ki fogja adni utasításait. A sváb kitelepítésekre nézve azonban van egy javaslata, mellyel talán nagyobb lendületet adhatunk a kitelepítésnek. Forduljunk a Szovjetunióhoz jegyzékkel: tekintettel arra, hogy az amerikaiak – hivatkozással a nehéz települési viszonyokra – megnehezítették számunkra a sváb-kitelepítést, a Szovjetunió, mint a potsdami határozat egyik aláírója, nem volna-e hajlandó saját zónájába átvenni bizonyos számú svábot. Ebben az esetben lehetetlen lesz az amerikaiaknak továbbra is kitarítani álláspontjuk mellett. Ez számunkra tiszta haszon lenne, ha nem átköltöztetni, hanem mindjárt kivinni lehetne a svábokat. A legrosszabb, ami történhet, hogy a Szovjetunió nem fogadja el a mi ajánlatunkat, de ha bármilyen mennyiséget hajlandó átvenni, ez csak haszon lehet számunkra. A minisztertanács kérje fel a külügyminisztert egy ilyen jegyzék összeállítására.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: helyesli ezt a javaslatot, de rámutat arra, hogy erősíteni kell, az összetelepítéseket, mert a Dunántúlon például 14 szerelvény áll kirakatlan. Ez azt jelenti, hogy újabb szerelvényeket kell rendelkezésre bocsátani mindaddig, míg ki nem rakodnak a vagonokból. Fontos lenne, hogy ne lakjanak benne a szerelvényekben, hanem bocsássák azt újból a forgalom rendelkezésére, ez úgy politikailag, mint a vasút szempontjából igen rossz, és lehetetlen állapot.

[Nagy] Miniszterelnök: teljes mértékben egyetért ezzel, tehát azért javasolja, hogy az összeköltöztetést az ország egész területén hajtsák végre, ne csak ebben a három megyében.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: hozzájárul a Rákosi miniszterelnök-helyettes által tett javaslathoz, csak az indokolásban nem szeretné junctimba hozni a svábok kitelepítését a szlovákiai magyarok áttelepítésével. Jelölje meg szám szerint a miniszterelnök-helyettes az orosz zónában elhelyezni szándékolt létszámot.

Rákosi Mátyás államminiszter: 50 000 sváb átvételét kell kérni a Szovjetuniótól.

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: nem hiszi, hogy a felszabadulás harmadik évében, amikor már jogszabályaink vannak, egyszerűen atrocitásszerűen járnának el a hatósági közegek az összetelepítéseknél.

[Nagy] Miniszterelnök: feljelentések alapján történnek a piszkálódások. Pl. egy rendes becsületes régi magyar állampolgár[ság]ú svábhoz egy este belöttek három osztrák gyereket. Alig tudott tőlük megszabadulni. Most feljelentés érkezett ellene, hogy németeket rejtegetett.

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: tehát valamilyen ok alapján történnek mégis ezek az atrocitások.

[Nagy] Miniszterelnök: de az ok alaptalan. Nem szabad igazságtalanságokat elkövetni.

Miniszttertanács felhívta a belügyminisztert, hogy a sváb összetelepítéseket az egész ország területére terjessze ki, a jogtalan és igazságtalan atrocitások megszüntetéséről [pedig] gondoskodják. Hozzájárult Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettes azon javaslatához, hogy készítsen a külügyminiszter egy jegyzéket a Szovjetunióhoz, melyben 50 000 svábnak a Szovjetunió által megszállás alatt tartott zónába való áttelepítését kérjük. Felszólítja az áttelepítési kormánybiztost, hogy gondoskodják az ide már megérkezett szerelvények gyors kirakodásáról.⁸

8.

[Nagy] Miniszterelnök: előterjeszti javaslatát Ferencz Péter kisbirtokosnak Tolna vármegye főispánjává való kinevezése tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹

9.

[Nagy] Miniszterelnök: a nemzetgyűlési képviselők igazolványait meg kell újítani. Kéri a miniszttertanácsot, hogy az erre szükséges fedezet nyújtásához járuljon hozzá.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

---

⁸ A német lakosok összetelepítésével és a Szlovákiából áttelepítendő magyarok elhelyezésével a miniszttertanács előzőleg többször foglalkozott. Lásd mindenekelőtt a [21] 170. sz. jkv. [6] napirendi pontját és az ennek határozata alapján kiadott 4300/1947. ME sz. r.-et, MK április 4., 77. sz., továbbá a [25] 174. sz. jkv. 1. napirendi pontját 1. sz. jegyzetét.

A miniszttertanács határozatának megfelelően a „svábok” összetelepítésének kiterjesztése megtörtént. Míg ugyanis áprilisban csak 11 községet érintett, addig májusban 85 községben 2138 sváb család összeköltöztetése történt meg, aminek eredményeként 786 lakást üritettek ki. – Az összetelepítésekkel kapcsolatos anomáliákat azonban a következő hónapokban sem tudták megszüntetni, mivel azok mögött a pártok eltérő érdekei, illetve ellenőrizhetetlen egyéni törekvések és érdek-összefonódások álltak. (Bővebben lásd: Tóth Á., 1993, 170–182.) – A Németország amerikai megszállási övezetébe való kitelepítés leállításáról lásd: a [19] 168. sz. jkv. [67] napirendi pontját. 50 000 magyarországi németnek Németország szovjet megszállási övezetébe történő kitelepítése tárgyában a Dinnyés-kormány idején intézett jegyzéket a miniszttertanács a Szövetséges Ellenőrző Bizottsághoz, illetve rajta keresztül a szovjet kormányhoz. Lásd: DL МТ. жкв., [3] 183. sz. jkv. 115. napirendi pontját és j) mellékletét. – A Csehszlovákiából kitelepülőkkel kapcsolatos szállítási problémákról lásd a [25] 174. sz. jkv. 1. napirendi pontját.

⁹ Tolna vármegye korábbi főispánját, dr. Sente Lászlót 1947. március 27-én mentette fel a belügyminiszter javaslatára köztársasági elnök az úgynevezett összeesküvés ügyvel kapcsolatban. Lásd a [22] 171. sz. jkv. 11. napirendi pontját és jegyzetét. Utódjának kinevezését a belügyminiszter szorgalmazta, a jelölés joga a Kiszgazdapártot illette. – *Ferencz Péter* (1893–?) szekszárdi lakos volt. Az elemi iskola 6 osztályát végezte el. Korábbi közéleti szerepléséről, politikai pályafutásáról nem rendelkezünk adatokkal. A köztársasági elnök 1947. május 17-ével nevezte ki Tolna vármegye főispánjává. (MOL XIX-B-1-r 143/1947., illetve XIX-A-1-j-1947-III-4672.)

10.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát a hatósági bábaállások ideiglenes betöltése tárgyában. A megjelölt bábaállások betöltése után is még 123 községi, 6 tanyai és 39 körbábái állás marad üresen, melyet nem tudnak betölteni, mert ideiglenes behelyettesítésre a bábák nem hajlandók jelentkezni. A hiba nem ott van, hogy nincs elegendő bába, mert 3222 a hatósági bábaállások száma és 4171 az okleveles bába, a baj ott van, hogy a községekben nagyon egyenlőtlenül vannak elosztva, s nem hajlandók lakóhelyüket a bizonytalan ideiglenes állás miatt megváltoztatni. Állandóan emelkedik a bába nélküli szülések száma. A bába nélkül lefolyt szülések száma egyes helyeken az 1946. évben elérte a 20–40%-ot is. Nyilvánvaló, hogy a kérdésnek [a] népszaporodás szempontjából igen nagy a jelentősége, s minthogy más megoldás nem kínálkozik, kéri, hogy az eddigi szülészeti rendtartásunkat a változó viszonyoknak megfelelően, és korszerűen – a hatósági bába-szolgálatnak részleges államosításával kapcsolatban – mielőbb módosítsa [a minisztertanács], és hatalmazza most fel őt a minisztertanács az erre vonatkozó törvénytervezet elkészítésére, letárgyaltatására, és a törvényhozás elé való benyújtására.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: miniszteriuma az ideiglenes alkalmazásokhoz hozzájárult, hozzájárul a népjóléti miniszter azon felhatalmazásához is, hogy a bábaszolgálat rendezését megkezdhesse, ellenben további kivizsgálást igényel a végleges állások megszervezése, mert a bábáknak nem köti le egész idejét az állás. Aggályosnak tartja a rendszeres állásra minősítést, s ezt tárcaközi bizottság elé kéri vinni.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: mielőbb összehívja a tárcaközi bizottságot, a belügyminiszter, pénzügyminiszter és a Gazdasági Főtanács kiküldötteiből.

Minisztertanács az előterjesztésben szereplő 113 hatósági bábaállás ideiglenes betöltéséhez hozzájárult.¹⁰

11.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát 6745/1947. sz. alatt a Balatoni Intézőbizottság működésének hatályosabbá tétele tárgyában. Ezzel kapcsolatban kéri egy tárcaközi bizottság felállítását, a kiküldendő személyek nevét és beosztását kéri vele mielőbb közölni. Gondoskodni fog arról,

¹⁰ Előzményéről lásd: NF МГ. жкв. 1946, [66] 149. sz. жкв. 25. napirendi pontját. A 163 671/1947. NM V/2. sz. előterjesztés – a betöltendő állások és az azokra kinevezendők felsorolása mellett – részletesen ismertette a bába-ellátás helyzetét, és az ország egyes vidékein ezzel kapcsolatban tapasztalható nehézségeket. Előadta többek között, hogy az országban a hatósági bábaállások száma 3222, amelyből 168 volt betöltetlen. Az üres állások többsége a tanyavilágban és apró falvakban volt, ahol ennek következtében a bába nélkül lefolyt szülések aránya a 20–40%-ot is elérte. A fontos népegészségügyi szempontokra tekintettel a miniszter arra a következtetésre jutott, hogy a kérdés csak a hatósági bábaszolgálat részleges államosításával oldható meg. Kérte a minisztertanács felhatalmazását, hogy az erre vonatkozó törvénytervezetet elkészítse.

hogy a miniszter által kijelölendő személyek a Balatoni Intéző Bizottság tagjai sorában helyet kapjanak. A szóban forgó célra 100 000 forint kölcsönt, illetve hitelt kér.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: nincs ugyan kitárgyalva a kérdés, de nagyon égető és sürgős a probléma megoldása. Ez idő szerint azonban még jogszabály szerinti hatásköre nincs, még több miniszternek hozzá kell szólni, tehát csak elvben kéri elfogadni, mert már az egész Balaton környékén nagy izgalommal várják a kérdés megoldását.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: a jogszabályok már elkészültek, csak a társ-minisztériumokkal még le kell tárgyalni.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: építési és közmunkaügyi hatásköröket érint a probléma. Az épületek nincsenek rendezve. Még hitel kell, amit a tegnapi Gazdasági Főtanács már tárgyalt is.

Dr. Balogh István államtitkár: hétfőn volt tárcaközi értekezlet, amelyen részt vettek a környéki főispánok és az érdekelt tárcák képviselői. Olyan előterjesztést tettek, hogy tekintettel arra, miszerint nemcsak a népjólétinek volt ez az intenciója, hanem több minisztériumnak, addig, amíg egy rendelet fogja szabályozni a kérdést, bízzanak meg a minisztériumokban valakit, akihez közvetlenül fordulhatnak, s minden minisztériumban legyen egy balatoni referens.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: ez elvileg elfogadható.

*Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter*¹¹ [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: fontos, hogy idegenforgalom szempontjából tárcája is képviselést nyerjen, és szempontjait érvényesíthesse.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: a költségvetési osztály nem tudta még megállapítani, hogy tényleg hozzájárult-e az összeg folyósításához.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: őt már erről értesítette a Pénzügyminisztérium.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult és a Balatoni Intéző Bizottság költségeire 100 000 forint hitel folyósítását engedélyezte.¹²

¹¹ A jegyzőkönyvben tévedésből „kereskedelem- és közmunkaügyi miniszter”-t írtak.

¹² A Balatoni Intéző Bizottságot a 2820/1931. ME sz. r. létesítette a Balaton partja mellett fekvő gyógy- és üdülőhelyek ügyeinek egységes irányítására. Eredetileg a belügyminiszter felügyelete alatt állt, az Ideiglenes Nemzeti Kormány megalakulása után azonban – a gyógy- és üdülőhelyekkel kapcsolatos egyéb kérdésekkel együtt – felügyeletét a népjóléti miniszter vette át. Az előterjesztés a kérdés napirendre tűzését és a hitel igénylését a háború okozta károk mielőbbi helyreállításával, illetve a Balatonnal kapcsolatos fontos nemzetgazdasági és szociálpolitikai (munkásüdületési) érdekekkel indokolta. Kilatásba helyezte a minisztertanács ülésén is többek által említett új, a bizottságnak lényegesen nagyobb hatáskört adó jogszabály-tervezet mielőbbi előterjesztését is. Ilyen jogszabály azonban sem Nagy Ferenc kormánya sem később a Dinnyés-kormány működése idején nem született.

12.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az egyetemek és főiskolák mellett tanfolyam létesítés és az egyetemeken és főiskolákon szereszhető képesítés elnyerésének megkönnyítése tárgyában kiadott 11 140/1945. ME sz. rendelet egyes rendelkezéseinek módosítása tárgyában.

[Geró] *Közlekedésügyi miniszter*: két évre járul hozzá a rendelet alkalmazásához.

[Ortutay?] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: a maga részéről is így javasolja, hogy az 1947/48 és az 1948/49. évre hosszabbítottassék meg a tanfolyamok tartása.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: ezzel kiegészíti javaslatát.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹³

13.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az 1947. évben teljesítendő jóvátétel céljára lovak igénybevétele tárgyában. Ha az orosz jóvátételt ez évben még teljesíteni akarjuk, akkor ezt a rendeletet feltétlenül végre kell hajtani. Az igénybevett lovakért, a múlt évi eljárással ellentétben, az átvétel alkalmával a forgalmi áraknak megfelelő térítés fizetendő ki készpénzben, a gazda részére. 6515 forintba kerül egy ló a szállítással együtt.

Rákosi Máttyás *államminiszter*: a 3. § 1. bekezdése túlságosan tág teret ad a miniszteri apparátusnak. Ott ugyanis még konzervatív tisztviselők vannak, s kissé félti az úgazdák jogait.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: azért sürgeti Hámori kinevezését. De készségesen beveszi azt is a rendeletbe, hogy úgazdától nem lehet elvenni lovakat.

Rákosi Máttyás *államminiszter*: úgy kell megfogalmazni, hogy az úgazdától csak akkor lehet elvenni, ha 10 holdon felüli gazda, azon alul csak abban az esetben, ha ők felajánlják.

Pénzügyminiszter [képviseletében Kemény György államtitkár]: pénzügyi szempontból kéri annak leszögezését, hogy a szükséges összeget csak a Gazdasági Főtanács által megállapított globális hitelkereten belül bocsáthassuk rendelkezésre.

[Dinnyés] *Honvédelmi miniszter*: a 4. § 2. pontnál nem átlagárát, hanem löegyedenkinti árat kér megállapítani. Kéri továbbá, hogy a honvédségi anyakönyvi lappal ellátott lovakat mentesítsék az igénybevétel alól. A lipicai lovak helyett helyesebb lenne áttérni a lucul [sic!] lovak tenyésztésére.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: most próbálják átállítani a lóte-

¹³ Előzményéről lásd: TZ M. JKV., [3] 70. sz. jkv. [37] napirendi pontját. A 219 108/1947. FM X. 1. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a Magyar Agrártudományi Egyetem átszervezésével kapcsolatos munkák miatt ott a fent hivatkozott rendelet által munkás- és parasztfiatalok részére életre hívott tanfolyamot még nem szerveztek. A javaslat alapján kiadott 6580/1947. ME sz. r. (MK június 13., 130–131. sz.) ennek lehetőségét teremtette meg.

nyésztést. Négy héten át folytak az értekezletek, hogy a magyar lótenyésztés irányát megszabják. Egyöntetű álláspont volt, hogy kialakítandók az ország minden vidékén külön-külön a lótipusok, s megállapítást nyert, hogy a lipicait nem szabad tovább tenyészteni, bizonyos szempontból az állami ménesekben még egy, vagy két darab törzs megmaradhat.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy a 3. § 1. bekezdésébe a 10 holdon aluli birtokosok és az újgazdák mentesítése felveendő.¹⁴

14.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 3. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁵

15.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát 250 000 forint költségfedezet igénybevétele tárgyában, a Kárpátaljáról elhurcolt turjaremetei ménes lovainak pótlására.

Minisztertanács kettőszázötvenezer forint költségfedezet igénybevételéhez az elhurcolt turjaremetei ménes lovainak pótlására hozzájárult.¹⁶

16.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 5. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.¹⁷

¹⁴ Az előterjesztés száma: 39 693/1947. FM II/2. A közzétett rendelet a határozati részben szereplő módosítással jelent meg. Lásd az 5940/1947. ME sz. rendeletet, MK május 14., 108. sz.

¹⁵ A napirendről levett 21 971/1947. FM IV.1. üo. sz. előterjesztés tárgya: „A Fegyverszüneti Egyezmény értelmében Jugoszláviának teljesítendő mén- és kancacsikó jóvátételi szállítások.” A miniszter abban kérte volna a minisztertanács állásfoglalását, hogy az 1945 óta halmozódó, és az 1947-ben esedékes szállításokkal együtt már 727 db. csikót jelentő jóvátételi kötelezettséget – a hazai állomány leromlott állapotára való tekintettel – esetleg Csehszlovákiából történő behozatal útján elégítsék ki. A Jugoszláviával szembeni jóvátételi szállítások elszámolása ügyében júniusban utazott ki Belgrádba a Jóvátételi Hivatal két tisztviselője (DL MT. jkv., [4] 184. sz. jkv. 5. napirendi pontja).

¹⁶ Az ügy részletesebb ismertetését lásd a [19] 168. sz. jkv. [52] napirendi pontjához fűzött jegyzetben. A 100/1947. sz.. előterjesztést az FM Turjaremetei ménes miniszteri biztosja készítette.

¹⁷ A napirendről levett előterjesztés: „64 250 forint előirányzat nélküli hitel a FAO Magyar Bizottságának működésével kapcsolatban.” A miniszter azért vette le a napirendről, mert alább, a Gazdasági Főtanács főtítkárának a május havi rendkívüli hitelekre vonatkozó, a 21. napirendi pontban tárgyalt, előterjesztése – a minisztertanács korábbi határozatának megfelelően – magában foglalta valamennyi tárcának a GF által előzőleg véleményezett póthitel-kérelmét.

17.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Berendy János min. osztálytanácsos csehszlovákiai kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁸

18.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a „Mezőgazdasági Termelők Nemzetközi Szövetségének” Hágában tartandó kongresszusára kiküldetések tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁹

19.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Fischer Kálmán min. fogalmazónak a gyakorlati közigazgatási vizsga letétele alól való felmentése tárgyában.

Minisztertanács a képesítés meglétét az 1150/1945. ME sz. rendelet 2 §-ának jogkörében elengedte.²⁰

Abban szerepel többek között a FAO Magyar Nemzeti Bizottsága költségeinek biztosítása is. Előzményeire, a Bizottság megalakulására lásd e kötetben az [1] 150. sz. jkv. [38], továbbá a [9] 158. sz. jkv. 16. napirendi pontját.

A 21 092/1947. FM IV. 1. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a 23 560/1946. ME sz. r. alapján a FAO Magyar Bizottsága 1947. január 1-jével megkezdte működését, és március 1-jével átvette a Földművelésügyi Minisztérium külföldi tájékoztató szolgálatát is, kibővíve azt a közellátási problémák ismertetésével. A Bizottság munkáját a miniszter elsősorban azért tartotta fontosnak és támogatandónak, mert segítségével a világszervezet rendelkezésére álló tőkékből jelentős összegek megszerzését remélte az ország újjáépítéséhez. Az igényelt 64 250 Ft a Bizottság március 1. és július 31. közötti öt havi működésének költségeit fedezte.

¹⁸ A 112 834/1947. FM VI. B. 1. sz. előterjesztés szerint a kiküldetés célja az volt, hogy a síófoki vízleeresztő zsilip gépi berendezésének szállítására legkedvezőbb ajánlatot tevő Kolben-Danek prágai céggel Berendy János a szükséges tárgyalásokat lefolytassa.

¹⁹ Az 55 804/1947. FM VIII. főo. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a Mezőgazdasági Termelők Nemzetközi Szövetsége magában foglalta a legtöbb ország paraszti társadalmi szervezeteit. Célja volt, hogy a világ paraszttársadalmának képviselőit ellássa, és kulturális ügyekben állást foglaljon. Magyarországról az Országos Földművelésügyi Tanács részéről *Gláser Dezső, Kerék Mihály, Dögei Imre, Pataky Ernő*, a Magyar Parasztszövetség részéről *Dobi István, Z. Nagy Ferenc, Kovács István, Hajdú Németh Lajos*, a Földmunkások és Kisbirtokosok Országos Szövetsége részéről *Rácz Gyula*, valamint az adminisztratív teendőket ellátó *dr. Borvendég Ernő* miniszteri tanácsos kiküldését javasolta miniszter, háromheti időtartamra Hollandiába.

²⁰ A 3775/1947. FM eln. 1. üo. sz. előterjesztés szerint *dr. Fischer Kálmán* (1916-?) gazdasági akadémiai és államtudományi doktori oklevéllel rendelkezett. 1939-től a Külkereskedelmi Hivatalban, majd 1944 augusztusától a Földművelésügyi Minisztériumban dolgozott. Az előterjesztés idején a Mezőgazdasági Gépesítési Ügyosztályon teljesített szolgálatot, és a VIII. fizetési osztályba miniszteri segédfogalmazóvá való kinevezését tervezték. A miniszter hangsúlyozta, hogy a közigazgatási szakvizsgát azért nem tudta letenni, mert a vizsgabizottság a huzamosabb idő óta nem működött.

20.

[*Bárános*] *Földművelésügyi miniszter*: Máriássy Béla professzor, aki annak idején kiment Amerikába, és sürgönyileg hazarendeltetett, útközben megbízást kapott a pénzügyminisztertől, a magyar lovak összeírására. Az első táviratra hazajött és a későbbi távirat, amelyben maradásra és munkájának elvégzésére szólítjuk őt fel, már csak elkésve érkezett Amerikába, úgy hogy hazajött. Sajnos most még egyszer ki kell mennie az Egyesült Államokba, hogy munkáját befejezhesse. Kéri a kiküldetés engedélyezését.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²¹

21.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: előterjeszti 3600/1947. számú javaslatát a május havi rendkívüli hitelek engedélyezése tárgyában.²²

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: a maga részéről nem óhajtja külön háláját kifejezni a tárcáját ért kedvezmények miatt, bár ez teljesen indokolt lenne, kénytelen azonban megjegyezni, hogy kissé nyugtalanítja a tankönyvek kiadásával felmerülő költségek hitelműveletek útján való fedezése.²³ Ez ti. annyit jelent, hogy a tankönyvek lényegesen megdrágulnak.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: ezt az összeget szeptemberben visszafizetik a könyvkereskedők. Feltétlenül szükséges, hogy nemzeti banki hitel legyen, a kamatokat azonban magára vállalja, vagy leszorítja.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: a Nemzeti Bank hitelét ne a nyomdák, hanem a minisztérium kapja. Még úgy is el tudja fogadni, ha az Egyetemi Nyomda kapja. Aggasztó politikai jelenség lenne, ha fillérekkel is, de megdrágulnának a tankönyvek.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: ahhoz hozzájárulhat, hogy az Egyetemi Nyomda kapja a hitelt.

[*Mihályfi*] *Tájékoztatásügyi miniszter*: ő nem kapta meg az MTI részére kért hitelt.²⁴

²¹ Előzményére lásd a [9] 158. sz. jkv. 17. napirendi pontját. A 40 064/1947. FM II. 2. sz. előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem, de a VKM iratanyagában megtalálható (MOL XIX-I-1-s-3339/1947.). Az előterjesztés részletesen ismertette az előző kiküldetés körülményeit és az elvégzendő feladatokat. Eszerint a Magyarországról elhurcolt versenylovak összeírása mellett amerikai ügetőlovak vásárlása és behozatala is feladata volt.

²² A minisztertanács az 1947. március 27-i ülésén döntött arról, hogy az egyes tárcák póhtiteligényeit a GF előzetesen, egyszerre tárgyalja le, és javaslatát együtt terjessze a minisztertanács elé annak érdekében, hogy a döntéshozatal áttekinthetőbb legyen. A valódi cél azonban a három éves terv előkészítésével és az ország gazdasági helyzetével kapcsolatos pénzügyi feszültségeknek a centralizált döntéshozatal útján történő eredményesebb kezelése, a tárcák önálló hatáskörének további megnyirbálása volt. Lásd a [20] 169. sz. jkv. 13. napirendi pontját. – A Gazdasági Főtanács hét oldal terjedelmű előterjesztése részletesen felsorolta egyrészt az engedélyezni javasolt, majd az államháztartás jövőbeli alakulásától függően vélelmezett, végül a függőben tartott, illetve az elutasítani javasolt hiteligenyeket.

²³ Lásd a [24] 173. sz. jkv. [69] napirendi pontját.

²⁴ Lásd a [24] 173. sz. jkv. [87] napirendi pontját.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtükára*: ezt még meg fogja vizsgálni.

[Ortutay?] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: a rádióknak két és fél millió ráfizetése van.

Dr. Balogh István államtitkár: nem érti, hogy mi az az „Alumínium árki-egyenlítésre a MÁSZ-nak” című tétel.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtükára*: erre az árki-egyenlítésre szükség van, mert nem tudunk elég szemet biztosítani és így jött létre az alumínium árki-egyenlítés, ez a kérdés azonban még rendezés alatt van.²⁵

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: a tegnapi napon a Gazdasági Főtanács ülésén már szóba hozta a csorvási Wenckheim-féle kastély megvételekét. ²⁶ A tulajdonosok hajlandók lennének úgy kiegyezni, hogy momentán 15 000 forint kell, s a többi ráér ősszel is. Tangazdasági célra 100 holdat tudnának juttatni, és a kastélyban női háztartási iskolát kíván felállítani.

[Nagy] *Miniszterelnök*: javasolja, hogy a földművelésügyi miniszter tudjon operálni a tulajdonos felé. Egy bizonyos összegben állapotunk meg, s talán olcsón meg lehet majd kapni ezt a birtokot.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: ki is lehet sajátítani, ha arra az államnak szüksége van.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: ezt most kapták vissza, nem sajátítható ki.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult, a társmiszterek esetleges észrevételei figyelembe veendőek. A csorvási Wenckheim kastély megvételeire egyelőre 15 000 forint folyósításához hozzájárult.

²⁵ A GF javaslatában az Iparügyi Minisztérium címszó alatt, a rendkívüli hitelben részesítendő költségvetési címek és intézmények felsorolásában az utolsó címszó: „Alumínium árki-egyenlítésre a MÁSZ részére 5 000 000, [ebből május hónapra] 4 000 000” Ft. Ez a kiugróan magas összeg azért keltette fel Balogh István államtitkár figyelmét, mert önmagában nagyobb volt, mint némely tárca részére megítélt teljes póthitel-keret. A MÁSZ támogatási igénye egyébként a mesterségesen kialakított ipari árrendszerrel és az ebből eredő ellentmondásokkal függött össze. Közvetlen előzménye a GF április 2-ai ülésén hozott azon határozat volt, hogy „az alumíniumkohók deficitjét vizsgálva elhatározza, hogy az alumíniumiparnál mutatózó ráfizetések alól a Magyar Állami Szénbányák Rt.-t mentesíti. Felszólítja az iparügyi minisztert, hogy a MÁSZ által eddig viselt alumínium-deficitet az iparügyi tárca költségvetésének terhére tegye át. Az alumíniumkohók állami szubvenció-szükségletének megállapítását a Gazdasági Főtanács a március hó 4-én kelt 1795/1947. sz. határozatával életre hívott alumínium bizottságra bizza, azzal, hogy a deficitet a mostani viszonyoknak megfelelően számszerűen is állapítsa meg.” (MOL XIX-A-10-Stab. XXXIX. ülés, 1947. április 2. 14. pont.) Lásd még e jegyzőkönyvben a 31. napirendi pontot is.

²⁶ A GF üléséről felvett jegyzőkönyv az egyes miniszterek felvetéseit nem rögzítette, így nem állapítható meg, hogy a csorvási kastély megvásárlásával kapcsolatban milyen állásfoglalás született. (MOL XIX-A-10. Stab XLII. ülés, 1947. május 7. 1. pont.) A GF-nek a minisztertanács elé terjesztett javaslatában a „csorvási állami gazdaképző iskola vásárlására” előirányzott 535 000 Ft. a „függőben tartani javasolt hiteligenyek” felsorolása között szerepelt. Ezt kifogásolta a földművelésügyi miniszter.

22.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a külföldi magyarok szociális és kulturális támogatására 600 000 forint előirányzat nélküli hitel folyósítása tárgyában. A belügyminiszterrel és a Gazdasági Főtanács főtítkárával egyetértésben kérték az alap felett való rendelkezést. Ezt azonban nem tudja elfogadni.²⁷

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitékára*: ő lemond erről a jogáról.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: természetes, hogy megkérdezi a belügyminisztert, de [a] teljes politikai felelősséget ő kell, hogy vállalja az alap hova fordításáért.

Bojta Béla államtitkár: alkotmány[jog]ilag más tárca rendelkezési összegeibe nem lehet beleszólni. Hogy detailszerűen kinek osztja szét, az a külügyminiszter szuverén jogköre. Egyébként részben már utalványozott tételekről van szó.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: de van egy eset, amikor bele lehet szólni, ugyanis ha azok kapják ezeket az összegeket, akik a demokratikus Magyarország ellen dolgoznak. Azok, akik szisztematikusan aláássák a magyar demokráciát, s ezeket a magyar állam fizeti.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitékára*: 62 000 dollárt tsz ez ki, s amint a külügyminiszter mondja, ez kevés is.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: pl. Kulifai volt az, aki az amerikai ruhaheccet csinálta. Figyelmébe ajánlja őt a külügyminiszternek.

Belügyminiszter [képviselőtében Dulin Jenő államtitkár]: éppen ezért kér a belügyminiszter bizonyos ellenőrzési jogot, mert csak neki vannak ilyen szervei, akik ezt ellenőrizni tudják.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: de valakinek kell politikai felelősséggel is lenni.

[Nagy] *Miniszterelnök*: a külügyminiszternek is meg van a módja arra, hogy aki ellen észrevétel merül fel, azt kivizsgálja, s a szükséges lépéseket ellene megtegye.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitékára*: különben ez az egész alap meg fog szűnni, s a költségvetésbe lesz beállítva.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁸

²⁷ A külügyminiszter a Gazdasági Főtanács korábbi döntésére utalt. Akkor ugyanis az egyes tárcák és üzemek április havi rendkívüli hiteligényeinek elbírálása során tárgyalt a külügyi tárca fenti igényéről is, és miközben az igényelt összeg biztosítását véleményezte, a következő utasítást fűzte hozzá: „A Külügyminisztériumnál a külföldi magyarok szociális és kulturális támogatására engedélyezett hiteltúllépéssel kapcsolatban a Gazdasági Főtanács felkéri a belügyminisztert, hogy a Kivándorlási Alapból – az Alap rendeltetésének megfelelő kiadások teljesítésére – 600 000 Ft-ot utaljon át a külügyminiszternek. A külügyminiszter a hitelt csak a belügyminiszterrel és a GF főtítkárával egyetértésben használhatja fel.” A jegyzőkönyv nehezen értelmezhető második mondata tehát erre a megszorításra vonatkozott. MOL XIX–A–10. Stab. XXXIX. ülés, 1947. április 2., 2. pont

²⁸ A külügyminiszter 1947. április 28-án keltezett, iktatószám és aláírás nélküli előterjesz-

23.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 2. sorszám alatt szereplő előterjesztését, mivel személyi ügyeket ma nem kívánnak tárgyalni, a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁹

24.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti a hágai követség betöltése tárgyában javaslatát. Követként dr. Jékely Lászlót kívánja jelölni.

Minisztertanács dr. Jékely László Hollandiába követté való kinevezéséhez hozzájárult.³⁰

25.

Belügyminiszter [képviselőében Dulin Jenő államtitkár]: előterjeszti javaslatát az új magyar játékfilmek előadásai után biztosított kedvezmények tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³¹

---

tése mellett részletes kimutatás található az igényelt összeg terhére addig már támogatásban részesített szervezetekről és személyekről. A közlekedésügyi miniszter által említett személy, illetve esemény nem ismeretes.

²⁹ A napirendről levett, 1947. március 27-én kelt, 2109/1/1947. KÜM sz. előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem, de a VKM iratanyagában megtalálható. A javaslat összesen 24 külügyminisztériumi, illetve követségi tisztviselő esetében kezdeményezte a tényleges besorolásánál magasabb fizetési osztálynak megfelelő cím adományozását, ami a köztársasági elnök hatáskörébe tartozott. A címadományozásra felterjesztendőik között az alábbi magasabb beosztású tisztviselők voltak: *Radisics Elemér* miniszteri tanácsos, illetve *dr. Sztankay Zoltán*, *dr. Förstner Pál* és *dr. Lukács György* miniszteri osztálytanácsos. Lásd a [27] 176. sz. jkv. 14. napirendi pontját.

A VKM irattárában ugyancsak 1947. március 27-ei keltezéssel további három külügyminisztériumi előterjesztés található, amelyekben a miniszter a fogalmazási szakon nyolc tisztviselő (köztük *Bartók László*, *Pődör László*, *Vladár Ervin* és *Heltai György*), a kezelési szakon pedig 22 tisztviselő előléptetésére, illetve kinevezésére tett javaslatot a betöltetlen álláshelyek terhére. Ezek az előterjesztések azonban ismereteink szerint a későbbiek során sem kerültek a minisztertanács elé. (MOL XIX-I-1-s 2908/1947., 2909/1947. és 2910/1947. sz.)

³⁰ A 3164/1/1947. sz. külügyminisztériumi előterjesztés a diplomáciai kapcsolat Hollandiával és Belgiummal történő helyreállítására vonatkozott. Az egyidejűleg felállított hágai és brüsszeli követség Hága székhellyel működött. Dr. Jékely László 1947 júniusában valóban kiutazott állomáshelyére, de hivatalát – Nagy Ferenc miniszterelnök lemondására való tekintettel – nem foglalta el. Életrajzát lásd: TZ MT. JKV., [16] 83. sz. jkv. 48. napirendi pont.

³¹ A 316 376/1947. BM IV/2. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a mozgófényképezemek engedélyesei kötelesek voltak az árbevételük után 12%-ot közérdekű szolgáltatás címén befizetni, továbbá 20%-os fényűzési forgalmi adót, illetve városokban 15–20-os vigalmi adót fizetni. A belügyminiszter „a magyar filmgyártás mielőbbi megindulásához fűződő nemzetgazdasági és kulturális érdekek védelmében” szükségesnek tartotta ezen különleges adók és szolgáltatások csökkentését. Ezért az előterjesztéshez csatol tervezet alapján kiadott 6000/1947. ME sz. r. (MK július 8., 152. sz.) úgy rendelkezett, hogy a mozgófényképezem engedélyese azok után az új

26.

Belügyminiszter [képviselőtében Dulin Jenő államtitkár]: előterjeszti javaslatát az 5000/1946. ME sz. rendelet alapján elbocsátott önkormányzati alkalmazottak visszahelyezése tárgyában.

[Nagy] Miniszterelnök: azzal kéri elfogadni, hogy a B-lista alapján visszavettek [sic!] is köteles a belügyminiszter a szolgálatba visszaállítani.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: egyoldalú az egész. Miért csak a belügyminiszterre vonatkoztatva kell ezt kimondani. Egy visszavett kommunistát pl. a közellátásügyi miniszter nem volt hajlandó a szolgálatba visszaállítani, úgy, hogy ő volt kénytelen minisztériumában alkalmazni.

[Nagy] Miniszterelnök: ez vonatkozik valamennyi minisztériumra, és sajnálja, hogy nem volt tudomása az esetről, mert a közellátásügyi minisztert is kényszerítette volna a jogszabályok betartására.

[Dr. Ries István] Igazságügyminiszter: az 1. § utolsó mondata kihagyandó, mert ez pleonizmus.

Minisztertanács az előterjesztést az 1. § utolsó mondatának kihagyásával elfogadta. Határozatilag kimondotta, hogy a B-lista során visszavettek az illetékes miniszter köteles szolgálatba állítani.³²

27.

Belügyminiszter [képviselőtében Dulin Jenő államtitkár]: előterjeszti javaslatát 1 db. új 3 tonnás tehergépkocsi beszerzésének engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

---

magyar filmek után, amelyeket az Országos Mozgóképvizsgáló Bizottság a magyar filmek kötelező játszására megállapítandó arányszámba beszámíthatónak minősít, a 12%-os közérdekű szolgáltatás megfizetése alól teljes egészében mentesül, a fényűzési forgalmi adó és a vigalmi adó tekintetében pedig 50%-os kedvezményben részesül.

³² A 84 130/1947./BM II/1. sz. előterjesztést a jelen jkv. a) mellékleteként közöljük.

A belügyminiszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon ehhez az előterjesztéshez a Miniszterelnökség részéről a következő megjegyzést fűzték: „Van olyan információ, hogy a most visszavenni javasolt 717 köztisztviselő egy párthoz tartozik, illetve időközben egyik pártba belépett. A rendelet lényegében a szaktisztviselőket kívánja a B-listázás ellenére véglegesíteni.” Ez az észrevétel magyarítja Nagy Ferenc miniszterelnök megjegyzését.

Az előterjesztés mellett található rendeletervezet 1. §-a arról szövegezt, hogy a korábban elbocsátott, de az úgynevezett ötös bizottságok javaslata alapján ideiglenesen szolgálatba állított vármegyei, városi és községi alkalmazottakat úgy kell tekinteni, mint ha elbocsátásuk vagy végelbánás alá vonásuk meg sem történt volna. Az igazságügyminiszter által pleonizmus (helyesen: pleonazmus), azaz szószaporítás miatt kihagyni javasolt mondat: „Ennek a rendelkezésnek hatálya más jogszabály alapján állásukba már visszavett alkalmazottakra nem terjed ki.” – Lásd a 6030/1947. ME sz. rendeletet, MK május 22., 114. sz.

28.

Belügyminiszter [képviselőtében Dulin Jenő államtitkár]: előterjeszti javaslatát az Államrendőrség cím, Gépjármű üzemi és fenntartási költségek rovaton 1 250 000 forint hiteltűllépés tárgyában.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: kéri levenni a napirendről, mert az általános rendezés alá esik. Minden hitelkérelmet kér a mai napirendről levenni.

Belügyminiszter [képviselőtében Dulin Jenő államtitkár]: előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

29.

Belügyminiszter [képviselőtében Dulin Jenő államtitkár]: az előbbi megjegyzés alapján bejelenti, hogy a tárgysorozaton 5/ és 6/ sorszám alatt felvett előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³³

30.

Belügyminiszter [képviselőtében Dulin Jenő államtitkár]: sürgősségre való tekintettel kéri előterjesztését a mozgó-fényképüzemi berendezések bérletével kapcsolatos egyes kérdések szabályozása tárgyában elfogadni.

[Dr. Ries István] Igazságügyminiszter: hosszú észrevételei vannak, amit írásban megküldött. Ha kívánja a Minisztertanács, úgy felolvassa azokat.

[Nagy] Miniszterelnök: fogadjuk el inkább azzal, hogy ha a Miniszterelnökség, belügyminiszter és igazságügyminiszter megegyezésre jutnak, nem kell újból minisztertanács elé hozni.

Minisztertanács az előterjesztést elvben, a Miniszterelnökség, igazságügyminiszter és belügyminiszter megegyezésétől függően, elfogadta.³⁴

31.

[Bán] Iparügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a Magyar Állami Szénbányák Rt. 1947. március havi támogatására 11 millió forint engedélyezése tárgyában.

---

³³ A napirendről levett két előterjesztés a Belügyminisztérium új épületének helyreállítási költségeivel (2099/1947. BM eln. sz.), illetve a Közigazgatási Bíróság másodelnökének személyi pótlékával (1597/1947. BM eln. sz.) kapcsolatos hiteltűllépés engedélyezésére vonatkozott.

³⁴ A 316 267/1947. BM IV. sz. javaslat a mozgóképüzemek új engedélyeseinek a berendezések tulajdonosai által esetleg támasztott túlzott bérleti díj-követeléseivel szembeni megvédését célozta. Az előterjesztés mellett a rendelet tervezete és az igazságügyminiszter átirata is megtalálható. Az igazságügyminiszter egyébként magának a rendelkezésnek a létjogosultságát is megkérdőjelezte. Ismereteink szerint a rendeletet nem adták ki.

Minisztertanács a Magyar Állami Szénbányák Rt. 1947. március havi támogatására tizenegymillió forint folyósításához hozzájárult.³⁵

32.

[Bán] Iparügyi miniszter: előterjeszti javaslatát olajszállítási költségek fedezésére 174 000 forint előirányzat nélküli kiadás engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács olajszállítási költségek fedezésére egyszázhetvennégyezer forint előirányzat nélküli kiadást engedélyezett.³⁶

33.

[Bán] Iparügyi miniszter: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 3. sorszám alatt felvett előterjesztést – miután az tévedésből került napirendre – leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁷

34.

[Bán] Iparügyi miniszter: előterjeszti 16 181/1947. számú javaslatát a magyar–jugoszláv alumínium egyezmény megkötése tárgyában. Tárgyalások folytak ebben a tárgyban, Belgrádban, melynek eredményeiről kíván beszámolni, és kéri a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy a szerződés-tervezetet, amely a Gazdasági Főtanács által meghatározott alapon tárgyalattott le, aláírhasssa.³⁸ Igen fontos, hogy jugoszláv–magyar bauxit- és alumínium-együtműködés jöjjön létre. Ez ugyan eddig is megvolt, csak tekintettel arra, hogy strukturális változás állott be a jugoszláv részről, újból meg kell

³⁵ A 910/3/1947./ eln. IpM sz. előterjesztés szerint az igényelt összegből öt millió forintot a deficit fedezésére, hat milliót pedig beruházásokra kívánt a vállalat fordítani. Ugyanakkor utalt arra, hogy csak magára az egyre halmozódó deficitnek a fedezésére valójában közel 19 millió forintra, beruházásra pedig hét millió forintra lett volna szükség. A GF azonban csak a fenti összeget hagyta jóvá, s azt a pénzügyminiszter ekkor már rendelkezésre is bocsátotta.

³⁶ A 80 893/2/1947. IpM III/b. sz. előterjesztés szerint a többletköltség azért keletkezett, mert a Magyar–Szovjet Nyersolaj Részvénytársaság (MASZOVOL) Lipe–Szentadorjáni telepéről a magyar fél több olajat vett igénybe, mint ami az alapító „Egyezmény” szerint megillette volna. Az így nyert nyersolajmenyiségből ugyanakkor a kincstárnak 2 730 000 Ft többlet-bevétele származott.

³⁷ A napirendről levett előterjesztés: „Az Állami Villamosművek Rt. alapszabályai.” Előzményéről lásd az [1] 150. sz. jkv. [48], illetve a [24] 173. sz. jkv. [50] napirendi pontját.

³⁸ Az előterjesztést a jelen jkv. b), a Belgrádban folytatott szakértői tárgyalásokról készült jelentést pedig c) mellékleteként közöljük.

A jegyzőkönyv mellett a szerződés-tervezet is megtalálható. A nyolc cikkből álló dokumentum szerint a két fél vállalta, hogy az alumínium-eladás terén, a világpiacon egyetértőleg fognak fellépni. Magyarország vállalta, hogy Jugoszláviában egy timföldgyárat és két alumíniumkohót épít fel, aminek ellentételezéseként Jugoszlávia a beruházáshoz szükséges berendezések legyártásának elősegítése érdekében 1947–1952 között – évenkénti bontásban meghatározott – valutát (USA dollárt), illetve árukat bocsát Magyarország rendelkezésére. A tervezet további cikkei a timföld-, illetve alumíniumtermelésből való részesedést, a szükséges segédanyagok szállítását, illetve az ezekkel kapcsolatos pénzügyi elszámolást szabályozta.

erősíteni. Mi drága villamos árammal alumíniumot termelni nem tudunk, s ez a szerződés rendkívül jó helyzetet biztosít mindkét fél számára. Jugoszláviának van meg jobban a lehetősége az alumínium-termelésre, és mi igyekszünk majd minden rendelkezésre álló eszközzel támogatni. Módunkban lesz ennek a szerződésnek megkötése után Almásfüzitőt újból felépíteni, melynek felépítésében a Szovjetunióval együtt veszünk részt. Az újjáépítés három év alatt befejeződik. Tekintettel arra, hogy itt érdekelve van a szovjet fél, az illetékes vezérigazgatót erről tájékoztatta. Ez idő szerint azonban a dolog úgy áll, hogy még nem tud választ kapni az együttműködésre, dacára annak, hogy már telefonon is sürgette a válasz megadását. Amennyiben a minisztertanács hozzájárul a szerződés megkötéséhez, és a Szovjetunió vállalkozik az együttműködésre, akkor javasolja a szerződést egy klauzulával kiegészíteni, hogy függőben tartják mindaddig, amíg az orosz partnerrel a tárgyalásokat lefolytatják, s befejezik.³⁹

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: helyesli ezt a tervezetet. Nagyobb kérdés azonban a gyár megépítése. A megkötött szovjet–magyar egyezmény értelmében kötelesek vagyunk ezt megépíteni minden szerződés nélkül, és viszont ez egyik végleges tervben sincs benne.⁴⁰ A gyár felépítése kb. 150–200 millió forintba kerül. Ha az oroszok vállalják is, akkor is nekünk kell ezt kifizetni, mert a különböző követeléseikből fogják leszámolni. Erre a célra tehát 200 millió forintot kell mozgósítani. Egyelőre részletekben kell megépíteni, de úgy, hogy az első részletet már ebben az évben befejezhessük.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: megvalósítható, s így is volt kontemporalva.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: szükséges lenne egyes módosításokat végrehajtani. Célszerű volna még kedvezőbb helyzetet és feltételeket elérni, ami a mi számunkra előnyösebb lenne. Az a véleménye, hogy ezek miatt azonban nem szabad engedni felborulni az egyezményt.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: 3 millió dollárt adnak a jugoszlávok. Próbáljunk meg azonban talán egy nagyobb előleget elérni.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: a jugoszlávoknak tulajdonképpen semmi közük nincs az új gyár felépítéséhez. A mi belső tervünk olyan, hogy a jugoszláv előlegek között állandóan van egy spannung egészen 1950-ig. Ez a munka is elkészül ezen idő alatt, és ezt a pénzt mi használhatjuk a három év alatt.

³⁹ A szovjet féllel azért kellett egyeztetni, mert az 1946. április 8-án kötött magyar–szovjet bauxit-alumínium egyezmény értelmében a szovjet fél a bauxitkutatás és kitermelés tekintetében az egész ország területén előjogokat élvezett. Lásd: NF МТ. ЖВ. 1946, a [17] 100. sz. jkv. 5. napirendi pontját.

⁴⁰ A közlekedésügyi miniszter az előkészítés stádiumában levő 3 éves tervre utalt. Ennek véglegesítése során ugyanis az ipari termelési és beruházási előirányzatok között az egyik legnagyobb problémát az almásfüzitői timföldgyár felépítése okozta, miután nem szerepelt az eredeti célkitűzések között, és így a fedezete sem volt biztosítva. A magyar–jugoszláv gazdasági együttműködési egyezmény és az itt tárgyalt alumínium-egyezmény azonban a magyar timföldgyártás számára biztos és előnyös piacot teremtett. Ezért a mintegy 100 millió Ft-os beruházást végül beillesztették a hároméves tervbe. (RÁNKI, 1963, 192–194.)

Amennyiben a költségek emelkednek, megpróbálunk nagyobb kedvezményt elérni a jugoszlávoknál is. Ő már beszélt is erről az összegről az öt éves tervvel kapcsolatban, s kérte, hogy az investíciós megrendeléseket egy külön előleggel is támogassák.

Minisztertanács a jelentést tudomásul vette. A szerződés aláírására az iparügyi minisztert felhatalmazta, és hozzájárult olyan szerződési záradékhoz, mely szerint a szerződés akkor lép hatályba, ha a szükséges megállapodás a Szovjetunióval az 1946. április 8-án megkötött magyar–szovjet bauxit-alumínium egyezmény értelmében létrejön.⁴¹

35.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: felhatalmazást kér a jugoszláviai útjával kapcsolatban Kovács Gyula sofőr kiutazásának engedélyezése trágyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

36.

[Dinnyés] *Honvédelmi miniszter*: előterjeszti javaslatát a külföldre hurcolt honvédségi eredetű anyagok rendeltetésszerű felhasználásának biztosítása tárgyában. Az igazságügyminiszter észrevétele szerint elfogadhatatlan számára a rendelettervezetnek az az álláspontja, hogy a m. kir. Honvédség kezelésében volt mindennemű kincstári anyag a honvédelmi miniszter kizárólagos rendelkezése alá kerüljön. Erre nézve azért volt szükség, mert az eddigi gyakorlatból megállapíthatóan a honvéd kincstári felszerelések egyáltalán nem kerültek az ő kezelésé alá. Ott voltak pl. a betegszállító kocsik, melyekből egyet sem kapott vissza. Ennek következménye, hogy az aknakereső század 130 tagja elvérzett. Ez csupán mentő szerelvény hiányában történt. Felkéri a minisztertanácsot ezzel kapcsolatban, hogy a most Ausztriában lévő dunai Flottillából is kapjon. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság átirata szerint ragaszkodik is hozzá, hogy ez a honvédségi szervezetbe menjen át.

[Molnár] *Népjelölti miniszter*: a Gazdasági Főtanács ezzel a kérdéssel már foglalkozott, s 2055. sz. határozatában kimondotta, hogy minden egészségügyi felszerelést az ő hatáskörébe kell utalni. Ismeretes, hogy ilyen egészségügyi felszerelésekben, gyógyszerekben, stb. milyen nagy hiány van, s egyedül csak neki van áttekintése a felszerelések felett. A honvédség egész-

⁴¹ A szerződést az iparügyi miniszter és a jugoszláv kormány képviselője néhány nappal később, 1947. május 11-én aláírta. (Lásd a [28] 177. sz. jkv. [12] napirendi pontját.) A két fél által vállalt kötelezettségek teljesítése azonban 1948 második felétől – részben a túlméretezettség, részben a két ország közötti viszony megromlása miatt – egyre inkább akadozott. Végül a magyar kormány 1949. június 19-én bejelentette a Jugoszláviával kötött gazdasági jellegű egyezmények felmondását. (RÁNKI, 1963, 192–194.) – Az elhangzott felszólalások érzékeltették, hogy a Szovjetunióval kötött gazdasági egyezmények milyen mértékig korlátozták a magyar kormány mozgásterét.

ségügyi felszerelése még a háborús hadsereg létszámához van méretezve. A honvédelmi miniszter azt kívánja, hogy legalább 50 %-os tartalék biztosítassék rendelkezésére, ami teljesen felesleges.

[Dinnyés] *Honvédelmi miniszter*: itt nem arról van szó, hogy feleslegesen ő tárolja ezeket a felszereléseket, mert ami neki nem kell, úgymint átadja felhasználás céljaira, és más tárcák is megkaphatják.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: minden új honvédelmi miniszter hozza ezt a kérdést és megpróbálja az elérhetőket. Van egy bizottság a hazahozott tárgyak elosztására felállítva, melyben a honvédelmi tárca képviselője is benne van és harcol is érdekei megvédéséért. Kéri, hogy vegye le a honvédelmi miniszter ezt a napirendről, s döntsön a bizottság ebben a kérdésben.

[Dinnyés] *Honvédelmi miniszter*: előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴²

37.

[Dinnyés] *Honvédelmi miniszter*: kéri a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy az 1947/48. költségvetési évben a honvédség katonai létszámát 23 504 főben állapíthassa meg. Természetesen ebben a létszámban bentfoglaltatik a civil alkalmazottak létszáma is. Meg kell már állapítani végre a létszámot, mert a katonák igen lerongyolódott állapotban vannak, s addig nem tudja felszerelni őket, míg a végleges létszám nincs megállapítva. Egy katona ellátása kb. 10 000 forintba kerül az államnak. Ezt az állapotot így fenntartani azonban nem lehet. Az összes jó és használható laktanyák le vannak foglalva más tárcák által.

Rákosi Mátyás államminiszter: mennyi a jelenlegi tényleges létszám?

[Dinnyés] *Honvédelmi miniszter*: 14 000 körül van, melyből 2 ezer a civil alkalmazott. Ő legalább a 20 000-es létszámot feltétlenül szükségesnek tartja. Ebben az esetben a kiadások 84 millióról 200 millióra emelkednének.

Rákosi Mátyás államminiszter: a stabilizáció második évében ez igen veszedelmes dolog. Méltányossági szempontból hozzájárul ahhoz, hogy még három ezerrel, tehát összesen 17 000-re felemeljék az összlétszámot.

[Dinnyés] *Honvédelmi miniszter*: egyelőre ezt is elfogadja.

---

⁴² A 7005/1947. HM eln. agi. fcsf. sz. előterjesztés a jegyzőkönyv mellett megtalálható. Ugyancsak itt található az igazságügyminiszter T. 1621/1947. sz. átírata is, melyben többek között azzal érvelt, hogy „a rendelettervezet a honvédség kezelésében volt kincstári anyagot el kívánja vonni a külföldről hazahozott egyéb magyar nemzeti vagyontétel kezelésére irányadó általános szabályok hatálya alól, és ebben a tekintetben olyan kizárólagos rendelkezési jogot ruházna a honvédelmi miniszterre, aminő a kormány többi tagját a tárcájuk körében kezelt anyagok tekintetében nem illeti meg.” Az igazságügyminiszter is arra hivatkozott, amire a Gazdasági Főtanács főtitkára is utalt, hogy a minisztertanács az általa néhány hónappal korábban kiadott 24 390/1946. ME sz. rendelettel (MK december 17., 288. sz.) a tárcák képviselőiből alakult bizottságra ruházta a döntés jogát a hazahozott kincstári eredetű javak szétosztásáról és hasznosításáról.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: felkéri a honvédelmi minisztert, hogy állagmegőrzésre a létszámszaporítással kapcsolatban fordítson egy kicsit nagyobb gondot.

Minisztertanács az előterjesztéshez azzal járult hozzá, hogy az 1947/48. költségvetési évben a honvédség létszáma összesen háromezer fővel felemelhető.⁴³

38.

Közellátásügyi miniszter [képviselőiben dr. Mátéffy Géza államtitkár]: előterjeszti javaslatát az Egyesült Államoknál szállítandó kukorica [sic!] tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁴

39.

Közellátásügyi miniszter [képviselőiben dr. Mátéffy Géza államtitkár]: előterjeszti javaslatát régi gépkocsik értékesítése és újak beszerzése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

⁴³ A magyar hadsereg újjászervezése – a Németország elleni háborúban a Szövetségesek oldalán való részvétel érdekében – a Fegyverszüneti Egyezmény alapján történt. 1945 októberében a hadsereg létszáma (polgári alkalmazottak nélkül) mintegy 45 000 fő volt. (DMB M. JKV., a 62. sz. jkv. 33. napirendi pontja, g) melléklete és annak kommentárja.) A Fegyverszüneti Egyezmény 1/d. pontja azonban azt is előírta, hogy a Németország elleni hadműveletek beosztása után a magyar fegyveres erők leszerelendők és a SZEB felügyelete alatt békeállományba helyezendők. A hadsereg létszámának csökkentése – részben a SZEB utasításai, részben a B-lista rendelet alapján – 1946-ban folyamatosan, több lépcsőben történt, aminek eredményeként több mint 30 000 főt szereltek le a honvédség állományából. Lásd: NF M. JKV. 1946, a [6] 89. sz. jkv. 26. napirendi pontját és b) mellékletét, továbbá a [28] 111. sz. jkv. [31], illetve az [51] 134. sz. jkv. 29. napirendi pontját. A folyamat megfordítását és a hadsereg fokozatos fejlesztésének felvetését az 1947. február 10-én aláírt békeszerződés tette lehetővé, amely 70 000 főben maximálta a Magyar Honvédség létszámát.

A 7432/1947. HM eln. kv. sz., 1947. április 9-én keltezett előterjesztés a jegyzőkönyv mellett megtalálható, és a jelen jkv. d) mellékleteként közöljük. – Mint ismeretes a hadsereg érdemi fejlesztésére csak később, 1948 után nyílt lehetőség.

⁴⁴ A jegyzőkönyv (az előzetes napirendi jegyzék téves tárgymeghatározását követve) félreértve rögzítette a 402 572/1947. KM sz. előterjesztésben foglaltakat. Annak lényege ugyanis az volt, hogy Magyarország az Egyesült Államokból kedvezményes áron búzát akart vásárolni, miközben kukoricát kellett volna szállítania jóvátétel fejében a Szovjetunióknak, egyéb kötelezettségek ellenében pedig Romániának és Lengyelországnak.

Az előzményeket és az ügy lényegét lásd e kötetben a [23] 172. sz. jkv. 78. napirendi pontjában és jegyzetében. A közellátásügyi miniszter előterjesztése arról tájékoztatta a minisztertanácsot, hogy az Egyesült Államok követsége úgy nyilatkozott: a kukoricát, „figyelembe véve a kenyérgabona-ellátás világszerte mutatkozó nehézségeit”, kenyérgabonának tekintik. A miniszter ennek ellenére az időszerűvé vált jóvátételi kukorica-szállítások teljesítését javasolta. Az ügyről 1947. május 22-én ([28] 177. sz. jkv. [65] napirendi pont) döntött véglegesen a minisztertanács.

40.

Közellátásügyi miniszter [képviselőként dr. Mátéffy Géza államtitkár]: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 3. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁵

41.

[Ortutay?] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁶

42.

[Ortutay?] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát az egyetemi felvételek tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta azzal, hogy az agrártudományi főiskolánál felmerülő kérdésekben a vallás- és közoktatásügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértésben jár el.⁴⁷

43.

[Ortutay?] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a MESZHART pécsi szénbánya-üzeme által fenntartott népiskolák államosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁸

---

⁴⁵ A napirendről levett 402 391/1947. KM IV/3. sz. előterjesztés tárgya: „300 000 Ft előirányzat nélküli kiadás engedélyezése az UNRRA-bizottság május havi ellátására és engedélyezésére.”

⁴⁶ A napirendről levett 2866/1947. VKM eln. sz. előterjesztés: „Kormányrendelet az iskolai sport tárgyában.” A javaslatot a minisztertanács csak később, 1947. november 7-én, a második Dinnyés-kormány idején tárgyalta és fogadta el. Lásd a 211. sz. jkv. 41. napirendi pontját, valamint a 14 250/1947. Korm. sz. r.-et, MK RT december 7., 278. sz.

⁴⁷ Előzményét és a kérdés részletesebb bemutatását lásd: NF MT. jkv. 1946, a [38] 121. sz. jkv. [60] és a [39] 122. sz. jkv. 5. napirendi pontjában illetve ezek jegyzeteiben. – A 3121/1947. VKM eln. sz. előterjesztés alapján kiadott 5950/1947. ME sz. rendelet (MK május 15., 109. sz.) az egyetemekre és főiskolákra felvehető hallgatók létszámának megállapítását és a felvételi eljárást az előző évvel azonos módon szabályozta. Ennek lényege az volt, hogy igyekeztek korlátozni a felvehető hallgatók számát, de egyúttal javítani a munkás- és parasztfiatalok arányát.

⁴⁸ A 2864/1947. VKM eln. sz. előterjesztés és a hozzá tartozó rendelettervezet – a GF felhívásának eleget téve – a Magyar–Szovjet Hajózási Részvénytársaság (MESZHART) bányauzemeit, az államosítás révén, ugyanúgy mentesíteni kívánta az iskolafenntartással kapcsolatos terhektől, mint ahogyan korábban a magyar tulajdonú államosított szénbányák is mentesültek e kiadásoktól (lásd a [7] 156. sz. jkv. 54. napirendi pontját, jegyzeteit és c) mellékletét). A isko-

44.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: bejelenti, hogy a tárgyszorozaton 4. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁹

45.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Kellner Béla egy. ny. r. tanár kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Kellner Béla egy. ny. r. tanár kinevezéséhez hozzájárult.⁵⁰

46.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Ökrös Sándor egy. ny. r. tanári kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Ökrös Sándor egy. ny. r. tanárrá való kinevezéséhez hozzájárult.⁵¹

47.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: bejelenti, hogy a tárgyszorozaton 7. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵²

lafenntartás költségeit a továbbiakban, ez esetben is az állam vállalta magára. Lásd az 5960/1947. ME sz. r.-et, MK május 14., 108. sz.

⁴⁹ A napirendről levett előterjesztés: „8 420 000 forint előirányzat nélküli kiadás engedélyezése az állami tankönyvkiadás forgótöke-szükségletének biztosítására.” A miniszter az előterjesztést azért vonta vissza, mert a GF javaslata alapján már a 21. napirendi pont tárgyalása során úgy döntött a minisztertanács, hogy a tankönyvkiadással kapcsolatos forgótöket hitelműveletek útján kell fedezni. Az ügy tágabb összefüggéseit tükrözte az állami tankönyvkiadásra vonatkozó törvény tervezetéről folytatott vita. Lásd [24] 173. sz. jkv. [69] napirendi pontját és jegyzetét.

⁵⁰ Az 56 647/1947. VKM VI/a. üo. sz. előterjesztés *dr. Kellner Bélának* (1904–1976) a Debreceni Tudományegyetem Orvostudományi Karán a Kórbonctani és kórszövettani tanszék egyetemi tanárává történő kinevezését kezdeményezte, az V. fizetési osztályba.

⁵¹ Az 57 948/1947. VKM VI/a. üo. sz. előterjesztés szerint *dr. Ökrös Sándor* (1902–1987) 1934-ben „Kórbonctani diagnosztika”, 1942-ben pedig „Törvényszéki orvostani diagnosztika” című tárgykörből szerzett egyetemi magántanári képesítést. A miniszter a Debreceni Tudományegyetem Orvostudományi Karának Törvényszéki orvostani tanszékére javasolta kinevezni egyetemi tanárrá, az V. fizetési osztályba.

⁵² A napirendről levett 65 653/1947. VKM VI/a. üo. sz. előterjesztés tárgya: „*Dr. Hetényi Géza* egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezése” A javaslatra a Dinnyés-kormány tért vissza. Lásd: DL MT. JKV., a [3] 183. sz. jkv. 27. napirendi pontját.

48.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Rubinyi Mózes egy. rendkívüli tanári címmel való kiténtetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵³

49.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Közgazdaságtudományi Karán a Vegytan és áruismeret tanszéknek dr. Baskai Ernő okl. vegyésszel való betöltése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁴

50.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a Magyar Tudományos Akadémia támogatására 600 000 forint póthitel engedélyezése tárgyában.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtákará*: azzal igényelték ezt az összeget, hogy ha megtörténik az átszervezés, csak akkor veszik igénybe.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: most van átszervezőben [sic!] az igazgatói tanács, de leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵⁵

---

⁵³ Az 56 299/1947. VKM VI. üo. sz. előterjesztés a dr. Rubinyi Mózes (1881–1965) részére történő címadományozást többek között a következőkkel indokolta: „Sokoldalú tudományos és irodalmi munkódszt fejtett ki a nyelvtudomány és az irodalomtörténet terén. A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából bejárta a moldvai csángók telepeit, gazdag nyelvjárási és népköltészeti anyagot gyűjtött. Értékes összefoglaló tájékoztatást adott az általános nyelvtudomány állásáról. [...] Igen jelentősek azok a vizsgálódásai, amelyek a stilsztika területére esnek, továbbá azok a monográfiák, amelyeket jeles magyar nyelvktatók életéről írt.” A javaslat címadományozásra vonatkozott és nem tényleges kinevezésre.

⁵⁴ Az 51 177/1947. VKM VI/a. sz. előterjesztés szerint dr. Baskai Ernő (1900–1953) vegyész-mérnök, szabadalmi bíró, a Képzőművészeti Főiskolán festészeti és szobrászati anyagtant, a Közgazdaságtudományi Egyetemen pedig kémiai technológiát oktatott. Az előterjesztés kiemelte a Magyar Kémia c. folyóirat szerkesztőjeként végzett, valamint cikkeivel és előadásaival teljesített tudománynépszerűsítő tevékenységét. A tárca egyetemi nyilvános rendkívüli tanár-rá történő kinevezését kezdeményezte.

⁵⁵ Előzményéről lásd a [15] 164. sz. jkv. 41. napirendi pontját. A 62 565/1947. VKM VI. b. ü. o. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a GF a március havi rendkívüli hitelek engedélyezéséről szóló határozatában a Magyar Tudományos Akadémia támogatására megítélt póthitel kiutalását ahhoz a feltételhez kötötte, hogy a miniszterelnök a már megalakított tudományos szakértő bizottság útján előzetesen vizsgálja meg az Akadémia szervezetében szükséges változtatásokat, és azt, hogy a hitel felhasználását milyen célok indokolják. A miniszter azonban indokolatlannak minősítette a GF kifogásait „Mivel az akadémia átszervezése a múlt év folyamán megtörtént, s az így módosított alapszabályokat a köztársasági elnök úr 92 597/1946. VIII. 16. VKM szám alatt jóváhagyta. [...] De a második feltétel felállítását sem látom indokoltnak, mert

51.

[*Ortutay?*] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a Sport Főtanács tagjai és póttagjai kinevezése tárgyában azzal a kiegészítéssel, hogy a Sport Főtanács elnöke Ries István.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁶

52.

[*Ortutay?*] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Karg Norbert szolgálatban való visszatartása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁷

53.

[*Ortutay?*] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Gyergyai-Szegő Albert egy. magántanár franciaországi kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁸

54.

[*Ortutay?*] Vallás- és közoktatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Aurelien Sauvageot tiszteletbeli doktorrá avatása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁹

---

az Akadémia a pénzügyminiszter úrhoz tett előterjesztését tudományos programjának nyújtásával már megindokolta.”

⁵⁶ A Sport Főtanács összetételét, szervezetét és feladatait a 3380/1946. ME sz. r. szabályozta. Lásd: NF MT. JKV. 1946, a [23] 106. sz. jkv. [28] napirendi pontját. E szerint a Sport Főtanács öt rendes és három póttagból állt. A 60 116/1947. VKM IX. ü. o. sz. előterjesztés értelmében a miniszter rendes tagnak Ries István igazságügyminisztert, Baros Sándort a Központi Híradó Rt. ügyvezetőjét, Hidas Ferencet a Népsport c. lap főszerkesztőjét, Szabó Pál néppötléti államtitkárt és Kossa Istvánt a Szakszervezeti Tanács főtítkárát kívánta a köztársaság elnökéhez előterjeszteni kinevezés céljából.

⁵⁷ Az 54 386/1947. VKM VI/a ü. o. sz. előterjesztés szerint dr. Karg Norbert (1889–?) a Budapesti Tudományegyetem Gazdasági Hivatalának igazgatója volt. 1907-től folyamatosan teljesített közszolgálatot. „A legkiválóbb egyetemi gazdasági szakértő – olvasható az előterjesztésben –, akit a pécsi egyetem 1933-ban a »kórházgazdaságtan« tárgykörből magántanárrá habilitált. Az ostrom után szakavatott vezetése mellett az egyetemi klinikák zavartalanul folytathatták működésüket.”

⁵⁸ A 60 196/1947. VKM X. üo. sz. előterjesztés szerint az ekkor Svájcban tartózkodó Gyergyai-Szegő Albert műfordítót azért küldték ki Franciaországba, hogy kapcsolatokat építsen ki a francia szellemi élet képviselőivel.

⁵⁹ Sauvageot, Aurelien (1897–1988) francia nyelvész, a finnugor nyelvészet legismertebb franciaországi kutatója volt. (A jegyzőkönyvben hibásan Azrelien Saubageot név szerepel.) A 62 561/1947. VKM VI. üo. sz. javaslat, amely részletesen ismertette a professzor addigi tevékenységét, a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán leendő tiszteletbeli doktorrá avatására vonatkozott.

55.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát Bóhm Vilmos megbízatása tárgyában a Svédországgal, Norvégiával és Dániával kötött árucserre-forgalmi megállapodások meghosszabbítására.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁰

56.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát a zágrábi és milánói vásáron való részvétellel kapcsolatos kiküldetések tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶¹

57.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát dr. Russay István svájci kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶²

58.

[Ries] Igazságügyminiszter: előterjeszti javaslatát Tiszagyulaháza község törvénykezési átcsatolása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶³

---

⁶⁰ A 16 139/KSZM II. főo./1947. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a felsorolt három országgal korábban kötött árucserre-forgalmi megállapodások 1947. július 1-jén, illetve augusztus 1-jén lejárnak. „A fenti megállapodások alapján – olvasható az indoklásban – közgazdaságunk kezdeti akadályai, valamint a szállítási nehézségek miatt oly arányú árucserre nem volt lebonyolítható, amely a jelenlegi keretek kibővítését szükségessé tenné.” Utalt arra, hogy a nehézségek miatt a biztosított hitelt sem lehetett teljes egészében igénybe venni. Ezért újabb tárgyalásokra nem volt szükség. A fennálló szerződések változatlan formában való meghosszabbítását azonban indokoltnak tartotta.

⁶¹ A 2131/1947. KSZM Eln. főo. sz. előterjesztés a minisztérium egy és a Külkereskedelmi Igazgatóság két tisztviselőjének kiküldetéséhez kérte a minisztertanács hozzájárulását. Kiutazásokat a kiállítások megrendezésével kapcsolatos feladatok ellátása indokolta.

⁶² A 20 153/1947. KSZM II. sz. előterjesztés a kiküldetést a magyar–svájci kereskedelmi és fizetési egyezmény alapján lebonyolítandó fa-exporttal kapcsolatos ár- és minőségi tárgyalásokkal indokolta.

⁶³ Az igazságügyminiszter T. 1489/1947. sz. előterjesztése utalt arra, hogy a magyar közigazgatás területi beosztásának ideiglenes rendezéséről szóló 4330/1945. ME sz. r. (MK július 8. 71. sz.) Tiszagyulaháza kisközséget Borsod–Gömör vármegyéből Szabolcs vármegyéhez csatolta át. A közigazgatási és a törvénykezési beosztás összhangjának biztosítása indokolta, hogy a községet a mezőcsáti járásbíróság területéből a tiszalóki járásbíróság területéhez törvénykezősileg átcsatolják. – Lásd az 5800/1947. ME sz. r.-et, MK május 11. 106. sz.

[26] 175. 1947. május 8.

59.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: bejelenti, hogy az egységesség kedvéért a tárgyszorozaton szereplő 2. számú előterjesztését az igazságügyi tárca részére adott póthitelek engedélyezése tárgyában, a napirendről leveszi.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: ez rendben van és elfogadható.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁴

60.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Veres Sándor özvegye részére kegydíj felemelése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁵

61.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: határidőt kapott az igazolási rendelet elkészítésére. Már el is készült ez a rendelet, de még az érdekeltekkel le kell tárgyalni. A megállapított határidőt május 20-ig kéri meghosszabbítani.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁶

62.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a törvénykezési szünet megállapítása tárgyában. A Kúriánál és Táblánál 8 hét volt eddig is a szabadságolások ideje, ha ezt meg akarnánk változtatni, akkor törvényt kell hozni.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: 4 hétnél nem lehet több szabadságot adni.

Bojta Béla államtitkár: nem érdemes ezért új törvényt alkotni, mert a sürgős ügyekben úgyis kell tárgyalásokat tartani.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: az aratás ideje alatt úgy sem lehet tanúkat beidézni, csak a sürgős ügyeket intézik el.

Minisztertanács a törvénykezési szünetnek a folyó évben való hatálybalépéséhez hozzájárult.

---

⁶⁴ A napirendről levett 5185/1947. IM E. sz. előterjesztésben a miniszter az igazságügyi tárca részére az 1946/1947. évi költségvetés keretében, a felsorolt címeken összesen 6 000 000 Ft póthitelt igényelt. Előterjesztését azért vonta vissza, mert a 21. napirendi pont keretében a kérdésről már döntés született.

⁶⁵ A 6656/1947. IM E. sz. előterjesztés szerint Veres Sándor a ceglédi járáshírószó irodaigazgatója volt.

⁶⁶ Előzményéről lásd a [20] 169. sz. jkv. 28. napirendi pontját és jegyzetét.

63.

Pénzügyminiszter [képviseletében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát a MÁVAG alkalmazottainak illetmény- és nyugellátás-rendezése tárgyában.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: javasolja egy színvonalra hozni ezt a kérdést a MÁV-val.

Minisztertanács az előterjesztéshez elvileg hozzájárult, a pénzügyminiszter és közlekedésügyi miniszter tárgyalják le a kérdést, hogy eltérés a MÁV-val szemben ne forogjon fenn.⁶⁷

64.

Pénzügyminiszter [képviseletében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát az ezüstműből és nem nemes fémből verhető érmék mennyiségének újabb megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁶⁸

65.

Pénzügyminiszter [képviseletében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát az Országos Hitelügyi Tanács 1/1947. számú határozatának közzététele tárgyában.

⁶⁷ A 22 740/1947. PM II. sz. előterjesztésben a miniszter rámutatott, hogy 1945 előtt a Magyar Állami Vas- és Gépgyárak alkalmazottai az államvasúti rendszerű fizetési osztályokba és fokozatokba voltak sorolva, és ugyanolyan összegű illetményeket kaptak, mint az államvasúti alkalmazottak. A 2500/1945. ME sz. rendelet alapján a MÁV alkalmazottait a részükre kialakított illetményrendszer valamelyest kedvezőbb helyzetbe hozta a többi állami alkalmazottnál, így a MÁVAG alkalmazottainál is. A pénzügyminiszter javaslata ennek a különbségnek a megszüntetését kezdeményezte. Lásd a 6050/1947. ME sz. rendeletet, MK május 17., 110. sz.

⁶⁸ A 86 800/1947. PM IV. o. sz. előterjesztés többek között a következőket tartalmazta: „Az amerikai kormány elhatározása következtében, mely szerint a Nyugatra szállított ezüstünket visszaadja, a kincstár jelentős, cca 96 tonnát kitevő színezüstöt nyer vissza. Ezt a nemesfémkészletet 5 forintos ezüstérmék verésére szándékozom felhasználni, ami egyébként összhangban áll az amerikai kormány intencióival is, amely az ezüstkészletet kifejezetten érmeverési célokra adta vissza.” Az előterjesztés szerint az ország pénzszükséglete 10 millió darab 5 forintos érme forgalomba hozását tette lehetővé, és ezek kigyártásához az 1946. évi Kossuth-érmék verőtüveit kívánták felhasználni (azaz az érmék mérete, továbbá elő- és hátlapja azokéval lesz egyenlő). Az 1946-os érmék 830 ezrelékes finomságával és 20 grammos súlyával szemben azonban az új 5 forintos érméket 500 ezrelékes finomságban és 12 grammos súlyban terveztek veretni. A 10 millió db. ezüstérme forgalomba bocsátásával – a gyártási költség levonása után – a kincstár bevételét 48 millió forintban jelölte meg. A továbbiakban arról tájékoztatta még a minisztertanácsot, hogy az intézkedés nyomán a forgalomban levő érmemennyiség értéke 134 millió forintra emelkedik, ami az 1947. április 15-én forgalomban volt 1 209 098 350 forint bankjegymennyiséghez képest 11,08%-ot tett ki, azaz nem minősült túlzottnak vagy aránytalanoknak. (A jegyzőkönyvben „ezüstműből és nemes fémből” szöveg olvasható, amit az előterjesztés tárgyrovatában levő szövegnek megfelelően javítottunk.) – Lásd az 5860/1947. ME sz. rendeletet, MK május 10., 104–105.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁹

66.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát egyes jövedékek és pénzügyi üzemek által felvett kölcsönök részbeni visszafizetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁰

67.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát dr. Józsa László min. tanácsos és Füleky Kázmér dohánygyári igazgató Hollandiába való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷¹

68.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát özv. Cser Lajosné kegydíjának megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

69.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti 96 620/1947. számú javaslatát az 1947/48. évi beszolgáltatási kötelezettség előzetes teljesítése címén beszállított terményeknek földadóba való beszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁷²

---

⁶⁹ Előzményéről lásd a [19] 168. sz. jkv. [17] napirendi pontját és jegyzetét. Az Országos Hitelügyi Tanácsot az 5610/1931. ME sz. rendelet létesítette a hitelélet rendjének biztosítása céljából. Feladata volt többek között a bírói úton érvényesíthető legmagasabb kamat mértékének megállapítása. A közzétett határozat a bank- és pénzváltó ügyleteket iparszerűen folytató bejegyzett cégek által nyújtott kölcsönökkel kapcsolatban a kamaton kívül felszámítható költségek maximumát határozta meg. Lásd az 5850/1947. ME sz. rendeletet, MK május 10., 104–105. sz.

⁷⁰ A 73 951/1947. PM I. o. sz. előterjesztés utalt arra, hogy az 1946/47. évi költségvetési előirányzatban megállapított dologi kiadási keret nem tette lehetővé egyes jövedékek és pénzügyi üzemek tényleges működési kiadásainak finanszírozását. Ezért a Dohányjövődék, a Sójövődék, a Szeszegyedárúság, valamint az Állami Pénzverő és a Wekerle Állami Munkástelep részére engedélyezte, hogy működési kiadásai egy részét a Pénzügyminisztérium Központtól, illetve a Postatakarékpénztártól felvett kölcsönökből fedezzék. Az előterjesztés alapján a minisztertanács a kölcsönök részbeni törlesztését az említett szervezetek az előirányzott bevételt meghaladó többletbevételük terhére engedélyezte.

⁷¹ A kiküldetés célja a dohányexport fellendítése érdekében a háború előtti kapcsolatok újraépítése, illetve a nyugat-európai piaci viszonyokról való tájékozódás volt.

⁷² Az előterjesztés alapján kiadott 5840/1947. ME sz. r. (MK május 10., 104–105. sz.) célja

70.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti 155 148/1947. számú javaslatát 13 000 000 forint előleg folyósítása tárgyában a Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap részére.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷³

71.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát néhai Pamuk István özvegyének kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

72.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti 82 031/1947. számú javaslatát a Szovjetunióknak átadott magyarországi német vállalatokkal és ingatlanokkal kapcsolatos tartozások és követelések bejelentéséről szóló 3080/1947. ME számú rendeletben megszabott határidő újabb meghosszabbítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁷⁴

73.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a közületek gépköcsi-vásárlásának engedélyezése tárgyában.

[Nagy] Miniszterelnök: kéri a közlekedésügyi minisztert, hogy a tárgysorozaton úgy az 1., mint a 2. sorszám alatt szereplő előterjesztéseit a napirendről vegye le.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: nem lehet fenntartani azt az állapotot, hogy a minisztériumok maguk gazdálkodjanak a gépkocsikkal. A rendeletekkel az a célja, hogy megszűnjön a pocsékolás, ami folyik most.

[Nagy] Miniszterelnök: ki lehet küszöbölni a hibákat, és össze lehet egyeztetni az elveket, csak ehhez időt kér. Egy kis tárcaközi értekezleten le lehet tárgyalni a kérdést.

[Gerő Ernő] Közlekedésügy miniszter: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. és 2. sorszám alatt szereplő előterjesztéseit a napirendről leveszi.

---

az volt, hogy tekintettel az ország nehéz közellátási helyzetére – megfelelő premizálás mellett – a gazdákat a beszolgáltatási kötelezettség mielőbbi teljesítésére bírja.

⁷³ Az összeg a magyar–szovjet árucseré-egyezmény alapján kiszállított árucikkek (borpárlat, konzervek, mozdonyarmatúrák, villamossági cikkek stb.) export-ára és belföldi tényleges értéke közötti különbözet kiegyenlítésére szolgált.

⁷⁴ A 96 620/1947. PM VIII. sz. előterjesztés alapján kiadott 5828/1947. ME sz. r. (MK május 10., 104–105. sz.) a hivatkozott r.-ben eredetileg 1947. április 30-ában megállapított bejelentési határidőt a külföldi természetes és jogi személyek tekintetében május 31-éig hosszabbította meg.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette. A gépkocsi-vásárlások engedélyezésének és karbantartásának szabályozása kérdését tárcaközi értekezleten kell tárgyalni, mely a közlekedésügyi miniszter által hívandó össze.⁷⁵

74.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát 50 000 forint felhasználása tárgyában a győri Rába-híd roncskiemelési munkálataira.

Minisztertanács a Rába-híd roncskiemelési munkálataira ötvenezer forint felhasználását engedélyezte.⁷⁶

75.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát 4,3 millió forint hiteltúllépés tárgyában a posta újjáépítési munkálataival kapcsolatban.

Minisztertanács a posta újjáépítésével kapcsolatban 4,3 millió forint hiteltúllépést engedélyezett.⁷⁷

76.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a hazatért hajók javítási költségeire 1 000 000 forint előirányzat nélküli kiadás engedélyezésére tárgyában.

Minisztertanács a hazatért hajók javítási költségeire egymillió forint előirányzat nélküli hitelt engedélyezett.⁷⁸

⁷⁵ A napirendről levett két előterjesztés tárgya: „Közületek gépkocsivásárlásának engedélyezése”, illetve „Az állami gépjárművek karbantartásának szabályozása”. A 8592/1947. KözlM VI/1., illetve 6166/1947. KözlM VI/2. sz. előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem, de a VKM iratanyagában megtalálható. Az előbbi javaslat szerint az állami és önkormányzati szervek csak a MOGÜRT útján vásárolhattak volna gépjárművet, illetve kivételes esetben a más szervektől történő vásárlást egy e célra létrehozott bizottság engedélyéhez kívánta kötni. A másik előterjesztés alapján tervezett rendelet előírta volna, hogy az állami szervek gépjárműveik karbantartását csak a közlekedésügyi miniszter által kijelölt szerv útján végeztethessék el, egyben előírta volna egységes nyilvántartás vezetését az állami szervek gépjárműveiről. (XIX-I-1-s-2946/1947., illetve 2947/1947.)

⁷⁶ A 14 368/1947. KözlM I. 1. sz. előterjesztés a Győr–Sopron–Ebenfurti Vasút vonalába eső, 60 méteres medernylású híd roncsainak kiemelésére vonatkozott, amit a vasúttársaság saját erőből nem tudott elvégeztetni.

⁷⁷ A 219 610/1947. KözlM IV. fő. sz. előterjesztés hangsúlyozta, hogy a postát a háborús események folytán rendkívül súlyos veszteségek érték, viszont a költségvetés megfelelő rovatain ilyen célra a szükségesnél kisebb összegeket lehetett tervezni. A kért összeg fedezetének biztosítása érdekében a néhány egyéb rovaton mutatkozó megtakarítás átcsoportosítását is számításba vette. Az előterjesztés az elvégzendő munkákról adatokat nem tartalmaz.

⁷⁸ Előzményéről lásd e kötetben az [1] 150. sz. jkv. [26], a [3] 152. sz. jkv. 31., a [8] 157. sz. jkv. 63., a [11] 160. sz. jkv. [29], valamint a [19] 168. sz. jkv. [54] napirendi pontját és azok jegyzeteit. A 11 478/1947. KözlM II. fő. sz. előterjesztés többek között a következő indoklást tartalmazta: „A hazahozott, valamint az itthon volt hajók üzembeállítása révén lehetőség nyíl-

77.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát 8 390 000 forint póthitel engedélyezése tárgyában, az amerikai hadianyag vételárának törlesztésével kapcsolatban.

Minisztertanács nyolcmillió-háromszázkilencvenezer forint póthitel engedélyezett az amerikai hadianyag vételárának törlesztésével kapcsolatban.⁷⁹

78.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a MÁV részére a pénzügyminiszter által nyújtott forgótőke kölcsön törlesztése tárgyában.

Pénzügyminiszter [képviseletében Kemény György államtitkár]: kéri csak elvben elfogadni, s pénzügyileg vele még letárgyalni.

Minisztertanács az előterjesztéshez elvben, a pénzügyminiszterrel való megegyezéstől függően, hozzájárult.⁸⁰

79.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Lingauer István és társai kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸¹

80.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Jancsi Imre és társai kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸²

---

nék a magyar Duna-szakaszon és Duna-tengeri viszonylatban nagyobb arányú hajóforgalom kialakítására, amely nem csupán a gördülőanyag-hiánnyal küzdő államvasutak részére jelentene számottevő tehermentesítést, hanem fejlődő gazdasági életünk számára is igen nagy jelentőségű⁷⁹ lenne.

⁷⁹ A 214 570/1947. KözlM IV. főo. 2. üo. sz. előterjesztés szerint a Magyar Postának az amerikai hadianyagból átvett hírközlési eszközök vételára fejében mintegy 35–40 millió forint tartozása volt. Ennek 3–5 év alatti, fokozatos törlesztéséhez kérte az említett összeget.

⁸⁰ Előzményéről lásd a [12] 161. sz. jkv. 26. napirendi pontját. Akkor a közlekedésügyi miniszter javaslatára úgy döntött a minisztertanács, hogy a MÁV részére 1946. augusztusában engedélyezett 22 452 000 Ft forgótőke kölcsönt a vállalat 1947. április 1-től a költségvetési év végéig (1947. június 30.) részletekben törleszthesse. Az itt tárgyalt 10 372/1947. KözlM I/1. sz. előterjesztés alapján a minisztertanács hozzájárult, hogy a törlesztés csak június 1. után kezdődjön el.

⁸¹ Az előterjesztés a MÁV három tisztviselőjének romániai kiküldetésére vonatkozott. A kiküldetés célja a magyar–román köteléki árudíj szabás munkálatainak befejezése, illetve az elszámolási, leszámolási és bevételi ellenőrzési utasítás elkészítése volt.

⁸² Az 5845/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés a magyar–cehszlovák lakosságcserevel össze-

81.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Katona Endre és dr. Hendl Gyula Ausztriába való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸³

82.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 11. és 12. sorszám alatt szereplő előterjesztéseit a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸⁴

83.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Katona Endre és dr. Hendl Gyula Romániába való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁵

84.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Szathmáry Ottó MÁV főfelügyelő Svájcba való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁶

85.

[Mihályfi] Tájékoztatásügyi miniszter: bejelenti, hogy előterjesztését Káldor Mártonné és Gelléri Andor Endréné felvétele tárgyában a napirendről leveszi.

---

függésben 15 MÁV tisztviselőnek, illetve alkalmazottnak Csehszlovákiába való kiküldetéséhez kérte a minisztertanács jóváhagyását.

⁸³ A 6032/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés a MÁV két tisztviselőjének nem csupán Ausztriába, hanem Svájcba és Franciaországba való kiküldését is kezdeményezte. A kiutazás célja a Gesellschaft für Transportwerte Glarus érdekeltségébe tartozó magyarországi helyi érdekű vasutak használatáért járó bérösszegek megfizetésével kapcsolatos kérdések tisztázása volt.

⁸⁴ A közlekedésügyi miniszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon a 11. és 12. sz. előterjesztés tárgya: Jacob György és Zeley István MÁV-tisztviselők kiküldése Jugoszláviába a tengeri kikötői kötelék díj szabásának felülvizsgálatára összehívott bizottság ülésére, illetve Varga György és Vermesy Sándor MÁV felügyelők kiküldése Velencébe, a nemzetközi expresszvonati értekezletre.

⁸⁵ A kiküldetés célja a román vasutak és a MÁV között fennálló, a fegyverszüneti szerződés értelmében a román állam tulajdonába került kisvasutakkal kapcsolatos függő kérdések letárgyalása volt.

⁸⁶ A 6334/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem, de a VKM iratanyagában megtalálható (MOL XIX-I-1-s-3291/1947.). A miniszter a kiküldetést azzal indokolta, hogy Szathmáry Ottó „a Svájcban, Belgiumban és Hollandiában részben szertárakban, részben vasúti kocsikban tároló, és a kocsihasználati kérdések rendezetlensége folytán feltartóztatott magyarországi rendeltetésű küldemények továbbítása érdekében” intézkedjen.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

86.

[Mihályfi] Tájékoztatásügyi miniszter: kéri a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy a hároméves tervet országos és külföldi propagandával irányíthassa [sic!]. A pártok közötti tárgyalások már annyira előrehaladott állapotban vannak, hogy a hároméves terv véglegesése már csak napok kérdése.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

87.

[Mihályfi] Tájékoztatásügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a Magyar Központi Híradó Rt. sajtótermékeinek előzetes ellenőrzés alóli felmentése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁷

Minisztertanács délután 2 órakor ért véget.

K. m. f.

Bojta Ernő Béla.

Géppel írt tisztázatot, a jegyzőkönyvet vezető Bojta Ernő Béla saját kezű aláírásával. A miniszterelnök a jegyzőkönyvet nem írta alá. A miniszterek és államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolása mellett látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet, Szakasits Árpád, Gyöngyösi János, a belügyminisztert képviselő Dulin Jenő, Ries István, Dinnyés Lajos és Balogh István aláírása azonban hiányzik a jegyzőkönyvről. Ortutay Gyula válás- és közoktatásügyi miniszter (vagy az őt esetleg képviselő államtitkár) neve hiányzik a felsorolásból. Vas Zoltán neve nem szerepel a felsorolásban, így aláírása sem található a jegyzőkönyvön, bár ismételten felszólalt az ülésen.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható az 1–2, 4, 10–19, 21–34, 36–60, 63–72, 74–83, 85. és a 87. sz. napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

---

⁸⁷ A tájékoztatásügyi miniszter 1640/1947. sz. előterjesztése egyrészt utalt arra, hogy a 659/1945. ME sz. r. (MK május 6. 23. sz.) 1. §-a úgy rendelkezett, hogy a Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontba tömörült politikai pártok kiadásában megjelenő bármilyen sajtótermék mentes az előzetes ellenőrzés alól. Másrészt emlékeztetett arra, hogy a Magyar Központi Híradó Rt. részvényeit a Független Kisgazdapárt, a Szociáldemokrata Párt, a Kommunista Párt, a Nemzeti Parasztpárt és a Szakszervezeti Tanács birtokolta. „A vállalat ilyen konstrukciója mellett – olvasható az indoklásban – a kiadásában megjelenő sajtótermékek az ellenőrzés alól mentesített pártok kiadványaival azonos megítélés alá vehetők, mert ugyanúgy a pártok által választott funkcionáriusok vesznek részt a sajtótermékek közzétételében, mint a pártok közvetlen kiadásában megjelenő sajtótermékeknél.”

A [26] 175. sz. jkv. a) melléklete a 26. napirendi ponthoz

Belügyminisztérium
Szám: 84 130/1947.

II/1.

Tárgy: Az 5000/1946. ME számú rendelet alapján elbocsátott, de az ötös bizottság által szolgálatba állított önkormányzati alkalmazottak állásukba való visszavétele

Előterjesztés a Minisztertanácshoz

Az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges egyes rendelkezések tárgyában kiadott 5000/1946. ME sz. rendelet végrehajtásával kapcsolatban a Nemzetgyűlésben interpellációk hangzottak el. Az interpelláló képviselők szerint az említett rendelet végrehajtása következtében a beállott személyzeti hiány miatt a közigazgatás zavartalan menetét komoly nehézségek veszélyeztették. A pénzügyminiszter úr is közölte velem, hogy az önkormányzati közigazgatásban, különösen az adókezelésben, a személyzetihiány következtében olyan fennakadás állott elő, hogy a szükséges munkaerőről való haladéktalan gondoskodás nélkül az ország közigazgatása cselekvőképtelenné válik.

Az e tárgyban elhangzott interpellációkra a pénzügyminiszter úr átiratára, valamint a Független Kisgazda Földmunkás és Polgári Párt sorozatos sürgetésére mind a Nemzetgyűlés, mind a Minisztertanács előtt olyan értelembe nyilatkoztam, hogy a kérdést haladéktalanul rendezni fogom. E nyilatkozatomat a Nemzetgyűlés és a Minisztertanács tudomásul vette.

A közigazgatás zavartalan működésének megóvása érdekében a minisztertanács hozzájárulásával a Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontba tömörült pártok kiküldötteiből alakult úgynevezett „ötös bizottság”-okat szerveztem azzal a rendeltetéssel, hogy a létszámcsökkentés okozta hiányokat a helyszínen állapítsák meg, és a szükséges munkaerők biztosítása céljából az 5000/1946. ME számú rendelet alapján állásukból elbocsátott tisztviselők ideiglenes szolgálatba állítására hozzám javaslatot tegyenek.

Az ötös bizottságok a helyzetet a legtárgyilagosabban megvizsgálták, és ennek eredményéhez képest – a koalíció szempontjait figyelembe véve – terjesztették elő javaslataikat.

A szóban lévő alkalmazottak szolgálatba állításához tehát a pártok is – a fentebb vázolt formában – hozzájárultak.

A bizottságok eljárásáról minden esetben jegyzőkönyv készült, amelyet a politikai pártoknak a bizottságokba behívott kiküldöttei, felhatalmazásuk birtokában, aláírtak.

A kérdésnek ily módon való rendezését a Nemzetgyűlésnek és a Minisztertanácsnak bejelentettem. E bejelentésemet mind a Nemzetgyűlés, mind a Minisztertanács tudomásul vette.

Ilyen előzmények után arról szereztem tudomást, hogy a 9050/1946. ME sz. rendelet alapján történt felülvizsgálat során az általam a fentebb vázolt eljárás keretében ideiglenesen szolgálatba állított 1044 alkalmazott közül – a csatolt kimutatásban foglaltak szerint – mindössze 328-at vettek vissza a szolgálatba, míg 716 azoknak az alkalmazottaknak a száma, akiknek a helyzete ez ideig rendezést nem nyert.⁸⁸

Az ügy orvoslása céljából a miniszterelnök úrhoz átiratot intéztem, amelyben rámutattam arra, hogy ezeknek a személyeknek a szolgálatba állítása a koalíciós alapelvek, és szakszerűségi szempontok pontos betartásával történt, és megokolatlannak látszik, hogy a felülvizsgálat során éppen ezeknek a személyeknek csak 1/3 részét vették vissza állásukba, holott az ismertetett előzmények szinte magától értetődően vonták volna maguk után azt a következményt, hogy elsősorban az ötös bizottságok javaslata alapján szolgálatba állított alkalmazottak ideiglenes jogi helyzete nyerjen a felülvizsgálat alakalmával végleges hatályú rendezést.⁸⁹

A vezetésem alatt álló minisztériumban a főispánok, alispánok és polgármesterek részvételével tartott legutóbbi értekezleteken az önkormányzati közigazgatás vezetői határozottan kérték, a szolgálatba állított tisztviselők helyzetének rendezését. Egyúttal sérelmezték e tisztviselők bizonytalan helyzetét, és éppen a közszolgálat érdekében elengedhetetlenül szükségesnek tartották, hogy az ötös bizottságok javaslata alapján szolgálatba állított személyek most már véglegesen is vétessenek vissza a közszolgálatba.

A jelen előterjesztésemhez csatolt jegyzőkönyvi kivonatok tanúsága szerint a legutóbbi értekezleteken az összes jelenlévők egyhangú helyeslése mellett, hét felszólalás hangzott el ebben a tárgyban.⁹⁰

A kérdés rendezésére vonatkozóan osztatlanul megnyilvánuló jogos és

⁸⁸ A 9050/1946. ME sz. r. (MK augusztus 6., 177. sz.) a két hónappal korábban kiadott 5000/1946. ME sz. rendelet alapján történt elbocsátások felülvizsgálatáról intézkedett. A rendelet szerint az elbocsátottak közül egyesek visszavételét a szakminiszter, az egyes koalíciós pártok országos központja, vagy a Szakszervezeti Tanács kezdeményezhette. A javaslatokról a miniszterelnök (Nagy Ferenc), a két miniszterelnök-helyettes (Rákosi Mátyás és Szakasits Árpád), valamint a pénzügyminiszter (Gordon Ferenc, majd Rác Jenő) részvételével alakult („ötös”) bizottság döntött. A belügyminiszter tehát tulajdonképpen ennek a legmagasabb szintű bizottságnak a működését bírálta, s állította vele szembe, illetve fogadtatta el a maga javaslatát. – Az előterjesztésben említett kimutatást a jelen előterjesztés szövege után közöljük.

⁸⁹ A miniszterelnökhöz intézett átiratot nem sikerült felkutatni.

⁹⁰ Az előterjesztés mellett megtalálhatók az 1947. január 22-ei, valamint a február 26-ai alispáni, főispáni és polgármesteri értekezletek jegyzőkönyvéből készített kivonatok, amelyek az ötös bizottságok által ideiglenesen szolgálatba állítottak helyzetével foglalkozó – Keserű János Baranya vármegyei alispán, Kovács József Vas vármegyei alispán, Safrankó Emánuel Vas vármegyei főispán, Beke Gyula Abaúj vármegyei főjegyző, Percsényi Gyula Bihar vármegyei főjegyző, dr. Bartha István Heves vármegyei alispán és Torma Kálmán Hajdú vármegyei alispán által elmondott – hozzászólásokat tartalmazták. A hozzászólók valamennyien a baloldali pártokhoz tartoztak. A hozzászólások hangnemét és politikai tendenciáját jól kifejezte Safrankó Emánuel hozzászólása: „Kérem a belügyi kormányt, hasson oda, hogy az ötös bizottság által állásukba visszahelyezett tisztviselőket, akikre a közigazgatás ügymenetének zavartalan biztosítása érdekében szükség volt, továbbra is megtarthassuk, de azokra a reakcióskora, akiket egyszer már kitétek, és akikre szükségünk nincs, ne hozzák ismét a nyakunkra.” Egy

méltányos követeléssel szemben nincs módomban továbbra is vállalni az említett alkalmazottak szolgálati viszonyának jogi rendezetlenségéből folyó nem kívánatos ideiglenes állapot fenntartását.

Ezek az alkalmazottak ugyanis az 5000/1946. ME sz. rendeletben szabályozott eljárás keretében történt elbocsátásukat követő időben a legnagyobb odaadással és buzgósággal végezték el a rájuk háruló nagy munkafeladatokat, biztosították a közigazgatás zavartalan működését, s éppen ezért joggal elvárhatják, hogy az államhatalom – ennek jutalmazásaképpen is – gondoskodjék további létfenntartásukról, és bizonytalan helyzetük megszüntetéséről.

Az ügynek ilyen rendezéséből sem a politikai pártokra, sem egyes személyekre semmiféle sérelem nem származik, hiszen a szolgálatba állítás a pártok részvételével, s a koalíciós elvek, valamint a szakszerűség szempontjainak figyelembe vételével történt. Ezenfelül a szolgálatba állításhoz a Nemzetgyűlés és a Minisztertanács annak idején hozzájárult, ezért a jogosság és méltányosság szempontjai is megkövetelik a szóban lévő tisztviselők szolgálati viszonyának rendezését.

Kérem ezért a Minisztertanácsot, hogy a csatolt rendelettervezetet elfogadni szíveskedjék.

Budapest, 1947. évi április hó 25-én.

Rajk László s. k.

Géppel írt, aláírás és hitelesítés nélküli tisztázat.

Melléklet a 84 130/1947. II/1. számú minisztertanácsi előterjesztéshez

K i m u t a t á s

Az 5000/1946. ME számú rendelet alapján állásukból elbocsátott vagy végelbánás alá vont, és a belügyminiszter által utóbb szolgálatba állított vármegyei, városi és községi alkalmazottaknak állásukba való visszahelyezésétől.

---

másik hozzászóló pedig szinte fenyegetően tette fel a kérdést: „Kérdem, vajon az ötös bizottság megállapításai, vagy a revíziós eljárás döntése irányadó-e?”

Sorszám	A törvényhatóság neve	Az ötös bizottság javaslata alapján ideiglenesen szolgálatba állított alkalmazottak száma:	A Miniszterelnökségen működő revíziós bizottság által szolgálatba visszavettek száma:	A szolgálatba vissza nem vettek száma:
1.	Szeged thj. v.	50	21	29
2.	Hódmezővásárhely	22	7	15
3.	Csongrád vm.	43	12	31
4.	Csanád vm.	44	11	33
5.	Tolna vm.	45	12	33
6.	Zala vm.	12	5	7
7.	Veszprém vm.	39	12	27
8.	Somogy vm.	10	5	5
9.	Kaposvár thj. v.	13	3	10
10.	Debrecen thj. v.	43	15	28
11.	Hajdú vm.	33	13	20
12.	Székesfehérvár thj. v.	18	7	11
13.	Fejér vm.	13	6	7
14.	Békés vm.	22	7	15
15.	Bihar vm.	8	2	6
16.	Szombathely thj. v.	10	1	9
17.	Vas vm.	22	8	14
18.	Esztergom-Komárom vm.	5	2	3
19.	Heves vm.	38	12	26
20.	Borsod vm.	14	8	6
21.	Miskolc thj. v.	17	8	9
22.	Sopron vm.	20	3	17
23.	Sopron thj. v.	9	1	8
24.	Abauj vm.	13	5	8
25.	Szatmár-Bereg vm.	9	1	8
26.	Szabolcs vm.	23	8	15
27.	Bács-Bodrog vm.	36	7	29
28.	Baja thj. v.	8	1	7

29.	Győr–Moson vm.	18	6	12
30.	Győr thj. v.	20	3	17
31.	Zemplén vm.	21	9	12
32.	Jász–Nagy- kun–Szolnok vm.	57	15	42
33.	Baranya vm.	34	11	23
34.	Pécs thj. v.	18	2	16
35.	Nógrád vm.	20	9	11
36.	Kecskemét thj. v.	22	7	15
37.	Pest stb. vm.	195	63	132
	Összesen:	1044	328	716

Géppel írt tisztázat karbonpapírral készült másodlata.

A [26] 175. sz. jkv. b) melléklete a 34. napirendi ponthoz

[Javaslat a magyar–jugoszláv alumíniumipari
egyezmény jóváhagyására]

Iparügyi Miniszter
16 181/VI.
1947.

Minisztertanácsi előterjesztés

A Gazdasági Főtanács felhatalmazása alapján megbízottaim Belgrádban a Jugoszláv köztársaság hivatalos szerveivel a mellékelt szerződéstervezetet tárgyalták le. Tekintettel arra, hogy a jugoszlávok a szerződésben előírányzott gyárak működésbehozását már az ötéves tervük folyamán meg akarják valósítani, illetve az ezen gyárak alapítását az 5 éves terv ünnepélyes deklarálásakor nyilvánosságra akarják hozni, a jugoszláv kormány nagy súlyt helyez arra, hogy az egyezmény minél hamarabb aláíratassék és ratifikál-tassék.

Kérem ezért a Minisztertanács nagybecsű felhatalmazását, hogy a mellékelt egyezménytervezetet Belgrádban aláírhasam, és ebből a célból dr. Marton János miniszteri tanácsos és Hegedűs Tibor miniszteri osztálytanácsosokkal Belgrádba utazhassam.

Az egyezmény a magyar bauxitértékesítés politikája szempontjából döntő jelentőségű. Egyelőre közel 15 éves együttműködést meg, saját bauxitunknak a jugoszlávokkal közös feltételek (közös ár és üzleti formák, usancok alapján)

mellett való értékesítés terén, s ebből a célból közös irodát hoz létre, amely az eladás irányítását végzi.

Az egyezmény által nemcsak Európa bauxitban leggazdagabb, és velünk szomszédos országát kapcsoljuk ki a versenyből, hanem a jugoszlávok által nyújtott tarifális előnyök révén igen kedvező feltételek mellett jutunk el az Adriáig, ahonnan a világpiacot ugyanolyan feltételek mellett elégíthetjük ki, mint Jugoszlávia, s ez által a szállítás szempontjából kedvezőtlen geográfiai helyzetünkön nagymértékben segítünk.

Az egyezmény lehetővé teszi, hogy jövőendő timföldtermelésünknek egy jelentékeny részét (40 000 tonnát) a jugoszláv olcsó villamos áram felhasználásával a jugoszlávokkal dolgoztassuk fel fémmé, és ez által a versenyképes magyar fémproblémát is megoldjuk.

Jugoszlávia egyúttal több gyár berendezésével bízza meg iparunkat, ami által nem csak a magyar investíciós ipart juttatja rentábilis vállalkozáshoz, hanem az egész ügyletet lebonyolító állam is a teljes érték 10%-át, mintegy 2 millió dollárt szerez. Természetesen ezt az összeget még jelentéktelenebb költségek is terhelik.

Az ez által elért állami nyereséget elsősorban is Almásfüzitő megépítéséhez szükséges magyar tőke-hozzájárulás pótlására kívánom felhasználni.

A szállítások fejében adott jugoszláv előlegek lehetővé teszik, hogy 3–4 millió dollárt, mint kvázi kamatmentes kölcsönt, az elkövetkező három évben az ipar fejlesztésére, itt is elsősorban Almásfüzitő megépítésének biztosítására fordítsunk.

Az együttműködés kötelez minket 40 000 tonna timföldnek 1950-től való szállítására. Hogy ezen kötelezettségünknek eleget tudjunk tenni, tisztelettel kérem a t. Minisztertanácsot, hogy Almásfüzitő megépítését elhatározni, s a megépítésre vonatkozó tárgyalások lefolytatására a sürgősséget kimondani méltóztassék. Egyúttal kérem, hogy a 3 éves terv elfogadásánál az anódmassza-gyárat illetően a szerződésben vállalt jugoszláv igények kielégítésének szempontjára is tekintettel legyünk.

Az egyezmény végrehajtásával kapcsolatos szervezési intézkedések tekintetében részletes előterjesztéseket az egyezmény aláírása után kívánom megtenni.

Géppel írt tisztázat dátum, aláírás és hitelesítés nélküli másolata.

A [26] 175. sz. jkv. c) melléklete (a 175/34. napirendi ponthoz)

[Iparügyi Minisztérium]

VI. szakosztály

Tárgy: A Jugoszláv–magyar alumíniumipari egyezmény tervezete

J e l e n t é s

a Miniszter Úr részére

Jugoszlávia nagy kiterjedésű és elsőrangú minőségű bauxit-telepek felett rendelkezik, melynek kitermelését a háború előtti időben a magyar vezetés alatt álló Bauxit Trust irányította, és ebben természetesen a hazai bauxit-bányászat érdekeire teljes mértékben tekintettel volt. Ennek köszönhető, hogy hazánkban alkalom nyílt aránylag jelentékeny timföld- és alumíniumipar kifejlesztésére is.

A háború kimenetele országunkat a trianoni területre szorította vissza, és ez által megfosztotta az alumíniumtermelésre felhasználható, olcsó vízerőtől. Viszont a Jugoszláviában bekövetkezett társadalmi átalakulás, és az ezzel kapcsolatos államosítás eredményeképpen a régebben fennállott, a bauxitértékesítés irányítását lehetővé tevő kapcsolatokat is megbontotta. Időközben Jugoszláviában újabb jelentékeny, és minőségileg is az eddig ismertekkel egyenrangú, sőt ezeket részben felül is múló bauxit előfordulásokat tártak fel. E körülmények következtében a jugoszláviai bauxittermelés a szabadpiacon veszélyes versenytársunkká válhat, mely veszélyt a szállítási lehetőségek szempontjából lényegesen kedvezőbb fekvés – a jól felszerelt tengeri kikötő közelsége – még fokoz.

Német részről még a megszállás idejében tervbe vették a jugoszláviai bauxitnak timföldre és alumíniumra nagy méretekben való feldolgozását, és a Maribor közelében fekvő Stirnison egy timföldgyár építését kezdték meg, melynek teljesítménye első kiépítésben évi 50 000 t-ra, és később 100 000 t-ra volt előirányozva. Egy megfelelő teljesítményű alumíniumkohónak a timföldgyártáshoz való csatlakoztatása ugyancsak tervbe volt véve. A Dráván már kiépült, illetve kiépülőfélben levő vízerőtelepek, együttműködve a velenjei és peichenburgi gőzerőtelepekkel biztosítják az alumíniumkohónak olcsó villamosenergiával való ellátását.

Ennek a gyárnak tervezését és építését a Verenigte Aluminium Werke végezte, mely vállalat, mint ismeretes, a Dunavölgyi Timföldipar almásfüzitői timföldgyáránál is részesedést biztosított magának. Ez a részesedés a Potsdami Egyezmény alapján utóbb a Szovjet Köztársaságok Szövetségének tulajdonába ment át.

A f. hó 23-án megejtett helyszíni látogatás alkalmával meggyőződést szereztem arról, hogy a gyár épületeinek legnagyobb része már elkészült, és a gépi berendezés egy része is leszállításra került, sőt fel is lett szerelve. A gyár elkészültségének már elért foka nem marad lényegesen hátra az Almásfüzitői Timföldgyár jelenlegi állapota mögött. Viszont utóbbival szemben

fennáll az a lényeges előny, hogy a jugoszláv hatóságoknak sikerült az összes, a kiépítésre vonatkozó, terveket megszerezni, és ezen felül, miután szilárd az elhatározásuk, hogy a gyárépítkezést mielőbb befejezzék, azoknak a német szakembereknek közreműködését is biztosítani, kik annakidején a gyárépítkezést irányították, illetve abban tevékenyen részt vettek, és az összes részleteket pontosan ismerik. Megemlítem még, hogy ezek a szakemberek személyileg azonosak azokkal, akik annakidején az almásfüzitői gyár építkezésénél is közreműködtek, melynél a gyárnak üzemképes állapotban való átadását annakidején a Vereinigte Aluminium Werke a Dunavölgyi Timföldipar Rt. magyar részvényeseivel, vagyis a magyar Iparügyi Minisztériummal és az Alumíniumérc- Bánya és Ipar Rt.-vel szemben vállalta.

Jugoszlávia ugyancsak tervbe vette a már folyamatban lévő 5 éves terv keretében 50 000 t összes termelőképességű alumíniumkohók létesítését, és szándékában állt alumínium-feldolgozóipar létesítése is.

Ezeknek a terveknek tőlünk független, önálló megvalósulása azt a veszélyt rejti magában, hogy a sokkal kedvezőbb természetes adottságokkal rendelkező jugoszláv alumíniumipar minden szektorában hátrányba kerülve, így legjelentékenyebb természeti kincsünk értékesítési lehetőségétől meg leszünk fosztva.

Az előadottak szerint tehát kétségtelen, hogy Jugoszlávia szilárdul el van határozva nagyméretű alumíniumipar életre hívására, és ezért kötelességünk módot keresni a veszélynek elhárítására, mely akkor következne be, ha ez, mint saját iparunk független és korlátlan versenytársa létesülne. Ez lehetségesnek látszik a jugoszláv oldalról megnyilvánult őszinte együttműködési szándék megvalósításával, mely a f. hó 28-án Belgrádban lezárt tárgyalások eredményeképpen felállított egyezménytervezetben nyert kifejezést. (A) melléklet.⁹¹)

A tárgyalásoknál a következő célok lebegtek a magyar tárgyalóbizottság szemei előtt:

a) Biztosítani a magyar bauxitnak a világpiacon lehető minden káros verseny kizárásával eszközölhető értékesítését, és egyben termelésünk számára a legkedvezőbb szállítási lehetőségeket.

b) Miután alumíniumtermelésünk további kifejlesztése, legalábbis egyelőre, megfelelő olcsó villamos energia hiányában nem lehetséges – amit egyébként a nyomott világpiaci árak sem tesznek jelenleg ajánlatossá –, viszont bauxitunknak lehető nagy mértékben timföldre való feldolgozása, és ebben a formában való értékesítése továbbra is kívánatos, továbbá az almásfüzitői gyárba már befektetett nemzeti vagyont további sorvadástól meg kell óvni, és a gyár befejezésével azt gyümölcsözővé is kell tenni. Lehetőséget kell ta-

---

⁹¹ Az A) melléklet, azaz az egyezmény tervezete a jelentés mellett megtalálható. Ismertetését lásd a 34. napirendi ponthoz fűzött jegyzetben.

lálnunk arra, hogy a gyár felépüljön és annak terméke lehető hosszú időre biztosan el legyen helyezve.

c) Biztosítani kell a 3 éves terv keretében kifejlesztendő alumínium-feldolgozó iparunk számára a hazai kohók termelését meghaladó alumínium-elátást, lehető kedvező feltételek mellett. És végül:

d) Gondoskodnunk kell arról, hogy hazai timföldgyáraink marónátron-szükségletüket méltányos feltételek mellett hosszú időre biztosítottan fedezzék.

Az egyezménytervezet ezeket a kívánalmakat nem csak teljes mértékben kielégíti, hanem ezenfelül még további értékes kedvezményeket is tartalmaz számunkra.

Az 1. cikk alapján oly együttműködést tesz megvalósíthatóvá, mely mindkét fél jogos érdekeit szolgálja, és nekik nem csak az európai piacon biztosítja a legkedvezőbb helyzetet, hanem még a tengerentúli piacon is versenyelőiséget nyújt.

A jugoszláv kormány természetesen nem mondhat le arról, hogy saját alumíniumiparát is fokozatosan kifejlessze. Ezt a célt szolgálják az egyezmény 2. cikkében megjelölt alumíniumkohók és timföldgyár, melyek megépítésére a magyar állam kötelezettséget vállal.

Nem lehet kétes, hogy e cél megvalósítására Jugoszláviának bármely más baráti állam, elsősorban Csehszlovákia ipara és szakemberei készséggel rendelkezésre állnak. Vonakodásunkkal tehát a gyárak létesítését megakadályozni nem tudók: ezért különösen értékelnünk kell, azt a körülményt, hogy Jugoszlávia ipari terveit elsősorban a mi támogatásunkkal és közreműködésünkkel óhajtja megvalósítani. A fentebb előadottakból nyilvánvaló, hogy a strniscoi timföldgyár már folyamatban lévő építkezésének befejezéséhez a szükséges műszaki alapok és szakemberek rendelkezésre állanak. Éppen ezen az alapon sikerült elérnünk azt, hogy ebben az esetben csak a gépszállításokat kell vállalnunk, viszont a berendezés célszerűségéért, és a gyár helyes működéséért bennünket felelősség nem terhel, és ezáltal az e tekintetben eredetileg fennállott jogos aggályok tárgytalanokká válnak. Miután pedig az 1. cikk értelmében az együttműködés a timföld- és alumíniumgyárak elkészülte után erre a területre is kiterjed, mindennemű káros verseny ezen a téren is már eleve kizártnak tekinthető.

Az Almásfüzitői Timföldgyár befejezését mindeddig a magyar részvényeseket terhelő tőkehiányad hiánya gátolja, miután ezt nem sikerült a 3 éves tervbe beilleszteni. Ez az összeg kb. 70–75 000 000 Ft-ra becsülhető, mely még csökkenthető lenne, ha a kiépítés az eredetileg tervezett évi 60 000 t-nál kisebb termelésre történnék eleinte. További csökkenés lesz elérhető a fel szabadulás előtt német részről elhurcolt, azonban ott feltalált, és jelenleg az amerikai megszállási övezetben tároló berendezési tárgyak visszahozatala és felhasználása által, melyeknek kizárólag a magyar részvényeseket illető tulajdonjogát, mely őket az 1946. április 8-i egyezmény értelmében amúgy is megilleti, a szovjet üzlettárs már elismerte. Ezeknek értéke a már idő-

közben beérkezett leltár alapján kb. 6 000 000 1938-as pengőre, vagyis ke-
reken 30 millió Ft-ra becsülhető.

A kartell-megállapodás megkötésének előfeltételéül a jugoszlávok a fent
említett gyáraknak és üzemeknek a létesítését kívánták. Ezeknek a gyárak-
nak a megépítése a magyar iparnak nem jelent nagyobb túlterheltséget,
hiszen a 3 éves tervben csupán csak az egyik alumíniumkohónak a meg-
építését kívánják. Ennek a gyárnak és a berendezésnek acélszükségletéhez
a szükséges koksz-mennyiséget a szerződésben különben is biztosítottuk, a
kokszot a közvetlen szükségleten felüli mennyiségben jugoszláv számlára
fogjuk beszerezni, és ezáltal a kokszbeszerzésnek egyik, a most fennállónál
előnyösebb, új forrását nyitottuk meg.

A gépek és gyári berendezések szállításának vállalása a magyar investí-
ciós ipar számára tetemes megrendelést biztosít, a vállalkozást irányító állam
részére pedig a teljes gépi berendezések 10%-át, mint hasznot kötöttük ki.

A gépi berendezések fejében teljesítendő, és b) alatt mellékelt előlegfize-
tési tervzet mutatja,⁹² hogy az építkezések tartama alatt milyen devizaté-
telek felett fogunk szabadon rendelkezni, s ez a devizamennyiség lehetővé
teszi, hogy mintegy 3 millió \$-t az Almásfüzitői Timföldgyár megépítésére
fordíthassunk.

Megjegyezni kívánjuk, hogy a szállítás értéke után vállalkozói költség cí-
mén az állam javára felszámítható 10%, amely mintegy 1,5–2 millió \$-re
becsülhető, természetesen a szállító céget illető nyereségen felül értendő.

Az egyezményben megadott egyes szállítási határidők úgy lettek megál-
lapítva, hogy azok betartása a 3 éves tervet ne hátráltathassa. Természe-
sen a lebonyolítást irányító központi szervezet feladata lesz arról gondos-
kodni, hogy ez a szempont maradéktalanul érvényesüljön is.

Az Almásfüzitőn termelendő timföld elhelyezéséről az 5. cikk gondoskodik,
és ugyanott foglaltatik a jugoszláv részről a maronátron-szállításra nézve
vállalt kötelezettség is.

További előnyt jelent a Jugoszlávia részéről igényelt elektródamassza-szál-
lítás, mely lehetővé teszi a 3 éves terv keretében létesítendő elektródamasz-
sza-gyár berendezéseinek több műszakban való kihasználását, és így a mi
javunkat szolgáló termelési költség-csökkentést.

Az ugyanebben a cikkben kikötött alumínium visszaállítási kötelezettség
alapján hazai feldolgozóiparunk világpiaci áron jut a szükséges anyaghoz,
és ezzel versenyképessége növekszik.

Az előadottakból kitűnik tehát, hogy az egyezménytervezettel sikerült a
kitűzött célokat teljes mértékben megvalósítani, és ezzel remélhetőleg a ha-
zai bauxit–timföld–alumíniumipar számára huzamos időre a legkedvezőbb
termelési és értékelési lehetőségeket biztosítani.

Végül rá kell mutatnunk, hogy az egyezmény megkötéséhez, mely az 1946.

⁹² A b) melléklet nem található a jelentés mellett.

[26] 175. 1947. május 8.

április 8-i szovjet–magyar bauxit–alumínium egyezményt érinti, természet-szerűleg a szovjet üzlettárs hozzájárulása is megszerzendő.

Erre való tekintettel Miniszter Úr a szovjet üzlettársakat a megbeszélések megindításáról, valamint azok lefolyásáról folytatólagosan tájékoztatta, és a mellékelt egyezménytervezetet Bobkov tábornok úrhoz az ő személyes, valamint felettes hatóságainak esetleg szükségesnek vélt, tájékoztatására is eljuttatta.

Budapest, 1947. évi április hó 30-án.

Dr. Marton János s. k.
miniszteri tanácsos

Géppel írt, aláírás nélküli másolat.

A [26] 175. sz. jkv. d) melléklete (a 175/37. napirendi ponthoz)

Honvédelmi Miniszter

7432. szám

eln. kv. – 1947.

Tárgy: 1947/48. kv. évre rendszeresíthető [honvédségi] létszám

Minisztertanácsi előterjesztés

Tisztelettel kérem a Minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy a honvédség fejlesztésének I. ütemeként az 1947/48. költségvetési évben a honvédség katonai létszámát 23 504 főben állapíthassam meg. E létszámból

2 426 fő	tiszt
3 054 fő	tiszthelyettes és
18 024 fő	sorlegénység volna.

Mivel az 5000/1946. ME sz. rendelet a honvédség katonai létszámát 20 000 főben állapítja meg, tisztelettel kérem a 3504 fő emeléshez a minisztertanács hozzájárulását.

Indoklás

Az 5000/1946. ME sz. rendelet a honvédség katonai létszámát 20 000 főben állapította meg. [Az] 1946/47. költségvetési évben az engedélyezett létszámot sem lehetett fenntartani, mivel az engedélyezett dologi hitel nem tette ezt lehetővé. Ezért az engedélyezett létszámból csak 11 477 főt töltöttünk be. Ehhez járul még a létszám felett tartott két aknakutató század, és egy utász zlj. Létszáma, éspedig 594 fő. Kereken tehát 12 000 fő a honvédség jelenlegi létszáma. Ebből

1 966 fő a tiszti
2 779 fő a tiszthelyettesi, és a fennmaradó
7 255 fő a sorlegénység létszáma.

Ezt a keretszervezést csak a kényszerhelyzet hozta magával, és a honvédség minden törekvése, hogy a fejlesztést mennél hamarabb megindítsa. Az államháztartás súlyos helyzetére való tekintettel azonban nagyjában az 5000/1946. ME sz. rendeletben megállapított 20 000 fő katonai létszámot csupán alig 15%-kal kívánom felemelni. Ezt a létszámot is a hadsereg szervezése hozza magával, mint a fejlesztés első ütemét.

Jelenlegi honvédségünk kerekén 12 000 főt számláló létszám[ának] kialakulását nem katonai vagy politikai megfontolások eredményezték, hanem kizárólag az a kényszerhelyzet, hogy a folyó évre a honvédség rendelkezésére bocsátott költségvetési keret nagyobb létszám eltartását nem tette lehetővé.

A nem organikus felépítés következtében

a) a honvédség túl kicsi, és teljesen felszeretlen ahhoz, hogy hivatásának megfelelhessen;

b) a honvédség – elsősorban a tiszti és tiszthelyettesi kar demokratizálása – éppen a kis létszáma és az anyagi eszközök szűkös volta miatt nem érhet-e el a kívánt mértéket.

Ezek alapján a jelenlegi honvédség nem tekinthető a fejlesztés megfelelő alapjának sem, hanem csupán kényszerhelyzetben kialakult, és ezért szükségszerűen rossz megoldásnak.

A honvédség fejlesztésének alapja a békeszerződés, amely 70 000 fő békekeret fenntartását engedélyezi. Ez a túl nem léphető létszám az alap, egyben a cél, melynek elérésére erőfeszítésünket összpontosítani kell. Ezen belül oly honvédséget kell teremtenünk, amely meg tud felelni az összes vele szemben felmerülő követelményeknek.

A honvédség fejlesztését hosszú lejáratú, átgondolt terv alapján kell megvalósítanunk. Ennek érdekében szükséges, hogy a fejlesztést fejlesztési periódusokra (ütemekre) osszuk fel. Az egyes fejlesztési ütemeken belül az évente elérni szándékolt hadrendeknek organikusan kell kialakulniuk.

Az organikus kialakulás követelte meg azt, hogy az 5000/1946. ME sz. rendeletről eltérőleg a 20 000-es összlétszám helyett 23 504 fő katonai és ezen felül 2000 fő helyett 2466 fő polgári létszámra emeljük fel. Ez összesen tehát 25 970 fő.

Az első fejlesztési ütem lényegében előkészítő időszak. Ezen időszak alatt kell a jövő honvédség kiképző és nevelő keretét, az új, demokratikus, nagy szaktudással rendelkező hivatásos tiszti és tiszthelyettesi kart megalapoznunk, mert a nélkül minden további tervünk csődbe kerül. Ez a tiszt- és tiszthelyettes-képzés teszi szükségessé azt is, hogy a jelenleg rendszeresítve volt $1924+42 = 1966$ fő tiszt helyett 2426 fő tiszt, $2703+76 = 2779$ fő tiszthe-

lyettes helyett 3054 fő tiszthelyettest szervezzünk. Ez a létszám a tiszteknél 460 fős, a tiszthelyetteseknél 275 fős emelést jelentene.

A hadrend kerete is indokoltá teszi ezt az emelést, nem feledkezve meg arról, hogy aránylagosan a legtöbb tiszte és tiszthelyettest a határország veszi igénybe, mivel annak szétszórt elhelyezése, számtalan önálló őrse és alakulatai a fokozott tiszti és tiszthelyettesi ellátást teszik szükségessé. A határországoknak egymagában 503 tiszti és 1265 tiszthelyettesi szükséglete van.

Ebből a létszámból az ország lőszertelenítéséhez szükséges két aknakuató század, és az árvízmentesítéshez szükséges két utász zlj. Létszámát is kigazdálkodnánk. Tehát e célra külön hitelt – mint [a] folyó évben – nem kérnénk.

Az 1947/48. költségvetési év hitel-előirányzatára összesen előreláthatólag 260 millió forint szükséges. Ebből kereken 75 millió forint esne a személyi járandóságokra, míg a dologi (fenntartási) kiadásokra kereken 94 millió forint volna szükséges (23 504 katonai létszám x évi 4000 Ft fenntartási költséggel). A rendes kiadásokra tehát 169 millió Ft-ra volna szükség. (Meggjegyezzük itt azt, hogy a múltban a trianoni 37 500 fő 12 évi átlagánál évi 8000 Ft fenntartási kiadás jutott egy katonára, de akkor a laktanyáink épésben voltak, raktáraink pedig telítve. Az államháztartás helyzetére való tekintettel mégis csak 4000 Ft-ot, vagyis a felét állítottuk be fenntartási kiadásokra.)

A rendkívüli kiadásoknál szükséges volna elsősorban a ruházat biztosítása, mint első felszerelési szükséglet. Ehhez 2500 Ft-ot véve fejenként, kereken 58 millió Ft-ra volna szükség. Ezen felül egyéb felszerelésekre (vontatók, műszaki felszerelés, fegyverzet stb.) 18 millió Ft, magasépítkezésekre (beruházásokra) 15 millió Ft. Rendkívüli kiadásokra tehát összesen 91 millió Ft. Rendes és rendkívüli kiadásokra tehát szükséges mindösszesen 260 millió Ft.

Nem vettük figyelembe a modern harceszközöket és hadianyag-szükségletet (repülőgépek, harceszközök, páncélkocsik, tüzérség, nehéz fegyverek stb.), mert ennek fedezetét az államháztartás nem bírná el, másrészt hazai piacon nem gyárthatók le, devizakészletünk pedig nincsen. Ezt csak valamelyik külföldi államtól lehet megkapnunk ingyen, vagy egészen hosszúlejáratú hitel mellett.

A súly – a kiképzésen és nevelésen kívül – a ruházaton és elhelyezésen van, amit mindenképpen még megfelelő időben biztosítanunk kell, hogy a bevonuló legénységnek a ruházatot ki tudjuk adni, és az elhelyezést biztosítani tudjuk. A legénységet október 1-re tervezzük behívni, addigra a ruházatot és elhelyezés kérdését meg kell oldanunk. E célból hitel-előrehívásra lesz szükségünk, amelyet azonban az elvi jóváhagyás után terjesztek a GF útján a Minisztertanács elé.

Végül még fel kell hívnom a Minisztertanács szíves figyelmét arra, hogy a folyó költségvetési évre összesen megállapított 81 822 000 Ft hitel még a jelenlegi létszám fenntartására sem elégséges, mert ebből a ruházatot nem

tudom kellő mérvben biztosítani, és az elhelyezés is csak szükségmegoldással biztosított. [Az] 1947/48. költségvetési évre tehát még a jelenlegi létszám után is nagyobb hitel-előirányzatot kellene kérnem, mert a ruházatot és a felszerelést, valamint az elhelyezést feltétlenül meg kell oldanom, mert ez olyan követelmény, amelyről lemondanunk tovább már nem lehet.

Géppel írt, dátum és aláírás nélküli tisztázat karbonpapírral készült másodlata. Az előterjesztéshez tartozó kísérőlevél keltezése: 1947. április 9. A kísérőlevelet Dinnyés Lajos honvédelmi miniszter saját kezűleg írta alá.

[27] 176.

JEGYZŐKÖNYV

az 1947. évi május hó 16. napján de. 11 órakor
Rákosi Mátyás elnökle alatt tartott minisztertanácsról

Jelen voltak:

<i>Szakasits Árpád</i> államminiszter	<i>Dr. Ries István</i> igazságügyminiszter
<i>Gyöngyösi János</i> külügyminiszter	<i>Dinnyés Lajos</i> honvédelmi
<i>Rajk László</i> belügyminiszter	miniszter képviseletében
képviseletében <i>dr. Kiss Roland</i>	<i>Sárhány József</i> államtitkár
államtitkár.	<i>Dr. Molnár Erik</i> népjóléti miniszter
<i>Dr. Nyárádi Miklós</i> pénzügy-	<i>Dr. Eröss János</i> közellátásügyi
miniszter	miniszter képviseletében
előbb: <i>Kemény György</i> államtitkár	<i>dr. Mátéffy Géza</i> államtitkár
<i>Dr. Bárányos Károly</i> földművelés-	<i>Veres Péter</i> építés- és közmunka-
ügyi miniszter	ügyi miniszter
<i>Bán Antal</i> iparügyi miniszter	<i>Gerő Ernő</i> közlekedésügyi miniszter
<i>Rónai Sándor</i> kereskedelem- és	<i>Mihályfi Ernő</i> tájékoztatásügyi
szövetkezetügyi miniszter	miniszter
képviseletében <i>Koszér Nándor</i>	<i>Dr. Balogh István</i> miniszterelnök-
államtitkár	ségi politikai államtitkár
<i>Dr. Ortutay Gyula</i> vallás- és közok-	<i>Dr. Bojta Ernő Béla</i> miniszterelnök-
tatásügyi miniszter képviseleté-	ségi adminisztratív államtitkár,
ben <i>Alexits György</i> államtitkár	a minisztertanács jegyzője

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: megnyitja a minisztertanács ülését. Napirend előtt lett volna bejelentése, melynek tárgyalását azonban a pénzügyminiszter megérkezéséig függőben tartja. Mióta a bankok államosításának kérdését felvetette, a bankok vagyonának kisíbolásáról szerzett tudomást, és ez ellen sürgős intézkedésre van szükség. A bankok egyrészt külföldre akarják vinni vagyonukat, másrészt kisebb bankoknak adják át. Az elmúlt év őszén [a] pártközi értekezlet a nagybankok állami ellenőrzésében egyezett meg.¹ Ezt a megállapodást nem hajtották végre, és éppen az előbb említett okból a visszaélések megakadályozására most sürgősen kell

¹ A bankok állami ellenőrzés alá vonásáról az 1946. november 15-én tartott pártközi értekezlet tárgyalt és határozott, az első napirendi pont keretében. Lásd: PÁRTKÖZI ÉRT. 395–408. és 417–419.

intézkedni. Részletes javaslatát a pénzügyminiszter megérkezése alkalmával fogja ismertetni.²

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: felkéri dr. Balogh István államtitkárt a miniszterelnöki bejelentések megtételére.

1.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát a körözés útján már elfogadott 15 835/1947. számú iparügyi előterjesztés tárgyában Varga Elek svédországi és norvégiai kiküldetése iránt.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³

2.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát Jékely László dr., a Köztársasági Elnöki Hivatal vezetője részére szabad pályán eltöltött idejéből a már beszámított 15 éven túlmenőleg még öt évnél a beszámítása tárgyában.

Minisztertanács dr. Jékely László részére a szabadpályán eltöltött idejéből a már beszámított 15 évi időn túl, öt év beszámítását engedélyezte.⁴

3.

Dr. Balogh István: előterjeszti a pénzügyminiszter 30/1947. számú javaslatát a Moszkvába induló delegáció új összetétele tárgyában. A delegáció tagjai a pénzügyminiszteren kívül dr. Vásárhelyi István, dr. Szívós István, dr. Nékám Sándor és dr. Uzoni Ödön. Ezenkívül részt vesz az úton titkára, dr. Littke László és gyorsírónője, Roskoványi Éva.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵

² Lásd e jegyzőkönyv 70. napirendi pontját.

³ A kiutazás célja a magyar papíripar ellátását szolgáló cellulóz-behozatali kontingens felemeléséről folytatott tárgyalás volt. – A papírellátási gondokkal kapcsolatban lásd a [23] 172. sz. jkv. 86. napirendi pontját.

⁴ A jegyzőkönyv mellett Jékely Lászlónak a miniszterelnökhöz írt levele található. E szerint kinevezések, az akkor érvényes jogszabályok alapján, az ügyvédi pályán eltöltött 15 évet számították be szolgálati idejébe a nyugdíj szempontjából. Kérte, hogy az időközben megjelent kormányrendelet alapján további öt évet számítsanak be. Kérése ezen időszakra vonatkozó további adatot nem tartalmaz.

⁵ Előzményére lásd a [25] 174. sz. jkv. 2. napirendi pontját. Akkor a következő határozat született: „a bizottság vezetője a pénzügyminiszter, tagjai az iparügyi miniszter, Rác Jenő ny. pénzügyminiszter és Vas Zoltán államtitkár, a Gazdasági Főtanács főtitkára. A többi szakértő tekintetében az illetékes miniszterek tesznek javaslatot.” Az akkor kijelöltek közül tehát egyedül Nyárádi pénzügyminiszter maradt a delegáció tagja, senki nem utazott ki, aki az év eleji tárgyalásokon részt vett, és az új összetételű tárgyalódelegációnak semmiféle koalíciós jellege

4.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Halász Béla, Hankó Ernő és Ráth József okl. gazdáknak lötenyésztési felügyelővé való kinevezése tárgyában.

Rákosi Máttyos [elnöklő] államminiszter: miután mind a három 60 éven felül van, és mind a három reakciós, elutasítandónak tartja a javaslatot.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: minisztertanácsi döntést kér, a maga részéről tudomásul vesz egy elutasító határozatot is.

Minisztertanács az előterjesztést elutasította.⁶

5.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Zámbo Tibornak az állami mezőgazdasági birtokok személyzeti létszámába való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Zámbo Tibornak az állami mezőgazdasági birtokok személyzeti létszámába való kinevezéséhez hozzájárult.⁷

6.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát nyolc gazdasági szaktanítónak a VI. fizetési osztályba való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸

---

nem volt. Az előterjesztésben a miniszter utalt arra, hogy „időközben illetékes orosz részről több kívánság merült fel a delegáció összetételére vonatkozólag. E kívánságoknak eleget kellett tennem.”⁷ Az előterjesztésben a miniszter arra is utalt, hogy a kormányküldöttség előkészületeiről május 6-án írásban tett jelentést. Később, a minisztertanács ülésére való megérkezése után, a Szovjetunióval való tárgyalásokon képviselendő álláspont vitája során (69. napirendi pontot) a pénzügyminiszter mégis visszatért a magyar tárgyalódelegáció összetételére, és Szviridov altábornagy korábbi egyértelmű elutasítása ellenére megkísérelte kieszközölni a minisztertanácstól dr. Vályi Ferenc nemzetközi jogásznak a kiküldését is. Ezt azonban a többség nem támogatta.

A küldöttség tagjai közül dr. Vásárhelyi István a Pénzügyminisztérium államtitkára, dr. Szivós István (1919–?) gépészmérnök, közgazdász, az Iparügyi Minisztérium osztálytanácsosa (lásd: TZ M. Jkv., [16] 83. sz. jkv. 15. napirendi pontját és jegyzetét, illetve DL M. Jkv., [8] 188. sz. jkv. 1. sz. jegyzete.), dr. Nékám Sándor a Külügyminisztérium osztálytanácsosa, dr. Uzonyi Ödön pénzügyminisztériumi miniszteri titkár, dr. Lítke László pénzügyminisztériumi osztálytanácsos volt.

⁶ A 38 981/1947. FM II/2. sz. előterjesztés tartalmazza mindhárom személy rövid életrajzát.

⁷ A 130 366/1947. FM XII. 1. üo. sz. előterjesztés szerint Zámbo Tibor (1912–?) a középiskola négy osztályát végezte el. A X. fizetési osztályba kívánták kinevezni. Az előterjesztés rámutatott arra, hogy a földreform végrehajtása során újabb gazdaságok jutottak állami tulajdonba, s az ezek kezelésével és igazgatásával kapcsolatos feladatok indokolták újabb személyek alkalmazását.

⁸ Az 5400/1946. ME sz. rendelet (MK május 15., 109. sz.) tette lehetővé, hogy egyes kiváló minősítésű tanítók a VI. fizetési osztályt is elérhessék. A miniszter iktatószám nélküli előter-

7.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a vízügyi műszaki szolgálat részére személygépkocsi beszerzése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

8.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: előterjeszti 41 932/1947. sz. javaslatát kereskedelmi, letelepedési és hajózási szerződés kötése tárgyában Romániával. Ez a szerződés már megvult, de a hadiállapot következtében hatálytalanult. Miután azonban a hadiállapot a békeszerződés következtében megszűnt, Románia kéri ennek a szerződésnek az elismerését.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹

9.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a magyar békeszerződés törvénybe-cikkelyezése tárgyában. Tudomására jutott, hogy addig Angliában is késik a ratifikálás, amíg a magyar kormány és Amerika nem ratifikálja a békeszerződést. A csehszlovákok is kijelentették, hogy az 5. § szerinti tárgyalásokat addig nem kezdhetik meg.¹⁰

Belügyminiszter [képviseletében Kis Roland államtitkár]: az előterjesztés 4. §-a olyan rendelkezést tartalmaz, hogy a külgügyminiszter a külállamokkal a törvényhozás hozzájárulása nélkül nemzetközi szerződéseket és egyéb megállapodásokat köthet. Ez ellentétben áll az 1946. évi XVI. törvénycikkkel, és

---

jesztése – személyek említése nélkül – ennek a lehetőségnek a kihasználásához kérte a minisztertanács hozzájárulását.

⁹ A miniszteri indoklás szerint a szerződés megújításának elsősorban a romániai magyar javak ügyének rendezése szempontjából volt jelentősége. Az előterjesztést e jegyzőkönyv a) mellékleteként közöljük. (Az előterjesztés számát a jegyzőkönyvben tévesen „41 922/1947”-nek írták, amit fent az előterjesztésen található iktatószámoknak megfelelően javítottunk.)

¹⁰ Az ügy előzményéről, a békeszerződés aláírásáról lásd e kötetben a [9] 158. sz. jkv. 48. napirendi pontját és d) mellékletét, valamint a [11] 160. sz. jkv. [23]–[24] napirendi pontját.

A minisztertanácsi előterjesztést e jkv. b) mellékleteként közöljük. – A külgügyminiszter 1947. május 3-án 103 143/10.a./1947. sz. levelével küldte meg a Miniszterelnökségnek a magyar békeszerződés becikkelyezésével kapcsolatos minisztertanácsi előterjesztést, az ennek mellékletét képező törvénytervezetet és a törvénytervezet nemzetgyűlési indoklását. A jegyzőkönyv mellett mindhárom dokumentum megtalálható. A törvényjavaslat §-okra, a törvény szövegébe iktatott békeszerződés eredeti angol és orosz szövege, illetve hivatalos magyar fordítása cikkekre tagolódott. A minisztertanácsi ülésen a felszólalók, beleértve a külgügyminisztert is, mindkét dokumentum esetén §-ra hivatkoztak. A külgügyminiszter a csehszlovákokkal kapcsolatban említett „5 §” alatt valójában a békeszerződés 5. cikkét értette, amelyben Magyarország kötelezte magát, hogy Csehszlovákiával kétoldalú tárgyalásokba fog bocsátkozni az 1946. február 27-én kelt lakosságcsereegyezmény értelmében át nem telepített ottani magyarok további sorsára vonatkozóan.

A békeszerződésnek a nagyhatalmak általi ratifikálása elhúzódott, ezért Moszkvában, Washingtonban és Londonban csak szeptember 15-én helyezték letétbe a békeszerződést.

ezért az eredeti szöveg módosítását javasolja akként, hogy a törvényhozás előzetes hozzájárulása a szövegben felvétessék.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: a békeszerződés egyes pontjai tartalmaznak olyan rendelkezéseket, amelyek a magyar törvényekkel ellentétesek. Mint-hogy pedig a békeszerződés voltaképpen ratifikálás nélkül is egyoldalúlag hatályba lép, szükséges egy olyan felhatalmazás, mely a rendkívül számos, a békeszerződésből folyó, megállapodások végrehajtását megkönnyíti. Elképzelhetetlen, hogy minden egyes kérdést a Nemzetgyűlés elé vigyünk, amikor a kötelezettségek bennünket a nélkül is terhelnek.

Belügyminiszter [képviselőtében Kis Roland államtitkár]: a békeszerződésből folyólag vannak olyan egyezmények, így pl. állampolgársági ügy, önkormányzati vagyont szabályozó szerződések stb., amelyek a Nemzetgyűlés útján szabályszerűen letárgyalhatók.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: ez örökös konfliktust jelentene a különböző esetekkel szemben, s azt vonná maga után, hogy nem hajthatjuk végre a békeszerződést.

Belügyminiszter [képviselőtében Kis Roland államtitkár]: de végrehajthatjuk, mert a békeszerződés folyamányából eredő kötelezettségeinket végrehajthatjuk a Parlament nélkül is. Így az egész felelősség a kormányra lokalizálódik, úgy pedig a Nemzetgyűlésre is.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: Nemzetközi kérdésekben nagy gyakorlata még nincs a mi fiatal demokratikus Nemzetgyűlésünknek. Nincs szükségünk arra, hogy pl. a Szabadságpárt belekapaszkodjon demagógikusan valamibe. Nem véletlen, hogy az egyetlen zárt ülés éppen külpolitikai vonatkozású kérdésben folyt le. Ne féltsük a kormány felelősségét, de ha előzetesen a Parlament elé akarjuk vinni, igen kínos lesz esetleg a külföld előtt is annak következménye, és megnyilvánulásai.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: akkor szükséges beszúrni, hogy „hozzájárulása nélkül is”.

Belügyminiszter [képviselőtében Kis Roland államtitkár]: nem fogadja el a maga részéről, de ha a minisztertanács elfogadja, úgy még stiláris észrevételei vannak. Kizárólag a kormány felelőssége, hogy a Parlament elé terjeszti-e vagy sem. Stiláris észrevételei vannak ezenkívül, hogy azon szövegrészen, amely a 4. § 1. bekezdésére vonatkozóan kimondja, hogy a „békeszerződés végrehajtásáról a minisztérium gondoskodik, és a békeszerződés végrehajtása keretében rendelettel megtehet bármely magánjogi, büntetőjogi, közigazgatási stb.”, változtatni kell, mert nem közigazgatási, hanem „közigazgatásjogi” kifejezés alkalmazandó. A kormány közjogi kérdések szabályozására nem kapott felhatalmazást. A törvényhozás körébe tartozó egyéb rendelkezések szövegrész ellentétben áll a felhatalmazás tartamával.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: ez a felsorolás indikálja, hogy milyen természetű a kérdés. Kifejezésre kell juttatni, hogy a törvényhozás körébe tartozó.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: ez csak magyarázat és taxáció, megtehet

bármely rendelkezést, és lényegében ugyanazt mondja, de elfogadja, hogy „közigazgatásjogi” és nem „közigazgatási”.

Dr. Bojta Béla: ha az „egyéb” szót kihúzzuk, máris meg van oldva a probléma.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: javasolja, hogy üljön össze a belügyminiszter, külügyminiszter és igazságügyminiszter, és részleteiben tárgyalják le a kérdést, elvileg pedig fogadjuk el most, csak abban az esetben kerül újra a minisztertanács elé, ha nem sikerül megegyezésre jutni.

Minisztertanács a magyar békeszerződés törvénybe-cikkelyezésére vonatkozó előterjesztést elvben elfogadta, és a külügyminiszter, a belügyminiszter és igazságügyminiszter hatáskörébe utalta a végleges szöveg megállapítását. Amennyiben a felsorolt tárcák megállapodásra jutnak, úgy a törvényjavaslat a Nemzetgyűléshez újabb minisztertanácsi előterjesztés nélkül benyújtható.¹¹

10.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: előterjeszti javaslatát a minisztérium szerződéses alkalmazottai egy részének, valamint két altisztnek kinevezése tárgyában. Ezek a kinevezések ügyviteli szempontból is előnyösek volnának.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: azzal járul hozzá, hogy a kezelési szakon viszont a nem rendszeres alkalmazottak száma kettővel csökkentessék.

[Gyöngyösi] Külügyminiszter: ezt elfogadja.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹²

¹¹ A belügyminiszter felvetése tulajdonképpen félreérésen alapult, mert a törvénytervezetben a „minisztérium” kifejezés nem a Külügyminisztériumra, hanem az 1848: III. tc. által meghonosított értelemben az „össz-minisztériumra”, azaz a kormányra vonatkozott. Nem világos, hogy ennek ellenére miért vitakoztak róla hosszasan, a kifejezés ugyanis ugyanígy szerepel a Nemzetgyűlés által elfogadott és kihirdetett törvény szövegében is. A Nemzetgyűléshez benyújtott tervezet azonban az ekkor tárgyalt szöveghez képest körültekintőbb és pontosabb fogalmazású, tehát azt valóban átdolgozták.

Nagy Ferenc kormánya, a fenti határozatnak megfelelően, a javaslatról már nem tárgyalt többször. A Dinnyés-kormány első és második ülésén csupán megerősítették azt az elhatározást, hogy a minisztertanács a törvénytervezetet a Nemzetgyűlés elé terjeszti (DL. MT. JKV., [1] 181. sz. jkv. 1. és [2] 182. sz. jkv. 4. napirendi pont). Erre 1947. június 11-én került sor. A törvénytervezet és benne a békeszerződés szövege, valamint a miniszteri indoklás megtalálható: NGY IROMÁNYOK 1945–1947, III. köt. 180. sorsz. A Nemzetgyűlés a békeszerződés becikkelyezéséről és a kormány felhatalmazásáról, illetve tulajdonképpen az ország kialakult helyzetéért való felelősség kérdéséről 1947. június 24–27. között folytatott vitát. A tervezetet végül 1947: XVIII. törvénycikként hirdették ki. (A békeszerződés teljes és hiteles szövegét közli: HALMOSY, 1985, 75–104. A teljes szöveg mellett a miniszteri indoklást, valamint a parlamenti vitában elhangzott fontosabb felszólalásokat is közli: SORSDÖNTÉSEK, 299–420.)

¹² A 2107/1/1947. KÜM sz. előterjesztés rámutatott, hogy a Külügyminisztérium kezelési szakán a költségvetés 128 fős létszámot irányzott elő, amelyből azonban 33 hely – tehát több mint negyede – betöltetlenül volt. A javaslat 25 személynek a X–XII fizetési osztályba való kinevezésére vonatkozott. Az előterjesztés mellett megtalálható az igazságügyminiszter T.

11.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát 2112/1947. sz. alatt, Orczy Béla és társai kinevezése tárgyában.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: észrevétele van az előterjesztés ellen, mert a 2500/1945. ME sz. rendelet 2. § 2. bekezdésében foglalt kezdő fizetésektől nem lehet kivételt tenni azon az alapon, hogy a szerződés alapján élvezett illetményeinek megfelelően magasabb fizetési osztályba neveztessek ki, ennek folytán a képesítési kellék meglétét sem tartja elengedhetőnek.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: az igazságügyminiszternek igaza van, de eddig is eltértünk ettől a rendelkezéstől. Vannak olyan szerződéses alkalmazottak, akik már régebben a Külügyminisztériumban, mint szerződésesek, szolgálatot teljesítenek. Ezeket az alkalmazottakat vegyük át a státusba. Rossz néven vennék, ha éppen minisztériumával szemben támasztanának akadályokat.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Nem zárkózik el a konkrét esetben való hozzájárulástól, de azért kéri vele letárgyalni a kinevezéseket.

Minisztertanács az előterjesztéshez az igazságügyminiszter utólagos jóváhagyásától feltételezetten hozzájárult.¹³

12.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát 2113/1947. szám alatt dr. Bartók László és társai kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁴

1547/1947. sz. átírata, melyben kifogásolta, hogy a kinevezendő személyeket a 2500/1945. ME sz. rendeletben meghatározottnál magasabb fizetési osztályba kívánta a külügyminiszter besorolni. Az észrevétel a jegyzőkönyv szerint a minisztertanács ülésén nem hangzott el.

¹³ A 2112/1/1947. KÜM sz. előterjesztés dr. Orczy Bélát (1894–?) valamint dr. Snyder Árpádot (1910–?) miniszteri titkárrá a VII. fizetési osztályba, továbbá Csordás Istvánt (1910–?) a VIII. fizetési osztályba miniszteri segédtitkárrá és dr. Lontay Lászlót (1920–?) miniszteri segédfogalmazóvá a X. fizetési osztályba javasolta kinevezni. Az előterjesztésben megtalálhatók az érintettek fontosabb személyi adatai is. Snyder Árpád, a Központi Statisztikai Hivatal volt munkatársa szakreferensként részt vett a párisi békedelegáció munkájában, és ebben az időszakban a Külügyminisztériumban a békekonzferenciával kapcsolatos anyag publikálásának egyik irányítója volt. Az előterjesztés mellett megtalálható az igazságügyminiszter T. 1549/1947. sz. átírata, amely a jegyzőkönyvben rögzített észrevétel bővebb kifejtését tartalmazza.

¹⁴ Az előterjesztés hangsúlyozta, hogy a miniszter személyi kiválasztáson alapuló rendkívüli előléptetésekre tesz javaslatot. Az érintettek a külügyi szolgálat kiemelkedő jelentőségű posztjait töltik be, illetve foglalják el. Bartók Lászlót rendkívüli követté és meghatalmazott miniszterré a IV. fizetési osztályba, Pődör Lászlót, dr. Vladár Ervint és dr. Heltai Györgyöt az V. fizetési osztályba miniszteri tanácsossá javasolta kinevezni.

Dr. Bartók László (1896–1963) adatait lásd a [12] 161. sz. jkv. 33., Pődör László (1911–1984) adatait pedig a [11] 160. sz. jkv. [24] napirendi pontjának jegyzetében. – Dr. Vladár Ervin Imre (1898–?) adatait lásd NF MT. JKV. 1946, [26] 109. sz. jkv. 6. sz. jegyzetében. – Dr. Heltai Györgyről (1914–1994) lásd NF MT. JKV. 1946, [36] 119. sz. jkv. 20. sz. jegyzetét.

13.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Horváth István min. titkár min. osztálytanácsosi kinevezése tárgyában.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: nincs háromévi várakozási ideje sem, és vezető állást nem tölt be.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: 40 éves érdemes tisztviselőről van szó. Nagy méltánytalanság lenne, hogy őt kistisztviselőként alkalmazzuk

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁵

14.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: előterjeszti javaslatát egyes tisztviselők részére a magasabb fizetési osztálynak megfelelő cím adományozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁶

15.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 30. ülészakára küldendő delegáció összetétele tárgyában.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: megfontolandó a kiküldendő személyek száma, soknak találja.

Pénzügyminiszter [képviseletében Kemény György államtitkár]: már csak valutáris szempontból is nagy ez a létszám.

Szakasits Árpád államminiszter: szerinte is feltétlenül csökkenteni kell a kiküldöttek számát.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: az első négy tökéletesen elég.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: tekintettel azonban arra, hogy a munkaerőgazdálkodás szempontjából fontos tárcájának képviselete, a delegációban kér egy helyet részére biztosítani.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: legutóbb az volt a kormány álláspontja, hogy egy kormány-, egy munkaadó- és egy munkavállaló-kiküldött teljesen elegendő.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Kár kerülgetni a kérdést. Megmondja őszintén, hogy itt arról van szó, hogy kimegy egy óriási delegáció [egy] munkaügyi értekezletre, és a Kommunista Pártnak egyetlen tagja sem vesz ab-

¹⁵ A 2126/1947. Küm sz. előterjesztés szerint *Horváth István* 1938-tól sajtóelőadóként dolgozott a Külgügyminisztériumban, 1945 júniusában nevezték miniszteri titkárrá. A Politikai osztályon dolgozott. Az előterjesztés további érdemi adatot nem tartalmaz.

¹⁶ Előzményéről lásd a [26] 175. sz. jkv. 23. napirendi pontját. A 2109/1/1947. Küm sz. előterjesztés *Radisics Elemér* részére miniszteri osztályfőnöki, *dr. Sztankay Zoltán*, *Förstner Pál* és *Lukács György* részére miniszteri tanácsosi, két fő részére miniszteri osztálytanácsosi, és további 18 személy részére ennél alacsonyabb besorolásnak megfelelő cím adományozását kezdeményezte. Az előterjesztés életrajzi adatokat nem tartalmaz.

ban részt. Nem tulajdonít nagy dolgot a kérdésnek, de azért tőlük is menjen ki valaki.

[*Bárányos*] *Földművelésügyi miniszter*: a Földművelésügyi Minisztériumot senki sem képviseli, a mezőgazdaságot így nem lehet exponálni. Annakidején állandóan volt kint egy megbízottja Svájcban ennél a szervnél a minisztériumtól [sic!].

[*Veres*] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: úgy véli, hogy most semmi konkrét dologról nem lesz szó, s később, amikor egy érdemben való tárgyalás kezdődik, akkor mehetnek ki többen.

[*Bárányos*] *Földművelésügyi miniszter*: a maga részéről igényt tart egy mezőgazdasági szakember kiküldetésére.

[*Veres*] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: a maga részéről szintén igényt tart egy közmunkaügyi szakember kiküldetésére.

[*Molnár*] *Népjelölti miniszter*: a maga részéről okvetlen kéri Simonovits István kiküldetését.

Rákosi Mátyás [*elnök*] *államminiszter*: egyelőre tökéletesen elegendő öt tag kiküldetése, a mezőgazdaságot Kisházi Ödön fogja majd képviselni.

Minisztertanács hozzájárult ahhoz, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Értekezlet 1947. június 19-én, Genfben tartandó ülésére dr. Tóth Béla, Szakasits Antal, Kisházi Ödön és Simonovits István kiküldessék állami költségen, továbbá a munkáltatók részéről Knob Sándor vesz részt a delegációban.¹⁷

16.

[*Gyöngyösi*] *Külügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a Nemzetek Szövetségével szemben fennálló tagdíjhátralék rendezése tárgyában. Fennálló tartozásunk összege 403 658,35 svájci frank. A Nemzetek Szövetségének főtitkára kérte a magyar kormányt, hogy ezt a tartozását folyó hó 20-áig rendezze, és azt az ajánlatot tette, hogy a fent említett összeg 25%-ának megfizetése el-

¹⁷ A 70 232/7/1947. KüM sz. előterjesztés jelezte, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Értekezlet 1947. június 19-től július 12-ig, tehát egy hónapig tartott. A kapcsolatok építése és a magyar újjáépítés eredményeinek megismertetése mellett a javaslat az értekezlet jelentőségét abban látta, hogy napirendjén a munkaerő-gazdálkodás, a munkafelügyelet, valamint a szakszervezeti szabadság és a munkásság üzemi jogállása kérdéseiről, legújabb tapasztalatairól szóló vitatémák szerepeltek. Az előterjesztés hangsúlyozta, hogy a kiküldendők összetételét a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet alkotmánya írta elő, és ennek megfelelően kormánykiküldötteként azon szervezetek képviselőit javasolták, akiknek kiutazásával végül a minisztertanács is egyetértett. Vita tulajdonképpen arról folyt, hogy a népjelölti, az építés- és közmunkaügyi, valamint a földművelésügyi miniszter, illetve a GYOSZ még további személyeket kívánt delegálni. – *Dr. Tóth Béla* a Külügyminisztérium miniszteri tanácsosa, *Szakasits Antal* az Iparügyi Minisztérium osztályfőnöke, *Simonovits István* pedig a Népjelölti Minisztérium tanácsosa volt. *Kisházi Ödön*, a Szakszervezeti Tanács elnökeként a munkavállalók, *dr. Knob Sándor* a GYOSZ vezérigazgatójaként pedig a munkaadók képviselőitében vett részt a genfi értekezleten. – Nem világos, hogy a GF főtitkára mire utalt. Ismereteink szerint a minisztertanács korábban nem foglalkozott a javaslattal.

lenében a tagdíjhátralékot a Nemzetek Szövetsége teljes egészében rendezettnek tekintené. Közölte egyben a Nemzetek Szövetségének főtitkára, hogy a Magyarországhoz hasonló pénzügyi és gazdasági helyzetben lévő államok, mint Románia [és] Finnország, is rendezték már hátralékaikat. A kötelezettség nélküli megbeszélések során tisztázást nyert, hogy egyes államokkal szemben a rendezés 20%-os alapon történt. E tényállás alapján a Nemzetek Szövetségének főtitkára kilátásba helyezte, hogy amennyiben ily értelmű ajánlatot teszünk, Magyarország esetében a legnagyobb kedvezmény biztosítása mellett ugyancsak hajlandó lesz a tartozásnak 20%-os egyezségi alapon történő rendezéséhez hozzájárulni.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: elvileg másképp látja a kérdést. Az Unió [sic!] a Népszövetségnek egyáltalán nem utóda, csak annak tekinti magát.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: csak vállalta a Népszövetség likvidálását.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: ez hárommillió forintunkba fog összesen kerülni.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: csak 240 000 forint, ami 80 000 svájci frank, de ha május 20-áig rendezzük tartozásainkat, akkor csak 25%-át kell a tartozásoknak megfizetni. Ő javasolja, ajánljunk fel összesen 20 000 svájci frankot. Megjegyezte egyben, hogy már minden állam rendezte ezen tartozását, csupán Franco Spanyolországa és Magyarország nem.

Rákosi Máttyás [elnök] *államminiszter*: 10 000 svájci frankban ki kell egyezni, s ha ezt nem fogadják el véglegesnek, akkor a hátraléokra részletfizetési engedményeket kell kérni. Úgy gondolja, elfogadják a 10 000 svájci frankot is.

Minisztertanács a Nemzetek Szövetségével szemben fennálló tagdíjhátralék rendezésére 10 000 svájci frank kifizetését engedélyezte.¹⁸

¹⁸ A Nemzetek Szövetségével szemben fennálló tartozások rendezéséről a pénzügyminiszter bejelentése alapján előzőleg a Gazdasági Főtanács is tárgyalt, és a következő határozatot hozta: „A Főtanács álláspontja szerint a magyar kormány fizetési készségének hangsúlyozása mellett, az ország mai gazdasági helyzetére való tekintettel a tagdíjhátralék rendezése elől ki kell térni. Amennyiben a külügyminiszter azt mégis szükségesnek tartja, terjessze döntésre a minisztertanács elé.” (MOL XIX–A–10. Stab XLIII. ülés, 1947. május 14., 2. pont.) – Az ekkor tárgyalt 83 786/1947. PM IV.b. sz. előterjesztést a pénzügyminiszter írta alá. A javaslat az előzetes napirendi jegyzékben sem a külügyminiszter, sem a pénzügyminiszter előterjesztései között nem szerepelt. A tervezett kifizetést a pénzügyi tárcánál kívánták elszámolni.

Az előterjesztés többek között a következő indoklást tartalmazta: „Ismeretes, hogy Magyarország az Egyesült Nemzetek, valamint az Egyesült Nemzetek keretében működő intézmények sorába való felvételét kérte. A jelenlegi helyzetben, amikor Magyarországnak szándékában áll az egyes nemzetközi szervezetekbe való belépés, nem közömbös az ország nemzetközi megítélése szempontjából, hogy a nemzetközi intézményekkel szemben a múltban vállalt kötelezettségeinek milyen mértékben tett eleget.” A tartozás rendezésének elmaradása – folytatódott az indoklás – Magyarország nemzetközi presztízsét erősen rontaná. Az előterjesztés szerint a lehetséges 20%-os rendezés (80 732 svájci frank) Magyarországra aránylag csekély megterhelést jelentett volna. A Rákosi Máttyás javaslata alapján elhatározott 10 000 svájci frank a tartozás 2,5%-on való rendezését jelentette. – A rendelkezésünkre álló adatok szerint a Népszövetség illetékesei a fenti ajánlatot nem fogadták el, és végül a Dinnyés-kormány hozzájárult a fenn-

17.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: a pozsonyi tárgyalásokról informálja még a minisztertanácsot.¹⁹ Néhány pontban már megegyezés jött létre a két kormány között, néhány pontot pedig a két kormány vezető megbízottja közötti megállapodásra utaltak. A szállításra nézve [a csehszlovákok] hajlandók voltak a 2000 család helyett 1500-ban megegyezni. Sokkal nehezebb a kérdés az ún. szociális rétegződésnél. A foglalkozási ágak rétegződésében megegyezés történt, de a földbirtok [szerinti] rétegződésben igen nehéz megállapodni, mert megfelelő statisztikai megállapodás nincs. Csupán a 38-as statisztikára tudunk hivatkozni. Ez a statisztikai adat azonban még a visszacsatolt területeknek a lakosságára vonatkozik. Egy olyan megállapodást találtunk, amely szerint lehetetlenség azt a felosztást követni, hogy 1–5 holdig s 5–10 holdig, azután 20 holdig rétegződik. Nehézségek állanak elő így az áttelepítésnél, rendkívül sok vitára adhat alkalmat. A végrehajtásnál megállapodtunk abban, hogy mennyi lehet a 20 holdon felül áttelepítendőeknek a száma. [Ők] 19%-ra mentek le. Az átveendő földműveseknek a száma a 20 holdon felülieknél [szerintünk] több mint 10, illetőleg 12%-nál több nem lehet.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: a 10% megfelel a valóságnak.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: a szövegre vonatkozólag egy fejkvótát kell megállapítani. Mi szerintünk 1,7 volna a föld-fejkvóta, ők 2,8-nál tartanak. Ebben természetesen képviselve vannak a nincstelének is. Ha 50 ezerre kontemplálja az átveendőknél a számát, akkor 60 000 holdra volna szükség, az ő statisztikájuk szerint 140 000 hold lenne.²⁰ Erre nézve azonban még Clementissel személyesen kell megállapodni. Nagy nehézségek mutatkoznak

---

álló tartozások 20%-ának megfizetése alapján létesítendő megállapodáshoz. Lásd: DL MT. jkv., [3] 183. sz. jkv. 100. napirendi pontját és h) mellékletét.

¹⁹ A lakosságcsere-egyezmény végrehajtása tárgyában 1947. március 2-án kezdődött, majd megszakítás után március 23-án újra kezdett magyar–csehszlovák tárgyalások során felvetődött vitás kérdésekről március 31-ei és május 1-jei ülésén tárgyalt a minisztertanács. Lásd a [21] 170. sz. jkv. 3. napirendi pontját és a) mellékletét, valamint a [25] 174. sz. jkv. 1. napirendi pontját.

²⁰ Ami a földbirtok szerinti rétegződést illeti, a magyar fél eredeti követelése az volt, hogy az áttelepítendő birtokkategóriánkénti megoszlása azonos legyen a felvidéki földműves lakosság tényleges társadalmi rétegződésével. Ezt a fajta „arányosítást” azonban, megbízható, és mindkét fél által elfogadott statisztikai adatok hiányában, nem tudta érvényesíteni. Ezért a tárgyalások során felvetődött az a gondolat, hogy e helyett a szlovákiai földműves lakosság (birtokosok és birtoktalanok) által birtokolt föld egy személyre számított átlagos nagyságát (fejkvóta) vegyék alapul az áttelepítendő által visszahagyott földterület maximumának meghatározásánál. Az ezen az alapon történő számítás azonban a tárgyalások során ugyanolyan nehézségeket eredményezett, mint az előbbi. Míg ugyanis a magyar fél szerint a „fejkvóta” a felvidéki földműves lakosság számát a tulajdonában levő földterülettel összevetve 1,7–1,9 kat. hold volt, addig a csehszlovák fél eredeti álláspontja szerint 4 kat. hold. A külügyminiszter ekkori beszámolója után is folytatódó alkudozások eredményeként végül 2,37 kat. holdban állapodtak meg. – Gyöngyösi János fenti fejtegetéseiben az 50 000 áttelepülő esetében szükséges 60 000 kat. holdra vonatkozó adat valószínűleg elírás, hiszen az ekkor általa képviselt 1,7 kat. holdas fejkvótával számolva 50 000 áttelepített személy 85 000 kat. hold földet hagyott volna hátra.

még a 8. § szerint átveendő háborús bűnösök kérdésében. Clementis arra hivatkozik, hogy 999 az átveendőké száma. Ez azonban csak a háborús bűnösökre, és nem családtagjaikra vonatkoztatva. Nem vagyunk hajlandók átvenni a családtagokat is. Már egyszer határozat hozatott, hogy csak azok a háborús bűnösök tétessenek át, akiknek ügyében május 15-ig ítélet hozatott. Május 15-ig 185 háborús bűnös ügyében hozatott határozat. Ha csak ezen számú háborús bűnösöket vagyunk hajlandók átvenni, az esetben ezek családtagjai sem hozhatják át ingóságait. Ha át vesszük azonban a 999 főt, úgy a hozzátartozókat úgy tekintik, mint a többi áttelepülő családot, és minden ingóságait kihozhatják. A betétek 20%-ának a felszabadítását kérték, ők 8%-ot hajlandók felszabadítani, a többi visszamaradna adóban és más köztartozás címén. Ez egy igen nehéz kérdésnek látszik, mert a szakértők túlbecsülték ezeknek a betéteknek az értékét. 2500 cseh korona a fejkvóta, ez jelentéktelen összeg, mert a szakértők jelentésével ellentétben igen jelentős összegeket fizettek már ki. Mióta a csehek rájöttek, hogy ez ilyen kis összeg, azóta ők is engedékenyebbek.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: a szállításoknál a kérdés még nincs rendezve. Amikor kiderült a szükségessége, hogy a megállapodással szemben pótszerelvényeket bocsássunk rendelkezésre, hozzájárultunk pótszerelvények rendelkezésre bocsátásához öt hétre. Ez azonban már letelt. Levél formájában történt ennek a leszögezése. Figyelembe kell most már venni, hogy nekünk is több szerelvényre lesz szükségünk a nyár folyamán. Pillanatnyilag 31 vonat van igénybe véve. Hetekig állnak a vonatok, és nem rakják ki őket. A MÁV emberei éjjel-nappal dolgoznak megfeszített munkával.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: erre nézve véghatározat van, és azt teljesíteni is kell. Négy hét alatt most 1513 család jött át, pedig mi kétezret vállaltunk. Arra nézve kér felhatalmazást, hogy Clementissel a még letárgyalandó kérdéseket tisztázhassa.

Rákosi Máttyás [elnöklő] *államminiszter*: a háborús bűnösöknél mégis előnyösebb, ha kevesebb jön át, mint hogy az ingóságait kiengedjék. 999 család helyett csak 150 család átvételét javasolja.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: a jelentkezési határidőre a csehek még egy újabb 30 naps határidőt kértek. Vajon disputábilis volna-e egy olyan megállapodás, amely szerint mi vállaljuk, hogy minden propaganda nélkül engedélyezünk bizonyos zárt számot. Rendkívül megnehezíti a helyzetünket, ha még 10 000 jelentkezik. Itt óvatosan kell eljárni, mert ez 10 millió forint megterhelést jelent számunkra. Határozatot ezzel kapcsolatban nem kér, csak tájékoztatta a minisztertanácsot.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²¹

²¹ A lakosságcsere kérdéséről a továbbiakban a Nagy Ferenc-kormány már nem tárgyalta.

A Pozsonyban folyó tárgyalások június elejére jutottak abba a stádiumba, hogy a megállapodás tervezete elkészült, s arról a Dinnyés-kormány tárgyalta, lásd: DL MT. jkv., a [4] 184. sz. jkv. 16. napirendi pontját és b-e) mellékletét, az [5] 185. sz. jkv. 39. napirendi pontját és c-f)

[27] 176. 1947. május 16.

18.

Belügyminiszter [képviselőtében Kis Roland államtitkár]: előterjeszti javaslatát Kurucz Sándor ny. rendőrtörzsőrmeister kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²²

19.

Belügyminiszter [képviselőtében Kis Roland államtitkár]: előterjeszti javaslatát 2879/1947. szám alatt Orbán Pál és társai kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²³

20.

Belügyminiszter [képviselőtében Kis Roland államtitkár]: előterjeszti javaslatát Fáy Árpádnak a Székesfővárosi Községi Élelmiszerárúsító Üzemnél helyettes vezérigazgatóként való ideiglenes alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁴

21.

Belügyminiszter [képviselőtében Kis Roland államtitkár]: előterjeszti javaslatát 2600 kiségitő munkaerő felfogadása tárgyában a közmunkaerő-nyilvántartó és válságkezelői tennivalók ellátására.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: kéri levenni a napirendről.

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: viszont pénzügyileg is nagyon fontos és sürgős a kérdés rendezése.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: ezek állásban vannak, csak a végleges likvidálásig kell várni a kérdés rendezésével.

Belügyminiszter [képviselőtében Kis Roland államtitkár]: előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁵

---

mellékletét, valamint a [7] 187. sz. jkv. [69] napirendi pontját és e) mellékletét. A kormány azonban a magyar tárgyaló delegációt egyes kérdések újratárgyalására utasította. Így – miközben a lakosságcsere végrehajtása folytatódott – a tárgyalások még hónapokig elhúzódtak (lásd DL Mt. jkv., a [17] 197. sz. jkv. 21. és a [18] 198. sz. jkv. 60. napirendi pontját és jegyzetét). Lásd továbbá: BALOGH, 1988, 130–131., VADKERTY, 2001, 272–321. és POPÉLY, 2006, 124–140.

²² *Kurucz Sándort* (1891–?) a VIII. fizetési osztályba századossá, a pécsi rendőrkapitányság állományába nevezték ki.

²³ A javaslatot IX–XIII. fizetési osztályba sorolt, alacsonyabb beosztású alkalmazottra vonatkozott.

²⁴ A 179 279/1947. BM III/3. sz. előterjesztés a létszámstopra vonatkozó 8100/1946. ME sz. rendelkezés alól kért felmentést a főváros polgármesterének felterjesztése alapján. A javaslat a nevezett személyre vonatkozó adatot nem tartalmaz.

²⁵ A belügyminiszter 155 555/1947. III/3. sz. előterjesztése szerint 4000 lakosonként egy fő

22.

Belügyminiszter [képviselőtében Kis Roland államtitkár]: előterjeszti javaslatát felsőfokú tűzoltótanfolyam költségeinek biztosítására póthitel igénybevétele útján.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁶

23.

Belügyminiszter [képviselőtében Kis Roland államtitkár]: előterjeszti javaslatát Tömpe András rendőrvezérőrnagy csehszlovákiai kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁷

24.

[Bán] Iparügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a bírói érvényesítésből kizárt egyes követelésekkel kapcsolatos rendelkezések, valamint a 14 200/1946. ME sz. rendelet kiegészítése tárgyában.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: ennek a hatályosságát csak bizonyos időre kell megállapítani. A 4. § 1. pontjában nem csak az a) és b), hanem a c) pontnak is helyt kell adni. A felfüggesztést is elfogadhatja a bíró. Tehát kéri, hogy az 1. § c) pontja is alkalmazható legyen.

[Bán] Iparügyi miniszter: ezen módosításokat magáévá teszi.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁸

---

alkalmazására lett volna szükség a közmunkára kötelezettek nyilvántartásával és a közmunkavállalás kezelésével kapcsolatos feladatok ellátására. Az előterjesztésben az építés- és közmunkaügyi miniszter mellett a pénzügyminiszter előzetes egyetértésére is hivatkozott. Lásd még: DL MT. jkv., [9] 189. sz. jkv. 67. napirendi pontját.

²⁶ A 314 365/1947. BM IV/2. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a tűzoltóság újjászervezése a 10 280/1945. ME sz. r. és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott 271 000/1946. BM sz. r. alapján megtörtént. A felsőfokú tűzoltótanfolyam megrendezése az újjászervezett tűzoltóság tisztikarának „szakszerű és demokratikus kiképzését” célozta.

²⁷ A 218 271/1947. IV. 1.a. sz. előterjesztés szerint Tömpe András kiküldetésének célja az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal háború folyamán külföldre hurcolt, és Csehszlovákiában feltalált iratanyagának hazahozatala volt. Tömpe András Csehszlovákiában szerzett mérnöki diplomát. Lásd: DL MT. jkv., [18] 198. sz. jkv. 4. napirendi pontjának jegyzetét.

²⁸ A 13 541/1/1947–I. IpM sz. előterjesztés a gazdasági életben okozott azon zavarok enyhítését, illetve átmeneti kezelését célozta, amelyeket az állam idézett elő azáltal, hogy korábban keletkezett tartozásainak kiegyenlítését felfüggesztette (12 660/1946. ME sz. r., MK november 1., 250. sz.), illetve a közszállítással kapcsolatos szerződések egy részét egyoldalúan felmondta (14 200/1946. ME sz. r., MK december 3., 276. sz.). Az előterjesztés többek között a következőket tartalmazta: „A 12 660/1946. ME sz. rendelet, és az ezt kiegészítő jogszabályok moratóriumot biztosítottak az állam és az állami (államosított) üzemek javára az inflációs időkből eredő tartozásaik tekintetében. Ezt a kényszerintézkedést a stabilizáció sikeréhez fűződő nemzeti érdekek feltétlenül szükségessé tették, ennek következtében azonban az volt, hogy a stabilizáció terhét ebben a vonatkozásban a gazdasági egyedek egy, a véletlen folytán kialakult csoportja viselte, ti. azok, akik az állam számára előrefizetés nélkül teljesítettek valamilyen szolgáltatást. [...] A moratórium által sújtott vállalatok az illetékes kormányhatóságoknál számos kérelmet

25.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát egyes vállalatok ellen támasztott követelések érvényesítésének korlátozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.²⁹

26.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a szabadpályán működő értelmiségi foglalkozásúak és a hatósági jogosítvánnyal rendelkezők igazolási eljárás alá vonásáról szóló rendelkezések újabb módosítása tárgyában.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviseletében Koszér Nándor államtitkár]: megállapította, hogy számos közigazgatási hatóság a 3070/1947. ME számú rendelet kellő ismeretének hiányában a benyújtott igazolási nyilatkozatokat nem fogadta el. Ennek a körülménynek, valamint számos szabálytalanságnak következtében az igazolási nyilatkozatot számos kereskedő nem tudta – önhibáján kívül – a 3070/1947. ME sz. rendelet 1. §-ában előírt határidő szerint benyújtani. Szükséges lenne ezért a tervezett rendelet következő kiegészítése: a 2. §-ban „a 3070/1947. ME sz. rendelet 1. §-ában a kereskedők, és a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter felügyelete alá tartozó iparosok igazoló jelentései nyilatkozatának benyújtására megállapított határidő a jelen rendelet hatálybalépésétől számított 30 nappal meghosszabbíttatik”.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: az igazolási rendelet már készen van, addig ilyen külön rendeleteket tartsunk függőben.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: nem veszélyezteti az igazolás az iparigazolványok kiadását.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁰

terjesztettek elő, amelyekben a kormány elé tárták azt a súlyos méltánytalanságot, hogy míg saját követeléseiket az állammal szemben nem érvényesíthetik, saját hitelezőik, akik épp az állami szállításokhoz szükséges nyersanyagot, üzemanyagot stb. szállították számukra, velük szemben akadálytalanul peresíthetik követeléseiket, s így gazdasági létüket veszélyeztetik.” Az előzetes tárgyalások során – folytatódott az indoklás – azt a lehetőséget elvetették, hogy a fizetési moratóriumot az állam szállítói javára is kiterjesszék, ehelyett a tervezett rendelkezés minden esetben a bíróság mérlegelésére bízta, hogy per esetén „az eset összes körülményeire, a felek gazdasági helyzetére és teherbíró képességére figyelemmel a méltányosság szabályai szerint döntsön” arról, hogy az alperesnek részletfizetési lehetőséget vagy határidő-módosítást engedélyez, illetve a döntést felfüggeszti addig, amíg a jogszabályok ismét lehetővé teszik, hogy az alperes az állammal szembeni követelését érvényesítse. – Lásd a 6290/1947. ME sz. rendeletet, MK május 21., 113. sz.

²⁹ A jegyzőkönyv mellett csak a rendelet tervezete található. Az ennek alapján kiadott 6100/1947. ME sz. r. (MK május 21., 113. sz.) szerint az 1946 végén állami kezelésbe vett, és a Nehézipari Központ (lásd az [1] 150. sz. jkv. [46] napirendi pontját) kötelékébe tartozó vállalatok, továbbá a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság, a Magyar Nemzeti Szabadkikötő és Tengerhajózási Vállalat, illetve a Magyar Bányatermék- és Fémértékesítő Részvénytársaság ellen az 1944. március 19. és 1945. április 5. között kötött jogügyletből eredő követelést bírói úton érvényesíteni nem lehetett.

³⁰ Előzményéről lásd a [17] 166. sz. jkv. [58], valamint a [20] 169. sz. jkv. 28. napirendi

27.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 2. és 5. sorszám alatt szereplő előterjesztéseit a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³¹

28.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Honty János ny. MÁV tanácsos alkalmazása tárgyában a MÁVAG-nál.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: csak abban az esetben járul hozzá, amennyiben a MÁVAG létszámában üresedés van.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: meg fogja vizsgálni a kérdést ebből a szempontból, és csak akkor hajtja végre, ha a MÁVAG létszámában üresedés van. Kéri a hozzájárulást ennek tudomásulvételével megadni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³²

29.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter: [képviselőtében Alexits György államtitkár] bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³³

---

pontját és jegyzeteit. A 16 600/1947. IpM-I. sz. előterjesztésben javasolt rendelkezés az igazoló jelentés benyújtására a fent említett személyek részére korábban megszabott határidő meghosszabbítására vonatkozott. Rendelet azonban ebben a tárgyban nem jelent meg, amit az igazságügyminiszter által mondottak indokoltak. Az Igazságügyminisztérium egyébként a jegyzőkönyv mellett megtalálható T. 1835/1947. sz. átiratában részletesebben is kifejtette véleményét.

³¹ A tárgysorozaton valójában 4. és 5. sorszám alatt felvett két, személyi tárgyú – a jkv. mellett nem található, de a VKM iratanyagában fellelhető – előterjesztését vette le a miniszter a napirendről. Az 1280/1/1947. IpM eln. sz. előterjesztésben a miniszter az Iparfelügyeleti cím fogalmazási, műszaki és orvosi tisztviselőinek létszámába 18 fő kinevezéséhez kért hozzájárulást, azaz felmentést az általános kinevezési tilalom alól. Az 1176/6/1947. IpM eln. sz. előterjesztés a minisztérium központi fogalmazási és műszaki tisztviselőinek létszámába, illetve további tisztviselői és iparoktatási munkakörökbe összesen 21 személy kinevezéséhez kért hozzájárulást. Valamennyiüket a IV., illetve az V. fizetési osztályba kívánta besorolni. Az előterjesztések mellett megtalálható az igazságügyminiszter átirata, melyben több személy esetében kifogást emelt a tervezett magas fizetési osztályba való besorolás miatt. (MOL XIX-I-1-s-3448/1947. és 3449/1947.) – A minisztertanács következő ülésén, Rákosi Mátyás kezdeményezésére, az egyik előterjesztésben szereplő Hónig Ferenc kinevezésére visszatértek. Lásd a [28] 177. sz. jkv. [11] napirendi pontját.

³² A 9597/4/V/1947. IpM sz. előterjesztés szerint *Honty János* gépészmérnököt, a MÁV fűtőház korábbi főnökét a jövátételre szállított mozdonyoknak a szovjet vasutak szabványai szerinti átszerelését végző munkácsi műhely vezetésével bízták meg.

³³ A napirendről levett 3391/1947. VKM eln. sz. előterjesztés azt indítványozta, hogy az Országos Köznevelési Tanácsban az alelnökök számát egyről kettőre emeljék.

30.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter: [képviselőtében Alexits György államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Szászy István egy. ny. r. tanári kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Szászy István egy. ny. r. tanári kinevezéséhez hozzájárult.³⁴

31.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter: [képviselőtében Alexits György államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Beck Salamon és dr. Újlaki Miklós részére az egy. rk. tanári cím adományozása tárgyában.

[Báránys] Földművelésügyi miniszter: ezzel kapcsolatban felvet egy problémát. Egész sereg olyan egyetemi tanár van, aki nem lakik ott, ahol előad. Ezt az állapotot meg kell szüntetni.

[Ries] Igazságügyminiszter: ez a múltban is így volt, s ezen nehéz változtatni, de felhívandó a kultuszminiszter figyelmére, hogy lehetőleg szüntesse meg ezt az állapotot, és csökkentse azon egyetemi tanárok számát, akik lakóhelyüktől távol adnak elő.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁵

32.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter: [képviselőtében Alexits György államtitkár] előterjeszti 3218/1947. sz. javaslatát Nagy Imre [helyesen: Tesléry Károly] és társai kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁶

³⁴ Dr. Szászy István (1899–1976) jogászt a 65 824/1947. VKM VI.a. sz. előterjesztés alapján ekkor a Pázmány Péter Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karán a magyar magánjogi tanszék egyetemi tanárává nevezték ki.

³⁵ Az 53 806/1947. VKM VI. a. üo. sz. előterjesztés két gyakorló jogász bekapcsolását javasolta az egyetemi oktatásba. Mindketten 1945-ben nyertek egyetemi magántanári képesítést, de az előterjesztés hangsúlyozta, hogy kifejtett elméleti és gyakorlati munkásságuk, valamint addigi oktatói tevékenységük alapján indokolt részükre az egyetemi rendkívüli tanári cím megadása. – Dr. Beck Salamon (1885–1974) 1945 előtt ügyvédként dolgozott, részt vett a szakmai szervezetek munkájában. – Dr. Újlaki Miklós (1906–?) az előterjesztés szerint a háború előtt – ügyvédi tevékenysége mellett – részt vett a szakmai szervezetek és folyóiratok munkájában. Kutatási területe a magyar magánjog és az összehasonlító magánjog volt. 1945-től a Pázmány Péter Tudományegyetemen a Románia jogviszonyai, illetve a Jugoszlávia joga című kollégiumok előadója volt.

³⁶ A jegyzőkönyv vezetője valószínűleg összecserélte két előterjesztés iktatószámát, illetve tárgyát. A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon, az u. n. előzetes napirendi jegyzékben, a soron következő előterjesztés a jegyzőkönyvben szereplő iktatószámmal Tesléry Károlyra és társaira vonatkozott. A Nagy Imre és társai kinevezésére vonatkozó előterjesztés iktatószáma a jegyzék szerint 57 503/1947. VKM. Ez azonban a jegyzőkönyv mellett nem található.

33.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter: [képviselőtében Alexits György államtitkár] bejelenti, hogy a tárgysorozaton 5. és 6. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről – a közlekedésügyi miniszter kérésére – leveszi.

Miniszttertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁷

34.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter: [képviselőtében Alexits György államtitkár] előterjeszti javaslatát Berczeller Antal OKH igazgató alkalmazása tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁸

35.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter: [képviselőtében Alexits György államtitkár] előterjeszti 55 539/1947. sz. javaslatát dr. Kratofil Dezső és társai kinevezése tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁹

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a 3218/1947. VKM eln. sz. előterjesztés a minisztérium egyes vezető tisztségviselőinek előléptetésére vonatkozott. Ennek alapján *Dr. Tesléry Károlyt* (1888–?) a Tanügyi főosztály vezetőjét, *dr. Farkas Lászlót* (1909–?) az Elnöki főosztály jogi ügyosztályának vezetőjét, *dr. Moravék Endrét* (1902–1971) a nemzetiségek oktatásügyével, valamint a fegyverszüneti szerződésből és a békeszerződésből eredő kulturális ügyekkel foglalkozó ügyosztály vezetőjét, *dr. Mező Ferencet* (1885–1961) a Testedzési főosztály vezetőjét és *Angyal Jánost* (1888–1978) az Általános iskolai főosztály vezetőjét miniszteri osztályfőnökké; *dr. Csipka Lászlót* (1913–?) az Elnöki főosztály vezetőjét, *dr. Novák Károlyt* (1909–?) az Általános iskolai főosztály népiskolai ügyosztályának vezetőjét, *dr. Lelkes Istvánt* (1905–1983) a párizsi Magyar Intézet igazgatóját (előzőleg: a Felsőoktatási és tudományos főosztály vezetőjét), *dr. Simon Sándort* (1909–?) a Nem katolikus egyházi főosztály vezetőjét és végül *dr. Kardos Lászlót* (1898–1987) a Művészeti főosztály vezetőjét miniszteri tanácsossá nevezték ki.

³⁷ A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztéseit összefogó borítólapon 5. és 6. sorszám alatt a következők szerepelnek: „57 503/1947. sz. előterjesztés Nagy Imre és társai kinevezése”, illetve a 60 929/1947. VKM V. sz. előterjesztés „Dr. Trombitás Gyulának az V. fizetési osztályba való kinevezése”. A két előterjesztésről a következő ülésen tárgyalt a miniszttertanács. Lásd a [28] 177. sz. jkv. [15] és [16] napirendi pontját.

³⁸ A 2936/1947. VKM eln. sz. előterjesztés szerint a miniszter *Berczeller Antalt*, az Országos Központi Hitelszövetkezet igazgatóját szerződéses minőségben, hat hónapi időtartamra kívánta alkalmazni. Leendő feladatát a következőképpen határozta meg: „A hároméves gazdasági terv kulturális vonatkozású programjával kapcsolatban számos olyan gazdasági természetű feladatot kell megoldani, amelynek előkészítésére a magángazdasági életben járatos szakember közreműködésére van szükségem. Ilyen feladatok az állami tankönyvkiadás, a Szabadművelődési Könyvkiadó Vállalat megszervezése, az embersport totalizátor megoldása, különös tekintettel a gondozásomra bízott tárcát megillető részesedés kérdésre, továbbá az állami színházak racionalizálása.”

³⁹ A javaslat 23 állami polgári iskolai igazgatónak és 49 állami polgári iskolai tanárnak a nem állami polgári iskolai tanárok részére megállapított V. fizetési osztályba való kinevezését

36.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter: [képviselőtében Alexits György államtitkár] bejelenti, hogy a tárgysorozaton 9. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁰

37.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter: [képviselőtében Alexits György államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Erdei János és Mészáros Ödön kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Erdei Jánosnak a VIII. fizetési osztály 1. fokozatába és Mészáros Ödönnek a VI. fizetési osztály 3. fokozatába való kinevezéséhez hozzájárult.⁴¹

38.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter: [képviselőtében Alexits György államtitkár] előterjeszti 64 155/1947. sz. javaslatát Lukács Endre és társai kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴²

39.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter: [képviselőtében Alexits György államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Csorba Tibornak a Varsói, illetve Krakkói Magyar Tudományos Intézet vezetésével való megbízatása tárgyában.

kezdeményezte. Az előterjesztéshez csatolt kimutatás szerint valamennyien nagy gyakorlattal, több mint 30 év szolgálati idővel rendelkező pedagógusok voltak.

⁴⁰ Az előterjesztéseket összefogó borítólapon a 9. sorszámnál a következő olvasható: „54 682/1947. sz. előterjesztés Kis M. Generóza és társai kinevezése tárgyában.” Lásd a [28] 177. sz. jkv. [17] napirendi pontját.

⁴¹ A 31 164/1947. VKM IV. b. üo. sz. előterjesztés szerint dr. Erdei János (1897–?) 1924. óta volt a makói református polgári iskola tanára, majd igazgatója. Több ízben igyekezett állami szolgálatba jutni. E törekvését a miniszter azért karolta fel, mert nevezett az új demokratikus iskolafajta, az általános iskola megszervezése és továbbfejlesztése terén már addig is kimagasló eredményeket ért el. A továbbiakban tehát pedagógiai munkásságát állami vonalon kívánta hasznosítani. Mészáros Ödön (1887–?) tanári szolgálatát 1906-ban kezdte. 1936-ban, mint a nagykátai állami polgári fiú- és leányiskola igazgatóját, baloldali beállítottsága miatt nyugállományba helyezték. 1940-től az ország különböző városaiban, katolikus iskolákban teljesített szolgálatot. Az előterjesztés idején a győri katolikus tanítóképző intézet tanára volt. A miniszter szintén az általános iskola megszervezése terén addig szerzett értékes tapasztalatait kívánta állami vonalon hasznosítani. Jelezte, hogy Mészáros Ödön tagja volt Győr város Törvényhatóságának, illetve elnöke a Nemzeti Parasztpárt győri szervezetének, továbbá a győri és Győr vármegyei Nemzeti Bizottságnak.

⁴² Az előterjesztés öt alkalmazottnak a Nemzeti Sport Bizottsághoz történő kinevezését kezdeményezte

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴³

40.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter: [képviselésében Alexits György államtitkár] előterjeszti javaslatát dr. Navratil Ákos szolgálatban való visszatartása tárgyában.

[Ries] Igazságügyminiszter: Navratil már több alkalommal volt visszatartva. Kifogásolja demokratikus szempontból és kéri elutasítani a javaslatot.

Minisztertanács az előterjesztést elutasította.⁴⁴

41.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter: [képviselésében Alexits György államtitkár] előterjeszti javaslatát Morell Mária Natália részére kegydíj engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

42.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter: [képviselésében Alexits György államtitkár] előterjeszti javaslatát özv. Steiner Hugoné részére kegydíj engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

43.

Kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter [képviselésében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát az Árumintavásári és Kiállítási Tanács felállítására, valamint Árumintavásári és Kiállítási Központ szervezése tárgyában. Egyenlő arányú megbízatást kér.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: a Központ működésére nincs szükség,

⁴³ A 61 832/1947. VKM X. a. sz. előterjesztés többek között a következőket tartalmazza: „Dr. Csorba Tibor (1906–1985) állami polgári iskolai tanár 1945 nyarától kezdve ideiglenes megbízással vezeti, illetve újjászervezte a háború előtt Varsóban működött Magyar Tudományos Intézetet, melynek székhelye jelenleg Krakkóban van. [...] A vezetése alatt levő intézetben jelenleg öt magyarul tudó, és hungarológiával foglalkozó lengyel egyetemi hallgató dolgozik. Megszervezte a lengyel egyetemi hallgatók magyar dalárdáját. [...] Tudományos működése: a lengyelek számára magyar nyelvtant írt, lengyel–magyar szótárt, s egy lengyel nyelvű magyar irodalmi antológiát szerkesztett. Hivatali elődöm megbízásából a krakkói tudományegyetemen haladók részére magyar nyelvi, irodalmi és kulturális kérdéseket tárgyaló előadásokat tart: hallgatóinak száma körülbelül 40, akik főképpen a háború alatt Magyarországon járt, és itt tanult lengyel ifjúság köréből kerülnek ki.”

⁴⁴ Előzményéről lásd: DMB MT. JKV. 41. sz. jkv. 13. és NF MT. JKV. 1946, [41] 124. sz. jkv. 46. napirendi pontját. A 65 678/1947. VKM VI.a. sz. előterjesztés Dr. Navratil Ákos (1875–1952) szolgálatban való visszatartását ezúttal már harmadizben kezdeményezte a miniszter.

mert a Központban azok az érdekeltek vesznek részt, akik az Intéző Bizottságban.

Belügyminiszter [képviselőtében Kis Roland államtitkár]: a Szakszervezeti Tanács nincs képviselve.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: kéri a KIOSZ, KISOSZ, IBUSZ, Szaktanács és a Szövetkezeti Központ képviselőtét.

Kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: az ilyen nagy létszám megnehezítené az adminisztrációt.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: a NIK-nek feltétlenül helyet kell adni. Miért zárjuk ki éppen az államot. Javasolja azonban az összes érdekeltekkel letárgyalni, és újból minisztertanács elé hozni.

Kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁵

44.

Kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát az üzletszerzők és ügynökök, utazók, képviselők arcképes igazolókönyve tárgyában. A kérdés a szakszervezettel le van tárgyalva, s a pénzügyminiszter is magáévá tette álláspontját.

Belügyminiszter [képviselőtében Kis Roland államtitkár]: nem volt módjában részletesen megnézni, kéri elvben elfogadni, de hozzászólhasson.

Minisztertanács az előterjesztést a belügyminiszter jóváhagyásától függő hatállyal elfogadta.⁴⁶

⁴⁵ Előzményéről lásd a [22] 171. sz. jkv. 121. napirendi pontját. A 22 526/I.2/1947. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a korábbi észrevételeket, amelyek főként a pénzügyi előkészítés hiányát kifogásolták, a tárca figyelembe vette, s időközben, a május 7-ei ülésén, a Gazdasági Főtanács is biztosította a feltételeket. A minisztertanács a módosított előterjesztést a következő ülésen – anélkül, hogy érdemben tárgyalt volna róla – elfogadta. Lásd a [28] 177. sz. jkv. [29] napirendi pontját.

⁴⁶ A 13 926/1947. I/2. KSZM sz. előterjesztés mindenekelőtt utalt arra, hogy az ügynöki tevékenység gyakorlását ügynöki arcképes igazolókönyv elnyeréséhez kötő 3980/1942. ME sz. rendelet alapvető célja a zsidóknak a gazdasági életből való kiszorítása volt. Eppen ezért ez fasiszta szellemű rendelkezésként él a köztudatban. Ugyanakkor azonban az előterjesztés szerint az ügynöki arcképes igazolókönyv rendszeresítéséből sok gyakorlati előny is eredt, amelyeket az új körülmények között hasznosítani kell. Az üzletszerző ugyanis az igazolókönyvvel a hatóságok előtt igazolhatta magát, illetve tevékenységének célját és annak a vállalatnak a megbízását, amelynek alkalmazottjaként működött. Olyan megoldásra van tehát szükség – folytatódott az indoklás – amely kiküszöböli a rendelethez kapcsolódó fasiszta szellemet, de egyben biztosítja a gyakorlati előny érvényesülését. Ezért a régi rendelet hatályon kívül helyezését javasolta, és olyan új rendelet életbeléptetését, amely az előzőnek főbb rendelkezéseit változatlanul átveszi, s csak ott tartalmaz változtatást, ahol az demokratikus szempontból indokolt. Lásd a 6570/1947. ME sz. rendeletet, MK május 30., 119–120. sz.

45.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőként Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát Winkler Imre miniszteri osztálytanácsosi kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁷

46.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőként Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát állami kereskedelmi középiskolai tan-személyzet előléptetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁸

47.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőként Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát Bér Ervin és Steiner Ferencné alkalmaztatása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

48.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőként Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát Varsányi Gyula, dr. Tariczky András és Zsombor László ausztriai kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁹

49.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőként Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát Szilágyi Mihály miniszteri tanácsosnak a magyar–holland kereskedelmi tárgyalások vezetésével való megbízatása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

---

⁴⁷ *Winkler Imre* (1898–?) 1946 februárjától dolgozott a Kereskedelem- és Szövetkezetügyi Minisztérium Külkereskedelmi osztályán, ahol a világgiazi és belföldi áralakulások elemzése, valamint a szovjet, török és görög kereskedelmi ügyek intézése volt a feladata.

⁴⁸ A 16 603/1947. KSZM sz. javaslat *Dr. Vincze Frigyes* (1884–?) kereskedelmi szakoktatási főigazgatójának a IV., illetve *Osztie Zoltán* (1898–?) állami gyakorló kereskedelmi középiskolai igazgatójának az V. fizetési osztályba történő átsorolására vonatkozott.

⁴⁹ Az Iparügyi, illetve Kereskedelem- és Szövetkezetügyi Minisztérium egy-egy osztálytanácsosa, illetve egy vámszaki szakértő Ausztriába történő kiküldésének az volt a célja, hogy a Soproni Fésűsfonalgyár és annak Bad-Vöslauban levő anyagára közötti termelési kooperációt, amely a háború előtti engedély alapján létesült, ellenőrizze.

50.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselésében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti 2554/1947. számú javaslatát a minisztérium lét-számába dr. Szilágyi Mihály és társai kinevezése tárgyában.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: nem kapta meg az előterjesztését, s nem ismeri, kéri levenni a napirendről.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselésében Koszér Nándor államtitkár]: előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵⁰

51.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselésében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát Somogyi Gedeon dr. miniszteri fogalmazó kiutazása tárgyában a milánói árumintavásárra.

Bojta Béla államtitkár: egy korábbi minisztertanácson határozat hozatott, hogy minden ilyen kiküldetési ügyben a kiküldetés ideje és a valutáris szükséglet pontosan megjelölendő. A jövőbeni előterjesztéseket illetően a minisztertanács ezen határozata végrehajtandó. Felhívja erre a minisztertanács figyelmét.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

52.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselésében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti 22 535/1947. sz. javaslatát a Belgiummal kötött árucserreforgalmi és fizetési megállapodás tárgyában.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵¹

53.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselésében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti 22 411/1947. számú javaslatát az 1947. március hó

⁵⁰ A 2554/1947. KSZM Eln. főo. sz. javaslat a minisztérium hat vezető tisztviselőjének – dr. Szilágyi Mihálynak (1904–?), dr. Oltvai Mátyásnak (1907–?), dr. Pehr Sándornak (1913–?), Gokos Ernőnek (1900–?), Szathmáry Jánosnak (1899–?) és Talpassy Tibornak (1904–1988) – a IV., illetve V. fizetési osztályba való előléptetésére vonatkozott. A minisztertanács a következő, illetve május 29-ei ülésén ismét tárgyalta a javaslatról, de akkor sem döntött. Lásd a [28] 177. sz. jkv. [28], illetve a [30] 179. sz. jkv. [33] napirendi pontját. A kinevezéseket csak a Dinnyés-kormány idején hagyták jóvá (DL MT. jkv., [3] 183. sz. jkv. 39. napirendi pont).

⁵¹ Előzményéről lásd a [20] 169. sz. jkv. 21. napirendi pontját és jegyzetét. A 22 535/1947. KSZM. II. sz. előterjesztés szerint 1947. április 23-án írták alá a két ország közötti árucserreforgalmi és fizetési megállapodást, amely 1947. október 31-ig rendezte a kölcsönös áruforgalmat. A szerződés értelmében mind a kivitel, mind a behozatal 200–200 millió belga frank (kb. 54 millió forint) értéket képviselt.

17-étől március hó 28-áig Párizsban tartott magyar–francia bizottsági tárgyalásokra magyar megbízottak kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵²

54.

[Ries] Igazságügyminiszter: előterjeszti javaslatát az üzlethelyiségek bérletéről és albérletéről szóló 4000/1946. ME sz. rendelet újabb módosítása és kiegészítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵³

55.

[Ries] Igazságügyminiszter: előterjeszti javaslatát a 10 000/1946. ME sz. rendelet 6. §-ának kiegészítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁴

56.

[Ries] Igazságügyminiszter: előterjeszti javaslatát dr. Polónyi Jenő szegedi törvényszéki bírónak népfőügyész-helyettesi kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Polónyi Jenő szegedi törvényszéki bírónak népfőügyész-helyettségébe való kinevezéséhez hozzájárult.⁵⁵

---

⁵² Előzményéről lásd: a [14] 163. sz. jkv. 87. napirendi pontját. A jegyzőkönyv szövegezése hibás, mivel a márciusban tartott tárgyalásokkal kapcsolatban nyilvánvalóan nem a megbízottak kiküldetéséről kellett döntenie. A jegyzőkönyvben hivatkozott előterjesztés a jkv. mellett megtalálható és az a megtartott tárgyalásokról szóló beszámolót, valamint a tárgyalásról készített, mindkét fél képviselője által aláírt „Feljegyzés” másolatát tartalmazta.

⁵³ Előzményéről lásd: NF MT. JKV. 1946, a [12] 95. sz. jkv. 77., a [13] 96. sz. jkv. 77. és a jelen kötet [14] 163. sz. jkv. 18. napirendi pontját. A módosítás legfontosabb rendelkezése a kincstár és az önkormányzatok által bérbe adott üzlethelyiségek bérletének felmondására, a felmondás lehetőségének kiterjesztésére vonatkozott. – Lásd a 6300/1947. ME sz. r.-et, MK május 21., 113. sz.

⁵⁴ A 10 000/1946. ME sz. r. (MK augusztus 31., 197. sz.) a magyar–csehszlovák lakosságcsere-ről szóló egyezmény végrehajtásával kapcsolatban az ingatlanvagyonra vonatkozó egyes kérdések szabályozásáról szólt. A rendelet 6. §-a a lakosságcsere-ről szóló egyezmény VII. cikke alapján a magyar államra szálló ingatlanok elidegenítésének és megterhelésének megakadályozását célozta. A T. 1403/1947. IM sz. előterjesztés szerint azonban a rendelet szövege félreérthető volt, mert a bíróságok a telekkönyvi nyilvántartás vezetése során olyan esetekben is megtagadták a bejegyzést, amelyekre a jogalkotói szándék nem terjedt ki. A javaslat tehát a rendelet szövegének pontosítására vonatkozott. Lásd a 6250/1947. ME sz. rendeletet, MK május 21., 113. sz.

⁵⁵ A 28 266/1947. IM X. sz. előterjesztés szerint Polónyi Jenő törvényszéki bíró 1945. augusztus 18. óta teljesített népügyi szolgálatot, és ugyanezen idő óta vezette a Szegedi Népügyészséget. „Fontos hivatali és politikai érdek fűződik ahhoz – szövelt az indoklás –, hogy az ítélőtáblai székhelyen lévő szegedi népügyészség vezetője ezen állást megillető ranggal és címmel bírjon.”

57.

[Ries] Igazságügyminiszter: előterjeszti 9277/1947. számú javaslatát a földreformmal kapcsolatos telekkönyvi munkálatok előmozdítására nyugdíjasoknak szerződéses alkalmazása tárgyában. Tíz nyugdíjas bíróról és 100 nyugalmazott telekkönyvvezetőről van szó.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy az alkalmazások határozott időtartamra, október hó 1. napjáig eszközlendők.

58.

Pénzügyminiszter [képviselőében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát az átalakított kataszteri alpmunkálatok közszemlére való kitétele határidejének szabályozása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁶

59.

Pénzügyminiszter [képviselőében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát az áramszolgáltatási szerződésilletéke tárgyában készült rendelettervezet iránt.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁷

60.

Pénzügyminiszter [képviselőében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát a kén, valamint a kén tartalmú ásványok és kőzetek termelésének és forgalmának kincstári jövedékké nyilvánítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁸

(A népügyész nevét a jegyzőkönyvben rövid „o”-val írták, amit az előterjesztésben található formára javítottunk.)

⁵⁶ A 96 355/1947. PM VIII. sz. előterjesztés alapján kiadott 6560/1947. ME sz. r. (MK május 24., 116. sz.) értelmében – az eljáráshoz szükséges idő lerövidítése céljából – a kataszteri alpmunkálatokat a községi előljáráások (városi adóhivatalok) a korábbi 30 nap helyett csak 15 napig voltak kötelesek közszemlére kitenni, és így az érintettek részére az esetleges felszólalás lehetőségét megadni.

⁵⁷ A 100 777/1947. PM XI. a. sz. előterjesztés nyomán kiadott 6310/1947. ME sz. r. (MK május 21., 113. sz.) a kincstári bevételek fokozása céljából egyrészt kiterjesztette az illeték fizetésére kötelezettek körét, másrészt megemelte az illeték mértékét.

⁵⁸ A 137 013/1947. PM III. o. sz. előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem, de a VKM iratanyagában megtalálható. Az előterjesztés utalt arra, hogy ekkor Magyarországon kéntermelés gyakorlatilag nem volt, a szükséglet 90–95%-át importból fedezték. A háború után azonban a kénbehozatal nehézségekbe ütközött, másrészt a mezőgazdaság műtrágya-szükségletének növekedésével az igényelt mennyiség jelentős emelkedése volt várható. Mivel az előterjesztés szerint a kéntermeléshez szükséges ásványi anyag Magyarországon nagy mennyiségben áll rendelkezésre, a miniszter javasolta a kén, valamint a kén tartalmú ásványok és kőzetek termelésének és forgalmának kincstári jövedékké nyilvánítását. Ezzel, szerinte, az állami bevé-

61.

Pénzügyminiszter [képviselésében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát a Magyar Külforgalmi Rt. újabb kétrendbeli tengerentúli bőr-behozatalával kapcsolatos állami kezességvállalás tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁹

62.

Pénzügyminiszter [képviselésében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát állami kezességvállalás tárgyában a Vakokat Gyámolóító Országos Egyesület 65 000 forint összegű folyószámlahitelével kapcsolatban.⁶⁰

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

63.

Pénzügyminiszter [képviselésében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát a közszolgálatban álló mérnökök és egyéb személyzet részére műszaki pótdíj engedélyezése tárgyában.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: a pótlékot nem javasolja megszavazni, mert vannak vállalatok, ahol üzemi pótlék van.

Minisztertanács az előterjesztést a közlekedésügyi miniszter utólagos jóváhagyásától feltételezetten elfogadta.⁶¹

64.

Pénzügyminiszter [képviselésében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát az állami sorsjáték terhére új alkalmazások engedélyezése tárgyában.

[Bán] Iparügyi miniszter: azon határozatot, mely a létszámfelettiiek visszavételére vonatkozik, hatékonyabban végre kell hajtani.

Pénzügyminiszter [képviselésében Kemény György államtitkár]: ezen alkalmazások is a létszámfelettiékből adódnak.

---

telek a földadóból befolyó összeghez mérhető többletbe jutnának. (MOL XIX-I-1-s- 3649/1947.) – Lásd a 6200/1947. ME sz. rendeletet, MK május 20., 112. sz.

⁵⁹ A 81 964/1947. KSZM IV. a. sz. előterjesztés a két tételből álló tengerentúli eredetű bőr-áru behozatalával kapcsolatban összesen 53 850 dollár erejéig javasolta a kezességvállalást.

⁶⁰ Előzményéről lásd a [18] 167. sz. jkv. 47. napirendi pontját. A 62 192/1947. IV. a. sz. előterjesztés szerint az egyesület ezúttal is kefégyártáshoz szükséges anyagok (lőszór és marhafarokszőr) külföldről történő behozatalához kérte az állami kezességvállalást, hogy tagjait az általa fenntartott háziipari üzemekben foglalkoztatni tudja.

⁶¹ A 22 142/1947. PM II. sz. előterjesztés szerint a műszaki pótdíj megadását a Magyar Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezete kezdeményezte. Az intézkedés azt célozta volna, hogy a közszolgálatban álló, illetve a magánvállalkozóknál dolgozó mérnökök jövedelme közötti különbséget csökkentse, és így a közszolgálatból való elvándorlást mérsékelje. Rendelet kiadására azonban ismereteink szerint nem került sor.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtthkára: tud megfelelő személyzetet rendelkezésre bocsátani a Közellátásügyi Minisztérium létszámfeleslegéből.

Pénzügyminiszter [képviselésében Kemény György államtitkár]: bizonyos szakismerettel kell, hogy rendelkezzenek az illetők, a létszámfelettiekre vonatkozó rendeleti előírásokat a lehetőséghez képest betartja.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult. Felhívta a minisztereket, hogy az egyes alkalmaztatásoknál az 5000/1946. ME sz. rendelet 2. § 3. bekezdése alapján a végelbánás alá vontak visszavételével kapcsolatos jogszabályok betartásával szigorú ellenőrzést gyakoroljanak [sic!].⁶²

65.

Pénzügyminiszter [képviselésében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát a közszolgálati alkalmazottak szabadsága tárgyában.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtthkára: elegendő, hogyha most csak a szabadságok maximális idejét állapítjuk meg, amelyet 28 napban javasol. Ennél többet nem lehet igénybe venni.

Pénzügyminiszter [képviselésében Kemény György államtitkár]: a szakszervezet azonban tiltakozott ez ellen.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: javasolja, hogy a felső határt 28 napban állapítsuk meg, az előterjesztést a részletek kidolgozása végett a Közalkalmazottak Szakszervezetével tárgyalják le, és kerüljön Gazdasági Főtanács elé.

Minisztertanács a közalkalmazottak 1947. évi szabadságidejének felső határát 28 napban állapította meg, és a részletek meghatározását a miniszterelnök a Gazdasági Főtanács, a Szakszervezeti Tanács és a Közalkalmazottak Szakszervezetének kiküldötteiből alakítandó tárcaközi bizottság elé utalta.⁶³

⁶² A 99 157/1947. PM X. a. sz. előterjesztés utalt arra, hogy az állami sorsjáték ügyeit a Székesfővárosi Pénzügyigazgatóság keretében intézték. Az új alkalmazásokat pedig azzal indokolta, hogy az állami sorsjáték korábbi félévenkénti megrendezésével szemben áttértek annak negyedévenkénti megrendezésre.

⁶³ A 23 278/1947. PM II. sz. előterjesztés mellett a rendelettervezet két változata található. A kérdés szabályozására vonatkozó tervezetek már hetekkel korábban elkészültek, s azokhoz a közlekedésügyi, az igazságügyi és a közellátásügyi miniszter is hozzászólt, illetve az előbbi kettő külön rendelettervezetet is készített. A pénzügyminiszter végül a rendelettervezetet azért terjesztette két változatban a minisztertanács elé, mert az egyikben a Gazdasági Főtanács, a másikban a Közalkalmazottak Országos Szabad Szakszervezete és egyes tárcák kívánságait vették figyelembe. A vita lényege az volt, hogy a magánalkalmazottakra vonatkozó szabályozást követve pusztán a szolgálati idő figyelembevételével állapítsák-e meg az alkalmazottat megillető szabadság időtartamát, és az maximum 28 nap legyen, vagy az iskolai végzettség, az életkor, a szolgálati idő és a betöltött állás minőségére vonatkozó adatsor együttes figyelembevételével, úgy, hogy a szabadság elérhesse az évi 42 napot. (MOL XIX-I-1-s-3581/1947.) A kiadott rendelet a minisztertanács állásfoglalásának megfelelően 28 napban maximalta a kiadható szabadságot, a szabadság időtartamának kiszámításánál azonban az utóbbi, differenciáltabb módszert írta elő. Lásd a 6860/1947. ME sz. rendeletet, MK június 3., 123. sz.

66.

Pénzügyminiszter [képviselőként Kemény György államtitkár]: bejelenti, hogy a tárgysorozatban 7. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁴

67.

Pénzügyminiszter [képviselőként Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát néhai Husz Miklós árvája részére kegydíj engedélyezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

68.

Pénzügyminiszter [képviselőként Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát [a] Vásárhelyi István párizsi kiküldetésével kapcsolatos költségek elszámolása tárgyában. Vásárhelyi István napidíjként a követ fizetésének egyharmadát kéri megállapítani.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: a követ fizetésében azonban reprezentációs költségek is vannak.

Szakasits Árpád államminiszter: szükség van-e egyáltalán Vásárhelyi Istvánnak, mint állandó gazdasági szaktanácsadónak, Párizsban való tartózkodására?

Pénzügyminiszter [képviselőként Kemény György államtitkár]: a múlttal kapcsolatos költségek elszámolásáról van itt szó.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy az eddigi kiküldetésekkel kapcsolatos[an] a követ fizetésének egyharmada napidíjként folyósítandó. Jövőbeni kiküldetéseknél a minisztertanács hozzájárulása előzetesen kikérendő, és [a] később felmerülő napidíjak tekintetében a pénzügyminiszter esetenkénti javaslatot.

69.

[Nyárádi]⁶⁵ Pénzügyminiszter: előterjeszti 82 361/1947. sz. javaslatát, illetve felhatalmazást kér a Szovjetunióval a Potsdami Egyezmény értelmében támasztott követeléseit tárgyalására, és egyes kérdésekben a minisztertanács

⁶⁴ A napirendről levett előterjesztés *dr. Farkasfalvy Ervin* miniszteri osztálytanácsos és *dr. Novák Tamás* miniszteri fogalmazónak a pénzügyi tárcához történő kinevezésére vonatkozott.

⁶⁵ A jegyzőkönyvből nem derül ki, hogy a miniszter mikor érkezett meg a minisztertanács ülésére. Az azonban egyértelműen megállapítható, hogy az itt következő javaslatot már ő terjesztette elő.

állásfoglalását kéri.⁶⁶ A március végén félbemaradt tárgyalások⁶⁷ szerint a Szovjetunió által a Potsdami Egyezmény alapján támasztott követelések hárommilliárd forintot tesznek ki. 600 millió az az összeg, amely abból a követelésből származik, mely a békeszerződés 28. cikke⁶⁸ szerint is a Magyarországon levő német vagyont a Szovjetunióra ruházza át. [A] vagyont, a dolog természeténél fogva, a passzívák és az aktívák együttesen jelentik. A leglényegesebb, amiből a differenciák adódtak, a német követeléseknek a kérdése volt. Itt a fő különbség részben a márka átszámítási árfolyama, másrészt a konkrét követelések elismerése, vagy el nem ismerése volt. A Szovjetunió kormányának álláspontja szerint a márkát 3,07 forintos árfolyamon kívánta forintvalutára átszámítani, míg a magyar kiküldöttek különböző alapon eszközölt átszámítások alapján 25 filléres átszámítást vitattak, tehát az eltérés tizenháromszoros volt a kettő között.⁶⁹ Annakidején globálisan 10 millió dollárt ajánlottunk fel ezen követelések kiegyenlítésére, abból kiindulva, hogy a passzíváknak általunk való átvételéről a Szovjetunió lemondott. Ez az ajánlat a német követeléseknek a jó baráti alapon való rendezésére vonatkozott volna. Voltak még kisebb eltérések, így pl. az osztalék transzfer felfüggesztése,⁷⁰ azonkívül a szovjet–magyar vegyes vállalatoknak a vagyondézsma alól való mentesítése.⁷¹ Ezeknek a kéréseknek a teljesítése rendkívül veszedelmes precedenst jelentett volna, mert akkor az egyéb külföldi érdekeltségek tulajdonában lévő vállalatok részére is nehezen lenne megtagadható. Biztosítottuk az orosz partnert, hogy a magyar kormány minden lehető kedvezményt megad, ami egyáltalán megadható, de ez precedens-jelleggel nem bírhat. Itt szakadtak meg a tárgyalások. Most azonban felvetődött egy elvi kérdés is, éspe-dig, hogy a békeszerződés, amely már alá van írva, de ratifikálva nincs, milyen

⁶⁶ Előzményéről lásd a [8] 157. sz. jkv. 20. napirendi pontját és b)–d) mellékletét, a [12] 161. sz. jkv. 121. napirendi pontját és g)–h) mellékletét, a [15] 164. sz. jkv. 37. napirendi pontját és a)–b) mellékletét, valamint a [25] 174. sz. jkv. 2. napirendi pontját és a) mellékletét.

Az előterjesztésnek az a változata, amelyet a kormány ülése előtt a minisztertanács tagjai kézhez kaptak, a jegyzőkönyv mellett megtalálható. A Pénzügyminisztérium iratanyagában azonban megtalálható az előterjesztés fogalmazványa, amely az előzményeket is taglalja. Az e jegyzőkönyv c) mellékleteként közölt szöveg e teljesebb változatot tartalmazza.

⁶⁷ A tárgyalások részben a kormány átalakítása, és ezzel összefüggésben a tárgyalásokat magyar részről vezető pénzügyminiszter személyében bekövetkezett változás miatt, részben pedig a magyar kormány által túlzottnak ítélt egyes szovjet követelésekre adandó válasz kidolgozása érdekében szakadt meg. Lásd a [21] 170. sz. jkv. [7] napirendi pontját.

⁶⁸ A jegyzőkönyvben 28. helyett tévesen 38. cikket írtak.

⁶⁹ A német márka és a pengő egymás közötti, valamint mindkettőnek az USA dollárhoz viszonyított átváltási kulcsának a II. világháború alatti változásáról, és ennek alapján a német márkában nyilvántartott követelések valós értékének megállapításáról lásd a [15] 164. sz. jkv. 37. napirendi pontját és a) mellékletét, illetve e jkv. b) mellékletét.

⁷⁰ A Magyarországon működő külföldi tulajdonú vállalatok osztalékának külföldre vitelét (transzferálását) még az 1930-as években korlátozta az akkori magyar kormány. Ezt a korlátozást az Ideiglenes Nemzeti kormány 1945 márciusában kiadott 817/1945. ME sz. rendeletével megerősítette, és alkalmazta a később megalakított magyar–szovjet, illetve szovjet tulajdonú vállalatokra is. Lásd a [12] 161. sz. jkv. g) mellékletének V. pontját.

⁷¹ A szovjet–magyar vegyes vállalatoknak a vagyondézsma alóli mentesítéséről lásd a [24] 173. sz. jkv. 5. jegyzetét.

mértékben prejudikál ezeknél a tárgyalásoknál. A szovjet partner ugyanis már a békeszerződésre hivatkozik. Milyen álláspontra helyezkedik a magyar kormány a békeszerződés 28. cikkével kapcsolatban, ahol a három nagyhatalom, velünk egyetértésben, kimondotta, hogy minden Magyarországon lévő német vállalat, részvény, betét és egyéb aktíva a Szovjetunió tulajdonába megy át. Minthogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság jegyzékét a Potsdami Egyezmény hiteles magyarzatának kellett tekinteni, a jegyzékben foglalt felhívás teljesítése elől a magyar kormány a dolog természeténél fogva nem térhetett ki. A mai helyzetben azonban, amely a békeszerződés aláírása folytán átmenet a fegyverszüneti és a békeállapot között, nem lehet figyelmen kívül hagyni azt az eltérést, amely a Szövetséges Ellenőrző Bizottságnak a fentebbiekben ismertetett álláspontja és a nagyhatalmaknak a békeszerződés 28. cikkében foglalt elhatározása között fennáll. Megfontolható volna esetleg olyan álláspont elfoglalása, amely szerint azon esetekben, amikor akár a vágyon német volta, akár a vágyon fogalmi körének értelmezése, akár valamely egyéb kérdés a vitás, a döntést fenn kell tartani a németországi Szövetséges Ellenőrző Tanácsnak, mint a német vágyon átadása felett a békeszerződés 28. szakasza értelmében dönteni hivatott szervnek.⁷² Állásfoglalást kér továbbá abban a kérdésben, hogy a magyar delegáció által eddig folytatott azon tárgyalási bázis továbbra is megmaradhat-e, amely szerint a német vágyon passzívakkal együtt száll át a Szovjetunióra, s amelynél fogva sem a passzívak törlését nem rendelhetjük el, sem azok rendezését a magyar kormány nem vállalhatja. Egyébként kéri [a] jegyzőkönyvbe előterjesztésének pontos szövegét bevenni. (Csatolva ad 1. alatt.)⁷³ Egyben közli a minisztertanáccsal, hogy Szviridov altábornaggyal a delegáció összetételére vonatkozólag volt egy megbeszélése, amelynek folytán dr. Vály Ferenc nemzetközi jogásznak, aki a békeszerződéssel összefüggő kérdések kiváló szakértője, a delegációba való bevonását kérte. Ő kéri most is a minisztertanácsot, hogy ezt a kiváló nemzetközi jogászt kapcsoljuk be a tárgyalásokba nemzetközi vonatkozásban. Szviridov kijelentette, amikor Vály Ferenc nevéhez ért, hogy nemzetközi jogásznak a delegációba való bevonására semmi szükség nincs, mert semmi értelmét nem látja nemzetközi jogi szakértő kiküldetésének, mert ilyen irányú témák nem fognak szóba kerülni. Annakidején, amikor a miniszterelnök vetette fel ezt a kérdést Szviridov altábornagy előtt, akkor is visszautasításra talált, bár akkor Szviridov altábornagy is megmondotta, hogy minden olyan kérdést felvethetünk, amit jónak látunk. Szviridov most is azzal utasította el ezt a kérelmét, hogy nem térhet el attól az álláspontjától, amit erre vonat-

⁷² A vita tárgya tehát az volt, hogy míg a szovjet tárgyalófél a potsdami határozatra hivatkozva az „átadandó vágyon” fogalmát és körét a magyar féllel történő közvetlen egyeztetés útján kívánta meghatározni, addig a békeszerződés 28. cikke a Németországi Ellenőrző Tanácsra ruházta annak eldöntését, hogy az egyes vagyontárgyak német tulajdonnak, azaz átruházandónak minősülnek-e, vagy sem. Lásd a mellékletben közölt előterjesztés 1) pontját.

⁷³ Az előterjesztés szövegét a jegyzőkönyvbe nem vették be, az a jegyzőkönyv mellett, a pénzügyminiszter előterjesztései közé sorolva található. Lásd ezzel kapcsolatban a fenti, 66. jegyzetet.

kozólag egyszer már kijelentett. A maga részéről ismételten kéri, hogy miután nemzetközi kérdések szóba fognak kerülni, járuljon hozzá a minisztertanács, hogy újból megkíséreljük Szviridov hozzájárulását elnyerni nemzetközi jogászunk kiküldetéséhez.⁷⁴

Rákosi Mátyás [elnök] államminiszter: csak azért, hogy harmadszor is visszautasításban részesüljünk?

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: bizonyos mértékig személyi kérdéseknek a kapcsán az ő tárgyalási lehetőségeit látja befolyásolva az által, ha Vály nem mehet ki. Ez esetben nincs megadva a lehetőség, hogy jogi alapon tárgyalhassunk. Végül előterjeszti az ő meghatalmazási szövegét. Az eredeti szöveg az volt, hogy meghatalmazása kizárólag csak tárgyalások lefolytatására szól, a meghatalmazásnak azonban szerződéskötésre is ki kell terjednie. Nem érzi hivatottnak azonban önmagát arra, hogy kötelező erővel aláírhasson, ezért szövegeztette így meg ezen felhatalmazást.⁷⁵

Dr. Balogh István államtitkár: most elolvasta az előterjesztést, és egyébként is tájékozódva van az egész kérdésről, és a problémára nézve is, ami itt támadt. Meg tudja érteni Szviridov altábornagy álláspontját, aki a nemzetközi jogással kapcsolatban bizonyos figyelmeztetést intéz hozzánk, hogy ez nem szakkérdés, hanem tisztára politika. Amilyen jóindulattal lehetünk mi az ő irányukban, olyan mértékben fogják azt honorálni. Szakvélemény és jog nem sokra fogja vinni az ügyet. Őt nem idegesíti az, hogy Vály nem lesz ott. Azt tapasztaltuk, hogy ha valami zavar volt, abból ránk nézve bármiféle okoskodással jó soha nem származott. Ellenben helyes magatartásunk folytán többször tapasztaltunk olyan gesztust, ami jóindulatukat mutatta.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: elfogadja Balogh államtitkár érvelését, és lemond Vály kiküldetéséről.

[Bán] Iparügyi miniszter: az, ami a vita során ebben az ügyben, több ízben, előttünk elvi álláspontnak volt feltüntetve, az nem olyan kérdés volt, amit mi kialakítottunk, hanem inkább állandóan a körül forgott a kérdés, hogy az igények meg vannak-e alapozva. Véleménye szerint a békeszerződés, akár érvényben van, akár sem, irányadó, mert ez hamarosan érvényben lesz. Ezt illetően fontosnak tartaná, hogy leszögezzük, a békeszerződést egy olyan okmányunk tartjuk, ami nemzetközi törvénnyé válik, és számunkra kötelező, tehát azt nem fogjuk figyelmen kívül hagyni. Számunkra ez viszont egy olyan gyakorlati kérdés, amire meg kell találni a megoldás legjobb módját. Figyelemmel kell lenni emellett arra, hogy a magyar gazdasági élet milyen terheket bír el, és milyen időn keresztül lehetnének a követelések teljesíthetők. Annakidején pl. a finn példára hivatkozva⁷⁶ 1948 végéig állapították

⁷⁴ A kiutazó delegáció összetételéről már az ülés elején döntöttek. Lásd a 3. napirendi pontot, és annak jegyzetét.

⁷⁵ A felhatalmazás tervezete az előterjesztés mellett szintén megtalálható. Szövege alapját képezte az e napirendi pontot lezáró határozat szövegének. Lásd a 81. sz. jegyzetét.

⁷⁶ A finn példával kapcsolatban lásd a [15] 164. sz. jkv. 37. napirendi pontját, illetve 35. sz. jegyzetét.

meg a fizetések teljesítését. Viszont ez nekünk igen rövid idő. Véleménye szerint lehet a békeszerződés figyelembevételével nekimenni a tárgyalásnak úgy, hogy keressük a megoldást Moszkvában egy megegyezés alapján, és kössünk ki egy globális megegyezésnél. Ezt a tárgyaló fél még nem utasította el. Akkor, amikor mi 10 milliós ajánlatot tettünk – nem hivatalos formában történt közlés alapján – tudja, hogy akkor egy 60–70 milliós ajánlatot vártak tőlünk, mint egy reális ajánlatot. Akkor 180 millió dollárnál tartottak az orosz igények. A 10 milliós ajánlat a globális megegyezésnél használhatatlan szám, mert túl alacsony, tehát véleménye szerint globális megegyezés lehetősége fennáll, s ezen az alapon kell keresni. Fontos a megegyezés az átszámítási alpnál. Ők nem ragaszkodnak a 3,07 forinthez, de a 11 és 14 fillért teljesen lehetetlennek tartották. Összegezve a problémákat, a békeszerződést a magunk részéről azért is fontos figyelembe venni, mert ezen kötelezettségek a békeszerződésből folynak. Azonkívül meg kell kísérelni a megegyezést a globális alapon, egy méltányos fizetési feltételeket tartalmazó megállapodást kell létrehozni, amely figyelembe veszi a hároméves tervet és a stabilizációt, valamint a jóvátételi kötelezettségünket. Ez elől ők soha nem zárkozhattak el.

[Gyöngyösi] *Külgügyminiszter*: itt tulajdonképpen egy ténnyel állunk szemben, mégpedig azzal, hogy a Potsdami Egyezmény végrehajtására a békeszerződéssel a megegyezés létrejött. Tehát ez egyaránt kötelez bennünket nem csak a kettőnk viszonyára, hanem internacionális viszonylatban is. Ha nem a Szovjetunióról volna szó, akkor semmiféle vita nem lenne. Ez legfeljebb annyit jelent, hogy a 28. cikk egyelőre még nem hajtandó végre, csak akkor, amikor a békeszerződés hatályba lép. Ellenben hogyan állunk a magunk Parlamentje elé azzal, hogy még a békeszerződés ratifikálása előtt annak valamely cikkét figyelmen kívül hagyjuk. Ez azonban igen fontos politikai kérdés. Ezt a kérdést természetesen annak figyelembevételével kell megoldani, mely bennünket a Szovjetunió irányában kötelez. Tehát akkor, amikor erről a jogi alapról és megállapításról nem térhetünk le, ugyanakkor hajlandónak mutatkozunk a Potsdami Egyezményt a nagyhatalmak kizárásával egymás között rendezni globálisan. Természetesen ezen az általános jogalapon túl vannak a részletkérdések. Ilyen az aktívák és passzívák kérdése. Nagyon jól tudjuk, hogy a Nagyhatalmak és [a] Szovjetunió között eltérő volt a felfogás. A passzívák-aktívák-kérdésben eltérni nem lehet, mert hiszen ebben az esetben annyit jelentene, hogy egy olyan óriási terhet vállalunk magunkra, amelynél tisztára a Szovjetunió jóakarátán múlik, hogy milyen mértékben teszi elfogadhatóvá számunkra ezt a kérdést. A Parlament előtt sem lehet vállalni ezt a felelősséget, mert a békeszerződésben a végrehajtásra vonatkozólag pontos előírás van. Egy másik kérdés, bizonyos kedvezményezése egy vállalatnak. Bármilyen jóindulat is mutatkozhat a mi részünkről, nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az Egyesült Nemzeteket a legtöbb kedvezmény joga illeti meg, ez benne van *expressis verbis*, tehát csak úgy tudja ezt megfogalmazni, hogy a barátságunkra fel hajlandók

vagyunk a Szovjetunióval, jogi álláspont érintése nélkül, egy egyezséget kötni, és kérjük a Szovjetuniót, hogy ránk nézve ezt a megegyezést elviselhetővé tegye. Próbáljunk megegyezni legalább a vállalatokkal szemben fennálló követelések tekintetében egy globális összegben. Mert ami a németek tulajdona volt azt természetesen, hogy át is fogjuk szolgáltatni a Szovjetuniónak. Ezekkel a tulajdonokkal összefüggő jogok és követelések átszállanak a Szovjetunióra, viszont az ezekkel összefüggő kötelezettségeket a Szovjetunió nem hajlandó átvenni. Ha tudnánk a jogi kérdésnek a kikapcsolásával megegyezésre jutni, akkor szívesen venné a megegyezést.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: itt egy teljes félreértés van az aktívák és passzívák között. Ebben a kérdésben már állást foglalt a minisztertanács, sőt a tárgyalások is meghatározott alapon folytak.⁷⁷ Nem helyezkedik arra az álláspontra, hogy az aktívákkal szembeállítják a passzívákat. Meg kell állapítani, hogy mekkora ez. Meg van-e egyáltalán, vagy nincs, s milyen az árfolyam? Ha most megint felvetjük ezt a kérdést, akkor dezavualjuk az eddigi tárgyalási menetet. Egy másik kérdés a pénzügyminiszter előterjesztésének 2. pontja. Hiszen az már eldöntött kérdés, hogy a passzívákat nem hozzuk junktimba az aktívákkal. A pénzügyminiszter a 4. oldalon [a] 2. pontban hivatkozik a békeszerződés 26. cikkének 7. pontjára. Ez csak a restitúcióra vonatkozik. Ha az oroszok kaptak egy bizonyos összegű vagyont, mi nem hozhatunk arra olyan rendeletet, hogy mi pl. az egészet elveszjük vagyondézsma fejében. Tehát természetesen ezekre nem vonatkozik a vagyondézsma.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: felolvassa a békeszerződés idevonatkozó cikkét.⁷⁸

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: mindenekelőtt ebből következne, hogy az egész vagyondézsma-kérdést vegyük le a napirendről. A hároméves terv megvalósítása céljából erre nekünk szükségünk lesz, de ne képezze tárgyalások anyagát.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: de akkor a többi nemzetközi vállalatok is fogják kérni a vagyondézsma alóli mentességet.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: akkor is ki lehet mondani, hogy precedensként nem szolgál.

---

⁷⁷ A közlekedésügyi miniszter a [24] 173. sz. jkv. [71] napirendi pontja keretében folytatott vitára utalt, amikor ő valóban felvetette, hogy a Szovjetunió részére átadott német vagyonnal kapcsolatos passzívák visszaköveteléséről le kellene mondani, de ez ügyben nem volt egyetértés és nem született határozat.

⁷⁸ A pénzügyminiszter előterjesztésében a békeszerződés 26. cikkének 7. pontjára hivatkozott, amely a következőt tartalmazza: „Az Egyesült Nemzetek állampolgárai és azok javai mentesek minden olyan rendkívüli adó, dézsma vagy közteher alól, amelyet a magyar kormány vagy bármely magyar hatóság a Fegyverszünet kelte és jelen Szerződés életbelépése között lefolyt idő alatt, Magyarországon lévő tőkevagyonukra kirótt, abból a különleges célból, hogy a háborúból, a megszálló haderők költségeiből, avagy valamely Egyesült Nemzetnek fizetendő jóvátételből folyó terheket fedezze.”

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: éppen azért, mert a kérdés rendkívül kényes, azért bocsátotta minisztertanács elé ezt a problémát is.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: itt arról van szó, hogy semmiféle kedvezményt nem adhatunk senkinek.

[Bán] Iparügyi miniszter: az osztaléktranszfer elől azonban nem zárkozhatunk el, de hozzátettük, hogy precedensül nem szolgál.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: álláspontunk nem lehet ilyen kapkodó. Már annakidején közöltük állásfoglalásunkat. Ha egyszer azt mondtuk, hogy elvben nem zárkozunk el, akkor nem mehet most ki azzal a pénzügyminiszter, hogy még elvileg is elzárkozunk. Nem osztja a külügyminiszter aggályát, mert kimondottuk, hogy nem képez precedenst. Itt főleg 50%-ban vegyes magyar-szovjet vállalatokról van szó. Végül itt van még a meghatalmazásnak a kérdése. Nem precízen van megfogalmazva. Így nem mehet ki a fogalmazás. Szviridov altábornagy nevét pedig nem kell belevenni.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: az egész jogi bázist nem is volna szabad felvetni. Azon az alapon kell tárgyalni, ha mi most egy fix összegben meg tudunk állapodni, amelyet a jóvátétel befejezése után részletekben fizethetnénk le, lehetőleg kamatmentesen. Ha ezt a bázist el lehet fogadni, akkor csak ezt az összeget kell globálisan meghatározni.

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: nem lehet elkerülni ezt a kérdést, mert megmarad az a lehetőség, hogy a Szovjetunió nem akar bennünket megfojtani és lehetetlenné tenni. Az a helyzet, hogy ha valamit aláírtunk, azt vállalunk, és teljesíteni is kell, tehát utána már nem lehet alkudozni, vagy a kérdést elodázní. Jó lett volna, ha a kormánynak azon tagjai, akiknek módjukban állott volna, bizalmasan informálódtak volna a globális összeg nagysága felől, amelyet aztán hajlandó a Szovjetunió is elfogadni.

[Szakasits Árpád] államminiszter: a kérdés körül már többször tárgyaltunk. Okosabbak azonban nem lettünk. Az a felfogásunk, hogy a jogi kérdés felvetésével sokat elérni nem fogunk. Hivatkozhatunk jogi szempontokra, de azzal a fenntartással, hogy magunk sem akarunk ennek a vitatásába belemenni. Meg kell mutatni a kormánynak a hajlandóságát, hogy tisztességes megállapodásra készek vagyunk, tehát szabjuk meg azt a pénzügyi keretet, amelyben ez a kérdés megoldható a magyar gazdasági élet teherbíró képességének figyelembevételével. Erősen hajlik a globális megegyezés irányába, és úgy véli, hogy nekik sem lesz ellenvetésük ellene. Csak a fizetési módzatoknál kell junktimot teremteni. Igaza van a pénzügyminiszternek, hogy tíz millióval nem lehet a tárgyalásokat meg sem kezdeni. Véleménye szerint 50 millió dollárt ajánlhatunk fel kedvező fizetési feltételek mellett, hivatkozva a hároméves tervünkre és a stabilizációra, anélkül, hogy ebből különösebb konfliktus származnék.

[Rákosi Mátyás] [elnöklő] államminiszter: felmerült az aktívák és a passzívák kérdése. Az orosz követelés mintegy két milliárd forintra tehető, de éppen a német vállalatok azok, amelyek a legjobban el vannak adósodva, úgy, hogy a passzívákból úgysem sokat kapnánk, és nem is ezen az alapon

tárgyaltunk. A békeszerződés 28. cikke alapján tárgyaltunk.⁷⁹ Ebből már fizettünk is valamit. Nem szabad elfelejteni, hogy a politikai jóindulat, vagy nem jóindulat nagy szerepet játszik. Pl., ha a Szovjetunió még május 31-e előtt fogja ratifikálni a békeszerződést, és nem június 2-a után, ezzel nekünk kb. egy hárommilliósi kárt, vagy hasznot okozhatnak. Pl. ott van a hadifoglyok hazahozatalának elszámolási kérdése. Egy hadifogoly kb. 500 forintba kerül, de ez a szám emelkedhetik lefelé, vagy felfelé még igen nagyot. A békeszerződés szerint a hazahozatali költséget nekünk kell megfizetni. Ezen kívül is van még egy egész sereg rendezetlen kérdés, pl. a nálunk futó zsákmánykocsik kártérítésének megfizetése. Ezért azt javasolja, hogy a jogi szempontokat, minthogy eddig sem vetettük fel, most se vessük fel. Ez egy 180 fokos fordulat volna a Szovjetunióval szemben. Ez annyit jelentene politikai nyelven, hogy nem akarunk megegyezni. A döntő kérdés, hogy mikorra lenne az összeg esedékes. Magánbeszélgetésben már mondotta, hogy két instrukciót adhat útravalóul: igyekezzék a pénzügyminiszter a legkisebb összeget elérni, és igyekezzék a leghosszabb idő alatti feltételeket biztosítani. Lehet, hogy kevesebbrel is beérik, de lehet, hogy többet követelnek az oroszok. Mint ahogy az építés- és közmunkaügyi miniszter helyesen megjegyezte, jó lenne kitapogatni, hogy mennyi az az összeg, amellyel hajlandók globálisan megegyezni. A végső szó azonban valószínűleg Sztálinnál, vagy az ő minisztertanácsuknál van. Ott pedig nehéz tapogatózni, tehát igyekezzünk lesírni ezt az összeget. Tekintettel arra, hogy bennünket nyom mindenféle jóvátétel és minden egyéb teher, igyekezzünk a minimumot elérni. Nem lesz könnyű a pénzügyminiszter helyzete, de mindenesetre igyekezzen ebben az irányban maradni. A többi összes kérdések másodrendűek. Hogyan mentesítünk egy vállalatot a vagyondézsma alól, az későbbi kérdés.

[Bán] Iparügyi miniszter: a tiszta szovjet vállalatok száma, akkor, amikor a tárgyalásokat befejeztük, 74 volt. A volumen 5%-nál kevesebb az egész magyar iparhoz viszonyítva, s az összes magyar vállalatnak lényegében igen kevés százaléka ez. A külkereskedelem alakulásából és a magyar gazdasági élet alakulásából kell megállapítani az elviselhető összeget.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: azt javasolja, hogy most semmi körülmények között se határozza meg ezt az összeget a minisztertanács. Hogy hol van a határ, az lesz a tárgyalásnak egyik feladata, és akkor azután a pénzügyminiszter jelenteni fogja, hogy áll a dolog, és a kormány újra határozzon. Csatlakozik a közlekedésügyi miniszter álláspontjához. A pénzügyminiszter ebben a döntő kérdésben semmi esetre sem írhat alá semmit a minisztertanács előzetes határozata nélkül, és módot ad arra, hogy hazautazzon és megkérdezze a kormányának álláspontját. Ezzel a mondattal azonban a felhatalmazásban, hogy „megállapodások létesítésére és szerző-

⁷⁹ A békeszerződés 28. cikke a Szovjetuniónak a Magyarországon levő német vagyonnal kapcsolatos jogairól rendelkezett, és Magyarországot kötelezte arra, hogy ezen vagyonok átruházását elősegítse. Nem világos, hogy Rákosi Mátyás következő mondata („Ebből már fizettünk is valamit.”) mire vonatkozott.

dések megkötésére is kiterjed, attól feltételezetten, hogy a tervezett megoldáshoz a magyar kormány előzetesen hozzájárulását adja”, agyon van csapva az egész felhatalmazás. Azt úgyis előbb minisztertanácsnak kell jóváhagyni. A felhatalmazás egy tiszta felhatalmazás legyen, melynek alapján leülhetnek tárgyalni, az intern meghatalmazásban benne legyen azonban a minisztertanács előzetes hozzájárulása, mert ez bizonyos fokig felmentvény is a pénzügyminiszter számára.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: az tévedés, hogy az aktívák és passzívák kérdése nem volt úgy bejelentve, hogy arról ne tárgyalhatnánk. Minden egyes tételnél, ahol e téren forog a vita, mi azon az állásponton voltunk, hogy nem téphetjük ketté a főkönyvet, és nem beszélhetünk csak aktívákról és passzívákról. A nagy összegeknél azonban ez nem játszik szerepet. Valahányszor egy nehéz kívánsággal állunk szemben, mindig arra a sorra fordítottuk a tárgyalásokat, hogy „a mi törvényeinknek megfelelően”. Merkulov tábornoktól tudja, hogy ő is többször kért újabb és újabb instrukciót kormányától. Azon az alapon kezdődött ez az egész tárgyalás, hogy a magyar kormány a Szovjetunió elé vitte pénzügyi gondjait. Ezen az alapon vettük fel a tárgyalási pontokat. Mi letárgyaltuk a saját parlamentünkben, de az ő követelésük még nem nyert letárgyalást. Pl. három és fél millió dollár az Egyesült Izzónak a kérdésénél bizonyos tisztázást kell elérni [sic!]. Ezenkívül a jugoszláviai szerződés, a hároméves terv, és Almásfüzitő felépítése stb., stb. is tisztázandók.⁸⁰ A magyar kormány adjon a pénzügyminiszternek felhatalmazást a tárgyalások folytatására, s ha ipari téren a tárgyalások addig jutnak, szívesen kimegy Moszkvába a tárgyalások ipari részének a befejezésére.

[Nyáradi] *Pénzügyminiszter*: Helyesli Balogh államtitkár álláspontját, s most már a maga részéről is eláll a nemzetközi jogász kiküldetésétől. Ami a külügyminiszter felszólalását illeti, rámutat arra, hogy véleménye szerint a legvégsőig el kell menni, de éppen az óriási felelősség miatt, és arra való tekintettel, hogy a békeszerződést közben írták alá, amikor ezek a tárgyalások folytak, az időközben bekövetkezett ratifikálás kérdését teljesen figyelmen kívül hagyni nem lehet. Abból a szempontból, hogy mindkét felet kielégítő megegyezést létesítsünk, az elvi álláspontnak fenntartásával, természetesen mindent meg kell tenni. A közlekedésügyi miniszter felszólalására azt válaszolja, hogy sajnos pongyolán van megfogalmazva a békeszerződés. Nyilvánvaló, hogy a vagyondézsma a hároméves tervvel kapcsolatban kerül sor, s elkerülendő, hogy a vállalatok egész sora mentes legyen a dézsma alól. Ami a 4. oldalon levő 2. pontot illeti, a vagyondézsma alóli mentességre nézve Puskin hangsúlyozta, hogy itt kizárólag olyan jogokat kérnek, amelyek

⁸⁰ Az iparügyi miniszter az Egyesült Izzó említésével arra utalt, hogy a Vörös Hadsereg annak idején leszerelte és hadizsákmányként elszállította. A magyar kormány az ekkor folyó tárgyalások során is felvetette, hogy az üzem ellenértékét a jóvátételbe számítsák be. A tervezett jugoszláv–magyar alumíniumipari megállapodásról valamint az Almásfüzitői Timföldgyár felépítésével kapcsolatos problémákról lásd a [26] 175. sz. jkv. 34. napirendi pontját és mellékleteit.

a magyar vállalatokat is megilletik, vagy megkapják. Ami végül a meghatalmazás szövegét illeti, kéri a minisztertanácsot, hogy ha úgy kapja a meghatalmazást, hogy az határozott és feltétlen, viszont intern utasítást kap, ez bizonyos rosszhiszeműséget tartalmaz a Szovjetunió felé. Ezért az eredeti meghatalmazás szövegét tartja helyesnek, nehogy azt higgyék, hogy egy „carte blanche”-ot kapott az aláírásra.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: a minisztertanács egyik tagja előtt sem vitás az, hogy megegyezést keresünk a kérdésben. Azonban arról van szó, hogy le akarjuk az egész problémát egyszerűsíteni. Amikor mitőlünk hárommilliárd forintot követelnek, akkor az elvi kifogás lehetőségeiről nem mondhatunk le. A jogi kérdés tárgyalásánál képviselve volt minden oldal, s mindegyiknek a véleménye az volt, hogy ez a követelés jogi alapon nem vethető fel, mert nem jogos. Nem vállalhat egy olyan politikai felelősséget, hogy egy nem jogos követelést elvileg elismerjen, s csak azért menjünk ki, hogy kedvező fizetési feltételeket teremtsünk.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: csakis azért megy ki a pénzügyminiszter.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: nem fogadhatja el, hogy a hárommilliárd forint követelést elismerjük jogosnak, és a kormány a [Szovjetuniót] csupán a barátkozásra hivatkozva kéri, hogy ezt a magyarság teljesítőképességének megfelelően csökkentse, és a fizetési feltételeket kedvezően állapítsa meg. Ha azonban mi a magunk elvi álláspontját leszögezzük, és megmondjuk, hogy egyébként szeretnénk ezt a kérdést kettőnk között megoldani barátságosan, és ajánlatokat teszünk, akkor vállalja örömmel a felelősséget, de [úgy] mint ahogy a közlekedési miniszter mondja, [hogy] egy szót se szóljunk, s elvi álláspontunkat se szögezzük le, nem vállalhatja a felelősséget. Ajánlatot teszünk pl. 50 millióra, s ha nem tudunk megegyezni, megy tovább a végtelenségig. Elvileg később már nem emelhetünk kifogást, ha egyszer elismerjük a jogosságot. Erre felhívja a minisztertanács figyelmét.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: ő ezt a tételt másképp állítja fel. [Ha] a politikai, gazdasági okokat, jó viszonyt és barátságot emlegetve nem sikerül megállapodásra jutnunk, akkor sem mentesülünk a kötelezettségek alól, mert a békeszerződésben erre nézve megállapodás jött létre, s annak eleget kell tenni.

Rákosi Mátyás [elnöklő] *államminiszter*: nem hiszi, hogy úgy mehet, hogy „a követeléseket nem ismerjük el, de mi jó szomszédok vagyunk, hát valamit hajlandók vagyunk fizetni”. A finnek is voltak olyan jó szomszédok, és mégis vállalták kötelezettségeiket, pedig valószínűleg ott is voltak jó jogászok.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: kétségtelen, hogy még egész sora a kérdéseknek tisztázatlan. Az is kétségtelen, hogy akár ratifikálják a békeszerződést ezen idő alatt, akár nem, őket megilleti ez a jog és követelés.

Szakasits Árpád *államminiszter*: bizonyos tisztázatlan kérdések vannak. Elfogadjuk-e jogosnak a német követelést vagy sem?

Rákosi Mátyás [elnöklő] *államminiszter*: bizonyos, hogy jár, ez nem vitás, csak az átadás módja és a globális összecszerűség megállapítása a fontos.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: ami a békeszerződésben van, az már egy egészen más kérdés.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: nem egészen más, mert nem mindegy, hogy aktívakkal, vagy passzívakkal megy át a vagyon. Fontos az átszámítási kulcs is.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: a pénzügyminiszter a tárgyalások során fel kell, hogy vesse, hogy ez nem egy olyan egészen tiszta kérdés. Lehet más álláspontra is helyezkedni a végrehajtás módozatait illetően, de kontra-verzió eliminálása céljából nagyon fontosnak tartaná a megállapodást. Egyetlenegy magyar ember se mehet bele, hogy ne kapaszkodjon az utolsó szalmaszálba is.

Rákosi Mátyás [elnöklő] *államminiszter*: és tudja a földművelésügyi miniszter, hogy mit követel Amerika ezen a címen?

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: sejti, és ez még jobban alátámasztja aggályait és megerősíti felfogását.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: senki nem vitatja a békeszerződésben megírt szovjet jogokat, csak az átadás módozatai között vannak még különbségek, ilyen hasonló kérdésekben, mint a márka átszámításának differenciája. A békeszerződés szövegezése akkor még nem is volt ismeretes, amikor erre nézve már tárgyalások folytak. A békeszerződés 28. §-a egy komoly ellenérv a tárgyalások anyagában, tehát fontos tudnia, hogy történhetik-e erre hivatkozás. Ő nem politikus, de van némi gyakorlata, mint ügyvédnek, gazdasági téren is. Ha pl. egy ügyfele érdekeit képviseli, és tárgyi bizonyítékai vannak kezében, akkor azt nem hagyhatja figyelmen kívül.

[Gyöngyösi] *Külügyminiszter*: mikor Molotovnál járt, és próbálta a jóvátételi árakat lesírni, akkor Molotov azt mondotta, hogy miért mentek bele önök annakidején ebbe. Ez a felelősség fennáll a jövőre nézve is, pedig mindenki tudja, hogy akkor milyen nehéz helyzetben voltunk. A köztünk lévő viszonyra súlyt helyez, de hogy ne legyen a nagyhatalmak között egy vita, intézzük el azt kettőnk között, s a békeszerződés végére [sic!] kész tervvel állhatunk elő. S mi most még azt sem akarjuk megmondani, hogy ez a követelés így, ahogy fennáll, nem ismerhető el.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: nem ismerhető el az összegerszerűség, de van alapja.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: az kétségtelen, hogy a követelés alapja fennáll.

[Nyárádi] *Pénzügyminiszter*: az intern utasítást kéri a következőképpen megfogalmazni: „a minisztertanács utasítja őt arra, hogy Magyarországnak a békeszerződésen alapuló kötelezettségeinek elismerése mellett, és ebből származó jogainak figyelembevételével igyekezzék mindent megtenni abban az irányban, hogy ezek a kötelezettségek a magyar gazdasági életre ne rójanak elviselhetetlenül súlyos terheket, és ilyen módon igyekezzen méltányos megállapodást létesíteni a Szovjetunióval, és annak tervezetét a kormány elé beterjeszteni.” Ez a szöveg őt teljesen kielégíti.

Rákosi Mátyás [elnöklő] *államminiszter*: ehhez a szöveghez hozzájárul.

Minisztertanács a pénzügyminisztert felhatalmazta, hogy Magyarországnak a békeszerződésen alapuló kötelezettségeinek elismerése mellett, és ebből származó jogainak figyelembevételével igyekezzenek mindent megtenni abban az irányban, hogy ezek a kötelezettségek a magyar gazdasági életre ne rójanak elviselhetetlenül súlyos terheket, és ilyen módon igyekezzen méltányos megállapodást létesíteni a Szovjetunióval, és annak tervezetét a kormány elé beterjeszteni. Az írásbeli meghatalmazás szövegét a minisztertanács a következőképpen állapítja meg: „A Magyar Köztársaság kormányának nevében felhatalmazom Miniszter Urat, hogy a Szovjetunió kormányával tárgyalásokat folytasson mindazokról a kérdésekről, amelyek a Potsdami Egyezménynek, illetőleg a békeszerződés 28. cikkének végrehajtásával kapcsolatban a Szovjetunió kormánya és a Magyar Köztársaság kormánya között felmerültek, továbbá, amelyeket a magyarországi szovjet vállalatok és a szovjet–magyar vegyesvállalatok ügyében a Szovjetunió kormánya felvet. Végül felhatalmazom, hogy a Szovjetunió kormánya előtt esetleg egyéb pénzügyi és gazdasági vonatkozású kérdéseket is felvethessen.

A jelen felhatalmazás a magyar kormányra kötelező erejű nyilatkozatok megtételére, megállapodások létesítésére és szerződések megkötésére is kiterjed, attól feltételeztem, hogy a tervezett megoldáshoz a magyar kormány előzetes hozzájárulását adja.⁸¹

70.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: mint már az elején is mondotta, sürgős intézkedésre van szükség a bankok ellenőrzésével kapcsolatban.⁸² Tekintet nélkül arra, hogy a bankok államosítása megtörténik-e, vagy sem, a múlt év őszén volt egy pártközi megállapodás, amely szerint a bankokhoz ellenőröket küldenek ki. Ez nem került végrehajtásra. Javasolja, hogy addig is, amíg a kérdés elintéződik, küldjünk ki ellenőröket a három legfontosabb bankhoz.⁸³

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: prima vista tud csak hozzászólni. Ő nem hiszi, hogy ez csak egy prejudiciális intézkedés volna, mert erről a tervről még nem mondott le a kormány, hogy ellenőröket küldjön ki, csak még eddig nem

⁸¹ A határozat szövege a pénzügyminiszternek az előterjesztéshez mellékelte, és Rákosi Mátyás által a vita során kifogásolt tervezetével az első bekezdés utolsó mondatát kivéve teljes egészében megegyezett. A tervezetben az említett mondat a következőképpen szólt: „Végül felhatalmazom, hogy a Szovjetunió kormánya előtt felvethesse azokat a kérdéseket, amelyek a Szviridov altábornagy úrral folytatandó megbeszélések tárgysorozatára eredetileg felvették, de amelyek tárgyalására ez ideig nem került sor.” Lásd ez utóbbiakról a [8] 157. sz. jkv. 20. napirendi pontjához tartozó c) mellékletet.

Figyelemre méltó, hogy a felmerült számos kérdéstről nem született határozat, csak a pénzügyminiszter felhatalmazásáról.

⁸² Lásd Rákosi Mátyás napirend előtti felszólalását.

⁸³ Lásd a Baloldali Blokknak a Független Kisgazdapárthoz intézett, 1946. október 19-én nyilvánosságra hozott levelét és a Független Kisgazdapárt erre adott válaszát, továbbá az 1946. október 30-án tartott pártközi értekezlet jegyzőkönyvét. PÁRTKÖZI ÉRT., 292–326.

került végrehajtásra. A bankok államosítását Rákosi miniszterelnök-helyettes legutóbbi beszédében említette.⁸⁴ Ha ezt a rendeletet most kihozzuk, akkor már eleve azt a benyomást keltenénk, hogy ezen eléggé egy irányban mozgó rendelettel az államosítás terve végrehajtási stádiumba került. Hogy lesz-e államosítás, vagy nem, és milyen mértékben, arra vonatkozólag lehetne egy olyan megoldást találni, hogy vagy életbeléptetjük a pártközi megállapodáson már elhatározott ellenőrzési tervet, vagy nem részletezzük, s nem szorítkozunk csak három bankra nézve. A tárgyi aggályoknál mindenestre figyelembe venné a PK-t, melyet azonnal utasítani fog, hogy ezeknek a dolgoknak a legalaposabban nézzen utána. Hajlandó magához hívatni a három bank vezetőjét, és felszólítani őket, hogy saját maguknak tesznek rossz szolgálatot, hogyha a legszigorúbb intézkedéseket ezen a vonalon nem foganatosítják. A tárgyi érveknek és intézkedéseknek a hatása elég hasznos lesz. Kéri a javaslatot most levenni a napirendről, s a már közösen elfogadott bankellenőrzést ne csak három bankra, hanem mindazokra a bankokra nézve terjesszék ki, amelyeket annakidején felsoroltak.

Szakasits Árpád államminiszter: azon az állásponton van, hogy az októberben hozott pártközi megállapodás már nem időszerű. Sürgősen meg kell ejteni azokat a végrehajtásokat, amik a legjobban megfelelnek. Ő sem ért egyet ezzel a javaslattal, mert szerinte is kevés a három bankhoz való ellenőrök kiküldése [sic!], mert nem látja biztosítottnak azokat a célokat, amelyek hozzá fűződnek.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: természetesen benne van tíz banknak állami ellenőrzés alá vételében is. A bankokra vonatkozó pártközi meg egyezést nehéz végrehajtani. Amikor az akkori javaslatot hozták, már egy kompromisszum volt, s pillanatnyilag jónak látszott. Most kiderült, hogy a három bank az, mely gazdasági életünkben, és a hároméves terv szempontjából [a] döntő szerepet játsza. Nem akarja megriasztani a tőkét általában, hanem a hároméves terv végrehajtásával gondolt erre a megoldásra, s meg voltak győződve róla, hogy ez a rendszabály az, amely a leghatékonyabban képviseli a végrehajtást, s a legtöbb eredményt hozná. Vannak, akik hajlanak a bankok államosítására, de lehetőleg úgy, hogy a tőke ne ijedjen meg. Pártjában is felmerült a tíz bank államosításának kérdése, de nem lehet olyan gyorsan nyélbe ütni, mint az ellenőrök kirendelését. Tudomásul veszi, hogy a pénzügyminiszter ad egy utasítást a bankoknak és a PK-nak.

Felkéri a pénzügyminisztert, hogy ilyen értelemben készítse elő a megfelelő javaslatot a Gazdasági Főtanács legközelebbi ülésére.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: az ellenőrök kirendelése a dolog lénye-

⁸⁴ A nagybankok államosításának szükségességét az MKP az 1947. május 9-én tartott pártközi értekezleten vetette fel, és még ugyanazon a napon beszélt erről Rákosi Mátyás az Angyal-földön tartott nagygyűlésen. A bejelentés a Szociáldemokrata Pártot is váratlanul érte, mivel az MKP a kérdés napirendre tűzéséről előzetesen a másik munkáspártot sem tájékoztatta. Ez érzékelhető Szakasits Árpád ezt követő felszólalásán is. (BALOGH, 1975, 458–459 és 592–593.)

[27] 176. 1947. május 16.

gét nem érinti. Igen nehéz lesz megakadályozni a túlkapasokat és visszaéléseket.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸⁵

71.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a Magyarországi Szovjet Javak vagyongazdálkodásával szemben fennálló kincstári tartozások kifizetése tárgyában.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: javasolja, hogy a tartozást ne pénz formájában egyenlítsük ki, hanem adjuk vissza a fát.

Minisztertanács a szovjet javak vagyongazdálkodásával szemben fennálló kincstári tartozások kiegyenlítését természetben való visszaadásban határozta el.⁸⁶

72.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát egyes közúti elleni perek felfüggesztése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁷

73.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát a mezőgazdasági vasutak helyreállításának és üzembe helyezésének előmozdítása tárgyában.

⁸⁵ Az 1947. május 27-én megtartott pártközi értekezlet mégis úgy határozott, hogy a bankokat ellenőrzés alá kell vonni. (PÁRTKÖZI ÉRT., 515–516.) A pénzügyminiszter erre vonatkozó rendelettervezetét másnap a GF, május 29-én pedig a minisztertanács is jóváhagyta. Lásd a [30] 179. sz. jkv. [40] napirendi pontját és jegyzetét.

⁸⁶ A 15 609/1947. KözlM V. fő. sz. előterjesztés 24 köbméter fa 1074 Ft-nyi ellenértékének kiegyenlítésére vonatkozott. Az egyébként jelentéktelen ügy azért került a minisztertanács elé, mert a 12 660/1946. ME sz. r. az állammal szembeni hasonló követelések kifizetését – további rendelkezésig – megtiltotta. Az előterjesztés szerint azonban „vitatható”, hogy „a rendelet a szövetkezett és társult hatalmakhoz tartozó Szovjetunióval szemben alkalmazást nyerhet-e”.

⁸⁷ A 8765/1947. KözlM I. 1. számú előterjesztés a közforgalmú vasútvállalatok, a kezelésükben álló közforgalmú gépjárművállalatok és a közforgalmú hajózási vállalatok ellen támasztott egyes követelések bejelentésének elrendelésére, és e követelések érvényesítésének korlátozására vonatkozott. Az előterjesztés utalt arra, hogy a front átvonulása utáni időszakban (ennek lezárultát a stabilizáció időpontjában, azaz 1946. július 28-ában jelölte meg) a közbiztonság fellazulása következtében napirenden voltak a vasúti lopások, a vagonok feltörése, kifosztása vagy megdezmálása. Ennek következtében az említett vállalatokra súlyos kártérítési kötelezettségek hárultak. Ezen a helyzeten akartak segíteni a kárigények felmérésével, és a károk valorizált értékének megállapításával, illetve a kártérítési igények érvényesítésének átmeneti felfüggesztésével. Lásd a 6270/1947. ME sz. rendeletet, MK május 30. 119–120. sz.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: ez a kérdés minisztériumával még nincs teljesen kitárgyalva, úgyhogy kéri a napirendről való levételt.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸⁸

74.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát az Erzsébet Távbeszélő Központ kapacitásának 1200 különvonallal való bővítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁹

75.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát az IBUSZ létszámának 20 fővel való emelése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁰

76.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Szentirmay János és társai csehszlovákiai kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹¹

77.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát Erdős László MEFTR főintéző útszámla-különbözetének kiutalása tárgyában.

---

⁸⁸ A 11 040/1947. KözlM I. 2. sz. előterjesztés a korábbi nagybirtokokhoz tartozó, de a föld-reform következtében lényegében gazdátlanul vált gazdasági vasutaknak a Mezőgazdasági Vasutak Igazgatósága elnevezéssel létrehozandó, és a Közlekedésügyi miniszter felügyelete alá rendelő országos hatáskörű szerv irányítása alatt való újjászervezését és hasznosítását kezdeményezte.

⁸⁹ A 216 765/1947. KözlM IV. fő. 2. üo. sz. előterjesztés szerint az Erzsébet Távbeszélő Központ befogadóképessége 8000 különvonal volt, a hozzá bekapcsolt állomások száma pedig 5600. A megengedhető maximális 80%-os megterhelés eléréséig elvileg még rendelkezésre állt 1200 vonal. A telefonálási szokások átalakulása és a nagy forgalmú hivatali és vállalati állomások számának rendkívüli emelkedése miatt azonban napközben már ebben az időszakban is forgalmi torlódások keletkeztek. A fejlesztést egyébként már 1942-ben elhatározták, és a berendezések egy részét le is gyártatták. Ezek figyelembevételével a beruházás költsége az előterjesztés szerint 1 498 000 Ft-ot tett ki.

⁹⁰ A 2143/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés az IBUSZ létszámának emelését a vállalatnak a gazdasági viszonyok normalizálódása folytán bekövetkezett fejlődésével indokolta. Előzőleg – olvasható az előterjesztésben – a vállalatnál a Közérdekeltiségek Felügyelő Hatósága vizsgálatot tartott, és indokoltnak tartotta a létszámemelést.

⁹¹ A 4626/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés a kiküldetést a lakosságcserevel összefüggő szállítási kérdések tárgyalásával indokolta.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

78.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a Prágában tartandó kocsicserelési konferenciára hat-hét ember kiküldetése tárgyában. A neveket még nem tudja felsorolni, csak a kiküldetéshez kéri az elvi hozzájárulást.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

79.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: a passai amerikai bizottság öt tisztje részére a folyamórségi hajók kiadásával kapcsolatban költségmegtérítést kíván eszközölni. Kéri ennek tudomásulvételét.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

80.

[Mihályfi] *Tájékoztatásügyi miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹²

81.

[Mihályfi] *Tájékoztatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Bohos János gépkocsivezető alkalmaztatása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

82.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Sipos Lajos min. o. tanácsos kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹³

---

⁹² A napirendről levett 2699/1947. sz. előterjesztés MTI-tudósítóknak 15–17 jelentősebb fővárosba történő kiküldéséhez havi 80 000 Ft. rendkívüli hitel engedélyezését kérte. Az állami támogatás ellenében a miniszter a kiküldendő tudósítókat a Tájékoztatásügyi Minisztérium információs és propaganda munkájába is be kívánta kapcsolni. A magyar propaganda külföldi kiépítése ugyanis a háború befejezése után két évvel – folytatódott az indoklás – csak megfelelő személyzettel lehetséges. A jegyzőkönyv mellett, előterjesztések között megtalálható a külügyminiszter egy korábbi, 1947. április 1-jén keltezett előterjesztése is, amely a tudósítóknak a külügyi szolgálathoz kapcsolódó működtetését javasolta.

Erről a kérdésről egyébként az igazságügyminiszter napirenden kívüli felvetése folytán már a március 27-ei ülésén is vitát folytatott a kormány ([20] 169. sz. jkv. 3. napirendi pont). A javaslatot a minisztertanács végül egy hónappal később, a Dinnyés-kormány idején fogadta el. Lásd: DL MT. JKV., a [3] 183. sz. jkv. 104. napirendi pontját.

⁹³ Az 1120/1947. ÉKM eln. számú előterjesztés szerint dr. Sipos Lajos (1902–?) államtudomá-

83.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Antalfy Gyuláné I. o. irodatisztté való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Antalfy Gyulánénak I. osztályú irodatisztté való kinevezéséhez hozzájárult.

84.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi, azzal, hogy egy héten belül újból minisztertanács elé fogja hozni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹⁴

85.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát 25 rendszeres állás szervezése tárgyában, a népjóléti tárca hadigondozás címénél.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹⁵

86.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát egészségügyi intézményeknél megüresedett orvosi és segédszemélyzeti állások ideiglenes betöltése tárgyában.

Szakasits Árpád államminiszter: kéri egy hétre elhalasztani ezt az előterjesztést.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjesztését a napirendről leveszi.

---

nyi és jogtudori oklevéllel rendelkezett. 1945. novemberétől dolgozott az Újjáépítési Minisztériumban, mint az Elnöki osztály vezetőjének helyettese. 1946. augusztusában szolgálattételre a Miniszterelnökségre rendelték, ahol a B-listázások revíziójára létesített bizottság ügyviteli munkálatait irányította. 1946. januárjában e mellett a Közalkalmazottak Szabad Szakszervezete alelnökévé is megválasztották. A javaslat az V. fizetési osztályba miniszteri tanácsossá történő kinevezésére vonatkozott. (A jegyzőkönyvben akkori tényleges besorolását tüntették fel.)

⁹⁴ A napirendről levett előterjesztés a magánjogi szolgálati viszony alapján járó nyugdíjak, valamint a vállalati nyugdíjpénztárakkal kapcsolatos egyes kérdések átmeneti szabályozásáról szólt. Lásd a [28] 177. sz. jkv. [50] napirendi pontját.

⁹⁵ A népjóléti miniszter szám nélküli előterjesztése többek között a következő indoklást tartalmazta: „A felsorolt rendszeres állásokra feltétlenül szükségem van, mert egyrészt tárcám ügyköre bővült, minthogy 1946. évi július hó 1. napján a Honvédelmi Minisztériumtól, illetve a Magyar Vöröskeresztől a hadifogolygondozás hatósági feladatát át kellett vennem, másrészt mert a IV. (hadigondozási) főosztályom ügykörének ellátása – a hadifogságból nagyrészt betegen, vagy csonkoltan hazatérők gondozásba vétele folytán – az amúgy is kis számú kinevezett tisztviselőimre súlyos feladatokat ró, és őket az egyre nagyobb mértékben szaporodó ügyek, a hadigondozottak és ezek hozzátartozóinak szociális gondozása továbbra is – hosszú évtizedeken keresztül – nagy feladat elé állítják. Hangsúlyozni kívánom, hogy a hadigondozás ügykörét a múltban több száz tisztviselő látta el, ma pedig, annak ellenére, hogy az ügykör állandóan bővül, csak 96 kinevezett tisztviselő látja el.”

[27] 176. 1947. május 16.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹⁶

87.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 4. sorszám alatt szereplő előterjesztését a honvédelmi miniszter kérésére a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹⁷

88.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Vilmon Gyula IV. fizetési osztályba való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Vilmon Gyulának a IV. fizetési osztályba való kinevezéséhez hozzájárult.⁹⁸

89.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát az OTBA központi rendelőintézeti segédszemélyzet nem rendszeres létszámába, ideiglenes minőségű tiszteletdíjas munkaerők alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

90.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát Kerényi Károlynak II. o. főtanácsossá való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Kerényi Károlynak II. o. főtanácsossá való kinevezéséhez hozzájárult.⁹⁹

91.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát Horváth Magdolna és Magyar Terézia tiszteletdíjas alkalmazása tárgyában.

---

⁹⁶ Lásd a [28] 177. sz. jkv. [53] napirendi pontját.

⁹⁷ A napirendről levett 164 749/1947. NM V. sz. előterjesztés tárgya dr. Bakonyi István szociális felügyelő tisztiorvosi kinevezésére vonatkozott. A honvédelmi miniszter észrevétele nem ismeretes. A minisztertanács a továbbiakban a javaslatról nem tárgyalt.

⁹⁸ A 166 188/1947. NM V. sz. előterjesztés szerint *dr. Vilmon Gyula* (1897–?) orvosi oklevelét 1927-ben szerezte meg, 1930-ban nyert tisztiorvosi képesítést. Ezt követően különböző megyékben és városokban töltött be tiszti főorvosi tisztséget. 1943-ban közegészségügyi főfelügyelővé nevezték ki, és a Belügyminisztériumba osztották be. 1945 után a Népjóléti Minisztérium V. Egészségügyi igazgatási főosztályát vezette.

⁹⁹ A 6137/1947. NM eln. sz. előterjesztés szerint *Kerényi Károly* a szegedi állami gyermekmenhelynél segédhivatali igazgatóként teljesített szolgálatot.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

92.

[Molnár] Népjóléti miniszter: előterjeszti javaslatát a pestszentlőrinci és sashalmi állami lakótelepi gondnoksági alkalmazottak végleges létszámának megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

93.

[Molnár] Népjóléti miniszter: előterjeszti javaslatát a szombathelyi köz-kórház gyermekgyógyász főorvosi állásának dr. Pomothy Rudolf szakorvossal való végleges betöltése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰⁰

94.

[Molnár] Népjóléti miniszter: előterjeszti javaslatát romániai gyermekek magyarországi üdültetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰¹

95.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: bejelentés érkezett Eröss János közellátásügyi minisztertől, hogy mintegy kétheti, a fővárostól távoli gyógykezelésre szorul. Javasolja helyetteseként Bárányos Károly földművelésügyi minisztert kijelölni.

[Nyárádi] Pénzügyminiszter: Moszkvában tartózkodása idejére, helyettesítésére szintén Bárányos Károly földművelésügyi minisztert kéri fel.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

Minisztertanács délután ½4 órakor ért véget.

---

¹⁰⁰ A 204 006/1947. NM VIII. sz. előterjesztés a kinevezendőre vonatkozó érdemi adatot nem tartalmaz. A jegyzőkönyvben „Pemethy” névalak szerepel, amit az előterjesztésben írt névalaknak megfelelően javítottunk.

¹⁰¹ A 87 429/1947. NM III/3. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a román kormány 1946-ban, a legsúlyosabb infláció idején 1000 magyar gyermeket üdültetett Romániában. Ennek viszonzásaként 1500 romániai (750 magyar és 750 román anyanyelvű) gyermeket kívánt meghívni a június 1-től július 31-ig terjedő időszakra. Az akció költségeinek fedezésére 600 000 Ft-ot ígnyelt.

K. m. f.

Bojta Béla
Rákosi

Gévelt tisztázat az ülést vezető Rákosi Mátyásnak és a minisztertanács jegyzőjének sajátkezű aláírásával.

A miniszterek és az államtitkárok az első oldalon, a jelen voltak felsorolásánál látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet, de ezek között nem szerepel Szakasits Árpád, Gyöngyösi János, Rajk László, Nyárádi Miklós, Bán Antal, Ries István, Mátéffy Géza, Mihályfi Ernő és Balogh István aláírása. Nem szerepel a jelen voltak felsorolásában a kormány tagjai közül Dobi István neve, és ugyancsak hiányzik Vas Zoltán államtitkár neve és aláírása sem, bár jelen volt az ülésen és fel is szólalt.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható az 1–16, 18–26, 28–31, 33–35, 37–59, 61–67, 69, 71–77, 80–94. sz. napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

A [27] 176. sz. jkv. a) melléklete a 8. napirendi ponthoz

Külügyminisztérium
41 932/4.–1947.

Tárgy: Letelepedési, hajózási és kereskedelmi keretszerződés kötése Romániával

Minisztertanácsi előterjesztés

I.

Tisztelettel arra kérem a Minisztertanácsot, hogy a román kormány által a Bukarestben tárgyaló magyar kormánybizottság útján¹⁰² hozzánk intézett arra a kérdésre, hogy a Sinaiában 1931. augusztus 12-én kelt magyar–román letelepedési, kereskedelmi és hajózási egyezmény pótlásául hajlandók vagyunk-e Romániával hasonló tárgyú új keretegyezmény létesítésének előkészítése céljából tárgyalásokba bocsátkozni, magyar részről oly értelmű válasz adassék, hogy a magyar kormány a két ország közötti háborús állapotnak a magyar békeszerződés 8. és a román békeszerződés 8. cikke értelmében történő megszűnésével a Magyarország és Románia között, és a háborús állapot alatt hatályukban felfüggesztett nemzetközi egyezményeket minden külön megegyezés nélkül továbbra is alkalmazandónak tekinti, figyelemmel arra, hogy a magyar békeszerződés 10. pontja és a román békeszerződés 10. cikke csak a Szövetséges és Társult Hatalmaknak tartja fenn a jogot arra, hogy a kétoldalú szerződések érvényben tartása vagy felújítása kérdésében egyoldalúlag tegyenek nyilatkozatot, és azok hatályon kívül helyezését kinyilatkoztassák. A magyar kormány mindazonáltal nem kíván

¹⁰² Lásd a [6] 155. sz. jkv. 18. napirendi pontját és jegyzetét, valamint a [18] 167. sz. jkv. 40. napirendi pontját.

elzárkózni az elől, hogy a Sinaiban 1931. évi augusztus hó 12-én kelt letelepedési, kereskedelmi és hajózási egyezményvel való helyettesítése céljából [sic!] a két állam kiküldöttei között tárgyalások induljanak, és pedig annak a vezérelvnek a szem előtt tartásával, hogy a sinaiai egyezményben foglalt alapelvek, különösen pedig az egyezmény mellékletét képező titkos jegyzőkönyvben a magyar állampolgárságú örökösök részére az általuk Romániában örökölt mezőgazdasági ingatlanoknak szabadkézből való értékesítése tekintetében biztosított jogok az új egyezménybe is átvétessenek, és addig is, amíg az új egyezmény hatályba lép, a Magyarország és Románia közötti viszonylatban a sinaiai egyezményben foglalt rendelkezések, valamint azok a rendelkezések, amelyek a már megszerzett ingatlanok további megtartását a magyar állampolgárok részére biztosították, továbbra is alkalmaztassanak, és ezzel kapcsolatban biztosítottassanak azoknak a volt román állampolgároknak jogai is, akik az időközben bekövetkezett változások folytán magyar állampolgárokká váltak.

II.

Magyar szempontból különösen fontossággal bír a sinaiai letelepedési, kereskedelmi és hajózási egyezmény kiegészítő részét képező titkos jegyzőkönyv, amely a magyar állampolgárok részére azt a jogot biztosítja, hogy az általuk Romániában örökölt mezőgazdasági ingatlanokat a hagyaték megnyitától számított 6 év alatt szabadkézből értékesíthetik. Ennek a rendelkezésnek az alapján a két háború közötti időszakban több ezer magyar állampolgár mezőgazdasági ingatlanát sikerült a román alkotmánytörvény alapján fogatosítható elkobzás alól mentesíteni. Az általános rendelkezések szerint ugyanis a külföldiek Romániában nem szerezhettek még öröklés útján sem mezőgazdasági ingatlanokat.

A román alkotmánytörvény szövegét időközben akként módosították, hogy Romániában mezőgazdasági ingatlanokat csak román állampolgárok birtokolhatnak. Ezt a rendelkezést azonban nem alkalmazták azokra a mezőgazdasági ingatlanokra, amelyeknek megszerzése még a román uralom előtt történt. Az eredeti tulajdonos elhalálózása esetén pedig a titkos jegyzőkönyv alapján a magyar állampolgárságú örökösöknek a fentiek szerinti megfelelő határidő állott rendelkezésükre az ingatlanok szabadkézből való értékesítésére. Magyar részről fontos érdekek fűződnek ahhoz, hogy ezek a jogosítványok a magyar állampolgárok részére továbbra is biztosítottassanak, illetőleg kiterjesztessenek azokra a személyekre is, akik a szerzés idején román állampolgárok voltak, és az időközben bekövetkezett közjogi változások és beálló helyváltoztatások folytán román felfogás szerint magyar állampolgárokká váltak. A bukaresti misszió jelentése szerint ezen szerződés megkötése a CASBI alól felszabadított magyar érdekeltségek részére a legtöbb kedvezmény elvét biztosítaná.¹⁰³

¹⁰³ Ugyanazon a napon, amikor a minisztertanács az előterjesztést elfogadta, Bukarestben

[27] 176. 1947. május 16.

Bár szakszempontról esetleges aggályok merülhetnek fel atekintetben, hogy ilyen végleges jellegű keretszerződés megkötésének előfeltételei már ez idő szerint is adva vannak, a román részről tett javaslatnak elfogadása elől az adott helyzetben nem zárkozhatunk el, mivel a sinaiai egyezmény megújításához a fentiek szerint mezőgazdasági ingatlanok birtoklása szempontjából virtuális érdekek fűződnek, és az abban foglalt biztosítékok szükségesnek mutatkozó kiterjesztését is csak egy ilyen általános jellegű szerződés keretében remélhetjük elérni. Figyelemmel arra, hogy a szerződés tárgyalása előreláthatóan amúgy is hosszabb időt fog igénybe venni, minden remény megvan arra, hogy időközben egyes, ma még nem tisztázható kérdések (pl. hajózás, letelepedés, szabad forgalom stb.) végleges rendezésének előfeltételei időközben bekövetkeznek.

Budapest, 1947. május hó 12-én.

Géppel írt, stencil eljárással sokszorosított, aláírás nélküli tisztázat.

A [27] 176. sz. jkv. b) melléklete a 9. napirendi ponthoz

[Törvényjavaslat a párizsi békeszerződés becikkelyezésére]

Külügyminisztérium

103 143/10.a.

1947.

Minisztertanácsi előterjesztés

I.

Tisztelettel arra kérem a Minisztertanácsot, méltóztassék hozzájárulni ahhoz, hogy a Párizsban 1947. évi február hó 10-én aláírt békeszerződésnek az ország törvényei közé való becikkelyezése, valamint az annak végrehajtása céljából a Nemzetgyűlés által a minisztériumnak adandó felhatalmazás tárgyában a mellékelt törvényjavaslatot a Nemzetgyűlésnek benyújthassam.

II.

A magyar békeszerződést az 1947: VII. tc. 1. §-ában foglalt felhatalmazás értelmében a Köztársaság Elnöke által részemre adott meghatalmazás alap-

---

aláírták a két kormány tárgyalódelegációja között a CASBI igazgatás alatt álló magyar javak zár alóli feloldásával kapcsolatos megállapodást rögzítő jegyzőkönyvet. Az ehhez csatolt „Bizalmas záradék” a következőket tartalmazta: „A román kormány kijelenti, hogy jóakarattal fogja elbírálni azoknak a magyar állampolgároknak a helyzetét, akiknek mezőgazdasági ingatlanát a CASBI zár alóli feloldották, és lehetőséget fog nyújtani nekik, hogy ezeknek az ingatlanoknak az ellenértékét megkaphassák, a zár alóli való feloldástól számított hat évi határidőt állapítva meg, hogy ez alatt az idő alatt az elidegenítés méltányos feltételek mellett történhessék.” (MOL XIX-A-1-j-1947-XXXVII-6949.)

ján Párizsban 1947. évi február hó 10. napján aláírtam. A békeszerződés az annak 42. cikkében foglalt rendelkezés szerint azonnal életbe fog lépni, amint a Szocialista Szovjet Köztársaságok Szövetsége, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyság és az Egyesült Államok a megerősítő okiratokat letették. Az életbelépés tehát nincsen függővé téve a Magyarország részéről való megerősítéstől. Mindazonáltal a békeszerződés a fentebb hivatkozott cikkéből kitűnően Magyarország részéről is megerősítendő. Az alkotmányos szokásoknak megfelelőleg a békeszerződést a megerősítő okirat kiállítása előtt törvénybecikkelyezés végett a törvényhozás elé kell terjeszteni. Ez egyébként avégből is szükséges, hogy a békeszerződésben foglalt rendelkezések Magyarországon törvényerőre emeltessenek. A törvényjavaslat 4. §-a a békeszerződés végrehajtása céljából a minisztériumnak adandó felhatalmazás iránt is intézkedést tartalmaz. Ez a felhatalmazás az 1946: XVI. törvénycikkből a Magyar Köztársaság kormánya részére rendeletek kibocsátására adott, és időközben több ízben meghosszabbított felhatalmazástól függetlenül adatnék meg, és általános kormányváltozás esetére is érintetlen maradna.¹⁰⁴

Budapest, 1947. április 26. napján.

Géppel írt, aláírás nélküli tisztázati másodlata.

A [27] 176. sz. jkv. c) melléklete a 69. napirendi ponthoz

[Pénzügyminisztérium]

82 361/1947.

IV. a.

Minisztertanácsi előterjesztés

A Potsdami egyezményrel kapcsolatban felmerült kérdések megtárgyalására Moszkvába kiküldött bizottság tárgyalási anyaga¹⁰⁵

I.

A t. Minisztertanács a folyó hó 1-jén hozzájárult ahhoz, hogy a Potsdami Egyezményrel kapcsolatban felmerült kérdések megtárgyalása végett a szov-

¹⁰⁴ A felhatalmazás hatálya a tervezet és a kihirdetett törvény szövege szerint egyaránt 1948. december 31-ig terjedt.

¹⁰⁵ Az előterjesztés stencil eljárással sokszorosított, rövidített változata megtalálható a jegyzőkönyv mellett a pénzügyminiszter előterjesztései között. Ez a szöveg nem tartalmazza a Pénzügyminisztérium eredeti ügyiratában található, Vásárhelyi István államtitkár által kiadományozott tervezet első részét, amely a szovjet és a magyar fél közötti vitatott kérdéseket részletesebben ismertette. Miután a minisztertanács elé került szöveg több utalást tartalmaz a csak a fogalmazványban található első részre, ezért az előterjesztést a fogalmazvány alapján közöljük.

jet kormány meghívására egy bizottsággal Moszkvába utazzam. A tárgyalásokon szóba kerülő kérdésekről a következőkben van szerencsém a t. Minisztertanácsot tájékoztatni:

A tárgyalások anyaga 2 csoportra osztható, éspedig

- 1) a magyarországi német vagyon átadásának egyes, még függő kérdéseire,
- 2) a már átadott német vagyonnal kapcsolatos kérdésekre.

Az 1) alattinál, tehát a német vagyon átadásának függő kérdéseinél

a) a passzívák kérdése és

b) a német követelések összecszerúségének kérdése vár megoldásra.

a) A passzívák kérdésének lényege az, hogy a Szovjetunió az 50%-os, vagy ennél nagyobb hányadot képező német érdekeltség alapján átvett vagyonnal kapcsolatban a passzívákat nem hajlandó átvenni, s olyan rendelet kibocsátását kéri, amely az említett vagyon passzíváit törli. Ezzel a kívánsággal összefüggésben adatbejelentés rendeltetett el, amelynek eredménye szerint mintegy 500 millió Ft passzíváról van szó. Ebből 120 millió Ft szolgálati illetmény és nyugdíj.

b) A német követelések kérdésének megoldását a követelések összegében a szovjet és a magyar álláspont között mutatkozó igen nagy eltérés teszi nehezzé. Nevezetesen ezen a címen a Szovjetunió kerekén 2300 millió Ft-ot követel, amivel szemben a magyar jogi álláspont szerint csak 40 millió Ft lenne elismerhető. Az eltérés egyik oka az, hogy a Szovjetunió a márkában fennálló követeléseket 1 márka = 3 Ft 07 fillérrel kívánja átszámítani, ami egyezik a márka és a dollár békebeli árfolyamának megfelelően adódó átszámítási kulccsal. Ezzel szemben a magyar álláspont szerint 1 márka legfeljebb 25 fillérrel vehető számításba, figyelemmel arra, hogy ha a német követelések átértékeléséről egyáltalában szó lehet átértékelésnek – figyelemmel a Fegyverszüneti Egyezménynek a német vagyonok megőrzését elrendelő 8. cikkére – a legtágabb értelmezés szerint is legfeljebb az 1945. január 20-i érték szerint van helye. A pengőre szóló német követeléseknél maga a Szovjetunió helyezkedett erre az álláspontra, s ennek az álláspontnak a honorálásával az ilyen követelések 92 pengő = 1 dollár, vagyis 100 pengő = 12 Ft 63 fillér kulcs alapján számíthatnak át. Ha a márkát a pengőegyenértéken keresztül számítjuk át mai forintértékre, úgy ezen az alapon 1 márkát valójában 21 fillérrel kellene értékelni, s csak a megegyezés szándéka vezette az eddigi tárgyalások során a magyar tárgyaló feleket, amikor a 25 fillérrel leendő átszámítást felajánlották.

Az eltérés másik oka az, hogy a Szovjetunió a Dunai Repülőgépgyár és a Magyar Waggongyár tartozásaiból nem von le olyan, igen jelentős összegű tételeket, amelyek nem tekinthetők német hitelezővel szemben fennálló tartozásnak, illetőleg amelyekkel az említett vállalatok és a német megrendelők között kötött szerződés értelmében a tartozás összegét a magyar álláspont szerint csökkenteni lehet.

Nevezetesen a Dunai Repülőgépgyárnál

a Szovjetunió által követelt egyik tételt, 98,5 millió pengőt (13 millió Ft-ot)

a magyar kincstár bocsátotta az 1944. június 2-i megállapodás értelmében a Reichsluftfahrtministerium rendelkezésére a Magyar Nemzeti Banknál nyitott „Sonderkonto” „K” számlán, s innen kapta azt a Dunai Repülőgépgyár. Ennél a tételnél tehát nem lehet szó német követelésről;

49,6 millió márkát a magyar álláspont szerint a miatt kell levonni, mert a Reichsluftfahrtministerium a jóváírt előlegekből ezt az összeget visszahívta, úgyhogy ezt a Dunai Repülőgépgyár nem vette igénybe; ez az összeg tehát nem is tekinthető német követelésnek; a szovjet vélemény ezzel szemben az, hogy ez a tétel Németországgal szemben fennálló magyar követelés, amelyről Magyarország a békeszerződésben lemondott;

49 millió márka levonásának az a jogalapja, hogy ez az összeg olyan beruházási költség, amelyet a Dunai Repülőgépgyár az általa szállítandó gyártmányok árában jogosult volt felszámítani; a felszámításra azonban, a termelésnek a gyáron kívül álló okból történt megszüntetése folytán, nem volt teljes mértékben lehetőség; a még el nem számolt beruházási költségeket erre az esetre a Reichsluftfahrtministerium lett volna köteles a repülőgépek megrendelésére vonatkozóan kötött szerződés szerint megtéríteni; szovjet részről a levonást azzal az indoklással ellenzik, hogy az ilyen beruházási költségek megtérítésére nézve a megrendelő Reichsluftfahrtministeriummal külön megállapodást kellett volna kötni;

116,3 millió márkával amiatt csökkentendő a tartozás, mert a Dunai Repülőgépgyár ily értékű nyersanyagot és félgyártmányt szállított ki tengelyen a megrendelőnek, mégpedig a Reichsluftfahrtministerium részéről állandó felügyeletet gyakorló Bauaufsicht utasítására; ennek folytán ez az összeg annyival inkább levonandó a tartozás összegéből, mert a nyersanyag és félgyártmány kiszállítására a gyárnak még saját választása alapján is joga lett volna; szovjet részről a kiszállítást a gyár kiürítésével hozzák kapcsolatba, s emiatt sem a kiszállítás szerződésszerű voltát, sem a levonás jogosságát nem ismerik el;

33,5 márka levonására az ad alapot, hogy a háborús kockázat meghatározott hányadban a megrendelő Reichsluftfahrtministeriumot terhelte a munkában lévő, továbbá a kész, de még át nem vett repülőgépekre, valamint az ezekhez szállított összes anyagokra vonatkozóan; szovjet részről nem ismerik el a bombakár címén felszámított szóban lévő összeg helyességét, utóbb azonban hozzájárultak ahhoz, hogy szakértői vizsgálat állapítsa meg a bombakár összegét.

A most említett négy márkatétel címén jelentkező különbözet 248,4 millió márka (vagyis a szovjet részről kívánt márka-átszámítási kulcs szerint 762 millió Ft, a magyar átszámítási kulcs szerint 62 millió Ft).

A Magyar Waggongyárnál ugyanilyen viták miatt nem jöhetett létre meg egyezés

23,2 millió márka visszahívott előlegre,

10,3 millió márka le nem írt beruházási hozzájárulásra, és

11,7 millió márka bombakárra vonatkozóan;

ezen felül szovjet részről nem ismerték el igazoltnak 18,5 millió márka értékű repülőgép kiszállítását, míg a magyar álláspont szerint erre kellő bizonyítékok állnak rendelkezésre.

Ezeknek a tételeknek alapján 63,7 millió márka különbség van a szovjet részről követelt és a magyar részről elismert összeg között, ami a márka-át-számítási kulcsok különbözősége szerint 194 millió, illetőleg 16 millió Ft.

A tárgyalási anyag 2. alatti csoportjával, tehát a német vagyonnal kapcsolatban a nagyobb fontosságú kérdések a következők:

a) A szovjet, valamint a szovjet–magyar vegyesvállalatok az inflációs időben a kincstár részére különböző, főként jóvátételi szállításokat teljesítettek. Ezek ellenértékének kiegyenlítésére a Szovjetunió hajlandó ugyan elfogadni azt az összeget, amely az állam inflációs tartozásainak kiegyenlítését szabályozó, később kibocsátandó rendelet értelmében járni fog, de kifejezte azt a kívánságát, hogy ezen összeg és a szállítások mai forintáron számított ellenértéke (kb. 35 millió Ft) közötti különbség a vállalatok részére államszegélyként folyósíttassék. Ennek a kívánságnak a teljesítése – egyes szovjet vállalatok súlyos helyzetére és a helyzetük javításához fűződő magyar érdekekre tekintettel – a Merkulov tábornok úrral folytatott tárgyalások során kilátásba helyeztetett azzal, hogy az államszegély folyósítására csak a megszállási és a SZEB-költségek megszűnése után, havi 5 millió Ft-os részletekben kerülhet sor.

b) A magyar kormány 5 szovjet–magyar vegyes társaság részére adó- és illetékmentességet biztosított,¹⁰⁶ amit iparfejlesztési szempontok tettek indokolttá. Ezt követően a Szovjetunió azt a kívánságát fejezte ki, hogy a részére átadott vállalatok és a vegyesvállalatok a bevezetni szándékolt vagyondézsma alól mentesíttessenek, mivel a vagyondézsmaival való megterhelésük a békeszerződés szempontjából kifogásolható; ugyanezen az alapon kívánta továbbá, hogy a neki átadott német vagyon az 1947. évi vagyoadó alól mentesíttessék.

A békeszerződés 26. cikkének 7. pontjában foglalt, és a fenti kívánságok elbírálásánál irányadó rendelkezés szerint az Egyesült Nemzetek és azok javai mentesek minden olyan rendkívüli adó, dézsma vagy közteher alól, amelyet a magyar kormány a Fegyverszüneti Egyezmény kelte és a békeszerződés életbelépése között rótt ki a háború költségeinek fedezése céljából. A most idézett rendelkezés alá eső vagyonnak azonban kizárólag az minősül, ami már a Fegyverszüneti Egyezmény aláírásakor s még a békeszerződés hatálybalépésekor is az Egyesült Nemzeteké vagy azok állampolgáraié volt; ezzel szemben az Egyesült Nemzetek közé tartozó ország háború utáni szerzése, tehát pl. a Potsdami Egyezmény alapján átadott német vagyon nem minősíthető ilyennek. De, még ha nem ez volna a jogi helyzet, akkor is csak a békeszerződés hatálybalépéséig kivetett vagyondézsma-ra vonatkoznék a mentesség. – A vagyoadó viszont, céljánál fogva, nem tekinthető a béke-

¹⁰⁶ Lásd a [22] 171. sz. jkv. 19. napirendi pontját.

szerződés 26. cikk 7. pontja alá esőnek, s emiatt az ezzel kapcsolatos kívánság teljesítése annál inkább veszélyes, mert precedensül szolgálhatna hasonló kérelmek más oldalról való előterjesztésére.

c) A szovjet és a szovjet–magyar vegyesvállalatok anyag-, hitel és devizaelátása tekintetében a Szovjetunió a magyar vállalatokkal azonos elbánást kért; ez a kérés indokolt mindazokban az esetekben, amikor a szóban lévő vállalatoknál megvannak mindazok a feltételek, amelyek az azonos szakmában működő magyar vállalatoknál fennforognak (tehát pl. szövetkezetnek biztosított kedvezményre nem tarthat igényt egy nem szövetkezetként működő szovjet vagy vegyesvállalat.

d) kérte a Szovjetunió annak lehetővé tételét, hogy a szovjet és a vegyes vállalatok osztalékából öt megillető részt transzferálhassa. Ezzel kapcsolatban kérte továbbá az öt megillető osztalék és nyereség adómentességét, osztalékélesztő transzferálását, a transzfer céljára szabad valuta rendelkezésre bocsátását és a szóban lévő vállalatok mentesítését az osztalék mértékét korlátozó rendelkezések alól.

E kívánság kapcsán a Szovjetunió hivatkozik az 1945. évi szovjet–magyar gazdasági egyezmény 5. szakaszára. Ebben kilátásba helyeztetett, hogy a magyar kormány lehetővé teszi az egyezmény hatálya alatt keletkezett szovjet–magyar vegyesvállalatok osztalékának transzferálását, azzal, hogy az osztalékra vonatkozó elszámolást „a megkötendő pénzügyi és kereskedelmi egyezmények értelmében időszakonként (évenként) lehet megvalósítani, figyelembe véve Magyarország exportlehetőségeit, valamint fizetési mérlegének helyzetét abban az időpontban, amelyben az egyes egyezményeket megkötik.” Az egyezményben ezek szerint csak a szovjet–magyar vegyesvállalatokról volt szó, a kizárólag szovjet érdekeltségű vállalatokról azonban nem.

II.

A főbb kérdéseknek a fentiekben történt ismertetése után¹⁰⁷ a következő kérdésekben kérem a t. Minisztertanács állásfoglalását:

1) Az előadottak szerint a Szovjetunió több esetben a békeszerződésre alapítja követelését. Nevezetesen a Dunai Repülőgépgyárnál és a Magyar Wagongyárnál azzal az indokolással nem ismerte el az egyik levonási tétel érvényesítését, hogy az német adóssal szemben fennálló követelés, amelyről Magyarország a békeszerződés 20. cikkében lemondott. A békeszerződés 26. cikkének 7. pontja alapján pedig arra az álláspontra helyezkedett, hogy az átadott német vagyon nem vonható vagyondézsma alá.

A Szovjetuniónak a békeszerződésre való hivatkozása folytán felmerül az a kérdés, vajon jogosult-e a magyar kormány még ma is a békeszerződés rendelkezéseinek figyelmen kívül hagyása mellett tárgyalni a német vagyon átadásáról, vagy pedig csak azokat a vagyontárgyakat adhatja át, amelyeket

¹⁰⁷ A sokszorosított előterjesztés a mondatnak eddig tartó első felét nem tartalmazza. Csak az ezt követő részt terjesztették a minisztertanács elé.

a németországi Szövetséges Ellenőrző Tanács a Szovjetunióra átruház. A békeszerződés 28. cikke szerint ugyanis a Szovjetuniónak arra a Magyarországon lévő német vagyona van joga, amelyet a németországi Ellenőrző Tanács reá átruház.

Ezzel kapcsolatban rámutatok arra, hogy a Potsdami Egyezmény végrehajtására a magyar felfogás szerint az adta a jogalapot, hogy a német vagyonról a német vagyon szuverenitásának hiányában a német állam főhatalmát gyakorló nagyhatalmak voltak jogosultak rendelkezni, s így a német vagyon harmadik személyek részére való átadását is elhatározni. Az még így is vitás volt, hogy a Potsdami Egyezmény már a német vagyon tényleges átadását rendelte-e el, vagy pedig az Egyezményt csak egy arra vonatkozó előszerződésnek kell-e tekinteni, hogy a német javak átruházása később fog megtörténni.¹⁰⁸

A magyar kormány által követendő eljárás tekintetében mindenesetre az a jegyzék volt irányadó, amelyet 1945. szeptember 14-én a három nagyhatalmat képviselő Szövetséges Ellenőrző Bizottság intézett hozzá, s amely szerint a berlini háromhatalmi értekezleten elhatározott, hogy *minden* Magyarországon lévő német vállalat, részvény, betét és egyéb aktíva a Szovjetunió tulajdonába megy át. Egyben felhívta a Szövetséges Ellenőrző Bizottság a jegyzékben a magyar kormányt arra, hogy végezze el azt a jogi szabályozást, amely a jegyzék mellékletében felsorolt vállalatok és társaságok német részvényei és aktívái tulajdonjogának a Szovjetunióra való átruházásával kapcsolatban szükséges.

Mint hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság jegyzékét a Potsdami Egyezmény hiteles magyarázatának kellett tekinteni, a jegyzékben foglalt felhívás teljesítése elől a magyar kormány a dolog természeténél fogva nem térhetett ki.

A mai helyzetben azonban, amely a békeszerződés aláírása folytán átmenet a fegyverszüneti és a békeállapot között, nem lehet figyelmen kívül hagyni azt az eltérést, amely a Szövetséges Ellenőrző Bizottságnak a fentebbiekben ismertetett álláspontja és a nagyhatalmaknak a békeszerződés 28. cikkében kifejezett elhatározása között fennáll.¹⁰⁹ Ennek folytán eldöntendő, vajon nem kell-e már most a békeszerződés 28. cikkében foglalt rendelkezést irányadónak tekinteni, figyelembe véve a Szovjetunió a békeszerződésre történt hivatkozását is. Megfontolandó volna esetleg olyan álláspont elfoglalása, amely szerint olyan esetekben, amikor akár a vagyon német volta, akár a vagyon fogalmi körének értelmezése, akár valamely egyéb kérdés (pl. az átadás módja) vitás, a döntést fenn kell tartani a németországi Szövetséges Ellenőrző Tanácsnak, mint a német vagyon átadása felett dönteni hivatott szervnek.

Amennyiben a t. Minisztertanács a tárgyalásoknak az eddigi jogalapon,

¹⁰⁸ Ez a bekezdés, valamint a következő bekezdés második mondata csak a fogalmazványban szerepel.

¹⁰⁹ Lásd a jegyzőkönyv szövegéhez fűzött ezzel kapcsolatos jegyzetet.

tehát a békeszerződés rendelkezéseire való tekintet nélkül való folytatását határozza el,

2) méltóztassék állást foglalni abban a kérdésben, hogy eltérhetünk-e attól az eddigi állásponttól, amely szerint a német vagyon a passzívákkal együtt száll át a Szovjetunióra, s amelynél fogva sem a passzívák törlését nem rendelhetjük el, sem azok rendezését – ami hozzávetőleg mintegy 500 millió forint terhet jelent –, a magyar kormány nem vállalhatja;

3) méltóztassék határozni arra vonatkozólag, hogy a márkában fennálló német követelések átszámításánál továbbra is azt az álláspontot foglaljuk-e el, hogy 1 márka = 25 fillér, vagy pedig ennél magasabb kulcs is elfogadható-e. Itt, a fentebb e tárgyban kifejtettek felül, utalok arra, hogy 1 márka 1945. január 20-i értéke a Magyar Nemzeti Bank vizsgálata szerint

– a bankjegyforgalom növekedése arányában feltételezett elértéktelenedés alapján 47 fillér,

– a márkabankjegy 1944 végén és 1945. január végén Svájcban történt jegyzése alapján 17 fillér,

– a különféle „Sperrmarkok” svájci jegyzése alapján 33 fillér,

– a dollár zugárfolyama alapján 11 fillér,

– a most említett 4 árfolyam átlaga alapján pedig 27 fillér lenne, szemben a szovjet részről kívánt 3 forint 07 fillérrel;

4) méltóztassék dönteni arra nézve, hogy a Dunai Repülőgépgyár és a Magyar Waggongyár esetében eltérhetünk-e attól az álláspontunktól, hogy a tartozás összegét csökkenteni kell a fentebb részletezett tételekkel;

5) méltóztassék állást foglalni abban a kérdésben, hogy mekkora az a legmagasabb összeg, amely a német vagyon átadásával kapcsolatos függő kérdések egyességi rendezése céljából felajánlható.

Ezzel a kérdéssel kapcsolatban megemlítem, hogy részünkről április 9-én 10 millió dollárnak megfelelő forintösszegű egyességi ajánlat tétetett. Az ajánlat megtételénél az volt a kiindulási pont, hogy a német követelések összege, a magyar álláspont szerint, kerekén 3,5 millió dollár, amiből kb. 2 millió dollár a Dunai Repülőgépgyár és a Magyar Waggongyár tartozása. Ez a 3,5 millió dollár azonban a részletes kimutatás eredményeként még növekedhetik, s ezen felül a magyar kormány a Fegyverszünet Egyezmény értelmében felelős az átadott vállalatokban 1945. január 20. és az átadás időpontja között keletkezett, az eddig folytatott vizsgálatok eredménye szerint kb. 1,5 millió dollár összegű károkért is. Végül kétévi kamatot is számításba kell venni. Erre való tekintettel, úgyszintén abból a célból, hogy az összes német követelések, az átadott vállalatokban keletkezett károk, továbbá a Potsdami Egyezmény alapján támasztható, eddig még nem érvényesített minden igény kiegyenlíttessék, és így a német vagyon átadásával kapcsolatos minden kérdés lezárható legyen, 10 millió dollár felajánlása látszott célszerűnek, amiből a magyar kormány által eddig a német követelésekre és kárigényekre már fizetett 24 millió forint levonandó lett volna. Az ajánlat

megtételénél egyébként abból indultunk ki, hogy a passzívákat a Szovjetunió vállalja.

III.

Egyben tisztelettel javaslom annak kimondását, hogy

1) a kormány hajlandó azt az összeget, amely a szovjet és a vegyes magyar-szovjet vállalatok által az infláció alatt a kincstár részére teljesített szállításokért a valorizáció szerint járó összeg, és a mai forintárak közti különbözetként mutatkozik, a megszállási és a SZEB költségek megszűnése után havi részletekben államsegélyként folyósítani;

2) a békeszerződés 26. cikkének 7. pontjából nem következik a Potsdami Egyezmény alapján átadott vagyonnak a vagyondézsma alóli mentessége; amennyiben a t. Minisztertanács ebben a kérdésben nem kíván elvi döntést hozni, kedvezőbb tárgyalási helyzet biztosítása végett célszerű lenne annak kimondása, hogy a vagyondézsma kivetésére csak a békeszerződés hatályba lépése után kerül sor;

3) a szovjet és a vegyes vállalatok termelvényei árának megállapításánál az Anyag- és Árhivatalnak azok az általános irányelvei érvényesítendőek, amelyek más vállalatoknál alkalmaztatnak; különleges szempontok (mint pl. a kapacitás nem teljes kihasználása, beruházások, a Szovjetunió magyarországi kereskedelmi képviselőjének a forgalom után járó 1,6% fizetése) nem vehetők figyelembe;

4) a szovjet és a vegyes vállalatok az osztalék fizetése, mértékének megállapítása és adókötelezettsége tekintetében a magyar vállalatokkal, az osztalék transzferálásának kérdésében pedig a Szovjetunió a többi külföldi részvénytulajdonossal egyenlő elbánásban részesítendő; ettől az állásponttól a precedens veszélye miatt eltérni nem lehet;

5) a szovjet és a vegyes vállalatokra egyéb vonatkozásokban is (mint pl. a vezető állásúak javadalmazása, magyar kincstári érdekeltség esetében a Közérdekeltségek Felügyelő Hatóságának ellenőrzése tekintetében) irányadók azok a jogszabályok, amelyek a magyar vállalatokra vonatkoznak.

IV.

Tisztelettel kérem továbbá a t. Minisztertanács felhatalmazását ahhoz, hogy

1) felvetessem azoknak az igényeknek a kérdését, amelyet harmadik állam, vagy harmadik állam polgára támaszt a nem német vagyonnak német vagyonként történt átadása miatt;

2) felvetessem az Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt. 11 millió dollár értékű gépi berendezése leszerelésének kérdését, tekintettel arra is, hogy ez szovjet részről összefüggésbe hozatott az 1945 első felében a Szovjetuniótól kapott 850 millió pengő összegű kölcsön átértékelésével;

3) tárgyalásokat folytassak a most megkötött magyar-jugoszláv bauxit-egyezménnyel kapcsolatban szükségessé vált almásfüzitői timföldgyár fel-

építése ügyében (ennek részleteiről az iparügyi miniszter úr fogja a t. Minisztertanácsot tájékoztatni).¹¹⁰

V.

Végül tisztelettel kérem a t. Minisztertanácsot, hogy részemre a tárgyalások folytatásának céljára az idecsatolt szövegű meghatalmazást kiadni méltóztassék.¹¹¹

Dr. Uzoni

V. 14.

Dr. Vásárhelyi

V/14.

MOL XIX-L-1-k Magyar-szovjet pénzügyi tárgyalások. 82 361/1947. 246. d. 1. dosszié. A Pénzügyminisztérium előadói ívén írógéppel írt fogalmazvány. A fogalmazványt dr. Uzoni Ödön miniszteri titkár készítette, amelyet dr. Vásárhelyi István államtitkár kézzel, tintával javított, illetve helyenként módosított. Mindketten saját kezű szignójukkal látták el az iratot.

A minisztertanács elé került előterjesztés írógéppel írt tisztázata, amelyen Nyárádi Miklós pénzügyminiszter neve szerepel, valamint a minisztériumi irodaigazgató hitelesítő záradéka.

---

¹¹⁰ A magyar-jugoszláv bauxit-alumínium egyezmény tervezetéről az előző ülésen tárgyalt a minisztertanács. Lásd a [26] 175. sz. jkv. 34. napirendi pontját, és mellékleteit.

¹¹¹ Lásd fent a 69. napirendi pont határozatát, illetve az ahhoz tartozó jegyzetet.

[28] 177.

JEGYZŐKÖNYV

az 1947. évi május hó 22. napján délelőtt 11 órakor Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettes elnöklete alatt tartott minisztertanácsról.

Jelen voltak:

Szakasits Árpád államminiszter
Gyöngyösi János külügyminiszter
képviselőiben *Bolgár Elek* rk.
követ és megh. miniszter
Rajk László belügyminiszter
képviselőiben *Dulin Jenő*
államtitkár
Dr. Nyáradi Miklós pénzügy-
miniszter képviselőiben
dr. Kemény György államtitkár
Dr. Bárányos Károly földművelés-
ügyi miniszter
Bán Antal iparügyi miniszter
Rónai Sándor kereskedelem- és
szövetkezetügyi miniszter
képviselőiben *Koszér Nándor*
államtitkár
Dr. Ries István igazságügy-
miniszter

Dr. Ortutay Gyula vallás- és közok-
tatásügyi miniszter képviselőit-
ben *Alexits György* államtitkár
Dinnyés Lajos honvédelmi
miniszter
Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter
Dr. Erőss János közellátásügyi
miniszter képviselőiben dr.
Mátéffy Géza államtitkár
Veres Péter építés- és közmun-
kaügyi miniszter
Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter
Mihályfi Ernő tájékoztatásügyi
miniszter
Dr. Balogh István miniszterelnök-
ségi politikai államtitkár
Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnök-
ségi adminisztratív államtitkár,
a minisztertanács jegyzője

[1]

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: megnyitja a minisztertanács ülését. Napirend előtt neki volna egy kérdése, amit szeretne felvetni. A sajtóból értesült, hogy a Kisgazdapárt Politikai Bizottsága helyteleníti a kukorica szabaddá tételének kérdését. Erről csak a sajtóból értesült, de nincs oka kételkedni abban, hogy valóban volt ilyen határozat a Kisgazdapárt Politikai Bizottságában.¹ Tekintettel arra, hogy számukra ez a kérdés nem elvi jelentőségű, megkéri a Kisgazdapárt politikai bizottsági tagjait, hogy amennyiben

¹ A tengeri valamint a baromfi forgalmának és árának azonnali felszabadításáról a GF határozott, egyben felkérte a közellátásügyi minisztert, hogy a vonatkozó rendeletet haladéktalanul adja ki. (MOL XIX-A-10. Stab. XXXIX. ülés, 1947. április 2., 42. pont. A közellátásügyi

ilyen irányú javaslatuk, vagy kérésük van, terjesszék minisztertanács elé, és meg fogják vitatni, és amennyiben a minisztertanács úgy határoz, hogy azonnal vegyék zár alá, semmi kifogásuk nincs ellene. Ők a világért sem akarják a drágaságot úgy emelni, hogy a kukorica szabaddá tétele útján drágulást idézzenek elő. Nem tudja ki volt jelen ennél a határozatnál.

Dr. Balogh István: A tárgyalásnál jelen volt, de nem a Politikai Bizottságban. Meg kell mondania, ő maga állította, hogy a kukorica felszabadítása ilyen eredményeket produkált. Ez azonban nem azt jelenti, hogy ha visszacsinálják, akkor jobb lesz. Ezt most már nem lehet visszacsinálni. Ez az ő álláspontja volt, és ezt az újságok is így hozták.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: a pontosság kedvéért azonban le kell ezt szögezni, mert a lapokban ez a közlemény úgy jelent meg, mint a Kiszgazdapárt Politikai Bizottságának határozata.

Dr. Balogh István: a képviselői csoport előtt mondott beszédében volt szó erről a kérdéstről.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: úgy volt a lapokban, hogy a Politikai Bizottság felhívást intéz a Gazdasági Főtanács főtitkárához ebben a kérdésben.

Dr. Balogh István: de nem a kukorica-kérdésben, hanem általában.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: a kukorica-kérdésben.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: nem volt ott a Politikai Bizottságban, de minden szabaddá-tétel ezekben a legérzékenyebb hetekben az árakat emeli.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: mint pl. a tojásnál és a burgonyánál, amelynek lement az ára.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: ezeknek a cikkeknek most kezdődik a szezonja, ezért ment le. Viszont, ha a kukorica-felszabadítást most vissza akarnák csinálni, ez csak még rosszabb helyzetet teremtene.

[Veres] Építés- és közmunkaügyi miniszter: a parasztság amúgy sem kapott másból pénzt, mint a kukoricából.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: kéri a vitát megszüntetni, mert ez minisztertanács és nem debattőr-klub.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: még nem fejezte be, amit mondani akart. Az, hogy ez az intézkedés helyes volt-e, vagy sem, más kérdés. Közellátási vonalon is nehéz volt a kukoricát előteremteni. Ellenszenves volt a rekvirálás. Az a baj, hogy megálltak a kukoricánál és nem szabadították fel a sertések forgalmát is.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: Balogh államtitkár érve nem felel meg a valóságnak. A szakembereket megkérdezték, jelen volt Bárányos miniszter úr is, sőt ők maguk is valamelyest szakemberek egy és más kérdésben.

---

miniszter a két termék árának felszabadításáról az 51 490/1947. KM, illetve az 51 600/1947. KM sz. rendelettel (MK április 5., 78. sz.) intézkedett.

A Rákosi Mátyás által hivatkozott cikket nem sikerült megtalálni.

Dr. Balogh István: igen, egy és más kérdésben, de nem az élelmezés kérdésében. Ő viszont 12 évig foglalkozott ilyen kérdésekkel.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter:* de igen, többek között élelmezési kérdésekben is szakértők. A Gazdasági Főtanács egyhangúan hozta ezt a határozatot, minden ellenvetés nélkül. Most itt Bárányos miniszter megállapította, hogy véleménye szerint ez a rendszabály helyes.

[*Bárányos*] *Földművelésügyi miniszter:* csak azt mondta, hogy örül neki.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter:* tehát helyesnek tartotta. A kukoricával azért volt baj, az általános bajoktól eltekintve, mert mi követeltük huzamos időn keresztül, hogy a kukoricát meg kell fogni, beszolgáltatásra kell kötelezni a gazdákat. Sajnos ezt nem tudták keresztülvinni. Bárányos miniszter, aki akkor még közellátásügyi miniszter volt, azt mondta, hogy erre nincs szükség. Ennek következtében egy nehéz helyzetbe kerültünk, és elő kellett teremteni a kukoricát, mert másként ilyen nagy mennyiségű kukoricát nem tudtunk volna összeszedni. Az egyéb cikkek tekintetében is helyesnek tartja az árak felszabadítását, mert különben a dolgozók még tojáshoz és burgonyához sem jutottak volna. Az árak eléggé magasak, de legalábbis valamelyest hozzáférhető áron jutnak hozzá a dolgozók. Nekik akkor azt mondták, hogy burgonya egyáltalán nincs, hogy mind elfogyott stb., és kiderült, hogy ezer vagonszámra jött. Pedig már dézsmát akartak csinálni. És valamennyire lement az ára is. Ugyanígy a tojásnál is lement az ár, és előjött az áru. Ennek köszönhetjük, hogy nem jönnek százezres tömegek az utcára. Ez a kijelentés Balogh államtitkár részéről tehát nem a szakember, hanem a politikai kijelentése volt.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára:* kezében volt a Magyar Országos Tudósító erre vonatkozó példánya. Mint a Kisgazdapárt Politikai Bizottságának határozata jelent meg, és mint ilyen jelent meg a Kis Újságban is. Elsősorban a tényeket szeretné leszögezni. A Gazdasági Főtanácsban egyhangúan hozták ezt a határozatot, mert arról volt szó, hogy a Közellátásügyi Minisztérium bejött azzal a javaslattal, hogy szállítsák le öt dekával a kenyéradagot. Ha Amerikából tudunk vásárolni 180 forintos gabonát és kukoricát, akkor tudjunk vásárolni a magyar parasztoktól ennél alacsonyabb áron. Ez volt az elgondolás, amikor rámentünk arra az útra, hogy fizessünk magasabb árat a magyar parasztnak is, ha külföldről 180 forintért veszünk gabonát. Hozzá tudunk jutni ilyen módon még 500 vagon gabonához, és a magyar kormány pénzügyileg is biztosította, hogy a magyar parasztság pénzhez jusson a kukorica felszabadításával. Ezzel minden egyes szakértő egyetértett. Egyetlen egyet hibáztatnak, hogy nem mentünk tovább, és nem szabadítottuk fel a sertéseket, hogy jövőre megfelelő mennyiségű sertésünk legyen. Javasolja a minisztertanácsnak, hogy erősítse meg a Gazdasági Főtanács határozatát.

Dr. Balogh István: t. minisztertanács! Nagyon örül ennek a vitának, mert ez igen tisztázza előtte a helyzetet. Tehát az, hogy a kukorica-árakat felszabadítottuk, valóban drágulást idézett elő, de lett kukorica, és mindaz,

ami ezzel együtt jár. Nem is ez volt a hibáztatás. A drágításnak ez az oka, ezt a vita elismerte.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: de nem.

Dr. Balogh István: akkor rosszul értette. A drágításról van szó, és az áruhiányról. Ez kettő. Nagyon örülne, ha ezt a precedenst másra is kiterjesztenék, és a paraszt annyit kapna az árujáért, amennyit az tényleg ér.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: azt hitte, hogy az államtitkár azt fogja javasolni, menjenek vissza a 35 forintos árhoz.²

Dr. Balogh István: ezt nem lehetne. Örül, hogy a szakszerűség érvényesül a Gazdasági Főtanácsban, ennél az egy tételnél azonban ezt a kifogást mégis meg merte kockáztatni. Kukorica lett, csak drágább.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: szóval helyes volt a kukorica felszabadítása? A tojás egyébként azért drága, mert nincs hús, és azt eszik meg helyette.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: és mert viszonylag ez a legolcsóbb nagy-tápanyagú élelmiszer.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: a baromfi szabaddá tétele következtében soha ennyi tojás, mint most, nem volt.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: azt hiszi, hogy a kérdés világos, és ezúttal az államtitkár a tehén tőgye között kereste a szarvát, vagy fordítva, ahogy mondani szokták.

Dr. Balogh István: akkor legalább mégis tanult valamit tanyai élete alatt.

Kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter [képviselőjeben Koszér Nándor államtitkár]: a gazdaközönség jóérzéssel vette a felszabadítást. Sajnos a kereskedők egy része megneszelte a dolgot, és összevásárolta a található kukoricát, úgyhogy egy része ennek a pénznek nem az illetékesek zsebében van.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: lezárja a vitát és áttér a napi-rendre. Felkéri dr. Balogh István miniszterelnökségi államtitkárt a miniszterelnöki bejelentések megtételére.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

² A Vas Zoltán és Gerő Ernő által említett árak értelmezéséhez: A hivatkozott 51 490/1947. KM sz. r. a beszolgáltatás címén átadott kukorica termelői árát mázsánként 35 Ft-ban állapította meg. Korábban ez volt a bármely címen, illetve viszonylatban értékesített kukorica kötött ára. A közellátásügyi miniszternek a GF részére készített, a kukorica szabadpiaci felvásárlásáról szóló előterjesztése szerint a kukorica árának és forgalmának felszabadítását követő egy hét alatt a szabadpiacon 95–100 Ft/q ár alakult ki, ami az előterjesztés szerint a továbbiakban legfeljebb 110–115 Ft/q-ás árig emelkedhet. Ugyanakkor a közellátásügyi miniszter rámutatott arra, hogy az import-kukorica budapesti (tehát a szállítási költségeket is magában foglaló) bekerülési ára 120 Ft volt, amiből azt a következtetést vonta le, hogy a belföldi felvásárlás devizagazdálkodási szempontból, de a hazai mezőgazdasági népesség jövedelemhez juttatása szempontjából is, mindenképpen előnyös. (MOL XIX-A-10. Stab. XL. ülés, 1947. április 12., 12. pont, és a hozzá tartozó előterjesztés.)

[2] 1.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát Ferencz Péter Tolna vármegye főispánjának közellátási kormánybiztossá való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Ferencz Péter, Tolna vármegye főispánjának közellátási kormánybiztosi kinevezéséhez hozzájárult.³

[3] 2.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát a 9050/1945. [helyesen: 9050/1946] ME sz. rendelet alapján tett előterjesztések késedelmes benyújtásának igazolásával kapcsolatban.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴

[4] 3.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát az elnöki testország létszámának felemelése tárgyában.

Dr. Bojta Béla államtitkár: csak augusztus 1-ig kéri a felhatalmazást, mert akkor a testország megszűnik, és a Honvédelmi Minisztériumba olvad be.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: itt arról van szó, hogy ez a tétel a költségvetésben most elbűjjék a honvédelmi tárcánál.

Dr. Bojta Béla államtitkár: indokolja az előterjesztést, az, hogy a köztársasági elnök jelenleg a Balaton mellett tartózkodik, és nincs megfelelő számú testországa, hogy ott védelmére szolgáljon. Nevezettek egyébként március óta már szolgálnak.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: ezt most már meg kell szavazni, miután ezek március óta szolgálatot teljesítenek. Ebben a kérdésben azonban diszkréten javasolja, hogy töröljék el a testországot. Ez egy furcsa intézmény, amely egyik demokratikus országban sincs. Emlékszik, tavalý, amikor az Egyesült Államokban voltak, közönséges rendőrök kísérték őket mindenhol, és azok is vigyáztak az amerikai köztársasági elnökre is. Emlékszik, olyan nagytermetű rendőrök voltak, az övükön lógó pisztoly mindig az orruk előtt volt.

[Ries] Igazságügyminiszter: Csehszlovákiában van testország.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: Igen, ott a Hradzsín szelleme ezt szinte megkívánja. De pl. se Franciaországban, se Jugoszláviában nincs,

³ Ferencz Péter személyéről és főispáni kinevezéséről lásd a [26] 175. sz. jkv. 8. napirendi pontját és jegyzetét.

⁴ A 9050/1946. ME sz. rendelet (MK augusztus 6., 177. sz.) lehetővé tette a B-listázással összefüggésben elbocsátott közalkalmazottak 10%-ának visszavételét. Az erre vonatkozó előterjesztések benyújtásának határidejét eredetileg 1946. november 15-ében állapították meg, amit azonban időről-időre meghosszabbítottak. Az ügy közvetlen előzményéről lásd a [22] 171. sz. jkv. 2. napirendi pontját és jegyzetét.

úgyhogy ezt a kérdést majd külön meg kell tárgyalni. De tényleg a testőrség, és annak felvonulása sokszor nem valami demokratikus szint kölcsönöz a demokráciánknak. Augusztus 1-ig hozzájárulunk.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: viszont, ha egyszer valakit felvettünk, attól nehezen lehet megszabadulni.

Dr. Bojta Béla államtitkár: egyszerűen nem adunk neki fizetést.

Minisztertanács az előterjesztéshez március 1-től augusztus 1-ig terjedő időre hozzájárult.⁵

[5] 4.

Dr. Balogh István: előterjeszti 6141/1947. ME számú javaslatát a hadifoglyok hazahozatalával kapcsolatos intézkedések tárgyában. (Előterjesztés szövege 1/ alatt mellékelve.)⁶

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: valami tévedés van a dologban, mert ez a tárcaközi bizottság már megalakult a Népjóléti Minisztérium keretében.⁷

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: ebben a bizottságban a Miniszterelnökség is képviselve van.

Dr. Balogh István: erről nem tud, de ha tárcaközi kérdés merül fel, mindig a miniszterelnök elnöklésével szokott egy bizottság fungálni.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: a kérdéstől függ.

Dr. Balogh István: bármilyen kérdéstről van szó, ha két miniszter van együtt és a miniszterelnök, akkor már a miniszterelnök volna hivatva a minisztériumok összeegyeztetésére. Ez eddig 1848. óta mindig így volt.

⁵ A Miniszterelnökség 5856/1947. ME sz. előterjesztése szerint az ügy előzménye volt, hogy a pénzügyminiszter korábban hozzájárult az elnöki testőrség létszámának 15 fővel történő felemeléséhez 1947. március 1-jétől kezdődően. Ezt követően a Gazdasági Főtanács a május havi póthiteligények tárgyalása során a Köztársasági Elnöki Hivatal ezzel kapcsolatos, 13 500 Ft hiteltüllépés engedélyezésére vonatkozó kérését elutasította. (XIX-A-10. Stab. XLII. ülés, 1947. május 7., 1. pont.) A Miniszterelnökség az Elnöki Hivatal vezetőjének előterjesztése alapján ezúttal már csupán azt kérte, hogy március 1-jei hatállyal, 5 fővel emeljék fel az elnöki testőrség létszámát, és az ehhez szükséges 4500 Ft hiteltüllépést engedélyezzék.

⁶ A május 22-én, tehát a minisztertanács ülésének napján keltezett előterjesztés bevezetesként utalt arra, hogy a Szovjetunió és Jugoszlávia kormányának közlése szerint a közeli jövőben jelentékeny számú magyar hadifogly hazatérését teszik lehetővé. Az ezzel kapcsolatos problémák szinte minden tárcát érintettek. Megoldásukra a miniszterelnök irányításával tárcaközi bizottság alakítását, egyes szakfeladatok végzésére pedig albizottságok létrehozását javasolta.

⁷ A Népjóléti Minisztérium 1947. május 17-ére hívta össze az érdekelt tárcák képviselőit a hadifoglyok hazatérését előkészítő bizottság megalakítása céljából. A meghívó azonban a Miniszterelnökségre késve érkezett, ezért az illetékes előadó a megbeszélésen nem tudott részt venni, amit az aktán rögzített. A Miniszterelnökség ügyiratában megtalálható a bizottságban képvisellel rendelkező hatóságok és társadalmi szervezetek listája, valamint az albizottságok szervezetére és feladatkörére vonatkozó tervezet, végül az albizottságok alakuló üléséről felvett jegyzőkönyvek egy-egy példánya. E szerint a pénzügyi albizottság május 19-én, a munkaügyi albizottság május 22-én, az államrendészeti albizottság pedig május 24-én alakult meg. A tervezett további három albizottság (közlekedésügyi, egészségügyi, élelmezési) megalakulására vonatkozó adat az ügyiratban nem található. (MOL XIX-A-1-j-1947-XXIII/d-6773.)

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: ezt az ügyet annakidején letárgyalta a Külügyminisztériummal, és megállapodtak abban, hogy ő fogja ezt a bizottságot összehívni. Az összes tárcák képviselőit, és társadalmi egyesületeket is meghívta.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: a bizottság ugyanezen a vonalon áll, mint a Miniszterelnökség előterjesztése?

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: azzal a különbséggel, hogy van közlekedésügyi bizottsága is.

Dr. Balogh István: hiszen ez csak tervezet volt, amelyen bővíteni lehet.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: tekintettel arra, hogy a miniszterelnökségi államtitkár ezekről nem tudott, talán ismerkedjék meg a dolgokkal, lehetséges, hogy az ott elfogadott megállapodások és bizottságok minden további nélkül elfogadhatók. Amint hallja, a népjóléti miniszter előterjesztése bizonyos fokig túl is megy azon, amit a Miniszterelnökség terjesztett elő, mert van közlekedésügyi albizottsága is. Talán az lenne a leghelyesebb, ha a népjóléti miniszter írásban közölné a Miniszterelnökséggel a tárcaközüleg elfogadott határozatokat, amennyiben pedig ezekkel kapcsolatban sürgős intézkedésre volna szükség, úgy a népjóléti miniszter terjessze elő. Esetleg megvárják, amíg a napirenddel a népjóléti tárcához kerülnek.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: két kiküldetés lenne fontos, de ezt a külügyminiszter fogja előterjeszteni.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: mit csinálnak odakint ezek a személyek?

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: a szovjet kormány hívott fel bennünket arra, hogy két embert küldjünk ki még a bizottság előtt.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: ezt a legsürgősebbnek tartja. Ezt lehetőleg még ma el kell intézni. A miniszterelnökségi javaslatot egyelőre nem tárgyaljuk, a népjóléti miniszter közölné a Miniszterelnökséggel a tárcaközi értekezlet javaslatait, hogy ehhez állást foglaljon a Miniszterelnökség is, és a konkrét kiküldetési kérdést pedig a külügyminiszter fogja előterjeszteni.

Dr. Balogh István: tekintettel arra, hogy itt majdnem minden tárca érdekelve van, nagyon nehéz, hogy ez egy tárca keretébe utaltassék, és ne a Miniszterelnökség vezesse a teendőket.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: erre van már ME rendelet, amely a hadifogolygyeket a népjóléti miniszter hatáskörébe utalja.⁸

⁸ A hadifogságból hazatérők leszerelésükig történő gondozása 1946. március 1-jéig a honvédelmi miniszter hatáskörébe tartozott, de ettől az időponttól ezt a gondoskodást meg kellett szüntetnie, mivel a létszámapasztás miatt a honvédségi szervek az ellátást nem tudták biztosítani. A 9010/1946. ME sz. r. (MK augusztus 24., 191. sz.) a hadifogságból hazatérők fogadásával kapcsolatos feladatokat, továbbá szociális és egészségügyi gondozásukat a népjóléti miniszter feladatkörébe utalta. A népjóléti miniszter erre a rendelkezésre hivatkozott. Az igazsághoz azonban hozzátartozik, hogy vele párhuzamosan hadifoglyok hazahozatalával kapcsolatos egyes feladatokat egészen 1947 tavaszáig továbbra is a Hazahozatali Kormánybiztosság látott el. A Romániába kiküldött hadifogolygondozó bizottság működésének irányítását például csak 1947.

Dr. Balogh István: itt is részletezve van, de az az elv nem érvényesül, amely 1848. óta mindig dominált, hogy ha két miniszter összeül, ott a miniszterelnöknek kell elnökölni.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter:* itt a Miniszterelnökség nem érdekelt tárca.

Dr. Balogh István: ez kormányzati kérdés. Ő az elvi álláspontot képviseli.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: álláspontja elfogadható. Azt a kérdést pedig, amit most azonnal meg kell tárgyalni, majd a külügyminiszter elő fogja terjeszteni.⁹

Dr. Balogh István: előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[6] 5.

Külügyminiszter [képviselőben Bolgár Elek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter]: előterjeszti javaslatát a hadifoglyok hazahozatalával kapcsolatban a Külügyminisztérium részéről Pokorny Hermann vezérezredesnek, és a Népjóléti Minisztérium részéről dr. Újhelyi Szilárd miniszteri osztályfőnöknek Moszkvába való kiküldetése tárgyában. Megjegyzi, hogy amennyiben a minisztereknek Pokorny Hermann személye ellen bármilyen okból kifogása lenne, hajlandó lenne kiküldetésétől elállni, és a miniszterek által megfelelőnek ítélt személyhez hozzájárulni, mert nem kívánná, hogy javaslatát ilyen okból elvesseék.

Szakasits Árpád államminiszter: Bíró Zoltán jobb, mint Pokorny, az kétségtelen. Ott élt, és jobban ismeri a nyelvet és a viszonyokat.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal a változtatással, hogy Pokorny Hermann vezérezredes helyett Bíró Zoltán közíró utazzon Moszkvába.¹⁰

február 1-jével vette át a népjóléti miniszter a kormánybiztosságtól. (MOL XIX-A-1-j-1947-XXIII/d-1422.) Bővebben lásd: NF MT. jkv. 1946, a [40] 123. sz. jkv. [68], a [48] 131. sz. jkv. 56., illetve e kötetben a [24] 173. sz. jkv. 6. napirendi pontját, és ez utóbbi a) mellékletét.

⁹ Lásd a [6] napirendi pontot.

¹⁰ A külügyminiszter 180 060/res.-10.c.-1947. sz. előterjesztése utalt arra, hogy a békeszerződés közelgő hatályba lépésével napirendre kerül a hadifoglyok tömeges hazabocsátása, illetve ezt megelőzőleg a végrehajtást szabályozó államközi egyezmények megkötése. „A Szocialista Szovjet Köztársaságok Szövetségének kormánya – folytatódott az előterjesztés – jegyzékben közölte a magyar kormánnyal, hogy még a békeszerződés ratifikálásának, illetve hatályba lépésének időpontja előtt hajlandó a hadifoglyok hazaszállítását megkezdeni. Szekfü Gyula moszkvai magyar követ, tekintettel a felmerülő problémák nagy horderejére, valamint az ahhoz megkívánt különleges szakértelemre, táviratilag kérte a magyar kormányt, hogy a legsürgősebben aktuális, konkrét szakkérdések megoldásának megkönnyítésére egyelőre két szakembert haladéktalanul küldjön ki Moszkvába.” Az előterjesztésben Pokorny Hermann és Újhelyi Szilárd kiküldésére tett javaslatot a miniszter.

A jegyzőkönyv mellett található a külügyminiszter 180 045/res/10. o.-1947. sz. előterjesztése is, amelyben a hadifoglyok hazaszállításával kapcsolatos kérdések tárgyalására egy több tárca képviselőit magában foglaló, 16 tagú tárgyalódelegáció kiküldését javasolta a Szovjetuni-

[7] 6.

Külügyminiszter [képviselőtében Bolgár Elek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter]: előterjeszti javaslatát Dobos Istvánnak a Miniszterelnökségre, szolgálattételre való átengedése tárgyában.

Dr. Bojta Béla államtitkár: arról van szó, hogy Dobos a Külügyminisztérium státusában maradjon, csak szolgálattételre való átrendelését kell meghosszabbítani.

Szakasits Árpád államminiszter: így is nagyszerű külügyi szolgálatokat teljesít.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹

[8] 7.

Külügyminiszter [képviselőtében Bolgár Elek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter]: előterjeszti javaslatát Bereczky Albert részére diplomata útlevel kiállítására tárgyában.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: Miért?

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: A Nemzetgyűlés külügyi bizottságának elnöke.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: ebben az esetben helyes.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹²

[9] 8.

Külügyminiszter [képviselőtében Bolgár Elek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter]: előterjeszti 3318/1947. számú bejelentését dr. Nemes Gyula ny. külügyi segédhivatali főigazgató tiszteletdíjas minőségben való alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[10] 9.

Belsőügyminiszter [képviselőtében Dulin Jenő államtitkár]: előterjeszti javaslatát a mozgófényképüzemek engedélyesei által fizetendő 12%-os köz-

---

oba való. Erről azonban a minisztertanács sem ekkor, sem később nem tárgyalt. A hazatérő hadifoglyok Románia területén történő átvételével kapcsolatos tárgyalásokról lásd még a [30] 179. sz. jkv. [80] napirendi pontját. A fenti, illetve az ott hozott személyi döntések egyértelműen tükrözték, hogy a hadifoglyok tömeges hazaszállításának megkezdésekor az ezzel kapcsolatos feladatokat kivonták a külügyminiszter hatásköréből.

Újhelyi Szilárd (1915–1996) személyi adatait lásd: DL MT. JKV., a [12] 192. sz. jkv. 89. napirendi pontjának jegyzetében.

¹¹ Dobos István Szakasits Árpád államminiszter mellett látta el a személyi titkári teendőket. Kinevezéséről, és az azzal kapcsolatban lezajlott vitáról lásd a [18] 167. sz. jkv. 39. napirendi pontját.

¹² Bereczky Albertről lásd NF MT. JKV. 1946, Bevezetésének 40. jegyzetét.

érdekű szolgáltatás mértékének három hónapra terjedő időtartamra 6%-ra való csökkentése tárgyában.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: a múlt évben ezt rendeletileg csinálták. Esetleg meg lehet így támadni.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: ME rendelet ez is.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹³

[11] 10

[Bán] Iparügyi miniszter: előterjeszti javaslatát özv. Honi Ferencné özvegyi nyugbér iránti kérelme tárgyában.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: a legutóbbi minisztertanácscon levették a napirendről [a] Hónig Ferencre vonatkozó előterjesztést. Nevezett 50 éve dolgozó nyomdász, és ezt a kinevezést a jubileumra akarták csinálni. Miután levették a napirendről, az egész terv vízbeesett. Bár szokatlan, hogy egy személyt kiemeljenek, mégis szeretné, hogy ezt az esetet keresztülvinnék. Egyelőre csak ezt az egyet, hogy az öregnek meglegyen ez az elégtétel, hogy kap a demokráciától valamit. Azt hiszi, hogy az iparügyi miniszter ezt meg tudja tenni.

[Ries] Igazságügyminiszter: visszatérve az eredeti előterjesztésre, özv. Honi Ferencnére, nem alkalmazható a rehabilitációs rendelet. Ellenzi a javaslatot.

[Báránys] Földművelésügyi miniszter: Hónig Ferencnek kell valamit adni, de nem szükséges miniszteri tanácsost csinálni belőle.

[Bán] Iparügyi miniszter: Hónig nagyon jó szakmunkás, munkafelügyelőként működik, általánosan tisztelt, közszeretben álló régi nyomdász, kinevezése szinte közkívánság volt.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: Hónig Ferenc kinevezését tehát elfogadják.

[Báránys] Földművelésügyi miniszter: de azzal, hogy nem csinálnak precedenst belőle.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: Rendben van.

¹³ A belügyminiszter 317 691/1947. IV. sz. előterjesztése a javaslatot a következőkkel indokolta: „A Függetlenségi Frontba tömörült pártok kizárólagos érdekelttségébe tartozó Magyar Filmipari Rt., Orient Filmipari Rt., Kisgazda Mozgóképüzemi Rt. és a Sarló Könyv és Film Termelő Értékesítő Szövetkezet közös beadványban kérték a nyári időszakra a közérdekű szolgáltatás mérvének 12%-ról 6%-ra való csökkentését.” A nyári gyengébb bevételi lehetőségre tekintettel a belügyminiszter a kérést támogatta. A 12%-os közérdekű szolgáltatás megfizetését az 5090/1945. ME sz. r. (MK július 31., 90. sz.) 4. §-a írta elő. A közlekedésügyi miniszter arra utalt, hogy 1946-ban a 7320/1946. ME sz. r. (MK június 27., 143. sz.) tette lehetővé a befizetés átmeneti csökkentését. Ezúttal azonban rendelettervezet az előterjesztés mellett nem volt, és – a GF főtitkárának közlésével ellentétben – sem ME rendeletet, sem belügyminiszteri rendeletet e tárgyban nem tettek közzé.

[28] 177. 1947. május 22.

Minisztertanács az előterjesztéshez, továbbá Hónig Ferenc nyomdásznak az 1280/1947. eln. Ip. Min. előterjesztés szerint való kinevezéséhez hozzájárult.¹⁴

[12] 11.

[Bán] Iparügyi miniszter: előterjeszti 16 181/1947. számú javaslatát az általa aláírt magyar–jugoszláv alumínium és bauxit együttműködési szerződés végrehajtására a felhatalmazás megadása tárgyában. Röviden ismereti a legutóbbi tárgyalások során elért kedvezőbb feltételeket.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁵

[13] 12.

[Bán] Iparügyi miniszter: mint a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter helyettesének, van még egy bejelentése. Telefonon beszélt Rónai miniszterrel, aki kérte, hogy tekintettel arra, hogy ott lehetősége nyílt arra, miszerint Berlinben tárgyalásokat folytasson a németországi szovjet megszállási zónával felveendő kereskedelmi kapcsolatok tárgyában, ezeknek felvételére felhatalmazást kapjon. Ugyancsak felhatalmazást kér arra, hogy egyenesen Moszkvából küldjön Berlinbe embereket a tárgyalások lefolytatására. Jelentette továbbá, hogy az ott időző bulgár kereskedelmi delegációval felvette a tárgyalásokat Moszkvában, valamint fel óhajtja venni azokat a nemsokára Moszkvába érkező finn kereskedelmi delegációval is. A berlini tárgyalásokat illetően jelenti, hogy a szovjet Kereskedelemügyi Minisztérium ezt megértéssel fogadta, és abbéli hajlandóságukat fejezték ki, hogy a tárgyalásokat ilyen módon megkezdjék. Ilyen felhatalmazást kér Rónai miniszter, és annak tudomásulvételét, hogy ott a bulgár és finn kereskedelmi delegációkkal tárgyalásokat folytat; előterjeszti ilyen tárgyú 25 160/1947. ker. szöv. miniszteri javaslatát.

¹⁴ Az iparügyi miniszter 5555/1/1947. számú, Honi Ferencnére vonatkozó előterjesztése mellett megtalálható az Igazságügyminisztérium T 1934/1947. sz. átirata, amelyben kifejtették, hogy a rehabilitálásnak nincs jogi alapja, miután az elhunyt férj nem volt közalkalmazott. 1905-től 1920-ig ugyanis mintaasztalosként dolgozott a MÁVAG-nál. A minisztertanács tagjai azonban erre nem reagáltak, holott az igazságügyminiszter álláspontját az ülésen is elmondta. A jegyzőkönyvből nem derül ki, hogy Honi Ferencné személyével kapcsolatban mit határozott a minisztertanács.

A Hónig Ferenc és társai kinevezésére vonatkozó 1280/1/1947. IpM sz. előterjesztést az iparügyi miniszter a minisztertanács előző ülésén tárgyalás nélkül visszavonta. Lásd a [27] 176. sz. jkv. 27. napirendi pontját és jegyzetét.

Két olyan személyről volt tehát szó, akiknek a nevük hasonlított, de ezen kívül semmi közülük nem volt egymáshoz. A minisztertanács tagjai pedig egyszerűen elbeszéltek egymás mellett.

¹⁵ Előzményéről lásd a [26] 175. sz. jkv. 34. napirendi pontját, valamint b) és c) mellékletét. Az előterjesztés szerint az együttműködési szerződés aláírására 1947. május 11-én került sor. Kedvezőbb feltételeket annyiban sikerült elérni, hogy az előirányzatban szereplő két millió dollár előleg helyett a jugoszláv fél 2,5 millió dollár biztosítását vállalta az előszállítások finanszírozására.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: meg kell ragadni a kedvező alkalmat, és hozzá kell járulni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁶

[14] 13.

[Bán] Iparügyi miniszter [mint a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter helyettese]: a Gazdasági Főtanácsban már előterjesztett tárgyat kell minisztertanács elé hoznia, a Budapesten folyó angol–magyar tárgyalások kérdését. Ebben az ügyben a Gazdasági Főtanács a minisztertanácsnak azt a javaslatot teszi, hogy a tárgyalásokat ne most zárjuk le, hanem azokat Londonban folytassuk, mert közbevetőleg látnunk kell a terméseredményeket, mert főleg élelmiszerekről van szó. A Gazdasági Főtanács tegnap felülbírált a listát, és a Gazdasági Főtanács tárgyalási alapul megfelelőnek találta. Annak rögzítése volna szükséges, hogy az élelmiszerszállításban semmiféle konkrét megállapodást nem kötünk, hanem július vége felé Londonban folytatni fogjuk a tárgyalásokat. Ebben még nem vállaltunk semmiféle kötelezettséget, csak megalapozzuk a tárgyalásokat. A Gazdasági Főtanács azon a véleményen volt, hogy a kért élelmiszerek szállítása elé a terméseredményektől függően nem fog kifogás merülni [sic!].

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: maga is ezen az állásponton volt, de felhívja a figyelmet arra, hogy vannak olyan cikkek, amelyekre nézve azonnal tudnánk megállapodni [sic!], ami kívánatos lenne nekünk. A barack-pulpra gondol, talán 5–600 vagonról van szó. Ez a gondjainkat nagyon csökkentené. A vegyesíz, amit az oroszok nem vettek át, étolaj és tojás, ami kimaradt a svájci piacról. Ha ezekben azonnal meg tudnánk állapodni, ők is tudnának valamit hazavinni. Ezekre talán egy megállapodást lehetne csinálni. 62 vagon gyümölcész van.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: a kérdés nem ilyen egyszerű. Tegnap a Gazdasági Főtanácsban kiderült, hogy van bizonyos junktim az áruk között. Olyan árukat követelnek, pl. heti 10–15 vagon bacon-t, ami a kukoricatermással és a sertéshízlalással van összefüggésben. Ha junktim nélkül elvisznek valamit az angolok, akkor oda kell nekik adni.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: úgy látszik, hogy őket ez roppant frappírozta, ez a kéthónapos dolog. Ők szeretnének most megállapodást, és üres zsebbel nem szívesen mennének vissza. Ami nekünk szimpatikus, adjuk oda.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: feltétlenül. Ilyen értelemben utasítsák tovább a tárgyalások menetét [sic!].

¹⁶ A jegyzőkönyv mellett megtalálható a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter 25 160/1947. KSZM II. sz. előterjesztése, aminek tartalmát a jegyzőkönyv Bán Antal előadása alapján rögzítette. Az előterjesztést a minisztertanács tagjainak előzetesen nem tudták megküldeni, nyilván ezért kellett az ülésen teljes terjedelmében ismertetni.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: pl. napraforgómag termelésre is nyugodtan köthetünk megállapodást.

Rákosi Mátyás [elnöklő] *államminiszter*: amit meg lehet oldani junktim nélkül azt nyugodtan kössük le.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: a tojással nem tudja, mi az álláspont?

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: a tojást kapcsoljuk ki.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: nem is tudunk exportálni.

Rákosi Mátyás [elnöklő] *államminiszter*: műsoron kívül szeretné megkérni a közellátásügyi miniszter képviselőjét, hogy Pünkösöd előtt a tárolt tojásokból valamit bocsásson a fogyasztók rendelkezésére.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: meszeze vannak, nem lehet.

Rákosi Mátyás [elnöklő] *államminiszter*: pedig szeretett volna Pünkösdre valamit kihozni.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: azért ki tudunk hozni majd valamit, tárgyalt az érdekeltekkel.

Minisztertanács az angol–magyar kereskedelmi tárgyalások tekintetében úgy határozott, hogy olyan cikkek tekintetében, melyek felől már most tud határozni a magyar kormány, köthető megállapodás abban az esetben, ha az árucikkek között junktimot nem létesítenek. A természetértől függő kérdésekben a július végén Londonban folytatandó tárgyalások folyamán döntenek.¹⁷

[15] 14.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Alexits György államtitkár]: előterjeszti 57 503/1947. számú javaslatát Nagy Imre és társai ki-nevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁸

¹⁷ A Gazdasági Főtanács az előző napon, meghallgatva a KSZM képviselőjének az angol kereskedelmi delegációval folyó tárgyalásról szóló beszámolóját, többek között kimondta: „Nem emel kifogást egyes ráfizetéssel exportálható élelmiszerek szállításának vállalása ellen, ha ugyanakkor biztosítható a más piacokon nehezebben vagy csak olcsóbban elhelyezhető élelmiszerek olyan haszonnal való eladása, hogy a megállapodás mérlege nem veszteséges. A megállapodásnál tehát feltétlen ki kell kötni, hogy az angol fél a ránk nézve kedvező tételeket is vegye át.” (MOL XIX–A–10. Stab. XLIV. ülés, 1947. május 21., 31. pont.)

Az angol kereskedelmi delegációval folytatott budapesti tárgyalás másnap, május 23-án egy levélváltással zárult, amely elvi megállapodást tartalmazott arra nézve, hogy a két kormány három éves megállapodást fog kötni magyar élelmiszerek szállítására. A budapesti tárgyalások során kialakult a szállítandó élelmiszerek jegyzéke, de nem sikerült megállapodást létesíteni a mennyiségekre és az árakra nézve. A tárgyalások 1947. július 24-étől Londonban folytatódtak és az augusztus 9-én megkötött megállapodással zárultak. Lásd: DL MT. JKV., a [7] 187. sz. jkv. 87. és a [18] 198. sz. jkv. 32. napirendi pontját, valamint ez utóbbi jkv. a) mellékletét. Lásd még: ÉRTESÍTŐ, 1. évf. 4–5. sz. 41–43.

¹⁸ A javaslat már az előző ülés napirendjén is szerepelt, de akkor a miniszter visszavonta,

[16] 15.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Alexits György államtitkár]: előterjeszti javaslatát dr. Trombitás Gyulának az V. fizetési osztályba való kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Trombitás Gyulának az V. fizetési osztályba való kinevezéséhez hozzájárult.¹⁹

[17] 16.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Alexits György államtitkár]: előterjeszti 54 682/1947. számú javaslatát Kis M. Generóza és társai kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁰

[18] 17.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Alexits György államtitkár]: előterjeszti 70 445/1947. számú javaslatát Bartus Gyula és társai kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²¹

[19] 18.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőjében Alexits György államtitkár]: előterjeszti 70 824/1947. számú javaslatát Bartis Ilona és társai kinevezése tárgyában.

így tárgyalására nem került sor, lásd a [27] 176. sz. jkv. 33. napirendi pontját. Az 57 503/1947. VKM V/1. üo. sz. előterjesztés Nagy Imre (1888–?) aszódi, Rózsa Sándor (1881–?) bonyhádi és dr. Renner János (1889–?) budapesti evangélikus gimnáziumi igazgatónak az V. fizetési osztályba történő átsorolását kezdeményezte, amelyhez a köztársasági elnök hozzájárulására volt szükség. (Lásd még: MOL XIX-I-1-g-56-3. tétel.)

¹⁹ Előzményéről lásd a [27] 176. sz. jkv. 33. napirendi pontját. A 60 929/1947. VKM V. sz. előterjesztés szerint dr. Trombitás Gyula (1891–?) a budapesti Berzsényi Dániel gimnázium igazgatója volt. Tanári pályáját 1914-ben kezdte, 1943. július 1-jén nevezték ki igazgatóvá és sorolták a VI. fizetési osztályba. Az V. fizetési osztályba történő átsorolásához a köztársasági elnök hozzájárulására volt szükség.

²⁰ Előzményéről lásd a [27] 176. sz. jkv. 36. napirendi pontját. A jegyzőkönyv mellett megtalálható előterjesztés 16 nem állami polgári iskolai igazgatónak és 11 nem állami polgári iskolai tanárnak a polgári iskolai tanárok részére megállapított V. fizetési osztályba sorolására vonatkozott. Az előterjesztés hangsúlyozta, hogy valamennyiük betöltött szolgálati ideje meghaladta a 30 évet (sőt egy esetben elérte az 50 évet), az igazoló bizottságok igazoltak, a létszámcökkentő bizottságok pedig megtartandónak jelölték őket. Rendkívüli előresorolásukra – amely a köztársasági elnök hatáskörébe tartozott – az 5400/1946. ME sz. r. (MK május 15., 109. sz.) alapján került sor.

²¹ Az előterjesztés alacsonyabb fizetési osztályokba tartozó testnevelési felügyelők, illetve irodai és műszaki alkalmazottak kinevezésére vonatkozott. Ezt és a következő két javaslatot csak a 8100/1946. ME r.-ben foglalt kinevezési tilalom feloldása végett kellett a minisztertanács elé vinni.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²²

[20] 19.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Alexits György államtitkár]: előterjeszti 3422/1947. számú javaslatát dr. Batta János és társai kinevezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²³

[21] 20.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Alexits György államtitkár]: előterjeszti javaslatát dr. Guszmann József egy. rendes tanári címmel való kitüntetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁴

[22] 21.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőtében Alexits György államtitkár]: előterjeszti 3614/1947. számú javaslatát dr. Kubinszky Lajos és társai részére címadományozás tárgyában. Ezeket a címadományozásokat azért kénytelen előterjeszteni, mert a többi minisztériumban is történtek ilyenek. – Lehetőleg határozza el a minisztertanács, hogy a címadományozások folyjanak-e tovább a jövőben, és ezzel mintegy felélesszenek egy barokk rendszert.

[Ries] Igazságügyminiszter: ő ellenezte a javaslatot.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: a magyar demokrácia igen radikális, de egyelőre az a helyzet alakult ki, hogy ilyen barokk intézkedések nélkül nem mehet tovább. Közismert megalkuvó természetünk miatt egyelőre érvényben hagyták [sic!] ezt a szokást.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: de csak ott, ahol ügyköri beosztás indokolja.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: ezzel a megszorítással elfogadják. Nem, mint minisztertanácsi határozatot, vagy elvi döntést, csak a vallás- és közoktatásügyi minisztériumi államtitkár megnyugtatóra mondja, mert most ez a kérdés nincs napirenden, hogy dönteni kell a címzetes kinevezések ügyében.

Dr. Bojta Béla államtitkár: erre vonatkozólag a Miniszterelnökség majd

²² Az előterjesztés alapján 15 tanító kinevezésére került sor, megüresedett, költségvetésileg rendszeresített állásokra.

²³ Az előterjesztés három jogtudományi végzettséggel rendelkező tisztviselőnek a IX. fizetési osztályba, és további alkalmazottaknak a minisztérium számvevőségi szakán a VIII–XI. fizetési osztályba történő kinevezéséhez kérte a minisztertanács hozzájárulását.

²⁴ A 65 740/1947. VKM VI/a üo. sz. előterjesztés szerint *dr. Guszmann József* (1875–1956) a Szent János, majd a Szent István Kórházban vezette a bőr- és nemi beteg osztályt, 1941-től a Székesfevárosi Nemi Beteg gondozó Intézet vezető főorvosa volt.

átiratot küld a minisztereknek olyan értelemben, hogy címadományozásoknak csak akkor van helye, ha a beosztási helyzet ezt indokolja.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁵

[23] 22

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Alexits György államtitkár]: előterjeszti javaslatát a Budapesti Tudományegyetemen a Néprajzi tanszéknek Ortutay miniszter részére való fenntartása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁶

[24] 23.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Alexits György államtitkár]: előterjeszti javaslatát özv. Barta Istvánné szolgálati idejének kegyelmi úton való beszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[25] 24.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Alexits György államtitkár]: következő előterjesztésének előzménye az...

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: kéri először az előterjesztés tárgyát megjelölni.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Alexits György államtitkár]: a Szlovákiából kitelepített tanítókról van szó.²⁷ Ki szeretné eszközölni a beköltözési engedélyt bizonyos kategória számára. Mintegy 200 személyről van szó, akik engedély iránti kérelmüket régen benyújtották.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: ez a kérdés nem olyan egyszerű. Az illetők beszámítása a lakosságcsere-akcióba, vagyonjogi elszámolások stb.

---

²⁵ A miniszter 13 minisztériumi tisztviselő esetében kérte tényleges besorolásuknál egy fokkal magasabb – miniszteri osztályfőnöki, miniszteri tanácsosi, illetve miniszteri osztálytanácsosi – cím adományozását, ami a köztársasági elnök hatáskörébe tartozott. Címadományozásban részesült: *dr. Kubinszky Lajos* (1907–?), *Barra György* (1901–?), *dr. Ferenczy Emil* (1912–?), *dr. Király Rudolf* (1906–?), *dr. Romhányi Gyula* (1907–?), *dr. Szekeres Kálmán* (1910–?), *dr. Gál Zoltán* (1910–?), *Háklár Imre* (1908–?), *dr. Karsai Lajos* (1909–?), *Simsay Béláné dr. Maksa Ilona* (1918–?), *dr. Véghelyi Tibor* (1907–?), *dr. Baróti Dezső* (1911–1994) és *dr. Koczás Gyula* (1905–?).

²⁶ A 64 789/1947. VKM VI.a üo. sz. előterjesztés szerint ez ügyben a döntés a köztársasági elnököt illette meg.

²⁷ Előzményéről lásd a [15] 164. sz. jkv. 53. napirendi pontját és d) mellékletét, a [18] 167. sz. jkv. 19. és a [19] 168. sz. jkv. [60] napirendi pontját. A tárgy nem szerepelt a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon rögzített előzetes napirendi jegyzékben. A jegyzőkönyv mellett előterjesztés nem található. Nyilván ez indokolta Rákosi Mátyás közbeszólását. Ismereteink szerint a későbbiek során már nem tárgyalta a kérdéstről a minisztertanács.

problémák merülnek fel. Kéri a kultuszminisztert, akármilyen súlyos is ezeknek a személyeknek a helyzete, éppen, mert ezekben a napokban kerül ez a kérdés rendezésre, és a külügyminiszter is most van Pozsonyban, ugyanilyen kérdések megtárgyalására, most hagyják függőben ezt, különben előfordulhat, hogy az illető tanítókat súlyos anyagi károsodás éri, és a hozzátartozókat nem számítják be esetleg a kontingensbe, és emiatt mintegy 200 szlovákiai családot át fognak nyomni Magyarországra. Várjuk meg, amíg ezt a kérdést elintézik.

Vallás- és közoktatásügyi miniszter [képviselőként Alexits György államtitkár]: előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[26] 25.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőként Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát a jugoszláv vegyesbizottsági tárgyalások vezetőjének és tagjainak kijelölése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁸

[27] 26.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőként Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti 19 458/1947. számú javaslatát egyes vámtételek módosítása tárgyában.

Pénzügyminiszter [képviselőként Kemény György államtitkár]: kéri levenni, mert ez nem lett velük kitárgyalva.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: vigyék Gazdasági Főtanács elé, és le kell tárgyalni a pénzügyminiszterrel.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: elvben hozzájárulhat a minisztertanács azzal, hogy a pénzügyminiszterrel ki kell tárgyalni. Amennyiben a pénzügyminiszternek kifogása van, újból minisztertanács elé kell hozni.

Minisztertanács az előterjesztést elvben, a pénzügyminiszterrel való utólagos letárgyalástól és hozzájárulásától függően elfogadta.²⁹

²⁸ Előzményéről lásd a [9] 158. sz. jkv. 18. napirendi pontját és jegyzetét. A megállapodásban szereplő kontingensek negyedévi részleteinek és a szállítandó árucikkek árának megállapítása, illetve egyéb kérdések letárgyalása céljából a vegyesbizottság negyedévenként ülésezett. A vegyesbizottsági tárgyalások vezetője magyar részről *Sipos László* miniszteri osztálytanácsos, a Kereskedelem- és Szövetkezetügyi Minisztérium tisztviselője volt.

²⁹ A 19 458/1947. KSZM III. sz. előterjesztés utalt arra, hogy a magyar külkereskedelemben kötelezően alkalmazott vámtételeket az 1924. évi XXI. törvénycikkhez mellékelt vámtarifa határozta meg. A törvény azonban lehetőséget adott arra, hogy a kormány fontos termelési érdekek való tekintettel egyes árucikkek vámját rendeleti úton felemelje, vagy leszállítsa, illetve esetleg vámmentessé tegye. Az előterjesztés alapján kiadott 6630/1947. ME sz. r. (MK június 1., 121–122. sz.) vámmentessé tette többek között 200 vagon (20 000 q) búza, továbbá

[28] 27.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőként Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti 2554/1947. számú javaslatát dr. Szilágyi Mihály és társai kinevezése tárgyában. Megjegyzi, hogy legutóbb azért vették le a javaslatot, mert a miniszterek még nem nézték át.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: csak abban az esetben járul hozzá, ha a minisztertanács az általa előterjesztendő hasonló javaslatokat is el fogja fogadni.

Dr. Balogh István: akkor vegyék le, mert most hall először erről.

Szakasits Árpád államminiszter: miért nem lehet elfogadni? Meg lehetett vizsgálni nyolc nap alatt.

Dr. Balogh István: nem lehet ilyen junktímot rendszeresíteni a minisztertanácson.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: a jövő minisztertanács napirendjére fel kell venni.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőként Koszér Nándor államtitkár]: javaslatát leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³⁰

[29] 28.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőként Koszér Nándor államtitkár]: az Árumintavásári Központ felállítása tekintetében legutóbb észrevételek merültek fel. Ezeket nagyrészt bedolgozták a rendeletbe. Kéri elfogadni a szétküldött újabb ad 6189/1946. számú tervezetét.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: bár nem megy egészen odáig, amit ő kért, de azért el lehet fogadni.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: a kisiparosokat nem kell kihagyni. Így tudomásul veszik.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³¹

---

egyes üveggvártási, vegyipari, növényvédőszer-ipari, textilipari és gyógyszeripari segédanyagok és más termékek behozatalát a hazai közellátás, illetve a feldolgozóipar gondjainak enyhítése céljából. A vámtételek csökkentése, illetve egyes esetekben a vámmentesség biztosítása elsősorban az Egyesült Államokban kedvezményes áron, illetve kedvező hitelfeltételekkel vásárolt gabonára és pamutfonalra, továbbá más nyugati országokban vásárolt cikkekre vonatkozott. Lásd még ezzel kapcsolatban: DL МТ. ЖВ., a [4] 184. sz. jkv. [70] napirendi pontját és jegyzetét.

³⁰ Előzményéről lásd a [27] 176. sz. jkv. 50. napirendi pontját és jegyzetét; lásd még a [30] 179. sz. jkv. [33] napirendi pontját.

³¹ Előzményéről lásd a [27] 176. sz. jkv. 43. napirendi pontját és jegyzetét. Lásd továbbá a 6530/1947. ME sz. r.-et, MK május 25., 117. sz.

[30] 29.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok folytán elvesztett gazdasági felszerelések tárgyában. A közellátásügyi és a földművelésügyi miniszter tett észrevételt. A Földművelésügyi Minisztérium azonban telefonon értesítette az Igazságügyminisztériumot, hogy nem tartja fenn észrevételét.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: nem tud róla, hogy visszavonták volna, a mai nappal keltezett észrevétel van a kezében. Csak azt nem tartják méltányosnak, hogy [az], akitől a felszerelést elkobozták, a volt zsidó tulajdonosnak ezen kívül megtérítést kell, adjon. Ez kétszeri fizetést jelentene.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: ez nem azt jelenti. Aki fasiszta volt, és elkobozták a felszerelését, az ezek szerint nem tartozna az eredeti tulajdonosnak megtérítéssel. Vagy a népbíróság, vagy a földosztó bizottság kobozta el azon a címen, hogy az illető fasiszta volt.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: az illető nem ingyen jutott hozzá, megfizette annakidején, tehát azzal, hogy azt elvették tőle, már meg van büntetve. Most jelentkezik a régi tulajdonos, most még egyszer kell, hogy fizessen.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: nem a kártérítésre kötelezettnek a szemszögből kell nézni, mert ezek a rendeletek azt a célt szolgálják, hogy jóvátegyék az igazságtalanságokat. Ha fizetett az államnak, akkor tessék az államtól követelni. De semmi köze sincs az előző tulajdonosnak, akitől fasiszta rendelkezések alapján elvették, és valakinek juttatták. Ezen a címen nem érheti károsodás azt, akitől elvették.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: de ővele egyszer megfizettették, azután elkobozták, és most jelentkezik az eredeti tulajdonos, akinek újból kell fizetni.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: akinél a földigénylő bizottság elkobozta, annak kell fizetni, de akitől megváltották, annak nem.

Dr. Bojta Béla államtitkár: hány ilyen eset van? Szerinte legfeljebb egy pár.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: párszáz ilyen eset van. A földművelésügyi miniszter javaslata szerint ez annyit jelentene, hogy mi ugyan visszaadjuk a felszerelést, de egy másik intézkedéssel visszavesszük. Azért, mert fasiszta volt, aki kapta, és elkobozták tőle, az eredeti tulajdonos ne kapjon semmi kártérítést? Annakidején azok kapták ezeket a felszereléseket, akik közeli kapcsolatban állottak Sztójayékkal és a többiekkel, tehát igen jelentéktelen összegeket állapítottak meg nagy értékű felszerelések megváltására.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: el lehet fogadni, de az, akitől elkobozták, valószínűleg nem fog tudni fizetni. Ugyanakkor a jogszabályban el kell ismerni, hogy helyette az állam fizet.

Szakasits Árpád államminiszter: ezt inkább ne vegyük be.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: arról ő nem tehet, hogy az nem kap semmit. Másképp ezt nem lehet jogilag megkonstruálni. Az állammal szemben azonban van visszatérítési jog a befizetett összegekért.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: ez kétségtelen, hogy ebben az esetben ez kétszer fizet, és kétszer van büntetve.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: nem is árt a fasisztákat megbüntetni.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: de nem ilyen módon.

Szakasits Árpád államminiszter: azt hiszi, hogy a minisztertanács nyugodtan elfogadhatja.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: ha az igazságügyminiszter szerint neki az állammal szemben visszatérítési joga van, akkor korrekt.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³²

[31] 30.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok alapján eszközölt telekkönyvi feljegyzések törlése tárgyában. A földművelésügyi miniszter aggályát fejezte ki, mert szerinte nincs szükség ilyen jogszabályra, mert egy előző rendelet, a 11 830/1945. számú, már a feljegyzéseket törölni rendeli.³³ Azonban elkerülte figyelmét az, hogy a 11 830-as rendelet kizárólag az 1600/1944. ME sz. rendelet alapján foganatosított bejegyzések tárgyában rendelkezik, azonban ezen kívül a 8360/1939. ME sz. rendelet is rendelt el feljegyzéseket. A kerületi előljárók is utasították a telekkönyvvezetőket, hogy jegyezzék fel a tulajdonos zsidó származását. A telekkönyveket nem tudjuk így rendbe hoz-

---

³² A zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok folytán elvesztett ingóságoknak az eredeti tulajdonosok részére való visszajuttatásáról, illetve, ha ez nem lehetséges, akkor a megtérítési igény érvényesítéséről a 300/1946. ME sz. r. (MK január 26., 22. sz.) rendelkezett. Lásd: TZ MT. jkv., [11] 78. sz. jkv. [55] 54. sz. napirendi pontját. A rendelet hatálya alól akkor – egyéb vagyontárgyak mellett – a mezőgazdasági ingatlanokhoz tartozó ingóságokat kivették.

Az itt vitatott javaslatról előzőleg a minisztertanács az 1947. április 10-i ülésén tárgyalta ([22] 171. sz. jkv., 16. napirendi pont). Akkor a földművelésügyi miniszter kérésére levették a napirendről. Az igazságügyminiszter ott megtalálható T 1081/1947. sz., 1947. március 27-én keltezett előterjesztésében fejtette ki álláspontját, amelynek lényege az volt, hogy a mezőgazdasági ingatlanok élő és holt felszereléséhez tartozó ingóságok jelentős része esetében a zsidó tulajdonos vagy bérlő akkor is élhessen megtérítési joga gyakorlásával, ha közben a háború, illetve a földbirtokreform következtében az adott ingóságot az egykori szerző már nem birtokolja.

Az igazságügyminiszter ekkor tárgyalta újabb, T. 1781/1947. sz. előterjesztése kifejtette, hogy a földművelésügyi miniszter véleményét elfogadva egyes vagyonelemeket (pl. az elvetett vetőmagvakat, a le nem aratott, illetve be nem szedett termést, a föld megmunkálására fordított költségeket) kivette a megtérítendő „ingóságok” köréből, ugyanakkor továbbra is indokoltan tartotta azt a rendelkezést, hogy az említett ingóságokat megszerzők egyes esetekben akkor is kötelesek megtéríteni a zsidó tulajdonos kárát, ha az ingóság a háborús események következtében, vagy neki fel nem róható más okból (pl. a földreform során) birtokából ellenérték nélkül került ki, illetve elpusztult. Végül is – a minisztertanács határozatának megfelelően – a közzétett rendelet tartalmazta ezt a rendelkezést. Lásd a 6400/1947. ME sz. rendeletet, MK május 24., 116. sz.

³³ 11 830/1945. ME sz. r. (MK december 18., 203. sz.) az 1600/1944. ME sz. r. alapján eszközölt telekkönyvi feljegyzések törléséről intézkedett. Lásd TZ MT. jkv., [6] 73. sz. jkv. 39. napirendi pont. (A jegyzőkönyvben tévesen 11 830/1946. szám szerepel, amit kijavítottunk.)

ni. A régi telekkönyvben van egy csomó olyan feljegyzés, melyeknek törlése szükséges.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: földbirtok-politikai szempontból káros lenne, a szakértők véleménye szerint, ez az intézkedés. Az újjáépítési miniszternek hasonló észrevétele van.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: nincs összefüggésben ez a javasolt tervszel.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁴

[32] 31.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a büntetőjogi értékhatárok szempontjából irányadó érték meghatározása tekintetében szükséges átmeneti rendelkezések tárgyában. Itt arról van szó, hogy egy büntett a pénz romlása következtében nem devalválódhat vétségé.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: itt megint csak, mint volt elítélt szólhat közbe. Valami határt kell szabni, mert pl. az infláció 1945-ben nem volt olyan gyors.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: ez nem arra vonatkozik. Nem lehet átszámítani a pengőt a büntetőjogi érték szempontjából forintra.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: ez lényegében valorizáció a bűnösök terhére. Nézzük meg, hogy mit valorizálunk. Értékhatárt akarunk.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: a gyakorlatban ennek úgy kell érvényesülni, hogy ha 1945 augusztusában a büntetőtörvénykönyv szerinti értékhatár alapján a cselekmény büntett volt, akkor pusztán azért, mert a pengő romlott, ne devalválódhasson vétségé a cselekmény.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: Ehhez valorizációs kulcs kell.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁵

³⁴ A T. 1780/1947. IM sz. előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem szerepel, de a VKM iratanyagában megtalálható (MOL XIX-I-1-s-3546/1947.). Az ennek alapján kiadott 6500/1947. ME sz. r. (MK május 24., 116. sz.) kimondta, hogy a 11 830/1945. ME sz. r. előírásait alkalmazni – azaz az előző jegyzetben említett tartalmú telekkönyvi feljegyzéseket törölni – kell minden olyan esetben, amikor az eredeti tulajdonos zsidó származását feltüntették, ha az a zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó, és a 200/1945. ME sz. r.-tel (MK március 17., 9. sz.) hatályon kívül helyezett bármely jogszabály, vagy akár jogszabályon nem alapuló intézkedés alapján történt. Törölni kellett a feljegyzést akkor is, ha a tulajdonosnak a telekkönyvbe bejegyzett valamely joggal való rendelkezését azért korlátozták, mert zsidó származású volt.

³⁵ Az igazságügyminiszter T. 1647/1947. sz. előterjesztése emlékeztetett rá, hogy a büntetőjogi értékhatároknak, valamint a pénzbüntetés és a pénzbírság mértékének forintértékben való meghatározásáról a 8960/1946. ME sz. r. (MK augusztus 1., 173. sz.) rendelkezett. A rendelet előírásait az 1946. augusztus 1. előtt, tehát az infláció idején elkövetett cselekményekre, illetve az akkor folyamatban volt ügyekre is alkalmazni kellett. Miután azonban a rendelet nem adott egyértelmű támpontot a korábban elkövetett cselekmények által okozott kár pengőben kifejezett értékének forintra való átszámítására, a bíróságokon az a helytelen gyakorlat alakult ki, hogy bármikor követték is el a cselekményt, a forintértékre való átszámítás során a stabilizáció napján érvényes átszámítási kulcsot vették alapul. Így előfordult olyan eset, hogy az 1944-ben ellopott 2,5 kg arany értékét pár forintban határozták meg, s a

[33] 32.³⁶

[Ries] Igazságügyminiszter: előterjeszti javaslatát a lőfegyverek, lőszeres és robbantószeres, bejelentésére, valamint a beszolgáltatott és lefoglalt lőfegyverek felhasználása tárgyában. Bejelenti, hogy a SZEB még nem adta hozzájárulását a rendelettervezethez, s csak azután jelentetheti meg.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁷

Rákosi Mátyás államminiszter eltávozik, Szakasits Árpád államminiszter átveszi az elnöklést.

[34] 33.

Pénzügyminiszter [képviselőként Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát a svájci fináncihitelezőkkel létrejött megállapodások tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁸

---

lopás mindössze vétségnek minősült. Ezért az előterjesztés nyomán kiadott 6520/1947. ME sz. r. (MK RT május 24., 116. sz.) kimondta, hogy „Az 1946. augusztus hó 1. napját megelőzően elkövetett bűncselekmények esetében a cselekmény tárgyát tevő dolognak, illetőleg a cselekménnyel okozott kárnak értéke gyanánt a büntetőjogi értékhatárok alkalmazása szempontjából olyan forintösszeget kell számításba venni, amely megfelel a cselekmény elkövetésekor fennállott valóságos értéknek.” A GF főtitkára által felvetett problémát az előterjesztés készítője is ismerte. Ezzel kapcsolatban a következőt rögzítette: „jogszabályi úton általános kötelező erővel felruházott átszámítási kulcs ez idő szerint még nem áll rendelkezésre.” Ezért a rendelet alkalmazása a bíróságok részére többletterhet fog jelenteni, de részükre mégis támpontul szolgálhatnak „a különböző közkézen forgó, és egymástól jelentősebb eltérést nem mutató átszámítási táblázatok”.

A valorizációs index elkészítésének – azaz az inflációs pengőben nyilvántartott tartozások és követelések rendezésének – kérdésével ezekben a hetekben a GF többször foglalkozott. Lásd pl.: MOL XIX–A–10. Stab. XLII. ülés, 1947. május 14., 3. pont, illetve Stab. XLIV. ülés, 1947. május 21., 3. pont. A minisztertanács azonban erről a kérdéstről sem ekkor, sem később nem tárgyalt, átfogó rendelkezés ismereteink szerint nem jelent meg.

³⁶ A jegyzőkönyvben e napirendi pont nem különül el a szokásos módon az előzőtől, és utólag „32/a” számmal írtak fölé. 32. sorszám azonban a jegyzőkönyvben nincs.

³⁷ A lőfegyverek, lőszeres és robbantószeres bejelentéséről és beszolgáltatásáról előzőleg a 7150/1946. ME sz. r. (MK június 22., 139. sz.) rendelkezett. A bejelentés elmulasztóival, illetőleg az ilyen tárgyak rejtegetőivel szemben a 7200/1946. ME sz. r. (MK június 22., 139. sz.) alapján rögtönbíráskodási eljárást fogantatosítottak. Lásd NF MT. jkv. 1946, a [33] 116. sz. jkv. 1. napirendi pontját. – Az igazságügyminiszter T. 1648/1947. ME sz. előterjesztése szerint azonban ezek a szigorú rendelkezések nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket, mert a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények száma nem csökkent, illetve egyéb adatok is azt mutatták, hogy még ekkor is igen nagy tömegben voltak fegyverek arra nem jogosultak birtokában. Ezért a javaslat abból indult ki, hogy mérsékeltebb fenyegetést tartalmazó, és a beszolgáltatásra hosszabb időt biztosító rendelkezéssel a fegyverek, lőszeres stb. begyűjtését nagyobb hatékonysággal lehet végrehajtani. Lásd a 6510/1947. ME sz. rendeletet, MK RT június 5., 125. sz.

³⁸ Előzményéről lásd: NF MT. jkv. 1946, a [26] 109. sz. jkv. 1. napirendi pontját, valamint a) és b) mellékletét.)

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a pénzügyminiszternek a GF elé vitt 83 818/1947. PM IV.b. sz. előterjesztése, amelyről a Főtanács az előző napi ülésén tárgyalt, és jóváhagyólag tu-

[35] 34.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát dr. Pálffy Jánosnének a Pénzügyintézeteki Központnál való alkalmazása tárgyában.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: elveink fenntartása mellett.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[36] 35.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges egyes rendelkezésekről szóló 5000/1946. ME sz. rendelet újabb kiegészítése tárgyában.

[Ries] Igazságügyminiszter: hosszú észrevételt küldtek, és kérik a levéltelt.

Szakasits Árpád [elnöklő] államminiszter: elvben a minisztertanács elfogadhatja, és a közlekedésügyi miniszter üljön össze az igazságügyminiszterrel és tárgyalja meg.

Minisztertanács az előterjesztést elvileg elfogadta, az igazságügyminiszterrel való letárgyalástól és hozzájárulástól függően.³⁹

[37] 36.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 2. sor-szám alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁰

---

domásul vett. (MOL XIX–A–10. Stab XLIV. ülés, 1947. május 21., 28. pont.) Miután a minisztertanács ülésére újabb előterjesztés nem készült, hanem a megállapodásról a kormány is a GF részére készített előterjesztés alapján tárgyalta, ezért ezt közöljük e jegyzőkönyv a) mellékletként.

A megállapodás a Svájc és Magyarország között függőben levő kérdéseknek csak egy részét, a rövid lejáratú hitelek törlesztését rendezte. A két világháború között keletkezett további magyar adósságok törlesztéséről folytatott tárgyalások 1947. szeptember elején zárultak le. Lásd: DL M. JKV., a [15] 195. sz. jkv. 73., a [18] 198. sz. jkv. 79., valamint a [20] 200. sz. jkv. 90. napirendi pontját, és ez utóbbi e) mellékletét.

³⁹ A közlekedésügyi miniszter 6845/1947. sz. előterjesztése a minisztertanács 1947. március 27-ei ülésén elfogadott 3360/1947. ME sz. r. (lásd a [20] 169. sz. jkv. 4. napirendi pontját és jegyzetét) olyan értelmű módosítására irányult, hogy a B-lista-rendelet hatálya alá vont MÁV alkalmazottakra megállapított hátrányos rendelkezéseket nem 1947. április 18-ától, hanem a B-listázást elrendelő 5000/1946. ME sz. rendelet közzétételének napjától, azaz 1946. május 19-étől – tehát visszamenőleges hatállyal – kell alkalmazni. Az előterjesztés mellett megtalálható a rendelet tervezete is. A közzétett jogszabály – nyilván az igazságügyminiszterrel való egyeztetés eredményeként – ettől megszővegezésében eltért, a rendelkezés lényegét azonban ez nem érintette. Lásd a 6600/1947. ME sz. r.-et, MK június 3., 123. sz.

⁴⁰ A napirendről levett előterjesztés tárgya: „A Magyar Központi Híradó Rt. engedélye a közhasználatú magyar műsorszóró rádióállomásoknak műsorral való ellátására.” Jóváhagyásáról lásd: DL M. JKV., a [7] 187. sz. jkv. [39] napirendi pontját.

[38] 37.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Hársfalvi József és Molnár István altisztek kinevezése tárgyában.

Miniszttertanács Hársfalvi József és Molnár István altisztek kinevezéséhez hozzájárult.

[39] 38.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti 5409/1947. számú javaslatát Tóth Nándorné és társai [altisztek] kinevezése tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[40] 39.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Vas vármegye törvényhatósági közúti alapjánál megüresedett három törvényhatósági útbiztosi állás betöltése tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[41] 40.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a csehszlovák Közlekedésügyi Minisztérium meghívására, Bebrits államtitkár vezetésével, bizottság kiküldése tárgyában.

Pénzügyminiszter [képviseletében Kemény György államtitkár]: valutáris szempontból az lenne észrevételük, nem lehetne-e redukálni a bizottság létszámát?

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: nem, mert ez a legfontosabb vasúti tárgyalások egyike.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴¹

[42] 41.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 7. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi, miután azt a legutóbbi miniszttertanács már elfogadta.

---

⁴¹ A 19 645/1947. I/3. KözlM sz. előterjesztés az államtitkárral együtt hét tisztviselő kiküldését javasolta. A tárgyalások céljáról az előterjesztés lakonikusan mindössze a következőket közölte: „tárgyalásra kerülne a nemzetközi vasúti kocsiszolgálat függő kérdései, melyeknek elintézése most már haladékat nem tűr, a nemzetközi kocsiszolgálat terén feltétlenül tiszta képet kell, hogy alkossunk.”

[28] 177. 1947. május 22.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴²

[43] 42.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Dukay Kornél MÁV főfelügyelő, Pályi Zsigmond MÁV felügyelő és Kozáry József MÁV főtanácsos Csehszlovákiába való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴³

[44] 43.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti 6834/1947. számú javaslatát Szalóky Emil MÁV főfelügyelő és társai Csehszlovákiába való kiküldetése tárgyában. A lakosságcserevel kapcsolatosan ki kell küldeni 16 vasutast egyszerre, és ezeket csoportonként váltják. Az egyszerűség kedvéért egyszerre hozta be ezeket a vasutasokat.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: van egy olyan minisztertanácsi határozat, hogy vasútszolgálati ügyben nem kell minisztertanácsba hozni a kiküldetéseket. Minden héten egy egész sereg ilyen előterjesztést hoz a közlekedésügyi miniszter.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[45] 44.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti 7661/1947. számú javaslatát Koós Imre légügyi főtanácsos és társainak a magyar–cseh[szlovák] légiforgalmi egyezmény megkötésére Prágába történő kiutazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁴

[46] 45.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti 5405, 5406, 5407, 5408. és 5409/1947. számú javaslatait a minisztérium fogalmazási létszámában eszközlendő kinevezések tárgyában. A kinevezésekhez a pénzügyminiszter előzetesen hozzájárult. Azért szeretné kieszközölni a minisztertanács hozzájárulását, mert kétheti betegszabadságra megy, és még az előtt kívánta volna

---

⁴² A napirendről levett előterjesztés dr. Szathmáry Ottó svájci kiküldetésére vonatkozott. Lásd a [26] 175. sz. jkv. 84. napirendi pontját.

⁴³ A 7298/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés szerint a kiküldetés célja: „A vasúti kocsi-kérdés, és ezzel kapcsolatban a csehszlovák vasúti kocsi-tartozás kiegyenlítésének letárgyalása a csehszlovák vasút képviselőivel.”

⁴⁴ A minisztertanács 1946. december 20-án elvi hozzájárulását adta az egyezmény megkötéséhez. Lásd a [7] 156. sz. jkv. 72. napirendi pontját. A jelen jegyzőkönyv nem rögzítette, hogy az előterjesztésben a miniszter a kiküldöttek részére az egyezmény aláírására szóló felhatalmazás megadását is kérte.

foganatosítani a kinevezéseket. De ha a minisztertanács ellenzi, akkor nem kíván erőszakot elkövetni.

[Bárános] *Földművelésügyi miniszter*: a Kisgazdapártban borzalmas nehéz tartani az egész vonalat, hogy a Közlekedésügyi Minisztériumban még véletlenül sem neveznek ki kisgazdát.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: ez tévedés. Tudniillik a Közlekedésügyi Minisztériumot, mint egészet kell nézni. Pl. a MÁV-nál több kisgazdát, és a Postánál több szociáldemokratát terjeszt elő kinevezésre, mint kommunistát.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: tökéletesen igaz, és neki is levették hasonló okból legutóbbi előterjesztését.

Dr. Bojta Béla államtitkár: kérdést intéz a közlekedésügyi miniszterhez, felvegye-e javaslatait a legközelebbi minisztertanács napirendjére?

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: kéri, és talán elfogadják távollétében. Kéri egyúttal Rákosi államminisztert, hogy távollétében helyettesítse. Előterjesztéseit leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁵

[47] 46.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Magyarországnak a párizsi lakásügyi és városrendezési kiállításon való részvétele tárgyában.

Dr. Balogh István: ellenzi a javaslatot. Inkább építsenek a költségeken lakásokat.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: előterjesztését a napirendről leveszi.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁴⁶

⁴⁵ Az 5406/1947. sz. előterjesztés tekintetében lásd a [30] 179. sz. jkv. 59. napirendi pontját. Nem ismeretes, hogy a többi előterjesztésről később tárgyalt-e a minisztertanács.

⁴⁶ A 14 082/1947. ÉKM sz. előterjesztés szerint a francia Külügyminisztérium meghívta a magyar kormányt a Párizsban 1947. július 10-én megnyíló Nemzetközi Lakásügyi és Városrendezési Kiállításon való részvételre. Az előzetes tárgyalások alapján Magyarország számára 300 m² kiállítási területet biztosítottak ingyenesen, és az ország kiállítási helye a szétküldött előzetes helyszínrajzokon már szerepelt. A kiállításra – olvasható az indoklásban – a Fővárosi Közmunkák Tanácsa, a Művészeti Tanács és egyes vidéki városok bevonásával megfelelő anyagot lehet biztosítani. A kiállításon való részvétel dologi kiadásait az előterjesztés 60 000 Ft-ra becsülte, amihez még két személy kiküldetési költségei járultak volna.

Meg kell említeni, hogy a GF az előző napon már hozzájárult ahhoz, hogy az építés- és közmunkaügyi miniszter 40 000 Ft dologi kiadásra és két személy kiküldetési költségeire a minisztertanácshoz előterjesztést tegyen. (MOL. XIX-A-10-Stab. XLIV. Ülés, 1947. május 21., 27/b. pont.) Nem érthető, hogy az előterjesztő miniszter a minisztertanács ülésén erre miért nem hivatkozott.

[48] 47.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Lakatos Miklós miniszteri osztályfőnök adminisztratív államtitkári címmel való kiütetése tárgyában.

Minisztertanács Lakatos Miklósnak az Építés- és Közmunkaügyi Minisztériumba adminisztratív államtitkárrá való kinevezéséhez hozzájárult.⁴⁷

[49] 48.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát gépkocsi vásárlására 30 000 forint póthitel iránt. A Gazdasági Főtanács tegnap elfogadta azzal, hogy a Közlekedésügyi Minisztérium közreműködésével eszközli a vásárlást.

Minisztertanács az Építés- és Közmunkaügyi Minisztérium részére gépkocsi vásárlás céljára harmincezer forint póthitel folyósításához hozzájárult.⁴⁸

[50] 49.

[Molnár] *Népjelölti miniszter*: előterjeszti javaslatát a magánjogi szolgáltatási viszony alapján járó nyugdíjaknak, valamint a vállalati nyugdíjpénztárakkal kapcsolatos egyes kérdéseknek átmeneti szabályozása tárgyában.⁴⁹

---

⁴⁷ *Lakatos Miklós* (1904–1965) szerszámkészítő munkás, kommunista politikus négy középiskolai osztályt végzett. A 333/1947. ÉKM min. sz. előterjesztés kiemelte, hogy 1919-től vett részt a munkásmozgalomban és politikai magatartása miatt hét ízben volt letartóztatásban, 39 hónapot fogságban, 9 hónapot internálótáborban töltött. Politikai meggyőződése miatt kétszer került statáriális bíróság elé. „A felszabadulás után – folytatódott az indoklás – 1945. év július hó 8-án került az Újjáépítési Minisztériumba, mint a Magyar Kommunista Párt által delegált politikai államtitkár. Azóta az átszervezett Építés- és Közmunkaügyi Minisztériumban dolgozik. Az átszervezéskor kinevezett miniszteri osztályfőnökké minősítették. Az adminisztratív államtitkári kinevezésre nem csak betöltött szolgálati ideje, hanem tehetsége és az Építés- és Közmunkaügyi Minisztériumban elért egészen kiváló eredményei is érdemesítik.”

⁴⁸ A GF hivatkozott határozata: „a Gazdasági Főtanács hozzájárul ahhoz, hogy a május havi rendkívüli hitelek tárgyában május 7-én hozott 3600/1947. számú határozata alapján a minisztertanács által az Építés- és Közmunkaügyi Minisztérium gépkocsi-beszerzésére engedélyezett, bevételekkel részben ellensúlyozott 40 000 forint rendkívüli hitel összege további 30 000 forinttal 70 000 forintra emeltessek.” (MOL XIX-A-10-Stab. XLIV. Ülés, 1947. május 21., 27/a. pont.)

⁴⁹ A népjelölti miniszter 73 853/1947. II. sz. előterjesztése és az ehhez mellékelt jogszabálytervezet, illetve a később kiadott jogszabály a nyugdíjrendszer egy jelentős részének, az 1920-as években bevezetett kötelező társadalombiztosítás körén kívül eső munkavállalói nyugdíjaknak, és a vállalati nyugdíjpénztárak működésének újraszabályozását célozta. Az intézkedés egyrészt a vállalati nyugdíjpénztárak vagyonának, azaz járulékalapjának háború alatti nagyarányú pusztulása, illetve a háború utáni infláció következtében a szolgáltatásokban törvénytelenül bekövetkezett zavarok kiküszöbölését, másrészt pedig a stabilizáció után érvényesített általános jövedelempolitikai törekvéseknek megfelelően a nyugdíjak nivellálását célozta.

Az előterjesztés bevezetőben utalt arra, hogy az infláció idején kiadott 410/1946. ME sz. r.

Ismerteti az igazságügyminiszter által T. 1803/1947. szám alatt tett észrevételeit [sic!].⁵⁰

[Ries] *Igazságügyminiszter*: mi 60%-ot indítványozunk, hogy ennél kevesebb ne lehessen.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: mi 50%-ot.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: a 2. §-hoz volt egy hozzászólása.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: erre is mindjárt rátér. Akkor tehát 60%-ban megállapodhatnak.

(MK január 19., 16. sz.) – a rohanó infláció körülményei között szükségszerűen – szakított azzal az alapelvvel, hogy a nyugdíjpénztári tag részére kifizetett nyugdíj az alkalmazása során felhalmozódott, és személyéhez köthető járulékalapból biztosítás-matematikai módszerrel kiszámított összeg legyen. Ezzel szemben a nyugdíjakat az azonos munkakörben ténylegesen szolgálatot teljesítő alkalmazottak mindenkori javadalmazása 70%-ának és az érintett szolgálati idejének alapulvételével állapították meg. (Lásd: TZ Mt. jkv., [12] 79. sz. jkv. 70. napirendi pont.) a stabilizáció után – folytatódott az indoklás – az a kérdés vetődött fel, hogy visszatérjenek-e a munkavállaló aktív időszakában felgyülemlett egyéni járulékalapra épülő nyugdíjbiztosítási rendszerhez, és a forint- valutára való áttérés után valamely valorizációs szorzószám alkalmazásával határozzák-e meg a nyugdíjakat, vagy megtartsák továbbra is az említett 410/1946. ME sz. r. újítását, és a nyugdíjakat a mindenkori keresetek figyelembevételével állapítsák meg. A népjóléti miniszter előterjesztése ez utóbbi koncepcióra épült, miután a munkavállalói érdekképviselők kezdettől fogva ezt támogatták, de – legalábbis átmeneti megoldásként – a nyugdíjfizetésre kötelezett vállalatok és intézmények érdekképviselői is elfogadták. A miniszteri indoklás szerint a szabályozás másik legfontosabb kérdése a nyugdíjmaximum meghatározása (és bizonyos esetekben a legkisebb nyugdíjak kiegészítése) volt. Ezzel kapcsolatban szükségesnek tartotta a több helyről járó nyugdíj esetében, illetve a nyugdíjnak és a kereső foglalkozásból vagy vagyonból származó jövedelemnek együttes figyelembevételét, és esetenkénti korlátozását.

⁵⁰ Az igazságügyminiszternek – az előterjesztés mellett megtalálható átirat szerint – három fontosabb észrevétele volt: Kifogásolta egyrészt, hogy a tervezet az illetékes miniszternek szinte korlátlan felhatalmazást ad a nyugdíjas alkalmazottak magánjogi jellegű követeléseit egy részének elvonására. Ezzel kapcsolatban nyugtázta, hogy az Igazságügyminisztérium munkatársaival történt egyeztetés eredményeként a minisztertanács elé került újabb szövegváltozat szerint a csökkentett beszámítható javadalmazás az alapjavadalmazás 50%-ánál kevesebb már nem lehet, (tehát a minisztert illető felhatalmazás már nem korlátlan), ugyanakkor az igazságügyminiszter szerint a 60% lenne a megfelelő alsó határ. A 3. § (11) a pontjával kapcsolatban ugyancsak kifogásolta, hogy a tervezet az érintett munkavállalók részére egyéni jogorvoslati lehetőséget nem biztosított. A kiadott rendelet szövegében az előbbi észrevételt részben, az utóbbit teljes mértékben figyelembe vették. Az igazságügyminiszter harmadik fontos észrevétele a tervezet 8. §-ára vonatkozott: e szerint a nyugdíjak megállapítására vonatkozó új szabályokat nem a rendelet hatálybalépésétől, hanem 1946. augusztus 1-től, tehát a stabilizáció napjától, visszamenőleges hatállyal kellett alkalmazni. „Ez gyakorlatilag egyrészt a nyugdíjak egy részének visszamenőleges hatállyal való megvonását, másrészt azoknak a fizetésre kötelezetteknek jutalmazását jelenti, akik a hatályban levő jogszabályokon alapuló kötelezettségeik teljesítését elmulasztották” – olvasható az átiratban. A rendelet végleges szövege azonban az 1946. augusztus 1-jei hatályba léptetést fenntartotta, és csak az 1000 Ft alatti nyugdíjak esetében rendelkezett úgy, hogy amennyiben az új előírások szerint megállapított nyugdíj kevesebb, mint a 410/1946. ME sz. rendelet alapján korábban folyósított összeg, akkor az alacsonyabb összeget csak az új rendelkezés hatálybalépése utáni időszakra lehet folyósítani, míg az azt megelőző időszakra a magasabb összeget. Az 1000 Ft feletti nyugdíjat élvezőktől viszont valóban elvonták korábbi jogos járandóságuk egy részét.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: és ha kap valaki 3500 forintot, azért nem lehet kisebbet megállapítani?

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: sőt vannak 5000 forintos nyugdíjak is.

Pénzügyminiszter [képviseletében Kemény György államtitkár]: a Gazdasági Főtanács főtthkára amellelt volt, hogy 50%-nál több ne lehessen. Az igazságügyminiszter azt kívánja, hogy 60%-nál nagyobb ne lehessen.

Dr. Balogh István: 50% alá ne lehessen menni, viszont 60%-on felül se. Nem lehet 50% alá menni, ez veszélyes zsilipet nyitna meg.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: például a Weiss Manfrédnál igen magas nyugdíjakat fizetnek igazgatóknak. Hallatlanul magasakat.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: a maximum 1600 forint lesz.⁵¹

[Ries] *Igazságügyminiszter*: kéri, hogy ne a Közigazgatási Bíróság, hanem a Kúriánál egy külön tanács döntsön. Magánjogi kérdések vannak, a Közigazgatási Bíróság azokat nehezen tudná eldönteni.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: ehhez hozzájárul. Itt van ezen kívül a 3. § 14. bekezdése. Ismerteti az igazságügyminiszter észrevételeit.⁵²

Szakasits Árpád [elnöklő] államminiszter: a kérdés, úgy látszik, nincs ki tárgyalva. Üljön össze az igazságügyminiszter a népjóléti miniszterrel.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: már tárgyaltak, és egy csomó kérdésben meg egyeztek, de vannak olyan kérdések, amelyekben nem tudtak megegyezni. Itt szerzett jogokról van szó.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: de nem lehet szerzett jogok miatt vállalatokat tönkretenni.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: de embereket sem.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: ebben a kérdésben elfogadják az igazságügyminiszter észrevételét.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: ki kell mondani, hogy csak arra vonatkozik, aki 50 éves kora előtt nyugdíjba ment. Egyébként döntsön a minisztertanács, de ők ez ellen óvást emelnek, mert olyanoknak, aki már kapott nyugdíjat, nem is lehet leszállítani.

⁵¹ A kiadott rendelet ezt az összeget, azaz 1600 Ft-ot, állapította meg a nyugdíjak felső határaként. A magasabb beosztásból nyugdíjazottak, akik általában lényegesen magasabb nyugdíjat élveztek, tehát igen nagy veszteséget szenvedtek. Ráadásul ezt 1946. augusztus 1-jéig visszamenőleges hatállyal érvényesítették.

⁵² A tervezet 3. § (14) pontja úgy rendelkezett, hogy azokat, akiknek a nyugdíjjogosultsága nem rokkantság, vagy a teljes szolgálati idő betöltése, illetve az öregségi nyugdíjkorhatár elérése, azaz általában nem önhibájukon kívül álló okból nyílik meg, „akkora nyugdíj illeti meg, amelyre biztosítástechnikai alapon számított egyéni járuléktartalékuk, mint egyszeri díj a nyugdíjazás időpontjában fedezetet nyújt”. Az ilyen munkavállalók esetében tehát mégis visszatértek az egyéni járuléktartalék alapján történő számításhoz, mégpedig egyszeri végkielégítés formájában. Az igazságügyminiszter a fent idézett átiratában ezzel a ponttal kapcsolatban a következő észrevételt tette: „A 3. § (14) bekezdése a mostani szöveg mellett is szerzett jogok elvonását jelenti, magánjogunk alapelveivel ellentétben áll, a jogbiztonság kialakulását igen hátrányosan befolyásolja, ezért jelenlegi formájában is aggályosnak tartom.” A kiadott rendeletben ez a pont változatlan szövegezéssel jelent meg.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: korhatárhoz kell kötni. Majd megnézik közelebbről. Az igazságügyminiszter nem ismeri a dolog szociális hátterét.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter*: arról van szó, hogy a nyugdíjfizetésre kötelezett a 8. § alapján kedvezőbb helyzetbe jutott, ha nem fizetett, mint ha fizetett volna, mert most nem tartozik fizetni. A 8. §-ból az, amit a népjóléti miniszter mondott, nem tűnik ki. Ha azt mondaná, hogy azokra vonatkozik, akiknek a nyugdíja bizonyos összegben felül van, azokra pedig nem, akiknek egy bizonyos összeg alatt van, akkor szó nélkül hozzájárulna. Azonban amikor ez általánosan ki van mondva, a következménye az, hogy az a pénztár, amely eleget tett a fizetési kötelezettségének, hátrányosabb helyzetbe kerül, mint amelyik nem tett.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: inkább a nyugdíjasok szempontjából kell nézni a dolgot.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter*: ők is azt teszik. Ha ezt a Népjóléti Minisztérium egy bizonyos nyugdíjhatárhoz köti, hajlandók elfogadni, hogy a kisnyugdíjasokat megvédjék, de ilyent nem tudnak elfogadni.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: erről lehet szó, hogy ilyen értelemben átszövegezzék.

[*Ries*] *Igazságügyminiszter*: akkor rendben van.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: az iparügyi miniszter a 3. § 2. bekezdése ellen tett észrevételét.⁵³ Ennek biztosítástechnikai akadályai vannak. Technikai szempontból kéri elvetni az észrevételt.

[*Bán*] *Iparügyi miniszter*: a fizetést ott, ahol készpénzre és természetbeni járandóságra oszlik, ott egészen kell számításba venni. Nem lehet csak a készpénzt figyelembe venni.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: a társadalombiztosításban is van erre megfelelő kulcs az átszámításra.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: szakértői szerint ez lehetetlen.

[*Bán*] *Iparügyi miniszter*: ott is van ez, ahol a fizetés alapfizetésből és jutalékból áll.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: ennek biztosítástechnikai akadályai vannak. A tényleges szolgálatot teljesítő magánalkalmazottakra vonatkozó kollektív szerződés sem teszi lehetővé a természetbeni járandóságokat.

[*Bán*] *Iparügyi miniszter*: a gyakorlatban ilyen esetek tömegesen vannak. Nem ragaszkodik hozzá, de kéri, mert nem szeretne olyan helyzetet teremteni, hogy azután oka legyen egy kategóriának panaszra, ha a fővárossal szemben a vidéki munkavállalók ezzel hátrányosabb helyzetbe kerülnek. Nézze meg még egyszer a miniszter. Az OTI-nál erre megállapított kulcs van.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: vidéken gyakran kapnak lakást természetben.

⁵³ A 2. § (2) bekezdése arról rendelkezett, hogy mely jövedelem-elemeket kell, illetve melyeket nem lehet figyelembe venni a nyugdíjösszeget megállapítása során. Az iparügyi miniszter átirata nem ismeretes.

[28] 177. 1947. május 22.

[Molnár] Népjóléti miniszter: a többi észrevételeket elfogadják.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: a 9. §-ban „az illetékes miniszter meghallgatásával” szövegrész beszúrását kéri.

[Molnár] Népjóléti miniszter: hozzájárul.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: az állami vállalatokra is kell ez a kivétel.

[Molnár] Népjóléti miniszter: ez már benne van.

Miniszttertanács az előterjesztést a népjóléti miniszter által [sic!] felvetett módosításokkal elfogadta.⁵⁴

[51] 50.

[Molnár] Népjóléti miniszter: előterjeszti javaslatát a hatósági orvosi szolgálatban való alkalmazáshoz szükséges egyes képesítési kellekek elengedése tárgyában. Ez csak meghosszabbítás.

Dr. Balogh István: észrevételt tenne annál az oknál fogva, mert közbejött a B-lista, ennek folytán nagyon sok hatósági orvos, tehát olyan, akinek megvan a képesítése, került B-listára a c) pont alapján.

[Molnár] Népjóléti miniszter: így visszavesszük.

Dr. Balogh István: akkor rendben van.

Miniszttertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁵

[52] 51.

[Molnár] Népjóléti miniszter: előterjeszti javaslatát a hadigondozási és háborús polgári gondozási pénzellátások folyósítása tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁶

⁵⁴ Lásd a 6620/1947. ME sz. rendeletet, MK június 4., 124. sz.

⁵⁵ A hatósági orvosi szolgálatban való alkalmazáshoz szükséges egyes képesítési kellekek elengedéséről korábban az 1150/1946. ME sz. r. (MK február 6., 30. sz. – lásd: TZ MT. JKV., [16] 83. sz. jkv. 57. napirendi pont) rendelkezett. Annak hatálya azonban 1946. december 31-én lejárt. Az ekkor tárgyalt 161 690/1947. NM V. sz. előterjesztés alapján adták ki a 6700/1947. ME sz. r.-et (MK június 1., 121–122. sz.) amely az említett határidőt 1947. december 31-ig hosszabbította meg.

⁵⁶ A 126 513/1947. NM IV/1. o. sz. előterjesztés javasolta, hogy az Ideiglenes Nemzeti Kormány azon rendelkezését (346/1945. ME sz. r., MK, március 29., 13. sz.), hogy – a háború utáni viszonyokra való tekintettel – a hadigondozási pénzellátásokat az érdekeltek részére a városok, illetve községek fizessék ki az általuk beszedett köztartozások terhére, helyezték hatályon kívül, és a pénzellátásokat – a háború előtti rendelkezéseknek megfelelően – ismét a Központi Illetményhivatal folyósítsa. Lásd a 7100/1947. ME sz. rendeletet, MK június 14., 132. sz.

[53] 52.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát egészségvédelmi intézményeknél megüresedett orvosi és egészségügyi állások ideiglenes betöltése tárgyában.

Pénzügyminiszter [képviselőként Kemény György államtitkár]: illetékes osztályának megjegyzése van a fizetési osztályok megállapítása tárgyában.

Szakasits Árpád [elnöklő] államminiszter: a két miniszter tárgyalja le egymás között. Elvben elfogadják.

Minisztertanács az előterjesztéshez a pénzügyminiszterrel való megállapodástól függően hozzájárult.⁵⁷

[54] 53.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát mezőgazdasági munkások gyermekeinek nyaraltatása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁸

[55] 54.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az állategészségügyről szóló 1928: XIX. tc. tenyészbébaságra vonatkozó rendelkezésének módosítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁹

[56] 55.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát állami érdekességű magtermeltető vállalat alakítása tárgyában.

⁵⁷ Előzményéről lásd a [27] 176. sz. jkv. 86. napirendi pontját. A 102 085/1947. NM VII. sz. előterjesztés 37 személy kinevezésére vonatkozott.

⁵⁸ A népjóléti miniszter 88 909/1947. III/3. sz. előterjesztése többek között a következő indoklást tartalmazta: „A mezőgazdasági munkálatok idejére a mezőgazdasági lakosság munkateljesítményének növelése érdekében, főképp, hogy az anyák a nyári mezőgazdasági munkáktól el ne vonassanak, a mezőgazdasági lakosságból 10 000 gyermeknek nyári napközi otthonokban való elhelyezését tartom szükségesnek. Ennek a nem csak szociálpolitikai, hanem nemzetgazdasági fontosságú célnak az érdekében 200 nyári napközi otthonnak a felszerelését, illetve meglévő óvodának napközi otthonná alakítását tervezem.” A terv megvalósításához 1 500 000 Ft rendkívüli hitel engedélyezését kérte.

⁵⁹ A 103 326/1947. FM sz. előterjesztés a javaslatot azzal indokolta, hogy a hivatkozott törvény szerint „a tenyészbébaságban beteg vagy olyan mént, amely valamely kancát kimutathatóan befertőzött, valamint az olyan mént, amely tenyészbéna kancát fedezett, a hatóság kiheréltetni köteles.” A miniszter e rendelkezés második részét („valamint az olyan mént, amely tenyészbéna kancát fedezett”) kívánta törölni a törvény szövegéből. A háború utáni viszonyok között – folytatódott az indoklás – ez a szigorú, és állategészségügyi szempontból sem indokolt rendelkezés az apaállat-állomány pótolhatatlan veszteségét okozná. Lásd a 6770/1947. ME sz. rendeletet, MK június 24., 140. sz.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: nincs benne az, hogy a megmaradó részből a Szövetkezeti Központnak mennyi jut?

Szakasits Árpád [elnöklő] államminiszter: 25%.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁶⁰

[57] 56.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Kerékgyártó János okl. gazdának az Állami Mezőgazdasági Birtokok személyzeti létszámába történő szerződéses alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[58] 57.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Szendy-Moldován László miniszteri tanácsos és dr. Gál Dezső miniszteri osztálytanácsos igazgatósági tagságának engedélyezése tárgyában.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: Sas Árpádot is kéri, vagy pedig az egyik helyett kéri bevenni.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: beveszi harmadiknak.

Minisztertanács az előterjesztéshez Sas Árpád bevételeivel hozzájárult.⁶¹

[59] 58.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Belovári (Frenreisz) István nyugellátásának megállapítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶²

---

⁶⁰ Az ügy előzményéről lásd e kötetben a [17] 166. sz. jkv. 40. napirendi pontját és jegyzetét. Ott a földművelésügyi miniszter előterjesztéséről a döntést azzal napolták el, hogy a már korábban állami kezelésbe vett Mauthner Ödön és Társa Magtermelő és Magkereskedelmi Vállalat útján kellene a magtermeltetéssel kapcsolatos nemzetgazdasági feladatokat megoldani. A földművelésügyi miniszter 65 941/1947. FM I. A. 1. sz. előterjesztése azonban leszögezte, hogy a cég erre nem alkalmas, és egyébként sem vonható a Nehézipari Központ felügyelete alá a Földművelésügyi Minisztérium felügyelete alá. Az alapítandó vállalatra vonatkozóan a korábbi javaslatait ismételte meg.

A határozat alapján jött létre 1947-ben a Magtermelő Rt. 300 000 Ft alaptőkével. A vállalat központja a Földművelésügyi Minisztérium épületében működött, és Igazgatóságában a minisztérium több tisztviselője is helyet foglalt. KÖZGAZDASÁGI KOMPASZ 1947/1948, 341.

⁶¹ A 4110/1947. FM eln. 1. sz. előterjesztés szerint a szóban forgó személyeket a Magyar Vadtenyésztők Kiviteli és Kereskedelmi Részvénytársaság (MAVAD) igazgatóságába delegálta a miniszter.

⁶² A 201 706/1947. FM XII. 1. sz. előterjesztés szerint dr. Belovári (Frenreisz) István (1885–?) állami gazdasági főfelügyelő 1909-től 1944-ig volt állami szolgálatban. Zsidó származású felesége miatt az előmenetelben és a nyugdíjazás során érték hátrányok, ezért a miniszter kérte számára az V. fizetési osztálynak megfelelő nyugdíj engedélyezését.

[60] 59.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát néhai Nyári István árva részére kegydíj engedélyezése tárgyában. 18 forintról van szó, kéri, hogy a pénzügyminiszterrel egyetértésben valamilyen megoldást kereshessen az összeg felemelésére.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy az összeg esetleges felemelése tárgyában a földművelésügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértésben határoz.

[61] 60.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti 92 929/1947. számú javaslatát mezőgazdasági magtisztítók megrendelése tárgyában.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtákará*: az iparügyi miniszter majd biztosítja a szükséges vasanyagot.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: megjegyzi, hogy az állami érdekeltségű magtermeltető vállalatokhoz külön tárcachitelt nem tud rendelkezésre bocsátani.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: ezt tudomásul veszi.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶³

[62] 61.

[Dinnyés] *Honvédelmi miniszter*: előterjeszti javaslatát, a honvédségi védőként eljáró nyugállományú és szolgálaton kívüli viszonybeli hadbírák felelmi felelősségéről szóló törvényjavaslatot.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: a törvényjavaslat így maga helyes lenne, azonban felhívja a honvédelmi miniszter figyelmét arra, szüntessék meg végre azt, hogy nyugdíjas hadbírók, mint védők szerepeljenek. Először, mert eltörölték a honvédségi védők intézményét, mert minden ügyvéd védhet, másrészt pedig gyakorlatból tudja, hogy maga az a körülmény, hogy [az] illető nyugalmazott hadbíró, tisztességtelen versenyre ad módot. Ezt Dulin kollégája is tudja. Módot nyújt arra, hogy fantasztikus honoráriumot kérjenek azon a címen, hogy ő az eljáró honvédbíróval együtt szolgált stb. Inkább azt kérné, hogy olyan törvényjavaslatot nyújtsanak be, amely kimondja, hogy védő csak ügyvéd lehet. Ha valamelyik hadbíró ügyvéd akar lenni, akkor tegye le a különbözőzeti vizsgát, és jegyeztesse be magát a kamarában. De az, hogy nincs megelégedve a hadbírói fizetésével, nyugdíjba megy, és tiszter annyit keres, nem demokratikus megoldás.

[Dinnyés] *Honvédelmi miniszter*: nem elvi jelentőségű kérdést hozott ide,

⁶³ A 92 929/1947. FM I. 3. üo. sz. előterjesztés hangsúlyozta, hogy az említett gépek a 3 éves terv keretében megvalósítandó mezőgazdasági beruházások szempontjából fontosak. A miniszter 1 500 000 Ft póthitel engedélyezését kérte, hogy a magtisztító gépek gyártását még a tavasz folyamán megrendelhesse a hazai üzemekben.

[28] 177. 1947. május 22.

maga a törvényjavaslat az igazságügyminiszterrel tárgyalandó le. Itt csak arról van szó, hogy védhet, és felelősség szempontjából ki alá tartozik.

Dr. Balogh István: tehát szabadjon, vagy ne szabadjon?

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: ne szabadjon. Itt megint csak, mint börtöntöltelék beszél. A legfantasztikusabb dolgokat követték el ezek a hadbírarak.

[Ries] Igazságügyminiszter: a javaslat mai viszonyok között helyes, de ezeket a viszonyokat meg kell változtatni.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: esetleg úgy, hogy a szerzett jogok alapján, tehát a nyugdíjasok védhessenek, de újak már nem.

[Dinnyés] Honvédelmi miniszter: ő belemegy abba is, hogy végleg megszüntessék ezt a gyakorlatot. Tegyék le az ügyvédi vizsgát.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁶⁴

[63] 62.

[Dinnyés] Honvédelmi miniszter: előterjeszti javaslatát Dudás Béla miniszteri titkár részére a miniszteri osztálytanácsosi cím adományozása tárgyában.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: lehet egy elmenő embernek címet adományozni?

Szakasits Árpád [elnöklő] államminiszter: egyelőre még ott van.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁵

[64] 63.

[Dinnyés] Honvédelmi miniszter: előterjeszti javaslatát a honvédelmi minisztérium szerződéses alkalmazottai kinevezése tárgyában.

Dr. Balogh István: nem ismerjük, vegye le a javaslatot.

[Dinnyés] Honvédelmi miniszter: a következő minisztertanácson behozza.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁶

---

⁶⁴ A 10 004/1947. HM Eln. igü. sz. előterjesztés szerint a törvényjavaslat azt célozta, hogy a honvédségi védőként eljáró nyugállományú és szolgálaton kívüli viszonyban lévő hadbírarakra is kiterjedjenek az ügyvédi rendtartás azon rendelkezései, melyek az ügyvédek felett a fegyelmi bíráskodás és felügyelet tekintetében érvényesek voltak. A törvényről az Országgyűlés csak 1948 elején tárgyalt, és 1948. évi V. törvénycikként fogadta el.

⁶⁵ *Dudás Béla* (1910–?) az előterjesztés szerint realiskolai érettségivel rendelkező tartalékos alhadnagy volt. 1945 márciusától a Honvédelmi Minisztérium összekötő törzsénél, majd a Katonapolitikai osztályon dolgozott, 1945 decembere óta pedig a minisztérium politikai államtitkára mellett teljesített szolgálatot személyi titkári minőségben.

⁶⁶ Az előterjesztést 1947. június 12-én, a Dinnyés-kormány idején fogadta el a minisztertanács. Lásd: DL MT. JKV., a [3] 183. sz. jkv. 22. napirendi pontját.

[65] 64.

Közellátásügyi miniszter [képviselőtében Mátéffy Géza államtitkár]: Előterjeszti 403 109/1947. számú javaslatát: A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszterrel egyetértve egyelőre a folyó gazdasági évre a kukorica-kivittelt felfüggeszti.

Szakasits Árpád [elnöklő] államminiszter: leszámítva a román kukoricát.

Közellátásügyi miniszter [képviselőtében Mátéffy Géza államtitkár]: ismerteti a Washingtonból érkezett választ, mely szerint a kukoricát is kenyérgabonának tekintik.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: ez tehát az új termésig szól.

Közellátásügyi miniszter [képviselőtében Mátéffy Géza államtitkár]: igen.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁷

A minisztertanács délután ½2 órakor ért véget.

K. m. f.

Bojta Ernő

Rákosi

Géppel írt tisztázat, az elnöklő Rákosi Mátyás és a jegyzőkönyvet vezető Bojta Ernő Béla sajátkezű aláírásával. A miniszterek és államtitkárok az első oldalon a jelen voltak felsorolása mellett látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet, kivéve Szakasits Árpád, Gyöngyösi János, Rajk László, Ries István, Dinnyés Lajos és Mihályfi Ernő minisztert, illetve az őket képviselő államtitkárokat, valamint Balogh István államtitkárt. Vas Zoltán neve nem szerepel a felsorolásban, így aláírása sem található a jegyzőkönyvön, bár ismételt felszólalt az ülésen.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a [4]–[13], [15]–[24], [26]–[27], [29]–[30], [32]–[45], [47]–[48], [50]–[63] és a [65] sz. napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

⁶⁷ Az ügy előzményéről lásd e kötetben a [9] 158. sz. jkv. 28., a [23] 172. sz. jkv. 78., illetve a [26] 175. sz. jkv. 38. napirendi pontját. A közellátásügyi miniszter 403 109/1947. sz. előterjesztése az előzmények ismertetése után idézte a washingtoni magyar követ jelentését: „Magyar kukorica-kivittelt ügyében hozzám intézett utasításra: Úgy Amerika, mint Nemzetközi Szervezetek kukoricát közismerten ugyanolyan kenyérgabonának tekintik, mint búzát stop Romániában előállott, magyarhoz hasonló helyzet erős ellenállást váltott ki, és minden román szállítás megszüntetésének lehetőségével foglalkoznak stop Fentiek következtében már kérdés egyszerű felvetése is előnytelen következményekkel járhatna jelenlegi helyzetben, és ezért kérem közbenjárástól eltekinteni.” A miniszter előterjesztése a következőképpen zárult: „A washingtoni követség távirata értelmében szükségesnek látom mindennemű tengeri-kivittelt azonnali hatályú felfüggesztését egyelőre a f. gazdasági év végéig, különös tekintettel arra, hogy az igénybe vett 23 000 tonna kenyérgabona, illetve lisztmennyiségek elhajóztatása még folyamatban van, s így elképzelhető, hogy az Észak-Amerikai Egyesült Államok kormánya a kukorica-kivittelt engedélyezése esetén a szállítmányokat megszünteti.”

A [28] 177. sz. jkv. a) melléklete a [34] 33. napirendi ponthoz

[Pénzügyminisztérium]
Előadó: dr. Trajanovich Lajos
miniszteri osztálytanácsos⁶⁸
83 818/1947.
[PM] IV. b.

Tárgy: A svájci fináncHITELEZŐKKEL létrejött megállapodások

Gazdasági Főtanácsi előterjesztés

Bejelentem a Gazdasági Főtanácsnak, hogy azoknak a tárgyalásoknak az eredményeképpen, amelyeket dr. Vásárhelyi államtitkár és a vezetése alatt álló pénzügyi delegáció folyó évi április hó 10-e és május hó 5-e között a svájci kormánnyal és a svájci fináncHITELEZŐK képviselőivel folytatott, a rövidlejáratú adósságok tekintetében elvi megállapodás jött létre.

Mielőtt ennek ismertetésére rátérnék, emlékeztetnem kell a Gazdasági Főtanácsot arra, hogy a magyar kormány az 1946. évi április hó 27-i magyar–svájci gazdasági megállapodás értelmében köteles volt az illetékes svájci tényezőkkel a finánctranszferről legkésőbb folyó évi március hó 1-én tárgyalásokat kezdeni. A svájci álláspont a tárgyalások kezdetén az volt, hogy a magyar kormány az említett megállapodásban vállalt kötelezettségéhez képest köteles a fináncadósságok szolgálatának transzferálását újból megkezdeni, és ez a kötelezettsége nem is korlátozódik egyedül arra az összegre, amely a Svájc felé irányuló magyar export ellenértékéből az 1946. évi gazdasági egyezmény értelmében a fináncadósságok utáni szolgálat céljára tartalékolásra kerül. A svájci delegáció nem ismerte el, hogy a gazdasági egyezmény megkötése óta oly változások következtek volna be az ország helyzetében, amelyek a magyar kormányt e kötelezettség alól felmentenék.

Ezzel szemben a magyar delegáció kifejtette, hogy a jelenlegi magyar gazdasági helyzet, és a békeszerződésből várható terhek ismeretlen volta folytán még nem érkezett el az idő az adósságszolgálat megkezdésére. Ezért a delegáció az adósságszolgálat céljára tartalékolt összegek kölcsönként történő átmeneti visszaadását kérte életfontosságú nyersanyagimportok finanszírozására, majd e kérés elutasítása után azt javasolta, hogy ezek az összegek használtassanak fel a magyar finánctartozásoknak ún. tender-eljárás keretében történő egyezségi rendezésére, illetve visszavásárlására. A svájci delegáció ezt az ajánlatot sem tartotta elfogadhatónak, de hozzájárult ahhoz, hogy a magyar delegáció a hitelezők érdekképviselőivel közvetlen tárgyalásokat folytasson.

---

⁶⁸ Dr. Trajanovich Lajos a delegáció tagjaként részt vett a Svájcban folytatott tárgyalásokon.

A magyar delegáció és a hitelezők érdekképviselői között a tárgyalások – a Gazdasági Főtanács hozzájárulásával⁶⁹ – azon az alapon folytak, hogy a fizetőképes magyar adósok az 1947. évi [sic!] $\frac{1}{2}$ – $\frac{3}{4}$ % kamatot fizetnek, a tartalékolásra kerülő összegek maradványa pedig a tender-eljárás keretében használtatik fel tőketörlesztésre, illetve visszavásárlásra. A közvetlen tárgyalások a hosszúlejáratú adósságok tekintetében nem vezettek megállapodásra, ellenben a rövidlejáratú adósságok legfontosabb két csoportjára, úm. egyfelől a stillhalte-adósságokra, másfelől a kincstári váltókon és kincstárjegyeken alapuló adósságokra nézve elvi megállapodás jött létre, amelyet a másolatban idemlékelt két jegyzőkönyv és levélváltás foglal magában.⁷⁰ E megállapodások végleges szövege előreláthatólag Budapesten, június folyamán a svájciakkal közösen fog kidolgozásra kerülni.

A megkötött elvi megállapodás lényege az, hogy az export devizahozamából tartalékolásra kerülő összegeknek külön-külön a szóban forgó adósságcsoportokra aránylagosan eső hányada teljes egészében tender-szerű tőketörlesztésre használtatik fel, és pedig 22,5%-os tender-maximum mellett. Amennyiben a jelenlegi gazdasági egyezmény folyó évi szeptember hó 30-áig érvényben marad, úgy az eddig az időpontig tartalékolandó összeg megfelelő hányada, ha pedig a gazdasági egyezmény változatlanul tovább folyik, úgy a folyó év végéig tartalékolandó összegek megfelelő hányada nyer a fentebbiek szerint felhasználást.

A megállapodás végeredményében teljesen megfelel annak a korábbi magyar javaslatnak, hogy a rendelkezésre álló egész összeg a tőketartozásoknak tender-eljárás keretében, nagymérvű engedmény mellett történő apasztására használtassék fel. Bár a 22,5%-os tender-maximum magasabb, mint az, amit a magyar delegáció eredetileg felajánlott, ez a felső határ kétségkívül még mindig előnyösnek mondható. Rámutatunk ezzel kapcsolatban arra, hogy az 1937. évi megállapodások értelmében a kincstári váltók és kincstárjegyek után évi 1,5% kamatfizetést is teljesítettünk, és egyidejűleg 45%-os tender-maximum mellett eszközöltünk visszavásárlásokat. De különösen

⁶⁹ A Gazdasági Főtanács a tárgyaló delegáció jelentései alapján 1947. április 16-án és 23-án tárgyalt a svájci félnek tehető engedményekről. A 16-ai ülés jegyzőkönyve mellett található egy címzés, keltezés és aláírás nélküli géppel írt, 4 oldal terjedelmű feljegyzés, amely a tárgyalás addigi menetét és főként a svájci tárgyalófél követeléseit ismertette. Ekkor a következő határozat született: A Gazdasági Főtanács „nem járul hozzá ahhoz, hogy a svájci pénzügyi tárgyalások során a magyar bizottság a régebbi adósságok után kamatszolgálat megkezdésére vonatkozóan állapodjék meg. A svájci hitelezőkkel folytatott tárgyalások alkalmával hangsúlyozni kell a kormány fizetőképességét, de kérni kell a hitelezőket, hogy a kamatszolgálat precedensjellegére és Magyarország külföldi adósságainak ez idő szerint még rendezetlen állapotára való tekintettel egyelőre ne ragaszkodjanak a követelésük teljesítéséhez. [...]” A GF következő ülésén azonban Háy László MNB igazgatónak, a Svájcban tárgyaló bizottság egyik tagjának beszámolója alapján a fenti határozatot úgy módosította, hogy „a további kapcsolatok fenntartása érdekében némi kamatszolgálatnak a magyar küldöttek által körülírt módon való felajánlásához hozzájárul.” (MOL XIX-A-10-Stab. XL. ülés, 1947. április 16., 52. pont, illetve Stab. XLI. ülés, 1947. április 23., 40. pont.)

⁷⁰ A német nyelvű dokumentumok a jegyzőkönyv mellett megtalálhatók.

előnyössé teszi a most létrejött megállapodásokat az a körülmény, hogy a fizetés fejében a hitelezők összes hátralékos és folyó kamatigényükről teljesen lemondanak, ezen felül pedig a fizetésben részesülő hitelezők fennmaradó követeléseik tekintetében három hónappal hosszabb halasztást adnak, mint ameddig a megállapodás érvényben van. Nevezetesen: ha csak a szeptember 30-ai részlet kerül átutalásra, úgy december 31-ig, ha pedig ez utóbbi részlet is átutalásra kerül, úgy 1948. évi március hó 31-ig nem tesznek behajtási lépéseket.

A Stillhalte-adósságok tekintetében sikerült a fizetés önkéntes jellegét elfogadtatni. A Magyar Nemzeti Bank és a Külföldi Hitelek Országos Bizottsága nevében azonban a delegáció vezetője egy kísérőlevélben kijelentette, hogy ezek az intézmények igyekezni fognak odahatni („werden sich dafür einsetzen”), hogy a magyar adósok a tartozásukra aránylagosan eső összeg erejéig éljenek a visszafizetés lehetőségével, amennyiben ezt gazdasági helyzetük megengedi, és egyéb hitelezőik érdeke nincs veszélyeztetve. A kísérőlevél megállapítja, hogy ez nem jelenti hitel vagy más anyagi támogatás nyújtásának kilátásba helyezését.

A delegáció vezetője a Stillhalte-adósok körébe tartozó állami és székesfővárosi vállalatok nevében, ugyanebben a levélben kijelentette, hogy ezek az adósok a tartozásukra aránylagosan eső összegek erejéig élni fognak a fizetés lehetőségével.

A rövidlejáratú hitelezői csoportokkal ilyként létrejött megállapodásokat, amelyeket egyébként a magyar delegáció vezetője a kormány jóváhagyásától feltételezetten írt alá, a hitelezők képviselője a svájci kormány elé terjeszti. A svájci kormánydelegációval, amely a tárgyalások során kilátásba helyezte, hogy ha egy vagy több hitelezői csoporttal közvetlen megállapodás jönne létre, azt – hacsak nem sérti a hitelezők összességének érdekeit – tudomásul fogja venni, és a tartalékolt összegek megfelelő hányadát fel fogja szabadítani, ily értelemben zárójegyzőkönyv vétetett fel, amelyet másolatban tisztelettel bemutatunk.⁷¹ Ez a zárójegyzőkönyv – amely a hitelezőkkel létrejött megállapodásnál korábbi keletű – azt is kimondja, hogy a két ország az adósságszolgálat addig még rendezetlenül maradó kérdéseiről f. év szeptember havában újból tárgyalni fog. A rövidlejáratú adósságokra vonatkozó ideiglenes megállapodások értelmében szeptemberben tárgyalások lesznek a szóban forgó megállapodások lejáratát követő időre vonatkozó adósságszolgálatról is.

Kérem a Gazdasági Főtanácsot, hogy mind a rövidlejáratú adósságokra vonatkozóan megkötött elvi megállapodásokat, mind a kormányközi tárgyalásokról készült jegyzőkönyvet jóváhagyni méltóztassék.

A magyar delegáció a tárgyalások során a kormánynak tartotta fenn az állásfoglalást abban a kérdésben, hogy a gazdasági egyezményben a lejáratra vonatkozó, s önmagában ellentmondó rendelkezés svájci értelmezését –

⁷¹ A jegyzőkönyv másolata az előterjesztés mellett szintén megtalálható.

amely szerint az egyezmény határozatlan időre szól, és legkorábban f. évi szeptember hó 30-ára mondható fel – elfogadja-e, vagy pedig a június hó 30-i lejáratot vitatja. Meg kell állapítanom, hogy a Svájcba irányuló magyar export devizahozama 10%-ának folyamatosan a fináncbitelezők rendelkezésére való bocsájtását nem tartom az ország gazdasági helyzetével és érdekeivel összeegyeztethetőnek, mert ez súlyos mértékben csökkentené a termelés fenntartásához szükséges importok céljára rendelkezésre jutó devizamenynyiséget, emellett pedig egyéb viszonylatokra is káros precedenst jelent. Ennek ellenére, tisztán a gondozásomra bízott pénzügyi érdekek szempontjából nem kívánám, hogy a június 30-i lejárát vitatásával ellentétet idézzünk fel a két ország között, hanem inkább azt tartanám célszerűnek, ha a magyar kormány – amelyet ebben a kérdésben a svájci kormány értesülésem szerint meg fog keresni – közölné a svájci kormánnyal, hogy a szerinte helyes értelmezés szerint az egyezmény június 30-án jár le, az ellentét elkerülése érdekében mégis elfogadja a svájci értelmezést. Abban a kérdésben azonban, hogy a finánctranszferre vonatkozó rendelkezés megváltoztatásának elérése érdekében f. évi július hó végén szeptember hó 30-ára felmondjuk-e az egyezményt vagy sem, a kormánynak az összes szempontok mérlegelésével kellő időpontban mindenestre határoznia kell.

Határozati javaslat

A Gazdasági Főtanács mind a rövidlejárátú adósságokra vonatkozóan megkötött elvi megállapodásokat, mind a kormányközi tárgyalásokról készült jegyzőkönyvet jóváhagyja.⁷²

Budapest, 1947. május 19.

A miniszter helyett:

dr. Kemény György
államtitkár

Hitelesítem:

Budapest, 1947. május 20.

Abonyi

miniszteri iroda-főigazgató.

Gépelte tisztázat sokszorosított másolata.

⁷² A Gazdasági Főtanács az előterjesztést jóváhagyólag tudomásul vette. (MOL XIX-a-10-Stab. XLIV. ülés, 1947. május 21., 28. pont.)

[29/A] 178.

JEGYZŐKÖNYV

az 1947. évi május hó 28. napján este 6 órakor Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettes elnöklete alatt tartott minisztertanácsról.

Jelen voltak:

Szakasits Árpád államminiszter
Rajk László belügyminiszter
Gyöngyösi János külügyminiszter
Dr. Nyárádi Miklós pénzügy-
miniszter
Dr. Báránys Károly földművelés-
ügyi miniszter
Bán Antal iparügyi miniszter
Rónai Sándor kereskedelem- és
szövetkezetügyi miniszter
Dr. Ries István igazságügyminiszter

Dinnyés Lajos honvédelmi miniszter
Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter
Dr. Erőss János közellátásügyi
miniszter
Veres Péter építés- és közmunka-
ügyi miniszter
Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter
Mihályfi Ernő tájékoztatásügyi
miniszter
Dr. Balogh István miniszterelnök-
ségi politikai államtitkár

Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettes felolvasta [a] Nagy Ferenc miniszterelnökre vonatkozó, [a] szovjet igazságügyi hatóságok által átadott iratokat. Jegyzőkönyv nem készült, mert a minisztertanács jegyzője a zárt minisztertanácsi ülésen nem vett részt.

Gépelte tisztázata, amelyen sem hitelesítés sem a miniszterek, illetve a jegyzőkönyvvezető aláírása nem található.

A jegyzőkönyv mellett előterjesztés nincs.

[29/B] 178.

JEGYZŐKÖNYV

*Felvétetett 1947. évi május hó 28-án este 7 órakor
a minisztertanács rendkívüli ülésén*

Jelen vannak:

<i>Rákosi Mátyás miniszterelnök- helyettes</i>	<i>Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter</i>
<i>Szakasits Árpád miniszterelnök- helyettes</i>	<i>Molnár Erik népjóléti miniszter</i>
<i>Gyöngyösi János külügyminiszter</i>	<i>Rajk László belügyminiszter</i>
<i>Veres Péter építés- és közmunka- ügyi miniszter</i>	<i>Dinnyés Lajos honvédelmi miniszter</i>
<i>Bárános Károly földművelésügyi miniszter</i>	<i>Mihályfi Ernő tájékoztatásügyi miniszter</i>
<i>Bán Antal iparügyi miniszter</i>	<i>Ortutay Gyula vallás- és közokta- tásügyi miniszter</i>
	<i>Ries István igazságügyminiszter.</i>

[1]

A minisztertanács Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettes elnökletével rendkívüli minisztertanácsot tart. Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettes bemutatja Szviridov altábornagy úrnak Nagy Ferenc miniszterelnökhöz intézett levelét, amelynek a szövege a következő:

a/ alatt csatolva Szviridov altábornagy úr levele.¹

Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettes részleteiben ismerteti a jegyzékhez csatolt mellékletek tartalmát.² Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettes javasolja, hogy a minisztertanács ezeket a közléseket egyszerűen vegye tu-

¹ A levél a jegyzőkönyv mellett nincs lerakva, mert azt Rákosi Mátyás június 2-án azzal küldte meg Mihályfi Ernőnek, a külügyminiszteri teendőik ellátásával is megbízott tájékoztatásügyi miniszternek, hogy helyezték el a Külügyminisztérium irattárában (lásd a melléklet kommentárját). A levelet e jegyzőkönyv a) mellékleteként közöljük.

² A SZEB elnökhelyettese a levélhez csatolta a Kovács Béla 1947. március 1. – május vége közötti többszöri kihallgatásáról, a Kovács Bélának Arany Bálinttal történt szembesítéséről, továbbá az Arany Bálint, Gyulai László és Jaczkó Pál többszöri kihallgatásáról az NKVD kihallgatói által felvett jegyzőkönyveket. A vallomások – legalábbis a kihallgatók és Rákosi Mátyásék értelmezésében – “terhelő adatokat” tartalmaztak Nagy Ferenc miniszterelnökre vonatkozóan is. Szviridov altábornagy levelének másolata, valamint a kihallgatási jegyzőkönyvek eredeti példányai az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában találhatóak 3. 1. 9. V–2000/61 jelzet alatt. A vallomásokat közölte: CSICSERY-RÓNAY–CSERENYÉY, 1998, 308–340.

[29/B] 178. 1947. május 28.

domásul, egyben a Külügyminisztériumon keresztül forduljon Gordon Ferenc berni követhoz, s a követ útján hívja fel Nagy Ferenc miniszterelnököt, hogy külföldi tartózkodását megszakítva haladéktalanul térjen haza.³

K. m. f.

Gépelte, aláírás és hitelesítés nélküli tisztázata. A jegyzőkönyvet a miniszterek sem látták el kézjegyükkel.

Figyelemreméltó, hogy a Bojta Ernő Béla által készített A) alatti jegyzőkönyv-fogalmazványban, pontosabban feljegyzésben a kormány tagjai közül – Nagy Ferenc miniszterelnökön kívül – hiányzik Dobi István államminiszter és Ortutay Gyula miniszter, szerepel viszont Balogh István államtitkár neve. Ehhez képest a B) alatti jegyzőkönyvben továbbra sem szerepel Dobi István neve, sőt az előbbiben feltüntetettek közül is hiányzik Nyárádi Miklós, Rónai Sándor és Eröss János miniszter, valamint Balogh István államtitkár neve, viszont az ülésen résztvevőként tüntették fel Ortutay Gyula minisztert.

A [29/B] 178. sz. jkv. a) melléklete az [1] napirendi ponthoz

[A SZEB elnökhelyettesének levele Nagy Ferenc miniszterelnökhöz
Kovács Béla ügyével kapcsolatban]

Magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság
28/május 1947.
545. sz.

Nagy Ferenc úrnak,
Magyarország miniszterelnökének.
Budapest

Miniszterelnök Úr!

A Puskin követ úrhoz fordultakkal kapcsolatban,⁴ melyben Kovács Bélát a magyar hatóságokhoz való átadását kéri [sic!] van szerencsém közölni, hogy az illetékes szovjet szervek még nem fejezték be a kihallgatást, és ezért a magyar hatóságoknak Kovács Béla átadására irányuló kérelmét ez idő szerint nem teljesíthető [sic!].

Ezzel kapcsolatban értesítem, hogy a szovjet katonai nyomozó-szervek megtalálták azt a lehetőséget, hogy a magyar kormánynek Kovács Bélával

³ A jegyzőkönyv mellett megtalálható a Nagy Ferenc miniszterelnökhöz Gyöngyösi János külügyminiszter által intézett táviratnak a miniszter kézjegyével ellátott szövege: "A Szövetséges Ellenőrző Bizottság összeesküvés eddigi nyomozati anyagát átadta a magyar kormánynek. Hazajövedelede haladéktalanul szükséges. Gyöngyösi."

⁴ Nagy Ferenc azt írta memoárjában, hogy Puskin követ közvetítésével szóban kérte a szovjet kormánytól Kovács Béla átadását a magyar hatóságoknak. Lásd: NAGY F., 1990, 117–118.

kapcsolatos bizonyítékokat és más személyeknek ebben az ügyben való kihallgatási bizonyítékait megküldjék, figyelembe véve azt, hogy ezek a bizonyítékok érdeklődéssel fognak találkozni a köztársaság elleni összeesküvés résztvevőinek tárgyalásán.

Nagyrabecsülésem kifejezésével

V. Szviridov
altábornagy

MOL XIX–J–1–j–1945/1964–SzU TÜK–58. tétel 230/pol/1947. KüM (17. doboz). Egykorú magyar fordítás géppel írt tisztázata. A fordítás mellett az eredeti orosz nyelvű átirat is megtalálható. Az ügyiratban megtalálható Rákosi Mátyás kísérőlevele, mely szerint a SZEB elnökhelyettesének levelét és fordítását 1947. június 2-án küldte meg Mihályfi Ernő külügyminiszternek irattárba helyezés céljából.

A levelet közölte: CSICSERY-RÓNAY–CSERNYEY, 1998, 345–346.

A levél egy másik, nyelvilag kulturáltabb, fordítása megtalálható: ÁBTL 3. 1. 9. V–2000/61.

A [29/B] 178. sz. jkv. b) melléklete az [1] napirendi ponthoz

[Sajtóközlemény a minisztertanács üléséről]

A minisztertanács szerdán, f. hó 28-án este 7 órakor rendkívüli minisztertanácsot tartott Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettes elnöklete alatt.

A minisztertanács foglalkozott azzal a jegyzékkel, amelyet a Szövetséges Ellenőrző Bizottság elnöke, Szviridov altábornagy küldött, s amely közli, hogy Nagy Ferenc miniszterelnöknek azt a kérését, hogy Kovács Bélát adják át a magyar hatóságoknak, nem teljesítheti, mert az illetékes szovjet hatóságok a nyomozást még nem fejezték be, ellenben a köztársaság elleni összeesküvésben részt vettek pörében való felhasználás céljából rendelkezésre bocsájtják a magyar kormánynak Kovács Béla vallomásait.

A minisztertanács elhatározta, hogy felkéri Nagy Ferenc miniszterelnököt, hogy szabadságát szakítsa meg, és térjen haza.

Géppel írt, aláírás és keltezés nélküli tisztázat.

[30] 179.

JEGYZŐKÖNYV

az 1947. évi május hó 29. napján délelőtt 11 órakor
Rákosi Mátyás elnöklete alatt tartott rendkívüli minisztertanácsról.

*Jelen voltak:*¹

Szakasits Árpád államminiszter
Gyöngyösi János külügyminiszter
képviselőében *Bolgár Elek*
rendkívüli követ és
meghatalmazott miniszter
Rajk László belügyminiszter
Dr. Nyárádi Miklós pénzügy-
miniszter képviselőében
Kemény György államtitkár
Dr. Bárányos Károly földművelés-
ügyi miniszter
Bán Antal iparügyi miniszter
Rónai Sándor kereskedelem- és
szövetkezetügyi miniszter
képviselőében *Koszér Nándor*
államtitkár
Dr. Ries István igazságügyminiszter

Dinnyés Lajos honvédelmi
miniszter képviselőében
Sárkány József államtitkár
Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter
Dr. Eröss János közellátásügyi
miniszter képviselőében
Mátéffy Géza államtitkár
Veres Péter építés- és
közmunkaügyi miniszter
Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter
Mihályfi Ernő tájékoztatásügyi
miniszter
Dr. Balogh István miniszterelnök-
ségi politikai államtitkár
Dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnök-
ségi adminisztratív államtitkár,
a minisztertanács jegyzője

[1]

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: megnyitja a minisztertanács ülést, és felkéri a minisztertanács tagjait, hogy lehetőleg gyorsan, és minden pót-előterjesztés nélkül tárgyalják le a tárgysorozatot.

[Ries] Igazságügyminiszter: sajnos kénytelen pót-előterjesztéssel jönni, ugyanis a kormány felhatalmazása rendeletek kiadására holnapután lejár, s ezért össze kell a Nemzetgyűlést sürgősen hívni.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: bizony ez lényeges, mert nem lehet e nélkül adót szedni.

---

¹ A jelen voltak felsorolásában sem a vallás- és közoktatásügyi miniszter neve, sem az őt helyettesítő államtitkár neve nem szerepel. A jegyzőkönyvből nem derül ki, hogy a tárcát ki képviselte az ülésen, ezért a miniszter említésénél ezt a bizonytalanságot az Ortutay Gyula neve mellé tett kérdőjellel jelezzük.

[Ries] Igazságügyminiszter: adót lehet beszélni, csak újabb rendeleteket kiadni nem.²

Rákosi Máttyás [elnöklő] államminiszter: azokat a rendeleteket, amelyek parlamenti megerősítésre szorulnak, halasszuk most el.

[Ries] Igazságügyminiszter: de semmiféle rendelet kiadására nincs felhatalmazásunk.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: korábbi dátummal kell kiadni a rendeleteket.

[Ries] Igazságügyminiszter: ezt nem tudja vállalni. Elkészítette a felhatalmazási törvénytervezetet, s majd benyújtja.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³

Rákosi Máttyás [elnöklő] államminiszter: felkéri dr. Balogh István államtitkárt a miniszterelnöki bejelentések megtételére

[2] 1.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát a Legfőbb Állami Számvevőszék fogalmazási és altizti létszámának újabb megállapítása tárgyában.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: kéri ezt előzetesen a Gazdasági Főtanács elé utalni.

Minisztertanács az előterjesztést előzetes véleményezés végett a Gazdasági Főtanács hatáskörébe utalta azzal, hogy a Gazdasági Főtanács állásfoglalása után újból a minisztertanács tárgysorozatára felveendő.⁴

---

² Rákosi Máttyás az államháztartás vitelére vonatkozó felhatalmazásra (indemnításra) gondolt, de arra már nem volt szükség, miután a Nemzetgyűlés időközben elfogadta az 1946/1947. évi költségvetést. Lásd a [11] 160. sz. jkv. [28] napirendi pontját és jegyzetét. Az igazságügyminiszter a kormánynak rendeletek kibocsátására szóló felhatalmazásra kívánt javaslatot tenni a Nemzetgyűléshez.

³ Lásd a jegyzőkönyv [40] napirendi pontját. A miniszter által említett törvénytervezet a jegyzőkönyv mellett nem található.

⁴ A 6230/1947. ME II. sz. előterjesztés az Állami Számvevőszék létszámának mintegy 25%-kal (a fogalmazási szakon tíz fővel, az altizti szakon két fővel) való felemelését javasolta, tekintettel a rá háruló újabb feladatokra. – A GF a következő ülésén, a javaslatot megtárgyalva a következő határozatot hozta: „A Gazdasági Főtanács a minisztertanács által állásfoglalás végett elé utalt ügyben megállapítja, hogy az állami költségvetés végrehajtásának megfelelő ellenőrzése, és a Számvevőszékre háruló újabb feladatok ellátásának lehetővé tétele érdekében a Legfőbb Állami Számvevőszéknél új állások rendszeresítése indokolt. Felhatalmazza a Gazdasági Főtanács Főtitkárát, hogy a pénzügyminiszterrel és a Számvevőszék elnökével az új állások rendszeresítése tekintetében állapodjék meg. A megállapodás legfeljebb 34 új állásra vonatkozóan a Gazdasági Főtanács határozataként adható ki.” (MOL XIX–A–10–Stab. XLVI. ülés, 1947. június 4., 6/a. pont) A Főtanács tehát – az adott költségvetési viszonyok között teljesen szokatlan módon – az előterjesztésben javasolt létszámemelésnek csaknem a háromszorosát tartotta indokoltnak. Az is rendhagyó, hogy a véleményezésre eléje utalt ügyet – a minisztertanács tételes rendelkezése ellenére – saját hatáskörébe vonta, s azt nem terjesztette ismét a kormány ülése elé, hanem a rendelkezést GF-határozatként adta ki.

[3] 2.

Dr. Balogh István: előterjeszti javaslatát a közalkalmazottak státusrendezésével kapcsolatos állásfoglalás tárgyában.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: kéri levenni a napirendről.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: a Gazdasági Főtanács tegnapi határozatával kapcsolatban már el is készítette rendlettervezetét, és tárgysorozaton kívül kívánja azt ma előadni.

Szakasits Árpád államminiszter: ő is javasolja a gyors megoldást, mert olyan nagy a nyugtalanság a közalkalmazottak körében, hogy nem lehet tovább halasztani.

Dr. Balogh István: akkor előterjesztését leveszi a napirendről, és a pénzügyminiszter előterjesztései között tárgyalják le a kérdést.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵

[4] 3.

Dr. Balogh István: bejelenti, hogy az Actio Catholica Országos Elnöksége a június 5-én, Úrnapján tartandó körmenetre a magyar kormány képviselőtét kéri. Javasolja a kormány részéről a vallás- és közoktatásügyi miniszter megjelenését a körmeneten.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

Szorosan ide kapcsolódik a vizsgálatok ellenőrzése és racionalizálása tárgyában hozott határozat is, amely a jegyzőkönyv következő, 6/b. pontjában olvasható: „A Gazdasági Főtanács tarthatatlannak minősíti azt a kialakult rendszert, hogy a hivatalokat, intézményeket, közüzemeket, közérdekeltségeket, magánvállalatokat és cégeket különböző hatóságok a legkülönbébb jogcímeneken különböző állami és nem állami szervek útján felülvizsgálják. Felszólítja a GF főtitkárát, hogy a különböző revíziók racionalizálása iránt mielőbb tegyen előterjesztést.” (MOL XIX-A-10-Stab. XLVI. ülés, 1947. június 4., 6/b. pont) – Az ekkor hozott döntés jelentőségét, és tendenciáját érzékelteti, hogy a GF 1947. december 3-án, ismét foglalkozva az ellenőrzés centralizálásának kérdésével, elrendelte a Közérdekű Vizsgálatok Nyilvántartójának létrehozását, amely 1948 áprilisától már szinte önálló főhatóságként, Állami Ellenőrzési Központként folytatta működését. (MÁSZ, 1944–1950, 23–26, 374, 427–428.)

⁵ A Miniszterelnökség előterjesztése a jegyzőkönyv mellett nem található. – A Gazdasági Főtanács előző napi ülésén tárgyalta a pénzügyminiszter azonos tárgyú előterjesztését, amely a közalkalmazottak alacsonyán megállapított illetményeinek kérdését úgy kívánta áthidalni, hogy őket egy fizetési osztállyal magasabb kategóriába sorolta volna. A GF azonban – bár a közalkalmazotti illetmények, és a kollektív szerződések szerinti járandóságok közötti különbséget csökkentésnek indokolttnak tartotta – a pénzügyminiszter javaslatát nem fogadta el, mert az a későbbi rendezésnek helytelen irányt szabna, másrészt újabb státusrendezési igényeket támasztana. Egyúttal felkérte a pénzügyminisztert, „terjesszen elő olyan javaslatot, mely a közszolgálati alkalmazottak illetményének későbbi rendezéséig, tehát június és július hónapokra az alkalmazottak életszínvonalát olyan juttatással emelné, amely az illetmények rendezését nem befolyásolná, és az üzemi alkalmazottak körében esetleg felmerülő követeléseknek sem szolgálna alapul.” (MOL XIX-A-10-Stab. XLV. ülés, 1947. május 28., 1. pont.) – A pénzügyminiszter áthidaló javaslatának tárgyalásáról lásd e jkv. [42] napirendi pontját.

[5] 4.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: előterjeszti a március és április havi rendkívüli hitelekről szóló gazdasági főtanácsai határozatokat (6693/1947. szám).

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶

[6] 5.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: előterjeszti a tárcák elmaradt póthiteleire vonatkozó javaslatokat (6259/1947. ME szám).⁷

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[7] 6.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: előterjeszti a Jóvátételi Hivatal április és május havi elmaradt rendkívüli hiteleiről szóló, póthitel iránti javaslatát. (Vörös Hadsereg zsoldja.)

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸

[8] 7.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtthkára*: előterjeszti a magyarországi német követelések átadását a Szovjetunió részére.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹

---

⁶ Rendkívüli hiteltámogatásban részesült többek között a Magyar Nők Demokratikus Szövetsége, a Földművelésügyi Minisztérium (a csorvási Wenckheim Sándor-féle kastély és 26 kat. hold belsőség megvásárlásához), a Közlekedésügyi Minisztérium a budapesti Teréz, József és Krisztina távbeszélő központok bővítéséhez, illetve az Iparügyi Minisztérium többek között a Nehézipari Központ február havi hiányainak fedezésére.

⁷ A jegyzőkönyvben pontatlanul rögzítették az előterjesztés számát: az egyes tárcák március és április havi rendkívüli hiteleinek utólagos engedélyezésére vonatkozó javaslatot a 4742/1947. ME sz. előterjesztés tartalmazta.

⁸ Itt tárgyaltak az előző napirendi pont jegyzőkönyvi szövegében említett 6259/1947. ME sz. előterjesztésről, amely azonban nem csupán a Vörös Hadsereg zsoldjára, hanem a mezőgazdasági és ipari jóvátételre, a megszálló csapatok szállítására, a Vörös Hadsereg ipari ellátására, az orosz élelmezési kölcsön visszafizetésére, illetve a Szövetséges Ellenőrző Bizottság ellátására és költségeire vonatkozó összegeket is tartalmazta, összesen több mint 121 millió (!) forintot.

⁹ Előzményéről lásd a [25] 174. sz. jkv. 2. napirendi pontját és a) mellékletét. Rácz Jenő volt pénzügyminiszter az e tárgyra vonatkozó szerződéstervezetet is előkészítette. – Előterjesztés a jkv. mellett nincs, és a német követelések átadására vonatkozó javaslat a miniszterelnökségi előterjesztések felsorolásában sem szerepelt. A Dinnyés-kormány idején a moszkvai tárgyalások során aláírandó szerződések között ez már nem szerepel. Lásd: DL МТ. ЖКВ., [6] 186. sz. jkv. 1–13. napirendi pontját és az ezekhez tartozó mellékleteket.

[30] 179. 1947. május 29.

[9] 8.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtitkára*: előterjeszti az iparügyi miniszter 82 929/1947. számú javaslatát a MESZHART Magyar–Szovjet Hajózási Rt. deficitjének megtérítése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁰

[10] 9.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Kéri István MÁVAG al-tiszt rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[11] 10.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Deák Lajos MÁVAG la-katos időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[12] 11.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Deák József MÁVAG vas-sztergályos rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹¹

---

¹⁰ A jegyzőkönyv mellett megtalálható előterjesztést valószínűleg azért a GF főtitkára (és nem az ülésen szintén jelen levő iparügyi miniszter) terjesztette elő, mert a javaslatról a Gazdasági Főtanács korábban már tárgyalt (MOL XIX–A–10–Stab. XLIII. ülés, 1947. május 14., 18. pont.), és az iparügyi miniszter előterjesztése az akkori határozat alapján készült.

A miniszter azt kérte a minisztertanácstól, hogy a Magyar–Szovjet Hajózási Rt. birtokában levő szénbányák termelésével összefüggésben 1947. január–április hónapban keletkezett 880 000 Ft deficitnek, valamint az 1946. augusztus 1. előtt kifizetett szénprémium ellentételezéseként 180 000 Ft-nak a MESZHART részére történő megtérítésére összesen 1 060 000 Ft hiteltüllépést engedélyezzen. Az indoklás többek között a következőket tartalmazta: „A MESZHART deficitjének oka a MÁSZ deficitjének okával azonos, vagyis az Anyag- és Árhivatal által megállapított széneladási árból a vállalat termelési költségei nem fedezhetők. A költségvetési hiánynak a szénár-emeléssel való eltüntetését kerülni kell, mert ez az összes iparcikkék drágulását okozná, ami gazdasági életünk egyensúlyát kedvezőtlenül befolyásolná. A MÁSZ-nál a deficitet az állam téríti meg, az egyenlő elbánás elvével fogva a MESZHART deficitje is hasonlóan lenne megtérítendő.” – A MÁSZ deficitjének megtérítésére lásd a [19] 168. sz. jkv. [11] napirendi pontját.

¹¹ Az előző két ügy és a jelen javaslat tárgyalása jellemző példája a rehabilitáció elsőkélyesedésének. Az előterjesztések és a döntések teljesen formálisak voltak. A legutóbbi előterjesztés már szinte komolytalannak és megalapozatlannak nevezhető, hiszen Deák Józsefet azért bocsátották el 1920-ban, mert a forradalmak után szolgálatlételre nem jelentkezett. Az Igazságügyminisztérium részéről ezt észrevételezték is, és javasolták a rehabilitáció elutasítását. A minisztertanács ülésén azonban ezt az észrevételt figyelmen kívül hagyták.

[13] 12.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: kéri a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy a hároméves tervvel kapcsolatos ipari adatgyűjtést megkezdhesse, s erre nézve rendeleteket adhasson ki. Ha tervét rendelet kiadása nélkül is meg tudja oldani, úgy a szerint fog eljárni.

Minisztertanács felhatalmazta az iparügyi minisztert, hogy a hároméves terv előkészítésére adatgyűjtést rendeljen el. Amennyiben erre ME rendelet szükséges, megadja a felhatalmazást annak kiadására.¹²

[14] 13.

[Bán] *Iparügyi miniszter*: bejelenti, hogy el kell utaznia pár napra, s ezen idő alatt helyettesítésére Ries igazságügyminisztert kéri fel.

Bojta Béla államtitkár: ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy a helyettesítésekkel kapcsolatos felterjesztésektől el kell tekinteni, mert nagyon komplikálja az adminisztrációt, és kellő időben alig hozható ki.

Szakasits Árpád államminiszter: legalábbis a nyolc napnál kevesebb helyettesítéseket nem kell a köztársasági elnökhöz felterjeszteni, csak az azt meghaladókat.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette, s elhatározta, hogy csak a nyolc napot meghaladó helyettesítéseket kell a köztársasági elnökhöz felterjeszteni.

[15] 14.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az egyetemek és főiskolák mellett tanfolyam létesítéséről, és az egyetemeken és főiskolákon szereshető képzés elnyerésének megkönnyítéséről szóló 11 140/1945.¹³ ME sz. rendelet kiegészítése és módosítása tárgyában.

[*Bárányos*] *Földművelésügyi miniszter*: felhívja a minisztertanács figyelmét, hogy ezeket a tanfolyamokat egy bizonyos idővel le kellene zárni. A belügyminiszter is rendez egyéves tanfolyamokat, s most a vallás- és közoktatásügyi miniszter kétéves tanfolyamok rendezését tervezi.

[*Gerő*] *Közlekedésügyi miniszter*: az középiskolás, ez pedig főiskolás tanfolyam. A kettő nem azonos.

[*Bárányos*] *Földművelésügyi miniszter*: elismeri, hogy lehetővé kell tenni a demokratikus ifjak képzését, azonban nem helyes, hogy ez folyamatos legyen. Egy bizonyos idő múlva ezt le kell állítani. Akik ma elemi végeznek, azoknak már nem mondhatjuk, hogy nem volt idejük tanulni.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: 18 évre tervezi a korhatárt, s csakis olyanokra vonatkozik, akik megfelelnek a felvételi vizsgálatokon.

¹² E tárgyban sem a minisztertanács, sem az iparügyi miniszter nem adott ki rendeletet.

¹³ A jegyzőkönyvben a rendelet kiadási évszámaként tévesen, 1946-ot írtak.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: nem a korhatárra gondol, hanem az időhatárra. Ha négy év alatt el lehet végezni 12 évi anyagot, akkor nyilvánvaló, hogy nem fognak iskolába járni. Javasolja hat–nyolc év múlva már megszüntetni, mert akkor már nem hivatkozhatnak az idő hiányára.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: Egyelőre nem állapíthatjuk meg a határidőt. Ilyen elgondolás alapján Descartes nem végezhetett volna egyetemet, mert pásztor volt. Tény, hogy szükségünk van a demokratikus tanult emberekre.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.¹⁴

[16] 15.

[Ortutay?] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Szarka Sándor egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Szarka Sándor egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezéséhez hozzájárult.¹⁵

[17] 16.

[Ortutay?] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Kádár László egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezése tárgyában.

Minisztertanács dr. Kádár László egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezéséhez hozzájárult.¹⁶

¹⁴ A vallás- és közoktatásügyi miniszter 3594/1947. eln. sz. előterjesztése, és a mellette található rendelettervezet egyrészt azt indítványozta, hogy azok a hallgatók, akik a tudományegyetemek jog- és államtudományi karán szervezett két éves munkástanfolyamot elvégezték, azokat a közigazgatásban alkalmazni lehessen mindazokra az állásokra, amelyekhez egyébként jogi vagy államtudományi tudori oklevél, illetőleg közgazdaságtudományi tudori oklevél szükséges. Másrészt javasolta, hogy a legalább „jó” minősítésű vizsgaeredményt elérő hallgató „rendes egyetemi tanfolyam hallgatása nélkül a bizonyítvány keltétől számított hat–hat hónapos időközökben alapvizsgákra és ugyancsak hat–hat hónapos időközökben az egységes jog- és államtudományi doktori fokozat elnyeréséhez szükséges szigorlatokra és írásbeli értekezésre bocsátható.” Az ilyen hallgatóknak azonban tanulmányaik megkönnyítése céljából be kell iratkozniuk az egyetemeken szervezett esti munkásszemináriumra. – Lásd a 6760/1947. ME sz. rendeletet, MK június 1. 121–122. sz.

¹⁵ A 74 669/1947. VKM VI. üo. sz. előterjesztés szerint dr. Szarka Sándor (1900–1947) orvosi oklevelét Budapesten 1924-ben, bölcsészeti doktori oklevelét Kaliforniában (USA) 1932-ben szerezte. 1930-tól a budapesti I. sz. Női Klinikán tanársegéd, 1942-től klinikai főorvos volt. 1940-ben egyetemi magántanári, 1946-ban nyilvános rendkívüli tanári képesítést nyert. Ez évben vette át a budapesti II. sz. Női Klinika vezetését. Az előterjesztés utalt még arra, hogy Szarka Sándor „a közelmúltban, szolgálata közben” súlyosan megbetegedett, felépülésére alig van kilátás.

¹⁶ A 74 661/1947. VKM VI/a. sz. előterjesztés szerint dr. Kádár László (1908–1989) 1930-tól a Budapesti Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kara földrajzi tanszékén Teleki Pál mellett teljesített szolgálatot. 1938-tól 1942-ig a Magyar Táj- és Népkutató Intézetben földrajzi vezető, majd igazgató volt. 1945-től a Debreceni Tudományegyetem Földrajzi tanszékén dolgozott egyetemi nyilvános rendkívüli tanári minőségben.

[18] 17.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a minisztérium számvevőszéki és irodai szakának létszámában történő cím-
adományozások tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁷

[19] 18.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr.
Harich Jánosnak a VII. fizetési osztály szerinti illetményekkel való alkal-
mazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.¹⁸

[20] 19.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Kum-
mel Sándornak a VII. fizetési osztály szerinti illetményekkel való kinevezé-
se tárgyában.

Minisztertanács Kummel Sándornak a VII. fizetési osztályba való ki-
nevezéséhez hozzájárult.¹⁹

[21] 20.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Jan-
csics Miklósnak a IX. fizetési osztály szerinti illetményekkel való szerződte-
tése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁰

---

¹⁷ A 3718/1947. VKM eln. sz. előterjesztés 23 személyre vonatkozóan tartalmazott címado-
mányozási javaslatot.

¹⁸ A 61 879/1947. VKM VI/b. üo. sz. előterjesztés szerint *dr. Harich János* (1904–?) levéltáros
17 évig szolgált Esterházy Pál magánlevéltárában. Állása azonban a hitbizományok feloszla-
tásával megszűnt. Az Országos Levéltárban kívánták alkalmazni.

¹⁹ A 65 830/1947. VKM VI/a. sz. előterjesztés tulajdonképpen *Kummel Sándor* (1887–?) egy-
kori tudományegyetemi irodai segédtszít rehabilitálására és nyugdíjának a magasabb fizetési
fokozat szerinti megállapítására vonatkozott.

²⁰ A 66 406/1947. VKM X. b. üo. sz. előterjesztés szerint *Jancsics Miklós* (1917–?) tanító
1937-ben Szegeden szerezte magyar nyelvű tanításra képesítő oklevelét. 1937–1940-ben a
szentendrei görögkeleti szerb népiskolában tanított. Az indoklás szerint „A Magyarországi
Szlávok Antifasiszta Frontja délszláv tagozata részéről már hosszabb ideje fennáll az a kíván-
ság, hogy a folyó iskolai évben újonnan felállított mintegy 40 állami délszláv tanítási nyelvű
népiskolában a tanfelügyeletet, illetve általában az ország területén folyó délszláv nyelvű ok-
tatás felügyeletét egy délszláv nemzetiségű személy végezze, s erre Jancsics Miklós oklevelés
tanítót hozta javaslatba.”

[30] 179. 1947. május 29.

[22] 21.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Papp Dezső és Bozóky János X. fizetési osztályba történő kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Papp Dezsőnek és Bozóky Jánosnak a X. fizetési osztályba történő kinevezéséhez hozzájárult.²¹

[23] 22.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a genfi Egyetemes Egyháztanáctól felvett 3000 dolláros kölcsön visszatérítése tárgyában.

[*Vas*] *Gazdasági Főtanács főtájkára*: ez csak formalitás, minisztertanácsi hozzájárulás kell hozzá.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²²

[24] 23.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Láng János időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²³

[25] 24.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Szilágyi Gyula időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁴

---

²¹ A 73 071/1947. VKM X. b. üo. sz. előterjesztés valójában nem kettő, hanem három személy kinevezésére vonatkozott. *Papp Dezső és Bozóky János* okleveles tanítókat az állami szlovák tanítási nyelvű általános iskolákhoz a népiskolai tanítók létszámába, a X. fizetési osztályba, *Szabó Gyula*, okleveles polgári iskolai tanárt pedig az állami szlovák tanítási nyelvű általános iskolákhoz az állami polgári iskolai tanárok létszámába, a IX. fizetési osztályba kívánták kinevezni. Az előterjesztés hangsúlyozta, hogy a szlovák tanítási nyelvű iskolákban nagy a tanító- és tanárhiány.

²² Az 59 707/1947. VKM VI. a. üo. sz. előterjesztés többek között a következőket tartalmazza: A Pécsi Tudományegyetem Evangélikus Hittudományi Karának soproni épületei „a háború következtében súlyos károkat szenvedtek, s minthogy a tudományos és oktató munkát mindenképpen biztosítani kell, az épület helyreállítása feltétlenül szükséges. Mivel ebben az évben kellő fedezet hiányában tárcám nem tudott megfelelő hitelt erre a célra rendelkezésre adni, az egyetem tanácsa, illetve a Hittudományi Kar a pénzügyminiszter hozzájárulásával a Genfi Egyetemes Egyháztanáctól 3000 dolláros kamatmentes kölcsönt vett fel.” Ezt három részletben kívánták törleszteni.

²³ Dr. Láng János adatait lásd az [1] 150. jkv. [7] 6. napirendi pontjához fűzött jegyzetben. Az előterjesztés 1934. és 1946. között, a közszolgálat körén kívül töltött idejének a nyugellátás szempontjából való beszámítását kezdeményezte, tekintettel a baloldali magatartása miatt őt ért sérelmekre.

²⁴ A 63 863/1947. VI. üo. sz. előterjesztés *Szilágyi Gyula* (1888–?) mérnök, műegyetemi tanár

[26] 25.

[Ortutay?] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Törő Imre időbeszámítása tárgyában

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁵

[27] 26.

[Ortutay?] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Dékány János időbeszámítása tárgyában.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: ezt már egyszer elutasítottuk, nem járulhat hozzá.

[Ortutay?] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: bejelenti, hogy előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁶

[28] 27.

[Ortutay?] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Kovács László szolgálatban való visszatartása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁷

[29]

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: a most következő előterjesztések, 12-től 23-ig mind reakciók, akiket a 2. § a) pontja alapján bocsájtottak el. Nem rehabilitálható egyik sem.

Rákosi Mátyás [elnöklő] *államminiszter*: javasolja, hogy a kultuszminiszter nézze át még egyszer ezeket az előterjesztéseket.

[Ortutay?] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: 12-től 22-ig [sic!] leveszi előterjesztéseit a napirendről.

36. életéve után közszolgálatban töltött idejének beszámítását kérte az 1946-ban történt egyetemi tanári kinevezésével kapcsolatban. Nevezett 1913-tól a Balatoni Kikötők Felügyelőségénél szolgált, majd 1939-ben miniszteri osztálytanácsossá nevezték ki.

²⁵ Előzményéről lásd: NF Mt. jkv. 1946, [66] 149. sz. jkv. 16. napirendi pontját. A 65 826/1947. VKM VI/a üo. sz. előterjesztés utalt arra, hogy dr. Törő Imrét (1900–1993) 1936-ban egyetemi magántanárrá, 1947. január 13-án pedig egyetemi nyilvános rendes tanárrá nevezték ki a Debreceni Tudományegyetem Orvostudományi Karának Bonctan-szövetten tanszékére. A miniszter javaslata arra irányult, hogy nevezett tudományos érdemeire tekintettel a két időpont közötti éveket a fizetési osztályba és fokozatba sorolás szempontjából olyannak minősíthesse, mint ha azokat egyetemi nyilvános rendes tanári szolgálatban töltötte volna el.

²⁶ Előzményéről lásd e kötetben a [22] 171. sz. jkv. 114. napirendi pontját.

²⁷ Kovács László (1887–?) tanító a kispesti állami általános iskolai igazgatója, 1946. óta az Országos Köznevelési Tanács, és az annak keretében működő Tankönyvi Bizottság tagja volt. A miniszter a folyamatban levő oktatásügyi reform érdekeire hivatkozva javasolta szolgálatban való visszatartását.

[30] 179. 1947. május 29.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.²⁸

[30] 28.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát özv. Bitskey Zoltánné rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.²⁹

[31] 29.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Draskovich Ágoston rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁰

[32] 30.

[*Ortutay?*] *Vallás- és közoktatásügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát özv. Ambrus Antalné kegydíja tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[33] 31.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőként Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti 2554/1947. sz. javaslatát a Kereskedelem- és Szövetkezetügyi Minisztérium központi fogalmazási szakán eszközlendő kinevezések tárgyában.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: kéri levenni újból a napirendről, mert nem a megállapodásoknak megfelelően van újból előterjesztve.

[*Bán*] *Iparügyi miniszter*: a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter eltávozásakor figyelmébe ajánlotta ezt az előterjesztést, és ő vállalta is, hogy távolléte alatt elintézi.

²⁸ A napirendről levett előterjesztések sorszáma mind Gerő Ernő miniszter hozzászólásában, mind a vallás- és közoktatásügyi miniszter bejelentésében helytelenül hangzott el, illetve a jegyzőkönyv helytelenül rögzítette. Valójában az előzetes napirendi jegyzékben 15–22. sorszám alatti előterjesztéseket vették le a napirendről. Ezek a B-lista rendelet alapján állásából elbocsátott *Dr. Major József* tanügyi titkár, *Riedler János* miniszteri számvevőszéki II. osztályú főtanácsos, özv. *Hancsók Kálmánné dr. Sántay Mária* nemzeti múzeumi osztályvezető főkönyvtárnok, *Gurdon József* nemzeti múzeumi altiszt, *dr. Vas Margit* műgyógyintézet könyvtáros, özv. *Hankiss Szilárdné Haraszi Jolán* székesfővárosi főkönyvtáros, *Pisztroj József* szegedi tudományegyetemi altiszt és *Kerényi József* állami gyógypedagógiai iskolai tanár rehabilitálását, illetve állásába való visszahelyezését javasolták.

²⁹ Az 58 469/1947. VKM IV. üo. sz. előterjesztés szerint *Özv. Bitskey Zoltánné* (1882–?) volt tápióbicskei tanítónő 1922-ben, saját nyilatkozata és tanúvallomások szerint kommunista magatartása és zsidó származása miatt bocsátották el állásából.

³⁰ A 61 172/1947. VKM IV. üo. sz. előterjesztés szerint *Draskovics Ágoston* (1890–?) Fejér megyei római katolikus tanítót 1922-ben Tanácsköztársaság alatti magatartása miatt bocsátották el állásából.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: egy héttel később, mert talán a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter nem látta az új listát.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: javaslatát leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.³¹

[34] 32.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát [a] magyar–lengyel kereskedelmi tárgyalások megindítása tárgyában.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: részvételt kér a tárgyalásoknál.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: ezt elfogadja.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³²

[35] 33.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti javaslatát dr. Wrublovsky András olaszországi kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³³

[36] 34.

Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter [képviselőtében Koszér Nándor államtitkár]: előterjeszti 26 091/1947. számú javaslatát, az idénycikkeket képező nyersgyümölcs értékesítése céljából Ausztriába és Csehszlovákiába delegáció kiküldetése tárgyában. Ez már régen esedékessé vált, csak a minisztertanács hozzájárulása hiányzott.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁴

³¹ Előzményéről, illetve az ügy további sorsáról lásd a [27] 176. sz. jkv. 50. napirendi pontját és jegyzetét.

³² A 25 132/1947. KSZM II. sz. előterjesztése arról tájékoztatta a kormányt, hogy az 1946. június 28-án aláírt, és 1947. június 30-án lejáró magyar–lengyel árucserereformalmi megállapodás megújításáról június 15-én Budapesten tárgyalások indulnak. Kérte a minisztertanács hozzájárulását a lengyel kereskedelmi delegáció meghívásához.

³³ A 24 641/1947. KSZM II. sz. előterjesztés szerint a kiküldetés célja a magyar–olasz árucserereformalmi egyezmény keretében megvásárolandó filmek kiválasztása volt.

³⁴ Előzőleg a GF a földművelésügyi miniszter előterjesztése alapján tárgyalta az Ausztriába irányuló gyümölcs- és zöldségkivitelről, és szükségesnek tartotta a magyar–osztrák kereskedelmi szerződésben biztosított 50 000 dollár kereten felül további 250 000 dollár értékű gyümölcs és zöldségkivitelének biztosítását. (MOL XIX-A-10. Stab. XLIII. ülés, 1947. május 14., 32. pont.) – Az ekkor tárgyalta 26 091/1947. KSZM II. fő. sz. előterjesztés hangsúlyozta, hogy a

[30] 179. 1947. május 29.

[37] 35.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát dr. Rácz Endre időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁵

[38] 36.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Macsali János rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.³⁶

[39] 37.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát Varga Mihály részére kegydíj engedélyezése tárgyában

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[40] 38.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: előterjeszti javaslatát a kormány részére adandó felhatalmazás tárgyában. A felhatalmazás szeptember 30-ig szólna.

Szakasits Árpád államminiszter: az kevés, az év végéig kéri meghosszabbítani.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: a legnagyobb békeidőkben is 6 hónap állt rendelkezésre a költségvetés elkészítésére, amely rendszerint csak az év második felére készült el. Ő is azt kéri, hogy december 31-ig hosszabbítsák meg ez a felhatalmazás, így nyugodtabban ki lehet dolgozni.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.³⁷

javaslat a földművelésügyi miniszter megbízásából, és vele egyeztetve készült. Az idénycikket képező nyersgyümölcs, mint Magyarország szempontjából fontos „devizatermő” árucikk iránt – olvasható az előterjesztésben – Ausztriában és Csehszlovákiában nem olyan nagy az érdeklődés, hogy ők keressék az ez irányú kapcsolatokat. A kiküldetés célja bizonyos mennyiségű áru szállításának előkészítése volt.

³⁵ A 8191/1947. IM I. sz. előterjesztés szerint dr. Rácz Endre 1936 novemberétől 1946. május 9-ig ügyvédi gyakorlatot folytatott. 1946-ban kinevezték a Budapesti Büntetőtörvényszék bírájává. Az ügyvédként eltöltött éveknél a nyugdíjba beszámítható szolgálati idejéhez történő hozzászámítását kérte.

³⁶ *Macsali János* 1919-ben a Budapesti Központi Járásbíróság altisztje volt. Akkor tanúsított magatartása miatt 1920-ban fegyelmi úton elbocsátották.

³⁷ Előterjesztés, illetve a miniszter által a napirend előtti felszólalásában említett törvénytervezet (lásd e jegyzőkönyv [1] napirendi pontját) a jegyzőkönyv mellett nem található. A T 2083/1947. IM sz. előterjesztés az Igazságügyminisztérium iratanyagában megtalálható (MOL XIX-E-1-c-Tj-1946-521.). Az 1947. május 28-án készült előterjesztés utalt arra, hogy az Országgyűlés által a kormány részére a törvényhozás hatáskörébe tartozó rendelkezések megtételére adott, és legutóbb az 1947. évi VIII. törvénycikkkel (lásd e kötetben a [12] 161. sz. jkv. 21. napirendi pontját) május 31-éig meghosszabbított felhatalmazás két nap múlva lejár. Az

[41] 39.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát egyes pénzintézetek ellenőrzése tárgyában. A Gazdasági Főtanács már elfogadta.³⁸

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: úgy véli, nincs megjegyzés, mert a tegnapi Gazdasági Főtanács egyhangúan fogadta el.³⁹

[Ries] Igazságügyminiszter: bejelenti, hogy a Törvényelőkészítő osztályának megjegyzései vannak. Egyrészt elvi, másrészt részletekbe menően is. Az 1946: XVI. tc.-ben biztosított felhatalmazás messzemenő intézkedések megtételére nem terjed ki.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: akkor a címet kell megváltoztatni, s úgy megfogalmazni, hogy az államháztartás egyensúlyának helyreállítására vagy megvédésére vonatkozó rendelkezés alapján adják ki. Tegnap felmerült még a büntető szankciók felemelése, és hogy külföldi képviselőknél is lehessen jelentkezni.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: a bankok érdekeltsége a 20%-os arányt túlságosan alacsonynak tartja. 30%-ot meghaladó érdekeltséget javasol.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: ez nem elvi jelentőségű dolog, csupán gyakorlati kérdés. Megmaradhatunk a Pénzügyminisztérium eredeti javaslata mellett. Ő a maga részéről a 100 000 forintos büntetési határt véleményezi, a 24 000-es határ helyett.

[Ries] Igazságügyminiszter: ez nem oldható meg, mert törvényileg van

---

igazságügyminiszter szeptember 30-ig kérte a felhatalmazás meghosszabbítását, de a minisztertanácsban elhangzott észrevételek nyomán ezt december 31-re javították. A törvénytervezet június 2-án küldték meg a Parlament Titkárságának. Az ennek nyomán elfogadott és kihirdetett 1947. évi XVI. tc. azonban a felhatalmazást csak szeptember 30-áig adta meg, és egyben a korábbiakhoz hasonlóan tartalmazta az alábbi kikötést: „Általános kormányváltás esetében azonban a felhatalmazás hatálya az említett határidő letelte előtt is megszűnik.” Az általános kormányváltás, mint ismeretes, 1947. szeptember 24-én bekövetkezett.

³⁸ Előzményéről lásd e kötetben a [27] 176. sz. jkv. 70. napirendi pontját. Akkor a minisztertanács elvetette Rákosi Mátyásnak a bankok ellenőrzésére vonatkozó sürgető javaslatát. Nem egészen két héttel később, 1947. május 27-én azonban a pártközi értekezlet mégis úgy döntött, hogy a bankok működésének, gazdálkodásának szigorú ellenőrzését minél előbb meg kell oldani. (PIL 274. fond, 12. cs. 106. ö. e. 200–224. lap.) A pénzügyminiszter ennek alapján kidolgozott javaslatát május 28-án megtárgyalta és jóváhagyta a Gazdasági Főtanács. (MOL XIX–A–10. Stab. XLV. ülés, 1947. május 28., 26. pont.) – A bankok ellenőrzésére vonatkozó javaslat az előzetes napirendi jegyzékben nem szerepelt. A minisztertanács a rendelet kiadásáról a GF-hez beterjesztett 82 619/1947. PM IV. a. sz. előterjesztés alapján tárgyalta.

³⁹ A Gazdasági Főtanács üléseiről csak határozati jegyzőkönyv készült, tehát a vitát nem rögzítették. Ebben az esetben azonban pontosan lehet tudni, hogy az SZDP képviselőtében Faragó László és mások élesen elleneztek a rendelet „elhamarkodott” kiadását, és felhívták a figyelmet többek között pl. arra a veszélyre, hogy az ellenőrzés a bank részvényesire vonatkozó adatokra is kiterjed, és ez azzal a veszéllyel jár, hogy az azonosíthatatlan tulajdonosok részvényeit a Szovjetunió – mint német vagyont – magának fogja követelni. Ries István ezt követő felszólalásai és a rendelet kiadását késleltetni igyekvő megjegyzései tehát az SZDP álláspontját fejezték ki. (FORRÁSOK, IX., 432–438.) A GF kisgazdapárti tagjainak állásfoglalása nem ismeretes, de korábbi állásfoglalásaik alapján bizonyos, hogy ők is elleneztek a javaslatot.

kimondva a 24 000-es felső határ. Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, vétség miatt két évig terjedhető fogházzal büntetendő, de a pénzbüntetést nem lehet jobban felemelni.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁰

[42] 40.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát a közszolgálati alkalmazottak nyaralási segélye tárgyában.⁴¹ Ez prejudiciumot nem képez, az elnevezés még megváltoztatható. Mintegy 15 millió forint keretet kér megállapítani. Azok a személyek, akik családi pótlékban részesülnek, személyenként 80 forint, akik családi pótlékban nem részesülnek, 60 forint, családi pótlékban részesülő családtagonként pedig 20–20 forint segély engedélyezését javasolja. Ebben azonban nincs benne a rendőrség és a honvédség, a posta és a vasút alkalmazottai, akik szintén hasonló kéréssel fognak előállni.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: és milyen fedezettel gondolja megoldani a pénzügyminiszter ezt a kérdést?

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: bankjegykibocsátással gondolta megoldani.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: az tény, hogy a közhivatalnokokon segíteni kell, és adni kell egy bizonyos százalékot, de ha ezt nyaralási segély formájában adjuk, felforgatjuk az egész gazdasági rendet, mert ez mindenütt jelentkezni fog.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: nem csatlakozik ehhez a felfogáshoz, mert a magánalkalmazottak össznívója sokkal jobb, mint a közalkalmazottaké. Most is kaptak 10%-ot.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: éppen ez a 10% indokolja, hogy a közalkalmazottaknak is százalékban kell a segélyt folyósítani.

⁴⁰ A minisztertanács határozata alapján kiadott 6850/1947. ME sz. r. (MK június 1., 121–122. sz.) értelmében a Pénzügyintézeti Központ I. kúriájába tartozó 10 bankhoz (Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, Magyar Általános Hitelbank, Magyar Leszámloló és Pénzváltó Bank, Pesti Hazai Első Pénztáregyesület, Angol–Magyar Bank Rt., Dunavölgyi Bank és Kereskedelmi Rt., Budapesti Székesfővárosi Községi Takarékpénztár, Belvárosi Takarékpénztár Rt., Creditanstalt-Bankverein Magyarországi Fióktelepe, illetve Magyar–Olasz Bank Rt.) nyolc napon belül – 1947. december 31-ig terjedő hatállyal – a pénzügyminiszter miniszteri biztost rendelt ki. A miniszteri biztos széles körű jogosítványokkal rendelkezett az adott bank ügyvitelének és üzletvitelének ellenőrzése, a vagyontát feltüntető új leltár elkészíttetése stb. tekintetében. Megtekinthette a bank összes iratait, könyveit és levelezését. Rész vehetett a pénzügyintézet közgyűlésén, igazgatósági, végrehajtóbizottsági és ügyvezetőségi ülésein. A miniszteri biztos előzetes hozzájárulására volt szükség a bank alaptőkéjének módosításához és alapszabályainak megváltoztatásához, egyes vagyontárgyainak elidegenítéséhez, a bizonyos összeghatárt meghaladó hitelnyújtáshoz, az alkalmazottak előléptetéséhez, illetve a korábbi nyugdíjak megváltoztatásához stb.

⁴¹ A 22 149/1947. PM II. sz. előterjesztés a pénzügyminiszter előterjesztéseit tartalmazó hirtőrlapon rögzített előzetes napirendi jegyzékben nem szerepelt. E javaslat a közalkalmazottak státuszrendezésének két hónapra szóló átmeneti megoldással történő elodázását célozta. Lásd a jelen jkv. [3] napirendi pontját és jegyzetét.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: őt nem az elnevezés, hanem az összeg nyugtalanítja, mert 22–23 millióra fog felmenni.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: az üzemeknek ne adjunk most, mert a közigazgatási tisztviselőknek van nagyobb indokuk a nyugtalanságra.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: megoldható úgy is, hogy a lakáspénzt és a családi pótlékot kapják a köztisztviselők, esetleg megduplázva, de semmi esetre sem nyaralási segély címen.

Bojta Béla államtitkár: a köztisztviselők betegsegélyezése sokkal rosszabb, mint a magánalkalmazottaké, talán ezen a címen kell részükre a folyósítást eszközölni.

Veres Péter építési és közmunkaügyi miniszter: augusztus 1-ig le kell állítani az egészet.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: félő azonban, hogy a tisztviselő-fronton felfordul a helyzet.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: ő már alig tudta leállítani a sztrájkot.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: nagyon örül, hogy a földművelésügyi miniszternek ilyen osztályharcos tisztviselői vannak.

[Bán] Iparügyi miniszter: javasolja a Gazdasági Főtanács főtitkára által felvetett megoldást.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: akkor most csak elvben kéri az összeget elfogadni.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: fogadjuk el globálisan az összeget azzal, hogy 25 milliónál több ne legyen. A felosztásról és a segély elnevezéséről a Gazdasági Főtanács főtitkára a pénzügyminiszterrel egyetértőleg döntsön. Az összeg két hónapra beosztva, június 15-én és július 15-én folyósítandó.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult azzal, hogy a globális összeg 25 millió forintnál több nem lehet, és a segélyek két részletben, június 15-én és július 15-én folyósítandók, a felosztásról a pénzügyminiszter a Gazdasági Főtanáccsal egyetértésben dönt.⁴²

[43] 41.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 1. sorszám alatt szereplő előterjesztését a napirendről leveszi.⁴³

⁴² A közszolgálati alkalmazottak bérének bármilyen címen történő kiegészítésére vonatkozó rendelkezés a következő egy hónapban a Magyar Közlönyben nem jelent meg, és a Gazdasági Főtanács sem foglalkozott a kérdéssel.

⁴³ A pénzügyminiszter előterjesztéseit tartalmazó borítólapon 1. sorszám alatt a következő előterjesztést tüntették fel: „Törvényjavaslat a Magyar Nemzeti Bank létesítéséről és szabaddalmáról szóló 1924. évi V. tc. kiegészítése és módosítása tárgyában.” Az előterjesztés, a tör-

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[44] 42.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát a közforgalmú vasúti vállalatok forintmérlege és az 1790/1947. ME sz. rendelet kiegészítése tárgyában.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: a kérdés már ki van tárgyalva minisztériumával, csak a szöveget még nem volt módjában átnézni, ezért kéri elvben elfogadni, s amennyiben utólag valami észrevétele lenne, azt érvényesíthesse.

Minisztertanács az előterjesztést elvben, a közlekedésügyi miniszter hozzájárulásától függően, elfogadta.⁴⁴

[45] 43.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát az adópengőre szóló egyes takarékbetétek után járó kártalanítás tárgyában.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: az az észrevétele, hogy kártérítésképpen minden lehető kis összeget lehessen megkapni, ne csak 10 forinton felülieket.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: ezt így fogja átdolgozni.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁴⁵

---

vényjavaslat és annak indoklása a jegyzőkönyv mellett megtalálható. Valószínűleg azért vették le a napirendről, mert alig egy hónap múlva, 1947. július 3-án, már a Magyar Nemzeti Bank és a Pénzügyintézetek Központ I. kúriájába tartozó részvénytársasági alapon működő pénzügyintézetek magyar tulajdonban levő részvényeinek államosításáról szóló törvényjavaslatról tárgyalt a minisztertanács. (Lásd: DL Mt. Jkv., a [7] 187. sz. jkv. [26] napirendi pontját, illetve az 1947. évi XXX. tc.-t.) Ezt követően került sor a Magyar Nemzeti Bank alapszabályainak átfogó módosítására: Lásd az 1947. december 30-ai ülés (218. sz. minisztertanácsi jkv.) 32. napirendi pontját, valamint az 1948. évi XXXII. tc.-t.

⁴⁴ Előzményéről lásd e kötetben a [12] 161. sz. jkv. 50. napirendi pontját. Az ipari és egyéb vállalatok 1947. január 1-jével kötelezően elkészítendő forint nyitómérlegéről az 1790/1947. ME sz. r. (MK február 13., 36. sz.) rendelkezett azzal, hogy a közforgalmú vasúti vállalatok megnyitó mérlegéről külön rendelet fog intézkedni. Erre vonatkozott az itt tárgyalt, 152 217/1947. PM VII. sz. előterjesztés. Lásd a 6780/1947. ME sz. rendeletet, MK június 5., 125. sz.

⁴⁵ A pénzügyminiszter 82 130/1947. PM IV. a sz. előterjesztése, illetve az ennek nyomán kiadott 7200/1947. ME sz. r. (MK június 13., 130–131. sz.) értelmében az 1946. április 18. napját megelőzően adópengőben elhelyezett takarékbetétek után – a felgyorsult pénzromlás ellensúlyozására – a betevő részére a kincstár által megtérítendő kártérítést kellett fizetni. Az előterjesztés szerint az így kifizetendő összeg mintegy 2,5 millió forint terhet jelentett a kincstár számára.

[46] 44.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát állami kezességvállalás tárgyában a MALLERD fuvar költségekre szolgáló két millió forint összegű visszleszámitási hitelével kapcsolatosan.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[47] 45.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát a magyar–szovjet kereskedelmi szerződés tartozik egyenlegének kiegyenlítése fejében átadott két millió USA dollár forint ellenértékének felhasználása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁶

[48] 46.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát a Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap részére 16 200 000 forint előleg folyósítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁷

[49] 47.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát dr. Kolos István pénzügyőri törzsfőfelügyelő részére a pénzügyőri vezérfelügyelői cím adományozása tárgyában.

⁴⁶ A 155 526/1947. PM sz. előterjesztés többek között a következő indoklást tartalmazta: „Az 1945. augusztus 27-én aláírt magyar–szovjet árucseréforgalmi szerződés keretében történt kölcsönös áruszállítások hozzávetőleges mérlege 1946. év végén négymillió dolláros, terhünkre mutató hátralékot tüntetett fel. E tartozás csökkentésére – a magyar kormány ajánlatára – a Szovjetunió Magyarországi Kereskedelmi Képviselőtete hozzájárult, hogy kétmillió [dollár] effektív bankjegyen törlesztessék.” Az átutalás időközben már meg is történt – folytatódott az indoklás –, miután a szovjet fél ragaszkodott annak rövid határidőn belüli lebonyolításához. A pénzügyminiszter a fenti dollárösszeg forintellenértéke és annak átutalási jutaléka címén 23 748 970 Ft előirányzat nélküli kiadás engedélyezését kérte.

⁴⁷ Előzményéről lásd a [9] 158. sz. jvk. 28. és a [17] 166. sz. jvk. [59] napirendi pontját. A 155 705/1947. PM sz. előterjesztésből kiderül, hogy ez a kiadási tétel is a magyar–szovjet árucseréforgalmi egyezmény végrehajtása során keletkezett hiány fedezését szolgálta. A szovjet fél ugyanis olyan alacsony áron vette át a termékeket, amely a hazai, vagy más külföldi piacon való értékesítéshez képest a magyar fél számára hátrányos volt. Az előterjesztés felsorolta a támogatásban részesülő cégeket, illetve az általuk szállított termékeket. Legnagyobb támogatást (tízmillió Ft-ot) a Magyar–Szovjet Nyersolaj Rt. kapott az általa szállított nyersolaj-termékekért, de árkiegyenlítésben kellett részesíteni a kukorica, a lucerna, a bab, a szárított gyümölcs és gyümölcszúg, a borpárlat továbbá a telefonközpontok, a mozdonyarmatúrák, illetve a zárok és lakatok Szovjetunióba történő exportját is.

[30] 179. 1947. május 29.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁴⁸

[50] 48.

Pénzügyminiszter [képviselőében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát Bíró György időbeszámítása, továbbá Verő Tibor rehabilitálása tárgyában.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: mind a kettő reakciós. Ugyanaz az eset, mint a kultuszminiszter által előterjesztetteknél.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[51] 50.

Pénzügyminiszter [képviselőében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát dr. Rösner Iván rehabilitálása tárgyában.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: igaz ugyan, hogy Rösner Ivánt a nyilas vezetőség nyugdíjazta, de csak azért, mert nagy kártyás volt, és a banknak kellett őt szanálni. Egyáltalán nem érdemli meg a szolgálatba való visszavételt.

Minisztertanács az előterjesztést elutasította.⁴⁹

[52] 51.

Pénzügyminiszter [képviselőében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát dr. Bródy Aladár rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁰

[53] 52.

Pénzügyminiszter [képviselőében Kemény György államtitkár]: előterjeszti javaslatát Farkas Elek rehabilitálása tárgyában.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: információja szerint Farkas Elek igen jobboldali magatartású, nem rehabilitálható.

⁴⁸ Az 1742/1947. PM XVIII. sz. előterjesztés a javaslatot azzal indokolta, hogy *Kolos István* (1900–) 1920 óta dolgozott a Pénzügyőrségnél, különleges szakképzettséggel rendelkezett és szakirodalmi munkásságot is kifejtett. Az előterjesztés időpontjában a PM Pénzügyőri ügyosztályának VI. fizetési osztályba sorolt tisztviselője volt. Az V. fizetési osztályhoz fűzött „pénzügyőri vezérfelügyelő”-i cím adományozása a köztársasági elnök illetékességébe tartozott, akihez ez ügyben a miniszterelnöknek kellett előterjesztést tennie.

⁴⁹ A 113 585/1947. PM XVI. sz. előterjesztés szerint *dr. Rösner Iván* (1905–?) főellenőrt a Magyar Nemzeti Bank nyilas vezetősége 1945. március 20-án (!) nyugdíjba helyezte. A bank új vezetősége később visszavette a szolgálatba, de a B-listázás során ismét elbocsátották. *Dr. Rösner Iván* egykori kollégái nyilatkozataival igazolta, hogy nyugdíjazásának oka demokratikus magatartása volt.

⁵⁰ Az 1442/1947. PM Eln.A sz. előterjesztés szerint *dr. Bródy Aladár* (1881–?) ügyvédet, volt postatakarékpénztári felügyelőt Tanácsköztársaság alatti magatartása miatt érte hátrány.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: még kivizsgálja a kérdést, most leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁵¹

[54] 53.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti 34 099/1947. számú javaslatát baloldali magatartásuk miatt elbocsájtott munkások rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵²

[55] 54.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti 2275/1947. számú javaslatát Farkasfalvy Ervin min[iszteri] osztálytanácsosnak a pénzügyi tárcához történő kinevezése tárgyában.

Minisztertanács Farkasfalvy Ervinnek a pénzügyi tárcához történő kinevezéséhez hozzájárult.⁵³

[56] 55.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: előterjeszti 9545/1947. számú javaslatát a svájci magyar biztosítási és viszontbiztosítási forgalmat szabályozó egyezményről.

Minisztertanács az előterjesztést elfogadta.⁵⁴

⁵¹ Előzményéről lásd a [20] 169. sz. jkv. 90. napirendi pontját. A 116 001/1947. PM XVI. sz. előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem, de a VKM iratanyagában megtalálható. Ebben a miniszter utalt arra, hogy az előző ülésen kifogást emelő igazságügyminiszter illetékes munkatársaival az ügyet megtárgyalta, és így a javaslat elfogadását ők nem ellenzik. Korábbi érvelését kiegészítette azzal, hogy *Farkas Elek* a kecskeméti igazoló bizottság tagja volt, ami önmagában is bizonyítja, hogy nem minősülhet reakciós beállítottságúnak. (MOL XIX-I-1-s-3205/1947.) Farkas Elek rehabilitálására a minisztertanács az 1947. július 3-i ülésén tért vissza, és akkor elfogadta a javaslatot. Lásd: DL M. T. Jkv., a [7] 187. sz. jkv. [38] napirendi pontját.

⁵² Az előterjesztés valójában egyetlen személy, *Nagy Lajos* volt dohánygyári munkás rehabilitálására vonatkozott.

⁵³ *Dr. Farkasfalvy Ervin* (1916–?) jogtudományi doktorátussal rendelkezett. 1937-től a Központi Statisztikai Hivatalban, 1945-től pedig az Újjáépítési Minisztériumban dolgozott.

⁵⁴ Előzményéről lásd e kötetben a [22] 171. sz. jkv. 34. napirendi pontját. A pénzügyminiszter előterjesztése utalt arra, hogy a két ország kiküldöttei a szóban forgó egyezményt 1947. április 26-án aláírták. Az egyezmény egyik lényeges pontja volt, hogy az országban működő biztosítók ezt követően a forintra szóló biztosításokból a svájci biztosítókat megillető díjösszegeket a Magyar Nemzeti Banknál vezetett zárolt számlákra fizették be, és az MNB ily módon a magyarországi devizagazdálkodás érdekeinek megfelelő ellenőrzést gyakorolhatott a pénzforgalom felett, és megakadályozhatta, hogy bárki jogtalanul vigyen ki tőkét az országból.

[30] 179. 1947. május 29.

[57] 56.

Pénzügyminiszter [képviselőként Kemény György államtitkár]: előterjeszti 131 993/1947. számú javaslatát a Vorosilov út 67. szám alatti ingatlanok az amerikai követség részére való eladása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁵

[56] 57.

Pénzügyminiszter [képviselőként Kemény György államtitkár]: előterjeszti 99 693/1947. számú javaslatát a fogyasztási adó alá eső termékeket előállító vállalatokban állandó fogyasztásiadó-ellenőrzés szervezése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁶

[59] 58.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát az Alapítványi Postás Kórház javára feláras bélyegsorozat kibocsátása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁷

[60] 59.

[Gerő] Közlekedésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát 5404/1947. és 5406/1947. szám alatt a közlekedésügyi minisztériumban eszközrendelő kinevezések tárgyában.

---

⁵⁵ Az előterjesztés egyrészt utalt arra, hogy a 450 000 Ft vételáron megszerzett ingatlan továbbadása a 30 000 000 dolláros amerikai kölcsön törlesztését szolgálta, másrészt utalt arra is, hogy az elmúlt hónapokban a minisztertanács már hozzájárult több hasonló tranzakcióhoz. Lásd e kötetben a [3] 152. sz. jkv. 18., a [14] 163. sz. jkv. 71. és a [23] 172. sz. jkv 16. napirendi pontját. A Vorosilov – ma Stefánia – út a XIV. kerületben található.

⁵⁶ A pénzügyminiszter előterjesztése utalt arra, hogy a fogyasztási adó alá eső termékeket előállító vállalatok felügyelete a pénzügyőrség feladata volt. Az indoklás szerint egyes iparágak, mindenekelőtt a nyersolajtermelő telepek és az ásványolaj-finomító gyárak tevékenységének differenciálódása következtében az ellenőrzés egyre nagyobb szakértelmet, és állandó jelenlétet igényelt, ami a pénzügyőrség lehetőségeit meghaladta. Ezért kezdeményezte – a pénzügyőrség személyzetére építve – egyes jelentősebb üzemeknél az állandó ellenőrzés megszervezését. Lásd a 6800/1947. ME sz. rendeletet, MK június 1., 121–122. sz.

⁵⁷ A 228 331/1947. KözlM IV. fő. Bgi. sz. előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nincs, de a VKM iratanyagában megtalálható. Az indoklás szerint az Alapítványi Postás Kórház a háborús események következtében rendkívül súlyos károkat szenvedett. Felújítása, és korszerű eszközökkel történő berendezése a postás dolgozók anyagi lehetőségeit meghaladta. Az előterjesztés ismertette a kibocsátani tervezett bélyegsorozat és blokk-pár egyes darabjainak névértékére 100% feláras bélyegként számítani. Az eladott bélyegek és blokkok névértéke a posta bevételét képezte, míg a névértéken felüli bevételt a kórházat kezelő alapítvány részére utalták át. (MOL–XIX–I–1–s–3788/1947.)

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁸

[61] 60.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Rostásy Iván és társai luzerni kiküldetése tárgyában.

Pénzügyminiszter [képviseletében Kemény György államtitkár]: kéri, hogy nem lehetne-e csak egy személyt kiküldeni. Valutáris szempontból jegyzi meg.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: a saját terhére megy a kiküldetés, és ő nem fogja kimeríteni valutáris kereteit.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁵⁹

[62] 61.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Szoboszlay Jenő MÁV főfelügyelő svédországi kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[63] 62.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Vermesy Sándor MÁV felügyelő romániai kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁰

[64] 63.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Kassay Jenő és Jacob György svájci kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶¹

⁵⁸ A jegyzőkönyv mellett egyik előterjesztés sem található. A VKM iratanyagában az 5406/1947. KözlM Eln. fő. sz. előterjesztés megvan. E szerint *Földvári László* (1917–?) légiforgalmi felügyelőt, illetve *dr. Csonka László* (1916–?) előadót a VII. fizetési osztályba kívánta kinevezni a miniszter. (MOL XIX–I–1–s–3641/1947.)

⁵⁹ A közlekedésügyi miniszter 13 778/1946 Eln. sz. előterjesztése többek között a következő indoklást tartalmazta: „A Nemzetközi Vasúti Kongresszus Társulat szakosztályai a kongresszuson elhangzott előadások alapján állapítják meg azokat a vasutakra érvényes nemzetközi szabályokat, amelyek a vasutak építésében és üzemében alkalmazásra kerülnek. A magyar vasutak romboltsága mellett súlyos kihatása lehet minden olyan megállapodásnak, melyet a vasutak építésében és üzemében a pénzügyileg jobban megalapozott, és anyagiánnyal nem küzdő vasutak a maguk részéről könnyűszerrel elfogadhatnak.” Ezért a kongresszuson való részvételt feltétlenül szükségesnek tartotta.

⁶⁰ A 7660/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés szerint kiküldetés célja a hadifogoly-szállításokkal kapcsolatos problémáknak a román vasutakkal történő letárgyalása.

⁶¹ A 7400/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztés a kiküldetés célját a magyar–svájci vasúti közlekedési díjszabás megszerkesztésében és a függőben lévő kérdések rendezésében jelölte meg.

[30] 179. 1947. május 29.

[65] 64.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Kertes Vilmos posta-műszaki igazgató rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶²

[66] 65.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát postaalkalmazottak rehabilitálása tárgyában (208 185/1947. szám).

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[67] 66.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti 8040/1947. számú javaslatát a prágai kocsiúgyenlevezési tárgyalásra a már engedélyezett létszámon felül Frankendorfer Alfréd ny. MÁV igazgatóhelyettes, Geruska Pál ny. MÁV főfelügyelő és Molnár Károly MÁV kocsikísérő Csehszlovákiába való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[68] 67.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti 6065/1947. számú javaslatát Kopasz Károly MÁV elnökhelyettes, Pintér László MÁV műszaki főtanácsos, Borbély Á. Elek MÁV főfelügyelő és Pályi Zsigmond MÁV felügyelőnek a Nemzetközi Vasúti Unió közgyűlésére Svédországba való kiküldetése tárgyában.

Pénzügyminiszter [képviselőként Kemény György államtitkár]: itt is kér egy redukción a valuta szempontjából.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: egyezményeket kell kötni, megállapodásokat létesíteni, nem tudja mérsékelni a delegáció számát.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶³

Indoklásában hangsúlyozta, hogy „A magyar–svájci vasúti kötelék működése a háborús események következtében már két éve szünetel. Ez alatt az idő alatt a díjszabási helyzet Európaszerte megváltozott. Magyar–svájci viszonylatban ezen kívül még számos fuvarozási és leszámolási kérdés van függőben.”

⁶² *Kertes Vilmos* (1882–?) gépészmérnök 1909 óta állt a posta szolgálatában. Az előmenetelben származása miatt hátrányt szenvedett, amit 1945-ben már részben kompenzáltak. Ekkor a postai rendszerű III. fizetési osztály 2. fokozatába kívánták kinevezni, ami a köztársasági elnök hatáskörébe tartozott.

⁶³ A 6065/1947. KözlM Eln. sz. előterjesztésben a következő rövid indoklás olvasható: „Tekintettel arra, hogy a Nemzetközi Vasúti Unió az összes európai vasutak legfontosabb egyesülése és közgyűlésén minden, a vasúti szolgálat körébe vágó kérdés tárgyalásra kerül, a MÁV részvételét kívánatosnak tartom.” A kiküldetés időtartama egyébként, utazási napokkal együtt, 19 nap volt.

[69] 68.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti 8041/1947. számú javaslatát Seres Tibor min. osztálytanácsosnak Svájcba való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁴

[70] 69.

[Gerő] *Közlekedésügyi miniszter*: előterjeszti 5698/1947. számú javaslatát Tamás Gusztáv és társai Franciaországba való kiküldetése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁵

[71] 70.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát a szekszárdi vármegyei közkörház belgyógyász főorvosi állásának végleges betöltése tárgyában.

Szakasits Árpád államminiszter: kéri az előterjesztést levenni a napirendről.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: leveszi előterjesztését a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁶⁶

[72] 71.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: [Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti 166 011/1947. számú javaslatát hatósági bábaállások ideiglenes betöltése tárgyában. Az 1946/47. költségvetési évre történik a betöltés.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[73] 72.

[Molnár] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát az Állami Alkalmazottak Gyógyintézeténél szolgálatot teljesítő alkalmazottak kinevezése tárgyában.

Pénzügyminiszter [képviselőben Kemény György államtitkár]: felhívja a

⁶⁴ A kiküldetés a motorkerékpár-sport nemzetközi kapcsolatainak újjáélesztését szolgálta. Az előterjesztés utalt arra, hogy 1947 áprilisában a Motorkerékpáros Egyesületek Nemzetközi Szövetségének közgyűlése Magyarországot ismét felvette tagjai sorába.

⁶⁵ A MÁVAUT három szakemberének kiküldetését az indokolta, hogy a vállalat Franciaországban 50 db. Chausson típusú autóbust vásárolt, amelyek az addig alkalmazott műszaki megoldásoktól eltérően új elvek szerint készültek.

⁶⁶ A 205 225/1947. NM VIII. sz. előterjesztés *dr. Koncz Lajos* állami kórházi igazgató-főorvos belgyógyász-főorvossá történő kinevezésére vonatkozott, miután ez az állás már két éve betöltetlen volt. Ismereteink szerint ebben a formában az előterjesztésről a továbbiakban nem tárgyalt a minisztertanács. Dr. Koncz Lajost 1948 májusában a csornai közkörház belgyógyász-főorvosává nevezték ki. (Lásd: MOL XIX-A-83-a-228. sz. mt. jkv. [80] napirendi pont.)

[30] 179. 1947. május 29.

figyelmet, hogy a 8100/1946. ME sz. rendelet szerint, ha személyi változás van, ahhoz is minisztertanácsi határozat kell.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁷

[74] 73.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát az állami gyermekmenhelyeknél javaslatba hozott telepfelügyelőnők, gondozónők, orvosok ideiglenes megbízatása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[75] 74.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti 6978/1947. számú javaslatát Vályi Nagy Pál és társai kinevezése tárgyában.

Pénzügyminiszter [képviselőtében Kemény György államtitkár]: csak elvben kéri elfogadni, mert esetleg észrevételei lesznek.

Minisztertanács az előterjesztést a pénzügyminiszter jóváhagyásától feltételezetten elfogadta.⁶⁸

[76] 75.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti 5910/1947. számú javaslatát dr. Szász László és társai időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁶⁹

[77] 76.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Gábor Ernő rehabilitálása tárgyában.

[*Bárányos*] *Földművelésügyi miniszter*: Zala vármegyei képviselőktől úgy

⁶⁷ A 204 839/1947. NM VIII. sz. előterjesztés az 1943-ban létesült OTBA-kórházra (a későbbi Központi Állami Kórház és Rendelőintézetre) vonatkozott. Az intézménynél szervezhető állások számát a pénzügyminiszter, és annak nyomán az 1946/47. évi költségvetés 72 rendszeres és 140 nem rendszeres állásban állapította meg. A létszámstopot elrendelő 8100/1946. ME sz. rendelet miatt azonban a kinevezésekre nem kerülhetett sor. Az előterjesztés a kinevezendő orvosok, ápolók és egyéb szakalkalmazottak, illetve irodai, gazdasági és műszaki tisztviselők névsorát is tartalmazta.

⁶⁸ A javaslat hét személy kinevezésére vonatkozott a Népjóléti Minisztérium számvevőéségi tisztviselőinek egyesített létszámába. Az előterjesztés szerint ezen a szakon az engedélyezett 285 álláshelyből mindössze 187 volt betöltve.

⁶⁹ Az előterjesztés a Népjóléti Minisztérium négy tisztviselőjének időbeszámítására vonatkozott: dr. Szász László (1906–?) miniszteri tanácsos, Govrik Gerő (1902–?) miniszteri számtiszt, dr. Baál Károly (1894–?) miniszteri tanácsos és dr. Hetényi (Vogt) Károly (1897–?) miniszteri tanácsos.

értesült, hogy Gábor Ernő a törvénytelenések és szabálytalanságok egész sorát követi el, s a képviselők egyöntetűen kérték az elhelyezését.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: tud a kérésről, de ez nem érinti a rehabilitálás kérdését.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁰

[78] 77.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Sámuel Károly rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷¹

[79] 78.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti javaslatát Gönczy László rehabilitálása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[80] 79.

[*Molnár*] *Népjóléti miniszter*: előterjeszti 63 973/1947. számú javaslatát az orosz hadifogolytáborból elbocsájtott magyar hadifoglyok hazaszállításával kapcsolatos teendők előkészítése céljából delegáció kiküldése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷²

---

⁷⁰ A dr. Gábor Ernő rehabilitálására vonatkozó javaslatot a minisztertanács az 1947. április 10-én tartott ülésén már jóváhagyta (lásd a [22] 171. sz. jkv. 47. napirendi pontját). Míután előterjesztés nem található a jegyzőkönyv mellett, nem világos, hogy a népjóléti miniszter újabb javaslata mire vonatkozott.

⁷¹ A 6974/1947. NM Eln. sz. előterjesztés szerint Dr. Sámuel Károly (?-?) ügyvéd a Tanácsköztársaság idején 1919 májusától augusztus 2-áig – mindössze három hónapig – volt a minisztérium jogelődjének fogalmazási szakában nyugdíjra igényt adó állásban, mint az Országos Lakásbiztoság osztályvezetője. Tevékenységéért 1920-ban öt és fél hónapi börtönbüntetést szenvedett. Ezt követően ügyvédi praxist folytatott. Tényleges szolgálatban maradása esetén az V. fizetési osztály 2. fokozatát érte volna el, ezért a miniszter az ennek megfelelő nyugellátás engedélyezését javasolta.

⁷² Előzményéről lásd a [28] 177. sz. jkv. [6] napirendi pontját. – Az ekkor tárgyalt 63 973/1947. NM I/2. sz. előterjesztés két népjóléti minisztériumi tisztviselő, dr. Benedek Jenő és Szendrő László Romániába történő kiküldéséhez kérte a minisztertanács utólagos hozzájárulását. Az előterjesztés szerint: „A sürgős soron kívüli intézkedést a Szovjetunió kormányának az az értesítése indokolja, miszerint a szovjet hatóságok a magyar hadifoglyok elbocsátását és hazaszállítását már a békeszerződés ratifikálása előtt, még e hónapban megkezdik. Időközben már arról is érkeztek hírek, hogy az első hadifogoly-szállítmányokat Fokszani felé útnak indították. Minthogy a hadifoglyokat az eddig ismeretes tervek szerint a szovjet hatóságok a magyar hatóságoknak Románia területén adják át, ezért az átvétellel és a hazaszállítás technikai megszervezésével kapcsolatban a román kormány és a különféle román hatóságok hozzájárulását és támogatását sürgősen kellene kieszközölnünk. Ennek elintézése az eddigi módon – a külügyminiszter úr közvetítésével – hosszadalmas lenne, sőt az a veszély is fenyegetne, hogy az

[81] 80.

[Veres] *Építés- és közmunkaügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Imre Gyula telepítésügyi segédfelügyelő miniszteri fogalmazói kinevezése tárgyában

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷³

[82] 81.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az állami földmérés műszaki adatainak egyes közhatóságok és közhivatalok részére díj- és illetékmentesen történő kiszolgáltatása tárgyában.

Pénzügyminiszter [képviselőként Kemény György államtitkár]: ellenzi, és kéri az előterjesztés levételét.

[Vas] *Gazdasági Főtanács főtákará*: elvben el lehet fogadni, mivel holnapután a felhatalmazás lejár, és akkor már nem tudjuk kiadni, tehát a Gazdasági Főtanács jóváhagyásától feltételezetten.

Minisztertanács az előterjesztést elvben, a Gazdasági Főtanács hozzájárulásától feltételezetten elfogadta.⁷⁴

[83] 82.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Csikós Tibornak a kertészeti és méhészeti felügyelői létszámba való kinevezése, és a képesítés alóli mentesítése tárgyában.

---

ebből esetleg származó késedelemből a hazatérő hadifoglyok súlyos hátrányokat szenvednének.” A hadifogoly-ügyek intézését tehát a Külügyminisztérium mellőzésével, a kormányt kész tények elé állítva vonta magához a népjóléti miniszter.

⁷³ Az 1959/1947. ÉKM eln. sz. előterjesztés szerint *Imre Gyula* (1922–?) az ellenállási mozgalom elismert résztvevője volt. Mezőgazdasági középiskolai érettségivel rendelkezett. Főiskolai tanulmányait katonai szolgálatra történt behívása miatt kellett abbahagynia. 1945 júniusától az Országos Földbirtokrendező Tanács apparátusában dolgozott, ahonnan az Építés- és Közmunakügyi Minisztériumba kívánták áthelyezni, és a központi fogalmazási szakon a IX. fizetési osztályba besorolni.

⁷⁴ A földművelésügyi miniszter 112 444/1947. VI. B. 3. sz. előterjesztése utalt arra, hogy a földművelésügyi tárca, valamint a felügyelete alá tartozó vízügyi műszaki hivatalok, továbbá a közlekedésügyi tárca és a felügyelete alá tartozó államépítészeti hivatalok közérdekű feladatainak ellátásához szükséges az Állami Földmérés térképszervevényeinek és egyéb felmérési adatainak rendelkezésre bocsátása. Ezekhez az adatokhoz –amelyeknek felvételében és naprakész állapotban tartásában az említett hivatalok folyamatosan és tevékenyen közreműködtek – korábban térítésmentesen juthattak hozzá. Ezt a gyakorlatot azonban a pénzügyminiszter egy rendeletével, a többi érintett miniszter megkérdezése nélkül, egyoldalúan megváltoztatta. Miután a pénzügyminiszterrel kezdeményezett közvetlen tárgyalások nem vezettek eredményre, a földművelésügyi miniszter kormányrendelet kiadásával akarta rendezni a kérdést. Az előterjesztés mellett a rendelet tervezete is megtalálható. A Magyar Közlönyben azonban ilyen tárgyú rendelet nem jelent meg.

Minisztertanács Csikós Tibornak a kertészeti és méhészeti felügyelői létszámba való kinevezéséhez, és a képesítés alóli mentesítéséhez hozzájárult.

[84] 83.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a megalakulóban lévő újabb állami gazdaságok vezetésére engedélyezendő új alkalmazások tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁵

[85] 84.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Bálint Ferenc és társainak az V. fizetési osztályba való kinevezése tárgyában (104 096/1947. sz. előterjesztés).

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁶

[86] 85.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a Magyar Állami Hal- és Nádgazdasági Üzemeknél rendszeresített kezelői állásokra leendő kinevezések tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[87] 86.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 6. és 7. sorszám alatt szereplő előterjesztéseit leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁷⁷

⁷⁵ A 190 337/1947. FM XIII. 1. sz., meglehetősen szűkszavú előterjesztés szerint az Országos Földbirtokrendező Tanács Barabás, Pölöske, Becsehely, Csepreg és Csákvár községek határában állami mintagazdaság céljára mintegy 3000 kat. hold ingatlanok állami tulajdonba juttatását tervezte. A gazdaságok gyors megszervezése, és termelésbe állítása indokolta a vezetők kinevezését. Az előterjesztés személyi javaslatot nem tartalmaz.

⁷⁶ A jegyzőkönyvben rögzítettől eltérően az előterjesztés száma helyesen: 104 097/1947. FM III. 1. A miniszter *Bálint Ferenc* (1887–?) állatorvost, központi állategészségügyi főfelügyelőt a IV., míg *Magyar Mihály* (1887–?) szegedi, valamint *dr. Karády Vendel* (1890–?) kaposvári kerületi állategészségügyi felügyelőt, illetve *Blazsevác Józsefet* (1885–?), a kőbányai állategészségügyi Hivatal vezetőjét és *dr. Martin Ödönt* (1890–?), a budapesti marhavásártéri állatorvosi hivatal vezetőjét az V. fizetési osztályba javasolta kinevezni.

⁷⁷ A napirendről levett előterjesztések közül a 201 960/1947. XII. 1. számú Tömösváry József és 16 társának a IX. fizetési osztályba gazdasági felügyelővé, illetve további 12 személynek a X. fizetési osztályba gazdasági segédfelügyelővé történő kinevezését indítványozta.

A napirendről levett másik előterjesztés (64 933/1947. FM I. B. 2. üo. sz.) *Beyer Jenő* gépészmérnöknek, a Tolnai Állami Selyemfonógyár B-listázás során elbocsátott műszaki vezetőjének

[88] 87.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Végh István és Hűvös János szerződéses alkalmazása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[89] 88.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát dr. Hámori Dezső szerződéses alkalmazása tárgyában.

Szakasits Árpád államminiszter: kéri levenni a napirendről.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: azért hozta be ezt a kinevezést, mert azt akarta, hogy Hámori, aki a Népszava hasábjain kritizálta a lótenyésztést, most innen, a minisztériumból irányítsa azt.

Szakasits Árpád államminiszter: ez a Hámori nem azonos azzal a Hámori újságíróval, aki támadta a lótenyésztést.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjesztését leveszi a napirendről, de kéri egy következő minisztertanácsra felvenni.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁷⁸

[90] 89.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Máthé Jánosnak a főiskolai képzés alóli felmentése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁷⁹

szerződéses viszonyban való alkalmazását javasolta. Az előterjesztés szerint „Beyer Jenő a selyemfeldolgozási iparban oly különleges, és az országban egyedülálló szaktudással és gyakorlattal rendelkezik, hogy szolgálatát a Tolnai Állami Selyemfonógyár nem nélkülözheti. [...] Meg kívánom jegyezni, hogy Magyarországon a selyemtenyésztés és gombolyító ipar állami monopólium, azonos képzettségű, különleges szaktudású és megfelelő gyakorlattal rendelkező szakember nincs. A környező államokban sem áll szakember rendelkezésre, úgy hogy Beyer Jenő pótlására esetleg Olaszországból vagy Franciaországból lehetne szakembert alkalmazni...” – Az előterjesztés mellett megtalálható az igazságügyminiszter T 2062/1947. sz. átirata, amely magyarázatot ad arra, hogy a meggyőző érvelés ellenére a minisztertanács miért nem foglalkozott érdemben a földművelésügyi miniszter javaslatával. Ebben többek között a következő olvasható: „Az előterjesztés szerint Beyer Jenőt, a Tolnai Állami Selyemfonógyár volt igazgatóját a létszámcökkentő bizottság az 5000/1946. ME sz. rendelet 2. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján elbocsátotta, vagyis megállapította a bizottság, hogy nevezett hivatali működése az ország demokratikus szellemű újjáalakítását tevőlegesen nem szolgálja. [...] Az említett rendelet 2. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján történt elbocsátásnak politikai indokai voltak, s e politikai indokok ma is megengedhetlenné teszik nevezettnek a közszolgálat körében, de különösen korábbi munkahelyén való alkalmazását.”

⁷⁸ *Dr. Hámori Dezső* (1910–1982) alkalmazását a minisztertanács később jóváhagyta. Lásd: DL Mt. jkv. [4] 184. sz. jkv. 24. napirendi pont.

⁷⁹ *Máthé János* (1903–?) képezett kertészt, ismert szakírót, aki az előterjesztés szerint tökéletesen beszélt franciául, és jól beszélt angolul, oroszul, szlovákul és hollandul, a miniszter a kolorádói burgonyabogár elleni védekezőegységek létesítésére engedélyezett létszám terhére, egy főiskolai végzettséghez kötött állásra kívánta kinevezni.

[91] 90.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát a Magyar Hajósok és Vasutasok Szakszervezetének Központi Ifjúsági Vezetősége részére terület bérbeadása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁰

[92] 91.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát az Országos Árvízvédelmi Kormánybiztosság részére személygépkocsi beszerzése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult, 40 000 forint hiteltülépést engedélyezett.

[93] 92.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Kemendy [Kémendy] Ernő számára terület bérbeadása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸¹

[94] 93.

[Bárányos] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Dobi István államminiszter időbeszámítása tárgyában.

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter: nem is tudta, hogy minisztereknek lehet beszámítani szabadpályán eltöltött idejéből. Ő a Tanácsköztársaság alatt közszolgálatban volt, ő is kérhetné, úgy a rehabilitálását, mint [az] időbeszámítását.

Bojta Béla államtitkár: erre megvan a szükséges jogszabály, megvan a lehetősége annak, hogy valamennyi miniszternek szolgálaton kívül eltöltött idejéből a nyugdíjba beszámítsanak bizonyos éveket. Jó lenne, ha most mindjárt valamennyi miniszter bejelentené erre nézve igényét. A bejelentett igényekre való tekintettel javasolja Dobi államminiszter részére 20 év, Rákosi államminiszter részére 20 év, Bán iparügyi miniszter részére 20 év, Veres Péter építés- és közmunkaügyi miniszter részére 20 év, Vas Zoltán részére 20 év, Rajk László részére 15 év, Gerő Ernő részére 20 év, Mihályfi Ernő részére 20 év beszámítását.

⁸⁰ A bérbe adott 590 négyszögöl terület az Újpesti Szigeten terült el, és a szakszervezet ifjúsági evezős sport céljára kívánta használni. (Az előterjesztés száma: 113 242/1947. FM VI.B.2.)

⁸¹ A 113 237/1947. FM VI.B.2. sz. előterjesztés szerint a bérbe adandó terület szintén az Újpesti Szigeten volt, Kémendy Ernő már korábban is bérelte, s rajta csónakházat működtetett.

Minisztertanács a felsorolt beszámításokhoz hozzájárult azzal, hogy a 7380/1946. ME sz. rendelettel létesített bizottsággal utólag letárgyalandók.⁸²

[95] 94.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát dr. Okályi Iván időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸³

[96] 95.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát több tisztviselő magánpályán eltöltött idejének beszámítása tárgyában (2177/1947. sz. előterjesztés).

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[97] 96.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát K. Szabó I. István időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[98] 97.

[Bárányos] Földművelésügyi miniszter: előterjeszti javaslatát özv. Vántus Károlyné rehabilitálása tárgyában.

[Ries] Igazságügyminiszter: ő konkrét esetben nem ellenzi, de nem mint nyugdíj, hanem kegydíj formájában kell megállapítani.

Szakasits Árpád államminiszter: ezt a kérdést egyszer már el kell intézni. Ugyanilyen eset Landler Jenőné ügye, sőt az könnyebben elintézhető nyugdíj formájában, mert ügyvédből lett miniszter a férje.

Minisztertanács özv. Vántus Károlyné és Landler Jenőné részére 20 év utáni nyugdíját állapított meg.⁸⁴

⁸² A javaslat az előzetes napirendi jegyzékben szerepelt, de előterjesztés a jegyzőkönyv mellett nem található. A 7380/1946. ME sz. r. (MK 1946. július 31., 172/b. sz.) a 1945 után közszolgálatba lépett alkalmazottak szabadpályán töltött idejének beszámítását szabályozta. Az igények elbírálása a r. értelmében egy e célra létrehozott bizottság feladata volt.

⁸³ A dr. Okályi Iván (1900–1968) kertész, egyetemi tanárra vonatkozó javaslat arra irányult, hogy a közszolgálatban eltöltött idejéből hat évet a fizetési osztályba és fokozatba sorolás szempontjából az egyetemi tanári szolgálatba számítsanak be.

⁸⁴ Vántus Károly (1879–1927) a Tanácsköztársaság idején földművelésügyi népbiztos volt. A földművelésügyi miniszter 3649/1947. eln. 1. sz. előterjesztése mellett megtalálható az igazságügyminiszter T 1656/1947. sz. átírata is, amelyben részletesen megindokolta, hogy jogilag miért megalapozatlan Vántus Károlyné igénye, illetve a miniszter előterjesztése. Az okfejtés

[99] 98.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: előterjeszti javaslatát Antos Zoltán és Tarpay György svájci kiküldetése tárgyában.

[Ries] *Igazságügyminiszter*: amikor kint volt Svájcban, kétórás beszélgetést folytatott az ottani Külkereskedelmi Hivatal vezetőjével, aki a következőket mondotta: kár, hogy kijönnek, mert levelezéssel mindent el lehet intézni.

[Báránys] *Földművelésügyi miniszter*: ebben az esetben még kéri a hozzájárulást.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁵

[100] 99.

Honvédelmi miniszter [képviselőében Sárkány József államtitkár]: előterjeszti 8820/1947. sz. javaslatát a honvédelmi tárca szerződéses alkalmazottai egy részének kinevezése tárgyában.

Pénzügyminiszter [képviselőében Kemény György államtitkár]: a kinevezendő személyek névsorát nem tárgyalták ki, s csak kevesebb állás betöltéséhez járulhat hozzá. Kéri minisztériumával előzetesen tisztázni, s újból minisztertanács elé hozni.

Honvédelmi miniszter [képviselőében Sárkány József államtitkár]: előterjesztését leveszi a napirendről.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸⁶

[101] 100.

Honvédelmi miniszter [képviselőében Sárkány József államtitkár]: előterjeszti javaslatát Major Béla miniszteri tanácsos időbeszámítása tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁷

---

lényege, hogy a miniszter, illetve népbiztos ugyan közalkalmazottnak minősül, de jogállása lényegesen eltér a többi közzszolgálati alkalmazott jogállásától. A miniszter kinevezése ugyanis nem biztosít a tisztség viselőjének az állandó alkalmaztatáshoz való jogot, megbízása politikai bizalmon alapul, aminek megszűntével állása is megszűnik. Az 1912: LXV. tc. 41. §-a ezért úgy rendelkezett, hogy ha felmentése három éven belül történik meg, akkor nyugdíjra nem jogosult.

⁸⁵ A kiküldetés célja az volt, hogy „az európai hírnévre szert tett Fertő-tavi exportnád” megfelelő értékesítése érdekében piacutatást végezzenek, illetve üzletkötéseket eszközöljenek. *Antos Zoltán* a Földművelésügyi Minisztérium Vízgazdasági ügyosztályának vezetője, *Tarpay György* pedig a Magyar Állami Hal- és Nádgazdasági Üzemek üzemigazgatója volt.

⁸⁶ A honvédelmi miniszter 8820/1947. eln. ksz. jogi sz. előterjesztése rámutatott, hogy a tárca költségvetésileg rendszeresített létszámában a kezelési, a műszaki segédtszti és az altiszti szakon 616 állás volt. Ennek több mint a fele, 321 állás szerződéses alkalmazottal volt betöltve. Az előterjesztésben a miniszter 93 kezelői, 50 műszaki segédtszti és 75 altiszti kinevezéshez kérte a minisztertanács hozzájárulását.

⁸⁷ *Major Béla* (1900–?) újságíró 1919-től 1940-ig Erdélyben „mint hivatásos magyar kisebbségi újságíró” tevékenykedett. 1945. május 15-től dolgozott a Honvédelmi Minisztériumban miniszteri tanácsosi besorolásban.

[30] 179. 1947. május 29.

[102] 101.

Honvédelmi miniszter [képviselőtében Sárkány József államtitkár]: előterjeszti javaslatát özv. Nagy Kálmánné rehabilitálása tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

[103] 102.

Honvédelmi miniszter [képviselőtében Sárkány József államtitkár]: bejelenti, hogy a tárgysorozaton 4. sorszám alatt szereplő előterjesztését leveszi a napirendről.

Miniszttertanács a bejelentést tudomásul vette.⁸⁸

[104] 103.

Közellátásügyi miniszter [képviselőtében Mátéffy Géza államtitkár]: előterjeszti javaslatát Tímár Árpád időbeszámítása tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁸⁹

[105] 104.

Közellátásügyi miniszter [képviselőtében Mátéffy Géza államtitkár]: miután a tárgysorozaton 2. sorszám alatt szereplő előterjesztését már egy előző miniszttertanács elfogadta, leveszi a napirendről.

Miniszttertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹⁰

[106] 105.

Közellátásügyi miniszter [képviselőtében Mátéffy Géza államtitkár]: előterjeszti javaslatát néhai Horváth György altiszt gyermekeinek kegynevelési járuléka tárgyában.

Miniszttertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

---

⁸⁸ A napirendről levett 8172/1947. sz. előterjesztésen a rehabilitálások tárgyában tárgymegjelölés olvasható. A jegyzőkönyv mellett megtalálható előterjesztés egyetlen személyre, *Dévényi Szilárd* volt szkv. századosra vonatkozott, akit 1945-ben, a korábbi politikai magatartása miatt történt szolgálaton kívüli viszonyba helyezését megváltoztatva, a hivatásos állományba visszavettek, és őrnaggyá léptettek elő. Ezen előléptetésnek a jóvátétel jellegével történő felruházását kérte a miniszter.

⁸⁹ Az 5602/1947. KM sz. előterjesztés szerint *Tímár Árpád* (1908–?) 1941 óta volt Borsod vármegyében közellátási tanácsos, illetve a Közellátási Felügyelőség vezetője. 1944-ben ellenszegült a vármegye gazdasági kiürítésére vonatkozó parancsnak.

⁹⁰ A napirendről levett előterjesztés: „Somogyi Ferenc és társai időbeszámítása” Lásd e kötetben a [24] 173. sz. jkv. 44. napirendi pontját.

[107] 106.

Külgügyminiszter [képviselőtében Bolgár Elek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter]: előterjeszti javaslatát Egyiptommal a diplomáciai kapcsolat felvétele tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹¹

[108] 107.

Külgügyminiszter [képviselőtében Bolgár Elek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter]: előterjeszti javaslatát magyar–jugoszláv kulturális egyezmény megkötése tárgyában.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.⁹²

---

⁹¹ A külgügyminiszter 3278/1/1947. sz. előterjesztésében bejelentette, hogy a diplomáciai kapcsolatok felvétele Egyiptommal – miután a Szövetséges Ellenőrző Bizottság ezt 1947. május 12-én engedélyezte – már meg is történt. Utalt egyben arra, hogy Magyarországnak fontos kereskedelmi érdekei fűződnek ahhoz, hogy Egyiptommal a normális diplomáciai kapcsolatok mielőbb helyreálljanak.

⁹² A külgügyminiszter 1947. május 28-án keltezett, szám nélküli előterjesztése többek között a következőket tartalmazta: „A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrral egyetértésben tisztelettel kérem a minisztertanács hozzájárulását ahhoz, hogy belgrádi követünk útján a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság kormányának javaslatot tessek kulturális közeledésről és együttműködésről szóló egyezmény kötésére, és tárgyalási alapul nevezett kormányának az idezárt egyezménytervezetet hozhassam javaslatba. – Kétségtelen, hogy fölöttébb kívánatos volna a szomszédos államokkal oly egyezmény megkötése, mely az állami igazgatás és élet egész területére kiterjedne, s a nemzetiségeknek nem csak kulturális vonatkozásban biztosítana kölcsönösen messzemenő jogokat, amint azt pl. osztrák–olasz viszonylatban a f. év őszén megkötött bolzanoi megállapodás lehetővé teszi, vagy amint azt az Egyesült Államok külgügyminisztere, Byrnes ez év október 18-án tartott beszédében Magyarország, Románia és Csehszlovákia számára javasolta. Mivel ilyen természetű egyezmények kötése egyelőre nem látszik keresztülvihetőnek, minisztériumom illetékes ügyosztálya örömmel karolta fel a Szövetséges Ellenőrző Bizottság mellett működő jugoszláv delegáció titkárának, Lazar Brankov őrnagynak rövid úton tett közlését, mely szerint a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság hajlandó volna a Magyar Népköztársasággal kulturális egyezményt kötni, és erre vonatkozó javaslatunkat kormányára kedvezően fogadná.” (Az előterjesztés keltezése: 1947. május 28., ezért az „ez év őszén” és a „f. év október 28-án” kitétel nyilvánvalóan abból adódott, hogy egy korábban készült fogalmazványt használtak fel az előterjesztés elkészítéséhez.)

Az előterjesztés mellett található egyezménytervezet Magyar–Jugoszláv Kulturális Vegyesbizottság létesítését irányozta elő. A kulturális együttműködés keretében gondoskodni kívántak a két nép értékeinek kölcsönös megismertetéséről, a másik népet sértő megnyilatkozások kiküszöböléséről. Belgrádban és Újvidéken magyar, Budapesten és egy vidéki városban pedig délszláv kulturális intézet szervezését tervezték. A tervezet tartalmazta továbbá az egyetemen kölcsönösen létesítendő magyar, illetve jugoszláv tanszékekre, ösztöndíjakra, tudományos együttműködésre, kiadványcserére és a könyvek, folyóiratok szabad forgalmának és terjesztésének biztosítására, tudományos, irodalmi és művészeti termékek kölcsönös kiadására, a szerzői jog védelmére, színpadi művek, filmek, hanglemezek kölcsönös bemutatására, képzőművészek kiállításainak megszervezésére, a sport- és ifjúsági szervezetek együttműködésének előmozdítására, az idegenforgalom fejlesztésére stb. vonatkozó javaslatokat. Végül az együttműködés során megvalósítandó feladatokat felsoroló III. cikk utolsó, 19. pontja a következőképpen szövelt: „Az emberi szabadságjogok és a teljes jogegyenlőség elvének alapján, az érdekelt nemzetiségek számára nyújtandó tekintettel az anyanyelvi oktatás lehetőségének tényleges biztosítása a nép-

[30] 179. 1947. május 29.

[109] 108.

Külgyminiszter [képviselőében Bolgár Elek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter]: a CASBI-tárgyalások kérdését akarta még a mai napirendre kitűzetni, azonban az előzetes tanulmányozást igényel, így a jövő heti minisztertanácsra kéri felvételét.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.⁹³

[110] 109.

[Vas] Gazdasági Főtanács főtitkára: bejelenti, hogy három napra Zágrábba utazik.

Minisztertanács a bejelentést tudomásul vette.

[111] 110.

[Rajk] Belügyminiszter: elvi hozzájárulást kér a minisztertanácstól a Párizsban tartandó rendőrségi kongresszusra egy személy kiküldéséhez.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.

Minisztertanács délután ½ órakor ért véget.

*Bojta Ernő
Rákosi*

Géppel írt tisztázat, az elnöklő Rákosi Mátyás és a jegyzőkönyvet vezető Bojta Ernő Béla saját kezű aláírásával. A miniszterek és államtitkárok az első oldalon a jelen voltak felsorolása mellett látták el kézjegyükkel a jegyzőkönyvet, Szakasits Árpád, Bolgár Elek, Sárkány József és Balogh István aláírása azonban hiányzik. A jegyzőkönyv szerint a valás- és közoktatásügyi miniszternek 25 előterjesztését tárgyalták. Nem derül ki azonban, hogy a tárcát ki képviselte az ülésen. Vas Zoltán neve nem szerepel a felsorolásban, így aláírása sem található a jegyzőkönyvön, bár ismételtlen felszólalt az ülésen.

A jegyzőkönyv mellett megtalálható a [2], [4]–[7], [9]–[12], [15]–[28], [30]–[39], [41]–[52], [54]–[58], [61]–[76], [78]–[93], [95]–[104], [106]–[108] sz. napirendi ponthoz tartozó előterjesztés.

---

közép-, középfokú, szak-, és főiskolákon, valamint az anyanyelv szabad érvényesülése az iskolán kívüli szabadművelődés területén.”

A magyar–jugoszláv kulturális egyezmény aláírását a kormány négy hónap múlva, az 1947. október 3-ai ülésén (MOL XIX–A–83–a 206. sz. jkv. [78] napirendi pont) hagyta jóvá.

⁹³ A CASBI-val kapcsolatos kérdésekről lásd e kötetben a [6] 155. sz. jkv. 2. és 18. napirendi pontját, továbbá a) mellékletét, valamint az ezekhez kapcsolódó jegyzeteket. A magyar tárgyaló küldöttség összeállításáról és a tárgyalások megkezdéséről 1947. március 13-án ([18] 167. sz. jkv. 40. napirendi pont) döntött a minisztertanács. A magyar és a román kormány képviselői közötti tárgyalások 1947. április 21-én kezdődtek, és május 16-án fejeződtek be. A külügyminisztérium 2363/pol.–1947. sz. előterjesztése és a magyar–román tárgyalásokról készült „Jegyzőkönyv” a VKM iratanyagában megtalálható. (MOL XIX–I–1–s–3894/1947.) Erről minisztertanács a június 12-ei ülésén tárgyalt. Lásd: DL МТ. jkv., a [3] 183. sz. jkv. 97. napirendi pontját, valamint az előterjesztést és a Jegyzőkönyvet tartalmazó c) és d) mellékletet.

[31] 180.

JEGYZŐKÖNYV

az 1947. évi május hó 31. napján reggel 9 órakor
Rákosi Mátyás elnöklete alatt tartott minisztertanácsról.

Jelen voltak:

Szakasits Árpád államminiszter

Dobi István államminiszter

Veres Péter építés- és közmun-
ügyi miniszter

Dr. Bárányos Károly földművelés-
ügyi miniszter

Dr. Balogh István miniszterelnök-
ségi politikai államtitkár

Dr. Ortutay Gyula vallás- és
közoktatásügyi miniszter

Mihályfi Ernő tájékoztatásügyi
miniszter

Dr. Molnár Erik népjóléti miniszter

Rajk László belügyminiszter

Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter

Bán Antal iparügyi miniszter

Dinnyés Lajos honvédelmi
miniszter

Dr. Erőss János közellátásügyi
miniszter

Dr. Bajta Ernő Béla miniszterelnök-
ségi adminisztratív államtitkár, a
minisztertanács jegyzője

[1]

Rákosi Mátyás [elnöklő] államminiszter, miniszterelnök-helyettes: a minisztertanács mai egyetlen tárgysorozati pontja Nagy Ferenc miniszterelnök lemondása. Gordon Ferenc, Magyarország svájci követétől jelentés érkezett, amely szerint Nagy Ferenc miniszterelnök az ő személyes jelenlétében telefonon értesítette Balogh István miniszterelnökségi államtitkárt, hogy a miniszterelnökségről lemondott, és kérte, hogy ezt a tényt közölje a Körtársasági Elnökkel és a miniszterelnök-helyetttessel.¹ A követ erről szóló írásbeli jelentését még a mai napon hivatalosan meg fogják kapni.² Beje-

¹ A lemondás körülményeire és az események időbeli sorrendjére lásd: VIDA, 1976, 278–295., CSICSERY-RÓNAY–CSERENVEY, 1998, 63–66, 349–366. DL MT. JKV., Bevezetés, 17–19.

² Nagy Ferenc másnap, június 1-jén déli 12 órakor írta meg lemondó levelét, amelyet csak kisfiának Svájcba érkezése után, június 2-án adott át Száll József külügyminisztériumi tisztviselőnek. Tildy Zoltán köztársasági elnök tehát két nappal korábban mentette fel miniszterelnöki tisztsége alól, és az új kormány is két nappal hamarabb alakult meg, mint ahogyan a hivatalban levő miniszterelnök lemondása ténylegesen megtörtént (lásd a 3. sz. jegyzetet).

A lemondó nyilatkozat többek között a következőket tartalmazta: "Amidőn a leghatározottabban kijelentem, hogy semmiféle összeesküvésről annak rendőrségi megállapítása előtt nem tudtam és sem a köztársaság, sem a koalíció, sem a megszálló hatalom ellen sem szóval sem

lenti, hogy a külügyminiszter beteg, és ezért nem jelent meg a mai rendkívüli ülésen. A miniszterelnök lemondása folytán a kormány is lemond, és kéri, hogy a társmiszterek ilyen nyilatkozatot tegyenek. Addig is, amíg a köztársasági elnök a felmentést nem adja meg, a kormány tovább is ellátja a folyó ügyek vitelét.

Minisztertanács a miniszterelnök lemondását tudomásul vette, a kormány tagjai azonosképpen lemondottak, és lemondó nyilatkozatukat a jelen minisztertanácsi jegyzőkönyv külzetén jelenlétük igazolásával megerősítették. Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettes az eredeti jegyzőkönyvet a Köztársasági Elnökhöz terjeszti fel.³

Minisztertanács délelőtt 10 óra 10 perckor véget ért.

K. m. f.

Bojta Ernő Béla
jegyzőkönyvvezető

Rákosi Mátyás
miniszterelnök-helyettes

Géppel írt tisztázatot, az elnöklő Rákosi Mátyás és a jegyzőkönyvet vezető Bojta Ernő Béla saját kezű aláírásával. A miniszterek és Balogh István államtitkár az első oldalon, a jelen voltak felsorolása mellett valamennyien ellátták kézjegyükkel a jegyzőkönyvet. A minisztertanács tagjai közül az ülésen — a külföldön tartózkodó Nagy Ferencen kívül — Gyöngyösi János külügyminiszter, Ries István igazságügyminiszter, Nyárádi Miklós pénzügyminiszter, Rónai Sándor kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter nem vett részt.

A jegyzőkönyv mellett előterjesztés nem található.

---

tettel nem vétettem, nem akarván akadályozni a magyar politikai élet kibontakozását: miniszterelnöki állásomat Elnök úr rendelkezésére bocsátom.”

A lemondó nyilatkozatot és a Tildy Zoltánhoz írt kísérőlevelet közli: NAGY F., 1990, 249–252., Száll Józsefnek az eseményekre vonatkozó jelentését közli: CSICSERY-RÓNAY-CSERENYÉY, 1998, 356–362.

³ Az események ezt követően – mint ha előre megírt forgatókönyv szerint zajlottak volna – gyorsan követték egymást. A nap folyamán a Kisgazdapárt, mint legnagyobb parlamenti párt Politikai Bizottsága – Tildy Zoltán ráhatására – elfogadta a Dinnyés Lajos miniszterelnökké jelölésére vonatkozó javaslatot, amit addigra a Kommunista Párt vezetői már a SZEB elnökével és a többi párt illetékeseivel is egyeztettek. Délután négy óraker a Nemzetgyűlés Politikai Bizottsága az 1946. évi I. tc. 13. §-ának (2) bekezdésében foglalt joga és kötelessége alapján egyhangú határozattal ajánlotta a köztársasági elnöknek a lemondott miniszterelnök felmentését, és javasolta Dinnyés Lajos nemzetgyűlési képviselő miniszterelnökké való kinevezését. A javaslat alapján Tildy Zoltán köztársasági elnök még ugyanaznap felmentette Nagy Ferenc miniszterelnököt és kormányát. A kormány tagjait ugyanakkor, Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettes vezetésével, megbízta az ügyek ideiglenes vitelével, másrészt megbízta Dinnyés Lajost az új kormány megalakításával. Dinnyés Lajos javaslata alapján a köztársasági elnök még ugyanazon a napon, 1947. május 31-én az ügyek ideiglenes vezetésével megbízott magyar kormány tagjait – Gyöngyösi János kivételével – újból kinevezte a felelős magyar minisztérium tagjaivá. Bővebben lásd: DL. МТ. ЖКВ., 17–23. és NAGY, 1990, 155–157.

A [31] 180. sz. jkv. a) melléklete az [1] napirendi ponthoz.

[A Nagy Ferenc lemondására vonatkozó jelentés rögzítése
a Miniszterelnökségen]

J e g y z ő k ö n y v

felvétel 1947. május 30-án 20 órakor. Jelen vannak: Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettes, Balogh István miniszterelnökségi államtitkár, Jékely László, az Elnöki Hivatal főnöke és Ortutay Gyula kultuszminiszter.

Telefonon jelentkezett a köztársasági elnöki hivatalból Fekete László elnöki segédtitkár, aki jelentette, hogy Bernnel beszélt telefonon, ahol Gordon Ferenc követ van a telefon másik oldalán. A telefont dr. Balogh István miniszterelnökségi államtitkár vette fel, aki a beszélgetés megkezdése után a telefonkagylót Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettesnek adta át.

A beszélgetés a következőképpen folyt le:

Rákosi Mátyás miniszterelnök-helyettes az alábbi beszélgetést állandóan ismételte, és a beszélgetés tartama alatt Egri Jánosné gyorsírással jegyezte.

„Gordon Ferenc jelenti, hogy Nagy Ferenc miniszterelnök az ő személyes jelenlétében telefonon értesítette Balogh István miniszterelnökségi államtitkárt, hogy a miniszterelnökségről lemondott, és kérte, hogy ezt a tényt közölje a Köztársasági Elnökkel és a Miniszterelnök-helyetessel.”

k. m. f.

*Rákosi Mátyás
Balogh István
Jékely László
Ortutay Gyula*

MOL XIX-A-1-j- 1947-III-6767.

Géppel írt tisztazat, a jelen voltak saját kezű aláírásával.

A [31] 180. sz. jkv. b) melléklete az [1] napirendi ponthoz.

[Nagy Ferenc volt miniszterelnök értékelése az ország helyzetéről,
leváltásának körülményeiről – az MTI jelentése]

Nagy Ferenc nyilatkozata a New York Timesben.

Ram m BÉ/i/b   New York, június 19.

A New York-i rádió jelenti: Nagy Ferenc Washingtonban sajtóértekezletet tartott. Nagy Ferenc sajtóértekezletéről az amerikai lapok kivétel nélkül

részletesen beszámoltak, szerdán pedig számos lap teljes egészében leközlte Nagy Ferencnek azt a nyilatkozatát, amelyben a sajtóértekezleten tett kijelentéseit összegezte.

A New York Times Nagy Ferenc nyilatkozatát az alábbi szövegezésben közölte:

Egy évvel ezelőtt, amikor először jártam Washingtonban, a magyar Nemzetgyűlés szabadon választott többségének vezére, és a koalíciós kormány elnöke voltam. Időközben az orosz hatóságok és a magyar kommunisták együttes nyomása ennek a többségnek erejét megtörte. Közvetlen munkatársaim közül ma sokan fogságban vannak, vagy pedig nem cselekedhetnek már szabadon, mások pedig – velem együtt – számkivetésben élnek.

Délkelet-Európa egyetlen szabadon megválasztott kormánya totalitárius támadás áldozata lett. A magyar koalíciós kormány annakidején széles népképviselési alapon épült fel a jaltai egyezmény előírása szerint, és nagy erőfeszítéseket tett a Szovjetunióval való barátság érdekében. Igyekeztünk az ország függetlenségét megóvva a demokráciát és a szabadságot megteremteni. Legfőbb célunknak tekintettük, hogy a háborús szenvedések idejében és a fegyverszüneti időszakban kimerült magyar nép számára békés fejlődést biztosítsunk, és őszintén reméltük, hogy a békeszerződés életbelépte után meg tudjuk szilárdítani a nyugati demokráciák elvén alapuló gazdasági és politikai rendszerünket.

Ámbár pártom az 1945-ös novemberi választásokon abszolút többséget kapott, úgy határoztunk, hogy a kormánykoalíciót fenntartjuk. Számoltunk a tényekkel. A fegyverszüneti megállapodás Magyarország felségjogait korlátozta, a Vörös Hadsereg az országot megszállva tartotta, éppen ezért hajlandók voltunk a kisebbségnek és a szovjet kormánynak engedményeket tenni. Elismerem, hogy jobb belátásom ellenére is engedményeket tettem az oroszoknak és a kommunistáknak, mert reméltem, hogy további bajoktól óvom meg a magyar népet, és reméltem, hogy megtarthatjuk a választások alapján létrejött politikai struktúránkat. Hangsúlyozom azonban, hogy számos alkalommal nem voltam hajlandó engedményekre, amit legjobban az bizonyít, hogy mielőtt Magyarországot elhagytam, Magyarország viszonyai lényegesen mások voltak, mint a többi délkelet-európai államokban. Helyzetünk rendkívül nehéz volt, az 1946-os novemberi irányított romániai választások eredményei csak megerősítették a Szovjetunió helyzetét Délkelet-Európában. Csehszlovákia felé az együttműködés útját elzárta a szlovákiai magyar kisebbséggel való lelketlen bánásmód. Elszigetelt helyzetben voltunk, annál is inkább, mert a fegyverszüneti megállapodás értelmében létesített legfőbb hatóság a Szövetséges Ellenőrző Bizottság, a gyakorlatban szovjet hatóság volt.

Amikor a külügyminiszterek megállapodtak a békeszerződés végleges feltételeiben, bármennyire is túlzott szigorral sújtották azok Magyarországot és bármennyire is tehetetlenek voltunk, azt reméltük, hogy a békeszerződés rövidesen életbelép. Ez ugyanis lehetővé tette volna a törvényes többség

számára, hogy szabadon törekedjék céljai elérésére, hogy a gyökeres gazdasági és politikai reformokat konszolidáljuk, és Magyarországot boldog, szabad emberek hazájává tegyük. Ezek a reményeink nem váltak valóra. 1946 decemberében a kommunisták irányítása alatt álló rendőrség a magyar demokrácia megdöntésére irányuló állítólagos összeesküvésnek jött nyomára. Először a rendőrség olyan bizonyítékokat és adatokat produkált, melyeknek alapján engedélyt adtam a törvényes eljárás megindítására. Most azonban, amikor nincs kétségem afelől, hogy a kommunisták milyen módszerekhez fordultak, kijelentem: nem hiszek a demokratikus kormányzat elleni összeesküvés létezésében. A vádlottak között lehetnek olyanok, akik esetleg fantasztikus dolgokat írtak le vagy beszéltek, de sem a Kisgazdapárt tagjai, sem annak vezetői nem forraltak semmiféle összeesküvést a kormány ellen.

Mint hogy a békeszerződés aláírása és életbelépte nem késhetett soká, türelemre volt szükség. 1947 márciusában létrejött a pártközi béke, és ezzel sikerült a nemzetgyűlési többséget átmenteni. A szovjet hatóságok közbelépése folytán azonban eltávolítottak hivatalomból és a magyar népre új kormányt parancsoltak rá.

A magyarországi és délkelet-európai események kétségtelenül azt bizonyítják, hogy a Szovjetunió és a kommunisták nem törekednek őszintén és becsületesen az együttműködésre, hanem az uralkodásra. Számukra a koalíció nem más, mint a népképviselői kormány látszatának megőrzése.

A Szovjetunió csak egy baráti gesztust ismer el, és ez a feltétel nélküli megadás. Az oroszok és a kommunisták nyomására Magyarország elvesztette függetlenségét, a magyar nép nem felelős többé a kívülről reáknyszerített kormány szavaiért és tetteiért. Bármit is tesznek, vagy bármit is mondanak az ország jelenlegi vagy későbbi urai, a szabadságtól megfosztott magyar nép ezért nem felelős.

Tiltakozom a támadás ellen, melynek hazám áldozata lett. Apellálok a világ közvéleményéhez és minden szabadságszerető kormányhoz és kérem, tegyék meg a kellő lépéseket Magyarország és Délkelet-Európa minden elnyomott népe szabadságának visszaállítására.

Mint a törvényesen megválasztott többség vezetője, akit az oroszok és a kommunisták által felvetett [sic!] összeesküvéssel távolítottak el helyéről, kijelentem, hogy Magyarország ügyeinek letéteményese vagyok és maradok mindaddig, amíg a magyar nép számára ismét lehetőség nyílik arra, hogy szabad választás útján adjon kifejezést akaratának, és hogy döntésének szabadon érvényt szerezzen.

(MTI)

ÁBTL 3. 1. 9. Géppel írt tisztázat másodlata.

FÜGGELÉK

KIMUTATÁS A MINISZTERTANÁCS ÜLÉSEIN RÉSZTVEVŐKRŐL

Miniszterek	1946								1947					
	11.22.	11.29	12.06	12.10	12.11	12.13.	12.20.	12.30	01.10.	01.17.	01.24.	02.05.	02.08.	02.13.
Nagy Ferenc	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Rákosi Mátyás	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+
Szakasits Árpád	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
B. Szabó István	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-
Dobi István	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+
Bán Antal	+	+	-	-	-	-	-	-	+	+	-	+	-	+
Bárános Károly	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bartha Albert	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	+	+
Bognár József	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	-	+	+	+
Dinnyés Lajos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erőss János	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Gerő Ernő	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Gyöngyösi János	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	-
Keresztury Dezső	+	+	+	-	-	-	+	+	+	-	-	-	-	-
Mihályfi Ernő	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mistéth Endre	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-
Molnár Erik	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Nyárádi Miklós	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ortutay Gyula	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rácz Jenő	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Rajk László	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+
Ries István	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-
Rónai Sándor	+	-	+	-	+	-	-	+	+	+	++	+	+	+
Veres Péter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kimutatás a minisztertanács ülésein résztvevőkről

Államtitkárok	1946							1947							
	11.22.	11.29	12.06	12.10	12.11	12.13.	12.20.	12.30	01.10.	01.17.	01.24.	02.05.	02.08.	02.13.	02.19.
Alexits György	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Antos István	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-
Balogh István	+	+	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bencsik Gyula	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+
Bojta Ernő Béla	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bolgár Elek	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	+	+	-
Dulin Jenő	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hompola Mihály	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-
Jócsik Lajos	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+
Kemény György	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kiss Roland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+
Koszér Nándor	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-
Mátéffy Géza	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nagy Miklós	-	-	-	+	+	+	-	-	-	+	+	+	+	+	+
Nógrádi Sándor	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-
Róth Pál	-	-	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-	+	+	-
Sárkány József	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-
Szolnoki István	-	+	-	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-
Varga Lajos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zentay Vilmos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-
Vas Zoltán	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	-	-	+	+
Pongrácz Aladár	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Meghívottak (Hívatlanul megjelenők)	1946							1947							
	11.22.	11.29	12.06	12.10	12.11	12.13.	12.20.	12.30	01.10.	01.17.	01.24.	02.05.	02.08.	02.13.	02.19.
Bechtler Péter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fáy Boriska	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fischer József	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-
Gámenczi Béla	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hajdú István	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hollós László	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jócsik Lajos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kokas Lajos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kövágó József	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sebestyén Pál	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mátvásfalvi György	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rényi Béla	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Révész Miklós	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Szendró Margit	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Varga István	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

A MINISZTERTANÁCSI JEGYZŐKÖNYVEK NAPIRENDI PONTJAINAK JEGYZÉKE

A) kötet

[1] 150. 1946. november 22. 73

(Miniszterelnök:)

150/[1] A kormány új tagjainak üdvözlése. **73**

150/[2] 1. Az MNDSZ karácsonyi jótékonyági akciója. **75**

(Pénzügyminiszter:)

150/[3] 2. A fővárosi köztisztviselők fizetésemelésének elhalasztása. **75**

(Áttelepítési kormánybiztos:)

150/[4] 3. A Csehszlovákiába áttelepülő magyar közszolgálati alkalmazottak szolgálati viszonyának szabályozása, illetve a Csehszlovákiából Magyarországra áttelepülő, és Csehszlovákia szolgálatában állott közalkalmazottak nyugdíjának folyósítása. **76**

(Miniszterelnökségi államtitkár:)

150/[5]–[6] Személyi ügyek. **76**

150/[7] 6. Dr. Láng János kinevezése miniszteri osztályfőnökké, Tímár László kinevezése miniszteri tanácsossá a Gazdasági Főtanácshoz. **77**

150/[8] 7. Sz. Szabó Pál népjóléti politikai államtitkár kinevezése a Parasztpárt jelölése alapján. **78**

150/[9] 8. Személyi ügy. **78**

(Igazságügyminiszter:)

150/[10] 9. Jugoszláviában elítélt magyar állampolgárok vagyonekobzása. **78**

150/[11] 10. A népbírák kiküldetési illetményei. **79**

150/[12]–[15] Személyi ügyek. **80**

150/[16] 15. Magyar állampolgárok gondozatlan külföldi vagyonának kezelésére gondnok kirendelése. **80**

150/[17] 16. Bejelentés egyes közületi szerződések felmondásáról. **80**

(Honvédelmi miniszter:)

150/[18]–[22] Személyi ügyek. **81**

(Közlekedésügyi miniszter:)

150/[23]–[27] Személyi ügyek. **82**

150/[28] 27. 1 700 000 Ft póthitel engedélyezése a magyar hajópark hazahozatalával kapcsolatos költségekre. **85**

150/[29] 28. Dukay Kornél kiküldetése a folyó hó 23-án Belgrádban kezdődő vasúti konferenciára. **85**

(Belügyminiszter:)

150/[30] 29. Személyi ügy. **85**

A minisztertanácsai jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 150/[31] 30. A belügyi költségvetés 14 000 000 Ft-tal való felemelése. **85**
- 150/[32] 31. A mozgófényképüzemek pártok közötti újabb felosztása. **88**
- 150/[33] 32. A spanyol polgárháborúban résztvettek nemzetközi konferenciája magyar küldötteinek költségtérítése. **88**
(*Külügyminiszter:*)
- 150/[34] 33. Tájékoztató a csehszlovákiai hatósági üldözések elől menekülő magyarokkal kapcsolatban. **89**
- 150/[35] 34. A moszkvai külügyi szolgálat részére 498 350 Ft póthitel folyósítása. **90**
- 150/[36] 35. Öt gépkocsi biztosítása a Külügyminisztérium számára. **91**
(*Szakasits Árpád államminiszter:*)
- 150/[37] 36. Külföldre utazók csak a külügyminiszter útján kaphassanak ajánlólevelet. **91**
(*Földművelésügyi miniszter:*)
- 150/[38] 37. A FAO Magyar Nemzeti Bizottságának megszervezése. **92**
- 150/[39] 38. Az elemi kár címén igényelhető adókedvezmények. **92**
- 150/[40] 39. A tartósított élelmiszerek előállításával és az élelmiszerek hűtésével, mélyhűtésével foglalkozó iparra vonatkozó egyes kérdések szabályozása. **93**
- 150/[41]–[43] Személyi ügyek. **90**
- 150/[44] 43. Öt millió Ft, a Vörös Hadsereg ellátásával kapcsolatban. **94**
(*Iparügyi miniszter:*)
- 150/[45] 44. Az iparfelügyeletre vonatkozó jogszabályok módosítása. **94**
- 150/[46] 45. Egyes nehézipari vállalatok állami kezelésbe vétele. **95**
- 150/[47] 46. A Magyar Állami Szénbányák Rt. alapszabályának elfogadása. **101**
- 150/[48] 47. Az Állami Villamosművek Rt. megalakításáról szóló előterjesztés levétele a napirendről. **103**
- 150/[49]–[52] Személyi ügyek. **104**
- 150/[53]–[54] Kiküldetések Csehszlovákiába és Angliába. **105**
(*Kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter:*)
- 150/[55]–[56] Személyi ügyek. **106**
- 150/[57] 56. Beszámoló az olasz–magyar árucserre-egyezményről. **106**
- 150/[58] 57. A Belkereskedelmi Igazgatóság felállításáról szóló r. végrehajtása. **107**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter:*)
- 150/[59] 58. A levéltárügy rendezéséről szóló törvényjavaslat. A külföldről hazaszállított javak elosztására vonatkozó előterjesztés. **107**
- 150/[60] 59. Kollégiumok szervezése a Tildy Zoltán Tanulmányi Alap felhasználásával. **108**
- 150/[61] 60. Személyi ügyek. **109**
- 150/[62] 61. A Nemzeti Színháznak az orosz katonai színház rendelkezésére bocsátása. **109**
(*Pénzügyminiszter:*)
- 150/[63] 62. Az MNB újraértékelt mérlegének elkészítése, a nyereség felhasználása és az államnak a bankkal szembeni adósságainak rendezése. **110**
- 150/[64] 63. A Magyar Külforgalmi Rt. devizakölcsönével kapcsolatos állami kezességvállalás. **110**
- 150/[65] 64. A Szovjetunió Kereskedelmi Képviselője és a Szovjetunió Magyarországi Vállalatait és Vagyonát Kezelő Hivatal jogi helyzete. **111**

- 150/[66]–[69] Személyi ügyek. **111**
150/[70] 69. Devizahitel engedélyezése. **112**
150/[71] 70. Személyi ügyek. **112**
150/[72] 71. A magyar–orosz [olasz] árucsereforgalom részére ellátmány engedélyezése. **112**
(*Közellátásügyi miniszter:*)
150/[73]–[77] Személyi ügyek. **113**

[2] 151. 1946. november 29. **126**

- (*Pénzügyminiszter:*)
151/1. 65 millió Ft összegű karácsonyi segély folyósítása köz- és magánalkalmazottak részére. **126**
(*Miniszterelnök:*)
151/[2] Rajk László belügyminiszternek távollétében Rákosi Mátyás államminiszter által történő helyettesítése. **130**
(*Miniszterelnökségi államtitkár:*)
151/[3] 2. A Csehszlovákiába áttelepülő magyar közszolgálati alkalmazottak szolgálati viszonya és a Csehszlovákiából Magyarországra áttelepülő közalkalmazottak nyugdíjainak folyósítása. **131**
151/[4] 3. Alkalmazottak visszavétele a Statisztikai Hivatalhoz. **131**
151/[5] 4. Rendelet egyes közületi szerződéses felmondása tárgyában. **132**
151/[6] 5. Székely telepések ügyei. **132**
151/[7] 6. Egy gépkocsivezető kirendelése a Hazahozatali Kormánybiztossághoz. **132**
151/[8]–[9] A jóvátétellel, a Vörös Hadsereg és a SZEB ellátásával kapcsolatos hitelek. **133**
151/[10] 9. Az 1946/47. évre vonatkozó statisztikai munkaterv. **134**
151/[11] 10. A B–listázás revíziós idejének december 31-ig való meghosszabbítása. **134**
151/[12] 11. A nyugdíjasok B–listázásával kapcsolatos revízió december 31-ig való meghosszabbítása. **135**
(*Népjóléti miniszter:*)
151/[13]–[15] Személyi ügyek. **135**
(*Közellátásügyi miniszter:*)
151/[16] 15. Tájékoztatás a közellátási árak emelkedéséről. **136**
151/[17] 16. A malomipar hivatalos érdekképviselétéről szóló rendelet tervezete. **138**
151/[18] 17. Személyi ügyek. **138**
(*Népjóléti miniszter:*)
151/[19] 18. Személyi ügy. **138**
(*Közlekedésügyi miniszter:*)
151/[20] 19. Gépjárművek vámmentes behozatala. **139**
151/[21] 20. Személyi ügy. **139**
151/[22] 21. A közúti és vízi gépjárművek gázolajfogyasztásának szabályozása. **139**
151/[23] 22. Állásfoglalás a Széchenyi-palota kisajátításával kapcsolatban. **140**
(*Belügyminiszter:*)
151/[24]–[29] Személyi ügyek. **141**

- 151/[30] 29. A nemzetgyűlési választói névjegyzék helyesbítése. **142**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 151/[31] 30. Személyi ügyek. **143**
- 151/[32] 31. A rögtönbíráskodási eljárás kiterjesztése és kihirdetése. **144**
- 151/[33] 32. Az uzsorabírószági eljárás meggyorsítása. **144**
- 151/[34] 33. Az Országos Büntető Intézetek részére teherautók vásárlása. **144**
(*Külügyminiszter:*)
- 151/[35] 34. Hitel a külföldi magyarok szociális és kulturális támogatására. **144**
- 151/[36] 35. Szántó Zoltán kinevezése belgrádi követté. **145**
- 151/[37] 36. Dr. Csécsy Imre rehabilitálása. **145**
- 151/[38] 37. Határidő megállapítása a rehabilitációs kérelmek benyújtására. **145**
(*Pénzügyminiszter:*)
- 151/[39] 38. Személyi ügyek. **146**
- 151/[40] 39. A szeszestital-forgalmi illetékről szóló r. módosítása. **146**
(*Földművelésügyi miniszter:*)
- 151/[41]–[45] Személyi ügyek. **146**
- 151/[46] 45. A tartósított élelmiszerek előállításával, hűtésével, mélyhűtésével foglalkozó iparra vonatkozó egyes kérdések szabályozása. **147**
- 151/[47] 46. Személyi ügyek. **148**
- 151/[48] 47. A Községi Földigénylő Bizottságok működésének szabályozása. **148**
- 151/[49] 48. Bizottságok kiküldése Svájcba és Franciaországba. **149**
- 151/[50] 49. A külföldi parasztsággal való kapcsolattartás tanulmányozására szakértők kiküldése Svájcba, Franciaországba, Dániába, Bulgáriába és Jugoszláviába. **149**
- 151/[51] 50. Személyi ügy. **149**
(*Iparügyi miniszter:*)
- 151/[52] 51. Az iparügyi miniszteri biztosokról szóló r. kiegészítése. **150**
- 151/[53] 52. Személyi ügy. **150**
- 151/[54] 53. Az Ipartestületek Országos Központjára vonatkozó rendelkezések módosítása. **150**
- 151/[55] 54. Személyi ügyek. **152**
- 151/[56] 55. Az iparfelügyeletre vonatkozó jogszabályok módosítása. **152**
- 151/[57] 56. Személyi ügyek. **153**
- 151/[58] 57. Az árszabályozó rendeletek ismertetésére 100 000 Ft hitel engedélyezése. **153**
- 151/[59] 58. Az ipari faanyagok és a faszén szállításához szükséges igazolványok díja. **154**
- 151/[60] 59. Kiküldetés a magyar–jugoszláv árucseretárgyalásokra. **154**
(*Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:*)
- 151/[61] 60. Illetmények megállapítása a nem rendszeres alkalmazottak számára. **154**
- 151/[62]–[63] Személyi ügyek. **155**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter:*)
- 151/[64]–[69] Személyi ügyek. **155**
(*Tájékoztatásügyi miniszter:*)
- 151/[70] 69. Személyi ügy. **157**
(*Építés- és közmunkaügyi miniszter:*)
- 151/[71] 70. Személyi ügy. **157**

[3] 152. 1946. december 6. 166

- (Közlekedésügyi miniszter:)
- 152/1. A Széchenyi-palota kisajátítása. **166**
(Miniszterelnökségi államtitkár:)
- 152/2. A Legfőbb Állami Számvevőszék 1943. évi zárszámadása. **167**
- 152/3. Az állami mezőgazdasági birtokok összeírása. **167**
- 152/4. A B-listázásra vonatkozó rendelkezések kiegészítése. **168**
- 152/5. Csehszlovákiából áttelepülő magyarok szállítása és átmeneti elhelyezése. **169**
(Pénzügyminiszter:)
- 152/6. A Csehszlovákiából áttelepített közszolgálati alkalmazottak, nyugdíjasok, özvegyek és árvák ellátásának szabályozása. **169**
- 152/7. Az áttelepített közalkalmazottak illetményeinek folyósítása. **170**
(Miniszterelnökségi államtitkár:)
- 152/8. Az Elhagyott Javak Kormánybiztosságáról és annak elnöki tanácsáról szóló r. kiegészítése. **171**
- 152/9. Az Új Magyarország részére december hónapra 50 000 Ft folyósítása. **172**
- 152/[10] Közellátási nehézségek miatt tüntető nők behatolása a parlamentbe. **172**
- 152/11. A B-lista-rendelet módosítására vonatkozó javaslat ismételt elutasítása. **180**
(Közlekedésügyi miniszter:)
- 152/12. A budapesti (csepeli) kikötő berendezéseire vonatkozó szovjet bérleti szerződés elvi elfogadása. **180**
- 152/13. A Magyar–Szovjet Polgári Légiforgalmi Rt. megalakulásával kapcsolatos hitel jóváhagyása. **180**
- 152/14. Szakbizottság kiküldése a magyar–szovjet légiforgalmi egyezmény-nyel kapcsolatban. **181**
(Pénzügyminiszter:)
- 152/[15] A Pénzügyintézeti Központ kivétele a vezetőállásúak jövedelmét korlátozó r. hatálya alól. **181**
- 152/16. Huszonöt dohánytermesztési mintagazdaság létesítése. **182**
- 152/17. Az újjáépítési állami sorsjáték jövedelmének gyarapítása. **183**
- 152/18. Egyes ingatlanok eladása az Amerikai Egyesült Államoknak. **183**
- 152/19. Pénzügyigazgatósági tisztviselők kinevezése. **184**
- 152/20. Más szervezetek ideiglenesen átengedett tisztviselők visszatartása eredeti létszámukban. **184**
- 152/21. Személyi ügy. **185**
- 152/22. Állami kezességvállalás a Magyar Külforgalmi Rt. nyersgyapot-behozatalához. **185**
- 152/23. A közszolgálati alkalmazottak nyugellátására vonatkozó szabályok módosítása. **185**
- 152/24. A Magyar Állami Szénbányák forgótőkájének biztosítására 5 millió Ft engedélyezése. **185**
- 152/25. Üzleti könyvek illetékének átalányösszegben való lerovása. **186**
- 152/26. Egyes illetékek lerovása illetéklerovási könyv használatával. **186**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

(Földművelésügyi miniszter:)

- 152/27. Országos Földművelésügyi Tanács és földművelésügyi tanácsok létesítése. **186**
- 152/28. A földreform befejezésével kapcsolatos szervezeti és eljárási r.-nek a GF elé utalása. **187**
- 152/29. 28 000 Ft hitel engedélyezése az Agrártudományi Egyetemnek teherautó vásárlására. **188**
- 152/30. Vadászati felügyelők létszámának betöltése. **188**
- 152/31. Kiküldetések a Németországba hurcolt magyar hajópark hazaszállításával kapcsolatban. **189**
- 152/32–34. Személyi ügyek. **189**
- 152/35. Vita a tavaszi búzavetőmag behozatalával kapcsolatos kérdésekről. **190**
- (Iparügyi miniszter:)*
- 152/36–37. Személyi ügy. **192**
- (Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:)*
- 152/38. Személyi ügy. **192**
- (Vallás- és közoktatásügyi miniszter:)*
- 152/39. Kinevezések a szabadművelődés státusába. **192**
- 152/40. A vallásfelekezeti iskoláknál alkalmazott tanárok, tanítók és egyéb személyzet elbocsátásának felülvizsgálata tárgyában kiadott r. módosítása. **193**
- 152/41. Dr. Pogány Károly kiküldetése Londonba. **193**
- 152/42. Illyés Gyula kiküldetése Franciaországba. **193**
- 152/43–45. Személyi ügyek. **193**
- (Igazságügyminiszter:)*
- 152/46–49. Bírák, bírósági alkalmazottak és ügyészek kinevezése. **194**
- 152/50. Az uzorabírószábi eljárás meggyorsítására póthitel. **195**
- (Pénzügyminiszter:)*
- 152/51. Az újjáépítési állami sorsjáték jövedelmének gyarapítása. **195**
- (Honvédelmi miniszter:)*
- 152/52. A Salgótarjáni Kőszénbánya Rt.-vel szembeni tartozás kifizetése. Személyi ügy. Mindkét javaslat levétele a napirendről. **196**
- 152/53. Kiküldetések Ausztriába. **196**
- 152/54. Személyi ügy. **196**
- (Népjóléti miniszter:)*
- 152/55–56. Személyi ügyek. **197**
- (Építés- és közmunkaügyi miniszter:)*
- 152/57. Az Országos Falusi Kislakásépítő Szövetkezettel kapcsolatos egyes kérdések szabályozása. **197**
- 152/58. Építőmunkások karácsonyi segélyének szabályozása. **198**
- 152/59. Az újjáépítési közmunkaváltság késedelmes fizetésének késedelmi pótléka. **198**
- (Belügyminiszter:)*
- 152/60. Felszólalás a minisztertanácsi előterjesztések napirendre tűzésével kapcsolatban. **198**
- 152/61. A közigazgatás ideiglenes rendezéséről szóló r. kiegészítése és módosítása. **199**
- 152/62. A mozgófényképüzemek által fizetett 12%-os közérdekű szolgáltatás felosztása. **200**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

(Közellátásügyi miniszter:)

152/63. Az UNRRA-bizottság tagjainak december havi kiadása. **200**

[4] 153. 1946. december 10. 209

(Miniszterelnök:)

153/[1] Az 1946/47. évi költségvetés megvitatása. **209**

(Belügyminiszter:)

153/2. A választói névjegyzék helyesbítésének elhalasztása. **212**

(Földművelésügyi miniszter:)

153/3. Földreform befejezésével kapcsolatos rendelkezésekről szóló törvényjavaslat. **212**

(Szakasits Árpád államminiszter:)

153/4. A mezőgazdasági árakkal kapcsolatos kérdések felvetése. **213**

153/5. Ír vágómarha-hús kiosztása a gyári munkások között. A döntés elnapolása. **213**

[5] 154. 1946. december 11. 223

(Rákosi Mátyás államminiszter:)

154/1. Rákosi M. szerint a pénzügyminiszter egyes pártokat támadott a parlamentben a költségvetés előterjesztésekor. **223**

(Közellátásügyi miniszter:)

154/2. Tájékoztatás és vita az általános közellátási helyzetről. **225**

154/3. Vita a baromfi-kérdés rendezéséről. **240**

154/4. Tájékoztatás az olajexportról. **241**

154/5. A dézsmaszír 20% olajjal való keverésének elfogadása. **242**

[6] 155. 1946. december 13. 243

(Belügyminiszter:)

155/1. A Miniszterelnökség adminisztrációjának bírálata; egyes minisztériumok rendelkezései szerinte nincsenek összhangban az irányadó törvényekkel és rendeletekkel. **243**

(Miniszterelnökségi államtitkár:)

155/2. Jelentés a Romániai Magyar Javak Bizottságának működéséről. **247**

155/3. A B-listázásról szóló r.-ek kiegészítése. **247**

155/4. A Vörös Hadsereg élelmezésének költségeire 5 millió Ft hitel engedélyezése. **248**

155/5. Az elhagyott javak kormánybiztosáról és a Kormánybiztosság elnöki tanácsáról szóló r. kiegészítése. **249**

155/6. A Jóvátételi Hivatal 34 820 000 Ft hiteltúllépésének engedélyezése. **249**

155/7. Rákosi Mátyás gépkocsijának javítása. **249**

155/8. Az Áttelepítési Kormánybiztosság póthitele. **250**

(Szakasits Árpád államminiszter:)

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 155/9. Kinevezés a Tájékoztatásügyi Minisztériumhoz. **250**
(*Belügyminiszter:*)
- 155/10. A magyarországi német lakosság Németországba való áttelepítésével kapcsolatos hitel. **250**
- 155/11. A fasiszta szervezetek jelvényei nyilvános használatának és terjesztésének eltiltása. **253**
- 155/12–14. Személyi ügyek. **253**
(*Külügyminiszter:*)
- 155/15. A nemzetközi jellegű kongresszusok és gyűlések tartásának engedélyezése. **254**
- 155/16–17. Személyi ügyek. **255**
- 155/18. A CASBI-val kapcsolatos tárgyalások megkezdése. **256**
- 155/19. A Nemzetgyűlés felhatalmazásának kikérése a békeszerződés aláírásához. **256**
- 155/20. A jugoszláv–magyar árucseré-egyezménnyel kapcsolatos tárgyalások. **257**
- 155/21. A diplomáciai kapcsolat felvétele Bulgáriával. **257**
(*Pénzügyminiszter:*)
- 155/22. A hősi halottak örököseinek illetékkedvezménye. **257**
- 155/23. A közszolgálati alkalmazottak nyugellátására vonatkozó r. módosítása. **258**
- 155/24. A földreformra vonatkozó kormányrendelet módosítása. **259**
- 155/25. A vállalati nyugdíjpénztárak biztosítási illetéke. **259**
- 155/26. A Külforgalmi Rt. behozatalával kapcsolatos állami kezességvállalás. **259**
- 155/27. Határozat a szlovák–magyar lakosságcserével kapcsolatos gazdasági szervezet felállításáról. **260**
- 155/28. Elhagyott mosonmagyaróvári autó- és gépjavitó üzemek hitelére állami kezességvállalás. **260**
- 155/29–32. Személyi ügyek. **260**
- 155/33. A Nyugatra hurcolt köz- és magánvagyonra vonatkozó r.-ek módosítása és kiegészítése. **261**
- 155/34. Az EMAG-gépek állami kezelésbe vétele. **262**
- 155/35. Fekberek zárlatának feloldása. **262**
(*Miniszterelnök:*)
- 155/[36] Vidovics Ferenc képviselő kiadatási ügye. **262**
(*Földművelésügyi miniszter:*)
- 155/[37]–[40] Személyi ügyek. **263**
- 155/[41] 40. A Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek költségvetési létszámának jóváhagyása. **264**
- 155/[42] 41. Személyi ügy. **265**
- 155/[43] 42. A földreform befejezése érdekében szükséges szervezeti és eljárási rendelkezések ismertetése. **266**
- 155/[44] 43. A mezőgazdasági traktorok tulajdonjogi igazolásával és az állami tulajdonba kerülő traktorok eladásával, illetőleg üzembe helyezésével kapcsolatos bevételek kezelése. **267**
- 155/[45] 44. A Pasteur Intézet újbóli felállítása. **268**
(*Iparügyi miniszter:*)
- 155/[46] 45. Személyi ügyek. **268**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 155/[47] 46. A magyar–jugoszláv árucseretárgyalásokkal kapcsolatos kiküldetés. **268**
- 155/[48] 47. Vajda Imre államtitkár svájci kiküldetésének bejelentése. **269**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter:*)
- 155/[49] 45. A Magyar Népi Művelődési Intézet létesítésére vonatkozó törvényjavaslat. **269**
- 155/[50] 46. A könyvtárügy egyes kérdéseinek rendezése. **270**
- 155/[51]–[52] Személyi ügyek. **270**
- 155/[53] 49. Kiküldetés a Szovjetunióba. **271**
- 155/[54] 50. Dr. Scher Tibor palesztinai megbízatása. **271**
- 155/[55]–[60] Személyi ügyek. **271**
(*Honvédelmi miniszter:*)
- 155/[61] 57. A tárca tartozásának elszámolása. **273**
- 155/[62]–[63] Személyi ügyek. **273**
- 155/[64] 60. A hadbírák képzéséről szóló rendelet módosítása. **274**
(*Népjóléti miniszter:*)
- 155/[65] 61. Az izraelita hitközségek használatából elvont épületek (helyiségek) visszaadása. **274**
- 155/[66]–[68] Személyi ügyek. **274**
- 155/[69] 65. Hadigondozottak karácsonyi segélye. **275**
(*Építés- és közmunkaügyi miniszter:*)
- 155/[70] 66. A háztulajdonosok által az Országos Épületjavítási Alapnak nyújtott kölcsön ügye. **275**
- 155/[71] 67. Az Országos Falusi Kislakásépítési Szövetkezettel kapcsolatos egyes kérdések szabályozása. **276**
(*Közlekedésügyi miniszter:*)
- 155/[72]–[73] Személyi ügyek. **276**
- 155/[74] 70. A Margit-híd roncsaiból kiemelt ócskavas értékesítése. **277**
- 155/[75] 71. Szállítóvállalatok által beszedett különdíjak szétosztása vámengedélyes köztisztületek között. **277**
- 155/[76] 72. Államkölcsön az Első Dunagőzhajózási Társaság magyarországi képviselőségének. **277**
- 155/[77] 73. Kiküldetés 200 000 angol font értékű szerszám gép átvételére. **277**
- 155/[78] 74. A Renault gyártól vásárolt gépkocsik átvételére kiküldetés Franciaországba. **278**
- 155/[79] 75. Dr. Nánássy Béla MÁV igazgató bécsi kiküldetése. **278**
(*Közellátásügyi miniszter:*)
- 155/[80] 76. Az 1946/47. évi beszolgáltatási kötelezettséget teljesítők jutalmazása és a nem teljesítők bírságolása. **278**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 155/[81] 77. Személyi ügyek. **279**
- 155/[82] 78. Elkobzott külföldi fizetőeszközök 10%-ának felajánlása az MNDSZ karácsonyi akciójára. **280**

[7] 156. 1946. december 20. 301

(*Közellátásügyi miniszter:*)

- 156/1. A pénzügyminiszter megbízása a petrosényi szénbányák ügyében érkezett orosz delegációval való tárgyalásokkal. **301**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

(Miniszterelnökségi államtitkár:)

- 156/2. Póthitel engedélyezése a Magyar–Szovjet Művelődési Társaságnak. **303**
- 156/3. A potsdami egyezmény végrehajtásával kapcsolatos elvi állásfoglalás. **303**
- 156/4. A munkácsi tejipari szakiskolából elszállított vagyontárgyak értékének megtérítése. **303**
- 156/5. Kiküldetés gazdasági főmegbízottként Zürichbe. **304**
- 156/6. Szakasits Árpád államminiszter gépkocsivásárlási ügye. **304**
- 156/7. A Jóváátételei Hivatal 1946. évi november havi hiteligenlése. **305**
- 156/8. Képzőművészek megsegítése. **305**
- 156/9. A B–lista revíziójának meghosszabbítása. **306**
- (Belügyminiszter:)*
- 156/10. Póthitel engedélyezése rendőrségi gépkocsik javítási költségeire. **306**
- 156/11. Póthitel engedélyezése gépkocsik vásárlására. **306**
- 156/12–15. Személyi ügyek. **306**
- 156/16. A Magyar Közlöny formájának megváltoztatása. **308**
- (Pénzügyminiszter:)*
- 156/17. A földreformról szóló törvény egyes rendelkezéseinek módosítása. **308**
- 156/18. A biztosító magánvállalatokat és a biztosító egyesületeket terhelő felügyeleti díjak. **309**
- 156/19–21. A Magyar Külforgalmi Rt. behozatalával kapcsolatban állami kezességvállalás. **309**
- 156/22. Személyi ügyek. **310**
- 156/23. A külfölddel szembeni tartozások pengő-értékben való befizetéséről szóló r. hatályának meghosszabbítása, valamint a letéti kötelezettség szüneteltetése. **311**
- 156/24. Üzleti leltár készítése 1947. évi január hó 1. napjával. **312**
- 156/25. Az illetményadóról szóló r. módosítása. **312**
- 156/26. A Szovjetunióval szembeni márkakövetelések kiegyenlítésénél alkalmazott átszámítási kulcs megállapítása. **313**
- 156/27. A Magyar–Szovjet Bauxit–Alumínium Társaság által behozott áruk vámmentes és behozatali engedélymentes kezelése. **314**
- (Földművelésügyi miniszter:)*
- 156/28. A földreform befejezésével kapcsolatos törvény nemzetgyűlési tárgyalása. **314**
- 156/29. Rendelet vállalatvezetők kirendeléséről az igazgatóság nélküli tejszövetkezetekhez. **315**
- 156/30. Svájcba utazók kiküldetési költségeinek megállapítása. **318**
- 156/31–32. Személyi ügyek. **318**
- (Iparügyi miniszter:)*
- 156/33. Személygépkocsi vásárlása. **319**
- 156/34–37. Személyi ügyek. **319**
- 156/38. A Magyar Állami Szénbányák alkalmazottainak karácsonyi segélye. **320**
- (Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:)*
- 156/39–40. Személyi ügyek. **320**
- 156/41. Póthitel engedélyezése az iparrevízióval kapcsolatban. **321**
- 156/42. Tájékoztatás a magyar–osztrák kereskedelmi tárgyalásokról. **322**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- (Vallás- és közoktatásügyi miniszter:)*
- 156/43. A könyvtárügy egyes kérdéseinek rendezése. **323**
156/44–51. Személyi ügyek. **323**
156/52. Dr. Fehér Géza isztambuli kiküldetése. **326**
156/53. Személyi ügy. **327**
156/54. A szénbányák által fenntartott általános és népiskolák állami kezelésbe vétele. **327**
156/55–57. Személyi ügyek. **328**
(Honvédelmi miniszter:)
- 156/58. Tartozás rendezésére előirányzat nélküli kiadás igénylése. **329**
156/59–60. Személyi ügyek. **329**
156/61. Kiküldetés Dániába. **330**
(Igazságügyminiszter:)
- 156/62. Az uzsorabírószági eljárásban az egyes bírói hatáskörök kiterjesztése. **330**
156/63. Egyes váltókon alapuló keresetek és visszkeresetek elévülési ideje. **330**
156/64. A forint értékállóságának biztosítása. **331**
156/65. Az uzsorabírószági eljárás gyorsításával kapcsolatban póthitel engedélyezése. **331**
(Népjeléti miniszter:)
- 156/66–69. Személyi ügyek. **331**
(Közlekedésügyi miniszter:)
- 156/70. Közlekedési vállalatok üzletszabályzata. Utazási pótdíj bevezetése tanulmányi alap terhére. **333**
156/71. Kiküldetési költségek elszámolása. **333**
156/72. A Csehszlovákiával, Lengyelországgal, Romániával, Bulgáriával és Jugoszláviával kötendő légiforgalmi egyezmények. **333**
156/73. A Szovjetunióval és Svájjal légiforgalmi egyezmény megkötésének engedélyezése. **334**
156/74. Kiküldetés Romániába. **334**
(Tájékoztatásügyi miniszter:)
- 156/75. Két dzsip vételével kapcsolatos hiteltúllépés. **334**
(Építés- és közmunkaügyi miniszter:)
- 156/76. Előterjesztés levétele a napirendről. **335**
156/77–78. Személyi ügyek. **335**

[8] 157. 1946. december 30. 350

- (Miniszterelnökségi államtitkár:)*
- 157/1. Személyi ügy. **350**
157/2. Nyugdíjasok B-listázási határidejének meghosszabbítása. **351**
157/3. Károlyi Mihály ellátásának ügye. **351**
(Pénzügyminiszter:)
- 157/4. Az állam és az állami üzemek ellen támasztott egyes követelések érvényesítésének korlátozása. **351**
157/5. A hitel és a pénzforgalom korlátozásából keletkezett egyes kártérítési igények érvényesítésének kizárása. **352**

A minisztertanács jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 157/6. Az egyes értékpapírok megsemmisítése tárgyában kibocsátott r. módosítása. **353**
- 157/7. Az Országos Hitelügyi Tanács 1/1946. számú határozatának közzététele. **353**
- 157/8. Állami kezességvállalás a Magyar Külforgalmi Rt. behozatalával kapcsolatban. **354**
- 157/9. Az óbudai Leipziger Vilmos Szesz- és Cukorgyár Rt. ecetgyárának üzembe helyezése. **354**
- 157/10. A komáromi és szikszói pénzügyigazgatósági kirendeltségek megszüntetése. **356**
- 157/11. Személyi ügy. **356**
- 157/12. A kisebb szövetkezetek hitelei céljára állami kezességvállalási keret megállapítása. **356**
- 157/13–15. Személyi ügyek. **357**
- 157/16. A külföldre vitt javak hazahozatalának céljára hitel engedélyezése. **357**
- 157/17. A MAORT szovjet ellenőrzésének megszüntetésével kapcsolatos intézkedések. **358**
- 157/18. Az OTBA-járulékok fizetésének szabályozása. **358**
- 157/19. A mezőgazdasági biztosításokra vonatkozó jogállapot fenntartása január hónapra. **359**
(*Miniszterelnökségi államtitkár:*)
- 157/20. Elvi állásfoglalás a potsdami egyezmény végrehajtásával kapcsolatos vitás kérdésekben. **356**
(*Földművelésügyi miniszter:*)
- 157/21. Az apaállatok kötelező vizsgálatáról szóló 1927: XXV. tc. rendelkezéseinek módosítása. **363**
- 157/22–30. Személyi ügyek. **364**
- 157/31. A Totalisateur jövedelmének felosztása. **368**
- 157/32. Kiküldetés Rómába a FAO ülésére. **369**
(*Iparügyi miniszter:*)
- 157/33. A gazdasági verseny szabályozásáról szóló törvény értelmében a megállapodások és határozatok újbóli bemutatása. **369**
- 157/34–35. Személyi ügyek. **370**
(*Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:*)
- 157/36. Személyi ügy. **371**
- 157/37. Kiküldetés Rómába. **371**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter:*)
- 157/38–48. Személyi ügyek. **371**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 157/49–51. Személyi ügyek. **375**
- 157/52. A zsidótörvények folytán elvesztett ingóságokra való igény érvényesítési idejének meghosszabbítása. **376**
- 157/53. A zsidók jogfosztásával kapcsolatos rendelkezések vagy baloldali magatartás folytán elvesztett üzlethelyiségek berendezésének, árukészletének visszaigénylésére szabott határidő meghosszabbítása. **376**
(*Népjelölti miniszter:*)
- 157/54. A társadalombiztosítási bejelentésekre vonatkozó egyes jogszabályok módosítása. **377**
- 157/55. Az egészségvédelmi intézményeknél állások betöltése. **377**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- (Közellátásügyi miniszter:)*
- 157/56. A malmok közellátási ellenőrzéséről szóló r. módosítása és kiegészítése. **378**
- 157/57. Az UNRRA bizottság költsége. **379**
- (Közlekedésügyi miniszter:)*
- 157/58. A Balatoni Hajózási Rt. hitelének engedélyezése. **379**
- 157/59–62. Személyi ügyek. **380**
- 157/63. Kiküldetés Hollandiába. **380**
- 157/64. Kiküldetés Belgiumba és Hollandiába. **381**
- 157/65. Személyi ügy. **381**
- 157/66. Az egyes közületi szerződések felmondására vonatkozó r. módosítása. **381**
- 157/67–68. Személyi ügyek. **382**
- (Építés- és közmunkaügyi miniszter:)*
- 157/69. Építési és városrendezési szabályzat. Személyi ügy. **382**
- 157/70. Tájékoztatás a munkanélküliségről. **383**
- (Külgyminiszter helyett miniszterelnökségi államtitkár:)*
- 157/71. Nagy Imre diplomata-útlevelének kiadása. **383**
- (Belügyminiszter:)*
- 157/72–[76]. Személyi ügyek. **384**

[9] 158. 1947. január 10. 415

- (Pénzügyminiszter:)*
- 158/1. Beszámoló a petrozsényi szénbányák ügyében a szovjet féllel folytatott tárgyalásokról. **415**
- (Miniszterelnökségi államtitkár:)*
- 158/2. Koszér Nándor kinevezése a KSZM politikai államtitkárává. **420**
- 158/3. Személyi ügyek. **420**
- 158/4. A hadirokkantak B-listázásának megsemmisítésével kapcsolatos bejelentési határidő meghosszabbítása. **421**
- 158/5. A SZEB katonai bizottságának költségei. **421**
- 158/6. A szocialista, antifasiszta vagy demokratikus magatartás miatt egyes személyeket ért sérelmek orvoslására vonatkozó előterjesztések véleményezésére tárcaközi bizottság felállítása. **422**
- 158/7. A köztársasági elnök testőrségének elhelyezésére szolgáló laktanya helyreállítása. **423**
- 158/8. A Magyar Hírlapírók Országos Nyugdíjbiztosító Intézetének támogatása. **423**
- 158/9. Személyi ügy. **423**
- 158/10. A Magyar Köztársasági Érdemrend nagykeresztjének adományozása Tildy Zoltánnak. **424**
- (Földművelésügyi miniszter:)*
- 158/11–14. Személyi ügyek. **424**
- 158/15. Az országos árvízvédelmi kormánybiztos részére személygépkocsi beszerzése. **426**
- 158/16. A FAO Magyar Bizottságának költségei. **426**
- 158/17. Kiküldetés Angliába és az USA-ba tenyészlovak behozatalával kapcsolatban. **427**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

(Iparügyi miniszter:)

- 158/18. Beszámoló a belgrádi gazdasági tárgyalásokról. **427**
158/19. Személyi ügy. **430**
158/20. Kiküldetés a Nemzetközi Iparjogvédelmi Unió neuchateli konferenciájára. **432**
158/21. Személyi ügy. **432**

(Kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter:)

- 158/22. A kereskedelem- és iparkamarai választásokra vonatkozó r. módosítása. **432**
158/23. Az 1940. évi szovjet–magyar áruforgalmi és fizetési egyezmény likvidálása. **432**
158/24. Külföldi utazási számlák elszámolása. **433**
158/25. Személyi ügy. **433**
158/26. Magyar–osztrák árucseremegállapodás. **434**
158/27. Az iparrevízióval kapcsolatos póthitel engedélyezése. **434**
158/28. A Szovjetunióval 1945. augusztus 25-én kötött árucseremegállapodás egyezmény lejártával kapcsolatos feladatok. **434**

(Közlekedésügyi miniszter:)

- 158/29. A vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztéseinek napirendről való levételét kéri. **437**

(Népjóléti miniszter:)

- 158/30. Az öregségi stb. biztosításról szóló rendelkezések módosítása és kiegészítése. **438**
158/31. A Közmunkaváltság Alap terhére foglalkoztatott munkavállalók betegségi, öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosításának szünetelése és kötelező baleseti biztosítása. **439**
158/32. A társadalombiztosításban fizetendő baleseti biztosítási járulék megállapítása. **439**

- 158/33–35. Személyi ügyek. **440**

(Közlekedésügyi miniszter:)

- 158/36. Kiküldetés Svájcba. **440**
158/37–38. Személyi ügyek. **441**
158/39. Kiküldés a pozsonyi jugoszláv–csehszlovák–magyar postaműszaki tárgyalásokra. **441**
158/40. Kiküldés az UNRRA-küldemények fuvarozásával kapcsolatos olaszországi tárgyalásokra. **441**

(Építés- és közmunkaügyi miniszter:)

- 158/41. Az építésügyi, városrendezési és közmunkaügyi igazgatás szabályozásáról szóló 1946: XXIV. tc. egyes rendelkezéseinek végrehajtása. **442**
158/42. A lakóházak helyreállítására vonatkozó r. kiegészítése és módosítása. **443**
158/43. A lakóházak tetőzetének hatósági helyreállítása. **443**
158/44. A lakóházak és más helyiségek bérének szabályozása. **444**
158/45. Az Országos Épületjavítási Alapból folyósítandó kölcsönök határidejének meghosszabbítása. **444**
158/46. Az Elnöki Palota helyreállítására hitel engedélyezése. **444**
158/47. Gépkocsivásárlás engedélyezése a miniszter számára. **445**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

(Külgügyminiszter:)

- 158/48. A békeszerződés megkötéséhez a Nemzetgyűlés előzetes felhatalmazásának kérése. **445**
158/49. A Szövetséges Ellenőrző Bizottság megszűnésével felszabaduló iroda- és lakberendezési tárgyak átadása a Külgügyminisztériumnak. **445**
158/50. Orosz konzulátus felállítás Győrben. **446**
158/51. A Minisztertanács állásfoglalása a magyar–csehszlovák lakosságcsere kérdésében. **446**

(Belügyminiszter:)

- 158/52. A Közigazgatási Bíróság részére hivatali helyiség bérlésére hitel engedélyezése. **449**
158/53. A rendőrségi gépkocsik javítására szolgáló állami gumijavító üzem létesítése. **449**
158/54–55. Személyi ügyek. **449**
158/56. A rendőrség által bérelt helyiségek bérének megállapítása. **450**

(Pénzügyminiszter:)

- 158/57. A lakás- és üzletbér-nyugták illetve. **450**
158/58–60. Személyi ügyek. **451**
158/61. Egy új ügyosztály felállításának költségei. **451**
158/62. Hiteltüllépés engedélyezése. **452**
158/63–65. Állami kezességvállalás importtal kapcsolatban. **453**
158/66. A Közületek Támogatási Alapjából egyes intézmények részére államkölcsön folyósítása. **454**
158/67. Állami kezességvállalás a Magyar–Olasz Bank Rt.-vel kapcsolatban. **454**
158/68. Az Áttelepitési Kormánybizottság számvevőségének megszervezése. **455**

- 158/69–70. Személyi ügyek. **455**

(Honvédelmi miniszter:)

- 158/71. A honvédség katonai bűnvádi perrendtartásának módosítása. **456**
158/72. A tárca tartozásának előirányzat nélküli kiadásként való elszámolása. **456**

(Tájékoztatásügyi miniszter:)

- 158/73. Hiteltüllépés engedélyezése. **456**
158/74. Személyi ügy. **457**
158/75. Az 1848/49-es szabadságharc centenáriumának megünneplése. **457**
158/76. Az Új Magyarország c. lap támogatása. **457**

(Közellátásügyi miniszter:)

- 158/77. A malomellenőri szervezet kibővítése. **458**

[10] 159. 1947. január 17. 468

(Miniszterelnökségi államtitkár:)

- 159/1. Rendelettervezet az elhagyott javokról. **469**
159/2. A külföldi állomáshelyeken tartózkodó közszolgálati alkalmazottak B-listázásának felülvizsgálata. **470**
159/3. A Magyar–Szovjet Művelődési Társaság hitele. **470**
159/4. Miniszterelnökségi alkalmazottak berendelési idejének meghosszabbítása. **471**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 159/5. Jugoszlávia budapesti követségi épületének helyreállítása. **471**
- 159/6. A Jóváételi Hivatal hiteligénylése. **471**
- 159/7. Gyöngyösi János és Rónai Sándor miniszter időbeszámítási ügye. **472**
- 159/8. A Magyar Köztársaság évfordulójának megünneplése. **472**
- 159/9. A külföldi államok gazdasági terveinek és szakirodalmának beszerzése. **473**
- 159/10. Fasiszta könyvek likvidálása. **473**
- 159/11. Személyi ügy. **474**
- 159/12. A nyugdíjasok B-listázásának meghosszabbítása. **474**
(*Iparügyi miniszter:*)
- 159/13–14. Személyi ügyek. **474**
(*Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:*)
- 159/15. Személyi ügy. **475**
(*Népjóléti miniszter:*)
- 159/16. A munkások családi pótlékáról szóló r. módosítása. **475**
- 159/17. Az öregségi stb. biztosításról szóló törvény módosítása és kiegészítése. **476**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 159/18. A hitbizományi vagyonhoz tartozó épületek helyreállítása. **476**
- 159/19. A nemzetgyűlési képviselők összeférhetetlenségéről szóló tc. kiegészítése. **477**
- 159/20. Egyes fasiszta hírközvetítő részvénytársaságokkal szemben fennálló követelések bejelentése. **477**
- 159/21. A szocialista, antifasiszta, vagy demokratikus magatartás miatt egyes személyeket ért hátrányok megszüntetéséről szóló r. módosítása. **478**
- 159/22. Az egyes tulajdonjogoknak a telekkönyvben való visszaállítása. **478**
- 159/23. Személyi ügy. **478**
- 159/24. A magyar zsidóságot ért üldözés megbélyegzéséről és következményeinek enyhítéséről szóló 1946: XXV. tc. végrehajtása. **479**
(*Közlekedésügyi miniszter:*)
- 159/25. A Gellért-hegyi orosz emlékmű építkezési költségei. **479**
- 159/26. A „Magyar Posta személyzete jóléti alapítvány” javára szolgáló részesedés növelése a feláras bélyegek bevételéből. **479**
- 159/27. A Magyar Nemzeti Szabadkikötő és Tengerhajózási Vállalat vezérigazgatójának és tisztviselőjének külföldi utazása. **480**
- 159/28. MÁV tisztviselők franciaországi kiküldetése. **480**
- 159/29. MÁV tisztviselők romániai kiküldetése a magyar–román köteléki díjszabás kidolgozása céljából. **480**
- 159/30. Személyi ügyek. **481**
(*Építés- és közmunkaügyi miniszter:*)
- 159/31. Az építésügy, városrendezés és közmunkaügy szabályozása. **481**
(*Külügyminiszter:*)
- 159/32–33. Gépkocsi ügyek. **482**
- 159/34. Személyi ügy. **482**
(*Belügyminiszter:*)
- 159/35. Békéscsaba megyei város átminősítése törvényhatósági jogú várossá. **482**
- 159/36. Személyi ügyek. **483**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

(Pénzügyminiszter:)

- 159/37. A közszolgálati alkalmazottak illetményeinek és nyugellátásának arányosítása, valamint a postások illetményeinek rendezése. **483**
- 159/[38] 37. Az italmérségi jövedékről szóló törvény módosítása. **489**
- 159/[39] 38. Dr. Nyárádi Miklós államtitkár részére személygépkocsi beszerzése. **490**
- 159/[40] 39. Állami kezességvállalás a Creditanstalt Bankverein Magyarországi Fióktelepének hitelére. **490**
- 159/[41] 40. Személyi ügy. **490**
- 159/[42] 41. Előleg engedélyezése a Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap terhére. **491**

(Honvédelmi miniszter:)

- 159/[43] 42. 5 millió Ft rendkívüli hitel igénylése különböző amerikai árucikkek beszerzésére. **491**

(Tájékoztatásügyi miniszter helyett miniszterelnökségi államtitkár:)

- 159/[44] 43. Az 1848/49-es szabadságharc centenáriumának ünneplése. **491**
- 159/[45] 44. Intézkedések sürgetése a papírhány ügyében. **491**
- (Miniszterelnökségi államtitkár:)*
- 159/[46] 45. Dr. Hompola Mihály kinevezése igazságügyi államtitkárrá. **492**
- (Földművelésügyi miniszter:)*

- 159/[47] 46. A lovak utáni tenyészállatdíj, ill. lótenyésztési hozzájárulási díj megállapítása. **493**
- 159/[48] 47. Árvízvédelmi célokra 5 millió Ft kiutalása. **493**
- 159/[49] 48. A földreform során kiosztatlanul maradt parlagterületek hasznosítása. **494**
- 159/[50] 49. Az Országos Földbirtokrendező Tanács vizsgálóbizottságát Mezőtúron ért atrocitások. **494**

- 159/[51] 50. Póthitelkeret engedélyezése. **495**

- 159/[52] 51. Két FM-tisztviselő bécsi kiküldetése. **495**

(Vallás- és közoktatásügyi miniszter:)

- 159/[53] 52. Rendelet a könyvtárügy egyes kérdéseinek rendezéséről. **495**
- 159/[54] 53. A tanyai tanítók soronkívüli előléptetése. **496**
- 159/[55] 54. A felekezeti oktatókra vonatkozó B-lista-revizíó határidejének meghosszabbítása. **497**

(Külgügyminiszter:)

- 159/[56] 55. A külgügyminiszter felhatalmazása a békeszerződés aláírására. **497**
- (Közellátásügyi miniszter:)*

- 159/[57] 56. A pártok vezetőinek felkérése olyan nyilatkozat kiadására, hogy a pártok soraiból kiközösítik azokat, akik megtagadják a gabona átadását a közraktáraknak. **498**

(Miniszterelnök:)

- 159/[58] 57. A sajtó elítélése a gabonabeszolgáltatás kérdésében tanúsított magatartásáért. **498**

[11] 160. 1947. január 24. 510

(Miniszterelnökségi államtitkár:)

- 160/1. Egy ismeretlen tárgyú javaslat levétele a napirendről. **510**
160/2. Dr. Hajdú Gyula kinevezése az Iparügyi Minisztérium politikai államtitkárává. **511**
160/3. A miniszterelnöki Rendelkezési Alap póthitele. **511**
160/4. Bejelentés a nagyváradi vásárról, és a román határ megnyitásáról. **511**

(Belügyminiszter:)

160/5–12. Személyi ügyek. **512**

(Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:)

160/13. Személyi ügy. **514**

(Népjóléti miniszter:)

160/14. Személyi ügy. **515**

(Igazságügyminiszter:)

160/15. A magyar zsidóságot ért üldözés megbélyegzéséről és következményeinek enyhítéséről szóló törvény végrehajtása. **515**

160/16. A színjátszás gazdasági érdekeinek védelmét célzó rendelkezések. **515**

160/17. Személyi ügy. **516**

160/18. Svájc bécsi követsége ellopott és Magyarországra került autójának visszaadása. **516**

(Közlekedésügyi miniszter:)

160/19. Személyi ügy. **517**

(Építés- és közmunkaügyi miniszter:)

160/20. Házfelügyelők és segéd-házfelügyelők központi fűtéssel kapcsolatos járandóságai. **517**

(Külügyminiszter:)

160/21. A nemzetközi jellegű kongresszusok és gyűlések előzetes bejelentése a külügyminiszternek. **518**

160/22. Svédország által a háború folyamán ellátott magyar érdekvédelem költségeinek részleges kiegyenlítése. **518**

160/[23] 22. A békeszerződés aláírásával kapcsolatos parlamenti indítvány indoklásának előzetes megvitatása a pártok képviselőivel. **519**

160/[24] 23. A békeszerződés hivatalos szövegének aláíratása a négy párt képviselőjével. **522**

(Pénzügyminiszter:)

160/[25] 24. Az OTBA járulékok két és fél százalékának a köztisztviselőkre hátrítása. **523**

160/[26] 25. A Külforgalmi Rt. importjával kapcsolatos állami kezességvállalás. **524**

160/[27] 26. Kezességvállalás a Weiss Manfréd Acél- és Fémművek Rt. maganyomású erőtelepének felállításához szükséges devizahittel kapcsolatban. **525**

160/[28] 27. Az 1946/47. évi költségvetéssel kapcsolatos ún. megajánlási törvény elvi elfogadása. **525**

160/[29] 28. Az MNB jogtanácsosának kiküldetése Hollandiába. **526**

160/[30] 29. A MASZOVOL Magyar Szovjet Nyersolaj Rt. adó- és illetékkedvezménye. **526**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 160/[31] 30. Rendelet a lakás- és üzletbér nyugták illetékéről. **527**
(*Földművelésügyi miniszter:*)
- 160/[32] 31. Bárányos Károly miniszter vitája Rákosi Mátyással, munkájának megítéléséről. **527**
- 160/[33] 32. A háborús események folytán gazdát cserélt egyes hasznos háziállatok ellátása marhalevéllel. **531**
- 160/[34] 33. Törvényhatósági állattenyésztési alapok hitele. **531**
- 160/[35] 34. A GF által a Magyar Agrártudományi Egyetem részére engedélyezett 500 000 Ft felhasználása. **532**
- 160/[36] 35. B. Szabó István volt államminiszter megbízása a magyar lótenyésztés országos felügyeletével. **532**
- 160/[37]–[38] Személyi ügyek. **532**
- 160/[39] 38. Dunavölgyi Agrártudományi Intézet és Dunavölgyi Agrártudományi Bizottság létesítése. **533**
(*Közellátásügyi miniszter:*)
- 160/[40] 39. Beszolgáltatási nyilvántartó személyzet díjazására póthitel engedélyezése. **533**
- 160/[41] 40. Budapesti hűtőházakban tárolt marhahús külföldi értékesítéséhez. **534**
(*Iparügyi miniszter helyett Gazdasági Főtanács főtítkára:*)
- 160/[42] 41. Kiküldetés New Yorkba a magyar pamutfonóipar 10 millió dolláros árulkölcsona ügyében. **535**
(*Miniszterelnökségi államtitkár:*)
- 160/[43] 42. Személyi ügy. **535**
- 160/[44] 43. Gépkocsi-vásárlási ügy. **536**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter:*)
- 160/[45] 44. Hitelátcsoportosítás engedélyezése. **536**

[12] 161. 1947. február 5. 540

- (*Közmunkák Tanácsa elnöke:*)
- 161/1. Fischer Józsefnek, a Közmunkák Tanácsa elnökének tájékoztatása a kormányzati negyed elhelyezéséről. **541**
(*Miniszterelnökségi államtitkár:*)
- 161/2. Személyi ügy. **542**
- 161/3. A B–lista felülvizsgáló bizottság jelenléti díjainak kifizetése. **542**
- 161/4. A miniszterelnöki Rendelkezési Alap póthitele. **543**
- 161/5. Jóvátételi Hivatal 1947. február havi 31 400 000 Ft hiteltállépése. **543**
- 161/6. A pénzügyminiszter által a nemzetközi kötelezettségek fedezetére nyitott hitel tételei. **543**
- 161/7. A KSH előterjesztése a közületi tulajdonban álló épületek kárainak összeírásáról. **544**
- 161/8. Nyugdíjasok B–listázási határidejének meghosszabbítása. **544**
- 161/9. A B–lista-revizió határidejének meghosszabbítása. **544**
- 161/10. Károlyi Mihály részére 500 000 Ft újabb kártalanítási előleg engedélyezése. **545**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

(Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:)

- 161/11. A tárca ügykörébe tartozó iparigazolványok, illetve iparendélyek felülvizsgálási díjai. **545**
- 161/12. Kiküldetés Németországba. **546**
- 161/13. Külkereskedelmi lefőlözési szervezet felállításával kapcsolatos alkalmazások és póthitel. **547**
- 161/14. A Magyar Külkereskedelmi Igazgatóságnál új tisztviselők felvétele. **547**
- 161/15. Kiküldés Csehszlovákiába cellulóz-behozatalra vonatkozó tárgyalások céljából. **547**
- (Népjóléti miniszter:)*
- 161/16–17. Személyi ügyek. **548**
- (Igazságügyminiszter:)*
- 161/18–20. Személyi ügyek. **548**
- 161/21. A kormánynak rendeletek kibocsátására adott felhatalmazás meghosszabbítása. **549**
- 161/22–23. Személyi ügyek. **549**
- (Közlekedésügyi miniszter:)*
- 161/24–25. Személyi ügyek. **550**
- 161/26. A MÁV részére nyújtott forgótöke kölcsön törlesztése. **550**
- 161/27–28. MÁV tisztviselők kiküldetése Jugoszláviába, illetve Kassára. **551**
- (Építés- és közmunkaügyi miniszter:)*
- 161/29. A háztulajdonosok lakóházakra vonatkozó helyreállítási kötelezettsége. **551**
- 161/30. A házfelügyelők és segéd-házfelügyelők központi fűtéssel kapcsolatos járandóságai. **552**
- 161/31–32. Személyi ügyek. **552**
- (Külügyminiszter:)*
- 161/33. Dr. Bartók László I. o. követségi tanácsos felruházása rendkívüli követi és meghatalmazott miniszteri címmel. **553**
- 161/34. A nemzetközi szervek és konferenciák ügyének a Külügyminisztérium hatáskörébe utalása. **553**
- 161/35. Dr. Kertész István rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter megbízatása a római követség vezetésével. **554**
- 161/36. Személyi ügy. **555**
- 161/37. Tájékoztatás a csehszlovákiai deportálások fokozódásáról. **556**
- (Pénzügyminiszter:)*
- 161/38. Társulati adó- és illetékkezdvezmény a házrészvénytársaságok és házszövetkezetek épületeinek társasházakká alakításával kapcsolatban. **556**
- 161/39. A külföldi illetmények szabályozása. **557**
- 161/40. A nélkülözhető állások bejelentése és nyilvántartása. **557**
- 161/41. A közalkalmazottak soron kívüli előléptetése. **557**
- 161/42–43. Személyi ügyek. **558**
- 161/44. A jóvátételi kötelezettség teljesítése végett leszerelt üzemek tulajdonosainak kártalanítása. **559**
- 161/45. Személyi ügy. **559**
- 161/46. A Földbirtokrendezés Pénzügyi Lebonyolítására Alakult Szövetkezet fenntartási költségei. **560**
- 161/47. Személyi ügyek. **561**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 161/48. Vagyonátruházási illetékmentesség a felosztott fasiszta politikai és katonai jellegű szervezetek vagyonának adományozásával kapcsolatban. **561**
- 161/49. Állami kezességvállalás az újonnan földhözjuttatott gazdák állatvásárlásával kapcsolatban. **561**
- 161/50. A vállalatok 1947. január 1. napjával készítendő forintmérlege. **562**
- 161/51. A vagyonadóról szóló rendelet elfogadása. **562**
- 161/52. A jövedelemtöbblet-adóról szóló rendelet elfogadása. **563**
- 161/53. 60 000 Ft póthitel a magyar–csehszlovák lakosságcsere lebonyolítására. **564**
- 161/54. Állami kezességvállalás a Nehézipari Központhoz tartozó vállalatok hiteleire. **564**
- 161/55. A német tulajdonban lévő vagyontárgyak bejelentése. **565**
- 161/56. Szentpétery Györgynek, a Jóvátételi Hivatal helyettes vezetőjének kiküldése Svájcba a petrozsényi szénbánya részvényeinek hazazatala ügyében. **565**
(Vallás- és közoktatásügyi miniszter:)
- 161/57. A levéltárügy rendezésére vonatkozó törvényjavaslat elfogadása. **565**
- 161/58. A Testnevelési Főiskola szervezeti szabályzatának módosítása. **566**
- 161/59–78. Személyi ügyek. **567**
- 161/79. A Teleki Pál Tudományos Intézet Gazdaság- és Társadalomtudományi osztályán állások szervezése. **573**
- 161/80–82. Egyetemi rendkívüli tanári cím adományozása. **573**
- 161/83–88. Személyi ügyek. **574**
(Iparügyi miniszter:)
- 161/89. Az Országos Háziipari Tanács rentabilitására vonatkozó rendelettervezet. **576**
- 161/90. Az egyes nehézipari vállalatok állami kezelésbe vételéről szóló r. módosítása. **576**
- 161/91. Az ipari és kereskedelmi munkavállalók elbocsátásának ideiglenes szabályozásáról szóló r. módosítása. **576**
- 161/92. Gépkocsi vásárlási ügy. **577**
- 161/93. A büntetőeljárás során lefoglalt közszükségleti cikkek hova fordítására vonatkozó r. módosítása. **577**
- 161/94. Markovits István kiküldése Amerikába a gyapotkölcsön ügyében. **578**
(Földművelésügyi miniszter:)
- 161/95. Külföldi Agrártanulmányi Bizottság létesítése. **578**
- 161/96. Lóversenyeken a kölcsönös fogadásokra feltett összegek felosztására vonatkozó r. módosítása. **579**
- 161/97. A háborús események folytán gazdát cserélt hasznos háziállatok ellátása marhalevéllal. **580**
- 161/98. Dunavölgyi Agrártudományos Intézet valamint Dunavölgyi Agrártudományi Bizottság létesítése. **580**
- 161/99. A törvényhatósági állattenyésztési alapok hitele. **581**
- 161/100–103. Személyi ügyek. **582**
- 161/104. Magyar–román vízügyi szakbizottság magyar tagjainak kiküldése. **583**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 161/105. Személyi ügy. **584**
161/106. Kiküldetés Csehszlovákiába és Ausztriába. **584**
(*Közellátásügyi miniszter:*)
161/107. Póthitel a beszolgáltatási nyilvántartó személyzet bérezésére. **584**
161/108. Személyi ügy. **584**
161/109. A kenyérellátás miniszteri biztosának működésével kapcsolatos kiadások fedezése. **585**
161/110. A 107. napirendi pont alatti előterjesztés elfogadásával tárgytalan-
ná vált. **585**
161/111. Az UNRRA segély lebonyolítási hitele. **585**
(*Belügyminiszter:*)
161/112–113. Személyi ügyek. **586**
161/114. Az újjáépítési közmunka-kötelezettség szabályozásáról szóló rende-
let kiegészítése. **586**
161/115. Személyi ügy. **587**
(*Honvédelmi miniszter:*)
161/116. Személyi ügyek. **587**
(*Pénzügyminiszter:*)
161/117. A rendőrségi pótlék szabályozása. **587**
(*Miniszterelnök:*)
161/118. Az Új Magyarország számára 30 000 Ft póthitel engedélyezése. **587**
(*Pénzügyminiszter:*)
161/119. A felosztott fasiszta politikai szervezetek vagyonának adományozásával kapcsolatos illetékmentesség kiterjesztése. **588**
161/120. A miniszter felhatalmazása a petrosényi szénbányák részvényeivel kapcsolatos megállapodás aláírására. **588**
161/121. Vita a magyar–szovjet vállalatok ügyében a magyar kormánnyal szemben támasztott szovjet követelésekről. **588**

[13] 162. 1947. február 8. 617

- 162/[1] Rendkívüli minisztertanácsi ülés az „összeesküvés” leleplezése által felvetett politikai kérdések megtárgyalásáról, Kovács Béla kiadatásáról. **617**

[14] 163. 1947. február 13. 638

(*Miniszterelnökségi államtitkár:*)

- 163/1. 250 000 Ft hiteltúllépés a köztársasági elnöki palota berendezésére. **638**
163/2. Az Áttelepítési Kormánybiztosság személyzeti létszámának felemelése 151 főről 200 főre. **639**
163/3. A Jótételei Hivatalnál lévő közalkalmazottak kirendelésének meghosszabbítása. **639**
163/4. A turjaremetei ménes visszaadásának költségei. **640**
163/5. 15 260 000 Ft hiteltúllépés engedélyezése a nemzetközi kötelezettségek teljesítésére. **640**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 163/6. 100 000 Ft hitel engedélyezése a petrozsényi részvények átadása ügyében Budapestre érkezett orosz bizottság fogadásának költségeire. **641**
- 163/7. Megbízás a magyar–jugoszláv árucsereforgalmi szerződés ratifikálására. **641**
- 163/8. A Szikra Nyomda eladási szerződésének jóváhagyása. **641**
- 163/9. Hozzájárulás a Miniszterelnökségre, szolgálattételre átengedett tisztviselők külön díjazásához. **642**
- 163/10. Dr. Ries István, dr. Balogh István és dr. Bojta Béla szabadpályán eltöltött idejéből 20–20 év beszámítása a közszolgálatba. **643**
(*Népjóléti miniszter:*)
- 163/11–14. Személyi ügyek. **644**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 163/15. Az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézetre vonatkozó egyes jogszabályok módosítása. **645**
- 163/16. Egyes községeknek a közigazgatási beosztás módosítása folytán szükségessé vált törvénykezési átcsatolása. **645**
- 163/17. A magánalkalmazotti jogviszony egyes kérdéseinek rendezéséről szóló r. módosítása. **646**
- 163/18. Az üzlethelyiségek bérletéről szóló r. módosítása és kiegészítése. **646**
- 163/19–25. Személyi ügyek. **646**
(*Közlekedésügyi miniszter:*)
- 163/26. Kiküldetés Bukarestbe a magyar–román vasúti forgalommal kapcsolatos menetjegy-kiadási tárgyalásokra. **648**
- 163/27. Személyi ügy. **649**
(*Építés- és közmunkaügyi miniszter:*)
- 163/28. Az Országos Épületjavítási Alapból folyósítandó kölcsönökről szóló r. kiegészítése. **649**
- 163/29. A kötelező tető-helyreállításról szóló rendelet kiegészítése és módosítása. **649**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter:*)
- 163/30–36. Személyi ügyek. **650**
- 163/37. Gépkocsi-eladási és vásárlási ügy. **653**
- 163/38. Személyi ügy. **653**
(*Iparügyi miniszter:*)
- 163/39. Hitel engedélyezése a Nehézipari Központ részére. **653**
- 163/40. Hiteltűllépés engedélyezése az iparügyi tárca részére. **654**
- 163/41. Két tisztviselő kiküldetése Romániába. **654**
- 163/42–44. Személyi ügyek. **654**
- 163/45. 93 000 Ft folyósítása a pécsi bányászok számára. **655**
(*Földművelésügyi miniszter:*)
- 163/46. Az állatorvoslásban használatos oltó- és kórjelző anyagok termelésének és forgalmának szabályozása. **656**
- 163/47. Az Országos Halgazdasági Tanács szervezéséről szóló r. hatályon kívül helyezése. **657**
- 163/48. Az erdei kihágások megtorlásának hatályosabbá tétele, és a fellebbevitelre vonatkozó rendelkezések módosítása. **657**
- 163/49. A víztársulatokat megillető hozzájárulási összegeknek forintértékben való megállapítása. **658**
- 163/50. Póthitel engedélyezése a gyengén termő talajok javítására. **659**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 163/51. Személyi ügy. **659**
- 163/52. Állások szervezése a Magyar Állami Hal- és Nádgazdasági Üzemeknél. **659**
- 163/53–57. Személyi ügyek. **660**
- 163/58. Beszámoló az árvízhelyzetről. **661**
(*Közellátásügyi miniszter:*)
- 163/59. A közellátásügyi igazgatás szabályozásáról szóló r. kiegészítése. **662**
(*Pénzügyminiszter:*)
- 163/60. A külföldi illetmények szabályozása. **664**
- 163/61. A nélkülözhető állások bejelentése és nyilvántartása. **665**
- 163/62. Az 1946/47. évi állami költségvetés elfogadása. **665**
- 163/63. A német megszállás megszűnése és az 1946. évi július hó 28. napja közötti áruszállításból és munkateljesítésből keletkezett egyes állami tartozások és követelések bejelentése. **666**
- 163/64. A behozatali díj rendszeresítéséről szóló r. kiegészítése, ill. módosítása. **667**
- 163/65. A belföldi termelésű rizs hántolása és ipari feldolgozása, továbbá a vámkülföldről behozott hántolt rizs vagy rizsből előállított áruk után fizetendő rizsforgalmi adó. **667**
- 163/66. Gyümölcsösök megmentésére és továbbfejlesztésére hitel folyósítása. **668**
- 163/67–68. Személyi ügyek. **668**
- 163/69. A petrozsényi részvények eredeti tulajdonosainak járó kártalanítás jóváhagyása. **668**
- 163/70. Államtitkárok és azonos közjogi állású személyek pótléka. **669**
- 163/71. A 15 millió dolláros amerikai árukölcsönnel kapcsolatos ingatlanvásárlási és -eladási ügyek. **670**
- 163/72. A Külkereskedelmi Árkiegynlítő Alap 10 000 000 Ft előlege. **670**
(*Belügyminiszter:*)
- 163/73. Az újjáépítési közmunkakötelezettségről szóló rendelet kiegészítése. **670**
- 163/74–77. Személyi ügyek. **671**
- 163/78. Az Államrendőrség részére 12 személygépkocsi biztosítása a külföldről behozott kocsik közül. **672**
- 163/79–81. Személyi ügyek. **672**
(*Szakasits Árpád államminiszter:*)
- 163/82. Államsegély folyósítása egy évi időtartamra a Magyar Hírlapírók Országos Nyugdíjintézete számára. **672**
(*Honvédelmi miniszter:*)
- 163/83. A honvédség katonai bűnvádi perrendtartása egyes szabályainak módosítása. **673**
- 163/84. Személyi ügy. **673**
(*Tájékoztatásügyi miniszter:*)
- 163/85. Az Országos Magyar Sajtókamara megszűnésével kapcsolatos intézkedések. **673**
(*Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:*)
- 163/86. Küldöttek kijelölése a bécsi magyar-osztrák vegyesbizottsági tárgyalásokra. **674**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 163/87. Küldöttek kijelölése a párizsi magyar–francia vegyesbizottsági tárgyalásokra. **674**
163/88. Egyes vámtételek módosítása. **675**
(*Gazdasági Főtanács főtitkára:*)
163/89. Személyi ügyek. **675**

[15] 164. 1947. február 19. **686**

(*Miniszterelnökségi államtitkár:*)

- 164/1. Dr. Rácz Jenő pénzügyminiszter szolgálati idejébe 3 év beszámítása szabadpályán eltöltött idejéből. **686**
164/2–3. Személyi ügyek. **687**
164/4. A Jóvátételi Hivatal részére nemzetközi kötelezettségek kiegyenlítésére 45 929 Ft előirányzat nélküli kiadás engedélyezése. **687**
164/5. Hiteltúllépés engedélyezése a külkereskedelmi statisztikai úrlapok költségeire. **688**
164/6. Kiküldetés az európai statisztikusok Rómában tartandó gyűlésére. **688**
164/7. Zemplén vármegye alispánjának a közellátási kormánybiztosi teendők ellátásával való ideiglenes megbízatása. **688**
164/8. A B–lista revíziós bizottságok ülésdíjának póthitele. **689**
164/9. A hatóságok által igénybevett ingatlanokra vonatkozó r. módosítása és kiegészítése. **689**
164/10. Felhatalmazás a GF számára a közigazgatási ügyintézés külső formáinak racionalizálására. **689**
164/11. A B–lista és revíziós osztályokra berendelt tisztviselők különmunkadíja. **690**
(*Igazságügyminiszter:*)
164/12. A sportegyesületek, sportszakszövetségek, a Nemzeti Sportbizottság és a Legfelsőbb Ötös Sporttanács tagjainak és tisztségviselőinek igazolásáról szóló r. módosítása. **690**
164/13–15. Személyi ügyek. **691**
164/16. Gépkocsi vásárlási ügy. **691**
(*Közlekedésügyi miniszter:*)
164/17. Bizottság kiküldetése az államvasutaknak a jugoszláv vasutakkal kapcsolatos kölcsönös követeléseinek egyeztetésére. **692**
164/18–19. Személyi ügyek. **692**
164/20. Erdős László MFTR főintéző Jugoszláviába, Olaszországba és Triestbe való kiküldése. **692**
(*Építés- és közmunkaügyi miniszter:*)
164/21. Károlyi Mihály volt köztársasági elnök elhelyezésére 12 726,61 Ft póthitel biztosítása. **692**
164/22. Vita az épület-helyreállításra vonatkozó jogszabályok kiegészítéséről. **693**
164/23. A minisztertanács 1947. február 5-i ülésén a köztulajdonban álló épületek összeírása tárgyában hozott határozatának hatálytalansítása. **694**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

(Pénzügyminiszter:)

- 164/24. A nélkülözhető állások bejelentése. **694**
- 164/25. A nyugellátásoknak az államháztartás egyensúlyának helyreállítására érdekében szükséges korlátozásáról szóló r. módosítása. **695**
- 164/26. A részvénytársaságok és szövetkezetek közgyűlése, az osztalék fizetése, valamint az igazgatóság és felügyelőbizottság tagjainak díjazása. **695**
- 164/27. A biztosító egyesületek állami felügyeletének szabályozása. **696**
- 164/28. A Székesfővárosi Pénzügyigazgatóságánál mérnökök kinevezése. **697**
- 164/29. Állami kezességvállalás a Magyar Külforgalmi Rt. importjával kapcsolatban. **697**
- 164/30. A volt tokaji sóellenőri lakás céljaira szolgáló épület eladása önkéntes bírói árverésen. **698**
- 164/31–32. Személyi ügyek. **698**
- 164/33. Dr. Pongrácz Lászlónak a csehszlovák–magyar lakosságcserevel kapcsolatos kiküldetése. **699**
- 164/34. Kezességvállalás a Nehézipari Központ kötelékébe tartozó vállalatok birtokaival kapcsolatban. **699**
- 164/35. Az együttes kereseti és jövedelemadóról, a társulati és tantieme adóról, valamint a vagyontöbblet-adóról szóló 5890/1946. ME sz. r. módosítása és kiegészítése. **699**
- 164/36. A német megszállás kezdete és 1946. július 28-a között keletkezett állami tartozások bejelentési határidejének meghosszabbítása. **699**
- 164/37. Válasz a magyarországi cégek és vállalatok Németországgal szembeni tartozásainak kiegyenlítésével kapcsolatos szovjet sürgetésére. **700**

(Vallás- és közoktatásügyi miniszter:)

- 164/38–40. Személyi ügyek. **703**
- 164/41. Póthitel a Magyar Tudományos Akadémia tudományos munkásságának támogatására. **704**
- 164/42. Gépkocsi beszerzése. **704**
- 164/43–51. Személyi ügyek. **705**
- 164/52. Öt budapesti magánszínház támogatására 100 000 Ft hiteltúllépés engedélyezése. **707**
- 164/53. Állásfoglalás a csehszlovákiai felekezeti tanítók közalkalmazottkénti besorolását illetően. **708**

(Iparügyi miniszter:)

- 164/54. Országos Háziipari Tanács szervezése. **709**
- 164/55. Egyes élelmiszeripari részvénytársaságok vállalatainak állami kezelésbe vétele és egyes vállalatok mentesítésének elutasítása. **710**
- 164/56. A Magyar Állami Szénbányák Rt. halaszthatatlan beruházásaira 5 000 000 Ft túlkiadás engedélyezése. **712**
- 164/57. A büntetőeljárás során lefoglalt közszükségleti cikkeknek közellátási célra fordítása tárgyában kiadott 730/1946. ME sz. r. egyes rendelkezéseinek módosítása. **712**
- 164/58. Az iparban foglalkoztatott munkavállalók túlórájának korlátozása. **712**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- (Földművelésügyi miniszter:)*
- 164/59. A Magyar Agrártudományi Egyetemnek a volt Bolyai János Műszaki Akadémián való elhelyezése, és 100 000 Ft póthitel engedélyezése a „Kertészet és méhészet” címen. **713**
- 164/60. Két tisztviselő kiküldetése Rómába a FAO 1947. március 6-i ülésére. **713**
- 164/61–62. Személyi ügyek. **714**
- 164/63. 10 millió Ft folyósítása az árvízzel kapcsolatos kiadásokra. **714**
- 164/64. Tájékoztatás a Sió-csatorna munkálatainak költségvetésével kapcsolatos kérdésekről. **715**
- (Közellátásügyi miniszter:)*
- 164/65. Személyi ügy. **716**
- (Belügyminiszter:)*
- 164/66. A főispánok és az önkormányzati alkalmazottak illetményeinek szabályozása, továbbá egyes vármegyei, városi és községi tisztviselői állások elnevezésének megváltoztatása. **716**
- 164/67. Az alispáni állás betöltése Győr–Moson Vármegye törvényhatóságánál. **716**
- 164/68–82. Személyi ügyek. **717**
- (Külgügyminiszter:)*
- 164/83. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet módosított alkotmányának beikkelyezése. **721**
- 164/84. Személyi ügy. **722**
- (Honvédelmi miniszter:)*
- 164/85–87. Személyi ügyek. **722**
- (Tájékoztatásügyi miniszter:)*
- 164/88. Személyi ügy. **723**
- (Népjóléti miniszter:)*
- 164/89. A zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok folytán elvesztett személyjogú gyógyszerészeti jogosítványok rendezéséről szóló r.-ek módosítása. **723**
- 164/90. Személyi ügy. **724**
- (Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:)*
- 164/91. A magyar vám- és külkereskedelmi politika egységes irányítása. **724**
- 164/92. A tárca központi igazgatása fogalmazási szakán a rendszeres állások számának felemelése. **725**
- 164/93. A Külkereskedelmi Igazgatóság trieszti kirendeltsége ügykörének a római kirendeltségre való átruházása és a trieszti kirendeltség vezetőjének visszarendelése. **725**

[16] 165. 1947. február 26. 746

- (Miniszterelnökségi államtitkár:)*
- 165/1. A kollektív szerződések hatálya alá tartozó munkavállalók természetbeni lakása tárgyában kiadott 10 230/1946. ME sz. r. módosítása. **746**
- 165/2. 2 600 000 Ft hitel a SZEB február havi kiadásaira, készpénzellátására, elhelyezési költségeire. **747**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 165/3. 36 040 000 Ft hiteltúllépés a nemzetközi kötelezettségek 1947. február havi teljesítésére. **748**
- 165/4. 17 200 000 Ft hiteltúllépés engedélyezése a Jóvátételi Hivatal részére. **749**
- 165/5. A FAO elnökének, Sir John Boyd Ornnak magyarországi látogatására való meghívása. **749**
- 165/6. Molnár Erik miniszter 20 évi ügyvédi idejének beszámítása közszolgálati munkaviszonyába. **749**
- 165/7. A B-lista revízió március 31-ig való meghosszabbítása. **750**
- 165/8. Az Áttelepítési Kormánybiztosság január havi költségeire 116 000 Ft póthitel engedélyezése. **750**
- 165/9. Tájékoztató a kitüntetésekről. **750**
(Közlekedésügyi miniszter:)
- 165/10–11. Gépkocsik kiselejtezése, illetve új gépkocsik tárcák közötti elosztása **752**
- 165/12–13. Személyi ügyek. **752**
- 165/14. Egy MÁV tisztviselő kiküldetése Ausztriába a Hazahozatali Kormánybiztosság és az osztrák államvasutak közt, a háborús események következtében elhurcolt magyar és osztrák állampolgárok utazásának kölcsönös díjmentességéről folyó tárgyalásra. **752**
- 165/15. Dukay Kornél MÁV főfelügyelő svájci kiküldetése. **753**
- 165/16. Dukay Kornél és dr. Mátyásy Zoltán MÁV titkár németországi kiküldetése. **753**
- 165/17. MÁV tisztviselők kiküldetése Németországba, Svájcba, Franciaországba és Ausztriába. **753**
- 165/18. A Posta három tisztviselőjének prágai, varsói és moszkvai kiküldetése. **754**
(Építés- és közmunkaügyi miniszter:)
- 165/19. Személyi ügy. **754**
(Pénzügyminiszter:)
- 165/20. A 15 millió dolláros amerikai hadseregfelesleg-kölcsön keretének felemelése újabb 15 millió USA dollárral. **755**
- 165/21. Hómarógépek és társasgépkocsik mentesítése a behozatali díj alól. **756**
- 165/22. Személyi ügy. **756**
- 165/23. 10 000 000 Ft előleg a Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap részére. **756**
- 165/24. Statisztikai felvétel készítése a magyar–csehszlovák lakosságcsere keretében áttelepítésre kijelölt személyekről. **756**
- 165/25. Az államháztartás 1947. március 1-től 1947. március 31-ig való viteléről szóló felhatalmazási törvény tervezetének elfogadása. **757**
- 165/26. A közalkalmazottak soron kívüli előléptetésének ügye. **757**
- 165/27. Személygépkocsik importja. **758**
- 165/28. Az életüket vesztett, örökös nélküli zsidók vagyonából „Külön Alap” létesítése. **758**
- 165/29. A MAHART és a Magyar Árucsereforgalmi Intézet követelései és tartozásai. **758**
- 165/30. 1 500 000 Ft kölcsön az építőmunkások megsegítésére. **759**
- 165/31. Az illetménytöbblet-adóról szóló 8750/1946. ME sz. r. módosítása. **759**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- (Vallás- és közoktatásügyi miniszter:)*
- 165/32–38. Személyi ügyek. **760**
(Gazdasági Főtanács főtitkára:)
- 165/39. A pénzügyminiszter felhatalmazása a 25 millió Ft-ig terjedően póthitelek folyósítására. **763**
(Iparügyi miniszter:)
- 165/40. 9 500 000 Ft engedélyezése a Magyar Állami Szénbányák Rt. februári hiányainak fedezésére. **763**
- 165/41–47. Személyi ügyek. **764**
- 165/48. A bauxitkutatás szovjet elvárásoknak megfelelő szabályozása. **766**
(Földművelésügyi miniszter:)
- 165/49. A katonai célokat szolgáló állami erdőgazdaságok kezelése. **766**
- 165/50. A kertészeti alkalmazottak téli segélye. **767**
- 165/51. A háborús események folytán gazdát cserélt hasznos háziállatok ellátása marhalevéllal, és az ország állatállományának fejlesztése. **767**
- 165/52. A zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok, vagy baloldali magatartás folytán elvesztett berendezési (felszerelési) tárgyak, valamint áru- és anyagkészletek visszaszolgáltatásáról szóló 7590/1945. ME sz. r. módosítása. **768**
- 165/53–55. Személyi ügyek. **769**
- 165/56. Személygépkocsi vásárlása. **770**
- 165/57. Személyi ügy. **771**
- 165/58. Hiteligénylési ügyek. **771**
- 165/59. Személyi ügy. **771**
- 165/60. Póthiteligénylésre vonatkozó előterjesztések. **772**
- 165/61. Dr. Fabinyi Rudolf kiküldése a londoni búzakereszletre. **772**
- 165/62. Erdő- és mezőgazdasági szezonmunkások kiküldetése Ausztriába. **773**
(Közellátásügyi miniszter:)
- 165/63. Személyi ügy. **774**
- 165/64. A közellátás biztosítása. **774**
(Külgügyminiszter:)
- 165/65. Személyi ügy. **775**
- 165/66. 10 000 Ft engedélyezése a Magyarok Világszövetségének támogatására. **775**
- 165/67. Személyi ügy. **776**
- 165/68. Bejelentés a csehszlovák–magyar lakosságcsere lebonyolítására vonatkozó tárgyalások megkezdéséről. **776**
- 165/69. Diplomata útlevél biztosítása az Interparlamentáris Unió kairói ülésére kiküldendő személyek számára. **777**
- 165/70. A „New Hungary” és a „Novoja Vengria” anyagi ügyeinek rendezése. **778**
- 165/71. Javaslat az MTI tudósítók anyagi helyzetének rendezésére. **780**
(Honvédelmi miniszter:)
- 165/72. Személyi ügy. **780**
(Népjóléti miniszter:)
- 165/73. Az 1927. XXI. tc.-n alapuló kötelező baleseti biztosítással kapcsolatos kárfedezési eljárás módosítása. **781**
- 165/74. A gazdasági munkavállalók társadalombiztosításával kapcsolatos egyes kérdések. **781**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 165/75. Személyi ügy. **782**
165/76. Rendelet az Országos Stefánia Szövetségtől átvett egészségügyi védőnők korábbi szolgálati idejének beszámításáról **782**
(*Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:*)
165/77. Az osztrák–magyar vámügyi tárgyalásokra kiküldendő személyek megállapítása. **783**
165/78–79. Személyi ügyek. **784**
165/80. A Kereskedelem- és Szövetkezetügyi Minisztérium státusemelése. **785**
(*Igazságügyminiszter:*)
165/81. A magánalkalmazotti jogviszony egyes kérdéseinek rendezéséről szóló 4800/1945. ME sz. r. módosítása. **785**
165/82. A zsidótörvények és rendeletek hatálya alá tartozott személyekre sérelmes magánjogi ügyletek megtámadási határidejének újabb megállapítása.
165/83. Személyi ügy. **786**

[17] 166. 1947. március 5. 794

- (*Miniszterelnökségi államtitkár:*)
166/1. A Vörös Hadsereg készpénzellátására 1 500 000 Ft hitelnyitás utólagos engedélyezése. **794**
166/2. Hozzájárulás a Magyar Szabadság Érdemrend küllemének megváltoztatásához. **795**
166/3. A B-listázások felülvizsgálatára vonatkozó határidő meghosszabbítása. **795**
(*Pénzügyminiszter:*)
166/4. A búzában kivetett és búzában vagy egyéb terményben lerovandó földadó esedékességi időpontjának megváltoztatása. **795**
166/5. 8 000 000 Ft előleg engedélyezése a Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap részére. **796**
166/6. Újabb állami kezességvállalás a 3 millió Ft összegre felemelt és teljes mértékben az újonnan földhözjuttatottak részére kiterjesztett tenyészszarvasmarha-felvásárlási hitelakcióra. **796**
166/7. Statisztika készítése a magyar–csehszlovák lakosságcsere keretében áttelepítésre kijelölt személyekről. **796**
166/8. A Svédországgal szemben fennálló tartozások kiegyenlítése. **797**
166/9. Az államkincstár részesedése a községi bor- és húsfogyasztási adóból. **797**
166/10. Az egyenes adókból Budapest Székesfővárost megillető részesedés leszállítása az államkincstár javára. **798**
166/11. A Szovjetunióknak átadott magyarországi német vállalatokkal és ingatlanokkal kapcsolatos tartozások és követelések bejelentése. **799**
166/12. 20%-os aszálykár-pótlék biztosítása a dohánytermelők részére. **799**
166/13. A cukorrépatermeléssel kapcsolatos kérdések szabályozása. **800**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter:*)
166/14–16. Személyi ügyek. **802**
166/17. Tehergépkocsik beszerzése. **803**
166/18–22. Személyi ügyek. **803**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 166/23. Gabriel Astrik egyetemi tanár belgiumi kiküldetése. **804**
- 166/24–26. Személyi ügyek. **805**
(*Iparügyi miniszter:*)
- 166/27. A szénhiány miatt szünetelő ipari üzemek munkavállalóinak foglalkoztatása és javadalmazása. **806**
- 166/28. Aszénbányászat államosításával kapcsolatos kártalanítási törvényjavaslat benyújtására megszabott határidő meghosszabbítása. **807**
- 166/29. Az állami kezelésbe vett nehézipari vállalatoknál dolgozók szolgálati jogviszonyának rendezése. **807**
- 166/30–33. Személyi ügyek. **808**
(*Földművelésügyi miniszter:*)
- 166/34. A hegyközségekről valamint a szőlő és gyümölcsgazdálkodásról szóló 1938: XXXI. tc. egyes rendelkezéseinek módosítása. **809**
- 166/35. A katonai igazgatás céljait szolgáló erdőgazdaságok kezelése. **809**
- 166/36. A mezőgazdasági munkára készült traktorok közúti forgalomban való részvételének engedélyezése, valamint a már közúti forgalomban résztvevő traktorok mezőgazdasági munkára történő igénybevétele. **809**
- 166/37. A háborús események folytán gazdát cserélt egyes hasznos háziállatoknak marhalevéllal ellátása és az ország állatállományának fejlesztése tárgyában kibocsátott rendelkezések kiegészítése. **810**
- 166/38. A lóversenyeken a kölcsönös fogadásokra (totalisateurre) feltett összegek felosztása. **811**
- 166/39. Személyi ügyek. **811**
- 166/40. Állami érdekeltségű magtermelő vállalat alapításának engedélyezése. **812**
- 166/41. Az Állami Mezőgazdasági Birtokok üzem részére a tavaszi munkák elvégzésére és a fennálló munkabértartozások rendezésére hitel engedélyezése. **812**
- 166/42. Gépkocsi beszerzése. **813**
- 166/43. Mezőgazdaságigép-vásárlás a közép- és alsó fokú szakoktatási intézmények tangazdaságai részére a jövő költségvetési év terhére a Nehézipari Központ útján. **813**
- 166/44–45. Külföldi kiküldetés, illetve tanulmányút. **813**
- 166/[46]–[48] Személyi ügyek. **814**
- 166/[49] 50. Egy millió Ft engedélyezése a Szovjetunióknak átadandó turjaremetei lovak számának kiegészítésére. **815**
- 166/[50] 51. Beszámoló az árvízveszélyről, és a tett intézkedésekről. **816**
(*Külgügyminiszter:*)
- 166/[51] 52. Borsodi Istvánnak a New York-i főkonzulátus vezetésével történő megbízására vonatkozó javaslat elutasítása. **816**
- 166/[52] 53. Használhatatlan gépkocsik értékesítése nyilvános árverésen. **817**
(*Áttelepítési kormánybiztos:*)
- 166/[53] 54. Három millió Ft hitel az Áttelepítési Kormánybiztosság részére 3000 család március hónapban történő áttelepítésére. **817**
(*Népjóléti miniszter:*)
- 166/[54] 55. A gazdasági munkavállalók társadalombiztosításával kapcsolatos egyes kérdések. **820**
- 166/[55] 56. A gyógyszerészet, a gyógyszerkészítés és forgalomba-hozatal egyes kérdéseinek szabályozása. **823**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 166/[56] 57. Használhatatlan gépkocsik kiselejtezése és új gépkocsik vásárlása. **824**
- 166/[57] 58. Személyi ügy. **824**
(*Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:*)
- 166/[58] 59. A szabad pályán működő értelmiségi foglalkozásúak és a hatósági jogosítvánnyal rendelkezők igazolási eljárás alá vonásáról szóló rendelkezések újabb módosítása. **824**
- 166/[59] 60. A magyar–szovjet árucsereforgalmi egyezmény meghosszabbítása január és február hónapra. **825**
- 166/[60] 61. Az Országos Szövetkezeti Központ felállítása. **825**
- 166/[61] 62. Az áruhitelt közvetítő irodák tevékenységének szabályozása. **826**
- 166/[62] 63. Kiküldetés Svájcba, a bázeli árumintavásárra. **826**
- 166/[63] 64. Személyi ügy. **827**
- 166/[64] 65. Bejelentés, hogy a londoni búzakonferencián a minisztérium is képviselteni szándékozik magát. **827**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 166/[65] 66. Személyi ügy. **827**
- 166/[66] 67. A magyar zsidóságot ért üldözés megbélyegzéséről és következményeinek enyhítéséről szóló 1946: XXV. tc. végrehajtása. **827**
- 166/[67] 68. Ifjú Eisele Bálint jugoszláv háborús bűnös magyarországi ingatlanvagyonának kisajátítása. **828**
(*Közlekedésügyi miniszter:*)
- 166/[68]–[72] Külföldi kiküldetési ügyek. **829**
- 166/[74] 75. Magyar kormány meghatalmazottak kiküldése a Madridi Távközlési Egyezmény és az ahhoz tartozó Rádiószabályzat felülvizsgálása céljából az Egyesült Államokba összehívott világértelkezetre. **830**
- 166/[75] 76. Személyi ügy. **831**
- 166/[76] 77. A behozott gépkocsik elosztása. **831**
(*Belügyminiszter:*)
- 166/[77] 78. Egyes külföldön tartózkodó személyek megfosztása magyar állampolgárságuktól. **832**
- 166/[78] 79. Pásztor József kinevezése Zemplén vármegye főispánjává. **832**

[18] 167. 1947. március 13. 878

- (*Miniszterelnök:*)
- 167/[1] Bejelentés az előző napon létrejött pártközi megegyezésről. **878**
(*Miniszterelnökségi államtitkár:*)
- 167/2. Vas Sándor köztársasági elnöki tanácsos kinevezése osztályfőnökké a IV. fizetési osztályba. **850**
- 167/3. A közhivatalok ügyrendjére vonatkozó rendelkezések módosítása. **850**
- 167/4. 16 890 000 Ft hiteltüllépés engedélyezése nemzetközi kötelezettségeink fedezetére. **851**
- 167/5. Jutalom engedélyezése a nemzetközi kötelezettségekkel kapcsolatban átlagon felüli munkát végző tisztviselők részére. **851**
- 167/6. A szovjet katonai csapatszállítások költségeinek megtérítésére 15 millió Ft hiteltüllépés engedélyezése. **852**
- 167/7. Személyi ügy. **852**

- 167/8. A Bajza utca 31. szám alatti, elhagyott javakként kezelt ingatlan eladása. **852**
- 167/9. Gépkocsi vásárlása Szakasits államminiszter részére. **853**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter:*)
- 167/10–16. Személyi ügyek. **853**
- 167/17. Dr. Bobula Ida tanárnő svájci meghívásával kapcsolatos költségeinek megtérítése. **855**
- 167/18. Gabriel Astriik kiküldetése Belgiumba. **856**
- 167/19. A Csehszlovákiából kiutasított felekezeti tanítók ügyének rendezése. **856**
(*Miniszterelnökségi államtitkár:*)
- 167/20. Berény Róbert festőművész jutalomban részesítése 60. születésnapja alkalmával. **857**
(*Iparügyi miniszter:*)
- 167/21. Máj József szerződötetése a MÁVAG vezérigazgatójává. **857**
- 167/22. Két tisztviselő kiküldetése Jugoszláviába a tervezett bauxit-alumínium egyezmény előkészítésére. **857**
- 167/23. A dorogi bányaszerencsétlenség alkalmával áldozatul esettek hozzátartozói megsegítésére 50 000 Ft utólagos engedélyezése. **857**
- 167/24. A szénhiány miatt szünetelő ipari üzemek munkavállalóinak foglalkoztatása és javadalmazásuk fizetése. **858**
(*Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:*)
- 167/25. Országos Szövetkezeti Központ felállítása. **860**
- 167/26. A miniszter személyes részvétele a magyar–szovjet kereskedelmi tárgyalásokon és további résztvevő személyek kijelölése. **865**
- 167/27. Egy tisztviselő kiküldése a bécsi vásárra. **865**
- 167/28. Személyi ügy. **866**
- 167/29. Dr. Szarka Gábor külkereskedelmi alelnök kiutazása a skandináv országokba. **866**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 167/30. Dr. Faragó György államtitkár kinevezése a III. fizetési osztályba. **866**
- 167/31–36. Személyi ügyek. **866**
- 167/37. A Károlyi Mihály érdemeinek törvénybe iktatásáról szóló 1946: II. tc. végrehajtása. **868**
- 167/38. Személyi ügy. **868**
(*Külügyminiszter:*)
- 167/39. Személyi ügy. **869**
- 167/40. A CASBI-ügyekkel kapcsolatban Romániába utazó tárgyaló-bizottság összeállítása. **869**
- 167/41. Borsodi István megbízása a New York-i főkonzulátus vezetésével. A javaslat elvetése. **870**
- 167/42. Károlyi Mihály követ esetleges lemondásának kérdése. **873**
(*Pénzügyminiszter:*)
- 167/43. Az Országos [Lakás]Építési Hitelszövetkezet által nyújtott kölcsönök után fizetendő kezelési díj. **874**
- 167/44. A fiumei kikötőre vonatkozó szerződés felújítása. **875**
- 167/45–46. Személyi ügyek. **875**
- 167/47. Állami kezességvállalás a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület behozatalával kapcsolatban. **876**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 167/48. Az Iparosok Országos Központi Szövetkezete fenntartási költségei-re póthitel engedélyezése. **876**
- 167/49. Tehergépkocsi beszerzése. **876**
- 167/50–52. Személyi ügyek. **877**
- 167/53. A Svédországgal szemben fennálló tartozások rendezése. **877**
- 167/54. A német megszállás megszűnése és az 1946. július 28. közötti áruszállításokból és munkateljesítésekéből származó egyes állami tartozások és követelések bejelentésével kapcsolatos határidők meghosszabbítása. **878**
- 167/55. A Közérdekeltségek Felügyelő Hatóságánál megüresedett állások betöltése. **878**
(*Közlekedésügyi miniszter:*)
- 167/56. A Hajózási Tárcaközi Bizottság kiegészítése. **878**
- 167/57. A gellérthegyi orosz (felszabadulási) emlékmű költségeiből a közlekedésügyi tárcára eső rész csökkentése. **879**
- 167/58. A Siess! Adj! Segíts! akció céljaira 50 000 Ft értékű bélyeg kibocsátása. **879**
- 167/59. A külföldről behozott új gépkocsik elidegenítésének engedélyhez kötése. **879**
- 167/60–61. Személyi ügyek. **879–880**
- 167/62. MÁV tisztviselők kiküldetése Franciaországba. **880**
- 167/63. Személyi ügy. **880**
- 167/64. Bebrits Lajos államtitkár kiküldetése Bukarestbe. **880**
(*Népjóléti miniszter:*)
- 167/65. A B–listázásra vonatkozó r. hatályának kiterjesztése a közjóléti szövetkezetek alkalmazottaira. **880**
- 167/66–69. Személyi ügyek. **881**
(*Honvédelmi miniszter:*)
- 167/70. Személyi ügy. **882**
(*Tájékoztatásügyi miniszter:*)
- 167/71. Az „Egyesülés a Dunai Országok Jogászainak Együttműködésére” tagjai bukaresti látogatásának előkészítése. **882**
(*Belügyminiszter:*)
- 167/72. Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitánya illetékességének kiterjesztése Cinkota nagyközségre. **882**
- 167/73–76. Személyi ügyek. **882**
(*Építés- és közmunkaügyi miniszter:*)
- 167/77. A házak tetőzetének helyreállítására vonatkozó r. módosítása. **883**
(*Földművelésügyi miniszter:*)
- 167/78. A hegyközségekről, valamint a szőlő- és gyümölcsgazdálkodásról szóló tc. módosítása. **884**
- 167/79. Az állami állattenyésztési gazdaságok gép- és eszközszükségletének beszerzése az 1947/48. évi költségvetési hitel terhére. **884**
(*Közellátásügyi miniszter:*)
- 167/80. Rendelet a közellátás biztosítása tárgyában. **884**

B) kötet

[19] 168. 1947. március 20. 886

(Miniszterelnök:)

168/[1] A miniszterelnök üdvözli Ortutay Gyula, Veres Péter, Dinnyés Lajos és Mihályffy Ernő új minisztereket. **886**

(Miniszterelnökségi államtitkár:)

168/[2] 1. Hozzájárulás a Jóvátételi Hivatal február havi hiteligényléseihez. **887**

168/[3]–[6] Személyi ügyek. **887**

168/[7] 6. Kassák Lajos jutalomban részesítése 60. születésnapja alkalmával. **889**

168/[8] 7. Rendkívüli hitel a Gellért-hegyi felszabadulási emlékmű felavatására. Az avatás időpontjának meghatározása és szervezési kérdései. **889**

(Iparügyi miniszter:)

168/[9] 8. A Közszállítási Szabályzatról szóló r. módosítása. **890**

168/[10] 9. Rendelet az anyaggazdálkodási járuléknak közadók módjára való behajtásáról. **890**

168/[11] 10. A Magyar Állami Szénbányák Rt. deficitjének csökkentését szolgáló 3,5 millió Ft túlkiadás utólagos elszámolása. **891**

(Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:)

168/[12] 11. Személyi ügyek. **891**

168/[13] 12. Kiküldetés Jugoszláviába. **891**

(Igazságügyminiszter:)

168/[14]–[16] Személyi ügyek. **891**

168/[17] 16. A koszt pénz-uzsorával kapcsolatos kérdés felvetése. **893**

(Pénzügyminiszter:)

168/[18] 17. Az italmérési jövedékről szóló 1921: IV. tc. egyes rendelkezéseinek módosítása. **894**

168/[19] 18. Az Országos Lakásépítési Hitelszövetkezet által nyújtott kölcsönök után fizetendő kezelési díj. **894**

168/[20]–[23] Személyi ügyek. **895**

168/[24] 23. A közszállításokkal kapcsolatos ügyintézési hátralék felszámolására felállított ügyosztály személyzeti létszámának emelése. **895**

168/[25] 24. Órpótdíj rendszeresítése a köztársasági elnök testőrsége részére. **896**

168/[26] 25. Állami kezességvállalás a Magyar Külforgalmi Rt. bórbehozatalával kapcsolatban. **896**

168/[27] 26. Állami kezességvállalás a zöldségtermesztés előmozdítására szolgáló hitellel kapcsolatban. **896**

168/[28] 27. Az 1946/47. évi növényvédekezési akcióval kapcsolatosan elvállalt állami kezesség kiegészítése. **897**

168/[29] 28. Az amerikai árukölcsön keretében beérkezett röntgenkészülékek átengedése a Siess! Adj! Segíts! mozgalom részére. **897**

168/[30]–[32] Személyi ügyek. **897**

168/[33] 32. Az embersporttal kapcsolatos esélyfogadások szabályozása. **898**

168/[34] 33. A búza-, árpa- és cukorrépa mag mentesítése a behozatali díj alól. **898**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 168/[35] 34. A Szovjetunióknak átadott német vállalatokkal és ingatlanokkal szemben fennálló tartozások bejelentéséről szóló 3080/1947. ME sz. r.-ben megszabott határidő meghosszabbítása. **899**
- 168/[36] 35. Pótdíj engedélyezése a Honvédelmi Minisztérium Katonapolitikai osztálya részére. **899**
(*Külügyminiszter:*)
- 168/[37] 36. Beszámoló a magyar–csehszlovák lakosságcsere-egyezménnyel kapcsolatos prágai tárgyalásokról. **899**
- 168/[38] 37. A magyar külügyi delegáció pozsonyi székházának megvétele a magyar állam részére. **905**
- 168/[39] 38. Termes vasúti kocsik biztosítása Stassen amerikai elnökjelölt prágai utazásához. **905**
- 168/[40] 39. Épület kijelölése a spanyol köztársasági kormány követe részére. **906**
(*Rákosi Mátyás államminiszter:*)
- 168/[41] 40. A pártok által kiadandó közös nyilatkozatot szorgalmaz az „összeesküvés” ügyéről. **906**
(*Közlekedésügyi miniszter:*)
- 168/[42] 41. Az Államvasutak részére 6 millió Ft rendkívüli hitel engedélyezése és ennek terhére, március hóra 1 200 000 Ft rendelkezésre bocsátása. **907**
(*Népjelölti miniszter:*)
- 168/[43]–[47] Személyi ügyek. **908**
(*Építés- és közmunkaügyi miniszter:*)
- 168/[48] 47. A háztulajdonosoknak a lakóházakra vonatkozó helyreállítási kötelezettsége. **909**
(*Földművelésügyi miniszter:*)
- 168/[49] 48. Az állami hal- és nádgazdálkodás megszervezéséről szóló r. módosítása. **905**
- 168/[50] 49. A parlagon hagyott és elhanyagolt mezőgazdasági ingatlanok megművelésének biztosítása. **910**
- 168/[51] 50. Kertészeti és szőlészeti főiskolai tanárok átminősítése egyetemi tanárokká. **910**
- 168/[52] 51. A Kárpátaljáról elhurcolt turjaremetei jelzessel el nem látott 270 db ló felvásárlására 1 000 000 Ft költségfedezet engedélyezése. **912**
- 168/[53] 52. Vízügyi műszaki bizottság kiküldetése Csehszlovákiába a magyar–csehszlovák közös Duna-szakaszon a nemzetközi hajóútt fenntartása és más kérdések megtárgyalása céljából. **912**
- 168/[54] 53. A vízügyi műszaki szolgálat Németországba hurcolt hajóparkjának hazaszállítása céljából mérnöktisztviselők és hajósszemélyzet kiküldetése Csehszlovákiába, Ausztriába és Németországba. **912**
- 168/[55] 54. Három tisztviselő angliai tanulmányútjának engedélyezése. **913**
- 168/[56] 55. Ujházy László kiküldése Dániába lóimport ügyében. **913**
- 168/[57] 56. A vetőmagtermelés kérdésének megvitatása. **913**
- 168/[58] 57. Beszámoló az árvízhelyzetről. **914**
(*Közellátásügyi miniszter:*)
- 168/[59] 58. Az UNRRA-bizottság március havi ellátmányának biztosítása. **915**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter:*)
- 168/[60] 59. A Csehszlovákiából áttelepülő községi és felekezeti tanítók beutazási engedélye. **915**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 168/[61] 60. Dr. Baranyai Zoltán egyetemi magántanár, külügyminisztériumi osztályfőnök egyetemi rendkívüli tanári címmel való kiténtetése. A napirendről leveszi. **916**
- 168/[62] 61. Beöthy Ottónak, a Magyar Nemzetgyűlési Könyvtár igazgatójának angliai útja. **916**
- 168/[63]–[66] Személyi ügyek. **917**
(*Belügyminiszter:*)
- 168/[67] 66. A miniszter tájékoztatója a svábok kitelepítéséről. **918**
(*Tájékoztatásügyi miniszter:*)
- 168/[68] 67. Az 1948/49-es centenáriumi év előkészítése és megszervezése. **919**

[20] 169. 1947. március 27. **926**

- (*Pénzügyminiszter:*)
- 169/1. A főváros részesedése az állam egyenesadó-bevételeiből. **927**
(*Közellátásügyi miniszter:*)
- 169/2. A Szovjetunió által a fővárosnak 1945-ben nyújtott élelmiszerkölcson visszaadása. **933**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 169/3. A Magyar Távirati Iroda külföldi tudósítóinak fizetése. **935**
(*Miniszterelnökségi államtitkár:*)
- 169/4. A B-listázásról szóló r. kiegészítése. **935**
- 169/5. Az elhagyott javak tárgyában készült rendelettervezet levétele a napirendről. **937**
- 169/6. A nyugellátásoknak az állambáztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges korlátozásáról szóló r. kiegészítése. **938**
- 169/7. Dr. Borbíró Virgil államtitkári kinevezése az ÉKM-hez, dr. Alexits György adminisztratív államtitkári kinevezése a VKM-hez, illetve Nagy Miklós eddigi politikai államtitkár felmentése. **938**
- 169/8–10. Személyi ügyek. **939**
- 169/11. A Vörös Hadsereg készpénzellátására 2 000 000 Ft hitel nyitása; a Jóvátételi Hivatal március havi hitelgénylése; a Legfőbb Állami Számvevőszék részére hiteltúllépés engedélyezése. **940**
- 169/12. A Legfőbb Állami Számvevőszék részére az alelnöknek engedélyezett személyi pótlék összegével egyenlő póthitel folyósítása. **940**
- 169/13. 100 000 Ft hitel a petrozsényi szénbánya ügyében Budapesten tárgyaló orosz bizottság költségeinek fedezésére. **941**
(*Külügyminiszter:*)
- 169/14. Tájékoztató a magyar–csehszlovák lakosságcserével kapcsolatos tárgyalások állásáról. **941**
(*Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:*)
- 169/15. A helyi és helyközi szekérfuvarozó iparban felszámítható legmagasabb fuvardíjak megállapítása. **945**
- 169/16. A külföldről behozott sajtótermékek mentesítése a behozatali engedélykötelezettség alól. **945**
- 169/17. Hiteltúllépés engedélyezése államtitkári pótlék kifizetése céljára. **946**
- 169/18. Utólagos hozzájárulás a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Rt. és a

- MÁVAG által kötött vasérc-kompensációval kapcsolatos állami ke-
zességvállaláshoz. **946**
- 169/19. A magyar–lengyel kereskedelmi megállapodás 10. pontja szerinti
vegyesbizottsági tárgyalásokra Varsóba kiutazó bizottsági tagok
kijelölése. **946**
- 169/20. Egy kezelési tisztviselő kiküldése Bernbe. **946**
- 169/21. A Franciaországban tárgyaló kereskedelmi bizottság átküldése Brüs-
szelbe. **947**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 169/22. A külképviseleti hatóságok, ill. területenkívüliséget vagy más men-
tességet élvező személyek által bérelt lakások és más helyiségek
béreinek megállapítására vonatkozó eljárás szabályozása. **947**
- 169/23. A szocialista, antifasiszta vagy demokratikus magatartás miatt egyes
személyeket ért hátrányok megszüntetése tárgyában kiadott 9590/
1945. ME sz. r. kiegészítése. **947**
- 169/24–26. Személyi ügyek. **947**
- 169/27. A szolgálati viszonyból eredő egyes járandóságok kiegyenlítése. **948**
- 169/28. A sport körében zajló igazolási eljárásokról szóló rendelet módosítá-
sa. **948**
- 169/29. dr. Pártos Imre népfőügyész-helyettesi kinevezése. **950**
(*Közlekedésügyi miniszter:*)
- 169/30. A közforgalmú vasutak, a kezelésükben álló közhasználatú gépjár-
művállalatok és a közforgalmú hajózási vállalatok baleseti járadé-
kosai járadékának forint értékben való megállapításáról szóló r.
módosítása és kiegészítése. **950**
- 169/31. A budapesti automata távbeszélő központok bővítése. **950**
- 169/32–33. Személyi ügyek. **950**
- 169/34. Egyes személyek kiküldése a XII. Egyetemes Postakongresszusra,
és felhatalmazásuk az ott kötetendő Postaegyezmény aláírására. **951**
- 169/35. Az amerikai árukölcsönből származó gépkocsik beszerzésére hitel-
túllépés engedélyezése. **951**
- 169/36. Az amerikai árukölcsönből származó szerszámok és anyagok be-
szerzésére hiteltúllépés engedélyezése. **951**
- 169/37–38. Személyi és kiküldetési ügyek. **952**
(*Népjóléti miniszter:*)
- 169/39–41. Személyi ügyek. **952**
- 169/42. D-vitamin beszerzésére 153 280 Ft hiteltúllépés engedélyezése. **953**
- 169/43. Személyi ügy. **953**
(*Építés- és közmunkaügyi miniszter:*)
- 169/44. Az épülethelyreállítási jogszabályok kiegészítése. **953**
(*Földművelésügyi miniszter:*)
- 169/45. Egyes mezőgazdasági növények és magvak termelésére vonatkozó
szerződések. **954**
- 169/46. Növénynemesítési kiadások fedezésére hiteltúllépés engedélyezé-
se. **954**
- 169/47. A földművelésügyi tárca gépkocsijának üzemeltetésére hiteltúllépés
engedélyezése. **955**
- 169/48. Az olajlen természetű újrafelvételét biztosító támogatás rendelke-
zésre bocsátása. **955**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 169/49. Dr. Manninger Rezső egy. ny. r. tanár kiküldetése Párizsba a Nemzetközi Állategészségügyi Hivatal nemzetközi ülésére. **955**
- 169/50. Vetőmagkölcson földhözjuttatottak részére. **956**
(*Rákosi Mátyás államminiszter:*)
- 169/51. A földművelésügyi miniszter felszólítása, hogy a jövőben jobban fontolja meg a külföldi kiküldetéseket. **956**
(*Külügyminiszter:*)
- 169/52. Személyi ügy. **957**
- 169/53. Gordon követ részvétele az International Trade Organisation Genfben tartandó ülésén. **957**
- 169/54. Bizalmas közlés Schoenfeld amerikai követ távozásáról és Chappin követ Budapestre érkezéséről. **957**
- 169/55. 41 600 Ft póthitel engedélyezése a római magyar követség gépkocsi-beszerzésére. **957**
(*Tájékoztatásügyi miniszter:*)
- 169/56. 200 000 Ft rendkívüli hitel a minisztérium részére. **958**
(*Belügyminiszter:*)
- 169/57–64. Személyi ügyek. **958**
(*Iparügyi miniszter:*)
- 169/65. Rendelettervezet az üzemi gondozókról. **960**
- 169/66. Az ipari és kereskedelmi munkavállalók elbocsátásának ideiglenes szabályozásáról szóló 8660/1946. ME sz. r. alapján visszatartott illetmények kifizetése. **960**
- 169/67. Az állami ércbányavagyon kezelése.. **961**
- 169/68. Személyi ügy. **961**
(*Honvédelmi miniszter:*)
- 169/69. Személyi ügy. **961**
- 169/70. Az újjáépítési közmunka-kötelezettség szabályozásáról szóló r. ki egészítése. **961**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter:*)
- 169/71–81. Személyi ügyek. **962**
(*Pénzügyminiszter:*)
- 169/82. Javaslat a honvédség anyagi helyzetének javítására. **964**
- 169/83. A nemzeti gondozási díjban részesülő személyek részére az államtitkári és osztályvezetői pótlékok engedélyezése. **965**
- 169/84. Reexportcélokot szolgáló devizakeret létesítése. **965**
- 169/85. Leipziger Vilmos Szesz- és Cukorgyár Rt. kérelme szeszfordjének üzembe helyezése iránt. **966**
- 169/86. A Pénzügyőrség felszerelésére 800 000 Ft hiteltúllépés engedélyezése. **967**
- 169/87. A Wekerle Állami Munkástelep fenntartási költségeire hiteltúllépés engedélyezése. A napirendről leveszi. **967**
- 169/88. Állami kezességvállalás a Magyar–Olasz Bank Rt. helyzetének végleges rendezése céljából folyósítandó újabb visszleszámitolási hitellel kapcsolatban. **967**
- 169/89–91. Személyi ügyek. **967**
- 169/92. Károlyi Mihály érdemeinek törvénybeiktatásából eredő kötelezettségek végrehajtásával kapcsolatos illetékmentesség. **968**
- 169/93. A tanszemélyzet magasabb fizetési osztályokba és fokozatokba való besorolása. **969**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 169/94. A csehszlovák–magyar lakosságcserevel kapcsolatban gazdasági szakértők kijelölése. **969**
169/95. Dr. Kemény György államtitkár kiküldetése Párizsba. **970**
169/96–97. Személyi ügyek. **971**

[21] 170. 1947. március 31. 972

(Miniszterelnök:)

- 170/1. Hivatali szünnap engedélyezése a húsvét előtti péntekre és szombatra. A felszabadulás ünnepének az 1947. évben április 5-én történő megünneplése **972**
(Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:)
170/2. Az üzletek nyitva tartása az ünnepek előtt és alatt. **973**
(Miniszterelnök, Külügyminiszter:)
170/3. A rendkívüli minisztertanácsi ülés összehívásának indoklása. A külügyminiszter beszámolója a csehszlovák–magyar lakosságcsere ügyében folyó tárgyalásokról. **973**
170/[4] 3. Jócsik Lajos áttelepítési kormánybiztos felmentése. **985**
(Közlekedésügyi miniszter:)
170/[5] 4. A román–magyar légügyi egyezmény megkötése. **985**
(Belügyminiszter:)
170/[6] 5. Rendelet a kitelepítésre kötelezett német lakosságnak a Csehszlovákiából áttelepített magyarok elhelyezése érdekében történő összeköltöztetéséről. **985**
(Pénzügyminiszter:)
170/[7] 6. A pénzügyminiszter beszámolója a szovjet félle folytatott jóvátételi tárgyalásokról. **990**

[22] 171. 1947. április 10. 1001

(Miniszterelnök:)

- 171/1. Nyárády Miklós új pénzügyminiszter üdvözlése. A debreceni munkanélküliek ügyének felvetése. **1001**
(Miniszterelnökségi államtitkár:)
171/2. A B-listázásról szóló rendelet kiegészítése. **1003**
171/3. A B-listázásról szóló rendelet kiegészítése, a szerződéses közszolgálati alkalmazottak visszavétele esetén szolgálatuk kezdő időpontját illetően. **1004**
171/4. Hozzájárulás a Centrum Nyomda és Kiadóvállalat Rt., továbbá a Sárkány Nyomda Rt. elhagyott javakként való eladásához. **1004**
171/5. Az elhagyott javak tárgyában készült rendelettervezet. **1005**
171/6. A nyugellátásoknak az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében szükséges korlátozásáról szóló 6800/1946. ME sz. r. módosítása. **1006**
171/7. Bejelentés arról, hogy a Közellátásügyi Minisztériumhoz tartozó UNR-RA-autóknak a csehszlovák áttelepüléssel kapcsolatos igénybevétele tárgyalanná vált. **1006**
171/8. Személyi ügy. **1006**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 171/9. Hajdú István kinevezése áttelepítési kormánybiztossá. **1007**
- 171/10. Miniszterelnökségi gépkocsik eladása. **1007**
- 171/11. Dr. Szenthe László Tolna megyei főispán felmentése. **1007**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 171/12. A váltók bemutatása és az óvás felvételéről szóló előterjesztés elfogadása. **1008**
- 171/13–15. Személyi ügyek. **1008**
- 171/16. A zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok folytán elvett gazdasági felszerelések tárgyában készült előterjesztés levezisi a napirendről. **1009**
- 171/17. A szolgálati (munka-) viszonyból eredő egyes járandóságok kiegyenlítéséről szóló 4620/1947. ME sz. r. módosítása. **1009**
- 171/18. Személyi ügyek. **1009**
(*Pénzügyminiszter:*)
- 171/19. A vegyes magyar–szovjet vállalatok [MASZOVOL, MESZHART, MASZOVLET, Magyar–Szovjet Bauxit-Alumínium Társaságok, MOLAJ] adó- és illetékkezdvezményével kapcsolatos rendeletek kiadása. **1010**
- 171/20. A Szovjetuniónak átadott magyarországi német vállalatokkal és ingatlanokkal kapcsolatos tartozások és követelések bejelentéséről szóló 3080/1947. ME sz. rendeletben megszabott határidő újabb meghosszabbítása. **1011**
- 171/21. Elvi hozzájárulás a háztulajdont terhelő kárviseléshez. **1011**
- 171/22. Az egyházi adóknak az állami adókkal együttes kezelése. **1012**
- 171/23. A gépjárművek adókötelezettségének elvi elfogadása. **1013**
- 171/24. A földadóhátraléknak búzanévértékű államadósági kötvényekkel való kiegyenlítése. **1014**
- 171/25. A szabadforgalomba kerülő szesz után fizetendő ellenőrzési illeték. **1014**
- 171/26–31. Személyi ügyek. **1014**
- 171/32. Állami kezességvállalás a Magyar Lőszerművek Rt. forgótőkehiteleiével kapcsolatban. **1016**
- 171/33. A Magyar Külforgalmi Rt. két bőrimportjával kapcsolatos állami kezességvállalás kiegészítése. **1016**
- 171/34. Bizottság kiküldése a svájci–magyar biztosítási és viszontbiztosítási forgalom szabályozására. **1016**
- 171/35. Személyi ügy. **1017**
- 171/36. A pénzügyminiszter bejelentése az amerikai segélyakció ügyében. **1017**
- 171/37. 2500 dollár engedélyezése a Pénzügyminisztérium gépkocsi vásárlására. **1018**
(*Közlekedésügyi miniszter:*)
- 171/38. Egy MÁV tisztviselő kiküldetése Csehszlovákiába, Ausztriába, Jugoszláviába és Romániába. **1019**
- 171/39. Egy MÁV főmérnök kiküldetése Párizsba. **1019**
- 171/40. Személyi ügy. **1019**
- 171/41. Král Andor MÁV főintéző és dr. Mattyasovszky Zoltán MÁV titkár kiküldése a prágai csehszlovák–jugoszláv tengeri és szárazföldi árudíj szabási értekezletre. **1019**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 171/42. Kiküldetések Moszkvába a magyar–szovjet vasúti egyezmények befejező tárgyalására. **1019**
- 171/43. Pintér László MÁV műszaki főtanácsos kiküldetése Németországba, a svájci vasúti kocsigyárok könnyűfémből készült vonatszerelvényeit bemutató kiállításra. **1020**
- 171/44. Dr. Kelemen Aladár és Fobl Rezső ausztriai kiküldetése a MÁV gördülőanyagának hazaszállítása céljából. **1020**
(*Népjóléti miniszter:*)
- 171/45. A hadigondozásra és a hadisegélyezésre vonatkozó egyes rendelkezések módosítása és kiegészítése. **1020**
- 171/46–47. Személyi ügyek **1021**
(*Építés- és közmunkaügyi miniszter:*)
- 171/48. A lakóházak helyreállításáról szóló rendelet újabb kiegészítése és módosítása. **1022**
- 171/49–50. Személyi ügyek. **1022**
(*Földművelésügyi miniszter:*)
- 171/51. A mezőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisításának tilalmazásáról szóló 1895: XLVI. tc. egyes rendelkezéseinek újabb kiegészítése. **1023**
- 171/52. Az Országos Földművelésügyi Tanács és a földművelésügyi tanácsok létesítéséről szóló 24 070/1946. ME sz. r. módosítása és kiegészítése. **1023**
- 171/53. A hegyközségekről, valamint a szőlő- és gyümölcsgazdálkodásról szóló 1938: XXXI. tc. egyes rendelkezéseinek módosítása, ill. kiegészítése. **1024**
- 171/54. Az 1931/32. évi ínségbúza-akcióból fennálló tartozások leírása. **1025**
- 171/55. A gyengén termő talajok megjavításával kapcsolatban a birtokosok részére nyújtandó kedvezmények. **1025**
- 171/56–62. Személyi ügyek. **1025**
- 171/63. Mosonyi Emil műszaki tanácsos kiküldése Ausztriába és Svájcba. **1027**
- 171/64. Személyi ügy. **1027**
- 171/65. Áttelepítés megkezdésével, és a magyar–csehszlovák lakosságcsere végrehajtásáról folyó tárgyalásokkal kapcsolatos vitás kérdések. **1027**
- 171/66. A Földhivatal létszámának fölemelése. **1030**
- 171/67. A FAO éves tagdíjának megfizetése; illetve a FAO kérése a földreformról nemzetközi konferencia tartása ügyében. **1031**
- 171/68. Jelentés az árvízhelyzetről. **1031**
(*Külgyminiszter:*)
- 171/69–73. Személyi ügyek. **1032**
- 171/74. Magyarország ENSZ-be való belépési szándékának bejelentése. **1035**
- 171/75. Hozzájárulás a francia követségi épületek helyreállítási költségeihez. **1035**
- 171/76. A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal alelnökének meghívása. **1036**
- 171/77. A FAO-ban Magyarországot képviselő 12 fős bizottság tagjainak megbízása. **1036**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- (Tájékoztatásügyi miniszter:)
- 171/78. Személyi ügy. **1036**
- 171/79. Groza román miniszterelnök látogatásával kapcsolatos kiadások. **1036**
- (Belügyminiszter:)
- 171/80. A főispánok és az önkormányzati alkalmazottak illetményeinek és nyugellátásának szabályozása, továbbá egyes önkormányzat tisztviselői állások elnevezésének megváltoztatása. **1037**
- 171/81. Az önkormányzati testületek kárpótlási vagyonának megszűnéséről szóló törvénytervezet elfogadása. **1037**
- 171/82–86. Személyi ügyek. **1037**
- 171/87. A Hazahozatali Kormánybiztosságnak a Belügyminisztériumba történő beolvasztásával kapcsolatosan dr. Fischer Gyula és Iványi Jenő bécsi kiküldetése. **1040**
- 171/88. Személyi ügy. **1041**
- (Iparügyi miniszter:)
- 171/89. A szabadalomért fizetendő évi díjak megfizetése. **1041**
- 171/90. Az Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnökének és elnökhelyettesének kinevezése. **1041**
- (Honvédelmi miniszter:)
- 171/91. Az újjáépítési közmunka-kötelezettség újabb szabályozásáról szóló rendelet kiegészítése. **1042**
- 171/92–93. Személyi ügyek. **1042**
- 171/94. Merényi Gusztáv és Arányi Sándor kiküldése a svájci katonaeorvosi és katonagyógyászati kongresszusra. **1043**
- (Vallás- és közoktatásügyi miniszter:)
- 171/95. Dr. Simon László adminisztratív államtitkár felmentése. **1043**
- 171/96. Dr. Kovács Máté politikai államtitkári kinevezése. **1043**
- 171/97. Dr. Bóka László adminisztratív államtitkári kinevezése. **1043**
- 171/98–106. Személyi ügyek. **1044**
- 171/107. A külföldi magyar kulturális megbízottak állomáshelyének és létszámának megállapítása az 1946/47. évre. **1048**
- 171/108. Illyés Gyula író kiküldetése Svájcba, Franciaországba és Olaszországba. **1049**
- 171/109. Dr. Bertha Kelemen illetményeinek folyósítása stockholmi tartózkodása idejére. **1049**
- 171/110–117. Személyi ügyek. **1049**
- (Közellátásügyi miniszter:)
- 171/118–119. Személyi ügyek. **1051**
- (Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:)
- 171/120. Személyi ügyek. **1052**
- 171/121. Árumintavásári és Kiállítási Tanács felállítására, valamint Árumintavásári és Kiállítási Központ szervezése. **1052**
- 171/122–123. Személyi ügyek. **1053**
- 171/124. A külföldi szolgálatot teljesítő kereskedelmi attachék és a Külkereskedelmi Igazgatóság külföldi kirendeltségeinél szolgálatot teljesítő alkalmazottak illetménye. **1054**
- (Dobi István államminiszter:)
- 171/125. Dobi István államminiszter részére egy Renault személygépkocsi vásárlása. **1054**

(Közellátásügyi miniszter:)

- 171/126. Közös pártállásfoglalás sürgetése a gabonabegyűjtési rendelet meghozatala tárgyában. **1054**

[23] 172. 1947. április 17. 1059

(Rákosi Mátyás államminiszter:)

- 172/1. Napirend előtti felszólalás az amerikai és egyes más magyar követéseken várható disszidálásokról. **1059**

(Miniszterelnökségi államtitkár:)

- 172/2. Pesta László kinevezése a Jóvátételi Hivatal elnökévé. **1062**

- 172/3. Személyi ügyek. **1062**

- 172/4. Dr. Pongrácz Aladár igazságügyi politikai államtitkár időbeszámítási ügye. **1063**

- 172/5. Az Új Magyarország részére április és május hónapokra 30–30 000 Ft segély engedélyezése. **1063**

- 172/6. Személyi ügyek. **1063**

- 172/7. Vas Zoltán államtitkár illetményének rendezése. **1063**

(Miniszterelnök:)

- 172/8. Tájékoztatás az Igazolóbizottságok Központi Titkárságának anyagi ügyeiről. **1064**

(Pénzügyminiszter:)

- 172/9. A szolgálatételre kötelezett, valamint az állami és önkormányzati közigazgatásban tiszteletdíjas vagy más minőségben alkalmazott nyugdíjasok díjazásának megállapítása. **1064**

- 172/10. A közszolgálati alkalmazottak mellékfoglalkozásának szabályozása. **1065**

- 172/11. A jövedelemtöbblet-adóról szóló r. kiegészítése és módosítása. **1065**

- 172/12–14. Személyi ügyek. **1066**

- 172/15. A külföldre hurcolt magyar javak hazaszállításával foglalkozó alkalmazottak jutalomban részesítése. **1066**

- 172/16. A Tündér utca 1. szám alatti ingatlan megvásárlása az amerikai követség részére. **1067**

- 172/17. 10 000 000 Ft előleg biztosítása a Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap részére. **1067**

- 172/18. A külföldi célsegélyek forintellenértékének kifizetésével kapcsolatos állami hozzájárulás. **1067**

- 172/19. Ingatlanvásárlás az amerikai követség részére a 15 millió dolláros árukölcsönnel kapcsolatban. **1068**

- 172/20. Az amerikai hadianyagfelesleg-felvásárlási kölcsön bejelentése a Nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának. **1068**

- 172/21. Az amerikai hadianyagfelesleg-felvásárlási kölcsön keretében 75 000 dollárnak megfelelő forintösszeg kiutalása az USA kormány meghatalmazottja részére. **1068**

- 172/22. A Magyar Külforgalmi Rt. importjával kapcsolatos állami kezességvállalás. **1068**

- 172/23. A Budapest Székesfővárosi Állatvásár és Pénzforgalmi Rt. részére hatósági zsírelátás céljára történő hitelfelvételre állami kezességvállalás. **1069**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 172/24. Állami kezességvállalás a Magyar Állami Szénbányák összes hitelére. **1069**
- 172/25. Személyi ügy. **1069**
- 172/26. Tájékoztatás 4000 magyar répamunkás ausztriai foglalkoztatásának lehetőségéről. **1070**
(*Közlekedésügyi miniszter:*)
- 172/27. A külföldi rendszámú gépjárművek kötelező szavatossági biztosítása. **1071**
- 172/28. Hozzájárulás a magyar–svéd légiforgalmi egyezmény megkötéséhez. **1071**
- 172/29. Hozzájárulás francia–magyar és svájci–magyar légiforgalmi egyezmény megkötéséhez. **1071**
- 172/30. Tas István MÁV műszaki főtanácsos kiküldetése Ausztriába. **1072**
- 172/31. Két MÁV tisztviselő kiküldetése Svájcba. **1072**
- 172/32. Személyi ügy. **1072**
- 172/33. Az USA-tól vásárolt mozdonyok hazaszállítására 2 államvasúti főmérnök, 3 mozdonyfelvigyázó, 20 mozdonyvezető és 40 fűtő kiküldése Ausztriába ill. Németországba. **1073**
(*Népjóléti miniszter:*)
- 172/34. Személyi ügy. **1073**
- 172/35. A házfelügyelők és segédházfelügyelők szolgálati jogviszonyának rendezése. **1073**
- 172/36. A háztartási alkalmazottak és a háztartási alkalmi munkások munkaviszonyával kapcsolatos ügyeknek a népjóléti miniszter hatáskörébe utalása. **1074**
- 172/37–40. Személyi ügyek. **1075**
(*Építés- és közmunkaügyi miniszter:*)
- 172/41. Új tagok kinevezése a Fővárosi Közmunkák Tanácsába. **1076**
- 172/[42]. A városrendezésről és építésügyről szóló 1937: VI. tc. egyes rendelkezéseinek módosítása. **1076**
- 172/43. Az Országos Épületjavítási Alapból folyósított kölcsönök kamatának megemlése. **1076**
(*Földművelésügyi miniszter:*)
- 172/44–45. Személyi ügyek. **1076**
- 172/46. Kiküldetések Szlovákiába a magyar–csehszlovák lakosságcsere végrehajtásával kapcsolatban a Csehszlovákiából áttelepülő magyarok ingó- és ingatlanvagyonának összeírására. **1077**
- 172/47. Személyi ügy. **1078**
- 172/48. Javasolja, hogy a pártok adjanak ki felhívást a földosztás befejezésére. **1078**
- 172/49. A Magyarország és Csehszlovákia között lakosságcsere tárgyában létrejött és az 1946: XV. tc.-kel az ország törvényei közé iktatott egyezmény végrehajtásával kapcsolatos egyes kérdések ideiglenes rendezése. **1078**
(*Külügyminiszter:*)
- 172/50. Személyi ügy. **1085**
(*Belügyminiszter:*)
- 172/51. Egyes vármegyei alapok megszüntetése és beolvasztása a vármegyei háztartási alapba. **1085**
- 172/52. Személyi ügy. **1085**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 172/53. Kósa Pál Tibor rendőr műszaki alezredes kiküldetése Svájcba. **1085**
- 172/54–56. Személyi ügyek. **1086**
- 172/57. Az önkormányzati alkalmazottak illetményének és nyugellátásának szabályozása. **1086**
(*Iparügyi miniszter:*)
- 172/58. A kollektív szerződésekről szóló rendelet módosítása. **1087**
- 172/59. A textilipari főművezető, művezető és segédművezető szolgálati jogviszonyára vonatkozó egyes kérdések szabályozása. **1087**
- 172/60. Az ipari jóvátételi szállítások ármegállapításának szabályozása. **1087**
- 172/61. Személyi ügy. **1089**
- 172/62. Két tisztviselő kiküldetése Svájcba és Olaszországba. **1090**
- 172/63–64. Személyi ügyek. **1090**
- 172/65. A vámütésre (vámcseretelepekre) vonatkozó korlátozások megszüntetése. **1090**
(*Honvédelmi miniszter:*)
- 172/66. Hadműveletek során elhagyott robbanóanyagok bejelentése, összegyűjtése és megsemmisítése. **1091**
- 172/67. Néhai Demény János szolgálaton kívüli őrnagy rehabilitálása. **1091**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter:*)
- 172/68–72. Személyi ügyek. **1092**
- 172/73. A külföldi magyar kulturális megbízottak állomáshelyének és 1946/47. évi létszámának megállapítása. **1093**
- 172/74. Bódey József megbízása a szófiai egyetem magyar lektori teendőinek ellátásával. **1093**
- 172/75–77. Személyi ügyek. **1093**
(*Közellátásügyi miniszter:*)
- 172/78. Állásfoglalás az államközi szerződésekben vállalt kukoricakiviteli kötelezettség teljesítésében mutatkozó hátralék tárgyában. **1094**
- 172/79. Az UNRRA-misszió 1947. április havi ellátmányának biztosítása. **1095**
(*Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:*)
- 172/80. Személyi ügyek. **1096**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 172/81–84. Személyi ügyek. **1096**
- 172/85. Az „Egyesülés a dunai országok jogászainak együttműködésére” nevű szervezet kezdeményezésére kapcsolatfelvétel és kulturális érdekek megtárgyalása céljából Budapesten tartózkodó osztrák küldöttség tiszteletére rendezendő fogadás költségei. **1097**
(*Tájékoztatásügyi miniszter:*)
- 172/86. A papírgyártás biztosítása. **1097**
- 172/87. Az 1848–49. évi forradalom és szabadságharc centenáriumának előkészítése. **1098**

[24] 173. 1947. április 24. 1104

(Miniszterelnök:)

- 173/1. Tájékoztató az építőipari munkanélküliség problémájáról. **1104**
(Rákosi Mátyás államminiszter:)
- 173/2. A hároméves tervvel kapcsolatos kérdések felvetése. **1108**
(Miniszterelnökségi államtitkár:)
- 173/3. Vas-Witteg Miklós kinevezése az Építés- és Közmunkaügyi Minisztériumba politikai államtitkárrá. **1111**
- 173/4–5. Személyi ügyek. **1111**
- 173/6. Millok Sándor hazahozatali kormánybiztos felmentése. **1112**
- 173/7. A mezőgazdasági statisztikai felmérések elvégzése. **1112**
- 173/8. Rendelettervezet az Elhagyott Javak Kormánybiztosságának megszűnéséről és az elhagyott javak kezeléséről. **1113**
(Közlekedésügyi miniszter:)
- 173/9. A Győr–Sopron–Ebenfurti Vasút engedélyokiratának módosítása. **1116**
- 173/10. A gépjármű bérműködés fenntartására jogosító engedélyokiratok felülvizsgálata. **1117**
- 173/11. A MÁV részére talpfabeszerzés céljaira hitelátruházás. **1117**
- 173/12. MÁV tisztviselők kiküldetése Franciaországba. **1118**
- 173/13. Greck Zoltán postamérnök és Megyeri József postafelügyelő kiküldetése Prágába. **1118**
- 173/14. Jordán Imre MÁV főfelügyelő romániai kiküldetése. **1118**
- 173/15–17. Személyi ügyek. **1119**
- 173/18. Két MÁV felügyelő kiküldése Velencébe a nemzetközi expresszvonat értekezletre. **1120**
- 173/19. Jacob György és dr. Zeley István kiküldése Jugoszláviába, a magyar–jugoszláv tengeri kikötői kötelék díjszabásának felülvizsgálatára összehívott hivatalnoki bizottság ülésére. **1120**
- 173/20. Személyi ügyek. **1120**
(Népjóléti miniszter:)
- 173/21. A Közmunkavállalás Alap terhére foglalkoztatott munkavállalók betegségi, öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási kötelezettségének szüneteltetése. **1120**
- 173/22. Személyi ügy. **1121**
- 173/23. Három bakteriológus kiküldetése Dániába. **1121**
(Építés- és közmunkaügyi miniszter:)
- 173/24. A nem hivatásos honvédelegénység mentesítése a közmunka-kötelezettség alól. **1121**
- 173/25. A Fővárosi Közmunkák Tanácsába új tagok kinevezése. **1122**
- 173/26. Személyi ügy. **1122**
(Földművelésügyi miniszter:)
- 173/27. A zöldmező-gazdálkodás fejlesztése; a Zöld Mező Szövetség átszervezése. **1122**
- 173/28–30. Személyi ügyek. **1123**
(Gazdasági Főtanács főtitkára:)
- 173/31. Javaslat a minisztertanács elé kerülő kinevezések havonta egyszeri előterjesztésére. **1125**
(Földművelésügyi miniszter:)

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 173/32. Személyi ügy. **1125**
- 173/33. A szőlészeti és borászati felügyelői szakon rendszeresített állások számának felemelése. **1126**
- 173/34. A növényegészségügyi kísérleti telepek tudományos és gyakorlati szakszerű vezetésével kapcsolatban 8 nem rendszeres minőségű állás szervezése. **1126**
- 173/35. A földbirtokrendezési szolgálat személyzeti létszámának felemelése. **1126**
- 173/36–37. Személyi ügyek. **1127**
- 173/38. Vita a Csehszlovákiából áttelepítendőkhelyezésével kapcsolatban még nem szabályozott kérdésekről. **1127**
(*Külgyminiszter:*)
- 173/39. Ipari szervek részéről delegáció kiküldése Bulgáriába és Jugoszláviába. **1131**
- 173/40. Hosev Mihail Jakovlevics debreceni szovjet konzul működésének engedélyezése. **1131**
- 173/41. Pásztor Gyula kiküldése Prágába a FAO nemzetközi konferenciájára. **1131**
- 173/42. 120 000 Ft póthitel a külföldi hírszolgálat számára. **1131**
- 173/43. Bejelentés arról, hogy a CARE amerikai segélyszervezet megbízottja számára a SZEB nem engedélyezte a beutazást. **1131**
(*Közellátásügyi miniszter:*)
- 173/44. Személyi ügyek. **1132**
(*Belügyminiszter:*)
- 173/[45] 27. Egyes vármegyei alapok megszüntetése és beolvasztása a vármegyei háztartási alapba. **1132**
- 173/[46] 27. A főispánok és az önkormányzati alkalmazottak illetményeinek és nyugellátásának szabályozása, továbbá egyes vármegyei, városi és községi tisztviselői állások elnevezésének megváltoztatása. **1134**
- 173/[47]–[48] Személyi ügyek. **1136**
- 173/[49] 30. Hőgye Mihály, Szabó Tamás, dr. Soós Géza, Fónay Ernőné, Honti Ferenc és Csopey Dénes megfosztása a magyar állampolgárságtól. **1137**
(*Iparügyi miniszter:*)
- 173/[50] 31. Az Állami Villamos Művek Rt. alapszabályai, valamint az egyes nehézipari vállalatok állami kezelésbevételéről szóló 23 550/1946. ME sz. r. módosítása. **1137**
- 173/[51] 32. Az állami kezelésbe vett nehézipari vállalatok ellen támasztott egyes követelések érvényesítésének korlátozása. **1138**
- 173/[52] 33. A kollektív szerződésekről szóló 8620/1946. ME sz. r. módosítása. **1138**
- 173/[53] 34. Dr. Marton János megbízása a bauxit értékesítése és feldolgozása terén Jugoszlávia és Magyarország közötti együttműködést célzó tárgyalások lefolytatásával. **1138**
(*Honvédelmi miniszter:*)
- 173/[54] 35. Szántó Zoltán belgrádi követ rehabilitálása. **1139**
- 173/[55] 36. Személyi ügy. **1139**
- 173/[56] 37. A honvédelmi tárca költségvetése. **1139**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter:*)
- 173/[57]–[68] Személyi ügyek. **1139**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 173/[69] 50. Vita a tankönyvek állami kiadásáról. **1143**
(*Kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter:*)
- 173/[70] 51. Személyi ügy. **1145**
- 173/[71] 52. Vita a Moszkvába utazó kereskedelmi tárgyaló-delegáció összetételéről és felhatalmazásáról; a német javak Szovjetunió részére történő átadására és egyéb gazdasági kérdésekre vonatkozó tárgyalások folytatása a pénzügyminiszter hatáskörébe utalása. **1145**
- 173/[72] 53. Bán Antal iparügyi miniszter felkérése a miniszter helyettesítésére. **1150**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 173/[73] 54. A zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok vagy baloldali magatartás folytán elvesztett hűtőházak és baromfi-feldolgozó telepek visszabocsátásának korlátozása. **1150**
- 173/[74] 55. Válaszadás Schlachta Margit interpellációjára. **1150**
- 173/[75] 56. Dr. Márkus Ferenc és Péter Gyula hivatalos kiküldetése Jugoszláviába. **1151**
- 173/[76] 57. Somogyi Ödön kinevezése a Kúria másodelnökévé. **1152**
(*Pénzügyminiszter:*)
- 173/[77] 58. A közszolgálati alkalmazottak mellékfoglalkozásának szabályozása. **1152**
- 173/[78] 59. Ajánvelem-többletadóról szóló 2500/1947. ME sz. r. kiegészítése és módosítása. **1152**
- 173/[79] 60. Az államnak állami üzemekkel és állami érdekeltségű vállalatokkal szembeni, a német megszállás megszűnése és 1946. július 28-a között keletkezett magánjogi jogcímen alapuló követelések bejelentésére vonatkozó határidők újabb meghosszabbítása. **1153**
- 173/[80] 61. Kiegészítő megállapodás megkötése a Magyar Nemzeti Bankkal a váltóleszámitási kamatjövedelem egy részének az állam javára történő átengedéséről. **1153**
- 173/[81] 62. A Dohányjövedelem által budapesti gépi fermentáló üzem céljára megszerzett Filtex gyártelep ellenértékének kiszolgáltatása. **1153**
- 173/[82] 63. Állami kezességvállalás a Magyar Külforgalmi Rt. újabb fenyőgyanta-behozatalával, valamint dán szardínia és textilnyomó festék behozatalával kapcsolatban. **1154**
- 173/[83] 64. Az amerikai hadianyagfelesleg-felvásárlási kölcsön keretében 75 000 dollárnak megfelelő forint összeg kiutalása az USA-kormány meghatalmazottja részére. **1154**
- 173/[84]–[85] Személyi ügyek. **1154**
- 173/[86] 67. Az amerikai pamutkölcsönre vonatkozó magyar kormánynyilatkozat aláírása. **1154**
(*Tájékoztatásügyi miniszter:*)
- 173/[87] 68. Az MTI részére 80 000 Ft folyósítása. **1155**

[25] 174. 1947. május 1. **1159**

(*Áttelepítési kormánybiztos:*)

- 174/1. A Csehszlovákiából áttelepülőkkel, illetve a németek összetelepítésével kapcsolatos kérdések megvitatása. **1159**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

(Miniszterelnök:)

174/2. A Szovjetunióba utazó delegáció által képviselendő álláspont kialakítása céljából a német javak átadásával, a magyar–szovjet vegyesvállalatokkal, és egyéb pénzügyi és gazdasági kérdésekkel kapcsolatos szovjet igények megvitatása; a delegáció összeállítása és indulásának időpontja. **1165**

(Külügyminiszter:)

174/3. A Rácz Jenő rendkívüli követi és meghatalmazott miniszteri címmel való felruházására vonatkozó javaslat elutasítása Rákosi Mátyás javaslatára. **1174**

(Belügyminiszter, pénzügyminiszter:)

174/4. A belügyminiszter bejelentése kétheti szabadságáról, és erre az időre Rákosi Mátyás felkérése a helyettesítésére; a pénzügyminiszter frankfurti és moszkvai tartózkodásának időtartamára a földművelésügyi miniszter felkérése helyettesítésére. **1174**

[26] 175. 1947. május 8. 1179

(Miniszterelnökségi államtitkár:)

175/1. A nyugellátásban részesülők B-listázására vonatkozó rendeletben megállapított határidő módosítása. **1180**

175/2. Személyi ügy. **1180**

175/3. Bechtler Péter alpolgármester kiküldetése Belgrádba. **1180**

175/4. Személyi ügy. **1180**

(Miniszterelnök:)

175/5. A B-lista ügyek június hó 15. napjával való végleges lezárása. **1181**

(Közlekedésügyi miniszter:)

175/6. Vita a „Magyar Közösség” tagjainak elbocsátására vonatkozó kérdések tisztázásáról. **1181**

(Miniszterelnök:)

175/7. Vita a svábok összetelepítése során előforduló jogtalanságról és viszályokról. **1182**

175/8. Ferencz Péter kinevezése Tolna vármegye főispánjává. **1184**

175/9. A nemzetgyűlési képviselők igazolványának megújítás. **1184**

(Népjóléti miniszter:)

175/10. Személyi ügyek. **1185**

175/11. A Balatoni Intézőbizottság részére 100 000 Ft hitel engedélyezése. **1185**

(Földművelésügyi miniszter:)

175/12. Az egyetemek és főiskolák mellett tanfolyam létesítése és az egyetemeken és főiskolákon szerzhető képesítés elnyerésének megkönnyítésére vonatkozó rendelet kiegészítése. **1187**

175/13. Lovak igénybevétele az 1947-ben teljesítendő jóvátétel céljára. **1187**

175/14. A Jugoszláviának teljesítendő mén- és kancacsikó jóvátételi szállítások kérdése. **1188**

175/15. 250 000 Ft költségfedezet igénybevétele a Kárpátaljáról elhurcolt turjaremetei ménes lovainak pótlására. **1188**

175/16. 64 250 Ft előirányzat nélküli hitel a FAO Magyar Bizottságának működésével kapcsolatban. **1188**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 175/17. Egy tisztviselő kiküldetése Csehszlovákiába. **1189**
- 175/18. Kiküldetés a Mezőgazdasági Termelők Nemzetközi Szövetségének Hágában tartandó kongresszusára. **1189**
- 175/19. Személyi ügy. **1189**
- 175/20. Máriássy Béla professzor újbóli amerikai kiküldetése a magyar lovak összeírására. **1190**
(*Gazdasági Főtanács főtájkára.*)
- 175/21. A május havi rendkívüli hitelek engedélyezése. **1190**
(*Külgyminiszter.*)
- 175/22. A külföldi magyarok szociális és kulturális támogatására 600 000 Ft előirányzat nélküli hitel engedélyezése. **1192**
- 175/23. Személyi ügyek. **1193**
- 175/24. Dr. Jékely László jelölése hágai követnek. **1193**
(*Belügyminiszter.*)
- 175/25. Az új magyar játékfilmek előadása után biztosított kedvezmények. **1193**
- 175/26. A B-listázott önkormányzati alkalmazottak visszahelyezésének szabályozása. **1194**
- 175/27. Tehergépkocsi beszerzése. **1194**
- 175/28. A 250 000 Ft hiteltúllépés engedélyezése az „Államrendőrség” cím „Gépjármű üzemi és fenntartási költségek” rovaton. **1195**
- 175/29. A Belügyminisztérium új épületének helyreállítási költségeivel, illetve a Közigazgatási Bíróság másodelnökének személyi pótlékával kapcsolatos hiteltúllépés engedélyezésére vonatkozó javaslat levétele a napirendről. **1195**
- 175/30. A mozgófényképüzemi berendezések bérletével kapcsolatos egyes kérdések szabályozása. **1195**
(*Iparügyi miniszter.*)
- 175/31. Magyar Állami Szénbányák Rt. 1947. március havi támogatására 11 millió Ft engedélyezése. **1195**
- 175/32. Olajszállítási költségek fedezésére 174 000 Ft előirányzat nélküli kiadás engedélyezése. **1196**
- 175/33. Az Állami Villamosművek Rt. alapszabályai. **1196**
- 175/34. Hozzájárulás a magyar–jugoszláv alumínium-egyezmény megkötéséhez. **1196**
- 175/35. Kiküldetési ügy. **1198**
(*Honvédelmi miniszter.*)
- 175/36. A külföldre hurcolt honvédségi eredetű anyagok rendeltetésszerű felhasználásának biztosítása. **1198**
- 175/37. Hozzájárulás a Honvédelmi Minisztérium 1947/48. költségvetési évre rendszeresíthető létszámához. **1199**
(*Közellátásügyi miniszter.*)
- 175/38. Állásfoglalás az Egyesült Államoknak szállítandó kukorica tárgyában. **1200**
- 175/39. Régi gépkocsik értékesítése, újak beszerzése. **1200**
- 175/40. Az UNRRA-bizottság május havi ellátási és elhelyezési költsége. **1201**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter.*)
- 175/41. Kormányrendelet tervezete az iskolai sport tárgyában. **1201**
- 175/42. Az 1947/48. évi egyetemi felvételek szabályozása. **1201**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 175/43. A MESZHART pécsi szénbányüzeme által fenntartott népiskolák államosítása. **1201**
- 175/44. Az állami tankönyvkiadás forgótőke szükségletének biztosítására 8 420 000 Ft előirányzat nélküli kiadás engedélyezése. **1202**
- 175/45–49. Személyi ügyek. **1202**
- 175/50. 600 000 Ft póthitel engedélyezése a Magyar Tudományos Akadémia támogatására. **1203**
- 175/51. A Sport Főtanács tagjainak és póttagjainak kinevezése. **1204**
- 175/52. Személyi ügy. **1204**
- 175/53. Dr. Gyergyai-Szegő Albert egyetemi magántanár kiküldetése Franciaországba. **1204**
- 175/54. Aurelien Sauvageot tiszteletbeli doktorrá avatása. **1204**
(*Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:*)
- 175/55. Bóhm Vilmos megbízása a Svédországgal, Norvégiával és Dániával kötött árucsereforgalmi megállapodások meghosszabbítására. **1205**
- 175/56. A zágrábi és milánói vásáron való részvétellel kapcsolatos kiküldetések. **1205**
- 175/57. Dr. Russay István kiküldetése Svájcba a magyar–svájci faexporttal kapcsolatban. **1205**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 175/58. Tiszagyulaháza községnek a közigazgatási beosztás módosítása folytán szükségessé vált törvénykezési átszervezése. **1205**
- 175/59. Póthitelek az igazságügyi tárca részére. **1206**
- 175/60. Személyi ügy. **1206**
- 175/61. Határozat az igazolási rendelet elkészítési határidejének május 20-ig való elhalasztásáról. **1206**
- 175/62. Hozzájárulás a törvénykezési szünet elrendeléséhez. **1206**
(*Pénzügyminiszter:*)
- 175/63. A MÁVAG alkalmazottai illetményeinek és nyugellátásának rendezése. **1207**
- 175/64. Az ezüstből és nem nemes fémből verhető, forintértékre szóló érmék legmagasabb névértékének újabb megállapítása. **1207**
- 175/65. Az Országos Hitelügyi Tanácsnak a bírói úton érvényesíthető legmagasabb kamat megállapításáról, s a bank vagy pénzváltó üzletekkel foglalkozó cégek által nyújtott kölcsön költségeiről szóló határozatának közzététele. **1207**
- 175/66. Egyes jövedékek és pénzügyi üzemek által felvett kölcsönök részbeni visszafizetése. **1208**
- 175/67. Két tisztviselő kiküldése Hollandiába. **1208**
- 175/68. Személyi ügy. **1208**
- 175/69. Az 1947/48. évi beszolgáltatási kötelezettség előzetes teljesítése címen leszállított termények beszámítása a földadóba. **1208**
- 175/70. Hozzájárulás a Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap részére 13 000 000 Ft folyósításához. **1209**
- 175/71. Személyi ügy. **1209**
- 175/72. A Szovjetunióknak átadott magyarországi német vállalatokkal és ingatlanokkal kapcsolatos tartozások és követelések bejelentésére megszabott határidő újabb meghosszabbítása. **1209**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

(Közlekedésügyi miniszter:)

- 175/73. A közületek gépkocsivásárlásának engedélyezése és az állami gépjárművek karbantartásának szabályozása. **1209**
- 175/74. 50 700 Ft felhasználása a győri Rába-híd roncskiemelési munkáira. **1210**
- 175/75. 4,3 millió Ft hiteltúllépés engedélyezése a posta újjáépítési munkáira. **1210**
- 175/76. A Nyugatról hazatért hajók javítására 1 000 000 Ft engedélyezése. **1210**
- 175/77. 8 390 000 Ft póthitel engedélyezése az amerikai hadianyag vételárának törlesztésére. **1211**
- 175/78. A MÁV részére a pénzügyminiszter által nyújtott forgótőke kölcsön törlesztése. **1211**
- 175/79. Dr. Lingauer István és társai kiküldetése Romániába, a magyar–román köteléki árudíj szabás munkálatainak befejezése céljából. **1211**
- 175/80. Jancsi Imre és társai kiküldetése Csehszlovákiába a lakosságcserevel kapcsolatban. **1211**
- 175/81. Katona Endre és dr. Hendel Gyula kiküldetése Ausztriába, Svájcba és Franciaországba a „Gesellschaft für Transportwerte Glarus” érdekeltiségébe tartozó helyi érdekű vasutak használatáért járó bérösszegek fizetése és a függő jogviszony rendezése céljából. **1212**
- 175/82. Jacob György és dr. Zeley István kiküldetése Jugoszláviába a magyar–jugoszláv tengeri kikötői kötelék díj szabásának felülvizsgálatára összehívott bizottsági ülésre; Varga György és Vermery Sándor kiküldetése a nemzetközi expresszvonat-értekezletre. **1212**
- 175/83. Kiküldetés Romániába a román vasutak és a MÁV közötti kisvasúti ügyek letárgyalására. **1212**
- 175/84. Szatmári Ottó MÁV főfelügyelő kiküldetése Svájcba. **1212**
- (Tájékoztatásügyi miniszter:)*
- 175/85. Személyi ügyek. **1212**
- 175/86. Hozzájárulás a 3 éves terv bel- és külföldi propagálásához. **1213**
- 175/87. A Magyar Központi Híradó Rt. sajtótermékeinek felmentése az előzetes ellenőrzés alól. **1213**

[27] 176. 1947. május 16. 1228

(Miniszterelnökségi államtitkár:)

- 176/1. Egy tisztviselő kiküldetése Svédországba és Norvégiába. **1229**
- 176/2. Jékely Lászlónak, a Köztársasági Elnöki Hivatal vezetőjének szolgálati idő beszámítási ügye. **1229**
- 176/3. Dr. Vásárhelyi István, dr. Nékám Sándor és dr. Uzoni Ödön jelölése a Moszkvába utazó delegáció tagjául. **1229**
- (Földművelésügyi miniszter:)*
- 176/4–6. Személyi ügyek. **1230**
- 176/7. A vízügyi műszaki szolgálat részére személygépkocsi beszerzése. **1231**
- (Külügyminiszter:)*
- 176/8. A Romániával 1931-ben kötött letelepedési, hajózási és kereskedelmi keretszerződés megújítása. **1231**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 176/9. A magyar békeszerződés becikkelyezése. **1231**
- 176/10–14. Személyi ügyek. **1233**
- 176/15. A Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 30. ülészakára utazó delegáció összetétele. **1235**
- 176/16. A Népszövetséggel szemben fennálló tagdíjhátralék fizetésére 10 000 svájci frank engedélyezése. **1236**
- 176/17. Tájékoztatás a csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezmény ügyében folyó pozsonyi tárgyalások állásáról. **1238**
(*Belügyminiszter:*)
- 176/18–21. Személyi ügyek **1240**
- 176/22. A felsőfokú tűzoltótanfolyam költségeinek biztosítása. **1241**
- 176/23. Tömpe András rendőrvezérőrnagy csehszlovákiai kiküldetése az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal a háború folyamán elhurcolt anyagának visszahozatala céljából. **1241**
(*Iparügyi miniszter:*)
- 176/24. A bírói érvényesítésből kizárt egyes követelésekkel kapcsolatos rendelkezések, valamint a közszállítással kapcsolatos szerződések egy részének felmondása. **1241**
- 176/25. Egyes vállalatok ellen támasztott követelések érvényesítésének korlátozása. **1242**
- 176/26. A szabadpályán működő értelmiségi foglalkozásúak és a hatósági jogosítvánnyal rendelkezők igazolási eljárás alá vonásáról szóló rendelkezések újabb módosítása. **1242**
- 176/27–28. Személyi ügyek. **1243**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter:*)
- 176/29. Az Országos Köznevelési Tanács felállításáról szóló 1140/1946. ME sz. r. módosítása. **1243**
- 176/30–38. Személyi ügyek. **1244**
- 176/39. Dr. Csorba Tibor megbízása a varsói, ill. krakkói Magyar Tudományos Intézet vezetésével. **1246**
- 176/40–42. Személyi ügyek. **1247**
(*Kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter:*)
- 176/43. Árumintavásári és Kiállítási Tanács felállítása, valamint Árumintavásári és Kiállítási Központ szervezése. **1247**
- 176/44. Az üzletszerzők és ügynökök, utazók, képviselők arcképes igazolókönyve. **1248**
- 176/45–47. Személyi ügyek. **1248**
- 176/48. Varsányi Gyula, dr. Tarichky András és Zsombor László kiküldetése Ausztriába. **1249**
- 176/49. Szilágyi Mihály miniszteri tanácsos megbízatása a magyar–holland kereskedelmi tárgyalások vezetésével. **1249**
- 176/50. Személyi ügy. **1249**
- 176/51. Somogyi Gedeon dr. kiutazása a milánói árumintavásárra. **1250**
- 176/52. A Belgiummal kötött árucsereforgalmi és fizetési megállapodás. **1250**
- 176/53. Megbízott kiküldése Párizsba a magyar–francia kereskedelmi bizottsági tárgyalásokra. **1250**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 176/54. Az üzlethelyiségek bérletéről és albérletéről szóló rendelet újabb módosítása és kiegészítése. **1251**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 176/55. A magyar–csehszlovák lakosságcserevel kapcsolatban az ingatlan-
vagyonra vonatkozó egyes kérdések szabályozásáról szóló rendelet
kiegészítése. **1251**
- 176/56. Dr. Polonyi Jenő szegedi törvényszéki bíró kinevezése népfőügyész-
helyettesé. **1251**
- 176/57. Személyi ügyek. **1251**
(*Pénzügyminiszter:*)
- 176/58. Az átalakított kataszteri alapmunkálatok közszemlére tétele határ-
idejének szabályozása. **1252**
- 176/59. Az áramszolgáltatási szerződésilletéke. **1252**
- 176/60. A kén, valamint a kén tartalmú ásványok és kőzetek termelésének
és forgalmának kincstári jövedékké nyilvánítása. **1252**
- 176/61. A Magyar Külforgalmi Rt. importjával kapcsolatos állami kezesség-
vállalás. **1252**
- 176/62. Állami kezességvállalás a Vakokat Gyámoltó Országos Egyesület
folyószámlahitelére. **1253**
- 176/63. A közszolgáltatásban álló mérnökök és egyéb személyzet részére mű-
szaki pótdíj engedélyezése. **1253**
- 176/64. Új alkalmazások engedélyezése az állami sorsjáték terhére. **1253**
- 176/65. A közalkalmazottak 1947 évi szabadságidejének megállapítá-
sa. **1254**
- 176/66–67. Személyi ügyek. **1254**
- 176/68. Vásárhelyi István államtitkár párizsiapidíjának megállapítá-
sa. **1255**
- 176/69. Állásfoglalás a magyarországi német vagyonnak a potsdami egyez-
mény értelmében a Szovjetunió részére való átadásával kapcsolatos
szovjet követelésekről. **1255**
(*Rákosi Mátyás államminiszter:*)
- 176/70. A bankok ellenőrzésével kapcsolatos intézkedés sürgetése. **1266**
(*Közlekedésügyi miniszter:*)
- 176/71. A Magyarországi Szovjet Javak Vagyonkezelőségével szembeni kincstári
tartozások kifizetése. **1268**
- 176/72. A közforgalmú vasútvállalatok, a kezelésükben álló közforgalmú
gépjárművállalatok és a közforgalmú hajózási vállalatok ellen tá-
masztott egyes követelések bejelentése és érvényesítésének korlá-
tozása. **1268**
- 176/73. A mezőgazdasági vasutak helyreállításának és üzembe helyezésének
előmozdítása. **1268**
- 176/74. Az Erzsébet távbeszélő központ kapacitásának bővítése 1200 külön-
vonallal. **1269**
- 176/75. Az IBUSZ létszámának 20 fővel való felemelése. **1269**
- 176/76. Szentirmay János és társai kiküldetése Csehszlovákiába. **1269**
- 176/77. Erdős László MFTR főintéző úti számla-különbözetének kiutalá-
sa. **1269**
- 176/78. Hat-hét szakember kiküldése a prágai kocsikicserelési konferenci-
ára. **1269**
- 176/79. Költségtérítés a passauai amerikai bizottság 5 tisztje részére a folyam-
őrségi hajók kiadásával kapcsolatban. **1270**
(*Tájékoztatásügyi miniszter:*)
- 176/80. MTI tudósítók kiküldetése a nagyobb jelentőségű fővárosokba. **1270**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 176/81. Személyi ügy. **1270**
(*Építés- és közmunkaügyi miniszter:*)
- 176/82–83. Személyi ügyek. **1270**
(*Népjóléti miniszter:*)
- 176/84. A magánjogi szolgálati viszony alapján járó nyugdíjak, valamint a vállalati nyugdíjpénztárakkal kapcsolatos egyes kérdések átmeneti szabályozása. **1271**
- 176/85. 25 rendszeres állás szervezése a népjóléti tárca „hadigondozás” címénél. **1271**
- 176/86–93. Személyi ügyek. **1271**
- 176/94. Romániai gyermekek magyarországi üdültetése. **1273**
(*Rákosi Mátyás államminiszter:*)
- 176/95. Bárános Károly felkérése a közellátási és a pénzügyminiszter helyettesítésére. **1273**

[28] 177. 1947. május 22. 1286

- (*Rákosi Mátyás államminiszter:*)
- 177/[1] Vita a kukorica árának szabaddá tételéről. **1286**
(*Miniszterelnökségi államtitkár:*)
- 177/[2] 1. Ferenc Péter Tolna megyei főispán kinevezése közellátási kormánybiztossá. **1290**
- 177/[3] 2. A B-listázás felülvizsgálatáról szóló rendelet alapján tett előterjesztések késedelmes benyújtásának igazolásával kapcsolatos határidő meghosszabbítása. **1290**
- 177/[4] 3. Az elnöki testőrség létszámának március 1. és augusztus 1. közötti felemelése. **1290**
- 177/[5] 4. A hadifoglyok hazahozatalával kapcsolatos kérdések. **1291**
(*Külügyminiszter:*)
- 177/[6] 5. Pokorny Hermann vezérezredes helyett Bíró Zoltán, valamint dr. Újhelyi Szilárd, népjóléti minisztériumi államtitkár kiküldése Moszkvába a hadifoglyok hazahozatalával kapcsolatban. **1293**
- 177/[7]–[9] Személyi ügyek. **1294**
(*Belügyminiszter:*)
- 177/[10] 9. A mozgófényképüzemek engedélyesei által fizetett 12%-os közérdekű szolgáltatás 6%-ra csökkentése három hónap időtartamra. **1294**
(*Iparügyi miniszter:*)
- 177/[11] 10. Személyi ügy. **1295**
- 177/[12] 11. A magyar–jugoszláv alumínium- és bauxit-együttműködési szerződés végrehajtása. **1296**
- 177/[13] 12. A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter felhatalmazása tárgyalások folytatására a berlini szovjet zónával való kereskedelmi kapcsolatok tárgyában. **1296**
- 177/[14] 13. Határozat a Budapesten folyó angol–magyar tárgyalásokkal kapcsolatban. **1297**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter:*)
- 177/[15]–[22] Személyi ügyek. **1298**
- 177/[23] 22. A Budapesti Tudományegyetem Néprajzi tanszékének fenntartása Ortutay miniszter részére. **1301**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 177/[24] 23. Személyi ügy. **1301**
- 177/[25] 24. A Szlovákiából kitelepített tanítók ügye. **1301**
(*Kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter:*)
- 177/[26] 25. A jugoszláv–magyar vegyesbizottsági tárgyalásokon a magyar delegáció vezetőjének és tagjainak kijelölése. **1302**
- 177/[27] 26. Egyes vámtételek módosítása. **1302**
- 177/[28] 27. Személyi ügy. **1303**
- 177/[29] 28. Az Árumintavásári Központ felállításával kapcsolatos észrevételek figyelembevétele. **1303**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 177/[30] 29. A zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok folytán elvesztett gazdasági felszerelések visszaadása. **1304**
- 177/[31] 30. A zsidókra hátrányos megkülönböztetést tartalmazó jogszabályok alapján eszközölt telekkönyvi feljegyzések törlése. **1305**
- 177/[32] 31. A büntetőjogi értékhatárok szempontjából irányadó érték meghatározása tekintetében szükséges átmeneti rendelkezések. **1306**
- 177/[33] 32. Rendelet a lőfegyverek, lőszeres és robbanószeres bejelentése, valamint a beszolgáltatott és lefoglalt lőfegyverek felhasználása tárgyában. **1307**
(*Pénzügyminiszter:*)
- 177/[34] 33. Megállapodások a magyar–svájci rövidlejárátú adósságok rendezéséről. **1307**
- 177/[35] 34. Személyi ügy. **1308**
(*Közlekedésügyi miniszter:*)
- 177/[36] 35. A B–listázásról szóló rendelet újabb kiegészítése. **1308**
- 177/[37] 36. A Magyar Központi Híradó Rt. engedélye a közhasználatú magyar műsorszóró rádióállomások műsorrall való ellátására. **1308**
- 177/[38]–[40] Személyi ügyek. **1309**
- 177/[41] 40. A csehszlovák Közlekedésügyi Minisztérium meghívásának eleget téve delegáció kiküldése Bebrits államtitkár vezetésével. **1309**
- 177/[42] 41. Dr. Szathmáry Ottó svájci kiküldetése. **1309**
- 177/[43] 42. A MÁV három tisztviselőjének csehszlovákiai kiküldetése. **1310**
- 177/[44] 43. MÁV tisztviselők kiküldetése Csehszlovákiába. **1310**
- 177/[45] 44. Koós Imre légügyi főtanácsos és társai kiküldetése Prágába légügyi egyezmény megkötése céljából. **1310**
- 177/[46] 45. Személyi ügyek. **1310**
(*Építés- és közmunkaügyi miniszter:*)
- 177/[47] 46. Magyarország részvétele a párizsi lakásügyi és városrendezési kiállításán. **1311**
- 177/[48] 47. Lakatos Miklós miniszteri osztályfőnök államtitkári címmel való kintüntetése. **1312**
- 177/[49] 48. Az Építés- és Közmunkaügyi Minisztérium részére 30 000 Ft póthitel folyósítása gépkocsivásárlásra. **1312**
(*Népjeléti miniszter:*)
- 177/[50] 49. A magánjogi szolgálati viszony alapján járó nyugdíjak, valamint a vállalati nyugdíjpénztárakkal kapcsolatos egyes kérdések átmeneti szabályozása. **1312**
- 177/[51] 50. A hatósági orvosi szolgálatban való alkalmazáshoz szükséges egyes kiegészítési kellékek elengedése. **1316**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 177/[52] 51. A hadigondozási és háborús polgári gondozási pénzellátások folyósítása. **1316**
- 177/[53] 52. Személyi ügyek. **1317**
- 177/[54] 53. Mezőgazdasági munkások gyermekeinek nyaraltatása. **1317**
(*Földművelésügyi miniszter:*)
- 177/[55] 54. Az állategészségügyről szóló 1928: XIX. tc. tenyészbenaságra vonatkozó rendelkezésének módosítása. **1317**
- 177/[56] 55. Állami érdekeltségű magtermeltető vállalat létesítése. **1317**
- 177/[57]–[60] Személyi ügyek. **1318**
- 177/[61] 60. Hozzájárulás mezőgazdasági magtisztítók megrendeléséhez. **1319**
(*Honvédelmi miniszter:*)
- 177/[62] 61. A honvédségi védőként eljáró nyugállományú és szolgálaton kívüli viszonyban álló hadbírók fegyelmi felelősségéről szóló törvényjavaslat elfogadása. **1319**
- 177/[63]–[64] Személyi ügyek. **1320**
(*Közellátásügyi miniszter:*)
- 177/[65] 64. A kukoricakivitel felfüggesztése a folyó gazdasági évre. **1321**

[29] 178. 1947. május 28. (Rendkívüli ülés) 1326

(*Rákosi Mátyás államminiszter:*)

- 178/[1] A szovjet hatóságok által letartóztatott Kovács Béla kiadatásának megtagadása a SZEB részéről; A szovjet katonai hatóságok által átadott kihallgatási jegyzőkönyvek ismertetése, különös tekintettel a Nagy Ferencre nézve terhelő adatokra. **1327**
- 178/[2] Határozat a külföldön tartózkodó Nagy Ferenc miniszterelnök sürgős hazahívását illetően. **1327**

[30] 179. 1947. május 29. 1330

(*Rákosi Mátyás államminiszter:*)

- 179/[1] A minisztertanács tagjainak felszólítása, hogy gyorsan és lehetőleg pótelőterjesztések nélkül tárgyalják le a tárgysorozatot. **1330**
(*Miniszterelnökségi államtitkár:*)
- 179/[2] 1. A Legfőbb Állami Számvevőszék fogalmazási és altiszti létszámának újabb megállapítása. **1331**
- 179/[3] 2. Állásfoglalás a közalkalmazottak státusrendezésével kapcsolatban. **1332**
- 179/[4] 3. A vallás- és közoktatásügyi miniszter részvétele az ünnepi körmeneten. **1332**
(*Gazdasági Főtanács főtitkára:*)
- 179/[5] 4. A március és április havi rendkívüli hitelekről szóló GF határozatok elfogadása. **1333**
- 179/[6] 5. A tárcák elmaradt póthiteleire vonatkozó javaslatok elfogadása. **1333**
- 179/[7] 6. A Jóvátételi Hivatal április és május havi, a jóvátétellel, a Vörös Hadsereg és a SZEB ellátásával kapcsolatos, elmaradt rendkívüli és póthitelei. **1333**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

- 179/[8] 7. A magyarországi német követelések átadása a Szovjetuniónak. **1333**
179/[9] 8. A MESZHART deficitjének megtérítése. **1334**
(*Iparügyi miniszter:*)
- 179/[10]–[12] Személyi ügyek. **1334**
179/[13] 12. Felhatalmazás az iparügyi miniszter részére, hogy a hároméves terv előkészítésére adatgyűjtést rendeljen el. **1335**
179/[14] 13. Az iparügyi miniszter elutazása idejére az igazságügyminisztert kéri fel helyettesítésére. **1335**
(*Vallás- és közoktatásügyi miniszter:*)
- 179/[15] 14. Az egyetemek és főiskolák mellett tanfolyam létesítéséről és az egyetemeken és főiskolákon szerezhető képesítés elnyerésének megkönnyítéséről szóló 11 140/1946. ME sz. r. kiegészítése és módosítása. **1335**
- 179/[16]–[22] Személyi ügyek. **1336**
179/[23] 22. A genfi Egyetemes Egyháztanáctól felvett 3000 dolláros kölcsön visszatérítése. **1338**
- 179/[24]–[32] Személyi ügyek. **1338**
(*Kereskedelem- és szövetkezetiügyi miniszter:*)
- 179/[33] 31. Személyi ügyek. **1340**
179/[34] 32. A magyar–lengyel kereskedelmi tárgyalások megindítása. **1341**
179/[35] 33. Egy tisztviselő kiküldetése Olaszországba. **1341**
179/[36] 34. Delegáció kiküldése Ausztriába és Csehszlovákiába nyersgyümölcs értékesítése céljából. **1341**
(*Igazságügyminiszter:*)
- 179/[37]–[39] Személyi ügyek. **1342**
179/[40] 38. A kormány rendeletek kibocsátásával kapcsolatos felhatalmazásának december 30-ig való meghosszabbítása. **1342**
(*Pénzügyminiszter:*)
- 179/[41] 39. Egyes pénzügyintézetek ellenőrzésének elrendelése. **1343**
179/[42] 40. A közszolgálati alkalmazottak nyaralási segélyének elvi elfogadása. **1344**
- 179/[43] 41. A Magyar Nemzeti Bank létesítéséről és szabadalmáról szóló 1924. évi V. tc. kiegészítése és módosítása. **1345**
- 179/[44] 42. A közforgalmú vasúti vállalatok forintmérlege és a forintmérlegről szóló r. kiegészítése. **1346**
- 179/[45] 43. Az adópengőre szóló egyes takarékbetétek után járó kártalanítás. **1346**
- 179/[46] 44. Állami kezességvállalás a MALLERD fuvar költségekre szolgáló hitelére. **1347**
- 179/[47] 45. A magyar–szovjet kereskedelmi szerződés „tartozik” egyenlegének kiegyenlítése fejében átadott 2 millió USA dollár forint ellenértékének felhasználása. **1347**
- 179/[48] 46. 16 200 000 Ft előleg engedélyezése a Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap részére. **1347**
- 179/[49]–[55] Személyi ügyek. **1347**
179/[56] 55. A svájci–magyar biztosítási és viszontbiztosítási egyezmény elfogadása. **1349**
- 179/[57] 56. A Vorosilov út 67. alatti ingatlan eladása az amerikai követségnek. **1350**

- 179/[58] 57. Az állandó fogyasztási adó ellenőrzésének megszervezése a vállalatoknál. **1350**
(*Közlekedésügyi miniszter:*)
- 179/[59] 58. Feláras bélyegsorozat kibocsátása az Alapítványi Postás Kórház javára. **1350**
- 179/[60] 59. Személyi ügyek. **1350**
- 179/[61] 60. Tisztviselők kiküldetése Luzernba. **1351**
- 179/[62] 61. Egy MÁV tisztviselő kiküldetése Svédországba. **1351**
- 179/[63] 62. Egy MÁV tisztviselő kiküldetése Romániába. **1351**
- 179/[64] 63. Két tisztviselő kiküldetése Svájcba. **1351**
- 179/[65]–[66] Személyi ügyek. **1352**
- 179/[67] 66. Újabb személyek kiküldése Prágába a nemzetközi vasúti kocsiszolgálat függő kérdéseinek tisztázását célzó értekezletre. **1352**
- 179/[68] 67. A MÁV négy tisztviselőjének kiküldetése Svédországba a Nemzetközi Vasúti Unió közgyűlésére. **1352**
- 179/[69] 68. Seres Tibor kiküldetése Svájcba. **1353**
- 179/[70] 69. Tamás Gusztáv és társai kiküldetése Franciaországba. **1353**
(*Népjóléti miniszter:*)
- 179/[71]–[79] Személyi ügyek. **1353**
- 179/[80] 79. Delegáció kiküldése a Szovjetunióba és Romániába a hadifoglyok hazaszállításának előkészítése céljából. **1355**
(*Építés- és közmunkaügyi miniszter:*)
- 179/[81] 80. Személyi ügy. **1356**
(*Földművelésügyi miniszter:*)
- 179/[82] 81. Az állami földmérés műszaki adatainak egyes közhatóságok és közhivatalok részére díj- és illetékmentesen történő kiszolgáltatása. **1356**
- 179/[83] 82. Személyi ügy. **1356**
- 179/[84] 83. Új alkalmazások engedélyezése a megalakulóban lévő újabb állami gazdaságok vezetésére. **1357**
- 179/[85]–[90] Személyi ügyek. **1357**
- 179/[91] 90. Terület bérbeadása a Magyar Hajósok és Vasutasok Szakszervezetének Központi Ifjúsági Vezetősége részére. **1359**
- 179/[92] 91. Az Országos Árvízvédelmi Kormánybiztosság részére személygépkocsi beszerzése. **1359**
- 179/[93] 92. Kemendy Ernő számára terület bérbeadása. **1359**
- 179/[94] 93. Dobi István államminiszter időbeszámítása. **1359**
- 179/[95]–[98] Személyi ügyek. **1360**
- 179/[99] 98. Két tisztviselő svájci kiküldetése a Fertő-tavi exportnád értékesítése céljából. **1361**
(*Honvédelmi miniszter:*)
- 179/[100]–[103] Személyi ügyek. **1361**
(*Közellátásügyi miniszter:*)
- 179/[104]–[106] Személyi ügyek. **1362**
(*Külgügyminiszter:*)
- 179/[107] 106. Diplomáciai kapcsolat felvétele Egyiptommal. **1363**
- 179/[108] 107. Hozzájárulás a magyar–jugoszláv kulturális egyezmény megkötéséhez. **1363**
- 179/[109] 108. A CASBI-ügyben folytatott tárgyalások megvitatásának elhalasztása. **1364**

A minisztertanácsi jegyzőkönyvek napirendi pontjainak jegyzéke

(Gazdasági Főtanács főtitkára:)

179/[110] 109. A GF főtitkára zágrábi utazásának bejelentése. **1364**

(Belügyminiszter:)

179/[111] 110. Egy személy kiküldése a párizsi rendőrségi kongresszusra. **1364**

[31] 180. 1947. május 31.

(Rákosi Mátyás államminiszter:)

180/[1] Nagy Ferenc miniszterelnök lemondásának bejelentése. A kormány lemondása. **1365**

A JEGYZŐKÖNYVEK MELLÉKLETEKÉNT KÖZÖLT DOKUMENTUMOK

[1] 150. 1946. november 22.

- a) Rákosi Mátyás levele Nagy Ferenchez a kormányátalakítás személyi kérdéseiről **115**
- b) Feljegyzés a háborús bűnösök ingatlanainak elkobzására vonatkozó magyar–jugoszláv megállapodásról ([10] napirendi pont) **116**
- c) Jelentés a nehézipari vállalatok állami kezelésbe vétele tárgyában tartott tárcaközi értekezletről – 1946. szeptember 12. ([46] napirendi pont). **120**
- d) A Miniszterelnökség által képviselt álláspont a nehézipari vállalatok államosítása ügyében – 1946. november 20. ([46] napirendi pont). **123**
- e) A három érintett nehézipari vállalat tulajdonosainak javaslata bérleti szerződés kötésére a vállalatok állami kezelésbe vételének elkerülése céljából – 1946. november 21. ([46] napirendi pont). **124**

[2] 151. 1946. november 29.

- a) A bukovinai székely telepések helyzetével kapcsolatos kérdések ([6] napirendi pont). **158**
- b) Az 1946/1947. évi statisztikai munkaterv ([10] napirendi pont). **160**
- c) A földművelésügyi miniszter javaslata az élelmiszeripar fejlesztésére ([46] napirendi pont). **162**
- d) Az iparügyi miniszter javaslata az iparfelügyeletek átszervezésére ([56] napirendi pont). **164**

[3] 152. 1946. december 6.

- a) Rendelkezés a Csehszlovákiába áttelepülő közszolgálati alkalmazottak szolgálati viszonyáról, illetve a Csehszlovákiából Magyarországra települő közalkalmazottak nyugdíjáról (6. és 7. napirendi pont). **201**
- b) Az MKP Nőtítkárságának javaslata a drágaság elleni tüntetések szervezésére (10. napirendi pont). **204**

- c) Az MKP Titkárságán készült tervezet az 1946. december 6-ai nőtüntetés előkészítésére (10. napirendi pont). **206**

[4] 153. 1946. december 10.

- a) A pénzügyminiszter levéltervezete: A SZEB és a külföldi követségek tájékoztatása az 1946/1947. évi állami költségvetésről (1. napirendi pont) **215**

[6] 155. 1946. december 13.

- a) Romániai Magyar Javak Bizottságának létesítése (2. napirendi pont) **280**
b) Tervezet a magyarországi német lakosság Németországba történő áttelepítésével kapcsolatos intézkedésekre (10. napirendi pont). **283**
c) Tárgyalások kezdeményezése a román kormánnyal a Romániában lefoglalt magyar javak zár alóli feloldásáról (18. napirendi pont) **287**
d) Bizottság létesítése a csehszlovákiai magyar lakosság gazdasági érdekeinek védelmére (27. napirendi pont). **288**
e) Indoklás a Magyar Népi Művelődési Intézet létesítéséről szóló törvénytervezet (49) napirendi pont). **291**
f) Az izraelita hitközségek használatából elvont épületek, helyiségek visszabocsátása tárgyában kiadandó rendelet indoklása ([65] napirendi pont). **292**
g) A GF javaslata a gabonaneműk beszolgáltatására, a gazdák elszámoltatására ([80] napirendi pont). **294**
h) A mezőgazdasági beszolgáltatásról, a gazdák elszámoltatásáról, illetve a kötelezettségüket teljesítők jutalmazásáról szóló rendelet indoklása ([80] napirendi pont). **298**

[7] 156. 1946. december 20.

- a) Beszámoló a Petrozsényi Román Kőszénbánya Rt. magyar tulajdonú részvényeinek a Szovjetunióknak történő átadásáról 1946-ban folytatott tárgyalásokról (1. napirendi pont). **336**
b) Az államkincstár tulajdonában volt, vagy az államkincstárra szállt földingatlanok igénybevétele (17. napirendi pont) **341**
c) A földreform befejezése érdekében szükséges egyes rendelkezésekről szóló törvénytervezet indoklása (28. napirendi pont) **343**
d) Az államosított szénbányák által fenntartott iskolák állami kezelésbe vétele (54. napirendi pont) **345**

[8] 157. 1946. december 30.

- a) A hitel- és pénzforgalom korlátozásából keletkezett egyes kártérítési igények érvényesítésének kizárása (5. napirendi pont). **386**
- b) A külügyminiszter előterjesztése a magyarországi német javak Szovjetunió részére történő átadásával összefüggő vitás kérdésekről (20. napirendi pont) **388**
- c) Szviridov altábornaggyal, a SZEB elnökhelyettesével folytatandó megbeszélés tárgysorozata (20. napirendi pont) **391**
- d) A Pénzügyminisztériumban készült feljegyzés a német vagyon Szovjetunióknak való átadásával kapcsolatban (20. napirendi pont). **395**
- e) Az építés- és közmunkaügyi miniszter jelentése a munkanélküliségről (70. napirendi pont). **406**

[9] 158. 1947. január 10.

- a) A Petrozsényi Kőszénbánya Rt. részvényeinek átadásával kapcsolatos szovjet–magyar tárgyalások lezárása (1. napirendi pont). **459**
- b) Az 1940. évi szovjet–magyar áruforgalmi és fizetési egyezmény likvidálása (23. napirendi pont) **463**
- c) A magyar–szovjet kereskedelmi forgalom 1945–1946-ban és 1947 első két hónapjában (28. napirendi pont). **464**
- d) A külügyminiszter bejelentése a csehszlovák–magyar népcserével kapcsolatban tervezett kormánytárgyalásokról (51. napirendi pont). **466**

[10] 159. 1947. január 17.

- a) Békéscsaba megyei város törvényhatósági jogú várossá alakítása (35. napirendi pont) **500**
- b) A tanyai tanítók soron kívüli előléptetése ([54] napirendi pont). **501**
- c) A magyar békeszerződés-tervezeten a Párizsi Békekonferencia által kiesz-tülvitt változtatások ([56] napirendi pont). **503**

[11] 160. 1947. január 24.

- a) Indítvány a Magyar Nemzetgyűléshez a békeszerződés aláírása tárgyában ([23] napirendi pont). **537**

[12] 161. 1947. február 5.

- a) Javaslat új kormányzati negyed kialakítására (1. napirendi pont) **591**
- b) A Külügyminisztérium hatásköre a nemzetközi szervezetekkel és értekezletekkel kapcsolatban (34. napirendi pont) **593**
- c) A jóvátételi kötelezettség teljesítése végett leszerelt üzemek tulajdonosainak kártalanítása (44. napirendi pont) **597**
- d) Javaslat a magyar–csehszlovák lakosságcsere keretében áttelepítésre kijelölt személyekről készítendő statisztikai felvételekre (53. napirendi pont). **600**
- e) A kenyérellátás miniszteri biztosának feladatai, működésének költségei (109. napirendi pont). **602**
- f) A Petrozsényi Román Kőszénbánya Rt. magyar tulajdonban lévő részvényeinek átadása a Szovjetunió részére (120. napirendi pont) **604**
- g) Merkulov tábornok emlékirata a vegyes szovjet–magyar részvénytársaságok és a magyarországi szovjet vállalatok működési feltételeinek szovjet részről elvárt javításáról (121. napirendi pont). **605**
- h) A magyar álláspont Merkulov tábornok emlékiratával kapcsolatban (121. napirendi pont). **610**

[14] 163. 1947. február 13.

- a) A petrozsényi részvénypakettet korábban birtokló magyarországi részvényérdekeltség tulajdonosainak kártalanítása – minisztertanácsi előterjesztés, és a pénzügyminiszter levélváltásai a részvényérdekeltség képviselőivel (69. napirendi pont) **676**

[15] 164. 1947. február 19.

- a) A SZEB elnökhelyettese, Szviridov altábornagy bejelentése a Szovjetunióknak a Weiss Manfréd Konzern összes vállalatára és vagyonára vonatkozó igényét illetően – 1947. január 6. (37. napirendi pont) **726**
- b) A pénzügyminiszter emlékeztetője a Magyarországgal szembeni német követelések ügyében képviselt szovjet és magyar álláspontról (37. napirendi pont) **728**
- c) A Merkulov tábornokhoz intézendő levél tervezete a magyar vállalatok Németországgal szembeni tartozásai ügyében (37. napirendi pont). **736**
- d) Javaslat a Felvidékről menekülő felekezeti tanítók közalkalmazotti státusának elismerésére (53. napirendi pont). **741**
- e) A Weiss Manfréd Konzern érdekkörébe tartozó egyes élelmiszeripari vállalatok állami kezelésbe vétele (55. napirendi pont) **743**

[16] 165. 1947. február 26.

- a) A zsidóüldözések áldozatainak, örökös híján az államra átszálló vagyonából létesítendő „Külön Alap” [Zsidó Helyreállítási Alap] mentesítése egyes forgalmi korlátozások alól (28. napirendi pont). **788**
- b) Gyöngyösi János külügyminiszter feljegyzése Clementis államtitkárral Pozsonyban folytatott tárgyalásairól (68. napirendi pont). **790**
- c) A csehszlovák-magyar tárgyalások újbóli megindítása. 3000 család kölcsönös áttelepítésének terve (68. napirendi pont) **792**

[17] 166. 1947. március 5.

- a) A SZEB Gazdasági Osztálya által készített rendelettervezet a magyar vállalatok német cégekkel szembeni tartozásainak a Szovjetunió részére való átadásáról (11. napirendi pont) **833**
- b) Gyöngyösi János külügyminiszter távirata az 1947. március 4-i prágai tárgyalásairól ([53] napirendi pont) **835**
- c) A betegségi biztosítás kiterjesztése a mezőgazdasági munkavállalókra ([54] napirendi pont). **837**
- d) Javaslat a magyar–szovjet árucsereforgalmi egyezmény átmeneti időre szóló meghosszabbítására ([59] napirendi pont) **842**
- e) Törvénytervezet egyes külföldön tartózkodó személyeknek magyar állampolgárságtól való megfosztása tárgyában ([77] napirendi pont) **845**

[19] 168. 1947. március 20.

- a) Szántó Zoltán belgrádi követ jelentése a csehszlovákiai magyarok deportálásával és a csehszlovák–magyar viszony rendezésével kapcsolatos jugoszláv kormány-álláspontról ([37] napirendi pont) **920**
- b) A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium belső feljegyzése a Csehszlovákiából áttelepülő tanítók és tanárok ügyéről ([60] napirendi pont) **922**

[21] 170. 1947. március 31.

- a) Sebestyén Pál jelentése a lakosságcsere megindításáról Pozsonyban folytatott szakértői tárgyalásokról (3. napirendi pont) **991**
- b) Jelentés az Áttelepítési Kormánybiztosság 1946 júliusa és 1947 márciusa közötti működéséről ([4] 3. napirendi pont) **994**

A jegyzőkönyvek mellékleteként közölt dokumentumok

[22] 171. 1947. április 10.

- a) Magyarországnak az Egyesült Nemzetek Szervezetébe történő felvételével kapcsolatos kérelem (74. napirendi pont) **1056**
- d) A kormánykoalícióban részt vevő négy párt felhívása a parasztsághoz az ország kenyérellátásának biztosítása érdekében (126. napirendi pont) **1058**

[23] 172. 1947. április 17.

- a) Az amerikai hadianyagfelesleg-felvásárlási kölcsön utólagos bejelentése a Nemzetgyűlés Pénzügyi Bizottságának (20. napirendi pont) **1099**
- b) Az Áttelepítési Kormánybiztosságról, valamint a Csehszlovákiából áttelepülő magyar lakosság elhelyezéséről szóló rendelettervezet indoklása (49. napirendi pont). **1100**

[24] 173. 1947. április 24.

- a) Millok Sándor hazahozatali kormánybiztos jelentése hivatalának felszámolásával kapcsolatos nyugati útjáról, és az ottani katonai hatóságokkal folytatott megbeszéléseiről (6. napirendi pont). **1156**

[25] 174. 1947. május 1.

- a) Rácz Jenő leköszönt pénzügyminiszter összefoglaló áttekintése utódja, Nyárádi Miklós részére a magyar–szovjet gazdasági tárgyalások fontosabb kérdéseiről (2. napirendi pont) **1175**

[26] 175. 1947. május 8.

- a) A B–listázott, de a felülvizsgálatot végző ú. n. „ötös bizottság” által szolgálatba állított önkormányzati alkalmazottak állásukba való visszavétele (26. napirendi pont). **1214**
- b) A magyar–jugoszláv alumíniumipari egyezmény jóváhagyására vonatkozó javaslat indoklása (34. napirendi pont) **1218**
- c) Az Iparügyi Minisztérium szakértőjének jelentése a magyar–jugoszláv alumíniumipari együttműködést előkészítő tárgyalásról (34. napirendi pont). **1220**
- d) Az 1947/48. költségvetési évre rendszeresíthető honvédségi létszám-igény (37. napirendi pont) **1224**

[27] 176. 1947. május 16.

- a) A Sinaiban 1931. augusztus 12-én kelt magyar–román letelepedési, kereskedelmi és hajózási egyezmény megújítása (8. napirendi pont) **1274**
- b) A párizsi békeszerződés becikkelyezéséről szóló törvény minisztertanácsi indoklása (9. napirendi pont). **1276**
- c) A Szovjetunió képviselőivel Moszkvában a német javak átadásáról tárgyaló delegáció felhatalmazása (69. napirendi pont). **1277**

[28] 177. 1947. május 22.

- a) Jelentés a svájci fináncbitelezőkkel létrejött megállapodásokról ([34] 33. napirendi pont). **1322**

[29] 178. 1947. május 28.

- a) A SZEB elnökhelyettesének, Szviridov altábornagynak a levele Nagy Ferenc miniszterelnökhöz Kovács Béla ügyével kapcsolatban ([1] napirendi ponthoz) **1328**
- b) Sajtóközlemény a minisztertanács 1947. május 28-i üléséről ([1] napirendi ponthoz) **1329**

[31] 180. 1947. május 31.

- a) A Nagy Ferenc lemondására vonatkozó telefonjelentés rögzítése a Miniszterelnökségen ([1] napirendi pont) **1367**
- b) Nagy Ferenc volt miniszterelnök értékelése az ország helyzetéről, lemondásának körülményeiről ([1] napirendi pont) **1367**

FÖLDRAJZI NEVEK MUTATÓJA

- Abaújszántó 909
Abaúj vármegye, 1217
Abaúj–Torna vármegye 671, 1217
Aberdeen 703
Adriai tenger 507, 551, 1019
Almásfüzitő 1219, 1222–1223
Alsójászsági járás 141
Amerikai Egyesült Államok (USA) 84,
183–185, 189, 191–192, 210, 215,
221, 251–252, 259, 270, 283, 302,
306, 310, 319, 388, 390–391, 393,
404, 418, 427, 448, 461, 463,
507–508, 537–538, 570, 578, 670,
677, 681, 683, 698, 704, 755, 773,
777, 805, 814, 816, 830–831, 870,
905–907, 918–919, 951, 957,
1017–1018, 1056, 1059–1060–1061,
1068, 1093, 1095, 1099–1100, 1132,
1158, 1169, 1190, 1200, 1276
Anglia → Nagy-Britannia
Ankara 326, 482
Antwerpen 480
Arad 155, 380, 985
Argentína 829
Aszód 917
Átány 141
Atlantic City 830–831
Ausztrália 538,
Ausztria 157, 196, 255, 322–323,
360–361, 388, 394, 404, 434, 503,
584, 626, 753, 773–774, 829,
1019–1020, 1027, 1070, 1093, 1156,
1249, 1303, 1341–1342
Bábolna 263
Bács–Bodrog vármegye 284, 366, 1217
Bácska 987, 1182
Baja 184, 478, 575, 908, 987, 996, 1217
Bajorország 740
Balassagyarmat 184, 364, 996
Balaton 380, 532, 910, 1031,
1185–1186
Balatonfüzfő 196, 329
Bánhida 951
Bánréve 996
Baranya vármegye 129, 189, 284, 366,
420, 652, 987, 1182, 1218
Barcs 908
Bazel 157, 826
Bécs 84, 145, 157, 255, 275, 278, 361,
371–372, 391, 404, 434, 495, 497,
506, 508, 516, 567–568, 674, 774,
805, 827, 1020, 1040, 1156
Bécsújhely → Wiener Neustadt
Békés 1093
Békéscsaba 141, 472, 482, 500–501,
949, 959, 996, 1030, 1180
Békéssámszon 1118
Békésszentandrás 141
Békés vármegye 1104, 1107, 1217
Belgium 369, 381, 804, 856, 947, 1093
Belgrád 85, 145, 257, 268, 358, 427,
430, 441, 482, 551, 553, 641, 785,
900, 921, 1118, 1196, 1218, 1221
Beregszász 328
Bereg vármegye 151, 1078
Berettyóújfalu 184
Bergenz 830
Berlin 251, 275, 368, 388, 390–391,
568, 806, 918, 1156, 1165
Bern 179, 269, 946, 1016, 1032, 1137,
1327, 1367
Biharugra 583
Bihar vármegye 366, 1217

- Bonyhád 159, 1053
 Borsod vármegye 996, 1107, 1217
 Bölcsipuszta 804
 Bratislava → Pozsony
 Brazília 185, 698, 871
 Bretton Woods 210
 Brioni 507
 Brünn 1119
 Brüsszel 778, 947
 Buchenwald 475
 Buda → Budapest
 Budakeszi 425
 Budapest 76, 80, 84, 96, 109, 124, 129,
 132, 136–137, 143, 150–152,
 156–157, 159, 180, 182–183,
 194–195, 204, 206–208, 213–214,
 221, 227, 229, 231, 234, 239, 253,
 268–269, 272, 279–280, 282, 287,
 290, 292, 294, 300, 302–303, 325,
 328–329, 332, 334, 336, 354, 362,
 371–376, 380, 382, 387, 390, 396,
 400, 404, 406, 408, 410, 414, 416,
 420, 425, 431–432, 434, 440–441,
 459, 461, 466–467, 472, 476, 490,
 494, 501–502, 508, 511–514, 539,
 564, 568–570, 593, 597, 601–603,
 615–616, 639, 642, 647, 650, 652,
 661–662, 670, 674, 678–680, 682,
 686, 698, 703–704, 707, 713–715,
 742–743, 760, 790–791, 798–799,
 805, 808, 816, 829, 887, 896,
 905–906, 915–919, 926–934, 949,
 957, 985, 996, 1032, 1069, 1125, 1148
 Nagy-Budapest 214, 602
 Budapest
 – VIII. kerület 513
 – IX. kerület 513
 – XII. kerület 513
 – XIII. kerület 513
 – Buda 155, 206
 – Pest 206, 714, 933
 – Kelenföld
 – Lipót-város
 – Mátyásföld 328
 – Óbuda 354355
 – Vár 541–542, 591
 *
 – Bajza u. 31. 852
 – Boráros téri híd 574
 – Csaba u. 20.
 – Csepeli kikötő 480
 – Dísz tér 1–2. sz. (I. ker.) 183
 – Dob utca 592
 – Duna-part 479, 591
 – Ferenc József híd 574
 – Fő u. 12. (Francia követség) 133
 – Gárdonyi Géza u. 25. (II. ker. – A
 köztársasági elnök rezidenciája) 693
 – Gellért-hegy (Gellért-hegyi Emlék-
 mű) 479, 879, 889–890, 973
 – Géza u. 2/4. 542, 591
 – Jászai Mari tér 541
 – KISOK sporttelep (Szemere
 utca) 541, 591
 – Kossuth Lajos tér 541
 – Lánchíd 541
 – Lipótváros 541
 – Margit-híd 277– Nagymező u. 1.
 – Óbudai híd 574
 – Parlament épülete 541
 – Paulay Ede u. 52.
 – Pollack Mihály tér 8. (Elnöki Palo-
 ta) 444
 – Pongrác u. 17. sz. alatti állami
 lakótelep 319
 – Stróbl Alajos u. 7. sz. alatti állami
 lakótelep 319
 – Szabadság tér 541–542
 – Szabadság tér 12. sz. (V.
 ker.) 183184
 – Széchenyi palota (?) 140
 – Személynök utca 591–592,
 – Váci út 19. 262
 – Werbczó u. (ma Táncsics M. u.) 9.
 sz. (I. ker.) 183, 1068
 – Vigyázó Ferenc u. 1. sz. (V.
 ker.) 183
 – Vigyázó Ferenc u. 3. sz. (V.
 ker.) 184
 – Vigyázó Ferenc u. 5. sz. (V.
 ker.) 183
 – Zrínyi u. 2–4. (V. ker.) 183
 Budatétény 207
 Bukarest 159, 247, 282, 287–288, 336,
 391, 512, 555, 648, 785, 874, 880,
 985, 1274
 Bukovina 158159
 Bulgária 118, 149, 333, 388, 523, 609,
 629, 1035, 1057, 1093

Földrajzi nevek mutatója

- Cambridge 373,
Cegléd 645
Chicago 594, 916
Cinkota 141, 882
- Csákberény 618
Csáktornya 142
Csákvár
Csallóköz 90, 1094
Csanád vármegye 1217
Csap 934, 952
Csehország 447–448, 520, 777, 900
Csehszlovákia 76, 82, 84, 89, 90, 105,
129, 131, 159, 161, 169–171, 191,
201–203, 207, 251, 288–290,
333–334, 365, 369, 383, 404, 441,
446, 448, 466–467, 503–504, 509,
520–522, 534, 538–539, 547, 551,
556, 584, 597, 609, 708–709,
741–742, 754, 776–777, 790–793,
816–819, 835–836, 856, 870–872,
899–905, 912, 920–925, 942,
973–984, 993, 996–999, 1007, 1019,
1029–1030, 1048, 1077, 1079, 1082,
1098–1102, 1107, 1159–1165, 1222,
1269, 1309–1310, 1342, 1368
Csepel 96, 180, 934, 1061
Csongrád vármegye 1104, 1107, 1217
Csorba-tó 1079
Csorna 393
Csorvás 141, 1191, 1333
- Dánia 149, 330, 866, 1121
Debrecen 151, 182, 184, 194, 306–307,
332, 373, 376, 425, 431, 567–568,
574, 651, 671, 703–704, 717, 761,
782, 804–805, 912, 949, 959,
1001–1002, 1104, 1107, 1125, 1217,
1339
Dél-Afrikai Unió 538
Dél-Amerika 519
Délkelet-Európa 538, 778, 1368–1369
Dél-Szlovákia 90, 449, 539, 741
Délvidék 159, 394
Denver 921
Devecser 254
Diósgyőr 634
Dombegyház 75
Dombóvár 917
Dorog 468, 574, 857
- Dövény 141
Drégelypalánk 996
Duna 85, 89, 189, 196, 263, 503,
507–509, 532, 661–662, 714, 816,
912, 914
Dunacsún 503
Duna-medence 520
Dunántúl 1160, 1183
Duna-Tisza köze 672
Duna-völgy 581
- Eger 184, 199, 384, 500, 512, 645
Egyesült Államok → Amerikai Egyesült
Államok
Egyesült Királyság → Nagy-Britannia
Egyiptom 229, 698
Ekel 520
Eperjes 816
Erdély 498, 511–512, 522
Erdőszentgyörgy 654
Érsekújvár 1048
Észak-Amerika 191
Észak-Dunántúl 145
Észak-Erdély 507, 654
Észak-Írország → Nagy-Britannia
Esztergom 156, 184, 279, 356, 446, 473,
933
Esztergom–Komárom vármegye 1217
Európa 128, 163, 191, 278, 368, 369,
629, 778, 1167, 1219
- Fehér-Körös 714
Fehérorosz Szocialista Szovjet
Köztársaság 538
Fejér vármegye 85, 366, 618, 1217
Fekete-Körös 714
Felső-Csallóköz → Csallóköz
Felvidék 466, 506, 520, 819, 835–836
Finnország 388, 391, 523, 701–702,
1057
Firenze 629
Fiume 428, 692, 875
Főváros → Budapest
Franciaország 88, 91, 118, 139, 149,
173, 193, 207, 369, 427, 480, 508,
629, 677, 702, 753, 827, 880, 906,
1049, 1071, 1093, 1118, 1137, 1353
Frankfurt 1165
Fülesd 723

- Galyatető 876
 Gdynia 480
 Genf 553, 567, 594, 778, 957, 1049
 Genova 441, 629
 Gödöllő 332, 805
 Gödre 326
- Gyöngyös 959, 996
 Győr 151–152, 156, 275, 332, 446, 571,
 587, 718, 730, 806, 933, 949, 996,
 1165, 1217
 Győr–Moson vármegye 366, 446, 587,
 716, 1218
 Gyula 195
 Gyuró 266
- Hága 567, 593, 1189
 Hajdúhadháza 548
 Hajdúnánás
 Hajdúszalonta 141
 Hajdú vármegye 148, 393, 1107, 1217
 Hajmáskér 475
 Halle 365, 806
 Hamburg 270, 805
 Harta 816
 Helsinki 854
 Hercegszántó 573
 Heves vármegye 366, 1107, 1217
 Hidasnémeti 996
 Hídvégardó 996
 Hódmezővásárhely 1051, 1217
 Hollandia 112, 310, 360, 381, 453, 526,
 896, 1093, 1249
 Hont vármegye 933
 Horvátjárfalu 503
 Huszt 707
- Ibafa 326
 Indiana állam (USA)
 Írország 230–231
 Isztambul 326–327, 761
 Izrael 1057
 Izsák 141
- Jalta 907
 Jánoshalma 141
 Jászberény 142
 Jászkisér 141
 Jász–Nagykun–Szolnok vármegye 332,
 366, 512, 1218
- Jeruzsálem 271
 Jordánia 1057
 Jugoszlávia 78, 116–120, 149, 154, 251,
 257, 268, 333, 394, 427–429, 441,
 493, 504, 520, 538, 551, 597, 609,
 629, 726, 777, 828–830, 857, 873,
 875, 891, 900, 902, 920–922, 935,
 1139, 1196–1198, 1218–1224, 1363
- Kairó 777–778
 Kalocsa 1026
 Kanada 373, 538, 814
 Kaposvár 195, 500, 512, 882, 996, 1039,
 1217
 Karlsbad 829
 Karlsruhe 1027
 Kárpátalja 640, 707, 912, 977, 1188
 Kassa 289–290, 551, 671
 Katowice 1032
 Kecskemét 575, 968, 996, 1218
 Kelebia 142
 Kelet-Európa 361, 688
 Kelet-Szlovákia
 Keszthely 425, 1125
 Kisköre 917
 Kispeszt 81, 174
 Kolozsvár 157, 194, 270, 273, 329, 381,
 425, 567, 760, 805, 1047, 1092
 Komárom 356, 446, 661, 714, 996, 996
 Komárom–Esztergom vármegye 366,
 Kondoros 141
 Koppenhága 92, 330, 480, 594, 827
 Kőbölkút 89
 Kölesd 141
 Kömlő 141
 Körmend 394, 440,
 Körös 661, 714
 Közép-Európa 551, 688, 714, 733
 Kővágószőlős 420
 Küngös 273
- Lengyelország 333, 551, 609, 754,
 1036, 1093, 1095, 1341
 Leningrád 271, 1119
 Linz 189, 263, 1156
 Livorno 629
 London 193, 233, 369, 373, 391, 393,
 433, 482, 568, 703, 772–773, 827,
 921, 1137, 1298

Földrajzi nevek mutatója

- Madrid 88, 830, 906
Magyarország 76, 84, 88–90, 92, 97,
106, 116–120, 131, 134, 138, 140,
145, 155, 158–161, 166, 170–171,
174, 183–184, 189, 191, 193–195,
202–203, 207, 210, 213, 215–216,
218–220, 224, 226, 241, 251,
254–255, 257, 263, 265, 271,
277–278, 280, 283, 286, 287, 292,
302, 304, 313–314, 319, 322, 328,
334, 358–360, 369, 388–406, 416,
427–429, 441, 445–447, 461, 463,
466, 473, 480, 501, 503–508, 511,
518, 520–521, 523, 537–539, 554,
556, 565, 568, 581, 585, 589,
593–597, 601, 604–606, 609–611,
613, 615–616, 620, 627, 629, 653,
679–680, 682, 684–685, 688, 692,
700–703, 707, 714, 721, 728–745,
753–755, 761, 773, 779, 790–793,
799, 808, 816–819, 827–828,
835–836, 842–844, 856, 865,
877–878, 899, 912, 915, 920–925,
935, 942–945, 957–958, 974–984,
986, 989, 992, 1020, 1030,
1035–1036, 1056–1057, 1070–1071,
1095–1096, 1099–1102, 1137,
1156–1158, 1159–1165, 1169–1176,
1196–1198, 1218–1224, 1255–1266,
1274–1276, 1322–1325, 1328–1329,
1341–1342, 1363, 1368–1369
Makó 184
Mány 266
Maribor 1220
Maros 714
Marosvásárhely 156, 654, 1045, 1047
Martonvásár 188
Mátra 525
Mátraháza 881
Mauthausen 157
Mezőhegyes 363, 583, 814
Mezőkövesd 645
Mezőtúr 409, 494
Milánó 854
Miskolc 151–152, 356, 364, 472, 715,
827, 933, 996, 1165, 1217
Mohács 1160
Mohora 881
Montreal 594
Morvaország 446, 520, 777, 900
Mosonmagyaróvár 260, 393–394, 425,
1125
Moszkva 74, 90–91, 145, 181, 302–303,
336, 338, 340, 362, 393, 416–418,
459, 462–465, 473, 614, 679,
701–702, 754, 775, 831, 865, 921,
1048, 1060, 1146, 1176, 1229, 1277
Mödling 829
Munkács 303304
Mura 394
München 1162
Nagybánya 654
Nagy-Britannia 149, 215, 251, 278,
369, 388, 390–391, 427, 448, 453,
507–508, 537, 703–705, 769, 773,
814, 827, 873, 916, 935, 970, 1056,
1093, 1169, 1276, 1279
Nagykanizsa, 500, 720
Nagykörös 156
Nagyszében 194
Nagyszékely 959
Nagyvárad 480, 511–512,
Németország 189, 252, 283, 287, 313,
328, 332, 359, 388, 391, 395,
398–400, 402–403, 405, 495, 506,
508, 520, 539, 546–547, 615, 640,
700–701, 703–704, 727–741, 753,
799, 827, 912, 985–989, 1020, 1148,
1156–1158, 1169
Németország – amerikai megszállási
zóna 85, 252, 547, 943
Németország – szovjet megszállási
zóna 196, 252, 1183–1184
New York 263, 535, 538, 593, 816,
1060, 1367
Nógrád vármegye 1107, 1218
Norvégia 866, 1229
Nyíregyháza 184, 199, 356, 364, 376,
500, 512
Nyitra 904
Nyugat-Magyarország 394
Olaszország 91, 106, 237, 239, 332,
441, 454, 523, 554, 629, 692, 726,
785, 830, 875, 957, 1032, 1048–1049,
1093, 1341
Oroszország → Szovjetunió
Oroszvár 503, 996

- Oslo 480
 Ottawa 373
 Ózd 394
- Palesztina 271, 1057, 1093
 Pallag 182
 Palotabozsok 1160
 Pápa 273, 574–575, 805, 1053
 Párizs 84, 88, 90, 139, 145, 382, 445, 448, 450, 503–504, 522–523, 537, 629, 674, 758, 778, 874, 880, 916, 970, 1019, 1032, 1049, 1056, 1060
 Passau 84, 189, 1156, 1270
 Pécs 151–152, 279, 326, 371, 420, 457, 474, 568, 651, 653, 655, 717, 760, 806, 964, 1049, 1092, 1107, 1218
 Pest → Budapest
 Pest–Pilis–Solt–Kiskun vármegye központi járása 880, 905, 1218
 Pesterzsébet 96, 1023
 Pestszentlőrinc 135, 384
 Pest vármegye 493, 904, 934, 1107
 Peszéradacs 141
 Petroszény 301–302, 336–340, 392, 415–417, 419–420, 459, 461, 463, 565, 588, 604–605, 668–669, 676–678, 680–684
 Pilisvörösvár 918
 Piricse 959
 Pitvaros 1030, 1125
 Pogony 964
 Poroszló 573
 Portugália 97, 1061, 1093
 Potsdam 111, 217, 359, 701, 703, 727–729, 990, 1057, 1148–1149, 1255, 1277
 Pozsony 90, 250, 288–290, 441, 448, 553, 568, 600, 699, 777, 790, 817, 904–905, 973–974, 992–993, 996, 999, 1238
 Prága 333–334, 441, 447, 553–754, 776–777, 816–817, 829, 835, 873, 899–900, 904–905, 922, 982, 1019, 1118, 1269
 Puchberg 196
 Putnok 645
 Püspökhatvan
 Püspökladány 853
- Rába-híd (Győr)
 Rajka 89, 503, 991
 Rakacaszend 141
 Ricse 331
 Rimaszombat 782
 Rio de Janeiro 871
 Róma 92, 107, 369, 371, 507, 554–555, 567, 713–714, 725–726, 749, 785, 957, 1032, 1049
 Románia 118, 157–160, 207, 256, 280, 282, 287, 302, 333–334, 338, 340, 388, 393, 416, 511–512, 520, 523, 539, 583, 604, 609, 629, 648, 654, 656, 702, 779, 803, 830, 869–870, 985, 1019, 1035–1036, 1057, 1095, 1118, 1212, 1274–1276, 1355
 Rotterdam 381, 453
 Röske 692
 Ruhr-vidék 547
- Sajó 816
 Sajószentpéter 645
 Salgótarján 933
 San Francisco 593
 San Remo 1057
 Sarkad 1125
 Sármellék 575
 Sashalom 135
 Sátoraljaújhely 996
 Schwerin 803
 Sió-csatorna 532–533, 715, 772, 1031, 1107
 Siófok 772
 Skandinávia (skadináv országok) 157, 480
 Somogy vármegye 263, 1107, 1217
 Somorjai járás 1094
 Somoskőújfalu 996
 Sopron 151, 184, 332, 446, 516, 536, 671, 717, 723, 806, 996, 1217
 Sopron vármegye 366, 1217
 Sopronkövesd 535
 Soroksári Duna-ág 1027
 Spanyolország 88, 906
 Stirnisco 1220, 1222
 Stockholm 323, 330, 391, 433, 480, 935, 1049
 Svájc 82, 97, 118, 138, 149, 185, 231, 269, 302, 304, 318, 334, 360, 369, 394, 398, 429, 431, 440, 461, 470,

Földrajzi nevek mutatója

- 474, 499, 553, 565, 679, 683, 711,
734, 739, 753, 769, 778, 780, 813,
826, 878, 935, 966, 1020, 1027, 1049,
1071, 1093, 1137, 1236, 1322–1325,
1349, 1353, 1365
Svédország 149, 310, 373, 480, 518,
797, 830, 866, 877–878, 1093, 1229
- Szabadka 155, 692,
Szabolcs vármegye 146, 173, 393, 988,
1217
Szarvas 996
Szászváros 376
Szatmár 473
Szatmár vármegye 151
Szatmár–Bereg vármegye 1217
Száva 507
Szeged 151–152, 156, 273, 307–308,
323, 332, 374, 437, 553, 567–568,
570, 650, 652, 705, 719, 760, 949,
1107, 1118, 1125, 1217, 1337
Szeghalom 141
Székesfehérvár 85, 105, 184, 996, 1002,
1053, 1217
Szekszárd 364, 9961008
Szendrő 141
Szentendre 586
Szentpétervár → Leningrád
Szerencs 81
Szigetvár 493
Szikszó 184, 356
Szlovákia 448, 629, 741–742, 777, 856,
942, 944–945, 976, 978, 982,
987–989, 992, 1007, 1029–1030,
1071, 1082, 1128, 1182
Szob 996
Szófia 257, 327
Szolgaegyháza 355
Szolnok 332, 378, 500, 516, 645
Szolnok vármegye 366, 1107
Szombathely 199, 394, 473, 500, 512,
514, 647, 723, 723, 1217
Szovjetunió 74, 90, 111, 113, 133, 145,
155, 215, 224, 226, 249, 256, 271,
282, 287–288, 301–302, 304–305,
313–314, 334, 336, 338–340, 360,
362, 388–393, 395–397, 399–400,
402–406, 415, 418, 431, 434–436,
446, 461, 463, 465, 473, 488,
490–491, 537, 544, 564–565,
597–598, 605–610, 613, 615–616,
624, 640, 669, 676, 679–680, 682,
701–703, 726–741, 753–754, 799,
825, 833, 842–844, 865, 899,
933–935, 990, 1048, 1056, 1067,
1093, 1095, 1137, 1145–1149,
1166–1169, 1171–1172, 1175–1176,
1183–1184, 1220, 1255–1266, 1276,
1278–1285, 1328–1329, 1355,
1368–1369
Szöny 908
Szőreg 692
Sztálinváros 173
Szudéta-vidék 90
- Técső 648
Temesvár 333
Tihany 373, 574
Tisza 714, 815–816, 914, 952
Tiszalök
Tokaj 698, 816
Tolna vármegye 159, 284, 987,
1007–1008, 1182, 1184, 1217, 1357
Tornaszentandrás
Tótkomlós 141, 996, 1118
Törökország 327, 1093
Trianon 170, 522, 1037
Trieszt 441, 692, 725–726, 830
Tulln 880
Turjaremete 640, 815, 912
Túrkeve 691
- Újpest 150, 208, 279, 331, 572, 1041
Újvidék 687
Új-Zéland 538
Ukrán Szocialista Szovjet Köztársaság 538
Ungvár 332
Utrecht 805
- Vác 385
Vágújhely 450,
Varsó 145, 553, 754, 946
Vas vármegye 365, 394, 446, 1217,
1309
Vatikán 448
Veszprém 284, 572, 718, 1016, 1053
Veszprémi viadukt 574

Veszprém vármegye 366, 446, 640,
1217

Vichy 916

Viharsarok 1106

Wageningen 146

Walbrzych 829

Wales 146

Washington 210, 241, 391, 393, 670,
816–817, 872, 1032, 1034, 1056,
1099, 1321, 1367

Wiener Neustadt 97

Wittenberg 806

Zágráb 553, 891

Zagyva 715–716, 816

Zalaegerszeg 184

Zalaszentgróti járás 909

Zala vármegye 129, 1107, 1217, 1354

Zemplén vármegye 688, 832, 1218

Zürich 304, 234

SZEMÉLYNEVEK MUTATÓJA

- Acheson, Dean 1033
Aczél Endre 195
Ács István 551
Ádámfia Károly 971
Adams Mrs. 441
Adomovich Károly 815
Adorján László **722**
Ágoston István **365**
Ágoston János **112**
Ágoston József 1126
Ahimov, A. V. 459, 462
Albert Sándor 1052
Albright, Madeleine 921
Albu Dénes **475**
Alexejev A. M. 337–338, 417
Alexits György 47–48, 939, 1228,
1243–1247, 1286, 1298–1302
Alliquander Ödön 336
Almásy György 754
Almásy (Almássy) Pál **329**
Álmos Zoltán 648
Alpár (Allbauer) János **326**
Altordai Sándor 142
Altorjay Elek 692
Ambrus Antalné 1340
Andaházi Kasnya Béla **477**
Andorkó László **572**
András Albert **804**
Andrássy Dániel **173**
Andreides Gábor 780, 1533
Andréka István 1180
Anghy Csaba Geyza 424–**425**
Angyal János **1245**
Anker Sándor 815
Antal Ferenc 184
Antal Frigyes 207
Antal István 325
Antalffy Gyuláné 1271
Antall Béla 152
Antall József 499
Antos István 638, 645, 649, 650, 655,
822,
Antos Zoltán **1077**, 1361
Antózszy Pál 308
Arany Bálint **498**, 1327
Arányi Árpád 1139
Aranyi Sándor 1043
Arató Jánosné Katona Laura **321**,
514–515
Argényi Gyula 559
Árvai Imre **132**
Asztalos Sándor **559**, 959
Attlee, Clement Richard 388
Auer Pál 874, **1060**
Augusztinovics Győző 1077
Baál Károly 1354
Babeczky Gusztáv 765
Babjakin, M. V. 459, 462
Bach Imre **652**
Bacsó Ferenc 146, 1530
Báder Dezső **371**
Baintner Károly **425**, 1125
Bajai Kálmán (ny. áll. honvéd
főhadnagy) 1042
Bajai Kálmán (volt csendőr
számvevősségi főhadnagy) **384**
Bajcsy Ede 366
Bajor Gizi **324**
Bakács Tiborné 513
Bakó Andor 897
Bakó Enikő 897

- Bakonyi István 1272
 Balás Ferenc 550
 Balassa Mihály 917–918
 Balázs Barna 831
 Balázs Dénes **586**
 Balázs János 256
Balázs Péter 566, 1527
 Bálint Ferenc 1357
 Bálint János 268, 319
 Balla Antal 42
 Ballagi István **374**
 Balogh István 41, 54, 64, 73, 76–78,
 80, 99, 104, 114, 126, 131–135,
 157–158, 171, 198–199, 282, 301,
 303–306, 314, 328, 334–335,
 350–351, 359–362, 383, 385, 415,
 420–424, 431, 459, 468–474,
 491–492, 499, 510–511, 535–537,
 540, 542–545, 568, 588, 590, 617,
 625, 628, 634–643, 675, 686–690,
 704, 708, 726–727, 746–751, 754,
 787–788, 848, 850–853, 857, 860,
 864, 885, 886–889, 920, 926, 929,
 935–941, 971–972, 991, 1001,
 1003–1007, 1013, 1039, 1046, 1055,
 1058–1059, 1062–1063, 1089, 1096,
 1098, 1104, 1111–1116, 1155, 1159,
 1168, 1173, 1175, 1179–1191, 1213,
 1228–1229, 1258, 1263, 1274,
 1286–1293, 1303, 1311, 1314, 1316,
 1320–1321, 1326, 1328, 1330–1332,
 1364–1367
 Balogh János 366
 Balogh Károly 808
 Balogh László 156
Balogh Margit 1527
Balogh Sándor 7, 10, 90, 252, 392, 446,
 448, 598, 777, 874, 905, 907, 1035,
 1240, 1266, 1527
 Bán Antal 12, 61, 73, 94–105, 114,
 120–123, 126, 130, 150–154, 158,
 166, 201, 209, 223, 243, 301, 350,
 415, 427, 429–432, 436, 438, 468,
 470, 474–475, 486, 540, 546, 549,
 576–578, 617, 638, 641, 686, 696,
 701, 709–713, 737, 746–747,
 763–766, 768, 773, 781, 794,
 806–808, 848, 857–859, 869, 871,
 886, 920, 926, 960–961, 972,
 1001–1002, 1004–105, 1029, 1041,
 1046, 1059, 1074, 1087–1090,
 1104–1105, 1115, 1137–1138, 1143,
 1146, 1148–1149, 1159, 1165–1170,
 1173, 1175, 1179, 1195–1198, 1228,
 1241–1243, 1253, 1258–1265, 1274,
 1286, 1295–1297, 1311, 1313, 1315,
 1326–1327, 1330, 1334–1335, 1340,
 1345, 1359, 1365
 Bánhidi Antal 181
 Bánki Sarolta 517
 Bánky Eduárd 765
 Bánó J. István 93
 Bánpataki Iván 1090
 Bányai Ernő **964**
 Barabás Jenő 1027
 Baranyai Zoltán **916**
 Baranyi Ferenc 83
 Báránys Károly 42, 73–74, 92–94, 98,
 102, 106, 115–116, 126–127, 129,
 137, 146–149, 166–167, 179, 182,
 184, 186–191, 200, 209, 211–213,
 223, 227, 229, 232–236, 238, 240,
 243, 259, 263–268, 301, 307, 309,
 314–318, 320–322, 350, 352–354,
 362–369, 375, 378, 415, 417, 419,
 422, 424–427, 430, 436–437, 448,
 453, 456, 468, 487, 493–495, 510,
 527–534, 540, 546, 558, 562,
 578–584, 617, 636, 638, 640–642,
 656–661, 686, 709–715, 746, 749,
 755, 766–774, 778, 781–783,
 785–786, 794, 801, 809–816,
 820–823, 827, 832, 848, 861–864,
 870, 884, 886, 909–914, 926, 934,
 938, 948, 949, 954–956, 972, 975,
 988–989, 1001, 1009, 1014,
 1023–1031, 1059, 1070–1070,
 1076–1084, 1091, 1104, 1106, 1108,
 1109–1110, 1117, 1122–1129,
 1133–1134, 1138, 1143, 1159, 1162,
 1164, 1179, 1181, 1187–1191, 1228,
 1230–1231, 1236, 1241, 1244, 1261,
 1264–1265, 1268, 1273, 1286–1288,
 1295, 1297–1298, 1300, 1304–1306,
 1311, 1316–1319, 1321, 1326–1327,
 1330, 1335–1336, 1344–1345, 1354,
 1356–1361, 1365
Baráth Magdolna 1151, 1527, 1532–1533
 Barczán Endre **1048**
 Barcsay Jenő 962

Személynevek mutatója

- Bárdossy László 1137
Barkóczy Ilona 573
Barlai Ervin **771**
Barlasz, Chaim **271**
Barna Kálmán 542
Barna Mária 1036
Baros Sándor 1204
Baróti Dezső **962**, 1301
Barra György 1301
Barta Istvánné 1301
Bártfai Antal 513
Bártfai Géza **719**
Bartha Albert 43, 73, 81–82, 87, 126,
166, 196, 209, 223, 243, 273–274,
301, 329–330, 350, 415, 456–457,
468, 491, 510, 537, 540, 587, 590,
617, 638, 673, 686, 722–723, 726,
746, 780, 788, 794, 848–849, 882,
885
Bartha István (alispán) 1215
Bartha János 726
Barthodeiszky Emil 1009
Bartis Ilona 1299
Bartók Béla 804, 854
Bartók Béláné Pásztory Ditta **804**
Bartók László **553**, 1193, 1234
Bartossik Lajos 336
Bartus Gyula 1299
Baskai Ernő **1203**
Bassola Zoltán 742
Bathó József 1043
Bátky Endre 1042
Batta János 1300
Battha Pál 1124
Bay Zoltán **570**
Bebrits Lajos 333, 880
Becher, Kurt 97
Bechtler Péter **926**, 930, 1180
Beck Pál 857, 1139
Beck Salamon **1244**
Becke Frigyesné Weishaus
Zsuzsa **145**, 255
Bécsy István 803–**804**
Bede István 391
Bede Piroska 109
Beke Gábor 687
Beke Gyula 1215
Békés Csaba 7, 172
Békéssy Győző 640
Belényi Gyula 1527
Belovári (Frenreisz) István **1318**
Beluch Zoltán 289
Bencze Imre 625
Bencsik Gyula 158, 385, 459, 468, 479,
481, 499, 510, 517, 540, 544,
551–553, 586, 617, 638, 646, 649,
686–687, 692–694, 746, 754, 794,
848, 883
Benedek Jenő 908, 1355
Beneš, Eduard 394, 447, 449, 975
Benkő Tibor 156
Beöthy Ottó 916–**917**
Bér Ervin 1249
Berczeller Antal **1245**
Bereczky Albert 1294
Berei Andor 1041
Berend T. Iván 97
Berendy János 1189
Berény Róbert **857**, 962
Bernád Endre 815
Bernáth Zoltán 647
Bertha Kelemen **1049**
Berzeviczy Gizella **155**
Bethlen István 622–623
Bevin, Ernest 388
Beyer Jenő **1357–1358**
Bezányi Lajos 449–**450**
Bezerédi [Bezerédy] Aladár **83**
Beznák Aladár **373**
Bibó István 581
Bidault, Georges 448
Bihon Miklós 721
Binetter (MKP aktivista) 208
Birmann Dezső 1047
Bíró András **660**
Bíró György 1348
Bíró Józsefné 1092
Bíró Livia **206–208**
Bíró Vera **208**
Bíró Zoltán 1293
Bitskey Zoltánné **1340**
Blaskovits Zoltán **1125**
Blazsevác Zózsef 1357
Bobkov tábornok 1224
Bobula Ida 855–856
Bochánszky Ferenc **1142**
Boday Antal 958
Bodnár István 542
Bodonhelyi József 805
Bodor György 1527

- Bognár József 42–43, 73–74, 126, 157,
166, 201, 209, 214, 223, 225, 243,
350, 415, 456–457, 468, 540, 617,
637–638, 673, 686, 723, 726, 746,
778, 788, 794, 798, 833, 849, 885,
887–888
- Bognár Károly 542
- Bogyó Tamás 146, 913
- Bohos János 1270
- Bojta Ernő Béla 73, 78, 114, 123, 126,
132, 158, 166–169, 171–172,
176–177, 180, 198, 201, 209, 214,
222–223, 242–243, 246–250, 280,
282, 301, 335, 350, 385, 415, 440,
459, 468, 470, 499, 510, 533, 537,
540, 552, 557, 590, 597, 617,
637–638, 643, 646, 654, 675, 686,
701, 726–727, 746, 750, 757, 776,
786–787, 794–795, 828, 832, 848,
882, 885–886, 916, 920, 926, 936,
941, 968, 971–972, 991, 1001, 1003,
1009, 1043, 1046, 1055, 1059, 1062,
1067, 1072, 1098, 1104, 1116, 1132,
1155, 1159, 1173, 1175, 1179, 1181,
1192, 1206, 1213, 1228, 1233, 1250,
1273, 1286, 1290–1291, 1294, 1300,
1304, 1311, 1321, 1328, 1330, 1335,
1345, 1359, 1364–1366
- Bóka László 48, 1043–1044
- Bokányi Sándor 111
- Bokros Birman Dezső 1047
- Boldizsár Béla 1015
- Boldizsár Iván 172, 779
- Bolgár Ágnes 325
- Bolgár Elek 50, 350, 383, 385, 617,
636–638, 675, 794, 816–817, 833,
1286, 1293–1294, 1330, 1363–1364
- Bólya (Bolya) Lajos 47, 904–905
- Bónis Lajos 158–159
- Boór Aladár 660
- Borbándi Gyula* 1527
- Borbély Elek (Borbély Á. Elek) 441,
830, 1072, 1352
- Borbély Ferenc 744
- Borbély Kálmán 808–809
- Borbíró [Bierbauer] Virgil 47, 938–939,
1076, 1122
- Boreczky Beatrix* 1529, 1531
- Borhi László* 23–25, 392, 1527
- Bornemisza Géza 1047
- Boros Béla 651
- Borsodi István (Stephen Borsody)
49–50, 816, 870–872, 1060–1061
- Borvendég Ernő 1189
- Bossányi László 647
- Bóvárdi Lajos 1052
- Boyd Orr, John 369, 714, 749
- Bozóky János 1338
- Bozsó Ernő 112
- Bödey József 1093
- Bóhm Vilmos 701, 1205
- Bölcsföldi Tibor 152
- Bölöny József* 1528
- Börtsök László 157
- Brankov, Lazar 257, 1363
- Breimann József 620
- Bródy Aladár 1348
- Bródy György 433, 674–675
- Buchinger Manó 77
- Budai Károly 83
- Bugyi Balázs 332
- Bujdosó Géza 367
- Bulyáki József 481
- Buzás József 784–785
- Buzássy Lajos 279
- Büky Gyula 1020
- Byrnes, James Francis 388, 1363
- Carney alezredes 1158
- Chapin, Selden 957
- Chorin család 96
- Chorin Ferenc 97, 125, 1061
- Chorin Ferencné 745
- Churchill, Sir Winston Leonard
Spencer 388
- Clay, Lucius Dubignon 1167
- Clementis, Vladimír 448, 777, 790–792,
816, 900, 903–904, 942, 980, 982,
992–993, 1238, 1239
- Czell Vilmos 93
- Czibulka Zoltán* 1528
- Czinkótzky Jenő 271
- Czóbel Béla 1047
- Czobor Elek 647
- Czövek István 113
- Csaba Sándor 692
- Csák Zoltán 584
- Csala Sándor 830
- Csanádi Zoltán 1008–1009

Személynevek mutatója

- Csanády Dezső 263
Csánk Béla 120, 870
Csapody István 651
Császárné Ernő 287
Császárné Nándor 196
Csavniczky János 192
Csécsy Imre 145, 482
Csefkó Gyula 374
Csekei István 184
Cselédes Józsefné 752
Cser Lajosné 1208
Cserenyey Géza 37, 498, 626, 637, 907,
1327, 1329, 1365
Cseres Tibor 1180
Csergeő András 774
Cserni Kálmán 753
Cserny Miklósné 1085
Csicsery-Rónay István 37, 498, 626,
637, 907, 1327, 1329, 1365
Csikós Tibor 1356–1357
Csillag Dezső 195
Csillag Imréné 490
Csipka László 1245
Csire Ferenc 184
Csiszár Dezső 815
Csiszár Ferenc 378
Csiszér Imre 181
Csonka László 1351
Csont József 573
Csopey Dénes 1137
Csorba Tibor 1246
Csordás István 1234
Csurgó Béla 1090
Csűrös László 152
Csűrös Zoltán 569
- Dabasi Schweng Lóránd 570
Dallos Lajos 113
Damkó József 1047
Danisska József 913
Daragó Rudolf 648
Darányi Sándor 1052
Daróczy László 253
Darvas József 35, 43
Dastyh, František 790, 792
Dauner János 1141
Dauner (Pekarsik) János 1086
Deák Gábor 156
Deák József 1334
- Deák Lajos 1334
Décsi Dezső 461
Dékány András 513
Dékány János 1050, 1339
Deke László 440
Dely Gábor 146
Dely Nándor 1077
Demény (budapesti lakos) 511
Demény (soproni autókereskedő) 516
Demény János (szkv. őrnagy) 1091
Demény János (szociális titkár) 953
Dénesfay Dinich Győző 1093
Denke Sándor 1026
Descartes, René 1336
Dessewffy Gyula 634, 777
Dévényi Endre 958
Dévényi Szilárd 1042, 1362
Dezső Zoltán 1094
Di Gléria János 425
Dinnyés Lajos 34, 41, 43, 50, 54, 58, 63,
531, 566, 716, 854, 866, 886, 926,
961, 972, 1001, 1059, 1104, 1116,
1151, 1159, 1175, 1179, 1186–1187,
1198–1199, 1213, 1227–1228, 1286,
1319–1321, 1326–1327, 1330, 1333,
1365–1366
Diószeghy Dániel 669
Dobi István 42, 74, 279, 301, 350, 385,
415, 468, 510, 540, 617, 638, 686,
746, 794, 820, 848, 864, 972,
1001–1002, 1054, 1059, 1089, 1096,
1104, 1175, 1179, 1189, 1274, 1328,
1359, 1365
Dobos István 869, 1294
Dobos Kálmán 79
Dobránszky István 706
Dobrovits Sándor 290
Domanovszky Endre 962
Domokos József 581, 643, 787,
Domony Péter 336–337, 459, 565
Donáth Ferenc 115, 264, 315, 815
Donáth Ferenc 315–316, 494
Döbrentei Károlyné 208
Dögei Imre 1189
Dömös Gyula 1042
Draskovich Ágoston 1340
Drien Károly 1048
Dubovitz Dénes 135
Dubravszky László 131

- Dudás Béla **1320**
 Dudás József 132
 Dukay Kornél 85
 Dulin Jenő 126, 141–142, 158, 1179,
 1192–1195, 1213, 1286, 1294, 1319
 Durugy Ferenc 390
 Dus Jenő 184
- Eckhardt Tibor **1061**
Edelsheim Gyulai Ilona 97
 Eden, Robert Anthony 388
 Edgumbe, Oliver Pearce 473
 Edvi Illés Béla 1042
 Egrý József 1047
 Egyed Lajos 1009
 Éhik Gyula **706**
 Eiler Nándor 897
 Eisele Bálint 116, 120, 828–829
 Endre László 1136
 Entz Béla **1092**
 Érchegyi József **586**
 Erdei Ferenc 35, 751
 Erdei János **1246**
 Erdélyi Sándor **574**
 Erdey József 971
Erdmann Gyula 101, 1528
 Erdős Józsefné Kasitzky Ilona **207**
 Erdős László 692, 1269
 Erdóss Gyula 831
 Erkel Ferenc 854
 Erneszt Sándor 325
 Eröss János 42, 46, 73–75, 99, 103,
 113–116, 126, 128–129, 136–138, 140,
 142, 166–167, 172–179, 190–191, 200,
 205–206, 209, 213–214, 223, 225–243,
 252, 266, 276, 278–279, 300–302, 316,
 323, 336–340, 350, 361–362, 378–379,
 385, 415, 417–419, 431, 445, 450, 458,
 468, 498, 510, 529, 533–534, 540, 577,
 584–585, 603, 617, 625, 631, 634–635,
 638, 656, 658, 662–664, 667, 686, 716,
 722, 746, 748, 774, 781, 784, 794, 848,
 851–852, 864–865, 867, 884, 886, 915,
 926, 933–934, 936, 938, 972, 990,
 1001, 1051–1052, 1054, 1059, 1074,
 1078, 1088, 1094–1095, 1104, 1132,
 1159, 1179, 1228, 1286, 1326, 1328,
 1330, 1365
 Érsek Ervin **1015**
 Érsek József 152, 813–814, **1025**
- Estefányi Jenő 82
 Esterházy Pál 1337
 Etklamadinger József 378
- Fábián István 1019
 Fábics János 572, 762
 Fabinyi Rudolf 772–773
 Fajth Tibor 297
 Faltin Ernő **431**, 765–766, 808
 Falus Lajos 513
 Faragó Géza 855
 Faragó György 787, 866
 Faragó László **182**, 878, 1343
 Faragó László (irodatiszt) 672
 Faragó Pálné 421, 940
 Faragó Sándor 660
 Farkas Béláné 1020
 Farkas Elek **968**, 1348–1349
 Farkas Ferenc **1041**
 Farkas István 967–968
 Farkas János 1053
 Farkas László (vezérigazgató) 289
 Farkas László(VKM ügyosztály-
 vezető) 1245
 Farkas Mihály 207, 625
 Farkas S. Sándor **908**
 Farkasfalvy Ervin 1255, 1349
 Farkass-Jablánczy Ferenc 455
 Faust Imre 378
 Fáy Árpád 1240
 Fáy [Fái] Boriska **173**, 207–208
 Fazekas István **719**
 Fazekas József 480
 Fazekas Miklós **582**
 Fehér Géza 326–**327**
Fehér István 1528
 Feisst, Ernst 138
Feitl István 1532–1533
 Fejes Lajos **803**, 1050
 Fekete Béla 550
 Fekete János 1096
 Fekete Károly **277**
 Fekete László 1366
 Feledi Dénes 205
 Feledy Béla 480
 Fenyves 262
 Fenyves Lajos **711**
 Ferencz Emil 1301
 Ferencz Péter 49, **1184**, 1290
 Ferencz Sándor **787**

- Ferencz Tibor** 143
Ferenczy Noémi 1047
Ferenczy Sándor 908
Ferencsik János **854**
Fialowszky Lajos **1042**
Fischer Gyula 708, 743, 1040,
 1156–1157
Fischer József 157, 540–541, 590
Fischer Kálmán **1189**
Fleischmann Rudolf 812
Fodor Gyula (birtokrendező biztos) **771**
**Fodor Gyula (Budapest alpolgármeste-
 re)** 513
Fodor Oszkár 1530
Fókásy László **189**
Fónay Ernőné 1137
Fónyi Géza 962
Fonyódi Sándor 260, 310–311
Formosi Ferenc 1075
Forrai Tibor **1085**
Föglein Gizella 635, 860, 1529
Földes Imréné 946
Földesi Margit 392, 598, 1529
Földvári László 1351
Földy Gyula 654
Förstner Pál 1193, 1235
Franco, Francisco 1237
Frank László 195
Frankendorfer Alfréd 1352
Frankó Mihály 1140
Fráter Gedeon 325, 375, **572**
Fraund István 853
Fray Ágoston 513
Friedmann Dezső 378
Friss Antal 325
Fröhlich Helén **1082**
Fuchs Pálné 111
Futó Dezső **619–620**
Füleky Kázmér 1208
Fülöp Mihály 7, 20, 23, 44, 1149, 1529
Fürst Sándor 1364–1365
Füzesi István 154, **1053**
Füzesséry József **1154**
- Gaál József** 971
Gabányi Bertalan 971
Gábor Ernő **1022**, 1354–1355
Gabriel Astrik 804–**805**, 856
Gál Dezső 1318
Gál György 1120
- Gál Zoltán** 1301
Galamb István 1126
Galats István 542
Gálfalvi István 143
Gálfi János 105
Gáll Imre **1041**
Gállné Vojtsek Irma 763
Gámenczy Béla **602**, 926, 933–934
Gáncs Eszter 644
Gara Pál 565, 682
Garádi István 646–647
Garam Vilmos **274**
Garami Ernő 192
Garami Ernőné **192**
Gärtner József 441, 551
Gärtner Károly **574**
Gáspár Béla **883**
Gatein István 336
Gecsenyi Lajos 70, 553, 1529
Gelléri Andor Endréné 1212
Gellért Endre **324**
Gellért Oszkár 1047
Gémesi Frigyes 1019, 1072
Gergely Ferenc 325
Gergely Imre 784
Gergely Jenő 1529
Gerhard József **441**
Gerlóczy Géza **548**
Gerlóczy Gézáné (Poór Lili) **371**
Germán Tibor **569**
Gerő Ernő 12, 51, 73, 82–85, 87, 91,
 98–102, 126, 129, 139–140, 147, 149,
 153, 158, 166–167, 170, 179–181,
 184, 187, 200–201, 209–210, 214,
 223–224, 228, 230–231, 234,
 237–238, 242–243, 247, 252, 255,
 261, 264, 266–269, 276–280,
 301–305, 315–316, 325, 333–334,
 350, 354, 360, 364, 367–368,
 379–383, 385, 415, 417, 419, 422,
 424, 426, 429, 433, 437–441, 445,
 456–457, 468, 479–481, 484–485,
 489–490, 492, 510, 517, 519–520,
 522, 532–533, 536, 539–542,
 545–546, 550–552, 554, 558–559,
 566, 590, 617, 629, 633–634, 636,
 638, 646, 648–649, 651–653, 656,
 658, 664–667, 672, 686, 692–693,
 695–696, 698, 709–713, 721–722,
 726, 746, 752, 794, 798, 803–804,

- 809, 814, 817–819, 821, 825,
829–831, 848, 851, 854, 856, 859,
862, 871–872, 874, 877–881, 884,
886, 895, 898, 905, 907, 910–911,
916, 926, 936, 943–944, 949–952,
957, 972, 984, 985, 990, 1001,
1019–1020, 1059, 1066, 1070–1073,
1077, 1080–1081, 1083–1084, 1089,
1094–1095, 1104, 1106, 1109–1111,
1116–1120, 1123–1124, 1126, 1128,
1130, 1143–1145, 1148–1149, 1175,
1179–1181, 1183, 1187, 1191–1192,
1194, 1197, 1207, 1209–1212, 1228,
1232, 1235, 1237, 1239, 1247, 1249,
1253, 1260, 1264, 1267–1270,
1286–1289, 1291, 1295, 1298,
1302–1303, 1308–1311, 1314–1315,
1318, 1320, 1326–1327, 1330, 1335,
1339–1340, 1346, 1348, 1350–1353,
1359, 1365
- Geruska Pál 1352
Gévay-Wolff Nándor 433, 970
Girardi Géza 277–278
Gláser Dezső 1189
Goda Dénes Gábor 513
Gokos Ernő 1250
Goldschmied Manó **668**
Gombás Pál 569
Gombos Ferenc **328**
Gombosi Zoltán **764**
Gondi Ferenc **255**
Gondos László 575
Gopcsa Péterné 867
Gordon Ferenc 37–38, 711, 797, 1033,
1215, 1327, 1365, 1367
Gordon Ferenc 1529
Gorjainov tábornok 880
Gorzó Ferenc 480
Govrig Béla **803**
Govrik Gerő 1354
Gönczy László 1355
Göndör Kálmán **371**
Görgey Istvánné 644
Görög Marcell 275
Greck Zoltán 441, 1118
Greifenstein Henrik 76
Groffits Gábor 424–**425**
Groza, Petru 20, 23, 287, 512, 1036
Grusz László 290
Gruzl Ferenc 913
- Gudenus János* 264
Guelminó Ilona 855
Gurdon József 1050, 1340
Guszmann József 1300
- Gyarmath Olga 1093
Gyarmati Fanni → Radnóti Miklósné
Gyarmati György 23,
Gyenes Vilmos **881**
Gyergyai-Szegő Albert 1204
Gyimesi István 1019
Gyöngyösi János 17, 19, 44, 50–51, 73,
89–91, 126, 140, 144–145, 153,
166–167, 170, 172–173, 177–179, 201,
209, 214, 223, 229–230, 234, 242–243,
247, 254–257, 269, 301, 305, 318, 326,
335, 350, 360, 385, 415, 422, 429,
445–448, 467–468, 470, 472, 482,
497–499, 510, 518–523, 532, 535, 540,
553–556, 617, 638, 686, 702, 721–722,
746, 768, 772–773, 775–780, 784,
790–794, 817, 835–836, 848, 869–874,
886, 899, 902–906, 920, 926, 941–944,
957, 972–973, 975, 977, 979–980, 982,
984, 992, 1001, 1029–1030,
1032–1036, 1059–1062, 1072, 1079,
1082, 1084–1085, 1104, 1106,
1128–1131, 1143, 1148–1149, 1155,
1159, 1161, 1162–1165, 1168,
1171–1175, 1178–1179, 1183,
1192–1193, 1213, 1228, 1231–1239,
1259, 1263–1265, 1286, 1321,
1326–1328, 1330, 1366
- Gyórfy Boldizsár 881
Gyórfy Ferenc 93
György király, VI. (Windsor) 448
Győri László 157
Györki Imre 36
Gyórváry Ernő 660
Gyulai Ernő 1009
Gyulai József **173**
Gyulai László 1327
- Haas György* 513
Habsburg Albrecht 260, **829**
Hahn Sándor 84
Haimann János 197
Hajdú (Hajdu) István 47, 985, 999,
1007, 1059, 1078, 1082–1084, 1090,
1123–**1124**, 1159–1165

Személynevek mutatója

- Hajdu Ernőné 513
Hajdú Gyula 48, **511**
Hajdú Németh Lajos 1189
Hajdú Tibor 448, 468, 874
Hajek Győző 481
Hajek Jánosné 146
Hajós Imre **909**
Háklár Imre 1301
Haksch Endre 961
Halász (Halácsy) Ágoston 149, 187
Halász Béla 1230
Halász Ernő 1035
Halász János **571**
Halmos Károly 357
Halmosy Dénes 1056, 1149, 1233
Hám Tibor 37, 499
Hammerschlag János 1047
Hámori Dezső **1358**
Hámori Miklós 513
Hamza Dezső **963**
Hancsók Kálmánné Sántay
Mária 1050, 1340
Hangay Sándor 1042
Hankiss Szilárdné Haraszti Jolán 1340
Hankó Ernő 1230
Hantos László 289, 1077
Hantos Miklós 1052
Hanny Lajos 483
Harai András 155
Harangozó Antal 808
Haraszti Emilné Zöllner Edit 325
Hardi Róbert 106, 239, **992**
Harich János 1337
Harsányi István 152
Háy László 878, 1323
Hazai Géza **881**
Hazay István **971**
Hébelt Edéné Hofmann Vilma 324
Hedri Endre 705, **760–761**
Hegedús János 189
Hegedús Miklós 824
Hegedús Tibor 154, **474**, 1218
Hegedús Zoltán 824
Helm A. K. 773
Heltai György 19, 1193, 1234
Heltai Jenő 1047
Hendel Gyula 1212
Hepp Ferenc **582**
Héray Tibor 1077
Herbert, Margaretha 744
Herendi Dezső 82
Herendi Rezső 587
Herényi István 647
Herepey Árpád 272, **575**
Herke Sándor **1125**
Hermann László **963**
Herodek Sándor 1124–**1125**
Hertzka Imréné 1052
Hetényi Géza 1202
Hetényi (Vogt) Károly 1354
Hevesi Illés **948**
Hidas Ferenc 1204
Hidas Márton 952
Hidasi Amália (Pásztor János
özvegye) 1051
Hikkel István 855
Hinfner Kálmán 584
Hitler, Adolf 733, 738, 806
Hock Károly 1077
Hodos János 494
Hodula József 274
Hoffmann Sándor **574**
Holló László 1047
Hollós László 972, 982
Hompola Mihály 48, 492, 637–638,
645–648, 661, 665, 675
Honi Ferencné 1295–1296
Hónig Ferenc 1234, 1295–1296
Honti Ferenc **1137**
Honty János 1243
Hood, Samuel 504
Horányi (Hechts) Béla **323**
Horányi László 260, 310
Horn Arthur **425**
Horthy Miklós 37, 52, 97, 115,
527–528, 871–872, 970, 1060
Horthy Miklós 97
Horváth Fülöp 94
Horváth György 1272
Horváth István **1235**
Horváth János 599
Horváth Károly 831
Horváth Lajos 559, **587**
Horváth Magdolna 1272
Horváth Pál **1097**
Hosszú Lászlóné Kiss Hajnal 963
Hőgye Mihály **1137**
Hőgyes Endre 268
Hubai László 1530
Hubert Lipót 125

- Hudovernig Dezső **440**
 Hummel István **114**
 Husz Miklós 1255
 Huszák István **323**
 Hutás Aladár 440
 Hűvös János 1358
 Hűvös Kornél 1032, 1034
 Hűvös Sándor 513
 Hűvös Sándorné Venetianer Ágnes 78,
- Igmándy Emil 93
 Iklódi Dezső 23, 247, 256, 336–337
 Illés János 550
 Illés Lajos **661**
Illés Sándor 16,
 Illésy Artúr 184
 Illyés Gyula 193
 Illyevölgyi János 155
 Inántsy-Papp Józsefné Elek Anna 514
 Inotay Ilona 372
 Inozencev 1145–1146
 Inzsöl János 550
 Irmey János 111
 Isaák Gyula, 1152
 Iványi János 441, 551
 Iványi Jenő 1040
Izsák Lajos 1530
- Jacob György 1120, 1212, 1351
 Jaczkó Pál **499**, 1327
 Jákó Anna (Pichovszky Józsefné) 376
 Jákó Jenő 714
 Jakovlevics, Hosev Mihail 1131
 Jancsi Imre 1211
 Jancsics Miklós **1337**
 Jancsik Ferenc **1119**
 Jandrók Elemér 1043
Janics Kálmán 90, 449
 Jankó József 1077
 Jankó Péter 143
 Jankovich Péter 971
 Jankovics Marcell 674
 Jánky Gyula 239
 Jánosi Zoltán **449**
 Jánosi Zoltánné Váróczy Róza 449
 Jármay Elemér 878
 Jászi Oszkár 145
 Jávor Iván **194**
 Jékely László 49, 74, 477, 639, 1193,
1229, 1366–1367
- Jerem Rózsa 451
 Jeszenszky Árpád 424–425
 Jeszenszky Sándor 938
 Jóború Magda **208**
 Jócsik Lajos 47, 73, 76, 89, 114, 131,
 202–203, 250, 686, 724–725, 791,
 817–818, 833, 904, 926, 942–944,
 985, 989, 999, 1007
 Jóna Mátyás **148**
 Jónap Lajos **365**
 Jónás Imre **194**
 Jónás Kornél **279**, 280
 Jordán Imre 830, 1118–1119
 Józsa György 1019
 Józsa László 1208
 Judovits Ármin 960
 Juhász István 1042
 Juhász Jenő **514**
 Juhász László (kutatóintézeti
 tisztviselő) 1077
 Juhász László (tanár) **374**
 Justus Pál 623
 Jünker Géza 125
- Kabay István 113
 Kádár Géza **351**
 Kádár Lajos 546
 Kádár László **1336**
 Kadocsa Gyula **1126**
 Kadosa Pál **854**
 Káldor Mártonné 1212
 Kallós Ede 1047
 Kálmán András **1075**
 Kálmán István **308**
 Kalmár Géza 155
 Kalmár László **650**
 Kámány János 513
 Kamocsay Jenő **1075**
 Kapitánffy Dánielné 692
Kaplan, Karel 1530
 Kara Ágnes 173
 Karácsonyi Lajos 156
 Karády Vendel 1357
 Karakasevich Endre 1077
 Kárász Artúr 651–652
 Karczag Géza 513
 Karczag György 432
 Karczag Imre 334, 753, 1119
 Kardos László 1245
 Karg Norbert **1204**

Személynevek mutatója

- Károlyi Mihály 351, **447**, 449, 545, 622,
632, 672, 692–693, 722, 777, 868,
873, 874, 883, 968–969
- Károlyi Sándor 368
- Karsai Elek* 97, 1301
- Karsai Lajos 1301
- Karvalics László, Z.* 1530
- Kassák Lajos **889**
- Kassay Jenő 333, 551, 1351
- Kassitzky Ilona **207**
- Kátay Miklós 289
- Katona Endre **83**, 1212
- Katona János 1042
- Kaufmann Oszkár 1047
- Kauser Lipót 650–**651**, 703
- Kazinczy László 260, 310–**311**
- Kecskeméthy Zoltán 1126
- Kecskés József 156
- Kecső István 335, **553**
- Keffer Alajosné (Barján Rozália) 146
- Kelemen Aladár 1049
- Kelemen István 289
- Kelemen Péter 513–**514**
- Keleti Jenő 1008
- Kellner Béla **1202**
- Kémendy Ernő 1359
- Kemény György 28, 970, 1109, 1179,
1185–1187, 1207–1209, 1211, 1228,
1233, 1235, 1240, 1243, 1252–1255,
1286, 1302, 1307–1309, 1313–1314,
1317, 1319, 1325, 1330, 1332, 1341,
1343–1354, 1356, 1361
- Kenedi R. Ferenc 1042
- Kenessey Aurél **866**
- Kenyeres Imréné (Bolgár Ágnes) 325
- Kerék Mihály 560, 1189
- Kerekes[s] József **273**
- Kerékgyártó János 1318
- Kerékgyártó József **329**
- Kerényi József 1340
- Kerényi Károly 1272
- Keresztényi József 155
- Keresztury Dezső **43**, 52, 73, 75,
107–109, 126, 155–158, 166,
192–194, 200–201, 209, 243, 269,
292, 301, 323–329, 350, 371–375,
385, 437–438, 459, 510, 581
- Kereszty Barna 114
- Kerezsy Jenő **559**
- Kéri István 1334
- Kerpel-Fronius Ödön **1050**
- Kertes Vilmos **1352**
- Kertész Emil 513
- Kertész György **1140**
- Kertész István 50, 523, 554–**555**, 777
- Kertész István* 7, 90, 777
- Kertész Istvánné 1027
- Keselya Fedor **707**
- Keserű János 1215
- Keszler Lőrinc 325
- Keszt Zoltán 948
- Kéthly Anna **474**
- Kicsi Sándor 570, 652
- Király Dezső 881
- Király Rudolf 1301
- Kis M. Generóza 1299
- Kisházi Ödön 1236
- Kispéteri Jenő 441, 830
- Kiss Albert 1077
- Kiss Elemér 1077
- Kiss György 364–365
- Kiss Imre 502
- Kiss Kocsis Imre 1009
- Kiss Roland 540, 558, 565, 580,
586–587, 686, 707–708, 711,
716–721, 1213
- Kiss Sándor 149, 499
- Kiss Sándor* 149, 498, 860, 1530
- Kiss Tibor 1076, 1122
- Kiss Viktor 513
- Klein Mihály 152
- Klimkó Dezső **760**–761, 1044–1047
- Klivényi Lajos 335
- Kluge Gyula 660
- Knob Sándor 1236
- Koch Sándor 784
- Koczás Gyula 1301
- Kocsis Rudolf 880
- Kodály Zoltán 854
- Kokas Lajos 972
- Kolgyáry László 367
- Kolos István **1347**
- Koltai Iván 1052
- Koltay Emília 1077
- Komáromy József 156
- Komjáthy Aladár **854**–855
- Komlód Istvánné 668
- Koncz Lajos 1353
- Konkoly-Thege Sándor **1125**
- Konstantinidesz, Andreas 205

- Konyev, Ivan Sztyepanovics 393
 Koós Ádám 881
 Koós Imre 181, **276**, 334, 1310
 Kopasz Károly 1352
 Kopeczky György 113
 Korányi Imre 761–**762**
 Korányi Jenő 241, 535, **827**
 Korbel, Jozef **921**
 Korbusz-Lipthay Ede (György) **81**
 Kornfeld család 96
 Kornfeld Györgyné 745
 Kornitzer Károly 513
 Korotkevics, G. 45
 Korpássy Béla 437, 567–**568**
 Kósa György **1032**
 Kósa Pál Tibor 1085–1086
 Kosáry Domokos 581
 Kosinszky Viktor **911**
 Kossa István 1204
 Kossuth Lajos 184
 Koszér Nándor **49**, 420, 1001,
     1020–1021, 1052–1054, 1179, 1186,
     1205, 1228, 1242, 1247–1250, 1286,
     1289, 1302–1303, 1330, 1340–1341
 Koszta József 1047
 Kotosán Viktor 76
 Kotsis István 1076, 1122
 Kotzig Károly 1042
 Kovách György 1131–1132
 Kovács [ME tisztviselő] 1158
 Kovács Béla 35, 37–38, 44–45, 617,
     621–622, 625–626, 630, 632–633,
     636–637, 907, 1327–1329
 Kovács Frigyes 321
 Kovács Gábor 152
 Kovács Gyula (egy. tanár) 1125
 Kovács Gyula (min. titkár) **142**
 Kovács Gyula (sofőr) 1198
 Kovács Huba László 647
 Kovács Imre 35
Kovács Imre 1530
 Kovács István (képviselő) 38, 44,
     618–621, 623, 1198
 Kovács István (nyugdíjas) 868
 Kovács József (alispán) 1215
 Kovács József(pénzügyig. vezető) 184
 Kovács Kálmán 366, 1119
 Kovács Károly (kezelő altiszt) **330**
 Kovács Károlyné 549
 Kovács Kornélia 325
 Kovács Lajos (könyvvizsgáló) 559
 Kovács Lajos (kúriai altiszt)194
 Kovács László (tanító) **1339**
 Kovács Máté 48, 1043
 Kovács Pál(fővárosi tisztviselő) 513
 Kovács Pál (KSZM tisztviselő) 154,
     1053
 Kovacsev Zsivó 196
 Kovai Lőrinc 109
 Kováts István 372, **652**
 Kováts Kálmán **366**
 Kováts Titusz 113, 513
 Kozáry József 551, 1118, 1310
 Kögler József **582**
 Kökény Mihály 152
 Körmöczy János **582**
 Kőrös László 432
 Kővágó József **76**, 926, 928–931, 934
 Kőváry Ferenc 908
 Kövendy Lajos 877
 Krakosevich Endre 1077
 Král Andor 480, 551
 Krassay János 155
 Krassó Dezső 555
 Kresz Géza 324
 Kresz Lőrinc 325
 Krno, Dalibor Miloslav 791
 Krocsák Emil 962
 Krüzsely József 154
 Kubányi Endre 761
 Kubinszky Lajos 1301
Kugler József 1530
 Kulcsár Tibor **673**
 Kulhanek Ferenc **548**
 Kulifai 1192
 Kummel Sándor **1337**
 Kun Béla → Szentpéteri Kun Béla
 Kun Elemér 333
 Kurcsa Géza 550
 Kurucz Jenő 1009
 Kurucz Sándor **1240**
 Kutassy Szeglethy István 480
 Kuthy Sándor 564, **940**
 Kvassay László 50,
 Kvassay János 155
 L'Auné Jenő 155
 Lakatos Imre 513
 Lakatos Miklós 47, 552–553, 574, **1312**
 Laki Kálmán 705

Személynevek mutatója

- Lakos János 566
Lakos Károly 253
Lakos Pál 180
Lakosy Boldizsár 1141
Lamotte Károly 125
Landler Jenő 82, 141
Landler Jenőné Horváth Ilona 141
Láng Béla 1077
Lang István 513
Láng János 77–78,
Lányi Géza 1075
Lányi Viktor **706**
László Dezső 143
László Géza 335
László József 1119
László Károly 660
Lázár Andor 125
Lázár Gáborné 1052
Lázár Péter 687
Lázár György 1530
Lázár Vilmos 368
Laziczius Gyula **1141**
Lee Tibor 375–**376**
Lefkovits Ernő 481
Legény Endre 366
Lehel László 331
Lékai Andor 152
Lelkes Antalné sz. Antal Anna 953
Lelkes István 1245
Lengei István 1017
Lengyel Géza (egyetemi tanár) **147**
Lengyel Géza (műszaki tanácsos) 692
Lengyel László [ifj.] 111
Lenin, Vlagyimir Iljics 19,
Lestál Vas Gusztáv **720**
Lévai Jenő 824
Lévai Sándorné 968
Lévay Zoltán 1151
Levuskin, Ivan Ivanovics 1132
Lichtschein Simon **1142**
Lingauer István 1212
Lintner Márta 644
Liszonyi Viktor 184
Liszy Edward 427
Littke László **112**, 1229–1230
Lochner Gáspárné 146
Lontay László 1234
Lotti Károly 1042
Lőrincz Ferenc **770**
Lőrincze Lajosné Vehovszky
Erzsébet **574**
Lukács Endre 1246
Lukács Ferenc 513
Lukács György 1193, 1235
Lukács Imre **1076**
Lukács József 112
Lukács Sándor 647
Lukácsi László 908
Lukovits Pál 546, 674
Lux Kálmán **327**, 705
Maár János 855
Maczali János 1342
Madarasi Gábor 723
Madarász László **321**
Magyar Izsó 1072
Magyar Lajos **81**
Magyar László 250
Magyar Mihály 1357
Magyar Pál **853**
Magyar Terézia 1272
Magyari Ferenc **320**
Mahoros Sándor (János) **319**
Máj József **809**
Majlát Jolán (Erdei Ferencné) 204
Major Béla **1361**
Major Ervin 325
Major Ferenc 84, 880
Major József 1340
Major Tamás 109
Majoros József 366
Makai Endre 761
Makay Pál 336, 459, 462
Mándi Nagy István 647
Mándy György **912**
Mann Kálmán 152
Manninger Rezső **955**
Mansfeld Géza 567–**568**
Mara Miklós 420–421
Márffy Ödön1047
Margittai Richárd **475**
Máriássy Béla 427, 1190
Markó Iván 583
Markovits István 535, 578
Márkus Ferenc 1151
Márkus György **1047**
Márkus István 570, 652
Márkus László **324**

- Márkus Tibor 533
 Márky Tamás **687**, 852
 Maróth Gyula 533
 Marsovszky Tiborné Tóth Erzsébet **963**
 Martin Ödön 1357
 Marton János 857, **1139**, **1224**,
 Márton Margit 1027
 Marton Rezső **752**
 Mártonfi Rudolf **382**
 Márványi József 268
 Masaryk, Jan 447
 Masaryk, Tomas Garrigue 394
 Mata József 148
 Matajsz Márton 814
 Mátya Florence 723
 Mátyéffy Géza 972, 1132, 1159, 1179,
 1200–1201, 1228, 1274, 1286,
 1321–1322, 1330, 1362
 Máthé János **1358**
 Mattiassich Ferenc 1014
 Mátyásfalvi György 972
 Mátyássy Zoltán 753
 Mattyasovszky Jenő **1044**
 Mattyasovszky Zoltán 1019
 Mautner család 96
 Meczner Lajos 1136
 Medgyessy Béla 784–785
 Medgyessy Ferenc 1047
 Medgyesy László 816
 Medzihradszky Gusztáv 971
 Megyaszay István 1047
 Megyeri József 1118
 Meinhardt Frigyes Kurt 111
 Mek[k]ley Jenő 784
 Merber Mátyás 961
 Mercz József 1078
 Merényi Emil 196
 Merényi (Merényi Scholtz)
 Gusztáv 1043
 Merkulov, Vszevolod Nyikolajevics **588**,
 605, 610, 614–615, 700, 703, 736,
 990, 1010, 1166, 1175–1176–1177,
 1263, 1280
 Meskó Illés 971
 Messec ezredes 1157
 Mester Erzsébet 207
 Mester Miklós 334
Mészáros István 40
 Mészáros Kálmán 1072
 Mészáros Károly 761
 Mészáros Mihály **380**
 Mészáros Ödön **1246**
 Mészöly Kálmán 132
 Mezey Gyula **514**
 Mező Ferenc 1245
 Mezőffy Aranka 897
 Mihály Béla 659
 Mihály Károly 1043
 Mihályfi Dezső 152
 Mihályfi Ernő 43–44
 Mihályi Szabó Zsigmond **672**
 Mik Károly **706**
 Miklós Zoltán **279–280**
 Miklóssy Béla 550
 Mikó Tibor 497, 509
 Mikojan, Anasztász Ivanovics 337
 Mikos Ferenc 1009
 Millok Sándor 47, 1040–1041, **1112**,
 1156–1158
 Mindák Béla 963
 Mindszenty József 394, 448, 473
Mindszenty József 449
 Mirkó János 264
 Mistéth Endre 37, 42, 73, 126, 151,
 158, 166, 183, 200, 209, 223, 243,
 301, 350, 385, 414–415, 459, 481, 499
 Mód Péter **88**, 1032–1035
 Módos Elemér 754
 Molcsány Gábor **770**
 Moldvai Sándor 513
 Molière, 109
 Molnár Erik 73, 126, 135, 138, 166,
 197, 209, 223, 248, 268, 274–275,
 280, 294, 301, 331–332, 350, 359,
 377, 415, 430, 438–440, 468,
 475–476, 489, 510, 515, 530, 540,
 546, 548, 580, 617, 638, 644, 686,
 693, 723–724, 746, 749–750, 762,
 765, 770, 781–782, 794, 811,
 820–824, 842, 848, 870, 874,
 880–881, 884, 886, 908–909, 926,
 952–954, 972, 1001, 1013, 1015,
 1020–1022, 1059, 1073–1076, 1085,
 1104, 1120–1121, 1159, 1179,
 1185–1186, 1198, 1228, 1236,
 1271–1273, 1286, 1291–1293,
 1312–1317, 1326–1327, 1330,
 1353–1355, 1365

Személynevek mutatója

- Molnár Ferencné (Varga Ilona) 109
 Molnár István 1309
 Molnár Kálmán **917**
 Molnár Károly 1352
 Molnár Lajos 104–105
 Molnár László **483**
 Molnár Miklós 109
 Molnár Ottó 891
 Molnár Sándor 1048
 Molnár Szilárd 184
 Molnár Teréz 194
 Molnár Zoltán 777–778
 Molotov, Vjacseszlav Mihajlovics
     Szkrajbin 44–45, 388, 1265
 Moravek Endre 1245
 Morell Mária Natália 1247
 Mosonyi Emil **1027**
 Munkácsy József 714
 Murányi Gábor 1531
 Müller Józsefné 868
 Münnich Ferenc 88
- Nádas Géza 559
 Nádas József **157**
 Nádasdi Pál 660
 Nagy Béla 325, 650
 Nagy Ernő 688
 Nagy Ferenc (miniszterelnök) 8, 9, 12,
     18, 27, 32, 35–38, 41–46, 51, 53, 63,
     68, 73–75, 78, 84, 86, 88, 91, 97–99,
     106, 114–115, 126, 128–130, 136,
     142, 145, 158, 176, 204, 206,
     208–211, 214, 222–223, 225, 227,
     232, 236–240, 242–247, 251, 262,
     265–267, 280, 301–302, 305, 307,
     316–317, 326–327, 335, 339, 350,
     354–355, 357, 359, 361–365, 367,
     369–370, 377, 381, 383, 385, 392,
     415, 417–419, 424, 430–431,
     435–438, 442, 445, 448, 452–453,
     459, 461, 468, 473, 489, 498–499,
     510, 517, 521, 523, 530, 537, 540,
     542, 552, 560, 583, 587, 590, 617,
     619, 620, 622, 625–628, 630–631,
     633–638, 640, 647, 652–653, 656,
     658, 661, 664, 667, 670, 672, 675,
     686, 688, 693, 702, 705, 717, 726,
     746–747, 751, 755, 760, 763,
     765–766, 768, 772–775, 777,
     779–782–785, 787, 794, 797, 800,
     810, 818–819, 822–823, 831, 833,
     848–850, 852, 863, 866, 869, 872,
     874, 885–887, 889–890, 898, 902,
     904–907, 914, 919–920, 926, 928,
     932, 934–935, 938–939, 971–973,
     977, 983, 985, 987, 991, 1001, 1004,
     1011–1013, 1020, 1033–1034, 1038,
     1040, 1046, 1058–1059–1060,
     1064–1065, 1069–1070, 1072–1073,
     1078, 1083, 1104–1106, 1116,
     1124–1125, 1132–1133, 1135,
     1143–1145, 1147–1149, 1152, 1155,
     1159–1160, 1164–1165, 1167,
     1171–1174, 1179, 1181–1184, 1186,
     1326–1329, 1365–1366
Nagy Ferenc 14, 46, 59, 74, 1366
 Nagy Ferenc, Z. 633
 Nagy Gábor 782
 Nagy Gyula 806, 854,
 Nagy Imre (ev. gimn. igazgató)
     1244–1245, **1289**
 Nagy Imre (volt miniszter) 44, 149,
     383, 474
 Nagy István (pénzügyőrségi
     vezérfelügyelő) 1066
 Nagy Kálmán 196
 Nagy Kálmánné 1362
 Nagy Károly 143
 Nagy Lajos (író) 1047
 Nagy Lajos (munkás) 1349
 Nagy László István 1009
 Nagy Miklós (IM min. osztályfőnök)
     891–**892**
 Nagy Miklós (VKM államtitkár) 43, 48,
     201, 209, 223, 269–273, 328, 349,
     468, 470, 495–497, 502, 510, 536,
     540–541, 565–576, 581, 617, 638,
     650–653, 656, 658, 661, 663, 667,
     670, 675, 686, 703–708, 746,
     760–763, 802–806, 811, 848,
     853–856, 885, 922, 939
 Nagy Sándorné 207
 Nagy Tibor 867
 Nagy Viola 325
 Nagy Zsuzsa 672
 Nagyfalusi [Nagyfalusy] Ferenc 184
 Nagyványi Zoltán **775**, 957
 Nánássy Béla 83
 Navratil Ákos 1247

- Nékám Sándor 1229–1230
 Nemes Béla 513
 Nemes Gyula 1294
 Nemeskéry József
 Német Sándor 194
 Németh Vendel 654
 Neu Dániel 516
 Neumann Miklós 582–583
 Nóbik Lajos 584–585
 Nógrádi Sándor 350, 369–370, 385, 511
 Nonn György 156
 Novák Gyula 572
 Novák Károly 1245
 Novák Tamás 1255
- Nyárádi [Scheidl] Miklós 43–44, 47, 84, 357, 490, 886, 1001, 1004, 1010–1018, 1020, 1024, 1030, 1033–1034, 1037, 1040, 1059, 1064–1070, 1074, 1085–1086, 1088, 1091, 1100, 1104, 1112, 1114, 1116, 1123, 1130, 1135–1136, 1143, 1147, 1149, 1152–1155, 1159, 1164–1175, 1179, 1228–1229, 1255–1268, 1273–274, 1285–1286, 1325, 1328, 1330, 1366
- Nyári István 1319
 Nyeste Mihály 105
 Nyiredy István 424–425
- Ocsvay Arabella 357
 Odeschalchy Károly 1129
 Okályi Iván 1360
 Oláh János (állami gazdasági felügyelő) 366, 1042
 Oláh János (legfőbb államügyész-helyettes) 375
 Oláh János (ny. áll. alezderes)
 Olti Vilmos 194–195
 Oltvai Mátyás 1250
 Oltványi Imre 50, 777
 Óó Dezső 644
 Orbán Pál 1240
 Orbán Vilmos 366
 Orczy Béla 1234
 Oriskó István 193
 Országh László 761
 Ortutay Gyula 40, 43, 51, 74, 115, 886, 911, 915–917, 926, 935, 939, 949, 959, 962–964, 969, 972, 1001, 1043–1051, 1059, 1092–1094, 1104, 1139–1144, 1150–1151, 1159, 1179, 1187, 1190–1191, 1201–1204, 1213, 1228, 1243–1247, 1286, 1301, 1327–1328, 1330, 1335–1340, 1365–1367
- Osváth Géza 653
 Osztié Zoltán 1249
 Ottó Ernő 495
 Ökrös Sándor 1202
 Örkényi Sándor 571
 Ósy József 1124–1125
- Pacsi Jenő 79
 Padányi Gulyás Béla 777–778
 Pákozdi Zoltán 366
Palasik Mária 1531
 Pálffy Gyula 533
 Pálffy Jánosné 1308
 Pálmai Sándor 532
 Pálmány István 1043
 Pálos Béla 143
 Pályi Zsigmond 1310, 1352
 Páncél Imre 855
 Pap Nándor 660
 Paphalmy György 532–533
 Papp Dezső 1388
 Papp Sándor 1042
 Páris László 1075
 Párniczky Mihály 1124–1125
 Pártos Gyula 1131
 Pásint Ödön 281–282
 Pásthy Miklós 289
 Pásztor Dezső 265–266
 Pásztor János 1051
 Pásztor József (főispán) 49,
 Pásztor József Mihály (KSzM) 336
 Pataki Béla 1076–1077
Pataki Ferenc 52
 Pataky Ernő 1189
 Pataricza Ilona 1032
 Patonay József 1092
 Pazsitka András 655
 Pehr Sándor 1250
 Pemothy (Pemethy) Rudolf 1273
 Perczel Károly 157–158
 Percsényi Gyula 1215
 Perényi István 304, 336
 Perlrott-Csaba Vilmos 1047
 Perneczky Béla 713–714
 Perneczky Kálmán 815

Személynevek mutatója

- Pesta László 46, 1062
Petényi Géza 374
Péter Gyula 1151
Péter János 420–421, 940
Péter Pál 1052
Péterffy József 1127
Péterfi Tibor 761
Petkó-Szandtner Tibor 1123
Pető Ferenc 855
Pető Iván 99–101, 1111, 1528, 1532
Petőcz Zsigmond 815
Petrovic 641
Peyer Károly 35–36
Pfeiffer János 722
Pfeiffer Zoltán 48, 176, 206, 492, 522,
619–620
Pichovszky József 376
Pichovszky Józsefné Jákó Anna 376
Pintér Fülöp 971
Pintér László 1352
Pisztroj József 1340
Plank Jenő 569
Platthy Gyula 1140
Pogány J. Ernőné Tibély
Margit 571–572
Pogány Károly 193
Pokorny Hermann 1035, 1293
Pollnisch Arthúr 290
Polónyi Jenő 1251
Pongrácz Aladár 48, 493, 1001, 1006,
1008–1009, 1011, 1013, 1022,
1037–1038, 1055, 1059, 1063, 1072,
1081–1082, 1094, 1096–1098
Pongrácz László 699
Popély Árpád 17–18, 446, 467, 974,
993, 1240, 1532
Popescu, Alexander 205
Pór Mihály 264
Porochnavecz Iván 113
Posch Gyula 182
Potoczky Károly 383
Pozsgai Gyula 36
Pödör Antal 481
Pödör László 523, 1193, 1234
Pörnczi József 366
Práger Imre 82
Pritz Pál 1532
Prohászka, Zdenek 991–993
Proyer István 113
Puskin, Georgij Makszimovics 340,
373, 1093, 1176–1177, 1263, 1328
Quittner Pál 1053
Rácz Béla 99, 1532
Rácz Endre 1342
Rácz Gyula 1189
Rácz Jenő 13, 22, 26, 31, 34, 43–44, 73,
75, 77, 79, 82–83, 85–87, 92, 98, 99,
100–102, 110–112, 123, 126–130,
146, 151–153, 166, 169–171,
181–187, 191–192, 195, 209–210,
221, 223–225, 231–232, 234–235,
238, 240, 242–243, 246, 257–262,
275, 290, 301–302, 305, 307–314,
322, 343, 350–359, 361–363, 367,
372–373, 375–377, 387, 393–394,
415–416, 418–421, 424, 435–436,
450–456, 259–463, 468, 471,
475–476, 481, 483–491, 495, 499,
510, 523–527, 530, 540, 542,
545–546, 549, 552, 554–566, 568,
571, 575, 578–580, 586–590, 601,
605, 617, 638, 664–675, 678–680,
686–687, 693–703, 711, 723, 728,
737, 746, 751, 753, 755–759, 761,
773, 778, 783, 786, 790, 794–801,
804, 811–812, 814, 822, 826,
828–829, 848–850, 858, 861, 865,
874–878, 885–887, 891, 893–899,
904, 914–915, 926–927, 929–930,
932, 937–938, 946, 952, 964–972,
979–981, 983–984, 991, 1033, 1110,
1148, 1166–1167, 1172–1175, 1178,
1189, 1215, 1229, 1323, 1342
Ráday [Rádai] Iván 1154
Radisics Elemér 1193, 1235
Radnóti Miklósné Gyarmati Fanni 963
Rados Dezső 325
Radovics György 451
Rády Ödön 1073
Raffay Sándor 626
Ragdánszky Matild 155
Rainer M. János 1532
Rajcsányi Miklós 451
Rajk László 44, 52, 73, 76, 81, 85–89,
126, 130, 158, 166–169, 176–177, 180,
198–200, 207, 209, 212, 214, 223,

- 243–254, 280, 287, 301, 305–308, 350,
384–385, 415, 438, 442, 444, 449–452,
468, 482–483, 485, 489, 495, 499, 501,
510, 512–514, 540, 617, 625, 637, 638,
642, 649, 658, 660, 662–663, 665, 667,
670–674, 686, 746, 751, 757, 775, 777,
783, 794–795, 797–798, 806, 810–811,
823, 832, 848, 850, 856, 874, 882–883,
886, 893–894, 910, 915, 918, 926, 928,
936, 944, 958–960, 972, 984–988, 991,
998, 1001, 1023, 1029, 1037–1041,
1045, 1055, 1059, 1065, 1083–1086,
1098, 1104, 1113, 1117, 1122,
1128–1129, 1132–1137, 1144, 1155,
1159, 1161, 1163–1164, 1167,
1174–1175, 1179, 1216, 1228,
1231–1232, 1240–1241, 1247–1248,
1274, 1286, 1321, 1326–1327, 1330,
1359, 1364–1365
- Rajk Lászlóné Földi Júlia **207–208**
- Rajkovics Tivadar 76
- Rákosi Mátyás 7, 40, 43, 45–46, 63, 65,
73–74, 89, 99, 102, 104, 114–116,
126–132, 136–137, 153, 158,
166–168, 170–173, 175–179, 182183,
187, 190–191, 199–201, 208–209,
213–214, 223225, 230, 233–234,
242–244, 246–249, 280, 301,
304–305, 308, 313, 316, 335, 350,
367, 377, 385, 424, 468, 472,
484–485, 487–488, 499, 510, 517,
519–524, 527–529, 535, 537,
539–540, 565, 567, 578–579, 587,
589–590, 617–618, 620–625,
627–631, 633–635, 637–638, 640,
651, 659, 668, 686, 698, 700–702,
707, 711, 717, 719, 746, 750–751,
755, 788, 794, 800–801, 804, 806,
808, 832, 856, 886–887, 893,
902–903, 906–907, 919, 926, 929,
931–932, 934, 939, 942–944, 956,
964, 967, 969–972, 974, 976–977,
979–981, 984, 989–990, 1001–1002,
1004–1005, 1007, 1012, 1018,
1023–1024, 1032–1034, 1048,
1054–1055, 1058–1062, 1064, 1077,
1081–1082, 1085, 1104–1106, 1108,
1111, 1115, 1119, 1122, 1124, 1128,
1130, 1133, 1148, 1159, 1161–1162,
1167–1168, 1170–1174, 1179,
1183–1184, 1187, 1199, 1215,
1228–1230, 1232–1233, 1236–1237,
1239, 1243, 1247, 1254, 1258, 1261,
1264–1266–267, 1273–1274,
1286–1287, 1289–1295, 1297–1298,
1300–1303, 1307, 1311, 1321,
1326–1327, 1329–1331, 1339–1345,
1348, 1359, 1364–1367
- Rákosi Mátyás* 1532
- Ránki György* 1111, 1198
- Ráth József 1230
- Rázsó Imre **584**
- Réczei László 157
- Reicher Endre 1150–1151
- Reimann Ernő 336, 565
- Rejtő Ármin 336, 565
- Renner János 1299
- Rényi Béla 972
- Révai József 65, 632
- Révész László 173
- Ribányi László 378
- Riedler János 1340
- Rieger László 336
- Ries István 73, 78–80, 98, 100,
103–104, 114, 126–127, 142–144,
158, 166, 179–180, 182, 192,
194–195, 201, 205, 209, 214, 223,
225, 243, 248, 255, 261, 263, 265,
276, 279–280, 301, 305, 308, 310,
317, 322, 324, 326–327, 330–331,
335, 350, 354, 358, 365, 373,
375–376, 378, 384, 415, 419, 422,
442, 468–469, 476–479, 498, 510,
515–516, 518, 523, 533–534, 540,
546, 548–550, 554–555, 557, 562,
566, 577, 637–638, 643, 675, 686,
690–691, 693, 705, 707, 711–712,
714, 717, 719–720, 723, 746, 757,
760, 762, 765, 768, 770, 775–776,
781, 783, 785–787, 794, 806–807,
816, 827–829, 832–833, 848, 862,
865–871, 885–886, 891–893, 898,
920, 926, 929, 935–937, 947–950,
957, 965–966, 968, 971–972,
988–989, 991, 1001, 1059, 1104,
1113, 1115, 1138, 1144, 1149–1152,
1155, 1175, 1179, 1194–1195,
1204–1206, 1213, 1228, 1234–1235,

Személynevek mutatója

- 1242, 1244, 1247, 1251, 1274, 1286,
1290, 1295, 1300, 1304–1308,
1313–315, 1319–1321, 1326–1327,
1330–1331, 1335–1336, 1342–1343,
1360–1361, 1366
Rimkovszky Imre 655
Rinóczy Albertné 146
Romhányi Gyula 1301
Romsics Ignác 7, 394
Rónai Géza 149, **263**
Rónai Sándor 62, 73, 92, 106–107, 114,
126, 158, 166, 192, 201, 209, 223,
237–138, 240, 242–243, 301, 350,
371, 415, 429–430, 432–436, 468,
472, 475, 489, 510, 514, 518, 534,
540, 545–547, 617, 635–636, 638,
663–664, 667, 674–675, 686, 746,
751, 772–774, 783–785, 794,
824–827, 848, 860–866, 885–886,
891, 926, 945–947, 971–973, 983,
1001, 1059, 1065, 1070, 1096, 1098,
1104, 1145–1147, 1150, 1154–1155,
1167, 1169, 1173, 1175, 1179, 1228,
1286, 1296, 1326, 1328, 1330, 1366
Rosenberger János 192
Roskoványi Éva 1229
Rosty-Forgách Ferenc 792
Róth Ferenc 336
Rott Hedvig 260, 310–**311**
Rottenbiller Alajos 375
Rózsa István 370
Rózsa Sándor 1299
Rösner Iván 1348
Róth Pál 166, 171, 182, 191–192, 201,
209, 214, 223, 235–236, 243,
268–269, 280, 301, 304, 319–320,
335, 617, 637–638, 653–656, 675,
886, **888**, 890–891, 920
Rubányi Jánosné 377
Ruber Katalin 394
Rubinyi Mózes 1203
Rudnay Gyula 1141
Russay István 1205
Rusznay Pál 290

Sabalin, S. I 74, 301, 415–416, 418,
460, 462–463, 605, 934,
Safrankó Emánuel 1215
Sajti Enikő, A.
Sal István 455
Saláta Kálmán 37, **498** 871
Salter Jenő 824
Salusinszky István 1145
Samodai Árpád 513
Samsonovics, Konstantin 180
Sámuel Károly 1355
Sárdi Emil 377
Sárkány György 195
Sárkány József 540, 590, 1059, 1091,
1104, 1121, 1139, 1228, 1330, 1361,
1364
Sárkány Kálmán 143
Sárközi Gézáné 146
Sarlós László 320–321
Sármány Dénes 480
Sárosi János 113
Sas Árpád 1318
Sass Gábor 364, 425
Sauvageot, Aurelien 1204
Schaffer Antal 1042
Scheidl Miklós → Nyárádi Miklós
Schell Péter 671
Scher Tibor 271
Schlachta Margit 1150–**1151**
Schmidt Lajos 761
Schmitz Ervin 352
Schneller Imre 1043
Schoenfeld, Hans Frederick Arthur 957
Schöpflin Aladár 1047
Schulhof Ödön 1141
Schwanner Márta 377
Sebestyén Gyula 705, **760**–761,
1045–1046
Sebestyén Pál (külügyi államtitkár) 50,
336, 523, 901, 905, 926, 942,
972–985, 991
Sebestyén Pál (műszaki tanácsos) 336
Seidl Antal 1042
Seres Tibor 1119, 1353
Shoff Dezső 1042
Sibelka-Perleberg Artúr 369, 713–714
Simányi Rikárd 94
Simić, Stanoje 921–922
Simics Sándor 181
Simon István 1532
Simon László 48
Simon Sándor 1245
Simonovits István 1236
Simonyi Gyula **365**
Simsay Béláné Maksa Ilona 1301

- Sindler Ferenc 89
 Sipos István 1052
 Sipos Lajos 1270
 Sipos László (KSZM min. o. tanácsos) 1302
Sipos Péter 1532
 Siroky, Viliam 19
 Snyder Árpád **1910**, 1234
 Soltész Pál 336
 Sólyom Barna Zoltán **574**
 Sólyomváry Károly 84
 Somlay Artur 324
 Somogyi Bertalan 824
 Somogyi Ferenc 1132
 Somogyi Gedeon 1250
 Somogyi Imre 82
 Somogyi Ödön 1152
 Soós Gábor 147, 1137
 Soós Géza 1137
 Sömjén Pál **947**
 Staár László 660
 Stangl Miklós 81
Stark Tamás 1532
 Stassen, Harold, Edward 905
 Steiner Andor 155
 Steiner Ferencné 1249
 Steiner Hugóné 1247
 Steiner Rudolf 1139
 Sturm József 855
 Sujtó László 647
 Sula Imre 513
 Sulyok Dezső 36
Sulyok Dezső 1532
 Supka Ervin 132
- Szabados Antal 644
 Szabados Mihály 203
 Szabó Gyula 1338
 Szabó Gyuláné 146
 Szabó Hedvig 1092
 Szabó I. István, K. 1360
 Szabó Imre 824
 Szabó István (gázművek főtanácsosa) 85
 Szabó István, B. 42, 73, 114, 126, 158, 166, 175, 177, 180, 201, 209, 214, 223, 242–243, 250, 280, 301, 446, 532, 619
 Szabó Jácint 1069
 Szabó Jenő (közellátási tanácsos) 113
- Szabó Jilek Jenő 602
 Szabó József (egyetemi tanár)
 Szabó József (tanító) 803
 Szabó Kálmán 1123
Szabó Károly 17, 1162, 1532
 Szabó Lajos 971
 Szabó Pál (MÁV Ig. tisztviselője) **139**
 Szabó Pál. Sz. (népjóléti államtitkár) 48, 78, 1204
 Szabó Pálné Liphthay Gabriella 644
 Szabó Tamás 1137
 Szabó Zoltán 513
Szakács Sándor 99–101, 392, 1111, 1533
 Szakasits Antal 1236
 Szakasits Árpád 59, 73,
 Szálasi Ferenc 397, 495
 Szalay István 155
 Szalay Pál 184
 Szalóky Emil 1310
 Szaltsány György 325
 Szalvay Mihály 88
 Szántó Zoltán 49, **145**, 920, 922, 1139
Szarka László 1533
 Szarka Sándor 1336
 Szász László 1354
 Szász Sándor 1032–1034, 1059–1060
 Szászy István 1244
 Szathmáry János 1250
 Szatmári (Szathmáry) Ottó 1212, 1310
Széchenyi Ágnes 1533
 Szederkényi Anna 1124
 Szegedy-Maszák Aladár 391, 816, 1033–1034, 1061–1062, 1155
 Szeiff Géza 647
 Székely Árpád 660
 Székely János 1042
 Szekeres Kálmán 1301
Szekfű Gyula 15, 45, 66, 1093, 1293, 1533
 Szelényi Ferenc 1125
 Szelestey Béla 1127
 Szemes Imre 1086
 Szendrő László 1355
 Szendy-Moldován László 1318
 Szente László (főispán) 49, 1184
 Szent-Györgyi Albert (Szentgyörgyi) 1139
 Szentgyörgyi Gusztáv 855
 Szentgyörgyi Pál 324–**325**

Személynevek mutatója

- Szentirmay János 1269
Szent-Iványi Domokos **1060**
Szentmártoni Lajos 1077
Szentpál Olga dr. Rabinovszky
Máriuszné 324
Szentpály Gyula 559
Szentpétery György 46
Szentpétery Gyuláné 1121
Szép Ernő 1047
Szép József 513
Szerencs Dezső 559
Szervánszky Endre 325
Szilágyi Gyula 1338
Szilágyi Loránd 1092
Szilágyi Mihály 1249–1250, 1303
Szinai Miklós 1530
Szinyéry József 575
Szirmai Károly 1111
Szívós István 1229–1230
Szobek András 1055
Szoboszlay Jenő 1351
Szocsányi Antal 1052
Szolnoki István 49, 51,
Szőke István, É. 17, 1532
Szöllősi Ferenc (Szöllősy) 83
Sztálin, Jozsif Visszarionovics,
Dzsugasvili 15, 19, 20, 45, 340, 388,
1362
Sztankay Zoltán 1193, 1235
Sztójay Döme 1124
Sztrizs Árpád 647
Szulyovszky Zoltán 1145
Szuszajkov, Ivan Zaharovics 22, 256,
287
Szűcs János 143
Szűcs Károly 18
Szűcs László 74, 1528, 1530–1533
Szviridov, Vlagyimir Petrovics 13, 15,
26, 38, 74, 210, 221, 336, 358,
362–363, 392–394, 403, 473, 565,
640, 700–702, 815, 869, 919, 990,
1132, 1165–1167, 1172, 1174,
1176–1177, 1230, 1257–1258, 1261,
1266, 1327–1329
- Taba György 1097
Takács Ferenc (fővárosi tisztviselő) 513
Takács István 1140
Takács János 1042
- Takács József 148
Tallós György 1533
Tallós János 971
Talpassy Tibor 1250
Tamás Gusztáv 1353
Táncsics Mihály 184
Tardi Nándor 1052
Tariczky András 1249
Tárnok Gyula 156
Tarpay György 660, 1361
Tary Gizella 1140
Tas István 1072
Telegdi-Róth Károly 336, 568
Teleki Pál 1060, 1336
Tersánszky J. Jenő 1047
Tesléry Károly 1244
Tibor István 156
Tihanyi Miklós 154
Tildy Zoltán 37–38, 44, 74, 108, 305,
333, 424, 560, 620, 711, 860, 906,
1366
Tillner Márta 1122
Tímár Árpád 1362
Tímár László 77–78
Tóásó Ferenc 79
Toller József 780
Tombor Jenő 273, 625
Tombor László 1533
Torma Kálmán 1215
Tornyay Ernő 971
Tóth Ágnes 1081, 1129, 1160, 1184
Tóth Béla (IpM miniszteri tanácsos)
Tóth Béla (KüM miniszteri taná-
csos) 1236
Tóth István Jenő 1042
Tóth Nándorné 1309
Tömösváry József 1357
Tömpe András 1241
Törő Imre 1339
Trajanovits (Trajanovich) Lajos 1322
Trajnyin, Pavel Alexejevics 84
Trombitás Gyula 1245, 1299
Truman, Harry Spencer 27
Tüge Mihályné 146
- Újhelyi Szilárd 1293, 1294
Újhelyi Tamás 1077
Ujlaki Miklós 1244
Unger 1173

- Ungvári Jenő → Újvári Jenő
 Urszányij Bertalan 113
 Uzoni Ödön 1229–1230, 1285
- Ürmösi Jenő 855
- Váczai Szabó Sándor 1090
Vadkerty Katalin 1533
 Vágó Ferenc 84
 Vágóné Berzsényi Margit 1047
 Vajda Imre 1169, 1173
 Valentiny Ágoston 36
 Valló József 971, 1099
 Vály[i] Ferenc 1230, 1257
 Vályi Nagy Pál 1354
 Vántus Károlyné 1360
 Várady Béla (bíró) 647
 Várady Sándor 143
 Varannai István 647
 Varga Bálint 1118
 Varga Elek 1229
 Varga György 1120–1212
 Varga István (Anyag- és Árhivatal
 elnöke) 174, 178, 206, 223, 242, 499
 Varga István (Közl. Min. miniszteri
 osztálytanácsos) 1120
 Varga Károly 1090
 Varga Mihály 1342
 Varsányi Endre 1140
 Varsányi Gyula 1249
 Vas Margit 1340
 Vas Zoltán 47, 52–53, 80, 85, 101, 104,
 114, 123, 129, 131–132, 137, 144,
 148, 153, 158, 170, 181–182, 184,
 188, 191, 201, 232, 234, 236, 238,
 240–242, 247, 262, 264–265, 267,
 280, 295, 297, 302–303, 308,
 318–321, 327, 335, 362, 367, 381,
 385, 418–419, 421, 423, 426, 450,
 452–454, 459, 471, 476, 492, 499,
 514, 517, 519, 531, 535, 537,
 544–546, 550, 552, 560, 566, 579,
 584–585, 589–590, 639, 642, 660,
 664–665, 675, 693, 695, 710–711,
 726, 747–748, 753, 758–759, 763,
 765, 767–768, 771, 773, 776,
 788–779, 781, 783, 787, 798, 801,
 803, 811, 811, 819, 825, 828, 833,
 851, 855, 858–859, 885, 892–893,
 895, 898, 901, 905, 909–910, 912,
 914, 920, 932–934, 941, 953, 964,
 971, 989, 1003, 1005, 1007, 1009,
 1021, 1024–1025, 1029, 1031, 1035,
 1051–1052, 1054, 1062–1064,
 1066–1070, 1074, 1077, 1088–1089,
 1094–1096, 1105, 1110, 1112,
 1115–1116, 1118–1119, 1125,
 1132–1133, 1135, 1155, 1166–1168,
 1172–1174, 1190–1192, 1195, 1197,
 1199, 1203, 1206, 1229, 1235, 1240,
 1253–1255, 1274, 1288–1291,
 1294–1295, 1298, 1305–1306, 1308,
 1310, 1314–1315, 1318–1320,
 1331–1334, 1338, 1344–1346, 1356,
 1359, 1364
Vas Zoltán 1533
 Vásárhelyi István 10, 459, 462, 629,
 878, 970, 1016, 1173, 1229–1230,
 1255, 1277, 1285, 1322
 Vásárhelyi Miklós 629
 Vass Elemér 1047
Vass István, G. 1165
 Vas-Witteg Miklós 47, 1111
 Vázsonyi Vilmos 474
 Vázsonyi Vilmosné 474
 Végh István 1358
 Véghelyi József 1119–1120
 Véghelyi Tibor 1301
 Velebit, Vladimir 921–922
 Velics László 50
 Veréczy József 971
 Veres Péter 35, 42–43, 886, 890, 903,
 909, 914, 926, 938, 943, 953–954,
 956, 972, 975, 977, 979, 988–989,
 1001–1002, 1022–1023, 1030,
 1058–1059, 1076, 1078, 1082, 1084,
 1089, 1098, 1104–1106, 1121–1122,
 1144, 1159, 1164, 1173, 1179,
 1182–1183, 1186, 1200, 1228,
 1235–1236, 1238, 1240, 1261,
 1270–1271, 1286–1287, 1304,
 1311–1312, 1326–1327, 1330, 1345,
 1356, 1359, 1365
 Veres Sándor 1206
 Vermesi (Vermessy) Sándor 1120, 1212,
 1351
 Veroes Sigfried 1052
 Viczián Imre 123–124, 222, 727, 1158

Személynevek mutatója

- Viczián Pál 113
Vid Józsefné (Rozgova Mária) 155
Vida István 35, 37, 618, 627, 631, 637
849, 1365, 1533
Vigh Károly 1533
Villabrille, Julio Prieto 906
Villányi Gyula 1136
Vilmon Gyula 1272
Vincze Frigyes 1249
Vincze Gábor 20–23, 256, 1533
Vladár Ervin Imre 1193, 1234
Vorosilov, Kliment Jefremovics 74, 337,
417–418, 420, 460, 795, 1169
- Weems, George Hatton 38
Weiss Alfonz 1061
Weiss Berthold 96
Weiss család 96
Weiss Edith 96
Weiss György 1158
Weiss Manfréd 22, **96**
Winkler Imre 1248
Witthen Béla 1077
Wrublovsky András 1341
- Zaboretzky Ervin 143
Zakar Pál 559
Zakariás Györgyné 146
Zakariás Károly 184
Zala Ferenc 152
Zámbó Tibor 1230
Zamercev, Iván Tyerentyovics 889
Zeley István 1120, 1212
Zemplén György 1044
Zempléni Antal 155
Zentai Vilmos 723
Zielbauer György 1533
Zilahi Iván 1052
Zimonyi István 1086
Zoltai István 372
- Zsarnai Kálmán 1066
Zsebők Zoltán 47–48, 74, 78
Zsille Zsigmond 1042
Zsoldos Andor 1042
Zsombor László 1249
Zsonaty Dezső 855
Zsuky C. István 559

TÁRGYMUTATÓ

Államháztartás egyensúlyának helyreállítása → *Gazdaságpolitika*

Államosítás → *Gazdaságpolitika*

Árvízvédelmi Kormánybiztosság → *Kormánybiztosságok*

Áttelepítési Kormánybiztosság → *Kormánybiztosságok*

Bankok, pénzintézetek → *Pénzügyek*

Bányászat → *Iparügyek*

B-listázás → *Gazdaságpolitika*

Belügy, belpolitika

Belügyminisztérium

Feladatai, hatásköre

- állampolgárságtól való megfosztás 17[77], 24/[49]
- filmszínházak engedélyezései által fizetett közérdekű szolgáltatás felosztása, szabályozása 1/[32], 26/25, 26/30, 28/[10]
- Hazahozatali Kormánybiztosság felügyeletének átvétele 22/87
- háztartási alkalmazottak és munkások munkaviszonyával kapcsolatos ügykör átadása a Népjóléti Minisztériumnak 23/36
- közintézmények ügykezelésének, rendeletek közzétételének szabályozása 7/16, 15/10, 18/3
- német lakosság összetelepítése, illetve kitelepítése 6/10, 19/[67], 21/[6], 26/7
- összeesküvés ügy kivizsgálása → Köztársaság ellenes „összeesküvés” ügye
- választási névjegyzék módosítása 2/[30], 4/2

Miniszter

- fasiszta belügyminiszter 1944. évi kinevezésének hatálytalanítása 14/74
- részvétele Párizsban a spanyol polgárháború emlékkünnepén 1/[33]
- helyettesítése távolléte idején 2/[2], 25/4

Munkatársak kinevezése, alkalmazása

- miniszteri osztálytanácsos 2/[27]
- tisztviselők, segédtisztek 2/[29], 11/7, 12/112, 12/113, 12/115, 27/19, 27/21

Működési kiadásai

- épület 26/29
- gépkocsi ügyek 7/11, 26/27

rehabilitálások → Demokratikus, antifasiszta magatartás miatt, illetve faji alapon üldözöttek ügyei

- volt munkatársak és hozzátartozóik kegyelmi, illetve nyugellátása 2/[26], 7/15, 9/55, 11/10, 20/63

Közigazgatás, önkormányzatok

- közigazgatási tanfolyamok szervezése 11/6
- közigazgatásról szóló rendelkezések módosítása 3/61
- Önkormányzati Testületek Kárpótlási Vagyona nevű jogi személy megszüntetése 22/81

Közigazgatási Bíróság

- helyiségigénye 9/52
- másodelnökének személyi pótléka 26/29

Községek

- állatorvosok választása 2/[24], 20/60
- jegyzők, segédjegyzők kinevezése 3/60, 6/1, 20/61
- körbábák kinevezése 2/[25]
- közkórházaknál megüresedett állások betöltése 22/86
- községi bor- és húsfogyasztási adókból az államkincstár részesedése 17/9

Vármegyék

- alispánok
  - kinevezése (Győr-Moson vm.) 15/67
  - megbízása a közellátási kormánybiztosi feladat ellátásával (Zemplén vm.) 15/7
  - egyes vármegyei alapok megszüntetése és a vármegyei háztartási alapba való beolvasztása 23/51, 24/[45]
- főispánok
  - illetményeinek, nyugellátásának szabályozása 15/66, 22/80, 24/[46]
  - kinevezése, felmentése (Zemplén, Tolna vm.) 17/[78], 22/11 26/8
  - vármegyei megüresedett állások betöltése 11/5, 22/86, 28/40

Városok

- Békéscsaba megyei város átminősítése törvényhatósági jogú várossá 10/35
- Budapest
  - alkalmazottak státus- és bérrendezése 1/[3]
  - állami egyenesadó-bevételből való részesedése 17/10, 20/1
  - állatorvosok, mérnökök, adóhivatali altisztek és örök alkalmazása 14/75, 22/84–85, 24/[47]
  - Belgrád polgármesterének meghívása 26/3
  - Élelmiszerárúsító Üzem helyettes vezérigazgatójának alkalmazása 27/20
  - múzeumi tisztviselő kinevezése 14/79
  - városbírók kinevezése 20/58
  - vezető városi, kerületi, illetve üzemi tisztviselők mentesítése a képesítési kellékek megléte alól 1/[30], 11/8, 11/9, 15/72–74, 18/74
- Debrecen
  - helyettes polgármester kinevezése 15/69
  - városi, illetve üzemi alkalmazottak felvétele, kinevezése 7/12–13, 14/76, 20/62
- Kaposvár
  - városi, illetve üzemi alkalmazottak felvétele, kinevezése 18/73, 22/83, 22/86
- Pestszentlőrinc városi mérnökének kinevezése 8/75
- Pécs közüzemi vezetőinek kinevezése 15/70
- Sopron
  - Erzsébet Közkórházhoz gondnok és élelmezési tiszt alkalmazása 14/77
  - Vegyészeti Állomás vezetőjének kinevezése 15/68
- Vác állatorvosi állásának betöltése 8/76
- Veszprém főmérnöki állás betöltése 15/71

Köztársaság-ellenes „összeesküvés” ügye

- az „összeesküvés” által felvetett politikai kérdések megtárgyalása; Kovács Béla kiadatási ügye 162/[1]
- összeesküvésű ügygel kapcsolatos amerikai jegyzék 19/[41]

Rendőrség

- Budapesti Rendőr Főkapitányság illetékességének kiterjesztése Cinkotára 18/72
- Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal külföldre hurcolt iratanyagának visszahozatala 27/23
- külföldi tapasztalatcsere, illetve konferencián való részvétel 3/110, 23/53
- működési kiadásai (elhelyezése, gépkocsi-ügyei 1/[31], 7/10, 9/56, 14/78, 9/53, 26/28
- pótlék a rendőrség részére 12/117
- tisztek kinevezése, illetve előléptetése 2/[28], 6/12, 23/54, 27/18
- volt alkalmazottak, illetve hozzátartozóik nyugdíja, kegydíja 15/75, 15/80, 15/82

Tűzoltóság

- Békéscsabán tűzoltók alkalmazás 20/59
- felsőfokú tűzoltótanfolyam szervezése 27/22
- Országos Tűzoltó Főparancsnokság egyes tagjainak kinevezése 20/57
- Szegeden tűzoltó főhadnagy kinevezése 7/14
- tűzoltók mentesítése az újjáépítési közmunkaváltság fizetése alól 12/114, 14/73

Demokratikus, antifasiszta magatartás miatt, illetve faji alapon üldözöttek ügyei*Antifasiszta, szocialista vagy demokratikus magatartás miatti hátrányok*

- megszüntetésére vonatkozó rendelet módosítása 10/21, 20/23
- rehabilitációs kérelmek benyújtására határidő megszabása, bizottság felállítása a kérelmek elbírálására 2/[38], 9/6, 10/12

Korábban háttérbe szorított személyek, illetve hozzátartozóik rehabilitációja

- belügy (minisztérium, önkormányzat, rendőrség) területén 2/[26], 2/[28], 6/13, 6/14, 8/72, 8/73, 8/74, 9/54, 10/36, 11/11, 11/12, 14/80, 14/81, 15/75, 15/76, 15/77, 15/78, 15/79, 18/75, 18/76, 20/64, 22/88, 23/55, 23/56, 24/48
- földművelésügy területén 2/[42], 2/[43], 11/[38], 15/62, 23/47, 30/[98]
- honvédelem területén 1/[18], 1/[19], 1/[20], 1/[21], 1/[22], 3/52, 7/59, 7/60, 12/16, 14/84, 15/85, 15/86, 16/72, 18/70, 20/69, 22/92, 22/93, 23/67, 24/[54], 24/[55], 30/[102], 30/[103]
- igazságügy (bírószágok, fegyházak) területén 12/18, 14/21, 14/22, 17/[65], 18/36, 19/[14], 20/26, 23/82, 23/83, 23/84, 30/[38]
- iparügy (gyárak) területén 1/[49], 1/[50], 1/[51], 1/[52], 2/[53], 3/36, 3/37, 7/35, 7/36, 7/37, 8/35, 9/21, 10/14, 11/[43], 14/42, 14/43, 14/44, 20/68, 23/63, 30/[10], 30/[12]
- kereskedelem- és szövetkezetügy területén 1/[57], 3/38, 10/15, 16/78
- közlekedés (MÁV, Posta) területén 1/[25], 8/65, 9/37, 10/30, 12/24, 12/25, 15/18, 16/13, 20/37, 24/16, 24/17, 30/[65], 30/[66]
- külügy területén 2/[37], 6/16, 6/17, 10/34, 12/36, 15/84, 16/67, 20/52
- Miniszterelnökség területén 8/3, 12/10, 15/21, 18/37
- népjólét (kórházak) területén 2/[13], 6/[66], 14/13, 18/68, 19/[46], 19/[47], 22/47, 30/[77], 30/[78], 30/[79]

- pénzügy (pénzintézetek) területén 1/[69], 2/[39], 3/21, 9/69, 14/68, 18/50, 18/51, 18/52, 19/[32], 20/91, 23/25, 24/[85], 30/[50], 30/[51], 30/[52], 30/[53], 30/[54]
- vallás- és közoktatásügy (iskolák, egyetemek, intézetek) területén 2/[65], 2/[68], 6/[58], 7/50, 7/51, 7/55, 7/57, 8/38, 12/70, 12/71, 12/72, 12/73, 12/74, 12/75, 12/86, 12/87, 12/88, 15/48, 15/49, 15/51, 16/37, 16/38, 17/18, 17/19, 17/20, 17/21, 19/[63], 19/[65], 19/[66], 20/76, 20/77, 20/78, 20/79, 22/114, 22/116, 22/117, 23/76, 24/[58], 24/[63], 24/[64], 24/[65], 24/[66], 30/[30], 30/[31]

Zsidó lakosság jogainak helyreállítása

Általános rendelkezések

- magyar zsidóságot ért üldözés megbélyegzéséről és következményeinek enyhítéséről szóló törvény végrehajtása 10/24, 11/15, 17/[66]
- zsidótörvények és rendeletek alapján keletkezett magánjogi ügyletek megtámadására vonatkozó határidő újabb megállapítása 16/82
- zsidóüldözések következtében életüket vesztett személyek örökös nélkül fennmaradt javaiból képzett külön alap mentesítése a létébe helyezési, bejelentési és rendelkezésre bocsátási kötelezettség, valamint mindennemű forgalmi és ügyletkötési korlátozás alól 16/28

Gazdasági jellegű sérelmek orvoslása

- gazdasági felszerelések visszaszolgáltatása 22/16, 28/[30]
- gyógyszerári jogosítványok visszaadása 15/89
- hátrányos megkülönböztetést tartalmazó telekkönyvi bejegyzések törlése 10/22, 28/[31]
- hitközségek használatából elvont épületek visszaadása 6/[64]
- hűtőházak és baromfifeldolgozó telepek visszaadásának korlátozása 24/[73]
- magyar, (részben zsidó) állampolgárok külföldre hurcolt vagyonának kezelésére gondnok kijelölése, a zsidók mentesítése a hazaszállítással kapcsolatos költségek megtérítése alól 1/[16], 6/33
- üzlethelyiségek, berendezések, árukészletek, ingóságok visszaigénylésével kapcsolatos határidő meghosszabbítása 8/52–53, 16/52

Egészségügy → *Népjólét, egészségügy, szociálpolitika*

Egyetemek → *Vallás- és közoktatásügy*

Elhagyott Javak Kormánybiztossága → *Kormánybiztosságok*

Építés- és közmunkaügy

Építés- és Közmunkaügyi Minisztérium

- miniszter kinevezése 19/[1]
- államtitkárok kinevezése 24/3, 26/7, 28/[48]
- miniszteri tanácsos, osztályfőnök, osztályvezető kinevezése 7/77–78, 8/69, 12/31, 12/32, 22/49–50, 27/82
- működési költségei (gépkocsi-ügyek) 8/69, 9/47, 28/[49]
- műszaki és irodai alkalmazottak kinevezése 2/[71], 16/19, 24/26, 27/[8], 30/[81]

Építésügyi igazgatás

Általános rendelkezések, tervek

- építési, városrendezési és közmunkaügyi igazgatásról szóló tc. végrehajtása, módosítása 8/69, 9/41, 10/31, 23/[42]
- épületek helyreállításának kötelezővé tétele, szabályozása 8/69, 9/43,, 12/29, 14/29, 15/22, 18/77, 19/[48], 20/44
- Kormányzati negyed kialakításának terve 12/1
- köztulajdonban álló épületek összeírása 15/23

- lakásügyi és városrendezési kiállításon való részvétel Párizsban 28/[47]
- Országos Épületjavítási Alapból a háztulajdonosoknak nyújtott kölcsön szabályozása 6/[70], 8/69, 9/45, 14/28, 23/43
- Országos Falusi Kislakásépítő Szövetkezettel kapcsolatos kérdések szabályozása 3/57, 6/[71]
- Országos Lakásépítési Hitelszövetkezet által nyújtott kölcsönök után fizetendő kezesség díja 19/[19]

Épületek helyreállítása

- Köztársasági Elnöki Palota 8/69, 9/46
- Károlyi Mihály elhelyezésére szolgáló épület 15/21

Lakások

- bérének szabályozása 8/69, 9/44
- központi fűtésével kapcsolatban a házfelügyelők és segéd házfelügyelők járandósága 11/20, 12/20
- építómunkások segélye 3/58, 16/30

Közmunkaügyek

- Fővárosi Közmunkák Tanácsába új tagok küldése 23/41, 24/25
- Közmunka-kötelezettség szabályozásának módosítása
  - építés- és közmunkaváltság késedelmes befizetése utáni illeték csökkentése 3/59
  - tűzoltók mentesítése 12/114, 14/73
  - honvéd legénység mentesítése 20/70, 22/91, 24/24
  - Közmunkaváltság Alap terhére foglalkoztatott munkavállalók rokkantsági, özvegyeségi, árvasági biztosításának szüneteltetése 9/31, 24/21

Fegyverszüneti Egyezmény végrehajtása, jóvátétel

Fasiszta, illetve jobboldali szervezetek felszámolása

- fasiszta hírközvetítő részvénytársaságok vagyonával szembeni követelések bejelentése 10/20
- feloszlatott jobboldali pártok, szervezetek, egyesületek vagyonának adományozásával kapcsolatos illetékmentesség 12/48, 12/119
- jobboldali szervezetekhez tartozás kifejezésére szolgáló jelvények nyilvános használatának eltiltása 6/11
- jobboldali könyvek, sajtótermékek megsemmisítésének költségei 10/10

Háborús károk megtérítése a Szövetséges Hatalmakkal

- Munkácsról elszállított tejipari szakiskolai vagyontárgyak átadása 7/4
- Turjaremetéről elszállított ménes átadása a Szovjetunióknak 14/4, 17/[49], 19/[52], 26/15
- újvidéki selyemgyár gépeinek visszaadása Jugoszláviának 15/4
- német javakban esett károk megtérítése a Szovjetunióknak 2/[8], 7/7, 12/6

Német javak átadása a Szovjetunióknak

- Potsdami Egyezmény értelmében a magyarországi német javak átadása a Szovjetunióknak 7/3, 7/26, 8/20, 27/69
- magyar állam, illetve vállalatok Németországgal, illetve német vállalatokkal szembeni tartozásainak megtérítése a Szovjetunióknak 12/6, 15/37, 21/[7]

Jóvátételi kötelezettségek teljesítése

Jóvátétel általános kérdései

- jóvátételi célból leszerelt gépek tulajdonosainak kártalanítása 12/44
- ipari jóvátételi szállítások vállalatba adásának, ármegállapításának és elszámolásának szabályozása 23/60

- tájékoztatás az ország megszállásának, a jóvátételnek a költségeiről 9/1
- Jóvátételi Hivatal
- elnökének lemondása, új elnök kinevezése 1/[1], 23/2
  - felügyeletének a Pénzügyminisztérium hatáskörébe utalására vonatkozó javaslat 14/5, 16/2
  - hitelei 2/[8], 2/[9], 6/6, 7/4, 7/7, 9/5, 10/6, 12/5, 14/5, 14/6, 16/2, 16/3, 18/4, 19/[2], 19/[52], 20/11, 26/15
  - munkatársai 1/[5], 14/3, 23/6

Csehszlovákiának fizetett jóvátétel

- ipari 2/[8], 2/[9], 7/7
- mezőgazdasági 2/[8], 2/[9], 6/6, 7/7, 12/5, 16/4, 18/4

Jugoszláviának fizetett jóvátétel

- ipari 2/[8], 2/[9], 7/7, 19/[2]
- mezőgazdasági 2/[8], 2/[9], 7/7, 12/5, 16/4, 26/14

Szovjetunióknak fizetett jóvátétel

- ipari 2/[8], 2/[9], 7/7, 19/[2]
- mezőgazdasági 2/[8], 2/[9], 7/7, 19/[2], 26/13
- Petrozsényi Szénbánya Rt. magyar tulajdonban volt részvényeinek átadása jóvátétel fejében 7/1, 9/1, 12/56, 12/120, 14/6, 20/13
- Petrozsényi részvények tulajdonosainak kártalanítása 12/120, 14/69

Szovjet–magyar vegyesvállalatok

- jogi helyzetével kapcsolatos szovjet követelések 12/121, 22/19
- Magyar–Szovjet Bauxit-Alumínium Társaság (MASZOBAL) részére behozott áruk vám és behozatali engedély alóli mentesítése 7/27, 22/19
- Magyar–Szovjet Hajózási Rt. (MESZHART) részére adó, illeték, pótdadó alóli mentesítés 22/19
- deficitjének megtérítése 30/[9]
- Magyar–Szovjet Polgári Légiforgalmi RT. (MASZOVLET) adó, illeték, pótdadó alóli mentesítése 3/13, 3/14, 22/19
- Magyar–Szovjet Nyersolaj Rt. (MASZOVOL) adó, illeték, pótdadó alóli mentesítése 11/[30], 22/19
- Magyar–Szovjet Olajművek Rt. (MOLAJ) adó, illeték, pótdadó alóli mentesítése 22/19

Szövetséges Ellenőrző Bizottság

- elhelyezése 2/[8], 2/[9], 6/6, 7/7, 12/6, 16/2, 16/3, 16/4
- éllelmezése 2/[8], 2/[9], 7/7, 12/6
- építkezése 2/[8], 2/[9], 6/6, 7/7, 12/6
- Katonai Bizottsága 2/[8], 2/[9], 6/6, 7/7, 9/5, 12/6
- készpénzellátása 12/5, 16/2, 16/4, 18/4, 19/[2]
- vegyes kiadásai 2/[8], 2/[9], 6/6, 7/7, 12/5, 12/6, 16/2, 16/3, 16/4

További kötelezettségek

- Szovjetunió által 1945-ben nyújtott élelmiszerkölcsön megtérítése 2/[9], 7/7, 20/2

Vörös Hadsereg magyarországi jelenlétével kapcsolatos kiadások

- elhelyezése 12/5, 12/6
- éllelmezésével kapcsolatos költségek 1/[44], 2/[8], 2/[9], 6/4, 6/6, 7/7, 12/6, 16/3, 19/[2]
- ipari ellátása 2/[8], 2/[9], 6/6, 7/7, 12/6, 16/3, 19/[2]
- postai, távközlési költségeinek megtérítése 7/7, 12/5, 12/6, 19/[2],
- szállítási kiadások 2/6, 2/[8], 2/[9], 7/7, 12/5, 16/3, 16/4, 18/4, 18/6, 19/[2]

- a szovjet katonaság vagy a SZEB által igénybe vett ingatlanok helyreállítása 15/9
- vegyes kiadásai 2/[8], 2/[9], 7/7
- zsoldja 2/[8], 2/[9], 7/7, 12/5, 12/6, 17/1, 18/4, 19/[2], 20/11

Filmügylek → *Tájékoztatásügy*

Földművelésügy

Földművelésügyi Minisztérium

Miniszter

- kinevezése 1/[1]
- egy volt népbiztos özvegyének rehabilitálása 30/[98]
- előző miniszter időbeszámítása 30/[95]
- korábbi tevékenységének megítélése 11/[32]
- megbízása a pénzügyminiszter helyettesítésével 25/4

Munkatársak

- kinevezése, alkalmazása, címadományozás 1/[41]– [42], 2/4, 2/[41], 2/[44], 6/[42], 8/28, 8/30, 14/51, 14/54, 22/29, 22/56–58, 22/61, 23/44, 26/19
- szerződésesek, kezelők, gépirók, altisztek, volt munkatársak személyi ügyei 3/34, 6/44, 8/26, 8/27, 10/14, 14/56, 22/62, 28/[59], 28/[60], 30/[87], 30/[88], 30/89], 30/[96], 30/[97]
- működési kiadásai (gépkocsi ügyek) 6/44, 10/15, 16/56, 20/47, 27/7

Állami gazdaságok, állami földterületek

- állami gazdaság (Bábolna) gyógyszerészenek kinevezése 6/[37]
- állami mezőgazdasági birtokok forgótőkéjének biztosítása 16/60
- munkabér tartozásának hitele 17/41
- munkatársainak kinevezése 12/101, 27/5, 28/[57]
- összeírása 3/3
- szerződéses alkalmazottak felvétele 17/39

Állattartás, állattenyésztés, állategészségügy

- apaállatok kötelező vizsgálatáról szóló tc. módosítása 8/21
- állami állattenyésztési gazdaságok gép- és eszközbeszerzése 18/79
- állategészségügyről szóló tc. módosítása 28/[54]
- állatorvos, állatorvosi főfelügyelő, felügyelő kinevezése 2/[24], 20/[60], 30/[89]
- állatorvoslásban használt oltó- és kórjelzőanyagok termelése 14/46
- háziállatok marhalevéllal való ellátása, az állatállomány fejlesztése 11/[33], 12/97, 16/51, 17/37
- korszerű állattartás elősegítése céljából a Zöld Mező Szövetség átszervezése 24/27
- lovak behozatala, illetve visszahozatala Amerikából, Angliából, Dániából, Franciaországból 9/17, 19/[56], 26/20
- lovak igénybevétele jóvátétel céljából 26/13, 26/14
- lótenyésztés hozzájárulási díjának szabályozása 10/[47]
- lótenyésztési főfelügyelő, felügyelő munkatárs alkalmazása 11/[36], 17/[48], 24/28, 27/4
- Magyar Oltóanyagtermelő Intézet alaptőkéjének felemelése, a Baktokémiai Intézettel közös vezetők kinevezése 8/29, 16/58
- méhészet támogatása 15/59, 16/58
- részvétel a Nemzetközi Állategészségügyi Hivatal párizsi ülésén 20/49

- tenyészállat vásárlás Svájcban, illetve Bécsben 7/3010/52
- törvényhatósági állattenyésztési alap hitele 11/[34], 12/99
- Totalisateur Alap jövedelmének felosztása 8/31, 12/96, 17/38
- veszettség jelentkezése miatt a Pasteur Intézet újbóli felállítása 6/[45]

Erdészet

- erdei kihágások elleni védekezés 14/48
- erdő és mezőgazdasági szezonmunkások kiküldése Ausztriába 16/62
- erdőtanácsos kinevezése, illetve volt erdőtanácsos özvegye részére kegydíj 2/[51], 6/[39], 15/61
- katonai célokat szolgáló állami erdőgazdaságok kezelése 16/49, 17/35
- Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek költségei, létszámemelése, ügyvezető igazgatójának pótléka 6/[41], 16/57

Földbirtokreform

- Földbirtokrendezés Pénzügyi Lebonyolítására Alakult Szövetkezet póthitele 12/46
- földhivatali tisztviselők kinevezése 9/13, 22/66, 24/35
- földhöz juttatottak marhavásárlási hitele és vetőmagkölcsona 12/49, 17/6, 20/50
- földreform befejezésével kapcsolatban a pártok közös felhívása 23/48
- földreformmal kapcsolatos telekkönyvi munkák 27/57
- földreform során állami tulajdonba került birtokok munkavállalóinak szolgálati viszonya 17/[46]
- kiosztásra nem került területek hasznosítása 10/[49], 19/[50]
- községi földigénylő bizottságok működésének szabályozása 2/[48]
- Külföldi Agrártanulmányi Bizottság létesítése a kisbirtokos üzemrendszer tanulmányozása céljából 12/95
- Országos Földbirtokrendező Tanács vizsgálóbizottsága elleni atrocitás Mezőtúron 10/[50]
- törvény a földbirtokreform lezárásáról 3/28, 4/3, 6/24, 6/[43], 7/17, 7/28

Földművelésügyi igazgatás

- állami földmérés műszaki adatainak a közhivatalok rendelkezésére bocsátása 30/[82]
- állami, megyei gazdasági felügyelők kinevezése 3/32, 8/24–25, 12/100, 30/87
- elemi kár címén igényelhető adókedvezmény megszüntetéséről szóló rendelet hatálytalanítása 1/[39]
- 1931/32. évi ínségbúza akcióból fennálló tartozások leírása 22/54
- mezőgazdasági statisztikai felmérés készítése 24/7
- mezőgazdasági üzemanyagjegy kezelésének póthitele 10/[51]
- Országos Földművelésügyi Tanács és tanácsok létesítése 3/27, 22/52, 30/[86]
- Országos Mezőgazdasági Üzemi Költségvizsgáló Intézet és a Mezőgazdaságpolitikai Intézet alkalmazottainak kinevezése 12/103

Halászat

- Magyar Állami Hal- és Nádgazdasági Üzemek szervezeti és személyi ügyei 14/52, 14/53, 19/[49], 24/37, 30/[86], 30/[99]
- Országos Halgazdasági Tanácsról szóló rendelet hatályon kívül helyezése 14/47

Mezőgazdasági ipar, gépesítés

- baromfi-feldolgozó telepek, mezőgazdasági felszerelések visszaadása zsidó tulajdonosaiknak 16/52, 22/16, 24/73
- búzacsiraolaj gyártásával kapcsolatos kiküldetés Svájcba 17/44
- mezőgazdasági termékek ipari feldolgozásának tanulmányozása Amerikában, Angliában és Svájcban 17/45, 20/51
- tartósított élelmiszerek előállításának, mélyhűtésének a szabályozása 1/[40], 2/[46]
- traktorok közötti forgalomban való részvétele 17/36
- traktorok és talajművelő gépek eladásából, üzemen tartásából származó evétel felhasználása, gépesítési tisztviselők alkalmazása 6/[44]

Nemzetközi mezőgazdasági kapcsolatok

- Dunavölgyi Agrártudományi Bizottság és Dunavölgyi Agrártudományi Intézet létesítése, munkatársak kinevezése 11/[39], 12/98, 23/45
- Külföldi Agrártudományi Bizottság létesítése a kisbirtokos üzemszervezés tanulmányozására 12/95
- mezőgazdasági munkások kiküldése Ausztriába 16/62, 23/26
- Nemzetközi konferenciákon való részvétel 16/61, 17/[64], 19/[55] 26/18
- Nemzetközi Mezőgazdasági Szervezet (FAO) elnökének magyarországi látogatása 16/5
- FAO felszólítása a magyar földbirtokreformról szóló konferencia rendezésére 22/67
- FAO konferenciája Prágában, Rómában 8/32, 15/6, 24/41
- FAO Lengyelországba utazó bizottságának fogadása 22/77
- FAO Magyarországi Nemzeti Bizottságának megszervezése 1/[38], 26/16
- paraszttal, mezőgazdasági dolgozókkal való kapcsolat felvétele céljából küldöttség utazása Franciaországba, Angliába, Dániába, Svájcba, illetve Jugoszláviába és Bulgáriába 2/[50]

Növénytermesztés, növényvédelem

- burgonyabogár elleni védekezés 6/[38], 30/[90]
- cukorrépa termesztés kedvezményei 17/13
- dohánytermelők aszálykár-biztosítása 17/12
- gyümölcsösök megmentésére hitel biztosítása 14/66
- kártékony rovarok elleni védekezés tanulmányozása Franciaországban és Svájcban 2/[49]
- kertészet és méhészet részére póthitel engedélyezése 15/59
- kertészeti alkalmazottak téli segélye 16/50
- kísérletügyi telepek számára állások szervezése, munkatársak kinevezése 2/40, 3/33, 22/64, 24/34
- Magyar Mezőgazdasági Vegykísérleti és Paprikakísérleti Állomáson (Kalocsa) állások betöltése 22/59
- magtermelő vállalt alapítása 17/40, 19/[57], 28/56
- magtisztító megrendelése 28/[61]
- mezőgazdasági termények hamisításának tilalma 22/51
- növények és magvak szerződéses termelése 20/45
- növénynevelés hitele 20/46
- olajlen termelésének szabályozása 20/48
- Országos Kémiai Intézet és Központi Vegykísérleti Állomáson állások betöltése 16/54, 22/59
- pincemester, szőlő- és borászati felügyelők alkalmazása 24/33

- szerződéses alkalmazottai 14/55, 30/[83]
- szőlő és gyümölcsgazdálkodásról, hegyközségekről szóló tc. módosítása 17/34, 18/78, 22/53
- talajjavítás szabályozása, munkatársak felvétele 14/50, 22/55, 22/60
- tavaszi vetőbúza behozatala Amerikából 3/35
- vetőburgonya behozatala céljából kiküldetés Ausztriába és Csehszlovákiába 12/106
- Vetőmagvizsgáló Intézetnél dolgozók szolgálati idejének beszámítása 2/[45]

Természetvédelem

- Országos Természetvédelmi Tanács ügyvezető alelnökének megbízása 16/55

Vadászat

- Magyar Vadtenyésztők Kiviteli és Kereskedelmi Rt. igazgatótanácsába tagok jelölése 28/[58]
- vadászati felügyelők létszámának felemelése 3/30

Vízügyek

Árvízvédelmi Kormánybiztosság → Kormánybiztosságok

Vízügyi igazgatás, árvízvédelem

- csehszlovákiai kiküldetés a közös Duna-szakasz nemzetközi hajózásának ügyében 19/[53]
- román–magyar vízügyi műszaki bizottság magyar tagjának kiküldetése 12/104
- Sió–csatorna költségei 11/[37], 15/64, 16/60
- vízierőművek építésével kapcsolatos tapasztalatcsere Ausztriában, Csehszlovákiában és Svájcban 22/63, 26/17
- vizitársulatokat megillető hozzájárulás összegének megállapítása 14/49
- vízügyi műszaki szolgálat Ausztriába, Csehszlovákiába, Németországba került hajóinak hazaszállítása, illetve elsüllyedt, megrongálódott hajóinak helyreállítása 3/31, 16/58, 19/[54]
- vízügyi tervezési és felmérési munkák hitele 16/60

Gazdaságpolitika

Államosítás előkészítése, állami kezelésbe vétel

Pénzintézetek

- bankok, pénzintézetek 27/70, 30/[41], 30/[43]
- biztosító egyesületek 15/27

Ipar, kereskedelem

- bányák 1/[47], 17/28, 20/67
- épületek, telkek (kisajátítása, eladása, átadása) 2/[23], 3/1, 3/18, 10/1, 14/8, 14/71, 22/4, 23/16, 30/57
- ipari létesítmények 1/[46], 6/34, 12/44, 12/90, 15/55, 24/[50], 24/[51]
- visszaigénylések 6/4, 8/9, 20/85
- kereskedelem (állami kezelésbe vett gépek visszaigénylése) 6/34

Mezőgazdaság

- erdők 6/[44], 16/49
- földbirtokok 3/3, 10/[49], 19/[50], 30/[84]
- hal- és nádgazdaság 19/[49]
- magtermeltető vállalat 17/40, 28/[56]
- növénynemesítő telep 20/46
- traktorok 6/[44]

Oktatás

- iskolák 7/54, 26/43

Anyaggyártóipar

- Anyag- és Árhivatal létszámának kiegészítése 2/[57]
- kötött gazdálkodás alá vont cikkek anyaggyártóipari járulékanak behajtása 19/[10]

Árszabályozás

- árak szabályozása 2/[16], 2/[58], 3/[10], 4/4, 4/5, 5/2, 5/3, 5/4, 5/5, 28/[1]
- ipari jóvátételi szállítások árai 23/60
- Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap hitelei a Szovjetunióba irányuló szállítások esetében 1/[72], 10/[42], 14/72, 16/23, 17/5, 23/17, 26/70, 30/[48]

B-listázás (létszámcsökkentés az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében):**B-listázásról szóló rendelet**

- kiegészítése, módosítása 20/4, 22/3, 28/[36]
- kiterjesztése a közjóléti szövetkezetekre 18/65
- nyugdíjasok B-listázására megszabott határidő meghosszabbítása 2/[12], 8/2, 10/12, 12/8, 26/1

B-listázás revíziójáról szóló rendelet kiegészítése

- hadifoglyok, hadirokkantak tekintetében 3/4, 3/11, 6/3
- külföldön szolgálatot teljesítők esetében 10/2
- nyugdíjasok tekintetében 15/25, 20/6, 22/6, 26/1
- revízió határidejének meghosszabbítása 2/[11], 7/9, 9/4, 12/9, 16/7, 17/3, 22/2, 26/5, 28/[3]

Visszavételek

- felekezeti iskolák tanárai, tanítói, alkalmazottai 3/40, 10/[55]
- Jóvátételi Hivatal munkatársai 1/[5]
- MÁV fizikai dolgozói 1/[23], 20/4
- önkormányzati alkalmazottak 26/26
- Statisztikai Hivatal munkatársai 2/[4]
- szerződéses közszolgálati alkalmazottak 22/3

Bérek, illetmények, járandóságok, pótdíjak**Általános rendelkezések**

- illetménytöbblet-adóról és a jövedelemtöbblet-adóról szóló rendelet módosítása 12/52, 16/31, 23/11
- karácsonyi segély 2/1, 3/58, 6/1, 7/38
- kollektív szerződésről szóló rendelet módosítása 23/58, 24/52
- alá nem tartozó munkavállalók 1500Ft-on felüli fizetésének zárolás alóli feloldása 6/35
- alá tartozó munkavállalók természetbeni lakása 16/1
- nélkülözhető állások bejelentése, nyilvántartása 12/40, 14/61, 15/24
- nemzeti gondozottak díja 20/83

Gazdasági Főtanács**Titkársága**

- főtitkár illetményeinek rendezése 23/7
- munkatársai 1/[7], 1/[9], 15/3

Javaislatai, kezdeményezései

- ésszerűsítési, racionalizálási javaislatai 1/[6], 2/[5]
- kinevezések és hitelügyek havonként egyszeri előterjesztése 20/13, 24/31
- közhivatalok ügyrendjének, iratkezelésének racionalizálása 15/10, 18/3

- hitelügyekben tett előterjesztései 26/21, 30/[5], 30/[6]–[7]
  - kollektív szerződés hatálya alá tartozó munkavállalók természetbeni lakása 16/1
  - köztársaság évfordulójával kapcsolatos munkaszüneti nap meghatározása 10/8
  - külföldi gazdasági tervekkel kapcsolatos irodalom összegyűjtése 10/9
  - magyarországi német követelések átadása a Szovjetunióknak 30/[8]
  - MESZHART deficitjének megtérítése 30/[9]
- Minisztertanács által a GF elé utalt ügyek
- adóügyek 22/23, 23/11
  - állami ércbánya kezelése 20/67
  - állami földmérés műszaki adatainak díjmentes kiszolgáltatása 30/[82]
  - Elhagyott Javak Kormánybiztosságának megszüntetése 24/8
  - francia követség épületeinek helyreállítása 22/75
  - háztulajdont terhelő kártérítési kötelezettség 22/21
  - honvédségi ügyek 20/82
  - kosztpréz– uzsora ügyek vizsgálata 19/[17]
  - közszolgálati alkalmazottak ügyei 23/77, 27/65, 30/[2], 30/[42]
  - mezőgazdasági ügyek 20/45, 20/46, 20/47, 20/48, 20/50
  - munkanélküliség 24/1
  - talpa beszerzés MÁV részére 24/11
  - termény begyűjtés 22/126
  - Új Magyarország idegen nyelven való megjelentetése 24/[87]

Tervgazdálkodás

hároméves terv előkészítése 2/[57], 24/2, 26/86, 30/[13]

Hadifogolyügyek → *Honvédelmi ügyek* → *Külügyi igazgatás* → *Népjólét, egészségügy, szociálpolitika*

Halászat → *Földművelésügy*

Hazahozatali Kormánybiztosság → *Kormánybiztosságok*

Hidak → *Közlekedés, posta, hírközlés*

Honvédelmi ügyek

Hadifogolyügyek

- hadifoglyok B–listázására vonatkozó rendelet módosítása 7/3, 17/3
- hadifoglyok hazaszállításával kapcsolatban delegáció küldése a Szovjetunióba és Romániába 28/[6], 30/[80]

Hazahozatali Kormánybiztosság → *Kormánybiztosságok*

Honvédelmi Minisztérium

- katonapolitikai osztályának pótdíja 19/[36]
- költségvetése 24/[56]
- miniszter felmentése, új miniszter üdvözlése 18/1, 19/1
- személyi ügyei 15/87, 18/[64], 28/[63], 30/100–101

Honvédség

- amerikai hadianyagból felszerelési tárgyak beszerzése 10/[43]
- hadműveletek során elhagyott lőfegyverek, robbanó anyagok bejelentése és felhasználása 23/66, 28/[33]
- honvédség anyagi helyzetének javítása 20/82
- létszámának felemelése 26/37
- katonai bíráskodás → *Igazságügy, jogszolgáltatás*

- katonai igazgatás céljait szolgáló erdők kijelölése 16/49
- katonai özvegy kegydíja 3/54, 6/[62], 7/59
- Katonaorvosi Nemzetközi Konferencián részvétel Svájcban 22/94
- külföldre hurcolt honvédelmi eredetű anyagok visszahozatala, felhasználása 3/53, 26/36, 27/79
- lovak beszerzése Dániából 7/61
- Salgótarjáni Kőszénbánya Rt-vel szembeni 1945 előtti honvédségi tartozás rendezése 3/52, 6/[60], 7/58, 9/72
- tényleges szolgálatot teljesítő honvédek mentesítése az újjáépítési közmunka kötelezettség alól 20/70, 22/91, 24/24
- tisztek előléptetése 1/[18], 3/52, 6/[61]
- tisztek, altisztek rehabilitálása → Demokratikus, antifasiszta magatartás miatt, illetve faji alapon üldözöttek ügyei

Igazságügyi jogszolgáltatás

Bíróságok

Személyi ügyei

- ítéletáblai, illetve büntetőtörvényszéki tanácselnök és bírák kinevezése, időbeszámítása 1/[12], 2/[31], 3/46, 3/48, 11/17, 14/19, 20/24, 22/15
- ítéletáblai tanács elnökének kinevezése 2/[91], 20/25
- járásbíró időbeszámítása, özvegyének kegyelmi ellátása 1/[15], 8/51, 15/13, 22/14
- népbírák kiküldetési illetménye 1/[11]

Jogszolgáltatást, ítélezési gyakorlatot érintő rendelkezések

- büntetőjogi értékhatárok, valamint a pénzbüntetés és bírság forintban való meghatározása 28/[32]
- büntetőeljárás során lefoglalt közszükségleti cikkek hova fordítása 12/93, 15/57
- elkobzott külföldi fizetési eszközök 10%-ának a Magyar Nők Demokratikus Szövetségének karácsonyi akciójára fordítása 6/[81]
- forint értékállandóságának biztosítását célzó büntető rendelkezések időbeli hatályának meghosszabbítása 7/64
- hitbizományi vagyonhoz tartozó épületek helyreállítása 10/18
- Jugoszláviában elítélt háborús bűnös magyarországi vagyonának elkobzása, a kölcsönösség biztosítása 1/[10], 17/[67]
- Károlyi Mihály érdemeinek elismeréséről szóló törvény végrehajtása 18/37
- közforgalmi gépjárművállalatok, vasutak, hajózási vállalatok elleni kártérítési perek felfüggesztése 27/72
- községek törvénykezés szempontjából való átcsatolása 14/16
- közületi szerződések kártérítés nélküli felmondása 1/[17], 2/[5]
- külképviseletek, illetve területen kívüliséget élvező személyek által bérelt lakások, valamint az üzlethelyiségek bérének megállapítása 14/17, 20/22, 27/54
- magyar állampolgárok külföldi vagyonának kezelésére gondnok kirendelése 1/[16]
- rögtönbíráskodási eljárás kiterjesztése 2/[32]
- törvénykezési szünet idejének megállapítása 26/62
- uzsorabírósági eljárás meggyorsítása 2/[33], 3/50, 7/62, 7/65
- váltókon alapuló keresetek és visszkeresetek elévülése 7/63, 22/12

Büntetés végrehajtó (letartóztatási) intézetek

- börtönorvosok kinevezése 16/83, 23/81
- Igazságügyi Országos Megfigyelő és Elmeógyógyító Intézet igazgatójának kinevezése 23/81
- más személyi ügyek 1/[13], 8/19, 14/20, 19/[16]
- teherautó beszerzése 2/[34]

Igazolási ügyek

- felfüggesztett magánalkalmazottak járandóságainak kiegyenlítése 20/27, 22/17
- sportegyesületek, szövetségek tagjainak, tisztviselőinek igazolásáról szóló rendelet kiegészítése 15/12, 20/28, 26/61
- szabadpályán működő értelmiségi foglalkozásúak és hatósági jogosítvánnyal rendelkezők igazolása 27/26

Igazságügyminisztérium

- miniszter szabadpályán eltöltött idejének beszámítása 14/10
- működési kiadásai 7/6, 15/61, 26/59
- politikai államtitkár kinevezése, időbeszámítása 10/[46], 23/4

Igazságügy területén dolgozók rehabilitálása → *Demokratikus, antifasiszta magatartás miatt, illetve faji alapon üldözöttek ügyei*

Katonai bíráskodás

- hadbírók képesítéséről szóló rendelet módosítása 6/[63]
- katonai bűnvádi perrendtartás egyes szabályainak módosítása 9/71, 14/83
- védőként eljáró hadbírók fegyelmi felelőssége 28/[62]

Kúria

- bíró kinevezése 2/[31], 22/15
- másodelnök kinevezése 24/[76]
- tanácselnök kinevezése 2/[31]

Telekkönyvi ügyek

- egyes tulajdonjogok telekkönyvi visszaállítása 20/22
- Jugoszláviában lévő telekkönyvi és birtokrendezési iratok visszaszerzése 24/[75]
- telekkönyvek vezetésében levő hiányok felszámolását célzó alkalmazások 27/57

Ügyészségek

- államügyész, legfőbb államügyész, illetve helyettesének kinevezése, időbeszámítása 2/[31], 3/49, 6/81, 8/50, 12/19, 22/13
- kincstári főügyész, illetve ügyész kinevezése 18/31, 18/33
- népfőügyész-helyettes kinevezése 12/22, 14/24, 18/32, 20/20, 20/29, 27/56

Ügyvédek

- Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézetekre vonatkozó jogszabály módosítása 14/15

Iparügyek, bányászat**Bányászat**

- állami kezelésbevétel, államosítás 1/[47], 17/28, 20/67
- bauxitkutatás szabályozása 16/48
- dorogi bányaszerencsétlenség 18/23
- ércbánya–vagyon kezelése 20/67
- Magyar Állami Szénbányák Rt. alapszabályai 1/[47]
- beruházási, forgótőke stb. hitele 3/24, 15/56, 16/40, 19/[11], 23/24, 26/31

- személyi ügyei, bérezés 7/38, 14/45, 14/89
- só és sósvíz kutatás biztosítása 18/49, 19/[20]
- teherautó biztosítása a bányászat és a bányászati kutatás részére 11/[44], 12/92

Iparigazgatás

- állami kezelésbe vétel, államosítás 1/[46], 12/44, 12/90, 15/55, 24/[50], 24/[51]
- állami üzemekkel szembeni egyes követelések érvényesítésének felfüggesztése 8/4, 8/66, 24/[54], 27/24, 27/25
- állami üzemek rentabilitását vizsgáló bizottság 1/[6]
- hároméves tervvel kapcsolatos adatgyűjtés elrendelése 30/[13]
- iparban foglalkoztatott munkavállalók túlóradíjának korlátozása 14/45, 15/58
- iparfelügyelőkre vonatkozó jogszabály módosítása 1/[45], 2/[52], 2/[56]
- ipari és kereskedelmi munkavállalók elbocsátásáról szóló rendelet módosítása 12/91, 20/66
- Ipari Termelési Tanácsba minisztériumi tisztviselők kinevezése 2/[55]
- Iparosok Országos Központi Szövetkezetének póthitele 1/48
- Ipartestületek Országos Központjára vonatkozó rendelet módosítása 2/[54]
- iparügyi miniszteri biztosokról szóló rendelet kiegészítése 2/[52]
- kartell–megállapodások és határozatok újbóli bemutatásának előírása 8/33
- kollektív szerződésről szóló rendelet módosítása 23/58, 24/[52]
- közszállítási szabályzat módosítása 19/[9]
- miniszteri biztosok átminősítése iparfelügyelőkké 2/[52]
- Nehézipari Központ létrehozása 1/[46]
  - hitele 12/54, 14/39
- nehézipari vállaltoknál dolgozók jogviszonyának rendezése 17/29
- szabadalomért fizetendő évi díjak megállapítása 22/89
- szénhiány miatt szünetelő ipari vállaltok munkavállalóinak foglalkoztatása 17/27, 18/24
- szociális gondnokok kinevezése az üzemekhez 20/65
- textilipari főművezetők, művezetők és segédművezetők jogviszonyának szabályozása 23/59

Iparügyi Minisztérium

- államtitkár szabadpályán eltöltött idejének beszámítása 19/[5]
- minisztériumi tisztviselők és egyéb alkalmazottak személyi ügyei 10/13, 16/41, 16/42, 16/43, 16/44, 17/31–32, 23/64, 26/35, 27/27

Iparügyi nemzetközi kapcsolatok

- Csehszlovákiából gépek beszerzése 1/[53]
- jugoszláv–magyar árucseré-forgalmi tárgyalások 2/[60], 6/[47], 9/18
- jugoszláv–magyar bauxit–alumíniumipari együttműködési egyezmény előkészítése és megkötése 18/22, 24/53, 26/34, 28/[12]
- Romániából földgázvezető csövek, fűróberendezések visszaszerzése 14/41
- soproni Fésűsfonalgyár ausztriai kapcsolatainak ellenőrzése 27/48
- svájci–magyar árucseré-forgalmi megállapodás 6/[48]
- USA-val pamutfonóipari árukölcsön-szerződés kötése 11/[42], 12/94, 24/[86]
- Nemzetközi Iparjogvédelmi Unió Neuchatelben tartott konferenciájára megbízott küldése 9/20

Iparügyi tárcához tartozó intézmények

- Anyag- és Árhivatal létszámának felemelése 2/[57]

- Ipari Tanfolyamok Országos Vezetőségének gépkocsi biztosítása 7/33
- Magyar Állami Báró Eötvös Lóránd Geofizikai Intézet műszaki tisztviselőinek költségtérítése 8/34
- Országos Munkabérmegállapító Bizottság elnökének és elnökhelyettesének kinevezése 22/90

Iparvállalatok

- állami gumijavító üzem létesítése 9/53
- Alkaloida Vegyészeti Gyár Rt. igazgatójának kinevezése 9/19, 16/47, 17/30
- Állami Villamosművek Rt. létrehozása, alapszabályai 1/[48], 24/[50]
- alumíniumgyár létesítése Almásfüzitőn 26/[34]
- Bánhidai Erőműhöz mérnökök felvétele 20/33
- dohánygyár létesítése Budapesten 24/[81]
- Centrum Nyomda és Kiadó Rt. eladása 22/4
- Ganz Hajógyár 1/[46]
- Leipziger Vilmos Szesz- és Cukorgyár Rt. működésének újbóli engedélyezése 8/9, 20/85
- Magyar Állami Vagon- és Gépgyár
  - állami kezességvállalás a Rimamurány-Salgótarjáni Vasművel kötött vasérc-kompenzáció tekintetében 20/18
  - kiküldetés Olaszországba és Svájcba szerszámgépek átvétele ügyében 23/62
  - munkatársak illetmény- és nyugellátásának rendezése 26/63
  - munkatársak kinevezése, személyi ügyek 16/45, 16/46, 23/61, 27/28, 28/11, 30/[11]
  - vezérigazgató kinevezése 17/33, 18/21
- Magyar Lőszerművek Rt. forgótőkehitel 22/32
- Mátravidéki Erőmű újbóli felépítése 11/[27]
- Rimamurány-Salgótarján 1/[46], 20/18
- Szikra Nyomda eladása 10/1, 14/18
- Sárkány Nyomda Rt. eladása 22/4
- Weiss Manfréd Acél- és Fémművek Rt. erőtelepének újjáépítése 1/[46], 11/[27], 15/[37]

Jóvátételi kötelezettségek teljesítése → *Fegyverszüneti Egyezmény végrehajtása, jóvátétel*

Kereskedelem- és szövetkezetügy

Belkereskedelem, belkereskedelmi igazgatás

- áruhitelközvetítő irodák tevékenységének szabályozása 17/[61]
- Árumintavásári és Kiállítási Tanács, valamint Árumintavásári és Kiállítási Központ szervezése 22/121, 27/43, 28/[89]
- Belkereskedelmi Igazgatóságról szóló rendelet kiegészítése 1/[58]
  - osztályvezető kinevezése 7/39
- Budapest Székesfőváros Állatvásár-Pénzforgalmi Rt. hitel 23/23
  - Községi Elelmiszerárúsító Üzem helyettes vezetőjének alkalmazása 27/20
- helyi és helyközi székérfuvarozók fuvardíjának megállapítása 19/[18]
- italmérési engedély adásának szabályozása 19/[18]
- kereskedelem- és iparkamarai választásokról szóló rendelet módosítása 20/15
- kereskedelmi és ipari munkavállalók elbocsátásának szabályozására vonatkozó rendelet módosítása 12/91
- kereskedők (hatósági igazolvánnyal rendelkezők, szabadpályán működő értelmiségiek) igazolása 17/[58], 27/26

- kereskedők iparendélyének felülvizsgálata, iparrevízió 7/41, 9/27, 12/11
- kén és kéntartalmú termékek előállításának és forgalmának állami jövedékké nyilvánítása 27/60
- koszt pénz- uzsora kérdésének rendezése 19/[17]
- üzletek Húsvét előtti nyitva tartásának előírása 21/2
- üzlethelyiségek bérletéről és albérléséről szóló rendelet módosítása 14/18, 27/54
- üzletszerzők, ügynökök, utazók, képviselők arcképes igazolvánnyal való ellátása 27/44

Kereskedelem- és Szövetkezetügyi Minisztérium

- miniszter közszolgálaton kívül eltöltött idejének a nyugdíjába való beszámítása 10/7
- miniszteri tanácsosok kinevezése, előléptetése 1/[56], 27/50
- miniszteri osztályfőnök kinevezése 17/[63]
- miniszteri osztálytanácsos kinevezése 27/45
- miniszteri titkár kinevezése 18/28
- tisztviselők, előadók kinevezése 2/[62], 7/39, 7/40, 8/36, 9/25, 11/13, 19/12, 24/[70], 22/120, 22/123, 24/70, 27/50, 28/[28]
- kegydíjak engedélyezése 3/38
- kezelők, altisztek alkalmazása 19/12, 23/80
- politikai államtitkár kinevezése és pótléka 9/2, 20/17
- rendszeres állások számának felemelése a tárcánál 15/92, 16/80, 30/[33]
- szerződéses alkalmazottak 1/[55], 2/[61], 12/13, 27/47

Külkereskedelem

Árucsereforgalmi, kereskedelmi tárgyalások és megállapodások

- Angliával 28/[14]
- Ausztriával 14/86
- Belgiummal 20/21, 27/52
- Bulgáriával 28/[13]
- Dániával 18/29, 26/55
- Finnországgal 28/[13]
- Franciaországgal 14/87, 27/53
- Hollandiával 27/49
- Jugoszláviával 6/20, 6/46, 9/18, 14/7, 28/[26]
- Lengyelországgal 20/19, 30/[34]
- Németország szovjet megszállási övezetével 12/12, 20/20, 28/[13]
- Norvégiával 18/29, 26/55
- Olaszországgal 1/[57], 1/[72], 8/37
- Romániával (megújítás) 27/8
- Svájcjal 6/[48]
- Svédországgal 18/29, 26/55
- Szovjetunióval
  - 1940. évi árucsereforgalmi és fizetési egyezmény 9/23
  - 1945. évi egyezmény 9/28, 30/[47]
  - 1947. évi tárgyalások 17/[73], 18/26, 24/[71], 24/[72], 25/2, 27/3

Árumintavásáron, kereskedelmi konferencián részvétel

- Baselben 17/[62]
- Londonban búza konferencián 16/61, 17/[64]
- Milánóban 26/56, 27/51
- Zágrábban 19/[13], 26/56

Behozatal

- autók (Franciaország, USA) 6/[77], 16/27, 20/35
- autóbuszok (Franciaország) 30/[70]
- azbeszt (USA) 6/26
- bakancs (Anglia) 9/64
- bőr (Amerika, Hollandia, Svédország) 1/[70], 7/20, 19/[26], 22/33, 23/22, 24/[82], 27/61
- cigaretta (USA) 9/63
- cipő (USA) 7/20
- cellulóz (Csehszlovákia, Norvégia, Svédország) 12/15, 27/1
- fenyőgyanta 23/22, 24/[82]
- film (Olaszország) 30/[35]
- gyapot (USA, Brazília) 3/22, 7/19, 7/21, 8/8, 9/65, 11/[26], 12/94, 15/29, 24/[86]
- gyökéryananyagok (Svájc) 18/47
- kakaóbab (Hollandia) 9/64
- lovak (Anglia, Dánia, Franciaország, USA) 9/17, 19/[56]
- lucfenyőanyag (Ausztria) 23/30
- marhahús (Írország) 4/5
- mozdonyok (Németország, Svájc, Franciaország, Ausztria, USA) 23/33, 16/17
- rézhulladék (Anglia) 1/[64]
- szardínia (Dánia) 24/[82]
- szerszámgép (Anglia, Svájc, USA) 6/[76], 20/36, 23/62
- tenyészállatok: szarvasmarha, ló (Ausztria, Svájc) 7/30, 7/42, 9/26
- textilnyomófesték (Dánia) 24/[82]
- vasérc (Jugoszlávia) 20/18
- vasutas egyenruhák (Svédország) 17/[73]
- vízelosztó gépek (Csehszlovákia) 26/17
- behozatali díj rendszeresítéséről szóló rendelet módosítása, alkalmazása 14/64, 16/21, 19/[34], 20/16
- Magyar Külforgalmi Rt. behozatali tevékenysége 1/[64], 3/22, 6/26, 7/19, 7/20, 7/21, 8/8, 9/64, 9/65, 11/[26], 15/29, 19/[26], 22/33, 23/22, 24/[82], 27/61

Kivitel

- dohánytermékek dollárpiacának felmérése 26/67
- élelmiszerek (Angliába) 28/[14]
- fa (Svájcba) 26/57
- gyümölcsök (Ausztriába és Csehszlovákiába) 30/[36]
- kukorica (Lengyelországba, Romániába, Szovjetunióba) 23/78, 26/38, 28/[65]
- vágómarha (Ausztriába) 7/42, 9/20

Külkereskedelem igazgatása

- külföldi útzsámlák elszámolásának rendezése 9/24
- Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap részére átutalások a Szovjetuniónak szállított áruk fejében 14/72, 16/23, 17/5, 26/70, 30/[48]
- külkereskedelmi statisztikai úrlapok nyomdai költsége 15/5
- Magyar Idegenforgalmi Hivatal igazgatójának előléptetése 22/120
- Magyar Külkereskedelmi Igazgatóság
  - alkalmazottai és kereskedelmi attasék illetményeinek rendezése 22/124
  - belgrádi, bukaresti, római kirendeltségek vezetőinek kiküldése 16/79
  - tisztviselők felvétele 12/13, 12/14
  - trieszti kirendeltsége ügyköreinek átadása a római kirendeltségének 15/93

Vámügyek

- egyes vámtételek módosítása 14/88, 28/[27]
- vám- és külkereskedelmi politika egységes irányítása 15/91
- vámügyi tárgyalások Ausztriával 16/77

Szövetkezeti ügyek

- Földbirtokrendezés Pénzügyi Lebonyolítására Alakult Szövetkezet költségei 12/46
- Földművesszövetkezetek Országos Központjának hitelei 16/58
- Iparosok Országos Központi Szövetkezetének póthitele 18/48
- kisebb szövetkezeti szervezetek hitelei 8/12
- Létszámcökkentésről intézkedő 5000/1946. ME sz. r. hatályának kiterjesztése a közjóléti szövetkezetekre 18/65
- Magyar Ipari és Háziipari Munkaszerző és Kiviteli Értékesítő Szövetkezet részvétele az Országos Háziipari Tanácsban 15/54
- Országos Szövetkezeti Központ létesítése 17/[60], 18/25
- parlagrafordék átadása földműves szövetkezeteknek 19/[50]
- szövetkezeti központi igazgatási és felügyelői állások betöltése 22/123
- szövetkezeti közgyűlés tartásának, osztalék fizetésének, illetve igazgatósági tagok díjazásának szabályozása 15/26
- szövetkezeti törvény 13/1
- tejszövetkezetekhez vállaltvezető kirendelése 7/29

Kormánybiztoságok**Árvízvédelmi Kormánybiztoság**

- jelentések az árvízről 14/58, 17/[50], 19/[58], 22/68
- kiadások az árvízvédelemre 10/[48], 15/63
- kormánybiztos részére gépkocsi biztosítása 30/[92]

Áttelepítési Kormánybiztoság

- előterjesztései, javaslatok
- kormánybiztos felmentése, új kormánybiztos kinevezése 21/[4], 22/9
- kormánybiztoság létszámának felemelése 14/2
- kormánybiztoság számvevőségének megszervezése 9/68
- jogállása, felügyelete 16/2

Elhagyott Javak Kormánybiztosága

- elhagyott javak bejelentése, kezelése (Szikra Lapnyomda) 6/28, 10/1, 22/4
- Kormánybiztoságról és Elnöki Tanácsáról szóló rendelet tervezete 3/8, 6/5, 10/1
- megszüntetésével kapcsolatos viták 20/5, 22/5, 24/8

Hazahozatali Kormánybiztoság

- beolvasztása a Belügyminisztériumba, a kormánybiztos felmentése 22/87, 24/6
- magyar és osztrák állampolgárok hazaszállítása 16/14
- személyi ügyek 2/[7]

Külföldre hurcolt magyar javak kormánybiztosa

- Külföldre hurcolt javak visszahozatala 1/[26], 3/31, 8/16, 19/[54], 22/44, 26/20, 26/36, 27/23

Kormány, minisztertanács, Miniszterelnökség**Kormány**

- felhatalmazása az államháztartás vitelére 16/25

- felhatalmazása rendeletek kiadására 12/21, 30/[1], 30/[40]
- lemondása 31/[1]
- Miniszterek felmentése, kinevezése**
  - államminiszter, miniszterelnök helyettes 7/1 sz. jegyzet
  - építés- és közmunkaügyi miniszter 19/[1]
  - földművelésügyi miniszter 1/[1]
  - honvédelmi miniszter 19/[1]
  - közellátásügyi miniszter 1/[1]
  - külügyminiszter 31/[1]
  - miniszterelnök 31/[1]
  - pénzügyminiszter 22/1
  - tájékoztatásügyi miniszter 1/[1], 19/[1]
  - vallás- és közoktatásügyi miniszter 19/[1]
- Minisztériumi államtitkárok**
  - adminisztratív államtitkárok felmentése, kinevezése
    - építés- és közmunkaügy 20/7, 28/[48]
    - vallás- és közoktatásügy 22/95, 22/97
  - politikai államtitkárok felmentése, kinevezése
    - belügy 14/74
    - építés- és közmunkaügy 24/3
    - igazságügy 10/[46]
    - iparügy 11/2
    - kereskedelem- és szövetkezetügy 9/2
    - népjólét 1/[8]
    - vallás- és közoktatásügy 20/7, 22/96
    - pótlékok az államtitkárok részére 14/70
- Miniszterelnökség**
  - Igazolóbizottság Központi Titkársága gazdálkodásának ellenőrzése 23/8
  - Miniszterelnök**
    - helyettesítése 3.sz.jkv 18/24, 18/25, 27, 28, 29, 30, 31.sz.jkv.
    - lemondási tervei 1/1, 13/[1], 18/1
    - lemondása 31/[1]
    - rendelkezési alapja 11/3, 12/4
    - munkájának bírálata 3/60, 6/1
      - munkatársai 23/3
  - Miniszterelnök helyettesek – államminiszterek**
    - gépkocsi ügyeik 6/7, 7/6, 18/9, 22/125
    - személyi változás 7/1.sz. jegyzet
  - Minisztertanács**
    - miniszterek helyettesítése 30/[14]
    - hatásköre 14/5, 16/2, 16/39, 24/31
    - munkájának bírálata 3/60, 6/1, 9/29, 30/[1]
  - politikai viták
    - 1946/47. évi költségvetés 4/1, 5/1, 11/[28], 14/[62]
    - főváros adórészesedésének megváltoztatása 17/10, 20/2
    - munkanélküliség 8/70, 22/1, 24/1
    - összeesküvésügyi ügy 10/[58], 13/1, 18/[1], 19/[41], 24/6, 24/[49], 26/6, 29/[1], 29/[2]
    - pártközi viták lezárása 18/1
    - rendkívüli minisztertanács [4], [5], [13], [21], [25], [29], [30] sz. jkv.

- ügyrendje 21/3, 24/31, 28/3
- Ünnepségek szervezése, ezeken kormányzati részvétel
  - Actio Catholica körmenetén részvétel 30/[4]
  - 1848/49 évfordulója 9/75, 10/[44], 19/[68], 23/87
  - gellérthegyi emlékmű létesítése 10/25, 18/57, 19/[8]
  - Húsvét előtti két nap szünnapra nyilvánítása 21/1, 21/2
  - köztársasági évforduló 10/8

Közellátás

Begyűjtés, felvásárlás

- baromfi felvásárlás 5/3
- beszolgáltatás szabályozása 6/[79], 16/64, 18/80, 22/126
- büntetőeljárás során lefoglalt cikkek felhasználása 12/93, 15/57
- földadó búzában vagy egyéb terményben való lerovása 17/4
- külföldről beszerzés 5/4, 11/[41]

Élelmiszerellátás

- közellátás karácsony előtti javítása 4/4, 4/5, 5/2
- kukorica forgalmának szabaddá tétele 28/[1]
- tüntetés a közellátási helyzet miatt 3/[10]
- zöldségellátás 2/[16]
- zsírellátás 5/5
- mezőgazdasági fogyasztói árak 5/2

Közellátásügyi intézkedések és intézmények

- Budapestnek a Vörös Hadsereg által 1945-ben nyújtott élelmiszerkölcsonének visszafizetése 20/2
- Hús- és zsiradék hivatal alkalmazottainak létszámemelése, megbízatása 2/[18], 22/118
- kenyérellátási biztosok működési költségei 12/109
- közellátási kormánybiztos kinevezése (Tolna vm.) 18/[2]
- közellátásügyi igazgatásról szóló rendelet kiegészítése 14/59, 16/64
- malmok közellátási ellenőrzése, szervezetének kibővítése 5/2, 8/56, 9/77
- malomipar hivatalos érdekképviseletéről szóló rendelet 2/[17]
- városok és községek terménybeszolgáltatási és élelmiszerjegy-kezelői munkatársak illetményei és pótlékai 11/[40], 12/107

Közellátásügyi Minisztérium

Miniszter

- kinevezése 1/[1]
- betegszabadsága 27/95
- régi gépkocsijának értékesítése 26/39

Tisztviselők és alkalmazottak

- személyi ügyei 1/[73]–[75], 1/[76], 1/[77], 12/108, 15/65, 16/63, 22/119, 26/38, 30/[105], 30/[106]

UNRRA bizottság tagjainak havi ellátmánya 3/63, 8/57, 19/[59], 23/79, 26/40

- szállítmányaival kapcsolatos kiküldetés Olaszországba, Triesztbe 9/40, 17/[71]
- szállítmányairól, raktározásukról és szétosztásukról készített beszámoló 12/111

Költségvetés → *Pénzügyek*

Közigazgatás → *Belügyi igazgatás*

Közlekedés, posta, hírközlés*Közúti forgalom*

Gépkocsiügyek

- adókötelezettsége 22/23
- behozatalának vámmentessége 2/20
- beszerzése külföldről
  - amerikai kölcsönből 20/35
  - Franciaországból 6/[77], 10/28, 30/[70]
- elosztása 7/6, 7/75, 14/78, 16/10, 16/11, 17/[76]
- gázolaj fogyasztásának szabályozása 2/[22]
- közületek gépkocsivásárlásának, karbantartásának szabályozása 26/73
- külföldi rendszámú gépkocsik szavatossági biztosítása 23/27
- külföldről behozott gépkocsik elidegenítésének engedélyhez kötése 18/59

Szállítmányozás, idegenforgalom

- BSZKRT-hoz mérnökök felvétele 20/33
- gépkocsi vállalatok engedélykirata 24/10
- IBUSZ munkatársi létszámának felemelése 27/75
- közforgalmú gépjárművállalatok elleni kártérítési perek felfüggesztése 27/72
- közhasználatú gépjárművállalatok üzletszabályzata 7/70
- MATEOSZ gépkocsijainak igénybevétele a csehszlovákiai áttelepítésnél 22/7, 23/49
- MÁVAUT részére gépkocsik beszerzése 10/28, 30/70

Hidügyek

- Margit híd roncsainak kiemelése és ócskavasként értékesítése 6/[73]
- MAV hídépítési hitele, külföldi anyagbeszerzése 19/[42], 22/38
- Rába-híd roncsainak kiemelése 26/74

Közlekedésügyi Minisztérium

Személyi ügyek

- tisztviselők, alkalmazottak, altisztek kinevezése, időbeszámítása 6/[71], 8/67, 24/15, 24/20, 28/[38]–[39], 28/[46], 30/[60]
- volt munkatársak hozzátartozóinak kegyelmi ellátása 11/19, 16/12, 18/63
- tisztviselők kiküldése Csehszlovákiába, illetve Olaszországba 9/40, 27/76

Légi forgalom

Légiforgalmi egyezmény

- Bulgáriával 7/72
- Csehszlovákiával 7/72, 28/[45]
- Jugoszláviával 7/72
- Franciaországgal 23/29
- Lengyelországgal 7/72
- Romániával 7/72
- Svájjal 23/29
- Svédországgal 23/28
- Szovjetunióval 3/14, 7/73

Vállalatok

- Magyar–Szovjet Polgári Légiforgalmi Rt. megalakulása 3/13
- MASZOVLET adó- és illetékkedvezménye 22/19

Posta, távközlés

Alkalmazási, bérezési és szociális ellátási ügyek

- Posta munkatársainak felvétele 1/[25], 14/27, 20/33

- hozzátartozók kegydíja 8/59, 8/60, 8/61, 9/38, 15/19
- postások illetményeinek, nyugellátásának arányosítása a közszolgálati alkalmazottak ellátásával 10/37
- Bélyeg, feláras bélyeg kibocsátása**
  - Alapítványi Postás Kórház javára 30/[99]
  - postások jóléti alapítványa javára 10/20
  - Siess! Adj! Segíts! Mozgalom támogatására 18/58

Nemzetközi együttműködési ügyk

- Egyetemes Postakongresszusra delegáció küldése Svájcba 20/34
- postaműszaki értekezletre delegáció küldése Pozsonyba 9/39
- Távközlési Egyezmény és Rádiószabályzat felülvizsgálatára Atlantic Citybe összehívott világértekezletre delegáció küldése 17/[74]
- távközlési kérdések egyeztetése Csehszlovákiával, Lengyelországgal és a Szovjetunióval 16/18

Újjáépítés, műszaki fejlesztés

- Posta újjáépítésének hitele 26/75
- távbeszélőközpont bővítése Budapesten 20/31, 27/74
- távbeszélőrendszer kölcsönvétele Prágától 24/14
- amerikai hitelből vett hírközlési eszközök árának törlesztése 26/77
- Magyar Központi Híradó Rt. engedélye a rádióállomások műsorral való ellátására 28/[37]

Vasúti ügyek**Alkalmazotti ügyek**

- B-lista rendelet módosítása a MÁV esetében 28/[36]
- igazgatóhelyettesek, osztályvezetők kinevezése 1/[25], 18/60
- illetményeik, nyugellátások arányosítása a közszolgálati alkalmazottak ellátásával 10/37
- munkatársak felvétele, elbocsátása, személyi ügyek 1/[23], 2/[21], 8/62, 8/68, 20/33, 22/41
- orvosok kinevezése a MÁV Betegségbiztosító Intézetéhez, illetve a kaposvári fiúnevelő intézetéhez 17/[75], 20/32
- tisztviselők külföldi útja, útitisztviselői 18/61, 20/38

Hitele, forgótöke kölcsöne bérekre, anyagbeszerzésre 12/26, 24/11, 26/78**Nemzetközi kapcsolatok**

- amerikai kölcsönből Belgiumban és Hollandiában vásárolt anyagok 8/63
- egyenruha vásárlás Svédországból 17/[73]
- express vasúti értekezlet Olaszországban 24/18, 26/82
- fuvarozási, szállítmányozási értekezlet Csehszlovákiában, Franciaországban, Svájcban 1/[27], 9/36, 23/31, 24/12
- helyi érdekű (osztrák, francia, svájci érdekeltségű) vasutak bérösszegének rendezése 26/81
- ingyenes vasúti szállítás biztosítása a háború során elhurcolt, hazatérő magyar és osztrák állampolgárok számára 16/14
- jegy váltása terén az infláció miatt Romániában keletkezett zavarok rendezése 14/26
- kisvasutak függő kérdéseinek rendezése Romániával 26/83
- köteléki díjszabás kidolgozása Jugoszláviával, Romániával 10/29, 24/19, 26/79, 26/82
- Nemzetközi Fuvarozásügyi Hivatal meghívása Bécsbe 6/[78]
- Nemzetközi Vasúti Tehervonati Menetrendi Értekezlet Párizsban 18/62

– vasútügyi kongresszusok, konferenciák 1/[29], 17/[70], 30/[61], 30/[68]
Kocsi-csere, külföldre került vasúti kocsik visszaszerzése

- Ausztriából 22/44
- Csehszlovákiából 12/28, 27/78, 28/[41], 30/[67]
- Romániából 7/74, 17/[72], 18/64, 24/14
- Svájcban 16/15

Tárgyalások az egyes országokkal

- Csehszlovákiával 7/71, 28/[43]
- Jugoszláviával 12/27, 15/17
- Németországgal 16/16
- Romániával 7/71, 30/[63]
- Svájccal 26/84, 28/[42], 30/[64]
- Svédországgal 30/[62]

Újjáépítés, műszaki fejlesztés

- kocsi-park újjáépítése 8/66, 23/30
- könnyű fémszerkezetű szerelvények tanulmányozása Németországban 22/43
- mozdonyok (amerikai hadianyagból) átvétele Ausztriában, Franciaországban, Németországban, Svájcban 16/17, 17/[69], 23/33
- mozdonyok gyártása, korábban megrendeltek szállítása 8/66
- mozdonyvezetők kirendelése – szovjet katonai parancsra – Ausztriába, Csehszlovákiába, Németországba 17/[68]
- számfejtőgép tanulmányozása Párizsban 22/39

Vasúti szervezési ügyek

- Győr–Sopron–Eberfurti Vasút engedélyokiratának módosítása 24/9
- közforgalmú vasutak elleni kártérítési perek felfüggesztése 27/72
- Mezőgazdasági Vasutak Igazgatóságának létrehozása a földreform révén gazdátlanra vált gazdasági vasutak irányítására 27/73

Vízi közlekedés, hajózási vállalatok

- Balatoni Hajózási Rt. hitele 8/58
- Első Dunagőzhajózási Társaság államkölcse 6/[75]
- fiumei kikötőre Olaszországgal, majd Jugoszláviával kötött egyezmény felújítása 18/44
- Hajózási Tárcaközi Bizottság kiegészítése 18/56
- közforgalmú hajózási vállalatok elleni kártérítési perek felfüggesztése 27/72
- külföldre hurcolt hajók hazaszállítása 1/[26], 1/[28], 2/31, 19/[4], 26/76, 27/79
- MESZHART-adó- és illetékkedvezménye 22/19
  - bérleti szerződése a Csepeli Szabad Kikötőre és felszereléseire 3/12
  - deficitjének megtérítése 30/[9]
- MFTR Hollandiával szembeni tartozásának rendezése 8/63
  - Jugoszláviával és Olaszországgal a trieszti szabadkikötő használatának, a kedvező díjazásnak a tisztázása 15/20, 27/77
  - követeléseinek és tartozásainak bejelentése 14/[63], 16/29
  - osztályvezető kinevezése 6/[72]
  - skandináv országokkal kapcsolat kiépítése 10/27
- nemzetközi hajóút fenntartása a magyar–csehszlovák közös Duna-szakaszon 19/[53]

Központi Statisztikai Hivatal

- B-listázott alkalmazottai közül egyesek visszavétele 2/[4]
- 1946/47. évi statisztikai munkaterv 2/9
- közületi tulajdonba vett épületek összeírása 12/7, 15/23
- KSH-nak a GF felügyelete alá helyezésének terve 16/2
- mezőgazdasági statisztikai felmérés 24/7
- részvétel az európai statisztikusok római konferenciáján 15/6

Közszolgálati és magánalkalmazottak ügyei*Közszolgálati alkalmazottak*

- illetménye, fizetése 1/[3], 10/37, 11/[25], 26/63, 30/42
- külföldön szolgálatot teljesítők járandóságának szabályozása 7/30, 9/24, 12/39, 14/60, 22/124
- mellékfoglalkozásának engedélyezése 23/10, 24/[77]
- nyugdíjasok munkában tartása 23/9
- nyugellátásuk szabályozása 3/23, 6/23, 10/37, 11/[25], 26/63
- OTBA-járulék levonása a tisztviselők fizetéséből 8/18, 10/37, 11/[25]
- pótdíjak, pótlékok, jutalmak
  - államtitkárok és más hasonló pozícióban lévők 14/70
  - börtönőrök 19/[16]
  - honvédség 19/[36], 20/82
  - Jóvátételi Hivatal munkatársai 18/4
  - köztársasági elnök testőrsége 19/[25]
  - mérnökök és más alkalmazottak 27/63
  - pénzügyminisztériumi munkatársak 23/15
- soron kívüli előléptetés 12/41, 16/26
- statusrendezés 1/[3], 30/[3]
- szabadságuk rendezése 27/65
- tanszemélyzet magasabb fizetési osztályba sorolása 20/93

Magánalkalmazottak

- elbocsátott ipari és kereskedelmi alkalmazottak visszatartott illetményének kifizetése 20/66
- igazolási eljárás során felfüggesztett személyek elmaradt illetményei 20/27, 22/17
- jogviszonyaik egyes kérdéseinek rendezése 14/17, 16/81
- nyugdíjukról, vállalati nyugdíjpénztárakról 28/[50]
- szabad pályán működő értelmiségiek és hatósági jogosultsággal működők igazolványainak meghosszabbítása 27/26

Önkormányzati alkalmazottak

- B-listázottak visszavétele 26/26
- főispánok és önkormányzati alkalmazottak illetményeinek szabályozása, egyes állások elnevezésének megváltoztatása 1/[3], 15/66, 22/80, 23/57, 24/[46]
- hatósági orvosi szolgálathoz szükséges képesítési kellékek meglétének elengedése 28/[51]
- státuszrendezésük 1/[3]

Köztársaság-ellenes „összeesküvés” ügye → *Belügy, belpolitika*

Köztársasági elnök

- kitüntetése 9/10
- korábbi köztársasági elnök (Károlyi Mihály) kártalanítása, illetve megbízatása 8/3, 12/10, 18/37, 18/42, 20/92

Feladatai

- kegyeleti ügyek 10/25, 18/57, 19/[8]
- kitüntetési ügyek 9/10, 16/9, 17/2
- kinevezések, előléptetések, időbeszámítások engedélyezése 14/57
- miniszterek helyettesítésének engedélyezése 30/[14]

Elnöki Hivatal ügyei

- gépkocsi ügyek 7/6
- személyi ügyei 9/3, 12/2, 18/2, 20/9, 27/2
- palotájának helyreállítása, berendezése 8/69, 9/46, 14/1
- testőrsége 9/7, 19/[25], 28/[4]

Külföldre hurcolt magyar javak kormánybiztosa → *Kormánybiztosságok*

Külkereskedelem → *Kereskedelem- és szövetkezetügyek*

Külügy, külkapcsolatok*Békeszerződés*

- felhatalmazás az aláírására 6/19, 9/48, 11/[23], 11/[24]
- Külügyminiszterek Tanácsa által eszközölt módosítások 10/[56]
- törvénybe iktatása 27/9

Jóvátétel, SZEB ellátása → *Fegyverszüneti Egyezmény végrehajtása, jóvátétel*

*Kapcsolatok az egyes országokkal***Amerikai Egyesült Államok (USA)**

- Amerikába került magyar lovak összeírása 26/20
- amerikai hadsereg-felszerelési kölcsön 14/71, 16/20, 23/16, 23/19, 23/20, 23/21, 24/[83], 26/77
- amerikai követség részére épület biztosítása 3/18, 30/[57]
- amerikai megszállási zónába került magyar hajók visszahozatala 1/[26], 1/[28], 3/31, 19/54, 27/79
- budapesti amerikai követ személyének változása 20/54
- huszonnégy–huszonöt milliő dolláros amerikai kölcsön terve 22/36
- kukorica jóvátételi felhasználásával kapcsolatos amerikai állásfoglalás 23/78
- Magyarországon átutazó amerikai politikus 19/[39]
- New York-i főkonzul kinevezése 17/[51], 18/41
- összeesküvés ügyvel kapcsolatos amerikai jegyzék 19/[41]
- szeretetcsomagok átadásával a CARE szervezet által megbízott amerikai ezredes beutazásának megtagadása a SZEB részéről 24/43
- vásárlások az Amerikai Egyesült Államokból, illetve hadsereg leszerelési kölcsönéből 3/22, 3/35, 6/26, 7/19, 7/20, 8/8, 8/64, 9/17, 9/63, 9/65, 11/[26], 11/[42], 12/94, 15/29, 16/17, 17/69, 19/[29], 20/35, 20/36, 23/22, 23/33, 24/[86], 27/61
- washingtoni magyar követségre miniszteri tanácsos kinevezése 22/72, 23/1

Anglia (Nagy-Britannia)

- kereskedelmi attasé, illetve ipari kiküldött angliai útja 1/[54], 9/24
- kereskedelmi tárgyalások 28/[14]
- londoni búzakonferencián részvétel 16/61, 17/[64]
- mezőgazdasági termékek feldolgozásának, tartósításának tanulmányozására kiküldetés 17/45, 19/[55]

- Nemzetgyűlési Könyvtár igazgatójának meghívása Angliába 19/[62]
- vásárlások, illetve behozatal Angliából 1/[64], 4/5, 6/[76], 9/17, 9/64

Ausztria

- árucsereforgalmi, kereskedelmi, vegyesbizottsági tárgyalások 7/42, 9/26, 10/[52], 14/86
- bécsi tavaszi vásárra kiküldetés 18/27
- Creditanstalt Bankverein magyarországi fiókjának forgótőke hitele 10/[40]
- háború során elhurcolt osztrák és magyar állampolgárok hazaszállításának költsönös ingyenessé tétele 16/14
- ipari és kereskedelmi vállalatok együttműködésének ellenőrzése 27/48
- kereskedelmi kapcsolatok
  - behozatal 12/106, 22/38, 22/63, 23/30
  - kivitel 10/[52], 11/[41], 30/[36]
- magyar fél meghívása Bécsbe a Nemzetközi Fuvarozásügyi Hivatal részéről 6/[78]
- mezőgazdasági munkások ausztriai szerződtésének lemondása 13/62, 23/26
- vámügyi tárgyalások 16/77
- vasúti tárgyalások 17/[70], 22/44, 26/81

Belgium

- árucsereforgalmi és fizetési egyezmény 20/21, 27/52
- egyetemi tanár kiküldése Belgiumba 17/23, 18/18
- követség létesítése Belgiumban 26/24
- Nemzeti Szabadkikötő (Csepel) és Belgium közötti kapcsolat fejlesztése 10/27
- vasúti (amerikai kölcsönből származó) anyagok behozatala 8/64

Brazília

- gyapot behozatala 3/22, 7/19

Bulgária

- diplomáciai kapcsolat felvétele 6/21
- kereskedelmi tárgyalások indítása 28/[13]
- légitforgalmi egyezmény előkészítése 7/72
- szófiai egyetem magyar lektorának megbízása 23/74

Csehszlovákia

jóvátétel → Fegyverszüneti egyezmény végrehajtása

- kereskedelmi kapcsolatok
  - behozatal 1/[63], 12/15, 12/106, 22/38, 26/17
  - kivitel 11/[41], 30/[36]
- közlekedési, postaügyi tárgyalások, megállapodások
  - hajózás terén 19/[53], 22/41
  - légügyi egyezmény 27/29
  - postai, távközlési téren 9/39, 16/18, 24/13
  - vasúti téren 1/[27], 12/28, 22/41, 27/76, 27/78, 28/[41], 28/[42], 30/[67]

csehszlovák–magyar lakosságcsere, felvidéki magyarok deportálása → Lakosságcsere, telepítési ügyek

Dánia

- árucsereforgalmi megállapodás meghosszabbítása 18/30, 26/55
- behozatal, vásárlás 19/[56], 24/[82]
- dán Vöröskereszt segítségével a tuberkulózis elleni oltóanyag biztosítása terén 24/23

- Nemzeti Szabadkikötő (Csepel) és Koppenhága kapcsolatainak fejlesztése 10/27
- Egyiptom
  - diplomáciai kapcsolat felvétele 30/[107]
- Finnország
  - kereskedelmi tárgyalások megkezdése 28/[13]
- Franciaország
  - budapesti francia követség épületének helyreállítása 22/75
  - kereskedelmi kapcsolatok
    - behozatal, vásárlás 6/[77], 10/28, 16/17, 16/27, 30/[70]
    - vegyesbizottsági tárgyalás 14/87, 27/53
  - kulturális kapcsolatok, látogatások 3/42, 22/108, 26/53, 26/54
- légügyi egyezmény 27/29
  - nyugati kölcsön felvétele ügyében tájékozódás 20/95
  - párizsi magyar követségre egy munkatárs alkalmazása 22/70
  - rendőrségi értekezlet Párizsban 30/[111]
  - spanyol polgárháború emlékünnepe Párizsban 1/[33]
  - számfejtő gép tanulmányozása Párizsban 22/39
  - vasúti, szállítványozási vállalatokkal való tárgyalások 18/62, 24/12, 26/81
- Hollandia
  - kereskedelmi kapcsolatok
    - behozatal, vásárlás 1/[70], 7/20, 9/64, 19/[26], 22/33
    - kivitel 26/67
  - magyar–holland kereskedelmi tárgyalások 27/49
  - követ kinevezése Hágába 26/24
  - MFTR elleni holland követelések rendezése 8/64, 11/[29]
- Jugoszlávia
  - Belgrád polgármesterének meghívása Budapestre 26/3
  - diplomáciai kapcsolat
    - követ kinevezése Belgrádba 2/[36]
    - követség épülete, gépkocsija 10/5, 10/33
  - hajózási tárgyalások, megállapodások
    - Fiume kikötőjére vonatkozó szerződés felújítása, használata, tárgyalás tengeri kikötői köteléki díjszabásról 15/20, 18/44, 24/19, 26/82
  - ipari kapcsolatok
    - alumínium-bauxitipari szerződés 18/22, 24/[53], 26/34, 28/12
  - jóvátétel → Fegyverszüneti Egyezmény végrehajtása
  - Jugoszláviában háborús bűnök miatt elítélt személy magyarországi vagyonának elkobzása 1/[10], 17/[67]
  - kereskedelmi tárgyalások, megállapodások
    - faanyagok behozatala 22/38
    - jugoszláv–magyar árucsereforgalmi egyezmény 2/[60], 6/20, 6/46, 9/18, 14/7
    - Külkereskedelmi Igazgatóság belgrádi kirendeltség vezetőjének kinevezése 16/79
    - vegyesbizottsági tárgyalások 28/[26]
    - zágrábi Nemzetközi Árumintavásáron részvétel 19/[13], 26/56, 30/[110]
  - kulturális egyezmény 30/[108]
  - légügyi egyezmény 7/72

- magyar telekkönyvek visszahozatala Jugoszláviából 24/[75]
- vasúti tárgyalások és megállapodások 12/27, 15/17

Kanada

- mezőgazdasági termékek feldolgozása, tartósítása terén elért eredményeinek tanulmányozása 17/25

Lengyelország

- kereskedelmi tárgyalások 20/19, 30/[34]
- légiforgalmi egyezmény 7/72
- Nemzeti Szabadkikötő (Csepel) és Gdynia közötti kapcsolat fejlesztése 10/27
- postaforgalmi tárgyalások 16/18
- Varsói és Krakkói Magyar Tudományos Intézet vezetőjének megbízása 27/39

Németország

- kereskedelmi kapcsolatok
- árucsereforgalom lehetőségének tanulmányozása 12/12
- Németország szovjet zónájával tárgyalások kezdése 28/[13]
- könnyű szerkezetű teherkocsik tanulmányozására kiküldetés 22/43
- magyarországi németek kitelepítése 6/10, 19/[67], 21/[6], 26/7

Norvégia

- behozatal 27/1
- kereskedelmi szerződés, árucsereforgalmi megállapodás meghosszabbítása 18/30, 26/55
- Nemzeti Szabadkikötő (Csepel) és Osló közötti kapcsolat fejlesztése 10/27

Olaszország

- diplomáciai kapcsolat
- olasz követ részére agrément-kérés 20/54
- római magyar követség vezetőjének megbízása 12/35
- -- követségi gépkocsi biztosítása 20/55
- -- követségi sajtóelőadó alkalmazása 22/71
- Fiume, illetve Trieszt kikötőjének magyar igénybevétele 15/20
- kereskedelmi tárgyalások, megállapodások
- árucsereforgalmi egyezmény 1/[57], 1/[72]
- behozatal 8/37, 23/62, 30/[35]
- Külkereskedelmi Igazgatóság triezsti, illetve római kirendeltségének át-szervezése 15/93, 16/79
- milánói vásáron részvétel 26/56, 27/51
- kulturális kapcsolat, látogatás 22/108
- filmek behozatala 8/37, 30/[35]
- Magyar-Olasz Bank részvénytulajdon-viszonyainak rendezése 9/67, 20/88
- UNRRA szállítmányok fuvarozása Olaszországból 9/40
- vasúti (expresszvonat) értekezlet Velencében 24/18, 26/82

Palesztina

- jeruzsálemi héber egyetemen magyar lektorátus, könyvtár, kulturális intézet létesítése 6/[53]

Románia

- Erdélyben maradt földgázvezető csövek, fűtőberendezések visszaszerzése 14/41
- Bukovinából áttelepült székelyek visszamaradt javainak ügye 2/[6]
- hadifoglyok hazaszállítása ügyében delegáció küldése 30/[80]
- légiforgalmi egyezmény 7/72, 21/[5]
- kereskedelmi tárgyalások, megállapodások

- árucsereforgalmi tárgyalás 7/74
- behozatal 22/38
- kereskedelmi, letelepedési és hajózási szerződés megújítása 27/8
- Külkereskedelmi Igazgatóság bukaresti kirendeltség-vezetőjének kirendelése 16/76
- magyar népi közösség tervezett nagyváradi vásárán részvétel 11/4
- román–magyar vízügyi bizottság tagjainak kiküldése 12/104
- román miniszterelnök magyarországi látogatása 22/79
- romániai gyermekek magyarországi üdültetése 27/94
- vasúti tárgyalások 7/71, 10/29, 14/26, 17/[72], 18/64, 24/14, 26/79, 26/83, 30/[63]
- zárolt magyar javak ügyei (CASBI)
  - CASBI-tárgyalások 6/2, 6/18, 18/40, 30/[105]
  - Romániai Magyar Javak Bizottsága 6/2
- Spanyolország (köztársasági spanyol kormány)
  - követsége részére épület biztosítása 19/[40]
  - polgárháború emlékünnepe Párizsban 1/[33]
- Svájc
  - diplomáciai kapcsolatok
    - bécsi követségéről ellopott, és Magyarországra került gépkocsiért kártérítés fizetése 11/18
    - berni magyar követségre miniszteri tanácsos, osztálytanácsos és segédtitkár kinevezése 22/72
    - követ részvétele az International Trade Organisation Genfben tartott ülésén 20/53
    - Egyetemet Végzett Nők Nemzetközi Szövetségének meghívására kiküldetés 18/17
    - Genfi Egyetemes Egyháztanácstól felvett összeg visszatérítése 30/[23]
  - ipari kapcsolat
    - Nemzetközi Iparjogvédelmi Unió neuchateli ülésére kiküldetés 9/20
    - Weiss Manfréd Gyár új turbináinak svájci megrendelése 11/[27]
  - kereskedelmi kapcsolat
    - árucsereforgalmi tárgyalás 6/[48]
    - árumintavásár Baselben 17/[62]
    - behozatal 7/30, 9/24, 11/[27], 16/17, 22/63, 23/62
    - kereskedelemügyi kiküldetés 26/57
    - kivitel 9/24, 30/[99]
    - nemzetközi áruforgalmi értekezlet Luganoban 23/31
  - közlekedési ügyek
    - közlekedésügyi kiküldetések 26/84, 28/[42], 30/[64]
    - légügyi tárgyalás, egyezmény 7/73, 23/29
    - vasutak építése és üzemben tartása tárgyában kongresszus Luzernben 30/[61]
    - vasútügyi tárgyalások, megállapodások 9/36, 26/81
  - kulturális kapcsolat, látogatás 22/108
    - Motorkerékpáros Egyesületek Nemzetközi Szövetségével kapcsolatfelvétel 30/[69]
  - pénzügyi kapcsolat
    - biztosítási és viszontbiztosítási forgalom szabályozása 22/34, 30/[56]
    - fináncitelezőkkel megállapodás 22/34, 28/[34], 30/[56]

- gazdasági főmegbízott kiküldése Zürichbe 7/5
- Petrozsényi Kőszénbánya Svájcban elhelyezett részvényeinek hazahozatala 12/56
- rendőrségi tapasztalatszerzési kiküldetés 23/53
- Svédország
  - kereskedelmi tárgyalások, megállapodások
    - behozatal 7/20, 17/[73], 27/1
    - egyezmény, illetve meghosszabbítása 18/30, 26/55
    - piacfelderítés 9/24
  - közlekedési ügyek
    - kiküldetés 30/[62]
    - légügyi egyezmény 23/28
    - Nemzeti Szabadkikötő (Csepel) és Stockholm közötti kapcsolat fejlesztése 10/27
    - Nemzetközi Vasúti Unió közgyűlése Svédországban 30/[68]
  - magyar érdekvédelem ellátásából származó és más tartozások kiegyenlítése 11/22, 17/8, 18/53
  - Stockholmi Magyar Kulturális Intézet titkárának illetménye 22/109
- Szovjetunió
  - diplomáciai kapcsolatok
    - budapesti szovjet követség részére épület kisajátítása 3/1, 2/[23]
    - moszkvai magyar külügyi szolgálat póthitele 1/[35]
    - szovjet konzulátusok létesítése (Debrecenben és Győrben) 9/50, 24/40
  - gazdasági kapcsolatok
    - 1940. évi áruforgalmi és fizetési egyezmény likvidálása 9/23
    - 1945. évi szovjet élelmiszerkölcsön visszatérítése 20/2
    - 1945 augusztusában kötött árucsereforgalmi egyezmény meghosszabbítása, a tartozás kiegyenlítése, lezárása 1/[72], 9/28, 17/[59], 30/[47]
    - 1947. évi moszkvai kereskedelmi tárgyalások 18/26
    - gazdasági és pénzügyi tárgyalások Moszkvában 24/71, 25/2, 21/[7], 27/3, 27/69
    - Kárpátaljáról elszállított javak átadása a Szovjetuniónak 7/4, 14/4, 17/[49], 19/[52], 26/15
    - Szovjetunióba irányított szállítások ellenértékének átutalása a Magyar Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alapnak 1/[72], 10/[42], 16/23, 17/5, 23/17, 26/70, 30/[48]
    - Magyarországi Szovjet Javak Vagyonát Kezelő Hivatallal szembeni magyar tartozás kiegyenlítése 27/41
    - a MAORT SZEB általi ellenőrzésének megszüntetése, amennyiben a Magyar Állam átveszi a vállalat ellenőrzését 8/17
    - hadifoglyok hazaszállítása a Szovjetunióból 28/[6], 30/[80]
  - jóvátétel → Fegyverszüneti Egyezmény végrehajtása
    - Petrozsényi Szénbányák magyar tulajdont képező részvényeinek átadása jóvátétel fejében a Szovjetuniónak 7/1, 9/1, 12/56,, 12/120, 14/6, 14/69, 20/13
  - közlekedés, postai forgalom
    - Légiforgalmi Szakbizottság alakulása, egyezmény kötése 3/14, 7/73
    - mozdonyvezetők kölcsönzése a szovjet katonai parancsnokság kérésére 17/[68]
    - postaforgalmi tárgyalások Moszkvában 16/18
    - vasúti egyezmény ügyében tárgyalások 20/38, 22/42

- kulturális kapcsolatok
  - leningrádi (szentpétervári) egyetemen magyar intézet szervezése 6/[52]
  - Magyar–Szovjet Társaság póthitele 7/2, 10/3
  - szovjet katonai színház tíznapos budapesti vendégszereplése 1/[62]
  - Potsdami Egyezmény értelmében a német javak átadása a SzU-nak 1/[65], 7/3, 7/26, 8/20, 12/55, 15/37, 16/29, 17/11, 19/[35], 22/20, 26/72, 30/[8]
- szovjet–magyar vegyesvállalatok ügyei
  - Külföldi Szovjet Tulajdonok Főigazgatóságának igényei a közös részvénytársaságok és a magyarországi szovjet vállalatok működésével kapcsolatban 12/121
  - MASZOVLET megalakulásához magyar pénzbeli hozzájárulás 3/13
  - MESZHART bérelte a csepeli kikötő felszerelését illetően 3/12
    - deficitjének megtérítése 30/[9]
  - MASZOVOL-tól magyar részről elszállított többletolaj elszámolása 26/32
  - vegyes vállalatok adó- és illeték kedvezménye, illetve elengedése 7/27, 11/[30], 22/19

Törökország

- ankarai követség gépkocsi igénye 10/32
- egyetemi tanár kiküldése Isztambulba 7/52

Külügyminisztérium

Hatásköre, feladatai

- diplomáciai kapcsolatok létesítése, követek, konzulok kinevezése 2/[36], 6/21, 9/50, 12/35, 17/[51], 18/41, 20/54, 22/72, 23/1, 24/40, 26/24, 30/[107]
- diplomata útlevelek kiadása egyes személyeknek 8/71, 28/8
- más országok követeinek fogadása 20/54
- külföldön más tárcák munkatársai által folytatott tárgyalások koordinálása 1/[37], 6/[47]
- nemzetközi jellegű kongresszusok és gyűlések tartásának a minisztérium engedélyéhez kötése 6/15, 11/21, 12/34
- szomszédos országokkal kapcsolatos ügyek intézésére külön hivatal felállítására vonatkozó javaslat elhárítása 18/42

Hírszolgálat, sajtója

- tudósítók, MTI hitele, ellátása 16/71, 20/3, 24/42
- Új Magyarország támogatása 3/9, 23/5
  - idegen nyelvű kiadása 9/76, 12/118, 16/70

Miniszter

- közszolgálat előtti idejének nyugdíj szempontjából való beszámítása 10/7
- megbízása a külföldön tartózkodó miniszterelnök hazahívását illetően 29/B
- távolléte (betegség miatt) a kormány lemondásakor 31/[1]

Működési kiadásai

- gépkocsi ügyei 1/[36], 7/6, 17/[52]
- igénye a megszűnő SZEB bútorainak, eszközeinek átengedésére 9/49

Nemzetközi szervezetek munkájában részvétel

- Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ, UNO) 22/74
- ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) 1/[38], 8/32, 9/16, 15/6, 15/60, 16/5, 22/67, 24/41, 26/16
- ENSZ Segélyezési és Újjáépítési Hivatala (UNRRA) 3/63, 8/57, 11/14, 12/111, 17/[71], 22/7, 23/79, 26/40
- Interparlamentáris Unió 16/69
- Mezőgazdasági Termelők Nemzetközi Szövetsége 26/18

- Nemzetközi Állategészségügyi Hivatal 20/95
- Iparjogvédelmi Unio 9/20
- Fuvarozásügyi Hivatal 6/[78]
- Munkaügyi Hivatal 22/76
- Munkaügyi Szervezet 15/83, 27/15
- Szakszervezeti Szövetség 20/53
- Újjáépítési és Fejlesztési Bankkal a kapcsolat felvételére vonatkozó javaslat 4/1, 5/1
- Népszövetség felszámolásával kapcsolatos tartozás rendezése 27/16
- Tisztviselők, alkalmazottak ügyei
  - miniszteri osztályfőnök kinevezése 27/14
    - részére egyetemi tanári cím adományozása 19/[61]
  - miniszteri tanácsos kinevezése 27/12, 27/14
  - rendkívüli követi és meghatalmazott miniszteri kinevezés 7/5, 12/33, 25/3, 27/12
  - tisztviselők kinevezése (alacsonyabb beosztásba), visszavétele 2/[37], 6/16, 12/36, 15/84, 16/65, 16/67, 18/39, 20/52, 22/69, 23/50, 26/23, 27/11, 27/13–14
  - tisztviselők átengedése szolgálattételre a Köztársasági Elnöki Hivatalhoz 9/3, 20/9, 28/[7]
  - további (szerződéses, kezelői altiszti) alkalmazottak személyi ügyei 27/10, 27/14, 28/9
- rendelkezések a külföldön szolgálatot teljesítőkről
  - B-listázásuk, illetve ennek megsemmisítése 10/2
  - fizetésük, járandóságuk 7/30. 9/24, 12/39, 14/60, 22/124
  - haza nem térők megfosztása magyar állampolgárságuktól 17/[77], 24/[49]
  - külföldi magyar kulturális megbízottak állomáshelyének és létszámának megállapítása 22/107, 23/73
- További külügyi vonatkozású intézkedések, kapcsolatok
  - külföldi államok gazdasági terveinek és szakirodalmának beszerzése 10/9
  - külfölddel szembeni pengő-tartozások kiegyenlítése 7/23
  - külföldi célsegélyek forint-ellenértékének kifizetésével kapcsolatos állásfoglalás 23/18
  - külföldi magyarok szociális és kulturális támogatása 2/[35], 26/22
  - Magyarok Világszövetségének támogatása 16/66
  - Magyarországon működő külképviseleti hatóságok, illetve területen kívüliséget vagy mentességet élvező személyek által használt lakások és más helyiségek bérének megállapítása 20/22

Lakásügyek → *Építés- és közmunkaügyek* → *Népjólét*

Lakosságcsere, telepítési ügyek

Csehszlovák–magyar lakosságcsere

Áttelepítési Kormánybiztosság → Kormánybiztosságok

Lakosságcsere lebonyolítása

- áttelepítés költségei, hitele 12/53, 24/38
- áttelepítéssel kapcsolatos gazdasági szervezet felállítása, pozsonyi épülete, szakértők kiküldése Csehszlovákiába 6/27, 15/33, 19/[38], 20/94, 23/46
- áttelepítésre kijelölt személyek, illetve vagyonuk statisztikai felmérése 16/24, 17/7
- áttelepülő felekezeti és községi iskolai tanszemélyzet közalkalmazotti státusának elismerése 15/53, 18/19, 19/[60], 28/[25]

- áttelepülő közszolgálati alkalmazottak elhelyezése, illetménye, nyugdíja, szolgálati viszonyai 1/[4], 2/[3], 3/5, 3/6, 3/7
- Csehszlovákiából áttelepülők elhelyezése, illetménye, nyugdíja 3/5, 3/6, 3/7, 17/[53], 22/65, 23/49, 24/38, 25/1
- felvidéki magyar lakosság deportálása 1/[34], 12/37
- tájékoztatás a megszakadt lakosságcsere-tárgyalásokról 9/51, 15/33
  - a tárgyalások újbóli felvétele, megállapodás 3000 család kicseréléséről 16/68, 17/[53], 19/[37], 20/14, 21/2
- áttelepített magyarok elhelyezése, részükre föld- és lakóház-juttatás, a magyarországi németek ezzel kapcsolatos összetelepítése 22/65, 23/49, 24/38, 25/[1], 27/17
- vasúti megállapodás a lakosságcsere lebonyolítását illetően 26/80, 27/17, 28/[43]

Németek kitelepítése, összetelepítése

- magyarországi németek összetelepítése a Csehszlovákiából áttelepülő magyarok elhelyezésével kapcsolatban 22/65, 23/49, 24/38, 25/[1], 27/17
- németek kitelepítése, illetve összetelepítése 6/10, 19/[67], 21/[6], 23/49, 24/38, 25/1, 26/7

Székely áttelepültek helyzete, ügyei

- székely áttelepültek elhelyezése, vagyoni helyzetének ismertetése 2/5

Legfőbb Állami Számvevőszék

- alelnökének pótléka 20/12
- dologi kiadásai 20/11
- létszámának újbóli megállapítása 29/[2], 30/[2]
- jelentése az 1943. évi zárszámadásról 3/2

Munkanélküliség → *Építés- és közmunkaügyek*

Miniszterelnökség → *Kormány, minisztertanács, Miniszterelnökség*

Minisztertanács → *Kormány, minisztertanács, Miniszterelnökség*

Nemzetgyűlés

Képviselőkkel kapcsolatos ügyek

- állami megbízatásuk 11/[36], 24/[28]
- igazolványuk megújítása 26/9
- kinevezés politikai államtitkárrá 9/2, 10/46, 11/2

Tevékenysége

- interpelláció (házasságon kívül született gyermek jogállására vonatkozó törvénnyel kapcsolatban) 24/[74]
- amerikai hadianyag felvásárlásával kapcsolatos kérdésben a Pénzügyi Bizottság állásfoglalásának kikérése 23/20
- tiltakozás Kovács Béla letartóztatása ellen 13/[1]

Törvényjavaslatok, nemzetgyűlési jóváhagyást igénylő kérdések

- államosított szénbányák volt tulajdonosainak kártalanítása 17/28
- békeszerződés előzetes jóváhagyása, felhatalmazás az aláírásra 6/19, 9/48, 11/[23], 11/[24], 27/9
- 1848/49. évi Szabadságharc századik évfordulójának megünneplése 9/75
- 1946/47. évi Költségvetés 4/1, 5/1, 11/[28], 14/62
- földreform befejezésének előmozdítása 7/28
- képviselői összeférhetetlenségről szóló törvény kiegészítése 10/19
- Legfőbb Állami Számvevőszék jelentése az 1943. évi zárszámadásról 3/2

- levéltárügy rendezése 12/57
- magyar állampolgárságtól való megfosztás 17/[77]
- Magyar Népi Művelődési Intézet létesítése 6/[49]
- Önkormányzati Testületek kárpótlási Vagyonának megszüntetése 22/81
- választói névjegyzék módosítása 2/30, 4/2
- Nemzetgyűlési Könyvtár igazgatójának angliai meghívása 19/[62]

Népjólét, egészségügy, szociális ügyek

Egészségügy

- Gyógyszertárakkal, gyógyszerellátással kapcsolatos ügyek
- bábolnai állami gazdaságok gyógyszertárához gyógyszerész alkalmazása 6/36
  - gyógyszerészet és gyógyszerkészítés, gyógyszerek forgalmának szabályozása 17/[55]
  - vitaminok (BSG, D–vitamin) beszerzése 20/42, 24/23
  - zsidókra hátrányos jogszabályok alapján elvett személyi jogú gyógyszerári jogosítványokról szóló rendelet módosítása 15/89

Kórházak, orvosok, kórházi alkalmazottak

- Állami Alkalmazottak Gyógyintézete, igazgató főorvosa és alkalmazottai 12/16, 30/[73]
- Állami Hadigondozó Gyógyintézet főorvosa 17/[75]
- állami kórház igazgató főorvosa 9/34
- hatósági orvosi szolgálatban való alkalmazáshoz szükséges képesítési kellek elengedésére vonatkozó javaslat 28/[51]
- Igazságügyi Országos Megfigyelő és Elmeógyógyintézet igazgatója 23/81
- körorvosok, községi, rendőrségi orvosok, alkalmazottak kinevezése 10/36, 19/[46], 19/[47], 20/39, 23/81, 24/[64]
- Mátraházi Tüdőbeteggyógyintézet főorvosa 18/66
- Országos Tüdőbeteg Szanatórium Egyesület zirci és újpesti gondozó intézetének alkalmazottai 7/66
- orvosok kinevezése vármegyei illetve városi kórházakhoz 7/67–68, 9/33, 19/[43]–[44], 22/86, 27/93, 30/[71]
- tisztii főorvosok kinevezése Komárom–Esztergom, valamint Zala vármegyébe 22/47, 23/34

Közegészségügy

- egészségügyi védőnők jóvátétele 14/13
- közegészségügyi felügyelők kinevezése 6/[66], 7/69
- Országos Közegészségügyi Intézetbe–és nemibeteg gondozó intézeteihez kinevezések 2/[13], 8/55, 14/12
- Országos Stefánia Szövetségtől átvett védőnők 16/76
- Vakokat Gyámoló Országos Egyesület hitele 18/47, 27/62
- Zöldkeresztes Egészségvédelmi Szolgálat intézeteihez kinevezések 8/55, 14/12

Népjóléti Minisztérium

Működési kiadásai

- gépkocsi ügyei 17/[56]

Feladatköre, hatásköre

- hadigondozási ügykörével kapcsolatos állások szervezése 27/85
- háztartási alkalmazottak és háztartási alkalmi munkások munkaviszonyával kapcsolatos ügykörnek átvétele a Belügyminisztériumtól 23/36

Népjóléti miniszter

- korábbi szolgálati idejének beszámítása 16/6
- rangidős miniszterként megbízása egy minisztertanácsi ülés részbeni vezetésére 23/51–től
- politikai államtitkár kinevezés 1/[8]
- tisztviselőinek kinevezési, időbeszámítási ügyei 2/[14], 6/[65], 14/11, 16/75, 18/69, 19/[45], 20/41, 22/46, 23/37–40, 27/88, 27/90, 30/[75]
- tiszteletdíjasok 27/91
- tisztviselők személyi ügyei 30/[76], 30/[78]

Nyugdíjügyek, biztosítás

- baleseti biztosítási járulék, kárfedezési eljárás 9/31, 9/32, 16/73
- biztosító egyesületek, magánvállalatok felügyeleti díja, állami felügyelete 7/18, 15/27
- Csehszlovákiából áttelepített közszolgálati alkalmazottak nyugdíjának folyósítása 2/[3], 3/6
- Közmunkaváltás Alap terhére foglalkoztatott munkavállalók öregségi, rokkantsági, özvegyességi és árvasági biztosítási kötelezettségének szünetelése 9/31, 24/21
- közszolgálati alkalmazottak nyugellátására vonatkozó rendelet módosítása 3/23, 6/23
- magánjogi szolgálati viszony alapján járó nyugdíjak; nyugdíjpénztárak 27/84, 28/[50]
- mezőgazdasági dolgozók biztosítása 8/19, 16/74, 17/[54]
- nyugellátásoknak az államháztartás helyreállítása érdekében szükséges korlátozásáról szóló rendelet kiegészítése 20/6, 22/6
- öregségi biztosításról szóló törvény egyes rendelkezéseinek módosítása 9/30, 10/17
- társadalombiztosítási bejelentésekre vonatkozó jogszabályok módosítása 8/54
- vállalati nyugdíjpénztárak biztosítási illetékének szabályozása 6/25
- egyes biztosító intézetek
  - Magyar Államvasutak Betegségi Biztosító Intézete 20/32
  - Magyar Hírlapírók Országos Nyugdíjbiztosító Intézete 9/8, 14/82
  - Országos Tisztviselői Biztosítási Alap (OTBA) 8/18, 9/35, 10/37, 11/[25], 17/44, 17/[54], 27/89
  - Országos Társadalombiztosítási Intézet (OTI) 3/56, 15/90, 20/43, 24/22
  - Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézet 14/15

Szociális ügyek, szociálpolitika

Gyermekek- és ifjúságvédelem

- állami gyermekmenhelyeknél telepfelügyelők, orvosok, gondozónők megbízása 30/[74]
- Hajdúhadháza gyermekotthon létesítése 12/17
- Jász–Nagykun–Szolnok vármegyében árvaszéki ülnöki állás betöltése 11/5
- Magyar Államvasutak kaposvári fiúnevelő intézetéhez orvos kinevezése 17/[75]
- óvónők kinevezése 14/14

Hadigondozás

- Állami Hadigondozó Gyógyintézet 17/[57]
- hadigondozás és háborús polgári gondozás folytatólagos biztosítása 28/[52]
- hadigondozásra és hadisegélyre vonatkozó rendelet módosítása 22/45

- hadigondozottak, hadirokkantak és hozzátartozóik B–listázásának megsemmisítésére vonatkozó rendelet módosítása 6/3, 9/5
- hadigondozottak részesedése a moziengedélyesek által fizetett közérdekű szolgáltatásból 3/62
- nemzeti gondozási díjban részesülők pótléka 20/83

Hadifogoly-ügyek, hadifoglyok hazahozatala

- hadifoglyok B–listázását érintő rendelet módosítása 6/3
- hadifogoly kirendeltségekhez, otthonokhoz alkalmazottak felvétele 3/55
- hazahozatalával kapcsolatos tárcaközi bizottság alakítása, küldöttség utazása a Szovjetunióba és Romániába 28/[6], 30/[80]

Lakásügyek, lakótelepek

- állami lakótelepekre gondnokok kinevezése 6/45
- épület-helyreállítási bizottságban a tárca képviselőjének részvétele 15/22
- fővárosi lakásügyi döntőbizottság elnökének kinevezése 6/[67]
- házfelügyelők és segéd-házfelügyelők szolgálati jogviszonya 23/35
- kollektív szerződés alá tartozó munkavállalók természetbeni lakásának bére 16/1
- pestszentlőrinci és sashalmi lakótelepekhez munkások, szerelők alkalmazása, létszámuk megállapítása 2/[15], 27/92
- Wekerle munkás lakótelep fenntartásának költségei 20/87
- zsidó hitközségek használatából elvont épületek visszaadása 6/[64]

Munkaügy, munkanélküliség

- erdő- és mezőgazdasági szezonmunkások ausztriai foglalkoztatásának terve 16/62, 23/26
- kollektív szerződésről szóló rendelet módosítása 23/58
- munkanélküliség, munkaalkalom biztosítása 8/70, 22/1, 24/1
- munkások családi pótléka 10/16
- munkások elbocsátása a MÁV-nál 1/[23]
- Nemzetközi Munkaügyi Szervezet új alkotmányának becikkelyezése – részvétel a szervezet konferenciáján 15/83, 27/15

Külföldi segélyek

- CARE amerikai segélyszervezet ajándékai 24/43
- Dán Vöröskereszt BCG oltóanyag beszerzéséhez nyújtott támogatása 24/23
- Egyesült Nemzetek Segélyezési és Újjáépítési Hivatala (UNRRA) által nyújtott segítség 12/111

Belföldi segélyakciók

- építőmunkások megsegítés 16/30
- felárral kibocsátott postabélyegek bevételének jóléti célokra fordítása 10/26, 18/58
- karácsonyi segély 2/1, 3/58, 6/1, 7/38
- képzőművészek megsegítése 7/8
- Magyar Nők Demokratikus Szövetségének karácsonyi ajándékkakciója 1/[2], 6/[81]

Üdültetési akciók, egyéb szociális ügyek

- Balatoni Intézőbizottság működésének hatályosabbá tétele 26/11
- közszolgálati alkalmazottak nyaralási segélye 30/[42]
- külföldi magyarok kulturális és szociális támogatása 2/[35], 26/22
- mezőgazdasági munkások gyermekeinek nyaraltatása 28/[54]

- romániai gyermekek magyarországi üdültetése 27/95
  - üzemi szociális gondozók hálózatának kiépítése 20/65
- Önkormányzatok → *Belügyek* → *Közszolgálati, magán és önkormányzati alkalmazottak*

Pénzügyek

Állami bevételek, követelések

Adók, adóügyi rendelkezések

- adó-és illetékkedvezmény a magyar–szovjet vegyesvállalatok számára 11/[30], 22/19
- adó- és illetékkedvezmény társasházakká átalakuló ház részvénytársaságok, házsövetkezetek esetében 12/38
- adó és kincstári árrészesedés-mentes mezőgazdasági üzemanyagjegy kezelési költsége 10/[51]
- adókból az államot és az önkormányzatokat megillető részesedés arányának módosítása 1/[3], 17/9, 20/1
- egyházi adók együttes kezelése az állami adókkal, kivetés és behajtás szempontjából 22/22
- együttes kereseti és jövedelmi adóról, társulati és tantiéme adóról, vagyontöbbleti adóról szóló rendelet módosítása 15/35
- elemi károk után igénybe vehető adókedvezmény megszüntetéséről szóló rendelet hatályon kívül helyezése 1/[39]
- fogyasztási adó alá eső termékeket előállító vállalatoknál állandó fogyasztási ellenőrzés szervezése 30/[56]
- földadó esedékességi időpontjának, a lerovás módjának szabályozása, a beszolgáltatás előzetes teljesítésének beszámítása 17/4, 22/24, 26/29
- gépjárművek adókötelezettségének ismételt előírása 22/23
- illetményadó havi összegben fizetésének előírása 7/25
- illetmény-többletadóról szóló rendelet módosítása 16/31
- jövedelem-többletadóról szóló rendelet és módosítása a beruházások utáni adócsökkentését illetően 12/52, 23/11, 24/[78]
- rizsforgalmi adó fizetésének elrendelése 14/65
- székely telepések mentesítése három évre a ház- és földadó fizetése alól 2/[6]
- vagyonadó szabályozása 12/51
- vállalati illetékek illetékkönyv használatával való lerovásának előírása 3/26
- városi vigalmiadó-ellenőri, valamint fogyasztóellenőri állások betöltése 7/13

Illetékek, illeték megfizetésére vonatkozó rendelkezések

- áramszolgáltatási szerződés illetékeinek fizetésére kötelezettek körének kiterjesztése, az illeték felemelése 27/59
- díj- és illetékmentesség az állami földmérés műszaki adatait igénybevevő közhatalóságok és közhivatalok számára 30/[82]
- hősi halottak örököseinek illetékkedvezménye 6/22
- illetékmentesség biztosítása Károlyi Mihály érdemeinek elismerése kapcsán 20/92
- illetékmentesség a felosztatott fasiszta politikai és katonai jellegű szervezetek vagyonának adományozása kapcsán 12/48

- lakás- és üzletbérnyugtákilletéke 9/57, 11/[31]
- üzleti könyvek és könyvelési szabadívek illetéklerovásának szabályozása 3/25
- Egyéb állami bevételek**
  - biztosítási magánvállalatok és biztosító magánegyesületek felügyeleti díj-szabályozása 6/25, 7/18, 15/27
- ingatlanok, házak eladása, bérbeadása 2/[23], 3/1, 3/18, 10/1, 14/8, 14/71, 15/30, 18/8, 22/4, 23/16, 30/[57], 30/90
  - kiállítási díj fizetése az iparrevízió kapcsán kiadásra került új iparigazolványok és iparendeléyekért 12/11
  - mozik engedélyesei által fizetett közérdekű szolgáltatás leszállítása a nyári hónapokban 28/[10]
  - Országos Lakásépítési Hitelszövetkezet által nyújtott kölcsönök után fizetett kezelési díj 18/43, 19/[19], 20/[19]
  - tenyészállatdíj és lótenyészési hozzájárulás fizetésének előírása 10/[47]
  - újjáépítési állami sorsjáték jövedelmének gyarapítása 3/17, 3/51
- Háborúval és inflációval kapcsolatos állami követelések és tartozások**
  - Magyar Folyami és Tengerhajózási Rt. és a Magyar Árucsereforgalmi Intézet követeléseinek és tartozásainak bejelentése 16/29
  - magánjogcímen alapuló tartozások és követelések bejelentése 24/[79]
  - német megszállás megszűnése és 1946. július 28. közötti áruszállításokból, munkateljesítményekből származó állami követelések és tartozások bejelentése 8/4, 14/63, 15/36, 18/54
  - Szovjetunióknak átadott magyarországi német vállalatokkal és ingatlanokkal kapcsolatos tartozások és követelések bejelentése 17/11, 19/[35], 22/20, 26/72
- Vámok, vámügyi rendelkezések, behozatali díj**
  - behozatali díj fizetése alóli mentesítések 7/27, 14/64, 16/21, 20/16, 19/[34]
  - gépjárművek vámmentes behozatalára vonatkozó határidő meghosszabbítása 2/[20]
  - idegen rendszámú gépkocsik vámja 6/33
  - MASZOBAL számára behozatalra kerülő áruk vám- és más köztartozás alóli mentesítése 7/27
  - vámtételek módosítása, javaslat a vám- és kereskedelmi politika egységes rendezésére 15/91, 28/[27]
- Jövedékek**
  - dohány átvételi árának szabályozása 17/12
  - dohányjövődék budapesti gépi fermentáló üzemének létesítése 24/[81]
  - dohánypiaci viszonyok tanulmányozására külföldön, vásárlás 9/63, 26/67
  - dohánytermesztési mintagazdaság létesítése 3/6
  - egyes jövedékek (dohány, só, pénzverés) által felvett kölcsönök részbeni visszafizetése 26/66
  - italmérési jövedékről szóló törvény egyes rendelkezéseinek módosítása, szeszisitalilletéke 2/[40], 10/[38], 19/[18], 22/[25]
  - kén és kén tartalmú ásványi anyagok, kőzetek termelésének és forgalmának kincstári jövedékké nyilvánítása 27/60
  - kincstári sókutató céljára gépkocsi beszerzése 18/49
- Külföldi kölcsön, segély, ajándék**
  - amerikai hadseregfelesleg-kölcsön 16/20 23/20
  - amerikai 24 millió dollár értékű segélyezési terv 22/36

- amerikai árukölcsönből beszerzett röntgen készülék 19/[29]
- angol szerszám gép-ajándék 6/[76]
- Nyugati pénzügyi segítség, kölcsön kérése 4/1, 5/1, 8/20, 20/95

Állami kiadás és kötelezettségvállalás

Állami intézmények működésével kapcsolatos költségek

- belügyi intézmények 1/[31], 6/10, 7/11, 9/52, 11/6, 26/28, 26/29, 27/22
- építés- és közmunkaügy 9/46, 14/1, 28/[49]
- földművelésügy 1/[38], 9/16, 10/48, 10/49, 10/51, 11/[34], 11/[35], 12/46, 12/98, 12/99, 14/50, 15/59, 15/63, 15/64, 16/58, 16/60, 17/41, 18/79, 20/46, 20/47, 20/48, 20/50, 26/16, 30/[92]
- honvédelem 3/52, 6/60, 7/58, 9/72, 10/[43]
- igazságügy 1/[11], 2/[34], 3/50, 7/65, 11/18, 14/20, 15/16, 18/[12], 23/85
- iparügy 2/[58], 14/40, 15/54, 15/56, 16/40, 19/[11], 26/31, 26/32
- kereskedelem- és szövetkezetügy 7/41, 9/23, 9/24, 9/27, 15/5, 17/[59], 30/[47]
- közellátásügy 3/63, 8/57, 11/[40], 12/107, 19/[59], 20/2, 23/79, 26/40
- közlekedésügy 1/[28], 2/[23], 3/[13], 6/[75], 7/71, 8/58, 10/25, 18/57, 19/[42], 20/35, 20/36, 24/14, 26/74, 26/75, 26/76, 26/77, 27/71, 27/79
- külügyek 1/35, 2/[34], 10/32, 11/22, 14/4, 16/70, 17/8, 17/[49], 17/[53], 18/53, 19/[52], 20/55, 24/42, 26/15, 27/16
- Miniszterelnökség 3/9, 6/7, 6/8, 10/5, 10/9, 10/10, 11/3, 12/3, 12/4, 14/6, 14/9, 15/11, 16/8, 19/[8], 20/11, 20/12, 23/3
  - Gazdasági Főtanács 1/[6]
- népjólét, egészségügy 20/42, 24/23
- pénzügy 1/[3], 2/1, 3/24, 6/1, 6/27, 6/[81], 7/38, 8/16, 9/68, 9/69, 10/[39], 11/[25], 12/44, 12/53, 14/66, 15/33, 19/[25], 19/[36], 20/86, 20/87, 20/88, 22/37, 24/[83]
- tájékoztatásügy 9/73, 20/56, 22/79, 23/5, 24/[87], 26/11, 27/80
- vallás- és közoktatás, tudomány 11/[45], 15/41, 15/52, 24/[69], 26/44, 26/50, 30/[23]
- tárcák 1947 március, április, május havi rendkívüli és póthitelei 26/21, 30/[5], 30/[6]

Állami kezességvállalás egyes vállalatok, intézmények hiteléért

- budapesti Állatvásár Pénzforgalmi Rt. zsír felvásárlásáért 23/23
- Creditanstalt Bankverein magyarországi fiókjának forgótőke hiteléért 10/[40]
- francia gépkocsi-importhoz pénzügyi fedezetéért 16/27
- Habsburg Albrecht elhagyott autó- és gépjavító vállalatának hiteléért 6/28
- kisebb szövetkezeti szervek hiteléért 8/12
- Magyar állami Erdőgazdasági Üzemek fuvar költségeéért 30/[46]
- Magyar Állami Szénbányák Rt. összes hiteléért 23/24
- Magyar Dohányjövődéki Központ importjáért 9/63
- Magyar Külforgalmi Rt. deviza kölcsönéért 1/[64], 3/22, 6/26, 7/19, 7/20, 7/21, 8/8, 9/64, 9/65, 11/[26], 15/29, 29/[26], 22/33, 23/22, 24/[82], 27/61
- Magyar Lószerművek Rt. forgótőke hiteléért 22/32
- Magyar Olasz Banknak nyújtott hitelért 9/67, 20/88
- Nehézipari Központ vállalatainak és birtokainak hiteleiért 12/54, 15/34
- növényvédekezési akciókért 14/66, 19/[28]
- Rimamurány-Salgótarjáni Rt. és a MÁVAG jugoszláv vasérc kompenzációjáért 20/18

- Vakokat Gyámolító Országos Egyesület hiteléért 18/47, 27/62
- Weiss Manfréd Művek és a Mátravidéki Erőmű számára szükséges külföldön megrendelt felszerelés svájci frank kölcsönéért 11/[27]

Előleg, kölcsön, hitel

- előleg engedélyezése a Magyar Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alap részére a magyar-szovjet árucseré-forgalommal kapcsolatban 1/[72], 10/[42], 14/72, 16/23, 17/5, 23/17, 26/70, 30/[48]
  - a Magyar Külkereskedelmi Árkiegyenlítő Alaphoz a vállaltok által befizetett összegek átutalása a Nehézipari Központnak 14/39
  - államkölcsön folyósítása a Közületek Támogatása Alapjából az egyes intézmények (OTI, MABJ, Kereskedelmi és Ipar, valamint Mezőgazdasági Kamara) részére 9/66
  - jutalmak, érdemek elismerése 7/8, 8/3, 9/62, 11/37, 12/10, 15/21, 19/[7], 23/15
- #### Kártérítés, kárpótlás a háborús, illetve inflációs veszteségek miatt
- adópengőre szóló és egyes takarékbetétek után járó kártalanítás 30/[45]
  - hitel- és pénzforgalom korlátozásából keletkezett kártérítési igények érvényesítésének kizárása 8/5
  - jóvátétel miatt leszerelt üzemek tulajdonosainak kártérítése 12/44
  - kincstár, vármegye vagy város által 1946. augusztus 1-je előtt kötött közszállítási szerződés 30 napon belüli kártérítés nélküli felmondása 1/[17], 8/66
  - petrozsényi szénbányák részvénytulajdonosainak kártalanítása 14/69
  - segélyek 1/[2], 6/1, 16/30, 16/50, 18/23, 30/[42]
  - társadalmi szervezetek támogatása 7/2, 10/3, 14/82, 16/66, 18/47, 18/48, 26/22, 27/62

Állami költségvetés

- 1946/1947. évi költségvetés, felhatalmazás az államháztartás vitelére 4/[1], 5/[1], 11/[28], 14/62, 16/25
- egyes tárcák (Belügyminisztérium, Földművelésügyi Minisztérium, Honvédelmi Minisztérium, Közlekedésügyi Minisztérium) költségvetéssel kapcsolatos igényei 1/[23], 1/[31], 6/40, 24/[56]
- Legfőbb Állami Számvevőszék jelentése az 1943.évi zárszámadásról 3/2

Bankok, pénzüintézetek

- Creditanstalt Bankverein magyarországi fiókjának forgótőke hitele 10/[40]
- Magyar Nemzeti Bank
  - aranykészlete egy részének külföldi elhelyezése 20/84
  - megállapodás újraértékelt mérlegének elkészítéséről, a nyereség felhasználásáról és az állam a bankkal szembeni adósságának rendezéséről 1/[62], 24/[80]
  - hites könyvvizsgálók alkalmazása a banknál 12/42
  - a bankról szóló törvény kiegészítése és módosítása 30/[43]
- Magyar Olasz Bank
  - hitel nyújtásával kapcsolatos állami kezességvállalás 9/67, 20/88
- Országos Lakásépítési Hitelszövetkezet által nyújtott hitelek kezelési díja 18/43, 19/[19]
- Pénzüintézeti Központ
  - vezető állású tisztviselőinek kivétele a javadalmazás-korlátozó rendelet hatálya alól 3/[15]
  - tisztviselők kinevezése, alkalmazása 1/[66], 7/22, 23/13, 28/[35]

- irodavezető, hivatalsegéd, gépiró alkalmazása 1/66, 6/30, 10/41, 19/[21]
- Postatakarékpénztár
  - munkatársak alkalmazása 19/[30], 22/30
  - kegydíj és más személyi ügyek 8/14, 8/15, 14/68, 22/35

Pénz- és hiteligazdálkodás

Hitelpolitika

- egyes értékpapírok megsemmisítése tárgyában kiadott rendelet érvényének meghosszabbítása 8/6
- külföldi célségélyek forint ellenértékének kifizetéséhez az állam hozzájárulása 23/18
- külföldi tartozások megfizetésének haladéka, a letéti kötelezettség szüneteltetése 7/23
- lejárt váltók bemutatása, váltókon alapuló keresetek és visszkeresetek elévülési idejének meghosszabbítása 7/63, 22/12
- Országos Hitelügyi Tanács határozata a bank- és pénzintézetek felszámítható kamatairól és más költségekről 8/7, 26/65

Stabilizációval kapcsolatos intézkedések

- ezüsthől és más fémből verhető pénzek mennyiségének meghatározása 26/64
- forint értékállandóságának biztosítását célzó egyes különleges büntető rendelkezések érvényének meghosszabbítása 7/64
- forintmérlegek és leltárak elkészítésének előírása a vállaltok számára 7/63, 12/50, 30/[44]
- részvénytársaságok és szövetkezetek közgyűlésének, osztalék fizetésének és az igazgatósági tagok díjazásának szabályozása 15/26

További pénzügyi rendelkezések

- átalakított kataszteri alpmunkálatok közszemlére tétele 27/58
- embersporttal kapcsolatos esélyfogadás lehetővé tételének felvetése 19/[33]
- háztulajdonosokat terhelő kényszerkölcsön elrendelése a háborús károk helyreállítása érdekében 22/21
- külföldi vásárlások esetén a kormány nyilatkozattételének előírása 24/[86]

Pénzügyminisztérium

Miniszter

- felhatalmazása a tárcák póthiteleinek engedélyezésére havonta 25 millió forintig 16/39
- a petrosényi-ügyben Budapestre érkező szovjet delegációval való tárgyalásra 7/1
  - a moszkvai pénzügyi tárgyalások magyar delegációjának a vezetésére 25/2
- költségvetést bemutató nemzetgyűlési beszédére tett észrevételek 5/1
- szolgálati idejének megállapítása 15/1
- új pénzügyminiszter üdvözlése 22/1

Tisztviselőinek kinevezése, alkalmazása, személyi ügyek

- fogalmazási-karbelti tisztviselők 1/[71], 2/26, 3/21, 9/59, 9/69–70, 12/45, 18/45, 20/6, 20/96–97, 22/28–29, 22/31, 24/[84], 27/66, 30/[50], 30/[55]
- irodakezelők, szerződéses, tiszteletdíjas alkalmazottak 6/29, 9/60, 15/31, 19/[20], 19/[22], 19/[24], 22/27
- özvegyek, árvák kegyelmi ellátása 6/31, 6/32, 12/3, 14/67, 15/32, 19/[31], 26/68, 26/71, 27/67

Szervezeti egységek

- egyenesadók osztályán dolgozók jutalmazása 9/62
- kincstári követelések és tartozások megállapítására osztály létesítése 9/61

– közszállítások felszámolására felállított osztály 19/24

Tárcához tartozó intézmények, hivatalok

- Állami Földmérés munkatársának átengedése a Földművelésügyi Minisztériumhoz 3/20
- dohányjövődék és dohánygyári alkalmazottak személyi ügyei 2/[39], 8/13, 9/63, 18/52, 23/14, 23/25
- forgalmi adóhivatalok személyi ügyei 19/[23], 20/90
- Galyatető Nagyszálló vezetőjének alkalmazása 18/46
- Közérdekeltségeket Felügyelő Hatóságnál állások betöltése 18/55
- Központi Vámigazgatóság igazgatójának kinevezése; felügyeleti jogkörének szabályozása 9/58, 18/51
- pénzügyigazgatóságok összevonása 8/10
  - vezetőinek, tisztviselőinek kinevezése 3/19, 8/11, 15/28
- Pénzügyőrség felszerelése 20/86
  - vezetőinek személyi ügyei 20/89, 23/12, 30/[49]
  - tisztviselő árvájának kegyelmi ellátása 1/[68]

Rehabilitációs ügyek → *Demokratikus, antifasiszta magatartás miatt, illetve faji alapon üldözöttek ügyei*

Rendőrség → *Belügyi igazgatás*

Segélyek → *Külsügyi igazgatás → Népjólét, egészségügy, szociális ügyek*

Sportügyek

- embersporttal kapcsolatos esélyfogadás szervezésére javaslatétel 19/[3]
- iskolai sportról rendelet 26/41
- Legfőbb Ötös Sporttanács, továbbá a sportegyesületek, szövetségek tagjainak, tisztviselőinek igazolása 15/12, 20/18, 26/61
- Motorkerékpáros Egyesületek Nemzetközi Szövetségével (Svájc) a kapcsolat felvétele 30/[69]
- Nemzeti Sport Bizottsághoz munkatársak felvétele 27/38
- sport céljára területek bérbeadása 30/[91], 30/[93]
- sportintézményekhez szerződéses munkatársak alkalmazása 30/[59]
- Sport Főtanács tagjainak és póttagjainak kinevezése 26/51
- testnevelési felügyelők, illetve főfelügyelők kinevezése 15/47, 28/[18]
- Testnevelés Főiskola átszervezése, illetve javaslat a megszüntetésére 12/58

Színhágy → *Vallás- és közoktatásügyek*

Szovjet–magyar vegyesvállalatok → *Fegyverszüneti Egyezmény végrehajtása, jóvá-tétel*

Szövetkezetügy → *Kereskedelem- és szövetkezetügy*

Szövetséges Ellenőrző Bizottság → *Fegyverszüneti Egyezmény végrehajtása, jóvá-tétel*

Tájékoztatásügy

Évfordulók, megemlékezések

- 1848/49 – centenáriumi ünnepegeinek előkészítése 9/75, 10/[44], 19/[68]
- gellérthegyi szovjet emlékmű felavatása 19/[8]
- Köztársaság évfordulójának megünneplése 10/8

–Filmügyek

- moziberendezések bérletével kapcsolatos kérdések szabályozása 26/30
- engedélyesek által fizetett közérdekű szolgáltatás 26/25, 28/[10]
- Olaszországból beszerzendő filmek kiválasztása 30/[35]

Hírközlési intézmények felügyelete

- fasisztának minősített hírközlési részvénytársaságokkal (Magyar Országos Tudósító, Magyar Távirati Iroda, Telefontársaság, Rádió) szembeni követelések bejelentése 10/20
- hároméves terv külföldi propagandájának szervezése 26/86
- Magyar Központi Híradó Rt. műsorszóró tevékenysége 26/87, 28/[37]
- Magyar Távirati Iroda hitele 24/[87], 26/21
  - tudósítók kiküldése 15–17 országba 27/80
  - hírszolgálat anyagi igényei 16/71, 20/3, 24/42
- Rendezvények, fogadások előkészítése
  - Gróza román miniszterelnök budapesti látogatása 22/75
  - megbízott küldése az Egyesülés a Dunai Országok Jogászainak Együttműködése Bukarestben tartott értekezletére 18/71

Sajtóügyek

- idegen nyelvű lapok megjelentetése 24/[87]
- külföldi sajtótermékek mentesítése a behozatali engedély alól 20/16
- Magyar Közlöny formájának megváltoztatása 7/16
- Országos Magyar Sajtókamara megszüntetése 14/85
- papírhány miatt a lapok megjelenési nehézségei 10/[45], 23/86
- sajtó tájékoztatása az összeesküvés ügyéről 10/[58]
- Új Föld című lap mellett további mezőgazdasági újság kiadása 14/54
- Új Magyarország támogatása 3/9, 9/76, 12/118
  - idegen nyelvű kiadása 16/70, 23/5

Tájékoztatásügyi Minisztérium**Miniszter**

- szolgálati idejének megállapítása 19/[3], 30/[94]
- új miniszter üdvözlése 1/[1], 19/[1]

Tisztviselők, alkalmazottak

- munkatársai kinevezése 6/9, 9/74
- munkatársak személyi ügyei 2/70, 9/9, 15/88, 22/78, 26/85, 27/81
- tárca személyi összetételének bírálata a koalíciós politika szempontjából 23/61

Működési kiadásai

- működési költségei, hitelei 7/75, 9/73, 20/56

Társadalmi szervezetek, pártok**Egyesületek**

- Egyesülés a Dunai Országok Jogászainak Együttműködésére 18/71, 23/85
- Katolikus Parasztifjúsági Szövetség 14/57
- Magyar Építőmunkások Országos Szövetsége 24/1
- Magyar Kollégiumi Egyesület 1/[60]
- Magyar Nők Demokratikus Szövetsége 1/[2], 3/[10], 6/[81]
- Magyarok Világszövetsége 16/66
- Magyarországi Szlávok Antifasiszta Frontja 14/36, 18/15
- Magyar–Szovjet Művelődési Társaság 7/2, 10/3
- Mezőgazdasági Művelődési Társaság 14/54
- Népi Kollégiumok Országos Szövetsége 1/[60], 6/70
- Országos Magyar Méhészeti Egyesület 15/59
- Vakokat Gyámolító Országos Egyesület 18/47, 27/62

Érdekképviseletek

- Ipartestületek Országos Központja 2/[54]
- Országos Magyar Sajtókamara 14/85
- Magyar Hajósok és Vasutasok Szakszervezete 30/[91]
- Szakszervezetek Országos Tanácsa 15/58
- Újgazdák és Fölgazdák Országos Szövetsége 23/48
- Zöld Mező Szövetség 24/27

Pártok**Koalíciós pártok**

- Kiszegapárti képviselők fellépése a Nemzetgyűlésben Kovács Béla és a párt vezetői védelmében 13/[1]
- FKgP elnökének nyilatkozata a párt politikájának átalakításáról 13/[1]
- Magyar Kommunista Párt támadásai a Kiszegapárt miniszterei és vezetői ellen 3/[10], 5/1, 11/[32], 22/75, 24/2, 28/1
- Szociáldemokrata Párt sérelme a Kiszegapárt ellen 18/39
- pártok közös felhívása a terménybeszolgáltatás, a földreform befejezése ügyében 10/[57], 23/48
- pártközi viták „lezárása” 18/[1]

Koalícióon kívüli pártok

- Szabadságpárt szerepe a Kovács Béla ügyével kapcsolatos nemzetgyűlési eseményekben 13/[1]
- képviselőjének részvétele a Nemzetgyűlés Külügyi Bizottságának a békeszerződést elfogadó tanácskozásán 11/[24]

Pártközi értekezletek (FKgP, MKP, NPP, SZDP)

- pártközi értekezletek elé utalt egyes kérdések, illetve az ott hozott határozatok érvényesítése
  - bankok állami ellenőrzése 27/70
  - békeszerződés 11/[24]
  - elhagyott javak 22/5
  - építés- és közmunkaügyi államtitkár 20/7
  - 1848/49 évfordulójának megünneplése 9/75
  - földreform befejezése 6/42
  - gazdasági munkavállalók társadalombiztosítása 16/74
  - Interparlamentáris Unió kairói ülése 16/69
  - Magyar Közösség tagjainak elbocsátása 26/6
  - Országos Szövetkezeti Központ létesítése 17/[60], 18/25
  - pártok arányos részvétele a minisztériumokban, az állami apparátusban 23/61, 28/[46]

Tudományos intézetek, köz- és magángyűjtemények ügyei**Könyvtárak**

- fasisztának minősített könyvek, sajtótermékek eltávolítása a könyvtárakból 10/10
- könyvtárigazgatók, könyvtárosok B-listázás utáni visszahelyezése, előresorolása 6/[57], 12/86, 18/13, 22/114, 24/[58], 30/[29]
- Nemzetgyűlési Könyvtár igazgatójának meghívása Angliába 19/[62]
- Országos Könyvtári Központ létrehozása, rendelet a könyvtárügyről 6/[49], 7/43, 10/[53]

Levéltárügy

- levéltári törvény 1/[59], 12/57
- levéltáros kinevezése a Magyar Országos Levéltárba 30/[19]

Múzeumok

- kiküldetés Angliába a British Council által rendezett iparművészeti kiállításra 3/41
- Nemzeti Múzeum munkatársainak B-listázás utáni visszavétele 22/114, 30/[29]
- Országos Természettudományi Múzeum igazgatójának B-listázás utáni visszavétele, előresorolása 15/48
- tisztviselő kinevezése (Budapest) 8/39, 14/79
- veszélyeztetett magángyűjtemények miniszteri biztosának gépkocsi ügye 15/42

Tudományos kutatóintézetek

- Dunavölgyi Agrártudományi Intézet és a Dunavölgyi Agrártudományi Bizottság létrehozása 11/[39], 12/98
- Külföldi Agrártudományi Bizottság létrehozása 12/95
- Magyar Állami Bárány Eötvös Lóránd Geofizikai Intézet műszaki tisztviselőinek pótléka 8/34
- Magyar tudományos Akadémia támogatása, munkatársainak pótléka 15/41, 26/50
- Méhészeti és Méhbiológiai Kutatóintézet újjáépítése 15/59
- Műemlékek Országos Bizottsága egyik munkatársának (Lux Kálmán) előresorolása 7/53, – 15/44
- Teleki Pál Tudományos Intézet munkatársainak kinevezése, másik intézménytől átrendelésük meghosszabbítása 12/67, 14/35, 22/100, 24/[60]

Tűzoltóság → *Belügyi igazgatás*

Vallás- és közoktatásügy, közművelődési ügyek*Általános rendelkezések, intézmények*

- egyetemek és főiskolák mellett tanfolyam szervezése a munkás- és parasztfiatalok tanulmányainak előkészítésére 26/12, 30/[15]
- egyetemekre és főiskolákra felvehető hallgatók létszámának szabályozása 26/42
- egyetemi, főiskolai segéd-tanszemélyzeti állások betöltése 8/43
- Katolikus Tanulmányi Alap 12/68
- közigazgatási tanfolyamok 6/1, 11/6
- Országos Köznevelési Tanács 27/29
- Népi Kollégiumok Országos Szövetsége 6/[56], 16/36, 17/14, 17/38
- tanszemélyzet magasabb fizetési osztályba és fokozatokba sorolása 20/93
- Tildy Zoltán Tanulmányi Alap 1/[60]
- új állami tankönyvek kiadása 24/[69], 26/21, 26/44

*Egyetemek**Agrártudományi Egyetem*

- elhelyezése, épülete 11/[35], 15/59
- egyetemi magántanár rendkívüli tanári címmel való kitüntetése 24/32
- tanárok időbeszámítása 12/105, 30/[95]
- kinevezése 1/22, 8/23, 9/11, 9/12, 19/[51], 24/30
- teherautó vásárlása 3/29

- Bolyai János Tudományegyetem (Kolozsvár)**
- nyelvész tanára számára egyetemi tanári állás fenntartása 7/56
  - hallgatója által letett szigorlat érvényességének elismerése 24/[67]
- Debreceni Tudományegyetem**
- egyetemi tanárok kinevezése
    - Bölcsészeti Karra 15/40, 16/34, 30/[17]
    - Hittudományi Karra 17/24
    - Jog- és Államtudományi Karra 14/31, 15/38, 22/98
    - Orvostudományi Karra 26/45, 26/46, 30/[26]
    - Természettudományi Karra 12/60, 17/25
    - műszaki segédtsízt, szakalkalmazott, altiszt kinevezése 6/[55]
- József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem**
- egyetemi tanár időbeszámítása 12/66, 30/[25]
  - egyetemi tanári cím adományozása 12/80, 12/81, 22/103
- egyetemi tanárok kinevezése
- Bánya– Kohó–és Erdőmérnöki Karon 12/63, 18/10
  - Közgazdaságtudományi Karon 26/49
  - Mérnöki- és Építész mérnöki Karon 16/35
- könyvtárosának B–listázás utáni visszavétele 30/[29]
- Pázmány Péter Tudományegyetem (Budapest)**
- Gazdasági Hivatala igazgatójának visszatartása a szolgálatban 26/52
- Bölcsészettudományi Kar
- egyetemi tanár időbeszámítása 24/[62]
  - egyetemi tanár kinevezése 7/56, 15/39, 23/68
  - néprajzi tanszék fenntartása Ortutay Gyula részére 28/23
  - Souvageot Aurelien tiszteletbeli doktorrá avatása 26/54
  - szakaltisztek, műszaki segédtszettek alkalmazása 6/[59]
- Hittudományi Kar
- egyetemi tanár kinevezése 22/99
- Jog- és Államtudományi Kar
- egyetemi tanár kinevezése, illetve rendkívüli tanári cím adományozása 27/30–31, 27/40
- Orvostudományi Kar
- egyetemi rendkívüli tanári cím adományozása 8/45, 14/34, 15/45, 17/16, 28/21
  - egyetemi tanár időbeszámítása 7/45, 8/47, 12/65, 22/117
  - egyetemi tanár kinevezése 12/61, 15/43, 16/32, 17/15, 17/16, 22/101, 30/[16]
  - külföldről visszahozott, korábban elhurcolt egészségügyi felszerelések egy részének az egyetemi klinikák részére biztosítása 1/[59]
  - orvos korábbi egyetemi szolgálati idejének beszámítása 22/113, 24/[64]
  - tanársegédi állások szervezése 24/[57]
- Természettudományi Kar
- egyetemi tanár kinevezése 12/62
  - egyetemi tanári cím adományozása 8/44, 12/82
- Pécsi Tudományegyetem**
- altiszt B–listázás utáni visszavétel 22/114, 30/[27]
  - gépkocsi ügye 17/17
- Állam- és Jogtudományi Kar

- egyetemi tanár időbeszámítása 22/110
- Orvostudományi Kar
  - egyetemi tanár kinevezése, visszatartása a szolgálatban 6/[50], 6/[51], 14/32, 22/111, 23/69
- Sopronba kihelyezett Evangélikus Hittudományi Kar
  - egyetemi tanár kinevezése 17/26, 18/11
  - genfi Egyetemes Egyháztanáctól építés céljára felvett kölcsönének törlesztése 30/[23]
- Szegedi Tudományegyetem
  - altiszt B–listázás utáni visszavétele 22/114, 30/[29]
  - egyetemi tanár kinevezése
    - Állam- és Jogtudományi Karra 12/59
    - Matematikai és Természettudományi Karra 6/[59], 14/30
    - Orvostudományi Karra 7/44, 9/29, 12/61, 16/33
  - egyetemi rendkívüli tanári cím adományozása 19/[61]
- Főiskolák, akadémiák*
  - Igazgatói, tanári állások betöltése
    - Budapesti Bábaképző intézet 8/41, 14/33
    - Dolgozók Tanítóképzője 20/73
    - Képzőművészeti Főiskola 20/71, 24/[61]
    - Polgári Iskolai Tanítóképző Főiskola 20/72
    - Szegedi Állami Polgáriskolai Tanárképző Főiskola 8/46
    - Székesfehérvári Állami Zenekonzervatórium 20/73
    - Színművészeti Akadémia 17/46
    - Testnevelési Főiskola szervezeti szabályzatának módosítása 12/58
- Közép- és népiskolák*
  - Általános ügyek
    - Csehszlovákiából áttelepített felekezeti iskolai tanárok, tanítók közalkalmazottként kezelésének kérdése 15/53, 18/19, 19/[60], 28/25
    - vallásfelekezeti iskolákból elbocsátott tanárok, tanítók és alkalmazottak ügyének felülvizsgálata, B–listázásuk revíziójának meghosszabbítása 3/40, 10/[55]
  - Gimnáziumok
    - igazgatók kinevezése, személyi ügyek 2/[65], 7/47, 19/[63], 28/[15], 28/[16]
    - tanárok kinevezése, előresorolása, B–listázás utáni visszahelyezése 2/[68], 15/51, 23/70
    - tanárok és hozzátartozóik (özvegyeik) személyi ügyei 2/[69], 19/[63], 19/[64]
    - tanárnő kiküldése Svájcba az Egyetemet Végzett Nők Nemzetközi Szövetségéhez 18/17
  - Mezőgazdasági középiskolák
    - mezőgazdasági gép és személygépkocsi vásárlás az oktatás, illetve ellenőrzésük céljára 17/42
    - tanárok és altisztek alkalmazása 7/32
    - tanár részére szakoktatási főigazgatói cím adományozása 14/57
  - Polgári iskolák
    - igazgatók kinevezése, előresorolása 22/104, 27/35, 27/36, 27/37, 28/[17]
    - tanárok kinevezése, előresorolása 12/83, 27/35, 27/36, 27/37, 28/[17]
  - Egyéb középiskolák

- gyógypedagógiai intézeti tanárok személyi ügyei 3/43, 17/18, 18/16, 30/[29]
- ipari szakoktatási intézmények és személyek ügyei 7/33, 17/21
- kereskedelmi középiskolák igazgatóinak és tanárainak kinevezési, előresorolási ügyei 2/[63]

Nemzetiségi iskolák

- délszláv nemzetiségű tanítók alkalmazása 14/36
- tanfelügyelő kinevezése 30/[21]
- szlovák tannyelvű iskolákhoz tanítók kinevezése 30/[22]

Népiskolák, általános iskolák

- általános iskolatípus szervezésének előkészítése 27/37
- felekezeti iskolai tanítók B–lista revíziójára vonatkozó határidő meghosszabbítása 10/[55]
- igazgató visszatartása a szolgálatban 30/[28]
- iskolai kezelőnők alkalmazása 18/14
- szénbányák által fenntartott népiskolák állami kezelésbe vétele 7/54, 26/43
- tanítók kinevezése, előresorolása 3/44, 3/45, 6/[58], 8/42, 12/72, 18/15, 23/71, 23/72, 23/76, 27/6, 28/[19]
- tanítók nyugellátása 12/70, 12/71, 12/73, 16/38
- tanítók személyi ügyei (B–listázás utáni visszavétel, szolgálatban visszatartás, időbeszámítás, rehabilitálás) 7/51, 12/78, 15/49, 17/19, 20/77, 20/78, 22/116, 24/[65], 24/[66], 30/[30], 30/[31]
- özvegyeik kegyelmi ellátása, nyugdíja 7/57, 8/38, 12/76, 12/77, 14/38, 17/20, 19/[65], 19/[66], 20/76, 20/79, 20/80, 20/81
- tanyai tanítók soron kívüli előléptetése 10/[54]
- új tanítói állások szervezése 24/[68]
- óvodákhoz óvónők kinevezése 14/14

Külföldi kulturális kapcsolatok

- Gyergyai–Szegő Albert kiküldése Franciaországba 26/53
- Illyés Gyula kiküldése Franciaországba, Olaszországba és Svájcba 22/108
- külföldi magyar kulturális megbízottak állomáshelyeinek és létszámának megállapítása 22/107, 23/73
- külföldi magyarok kulturális, szociális támogatása 2/[35], 16/66, 26/22
- magyar egyetemi lektorátus, intézet szervezése
  - Isztambulban 7/52
  - Jeruzsálemben 6/[53]
  - Leningrádban 6/52
  - Szófiában 23/74
- magyar–jugoszláv kulturális egyezmény megkötése 30/[108]
- stockholmi Magyar Kulturális Intézet titkárának illetményei 22/109
- Vallás- és Közoktatási Minisztérium szerepe a nemzetközi kulturális egyezmények létrehozásában 12/34
- Varsói, illetve Krakkói Magyar Tudományos Intézet vezetőjének megbízatása 27/39

Művészek teljesítményének elismerése, segélyezésük

- Bartók Béla özvegyének kegydíja 17/22
- Berény Róbert festőművész jutalma 18/20
- Kassák Lajos író jutalma 19/17
- művészek segélyezése, életjáradék biztosítása 7/8, 22/102
- Pásztor János szobrászművész özvegyének kegyelmi ellátása 22/115

Szabadművelődés, közművelődés

- Magyar Népi Művelődési Intézet létesítése 6/[48]
- Országos Szabadművelődési Tanács munkatársainak szerződtetése 1/[61]
- szabadművelődési felügyelő megbízása Debrecen város közművelődési ügyosztályának vezetésével 20/62
- szabadművelődési tanácsosok, fogalmazók, titkárok kinevezése 2/[66], 3/39, 6/[54], 7/48, 8/40, 12/69, 19/84, 12/88, 20/75, 22/105
- szerződéses munkatársak alkalmazása 1/[61]

Színházügy

- operaházi korrepetitor B–listázás utáni visszavétele 7/50, 8/48, 12/74
- öt budapesti magánszínház támogatása 15/52
- színjátszás gazdasági érdekeinek biztosítása 11/16
- szovjet katonai színház budapesti vendégszereplése a Nemzeti Színház helyett a Városi, illetve a Magyar Színházban 1/[62]

Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium

Államtitkár

- adminisztratív államtitkár felmentése, illetve kinevezése 20/74, 22/97
- politikai államtitkár kinevezése 22/96

Miniszter

- lemondása (Gerő Ernő támadása nyomán) 9/29
- új miniszter üdvözlése 19/[1]
- részvétele az úrnapi körmenetben 30/[4]
- személye melletti titkárnő kinevezése 20/74

Tisztviselők, munkatársak

- miniszteri osztályfőnökök, osztálytanácsosok kinevezése 15/46, 22/95, 27/32, 28/[22]
- tisztviselők, fogalmazók kinevezése, időbeszámítása, személyi ügyei 2/[66], 7/55, 12/75, 16/37, 23/75, 27/32–33, 27/34, 27/37, 28/[20], 28/[24], 30/20, 30/[29]
- számvevőszégi tisztviselők kinevezése, visszavétele, cím adományozása 2/[66], 30/[29]
- irodai dolgozók, altisztek ügyei 2/[66], 28/[18]
- szerződéses, napidíjas, műszaki alkalmazottak ügyei 7/49, 12/87, 22/106, 28/[18]
- volt munkatársak özvegyeinek kegyelmi ellátása 27/41, 27/42, 30/[32]

Működési kiadások

- gépkocsi ügyek 14/37

Vallási és egyházi ügyek

- Actio Catholica megkeresése alapján a kormány képviselőjének részvétele az Úr Napján tartott körmeneten 30/[4]
- Csehszlovákiából áttelepülő felekezeti iskolai igazgatók, tanárok fogadása 15/53, 18/19, 19/[60], 28/[25]
- egyetemi hittudományi karokra tanárok kinevezése 17/24, 17/26, 18/11, 22/99
- egyházi adók megállapítása, kivetése és behajtása 22/23
- felekezeti iskolák tanárainak kinevezése, személyi ügyei 10/[55], 19/[63], 19/[64]
- Katolikus Alaphoz középiskolai tanárok kinevezése 12/68
- Pécsi Egyetem Sopronban működő Evangélikus Hittudományi Kara által a Genfi Egyetemes Egyháztanáctól felvett kölcsön visszafizetése 30/23

- premontrei szerzetes egyetemi magántanár brüsszeli útja 17/23, 18/18
- vallásfelekezeti iskoláktól elbocsátott tanárok, tanítók és alkalmazottak ügyének felülvizsgálata, B-lista revíziójuk idejének meghosszabbítása 3/40, 10/[55]
- vallási célok támogatása és egyházak javadalmazása 11/[45]

Vízügyek → *Földművelésügy*

Vörös Hadsereg Magyarországi jelenléte → *Fegyverszüneti Egyezmény végrehajtása, jóvátétel*

Zsidó lakosság jogainak helyreállítása → *Demokratikus, antifasiszta magatartás miatt, illetve faji alapon üldözöttek ügyei*

HIVATKOZOTT FORRÁSOK ÉS SZAKIRODALOM

a) Levéltári források

Magyar Országos Levéltár:

XVIII-1-a	Nemzetgyűlés. Elnöki iratok.
XVIII-1-b	Nemzetgyűlés. Általános iratok.
XVIII-5	Nemzetgyűlés Politikai Bizottsága.
XIX-A-1-e	Miniszterelnökség. Nagy Ferenc miniszterelnök iratai.
XIX-A-1-j	Miniszterelnökség. Általános iratok.
XIX-A-10	Gazdasági Főtanács.
XIX-A-83-a	Minisztertanács. Minisztertanácsai ülések jegyzőkönyvei.
XIX-B-1-n	Belügyminisztérium. Erdei Ferenc miniszter iratai.
XIX-B-1-r	Belügyminisztérium. Elnöki főosztály.
XIX-E-1-c	Igazságügyi Minisztérium. Törvényelőkészítő főosztály.
XIX-I-1-s	Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium. Elnöki osztály
XIX-J-1-a	Külügyminisztérium. Békeelőkészítő osztály.
XIX-J-1-f	Külügyminisztérium. Lejárt nemzetközi szerződések.
XIX-J-1-j	Külügyminisztérium. TÜK iratok.
XIX-J-1-k	Külügyminisztérium. Általános iratok.
XIX-J-1-u	Külügyminisztérium. Miniszteri és miniszterhelyettesi iratok.
XX-4-b	Népbíróságok Országos Tanácsa. Általános iratok.

Politikatörténeti Intézet Levéltára:

274. f. 4. cs.	Magyar Kommunista Párt. Titkárság, főtitkárság.
274. f. 7. cs.	Magyar Kommunista Párt. Főtitkársági iroda, titkárok.
174. f. 9. cs.	Magyar Kommunista Párt. Nemzetgyűlési frakció.
174. f. 10. cs.	Magyar Kommunista Párt. Külügyi osztály.
274. f. 12. cs.	Magyar Kommunista Párt. Állampolitikai osztály.
283. f. 8. cs.	Magyarországi Szociáldemokrata Párt (1944–1948) Parlamenti frakció.
283. f. 10. cs.	Magyarországi Szociáldemokrata Párt (1944–1948). Főtitkárság.
283. f. 31. cs.	Magyarországi Szociáldemokrata Párt (1944–1948).

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti levéltára

3. 1. 9.	Vizsgálati dossziék.

Független Kisgazda Párt Levéltára
386. fond Független Kisgazdapárt Politikai Bizottsága

b) Szakirodalom és nyomtatásban megjelent források

- A. SAJTI, 2002 A. SAJTI Enikő: Impériumváltás, magyarelles megkorlásoások, kitelepítések és a konszolidáció feltételeinek kialakulása a Délvidéken. 1944–1947. *Századok*, 136. (2002) 5. sz. 1061–1114.
- BALÁZS, 1993 BALÁZS Péter: A levéltárügy rendezéséről szóló 1947. évi XXI. tc. útja Sopron vármegye 1933. évi kezdeményezésétől az 1947. évi kihirdetésig. *Levéltári Közlemények*, 64. (1993) 1–2. sz. 39–75.
- BALOGH, 1975 BALOGH Sándor: *Parlamenti és pártharcok Magyarországon 1945–1947*. Bp., 1975.
- BALOGH, 1979 BALOGH Sándor: Az 1946. február 27-i magyar–csehszlovák lakosságcsere-egyezmény. *Történelmi Szemle*, 20. (1979) 1. sz. 59–87.
- BALOGH, 1988 BALOGH Sándor: *Magyarország külpolitikája 1945–1950*. Bp., 1988.
- BALOGH–FÖLDESI, 1998 *A magyar jóvátétel, és ami mögötte van... Válogatott dokumentumok 1945–1949*. Válogatta, a bevezetést és a jegyzeteket írta: BALOGH Sándor és FÖLDESI Margit. Bp., 1998.
- BALOGH–GERGELY, 1993 BALOGH Margit–GERGELY Jenő: *Egyházak az újkori Magyarországon 1790–1992. I. Kronológia*. Bp., 1993.
- BALOGH–GERGELY, 1996 BALOGH Margit–GERGELY Jenő: *Egyházak az újkori Magyarországon 1790–1992. II. Kronológia*. Bp., 1996.
- BALOGH–IZSÁK, 1977 *Pártok és pártprogramok Magyarországon (1944–1948)*. Szerk.: BALOGH Sándor és IZSÁK Lajos. Bp., 1977.
- BARÁTH, 1991 BARÁTH MAGDOLNA: Interpellációk. *A magyar parlament 1944–1949*. Tanulmányok. Bp. 1991. 200–224.
- BARÁTH, 2000 BARÁTH MAGDOLNA: Pártközi kapcsolatok. (MKP–SZK(b)P 1943–1947. *Századok*, 2000. 6. sz.
- BARÁTH, 2001 BARÁTH MAGDOLNA: *Gerő Ernő politikai pályája 1944–1956*. Kézirat, 2001.
- BÉKÉS, 1990 BÉKÉS Csaba: A békét a győztesek kötik. A magyar kormány békepropaganda tevékenysége (1945–1946). *Aetas*, 1990. 1–2. sz. 29–56. [Ugyanaz: Magyar békepropaganda-tevékenység a párizsi béketárgyalások előtt. BÉKÉS Csaba: *Európából Európába. Magyarország konfliktusok keresztjében, 1945–1990*. Bp., 2004. 68–128.]
- BELÉNYI, 1993 BELÉNYI Gyula: *A sztálini iparosítás emberi ára. Foglalkozási átrétegződés és belső vándorlás Magyarországon, 1948–1956*. Szeged, 1993.
- BEREND, 1962 BEREND T. Iván: *Újjáépítés és a nagytőke elleni harc Magyarországon 1945–1948*. Bp., 1962.
- BODOR, 1975 BODOR György: Székely honfoglalás 1945-ben. I–II. rész. *Forrás*, 7. (1975) 3. sz. 70–83; 4. sz. 59–68.
- BORBÁNDI, 1997 BORBÁNDI Gyula: *Magyar politikai pályaképek 1938–1948*. Bp., 1997.
- BORHI, 1997 BORHI László: *Megalkuvás és erőszak. Az Egyesült Államok és a szovjet térhódítás Magyarországon 1944–1949*. Debrecen, 1997.

- BORHI, 2000 BORHI László: *A vasfüggöny mögött. Magyarország nagyhatalmi erőterében 1945–1968.* Bp., 2000.
- BORHI, 2005 BORHI László: *Magyarország a hidegháborúban. A Szovjetunió és az Egyesült Államok között, 1945–1956.* Budapest, é. n. [2005]
- BÖLÖNY, 1987 BÖLÖNY József: *Magyarország kormányai 1848–1987.* Bp., 1987.
- BP-I KÖZÉLETI NÉVMUTATÓ [I.] *Budapesti Közéleti Névmutató 1945–1950, a Budapesti Nemzeti Bizottságok és Népfrentbizottságok tagjai.* Az anyagot gyűjtötte és összeállította HALASI László. Bp. 1980.
- BP-I KÖZÉLETI NÉVMUTATÓ II. *Budapesti Közéleti Névmutató 1945–1950. II. Budapest Főváros Törvényhatósági Bizottsága, a fővároshoz csatolt városok és községek képviselőtestületei, a főváros képviselőtestületi Bizottsága tagjai.* Az anyagot gyűjtötte és összeállította HALASI László. Bp., 1988
- CZIBULKA–HEINZ–LAKATOS, 2004 *A magyarországi németek kitelepítése és az 1941. évi népszámlálás.* Összeállította CZIBULKA Zoltán–HEINZ Ervin–LAKATOS Miklós. Bp., 2004
- CSICSERY-RÓNAY–CSERENYÉY, 1998 CSICSERY-RÓNAY István–CSERENYÉY Géza: *Koncepciók per a Független Kisgazdapárt szétzúzására 1947. Tanulmány és válogatott dokumentumok.* Szerk.: Palasik Mária. Bp., 1998.
- DIPLOMÁCIAI ÉS NEMZETKÖZI JOGI LEXIKON Szerk.: Hajdu Gyula. Bp. 1967.
- DL MT. JKV. *Dinnyés Lajos első kormányának minisztertanácsi jegyzőkönyvei 1947. június 2.–szeptember 19.* Szerkesztette, a jegyzeteket és a bevezető tanulmányt írta SZÜCS László. Bp., 2000.
- DMB MT. JKV. *Dálnoki Miklós Béla kormányának (Ideiglenes Nemzeti Kormány) minisztertanácsi jegyzőkönyvei 1944. december 23.–1945. november 15.* Szerkesztette, a jegyzeteket és a bevezető tanulmányt írta SZÜCS László. Bp., 1997. A–B kötet.
- DONÁTH, 1969 DONÁTH Ferenc: *Demokratikus földreform Magyarországon 1945–1947.* Bp., 1969
- ERDMANN, 1992 ERDMANN Gyula: *Begyűjtés, beszolgáltatás Magyarországon 1945–1956.* H. é. n. [1992]
- ÉRTESÍTŐ *Értesítő.* Kiadja a Magyar Külügyminisztérium Politikai Osztálya. 1. évf. 1. sz., Bp. 1947. február 1. 1. évf. 2–3. sz. Bp. 1947. március–április 1. évf. 4–5. sz. Bp. 1947. augusztus–szeptember
- FEHÉR, 1988 FEHÉR István: *A magyarországi németek kitelepítése 1945–1950.* Bp., 1988.
- FORRÁSOK, I. *Dokumentumok a magyar szénbányászat történetéből 1945–1949.* Összeállította és a bevezetőt írta ERDMANN Gyula és PETŐ Iván. Bp., 1975. (Források a Magyar Népi Demokrácia történetéhez I.)
- FORRÁSOK, II. *Dokumentumok a magyar mezőgazdaság történetéből 1945–1948.* Összeállította és a bevezetőt írta KÁPOSTÁS István. Bp., 1977. (Források a Magyar Népi Demokrácia történetéhez II.)
- FORRÁSOK, III. *Dokumentumok a magyar közoktatás reformjáról 1945–1948.* Összeállította és a bevezetőt írta DANCs Istvánné. Bp., 1979. (Források a Magyar Népi Demokrácia történetéhez III.)
- FORRÁSOK, IV. *Dokumentumok a magyar belkereskedelem történetéből (1945–1949).* Összeállította és a bevezetőt írta SZINKOVICH Márta. Bp., 1981. (Források a Magyar Népi Demokrácia történetéhez IV.)

- FORRÁSOK, V. *Dokumentumok a magyar közlekedés történetéből (1945–1949)*. Összeállította és a bevezetőt írta PÁLMÁNY Béla. Bp., 1981. (*Források a Magyar Népi Demokrácia történetéhez V.*)
- FORRÁSOK, VI. *Az Újjáépítési Minisztérium működésének válogatott dokumentumai (1945–1946)*. Összeállította és a bevezetőt írta: BORECZKY Beatrix. Bp., 1987. (*Források a Magyar Népi Demokrácia történetéhez VI.*)
- FORRÁSOK, VII. *Dokumentumok a szabadművelődés történetéhez (1945–1949)*. Összeállította és a bevezetőt írta DANCS Istvánné. Bp., 1988. (*Források a Magyar Népi Demokrácia történetéhez VII.*)
- FORRÁSOK, VIII. *Dokumentumok Magyarország nemzetközi kulturális kapcsolatainak történetéből (1945–1948)*. Összeállította és a bevezetőt írta: GÖNYEI Antal. Bp., 1988. (*Források a Magyar Népi Demokrácia történetéhez VIII.*)
- FORRÁSOK, IX. *Dokumentumok a magyar hitelpolitika, pénzforgalom és bankrendszer történetéhez (1945–1949)*. Összeállította és a bevezetőt írta: DR. TALLÓS György. Bp., 1989. (*Források a Magyar Népi Demokrácia történetéhez IX.*)
- FÖGLEIN, 1993 FÖGLEIN Gizella: *Államforma és államfői jogkör Magyarországon 1944–1949*. Bp., 1993.
- FÖLDESI, 1991 FÖLDESI Margit: *Házszabályok és összeférhetetlenség*. In: *Magyar parlament 1944–1949*. 143–172.
- FÖLDESI, 1995 FÖLDESI Margit: *A Szövetséges Ellenőrző Bizottság Magyarországon. (Visszaemlékezések, diplomáciai jelentések tükrében 1945–1947.)* Bp., 1995.
- FÖLDESI, 2002 FÖLDESI Margit: *A szabadság megszállása — A megszállók szabadsága*. Bp., 2002.
- FÜLÖP, [1994] FÜLÖP Mihály: *A befejezetlen béke. A Külügyminiszterek Tanácsa és a magyar békeszerződés (1947)*. H. é. n. [Bp., 1994.]
- FÜLÖP–SÍPOS, 1998 FÜLÖP Mihály–SÍPOS Péter: *Magyarország külpolitikája a XX. században*. Bp., 1998.
- FÜLÖP–VINCZE, 1998 *Revízió vagy autonómia? Iratok a magyar–román kapcsolatok történetéről (1945–1947)*. A bevezető tanulmányt írta és összeállította: FÜLÖP Mihály. Sajtó alá rendezte és a jegyzeteket írta: VINCZE Gábor. Bp., 1998.
- GECSÉNYI (SZERK.), 2007 *Iratok Magyarország és Ausztria kapcsolatainak történetéhez 1945–1956*. Válogatta, szerkesztette, jegyzetekkel ellátta és a bevezető tanulmányt írta GECSÉNYI Lajos. Bp. 2007.
- GERGELY, 1985 GERGELY Jenő: *A katolikus egyház Magyarországon 1941–1971*. Bp. 1985
- GORDON, 1954 GORDON Ferenc: *Adalékok 1945–1947 történetéhez*. *Látóhatár*, 1954. november. 365–372.
- GUDENUS–SZENTIRMAI, 1989 GUDENUS János–SZENTIRMAI László: *Összetört címerek*. Bp. 1989.
- GYÁRIPARI CÍMTÁR, 1946 *Gyáripari címtár 1946*. Szerkeszti: Központi Statisztikai Hivatal. Bp., [1948]
- GYARMATI, 1992 GYARMATI György: *Föderációs törekvések a második világháború után*. *Politikatudományi Szemle*, 1992. 2. sz.
- GYARMATI, 1996 GYARMATI György: *Harc a közigazgatás birtoklásáért. A koalíción*

- belüli pártküzdelmek az 1946. évi hatalmi dualizmus időszakában. *Századok*, 130. (1996) 3. sz. 497–570.
- HAJDÚ, 1978 HAJDÚ Tibor: *Károlyi Mihály*. Politikai életrajz. Bp., 1978.
- HALMOSY, 1966 HALMOSY Dénes: *Nemzetközi Szerződések 1918–1945. A két világháború közötti korszak és a második világháború legfontosabb politikai szerződésai*. Bp., 1966.
- HALMOSY, 1985 HALMOSY Dénes: *Nemzetközi Szerződések 1945–1982. A második világháború utáni korszak legfontosabb külpolitikai szerződésai*. Bp. 1985.
- HÍVEBB EMLÉKEZÉSÜL „Hívebb emlékezésül...” Csehszlovákiai magyar emlékiratok és egyéb dokumentumok a jogfosztottság éveiből 1945–1948. Összeáll.: TÓTH László. Pozsony, 1995.
- HORTHY TITKOS IR. *Horthy Miklós titkos iratai*. Az iratokat sajtó alá rendezte, magyarázó szövegekkel és jegyzetekkel ellátta: SZINAI Miklós és SZÜCS László. Bp., 1962.
- HUBAI–SZABÓ, 1998 HUBAI László–SZABÓ Éva: A Magyar Kommunista Párt gazdálkodása 1944–1948. *Múltunk*, 43. (1998) 2. sz. 77–119.
- ILLÉS, 2007 ILLÉS SÁNDOR: *Akikért nem szólt a harang*. Bp. 1991.
- IZSÁK, 1983 IZSÁK Lajos: *Polgári ellenzéki pártok Magyarországon 1944–1949*. Bp., 1983.
- IZSÁK, 1994 IZSÁK Lajos: *Polgári pártok és programjaik Magyarországon 1944–1956*. H. n. 1994. (*Pannónia könyvek*)
- JANICS, 1979 JANICS Kálmán: *A hontalanság évei. A Szlovákiai magyar kisebbség a második világháború után 1945–1948. Illyés Gyula előszavával*. Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem (Bern) kiadása. München, 1979. [3. javított, 1. magyarországi kiadás: Bp., 1989.]
- KAPLAN, 1993 KAPLAN, Karel: *Csehszlovákia igazi arca 1945–1948*. Pozsony, 1993.
- KÁRÁSZ, 1990 KÁRÁSZ Artúr: *80 év alatt a Föld körül*. Bp.–Párizs, 1990.
- KARSAI–SZINAI, 1961 KARSAI Elek–SZINAI Miklós: A Weiss Manfréd-vagyon német kézbe kerülésének története. *Századok* (1961) 4–5. sz. 680–719.
- KERTÉSZ, 1995 KERTÉSZ István: *Magyar békeillúziók 1945–1947. Oroszország és a Nyugat között*. Bp., 1995. (*Extra Hungariam*)
- KÉT ÉV HAT. JOGSZ. *Két év hatályos jogszabályai 1945–1946. Függelék: 1943–1944. évi hatályos törvények*. Szerk.: BACSÓ Ferenc–MIKOS Ferenc–NÉMETHY László–SZABÓ Imre–SZABÓRY Jenő. Bp., 1947.
- KISS, 1983 KISS Sándor: *A magyar demokráciáért*. H. n., 1983.
- KOVÁCS, 1990 KOVÁCS Imre: *Magyarország megszállása*. Bp., 1990.
- KÖZGAZDASÁG ÉVKÖNYVE, 1947 *A Közgazdaság Évkönyve. A magyar és a világgazdaság eseményei a fegyverletételtől a hároméves terv kezdetéig. 1945. május 8. – 1947. augusztus 1.* Szerk.: Markos György. Bp. 1947.
- KÖZGAZDASÁGI KOM-PASZ 1947/1948 *Fodor Oszkár-féle Magyar Közgazdasági Kompassz XXIX. évf.* 1947/1948. II. köt. Bp. é. n. [1948].
- KUGLER, 2000 KUGLER József: *Lakosságcsere a Délkelet-Alföldön 1944–1948*. Bp. 2000.
- LAKOS, 2006 LAKOS János: *A Magyar Országos Levéltár története*. Bp., 2006.
- LÁZÁR, 1998 LÁZÁR György: *Székfű Gyula követ és a moszkvai magyar követség jelentései (1946–1948)*. Bp., 1998
- MAGYAR *Magyar hadifoglyok a Szovjetunióban. Dokumentumok (1941–*

- HADIFOGLYOK 1953). Főszerkesztő: Varga Éva Mária. Moszkva–Budapest, 2006.
- MAGYAR PARLAMENT 1944–1949 *A magyar parlament 1944–1949.* Szerk. és a függeléket összeállította: HUBAI László és TOMBOR László. Bp., 1991.
- MAGYAR–SZOVJET KAPCSOLATOK 1944–1948 *Iratok a magyar–szovjet kapcsolatok történetéhez 1944–1948. június.* Dokumentumok. Szerkesztette VIDA István. Budapest, 2005.
- MÁSZ, 1944–1950 *A Magyar Állam Szervei 1944–1950.* Szerk.: VÖRÖS Károly–BÖRECZKY Beatrix–MÁTÉ Gábor–MÜLLER Veronika–G. VASS István. Bp., 1985.
- MÉL *Magyar Életrajzi Lexikon I–III. köt. és Pótkötet.* Főszerk. Kenyeres Agnes. Bp.
- MÉSZÁROS, 1989 MÉSZÁROS István: *Mindszenty és Ortutay. Iskolatörténeti vázlat: 1945–1948.* Bp. 1989
- MINDSZENTY, 1989 MINDSZENTY József: *Emlékirataim.* Bp., 1989
- MKP–SZDP HAT. *A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt határozatai 1944–1948.* Szerk.: RÁKOSI Sándor és SZABÓ Bálint. Bp., 1979.
- MNB TÖRT. 1924–1948 *A Magyar Nemzeti Bank története II. Az önálló jegybank 1924–1948.* Szerző: BOTOS János. Bp. 1999.
- MNL *Magyar Nagylexikon. 1–19. köt.* Bp. 1993–2004.
- MOSZKVÁNAK JELENTJÜK *Moszkvának jelentjük... Titkos dokumentumok 1944–1948.* Szerk.: IZSÁK Lajos–KUN Miklós. Bp., 1994.
- MURÁNYI, 1989 MURÁNYI Gábor: Találkozás Sibelka–Perleberg Artúrral, azaz Tempefőivel. *Magyar Nemzet 50 év. Emlékkönyv 1938–1988.* Bp., 1989.
- NAGY F., 1990 NAGY Ferenc: *Küzdelem a vasfüggöny mögött. I–II. köt.* Bp., 1990. (*Extra Hungariam*)
- NAGY MAGYAR COMPASS, 1942–1943 *Nagy Magyar Compass 1942–1943.* 66. évf. II. rész: Iparvállalatok. Bp. 1942.
- NF MT. JKV. 1946 *Nagy Ferenc első kormányának minisztertanácsi jegyzőkönyvei. 1946. február 5.–1946. november 15.* Szerkesztette, a jegyzeteket és a bevezető tanulmányt írta SZÜCS László. Bp., 2003.
- NGY ALMANACH, 1999 *Az 1945. évi november 29-re összehívott Nemzetgyűlés almanachja. 1945. november 29. – 1947. július 25.* Főszerk.: VIDA István. Bp., 1999.
- NGY IROMÁNYOK 1945–1949 *Az 1945. évi november hó 29-ére összehívott Nemzetgyűlés irományai. Hiteles kiadás.* Bp., 1945–1949.
- NN 1945–1947 *Az 1945. évi november hó 29-ére összehívott Nemzetgyűlés naplója. Hiteles kiadás.* III–VII. köt. Bp., 1946–1948.
- ORVOSÉLETRAJZI LEXIKON *Magyar Orvoséletrajzi Lexikon.* Írta és összeállította: Kapronczay Károly. Bp., 2004.
- OTTHONTALAN EMLÉKEZET *Othontalan emlékezet. Emlékkönyv a csehszlovák–magyar lakosságcsere 60. évfordulójára.* Szerk.: MOLNÁR Imre–SZARKA László. Komárom, 2007.
- PALASIK, 2000 PALASIK Mária: *A jogállamiság megteremtésének kísérlete és kudarca Magyarországon 1944–1949.* Bp. 2000.
- PALASIK, 2003 PALASIK Mária: *Kovács Béla, 1908–1959.* Bp., 2003.
- PÁRTKÖZI ÉRT. *Pártközi értekezletek. Politikai érdekegyeztetés, politikai konfrontáció 1944–1948.* A dokumentumokat válogatta, szerkesztet-

- te, jegyzetekkel ellátta HORVÁTH Julianna–SZABÓ Éva–SZÜCS László–ZALAI Katalin. Bp., 2003.
- PATAKI, 2005 PATAKI Ferenc: A NÉKOSZ-legenda. Bp. 2005.
- PETŐ, 1982 PETŐ Iván: A jóvátétel irányítása. *Új Magyar Központi Levéltár Közleményei*. Szerk.: KÁPOSZTÁS István Bp., 1982. 125–140.
- PETŐ–SZAKÁCS, 1985 PETŐ Iván–SZAKÁCS Sándor: *A hazai gazdaság négy évtizedének története 1945–1985. I. Az újjáépítés és a tertuvasításos irányítás időszaka 1945–1968*. Bp., 1985.
- POPÉLY, 2004 POPÉLY Árpád: Adalékok a szlovákiai magyarság csehországi deportálásának történetéhez. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, 6. (2004) 3. sz. 29–50.
- POPÉLY, 2006 POPÉLY Árpád: *A (cseh)szlovákiai magyarság történeti kronológiája 1944–1992*. Somorja, 2006.
- PRITZ, 1994 *Iratok a Magyar Külügyi Szolgálat történetéhez 1918–1945*. Az iratokat válogatta, szerkesztette és jegyzetekkel ellátta: Pritz Pál. Bp. 1994.
- RÁCZ, 1965 RÁCZ Béla: A Nehézipari Központ (NIK) szervezetének története 1946–1948. *Levéltári Közlemények*, 36. (1965)
- RAINER, 1998 RAINER M. János: A magyarországi fordulatok és a szovjet politika, 1944–1948. *A fordulat évei. Politika, képzőművészet, építészet 1947–1949*. Szerk.: STANDEISKY Éva–KOZÁK Gyula–PATAKI Gábor–RAINER M. János. Bp. 1998.
- RÁKOSI, 1997 RÁKOSI Mátyás: *Visszaemlékezések, 1940–1956*. Sajtó alá rendezte: BARÁTH Magdolna–FEITL István–GYARMATI György–PALASIK Mária–SIPOS Levente–SZÜCS László–T. VARGA György. Szerk.: FEITL István–Gellériné LAZÁR Márta–SIPOS Levente. Bp., 1997. I–II. köt.
- RÁNKI, 1963 RÁNKI György: *Magyarország gazdasága az első 3 éves terv időszakában (1947–1949)*. Bp. 1963.
- ROMSICS, 2005 ROMSICS Ignác: *A trianoni békeszerződés*. Bp., 2005.
- ROMSICS, 2006 ROMSICS Ignác: *A párizsi békeszerződés*, Bp., 2006.
- RUL *Révai Új Lexikona*. Bp. 1991–
- SIMON, 2006 SIMON István: *Vezérlődozat. A Peyer-kérdés és a magyar szociáldemokrácia*. Bp. 2006.
- SIPOS, 1992 SIPOS Péter: Rákosi Mátyás és a szomszédos országok magyarságának ügyei 1945–1949. *Világosság*, 33. (1992) 8–9. sz. 711–719.
- SORSDÖNTÉSEK *Sorsdöntések. A kiegyezés – 1867. A trianoni béke – 1920. A párizsi béke – 1947*. Összeállította, szerkesztette, az előszót és a magyarázó szövegeket írta: GERŐ András. Bp., é. n.
- STARK, 1989. STARK Tamás: *Magyarország második világháborús embervesztése*. Bp. 1989. (*Társadalom- és Művelődéstörténeti Tanulmányok* 3.)
- STARK, 2006 STARK Tamás: *Magyar foglyok a Szovjetunióban*. Bp. 2006.
- SULYOK, 2004 SULYOK Dezső: *Két éjszaka nappal nélkül*. Bp., 2004.
- SZABÓ–É. SZÓKE, 1982 SZABÓ Károly–É SZÓKE István: Adalékok a magyar–csehszlovák lakosságcsere történetéhez. *Valóság* 25. évf. (1982) 10. sz.
- SZABÓ, 2007 SZABÓ Károly: A csehszlovák–magyar lakosságcsere gazdasági vonatkozásai. In: *Otthonatlan emlékezet*. Komárom, 2007. 92–100.

- SZARKA (SZERK.), 2003 *A szlovákiai magyarok kényszertelepítésének emlékezete 1945–1948. Visszaemlékezések, tanulmányok, dokumentumok.* Komárom, 2003. (Források a kelet-közép-európai kisebbségek 20. századi történetéhez. 1.)
- SZEB JKV. *A Magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság jegyzőkönyvei 1945–1947.* Szerk.: FEITL István. Sajtó alá rendezte és a jegyzeteket készítette BARÁTH Magdolna–CSEH Gergő Bendegúz–FIGDER Éva–SZÜCS László–G. VASS István. Bp., 2003.
- SZÉCHENYI, 2006 SZÉCHENYI Ágnes: Iparbáró, mecénás, filozopter. Kornfeld Móricz 1882–1967. In: Kornfeld Móricz: *Trianontól Trianonig.* Tanulmányok, dokumentumok. Bp. 2006.
- SZEKFI, 1947 SZEKFI GYULA: Forradalom után. Bp. 1947.
- SZÜCS, 1996 SZÜCS László: A szovjet–magyar jóvátételi egyezmény. *Külpolitika [Új folyam],* 2. évf. (1996) 2. sz. 93–119.
- SZÜCS, 2005 SZÜCS László: Politikai hírek, híresztelések, pletykák, 1946. október–november. *Archívnet,* 2005. február.
- TALLÓS, 1995 TALLÓS György: *A Magyar Általános Hitelbank 1867–1948.* Bp. 1995.
- TOMBOR, 1991 TOMBOR László: A mentelmi jog és alkalmazása. In: *Magyar parlament 1944–1949.* 173–199.
- TÓTH Á, 1993 TÓTH Ágnes: *Telepítések Magyarországon 1945–1948 között. A németek kitelepítése, a belső népmozgások és a szlovák–magyar lakosságcsere összefüggései.* Kecskemét, 1993.
- TZ MT. JKV. *Tildy Zoltán kormányának minisztertanácsi jegyzőkönyvei 1945. november 15.–1946. február 4.* Szerkesztette, a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket írta: G. VASS István. Bp., 2005.
- UMÉL Új Magyar Életrajzi Lexikon. Bp. 1991–
- VADKERTY, 1999 VADKERTY Katalin: *A belső telepítések és a lakosságcsere.* Pozsony, 1999.
- VADKERTY, 2001 VADKERTY Katalin: *A kitelepítéstől a reszlovakizációig. Trilógia a csehszlovákiai magyarság 1945–1948 közötti történetéről.* Pozsony, 2001.
- VARGA L., 1999 *A Magyar Szociáldemokrácia Kézikönyve.* Főszerk.: VARGA Lajos. Bp., 1999.
- VAS, 1982 VAS Zoltán: Akkori önmagunkról. Önéletírás II. Bp. 1982.
- VASS, G., 2007 G. VASS István: A menekültügy kezelése Magyarországon 1945–1946-ban. In: *Othontalan emlékezet,* Komárom, 2007. 101–113.
- VIDA, 1976 VIDA István: *A Független Kisgazdapárt politikája 1944–1947.* Bp., 1976.
- VIDA, 1985 VIDA István: *Az amerikai diplomácia és a csehszlovákiai magyar kisebbség (1945–1947).* *Jelenkor,* 27. (1985) 12. sz. 1114–1125.
- VÍGH, 1991 VÍGH Károly: *Tildy Zoltán életútja.* Békéscsaba, 1991.
- VINCZE, 2000 VINCZE Gábor: *Magyar vagyon román kézen. Dokumentumok a romániai magyar vállalatok, pénzintézetek második világháború utáni helyzetéről és a magyar–román vagyonjogi vitáról.* Csíkszereda, 2000.
- ZIELBAUER, 1989 ZIELBAUER György: *Adatok és tények a magyarországi németiség történetéből (1945–1949).* Bp., 1989.
- Z. KARVALICS–ANDREIDES, 2006 Z. KARVALICS László–ANDREIDES Gábor: *A Magyar Távirati Iroda története 1945–1948.* Bp., 2006.

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

BM	Belügyminisztérium
BSZKRT	Budapest Székesfőváros Közlekedési Részvénytársasága
c.	címzetes
CASBI	Casa de Administrare si de Supraveghere a Bunuritor Inaminc (Ellenséges Javakat Kezelő és Felügyelő Pénztár)
d.	doboz
DÉFOSZ	Dolgozó Parasztok és Földmunkások Országos Szövetsége
DL mt. jkv.	Dinnyés Lajos első kormányának minisztertanácsi jegyzőkönyvei
DMB mt. jkv.	Dálnoki Miklós Béla kormányának minisztertanácsi jegyzőköny- vei
eln., Eln.	elnöki
ELTE	Eötvös Loránd Tudományegyetem
ÉKM	Építési és Közmunkaügyi Minisztérium
é. n.	év nélkül
eü.	egészségügyi
FAKSZ	Országos Falusi Kislakásépítő Szövetkezet
FAO	Food and Agriculture Organisation
FÉKOSZ	Földmunkások és Kisbirtokosok Országos Szövetsége
FKGP	Független Kisgazda Párt
FM	Földművelésügyi Minisztérium
f. o.	fizetési osztály
FRUS	Foreigen Relations of the United States
Ft., Frt.	forint
GF	Gazdasági Főtanács
GYOSZ	Gyáriparosok Országos Szövetsége
h. é. n.	hely és év nélkül
HM	Honvédelmi Minisztérium
IKART	Iparművek Képviselői Állami Érdekű Rt.
IM	Igazságügyminisztérium
IpM	Ipartügyi Minisztérium
IPOK	Ipartestületek Országos Központja
jkv.	jegyzőkönyv, jegyzőkönyvei
JOINT	Joint Distribution Committee
K	korona
KB	Központi Bizottság
Kc	csehszlovák korona
Kft.	korlátolt felelősségű társaság
kgy.	közgyűlési
kir.	királyi
KKM	Kereskedelem- és Közlekedésügyi Minisztérium

KM	Kereskedelemügyi Minisztérium (1935. VIII. 1. előtt kiadott rendeletek számában)
KM	Közellátásügyi Minisztérium (1945 után)
k. m. f.	kelt, mint fent
KMP	Kommunisták Magyarországi Pártja
KOKSZ	Magyar Kereskedők Országos Központi Szövetsége
KözIM	Közlekedésügyi Minisztérium
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
KSZM	Kereskedelem- és Szövetkezetiügyi Minisztérium
KüM	Külgügyminisztérium
KV	Központi Vezetőség
KVMJ	Külföldre Vitt Magyar Javak [Hazahozatalának Kormánybiztosa]
MABI	Magánalkalmazottak Biztosító Intézete
MADISZ	Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség
MALLERD	Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek
MANÁT	Magyar–Német Ásványolajipari Társaság
MÁSZ	Magyar Állami Szénbányák
MASZOVLET	Magyar–Szovjet Légiforgalmi Társaság
MASZOVOL	Magyar–Szovjet Nyersolaj Rt.
MATEOSZ	Magyar Teherautófuvarozók Országos Szövetkezete
MÁV	Magyar Államvasutak
MÁVAG	Magyar Állami Vas- és Gépgyárak
MÁVAUT	Magyar Államvasutak Autóközlekedési Vállalat
ME	Miniszterelnök[i], Miniszterelnökség
megh.	meghatalmazott
MESZHART	Magyar–Szovjet Hajózási Részvénytársaság
MFTR	Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt.
MK RT	Magyar Közlöny Rendeletek Tára
MKP	Magyar Kommunista Párt
MNB	Magyar Nemzeti Bank
MOL	Magyar Országos Levéltár
MSZK	Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ
MSZMP	Magyar Szocialista Munkáspárt
MTI	Magyar Távirati Iroda
NA	National Archive (Washington)
n. é.	névérték
NF mt. jkv. 1946.	Nagy Ferenc első kormányának minisztertanácsi jegyzőkönyvei
NF mt. jkv. 1946–1947.	Nagy Ferenc második kormányának minisztertanácsi jegyzőkönyvei
NIK	Nehézipari Központ
NM	Népjóléti Minisztérium
NPP	Nemzeti Parasztpárt
ny. r.	nyilvános, rendes
ny. rk.	nyilvános, rendkívüli
OGT	Országos Gazdasági Tanács
OHT	Országos Hitelügyi Tanács
OKH	Országos Központi Hitelszövetkezet
okl.	okleveles
OMB	Országos Munkabérmegállapító Bizottság

Rövidítések jegyzéke

OTBA	Országos Tisztviselői Betégségélyező Alap
OTI	Országos Társadalombiztosító Intézet
ó. e.	őrzési egység
P	pengő
PB	Politikai Bizottság
PDP	Polgári Demokrata Párt
PK	Pénzügyi Központ
PM	Pénzügyminisztérium
RM	Reichmark (német birodalmi márka)
Rt.	részvénytársaság
r. u.	rövid úton
s. k.	saját kezűleg
Stab.	stabilizációs ülés (GF)
sz.	szám, számú
SZDP	Szociáldemokrata Párt
SZEB	Szövetséges Ellenőrző Bizottság
sz. főv., szfv.	székesfőváros, székesfővárosi
szkv.	szolgáltatónkívüli
sz. n.	szám nélkül
SZTSZ.	Szovjet Tanácsköztársaságok Szövetsége
SZU	Szovjetunió
t.	tisztelt
tb.	tiszteletbeli
tc.	törvénycikk
TÉBE	Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete
th.	törvényhatóság
thj.	törvényhatósági jogú
TM	Tájékoztatásügyi Minisztérium
TZ mt. jkv.	Tildy Zoltán kormányának minisztertanácsi jegyzőkönyvei
UFOSZ	Újbirtokosok és Földhözjuttatottak Országos Szövetsége
ÚM	Újjáépítési Minisztérium
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
UNRRA	United Nations Relief and Rehabilitation Administration – Egyesült Nemzetek Segélyező és Újjáépítési Hivatala.
üo.	ügyosztály
v., w.	vason
VH	Vörös Hadsereg
VKM	Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium
vm.	vármegye
WHO	World Health Organisation

*

Az előző kötetekre való hivatkozás a következőképpen történik:

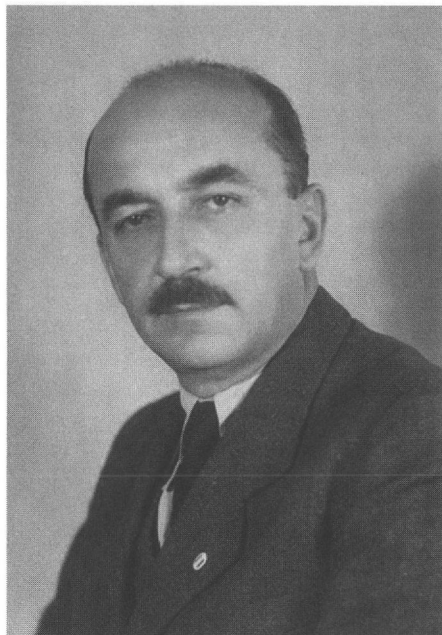
A kötet rövidítéssel való megnevezése / a jegyzőkönyv szerkesztett és eredeti sorszama / a napirendi pont száma. (Oldalszámot nem tüntetünk fel!)

Például:

Előzményként lásd: NF mt. jkv. 1946., [9] 92. sz. jkv. [4] 3. napirendi pontot, [15] 98. sz. jkv. 3. napirendi pontot, [65] 148. sz. jkv. 24. napirendi pontot.

**FÉNYKÉPEK ÉS
FAXIMILÉK**

Nagy Ferenc (1947)

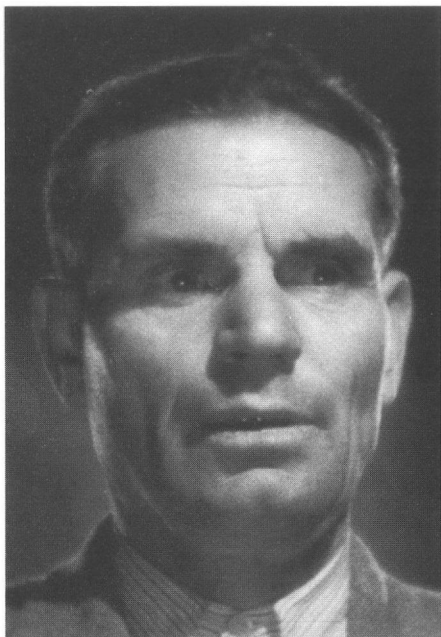
Rákosi Mátyás (1947 körül)

Szakasits Árpád (1946 körül)

B. Szabó István (1938 körül)

Dobi István (1946 körül)

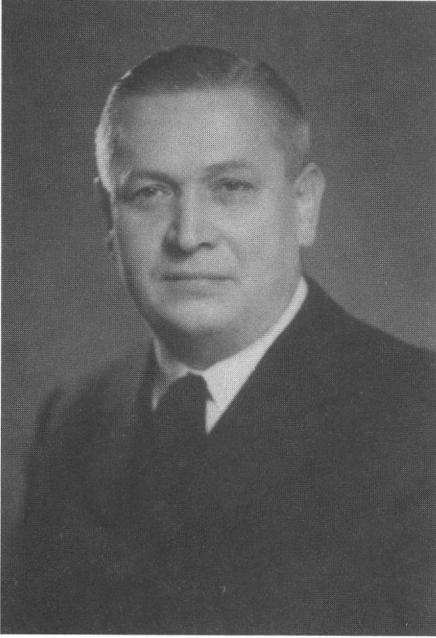
Antall József (1951)

Balla Antal (1930 körül)

Bán Antal (1947)

Bányos Károly (1942)

Bartha Albert (1940-es évek)

Bognár József (1948)

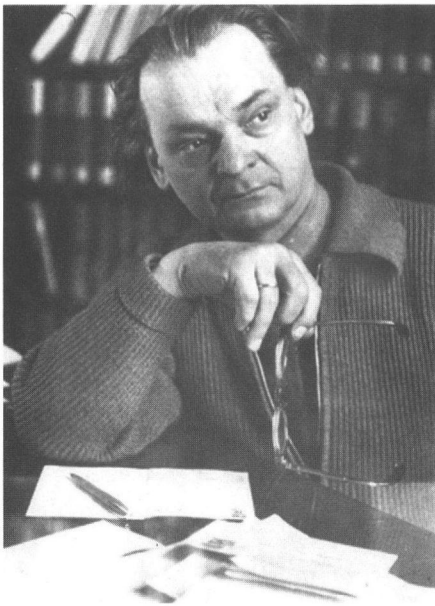
Dinnyés Lajos (1947. június)

Gerő Ernő (1946. május 31.)

A magyar kormánydelegáció Egyesült Államokbeli útja során Gyöngyösi János külügyminiszter interjút ad

Keresztury Dezső (1960 körül)

Kovács Béla (1947 körül)

Mistéth Endre (1947) – A fotó hátoldalán a miniszter saját kezű feljegyzése: „Kedden még miniszter – ma az Andrássy út 60. foglya. Mistéth Endre”

Molnár Erik (1948 körül)

Nagy Imre (1950 körül)

Nyáradi Miklós pénzügyminiszter eskütétele (1947. március). Mellette Nagy Ferenc miniszterelnök

Ortutay Gyula (1950 körül)

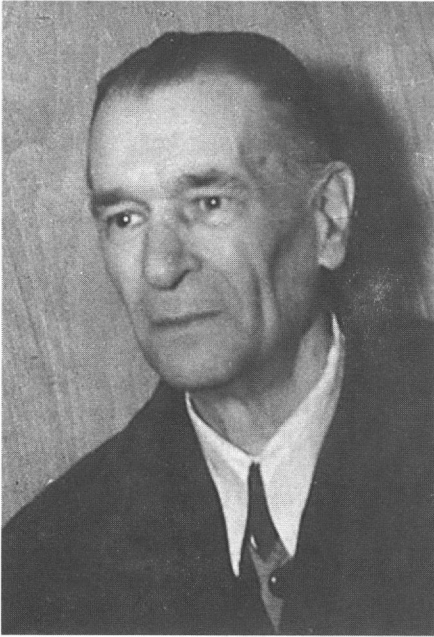
Rajk László (1947. március 20.)

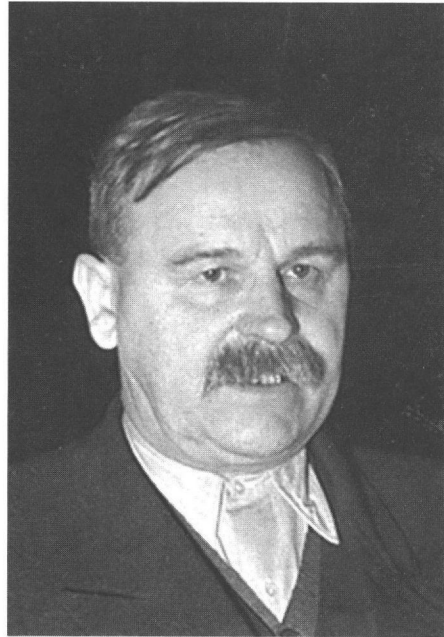
Ries István (1947 körül)

Rónai Sándor (1948 körül)

Tombor Jenő (1945 körül)

Veres Péter (1948 körül)

Nyárádi Miklós pénzügyminiszter a Gazdasági Főtanács ülésén. Mellette az asztal végénél Vas Zoltán és Gyöngyösi János (1947)

MAGYAR KOMMUNISTA PÁRT
KÖZPONTI VEZETŐSÉGE
BUDAPEST, V., AKADÉMIA-UTCA 17.

Budapest, 1947. március 14-én.

42.

Kedves Barátom!

Abból a hivatalos közleményből, melyet a Kisgazdapárt a válság megoldásáról kiadott látom, hogy nem vetted figyelembe Bognár József volt propaganda miniszterrel kapcsolatba tett el-
lenvetésemet és öt főtitkárhelyettesnek akarjátok megtenni.

Bognárral kapcsolatba mi közöltük azt a levelet, amely po-
litikai beállítottságát és az összeesküvőkkel való szoros közre-
működést igazolja. Ezért kellett a miniszterségről lemondania.
Ha most fontos megbízatást adatsz neki, úgy ezzel politikailag
rehabilitárod őt, ami az összeesküvőket természetesen felbátorit-
ja. Ezért kérek, hogy vonjátok vissza ezt a megbízatást, mert
ez az egész megegyezés politikai jelentőségét gyengítené.

Amennyiben ezt nincs módodban megtenni, úgy kénytelen
volnék az ügyet -és a levelet- a demokratikus közvélemény elé vin-
ni.

Értésültem arról is, hogy Rácز Jenőt a Pénzügyi Központ
igazgatójává akarjátok kinevezni. Számunkra ez sem fogadható el,
mert ugyancsak politikai rehabilitációt jelent. Eddig is, enyhén
szólva szokatlan volt az a körülmény, hogy egy esztendőn át Sulyo-
kot megtürték ezen a poszton. Rácз Jenőnek természetesen megél-
hetés kell, de ez nem lehet egy olyan politikailag exponált és elő-
kelő állás, mint a Pénzügyi Központ elnöksége.

Légy szives és gondoskodj róla, hogy ne őt nevezzék ki a
Pénzügyi Központ elnökévé.

Ennek a levélnek másolatát elküldöm Tildy Zoltán köztársasági
elnök urnak is.

Maradok tisztelettel

Rákosi Mátyas

Nagy Ferenc miniszterelnök urnak,

B u d a p e s t

Magyar Országos Levéltár

XIX-A-1-a

I/2

(1d)

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

ÚJ MAGYAR
KÖZPONTI LEVÉLTÁR

174

Rákosi Mátyas levele Nagy Ferenc miniszterelnökhöz a kormány 1946. novemberi
átalakításának személyi kérdéseiről
(Lásd az [1] 15. sz. jkv. a) mellékletét)

168-as számú

J e g y z ő k ö n y v

az 1947. évi március hó 20. napján d.e. 11 órakor

Nagy Ferenc elnöklete alatt tartott minisztertanácsról.

Jelen voltak:

Rákosi Mátyás államminiszter:

Szakasits Árpád államminiszter:

Gyöngyösi János külügyminiszter:

Rajk László belügyminiszter:

dr. Rácz Jenő pénzügyminiszter:

dr. Bárányos Károly földmivelésügyi miniszter:

Bán Antal iparügyi miniszter képviseleté-
ben Róth Pál államtitkár:

Rónai Sándor kereskedelem- és szövetke-
zetiügyi miniszter:

Ortutay Gyula vallás- és közoktatásügyi
miniszter:

dr. Ries István Igazságügyminiszter:

Dinnyés Lajos honvédelmi miniszter:

dr. Molnár Erik népjóléti miniszter:

Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter:

Veres Péter építési és közmunkaügyi miniszter:

dr. Eröss János közellátásügyi miniszter:

Mihályffy Ernő tájékoztatásügyi miniszter:

dr. Balogh István miniszterelnökségi politikai
államtitkár:

dr. Bojta Ernő Béla miniszterelnökségi admi-
nisztrativ államtitkár, a minisztertanács jegyzője.

XIX-A-83-a - 168. n. j.év. - 1947 (18. d.)

Magyar Országos Levéltár

A minisztertanács 168. üléséről felvett jegyzőkönyv 1. oldala

Miniszterelnök: megnyitja a minisztertanács ülését. Üdvözlí a minisztertanácsban először megjelenő Nyárády pénzügyminisztert, sok szerencsét kíván részére, működésével pedig a magyar nép javára sok sikert. - Bejelenti, hogy Debrecen város munkáspárti nemzetgyűlési képviselői megjelentek nála és közölték vele, hogy Debrecenben a munkanélküliek száma 8.500-ra tehető. Ebből a nagytömegből az építésügyi minisztérium foglalkoztat egy nagyobb csoportot egyelőre. Naponta megismétlődő tüntetések vannak s egyik napon olyan méretűvé fajultak, hogy foglalkozni kellett azzal a gondolattal, mit kell csinálni. Az előtt a választás előtt állottak, hogy a rendőrség segítségét veszik igénybe, vagy pedig vállalják a felelősséget legalább 600 ember foglalkoztatásáért. Ezen a héten még foglalkoztatnak 1000 embert, de nem tudnak 400 embernél többet fizetni. A helyzet egészen súlyos. Kérik a kormány segítségét, legalább a középületek felépítéséhez foghasznának hozzá, hogy az építkezésekkel megkezdődjék a munkahiány megszüntetése. Jelenleg konkrét és sürgős ügy 600 munkásnak a fizetése, amit a képviselők magukra vállaltak és már munkába is állították őket.

Iparügyi miniszter: a közmunkaügyi miniszternek kell ezzel a kérdéssel foglalkozni.

Építési és közmunkaügyi miniszter: az előirányzott összeg március 31-ig már el van szponálva. Március 31-e után már más pénzekből segítettek a munkanélkülieken. 99 millió forint értékű ilyen közmunkakérelem érkezett be, amire 10 millió forintos rendkívüli póthitel szavaztak meg, ez azonban a munkanélkülség csökkentésére nem elegendő.

111 MAGYAR
KÖZPONTI LEVÉLTÁR

Magyar Országos Levéltár

A minisztertanács 171 [22]. üléséről felvett jegyzőkönyv 2. oldala (1. szövegoldal). Nagy Ferenc üdvözlí a minisztertanács ülésén először megjelenő Nyárádi Miklóst. Utána rátért a munkanélkülség problémájának ismertetésére.

СОЮЗНАЯ КОНТРОЛЬНАЯ КОМИССИЯ В ВЕНГРИИ

Отдел .....

6. Янв. 1947 г. № 19

ГОСПОДИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТР!

Имею честь сообщить Вам, что концерн "Вайс Манфред", начиная с июня 1941 года, находился в самой тесной связи с военными и хозяйственными организациями Германии, поставляя последним продукцию своих предприятий.

В счет продукции, подлежащей поставке, немцы с июня 1941 г. по март 1944 года внесли концерну 803,5 млн. венго.

К марту 1944 года концерн "Вайс Манфред" недопоставил немцам продукции на сумму 616 млн. венго.

Вышеуказанные немецкие средства значительно превышали стоимость всего имущества "Вайс Манфреда" и, в целях обеспечения своей материальной заинтересованности, немцы с этого времени приняли все имущество "Вайс Манфреда" в свое распоряжение.

Это положение существовало до прихода Красной Армии.

На основании решения Подсдамской конференции, прошу Вас, господин Премьер-Министр, дать необходимые распоряжения о передаче всех предприятий и имущества "Вайс Манфред" в распоряжение Советского Союза, в обеспечение немецких интересов в этом имуществе, составляющих собственность Советского Союза.

После передачи этого имущества, мною будет дано указание Управлению советским имуществом при Торгпредстве СССР в Венгрии рассмотреть претензии бывших владельцев.

С искренним уважением к Вам.

Генерал-лейтенант

Свиридов
В. СВИРИДОВ.

Премьер-Министру Венгрии
господину НАДЬ ФЕРЕНЦ.

г. Будапешт.-

Magyar Országos
Levélár

A SZEB elnökhelyettesének átíratja a magyar miniszterelnökhöz a Weiss Manfréd Konzern vállalatának Szovjetunió részére történő átadása ügyében
(Lásd a [15] 164. sz. jkv. a) mellékletét)

-3-

This Treaty introduces the restoration of normal intercourse between the nations: it should mark a notable stage in the all-important economic reconstruction of the Continent and thereby contribute to the organization of the post-war world. To the Hungarian people I say: The war passed its trail across your land and laid your capital in ruins. But already with courage and determination you have started to restore your towns and country side and to rebuild your shattered life. But in the United Kingdom are watching your efforts with sympathy and we wish you the success that your labours deserve. So too in a wider field if each one of us shows good-will, co-operation and hard work, we can efface the ravages of war and secure a fuller and more stable life for all."

I avail myself of this opportunity, my dear Prime Minister, to renew to you the assurance of my highest consideration.

A. K. Wilson

British Political Mission
in Hungary,
Budapest.

15th February, 1947.

My dear Prime Minister,

Your Excellency may like to have the text of a message which Mr. Bevin, the Secretary of State for Foreign Affairs, had broadcast to Hungary by the B.B.C. on the occasion of the signature of the Treaty in Paris. I therefore quote the text exactly as I have just received it:-

"The signing of this Treaty marks a stage and an important one in the reconstruction of Europe. The results of the war remain with us, manifold sorrows, demolished houses that cannot be rebuilt over-night, wounded men and women from the services and civilian life. It is wise now and on all occasions vividly to remember the horror and misery of war. But the signing of this Treaty finally and formally ends one aspect of the war and it is fitting on such an occasion to look ahead. Each of us in our own countries is faced with a multitude of pressing individual local and national problems. Even these, as we all know, do not admit of any easy solution and above them is the question of understanding between nations where a great deal is demanded of ordinary rather tired men and women - conscious effort, active good-will and infinite patience. There is a second prerequisite - a constant flow of truthful balanced information. If we have news about one another that is fair and objective and if it receives sympathetic and friendly attention, we have the basis on which understanding between peoples can

Magyar Országos Levéltár: X/K-A-1-c 1d /flourish

His Excellency
Monsieur BEVIN,
Prime Minister of Hungary,
Parliament, Budapest.

M 265.0145

160/4/47

EL MONTAN
MONTREUIL LEVÉLTÁR

ONSIEURS LEVÉLTAR

Bevin brit külügyi államtitkár üzenete a magyar néphez a békeszerződés aláírása alkalmából

MINISZTERELNÖKHELYETTES

Kedves Barátom!

A legutóbbi cseh-szlovák tárgyalásokkal kapcsolatban azt tapasztaltam, hogy a különböző információk között, amelyeket Gyöngyösi külügyminiszter urtól és másoktól kaptam, elég lényegbevágó eltérések mutatkoznak. Minthogy ennek a kérdésnek a két ország viszonyán túlmenő jelentősége van, kérem, hogy a jövőben a cseh-szlovák diplomáciai jegyzékekbe betekintést nyerhessek. Ez vonatkozik a jegyzékekre elküldésük előtt is. / Természetesen, ha Szakasits miniszterelnökhelyettes is kívánja, az ő részére is méltányos.//

Egyben felhívom figyelmedet arra, hogy Gyöngyösi tulságos melegséggel állt ki a Parlamentben a régi külügyi tisztviselők mellé. Gyöngyösi tudvalevőleg 1945-ben azon panaszkodott, hogy ő azt remélte, hogy a régi külügyi tisztviselők 90%-át eltávolítják és csak 10% marad meg. Ehelyett, ugyancsak az ő kijelentése szerint, 90%-át hagyták meg és 10%-át távolították el. Minthogy nincs tudomásom róla, hogy a megmaradt 90% valami alapos demokratikus iskolán ment volna keresztül és ezáltal megváltozott volna a politikai beállítottsága, fel kell tételeznem, hogy Gyöngyösi nézete változott meg ezen a téren. Ezt a változást különösen február 10.-i párisi tartózkodása óta tapasztalom élesen, de csak most teszem szövé, amikor ilyen - számomra érthetetlen - változást tapasztaltam.

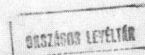
Tisztelettel

Rákosi Mátyás

N a g y F e r e n c miniszterelnök urnak,

B u d a p e s t

Magyar Országos Levéltár-XIX-A-1-c-I/a-1846 (1d)

144

Rákosi Mátyás levele Nagy Ferenc miniszterelnökhöz a Gyöngyösi János külügyminiszterrel szembeni kifogásairól

СОЮЗНАЯ КОНТРОЛЬНАЯ КОМИССИЯ В ВЕНГРИИ

„23” мая ..... 1947 г.

№ 545

ГОСПОДИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТР!

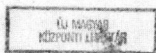
В связи с Вашим обращением к Посланнику Г.М.ПУШКИНУ относительно передачи венгерским властям Ковач Бела, честь имею сообщить, что соответствующие советские органы еще не закончили следствие, и поэтому удовлетворить просьбу о передаче Ковач Бела венгерским властям не представляется возможным.

Наряду с этим сообщаю, что советские военные следственные органы нашли возможным передать Венгерскому правительству прилагаемые при этом показания Ковач Бела и других допрошенных по его делу лиц, учитывая, что эти показания могут представлять интерес в связи с процессом над участниками антиреспубликанского заговора.

С уважением к Вам,

ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТ -

С.В.Свиридов
В.СВИРИДОВ.

Господину НАДЬ ФРЕНЦ,
Премьер-Министру
Венгерского правительства
г. Будапешт.

Magyar Országos Levéltár XIX-7-1-j-1945-1964-SIU-TUK-58. felv. (17. oldal)
XIX-7-1-k-18-d

A SZEB elnökhelyettesének átirata Nagy Ferenc miniszterelnökhöz Kovács Béla kiadatása ügyében
(Lásd a [29] 178. sz. jkv. a) mellékletét)